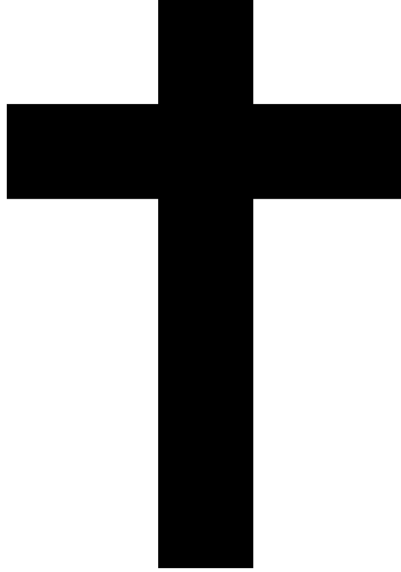

Píivyéébé ihjyu:
jetsocríjyodítýú
cáátúnuháámi

New Testament in Bora (PE:boa:Bora)

Píivýéébé ihjyu: jetsocríjyodítýú cáátúnuháámi
New Testament in Bora (PE:boa:Bora)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bora

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Boara [boa], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bora

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

Contents

Matéó	1
Mááco	67
Róóca	107
Jóáa	172
Héécho	220
Romááno	276
1 Coríítio	299
2 Coríítio	322
Gáárata	337
Epéétsio	346
Piripéétse	354
Corotséétse	360
1 Tetseronitséétse	366
2 Tetseronitséétse	371
1 Timotéo	374
2 Timotéo	381
Tííto	386
Piremóó	389
Heeberéo	391
Tsajtiágo	409
1 Péédoro	415
2 Péédoro	422
1 Jóáa	426
2 Jóáa	432
3 Jóáa	433
Jóódaá	434
Apocaríhtsi	436

MATÉO

Matéó Jetsóodítýú cáátúnuháámi

Jetsocríjtó ihdé múnáaúvu
(Rc 3.23-38)

¹ Dabíi, Aavaráaa, íjcyámútsiúvúj tsíménémúhaabéhjáa Jetsocríjtó íjcyáábé ihdé múnáaúvú illuúme:

² Diibyéhjáa Aavaráa tsímavá Itsáake. Aabéhjáa Itsáa tsímavá Jacóóboke. Aabéhjáa Jacóóbó tsímavá Jodáake tsíjtyehji íñahbémuma. ³ Aabéhjáa Jodáa tsímavá Tamáadívú Pááreé, Tsááraá, íjcyámútsikye. Aabéhjáa Pááre tsímavá Ejróoke. Aabéhjáa Ejróó tsímavá Aráake. ⁴ Aabéhjáa Aráa tsímavá Aminadáake. Aabéhjáa Aminadáa tsímavá Naatsóoke. Aabéhjáa Naatsóó tsímavá Tsamóoke. ⁵ Aabéhjáa Tsamóó tsímavá Bóoke Raadívú. Aabéhjáa Bóó tsímavá Obéeke Róótídivu. Aabéhjáa Obéé tsímavá Itsaíkye. ⁶ Aabéhjáa Itsaí tsímavá ávyéjuube Dabíikye. Aabéhjáa Dabíi tsímavá Tsaromóoke Oría táabadívú.

⁷ Aabéhjáa Tsaromóó tsímavá Roboáake. Aabéhjáa Roboáa tsímavá Abíake. Aabéhjáa Abía tsímavá Áatsáake. ⁸ Aabéhjáa Áatsa tsímavá Jotsapáake. Aabéhjáa Jotsapáa tsímavá Joráake. Aabéhjáa Joráa tsímavá Otsiáake. ⁹ Aabéhjáa Otsiáa tsímavá Joatáake. Aabéhjáa Joatáa tsímavá Acáake. Aabéhjáa Acáa tsímavá Etsekíake. ¹⁰ Aabéhjáa Etsekíá tsímavá Manatséeke. Aabéhjáa Manatséé tsímavá Amóoke. Aabéhjáa Amóó tsímavá Jotsiáake. ¹¹ Aabéhjáa Jotsiáa tsímavá Jeconíake tsíjtyehji íñahbémuma. Téjyúhjáa Babiróónía múnáa hójtsiri méihdeéjte ijraéemu.

¹² Aaméhjáa diityé hójtsí pañétú íjchívyéné boone Jeconía tsímavá Tsaratiéeke. Aabéhjáa Tsaratiéé tsímavá Tsorobabéeke. ¹³ Aabéhjáa Tsorobabéé tsímavá Abióoke. Aabéhjáa Abiíoó tsímavá Eriakíikye. Aabéhjáa Eriakíi tsímavá Atsóoke. ¹⁴ Aabéhjáa Atsóó tsímavá Tsadóoke. Aabéhjáa Tsadóó tsímavá Akíikye. Aabéhjáa Akíi tsímavá Erióoke. ¹⁵ Aabéhjáa Eriíoó tsímavá Ereatsáake. Aabéhjáa Ereatsáa tsímavá Matáake. Aabéhjáa Matáa tsímavá Jacóóboke. ¹⁶ Aabéhjáa Jacóóbó tsímavá Jotséeke Maariá tajíi íjcyáabeke. Aanéhjáa diille Maariá tsímavá Jetsóoke, 'Pájtyetétsoóbe' nééiyóné 'Críjtoó' némeíbyeke.

¹⁷ Éhduméhjáa Jetsóó ihdé múnáaúvu. Diibyéhjáa muurá Aavaráaúvú tsímavá tsáapiíkye. Aabéhjáa dsíjívénetu díibyé hajchíyējuco cámaavéné éhniíñevu. Aabéhjáa idyé dsíjívénetu díibyé hajchíyējuco cámaavéne. Ehdúhjáa icyóhodu 'camácámá' líyaatéhijcyámé 14-ihjyúvá Dabíiúvuke ditye tsímávanévújuco. Áabeúvudítýúhjáa idyé líyaatéhijcyámé téhdunéré 14-ijyúva. Áijyúhjáa diityéké Babiróónía múnáa méénujcatsítyu ityáhjámeke tsajtyé íiñújivu. Téjyútúhjáa idyé ditye líyaatéhijcyáné téhdunéré 14-ijyúvá úújeténáa Críjtoréjuco tsímávámeíñe.

Jetsocríjtoke Maariá tsímaváne
(Rc 2.1-7)

¹⁸ Íllúhjáa muurá teene Jetsocríjtoke tsáápille tsíimaváne: Dííbyéj tsíijúhjáa íjcyáille Maariake Jotséé áabajáá ityáábavaki. Áronáacáhjáa dityétsíi úcújcatsityúné ihdéré tsúúca Maariá eevá Píívyééberéhjáa ihdyu Íapííchoj téeveri pícyoóne. ¹⁹ Aabéhjáa diibye Jotséé ímiáábé íjcyánéllii tsá ímílléturó ehdu néellema íjcyane. Áánélliihyéhjáa íjtsámeíbyé illuréjuco díílleke íihvéjtsóiyóné múha wáájácútúnááca. Aabéhjáa tsá ímíllétú míamúnáake iwáájácutsóné muhdú dille íjcyane. ²⁰ Ááneríhjáa dibye ítsámeíhíjcyánáa níjkyéji múnáajpi ityúwá pañe dííbyedívú bóhówááveebe néehíi:

—Jótsej, Dabííuvú tsíiménémúhaabe u íjcyáabej, tsá muhdú u íjtsámeíityú dítyáaba íjcyáille Maariadítyu. Tsá muurá dille éévane ímityúné íjcyatúne. Muurá ihdyu Píívyéébere Íapííchoj téeveri pícyoone éévalle. Ahdícyane ihdyu wa duucu dííllekej. ²¹ Muurá tsíimáváille wájpiíkye. Áábe mémei Jetsóó dibye íhyájkímuke ímityuháñetu pájtyetétsóíñélliihye. Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi néé Jotséeke ityúwá pañe.

²²⁻²⁵ Ahdújucóhjáa dibye ipyééne díílleke újcujéné ihjyávu. Áállekéhjáa tsá dibye dómájcotú dille tsíimávátúné hajchóta. Aanéhjáa tsúúca dille tsíimáváabeke meménuube Jetsóodívu. Ehdúhjáa pájtyéné Píívyéébe íhjú uubáalle múnáajpij téeveri illu néhdújuco:

Wájpiíkye úújétúné badsíjcaja éevaáhi. Aane tsíimáváille wájpiíkye. Áábe mémei Emanoée, ‘íjcyabe Píívyéébe méémaá’ nééiyóne. Ehdúhjáa Píívyéébe íhjú uubáalle múnáajpij téeveri néhdújuco tene pájtyene.

2

Waajácu múnaa Jetsóoke úújeténe

¹ Aanéhjáa Jodéa íiñújiívu dííbyeke tsíimavámé Beréé coomívú Heróódé téené íiñúji avyéjuube íjcyánááca. Áijyúhjáa nuha tsáhícyánéjcutu tsaate mícúru waajácu múnaa tsáame wajtsí Jerotsaréevu. ² Aaméhjáa técoomí múnáake néehíi:

—¿Kíá diibye ehneva jodíómú avyéjuube íjcyáííbyeke tsáápille tsíimávaabe? Muurá íñe nuha tsáhícyánéjcuri muha meíjcyame máájtyumí tsúúca dibye íjcyane úúbálléné mícúruwake. Áánéllii muha metsáá dííbyeke medúúruváváme.

³ Aanéhjáa idyé téhdure Heróódé tsúúca waajácúhi. Aanéhjáa dííbyeke tsíwárejcáro pámeere teene Jerotsarée múnáamájucó. ⁴ Áánélliihyéhjáa pihjúcuube pámeekéré llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojtéke. Áámekéhjáa díllóobe kíavú diibye Pájtyetétsoobe íjcyáííbyeke ditye tsíimávaíñé némeíhíjcyáne. ⁵ Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Beréevu Jodéa íiñújiri íjcyácoomívu. Íllúhjáa muurá Píívyéébe íhjú uubáalle múnáajpi caatúnúhi:

⁶ Jodéa íiñújiri íhtsútú coomíjí íjcyánetu tsá íatéréecóomí Beréé íjcyatúne. Muurá ámuha teene Beréé múnaa tahñéjté meíjcyámedítyú tsaapi íjcyáá ámúhá avyéjuube ámúhake téhméíbye.

⁷ Ehdúhjáa ditye úúbállénéllii Heróódé píuvá wáájácúratúné diitye mícúru waajácu múnaake. Áámekéhjáa díllóobe ímíñeúvú mújyútújucóhjáa ímichi mícúruwa bóhówaavéne. ⁸ Átsihdyúhjáa teene Beréevu iwáallóomeke néébe:

—Cána mepééne ímíñeúvú méwaajácute diibye tsíiméneke. Aane ámuha dííbyeke maájtyúmícooca oke méúúbálleco téhdure o dúúruvaté dííbyeke.

9 Ehdúhjáa ávyéjuube Heróóde diityémá ihjyúvátsihdyu idyé pehíjcyámé diibye mícúruwá tujkévetu. Aaméhjáa tsúuca tétsihvu úújeténáa díbyéwu ijcyátsíi hallúvú mícúruwa táchúúreevéhi. 10 Áaneríhjáa mítyane ímíjyuuvéme. 11 Aaméhjáa tééj páñevú úcaavémé úújeté tsíju Maaríama íjcyáábéwúudívu. Áábéwúukéjhjáa duurúvámé imíhmóúbánema. Átsihdyúhjáa bohbanúmé díbyéwúuke óóroó, íjtsiéétsoo, míraá, éhdunévu. 12 Áané boonéhjáa Píivyéébe diityéké ityúwá pañe néé Heróóde íjcyáhullétú ditye íóómíjyúcoótuki. Ahdújucóhjáa ditye óómiñe íiñújivu tsiéllétúrjúco.

Jetsóoma tsíjyumútsí Ejíhtó íiñújivu úmíváne

13 Aaméhjáa tsúuca íiñújivu óómiñe déjuvu idyé tsiíne níjkyéji múnáajpi Jotséedívú ityúwá pañe íbóhówáávéne néé díbyeke:

—Maájkyéne méumívá dítyáábá níhyoma Ejíhtó íiñújivu. Aame ámuha méjcyáá téhulle ámuhakye o néené hajchóta. Muurá Heróóde néhcoó aadi tsiíménéwúuke ídsíjívétsoki.

14 Ahdújucóhjáa ditye íájkyéne péene tépejcojúco teene Ejíhtó íiñújivu. 15 Áhulléhjáa ícyahíjcyámé diibye Heróóde dsíjívétúné hajchóta. Ehdúhjáa pajtyéné Píivyéébe íhjúu uubálle múnáajpij tééveri íllu néhdújúco: Ejíhtori íjcyáábeke ó píuvá Hájchíwúuke.

Ávyéjuube Heróóde tsiímédívú lílhyánutsóne

16 Aanéhjáa Heróóde ávyétá íhnáho cayóbaávaté diitye waajácu múnáa tsiéllétúrjúco óómíñeri. Áánemájhjáa íjcyaaabe lílhyánutsó wapímúj tsiímédívú míñéécú pijcyábatu lílñevu íjcyáméhjidípívu, diityéhjáa waajácu múnáa míñéécú pijcyábájúco ípyéé mícúruwake íajtyúmínetu íjcyáne ééveri íjcyáméhjidívu. Teenéhjáa Berée múnáaj tsiímédívú lílhyánútsoobe técoomí úníuri íjcyáméj tsiímémájúco. 17 Ehdúhjáa pajtyéné Píivyéébe íhjúu uubálle múnáajpi Jeremía íllu néhdújúco:

18 Ramáa íjcyátsihyi dsíjívé maatyóbá mélleebóhi. Rakyéé muurá tahíjcyá íááchimúhá íjraéémuj tsiímé dsíjíveneri. Aalle tsá ímíletú dílleke mebóhijtsóne.

19-20 Aanéhjáa diibye Heróóde tsúuca dsíjívénéllí níjkyéji múnáajpi tsiíne Ejíhtovu Jotséedívú ityúwá pañe íbóhówáávéne nééhií:

—Maájkyéne wa meóómí ámuha íjraéémú íiñújivu. Tsúuca dsíjívémé tsiíménéwúukée dsíjívétsóllehíjcyáme.

21 Ahdújucóhjáa ditye óómiñe íiñújivu. 22 Áronáacáhjáa diibye Heróóde cápáyóové íllíjyúco Akyeráo teene Jodéa íiñújí avyéjuube íjcyane Jotséé iwáájácúne íllityé téhullévú ípyééíyóneri. Áanéllíhyéhjáa Gariréa íiñújívúrei péeme Píivyéébe diityéké ityúwá pañe téhullévú ditye pééityúné néénéllíhye. 23 Aaméhjáa úújeté Natsaréevu diibyéjhjáa Jetsóo Natsarée múnáajpi íjcyáíñé tsúucajátújúco Píivyéébe íhjúu uubálle múnáa néhíjcyádújúco.

3

*Tsojtsó múnáajpi Jóaa úwaabóne
(Mc 1.1-8; Rc 3.1-9; Ja 1.19-28)*

1 Téijyúhjáa Jóaa tsojtsó múnáajpi úwáábohíjcyá míamúnáake Jodéa íiñújiri ííneubará píivyétútsihyi. 2 Íllúhjáa úwáábohíjcyáabe:

—Méihvéjtsó ímítyú ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámúhá íjtsaméí mecápayóóvé ímiánejcúvuréjuco. Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe íavyéjúejte meíjcy meke újcuíñé tsúúca méhdivu pihíjucóóhíí.

³ Diibyéhjáa Jóáádityu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaíá néehíí: Méllééboó íinéubará píívyétúné iñújiri íjcyaaabe keeváwu íllu úwaabóne: “Méímibáávyé ímítyú ámuha meícyahíjcyánetu tsáímíyējuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íájtyumívakí.”

⁴ Aanéhjáa diibye Jóáa camééllómú ihjinetu méénúmeíñé wajyámúúnema íjcyáábéj pínétú ócájimííhé chiúcunúhi. Aabéhjáa tséréémuke dohíjcyáhi. Téhduréhjáa ímúhojpácýó ádohíjcyaaabe. ⁵ Áábé uwáábóhjáa illéébúacunú tsáácunúhijcyámé pahúllevátú Jerotsarée múnáaa, pámeere teene Jodéá iñújii múnáa, Joodááj pihíri íjcyáne iñújii múnáa, íjcyame. ⁶ Áámedítýúhjáa muhdú íicyahíjcyanéhjii úúbállémeímyekéjuco dibye tsótsohíjcyáne teene Joodáatu.

⁷ Áijyúhjáa tétsihyi mítyame paritséó imyémé íjcyáha múnáama, tsadotséó imyémé íjcyáha múnáa íjcyame idyé imíllerá téhdure itsójsótsámeíñé peecútére. Árómekéhjáa íllure tsijpájuúbe. Neebéhjápeé:

—Ávyeta ámuha ííimíyémúeméjté meíjcyámeke ¿múha ámúhake néé peecútéré ámuha teene meméénúneri mepájtyetéiyóné Píívyéébe meke méimítyuháñé hallútú ícúbáhraíñé méúmíwari íjcyánetu? ⁸ Ímiááne ámuha metsójsótsámeíñé meímílléhajchíí ímítyúné ámuha meícyahíjcyáne méihvéjtsóne ímiááamerējuco meíjcyá téénerējuco ámúhadítýú íbóhówaúcunúki. ⁹ Tsá múu néétune: “Muha muurá Aavaráaúvúj tsíiménémúhaabe meíjcyámeke tsá íná múúhake pajtyéityúne.” Tsá múu ehdu ihjyúvatúne. Muurá íñe néwayúúné íjcyáronetu Píívyéébe ípívyéjtsóiyá tsíjtyeke Aavaráaúvúj tsíiménémúháábeke. ¹⁰ Aabe muurá téhmehíjcyá ímítyúmeke iwáágóoiñé éhne múúne tsaapi íbájtsoháñetu ímiñe néévátuhéhjii íllóne cóvajtsódu. ¹¹ Muurá ihdyu ímiááne ámúhake ó tsótsohíjcyá nújpacýori ámúhá ímítyú ámuha méihvéjtsómé íjtsaméí tsíhdyuréjuco cápáyóóvémeke. Áánetu ihdyu íjcyaaabe táhboone úwáábóiiibye ávyeta táehnííñevu íhtsútuube íjcyáabeke íjtyúhápáájiiubaré o tácoríúcu dííbyedívú o píihívéityúroóbe. Diibye ihdyu ímiááne cáhcújtsómé pañévú pícyoó Píívyéébé Apíícho. Áánetu cáhcújtsótúmeke cúújúwá pañévú waagóoiíbye. ¹² Aabe muurá míamúnáake ímíbájchómeke dówajcároó ímítyúmedítýu. Ááne tsáímíyé pícyoóiiibye diitye ímiáámeke. Áánetu ímítyúmeke waagóoiíbye cúújúwá pañévú éhne múúne tríígotu ímíúhjii meújcyúne íatéréene téjuuhójima mecóvajtsódu. Ehdúhjáa paritséómuke neebe Jóááa.

Jetsóó tsójsótsámeíñe
(Mc 1.9-11; Rc 3.21-22)

¹³ Téijyúhjáa Gariréa iñújiiu Jetsóó péé Joodáavu Jóáa téhulle íjcyáabe éllevu dííbyedívú itsójsótsámeiki. ¹⁴ Áronáacáhjáa Jóáa néé dííbyeke:

—¿Aca muhdú cáábyerá uke ó tsójtsoó oke u tsójsóiyóóbeke?

¹⁵ Áronáacáhjáa neebe dííbyeke:

—Áronáa ihdyu ú méénuú tehdu Píívyéébé ímillédújuco.

Ehdúhjáa dibye néénélii Jóáa tsojtsó dííbyeke. ¹⁶ Aabéhjáa itsójsótsámeítsihdyu íchívyeebe íténáa cáámetu Píívyéébé Apííchó íjuuúdu bóhówaavéné niityé dííbyedívú. ¹⁷ Áanáacáhjáa idyé téhullétúré cáámetu Píívyéébe néehíí:

—Áánu Hájchíwúuke o wájuúbedi mítyane ó imíjyúúhií.

4

Jetsóoke Naavéné mávárijchóne
(Mc 1.12; Rc 4.1-13)

¹ Aanéhjáa Jetsóó tsójsótsámeíñé boone Píívyéébé Apííchó dííbyeke tsajtyé ííneúbá píívyétúné iñújuvu téhullévú Naavéné dííbyeke imávárijchoki.

² Aabéhjáa téhulle 40 coojívájucó májchótuube íjcyabe ajoyááavatéhi.

³ Áábekéhjáa Naavéné imújtátsóro nééhií:

—Bo ímiáané Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íu nééwáyutu pááaho díívyéjtsóne majchoj.

⁴ Árónáacáhjáa neebe dííbyeke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tsá apááñéré májchó tájpi meíjcyatúne. Muurá téhdure Píívyéébe meke néhdu meíjcyame téene tájpi meíjcyáhi.”

⁵ Ehdúhjáa Jetsóó añújcúnéllii tsajtyéébé dííbyeke Jerotsarévúréjuco. Áábemáhjáa nérívyemútsí cáamevu duurúvájá hallúvu. ⁶ Átsihvúhjáa idyé neebe dííbyeke:

—Áyu cána ímiáané Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íchihdyu cátsiñíívyé baavújuco. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe wálloó níjkyéji múnáake uke ditye ityéhme íná uke ipájtyétuki. Aabe tsá ííneúbatú u wápújuúvéityúne.

⁷ Ehdúhjáa Naavéné néérónáa idyé Jetsóó néé dííbyeke:

—Téhdure muurá nééne dííbyé waajácúháámitu: “Tsá Máavyéjuube Píívyéébeke memávárijchóityúne.”

⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néérónáa íhvéjtsótuube tsiíñe tsajtyé dííbyeke caméhbaú níjcaúvu. Áhbaú níjcautúhjáa úújétsoobe páneere ííñúji avyéjuvu. ⁹ Áánemáhjáa neébe:

—Páneevúré íñeevu uke ó ájcuú u mímóúúvéne oke u dúúrúvájajchííjyu.

¹⁰ Áánélliihyéhjáa Jetsóó dííbyeke nééhií:

—Díhne óhdityu, Náve Naavénej. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Máavyéjuube Mépiivyéébekéré medúúrúváabeke méíícúvéiyáhi.”

¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu ílluréjuco díbye íhvéjtsóíñúné dííbyeke. Ááné boonéhjáa níjkyéji múnáaréjuco dííbyeke íícuvéne.

Jetsóó úwáábótujkénúné Gariréa iñúju múnáadítyu
(Mc 1.14-15; Rc 4.14-15)

¹² Aanéhjáa téijyu tsojtsó múnáajpi Jóáake ditye cúvéhoojánúné uubállé Jetsóó iwáájácúne péé Gariréa iñújuvu íhcyóómi Natsaréevu. ¹³ Ácoomííhjáa wahájchotaré íjcyáne ííneebe Capenaóovu, teene Gariréa iñújuvu íjcyáne unéúóbá úníuri Tsaboróoo, Netaríii, íjcyáne dohjíba múnáa iñújuúcu úníuri íjcyácoomívu. ¹⁴ Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébé íhjuú uubáalle múnáajpi Itsaía íllu néhdújuco:

¹⁵ Jodíómú íjcyátúné míamúnaa íjcyá Gariréa unéú íjcyátsihyi Joodáá úníuri, Tsaboróoo, Netaríii, íjcyáne dohjíba múnáa iñújuúcuri. ¹⁶ Aame ícyahíjcyá idáátsówu éhne múúne cúúvétsihyi meíjcyadu ímiáájú wáájácúcutúme wágóóóvéiyóme. Árómemá tsúúca íjcyájúcooróné ditye pájtyetéiyóné uwááboju.

Ehdúhjáa Itsaía nééhií.

¹⁷ Aanéhjáa Jetsóó úwáábótujkénuube nééhií:

—Méihvéjtso ímítyú ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámúhá íjtsaméí mecápayóóvé ímiánejcúvuréjuco. Muurá tsúuca níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe íavyéjújete íjcyáímyeke újcúíñe éévé úújetéhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwáábótujkénuube nééhií.

*4-meva ímamyémú íjcyáímyeke Jetsóó újcune
(Mc 1.16-20; Rc 5.1-11)*

¹⁸ Aabéhjáa Gariréa unéú úníuri péhíjcyaaabe úújeté tsaatésí íñáhbema amómeke tsínuhíjcyámútsidívu. Tsáapi méméhjáa Tsimóo Pééodoro. Áánetúhjáa tsíjpi mémé Aderée. ¹⁹ Áámútsikyéhjáa neébe:

—Ookéréjuco meúraávyé. Muurá íñe amómé lliiñája múnáajtésí ámuhtsi meíjcyámútsikye ó pícyoo míamúnáakéréjuco Píívyéébedívú ámuhtsi meíbúwáávetsóíñe wákimyéivu.

²⁰ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii teenémáyé íjtsínuuháñe íhvéjtsóne peemútsí dííbyemáyéjuco.

²¹ Átsihdyúhjáa éhniíñéwúuri ájtyúmíbe tsíjtyetsi íñáhbema Jacóóboo, Jóááa, íjcyamútsí cááni Tsebedéoma íhmííne pañe íjtsínú pájáábohíjcyamútsikye. Áámútsikyéhjáa idyé píúvaábe. ²² Aamútsíhjáa téhdure íhmíínema cááníkye íhvéjtsóne péé dííbyemáyéjuco.

*Jetsóo mítyámeke úwaabóne
(Rc 6.17-19)*

²³ Páneereé Gariréa íiñújiri muuha ímamyémuma Jetsóó úwááboobéré péhíjcyá míamúnáake díityé píhcyáávejááne pañévu. Úwáábohíjcyaaabé ímiáájú Píívyéébe avyéjutu íjcyáne uwááboju díityéke. Aabé bóhítsohíjcyá páhduváre néene chémeháñeri chéméméhjike. ²⁴ Ehdúu díbye méenuhíjcyánéhjáa páneere Tsííriá íiñúji múnáa iwáájácúne tsívahíjcyá dííbye éllevu páhduváre néene chémeháñeri chéméméhjike: Avyéháñeri íjcyámeke, naavémú ípañe íjcyámeke, méivatéméhjike, íjpi vááúmeítyúneri chéméméhjike. Áamekéé bóhítsohíjcyáabe.

²⁵ Ávyetáa pahúllevaré múúhama díbye péhíjcyáhulle mítyame míamúnáa dííbyeke úráavyehíjcyá Gariréaa, Decááporii, Jerotsaréee, Jodéa íiñúji, Joodáa tsiñéjcuu, íjcyátsíhji múnáa.

5

Cáméhbáú hallúvú Jetsóó úwaabóne

¹ Aamée dííbyedívú píhcyáávénéllii cáméhbáú hallúvú ácúúveébe. ² Áábedívúu muha mepíhcyáávémeke pámeekéré úwááboobe nééhií:

*Muhdú nééné míamúnáa ímí íjcyane
(Rc 6.20-23)*

³ Maímijyu dítye íjcyane ídátsó Píívyéébe icyánéjcu píáábójuri tsúúráméihijcyáme. Muurá tehdu néémé wáábyuta dííbyé avyéju.

⁴ Maímijyu dítye íjcyane ídátsó kímóhcó nénehji pátyehíjcyáme. Muurá Píívyéébe tehdu nénehji pájtyémeke ímíjyúúvetsóhi.

⁵ Maímijyu dítye íjcyane ‘mítyáhmítyá’ néétume ímí tsaííbuwáre ícyahíjcyáme. Píívyéébe díityéké íájcuíñe nééné íiñúji muurá díityé wáábyuta.

⁶ Maímijyu dítye íjcyane Píívyéébe ímillédú íjcyáíyóneri tsúúráméihijcyáme. Muurá tehdu néémeke píááboobe díbye ímillédú éhniíñevu ímí dítye íjcyaki.

7 Maímijyu ditye íjcyane pamévakeré ñídaatsólléne píáábohíjcyáme. Muurá tehdu néémedi téhdure Píívyéébe ñídaátsóvéne píaabóhi.

8 Maímijyu ditye íjcyane panévatúré ímíááméré íjcyáíyóneri tsúúrámehíjcyáme. Muurá tehdu nééme tsaímíyé dííbyema íjcyáhi.

9 Maímijyu ditye íjcyane tsaímíyé pamévamáyé íjcyáíyóneri tsúúrámehíjcyáme. Muurá tehdu néémeke ímíááné Píívyéébe dílló ñítsíímedi.

10 Maímijyu ditye íjcyane ímíáájú Píívyéébe néhdújuco ímí íúráávyéné déjúcotu ícúbáhrámehíjcyáme. Muurá ehdu néémé wáábyuta dííbyé avyéjú íjcyá níjkyéjiri.

11 Maímijyu ámuha meíjcyane tahñéjté ámuha meíjcyáné déjúcotu míamúnaa ámúhadi ñícúbáhrámedi íúúhívaténe nehniwu állíuháñé íhjúvahíjcyáme.

12 Muuráhjáa ehdu nénehji éjjuúvú téhdure Píívyéébé íhjú uubálle múnáake patyéhíjcyáhi. Áhdícyane tehdu nénehji ámúhakye pájtyérónáa íllure méimíjyuhíjcyaco. Muurá tehdu ámuha meícúbáhrámehíjcyáne áhdó ávyeta ñíne ímíjyaú ámuha méíjcyaa níjkyéjiri.

*Píívyéébeke wáájácútúmé uwáábojte
(Mc 9.50; Rc 14.34-35)*

13 Aame íñújiri ámuha méíjcyá cánáamadú. Muurá teene cánáama íímúnéllí meke píaabóhi. ¿Aca íímútuca meke píáábóiyóne? Tsáhaá. Muurá tehdu tene nééca mewáágoóné míamúnaa ííteíñuhíjcyáiyáhi. Áhdu ámuha oke meúráávyénetu meíhvetéhajchíí waagóojtéréjuco ámuha meíjcyáiñe.

14 Muurá peetédu ámuha méíjcyá íñújiri ímíáájú ámúhadítú bóhówaúcunúhíjcyáme. Muurá tsácoomi cámeháú níjcauri íjcyacóomí tsá téévetúne. 15 Áhdure peete tsá múijyú tsíeménevu maávohjácóíturóne. Muurá ihdyu cáamevu íboohówátsihvu mépicyóó tene íájchúcunúki. 16 Áhdu ámuha menéeme ihdyu óvíi ímíáánéré ámuha meméénúnetu mébóhówaúcunú teene íájtyúmíne tsijtye íávyéjújtso dúúruvaméré níjkyéjiri íjcyaaabe Méécáánikye.

Píívyéébé taúhbaju Jetsóó úwaabóne

17 Állíúumé ihdyu méijtsúcunúdí Píívyéébé taúhbaju, dííbyé íhjú uubálle múnaape úwáábohíjcyanéhjí, íjcyane o tútávajtsóvaabe o tsáanéé. Muuráhjáa ihdyu o tsáá muhdú teene taúhbaju néhíjcyané ímíñeúvú míamúnáadívú o bóhówájtso. 18 Aane ímíááneturé ámúhakye o néé muurá Píívyéébé taúhbaju tsá múijyú wágóóóvéityú páneere níjkyéjima íñúji wágóóóvérónáaaca. Muurá páneere dííbyé waajácúháamítu néhíjcyanéhjí pájtyeé muhdú tene néhíjcyádújuco. 19 Muurá tsaate dííbyé taúhbajúúnetu ñíhtsúnéwu íjcyaróné cáhcújtsotúmé múhdurá dáríívehíjcyámé tsá ávyéjúúllémeítú dííbyé avyéjuvu. Áánetu panévaré dííbyé taúhbajúúné ímí cáhcujtsómé téjijtójuco míamúnáake úwáábohíjcyámé dííbyé avyéjú níjkyéjiri íjcyanévu avyéjúúlléméíhi. 20 Muurá ímíááné ámúhakye o néé eene taúhbajúúné uwáábojtémá parítséomú múhdurá ícyahíjcyádú ámuha meíjcyáhajchíí tsá múijyú ámuha meíjcyáítú Píívyéébé avyéjújte.

*Cááyóba ímityúné íjcyánetu Jetsóó úwaabóne
(Rc 12.57-59)*

21 Muurá ámuha méwaajácú éjjuúvúu ámúhá íhdé múnáaúvuke íllu némeíñe: “Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Muurá tehdu néémema íhnáhooíñe tene ímíbájchómeíñe.” 22 Áhdure ámúhakye o néé tsaate íñahbéjtedívú

cáyobáávatéróné muurá téhdure ápíchó diityé hallúri. Áhdure idyé tsaaté ehdiíwá tsijtye néhajchíí diityémá ímityúné ímibájchojte teene ímibájchoóhi. Áhdure tsíjtyeke ávyéta néhni úhbámé hallúri ápíchó teene cúújúwá pañéwá ditye wágóóóvéiyóne.

²³⁻²⁴ Áánéllii múu díñahbéébema ímityúné ámuhtsi medárííwéjcatsíhajchíí ímibáchójcatsíhi. Áijyu ihdyu Píívyéébeke dúúrúvámehíjcyátsihvu tsíeméné u tsájtyéneri u dúúrúváne ímí íjtsúcunúúbe.

²⁵ Téhdure múu tsaatéwá ámuha ímityunéhjí ditye ímibájchóhullévú metsátyéjcatsíhajchíí téhullévú iúújetétúné ihde ímíñeúwú cánáájánújcatsí ávyéjútédívú ámuha mecúvéhoojánútsójcatsíyuki. ²⁶ Ímiáánetúré ámuhakye o néé tsá muurá cúvéhóójatu ámuha meíjchívyéítyuró páneere ámuha maáhdótúhajchííjyu.

Ihdícyámema míamúnaa dómácójcatsíñetu Jetsóó úwaabóne

²⁷ Tsúúca muurá ámuha méwaajácú éhnehjáa éjyuuúwú méíhdé múnáaúvuke Píívyéébe íllu úwaabóne: “Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítyúne.” ²⁸ Áhdure idyé ámuhakye o néé muurá tsaapi pevénéré tsáápílledi úmúúpívyérónáa tsúúca dííllema múu dómácójcatsídyú ímityúné méénuube íjtsaméi pañe.

²⁹ Ahdícyane díhyállúuri u ííténeri ímityúné u méénúíyóneri u úmúúpívyéhajchíí múu waagóó teéu. Óvíjyucó ihdyu tsau díhyálluu u wájyúrou wágóóówéné u ímíjpyeté tsáijyu múúne páneere díjpi ímí nééroobe cúújúwá pañéwú u wágóóówénéááca. ³⁰ Áhdure díhyójtširi ímityúné u méénune uke tútávátsóhajchíí múu waagóó téhojtší. Óvíjyucó ihdyu téhojtší u wájyúrohójtší wágóóówéné u ímíjpyeté tsáijyu múúne páneere díjpi ímí nééroobe cúújúwá pañéwú u wágóóówénéááca.

Táábávájcatsímyé wáagóójcatsítyuróné Jetsóó úwaabóne (Mt 19.9; Mc 10.11-12; Rc 16.18)

³¹ Áhdure muurá tsúúca ámuha méwaajácú ámuhá ihde múnáaúvukée Píívyéébe Moitséeúwuj tééveri íllu úwaabóne: “Tsaapi múu méwakye íhvéjtsócooca díílleke ajcú teene úúbálléné waajácúhaamívu.” ³² Árónáa ámuhakye o néé muurá tsaapi méwakye ímityunévú méénutsó tsíjpiima ícyahíjcyátúrólleke díbye íhvéjtsolle tsíjpiikye tájíváneri. Áhdure díbye díílleke táábávaabe ímityúné meenu méwamájíí tsíjpi táábama íjcyáneri.

Meíhyyuvadújucó meméénúiyóné Jetsóó úwaabóne

³³ Áhdure idyé muurá ámuha méwaajácú éjyuuúwú ámuhá ihde múnáaúvuke Píívyéébe Moitséeúwuj tééveri íllu úwaabóne: “Tsane múu ímiáánetúré imyéénuíñé Píívyéébe lléébónáa díbye mémé idyómajcóné meenu muhdú íñéhdújucó.” ³⁴ Árónáa ámuhakye o néé téeméné ámuha meméénútuki. Tsá múu néétune: “Bo óvíi níjkyejí muhdú ijcyá o állíhajchííjyu.” Muurá Píívyéébe ávyéjúrú teéne. ³⁵ Áhdure tsá múu néétune: “Bo óvíi íñují muhdú ijcyá o állíhajchííjyu.” Muurá Píívyéébe éhneré idyé teene ííñují. Áhdure idyé tsá múu néétune: “Bo óvíi Jerotsaréé muhdú ijcyá o állíhajchííjyu.” Muurá Píívyéébe íhtsútuube ávyéjuube íjcyáábe cóómíyé técoómi. ³⁶ Áhdure idyé díhñíwau íjcyáróutu tsá múu néétune: “Bo óvíi muhdú táhñíwau ijcyá o állíhajchííjyu.” Muurá u nééjuri tsá tsájíubaré llíjcyáítyuró díhñíwácotu. Áhdure tsá tsájíubaré cúúvenúítyuró u nééjuri. ³⁷ Áánéllii múu ímiáánéjucó íjcyane ápáhajchíí néehíí: “Ééé ímiááné tehdújucó teéne.” Áánetu ímiááné íjcyatúné múu ápáhajchíí néehíí:

“Tsáhaá tehdu néénejívari.” Ehdu íhhyuváné tsá múu éjkétsotú Píívyéébedítu. Muurá tehdu meíhhyuváné Naavénedíturé tsááhií.

Mepíámeíturóné Jetsóó úwaabóne
(Rc 6.29-30)

³⁸ Áhdure muurá ámuha méwaajácú éjyuúvúu ámuhá ihdé múnáaúvuke tsiíne Píívyéébe Moitséeúvuj téeveri íllu úwaabóne: “Tsáápiikye íhyálluu tsijpi bóhdúcúúbé hálluu téhdure bóhdúcúúveéhi. Áhdure tsáápí íhwájí wápíyúúúbeéhjí wápíyúúveéhi.” ³⁹ Áronáa ihdyu ámuhákye o nééhií: Tsá múu ámuhákye ímityúné tsaate dáríívéhájchíí píámeítuúne. Áhdure tsaate ámuhákye méénúhájchíí tsá múu píámeítuúne. ⁴⁰ Áhdure idyé tsaate ámuháma tsane ímíbájcho ipíúvámedítuú ámuhá caaméeja dójtúcúhájchíí múu íiná néétuméré íhvejtsó téhdure hállúeja ámuhá tsuucójá dibye itsájtyeki. ⁴¹ Téhdure tsaate ámuhákye ‘múúhá pííchutátú múúhakyé mépiáábó wahájchotáwu’ néhájchíí múu tsajtyé diityémá ehníínevújuco. ⁴² Áhdure tsaate ámuhákye tsííne píáábó táumeíhájchíí múu píaabóhi. Áhdure tsaate ámuhákye tsíeméné bóónétu íóómíchoíne táumeíhájchíí múu ajcúhi.

Meke múnáájtsórómeke mewáyyune Jetsóó úwaabóne
(Rc 6.27-28, 32-36)

⁴³ Muurá ámuha méwaajácú míamúnaa íllu úwáábócatsíhijcyáne: “Uke wáyyúmémáyé múu wáyyújcatsíhi. Áánetu uke múnáátsóhíjcyámeke tsá múu wáyyutúne.” ⁴⁴ Áronáa ámuhákye o nééhií: Ámuhákye múnáájtsórómeke múu wáyyúhi. Áhdure ámuhákye múhdurá dáríívéromé hallúvú múu píááboju táumeí Píívyéébeke. ⁴⁵ Ájyu ihdyu ámuha méljcyaa ímiááne ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyáábej tsíime. Diibye muurá núhbake ájchutsó pámeere ímityúroméhjima ímiááméllíhje. Áhdure níjyaba állétsóhíjcyaaabe ímiájíjtó úráavyehíjcyámema téjijto úráavyehíjcyátúroméllíhje. ⁴⁶ Muurá ámuhákye wáyyúmekéré ámuha mewáyyúhájchíí tsá ímiá wáyyú tene íjcyatúne. Ehdu ámuha mewáyyújcatsíne tsá Píívyéébe ímí ámuhádvú íjtsúcunútúne. Muurá ímityúmé íjcyarómé téhdure diityéké wáyyúmeke wáyyúhi. ⁴⁷ Áhdure ámuhákye ímí náhbévahíjcyámémáyé ímí ámuha meíhhyúvánhájchíí tsá ámuha ímiáámé meíjcyatúne. Muurá téhdure Píívyéébeke wáájácúturómé ímí íjcyámema ímí íhhyúvájcatsíhi. ⁴⁸ Áhdícyane ímiááméré múu íjcyá ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe ímiáábé íjcyadu.

6

Ímiáánéré meméénune Jetsóó úwaabóne

¹ Tsá múu míamúnaa ámuhádi iúllévenúkíyé méénutú ímiájíjtó ámuha meúraavyéne. Muurá tehdu ámuha meméénúhájchíí níjkyéjiri íjcyaaabe ámuháj Caani tsá ímí ámuhákye íjtsúcunúityúne.

² Áánéllí múu ídáátsómeke ipíaabóné tsá úbálléjcatsítuú eene ímityúmé bañú múnáa íjcyame méénuhíjcyádu. Diitye muurá teene méénuhíjcyá píhcyáávejááne pañévú, ulléjijtonéj pínevú, míamúnaa ímiáámé ditye íjcyane íjtsúcunúkíye. Aane ténetu ámuhákye ímiááneturé o néé ápááñéré téene áhdójuco íjcyane míamúnaa diityéké dúúrúvahíjcyáne. ³ Áánéllí múu tsaatéké píaabó tévéneúvúre. ⁴ Ájyu ihdyu ámuháj Caani pane wáájácuube ímí ámuha meméénuhíjcyáne íitene téene áhdó ámuhákye píááboóhi.

Píívyéébema meihjyuvané Jetsóó úwaabóne
(Rc 11.2-4)

⁵ Áhdure tsá múu Píívyéébema ámuha meihjyúvácooca eene diitye ímiáámeúvúdú bañú múnaa íjcyame méénuhíjcyádú méénutúne. Muurá eene pihcyáávejáané pañévú ulléjijtóné úniúvú Píívyéébema ihjyúvahíjcyámé míamúnaa íítérokíye. Aane ímiááneturé diityédítýú ámúhakye o néesé apááñééré tééne áhdójuco íjcyane míamúnaa diityéké dúúrúvahíjcyáne. ⁶ Áánéllii ihdyu múu dííbyema íihjyúvácooca ímijcóhó pañévú iwátáháávéne ihjyúvá múha wáájácútúnáaaca. Áijyu ihdyu ámúhakye píáábóííbye.

⁷ Áhdure idyé tsá múu íhdícyanéhjíré íhjúvatú dííbyema íihjyúvácooca. Pane tsá múu bîwáánéré wápihtsúcu híjcyatú dííbyeke wáájácútúmé méénuhíjcyádu. Muurá itsúcunúhíjcyámé ditye bîwáánéré wápihtsánuhíjcyánetu díbye diityéké illéébóne añújcúiyóne. ⁸ Áhdícyané tsá múu diityédú néétune. Muurá ihdyu Méécááni tsúuca waajácú ñná méhdityu píhtone dííbyekéi metáúmeítýúrónáaaca. ⁹ Áánéllii múu íllu ihjúvá dííbyema:

Múúháj Caani níjkyéjiri u íjcyáabej, uke muha máávyéjutsó dúúrúvamére.

¹⁰ Aabe ihdyu díavyéjuvu múúhakye dúúcúne u ímillédú múúhakye túkevjtso íñújiri muha meíjcyámeke muhdú níjkyéjiri u méénuhíjcyádu.

¹¹ Aabe ihdyu óví múúhakye majchóvú ú ácu híjcyá páijyuvaré tééne tájpi muha meíjcyaki. ¹² Áhdure muha ímityúné meméénuhíjcyáné múúhadi dídáátsóvéne dáabajíívé múúhakye ímityúné méénuhíjcyámedi muha meídáátsóvéne teene maábájíívehíjcyádu. ¹³ Áhdure múúhakye íhvéjtsótuubéré píáábohíjcyá mávaríjchojúúnevu muha metáhjátsámeítýuki. Muurá íhtsútuube múijyú muhdú u íjcyáítýuube páné avyéjuubéré ú íjcyáhi. Áyu tehjújuco. Ehdu múu Píívyéébema íhjúváhi.

¹⁴ Áhdícyané muurá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyáabe ámúhadi ídáátsóvéne ábájííveé ámuha ímityúné meméénuhíjcyáné tsijtye ámúhama ímityúné méénuhíjcyáné diityédí ámuha meídáátsóvéne maábájíívehájchííjyu.

¹⁵ Áánetu ámuha diityédí meídáátsóvétúhajchíí téhdure tsá díbye ámúhadi ídáátsóvéítýúne.

Píívyéébema meihjyúvácooca tsáijyu majcho meáwañe Jetsóó úwaabóne

¹⁶ Áhdure múu ámuha tsáijyu dííbyema meihjúva majcho maáwácooca tsá kehóvéméhjúvú íjcyatú eene bañú múnaa íjcyame míamúnaa iúllévenúkíyé ícyahíjcyádu. Muurá ímiááneturé o néesé apááñééré tééne áhdójuco íjcyane míamúnaa diityédí úllévenúhíjcyáne. ¹⁷⁻¹⁸ Áhdícyané dííbyema ámuha meihjúva majcho maáwácooca tsá múu boohówáneúvú méénutúne. Óví ihdyu dííbyere ámúháj Caani waajácú tehjújuco ámuha meméénuhíjcyáne. Áijyu muurá ámúhakye píáábóííbye.

Ímí níjkyéjiri meíjcyáné uwáábo
(Rc 12.33-34)

¹⁹ Tsá múu íñújiri íéhnéváíyóneri tsúúrámeítýú múhajchótá tééne tájpi ámuha meíjcyáíyónerííjvári. Muurá ámuha tééne tájpi meíjcyáronéhjí ámúhadívú tútávááveéhi. Áhdure naní múnaa ámúhadívú ícúbáhraáhi. ²⁰ Áánéllii múu tsúúrámeí níjkyejívú Píívyéébe ámúhakye ávyéjuutétsóíñeri. Teene ihdyu tsá múijyú muhdú ámúhadívú íjcyáítýúne. Áhdure tsá téhulle naní múnaa íjcyáítýú

ámúhá avyējú ámúhadívú tútávajtsóiyóme. ²¹ Muurá kénejcú éhniíñevu ímí ámúhakye pájtyénéjcuriyéjuco ámuha meíjiveíñe.

Méhálluúúcú peetédú nééneé
(Rc 11.34-36)

²² Muurá ámúhá hálluúúné peetédú nééneri ámuha ímiáánéré meííteneri metsúúrámeíhajchíí teene ámúhadítú bóhówaúcúnuúhi. ²³ Áánetu ímityúnéré ámuha meííteneri metsúúrámeíhajchíí téeneturé ámuha mébóhówaúcúnuúhi. Ájyu muurá Píívyéébé icyánéjcuéjte ámuha meíjcyaróné tsáhájucó wáájácúmeítyú ílluréjuco ámuha metútáváávénéllíhye.

Míjijtócú meúraavyéné tsá ímityúne
(Rc 16.13)

²⁴ Tsá muurá tene ímíityuró míityétsikye ámuha maávyéjuubéváne. Muurá tsáápiikyéré ímí ámuha méíícúvéiyá cáabyeké éhniíñevu ámuha mewájuúbeke. Áánetu tsijpíyo íícúvérátuube imíchi ámuha mewájuútuúbe. Ehdu néénéllíi tsá tene ímityú Píívyéébeke meúraavyémé metsúúrámeíñé mítyane meéhnéváyóneri.

Ihñéjteke Píívyéébe téhmene
(Rc 12.22-31)

²⁵ Ahdícyane ámúhakye o néé téene tájpi ámuha meíjcyáneriyé meíjyáacunútu majchoo, adoo, wájamuu, íjcyáneri. ¿Aca páneere ñná ámúhadi íjcyáne tájpi tsaímíyé ámuha méíjcyáiyáhi? Tsáhaá, muurá íjcyáne tsane téene tájpi éhniíñevu ímí meíjcyane. ²⁶ Cáhawáá méíjtsúcunu wahpéjteke bajtsóubaré mújyú méénútúrómeke diibye ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyabe máchótsohíjcyáne. Aanéjñí muurá diityé éhniíñevu ámuha míamúnaa mewájuúmeíhi. Áámeke ámúhakye Píívyéébe tsá íínetú píhtótsóityúne. ²⁷ ¿Aca íjcyabe tsaapi ámúhadítúyú iye éhniíñevu cáámenútsámeíyoóbe? Íjcyáábejñívari.

²⁸ Aanéjñí óvíjyacóóné ámuha méíjtsámeíhijcyáne ámuha mewájamúúváyóneri. Cáhawáá méíjtsúcunu wajcóháñé múhdutú píívyehíjcyáne pevétaré íjcyaróne. ²⁹ Muuráhjáa ávyéjuube Tsaromóó tsijtye ávyéjute éhniíñevu íjcyáróobé avyējú wájamu ímí tsá úújetétú teene wajcóháñe ímívu. ³⁰ Ehdu muurá Píívyéébe tsaímíyé téhmehíjcyá wajcóháñé wahájchotaré ímiñe íllúhwuúré tsúúca chémene. Aabéjñí awáá muurá ámúhakye éhniíñevu tsaímíyé téhmeéhi. Ehdu teéne, ámuúha cáhcujtsópítyúné míamúnaaj. ³¹ Ehdu muurá páneere Píívyéébe tájpiyé íjcyáhi. Áánéllíi tsá múu néétune: ¿Aca ñná íñe mémájchoóhi? ¿Aca íñemá íñe mewájamú méújcuúhi? Tsá múu ehdu íjtsámeítyú Píívyéébe íjcyátúcoocájñívari. ³² Muurá ihdyu Píívyéébeke cáhcújtsotúmé ehdu íjtsámeíhi. Áánetu tsá ámuha tehdu menéjúcootúne. Muurá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyabe waajácú ñná ámúhadítú píhtone. Aabe ihdyu ámúhakye píááboóhi. ³³ Áánéllíi múu tsane ámúhadítú píhtóroneri íícúvetúmé tsúúrámeíhijcyá múhdutú tsaímíyé Píívyéébeke iúráávyéne dííbyé avyéjuvu iúcaáváyóneri. Ájyu muurá tsá ámúhakye díbye íínetú píhtótsóityúne. ³⁴ Áánéllíi tsá múu íjtsámeítyú muhdú ámúhá úmíwa íjcyáneri. Múu íjcyájcójñiri muhdú íjcyáneriyé íjtsámeíhi. Muurá Píívyéébe ámúhakye píáábohíjcyáá panévatúré pajcójiváre.

7

Tsijtye múhdurá íjcyáneri meíhjúvátúyuróne
(Rc 6.37-38, 41-42)

¹ Ahdícyane tsá múu tsijtye múhdurá íjcyáneri íhjúvatú Píívyéébe ámúhakye íñéétu téhdure ímityúme ámuha meíjcyane. ² Muurá tsijtyeke ámuha ímityúné medáíívéhajchíí téhdure ámúhakye Píívyéébe méénuú muhdú ámuha díityéké meméénuhíjcyádu. ³ ¿Aca íveekí ámuha méijyácunúhijcyá ámúhá nahbémú hálluúúné pañe wááhyéwuúné íjcyáneri ámúhá hálluúúné pañe úménebááné íjcyane wáájácúmeítúme? ⁴ Muura úménebááné ámúhá hálluúúné pañe íjcyame tsá ámúhá nahbémuke ámuha menéétyuróne: “Cána muha ámúhakye mebóhdo eene wááhyene ámúhá hálluúúné pañe íjcyane.” ⁵ ¡Ávyeta bañú múnaa ámuha meíjcyame pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuúha! Tujkénú méwaagóoméí eene úménebááné ámúhá hálluúúné pañe íjcyane botsíí ímí ámuha máájtyumímé mebóhdo teene wááhyene ámúhá nahbémú hálluúúné pañe íjcyane. Ehdu néene tsá múu tsaate wahdííváné ímityúwu méénúneri íjyácunútú tsáijyu múu éhnííñevu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáme.

⁶ Tsá muurá ámuha ímiáánevu oohímyeke maájccútyuró bóónétu íllure ámúhakye dígújccútyómeke. Áhdure muurá tsá ícyááve méénímudívú ámuha mepóvíhjúccútyuró íllure téuhji tádíríhccótyómedívu. Ehdu néene tsá múu ímiáájú Píívyéébe uwááboju bañúháñe úwáábotúne.

Píívyéébeke píááboju metáúmeíñe
(Rc 11.9-13; 6.31)

⁷ Múu táúmeí Píívyéébeke téene tájpi ámuha meícyahíjcyáné ámúhakye díbye íájcuiki. Métsúúraméí ímí ámuha meíjcyáíyóneri ámúhakye díbye ípíááboki. Áhdure métáuméí ámúhakye díbye ityúkévétsoiki. ⁸ Muurá téene tájpi íjcyáne táúmeímyeke ájcuúbe. Ímí íjcyáíyóneri tsúúrameímyeke píááboóbe. Dííbyeke túkévéjtsoju táúmeímyeke túkévéjtsoóbe.

⁹ ¿Aca íjcyámé tsaate ámúhadítú íjtsíméné majcho táúmeícyooca néewayúvúré ájccútyóme? ¹⁰ Áhdure ¿aca amóóbeke tetsi táúmeíñaa ííñimyédívúré ájccútyóme? ¹¹ Muurá ímityúme ámuha míamúnaa meíjcyarómé méimíllé ímiáánevúré ámúháj tsíimeke maájccune. Aanéjii awáá muurá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe imíllé dííbyeke ámuha metáúmeímyeke ímiáánevúré íájccune.

¹² Muurá ámuha méimíllé míamúnaa ímí ámúhama íjcyane. Áánéllii múu íéhnéjcutu díityémá ímiááméré íjcyá dítye téhdure ámúhama ímiáámé íjcyaki. Ehdu muurá Píívyéébe meke úwaabó Moitséeúvú waajácúháámítu, téhdure tsijtye dííbyé íhjúvú uubálla múnáá waajácúhaamínetu meke úwaabóne.

Ímiájijto
(Rc 13.24)

¹³ Múu íhnáhó íuráávyé néerojijto úraavyé níjkyejívú meúújetéjijto. Muurá íjcyajijto tsíijto tsaímíyé meíjcyajijto. Áronáa téjijto meúraávyerómé nihñéetsihvúré méicúbáhrámeíhi. Árojijto muurá mítyame úraavyéhi. ¹⁴ Áánetu íhnáhó íuráávyé néerojijto meúraavyémé meúújeté múijyú muhdú meíjcyáítyúhullévu. Ájijto uhjéméré úraavyéhi.

Muhdú meíjcyánetu méwaajácúmeí muhdíívamé meíjcyane
(Rc 6.43-44)

15 Tsáma téíibúwá meíjcyá állíu múnaa Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáadi díllómeíhíjcyámeke. Muurá pánehjídú éhne imíwu obééjámú íjcyadu ímiáámeúvúdú ámúhakye nahbévahíjcyá ávyeta bájú oohímýedú néémeé. 16 Muurá téévetúné tééméjté íjcyánetu méwaajácú állíu múnaaré ditye íjcyane. Cáhawáá méíjtsúcunuj, tsá muurá múijyú wacyónejke baaco nééváítyuróne. Tsá átéréehé múijyú ímiááné nééváítyuróne. 17 Áhdure ímiááhé tsá múijyú átéréene nééváítyuróne. Áánéturé méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane. 18 Muurá oove íjcyane nééváné uméhé tsá nééváítyuró átéréene oove íjcyatúne. Áhdure oove íjcyatúné néévahíjcyaha tsá ímiááné nééváítyuróne. 19 Áánéllii múúne átéréehé meíllóne mécovajtsóhi. 20 Aane muurá úmehééné méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane íñéévatúre. Ahdu íivane cáhawáá óví ámuha méwaajácú állíu múnáake muhdú ditye íjcyánetúre.

*Píívyéébe íavyéjuvu újcuímye
(Rc 13.25-27)*

21 Muurá oke ávyéjuubé vahíjcyárómeke tsá pámeekéré níjkyéjiri íjcyaaabe Méécááni Píívyéébe íavyéjuvu újcuítýúne. Muurá ihdyu díbye ímillédú íjcyámekéré újcuíbye íavyéjuvu. 22 Muurá muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné ímíbájchómeícyooca mítyame oke avyéjuubévaá íllityénemáye. Aame oke neéhi: “Ávyéjuúbej, muurá muha díuwááboju méúwáábohíjcyáhi. Aame dimyémeri muha méwáámíuhíjcyá naavémuke tsaaté pañétu. Ehdu muha dimyémeri méméénuhíjcyá méénúráítyúronéhji.” 23 Ehdu oke ditye néérónáa ó neé díityéke: “Íllure ámuha máallíhi. Keenéiyó ámúhakye o wáájacúne. Muurá ímityúné ámuha méícyahíjcyáhi. Aame meííné óhdityu.” Éhdure ó neé díityéke.

*Míityétsi íahpa ánúmeíñetu íjcyáné uwááboju
(Mc 1.22; Rc 6.47-49)*

24 Ahdícyane íñe caabyé o úwaabóné illéébóne tehdújuco íjcyaaabe muurá éhne múúne wájacúnéjcuube cóhpétsihvu ihjya méénuubédu. 25 Muurá ávyéta cóhpé ihjya díbye méénúnáa kíjyébama níjyaba mítyane álléneri téhiñe íhnáhó cáájáveróneri tsá muhdú teja íjcyatú ávyéta cóhpé nétsihvu díbye méénúnéllíihye. 26 Áánetu íñe o úwaabóné lléébójúcóóroobe ímí íjcyátuube muurá éhne múúne wájacúnéjcutuube cóhpétútsihvu néwáyúúhá hallúvúré ihjya méénuubédu. 27 Muurá ihdícyátsihvúré díbye ihjya méénúnáa níjyaba ávyétá íhnáhó kíjyébama íjcyáneri téhiñe cáájavéné teeja wááoja cáhvyabáhi.

28 Ehdúu Jetsóó úwáábóneri ullévenúme. 29 Ávyétá ímí úwáábohíjcyaaabe díityéké tujkévéwu ávyéjuube múúne íhjúvájjtójuco. Tsáháa díbye úwáábohíjcyatú taúhbájú uwáábojte úwáábohíjcyádu.

8

*Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhítsóne
(Mc 1.40-45; Rc 5.12-16)*

1 Aabée Jetsóó teene cámeíhbáutu níityéébeke mítyame míamúnaa úraavyéhi. 2 Áánáacáa tsaapi íjpi chájááveebe dííbye éllévu itsááne dííbyé lliíñévu ímímóúúvéne neé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdúiyó teene oke u bóhítsóne?

3 Áánéllíihyée neébe:

—Mu ihdyu tehdújucoj. Ehdúu neébere dííbyeke dócárájcóneri tsúúca bóhíibe. 4 Áábekée neébe:

—Tsáma tsaatéké dúúballedí ñne muhdú u bóhííne. Tsapéhúré llúúváábe éllevu pééne dííbyedívú dúhjétsámeityeco. Ááne Moitséeúvúu néhdu Píívyéébeke tsíeméneri ú íícúveé téénetu míamúnaa iwáájácu u bóhíjucóóne. Ehdúu Jetsóó néé dííbyeke.

Tsodáhómú avyējuúbé únú múnáájpye Jetsóó bóhítsóne
(Rc 7.1-10)

⁵ Átsihdyúu muha Jetsóoma Capenaóovu meúújeténáa romáánómú tsodáhómú avyējuube dííbye éllevu itsááne piáábó táúmeíhi. ⁶ Neebépeé:

—Ávyējuúbej, táúnú múnáajpi chémeebe ávyétá ihnáhó ícúbáhrámeíhi. Aabe tsáhájucóo íjpi vááúmeityúne.

⁷ Áánéllihyée Jetsóó nééhií:

—Cána bo o péé o bóhíitso dííbyeke.

⁸ Áánéllihyée neébe:

—Avyējuúbej, muurá ñne tsíjtye múnáajpíyé o íjcyabe ídátsó o néébe jávú tsá u ááhívéityuróne. Áánéllii ihdyu uke o néé íchihdyuré u íhjuváne tujkéveri díbye íbóhííki. Muurá ó cáhcujtsó díbye bóhííñe. ⁹ Muurá táavyéjyte oke táuhbáné ó méénuhíjcyáhi. Áhdure tsodáhómuke o táuhbáné méénuhíjcyáme. Muurá tsáápiikye díityédítýú tsiéllevu o wállóócooca peebe téhullévu. Áhdure tsáápiikye o piúvácooca tsaábe. Áhdure táúnú múnáájpye tsíeménevu o táuhbáné méénuúbe. Áhdícyane ó waajácú u néécooca táúnú múnáajpi bóhííñe.

¹⁰ Ehdúu díibye tsodáhómú avyējuube nééneri iúllévenútsihdyu neebe tétsihyi íjcyámeke:

—Ímiááneturé o néé tsá muurá tsáápiúbaré tamúnaa íjraéémudítýú cáhcújtsotú ñne áánu cáhcujtsódu. ¹¹ Ehdú muurá pahúllévátú tsaaímyé mítyame íjraéémú íjcyáturómé ñne áánu romáánómuube cáhcujtsódú ímí Píívyéébeke cáhcújtsóímye. Aame dííbyé avyējuu úcaavémé nahbévájcátsíi majchóháñeri Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámema. ¹² Áánetu íjraéémudítýú mítyame wágóóveé ícyuuvétsíi pañévú Píívyéébe avyéjutu ímichi díityé wáábyuta íjcyárónetu. Aame tétsihyi ícúbáhrámeímyé tahíjcyáá íhwáñeene ííhdónema.

¹³ Ehdúu íñééné boonétú tsiíñe neebe díibye tsodáhómú avyējuúbeke:

—Áyu wa dipye dihjávuj. Óvíi ihdyu u cáhcujtsódú íjcyane úúma díúnú múnáajpi bóhííhií.

Ehdúu Jetsóó nééne tujkéveríhjáa tsúúca bóhííbe.

Péedoró báábeke Jetsóó bóhítsóne
(Mc 1.29-31; Rc 4.38-39)

¹⁴ Áhdurée dííbyema muha Péedoró javu mepéénáa díibye Péedoró baabe áíívyeri chémelle ícyuwájá pañe. ¹⁵ Áálekée Jetsóó íhyójtsitu ékééveneri tsúúca bóhíille múúhakeye májchotsóhi.

Mítýámeke Jetsóó bóhítsóne
(Mc 1.32-34; Rc 4.40-41)

¹⁶ Tépejcoó Jetsóó éllevu tsivámé naavémú ípañe íjcyáneri chéméméhjíke. Áámé pañétúu íjchívyétsoobe díityéke. Áhdurée tsííñe chémeri íjcyámeke bóhíitsoobe. ¹⁷ Ehdúu Jetsóó méénuhíjcyá téijyu Píívyéébe íhjuú uubálle múnáajpíhjáa Itsaía íllu néhdújuco: “Dííbyere méhdityu páhduvaré nééne chémeháñe waagóóhi.” Ehdúhjáa Itsaía néhdújuco díbye méénuhíjcyáne.

Jetsóoke iúraavyéné imílleróme
(Rc 9.57-62)

¹⁸ Áábedívúu téjyú mítyanéjuco míamúnaa píhcyáávénéllíi múúhakyé neebe muha únéúcóbá tsiñéjcuvu mepájtyeki. ¹⁹ Áánáacáa tsaapi taúhbájú uwááboobe dííbye éllevu itsááne nééhií:

—Uwááboobej, ó imíllé úúmáye o péhijcyáné kiávú u péhullévújuco.

²⁰ Áánéllíihyée Jetsóó néé dííbyeke:

—Muurá iyámé óówamu íjcyarómé íhyéjúnema téhejújí pañe icyúwaki. Áhdure wahpéjté íjcyá icyúwáítsíhjíma. Áánetu muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsá tahjyáúbamáyé o íjcyatúne.

²¹ Áijyúree idyé tsaapi dííbye déjuri péhijcyámedítýú néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ói o péé llihiyo éllevu. Óví ihdyu mújyú óhdivu dsíjívveebe úúmáyéjuco o úllehíjcyaki.

²² Áárónáacáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Óvi ihdyu tsamééré ímiájító úráávyetúmé cúúújcatsí idsíjívécoóca. Wa ihdyu ookéréjuco duráávyej.

Kíjyébama nohjí Jetsóó íhvetétsóne
(Mc 4.35-41; Rc 8.22-25)

²³ Átsihdyúu muha míneri mepéé únéú tsiñéjcuvu. ²⁴ Áánáacáa ávyéta tsíjpa néené kíjyébári mítyane nohjí íjcyane múúhakyé pámaúcuíyáhi. Áijyúu Jetsóó cuwáhi. ²⁵ Áábekée muha íícúí maákyéjtsóne menééhií:

—¡Ávyéjuúbej, meke pájtyetétso! ¡Tsuúuca mémájcánuúhi!

²⁶ Áánéllíihyée neebe múúhakyé:

—¿Íneríami ámuha méíllityé ayájú íhnáhóhajaj? ¡Tsáháikyéha ímí ámuha mecáhcújtsotú Píívyéébeke!

Ehdúu múúhakyé íñétsihdyu kíjyébama nohjí íjcyane úhbaabe tene íhvetéki. Áhdújucóo tene íhveténé dáíhañéréjuco. ²⁷ Ehdúu téjyú Jetsóó méénúneri muha meúllévenúne ménéjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íjcyáábeke muhdú kíjyébama nújpacyo lleéboj?

Tsaaté pañe naavémú íjcyane
(Mc 5.1-20; Rc 8.26-39)

²⁸ Aanée tsúuca muha tsíñejcúeúvú méúújeté Gadáará íiñújivu. Áánáacáa dííbyeke mítyétsi cáhdahíró naavémú ípañe íjcyamútsi níjkyénéj pñínéréhjáa ícyahíjcyamútsi. Aamútsíhjíyáa apííchówu néémutsi tétsii ícyahíjcyánéllíi tsá múha tétsii úllehíjcyatúne. ²⁹ Aamútsíi Jetsóoke kévádijcyó ílluú:

—¡Múhtsikye ihdyu pátsárijcyodí Píívyéébé Hajchi u íjcyáábe! ¡Tsáhái muurá ícúbáhaméi éévé íjcyatúne!

³⁰ Áijyúu tétsíj pñíhírí mítyame jéémú meenímú majchóri. ³¹ Áánéllíihyée naavémú díityétsí pañe íjcyame Jetsóoke nééhií:

—Múúhakyé íjtyétsí pañétú u wáágóóhajchíí aatye méenímú pañévuréjuco muha meújcámeíñe.

³² Áánéllíihyée neebe díityéke:

—Wa ihdyu méújcaméí díityé pañévuj.

Áhdújucóo dítye íjchívyéne újcámeíñe díityé pañévuréjuco. Aamée únéú pañévú cáhtsíñibámé májcanúhi.

³³ Ehdúu méenímuke tene pájtyéneri díityé tehméjté ávyetá íhnáhó íllityéhi. Áánemáa íícúí tétsíj pñíhírí íjcyáméhjí éllevu idsííneéne úúballémé muhdú tene

pájtyene. ³⁴ Áánélliihyée pámeere tsáácunú Jetsóo éllevu. Aamée dííbyeke née tétsihdyu muha mepéékií.

9

Íjpi vááúmeítyúúbeke Jetsóo ímíjpyetésóne
(Mc 2.1-12; Rc 5.17-26)

¹ Ahdújucóo muha meóómiñe biwáhullévúré múúhá coomívu. ² Átsihyíi muha meíjcyánáa Jetsóo éllevu tsaate tsivá íjpi vááúmeítyúúbeke ííbotári. Aamée dííbyeke cáhcujtsóné iwáájácúne dííbyeke ííténe neébe:

—Llíhij, wa ílluréjuco díimíjyúúvej. Muurá tsúúca úhdi o ídáátsóvéne díimítyú o ábájíwéjucóóhií. Ahdícyané tsáhájucóo íná díhyallúrí íjcyájúcootúne.

³ Ehdúu Jetsóo nééne tsaate taúhbájú uwáábojte illéébóne ííbuwááné pañe néehíi:

—¿Aca íveekí eene aabye ímityúné ihjyúvá Píivyéébe ímí dííbyedívú íjtsúcunúnejíivari? ⁴ Ehdúu ditye íjtsámeíñe Jetsóo iwáájácúne née díityéke:

—¿Aca íveekí ámuha ímityúné óhdityu méíjtsámeíhi? ⁵ ¿Aca muhdú ámuha oke méíjtsúcunúhi? Áánerá o píivyeté míamúnáadi o ídáátsóvéne díityé ímityuháñe díityémá o ímíbajchóne. Áánéllii o píivyeté áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítyú úuma o ímíbajchóhi.” Ahdure o píivyeté o nééneé: “Dímíjpyeténe dipye.”

⁶ Ahdícyané cáhawáá óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívúu o ípivyéévebe muhdú o méénune.

Ehdúu díityéké íñétsihdyu tsiíñe neebe dííbyeke:

—Dímíjpyeténe eene dííhbotámá dipye dihjyávu.

⁷ Ahdújucóo díbye pééneé. ⁸ Ehdúu Jetsóo méénúneri míamúnaa íllityéne Píivyéébeke ávyéjutsó dúúrúvaméré dííbyé íhtsúturi díbye ehdu méénúnéllíhye.

Matéoke Jetsóo újcune
(Mc 2.13-17; Rc 5.27-32)

⁹ Tsáijyúu Jetsóo oke Matéoke ájtyumí múúhá ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike o áhdótsohíjcyátsihyi o íjcyáábeke. Aabée oke néehíi:

—Ookéréjuco duráávyej.

Ahdújucóo o pééne dííbyemáyéjuco.

¹⁰ Áábemáa téijyu tahjyávu muha mémajchóhi. Ahdurée tsijtye téénere dsíídsí ahdótso múnaa múúhama majchóhi. Ahdurée tsijtye ímityúmé íjcyá múúhama.

¹¹ Áámekée ííténe paritséómú née múúhake:

—¿Aca íveekí eene ámuhá uwááboobe majchó aatye ímityúmema?

¹² Aanée Jetsóo illéébóne née díityéke:

—Tsá muurá taabóóbé bóhíime tsáimíyé íjcyámeke táábotúne. Muurá ihdyu chéméméhjikeré tááboóbe. ¹³ Cáhawáá ímíñeúvú meéévé ámuha mewáájácu Píivyéébe waajácúháamitu tsátsii nééneé: “Muurá tsá apááñéré o ímíletú ámuha oke Píivyéébeke iyámedi meíicúvehíjcyáne. Téhdure o imíllé ámuha pamévamáyé meídaatsólléjcatsíñe.” Ahdícyané tsáháa ímíáámé wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu ímityúme wáábyú o tsáa díityéké téénetu o ímíbáávyétso Píivyéébe icyánejcúvuréjuco ditye ííbúwááveki. Ehdúu Jetsóo née paritséómuke.

Jetsóo mamyémú majcho áwatýúne
(Mc 2.18-22; Rc 5.33-39)

¹⁴ Áhdurée tsáijyu tsojtsó múnáajpi Jóáá mamýmú Jetsóo éllevu itsááne dííbyeke dilló tsáijyu Píívyéébema íhhyúvácooca majcho iáwahíjcyánetu. Néémépeé:

—¿Aca íveekí tsáijyu muha paritséómuma Píívyéébema meíhhyúvácooca majcho mááwahíjcyánaa tsá dímamýmú áwahíjcyatúne?

¹⁵ Áánélliihyée neebe diityéke:

—¿Aca tsaapi ityáábávácooca wáñehjívaténevu dííbyé miñútso múnaa tsááme kímóóvéiyá dííbyedívú iwájtsícoóca? Ehdu néene támamýmú tsá kímóóvéityuró diityémá o íjcyáne hajchóta. Áronáa ihdyu ímiááne íjcyáiñé diityédítýú o pééiñe. Áijyu ihdyu óví muhdú iñéhajchíí awámye.

¹⁶ Tsá muurá tene ímityú wájjamu tsúúcáaja béhbátu mepájaabóne. Muurá íllure teeja meniityúcooca éhniíñevu táváajcároba. ¹⁷ Áhdure idyé tsá tene ímityú béjpácyo bíinojpácyó mepícyoone tsúúcáau mííhéneu cahpáyú pañévu. Muurá béjpácyo iúhtsaráúúvéhulle táváajcó tsúúcáau. Áijyu muurá wágóoovéné tsanéécújuco bíinojpácyoma cahpáyú. Áánéllii ihdyu béjpácyo mepícyóó bééú pañévúre muhdú tsanéécú íjcyátuki. Ehdu néene tsá tene ímityú íhdééne uwááboju béhne uwáábójú pañévú meúacóne.

Tsaatépike Jetsóó bóhiitsóne
(Mc 5.21-43; Rc 8.40-56)

¹⁸ Ehdúu Jóáá mamýmuma Jetsóó íhhyúvánáa tsaapi avyéjuube wajtsí múúhadívu. Aabée dííbyé lliiñévú ímímóúúvéne néé dííbyeke:

—Ájyúwa íhyajchíí óhdivu dsíjívéhi. Áronáa ó waajácú dille óóma tsiíñe bóhiíñe u péébe díílleke u dócárájcóneri.

¹⁹ Áánélliihyée téhullévú péébema muha mepéehíí. ²⁰ Aamée muha téhullévú mepéénacáhjáa tsáápille 12 pijcyábájucó díílleke ichémé tujpácyó íhvetépitýúneri ícúbáhrámeíhíjcyalle píihívé Jetsóodívú idyéju éhnejcutu. ²¹ Aalléhjáa dómajcó dííbyé wajyámú ‘muurá éhne íwajyámú íjcyaróné o dómajcóhajchíí ó bóhiíhi’ iñéénema. Éhdúhjáa íjtsámeíñe dómajcolle dííbyé wajyámú. ²² Aanéhjáa iwáájácúne dííllédívú iyévóóvéne neébe:

—Ínerí kímóóvedíñe, Wáhaj. Muurá Píívyéébeke ímí u cáhcujtsódújuco íjcyalle íñe tsúúca u bóhiíne.

Éhdúu Jetsóó néénemáyé ímiááne tsúúca bóhiílle.

²³ Aamée muha tsúúca méúújeté diibye avyéjuube Jáiro javu. Áánaacáa mítyane tééjá pañe míamúnaa kímóóveri íjcyame máátyóba májtsí méénuhíjcyáhi. ²⁴ Áámekée Jetsóó néehíí:

—Cána méijchívyéi áachívuj. Muurá tsá dille dsíjívétúne. Íllure cúwalle.

Éhdúu Jetsóó néeneri íllure goocómé dííbyedi. ²⁵ Áámekée tééjá pañétú íjchívyétsóné boone iiyéjuco dibye iúcáávéne díílléwúuúvú hójtsítu ékééveténeri tsúúca bóhiílle. ²⁶ Ehdúu Jetsóó méénúné uubállé páneere tééne iíñúji múnaa waajácúhi.

Hállúvátúmútsikye Jetsóó ímjpyetésóne

²⁷ Aanée tétsihdyu muha tsúúca meóómíñáa míityétsi hállúvátúmútsí múúha déjutu dsíneríyé tsáámutsi dííbyedi wáníjcyámeíhi. Íllúu neemútsi:

—¡Múhtsidi bo dídaatsóvé Dabííúvúj tsíménémúhaabe u íjcyáabej!

²⁸ Aanée muha meícyahíjcyajávú mewájtsísihvu Jetsóó dilló diityétsikye:

—¿A ámuhtsi mécáhcujsó ámuhtsikye o ímíjpyetétsóiyóné ámuhtsí hálluúúne? Áánéllihyée neemútsi:

—Éée Ávyéjuúbej, muhtsi mécáhcujsóhi.

²⁹ Ehdúu dityétsí néénéllii diityétsikye íhyálluúúné idyócarájcóne neébe:

—Ámuhtsi mecáhcujsódújuco íjcyane tsúuca ámuhtsí hálluúúné ímíjpyetéhi.

³⁰ Ahdújucóo ímiááné tsúuca íhyálluúúné ímíjpyetémútsí tsaímiyéjuco íítene. Áámútsikyée bóijcyuube muuca teene dityétsí iúúbállétuki.

³¹ Áronáacáhjáa tétsihdyu óómimútsí péé úbálléjcatsímútsíyé pámeekéré tétsíhji múnáake.

Íhgyúvátúúbeke Jetsóo íhgyúvatsóne

³² Áámútsi déjuvúu idyé tsaate tsivá íhgyúvátúúbeke Jetsóo éllevu naavéné ípañe íjcyáabeke. ³³ Áábé pañétúu diibye naavéneke dibye íjchívyétsóné boone tsúuca íhgyúvájúcoobe. Ááneríi míamúnaa iúllévenúne nééhií:

—Ávyeta tsá múijyú ehdu néene múha méhdityu méénune maájtyúmitúne.

³⁴ Áronáacáa paritséomú nééhií:

—Aadi muurá eene naavémuke íchívyétsohíjcyá páñétúejpi naavémú avyéjuube píáábóneríye.

Míamúnáadi Jetsóo ídáátsovéne

³⁵ Ehdúu Jetsóo cómíñeri úwááboobéré pehíjcyá míamúnáake Píívyéébé avyéjutu íjcyané uwááboju diityé pihcyáávejáané pañévu. Aabée bóhítsohíjcyá panéva chémeháñeri íjcyáméhjike. Téhdurée íhgyáhañévuré tsaatéké úwááboobéré pehíjcyáhi. ³⁶ Aabée ídáátsovehíjcyá míamúnáadi éhne múúne obééjámú ítyehméébema íjcyatúme idáátsowu íjcyadu nééme dííbye éllevu tsáámedi. ³⁷ Áamedítýúu neebe múúhakye:

—Ímiááné mítyame míamúnáa íjcyá Píívyéébé avyéjuvu ditye úcáávéiyóné uwááboju úwááboméiyóme. Áronáa téené uwáábojte tsá pahdu íjcyatúne. ³⁸ Áánéllii múu táúmeí páné aabájaabéré íjcyaaabe Píívyéébeke dibye éhniíñevu uwáábojtéké ipícyo ditye iúwáábo tsíjtyeke dííbye avyéjuvu ditye iúcááveki.

10

12-meváké Jetsóo meménú ímamyémú ditye íjcyaki

(Mc 3.13-14; Rc 6.12-16)

¹ Aanée téijyu Jetsóo muuha ímamyémuke pihjyúcú 12-meva muha meíjcyámeke. Áámekée múúhakye ájcuube íhñáhootu dííbye mémeri tsaaté pañétú naavémuke muha meíjchívyétsohíjcyaki, panéva chémeháñeri íjcyámeke muha mebóhítsohíjcyaki.

²⁻⁴ Aamée muuha ílluúme: Tsimóo Péédooro, íñahbe Áderéee, Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsii, Perípee, Batoroméee, Tomáaa, ííñújí avyéjúúbe wáabyutáa dsíídsike o áhdótsohíjcyaaabe oo Matéoo, Apéó hajchi Tadéó dííbyere ‘Rebéo’ némeíbyee, cananijtámúejpi Tsimóoo, diíbyée Jetsóodívú bóónétu méénútsóiiibye Jóoda Ijcarióótee, éhdume.

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóo wáalloóne

(Mc 6.7-13; Rc 9.1-6)

⁵ Éhdúmekée múúhakye Jetsóo uwáábovu iwáalloómeke íllu pítyajcóhi:

—Tsáma ihdyu mépehdí jodíómú íjcyátúmé iñújínévu. Áhdure Tsamááriá iñújí méúújedíñe. ⁶ Ijraéémú pañévúré métsajtyécó íñe uwááboju éhne múúne obééjámú mújtame idáátsówu íjcyadu néémé pañévu. ⁷ Aame méúwáábohíjcyaco níjkyéjiri íjcyabe Píívyéébe míamúnáake íavyéjuvu újcúíñe éévé tsúúca úújeténe. ⁸ Áhdure mébóhítsohíjcyaco dsíjívéméhjike, íjpi chájááveneri chéméméhjike, páhduváre néene chémeri íjcyáméhjike. Áhdure tsaaté pañe naavémú íjcyámeke méwaagóohíjcyaco. Ehdú tamyémeri táihnáhori ámuha meméénúíñévu ámúhake ó ajcú pevénere. Áánéllii tsá ámuha maáhdótsóityú ámuha diityéké mepíáábonéhji.

⁹ Aame ihdyu métsajtyédí dsíídsike. ¹⁰ Áhdure métsajtyédí tsíjyahji ámúhá wajyámúúnee, ámúhá májchoo, ámúháj túhápaajínee, éhdune. Ámúhá cuujúí íjcyaróné métsajtyédíñe. Ámuha mepíaabóméré ámúhake píáábohíjcyaa panévatúre.

¹¹ Aame múu tsácoomívú iúújetécooca nehco tsaatéké ámuha tétsii méíjcyáné hajchótá ímí ámúhake pícyóóímyeke. ¹² Aane tsaaté javu ámuha meúújetécooca múu ímíñeúvú ihjyúvá diityéma. ¹³ Aame ímílléhajchíí múu diityémá íjcyá ámúhaj téeveri diityéké Píívyéébe ípíááboki. Áánetu ditye ímíllétúhajchíí tsáhájucó múu íícúvetú diityédi. ¹⁴ Téhdure tsácoomí múnaa ámuha diityéké meúwáábóiyónéhjimáyé ímíllétúhajchíí méíícuvéjúcohdí diityédi. Ílluréjuco ámúháj tuhááñe ííñú mépíchóújcámeicyó ‘tsá múúhá hallurí tene íjcyatú ámúhake muha meúwáábóiyóné ámuha meímíletúne’ nééiyóne. Ááne tsiéllévuréjuco mépeeco tétsihdyu. ¹⁵ Muurá ímíááneturé o néé tehdu nééme ícúbáhrámeíñe éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnaa ícúbáhrámeíñe ehníñevu muhdú míamúnáa ícyahíjcyáné diityémá ímíbájchómeícyoóca.

Jetsóoke úraavyémé ícúbáhrámeíñe

¹⁶ Ahdícyane íñe ámúhake ó wallóo obééjámuke bájú oohímyé pañévú mewállóoíyódu. Aane ihdyu wajácútsi méíjcyaco éhne múúne ííñimye íícúí meke pállójcoíñúdu. Áronáa ihdyu tsá múu muucá tútávájtsotúne. Ímíááméré múu íjcyá íjuumu íjcyadu. ¹⁷ Aame ihdyu tsáma ímíchi méíjcyaco. Muurá tsaate ámúhake túkévéjtsojté éllevu ítsájtyémeke píhcyáávejáané pañévú wápáájcoóhi. ¹⁸ Áhdure ámúhake tsajtyéimye ávyéjujté éllevu óhdityu íjcyáné uwááboju ámuha meúwáábohíjcyáné hallútu. Áijyu téhdure tétsihvu ámuha diityéké meúwááboó jodíómú íjcyátúrómeke. ¹⁹ Aane ámúhake ditye ékéévécooca tsá múu áábímyeítyú muhdú íihjyúváíñeri. Muurá ihdyu Píívyéébere ámúhake túkévéjtsoó ámuha meíhgyúvaki. ²⁰ Tsá ámúhá íjtsaméityu tsááne ámuha meíhgyúváityúne. Muurá ihdyu ámúháj Caani Píívyéébé Apííchó ámúhá pañe íjcyanére ámúhake túkévéjtsóneri ámuha méihgyúvaáhi.

²¹ Aane muurá míamúnáa ávyetá ímityú dáríívécátsííhi. Muurá tsané nahbémú íjcyarómé líihyánújcátsííhi. Áhdure cáánumu íjcyarómema líihyánújcátsíimye. ²² Áhdure mítyame ámúhake múnáájtsoó oke ámuha meúráávyéné déjúcotu. Aane ehdu nééronéhjí tsaímíyé nihñéétsihvúré áábucúmé ihdyu pájtyéteéhi. ²³ Áhdure tsácoomí múnaa ámúhake ímityúné dáríívéhajchíí múu técoomítyú péé tsícyoomívuréjuco. Muurá íñe Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe ímíááneturé ámúhake o néé tsiíñe

ó tsááiñe ámuháí pámeekéré ijraéémuke íñe óhdityu íjcyané uwáábojúvú mewáájácútsótúnááca.

²⁴ Muurá tsaapi mamye tsá íuwáábóóbé ehnííñevu íjcyatúne. Áhdure tsané avyéjúúbé úníu múnáajpi tsá dííbyé ehnííñevu íjcyatúne. ²⁵ Aane muurá íñe ámuhá avyéjuube o íjcyároobe o ávyejúúllémeítýúhájchíí téhdure tsá ámuha maávyejúúllémeítýúne. Muurá oke Betsebóodívú imyéménúúbeke állíu múnáájpídi díllóhíjcyáme. Aaméjǰíva muurá ámuhákye íávyejúúllétúne téhdure díllóóhi.

Píívyéébedi múu íllityéhi
(Rc 12.2-7)

²⁶ Áronáa ihdyu mááábímyeídí míamúnaa ámuhákye méénúyóneri. Muurá tehdu nénehji ámuhákye pátyehíjcyané tsá tétsihvúré níjkéváityúne. Muurá páneere íiná meméénuhíjcyané bóhówááveéhi. ²⁷ Áánéllii íñe ámuhákye o néhíjcyané múu tsíjtyeke úúballéhi. Tsá idyé úúballétúmé ámuha meíjcyáityúne. ²⁸ Ahdícyane tsá múu áábímyeítýú míamúnaa ámuhákye dsíjívétsóiyóneri. Muurá tsá ditye píívyetétú ámuhákye iwáágoóiyóné Píívyéébedítýu. Apáábyéré ihdyu díibye píívyeté ámuhákye iwáágoóné ávyeta mújyú ámuha meíjchívyéityúmé meícúbáhrámeíiyóné cuujúwá pañévu. Áánéllii múu apáábyedíyé Píívyéébedi áábímyeíhi.

²⁹ Muurá coomícomútsí mítyétsíwuúcú tsájíhwuúré áhdómeíhi. Ehdú áyá áhdómeíyómedítýú muurá tsá tsaapi ámuháj Caani Píívyéébe wáájácútúnáa dsíjívéítýuróne. ³⁰ Aabe muurá páneere ámuhá níwáujǰíne íjcyaróné waajácú múhdújívá íjcyane. ³¹ Áánéllii tsá íínerí ámuha maáábímyeítýúne. Muurá díitye coomímú wáiyúmeíñe ehnííñevu ámuha méwajyúmeí Píívyéébedívu.

Jetsóoke meúraavyéné metóónútyuróne
(Rc 12.8-9)

³² Muurá oke íúraavyéné tóónúmeítýúmeke ó bóhówájtsoó níjkyéjiri íjcyaaabe Llihíyodívu. ³³ Áánetu íllure tóónúmeíhíjcyámé hallúvú ó úúballé Llihíyoke tahñéjté ditye íjcyatúne.

Jetsóó hallútú míamúnaa tsárílléjcatsíñe
(Rc 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Aane méjtsúcunúdí ííñújívúu o tsááne míamúnaa tsaímíyé íjcyaki. Muuráhjáa ihdyu o tsáá táhallútú ditye itsárílléjcatsíki. ³⁵ Muurá tsaapi tsaríllé cááníkye oke díbye cáhcújtsóné hallútu. Áhdure tsáápille tsaríllé tsíjjuke téené hallútu. Áhdure íbáábeke íaaja téené hallútúré tsarílléhi. ³⁶ Ehdú muurá tsamééré múnáátsójcátsíi oke tsaate imúnáadítýú cáhcújtsóné hallútu.

³⁷ Muurá oke iwáiyúné ehnííñevu tsamééré cáánímuma íítsime wáiyújcatsíhájchíí tsá ímiááne tahñéjté ditye íjcyatúne. ³⁸ Áhdure oke íúráávyéné déjúcotu íícúbáhrámeíiyóné ímíllétúmé tsá tahñéjté íjcyatúne. ³⁹ Muurá ííñújiri íimíllédúré íjcyáneri tsúúrameímyé wágóóóveéhi. Áánetu ookéréjuco ímí íúráávyéneri tsúúrameímyé pájtyéteéhi.

Tsíjtyeke ímí meíícuvéné Píívyéébé ímí íjtsúcunúne
(Mc 9.41)

⁴⁰ Muurá ámuha táwákímyeí meméénúmeke íícuvémé okée wálloobe Llihíyomájucó múhtsikye íícuvéne. ⁴¹ Aame tsaímíyé Píívyéébé wákímyeí méénúmeke íícuvémé téene áhdo újcuú tsahdúré díityéma. Áhdure idyé tsíjtye

Píívyéébeke úráávyehíjcyámeke tsaimíyé íicuvémé tééne áhdó újcuú tsahdúré diityéma. ⁴² Aane diitye táuráávyé múnáake nújpacyo díívanévú ájcume téhdure újcuú tééne áhdo.

11

*Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóo élleву wáloomútsi
(Rc 7.18-35)*

¹ Ehdúu Jetsóo muuha 12-meváké iúwáábótsihdyu péé tsiélleву tééne iíñújí comíñevu téhulle iúwááboki.

² Áanáacáhjáa cúvéhóójari tsojtsó múnáajpi Jóáa íjcyaaabe tsúúca waajácú ehdu Jetsóo méenuhíjcyáne. Áánéllihyéhjáa wáloobe míityétsikye ímamyémudítýú dííbye élleву. ³ Aamútsíi neevá dííbyeke:

—¿Ava dííbyéjuco uu Pájtyetétsoobe éhneváa iíñujívú u bóhówáávéííbyeke muha meítsohíjcyaaábej? ¿Mityá tsáhái dííbye u íjcyatúnej?

⁴ Ehdúu dityétsí Jetsóoke néérónáa neebe diityétsikye:

—Meóómíñe méuubállé Jóáake íñe muhdú o úwááboobe méénuráítyúronéhjí o méénune ámuhtsi maájtyumíne. ⁵ Méúúbálleco hállúvátuméhjí hálluvájucóóne, úllétuméhjí úlléjucóóne, íjpi chájááveneri chémeméhjí bóhíñe, lléébótuméhjí tsúúca lléébone, dsíjívémé tsiiñe bóhíñe. Áhdure méúúbálleco ídáátsóméhjike pajtyéteju tsúúca úwáábómeíñe. Énehji páneere méúúbálleco dííbyeke.

⁶ Maímijyu ihdyu oke cáhcujtsómé íjcyanej.

⁷ Ehdúu iñééne boone diityétsi déjuvu neebe múúhake dííbye Jóáadityu:

—¿Acáa Jóáa íñeubará píívyétúné iíñújiri íjcyáábedívú ámuha mepíhcyáávehíjcyácooca muhdú ámuha méjtsúcunú dííbyeke? ¿A ámuháa méjtsúcunú éhne múúne úmehe kíjyébári vááúmeídyú páhduvé dííbyé íjtsaméi nééneé? ⁸ ¿A tsané ímíyee úcámeíhíjcyaaábe? Muuráhjáa tehdu iújcámeícyá tsá ihdícyátsihyi díbye íjcyáítyuróne. Muuráhjáa ávyéjuté jaaháñe pañéiyo dííbye. ¿Aané muubá ímiááné dííbye? ⁹ ¿Mityá Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpíi dííbyej? Ímiááné dííbyéjuco. Áronáacáa tsíjtyé ehniíñevu dííbye.

¹⁰ Dííbyedítýú muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé:

Ó pícyoó dííhde tsáápiikye díbye iúúbálle míamúnáake ditye ímíibáávyéne ímí uke iwáátsúcúpéjtsoki.

¹¹ Aane ímiááné tsá dííbyedu tsijtye néétune. Áronáa níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe avyéjutéjédítýú ídáátsoobe íjcyároobe avyéjúúlléméi dííbye Jóáa ehniíñevu.

¹² Dííbyé muurá Jóáa úwáábótsihdyu íñe ícyoocávú teene Píívyéébe avyéjuvu iúcaavéné ímíllémema ténejcu ímíllétumé múhdurá ícyahíjcyáhi.

¹³ Muuráhjáa pámeere Píívyéébe ihjyú uubálle múnaa éjyuúvú íjcyame téjyútújuco íhjúvahíjcyáne dííbyé avyéjuri. Áhdurée Moitséeúvú íhjúvahíjcyá téénetu. Áámé nihnéepíyee muurá dííbye Jóáa bóhówaavéhi. ¹⁴ Aane ámuha mecáhcújtsóhajchíi mecáhcújtsó Jóáa Eriá íjcyane éhnée Píívyéébe íhjú uubálle múnaa tsiiñe díbye bóhówááveíñe nehíjcyaaábe. ¹⁵ Aane ihdyu óvíi ímiááné lléébome icyáhcújtsóne tehdu íjcyáhi.

¹⁶ Ahdícyane ¿aca muutédivú íñe ámuuha ícyoocá múnáake ó meménúiyáhi? Íhya tsímedivuj. Muurá múúne lláhátsiri íicume úhbácatsíhijcyádú ámuha páhduvé médaríívémehíjcyáhi. ¹⁷ Muurá múúne íllu úhbácatsíhijcyáme: “Chiiyóro mellíjchúrónáa tsá ámuha meímíllétú mewáhtsine téeneri. Áhdure máátyóba májtsí memájtsívarónáa tsá ámuha meímíllétú mekímoovéne.” Ehdu múúne tsíime úhbácatsíhijcyámé íjcyadu muurá ámuúha. ¹⁸ Muuráhjáa Jóáa tsá

mítiane máchohíjcyatúne. Áhdurée tsá dibye ádohíjcyatú bíinojpácyo. Áánetúu dííbyedítýú ámuha ménehíjcyá mééííbye íjcyáábé pañe naavéné íjcyánéllii ehdu dibye nééneé. ¹⁹ Áábé boonétúu ó bóhówaavé Míamúnáájpidívú o ípívyééveébe. Aabe panévare o májchoobe téhdure ó adó bíinojpácyo. Áánetu idyé ílluréjuco óhdityu ámuha menéhijcyáné oova majchópíwu adópíwu o nééneé. Áhdure ámuha óhdityu ménehíjcyá oova ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsídsí ahdótso múnaa ímityúmé íjcyámedívú o náhbévahíjcyáne. Árónáa tene pánéévénetúí méwaajácuú keená ímiááné íjcyane. Ehdúu neebe Jetsóo.

*Lléébópítýúné míamúnaa
(Rc 10.13-15)*

²⁰ Aabée tsáijyu ihjyúvá mítiane méénúráítýúronéhjí imyéénuhíjcyá coomíji múnáadítýú ditye ímítýú íhvejtsópítýúnetu. ²¹ Neebépeé:

—ÍMáidáátsoju tsáma tene pájtyeíñe Coratsíii, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnáake! Muurá íñe méénúráítýúronéhjí o méénuhíjcyánée Tíiroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyuvu o méénuca tsúúca téijyúré técoomícyu múnaa ímítýú íhvéjtsóne ímiánejcúvuréjuco íbúwáávéiyóne. Aamée muurá íatérééjahjívú iújcámeíñe bállíjyuri ávúhcúiyá teene íhvéjtsóné uubáalle. ²² Áánéllii muurá ditye ícúbáhrámeíñe ehniíñevu ícúbáhrámeímye diitye Coratsíii, Betsáidaa, íjcyácoomícyú múnaa muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné Píívyéébe nihñéétsihvúré diityémá ímíbájchócoóca. ²³ Ahdu muurá téhdure Capenaóo múnáake pajtyeíñe eene múhdumé ‘mityáhmítýá’ tsíñáávehíjcyámeke. Íjtsúcunúmeúbá íhtsútúúvéiyóne. Áánerá íllure wágóóovéimyé cúújúwá panévu. Muurá íñe méénúráítýuróné o méénuhíjcyánée Tsodóóma múnáama éijyuúvú o méénuca ímítýú íhvéjtsóne ímíjpyetéiyóme. Aacáa muurá ícyoocáplí íjcyáiyocóómi. ²⁴ Aane muurá diitye Capenaóo múnaa ávyétá íhnáho ícúbáhráméíi técoomí múnaápe ícúbáhrámeíñe ehniíñevu Píívyéébe muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné ímíbájchócoóca.

*Méimítýutu meke Jetsóo állíjchútsóne
(Rc 10.21-22)*

²⁵ Téijyúu Cááníma íllu íhjyúvaábe:

—Ayúju Táacááni Píívyéébeéj, níjkyejíi, ííñujíi, íjcyane páné aabájaabéré u íjcyáábej, uke téhdújtsoobéré ó duurúvá ímiáájú ídáátsojtédívúré u bóhówátsohíjcyáné hallúvu. Áánetu tehdujuco tsá waajácu múnaa íjcyane ítsúcunúmeíhíjcyámedívú u bóhówájtsoótú teéne. ²⁶ Ahdícyane ihdyu, Lli, óví ehdu teene muhdú u ímillédu.

²⁷ Ehdúu Cááníma íhjyúvátsihdyu neébe:

—Muuráhjáa ihdyu Llihíyó oke picyóo tajtyéeveri míamúnáake iwáájácútso muhdú diityédítýú íjtsámeíñe. Tsá muurá múha wáájácútú dííbyé Hajchi o íjcyáábé íjtsaméi. Apáábyéré diibye Llihíyó waajácu muhdú o íjcyane. Áhdure idyé apáábyéré ó waajácu muhdú dibye íjcyane. Áhdure teene tsaatédívú o bóhówajtsóméré waajácúhi. ²⁸ Ahdícyane cáhawáá ookéréjuco méuráávyé ídátsó múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu ámúhakye o állíjchútsoki. ²⁹ Muurá íñe ídátsó tsaííbuwáre o íjcyaaabe ámúhakye o úwaabóné tsáma mewáájáne tehdu méíjcyaco. Áijyu ihdyu íñe ímíjyaú ámuha méíjcyááhi. ³⁰ Tsáháturo tene íhnáhootú ehdu ámúhakye o nééne ámuha meuráávyéiyóne. Ehdúu neebe Jetsóo.

12

*Wáyeéévejcóóji Jetsóó mamýémú meénune
(Mc 2.23-28; Rc 6.1-5)*

¹ Áábemáa muha wáyeéévejcóóji úmihéj pñínétú mepájtyeme maájayabáávaténéllii bajtsóháñetu meújcuéne mémajchóhi. ² Aanée paritséómú ñíiténe nées dííbyeke:

—¿Aca íveekí eene aatye dímmamýémú meenu íjcyooji wáyeéévejcóóji meméénútyuróne?

³ Áronáacáa Jetsóó nées diityéke:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu íajyabáávaténéllii íñahbéjtema téhdure Dabíúvú meénune Píívyéébé waajácúháámitu cáátuváne? ⁴ Muuráhjáa duurúvájá pañévú iúcaávéne imájchóityuróné Píívyéébé ñícúvé páaa tééj páñévú pícyameíhíjcyané apáámyéré llúúvájte máchohíjcyánetu majchóme. ⁵ Áhdure ¿aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Moitsééúvúu téhaamíturé cáátunúne duurúvájá pañé wákimyéi múnaa llúúvájte wáyeéévejcóóji íjcyaróné wáyeééveítyuróne? Aane muurá ditye téjcooji wáyeéévetúné tsá ímityúné íjcyatúne. ⁶ Aanéjii awáá muurá teene duurúvaja ávyejúúllémeíñe ehnííñevu táavyéju. ⁷ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Ó imíllé ámuha pamévamáyé meídaatsólléjcatsíñe. Tsá o imíllétú apááñéré oke ámuha iyámeke mecóvájtsóneri meíicúvehíjcyáne.” Aane muurá ámuha ímí mewáájacuca tsá menéétsóityuró ímityúné meénútúrómedívu. ⁸ Muurá íñe Míamúnaájpidívúu o ípívyéévébéllii téhdure téjcooji wáyeéévejcóóji. Ehdúu Jetsóó nées paritséómuke.

*Tsáapi hójtsí Jetsóó ímíjpyetésoéne
(Mc 3.1-6; Rc 6.6-11)*

⁹ Átsihdyúu dííbyema muha méúcaavé téjcooji pihcyáávéj páñevu. ¹⁰ Áájá pañée tsaapi tsánejcúehójtsí íhyójtsi múhdurá néébeé. Áánáacáa tsaate tétsihyi íjcyame Jetsóodívú íñéétsóro nées dííbyeke:

—¿A ímí tehdújuco teene íjcyooji wáyeéévejcóóji tsaate chémémeke mebóhítsóiyóne?

¹¹ Áánélliihyée neebe diityéke:

—¿Aca wáyeéévejcóóji ámuha jééú obééj wáhyéjú pañévú áákityéébeke tsá ámuha meíjchívyétsóityuróne? Muurá ámuha meíjchívyétsóiyáhi. ¹² ¿Aanéjii awáá muurá diibye obééj wájyúmeíñe ehnííñevu míamúnaa wájyúmeíhi! Aane muurá tsá muhdú tene néétu wáyeéévejcóóji ímíáané íjcyane meméénune.

¹³ Ehdúu diityéké íñétsihdyu neebe dííbyeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyótsíj.

Ahdújucoo díbye cujúúvénemáyé téhojtsi ímíjpyeténe. ¹⁴ Átsihdyúu paritséómú ípyéénemáhjáa pítyácójcatsí muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíñe.

Jetsóó méénuíñe tsúúcajátújuco némeíñe

¹⁵ Aanée iwáájacúne péjúcoóbe. Áábekée mítyane míamúnaa úráávyémedítýú chéméméhjike bóhíitsoóbe. ¹⁶ Áánemáa diityéké bójicyuube ditye muuca íúúbállétuki. ¹⁷ Ehdúu diityéké bójicyuube Píívyéébé íhjúu uubálle múnáajpíhjáa Itsaía dííbyedítýú íllu néhdújuco:

¹⁸ Áánu ímí táwákimyéi meénuhíjcyáa téénevu o pícyoóbe. Áábeke o wájyúnéllii ó imíjyúu dííbyedi. Áánéllii Táapíchó dííbyé pañévú ó pícyoó tééne

piáábori dibye pámeekéré míamúnáake iúúballe muhdú tájtsaméi íjcyane. ¹⁹ Aabe tsá ‘mityáhmítyá’ íhjuváiityú míamúnáama. ²⁰ Áhdure tsá ídáátsóméhjike dibye éhdiválléityúne. Áhdure íhtsútúnetu cahcújtsótú pañe cahcújtsórómedítyú tsá dibye ‘óvíjyacóome’ nééityúne. Ehdú páneere ímíjpyetétsóoibye íavyéjuutéijyu. ²¹ Áábedívú pamévá míamúnaaré cátsípááveéhi.

Ehdúhjáa Píívyéébé íhjuvú uubáalle múnáajpi Itsaía Jetsóodítyú nééhií.

Jetsóoke Naavéné píaabóné tsaate nééneé
(Mc 3.20-30; Rc 11.14-23; 12.10)

²² Áábe éllévúu tsáápiikye tsivámé naavéné ípañe íjcyáábeke. Aabée íhjuvátuube íjcyaaabe idyé tsá hállúvatúne. Áábekée Jetsóó ímíjpyetétsoobe tsúúca íhjuváihi. Áhdurée hállúvájúcoóbe. ²³ Ááneríi tétsihyi íjcyame iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá diibyéjuco áanu Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe Críjto íjcyatú éhneváa tsááiibye?

²⁴ Ehdúu tsaate nééne paritséómú illéébóne néjcatsíhi:

—Aadi muurá naavémuke waagóohíjcyá míamúnáa pañétú diitye naavémú avyéjuube Betsebóó píáábóneríye.

²⁵ Aanéhjáa Jetsóó iwáájácúne nééhií:

—Muurá tsané avyéjujete tsájíjtóré íjtsámeítyúmé ímityúné idyáíívéjcatsíñe ílluréjuco íhvejtsóné íavyéju. Áhdure tsája múnáa ímityúné idyáíívéjcatsíñe ílluréjuco wáchájánújcatsíñe. ²⁶ Ahdu nééne ¿aca muhdú íívane Naavéné íhyájkíyé íjcyáábeke tsíjpiikye waagóoiyáhi? Muurá tehdu imyéenuca ílluréjuco dibye íavyéjú újovéjtsóiyóne. ²⁷ Aane muurá ámuha menéé Betsebóó píááboríyé díibyejéte naavémuke o wáágóohíjcyáne. Áánetúhaca ¿múúbé píááboríyá amúhá mamyé mú waagóohíjcyá diitye naavémuke? Áyu cána oke menej. Tsá muurá ámuha menééityuró Betsebóó píáábori ditye wáágóohíjcyáne. Íllure ámuha mémujtá ehdu óhdityu meíhjuváneeri. ²⁸ Muurá ihdyu Píívyéébé Apííchó oke píáábóneri ó waagóohíjcyá naavémuke tsaaté pañétú ténetu ámuha mewáájácúro tsúúca díibyé avyéjú ííñújiri amúhama íjcyájucóne.

²⁹ Tsá muurá tsáápi éhne díibyé já pañétú múha tsájtyéityuró díibyeke tétsihdyu bóáyotúmére. Muurá ihdyu díibyeke tujkénú ibóáyoca botsíi tsájtyéiyómé díibye éhne. Árónáa tsáháubá muurá dibye ihñe múhdivú íhvéjtsóityuróne. Ahdu íívane tsá Naavéné oke píáábóityuró díibye hájkímuke o wáámíuki.

³⁰ Muurá oke píaabóné ímíletúmé táwákimyéi íllure imíllé óhdivu ityútávajtsóne. Aame tahñéjéte íjcyáíyómeke íllure óhdityu mútátsohíjcyáhi.

³¹⁻³² Muurá panévare ímityúné míamúnáa méénuhíjcyáronéhjí Píívyéébe ábájííveé diityedí ídáátsóvéneema. Áhdure íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébedítyú ímityúné íhjuvárómedi ídáátsóvéíibye. Áánetu ihdyu díibyé Apííchotu ímityúné íhjuvahíjcyámedi tsá dibye múijyú ídáátsóvéityúne.

Iñéevatu méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane
(Rc 6.43-45)

³³ Muurá bajtsóháñetu ímiááhé ímí neeváhi. Áánetu átéréehé tsá ímí néévatúne. Ááneturé méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane. ³⁴ Ahdu íívane ¿ímiáámejííva ámuha ímí meíhjuváiya ííñimyé múeméjteré ámuha meíjcyame?

Muurá ímityúné íííbúwá pañe íjcyámedítýú téenere íjchívyéhi. ³⁵ Muurá ímiáábé ímiáánéré ihjyúvá ímiá íjtsaméí ípañe íjcyanéjuco. Áánetu ímityuube ímityúnéré ihjyúvá ímityúné íjtsaméí ípañe íjcyanéjuco. ³⁶ Aane muurá pámeere míamúnaa úúballeé Píívyéébeke muhdú íihjyúvahíjcyanéhjí díbye páneere muhdú ditye ícyahíjcyáné diityémá ímíbájchócoóca. ³⁷ Muurá tsáápiitsámá ímíbájchóíibye muhdú ditye íhgyúvahíjcyádújuco. Ímiáánéré ihjyúvahíjcyámé hallúrí tsá íiná íjcyáityúne. Áánetu ímityúné íhgyúvahíjcyámé ícúbáhráméííhi. Ehdúu Jetsóó néé paritséómuke.

Míamúnaa Jetsóoke néé díbye méénúráityuróné imyéénuki
(Mc 8.12; Rc 11.29-32)

³⁸ Aamée tsiíñe taúhbájú uwáábojtémá Jetsóó élleu itsááne néé dííbyeke:
—Uwááboóbej, cána bo méénúráityuróné meenu muha maájtyúmíne menéé ímiááné diibyéjuco Críjto Pájtyetétsoobe u íjcyane.

³⁹ Áánéllíihyée neébe:
—¿íveekí ámuha méimíllé teene o méénune ámuha mecáhcújtsokíjíivari? Óví ihdyu Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpíi Jonáake pájtyedu néene oke pájtyénetu ámuha méwaajácú diibyéjuco míamúnáake o pájtyetétsoobe o íjcyane. ⁴⁰ Muuráhjáa amóóbé pañe téhí déjúcori íjcyaaabe 3 coojíva. Ahdu muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke ditye cúúuube ííñújí pañe 3 coojíva o íjcyátsihdyu tsiíñe ó bóhííhi. ⁴¹ Aane muurá Níínibé cóómi múnaa ámúhadívú néétsoó íñe ícyooca íjcyáné míamúnaa ámuha mecáhcútsohíjcyátúmedívú Píívyéébe míamúnaa muhdú ícyahíjcyáné ímíbájchócoóca. Muuráhjáa técoomí múnaa diibye Jonáaúvú úwaabóné icyáhcújtsóne ímíbaavyé ímityúné íicyahíjcyánetu. Áánáa dííbyeúvú ehniíñevu o íjcyaaabe ámúhakye o úwááboróné ¿íveekí tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatúne? ⁴² Áhdure tsáápille tsiíñe ííñújí múnáalle ámúhadívú néétsoóhi. Muuráhjáa tsíhyullétú tsaalle Tsaromóó úwaabóné illééboki. Aallée muurá ímí cáhcujtsóhi. Áánáa dííbyeúvú ehniíñevu o íjcyaaabe o úwaabóné ¿íveekí tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne?

Ípyée íjchívyémé pañévu tsiíñe naavéné óómiñe
(Rc 11.14-26)

⁴³ Muurá naavéné tsaaté pañétú íjchívyeebe pehíjcyá íjcyáitsíí néhcoobére. Aabe íjcyáíyotsíí íajtyúmítúnéllíi íllu íjtsámeíhi: “Tsiíñe éhne bíwáábé pañévúre ó óómií ópée o íjchívyéébé pañévu.” ⁴⁴ Áhdújuco muurá óómiibye ájtyumíváné diibye ípyée íjchívyéébeke imíwu pevéébé éhne múu jaa líjyahdu néébeke. ⁴⁵ Áánéllíi múúne nahbévaabe tsijtye 7-meváké ehniíñevu ímityúmeke diityémá tsiíñe iúcaáve dííbyé pañévu. Áábeke muurá íhdée ícúbáhráné ehniíñevu ícúbáhraábe. Ehdú muurá ímityúmé íjcyame ídátsó ícúbáhráméííhi.

Jetsóoke tsíju dííbyé nahbémuma újcutérone
(Mc 3.31-35; Rc 8.19-21)

⁴⁶ Ehdúu Jetsóó íhgyúvánáa íñahbémú tsíjjuma dííbye élleu tsááme wajtsí tétsihvu áachívu. Aamée imíllé íihgyuváné dííbyema. ⁴⁷ Aanée tsaate úúballé dííbyeke. Néémépeé:

—Áátye éhtsíhyi áachi díñahbémú díítsíjjuma íjcyamévá imíllé úúma íihgyuváne.

⁴⁸ Áronáacáa neebe diityéke:

—¿Aca caatyé táátsíjjuú, táñahbémuu, táñaallémuu, íjcyame?

⁴⁹ Ehdúu iñétsihdyu múúhakye úúbácyunúúbéré nééhií:

—Áánerá téhdure ámuha pámeere wahárómú, táñahbémú, táñaallémú, méijcyá iñe múhdumé tahñéjté ámuha meijcyame. ⁵⁰ Muurá Llihíyó níjkyéjiri íjcyáábeke cáhcujtsómé dibye ímillédú íjcyame ímiááné tahñéjté táñahbémú, táñaallémú, wahárómú.

13

Tsaapi bájtsónetu íjcyáné uwááboju
(Mc 4.1-9; Rc 8.4-8)

¹ Ehdúu Jetsóó diityéké nétsihdyu muha dííbyema meijcyájatu mepéé únéú úniúvu. ² Átsihyíi muha meijcyánáa idyé mítyane míamúnaa píhcyaaavéjucóó dííbyedívu. Aamée téhíwájú hallúri íjcyánáa mííne pañévú úcááveébe. ³ Aabée téémí pañétú diityéké mítyane panévatu iúwaabóné úúbállehíjcyá tsíeménéhjitu. Téijyúu tsaapi bájtsónetu úwááboobe íllu úúballéhi:

—Tsaapíhijyáa íwajcyóhá tríígoúúhá bájtsoobe íllure wáwárajcóhi. ⁴ Aanéhjáa dibye wáwárajcónetu tsáuhji juuváj píínévú dójccone coomímú méhdojéhi. ⁵ Ááné tsiúhjihjáa néwayúúné raahóvú dójcouhjí íícúíwuúré iíñé tétsii iíñu imíchi íjcyátúnéllíhíhe. ⁶ Áróhiibájihjáa chemé núhbá allóócori hállúháñeríyé tébajkyéjí íjcyánéllíhíhe. ⁷ Ááné tsiúhjihjáa tsuhji íjcyátsihvu dójcóné hallúvú tene wááménéneri ííñeróné duhcúvatéhi. ⁸ Áánétúhjáa ihdyu tsáuhji dojcó imíwu ííñuji nétsihvu. Aanéhjáa imíwu píívyénetu tsáhiibáji neevá mítyane. Ááné tsihíibájihjáa lííñevúré neeváhi. Ááné lííñevuréjucóhjáa tsíhiibáji néévane. ⁹ Aane ihdyu óví llééboome icyáhíjcyá téhdu íjcyáhi.

Jetsóó úwáábó túhútsóhíjcyáne
(Mc 4.10-12; Rc 8.9-10)

¹⁰ Ehdúu dibye néénéllii muha dííbyeke menééhií:

—¿Aca íveekí tsíeménetu ú úúbállehíjcyá u úwaabóne? ¹¹ Áánélliihyéé múúhakye neébe:

—Muurá ihdyu ehdu ó úwáábohíjcyá Píívyéébe ámúhakye iwáájácútsó muhdú íavyéjú íjcyanévu. Áánetu oke cáhcújtsótúmeke tsá dibye wáájácútsotú téénevu eene ámúhakye iwáájácútsódu. ¹² Muurá ímiáájú imíllémedívú bóhówájtsóiibye éhniíñevu ditye iwáájácuki. Áánetu teene imíllétúmedívú tsá dibye bóhówájcaáyóityúne. Tsáijyu múu áyánéwu ditye wáájácúroné muurá íllure dojtúcuíibye diityédítyu. ¹³ Ehdu néénéllii muurá o úwaabóné tsíeménéhjitu ó úúbállehíjcyáhi. Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé ícyahíjcyá lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyúmíjúcoorómé ícyahíjcyá ájtyúmítúmeúvúdu. ¹⁴ Ehdu ícyahíjcyámé Píívyéébé ihjyú uubálla múnáajpíi Itsaía íllu néhdújuco:

Uwáábó lléébójúcoorómé tsá cáhcújtsóityúne. Áhdure íajtyumíjúcooróné tsá ditye wáájácúityúne. ¹⁵ Dityé íjtsaméi ímí néétúnéllii tsá ditye ímíñevú lléébohíjcyatúne. Aame ícyahíjcyá wáájácúmeítyúmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu. Aaméjííva téhdu óhdi íjyácunúmekéjíí ó ímíjpyetétsóiyáhi.

Ehdúu neebe Itsaía.

¹⁶ Áánetu ihdyu ímí ámuha melléébónéllii tsúúca méwaajácú íiná tene nééiyóne. Áhdure muurá ámuha maájtyumíne tsúúca méwaajácú íná íjcyane. Áánéllii ihdyu méimíjyúú tééneri. ¹⁷ Muuráhjáa éíjyúúvú íjcyame Píívyéébé

ihjyú uubálle múnáama tsijtye Píívyéébeke úráávyehíjcyámé imíllehíjcyará íajtyumíne íñe ícyooca tsúúca ámuha maájtyumíne. Áronáacáa tsá téijyu díityédívú tene ajtyúmídú néétune. Áhdurée imíllehíjcyarómé illéébone íñe ícyooca ámúhake o úwáábohíjcyáné uwááboju. Áronáacáa tsáhái téijyu tene bóhówáávetúne.

Tsaapi bájtsónetu iúwaabóné Jetsóó bóhówajtsóne
(Mc 4.13-20; Rc 8.11-15)

¹⁸ Cáhawáá ímíñeúvú meijtsó bajtsó múnáájpídítýú íjcyáné uwááboju ñná nééiyóné o bóhówajtsóne. ¹⁹ Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjutu íjcyáné uwááboju tsaate lléébójúcooróné Naavéné díityédívú mútátsohíjcyáhi. Aane nééiyóné eene juuváj pñnévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdojéne. ²⁰⁻²¹ Áánetu teene illéébone tsúúca ímí úraavyéjúcoorómé páhduváré nééné mávaríjchojúúné íjcyanéhjí iáábucújúcótúnetu ílluréjuco teene íhvejtsóne. Aane nééiyóné eene néwayúúnéhjáa íjcyátsihvu dójcoúhjí ímíwu ííñeróné núhbá allóocori chémené. Ehdú muurá patyéhíjcyáné ímí cáhcújtsótúmema. ²² Áánetu tsaate tsúúca ímí tééné uwááboju llééborómé mítyane íj avyéjuríyé itsúúráméíñéllíi ténejcu ábájíívehíjcyáhi. Aane nééiyóné eene tsuhjí pañévúhjáa dójcoúhjí ííñeróné íllure dúhcúvaténe. ²³ Áánetu ihdyu íjcyámé tsaate teene illéébone cáhcujtsómé ímí tehújuco úráávyehíjcyáme. Aame muurá eene ímíwuúhjáa ííñuji nétsihvu dójcoúhjí ííñedu. Áámedítýú íjcyámé tsaate éhniíñevu ímí Píívyéébeke úráávyehíjcyámé eenéhjáa teene trígóhiibáné ímíwu píívyene mítyane néevadu néémeé. Áánetu íjcyámé tsaate íhtsútáwu ímí Píívyéébeke úráávyehíjcyámé eenéhjáa llííñevúré nééváhiibájídú néémeé. Áámedítýúí muurá íjcyámé tsaate díityé llííñevúréjuco úraavyémé eenéhjáa máihtsúnéré nééváhiibájídú néémeé. Ehdúu Jetsóó bóhówajtsó bajtsó múnáájpídítýú íjcyáné uwááboju.

Trígójí pañé bñvatu íjcyáné uwááboju

²⁴ Tehdurée tsiíñe úwááboobe tsaapi íúmihe bájtsónetu. Neebépeé:
—Muurá Píívyéébé avyéjú tsaapíhjáa íúmihe bájtsojédu. ²⁵ Dibyéhjáa íbájtsójéne óomíñe déjuvu tsaapi dííbyeke múnáátsohíjcyaaabe bájtsojé bñva trígo díbye bájtsóné raahóri. ²⁶ Aanéhjáa keemévé teene ímiááné íkyéémévéne nééváné tujkéveríyе. ²⁷ Aanéhjáa dííbye tépallí aabájáábé únú múnáa iúújéjéne néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ááneráhjáa ímiáánéré méúmihe mebájtsónáa ¿kiátú íjcyane bñva ííñé tééné raahóri? ²⁸ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tsaapiúbá oke múnáátsohíjcyaaabe ehdu meenúhi. Áánéllíihyéhjáa nééme dííbyeke:

—Cána muha mewáámíuki. ¿Mityá óví íjcyáne? ²⁹ Ehdúhjáa dítye néénéllíi neébe:

—Tsáhaá. Muurá ámuha teene metabáhcýóhajchíí bajtsóháñé ámuha métútávájtsóohi. ³⁰ Áánéllíi ihdyu óvíjyucóí meíhvéjtsóíñé tsanéécú íkyééméveki. Tsanéérei teene ímiááne néévá maááhívétsócooca ámúhake o neé ámuha metabáhcýóné pájtsuuhójí mechíjchu mecóvájtsoki. Áánetu ihdyu ímiááne maááhívétsóne ímíñeúvú mépícyoóhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó tsaapi íúmihe bájtsónetu.

Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyáné uwááboju
(Mc 4.30-32; Rc 13.18-19)

³¹ Áhdurée tsiíñe úwááboobe ‘mojtáátsa’ némeíñe uméhetu. Neebépeé:
—Téhdure idyé muurá Píívyéébé avyéjú éhne múúne ‘mojtáátsa’ némeíñe neeváúwu tsaapi bájtsoné íñe imíjyaú ávyétá mityáhé kéémevédu. ³² Muurá panévá neváúúne Iliíñévúré íjcyárouwúutu ííñehe keemévé panévá bajtsóhééne ehniíñevu bájú uméhedúhe. Ááhé pañévú muurá wahpéjté ijcyóváhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó mojtáátsáhetu.

Pááá ooríchotu íjcyáné uwááboju
(Rc 13.20-21)

³³ Téhdurée pááá ooríchotu úwááboobe nééhií:
—Muurá tsáápille haríínállíjyutu pááa imyéenúcooca áyanéwu téene ooríchotu pícyooróné páneeréjucu óórichódú idyé teene Píívyéébé avyéju.

Jetsóó úwáabóné tsíeménéhjitu úúbálléhíjcyáne
(Mc 4.33-34)

³⁴ Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjitu iúúbállénej tééveri úwáábohíjcyá míamúnáake ímíñeúvú iwáájácútso íná úwááboju nééiyóne. Tsáháa díbye pevénére úwáábohíjcyatúne. ³⁵ Ehdúu úwáábohíjcyaaabe Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíhjáa íllu néhdújucu:
Muurá tsíeménéhjitu o úúbállénej tééveri ó waajácútsoó táuúwááboju íná nééiyóne. Muurá ó bóhówájtsoó íñe ííñújima páneere Píívyéébe ípívyéjtsóijyújucu íjcyáronéhjí múha wáájácútunéhjí.
Ehdúhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi néhdújucu Jetsóó úwáábohíjcyáné tsíeménéhjitu.

Bíivátú íjcyáné uwááboju Jetsóó bóhówajtsóne

³⁶ Átsihdyúu ílluréjucu míamúnáake ípítyájcóne díbye ááhívu pééneé. Áhullévúu muha dííbyeke menééhií:

—Áyu cána múúhadívú bóhówájtsoó úmíhé pañe bíiva íjcyánetu íjcyáné uwááboju íná nééiyóne. ³⁷ Áánéllíhyée múúhake neébe:

—Eene ímiá bájtsoó bájtsoobe muurá oo Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébe. ³⁸ Áánetu teene úmíhe ‘páneere ííñújiri míamúnáa íjcyane’ nééiyóne. Muurá eene ímiá bájtsoó Píívyéébé avyéjúejte íjcyane nééiyóne. Áánetu bíiva ‘Naavéné icyánéjcuríyé íjcyáné míamúnáa íjcyane’ nééiyóne. ³⁹ Áánetu eene tépallí múnáájpike imúnáájtsóne bíiva bájtsoobe muurá páñetu díbye Naavéne. Áánetu ‘íñe ííñújima páneere ílluréjucu níjkévaíñe’ nééiyóné eene bajtsóháñe ááhívetsóméíñe. Áánetu díitye eene bajtsóháñe ááhívetsómé ‘níjkyéji múnaa íjcyane’ nééiyóne. ⁴⁰ Muurá éhne múúne úmíhé pañe bíiva mepíhñune mecóvajtsoódú pajtyéíñe díitye Naavéné icyánéjcéjtéma. Aame wágóóóveé cúújúwá pañévú íñe ííñújiri múhdurá míamúnáa ícyahíjcyáné díityémá níjkévacoóca. ⁴¹ Muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébe ó táúhbaá tahñéjté níjkyéji múnáake dítye íhdyúétsihvu ípíhjúcu díitye ímítyúmeke táavyéjúejtéké ímítyúnejcúvú íbúwátsohíjcyámeke. ⁴² Áameke cúújúwá pañévú dítye wáojcómé téewá pañe íjcyame íhwáñeene ííhdóne taá ícúbáhrámeíñeri. ⁴³ Áánetu ihdyu Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyámé dííbyé avyéjú pañe íjcyame cádiúcúnuu éhne múúne nuhba cóójíejpi ájchúcunúdu. Aane ihdyu óvíi ámúhadítyú llééboome icyáhjújtsóne tehdu íjcyáhi.

Ímíwu nééne tsíeménetu íjcyáné uwááboju

⁴⁴ Téhdure idyé Píívyéébé avyéjú ílluú:

—Tsaapí tsátsii ííñújí pañe ávyetá mityané wájuúmeíñé tsíeméné íajtyumíné tétsihvúré íhvétsoíñúhi. Ááneríi íímíjuúvéne páneere ítsíeméné íñáhjíhénúne dsíídsima tétsii ííñújí áhdoobe iyéjuco téénema íjcyaki.

Imíwu néené neewáyu tu íjcyané uwááboju

⁴⁵ Téhdure muurá Píívyéébé avyéjú éhne múúne tsaapi náhjíhe múnáajpi imíwu néené newáyuúné mítyane áhdótsámeíúhjí néhcohíjcyádu. ⁴⁶ Aabe muurá tsau íajtyúmícooca páneere ítsíeméné íñáhjíhénúne dsíídsima teeu áhdóhi.

Tsínucóóhotu íjcyané uwááboju

⁴⁷ Téhdure Píívyéébé avyéjú éhne múúne tsíínúuri amómeke meújcu du. ⁴⁸ Muurá múúne tsínú múnáa itsínúúmeke técoohóríyé téhí úníúvú itsájtyéne pihcyú ímíá amómeke. Áánetu doorátujtéké ílluréjuco ditye wámíúúne. ⁴⁹ Ehdú muurá pajtyéíñe míamúnáama Píívyéébe páneere ííñújí níjkévátsoooca. Muurá níjkyéji múnáa dówajcároó ímíáámedítýú ímítyúmeke. ⁵⁰ Áámeke cúújúwá pañévú ditye wájojcomé téewá pañe íjcyame íhwáñeene íhdóne taá ícúbáhrámeíñeri.

Béhnéma tsúúccáanéécú imíwu néenécutu íjcyané uwááboju

⁵¹ Ehdúu Jetsóó íúwáábóné níjcautu néé múúhakyé:
—¿A ícyooca ámuha melleebójucóó íñá nééiyóné o úwáábohíjcyáne? Áánéllíihyée muha menée:

—Éée Ávyéjuúbej, ímí muha melleebó ícyooca íñá tene nééiyóné.

⁵² Áánéllíihyée neebe múúhakyé:

—Muuráhjáa tujkénúene Píívyéébé taúhbaju úwáábohíjcyámema ícyooca tsúuca íjcyané míñéecu uwáábó íhdéénema béhne Píívyéébé avyéjutu íjcyane. Aane muurá teene íhdéene Píívyéébé waajácúháámí pañe íjcyáhi. Áánetu íñe béhne amúhadívú ó bóhówátsohíjcyáhi.

*Jetsóó Natsaréeri úwaabóne
(Mc 6.1-6; Rc 4.16-30)*

⁵³ Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjítu íúúbállénej tééveri íúwaabóné níjkevádú muha mepée tétsihdyu. ⁵⁴ Aamée muha méúújeté Natsaréevu díbyée píívyécoomívu. Áíjyúu idyé úwaabójucoobe tétsii múnáake pihcyáávéjá pañévu. Áábedíi íúllévenúne néjcatsímye:

—¿Aca kíátú aabye íújcúné waajácuri panévare méénúráítyúronéhjí méénuhíjcyáhi? ⁵⁵ ¿Aca tsá éhne aabye úméhewááné wákimyéi múnáajpi hajchi íjcyatúne? ¿Aca tsá éhne tsíiju Maaríá íjcyatúne? Muurá díbyé nahbémú Jacóóboo, Jotséee, Tsimóoo, Jóodaá, éhdume. ⁵⁶ Áhdure muurá íñaallémú íchihyí. Aabéjii muhdú ¿kíátú waajácú ehdu nénehji múu méénune?

⁵⁷ Ehdúhjáa dííbyedítýú íñéene tsá ditye cáhcútsohíjcyatú díbye díityéké úwáábohíjcyaróne. Áámekée neébe:

—Tsiytye muurá ihdyu avyéjuullé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpiíkye. Áánetu íhyájkímú íjcyarómé tsá ávyéjuúllétú dííbyeke.

⁵⁸ Ehdúu dííbyeke ditye cáhcútsohíjcyatúnéllii tsá éhníñevu díbye méénújúcootú méénúráítyúronéhjí tétsihvu.

14

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsíjívéné (Mc 6.14-29; Rc 9.7-9)

¹ Aanéjháa dííbyedítú tsaate úúballé Gariréa iñújí avyéjuube Heróódeke.

² Áanéllihyéjháa neebe iúnú múnáake:

—Tsáijyu múúne tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiíñe bohííhií. Téénéllii muurá eene piivyéteebe méénúráityúronéhjí imyéénune.

³ Diibyéee muurá Heróóde nééjuri dsíjívetsómé Jóáakeé. Muurájháa dííbyedívú iékéévetsóne úwáañéhiyi ichíjchútsóóbedívú cuvéhoojánútsoóbe. Ehdújháa méénuube iñahbe Peripé taaba Herodía dííbyemáyéjuco íjcyalle nééjuri. ⁴ Diibyéjháa Heróódeke íllu nehíjcyaaabe Jóáa iñáhbé táábama díbye íjcyánetu:

—Tsá muurá tene ímityú díñáhbé táábake u táábaváne.

⁵ Ehdújháa díbye néhíjcyáné hallútú imílléroobe téijyúréjuco ídsíjívetsóné dííbyeke. Áronáacáhjáa nuhnéveebe Piívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi díbye íjcyane iwáájácúne míamúnaa dííbyeke ávyejúúllehíjcyanéllihye. ⁶ Áijyújháa ítsímávajcójí úújeténéllii díbye Heróóde wáñehjívatéhi. Áané pañéhjáa ídsídúelle Herodía aiyúwá wahtsí pámeere úúbámyé úmíwávu. Aanéjháa dííbyeke ávyéta ímí pájtyéneri ímíjyúúveebe mítyane. ⁷ Áanéllihyéjháa díílleke neebe ñná dille dííbyeke táúmeíñevu íajcuíñé ímíáané állítyuubére.

⁸ Áanéllihyéjháa tsíju úwaabódújuco dille nééne dííbyeke:

—Ó imíllé oke u ájcune tsojtsó múnáajpi Jóáa nívaúvú bohtájiri.

⁹ Ehdújháa dille nééne kímóhcó dííbyeke pájtyeráhi. Áronáacáhjáa iállítyúné díbye nééne pámeere dííbyé uubámyé lléébójúcóónéllii tehdu méénuúbe.

¹⁰ Aabéhjáa tsúuca tsaatéke wallóo díbye Jóáa cuvéhóójari íjcyáábeke dítye ikípíyuúcuté íhñíwau. ¹¹ Ahdújucójháa péeme ikípíyuúcuté tsívane bohtájiri. Áaúvújháa ajcúme díille bádsíjcájake. Áaúvújháa ájculle tsíjjuke.

¹² Áanéllihyéjháa dííbyeúvú mamyé mú tsáame dííbyeúvú ítémeho iújcújene cuuúhi. Átsihdyújháa Jetsóo éllevu ipyééne úúballémé ehdu Jóáake tene pájtyene.

Majcho mítyámedívú Jetsóo úújetétsóne (Mc 6.30-44; Rc 9.10-17; Ja 6.1-14)

¹³ Átsihdyú muha mepéé mñneri tsíhyullévú múha íjcyátúhullévú múúhaye meíjcyároki. Áronáacáhjáa tsúuca míamúnaa waajácújucoó kiávú muha mepééneé. Áhullévújucójháa dítye péecunúné íjchityu pacóómivá múnaáre.

¹⁴ Aanée téhullévú muha meúújeténáa mñné pañétú Jetsóo íjchívyeebe ítécunú tétsihíjyucó míamúnáácóbaúvú íjcyane. Áamedíi ídáátsóvéne bóhíitsoobe chéméméhjikhéjháa dítye tsájtyémeke. ¹⁵ Áijyú tsúuca cuvéhrejuco tene néénéllii muha menéé dííbyeke:

—Tsúuca cuvéhrejuco teene múubará íjcyátútsihyi meíjcyánááca. Ílluréjuco wallóo íjtyéke íchíj piíhíri íjcyájáhji múnáadítú tsíéméné iújcune dítye imájchoki. Muurá tsá imájchoma dítye íjcyatúne.

¹⁶ Áanéllihyéee neebe múúhake:

—Ívéemekéami ó wálloój. Ámuháyé bo mémajchótsoj.

¹⁷ Áanéllihyéee muha menéé dííbyeke:

—Áronáa méhdi tsáhojtsíhovaré páahóónema mítyétsiye amóóbemútsi.

18 Áánélliihyée neebe múúhakyé:

—Áyu cána metsívaj.

19 Ehdúu múúhakyé iñééne diityéké neebe ditye iáhcúbaki. Átsihdyúu teene páahóóné amóóbemútsima iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke cáámevu icyárúúvéne. Áánemáa teene idyóhdáhínunévú múúhakyé dibye ájcune muha méwajtú pámeekére. 20 Aanée muha memájchónetu pámeere méoovéhi. Áánetúu coéváné 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe. 21 Aamée eene diityémá muha memájchome wajpímúré 5,000-meváubájháa walléémuháñema tsime éévémeítyúrónááca.

Nújpácýó hallúrí Jetsóó úllene
(Mc 6.45-52; Ja 6.16-21)

22 Ááné boonétúu Jetsóó múúhakyé nées muha dííbyé ihde miiñneri mepájtye tsíñejcúeúvú dibyéi míamúnáake pítyájcóné hajchóta. 23 Aabéhjáa diityéké ipítyájcótsihdyu péé iíye múha íjcyátúhullévú cámeñbaúvú Píívyéébema iihjyúvaki. Aabéhjáa íjyunú téhullévu. 24 Áánáacáa muha tsúúca pínééuríjyucó meíjcyánáa ávyétá ihnáhó kíjyébama nohji múúhakyé wájojcohi. 25 Aaméikyée muha mepéépiñáa cóójí pañévú diibyéhjáa Jetsóó tsájucóó múúhá tujkévetu nújpácýó hallúrí úlleebére. 26 Áábekée muha maájtyúmíne meíllityéne menéjcatsíhi:

—¡Áyúúj, naavénécobáubá bo eene aabye tsáá métujkévetuj!

27 Árónáacáa neebe múúhakyé:

—¡Méíllityédíñe, oóre!

28 Áánélliihyée Péédoro nées dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, áyu cána ímiááné diibyéjucó u íjcyáhajchíí o péé diéllevu ehdu nújpácýó hallúri.

29 Áánélliihyée neébe:

—Cáhawáá dichaj.

Ahdújucóo Péédoro miiñnetu níityeíñúné nújpácýó hallúri úlleebéré dííbye éllevu. 30 Árónáacáa kíjyeba ávyétá ihnáhó néeneri iíllityéne ílluréjucó dibye búuuvéne. Aabée dííbyedi wáníjcyámeíbyé neéhií:

—¡Ávyéjuúbej, oke ihdyu pájtyetétso!

31 Áánélliihyée íhyójtsitu iékéévéébeke neébe:

—¿Aca íveekí tsá oke ímí u cáhcújtsotúne?

32 Aamútsíi miiñné pañévú úcáávénáa tsúúca kíjyeba íhvetéhi. 33 Áijyúu pámeere téemí pañe muha meíjcyame Jetsóó lliiñévú memíhmóúbáne menéhií:

—Ímiáánéjucóha ihdyu Píívyéébé Hajchi uú.

Chéméméhjike Jetsóó bóhítsóné Genetsarée iñújiri
(Mc 6.53-56)

34 Ehdúu muha úneu mepájtyeme méúújeté Genetsarée iñújivú. 35 Aanée tétsíi múnaa Jetsóoke iwáájácúne úúballé pahúllévare téené iñúji múnáake. Aamée tsívahíjcyá chéméméhjike dibye íbóhítsoki. 36 Aamée dííbyeke nées íwajyámúubávúré dibye idyómájcótsó íbóhíki. Ahdújucóo ímiááné dííbyeke íwajyámutu dómájcóméjucó bóhíhíjcyáne.

15

*Ímichi ñná míamúnáake tútávajtsóne
(Mc 7.1-23)*

¹ Áhdurée tsáijyu Jerotsaréetu paritséómuma taúhbájú uwáábojte Jetsóo éllevu itsááne néé dííbyeke:

—¿Aca íveeki díimamyémú tsá méénuhíjcyatú méíhdé múnáaúvúu uwáábohíjcyádu?

² Tsá muurá ditye nítyámeíhíjcyatú imájchóíñé ihde Píívyéébé úmíwávú múúne meímíbájchómeíñé memééne.

³ Áánéllihyéee neebe diityéke:

—Árónáa muurá téhdure Píívyéébé taúhbaju nééne tsá ámuha melléébohíjcyatú ámuháyé meípívyéjtsóné uwááboju ámuha meúráávyehíjcyánéllíhye.

⁴ Muurá dííbyé taúhbaju néehí: “Ámúháj caanímuke múu iwájyúne avyéjuulléhi. Áánetu íllure cáánímuke tútávátsohíjcyámé ihdyu óvi dsíjívéhi.”

⁵ Ehdu muurá tene néérónáa ámuha tsíñejcúvúré méúwáábohíjcyáhi. Muurá ámuha ménehíjcyá tsaapívá cáánímútsikye ípíaabóné ímíllétúhajchíí nééiyóne: “Tsá o píívyetétú ámúhtsikye o píaabóne. Muurá ámúhtsikye o píáábóiyódú ívane Píívyéébekéréjuco o íícuvéne.”

⁶ Aanévá ehdu íhjúváróóbé hallúrí tsá ñná íjcyatú diityétsikye díbye píáábótúrónáaaca. Ehdu muurá ámuha méúwáábohíjcyáhi. Aame muurá ámuha Píívyéébé taúhbaju íllure méwaagóohíjcyá ámuháyé meípívyéjtsóné uwááboju ámuha meúráávyehíjcyánéllíhye.

⁷ Ímiáámeúvúdu ámuha méicyahíjcyá bañú múnáa ámuha meíjcyame. Muuráhjáa ímiáánéjuco Píívyéébé ihjúu uubáalle múnáajpi Itsaía ámúhadítú nééneé:

⁸ Íjtye oke ávyéjútsohíjcyará hállúéjuríye. Tsá ávyeta ííbúuri oke ditye ávyéjútsohíjcyatúne. ⁹ Íllure íállíñe oke duurúvahíjcyáme. Aame iye ípívyéjtsóné uwáábojúúné úráávyehíjcyá pánehjídú tátyaúhbajúúné iúráávyéúvúdu.

¹⁰ Ehdúu íñétsihdyu Jetsóo tsiíñe pámeere tétsii íjcyámeke néehí:

—Ímíñeúvú melleebúacunúco ñná nééiyóné ámúhake o nééíñe ámuha mewáájácuki.

¹¹ Muurá panévare míamúnaa óóvene tsá diityéké tútávajtsótúne. Muurá ihdyu diityé ííbúwá déjúcotúré ímítyúné íjtsaméí tsááne diityéké tútávajtsóhi.

¹² Ehdúu díbye néénéllii muha dííbyeke menéehí:

—¿Aca ú waajácurá eene ehdu u nééne aatyé paritséómuke ávyéta tsaríyé pájtyene?

¹³ Áánéllihyéee neebe múúhake:

—Muurá múúne úmíhé pañétú mépée mebájtsótúné uméhé ííñehe metábahjyúcúne méwaagóóhi. Ehdu muurá níjkyéjiri íjcyabe Llihíyó avyéjuejte íjcyatúme ímítyú ícyahíjcyámé wágóóóveéhi.

¹⁴ Áeméjté íjcyámedi tsá meíícúvéityuróne. Muurá ehne múúne hállúvatúme íjcyadu tsá ditye wáájácúmeityúne. Muurá tsahdúré hállúvatúme íjcyame tsátyéjcatsíyómé tsaméhjújuco áákityéiyóné wáhyéju dííváné pañévu. Ahdu muurá diitye. Ehdúu Jetsóo néehí.

¹⁵ Átsihdyúu Péédoro néé dííbyeke:

—Áyu cána bo múúhadívú bóhowájtsó peíyene u nééne uwááboju ñná nééiyóne.

16 Áánélliihyée neébe:

—¿Aca ihdyu eene ámuha meíjcyarómé tsá mewáájácutú ìná tene nééiyóne?

17 Muurá panévaré meóóvehíjcyanéhi pevénéré méjpiítyu pajtyéhi. 18 Áánetu ihdyu míamúnáá ííbúwá déjúcoturé ímityúne íjtsaméi tsááne diityéké tútávajtsóhi. 19 Muurá diityé ííbúwá déjúcotu ichívyehíjcyané panévaré ímityúne íjtsaméi ílluúne: Ditye dsíjívétsócatsíhíjcyanéhi, ditye ihdícyámema dómácócatsíhíjcyanéhi, ditye nánicyatsíhíjcyanéhi, ditye állícyatsíhíjcyanéhi, ditye tsíjtyedi néhni íhjúvahíjcyanéhi. 20 Énehji ihdyu diityéké tútávajtsóhi. Tsá eene Píívyéébé úmíwávú íímíbájchoméíyóne íhyójsine níjtyámeítyúmé májchone diityéké tútávajtsótúne. Ehdúu Jetsóó néé múúhakyé.

*Tsííñé íiñújí múnáalle Jetsóoke cáhcujtsóne
(Mc 7.24-30)*

21 Átsihdyúu muha mepéé Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyú íjcyané íiñújívu.

22 Átsihyíhjáa íjcyalle Canáa múnáalle Jetsóo éllevu tsáá íllu wáníjcyámeíllére:

—Ávyéjuúbej, Dabííúvúj tsíménémúhaabe u íjcyáabej, óhdi ihdyu dídaatsóve. Ájyúwa naavéné ípañe íjcyalle ávyétá íhnáhó ícúbáhrámeíhi.

23 Ehdúu dille néérónáa tsá díbye ìná néétu díílleke. Áánélliihyée muha dííbyeke menééhií:

—Áálleke píáábo dille íóómiki. Íjyévé medéjutu wáníjcyámeílléré tsááhií.

24 Áánélliihyée neébe:

—Tsáháa tsíjtye múnaa jodíómú íjcyátúmeke o píáábo o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe oke wallóo íjraéémuke o píáábo éhne múúne obééjámú mújtadu néémeke.

25 Ehdúu Jetsóó néérónáa ídátsójkímyeílléré dííbyé líiñévu ímímóúúvéne nééhií:

—¿Ávyéjuúbej, áronáa óvíjyuco ihdyu oke píáábo!

26 Áronáacáa neébe:

—Tsá muurá tsaapi ítsíímedítyú majcho idyójtúcúne oohímyekéréjuco téénevu ájcúítyuróne.

27 Áronáacáa neéle:

—Ihdjúhde tehdjúcoóro, Ávyéjuúbej. Áronáa muurá múúne oohímyé íjcyarómé majchó íaabájajte májchónetu dójcionéwuúji.

28 Áánélliihyée neébe díílleke:

—Ímiáanéha oke, muulle, u cáhcujtsóhi. Ahdícyane ihdyu óví uke ó píáabóhi. Ehdúu Jetsóó díílleke néené tujkéveríhjáa tsúúca dííllé ajyúwá bohíjucóóhií.

Páhdúvaré nééne chémeháñeri chéméméhjike Jetsóó bóhíitsóne

29 Átsihdyúu muha tsííñe Gariréa unéuvu mepééme tétsihvu meúújeténáa páhbaú hallúvú ácúúveébe. 30 Áábedívúu idyé mítyane míamúnáa píhcyaavémé tsivácunú páhdúvaré nééneri chéméméhjike: Úllétúméhjike, hállúvatúméhjike, íhjúvatúméhjike, pevéviiújí néméhjike, tsíjtye tsííñéeméneri chéméméhjike. Áámécóbaúvukée bóhíitsohíjcyáabe. 31 Ááneríi míamúnáa ullévenúhíjcyá eenéé íhjúvahíjcyatúmé tsúúca íhjúvájúcóóneri, páviiújíi némehji ímíjpyeténeri, úlléhíjcyatúmé tsúúca úlléjúcóóneri, hállúvatúmé hálluvájúcóóneri. Áánemáa duurúvámé muha mecáánívahíjcyáabe Píívyéébeke.

*Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mc 8.1-10)*

³² Ááné boonétúu Jetsóó múúhakye nééhií:

—Mítýane ó ídáátsové íjtye tsúúca pápihchúúj coojívájuco mééma íjcyámedívú imájchó óúúvéneri. Aane tsá o ímíletú májchótúmeke o wállóóiyóne. Tsáijyu múu juuvávyúré chéméiyómé ájyáháñeri.

³³ Áánélliihyée muha menée díbyeke:

—Árónáa ¿kiátú meújcúnetu mémájchótsóiyá áyámekéjǐva múubará íjcyátútsihyi meíjcyame?

³⁴ Áánélliihyée múúhakye neébe:

—¿Aca múhduná méhdi majcho? Áánélliihyée muha menéehií:

—Íjcyáné 7-hova páahóónema áyánéwu amóme.

³⁵ Áánélliihyée neebe ditye iáhcúbaki. ³⁶ Áánemáa teene páahóónema amómeke iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Átsihdyúu idyóhdáhínunévú múúhakye ájcuube muha mewájtú diityéke. ³⁷ Áánée imájchóne pámeere tsaímíyé óóvénetu coéváné 7-rujtsíva. ³⁸ Áánée diitye májchome wajpíímúré 4,000-mevábáhjáa walléémuháñema tsǐme éévémeítyúrónáaaca. ³⁹ Ehdúu imájchótsóné boonétú botsíi wálloobe diityéke. Átsihdyúu muha mǐineri mepée Máádará cóómí íjcyáhullévu.

16

Paritséómuma tsadotséómú Jetsóoke néé méénúráityuróné dibye imyéénuki
(Mc 8.11-13; Rc 12.54-56)

¹ Áijyúu paritséómuma tsadotséómú tsáá Jetsóo éllevu. Áamée díbyeke imújtsátsóro néé íévéhoowávú méénúráityuróné dibye imyéénuki.

² Árónáacáa neebe diityéke:

—Muurá cuuvé pañe níjkyeji tújpañúnetu ámuha méwaajácú tsíjcyooji ímí nééiñe. ³ Áánetu cúúvénetu teji tújpañúcooca ámuha méwaajácú téjcooji ímítyuj cóójí íjcyaiñe. Ehdú muurá ámuha ímiáámeúvúdú méwaajácú muhdú néijyu muhdǐivané cóójí íjcyaiñe. Árome ¿íveekí tsá ámuha mewáajácú okée iwálloone tsúúca ámúhakye Píívyéébe páhdúváré nénehji imyéénúneri úúballéjúcohijcyaróne? ⁴ Aame ámuha ímiáámejǐí ¿íveekí méimíllé méénúráityuróné o méénune téénetu oke ámuha mecáhcújtsokíjǐvari? Óví ihdyu Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpíi Jonáake pájtyedu nééne oke pájtyénetu ámuha méwaajácú ímiááné diibyéjuco o íjcyane. Ehdúu Jetsóó diityéké néené boone muha diityédítýú mepée tsiéllévúréjuco.

Paritséómú uwáábójutu Jetsóó ímamyémuke téíbúwajtsóne
(Mc 8.14-21)

⁵ Aamée únéú tsiñéjcvu muha meúújetétsihvu méítsaavé múúha májchóhjáa muha maábáǐvéné. ⁶ Áánáacáa Jetsóó múúhakye nééhií:

—Téííbúwá méíjcyaco. Méíícúvedí paritséómuma tsadotséómu éhne pááa ooríchori.

⁷ Ehdúu múúhakye dibye néénéllii muha ménéjcatsíhi:

—Méubáñjané médóviyíjcyó páááhóubaré metsívátúnéllii ehdu meke neébe.

⁸ Ehdúu muha meíjtsámeíñe iwáajácúne neebe múúhakye:

—¿íveekí ámuha apááñeríyé méíjtsámeí memájchó mééma íjcyátúneri? Áánélliihyéha ihdyu tsá ímí ámuha oke mecáhcújtsotúne. ⁹ ¿Muhdú wáajácúpityúmé ámuúha? ¿A tsá ámuha mewáajácú okée 5-hovátúre páahóónetu 5,000-meváké o májchótsónetu pívárújtsívá pátyeevéne?

10 Áhdure ¿aca tsá ámuha meítsáávetú éhnée 4,000-meváké 7-hovátúré o májchotsónetu múhdúrujtsívá cóeene meújcune? 11 Aane ¿muhdú íívane tsá ámuha mewáájacutú tsííñeríyé ámúhama o íhjúvaróné ámúhake o nééneé: “Méíícúvedí paritséómuma tsadotséómu éhné pááá ooríchori?”

12 Ehdúu dibye néénetu botsíi muha méwájácuuvé ímiááné téénetu dibye múúhake néétune. Ihdyúhacáa paritséómuma tsadotséómú uwáábó múhdurá nééne múúhake mújtátsóíyónetu muha metéhmémeí dibye múúhake nééneé.

Péédoro néé mépájtyetéébé Jetsóó íjcyane
(Mc 8.27-30; Rc 9.18-21)

13 Átsihdyúu muha ‘Tsetsaréa Pirípo’ némeí cóómí íjcyané ííñújivu meúújetétsihvu múúhake neébe:

—¿Aca muubá o íjcyane míamúnaa óhdityu nehíjcyá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébedítu?

14 Áánéllíihyéé muha menééhíí:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáava tsiíñe bóhíibe u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éíjyuúvúu ícyahíjcyámé Píívyéébé íhjúu uubáalle múnáadítu Eríaa, Jeremíaa, íjcyámútsidítu tsaapi u íjcyane.

15 Ehdúu muha menéénéllíi múúhake neébe:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menééhíí?

16 Áánéllíihyéé Péédoro nééhíí:

—Muurá uu Críjto míamúnáake u pájtyetétsoobe ímiáábé Piivyéébé Hajchi.

17 Áánéllíihyéé neébe:

—Tehdújuco, maímijúhde tsáma uu Tsimóó Jonáa hajchi u íjcyáabe. Óví Píívyéébe uke píaabóhi. Tsá muurá míamúnaa uke túkévéjtsóneri ehdu u íhjúvatúne. Muurá ihdyu níjkyéjiri íjcyáabe Llihíyóré uke túkévéjtsóneri ehdu u íhjúváhi. 18 Áábeke téhdure uke o néé Péédoro dímyémé íjcyane ‘nééwayu’ nééíyóne. Muurá nééwayu íñá wááótuúdu u néébe u íjcyáa múhdumé oke cáhcújtsómedítu ímichi ídyéjúcójpi. Áánéllíi muurá tahñéjte íjcyámeke tsá íñá muhdú méénútyuróne. Muurá dsíjívéjúcoorómé tsiíñe bóhííhi. 19 Áhdure uke ó pícyóó díjtyééveri míamúnaa iwáájácu muhdú níjkyéjiri íjcyáabe Píívyéébé avyéjújte íjcyáíñe. Aane íñe ííñújiri múhdurá ícyahíjcyané míamúnaa díuwááboju cáhcújtsotúmé tsá téénejte íjcyatú níjkyéjiri íjcyáabe Píívyéébe néhdújuco. Áánetu teene cáhcujtsómé ímí ícyahíjcyámé téénejte íjcyá dííbyere néhdújuco.

20 Ehdúu íñééné boone múúhake neebe muha muucá meúúbállétu ímiááné dííbyjuco Críjto mépájtyetétsoobe dibye íjcyane.

Ídsíjívéíñe Jetsóó úúballéne
(Mc 8.31–9.1; Rc 9.22-27)

21 Átsihdyúu múúhake úúbáleebe muhdú Jerotsaréevu péébeke túkévéjtsótemá llúúvájte avyéjújtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame íícúbáhráné níjcautu dííbyeke dsíjívétsoíñe. Ároobe 3 coojívatu tsiíñe íbóhíííñe úúbáleebe.

22 Áánéllíihyéé Péédoro múúhadítu idyówajcáróobeke nééhíí:

—Tsáha Ávyéjúúbej, kíá Píívyéébe íjcyánáa íñá uke pájtyeéhi. Tsá íñá uke pájtyéityúne.

23 Ehdúu Péédoro néérónáa Jetsóó íllure dííbyeke uhbáhi. Neebépeé:

—¡Díhne óhdityu Náve Naavénej! ¡Ijyévéne oke u tühútsohíjcyáne! Muurá míamúnáá íjtsaméiyé dípañe íjcyánéllii tsá u wáájácutú muhdú Píívyéébe óhdityu íjtsámeíñe.

²⁴ Átsihdyúu neebe múúhakyé:

—Tsaate oke iúraavyéné ímillémé óví ímillédú íicyahíjcyánetu íhveténe úraavyé wájyúmeítyúmeré ícúbáhrámeiyóné pañe. ²⁵ Muurá ímillédú ííñújiri íjcyáiyóneriyé tsúúrameíhijcyámé tsá pájtyetétyúne. Áánetu teene íhvéjtsóne ookéréjuco ímí iúráávyéíñeri tsúúrameíhijcyámé pájtyéteéhi. ²⁶ ¿Aca íínetú meke píáábóiyóné tsáijyu múu mewágóóóvnáa mítyane meéhneváne? ¿Mityá ijcyané tsane mepájtyetéiyóné ehníñevu tsaímíyé meíjcyáiyónej? ²⁷ Muurá oo Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe Lihíyó avyējuma ó tsaá dííbyeéjté níjkyéji múnáama. Áijyu muurá pámeere újcuú muhdú íicyahíjcyáne áhdo. ²⁸ Muurá ímiáané ámúhadítyú tsáhái tsaate dsíjívéityú táavyéjújú bóhówaavéné ájtyúmitúme. Ehdúu Jetsóó néé múúhakyé.

17

Jetsóó tsíhdyúreevéne (Mc 9.2-13; Rc 9.28-36)

¹ Átsihdyúu 6 coojívatu tsajtyéébé Péédooro, Jacóóboo, íñahbe Jóááá, éhdúmeke cámeébaúvú múha íjcyátúhullévu. ² Áhullévúhjáa diityédívú tsíhdyúreevéébe. Íhyúmíhjáa ajchúcunú cóójíejpi nuhba ajchúcunúdu. Áhduréhjáa íwajyámú ávyeta cádiúcunú peetédu. ³ Áánácáhjáa Moitséee, Eríaa, íjcyamútsí dííbyedívú bóhówáávémútsima ihjyúvaábe. ⁴ Áánélliihyéhjáa Péédooro néehíí:

—Ávyéjuúbej, ¡Maímijyu ihdyu mee íchihyij! Áhdícyane u ímílléhajchíí metsu meméénu 3-wava nújuwáané dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Ería éhwaa, éhdune.

⁵ Ehdúhjáa Péédooro íhjúvánáa ojtsó ávyeta ajchúcunúné diityédívú niityéhi. Áané pañétúhjáa Píívyéébe néehíí:

—Áánu muurá Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhíí. Áábeke ihdyu tsáma méllééboco.

⁶ Ááneríhjáa mítyane íllityéne íhvóhobáme. ⁷ Áánélliihyéhjáa Jetsóó diityéké dócárájcoobéré néehíí:

—Méíllityédíñe. Méíjyocúúve.

⁸ Áhdújucóhjáa íjyocúúvéne tsiíñe ditye ítérónáa tsáhájucó múha íjcyatúne. Íiyéjucóhjáa Jetsóó tétsihyi.

⁹ Ehdúhjáa diityédívú ítsíhdyúreevéne oomívú diityéké neébe:

—Tsáma méúúballedíñei muucá íñe ámuha maájtyumíné Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe o dsíjívéebe tsiíñe o bóhíítúné hajchóta.

¹⁰ Áánélliihyéhjáa néeme dííbyeke:

—¿Ácooca muhdú íhvane taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Eríava tsiíñe bóhówááveíñe míamúnáake pájtyetétsóiibye bóhówááveíñe íhdéwu?

¹¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, ímiáánéjucóhdée tene némeíñe Ería bóhówááveíñe míamúnáake pájtyetétsóííbye úmíwari díbye diityéké íhdénu dííbyema. ¹² Áhdújucóo muurá díbye bóhówaavéné tsojtsó múnáajpi Jóáa eenéé Ería díbye íjcyane némeííbye. Áróóbekée muurá míamúnáa avyējúúletúme múhdurá dáríívehíjcyá múijyú ookéréjuco Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke idyárííveídyu.

¹³ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu botsíi diitye 3-meva waajácú tsojtsó múnáajpi Jóááúvudítýú díbye nééneé.

Méiváteri chéméébeke Jetsóó bóhíitsóne
(Mc 9.14-29; Rc 9.37-43)

¹⁴ Aamée tsúúca tsiíñe wajtsí múúhadívu.

¹⁵ Áánáacáa tétsihyi mítyane míamúnaa íjcyámedítýú tsaapi Jetsóó lliíñévu ímímóúúvéne néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána ihdyu óvíjyuco hájchíwúudi dídaatsóvej. Mítyane ícúbáhrámeíhíjcyaaabe imyéívaténeri. Aabe ápíchó áákityéhíjcyá cúújúwá pañévu. Tsáijyu áákityéhíjcyaaabe téhí pañévu. ¹⁶ Aane íñe íjtye dímmamyému éllevu diityévu óóma íbóhíitso o tsívároóbeke tsá ditye bóhíitsotúne.

¹⁷ Áánéllihyée neébe:

—¿Juhúúj, múhduré míamúnaáhana ihdyu ímiáané ámuuha Píívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhajchótá ámúhá muhduré o áábúcuéne ámúhake o úwáábohíjcyáá ímíñeúvú ámuuha mecáhcújtsoki? Ehdúu múúhake íñétsihdyu neébe:

—Áyu cána bo íllevu metsívaj.

¹⁸ Áhdújucóo ditye tsájtyéébe pañe naavéné íjcyáábeke díbye úhbánetu díbye íjchivyéne. Áané boonée tsúúca ímíjpyetéébe.

¹⁹ Áané boonétúu muha tsamééré meíjcyátsihvu dífbyeke menéehíi:

—¿Aca íveekí tsá muha mepíívyetétú meíjchívyetsóné naavéneke eene u méénuhíjcyádu?

²⁰ Áánéllihyée neebe múúhake:

—Ámuuha Píívyéébeke ímí mecáhcújtsótúnélli tsá ámuuha mepíívyetétú tehíivane meméénúiyóne. Muurá ímiááneturé ámúhake o néé mojtáátsá neeváúwu áyá néérou muhdú kéémévédú ímí ámuuha Píívyéébeke mecáhcújtsoca muurá cámehbáú íñéiyá tsíhtsihvu ámuuha menééjuri. Ehdú ímí Píívyéébeke ámuuha mecáhcújtsoca tsá íñá ámúhadívú túhúúityuróne. ²¹ Muurá ihdyu téeméjpiikye mewáágóo májchotúme Píívyéébeke piáábó métáúmeíhi. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

Ídsíjívéíñe tsiíñe Jetsóó úúballéne
(Mc 9.30-32; Rc 9.44-45)

²² Áhdurée Gariréa íñújiri muha meíjcyánáa tsiíñe múúhake neébe:

—Míamúnáájpidívúu ípívyéévéébedívú muurá tsaapi ékéévétsoo ímítyúmeke.

²³ Áábeke ditye dsíjívétsoobe muurá 3 coojívatu tsiíñe bóhííhi. Ehdúu díbye íhjuváné ídátsó múúhake pajtyéhi.

Duurúvájá wáábyuta pamévakéré ditye áhdotsóne

²⁴ Aamée Capenaóovu muha meúújeténáa duurúvájá wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé tsáá múúha éllevu múúhake íáhdótsoki. Aamée Péédoróké néé Jetsóodítýu:

—¿Aca tsá ámúhá avyéjuube áhdóityú duurúvájá wáábyuta pamévare áhdohíjcyáne?

²⁵ Áánéllihyée Péédoro néé diityéke:

—Ihdyúu áhdóíbye. Ehdúu ditye nééne Jetsóoke íúúballe Péédoro dífbye éllevu tsájá pañévu úcááverónáa íhdére népéjtsóobe dífbyeke:

—¿Aca muhdú ú íjtsúcunúhi, Tsímoj? ¿Muucá múúne áhdótsohíjcyámé ávyéjute? ¿A íííñúji múnáakére? ¿Mityá tsííñe ííñúji múnáakej?

²⁶ Áánélliihyée neebe Péédoro:

—Muurá múúne tsííñé iíñúji múnáakéré áhdótsohíjcyáme.

Áánélliihyée Jetsóó nééhií:

—Aanéjii ¿muhdú tsííñé iíñúji múnáájpiubájii ó áhdoóhi? ²⁷ Áronáa ihdyu o áhdotúné múhdurá ditye íjtsúcunútu cáhawáá pijcyuté úneuj. Aane u píjyúcúúbé ihjyú pañe tsaji dsíídsiji u ájtyúmijívú ú áhdóteé mééma tsamútsimájuco. Ehdúu Jetsóó néé Péédoróke.

18

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé íhtsútuube diityédityú íjcyáiyóne
(Mc 9.33-37; Rc 9.46-48)

¹ Áijyúu muha Jetsóoke menéhií:

—¿Aca caabyé múúhadityú íhtsútuube íjcyáá níjkyéjiri íjcyabe Píivyéébé avyéjuri muha meíjcyácoóca?

²⁻³ Áánélliihyée tsíiménéwúuke ipíúváabeke múúháj piínévú ipícyóóne neébe:

—Ímiáané ámúhake o néé íjtye tsíime ínéikyé wáájácutúme íjcyadu ámúhá íjtsaméi cápáyóóvétúhajchíi tsá ámuha meíjcyáityú Píivyéébé avyéjúejte.

⁴ Muurá Píivyéébé avyéjúejte idáátsóméhjiúvú tsíiméwuúmú íjcyadu nééme íjcyá íhtsútujte. ⁵ Muurá íñe áánu idátsó tsíimene íjcyadu táuráávyé múnáa idáátsóméhjiúvú néémeke íícúvehíjcyámé ookéjuco íícuvéne.

Tsaatéke ímityunévú meíbúwajtsóné apíchó nééneé
(Mc 9.42-48; Rc 17.1-2)

⁶ Áánetu botsíi oke cáhcujtsómé idátsó tsíiméwuúmúdúrei néémedityú tsaatéke ímityunévú íbúwátsohíjcyámekéubá múu apáhajchíi íjkyééháñetu néwáyúcobané íóhbáñúmeke wájojcó móóá pañévú apíchó diityé úmíwa nééneé íhdétu. ⁷ ííveekíami íñe ííñújiri ímityúmé íjcyame ténejcúvú tsíjtyeke íbúwátsohíjcyaj! Árómeke ihdyu máidáátsoju tene pájtyéíñe.

⁸ Áhdícyane ámúhá hojtsíneri ímityúné ámuha meméenuhíjcyáhajchíi múu kípiyújcúmei téhojtsíji. Áhdure ámúháj tuhááñeri ímityúne éllevu ámuha mepéhíjcyáhajchíi múu kípiyújcúmei téjtuháji. Muurá ihdyu ímí ámuha méíjcyáá ámúháj piityu tsátsihjítsá íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchíijyu. Áánetu muurá idátsó ámuha méíjcyáá ímí ámúháj piíháñe néérome mújyú áabatéityúnéj cuujúwá pañévú ámuha mewágóóóvéhajchíijyu. ⁹ Áhdure ámúhá hálluúneri ámuha maájtyumíné ímityúné meméenuhíjcyáhajchíi méwaagóó téuhji. Muurá ímí ámuha méíjcyáá tsánejcúéuhji íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchíijyu. Áánetu idátsó ámuha méíjcyáá tsaúúcuma ámuha meíjcyarómé cúújúwá pañévú mewágóóóvéhajchíijyu.

Obéjéa mújtánetu íjcyáné uwááboju
(Rc 15.3-7)

¹⁰ Áhdícyane tsá múu tsíiméwuúmú íjcyadu idáátsóméhjiúvú nééneé cahcújtso múnáake éhdíiváalletúne. Muurá íjcyámé diityé tehméjte níjkyéji múnáa Llihyoma dííbyeke diityé hallúvú piááboju táúmeíhijcyáme. ¹¹ Muuráhjáa Míamúnáájpídívú o ípívyéévebe o tsáá ímityuháñe mújtátsómeke o pájtyetétsoki.

¹² ¿Aca tsáapí obéjámú 100-meva íjcyámedityú tsaapi mújtaca tsá díbye ímunáajte 99-mevaréjuco íjcyámeke tsátsihvu ipícyóóne néhcóítyuró

dííbyeke? Muurá néhcóíyoóbe. ¹³ Aane muurá dííbyeke íájtyúmine mítyane ímíjyúúvéíyoobe pámeerée íjcyácooca ímíjyúúné ehnííñevu. ¹⁴ Ahdu muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Méécaáni tsá ímíletú dííbyé uráávyé múnaa ídátsó tsííméwuúmu íjcyadu néémedítýú tsáápiubáre wágóovéne.

*Tsíjtyema múhdurá meíjcyane meímíbáchójcatsíñe
(Rc 17.3)*

¹⁵ Ahdícyane ámuha cahcújtso múnáadítýú ímityúné tsaapi ámúhama méénúhajchíí múu iye díbye íjcyátsihvu bóijcyú ténetu díbye illéébóhajchíí ímíbáávyeki. ¹⁶ Aane díbye lléébótúhajchíí múu pívamevájuco ímíñeúvú íhjuváne dííbyema. ¹⁷ Aame néerone díbye táhjálléhajchíí múu pámeeréjuco cahcújtso múnaa idyóbéévéne íhjuváne dííbyema. Áámeke idyé díbye táhjálléhajchíí múu illuréjuco íhvejtsóné íhdícyaabéduréjuco díbye íjcyaki.

¹⁸ Muurá ímiáané ámúhakye o néé muhdú níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe néhdújuco íñe íñújiri míamúnáake ámuha metúkévétsohíjcyádú ámuha meíjcyaiñe.

¹⁹ Áhdure idyé ámúhakye o néé mítyétsi tsane íjtsámeíñe hallúvú Llihíyó Píívyéébe níjkyéjiri íjcyáabeke píáábó táúmeíhajchíí muurá píáábóíbye díityétsikye. ²⁰ Muurá Píívyéébeke cáhcujtsómé píváaturómé tamyémeri píhcyáávéméj píine oo díityéké o píááboki.

²¹ Ehdúu Jetsóó néénéllii Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca íñe múhdúijyúvá ó ídáátsóvéiyá óóma ímityúné méénúmedi? ¿A 7-ijyúva?

²² Áánélliihyé neébe:

—Tsáhaá, paíjyuváre múu ídáátsové uke ímityúné méénúromedi.

Ídáátsóvéiyóné ímíllétúúbedítýú íjcyané uwááboju

²³ Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe pámeemáyé íavyéjú ímíbájchoó tsané avyéjuubéjháa íhyájkímú pevénéré dííbyedítýú náhjéhenuhíjcyané díityémá ímíbajchódu. ²⁴ Tujkénújháa ímíbájchóroobe mítyane pevénéré dííbyedítýú náhjéhenuhíjcyáábema. ²⁵ Áronáacájháa tsá díbye píívyetétú teene íinetú íáhdóiyóne. Áánélliihyéhjáa díbye íavyéjuube néé tsaatéke dííbyedívú íñáhjéhenuíñe páneere íhñénéhjima ítsíímemájjuco teene múhdutú díbye áhdóityúrónélliihye. ²⁶ Áánélliihyéhjáa díbye íúnú múnáajpi dííbyé lliíñevú ímímóúúvéne dííbyedívú ídátsójkímyeíñe néehí: “Ávyéjuúbej, cána ehdícyaróné pañei daabúcu íñe úhdityu o náhjéhenuhíjcyané uke o áhdohíjcyatúne. Ukéi chooco ó áhdoó páneere.” ²⁷ Ehdújháa díbye néénéllii dííbyedi ídáátsóvéne tsáhájjuco díbye áhdótsotúne. Áábé hallúríhjáa tsá íná íjcyájúcootúne.

²⁸ Ehdújháa íavyéjuube dííbyema ímíbájchótsihdyu péébe cábuuvé tsaapi íñahbéébedívú téhduréhjáa dííbyedítýú áyanéwu íñáhjéhenué áhdohíjcyatúúbedívu. Áábekéhjáa íjkyéetu íéékévéne neébe:

—Ó ímíllé ícyoocáre oke u áhdone óhdityúu u náhjéhenué. ²⁹ Áánélliihyéhjáa téhdure dííbyé lliíñevú ímímóúúvéne ídátsójkímyeíñe néeroobe dííbyeke: “Muúbej, cána ihdyu óvíjyucóí daabúcu tsaríyóné pañe teenej. Ukéi ihdyu chooco ó áhdoóhi.” ³⁰ Áronáacájháa tsá díbye ímíletú ídáátsovéné dííbyedi. Ílluréjucójháa díbye cúvéhoojánúné dííbyeke. Aabéhjáa cúvéhóójá pañe íjcyá dííbyeke íáhdótúné hajchóta. ³¹ Ehdújháa íñahbéébeke díbye dáríívéne tsíjtye

íñahbéjteke ídátsó pájtyénéllii íavyéjúubeke úúballémé muhdú dííbyeke tene pájtyene. ³² Áánélliihyéhjáa íavyéjuube píuvá dííbyeke. Áábekéhjáa népéjtsóobe: “Uu táúníu múnáajpi, ¿íveekí ávyétá ímityuube uú? Úhdíi muurá o ídáátsóvéne ó íhvejtsó páneere ávyétá mityáné óhdityu u náhjihenúné u áhdohíjcyatúne. ³³ Ahdu muurá díñahbéébedi u ídáátsóvéne ú íhvéjtsóiyá páneere úhdíi o ídáátsóvéne o íhvejtsódu.” ³⁴ Ehdúhjáa íavyéjuube dííbyeke íñéene ílluréjuco icyáyobáávaténe icyúvéhoojánúúbedívú ícúbáhratsóné teene díbye áhdótúné hajchóta.

³⁵ Ehdú muurá ámúhake meénúíbye Llihíyó níjkyéjiri íjcyabe ámuha ímíáánéjuco ámúhá íbúuri ámúhá náhbedi meídáátsóvétúhajchíjyu.

19

Táábávájcatsímyé wáágóójcatsítyuróné Jetsóó úwaabóne (Mc 10.1-12; Rc 16.18)

¹ Ehdúu Jetsóó nétsihdyu muha mepéjucóó Gariréatu Jodéa íiñújivu Joodáa tsiñéjucuvu. ² Áhulléé mityane míamúnaa úráávyehíjcyá dííbyeke. Áamedítýúu chéméméhjike bóhíitsohíjcyáabe. ³ Áijyúu tsaate paritséómú dííbyeke ímújtátsóro dííbye éllevu itsááne néehíí:

—¿A tehdújuco tsaapi méwakye íhvéjtsóiyóné íhdícyáné hallútúre?

⁴ Áánélliihyéé neébe:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Píívyéébe waajácuháámí? Muurá téhaamítú caatúváne díbyeé páné íhdéene ípívyéjtsóné níjcaúvú téhdure ípívyéjtsóné wajpii, wallee, íjcyane muhdú tene íjcyáidyújuco. ⁵ Áánemáa muurá téijyújuco díbye néene wajpi wáleeke ityáábávállema ííneíñé cáánímútsidítýú dííllémáyéjuco íjcyá tsaheécoréjuco tsáápiye íjcyáiyódu. ⁶ Aamútsí muurá mítyétsi íjcyáromútsí tsaheécoréjuco íjcyáíñé Píívyéébeé ípívyéjtsódújuco. Áánéllii tsá tsaate ityáábávájcatsícyooca dówáávéítyuróne. ⁷ Ehdúu Jetsóó néénéllii néeme dííbyeke:

—Áánáacaráhjáa ¿íveekí Moitsééúvú úwáábohíjcyá metáábávárolleke meíhvéjtsóiyóné téene waajácuháámí mecáátúnúhaamívú maájúnema?

⁸ Áánélliihyéé neébe:

—Muuráhjáa íhdyu eene ámuha meíjcyadu dítye cáhcujtsópítýúnéllii ehdu nehíjcyabe tehdú tene néétúrónáaaca. Tsáháa Píívyéébe tehdú teene ípívyéjtsótúne. ⁹ Áánéllii ámúhake o néé tsaapi mewa ímityúné tsíjtyéhjíma meénútúrólleke íhvéjtsóne tsíjpíllekéréjuco táábáváhajchíi muurá ímityúné meénuube íveekí méwamájíi tsíjpíllema íjcyáneri. Áhdure idyé tsaapi íhvéjtsólleke táábávaabe ímityúné meenuhi.

¹⁰ Ehdúu Jetsóó néénéllii muha menéehíí:

—Ímí tehdújúcooro teene táábávájcatsí néérónáa tsíñejcútú múhdurá teéne. Áánélliihyéubá óvíjyácóóiyóné teéne.

¹¹ Áánélliihyéé neebe múúhake:

—Árónáa tsá pamévare píívyetétú tehdú íjcyane. Apáámyéré íhdyu Píívyéébe pícyohdújuco íjcyame píívyeté tehdú íjcyane. ¹² Muurá íjcyámé tsaate ípyéé ípívyeevédújuco wáleeema íjcyáiyóné píívyetétúme. Áhdure íjcyámé tsaate míamúnaaré meénúnetu wáleeema íjcyane píívyetétúme. Áánetu íhdyu tsaate imíllé íyéejtéré íjcyane íná túhújtsótúmé níjkyéjiri íjcyabe Píívyéébe avyéjúejte

íjcyáneríyé ííjíveki. Ahdícyane ihdyu óvi caatyé íyéejtéré íjcyane ímillémé tehdu íjcyáhi. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

Tsíméké Jetsóó llúúvanúne
(Mc 10.13-16; Rc 18.15-17)

¹³ Áijyúu tsaate ítsíimeke tsivá dífbye éllevu dibye diityé hallúvú piááboju ityáúmeí Píívyéébeke. Áánéllihyée muha menéé íínevú ditye tsíméké tsívane íllure dífbyeke ityúhújtsoki. ¹⁴ Áronáacáa neebe múúhake:

—Óvi ihdyu tsívame. ¿íveekí ámuha mécatuhtsóhi? Muurá diitye tsíime íjcyadu néémé wáabyuta Píívyéébe avyējú íjcyá níjkyėjiri. ¹⁵ Ehdúu íñéene diityéké dócarájcoobéré Píívyéébeke piáábó táúmeí diityé hallúvu. Ááné boonétúu tétsihdyu muha mepéé tsiéllévúréjuco.

Ováhtsá Jetsóoma íhjuváne
(Mc 10.17-31; Rc 18.18-30)

¹⁶ Tsáijyúu téhdure tsaapi ováhtsá ehnéva múnáajpi íjcyabe Jetsóó éllevu itsááne néehí:

—Uwááboobej, ímiáábé u íjcyabe cána oke diñe muhdú o íjcyáiyóné múijyú o dsíjívėjúcoóityúne bóhí o újcuki.

¹⁷ Áánéllihyée neébe:

—¿Aca íveekí eene oke ú dilló ímiáábedi? Muurá ihdyu apáabyéré Píívyéébe ímiáábe. Ahdícyane cáhawáa dífbyé taúhbajúúné néhdu diicya múijyú u dsíjívėjúcoóityúne bóhí u újcune u ímilléhajchíjy.

¹⁸ Áánéllihyée neébe:

—¿Aca keená teene dífbyé taúhbajúúne? Áánéllihyée úúbáleebe teene taúhbaju íllu nééneé:

—Tsá múu míamúnáake dsíjívétsoúne. Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítyúne. Tsá múu nánívátúne. Tsá múu állíuutúne. ¹⁹ Múu avyējuullé díicyáánimútsikye. Pamévakeré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.

²⁰ Ehdúu Jetsóó néénéllii neébe:

—Muuráhjáa ihdyu táayáábedityúré tehdújuco o ícyahíjcyáne. ¿Mityá íjcyánéi tsiíñe íná o méénúiyónej?

²¹ Áánéllihyée neébe:

—Ihdyu panévaturé ímiáábé u íjcyane u ímilléhajchíí dítsíméné náhjíhénúne ídáátsóméhjike piáábo. Áijyú ihdyu ímiááné ú avyėjúúteé níjkyėjiri íjcyabe Píívyéébe avyėjuvu. Aane cáhawáa ehdu méénúne ookéréjuco duráávyej.

²² Ehdúu Jetsóó nééne kímóhcó pajtyé dífbyeke mítyane dibye éhnévánéllíhye. Aabée ílluréjuco pééne kímóóveebére.

²³ Áánéllihyée Jetsóó néé múúhake:

—Ímiáánetúré ámúhake o néé ehnéva múnaa íhtsútúnetu úcáávéiyóné Píívyéébe avyėjuvu. ²⁴ ¿Aca muhdú caméélló ánéetóhéjutu pajtyéiyáhi? Ahdure ¿aca muhdú diitye ehnéva múnaa Píívyéébe avyėjuvu úcáávéiyáhi?

²⁵ Ehdúu dibye néeneri muha meúllévenúne menéehí:

—¿Aca ihdyu múhdutúra pájtyetéiyóme?

²⁶ Áánéllihyée múúhake ííténe neébe:

—Tsá muurá míamúnaa píivyetétú iiye ipájtyetétsámeíñe. Áronáa Píívyéébe píivyeté diityéké ipájtyetétsóné íná dífbyedívú túhúútúnéllíhye.

²⁷ Áánéllihyée Péédoro néehí:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha meihvéjtsóne uukéréjuco meúraavyéne. ¿Aane muhdúí íñe teéne? ¿Íñá muha méújuú téené hallúvu?

²⁸ Áánélliihyéé múúhake neébe:

—Ímiáánetúré ámúhake o néé páneere tsíhdyuréjuco ímbáavyécooca Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe o ávyéjuutéíñe. Ájyu idyé ámuha téhdure méjcyáá 12-hava ámúha múnaa ijraéémú íjcyámé avyéjujte. ²⁹ Muurá páneere íjcyátsíhjíma imúnáake íñahbémuu, íñaallemuu, cáánimuu, méwamyuu, íítsíímee, íjcyárómeke ipícyoíñúne ookéréjuco iúráávyéné wákimyéí méénume éhnííñevu tsaímíyé íjcyáá mújyú muhdú íjcyáityúmeréjuco. ³⁰ Áronáa ihdyu téíñbúwá méjcyaco. Muurá íñe ícyooca íhtsutúme íjcyame ídátsó téjyju waagóojte íjcyáahi. Áané lliíñévú íñe ícyooca ídaatsómé ávyéjúúteéhi.

20

Tsaate wákímyeíñetu íjcyané uwááboju

¹ Muurá Píívyéébe níjkyéjiri íjcyaaabe pámeemáyé íavyéjú ímbájchoó éhne múúne tsaapi íúmíhé wákimyéí múnáama díityé wákimyéí ímbajchódu. Tsaapíhjáa muurá íúmíhé pañétú óova ditye íááhívétso cúúvénetúré nehco wákimyéí múnáake. ² Aanéhjáa tsúuca iújcúmeke neebe 10-haamívá tsájcoojí íáhdoíñe. Áánemáhjáa wallójucoobe ditye iwákímyeíki. ³ Áané boonétúhjáa idyé cójíhrejucó néénáa tsiíñe tsíjtyeke néhcotéébé úújeté tsaate tsátsii pevétaré íjcyámedívu. ⁴ Áámekéhjáa neébe: “Ámuúhaj, óoma méwákímyeítyé táúmíhé pañe. Ámúhake ímí ó áhdoóhi.” Ahdújucóhjáa ditye wákímyeítyéne. ⁵ Áané boonétúhjáa idyé tsiíñe cójípíñe péébe újcuje tsíjtyeke. Átsihdyúhjáa tsiíñe péébe újcuje tsíjtyeke. ⁶ Áané boonétúhjáa ávyetá cuuvé pañéjuco péébe úújeté tsaate pevétaré íjcyámedívu. Áámekéhjáa neébe: “¿íveekí wákímyeítyúmé ámuha pevétaré?” ⁷ Áánélliihyéhjáa néemeé: “Muhdú múha múúhake táúhbánejí íñá muha méwákímyeíyáhi.” Áánélliihyéhjáa neébe: “Ané óoma mepéene méwákímyeítyé táúmíhe. Ámúhake ímí ó áhdoóhi.” Ahdújucóhjáa ditye péene dííbyema.

⁸ Áané iijyúnuvúhjáa díitye wákímyeí múnáa tehmeébeke neébe: “Áyu ílluréjuco wákímyeí múnáake dááhívétsómeke dahdo. Nihñérené úcáávemedítyú ú áhdótujkénúhi. Áané boonétúí ú áhdoó tujkénuné úcáávemeke.” ⁹ Ahdújucóhjáa díbye eené ávyetá nihñéjteré cuuvé pañe úcáávemedítyú áhdótujkénúné tsáápiitsáké 10-haamívá díbye tépallí múnáajpi néhdunéjuco. ¹⁰ Aanéhjáa díitye eené tujkénú cúúvénetúré úcaavémé ííténe íjtsámeí díbye áhdoíñe éhnííñevu pájcoojíré ditye wákímyeíñéllíhye. Áronáacáhjáa díityéké téhdunéré 10-haamívá áhdoóbe. ¹¹ Aanéhjáa múhdurá díityéké pájtyénéllíi tépallí múnáájpídítyú líhcyámeímye. ¹² Áámedítyúhjáa tsaapi néé dííbyeke: “Aca muhdú ívane aatye ícyoocárené cuuvé pañe úcáávemeke ú ahdó íñe muha cójíhajchotá állócohíváneri mewákímyeímyeke u áhdodúnére.” ¹³ Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke: “Muúbej, ¿acáne tsá o néétu téhdune 10-haamívá ámúhake o áhdoíñe tsájcoojí wákíméí? Áánerá tsáháturo ímityúné ámúhake o dáríívetúne. ¹⁴ Ahdícyane wa eene uke o áhdone dékéévéne dípyej. Muurá ihdyu ó imíllé áyanéwu wákímyeíyómema tsaahdúnéhjírre o áhdone pámeekére. ¹⁵ ¿Aca tsá u wáájacutú o ímillédú o áhdóiyóné tadsíídsídívu? Anéjííva oke ú nééiyá múhdurá o dáríívéne. Áhdure tsá

u nómíutááváityuró pámeemáyé ímiáábé o íjcyáneri.” Ehdúhjáa neebe tépallí múnáajpi dííbyeke. ¹⁶ Ahdícyane íñe ícyooca iiye íhtsutúmé íjcyane ítsúcunúmelhijcyámé nihñéétsihvu ídátso waagóojte íjcyáahi. Áané lliñévu íñe ícyooca ídaatsómé ávyéjúúteéhi. Muurá mítyámeke táavyéjú wákimyéivu o újcúrómedítýú uhjéméré ímí teene úraavyémé ávyéjúúteéhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó tsaapi íwákimyéi múnáama diityé wákimyéi ímbájchónetu.

Ídsíjiveíñé tsiíñe Jetsóó úúballéne
(Mc 10.32-34; Rc 18.31-34)

¹⁷ Átsihdyúu múúhaye 12-meva Jerotsaréevu dííbyema mepéénáa juuvávyú múúhake neébe:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu.

¹⁸ Ácoomívú muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi llúúvájte ávyéjútémá taúhbájú uwáábojtéké óhdivu ékéévétsóóhi. Aame neé oke ídsíjívétsoíñe. ¹⁹ Áábeke muurá oke íhvétsoímyé jodíómú íjcyátúmé hójtsí pañévu. Aame óhdi iúúhívaténe oke imyéénúúbeke íllurjúco wátyétyéhcuíñé páwachékevu o dsíjiveki. Ároobe tsiíñe ó bóhíí 3 coojívatu. Ehdúu Jetsóó neé múúhake.

Jacóóbomútsj tsíju Jetsóoma íhjuváne
(Mc 10.35-45)

²⁰ Téijyúu Tsebedéó taaba Jetsóo éllevu itsááne íllímutsi Jacóóboo, Jóááá, íjcyamútsí múúhama íjcyámútsikye ipíúváne dííbyé lliñévu mí móuuvé píáábó ityáúmeíki. ²¹ Áálekée neébe:

—¿íñetú uke o píaabóné ú imílléhi?

Áanéllihyé neéle:

—Ó imíllé íjtyetsi hájchíwúumútsí úuma páñétúétsihyi íjcyane díavyéjuri u íjcyácoóca.

²² Áronáacáa neebe díílleke:

—Ávyeta tsá u wáájacutú ñná u táúmeíñe. Ehdúu díílleke íñétsihdyu díityétsikye neébe:

—¿Aca ámuhtsi ávyétá íhnáhó méícúbáhrámeíyá muhdú o ícúbáhrámeídyu?

Áanéllihyé neemútsi:

—Ééé, muhtsi méícúbáhrámeíyáhi.

²³ Áanéllihyé neebe diityétsikye:

—Ímiáánéhde ámuhtsi méícúbáhráméíhi. Áronáa ihdyu páñétúétsihyi táavyéjuri o íjcyácooca tsá oore ámuhtsikye táúniúvú o pícyóóityuróne. Muurá ihdyu Llihíyóré pícyoó caatyéké iwábyújtsómeke.

²⁴ Ehdúu Jetsóoma dityétsí íhjuváne múúhake diityétsí nahbéjté 10-meva muha meíjcyámeke tsarí pajtyéhi. ²⁵ Áronáacáa múúhake ipíúváne neébe:

—Ámuha muurá méwaajácú íñe ííñújiri íjcyané ávyéjute pamévare íhtsutúmé íjcyane ímilléne. ²⁶⁻²⁷ Áánetu ihdyu íñe ámuha tsúúca tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu néétune. Ámúhadítýú tsaapi íboohówaabe íjcyane ímíllebe múu íñahbéjteke íícuvé íñe muhdú Míamúnáájpidívú o ípívyéévebe o méénuhíjcyádu. ²⁸ Tsáháa muurá o tsáátu íhtsútuube ávyéjuube o íjcyáábeke míamúnaa oke íícúveki. Muuráhjáa ihdyu o tsáá diityéké o píaabódú íjcyabe diityé wájyuri o dsíjive teene cáhcujtsómé ipájtyetéki.

Hállúvátúmútsikye Jetsóó ímjpyetétsóne
(Mc 10.46-52; Rc 18.35-43)

²⁹ Aamée Jericóotu muha mepéemeke mítyane míamúnaa úraavyéhi. ³⁰ Ájyúu hállúvátúmútsí juuvá úníuri ácuúcunúhíjcyamútsí tétsihdyu Jetsóoma muha mepájtyene iwáájácúne kéévánécoba néé dííbyeke:

—¡Ávyéjuúbej, Dabíiúvúj tsiménémúhaabe u íjcyáabej, múhtsidi ihdyu óvíjyuco dídaatsóve!

³¹ Ehdúu dityétsí néenélii tétsii íjcyame uhbá cúuvéhulléré dityétsí íjcyaki. Áróneríi íícúvétúmútsí éhniíñevúré tsiíne néehí:

—¡Ávyéjuúbej, Dabíiúvúj tsiménémúhaabe u íjcyáabej, múhtsidi ihdyu óvíjyuco dídaatsóve!

³² Áánéliihyée Jetsóó íjyócuúvéne néé diityétsikye:

—¿Iná ámuhtsi méimílléhi?

³³ Áánéliihyée neemútsi:

—Ávyéjuúbej, muhtsi méimíllé mahálluváne.

³⁴ Ehdúu dityétsí néenélii mítyane ídáátsóvebe diityétsidi. Áánemáa diityétsikye íhyálluúné díbye dócárájcónetu tsaímíyé itéjúcoomútsi. Aamútsí dííbyekéréjuco úraavyéne.

21

Jerotsarée pañévú Jetsóó úcaavéne
(Mc 11.1-11; Rc 19.28-40; Ja 12.12-19)

¹ Aamée muha méwajtsí Jerotsarée piíhíryéjuco Bepajée cóomí úníuri Oríívo bájú íjcyátsihvu. Átsihdyúu Jetsóó wallóo míityétsikye múúhadítyú técoomívu.

² Áámútsikyée neébe:

—Écoomi ípiíhíré cóomityu óoma méujcúté íayáne íjju íllíma íjcyaaabe dóhjinúmeííbyeke. Áabeke metsíñaáyóne métsívaco. ³ Aane tsaate ámuhtsikye ‘ívéemútsikyé ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneéco: “Ávyéjuube né múhtsikye néenéliihye. Ícúiyévané ihdyu óómíchóííbye.” Ehdúu neebe diityétsikye.

⁴ Ehdúu pajtyéné Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpíhjáa íllu néhdújuco:

⁵ Tsióo cóomi múnáake mene: “Ámúha éllevu ámúhá avyéjuube tsaá ídaatsóné íayáne íjju hájchí hallúri.”

Ehdúhjáa neebe Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi.

⁶ Aamútsí tsúuca újcujé diíbye íayáne íjjuke íllíma Jetsóó néhdújuco. ⁷ Áábé hallúu wájyamúúnetu muha meíhbóné hallúvú inériívyéne péjúcoóbe. ⁸ Ájyúu mítyane míamúnaa íjcyame íhbó íwajyámuunévú juúva. Tsaatée wájyaúúnevu íhbóhi. ⁹ Aamée dííbyema péé tsuullerí íjcyamee, idyéjuri íjcyamee, ehdu. Aamée wáñécóhíjcyá:

—¡Ñóóoj, máávyejújtsó áánu Dabíiúvúj tsiménémúháabeke! ¡Maímijyu díbye Píívyéébe mémeri tsááneej! ¡Ñóóoj, máávyejújtsó caame íjcyaaabe Píívyéébeke! Ehdúu iwáñéjcone nehíjyáme.

¹⁰ Aabée Jerotsaréevu úcáavéneri pámeere técoomí múnáa íbóríbaavémé néehí:

—¿Múamí tsáma aátyej?

¹¹ Áánéliihyée tsaate néehí:

—Áánerá aabye Jetsóó Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi Gariréa iníjuri íjcyacóomí Natsarée múnáajpi.

*Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóó bóayóne
(Mc 11.15-19; Rc 19.45-48; Ja 2.13-22)*

¹² Áané boonétúu duurúvájá pañévú náhjihénújcatsímyeke téjá pañétú boáyoóbe. Wájójcoobée dsíidsike cápáyócohíjcyámé metsáwááne. Áhdurée íjúúmuke náhjihénuhíjcyámé acúúvéihcyúné wájójcoóbe. ¹³ Áánemáa neebe diityéke:

—Muurá Píivyéébé waajácúháámitu nééneé: “Íjya tahjya tééjá lliiñévú míamúnaa óoma íhjúvahiíjcyáijya.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáa jaríyējuco medíllone?

¹⁴ Áijyúu tééjá pañe hállúvátúméhjima ímí úllehíjcyátúméhjí íjcyame dííbyeke piáábó táúmeímyeke ímíjpyetétsoóbe. ¹⁵ Ehdúu téijyu méénuube méénúráítúronéhji. Áijyúu tsime wáñécohíjcyá: “¡Ñóóooj! Átsihdyúu nehíjcyáme: ¡Máávyejútsó aadi Dabíúvúj tsiménémúháábekel” Aanée llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte tsári íjtsúcunúne Jetsóoke néehí:

—¿A ú llebo eene aatye nehíjcyáne? ¹⁶ Áánéliihyée Jetsóó néé diityéke:

—Éée. ¿Aca tsá múijyú ámuha meéévetú Píivyéébé waajácúháámí téénetu íhjuváne? Íllu muurá nééneé:

Pámeere dííbyeke duurúvahiíjcyá tsime ñohñóríyeyí íjcyárótsíwuújimájuco.

¹⁷ Ehdúu Jetsóó diityéké nééneé boonétú muha mepée Jerotsaréetu Betáániávurējuco. Áhullée tépejco muha mécuwáhi.

*Higyéerahe Jetsóó pítyuutsóne
(Mc 11.12-14, 20-26)*

¹⁸ Áané tsitsíívevúu cúúvénetúré muha tsiíne Jerotsaréevu meóómíñáa Jetsóó ajyábáávatéhi. ¹⁹ Aabée juuvá úníutu íjcyaha higyéerahe úújéjerá ‘néévahéubáhaja’ íñéénema. Áronáacáa tsá tehe néévatúne. Áánéliihyée íllurējuco díbye teehe pítyúútsoobe nééneé:

—Níhñécunu íllurējuco u chéméihye ¿íveekí tsá u néévatúne?

Ehdúu díbye néénemáyé tsúuca íjtoíñuhe. ²⁰ Áánéríi muha meúllévenúne menéé dííbyeke:

—¿Aca muhdú eene eehe higyéerahe peecúteré tsúuca cheméhi?

²¹ Áánéliihyée neebe múúhakye:

—Muurá ímiááné ímíñévú ámuha mecáhcújtsoca tsá apááñéré íne higyéerahe o chémétsónéméné ámuha meméénúityuróne. Téhdure muurá ámuha menéejuri tsane cámehbáú ínéiyá móááj pínévu. ²² Ahdícyane muurá páneere íiná Píivyéébeke ámuha metáúmeíñé ámúhakye ájcúibye ímiáánetúré ámuha ímí mecáhcújtsóhajhíjyu.

*Jetsóó íhtsútu
(Mc 11.27-33; Rc 20.1-8)*

²³ Átsihdyúu idyé tsiíne duurúvájá pañévú díbye úwáábónáa pañétúejte llúúvájte avyéjútémá túkevétsojte dííbye éllevu itsáane néehí:

—¿Aca múúbé íhtsúturí u íjcyabe eene ehdu nénehji ú méénuhíjcyáhi?

²⁴⁻²⁵ Áánéliihyéhjáa neebe diityéke:

Áhdure ¿acáa múha nééjuri Jóáa tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píivyéébeé, mityá míamúnaárée nééjuri tééneé wákímyeí méénuhíjcyáabej? Áyu cána oke máañújcuj. Ámuha oke maañújcúhajhíí botsíi ámúhakye ó neé múúbé íhtsúturí ténehji o méénuhíjcyáne. Áánéliihyée tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píivýéébéé nééjuri tsótsohíjcyaaábe’ menéhajchíí meke nééíyoóbe: “¿Áábekéráhhjáa íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?”²⁶ Áánetu ‘míamúnaáree nééjuri’ menéhajchíí meke diitye míamúnaa téené hallútú méénúiyáhi. Muurá pamévare cáhcujtsó ímiáánéjucóo Píivýéébé ihjyú uubáalle múnáajpi diibye Jóááuvu íjcyane.²⁷ Ehdúu iñéjcatsíñeri iñúhnévène íllure nééme dííbyeke:

—Maáhuú, tsá muha mewáájácutúne.

Áánéllihyéé neebe diityéke:

—Aanéjñiva idyé ámúhake o neé múúbé iñtsúturi o méénuhíjcyáne.

Tsáápi hájchimútsidítú íjcyáne uwááboju

²⁸ Átsihdyúu tsiíñe Jetsóo diityéké néehíí:

—¿Muhdú ámuha méjtsúcunú tsiíñe ámúhake o úúballeíñe? Tsaapíhjáa íllímútsidítú amíáábeke néehíí: “Llíhij, cána íhyajchíí méúmihe wákímyeítje.”

²⁹ Áronáacáhhjáa neébe: “Tsá o ímíletúne.” Áronemáhhjáa bóónétu wákímyeítjeébe. ³⁰ Átsihdyúhhjáa bóneébeke neebe téhdure. Áánéllihyééhjáa neébe: “Juúuj Llíhij, tehdújuco. Óví ó wákímyeítjéhi.” Áronáacáhhjáa tsá díbye wákímyeítjetúne. ³¹ Aanée ¿caabyé diityétsidítú cáhcujtsó cááníkyeé? Áánéllihyéé nééme dííbyeke:

—Tujkénúejpíhjáa cáhcujtsóhi.

Átsihvúu neebe diityéke:

—Ímiááneturé ámúhake o neé muurá múhdurá ícyahíjcyáne walléemuma méiíñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé ímityúmé íjcyarómé ímíjpyetéé ámúhájtane Píivýéébé avyéjúejtéréjuco íjcyaki. ³² Muuráhhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa ámúhake úwáábohíjcyará ímityúné ámuha meícyahíjcyáne meíhvéjtsóne Píivýéébé icyánejcúvuréjuco ámuha meíbúwáávéroki. Áronáacáa tsá ámuha mecáhcútsóhíjcyatú dííbyeke. Áánetúu ihdyu muurá diitye ímiááne ímityúmé íjcyarómé dííbyé uwáábó icyáhcújtsóne ímíjpyetéhi. Áanáacáa ¿muhdú íveekí tsá ámuha teene melléébójúcoorómé meímíjpyetétúne?

Úmíhé tehmé múnaa múhdurá dárñívemeíñetu íjcyáne uwááboju (Mc 12.1-12; Rc 20.9-19)

³³ Cáhawáa mélleebúcunu tsiíñe ámúhake o úúballéne: Tsaapíhjáa íúmihe óova íbájtso ne mójcónúhi. Áánemáhhjáa tsátsii ímíbájchoobe téene néévá dótshúhcúmeítsii. Áhduréhhjáa jáhwu méénuube cáámé cóhnaúvú tééj pañétú tépalli téhmémeíjya. Ápallívúhhjáa tsaatéké ityéhmétsóne aahívetéébé tsiíñe iñúji. ³⁴ Aabéhhjáa tsúuca tene néévane iwáájácutsihvu wallóo ínúnu múnáake diityemá ditye iwáallóoro ténetu dííbye éhne íjcyadúne. ³⁵ Áronáacáhhjáa íllure méénúpejtsómé diityéke. Tsáápiikyéhjáa néwayúúnevu aamúme. Áánetúhhjáa tsíjpiikye dsíjívetsóme. ³⁶ Áané boonétúhhjáa idyé tsiíñe wáalloobe pívamevákéjuco. Árómekéhhjáa idyé méénúpejtsóme.

³⁷ Áané nihñévúréhhjáa wáalloobe íllíkyeréjuco ‘íhya hájchíwu íjcyanéllii dííbyeke avyéjúúlléiyóme’ iñéénema. ³⁸ Áronáacáhhjáa dííbyeke íajtyúmíne néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyéjuco íñe cááníñúiyóne. Áánéllii metsu dííbyeke medsíjívétso mehnéréjuco tene íjcyaki.” ³⁹ Ahdújucóhhjáa íékéévéébeke ditye tépallítú íwávu itsájtyéne dsíjívetsóne.

⁴⁰ Ehdúu íúúbállétsihdyu neebe diityéke:

—¿Aane íñe diibye úmíhé aabájaabe itsáácooca muhdú méénuú diityéké eené tépallívú díbye téhmétsoíñúmé ímityúné dárñívemeímye?

⁴¹ Áánélliihyée néémeé:

—Íhya ihdyu diityéké ídáátsóvétuubéré idsíjívétsóne tsíjtyekéréjuco téhmétsoíñé tépallívú botsíi teene bajtso kéémévécooca tsáneevu dííbyeke ájcúímyeke.

⁴² Ehdúu ditye néérónáa neebe diityéke:

—¿Aca tsá ámuha mújyú meéévetú Píívyéébé waajácúháámi? Muurá tsátsihdyu nééneé:

Tsaúpe nééwayu jááháñé wákimyéi múnaa íñéhnílléne wáágóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu. Muurá ihdyu Píívyéébere ehdu meenu tehújuco.

Ehdu muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé. ⁴³ Aane ámúhake o néé Píívyéébé avyéjú ámúhá wáábyuta íjcyájúcootúne. Muurá ihdyu tsijtye ímí óoma íjcyámé wáábyutárejuco teéne. ⁴⁴ Muurá teeu nééwayúdú o néébedítýú íjcyáné uwááboju cáhcújtsotúmé mújtaáhi. Áamedívú muurá o cáyobáávatécooca ílluréjuco ditye wágóóóveíñe.

⁴⁵ Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjitu úwaabóné llúúvájte avyéjútémá paritséómú waajácújucoó diityéké díbye lléboobóne. ⁴⁶ Áánélliihyée ímíllerómé dííbyeke iwáágoóné tétsihdyu. Áronáacáa nuhnévémé Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi díbye íjcyane míamúnaa néhíjcyáneri íllityénema.

22

Táábávajcátsí wañéhjitu íjcyáné uwááboju (Rc 14.15-24)

¹ Áhdurée tsiíñe Jetsóó úúballé muhdú Píívyéébe íavyéjú pámeemáyé ímbájchoíñe.

² Neebépeé:

—Tsáné avyéjuubéhjáa ílli táábáváné wañéhjivu míñutsó mítyane míamúnáake. ³ Ááme éllévúhjáa wáalloobe íúnú múnáake ditye íñéete ditye itsájúcoóki. Aaméhjáa úúballéterónáa tsá ditye ímíllétú itsáanéé.

⁴ Áánélliihyéhjáa tsíjtyeke tsiíñe iwáallóomeke neébe: “Méneete táuubámyeke ditye itsááne íñe ocájímú tutácóóné idyóóvaki.”

⁵ Ahdújucóhjáa ipyééne ditye úúballerónáa idyé tsá ditye ímíllétú itsáanéé. Ícúvetúméhjáa íwákimyéháñevúré péécunúhi. Tsaatéhjáa péé íúmihénevu. Tsijtyéhjáa péé náhhíhévu. ⁶ Áánetúhjáa tsijtye íllure diityédí ícúbáhrámeke dsíjívetsóhi.

⁷ Aanéhjáa ílluréjuco díibye avyéjúubeke mítyane cáyobáávatétsóne. Áánélliihyéhjáa ítsodáhómuke táúhbaabe ditye diityéké idsíjívétsóne diitye cóómí icyátjuhácoki. ⁸ Áané boonéhjáa idyé tsijtye íúnú múnáake neébe: “Tsúuca íñe hájchíwu táábáváné wañéhji májchoháñé méénúmeíjyúcoorá téénevu tsáámeke memájchótsóiyóne. Ávyeta ímílléítýumekéhjáa o míñutsójúcoorómé íñe tsá tsáátu meéllévu. Árone ihdyu óvi tehújuco tsá ditye tsáátune, ímiáámejíí tsááiyáhi. ⁹ Ahdícyane cána étsihjívú mepééne ámuha maájtyúmídúmeke méuubáalle ditye itsáákíi.”

¹⁰ Ahdújucóhjáa ditye pahúllevávú ipyééne pámeekéré íájtyúmídúmeke míñutsóné ímítyúróméhjimáye. Aaméhjáa tsúuca tsááme teeja wahpéhi.

¹¹ Ááme éllévúhjáa díibye avyéjuube ipyééne ájtyumí tsaapi íhdícyájamáyé íwajyámuma diityej píine íjcyáábeke. ¹² Áábekéhjáa neébe: “Muúbej, ¿acáne íveekí íñe átérééjamáyé u tsáá béhjávu úcáávéne tsáátuúbe?” Ehdúhjáa avyéjuube dííbyeke néénéllii tsá díbye íñá néétune. ¹³ Áábedítýúhjáa íúnú

múnáake neébe: “Áánúke íjtyúháácyuma íhyójsicu mechíjchúne áachívú peete íjcyátúhullévú mépcyóhje téhulle díbye ityáá íhwáñe íhdónema.” ¹⁴ Ehdu néene muurá íñe ímiááné páme wáábyutáréjucoro Píívyéébé avyéjú íjcyáronévú uhjéméré úcááveéhi.

Íñújí avyéjúbé wáabyuta dsíídsike ditye áhdotsóne
(Mc 12.13-17; Rc 20.20-26)

¹⁵ Ehduú Jetsóó úwaabóné paritséómú itsárílléne pítýácócatsí muhdú díbyedívú íñéetsoíñe. ¹⁶ Áánemáhjáa Heróóde icyánéjcuéjtémá tsaatéké íhdityu wallóómé díbye élleu ditye íñéete muhdúhjáa díbyedítýú ipítýácócatsíñe. Aamée itsááne díbyeke nééhií:

—Ávyéjuúbej, muha méwaajácú ímiáábé u íjcyane állíútuúbe. Aabe muurá ú úwáábohíjcyá ímiááné keená Píívyéébe míamúnáadívú tújkevéelejító tsijtye múhdurá úhdivu íjtsúcunúróneri íícúvétuubére. Árómeke muurá pámeekéré tsahdúré ú íjtsúcunú muhdú ditye íjcyane u túhúúllétúnéllííhye. ¹⁷ Aabe ihdyu cána múúhake diñe dícyánéjcutuj: ¿A tehdújuco avyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáabyuta dsíídsike ditye áhdótsóhíjcyané maáhdóiyónej, mityá tsáhaáj?

¹⁸ Ehduú íllure díbyeke imújtátsóro ditye díllone iwáájácúne neebe díityéke:

—Ávyeta mía bañú múnaa ámuha pánehjídú ímiáámeúvúdú meíjcyame ¿íveekí íllure oke ámuha memújtátsóro mémávárijchóhi? ¹⁹ Áyu cána oke méuujétsó dsíídsíjívuj.

Ahdújucoo ditye tsájíivú úújetsóné díbyeke. ²⁰ Áájítúu húmi náávee, memee, íjcyane ííténe neebe díityéke:

—¿Aca múhúmi náávée eéne? Áhdure ¿mumémé eene tééjítu?

²¹ Áánéllíihyée nééme díbyeke:

—Tséétsá húmi nááve. Áabe méméré íñe tééjítu.

Áánéllíihyée neebe díityéke:

—Ané wa ihdyu díbye Tséétsáke mááhdohíjcyá díbye éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácuhíjcyá díbyé wáabyuta íjcyanévu.

²² Ehduú Jetsóó díityéke néeneri iúllévenúne ílluréjuco ditye péene tétsihdyu.

Dsíjívémé muhdú tsiíñe bóhíne tsaate díllone
(Mc 12.18-27; Rc 20.27-40)

²³ Ááné boonée téjcoojíré tsadotséómú tsáa díbye élleu medsíjívémé tsiíñe mebóhíne cáhcújtsotúme.

²⁴ Aamée néé díbyeke:

—Ávyéjuúbej, Moitséeúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívú tsíímávátuube dsíjívéhajhíí íñahbéréjuco díílleke táábávaíñe díbyeréjuco itsíímáva dííllédívú íñáhbeúvúu tsíímáváyóne. ²⁵ Aanée íjcyámé múúhadítýú 7-meva tsané nahbému. Áámé amíaabée ityáábavároléjtane dsíjívé tehdú tsíímávátuubére. Áállekée bóneebéréjuco táábaváne. ²⁶ Ároobée idyé dsíjívé téhdure tsíímávátuube díílléjtane. Aanée ehdu pámeere 7-meva tsaapíllekeré táábavarómé dsíjívé díílléjtane. ²⁷ Aanée nihñévúré díílléréjuco dsíjívéne. ²⁸ Aane cána múúhake diñe ¿cáábyé taabá ímichi dille íjcyaiñe tsiíñe ditye bóhícoóca?

²⁹ Áánéllíihyée neebe díityéke:

—Íllure ámuha mémujtá Píívyéébe íhtsútuube íjcyáábé waajácúháámitu tene úwaabóné ámuha mewáájácútúnéllííhye. ³⁰ Muurá dsíjívémé tsiíñe bóhíjyu páneere cápáyóóveé tsíhdyuréjuco. Tsáhájucó muurá míamúnaa

táábávácatsíityúne. Muurá pámeere téijyu íjcyáá níjkyéji múnaáduréjuco. ³¹ ¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Píívyéébé waajácuháámi? Muurá téhaamítú nééneé: ³² “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Piivyéébé ó ijcyáhi.” Ehdú muurá Píívyéébe néénetu méwaajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá díbye nééítyuró diityé Piivyéébé íjcyane.

³³ Ehdúu Jetsóó diityéké nééneri ullévenúmé muhdú dííbyé tujkéveeju íjcyáneri.

Ímichi páñétúejúúcu taúhbajúúcu
(Mc 12.28-34)

³⁴ Aanée paritséómú iwáájácúne iijéjuco píhcyaavéné dííbyedívu. ³⁵⁻³⁶ Áamedítúú tsaapi taúhbájú uwááboobe Jetsóoke imújtátsóro nééhií:

—Ávyéjuúbej, ¿aca teene Píívyéébé taúhbajúúnetu keená ímichi páñétúene?

³⁷ Áánéllihyé neébe:

—“Múu wajyú Dípiivyéébé Díavyéjuube íjcyáábeke ávyeta díííbúuturé páneere muhdú u íjcyáneri dííjtsaméiyi.” ³⁸ Eene muurá ímichi páñétúene Píívyéébé taúhbajúúnetu. ³⁹ Áánetu tsiíne nééhií: “Pamévakeré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.” ⁴⁰ Éneecu ímichi páñétúenécú Píívyéébé Moitsééúvuj tééveri pícyóóné taúhbajúúnetu. Áneecu néhdu meijcyáhajchíí tsúuca méijcyá dííbyé ihjyú uubáalle múnaápe úwáábohíjcyádu. Ehdúu Jetsóó néé dííbyeke.

Muubá Críjto íjcyane
(Mc 12.35-37; Rc 20.41-44)

⁴¹⁻⁴² Aamée diitye paritséómú péétúmeke tsiíne neébe:

—¿Aca mújtsíménémúhaabé Críjto íjcyáiyóné ámuha méjtsúcunúhi?

Áánéllihyé neémeé:

—Dabííúvúj tsíménémúhaabéiyo muurá dííbye.

⁴³ Áánéllihyé neébe:

—¿Aanee idyé muhdú ííivane diíbye Dabííúvú íjtsíménémúhaabe íjcyáííbyeke dílló íavyéjúúbedi? Muuráhjáa ihdyu Píívyéébé Apííchóré dííbyeke túkévéjtsóneri neebe dííbyedítu:

⁴⁴ Ávyéjuubée néé Táavyéjúúbeke: “Cána táúniúvú diicya dímunáake o táhjáne hajchóta.”

⁴⁵ Ehdúu muurá Dabííúvú néé Críjtodítúú íavyéjuube díbye íjcyane. Aane muhdú íjcyáyoobe dííbyeúvúj tsíménémúhaabe.

⁴⁶ Ehdúu Jetsóó diityéké nééne íáñújcútúnéllí tsáhájucó tsiíne ditye díllójúcootúne.

23

Paritséómuma taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpívetsóne
(Mc 12.38-40; Rc 11.37-54; 20.45-47)

¹ Ájyúu idyé pámeere tétsii muha méijcyámeke Jetsóó nééhií: ² —Muurá taúhbájú uwáábojtémá paritséómú íjtsúcunúmeí Píívyéébé Moitsééúvuj tééveri méénúné taúhbájú uwáábojte íjcyane. ³ Imiáánéhde tehdújuco ditye úwáábohíjcyáne. Aane melléébone mécahcújtso. Árónáa ihdyu eene múhduhjárá ditye ícyahíjcyánetu tsá múu íívatúne. Muurá ímí úwaabójúcoorómé tsá tehdú íjcyatúne. ⁴ Aame míamúnáama tsiínehjí taúhbajúúne ípívyétsohíjcyá diitye páñetu íjcyarómé teene úráávyénejííva awáá muhdú ditye iúráávyeki. ⁵ Muurá páneere íná imyéénune méénuhíjcyámé

míamúnaa diityéké imítyájtsokiye. Aame muurá eene Píivyéébé ihjyu icyáátúnúné waajácúhaamínevu pícyámeihijcyá íñéjuwáánetu íumicóónetu. Áhdure eene tsíjtyé wajyámúúné ehniíñevu íwajyámúúné icyáméjtsójacobájivu úcámeihijcyáme. ⁶ Aame muurá wañéhjíné pañe imíllé íboohówátsihjívúré imájchone. Áhdure pihcyáávejááné pañe íjcyácooca imíllémé ímítsijívúré íácuuvéne. ⁷ Téhdure imíllémé míamúnaa diityéké íávyejúúlléne patsíhjiávúré uwáábojtédí díllone.

⁸ Áánetu ámuha tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu néétune. Tsá múu íjyácunútú míamúnaa ámúhake uwáábojtédí díllóiyóneri. Muurá ámuha tsahdúré tsané nahbémú meíjcyamé uwááboobe apáábyéré oo Críjtoó. ⁹ Áhdícyane tsá ámuha múúbaké mecááníváityú ííñújiri. Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe apáábyéré ámúháj Caáni. ¹⁰ Áhdure tsá múu díllótsámeítyú ávyéjútédi. Muurá oo apáábyéré ámúhá avyéjuúbe. ¹¹ Muurá ihdyu tsíjtyeke íícuvémé ímiááné íjcyá íhtsutúmé íboohówajte. ¹² Aame idáátsóméhjiúvú tsaííbuwáré íjcyame ávyéjúúteéhi. Áánetu iiye íhtsutúmé ávyéjunte íjcyane némeíhijcyámé íllure núcójpívétsáméíhi.

¹³ Aane máidáátsoju ámúhake tene pájtyeíñé bañú múnaa pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuha taúhbájú uwáábojtémá paritséómú meíjcyámeke. Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píivyéébé avyéjuejte íjcyáíyómeke íllure ámuha mémávárichohíjcyá múhdurá tenejcu ámuha meúráávyénéllíhye. Áánéllí tsá ámuha dílbyé avyéjuejte meíjcyáitúne. ¹⁴ Ááneréi íjcyáíyónáa ¿íveekí ámuha pííbájujte walléemudítyú médótu híjcyá ihjyáháñe? Ááne ehdu ámuha meméénuhíjcyánéhjí nucójpí ulléjítóné úniúúnevu ámuha meíjcyáne Píivyéébema cááménécobájíúvú méihjyúvahíjcyá wáájácúratúne. Ehdu ámuha medáríívémeíhíjcyáné déjúcotu muurá ávyétá íhnáhó ámuha méicúbáhráméíhi.

¹⁵ Téhdure íveekí ámuha pahúllevá múnáake úwááboméré mépehíjcyá ámúhá uwááboju múhdurá nééne ditye íuráávyeki. Muurá imítyúmeke ehniíñevúré ámuha métútávátsohíjcyá múhdurá meúwáábóneri. Áánéllí diityé hallúrí ápíchó cúújúwá pañévú ditye wágóóóveíñé ímichi ámúhá llííñé íjcyane.

¹⁶ Máidáátsoju ámuha éhne múúne hállúvatúmé tsiéllevu tsátyéjcatsíiyódú menéeme tsá mewáájácúmeítyú muhdú Píivyéébeke meúráávyéiyóne. Aame ámuha ménehíjcyá duurúvaja mémerívá tsane ámuha meméénuíñé menéerone ámuha meméénúturóné muhdú néétune. Áánetúvá ihdyu tééjá pañéene óórótu méénúmeíñe mémeri tsane ámuha meméénuíñé menéerone ámuha meméénútúhajchíí ímityúné ámúhá hallúrí íjcyane ámuha ménehíjcyáhi. ¹⁷ Aame ímiááné ámuha méijcyá éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu wáájácúmeítyúme. ¿Aca keená ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A teene tééjá pañéene óórótu méénúmeíñéhjij, mityá teeja duurúvaja ímichi tééja tájpi páñéénéhjí íjcyajaj? ¹⁸ Áhdure ámuha ménehíjcyá Píivyéébé ícúvé cóvájtsómeíñé wáiji mémerívá tsane ámuha meméénuíñé menéerone ámuha meméénúturóné muhdú néétune. Áánetúvá ihdyu dílbyé ícúve mémeri ámuha tsane meméénuíñé menéerone ámuha meméénútúhajchíí ímityúné ámúhá hallúrí íjcyane ámuha ménehíjcyáhi. ¹⁹ Aame ímiááné ámuha méijcyá éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu wáájácúmeítyúme. ¿Aca keená ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A teene Píivyéébé ícúve, mityá teene wáiji ímichi téijí hallúvú tene cóvátso méihíjcyáíjij? ²⁰ Muurá téijí mémeri tsane imyéénuíñé tsaate nééne dómajcó páneeréjuco múhduná téijíene íjcyánéhjimájuco. ²¹ Áhdure

idyé duurúvája mémeri tsane imyéénuíñé ditye nééne dómajcó páneeréjuco tééjáene íjcyanéhjí Píívyéébe mémemájucó ímichi dííbyé wáábyuta tene íjcyanéllííhye. ²² Áhdure níjkyéji mémeri tsane imyéénuíñé ditye nééne dómajcó Píívyéébejúco dííbyé avyējú tene íjcyanéllííhye.

²³ ¡Ahdícyané máidáátsoju ámúhake tene pájtyeíñej! Muurá tehdújuco ámuha Píívyéébeke meíícúveroné ámuha bájtsori. Áronáa ámuha mécoévahíjcyá teenéjuco awáá taúhbájutu pañétúetsíí íjcyane Píívyéébeke ámuha meúráávyéne tsaímíyé meíjcyame tsíjtyeke mepíáábóiyóne. Ehdu ámuha tsanéhjíjuco meméénúiyóné tsá meméénuhíjcyatúne. ²⁴ Aame muurá ámuha éhne múúne hállúvatúme tsiéllevu tsátyéjcatsíiyódú wáájácúmeítýúme. Muurá éetébáwu íjcyaróóbeke ámuha ádó pañétú ámuha mewáágoómé ¿íveekí caméélloke wáágoótúme dííbyemáyé ámuha máádohíjcyáhi?

²⁵ ¡Máidáátsoju ámúhake tene pájtyeíñej! Muurá ámúhá lliyíhllóné, ámúhá bohtámú, ámuha ménítyuhíjcyará imíwu. Áronáa ténéhjí pañévú ámuha mepícyohíjcyá ímityúné naníyí ámuha meúcu híjcyanéhjí. ²⁶ Aame ámuha ímiááné hállúvatúme íjcyadu menéeme tujkénú méímibáávyé ámúhá íbuwááné íjtsaméí ímiáámeréjuco ámuha meíjcyane ámúhadítýú íbóhówaúcunúki.

²⁷ ¡Áronáa ihdyu máidáátsoju ámúhake tene pájtyeíñej! Muurá ámuha pánehjídú ímiáámédú éhne múúne níjkyéné pañe nehniwu néérone pánehjídú hállu imíwu meíítedu. ²⁸ Ehdu ámuha meícyahíjcyá míamúnáama pánehjídú ímiáámeúvúdú tsanééré ímityúné íjtsaméí ámúhá pañe íjcyame.

²⁹ ¡Áámeke ámúhake máidáátsoju tene pájtyeíñej! Íveekí ámuha éíjyuúvúu ditye dsíjívétsohíjcyámé Píívyéébé ihjýú uubálle múnáaúvú níjkyéné méícyáávétsohíjcyá ímiááameváa díityeúvú íjcyanéllííhye. ³⁰ Ááne ámuha ménéhíjcyáhi: “Éíjyuúvúu méíhdé múnáaúvú íjcyáíjyu meíjcyaca muurá tsá medsíjívétsoítýuró Píívyéébé ihjýú uubálle múnáake.” ³¹ Ehdu ámuha menéeneri muurá ámuháyé meúúbállémeí díityeúvukée dsíjívétsohíjcyámeúvúj tsiíménémúhaabe ámuha meíjcyane. ³² Ahdícyané wa ihdyu oke meméénú ámuha meímillédú ámúhá íhdé múnáaúvúu méénuhíjcyádú díityédúré ámuha menéemeé.

³³ Ávyeta muurá ámuha ííñimyéémúeméjte. ¿Aca ámuha méjtsúcunú cúújúwatu ámuha mepállójcóiyoone? ³⁴ Áanéllíi ícyooca ó pícyóóroó ámúhama tsíjtyeke Píívyéébé ihjýú uwáábojte pane wáájácúmeke ámúhá uwáábojte íjcyáímyeke. Árómeke muurá ámuha meúráávyehíjcyaa pátsáríjcyomé pacóómívaríye. Áamedítýú muurá tsaatéke ámuha méwátsíhcyuú pihcyáávejááné pañévú. Ááne tsááteke ámuha médsíjívétsoó páwachékevu mewátyétyéhúneri. ³⁵ Ehdu ámuha menéénéllíi ámuha pámé hállúríyé teene éíjyuúvúu ímiá uwáábojtéké ditye dsíjívétsohíjcyanéhjí. Muuráhjáa Abéé ímiáábé íjcyáábeke íñahbére dsíjívetsóhi. Áané boonée tsíjtye Píívyéébé ihjýú uubálle múnáake ámúhá íhdéejte dsíjívetsóhi. Átsihdyúu nihñéré dsíjívetsómé Berekíá hajchi Tsacaríake duurúvájama Píívyéébé ícúvé cóvátsómeíhíjcyané waijí ráhoúcunútsihvu. ³⁶ Aane ímiááné ámúhake o néé ehdu éíjyu múnáaúvú dáríívéméíhíjcyané muurá ámúhá hállúrí íñe ícyooca ámuha meíjcyámé hállúri.

*Jerotsarée múnáake Jetsóó kímoovéne
(Rc 13.34-35)*

37 Ahdícyane ámuúha Jerotsarée múnaaj, ¿íveekí ámuha méllihyánúpétsohíjcyá Píívyéébé ihjyú uwáábojtéke? ¿íveekí ámuha diityéké néwayúúnevu mááámuhíjcyáhi? Muurá imílléroobe ámuúhakye iújcune éhne múúne cáraca ítsíimeke ihñúwáacyú lliñévu újcuu. Áronáa ¿íveekí tsá ámuha meímíllehíjcyatúne? 38 Áané déjúcotu muurá ámuúha cóómí ápajyuréjuco íjcyáiñe. 39 Ahdícyane ámuúhakye o néé téhdure oke ámuha maájtyumíjucóóityúné tsiíñe o tsááiñévujuco. Téjyju muurá ámuha oke maájtyúmíne méneéhi: “Maímijyu áanu Píívyéébe mémeri tsááneéj.”

24

Duurúvaja wágoóóveíñé Jetsóó nééneé (Mc 13.1-2; Rc 21.5-6)

1 Aabée Jetsóó duurúvájá pañétú muha meíjchívyénáa múúha tsúúlleríjyjuco péébeke muha mépiúvájá téjahji imíwu méénúmeíñe muha meííteki. 2 Aamée muha meííteke neébe:

—¿A ámuha méiíte imíwu duurúvaja méénúmeíñe? Muurá ímiááneturé ámuúhakye o néé ehdu nééroja wácávyáhcámeíñe.

Jetsóó tsááiñe ihde pájtyeíñéhji (Mc 13.3-23; Rc 21.7-24; 17.22-24)

3 Átsihdyúu muha oríívó bajúvú mepétsihvu ácuúvéébeke áábánéwu muha menéehí:

—Cána múúhakye duubállé mújyú tene pájtyeíñe eene múúhakye u nehíjcyanéhji. ¿Aca íñetú muha méwaaajúcuú íñuúji níjkévaíñeréjuco u tsááiñe píhíjucóóne?

4 Áanéllihyéee neebe múúhakye:

—Éhdu nééme tsáama wájácútsi méíjcyaco ámuha maállítsámeítyu állíu múnáadívu. 5 Muurá o tsááiñe tsúúca píhícooca íjcyaimyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame nehíjcyaa dílbyéjuco Críjto íjcyane. Aane mítyame cáhcújtsoó bañúháñe. 6 Áhdure íjcyáiñe méénujcátsí pahúlleváre. Áronáa méíllityedíñe. Muurá tsáhái téjyju o bóhówáávéityúne. Áronáa ihdyu ehdu nénehji tujkénú pájtyeéhi. 7 Muurá tsané íñúji múnaa méénujcátsí tsííñe íñúji múnáama. Ájyju íjcyáiñe ájyabáánema cheméháñe. Áhdure pahúllevaré íñuúji vááúméíhi. 8 Ehdu déjúcóóveíñe ícúbáhraméí íñújiri.

9 Ájyju muurá ámuha tahñéjté meíjcyané hallútú cáhcújtsotúme ámuúhakye itsárílléne ámuúhadi ícúbáhraáhi. Aame ámuúhadítyú tsaatéke dsíjívétsoóhi.

10 Ájyju muurá mítyame amúhadítyú oke cáhcújtsorómé tsáhájucó oke cáhcújtsóityúne. Aame ámuúhakye itsárílléne ámuúhadívu méénútsoó tsíjtyeke.

11 Áhdure idyé téjyju mítyame állíu múnaa díllóméí Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadi. Áamedívu mítyame állítsáméíhi. 12 Ehdu páhduvére ímityúné íjcyánetu mítyame tsáhájucó wájycátsityúne. 13 Áánetu ehdu néerónéhjí pañe Píívyéébeke íhvéjtsotúme tsaímíyé íjcyame ihdyu pájtyeéhi. 14 Muurá teene dílbyé avyéjutu íjcyané uwááboju ímiáájú pámeekéreí íñújiri íjcyané míamúanáake wájácútsáméíhi. Ájyju ihdyu botsíi ó tsaá páneere ílluréjuco iníjkévaki.

15-16 Muurá duurúvájatu tsátsii íñe ímityúné újéítyútsihvu tsane ímityúné újéjéne Píívyéébeke ávyéta tsaríyé pájtyeéhi. Ahdícyane teene ámuha maájtyúmícooca méwáácunúco cámeéhaúnevu Jodeá íñúji múnaa ámuha

meíjcyame. Ehdúu ímiáané tene pájtyeíñé muurá Daniéré tsúúcajátújuco néene Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpi íjcyaaábe. Aane éévehíjcyámé íhya waajácújucoó ñná íjcyaiñe. ¹⁷ Ahdícyane téijyu áachi íjcyame íúcaavéjúcohdí ímijcóhó pañévú tsíeméné iújcuki. ¹⁸ Áhdure íúmiñé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí ihjyávú íwajyámu éllevu. ¹⁹ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé téijyu walléémú éévájtema tsijtye ñohñóríyéi ítsííméwuúmú íjcyámeke! ²⁰ Áánéllii ihdyu Píívyéébéme méihjyúvaco wáyeeévejcóójí ehdu tene ámúhama ipájtyétuki, áhdure tsúcohíváneri úúníjyáijyu níjyáháñé lliine ámuha mewáácunútuki. ²¹ Muurá téijyu íjcyaiñé ávyetá ihnáhó ícúbáhraméi íñe íññuji ípívyéévétsihdyu múijyú ícyahíjcyatúne. Áané boonétú ihdyu tsáhájucó múijyú tehdu néené ícúbáhraméi íjcyáityúne. ²² Aane muurá Píívyéébe oke wállóótuca pámeere dsíjívéiyáhi. Áánéllii íícúí tsiíñe oke wállóóiiibe ihñéjte wájyuri.

²³ Aane tsúúca tene pííhícooca íjcyaiýmé tsaate íllure íállíñe ‘tsúúca Críjto tsájucóóhií’ nééimye. Áámeke tsáma wajácútsi meíjcyáne mécáhcújtsodíñe. ²⁴ Muurá íjcyaiýmé állíu múnáa iye Críjtodi díllómeímeye. Áhdure muurá díllómeímeye Píívyéébé ihjyú uuballe múnáadi. Aame píivyéteé méénúráítyúronéhjí imyéénune. Ááneri muurá mújtátsoímé miamúnáake Píívyéébedítyu. Tsáijyu múúne téhdure mújtátsoiyómé ímiáané dílbyeéjtéjuco íjcyárómeke. ²⁵ Aane íñe ámúhakye ó úúballé íhdéjuco ehdu tene pájtyeíñé ámuha metéíbúwááveki. ²⁶ Ahdícyane tsaate ámúhakye ‘éje, áadi éhllé Críjtoó’ néhajchíí mépehdí téhullévu. Áhdure dítye ámúhakye ‘áadi éhjá pañe Críjtoó’ néhajchíí mécáhcújtsodí éhduhji dítye ámúhakye néérone. ²⁷ Muurá ihdyu éhne múúne chijchi ááméjutu níjkéniiñévújuco rórihjáácódú ámúhakye ábájínéjcuíñé Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe tsiíñe o bóhówááveíñe. ²⁸ Áábedívú muurá óhdivu táuráávye múnáa píhcyááveé éhne múúne tsíeméjpi dsíjívéébedívú áñumu píhcyaaavédu.

Jetsóó tsáácooca pájtyeíñéhjí

(Mc 13.24-37; Rc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ Ehdu ícúbáhraméi pájtyené boone cóójíejpi nuhba ílluréjuco áabatéíñe. Áhdure péjcoejpi tsáhájucó ájchúityúne. Áijyu mícúru dójcoó cáámetu. Ehdu páneere íévéhóówari íhtsútunéhjí íjcyane mujtáraba íjcyáahi. ³⁰ Áijyu tsúúca Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe páneere táihstútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi. Ááneri muurá oke cáhcújtsotúmé íññújiri íjcyame íllityéne taáhi. ³¹ Aabe téijyu níjkyéji múnáake ó táuhbaá dítye kéévánécoba íllíjchu írojróco pámeere múhdumé íññújiri íjcyané miamúnáa tahñéjté óhdivu ípíhcyááveki.

³² Cáhawáá méijtsúcunu hígyéerahej. Muurá itsóúuvéne tsiíñe tehe béhjívánetu méwaajácú píjcyaba pííhíjucóóne. ³³ Ahdu néene íñe ámúhakye o nénehji pájtyénetu ámuha méwaajacúu tsiíñe o tsááiñe éévé tsúúca úújeténe. ³⁴ Muurá ímiááneturé ámúhakye o néé ehdu nénehji pájtyeíñé íñeí íññújiri miamúnáa íjcyápiñáaaca. ³⁵ Muurá íñe íññújima páneere íévéhóówari íjcyanéhjí wágóóóveéhi. Áánetu íñe ámúhakye o néhijcyané tsá múijyu wágóóóvéityúne.

³⁶ Áronáa ihdyu o tsááiñe éévé tsá múha wáájacutúne. Níjkyéji múnáa íjcyarómé tsá wáájacutúne. Téhdure páñetu Píívyéébé Hajchi o íjcyároobe tsá o wáájacutúne. Apáábyéré ihdyu Llihíyó waajácú múijyú tsiíñe oke iwállóoíñe.

³⁷ Muuráhjáa Noéé íjcyáijyu íjcyané miamúnáake tene pájtyeduré pajtyeíñe Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe tsiíñe o tsááiñe. ³⁸ Muuráhjáa téijyu

Íjcyame ííñuji cáájávéeíñé ihde ‘íñéjuu’ íñéene ícyahíjcyá ímíllédú wañéhjineri táábávajcátsiyi. Ehdúu ícyahíjcyámé tsúúca Píívyéébe ííñuji cáájávetsóíñéllii Noéé íhmííne pañévú úcáávetsihvújuco. ³⁹ Aamée ehdu íicyahíjcyáneriyé túhuuvémé wáájácúmeityúnáa tsúúca páneere ííñuji cáájávénetu tsáhájucó dítye píívyetétú muhdú ipájtyeténe. Áhdure íívane muurá míamúnáa ímíllénéhjiriyé íjcyánáa Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsiiñe o tsááne ábájínéjcuú díityéke. ⁴⁰ Téjyju muurá míityétsi wákímyeíhíjcyámútsidítýú tsáápiikye wáájácúratúné o újcúnetu tsijpi tétsihvúre coévaáhi. ⁴¹ Áhdure tsaatépí cáátsohíjcyámúpidítýú tsáápílleke o újcúnetu tsíjpille coévaá tétsihvúre.

⁴² Áánéllii tsáma téíbúwá méíjcyaco tééne íjtsúcunúre. Muurá tsá mewáájácútu múijyú o tsááiñe ámúhá avyéjuube o íjcyaaábe. ⁴³ Muurá tsaapi ihjya cúwátuube téhmé péjcovéiyá naní múnáa tépejco dííbye éhnénéhjí nánííñe iwáájácuca. Aabe muurá tsá náníchóityuró íhñénehjívú. ⁴⁴ Ahdu tsáma téíbúwá méíjcyaco naní múnáake tsaapi téhméiyódu. Muurá ámuha méíjtsótúnáa ó tsáá Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe.

Tsaatétsi wákímyeíñetu íjcyáné uwááboju
(Rc 12.41-48)

⁴⁵ Muurá tsaapi tsaímíyé íavyéjúúbema wákímyeíbye pícyoobe íhyájkímú tehmeébedívu. Aabe díityéké ímí íícuvé tééne tájpi dítye íjcyáiñéhjitu. ⁴⁶ Ahdícyane maímijyu díbye íjcyane íwákímyéiyi íjcyaaábeke íavyéjuube ájtyumívaábe. ⁴⁷ Aane ímiááné ámúhakye o néé ímiáábé íjcyaaábeke íavyéjuube íhñévú téhmetsóne. ⁴⁸ Áánetu íjcyaaabe tsaapi ímítyuube íavyéjuube ‘íícúí óómítyúné’ íñéene íwákímyeí íbúwá íjcyátuúbe. ⁴⁹ Ehdu néébe muurá íllure íhyájkímuke ímyéénúne ímíllédú wañéhjineriyé pehíjcyá tsíjtyéhjima líyíícyáveebére. ⁵⁰ Aabe ehdu ícyahíjcyánáa muurá íavyéjuube óómiibye tuvááová dííbyeke díbye íjtsótúnáaáca. ⁵¹ Áábeke muurá ílluréjuco díbye íhnáho ícúbahráné ímityúmé bañú múnáa pánehjídú ímiáámeúvúdú íjcyámeke ímyéénudu díbye ityáá íhwáñe ííhdónema. Ahdu muurá pajtyeíñe míamúnáama tsiiñe o tsáácoóca.

25

Bádsíjcadítýú íjcyáné uwááboju

¹ Muurá idyé níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe avyéjú tsaatéhjáa 10-meva bádsíjca tsáápíllé taji íjcyáiíbyeke peetéma téhmehíjcyádu. ² Díityédítýúhjáa 5-meva ímuhdúrejte. Áánetúhjáa téhduméré 5-meva ímíajte. ³ Aaméhjáa díitye ímuhdúrejte tsá tsájtyetú ícyuujúwájpacyóne ípyéeté ípañénuíñe. ⁴ Áánetúhjáa íhdyu ímíajte tsajtyé ícyuujúwájpacyóne. ⁵ Aaméhjáa wájtsípítýúúbeke tépejco ityéhmehíjcyároné ícyúwávénéllii ílluréjuco cúwane. ⁶ Áronáacáhjáa tsúúca pécójpíne tsaate kéévánécoba néehí: “¡Tsúúca tsaabe ámuha metéhmehíjcyaaábe! ¡Wa mécáhdahíroj!” ⁷ Ahdújucóhjáa dítye íájkyéne íícúí íjcyátsíívyéjucóóné ípyéetéháñema. ⁸ Áánáacáhjáa díitye ímuhdúrejte cuujúwájpacyó tsúúca óuuvéhi. Áánélliihyéhjáa díitye ímíajtéké neeróme: “Cána óvíjyucó múúhakye ámúhá cuujúwájpacyotu tsánéhwuúvú maájcu. Tsúúca múúhadívú múúhá cuujúwájpacyó óuuvéhi.” ⁹ Áronáacáhjáa nééme díityéke: “Tsáhaá. Muurá ehdu meméénúhajchíí méhdivu óúúveíñé tsaméhjídívújuco. Wa íhdyu tsiiñe máahdótej.” ¹⁰ Ahdújucóhjáa dítye ahdóví píéené hallurí tsúúca wájtsííbema dítye úcaavéné teeja díbye wáñehjívatéíjyá

pañévu. Áámé hallúvúhjáa ílluréjuco dibye tééjá lleehówá wátajcóné múha iúcaavéjucóótuki. ¹¹ Áané boonéréjucóhjáa diitye ímuhdúrejte iwájtsíne lléehowa dibye ipááyúcuuro wátótóhcoméré nééneé: “¡Ávyéjuúbej, Ávyéjuúbej, múuhakye paayúcu!” ¹² Áronáacáhjáa neebe diitye: “Tsá o wáájácutú ámuhakye.”

¹³ Ehdúu iúúbálléne múuhakye Jetsóó néehí:

—Téhdú ámuhakye tene ipájtyétu tsáma ímíñeúvú meíjcyátsíívyéne oke méitsohíjcyaco. Tsá muurá mewáájácutú mújyú tsiíne o tsáííne Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébe.

Dsíídsitu íjcyané uwááboju

(Rc 19.11-27)

¹⁴ Téhdure níjkyéjiri íjcyabe Píívyéébé avyéju wákímyeí tsané avyéjuube tsiíne iíñújí iááhíveté iwákímyeí múnáadívú ídsíídsike téhmétsoíñúdu.

¹⁵ Tsáápihdívúhjáa pícyoíñuube 5,000-jíva, tsíjpihdívúhjáa 2,000-jíva, tsíjpihdívúhjáa 1,000-jíva. Ehdúhjáa diityéké íjtsúcunúdnéhjí iwájttúne peebe diityédítu. ¹⁶ Áané hallúríhjyáa diibye 5,000-jívámá íjcyabe náhjíhe meenu téenema. Ááneríhjyáa líyaatétsoobe díbyema tsiíne éhniíñevu 5,000-jíva.

¹⁷ Áhduréhjáa idyé tsijpi 2,000-jívámá íjcyabe náhjíhe imyéénúneri líyaatétso tsiíne éhniíñevu téhdunéré 2,000-jíva. ¹⁸ Áánetúhjáa tsijpi 1,000-jíváre dibye ájcuíñuube íllure cuuú teene dsíídsi wákímyeíchótuúbe.

¹⁹ Áanáacáhjáa diityé avyéjuube tsúuca wajtsí diityédívu. Aabéhjáa ímíbajchová diityemá teene diityékée ityéhmétsoíñúne dsíídsi muhdú dítye téhme. ²⁰ Tujkénúhjáa ímíbajchoobe 5,000-jívávúu íajcúúbema.

Aabéhjáa néé díbye: “Ávyéjuúbej, okée ehne 5,000-jívávú u ájcune muurá íñeé. Áánetújuco íñe tsiíne éhniíñevu téhdunéré 5,000-jíva o líyaatétso.”

²¹ Áánéllíhyéhjáa neebe íavyéjuube díbye: “Tehdújuco, ávyeta ímíáábé uu ímí tehdújuco u wákímyeíbye. Muurá múhdurá néerone ímí ú tehméhi. Áánéllí ícyooca éhniíñevu íjcyane díhyójtí pañévú ó íhvéjtsoó u téhmeki.

Ahdícyane óví ílluréjuco u ávyéjuuténe. ²² Áábé boonétúhjáa tsijpi 2,000-jívávúu ityéhmétsóóbema idyé ímíbajchoobe. Aabéhjáa idyé néé díbye: “Ávyéjuúbej, okée ehne 2,000-jívávú u téhmétsoíñúné muurá íñeé. Áánetújuco íñe tsiíne éhniíñevu téhdunéré 2,000-jíva o líyaatétso.”

²³ Áánéllíhyéhjáa idyé neebe íavyéjuube díbye: “Tehdújuco, ávyeta ímíáábé uu ímí tehdújuco u wákímyeíbye. Muurá múhdurá néerone ímí ú tehméhi. Áánéllí ícyooca éhniíñevu íjcyane díhyójtí pañévú ó íhvéjtsoó u téhmeki. Ahdícyane óví ílluréjuco u ávyéjuuténe.”

²⁴ Ehdúhjáa tsaatétsuma ímíbajchótsihdyu ííneebe ípyée 1,000-jívávúre íajcúúbedívu. Aabéhjáa íllure néé díbye: “Ávyéjuúbej, ópée ó waajácú múhdurá u néébe uure u wákímyeíñé hallúvú dsíídsíjike u ékéévehíjcyatúne.

Muuráhjáa íhtsútúnetu o líyaatétsoné dsíídsíjí ímíátsíí páneere úhdivúre ú újcúiyáhi. ²⁵ Áánéllíhyéé íllure ó cuuú dídsíídsike. Aane íñe dídsíídsi.”

²⁶ Áánéllíhyéhjáa íavyéjuube néé díbye: “¡Ávyeta ímítyuube uu óvéhe múnáajpi táwákímyeí múnáadítu! ¿A éhdurée ú meenu teene tadsíídsike ‘o wákímyeítuuroobe dsíídsíjike o ékéévehíjcyané’ u néenema? ²⁷ Aanéhdée ihdyu dítye dsíídsike téhmehíjcyájáúbá pañévúre ú pícyoóiyá tene óóma illíyaatéki.

Aacáa muurá ícyooca ó wajtsíiyá éhniíñewuúvújuco tene líyaaténáacá.”

²⁸ Ehdúhjáa díbye íñétsihdyu neebe tsaatéké tétsihyí íjcyámeke: “Áábyedítuú

eene 1,000-jiva íjcyane dsíidsi medójtúcúne maájcú áádíkye eene 10,000-jiva ídsíidsí íjcyáábeke. ²⁹ Muurá múúne ihñe líyaatétsómeke éhnííñevu tsiíñe máajcú ditye illíyaatétsoki. Áánetu ihñe pevénéré pícyohíjcyámedítýú ílluréjuco medójtúcúné páneere diityédí íjcyaróne. ³⁰ Ahdícyane áádíkye íñéubará óóma wákímyeítýúúbeke méwaagóote peete íjcyátúhullévú díbye ityáá íhwáñe ííhdónema.”

Pámeere míamúnáama ímibájchoju íjcyáíñe

³¹ Muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe mújyú tsiíñe o tsáácooca ó tsaá íhtsútuubéréjuco avyéjuube o íjcyaae tahñéjté níjkyéji múnáama. Ájyu táavyéjú ijyáwá hallúrí ó ácuúcúnuúhi. ³² Áábedívú óhdivu páneere ííñújiri íjcyané míamúnaa pícyáávémedítýú ó dówajcároó tsaatéke íhdyúétsihvúré éhne múúne obééjámudítýú cáávarámuke ítyehméébé dówajcárodú. ³³ Aame diitye obééjámudi o díllome óóma íjcyáahi. Áánetu cáávarámudi o díllome tsiélléré íjcyáahi. ³⁴ Ájyu eene óóma íjcyámé avyéjuube o íjcyaae diityéké ó neéhi: “Muuráhjáa Líhíyó ámuhákye ííñuji ípívyéjtsótúné íhdéjuco ityújkevééllémeke wábyujtsódújuco íñe ámuha óóma táavyéjuri. ³⁵ Muuráhjáa o ájyabáávatéébeke ámuha oke mémáchótsohíjcyáhi. O ádóiyóneríi o íjcyáábeke ámuha oke méichohíjcyáhi. Wáájácúrátuubéé úlleebéré o péhíjcyáábeke ámuha oke mecúwátsohíjcyá ámuhá jaaháñevu. ³⁶ O wájyamúúvátúúbekéé ámuha oke máajcú wájyamúvu. O chéméébekeé ámuha oke meúújehíjcyáhi. Cúvéhóójarií o íjcyáábeke ámuha oke meúújehíjcyáhi.” ³⁷ Ehdu o néénéllii muurá diitye ímíájté óóma íjcyame oke neéhi: “Ávyéjuúbej, ¿acáa mújyú u ájyabáávatéébeke uke muha mémájchotsóhi? ¿Mújyúhjáa ádópiyi u íjcyáábeke uke muha méjchóhi? ³⁸ ¿Áhdurée mújyú múha uke wáájácútuube u úlléébeke uke muha mecúwátsohíjcyá múhá jaaháñevu? ¿Mújyúhjáa u wájyamúúvátúúbeke uke muha máajcú wájyamúvu? ³⁹ ¿Acáa mújyú u chéméébeke uke muha meúújehíjcyáhi? Áhdure ¿acáa mújyú cúvéhóójari u íjcyáábeke uke muha meúújehíjcyáhi?” ⁴⁰ Ehdu muurá oke ditye néénéllii ó neé diityéke: “Muuráhjáa íhdyu ehdu ámuha tahñéjteke ítéccunútúmeré panévaturé mepíáábohíjcyáneri ookéjuco ámuha meéccúvehíjcyáne.” Ehdu ó neé óóma íjcyámeke.

⁴¹ Áánetu óhdityu tsiélléré íjcyámeke ó neéhi: “Méíñe óhdityu ámuhá ímítýú níjcaúvú ámuha méwágóóóveímye. Muurá ámuha méwágóóóveé íhyájkímuma Naavéné wágóóóvéíñe cuujúwá pañévú mújyú ámuha méjchívyéítýúhullévú. ⁴² Muuráhjáa tsá ámuha oke memáchótsohíjcyatú o ájyabáávatéébeke. Tsáháa ámuha oke méichohíjcyatú ádópiyi o íjcyáábeke. ⁴³ Áhdurée wáájácúrátuube o úlléébeke tsá ámuha oke mecúwátsohíjcyatú ámuhá jaaháñevu. O wájyamúúvátúúbekéé tsá ámuha oke maájcutú wájyamúvu. Tsáháa ámuha oke meúújehíjcyatú o chéméébeke. Tsáháa ámuha oke meúújehíjcyatú cúvéhóójari o íjcyáábeke.” ⁴⁴ Ehdu o néénéllii muurá oke neéímye: “Ávyéjuúbej, áronáacáa tsá mújyú uke muha maájtyúmitú u ájyabáávatéébé ádópiyi u íjcyáábeke. Tsáháa mújyú úlleebéré u péhíjcyáábeke uke muha maájtyúmitúne. Áhdurée tsá mújyú muha maájtyúmitú wájyamúúvátuube u íjcyáábeke. Áhdurée tsá muha mewáájacutú u chémene. Áhdurée tsá muha mewáájacutú cúvéhóójari u íjcyane. Aanéjívaríi muhdú uke muha mépíáábóiyáhi.” ⁴⁵ Ehdu oke ditye néénéllii ó neéhi: “Muuráhjáa tahñéjteke ámuha mepíáábohíjcyátúneri téhdure ookéjuco ámuha meéhdíwállehíjcyáne.” Ehdu ó neé óhdityu tsiélléré íjcyámeke.

46 Aame ílluréjuco wágóóóveíñé múijyú níjkéváityúné ícúbáhrámeííhullévu. Áánetu ihdyu ímiáámé pájtyéteé muhdú íjcyáityúmeréjuco íñé imíjyaú íjcyáki.

26

Jetsóoke íékééveíñé ditye pítyácójcatsíñe
(Mc 14.1-2; Rc 22.1-2; Ja 11.45-53)

1 Ehdúu Jetsóo íñéené boone tsiíñe múúhakyé nééhií:

—Muurá míjcyoojícúturéjuco pájtyéteé wañéhjí lléévaíñe.

2 Áané pañe muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi ékéévétsoó tsaatéke. Aame oke dsíjívétsoó páwachékevu iwátyétyéhcúneri.

3 Aanéhjáa ímiááné téijyu teene wañéhjí tujkéveri páñétúejpi llúúvájte avyéjuube Caipáa jávú píhcyavémé tsijtye llúúvájte avyéjutee, túkevétsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame. 4 Aaméhjáa pítyácójcatsí muhdú dííbyé hallúvú íállíñe dííbyeke íékééveíñé ídsíjívétsoki. 5 Aaméhjáa néjcatsíhi:

—Tsáhái íñe wañéhjí pañe tehdu meméénúityú míamúnáake meíbórinúiyónéllíihye.

Pácúújúpácycori tsáápille Jetsóoke íhñíwau múrijchóne
(Mc 14.3-9; Ja 12.1-8)

6 Áijyúu muha Betáániarí Tsimóó dííbyere ‘Ahllárho’ némeíbyé jari.

7 Áanáacáa tsáápille tsáá Jetsóo éllevu pácúújúpácycó mítyane áhdóméjpacýoma. Ájpacýoríi múrijcholle íhñíwau majchórí íjcyáábeke. 8 Aanée múúhakyé tsaríwu pájtyénéllii muha menééhií:

—¿íveekíami aalle ícúbahra pácúújúpácycorij? 9 Muurá téjpacýo menáhjíhénúne dsíídsiri mépíáábóiyá ídáátsóméhjíke.

10 Ehdúu muha menéjcatsíñe illéébóne múúhakyé neébe:

—¿íveekí ámuha méihjyúvá áamyédityu? Muurá ihdyu tehjújuco dille méénune. 11 Muurá diitye ídáátsojte tsá kiávú ámúhadítyú pééityúne. Áánetu tsá múhachótá ámúhama o íjcyáityúne. 12 Áanéllii oke téjpacýorí múrijcholle oke ditye cúúúíñe ihde tájpi íímíbjachóne. 13 Aane ímiáánetúré ámúhakyé o néé íñe tajtyééveri míamúnáa pájtyetéíñe uwááboju úwáábohíjcyámé muurá idyé teene úúballéné pámeere ííñújiri íjcyáné míamúnáa waajácuúhi. Ehdúu Jetsóo néé múúhakyé.

Jóoda Ijcaríóóté Jetsóodívú ékéévétsoíñe
(Mc 14.10-11; Rc 22.3-6)

14-15 Aanéhjáa téijyu Jóoda Ijcaríóóté tsaapi muuha 12-meva meíjcyáméejpi íjcyároobe múijyurá llúúvájte avyéjute éllevu ípyéene neeté diityéke:

—¿Aca múhduná íñe oke ámuha mááhdóiyá ámúhakyé Jetsóodívú o wáájácútsóne?

Ehdúhjáa díbye néénéllii áhdómé 30-jíva. 16 Aanéhjáa diityémá ípítyácójcatsíñe tsúúca íímíbjachójcatsíñéllii ítsáméíhíjcyabe muhdú dííbyedívú íékéévétsoíñe.

Ímamyémuma Jetsóo májchone
(Mc 14.12-25; Rc 22.7-23; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-26)

17 Aanée teene pájtyéteé wañéhjí óorítyúne pááa májchoméíhíjcyáné wanéhjí tújkévajcójí muha Jetsóoke menééhií:

—¿Kiávú ú imíllé wañéhjí májchó muha meméénune?

¹⁸ Áánélliihyée neebe múúhake:

—Cáhawáá mepe Jerotsarévu éhne tsúúca wájácú ámuha menéébe jávu. Áábeke méneeco tsúúca muhdú o íjcyáiñe éévé pííhíjúcóónéllii dííbye jávú ámuháma íñe wañéhjí o pájtyeíñe.

¹⁹ Ahdújucóo tsaate múúhadítýú ipyééne teene majcho dííbye jávú méénune.

²⁰ Ááné iijyúnuvúu tsúúca muha mémajchó dííbyema. ²¹ Átsihvúu neebe múúhake:

—Ímiááneturé ámuhákye o néé íjcyabe tsaapi ámuháditýú óhdivu méénútsóííbye.

²² Ehdúu díbye múúhake nééne ávyétá kimóhcó múúhake pajtyéhi. Áánélliihyée muha pámeere menéé dííbyeke:

—Avyéjuúbej, ¿aca caabyé íñe ehdu uke muha méméénuúhi, a oó?

²³ Áánélliihyée múúhake neébe:

—Íñe tsájí pañévúré muhtsi dííbyema memájchoobe ehdu oke méénuúhi.

²⁴ Ehdu ímiáané oke pajtyeíñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke tsúúcajátújucóo Píívyéébe íwaajácúháámitu néhdújuco. Árónáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñe ehdu oke méénúúbeke. Tsáháa ihdyu díbye íjcyáítýuróne.

²⁵ Ehdúu díbye néénéllii diibye Jóoda eenéhjáa dííbyedívú méénútsóííbye néé dííbyeke:

—Avyéjuúbej, ¿a oo tehdu uke ó méénuúij? Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—Ééé, uu muurá ehdu oke ú méénuúhi.

²⁶ Ehdúu íñétsihdyu pááaho íékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáa idyóhdáhínunévú múúhake iwájtúne neébe:

—Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho.

²⁷ Ahdurée idyé ado íékéévéne téhdújtsoóbe. Áánevéu múúhake íájcúne neébe:

—Íñe tátyujpácyo náávé íjcyane maádo. ²⁸ Aane úúballé íñe muhdú ámuha meícyahíjcyané pítýájcoju o dsíjíveneri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. Ahdícyane tátyujpácyó wágóóóveé páme wájýuríyé múhdumé teene cáhcujtsómé imítýú íábájívemeíki. ²⁹ Aane ámuhákye o néé ícyoocátú tsiíñe ámuháma o ádójúcóóityúné óóvájpácyó múijyú Llihíyó avyéjuríyéjuco meíjcyácooca tsiíñe maádóíñévújuco. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

Jetsóó úúballé Péédoro tóónúmeíñe

(Mc 14.26-31; Rc 22.31-34; Ja 13.36-38)

³⁰ Aamée teene pajtyeté wañéhjí majtsíjyú muha memájtsívátsihdyu mepéé oríívó bajúvu. ³¹ Átsihvúu múúhake neébe:

—Ípyejco muurá ámuha pámeere ílluréjuco óhdityu metsújááveíñe pahúllevávu. Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Obééjámú tehméébeke o dsíjívétsóné boone ílluréjuco ditye mújtaíñe pahúllevávu.” Ehdu muurá nééne Píívyéébe waajácúháámitu. ³² Árónáa ihdyu o dsíjíveebe tsiíñe o bóhíne ó peé ámuhá ihde Gariréavu.

³³ Áánélliihyée Péédoro néehí:

—Íhya ihdyu íjtye uke íhvéjtsóóhi. Áánetu ihdyu tsá uke o íhvéjtsóóityúne.

³⁴ Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—Árónáa ímiááneturé uke o néé ípyejcójucó oke u úráávyeróné u tóónuíñe cáracái májtsívátúné ihde 3-ijyúva.

³⁵ Áánélliihyée Pééodoro nééhií:

—Muurá tsá o tóónúmeítyúne. Óvíjyuco ihdyu néhi oke ditye dsíjívetsóné tééné hallútu.

Ehdúu pámeere muha méneerá dííbyeke.

Píívyéébema Jetsóó íhyyuváne
(Mc 14.32-42; Rc 22.39-46)

³⁶ Aamée tétsihdyu muha mepéeme méúújeté ‘Getsemaní’ némeítsihvu. Átsihvúu Jetsóó néé múúhake:

—Íchiíyíei meíjcyá Píívyéébema o íhyyúvatéki.

³⁷ Aabée múúhadítyú tsajtyé Pééedorómá Tsebedéó hájchimútsikyé.

³⁸ Áámedívúhjáa ávyetá íhnáhóré kímóóvémeíbyé néé diityéke:

—Muhdú íhya o dsíjívéiúvúduréjuco oke táííbuwa. Ahdícyane cána íchihdyúréi oke metéhmej. Áronáa ihdyu mecúwadíñe.

³⁹ Ehdúhjáa íñéene peebe diityédítyú éhnííñéwuúvu. Átsihvúhjáa imímóúúvéne Píívyéébema íhyyúvaabe nééhií:

—Ayúju Táácááníj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Áronáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Wa ihdyu muhdú u ímillédú óóma meénuj.

⁴⁰ Ehdúhjáa íhyyúvátsihdyu óómiibye wajtsí cuwáí íjcyámedívu. Aabéhjáa néé Pééedoróke:

—¿Aca tsá eene ámuha cuwa maáábúcutú oke metéhmeki? ⁴¹ Imíchi bo meíjcyáne cúwávetúme Píívyéébema méihyyúvahíjcyá ámúhake díbye ipíáábo ímítyunévú ámuha metáhjátsámeítyuki. Muurá ímiáané ámuha meímíllera tsaímíyé meíjcyane. Áronáa tsá ámuha meíhnáhootú tehdu meíjcyáiyóne.

⁴² Ehdúhjáa diityéké íñéene tsiíñe óómiibye bîwáhullévúre. Áánemáhjáa idyé tsiíñe Píívyéébema íhyyúvaabe nééhií:

—Ayúju Táácááníj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Áronáa ihdyu óví muhdú u ímillédú óóma ú meenúhi.

⁴³ Átsihdyúhjáa idyé tsiíñe tsáábe wajtsí bîwáhdúré cuwáí íjcyámedívu. Ávyetáhjáa tsá cuwa ditye áábúcutúne. ⁴⁴ Áámedíhyyáa ícúvétuube tsiíñe oomí bîwáhullévúre. Áánemáhjáa idyé tsiíñe Píívyéébema íhyyúvaabe piéhdúré tukénúu íhyyuvádu. ⁴⁵ Átsihdyúhjáa tsiíñe diityé éllevu itsáane neebe diityéke:

—Áyu ícyooca ihdyu ílluréjuco mecúwáiyóne. Áronáa Míamúnáájpídívúu o ípívyéévébedívú tsaapi ímítyúmeke ékéévetsóíñe éévé tsúúca úújetéhi.

⁴⁶ Ahdícyane ílluréjuco metsu. Muurá tsúúca tsaabe óhdivu méénútsóííbye.

Jetsóoke ditye ékeevéne
(Mc 14.43-50; Rc 22.47-53; Ja 18.2-11)

⁴⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsúúca tsaatémá Jóoda wajtsí tétsihvu llúúvájte avyéjútémá túkevétsojte wállóónéllii tsáámeé. Aamée tsáa ímyéenujcatsiháñe nñitsúmuma cávaájcoháñema. ⁴⁸ Ácoocáhjáa íhdéjuco Jóoda néene diityéke:

—Cáábyeké o chóhchócuube diibyéjúcoí.

Áabeke meékéévéne métsajtyéco. ⁴⁹ Ehdúhjáa diityéké ipítyajcódújuco díbye Jetsóo éllevu itsáane dííbyeke nééneé:

—Ávyéjuúbej, ¿a áanu új? Ehdúu néébere chohchócú dííbyeke.

⁵⁰ Áánélliihyée Jetsóó néé dííbyeke:

—Muúbej, ¿aca íveekí ehdu oke ú meenúhi? Áronáacáa tsúúca dííbyeke íékéévébe tsajtyéme.

⁵¹ Ááneréjucóo tsaapi múúhadítyú ínñitsúwari wállórhjúcúné llúúvájte avyéjúúbé únú múnáájpi núúmiho. ⁵² Áánéllihyéé dííbyeke Jetsóó nééhií:

—Pícyo téhbabyá pañévú dínñitsúwa. Muurá nñitsúmuri méénújcatsímyé téwáhjiríyé dsíjiveéhi. ⁵³ ¿Aca tsá u wáájacutú o ímílleca icyoocaré Llihíyoke o táúmeíyóné nǐjkyéji múnaa oke ipájtyetétsoki? ⁵⁴ Muurá illu oke ditye méénútúhajchíi ¿muhdíikyé pajtyéiyóné tsúúcajátújucóo Píívyéébe néhijcyáné dííbyé waajácúháámitu cáátuváne?

⁵⁵ Ehdúu dííbyeke ínñetsihdyu neebe dííbyeke ékéévemeke:

—¿Aca muhdú éhne múúne ímityúné méénuhíjcyáábe éllevu ditye tsáhdú ámuha metsáa taéllevu nñitsúmuma cávaájcoháñema? Áánerá íhyajchótá ámúháj pñine o íjcyabe duurúvájá pañévú ámúhake ó úwáábohíjcyáhi. Áróóbeke keená ámuha oke meékeévehíjcyáne. ⁵⁶ Áronáa ihdyu tehdújuco ámuha meméénune Píívyéébe ihjyú uubálle múnaape tsúúcajátújuco néhijcyáné dííbyé waajácúháámitu néhdújuco tene ipájtyeki. Ehdúu Jetsóó néénaa illuréjuco muha mewááne tétsihdyu dííbyéjtane.

*Túkevétsojté úmíwari Jetsóó íjcyane
(Mc 14.53-65; Rc 22.54-55, 63-71; Ja 18.12-14, 19-24)*

⁵⁷ Aamée awáa tsajtyéjucóo dííbyeke llúúvájte avyéjuube Caipáa jávú tééjari pañétúejte avyéjujte íjcyáme éllevu. ⁵⁸ Áánaacáhjáa Pééodoro dííbyeke úráavyeebe pehíjcyá diityé kemúellére. Aabéhjáa úújeté pañétúejpi llúúvájte avyéjúúbé já llahájsivújuco. Aabéhjáa tétsihyi tééjá tehmé múnaáj pñnévú úújeté tétsihdyu ííte muhdú ditye Jetsóoke méénuíñe.

⁵⁹ Áánaacáhjáa diitye avyéjujte íjtsámei muhdú dííbyé hallúvú iállíñe dííbyeke idsíjívétsoíñe. ⁶⁰ Áronáacáhjáa tsá ditye píívyetétú muhdú dííbyé hallúvú iállíyóne. Mítyaméróhjáa diitye dííbyé hallúvú állihíjcyáme. ⁶¹ Áánéj pñnévúhjáa tsaatétsi úúballé dííbyé hallúvú illúu dibye nééneé:

“Muurá Píívyéébe duurúvaja o wácávyáhcoja ó piivyeté tsiíñe 3 coojívatúré o pánéévetsóne.”

⁶² Ehdúhjáa dityétsi úúballénéllii llúúvájte avyéjuube néé Jetsóoke:

—¿Aca íveekí tsá íiná u néétu aatyétsi díhyallúvú úúballénetu?

⁶³ Áronáacáhjáa cúúvéhulléré dííbye. Áánéllihyééhjáa tsiíñe neebe dííbyeke:

—Ímiá Piivyéébe mémeri uke o néé ímiáánetúré múúhake u úúbálleki: ¿A ímiááné diibyéjuco uu Críjto Píívyéébe Hajchij?

⁶⁴ Áánéllihyééhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó. Aane cáhawáa óvíi ámuha méwaajácú Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe íhtsútuube Píívyéébe únúuri o íjcyane. Aabe muurá tsiíñe o tsáácooca ó bóhówááveé ojtsó pañétu.

⁶⁵ Ehdúhjáa Jetsóó nééneéllii diibye llúúvájte avyéjuube íwajyámú dówárijcyámeíbyéré nééhií:

—Áánu ¿íveekí Píívyéébedi uuhívatéhi? Ahdícyane íñéllihyéécó tsijtye éhniíñevu dííbyé hallúvú úúballéiyáhi. Muurá íñe ámuha melléébóneríyé uuhívatéébe Píívyéébedi. ⁶⁶ ¿Áábeke muhdú ámuha méijtsúcunúhi?

Áánéllihyééhjáa néémeé:

—Muurá ímiááné ímityúné ihjyúvaábe. Áánéllii illuréjuco dibye dsíjiveíñe.

⁶⁷ Ehdúhjáa ínñéene dííbyeke méénuméré íhyúmi úníchihcyúhi. ⁶⁸ Aanéhjáa tsaate dííbyeke imyéénúne nééhií:

—Ehdu idyé Críjto u íjcyabe cána waajácú caabyé uke méénune.

*Péédoro tóónúmeíñe**(Mc 14.66-72; Rc 22.56-62; Ja 18.15-18, 25-27)*

⁶⁹ Áánacáhjáa Péédoro lláhátsiri ácuúcunúhíjcyáábe éllevu tsáápille tééja múnáá únú múnáalle ipyééne néé dííbyeke:

—Úpée idyé éhne Jetsóoma ú ícyahíjcyá Gariréa múnáájpiíma.

⁷⁰ Áronáacáhjáa pámeere tétsihyi íjcyame lléébónáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu o wáájácúúbedíjíí óóma ú ihjyúváhi.

⁷¹ Ehdúhjáa ityóónútsihdyu lláhátsi llehówa íjcyáhullévú péébeke idyé tsíjpile íájtyúmíne tétsihyi íjcyámeke nééhií:

—Áánúu muurá idyé ícyahíjcyá Natsarée múnáájpi Jetsóoma.

⁷² Áánéllihyéhjáa idyé tsiíñe tóónuube nééhií:

—Éje, tsá o wáájácúú dííbyeke. Muurá Píívyéébe waajácú o állityúne.

⁷³ Ááné illúhwuúréhjáa tsijtye dííbyeke nééhií:

—Áánerá ímiááné diibyéjuco uu Jetsóo mamýmúejpi. Muurá díhjúture muha méwaajácú diibyéjuco u íjcyane.

⁷⁴ Ehdúhjáa ditye nénéllii tsiíñe ityóónúne llíhcyámeíbyéré nééhií:

—ímiáánetúré tsá o wáájácúú muubá Jetsóo íjcyáábeke! ¡Muurá Píívyéébe waajácú o állityúne!

Ehdúhjáa díbye néérónáa tsúuca cáraca májtsiváhi. ⁷⁵ Áánetúhjáa botsíi ítsáaveebe Jetsóope dííbyeke nééne ímiááné dííbyé uráávyé múnáájpi íjcyaróné díbye tóónúñe cáracámúu májtsivatúné ihde 3-íjyúva. Aabéhjáa áachívú icyájtúcuíñúne ílluréjuco tááne ávyetá ihnáhó ímiááné ityóónúne ítsááveneri.

27*Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene**(Mc 15.1; Rc 23.1-2; Ja 18.28-32)*

¹ Ááné tsitsíínevúhjáa pámeere llúúvájte avyéjútémá túkevjtsojte pítyácójcatsí ímíñeúvú muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíñe. ² Áábekéhjáa idyóhjinúubeke tsajtyémé téené iíñújí ávyéjuube Pirááto éllevu díbye muhdú iñéé dííbyedítyu.

Jóoda Ijcaríóóte dsíjívéne

³ Áánetúhjáa díbye Jóoda tsúuca dííbyedívú imyéénutsójúcóónéllii botsíi ítsaave íveekí ímityúné imyéénúne. Áánemáhjaa diitye llúúvájte avyéjútémá túkevjtsojte íjcyáme éllevu peebe dityéé áhdone dsídsi 30-jíva íjcyane íóómíchoki. ⁴ Aabéhjáa neeté diityéke:

—Íveekí ímityúné ó meenú íñé ímityúné méénútúúbedívú o llííhyanútsóíñeri.

Áronáacáhjáa néeme dííbyeke:

—Máhdúníhyaáj, muhdú idyé muha méméenuú ihdyu díhyallúrí íjcyane.

⁵ Ehdúhjáa dííbyeke ditye néénéllii teene dsídsi ílluréjuco díbye durúvájáj píñévú wácháacárone. Átsihdyúhjáa tsátsihvu ipyééne ílluréjuco díbye íkyéjtúhityu íóhbáyúmeíñeri dsíjívéne.

⁶ Aanéhjáa teene dsídsi llúúvájte avyéjúté iújcúne nééhií:

—Tsá íñe dsídsi Píívyéébe wáábyuta mepícyohíjcyané pañévú mepícyóóityú dsíjívétso áhdó tene íjcyánéllihye.

⁷ Áánemáhjáa bóónétu íjtsámeímyé téénema íáhdoíñe tsátsii ííñújí ‘Llíyhllóné nijcyó múnáájpi iíñújí’ némeítsí tétsihdyu tsííñe iíñújí múnáa dsíjívémeke

icyúúuhjycyaki. ⁸ Téénéllii muurá icyoocápi tétsii mémé ‘Tújpácyo hájtsi’. ⁹⁻¹⁰ Ehdúu pajtyéné Píivyéébé ihjyú uubáalle múnáajpíhjáa Jeremía illu néhdújuco: “Ujcúmé ijraéémú dsiiidsi dííbyeke idsíjívétsóne áhdó 30-jíva. Áánema áhdómé tsátsii ííñuji ‘Líyihllóné nijcyó múnáájpí ííñúji’ némeítsii.” Ehdúhjáa muurá íhdétújuco Jeremía téénetu nééneé.

Piráátó úmíwari Jetsóó íjcyane
(Mc 15.2-5; Rc 23.3-5; Ja 18.33-38)

¹¹ Aanéhjáa tsúuca Jetsóoke tsajtyéjucóomé tééne ííñújí ávyéjuube Piráátó éllevu. Aabéhjáa népejtsó dííbyeke:

—¿A uu jodíómú avyéjuube? Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó.

¹² Aanéhjáa tétsihvu idyé diitye llúúvájte avyéjútémá túkevjtsojte tsiíñe állíyucóó dííbyé hallúvu. Áronáacáhjáa tsá díbye ííneúbá néétu diityéke.

¹³ Áánélliihyéhjáa Piráátó néé dííbyeke:

—¿A ú lléébora aatye ímityúné úhdityu íhjuváne?

¹⁴ Áronáacáhjáa tsá díbye áñúcutúne. Ájyúhjáa diibye ávyéjuube Piráátó dííbyeke íiná néétuube ílluréjuco úllévenúne.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíñe
(Mc 15.6-20; Rc 23.13-25; Ja 18.39-19.16)

¹⁵ Aabéhjáa diibye Piráátó paíjyuva teene pajtyété wañéhjí pañe ichívyétsohjycyá cúvéhóójari íjcyámedítýú tsáápi hallúvú ditye íhjuvábekéjuco.

¹⁶ Aanéhjáa téjyú ‘Barabáa’ némeíbyé cúvéhóójari ávyeta ímityuube íjcyáábeke pámeere wáájacuúbe. ¹⁷ Aanéhjáa tétsihvu dóbéévemeke diibye Piráátó néehí:

—¿Cáábyeké o ácádsíjcaáyóné ámuha méimílléhi? ¿A Barabáake, mityá Jetsóoke dííbyere ‘Críjtoó’ némeíbyekej?

¹⁸ Ehdúhjáa diityéké dílloobe íllure Jetsóodi íñómítááváne ditye ehdu dííbyeke dáriívené iwáájacúnema.

¹⁹ Aabéhjáa íavyéjú íjyáwá hallúrí íjcyáábeke tsaate úúballé mewa íllu nééneé: “Álíuube ihdyu tsáma Jetsóoke ímityúné méénudí ííne ímityú méénúúbekéjívá dííbyé hallúrí tene íjcyátuki. Ípyeícóne ávyetá apííchó ó tuwá dííbyé íhdéhacáneecu.” Ehdúhjáa mewa nééne úúballémé dííbyeke.

²⁰ Áronáacáhjáa llúúvájte avyéjútémá túkevjtsojte pámeere tétsihvu píhcyáávemeke néé ditye Barabáa hallúvúré íhjuvúva díbye íjchívyeki. Áánetúhjáa néeme Jetsóó hallúvú ditye íñéé díbye dsíjívéíñe. ²¹ Áámekéhjáa tsiíñe neebe Piráátó:

—¿Aanéhaca ímiááné cáábyeké o ácádsíjcaáyóné ámuha méimílléhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Muha méimíllé Barabáakéré u íjchívyetsóne.

²² Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Ácooca muhdú ó méénuú Jetsóoke Críjto íjcyáábeke?

Áánélliihyéhjáa pámeere néehí:

—¿Dííbyedívú ihdyu wátyétyehcútsó páwachékevul!

²³ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca íiná ímityúné méénuúbe?

Áronáacáhjáa tsiíñe éhníínevúré kéévánécoba néémeé:

—¿Muúbe wátyétyehcútsó dííbyedívul!

²⁴ Ehdúhjáa ditye néénéllii tsáhájucó díbye ímbájchotú Jetsóó icyánéjcu. Aabéhjáa apíichówuúréjucó ditye íbóribáávénéllii nújpacyo ityáúmeíjpácýori pámeere ííténáa íhyótsicu níjtyámeíbyéré néehíi:

—Árone néhi tsá táhallúrí tene íjcyáityú eene íiné ímityú méénútúúbeke ámuha medsíjívétsoíñe. Ámúhá hallúríyei teéne.

²⁵ Áánélliihyéhjáa nééme dííbyeke:

—íÓvi néhi ihdyu pámeere múúháj tsíménémúháábemájucó múúhá hallúrí teene dííbyeke muha medsíjívetsóne!

²⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllii tsúúca íjchívyétsoobe Piráátó Barabáakére. Áánemáhjáa Jetsóodívú iwátsíhcyútsóne diityédívuréjucó díbye íhvejtsóné diityéréjucó iwátyétyéhcu páwachékevu.

²⁷ Áábekéhjáa dííbyé já pañévú tsodáhómú íááhívétsóóbedívú píhcyaavéhi.

²⁸ Aaméhjáa dííbyé wajyámúúné ityácóríjcóne uácó tújpájácoba nééné wajyámuvu. ²⁹ Áhduréhjáa tsuhjúuhónetu imyéénúné cháhíiwavu íávojhácóóbeke éjejcállómé úméheívu. Áánemáhjáa dííbyé lliiñévú ímíhmóúbáne íúúhívaténemáyé wáñejcómé:

—íÑóóooj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme: Áánu muurá jodíómú avyéjuúbe.

³⁰ Áhduréhjáa dííbyé hallúvú íúnityójcóne dííbyedi íjcyai úméhéiyi íllaáyohíjcyámé íhñíwáutu. ³¹ Ehdúhjáa dííbyedi íúúhívaténé níjcautu teeja wájyámúcoba dííbyedítyú ityácóríúcúne páñétújea íwajyámuvuréjucó ditye úacóne. Áánemáhjáa tsajtyémé páwachékevu iwátyétyéhcióhullévuréjucó.

*Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne
(Mc 15.21-32; Rc 23.26-43; Ja 19.17-27)*

³² Aaméhjáa péeme cábuuvé Tsiréene múnáajpi Tsimóodívu. Áábekéhjáa íhbutómé Jetsóoke iwátyétyéhciówáchékevu.

³³ Aaméhjáa úújeté tsátsihvu heeberéómú ihjyúrí ‘Niwáupáájí’ nééiyóné ‘Góógota’ némeítsihvu. ³⁴ Átsihvúhjáa Jetsóoke íjchorómé bíinojpácýó paapáwu néénetu íuménújpácýotu. Aanéhjáa ípíhjácúróne tsá díbye ádotúne.

³⁵ Áábekéhjáa tsúúca wátyétyehcúmé téwachékevu. Áánemáhjáa tsodáhómú néhcójcatsí caatyé éhjáhjí dííbyé wajyámúúné íjcyaiñé iwátújcatsíki. Ehdúu pajtyéné tsaapíhjáa Píívyéébé íhjúu uubáalle múnáajpi íllu néhdújucó: “Táwajyámúúné caatyé éhjáhjí íjcyaiñé íñéhcójcatsíñe wátújcatsíimye.” Ehdúhjáa muurá neebe Píívyéébé íhjúu uubáalle múnáajpi. ³⁶ Aaméhjáa tétsihvuré diitye tsodáhómú íáhcúbáne téhmehíjcyá dííbyeke. ³⁷ Áábé níwáú caamééhullétúhjáa téwachéketu pícyóómé tsíménetu icyáátunúné íllu nééneé: “Áánu Jetsóó jodíómú avyéjuúbe.”

³⁸ Téhduréhjáa téijyu tsaatétsí ímityúmútsikye wátyétyehcúmé dííbyé úníutu panéjcuvatú íjcyáwáchékéécútu. ³⁹ Aanéhjáa dííbyeke úújejémé dííbyedi íúúhívaténe ‘wamíwamí’ nehíjcyáhi. ⁴⁰ Áábekéhjáa néémeé:

—Ehdúívaabée eene ú nehíjcyá duurúvaja u wácávyáhcoja 3 coojívatúré tsiíñe u pájáávétsoíñe. Áyu cána bo pájtyetétsaméi eene éwachékevu uke ditye wátyétyéhciónetu ímíááné diíbyéjucó Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchííjyu.

⁴¹ Téhduréhjáa idyé llúúvájte avyéjúttee, taúhbájú uwáábojtee, túkevjtsojtee, íjcyame íúúhívaténemáyé néjcatsíhi:

—Tsjtyekée ímíááné pátyetétsohíjcyáabe. Árónáa tsáháhaca díbye píívyetétú íiye ípájtyetétsámeíñe.

⁴² Aabe cána bo óví ímiáané mee ijraémú avyéjuube íjcyáhajchíí éwachéketu ditye wátyétyehcúné ityábáhcyúmeíñe pájtyeté botsíi dííbyeke mecáhcújtsóne dííbyeéjteréjuco meíjcyaki. ⁴³ Muurá Píívyéébedívú cátsípáávehíjcyaaábe. Aabe cána bo óví dííbyeke pájtyetétsó ímiáané díbye némeíhijcyádú dííbye Hajchi díbye íjcyáhajchííjyu.

⁴⁴ Áhduréhjáa dííbyé úníutu ditye wátyétyéhcumútsí uuhívaté dííbyedi.

Jetsóó dsíjivéne

(Mc 15.33-41; Rc 23.44-49; Ja 19.28-30)

⁴⁵ Téjyúhjáa cójípínétú íjyunúné cuuvé tujkévevújuco. ⁴⁶ Ájyúhjáa Jetsóó ávyetá ihnáho wáníjcyámeíbyé néehíi:

—Eríj, Eríj, ¿rama tsabatááni? —Tápiivyéébej, Tápiivyéébej, ¿íveekíami oke ú íhvejtsoj? Ehdúhjáa néeyóné ehdu neébe.

⁴⁷ Aanéhjáa tsaate tétsihyi íjcyame ehdu díbye wáníjcyámeíñe illéébóne néehíi:

—Éje, aadi Eríadi wáníjcyámeí Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáájpiúvudi.

⁴⁸ Áánéllihyéhjáa tsaapi ícúí idsííneíñúne wáyámubádú néene bíínójpácýó kiwátyetu iééníyojéné úméhéí nájcautu ipícyoonévú cújuuvé díbye ííhároki.

⁴⁹ Áronáacáhjáa tsijtye néé dííbyeke:

—Óvíyacóóne, dáácudíñe. Bo óví Ería pájtyetétsová dííbyeke.

⁵⁰ Áánáacáhjáa tsííñe ávyetá ihnáho iwáníjcyámeítsihdyu ílluréjuco díbye dsíjivéne. ⁵¹ Ááné tujkéveríhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsíi watájcó wáyámúwácoba dóchéreevé cáámetu baavújuco panéjcvávú wajítahnécú. Áhduréhjáa téjyú ííñuji vaaúmeíñeri néwáyúcobané wáhcabáhi. ⁵² Áhduréhjáa níjkyene wáhcabánetu cahcújtso múnáape dsíjívehíjcyámé tsííñe bóhíime íjchívyécunúhi. ⁵³ Aaméhjáa Jetsóó bóhííne boone Píívyéébe cóómí Jerot-saréevu péémeke mítyame ájtyumíhi.

⁵⁴ Áánétúhjáa eene dííbyeke téhmehíjcyáné tsodáhómú íavyéjúúbemáyé ávyetá mityáné íllytýé téjyú ííñuji vaaúmeíñema tsííñehji pájtyene íájtyúmíneri. Áánemáhjáa néémeé:

—¡A ihdyúha ímiáané Píívyéébé Hajchi áánuú!

⁵⁵ Ájyúhjáa tsaate walléémú kémuélléturé íítehíjcyá dííbyeke ditye dsíjívetsóné dííbyemáa Gariréa ííñújitu tsáame dííbyeke ícúvehíjcyáme.

⁵⁶ Áámemáhjáa íjcyámé Maaría Madarénaa, Jacóóboma Jotséemútsí tsíjju Maaríaa, Tsebedéó hájchimútsíj tsíjjuu, éhdume.

Jetsóó ítémeho ditye cúúune

(Mc 15.42-47; Rc 23.50-56; Ja 19.38-42)

⁵⁷ Ááné íjyúnunuvúhjáa Jotséé Arimatéa cóómí múnáajpi íhtsútuube íjcyaaabe Jetsóoke úráavyehíjcyaaabe péé Pirááto éllevu. ⁵⁸ Aabéhjáa táúmeí dííbyeke dííbyeúvú ítémeho icyúúuki. Áánéllihyéhjáa neebe ítsodáhómuke ditye íájcuiki. ⁵⁹⁻⁶⁰ Aabéhjáa tééhoúvuke íbíjínúne cuúú béhéjuréhjáa íhllíi nééwájitu íbóhdótsóhéjú pañévu. Áánemáhjáa nééwáyúcobávú téheju iwátájcoíñúne péjúcoóbe. ⁶¹ Ááné boonéhjáa tétsíyé téhejú úníuri Maaría Madarénamúpí tsíjpile Maaríama ácuúcunúhijcyáhi.

Jetsóó níjkye ditye téhmene

⁶² Áané tsijcyóójihjáa teene pajtyéte wañéhjí lléevá tujkénujcoójí diitye llúuvájté avyéjurtémá paritséomú péé Pirááto éllevu. ⁶³ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—Ávyéjuubej, muha méitsaavé téallíújaúpe 3 coojívatu tsiíne ibóhííne nééneé. ⁶⁴ Áánéllii cána cóhpejtsótsó ímíñeúvú dííbyé nijkyévuj. Ááne ímíñeúvú tehmétsó téhajchótá 3 coojívá dííbyé mamýmú pejco illure iñáníjyéne míamúnáake ‘tsúúca muurá Jetsóó éhnée ditye dsíjívétsoobe tsiíne bohííhi’ iñéeneri éhniíñevu meke iállíúúnútki.

⁶⁵ Áánélliihyéhjáa Piráátó néé diityeke:

—Aané wa ihdyu aatye tsodáhómuma mepééne mécohpejtsó ámuha meímillédu.

⁶⁶ Ahdújucóhjáa ditye tsaatémá ipyééne teeu nééwayu icyóhpejtsóutu cáátunúne múha teene idyómájcótuki. Áánemáhjáa diitye tsodáhómuke téhmétsoíñúme.

28

Jetsóó dsíjíveebe tsiíne bóhííne (Mc 16.1-8; Rc 24.1-12; Ja 20.1-10)

¹ Aanéhjáa wáyeéévécóójí tsiíjyú tsiíñé tsemáánaréjuco déjúcoóvejcóójí cúúvéneturé Maaría Madarénamúpi tsíjpille Maaríama úújeté teene níjkyeé.

² Áánacáhjáa ííñuji íhnáhó vaaúmeí níjkyéji múnáajpi níityéné tujkéveri. Aabéhjáa teene níjkyé watájcó nééwáyúcoba icyávihiyícyúne tééú hallúvú ácuuvéhi. ³ Áábé wajyámúhjáa ávyeta tsitsíwu néébé ámítsaráhcó éhne múúne chijchi rórihcyódu. ⁴ Áábedíhjáa diitye tsodáhómú ténijkye téhmehíjcyarómé ávyetá íhnáhó iíllityéne íjcyaiñú múu dsíjívédu. ⁵ Aabéhjáa néé diityépi Maaríamúpike:

—Méíllityedííne. Muurá ó waajácú ámuhipi meúújévaróné Jetsóoke éhnée páwachékevu ditye wátyétyéhcúneri dsíjívéebeke. ⁶ Árónáa tsáhájucó díbye níkyéhéjú pañe íjcyájúcootúne. Tsúúca tsiíne bohíjúcoobe ípyéé iñéhíjcyádújuco. Cáhawáa idyé méuujévá íñe dityéé dííbyeke pícyohéjú íévehéjuréjuco íjcyane. ⁷ Ahdícyane íícúí mepééne méuubállé dííbyé mamýmuke tsúúca díbye tsiíne ibóhííne diityé ihde péjucóóné Gariréavu téhullévú diityémá íájtyúmíjcatsíki. Ééneréne ihdyu ó imíllé ámúhpíke o úúballéne.

⁸ Ahdújucóhjáa íícúí dityépi dsíínéríyé pééne múúha éllevu múúhakey iúúbálleki. Aamúpihjáa iíllityéróne mítyane ímíjyuuvéhi. ⁹ Áámúpidívúhjáa Jetsóó ibóhówáávéne diityépike díllóhi. Áánélliihyéhjáa íícúí dííbyéj tuháacyuvu waamúpi dííbyeke idyúúruváne. ¹⁰ Áámúpikéhjáa neébe:

—Méíllityedííne. Wa ihdyu íícúí mepééne méuúballété tsijtye tahñéjkeke ditye ipyéé Gariréavu téhullévú muha maájtyúmíjcatsíki.

Múhdurá tsodáhómú úúballéne

¹¹ Aamúpihjáa pééne tujkéveri tsodáhómú dííbyé nijkye téhmehíjcyámedítýú tsaate péé ímunáá coomívu. Aaméhjáa úúballété llúuvájté avyéjurtéké muhdú tene pájtyene. ¹² Áané lliíñétúhjáa túkevjtsojtémá iúcújcatsííne pítyácójcatsímyé muhdú iñééíne Jetsóópe bóhíjúcoóityúne iñéhíjcyáneri iñéétsámeityuki. ¹³ Aaméhjáa mítyane diitye tsodáhómuke íáhdóne néehíí:

—Tsáama ménehíjcyaco “pejcohjané muha mecúwaíñúne hallúrí ímamyémúré újcuje Jetsóó ítémeho.” ¹⁴ Aane néhi méííñújí ávyéjuube iwáájácúne ámúhadívú

cáyobáávatéhajchíí muha ámuhá hallúvú méihjyúvaá dibye muhdú ámuhákye imyéénútuki.

¹⁵ Ahdújucóhjáa diitye tsodáhómú ditye áhdónélli illure iállíñe néhijcyané ímamyémúré Jetsóó ítémeho újcujéne. Aane muurá ícyoocápíi ehdu tsaate tamúnaa jodíómú úúbállehíjcyáhi.

*Muhdú ditye wákímyeíñe ímamyémuke Jetsóó nééneé
(Mc 16.14-18; Rc 24.36-49; Ja 20.19-23)*

¹⁶ Aanée muha 11-mevaréjuco dííbyé mamyé mú meíjcyame mepée Gariréa iiñújí caméhbaúvú múúhakyée dibye néhbaúvu. ¹⁷ Aamée muha tétsihvu dííbyedívú meúújetémé méduurúvá dííbyeke tsaate múúhadítýú dibye bóhíine cáhcújtsótúrónáaaca. ¹⁸ Áronáacáa múúhakyé neébe:

—Muurá Píívyéébe oke picyóó páneere ííñujíi, níjkyejíi, íjcyané avyéjuube o íjcyaki. ¹⁹ Ahdícyane óví ámuha pahúllevá iñújííne múnáadívú métsújaúccú táuwááboju. Aane cáhcujtsómeke téené uubállé métsótsohíjcyaco Méécááni mémerii, Íapíícho mémerii, tamyémeri, íjcyane. ²⁰ Áámeke ihdyu ímíñeúvú méúwááboco tátyaúhbaju néhdu ditye íjcyaki. Aabe muurá ámuhamáyé ó íjcyáa paíjyuvaré ííñují níjkévanévújuco. Áyu tehjújuco.

MÁÁCOÓ Mááco Jetsóodítýú cáátúnuháámi

*Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne
(Mt 3.1-12; Rc 3.1-9, 15-17; Ja 1.19-28)*

¹ Íllúu tujkéváné Píívyéébé Hajchi Jetsocríjtó mepájtyetéiñe méénúné uwááboju.

² Píívyéébé ihjýú uubálle múnáajpíhjáa Itsaiaúvú caatúnú íwaajácúháámitu tsúúcajátújuco tsojtsó múnáajpi Jóáádítýu íllúú:

Ó pícyoó díihde tsáápiikye dibye iúúbálle míamúnáake ditye íímíbaávyéne ímí uke iwáátsúcúpéjtsoki. ³ Aane méllééboó íinéubará píívyétúné iíñújiri íjcyaaabe keeváwu íllu úwaabóne: “Méímibáávyé ímítýú ámuha meícyahíjcyánetu tsaímíyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íajtyumívaki.”

Ehdúhjáa Itsaía íwaajácúháámitu caatúnú Jóáádítýu.

⁴ Ahdújucóhjáa dibye íinéubará píívyétúné iíñújiri úwáábohíjcyáné míamúnáake ditye ímítýúné íjcyahíjcyáné ííhvéjtsóne ímíánejcúveréjuco ííbúwááve díityé ímítýú íábájíívémeíki, áané uubállé ditye itsójtsótsámeíki.

⁵ Pahúllevátúhjáa Jodéa iíñújri múnáadítýú píhcyáávehíjcyámé dííbyedívú dííbyé uwáábó illéébúcunúki. Téhduréhjáa Jerotsarée múnáadítýú mítyame píhcyáávehíjcyáhi. Áamedítýúhjáa ímítýúné imyéénuhíjcyáné úúbállémeke tsótsohíjcyaaabe Joodáatu.

⁶ Aanéhjáa díibye Jóáa camééllómú ihjínetu méénúmeíñe wajyámúúnema íjcyáábéj píínétú ócájimííhé chiúcunúhi. Aabéhjáa tséréémuke dohíjcyáhi. Téhduréhjáa ímúhojpácyó ádohíjcyaaabe. ⁷ Aabéhjáa úwááboobe nehíjcyáhi:

—Muurá íjcyaaabe tsijpi táhboone úwáábóibye táehnííñevu íhstútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájíubaré o tácoríúcu dííbyedívú o pííhívéítýúroóbe. ⁸ Muurá ámúhake nújpcyori ó tsótsohíjcyáhi. Áánetu ihdyu díibye ámúhá pañévu pícyoó Píívyéébé Apíícho.

*Jóáádivu Jetsóó tsójtsótsámeíñe
(Mt 3.13-17; Rc 3.21-22)*

⁹ Téijyúhjáa Jetsóó péé Gariréa iíñújiri íjcyacóomí Natsaréetu díibye Jóáa éllevu Joodáatu dííbyeke dibye itsójtsoki. ¹⁰ Aabéhjáa tsúúca dibye tsójtsótsihdyu íjchívyeebe ííténáa cáámetu Píívyéébé Apííchó níityé dííbyedívú íjuuúdu nééneé.

¹¹ Áanáacáhjáa idyé cáámetu Píívyéébe néehíí:

—Uu Hájchíwúuke o wájýúúbedi mítyane ó ímíjyúúhíí.

*Jetsóoke Naavéné máváríjchóne
(Mt 4.1-11; Rc 4.1-13)*

¹² Ehdúhjáa dibye tsójtsómeíñe boonétú Píívyéébé Apííchó dííbyeke tsajtyé íinéubá píívyétúné iíñújívu. ¹³ Áhulléhjáa íjcyaaabe 40 coojíva apáámyéré iyámé íjcyáhulle. Áábekéhjáa téhullévú Naavéné máváríjchóóbeke níjkyéji múnaa pííáábohíjcyáhi.

*Jetsóó úwáábótújkenúne
(Mc 4.12-17; Rc 4.14-15)*

14-15 Aanéhjáa téjyu tsojtsó múnáajpi Jóáake ditye cuvéhoojánúné boonétú Jetsóó péé Gariréavu. Áhullé múnáakéhjáa Píívyéébé avyéjuvu muhdú meúcaávéeíñé úwááboobe néehí:

—Tsuúca Píívyéébe íavyéjújete íjcyáímyeke újcúíñe éévé úújetéhi. Ahdícyane ílluréjuco méihvéjtsó ímityúné ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámúhá íjtsaméí ímiánejcúvuréjuco mecápáyóóvéne mécahcújtsó íñe mepájtyetéeíñe uwááboju. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

4-meva ímamyémú íjcyáímyeke Jetsóó újcune
(Mt 4.18-22; Rc 5.1-11)

16 Aabéhjáa Gariréa unéú úníuri péébe úújeté Tsimóomútsí íñahbe Aderéema amómeke tsínuhíjcyámútsidívu. 17 Áámútsikyéhjáa neébe:

—Ámuhtsij, ookéréjuco méuráávye. Muurá íñe amómé lliiñája múnáajtétsí ámuhtsi meíjcyámútsikye ó pícyoó míamúnáakéréjuco Píívyéébedívú ámuhtsi meíbúwáávésóíñe wákimyéivu.

18 Ehdúhjáa Jetsóó néenélíi teenémáyé íjtsínuuháñé íhvéjtsóne peemútsí dííbyemáyéjuco.

19 Áámútsimáhjáa péébe éhniíñéwuúvú úújeté Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboo, Jóáaa, íjcyamútsí íhmííne pañe íjtsínuuháñe pájáábohíjcyamútsidívu.

20 Áámútsikyéhjáa idyé díbye píúvánélíi íhmííne pañe cááni Tsebedéoma ípiáábojte íjcyámedítýú peemútsí dííbyemáyéjuco.

Tsáapí pañétú naavéneke Jetsóó wáagoóne
(Rc 4.31-37)

21 Éhdúmekéhjáa iújcúmema Jetsóó úújeté Capenaóovu. Aabéhjáa téhulle wáyeéévejcóójí pihcyáávújá pañévú úwaabóhi. 22 Ááneríhjáa mítyane ullévenúme ávyetá tujkévé ávyéjuube múúne íhjúvájító díbye íhjúvánéri. Tsáháhjáa díbye íhjúvatú taúhbájú uwáábojte íhjúvahíjcyádu. 23-24 Áíjyúhjáa tééj páñe tsaapi naavéné ípañe íjcyaaabe kévádíjcyó íllu dííbyeke:

—íJetso Jetsóoj, Natsarée múnáajpi u íjcyaaabej! ¿Íveekí múúhake ú pátsárijcyóváhi? ¿Mityá múúhake ú waagóovaj? Muurá uke ó waajácú ímiáábé Píívyéébé Hajchi u íjcyane.

25 Áánélíihyééhjáa neebe dííbyeke:

—íCúúvéhulléré díícyal íDíjchivye áadí pañétu!

26 Ááneréjucóhjáa naavéné wáníjcyámeíbyéré íjchivyéné dííbyé pañétú ávyetá íhnáho dííbyeke íáméjcatsíchónema. 27 Ehdúhjáa Jetsóó méénúneri pámeere íllityéne néehí:

—¿Múhdutúami aabye ehdu meénuj? Ávyetáha ímiááné tsíhdyure dííbyé uwááboju. Muhdú naavémú íjcyarómé íjchívyé díbye néenetu.

28 Ehdúhjáa díbye méénúné uubállé tsújaavé páneere Gariréa íiñújiri.

Tsimóo Péedoró báabeke Jetsóó bóhítsóne
(Mt 8.14-15; Rc 4.38-39)

29 Átsihdyúhjáa pihcyáávújá pañétú péeme tsaméhjí Jacóóboo, Jóáaa, íjcyame Tsimóoma Aderéemútsi jávu. 30 Áíjyúhjáa Tsimóo baabe áíívyeri chémene úúballémé Jetsóoke. 31 Áánélíihyééhjáa díílle éllevu ipyééne íhyójtsitu díbye íjyóucjárolle tsúúca íbóhííne díityéké májchotsóhi.

Mítyámeke Jetsóó bóhítsóne
(Mt 8.16-17; Rc 4.40-41)

32 Aanéhjáa tsúúca meíjyunúrónáa tsívahíjcyámé dílbye éllevu naavémú ípañe íjcyáméhjima tsíñéhjiri chéméméhjike dibye íbóhíitsoki. 33-34 Mítyaméhjáa técoomí múnáa tééjavu tsáámedítyú páhduváré nénéhji chémeri íjcyámeke bóhíitsohíjcyáabe. Áhduréhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke waagóohíjcyáabe. Aaméhjáa diitye naavémú muubá dibye íjcyane nééíyónáa tsá dibye diityéké íhvéjtsotú ditye íhhyúvaki. Waajácúméhjáa dílbyeke.

Jetsóó úwaabó pahúllevaré Gariréa iññúji pañe
(Rc 4.42-44)

35 Áané tsitsívenúhjáa pejcójuco técoomítyú dibye péene tsátsihvu Píivyéebema íhhyúvaki. 36 Áábekéhjáa Tsimóó iñahbéjtema néhcotéhi.

37 Aaméhjáa íajtyúmíibeke néehíi:

—Míamúnáa uke néhcohíjcyáhi.

38 Áánéliihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa metsu éhcóomíjívú mepéé técoomíji múnáake idyé o úwááboki. Muuráhjáa ímichi téenélii o tsááhíi.

39 Aabéhjáa pihcyáávejáané pañévú pahúllevá múnáa Gariréa iññújiri íjcyámeke úwáábohíjcyá tsaaté pañe naavémú íjcyámeke wáágóobére.

Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhíitsóne
(Mt 8.1-4; Rc 5.12-16)

40 Áábé lliiñévúhjáa íjpi chájááveebe imímóúúveténe néé dílbyeke:

—¿Aca muhdúiyó teene oke u bóhíitsóne?

41 Áánéliihyéhjáa dílbyeke idyócáraúcunúne dílbyedi ídáátsóvéne neebe:

—Mu ihdyu tehdújucoj.

42 Ehdúhjáa dibye néenemáyé tsúúca bóhíibe. 43 Áábekéhjáa neebe:

—Dúúballedí tsaate juuváyí uke pájtyémeke íñe muhdú u bóhíine.

44 Tsapéhduré llúúváabe éllevu péene dílbyedívú dúhjétsámeityeco. Ááne Moitséúvúu néhdu íñe u ímíjpyeténe hallúvú Píivyéébeke tsíeméneri ú ícúveé téénetu míamúnáa iwáájácu tsúúca u bóhíjucóone.

45 Ehdúhjáa dibye bóíjcyúrónáa pámeekéré juuváyí ipájtyedúmeke úúbáleebe muhdú íbóhíine. Aaméhjáa mítyane Jetsóodívú pihcyáávehíjcyánélii tsáhájucó dibye píivyetéú múhdutú cóomí pañévú iúcáávéiyóne. Áánéliihyéhjáa pehíjcyáabe ímichi ditye íjcyátútsihjírye. Áróne pañéhjáa pahúllevátú dílbyedívú pihcyáávehíjcyáme.

2

Íjpi vááúmeítyúúbeke Jetsóó bóhíitsóne
(Mt 9.1-8; Rc 5.17-26)

1 Ehdúhjáa tsucájá tsiéllé íjcyátsihdyu tsííne óomiibye Capenaóovu. Áané uubálléhjáa idyé ícúíwuúré tsúúca waajácúmé técoomí múnáa. 2 Aaméhjáa dílbyedívú pihcyáavémé dibye íjcyaja wáhpécunúmeke úwááboobe. 3 Áánacáhjáa 4-meva tsívá íjpi vááúmeítyúúbeke dílbye éllevu. 4 Árónacáhjáa tsá ditye píivyetéú iúújetétsóné mítyane míamúnáa íjcyánéliihye. Áánéliihyéhjáa cáámetu dibye íjcyátsíi tujkévetu idyóhejúróne botsíi dílbyeke niityétsóme.

5 Aaméhjáa ímí cáhcujtsóné iwáájácu neebe Jetsóó dílbyeke:

—Llíhij, tsúúca úhdi o ídáátsóvéne dímítyú ó ábájíivéjucóohíi.

6-7 Ehdúhjáa dibye néénetu tétsihyi íjcyame taúhbájú uwáábojte néjcatsíhi:

—¿Aca íveeki aabye ehdu ihjyúvá Píivýéébe ímí dííbyedívú íjtsúcunúnejíivari? Muurá ihdyu apáábyéré Píivýéébe piivýeté míamúnáadítyú ímítyú iwáágoóné diityédí ídáátsóvéne. 8 Ehdúhjáa Jetsóodítyú ditye néjcatsíñé iwáájácúne neebe diityéke:

—¿íveeki ímityúné óhdityu ámuha méíjtsámeíhi? 9 ¿Aca muhdú ámuha oke méíjtsúcunúhi? Áánerá ó piivýeté míamúnáadi o ídáátsóvéne diityé ímítyuháñé diityémá o ímíbajchóne. Áánéllíi ó piivýeté áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítyú úúma o ímíbajchóhi.” Áhdure ó piivýeté o nééneé: “Dímíjpyeténe dííhbotámá dipye dihjyávu.” 10 Ahdícyane cáhawáá óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe muhdú o méénune.

11 Ehdúhjáa íñétsihdyu neebe dííbyeke: Líhij, dímíjpyeténe eene dííhbotámá dipye dihjyávu.

12 Ehdúhjáa dííbyeke Jetsóo néénemáyé tsúúca ímíjpyeténe ííhbotámá péjúcoobe pámeere íténáaaca. Ááneríhjáa mítyane iúllévenúne Píivýéébeke idyúúrúvane néémeé:

—Ávyeta tsá múijyú ehdíivane maájtyúmitúne.

Revíkye Jetsóo újcune
(Mt 9.9-13; Rc 5.27-32)

13 Áané boonétúhjáa tsiíñe Jetsóo péé únéú úniúvú ímamyémuma. Áhullévúhjáa idyé dííbyedívú píhcyáávemeke úwááboobe. 14 Átsihdyúhjáa péébe úújeté Apéó hajchi Revíi ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike íáhdótsohíjcyátsihyi ácuúcunúúbedívu. Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, ookéréjuco duráávyej.

Ahdújucóhjáa dibye pééne dííbyemáyéjuco.

15 Áábe jávúhjáa Jetsóo téijyu majchó ímamyémuma. Áámemáhjáa téhdure tsijtye majchó téenere ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnaa. Áhduréhjáa íjcyámé tsijtye ímityúmé diityéma. Mítyaméhjáa dííbyema pehíjcyáhi. 16 Ehdúhjáa dibye diityémá májchone ííténe taúhbájú uwáábojtémá paritséómú nées dííbyé mamýémuke:

—¿Aca íveeki eene ámuhá uwááboobe majchó aatyé ímityúméhjima?

17 Aanéhjáa Jetsóo illéébóne nées diityéke:

—Tsá muurá taabóobé bóhime tsáimíyé íjcyámeke táábotúne. Muurá ihdyu chéméméhjikéré tááboobe. Ahdícyane tsáháa ímíáámé wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu ímityúme wáábyú o tsáa diityéké o ímíbáávyétso Píivýéébe icyánejcúvuréjuco ditye ííbúwááveki. Ehdúhjáa Jetsóo nées paritséómuke.

Jetsóo mamýémú majcho áwatyúne
(Mt 9.14-17; Rc 5.33-39)

18 Tsáijyúhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa mamýémuma diitye paritséómú mamýémú Píivýéébema íihjyúva majcho áwahíjcyáhi. Aanéhjáa Jetsóo éllevu ipyééne tsaate dííbyeke néehíi:

—¿Aca íveeki dímamýémú majcho áwátúnáa Jóáa mamýémuma paritséómú mamýémú tsáijyu áwahíjcyáhi?

19 Áánéllíihyéhjáa diityéké neébe:

—¿Aca tsaapi táábáváné wañéhjivu tsááme ikímóóvéne majcho áwáiyáhi? Muurá teene wañéhjí aabájaabe diityémá íjcyánáa tsá ditye áwáítyuró majcho.

Ehdu nééne támamyémú tsá majcho áwáítyuró diityémá o íjcyáné hajchóta. ²⁰ Muurá ihdyu íjcyáiñé diityédítýú o pééiñe. Áijyu ihdyu óví muhdú iñehajchíí tsáijyu awámye.

²¹ Tsá muurá tene ímityú tsúúcáaja wáiyamu béhbátu mepájaabóne. Muurá teeja meníjtyúcooca éhniíñevu íllure táváajcároba. ²² Áhdure idyé tsá tene ímityú béjpácyo bíinojpácyó mepícyoone tsúúcáau míhénéu cahpáyú pañévu. Muurá béjpácyo iúhtsaráúúvéhulle táváajcó tsúúcáau. Áijyu wágóoovéné tsanéécújuco bíinojpácyoma cahpáyú. Áanéllii béjpácyo mépañénú bééú pañévúré muhdú tsanéécú íjcyátuki. Ehdu nééne tsá tene ímityú ihdeéné uwááboju béhne uwáábójú pañévú meúacóne. Ehdúhjáa Jetsóó néehíí.

Wáyeéévejcóójí Jetsóó mamyémú méénune
(Mt 12.1-8; Rc 6.1-5)

²³ Aabéhjáa tsáijyu ímamyémuma pajtyé úmihéj piínétú wáyeéévejcóójí. Áijyúhjáa ímamyémú bajtsóháñetu ujcú imájchoki. ²⁴ Áanélliihyéhjáa paritséomú néé dííbyeke:

—¿Aca íveekí aatye dímamyémú meenú íjcyooji wáyeéévejcóójí meméénúítyuróne?

²⁵ Áronáacáhjáa neébe:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu íajyabáávaténéllii íñahbéjtema Dabíiúvú téeméné méénune Píívyéébé waajácuháámitu cáátuváne?

²⁶ Muuráhjáa Abiatáa llúúvájte avyéjuube íjcyáijyu duurúvájá pañévú iúcáávéne imájchoítyuróné Píívyéébé ícúvé pááa tééjá pañévú pícyámeíhijcyáné majchómé apáámyéree llúúvájte máchohíjcyáne.

²⁷ Áhduréhjáa neébe:

—Muurá wáyeéévejcóójí íjcyá míamúnaa ímí téjcooji íjcyaki. ²⁸ Áanéllii Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébé wáábyuta téhdure téjcoójí.

3

Tsáápi hójtsí Jetsóó ímíjpyetétsóne
(Mt 12.9-14; Rc 6.6-11)

¹ Átsihdyúhjáa Jetsóó ímamyémuma tsiiñe úcaavé pihcyáávéjá pañévu. Áájá pañéhjáa tsaapi múhdurá íhyójtsi neébeé. ² Aanéhjáa téijyu wáyeéévejcóójí íjcyánéllii tsaate dííbyedívúré íítehíjcyá ‘áádíkye éhne ímíjpyetétsóííbye’ iñééne téénej tééveri dííbyedívú iñéétsóroki. ³ Áanáacáhjáa dííbyeke neébe:

—Muúbej, cána dichaj.

⁴ Ahdújucóhjáa díbye pééneé. Áábedítýúhjáa neebe pámeere tétsii íjcyámeke:

—Ámuúhaj, ¿a tehdújuco tsaatéke mepíáábóiyóné íjcyooji wáyeéévejcóójí, mityá tsáhaáj? ¿A mépájtyetétsóiyá tsaate dsíjiveri íjcyámeke téjcooji íjcyaróne, mityá méíhvéjtsóiyá ditye idsíjive wáyeéévejcóójí íjcyánélliihyej?

Ehdúhjáa Jetsóó díllone tsá ditye añújcutúne. ⁵ Aanéhjáa dííbyeke tsaríwu pajtyeráhi. Áronáacáhjáa idyé ídátso íjtsúcunúúbé ditye dííbyeke cáhcújtsotúne. Átsihdyúhjáa neebe dííbye múhdurá íhyójtsi neébeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyójtsíí.

Ahdújucóhjáa díbye cújúúvénemáyé téhojtsi ímíjpyeténe. ⁶ Ehdúhjáa Jetsóó méénune paritséomú ííténe tétsihdyu pééme Heróóde hájkímuma pítyácójcatsí muhdú dííbyeke idsíjívétsoíñe.

Mítiane míamúnaa Jetsóodívú pihcyaavéne

⁷ Áronáacáhjáa tétsihdyu ímamyémuma peebe únéú úniúvu. Áabekéjháa mítiane míamúnaa úraavyé Gariréa iñúji múnaa. ⁸ Aabéjháa méénuráityúronéjhí mítiane méénúné uubállé tsújaavé pahúllevávu. Áánéllihyéhjáa mítiyame tsáácunú pahúllevátú Jodéa iñújítuu, téené iñújiri íjcyacóomí Jerotsaréetuu, Idoméa iñújítuu, Joodáa tsiñéjcutuu, Tííroó, Tsidóoo, íjcyané iñújícútuuu, íjcyane dííbyeke íájtyúmiki. ⁹ Ehdúhjáa mítiane míamúnaa Jetsóodívú pihcyaavéjúcóónéllii neebe ímamyémuke ditye mñe ímíbájcho témí pañévú iúccáaveki. ¹⁰ Mítianéjháa díbye chéméméjhike bóhíitsohíjcyanéllii ávyetárejuco ditye dííbyedívú pihcyaávehíjcyáne. Aaméjháa imíllehíjcyá dííbyeke idyómajcóné íbóhíiki.

¹¹ Ájyúhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyame dííbyé lliñévú mímóúúvémé pañétú kéévánécoba néémeé:

—¡Uu muurá Píívyéebé Hajchi!

¹² Áánéllihyéhjáa díityéké neebe ditye tsiñe tehdu íhhyúvátuki.

12-meváké Jetsóo meménú ímamyémú ditye íjcyaki

(Mt 10.1-4; Rc 6.12-16)

¹³ Átsihdyúhjáa peebe caméhbauvú íjtsúcunúdúmema. ¹⁴ Áamedítyúhjáa meménuube 12-meváké dííbyé uwááboju uwááboméré péhíjcyáímyeke. ¹⁵ Áamekéjháa ájcuube íhnháhootu ditye chéméméjhike íbóhíitsohíjcyaki, naavémú tsaaté pañe íjcyámeke ditye iwáágóohíjcyaki. ¹⁶⁻¹⁹ Aaméjháa ílluúme: díibyéjháa Jetsóo Tsimóoke Péedoródívú meménuúbee, Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóámútsikyéhjáa dííbyere chíjchí hájchimútsídívú méménumútsii, Aderéee, Perípee, Batoroméee, Matéoo, Tomáaa, Apéó hajchi Jacóóboo, Tadéoo, cananíjtámúejpi Tsimóoo, díibyéjháa Jetsóodívú méénútsóiibye Jóoda íjcyarióótee, éhdume.

Jetsóoke Naavéné píáábohíjcyané tsaate nééneé

(Mt 12.22-32; Rc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Áamemájháa Jetsóo tsúuca oomí ípyée íicyahíjcyajávu. Áánáacáhjáa tsúuca mítiane míamúnaa pihcyaavé tétsihvu. Áamedítyéjucóhjáa túhuuvémé tsá imájchóiyónéjhí éllevu íjcyatúne. ²¹ Aanéjháa iwáájácúne dííbye hájkímú tsáa dííbyeke tétsihdyu itsájtyérokí. Íjtsúcunúméhjáa díbye méívaténe.

²² Téhduréhjáa mítiyame tétsihyi taúhbájú uwáábojte Jerotsaréetu tsáame néé dííbyedítyu:

—Áadí pañe mía naavémú avyéjuube Betsebóo. Téénéllii muurá eene díbye píáábóneri tsaaté pañétú naavémuke waagóohíjcyáabe.

²³ Áánéllihyéhjáa Jetsóo díityéké néehíi:

—¿Aca múhdutú díibye Naavéné iiye waagóoméíyáhi? ²⁴ Muurá tsané avyéjujte tsajítóré íjtsámeítyúmé páhduváré idyáíívéjcatsíhajchíí íllure wáchájánújcatsí íavyéjutu. ²⁵ Áhdure tsája múnaa tsajítóré íjtsámeítyúmé páhduváré idyáíívéjcatsíhajchíí ílluréjuco ihjyátú wáchájánújcatsííne. ²⁶ Ahdu ííivane muurá Naavéné íhyájkímukéré iwáágóoca íllure pííújtsóiyá díityéjucóoyó íavyéjuejte íjcyáíyómeke. Tehdu imyéenuca íllure íavyéjú újovéjtsóíyoóbe.

²⁷ Tsá muurá tsaapi íhtsútúúbé tsíeméné dííbyé já pañétú múha tsájtyéítyuró dííbyeke tétsihdyu bóáyotúmére. Muurá ihdyu dííbyeke tujkénú íbóáyoca botsíi tsájtyéíyómé dííbyé tsíeméne. Áronáa tsáháubá muurá díbye íhñe múhdivú

íhvéjtsóityuróne. Ahdu íivane tsá Naavéné oke píáábóityuró dííbye hájkímuke o wáámíuki.

²⁸ Imiááneturé ámuúhake o nées panévare ímityúne míamúnaa méenuhíjcyáronéhjí Píivyéébe abájííveíne diityedí ídáátsóvéne. Áhdure ímityúne óhdityu ditye ihjyúvahíjcyáronéhjí abájííveííbye. ²⁹ Áanetu ihdyu dííbyé Apííchotu ímityúne íhjyúvahíjcyámedi tsá díbye mújyú ídáátsóvéityúne. Aane tsá mújyú diityémá ímíbaávyéityúne. ³⁰ Ehdúhjáa diityéké neebe dííbyé pañe naavéné íjcyane ditye neénéllííhye.

Jetsóoke tsíju dííbyé nahbémuma újcutérone
(Mt 12.46-50; Rc 8.19-21)

³¹ Áanáacáhjáa tétsihvu tsíju dííbyé nahbémuma wajtsí áachí éhnejcúvu. Aaméhjáa tsaatéké nées ditye dííbyeke íneé díbye iúújéva diityéke. ³² Ahdújucohjáa tsaate dííbyé úníuri íjcyame neéne dííbyeke:

—Díítsíju díñahbémuma ukévá nehcome éhtsíhyi áachi.

³³ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—¿Aca caatyé tátsíjuú, táñahbémuu, táñaallémuu, íjcyame?

³⁴ Ehdúhjáa íneéne úníuri ájújcyatémeke íííte neébe:

—Áánerá téhdure ámuha waháromú táñahbémú táñaallémú méijcyá íne múhdumé tahñéjté ámuha meíjcyame. ³⁵ Muurá Píivyéébeke cáhcujtsómé díbye ímillédú íjcyame ímiáané tahñéjté táñahbémú, táñaallémú, waháromu. Ehdúhjáa Jetsóo diityéké neéhií.

4

Tsaapi bájtsónetu íjcyáne uwááboju
(Mt 13.1-9; Rc 8.4-8)

¹ Aabéhjáa tsííne unéú úníuvú úwáábóobedívú idyé mítyane míamúnaa píhcyáávéneéllíi mííne pañevú iúcaávéne téemí pañeturéjuco díbye úwaabóné diityéke. ²⁻³ Átsihvúhjáa mítyane tsíeménéhjitu úwááboobe neéhií:

—Ámuúhaj, cáhawáá mélleebúacunuj:

Tsaapíhjáa íwajcyóhá trígoúhá bájtsoobe íllure wávárajcóhi. ⁴ Aanéhjáa díbye wávárajcónetu tsáuhjí juuváj pínevú dojcóne coomímú méhdojéhi. ⁵ Áané tsiúhjíhjáa dojcó néwayúúne raahóvú íínu imíchi íjcyátútsihvu. Áuhjíhjáa ícúíwuúré ííne tétsii íínu mítyane íjcyátúnéllííhye. ⁶ Áróhiibájíhjáa chemé núhbá allóócori hállúháneríyé tébajkyéjí íjcyanéllííhye. ⁷ Áané tsiúhjíhjáa dojcó tsuhjí pañevú. Áané hallúvúhjáa teene tsuhjí wáaméneneri ííneróné dúhcúvaténé tsáhájucó neévatúne. ⁸ Áanetúhjáa ihdyu tsáuhjí dojcó tsátsii imíwu íínují nétsihvu. Aanéhjáa tsaímíyé píivyene imíwu neeváhi. Tsáhiibájíhjáa uhjénéré neeváhi. Áanetúhjáa tsíhiibájí kémú neeváhi. Áané tsihíibájíhjáa éhniíñevu mítyane neeváhi.

⁹ Ehdúhjáa tsaapi bájtsone iúúbállétsihdyu neebe diityéke:

—Ehdu teéne. Aane ihdyu óvíi lléébome icyáhjújtsóne tehdu íjcyáhi.

Jetsóo úwáábó túhujtsóne
(Mt 13.10-17; Rc 8.9-10)

¹⁰ Aanéhjáa bóónétu íiye íjcyátsihvu ímamyémuma tsijtye tétsii íjcyame dílló muhdú neéiyóné teene tsaapi bájtsónetu díbye úwaabóne. ¹¹ Áanéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu ámuhadívú Píivyéébe bóhówátsohíjcyá ámuha mewáájácu muhdú dííbyé avyējú íjcyane. Áánetu eene tsíeménéhjitu ó úwáábohíjcyá oke cáhcújtsotúmedívú tene íbóhówáávétuki. ¹² Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé ícyahíjcyá lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyumíjcoorómé ícyahíjcyá ájtyúmítúmeúvúdu. Áámé imítyuháñé muurá tsá ímíbbáavyéityúne. Ehdú néenélii ó úwáábohíjcyá tsíeménéhjitu.

Tsaapi bájtsónetu úwaabóné Jetsóo bóhówajtsóne
(Mt 13.18-23; Rc 8.11-15)

¹³ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu tsá ámuha mewáájácutú tsaapi bájtsónetu o úwaabóné iná néeyóne? ¿Aca múhdutúrá ámuha méwaajácuú tsiine téhdure nénéhjítu ámuhakye o úwaabóne? ¹⁴ Muurá eene tsaapíhjáa trígoúhá wávarajcódú néene íne tsaapi ímiáájú úwááboobéré pehíjcyáhi. ¹⁵ Aane tsaate ímí lléébójúcoorómeke Naavené ténetu mótátsohíjcyáhi. Aane muurá néeyóne eene juuváj pínévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdojéne. ¹⁶⁻¹⁷ Áánetu teene illéebone tsúúca ímí úraavyéjcoorómé páhdúváré néené mávaríjchojúúne íjcyanéhjí íáábucújcoótúnetu ílluréjuco teene íhvejtsóne. Aane néeyóne eene néwayúúnehjáa íjcyátsihvu dójcoúhjí ímíwu ííñeróné núhbá allóócori chémene. Ehdú muurá patyéhijcyané ímí cáhcújtsótúmema. ¹⁸⁻¹⁹ Áánetu ímiá uwááboju tsúúca ímí llééborómé mítyane íjí avyējuriyé itsúúrameíñélii ílluréjuco ténejcu ábájívehíjcyáne. Aane néeyóne muurá eene tsuhjí pañévúhjáa dójcoúhjí ííñeróné íllure dúhcúvaténé néevájúcootúne. ²⁰ Áánetu ihdyu íjcyámé tsaate téené uwááboju illéébóne cáhcujtsómé ímí tehdújuco úráavyehíjcyáme. Aame muurá eene ímíwuúhjáa ííñuji nétsihvu dójcoúhjí ííñedu. Áámedítú muurá íjcyámé tsaate eenéhjáa uhjénéré nééváhiibájídú néemeé. Áánetu íjcyámé tsijtye eenéhjáa kéémú nééváhiibájídú néemeé. Áánetu íjcyámé tsaate eenéhjáa ávyétá mítyané nééváhiibájídú néeme ímiáánéjuco ímiáájú icyáhcujsóné ímí úráavyehíjcyáme. Ehdúhjáa Jetsóo néé diityéke.

Peetétú íjcyané uwááboju
(Rc 8.16-18)

²¹ Áhduréhjáa neebe diityéke:

—¿A múúne peete mepéététsóne mépicyóo tsíeméné lliíñévu? Tsáhaá. Muurá ihdyu mepéététsóne cáamevu mépicyóo tene íájchúcunúki. ²² Ehdú néene muurá Píivyéébe uwááboju bóhówajtsó páneere muhdú meícyahíjcyáne. Muurá íne teevétari meméénuhíjcyaróné tsá wáájácúratúné íjcyáityúne. Muurá páneere waajácúmííhi. ²³ Aane ihdyu óví lléébome icyáhcujsóne tehdú íjcyáhi.

²⁴ Téhduréhjáa tsiine neébe:

—Ímíñéúvú tsáma méíjtsoco íne ímiá uwááboju tsúúca ámuha mewáájacújucoóne. Muurá teene ámuha mewáájacújucoorómé múhdurá medárívémeíhájchíí Píivyéébe tsáhájucó ámuhadí íícúvéityúne. Áánetu tsúúca iwáájacúné ímí úráavyémeke éhniíñévu waajácútsóííbye. ²⁵ Muurá ímiáájú ímíllémedívú bóhówajtsóííbye éhniíñévu dítye ímíñéúvú iwáájacúki. Áánetu teene ímíllétúmedívú tsá díbye bóhówajtsóityúne. Ááne tsájyju múu áyánéwu dítye wáájacuróné dojtúcuííbye diityédítu.

Trígo bájtsómeíñetu íjcyané uwááboju

²⁶ Téhduréhjáa neebe diityéke:

—Muurá tsaapi bajtsó tríigoúhá íwajcyóha. ²⁷ Aane íbúwajíí díbye íjcyánáa keemévehíjcyá pajcóójívaré díbye wáájácútúné hallúri. ²⁸ Ehdu muurá ííñújiri ímí bajtsóháñé píívyene ikyéémévéne tsúúca wajcó íñéévá ípívyééveíñéjuco. Aane tsúúca neeváhi. ²⁹ Aane kéémécooca ílluréjuco áábájaabe újcune. Ehdu muurá pajtyéíñe Píívyéébé avyéjúejtéma. Muurá diityéké díbye újcúíñe éévé úújetécooca újcúíibye diityéke.

Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyáné uwááboju
(Mt 13.31-32; Rc 13.18-19)

³⁰ Téhduréhjáa tsiíñe neebe Jetsóó diityéke:

—¿Aca íínetú íñe tsiíñe ámúhake ó úwááboó Píívyéébé avyéju? ³¹ Muurá dííbyé avyéjú éhne múúne ‘mojtáátsa’ némeíñe uméhé neeváú kémúútúróúwu mebájtso mítyáhécoba kéémevédu. Muurá pahéva neeváúúné lliíñévúré tééhé neeváú ávyétá ayáúwu. ³² Áróúwu muurá mebájtso ííñene keemévé mítyáhécoba pahévare bajtsóhééné ehnííñevu. Ááhé wájcáváné hallúvú muurá wahpéjté píhtobáhi. Ahdu muurá teene Píívyéébé avyéju.

Jetsóó íúwaabóné tsíeménéhjitu úúballéne
(Mt 13.34-35)

³³ Ehdúhjáa Jetsóó míamúnáake íúwaabóné tsíeménéhjitu úúballehíjcyá muhdú dítye lléébóiyódu. ³⁴ Tsáháhjáa díbye pevénéré úwáábohíjcyatúne. Áronáacáhjáa ihdyu ímamyémuke ímíñeúvú waajácútsohíjcyaaabe íñá tene nééiyóne.

Kííjyébama nohjí Jetsóó íhvetétsóne
(Mt 8.23-27; Rc 8.22-25)

³⁵ Áané íjyúnuvúhjáa neebe ímamyémuke:

—Métsu éhnéjcuéúvú mepéékií.

³⁶ Ahdújucóhjáa tétsihíyé tsijtye íjcyánáa dítye pééne tsíñejcuéúvú mííneri. Áamemájucóhjáa idyé tsaate íhmíneneri pééneé. ³⁷⁻³⁸ Aaméhjáa pííñééuri íjcyánáa ávyétá íhnáhó kííjyébari mítyane nújpacyo nóhjine úcaavé diityé mííne pañévu. Aanéhjáa ípamáávéiyóneri íllityéne diitye ímamyémú idyéjuri cúwahíjcyáábeke íákyéjtsóne nééhií:

—¿Ávyéjuúbej, tsúúca mémájcánuúhi! ¿A tsá íñe meke u pájtyetétsóityúne?

³⁹ Áanéllíihyéhjáa íájkyéne úhbaabe kííjyébama nohjí íjcyane. Neebéhjapéé:

—¿Íjyévéne, díhvete!

Ahdújucóhjáa tene íhveténé dáíhañéréjuco. ⁴⁰ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Íveekí ayájú íhnáhórá ámuha meíllityéne? Tsáháhaca bo ámuha Píívyéébeke ímí mecáhcújtsotúne.

⁴¹ Ehdúhjáa diityéké díbye néérónáa íllure íllityémé néjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íjcyáábeke muhdú kííjyébama nújpacyo lleéboj?

5

Tsáapí pañe naavéné íjcyane
(Mt 8.28-34; Rc 8.26-39)

¹ Aaméhjáa tsúúca úújeté tsíñejcuéúvú Gadáará ííñújivu. ² Aanéhjáa dítye cátsúúvenemáyé Jetsóó íjchívyéhi. Áábe éllévúhjáa tsaapi níjkyénéj píine ícyahíjcyaaabe tsáá ípañe naavéné íjcyaaabe. ³ Aabéhjáa ávyéta tsíjpa néébeke tsá múha píívyetétú íékeevéne. Úwááñehíhjáa íjcyároneri tsá múha dííbyeke chíjchúityuróne. ⁴ Tsáijyúhjáa tsúúca dííbyeke chíjchújúcohíjcyarómé

Íjtyúháacyuma íhyójtšicu. Áronéhjáa távúdócohíjcyaaábe. Tsáháhjáa múha díbyeke muhdú méénúityuróne. ⁵ Aabéhjáa cójáhajchótá pécóhajchótá íhjućunúúbéré pehíjcyá níjkyénéj piíne. Áané tsaíjyúhjáa caméwajúneri pehíjcyaaabe néwayúúnetu wápújúhcámeíbyére. ⁶ Aabéhjáa tsíhyullétúre Jetsóoke íajtyúmíibe éllewu dsínéríyé ipyééne mímóúúveté díbyé lliñévu. ⁷ Áánemáhjáa kéévánécoba neebe díbyeke:

—¿Hná óhdityu ú imíllé íhtsútuube Píívyéébé Hajchi Jetsóo u íjcyaaábe? Uke Píívyéébe mémeri o nées óhdi u ícúbáhrátuki.

⁸ Ehdúhjáa naavéné díbyé pañétú nées Jetsóoke dibyéhjáa díbyeke ‘díjchivye áadí pañétu’ néenéliíhye.

⁹ Áábekéhjáa Jetsóo néehí:

—¿Aca muubá dimyéme? Áánéliihyéhjáa neébe:

Tamyémé Píváánéjpi mítyame muha meíjcyánéliíhye.

¹⁰ Aanéhjáa diitye naavémú nées Jetsóoke dibye diityéké iwáágóotu tsíhyullévú téené iñújitu. ¹¹ Áihjyúhjáa tétsihyi jéémú meenímú majchóri.

¹² Áánéliihyéhjáa díbyeke néemeé:

—Múúhake ihdyu wallo aatye méenímú pañévuréjuco.

¹³ Ahdújucóhjáa dibye wállóonélii díbyé pañétú íjchívyéne méenímú pañévuréjuco ditye újcámeíñe. Aaméhjáa ditye méivatétsómé 2,000-meváubáhjáa íjcyame caméwájutu únéu pañévú cáhtsínibámé májcanúhi.

¹⁴ Ááneríhjáa diityé tehméjté íllityéne ícúí tétsí múnáake úúballéhi. Áánéliihyéhjáa téhullévú péecunúme íajtyúmi muhdú tene pájtyene.

¹⁵ Aaméhjáa úújeté diibye eenée ípañe naavémú ícyahíjcyaaabe tsúúca íwajyámúúnema íjcyaaabe pevétsihjíduréjuco ácuúćunúúbedívu. Ááneríhjáa íllityéme. ¹⁶ Aanéhjáa tétsihyi íjcyame úúballé diityéké muhdú tene pájtyene.

¹⁷ Aanéhjáa múhdurá íjtsúćunúnéllii néeme Jetsóoke dibye téené iñújitu ipyéé tsiéllévuréjuco.

¹⁸ Áánéliihyéhjáa Jetsóo ipyéé míine pañévú úcáávéebeke diibye eenée ípañe naavémú ícyahíjcyaaabe nées díbyemáyéjuco ipyéékí. ¹⁹ Áronáacáhjáa neebe díbyeke:

—Tsá u pééityú óómaá. Dihyájkímú pañévúre péene duubállé diityéké muhdú Píívyéébe úhdi ídáátsóvéne uke ímíjpyetétsóne.

²⁰ Ahdújucóhjáa dibye ihyájkímú pañévú ipyééne úúballéné páneere muhdú Jetsóo díbyeke bóhítsóné Decááporí iñújiri íjcyácoomíji múnáake. Ááneríhjáa ávyetáre ullévenúme.

Tsaatépike Jetsóo bóhítsóne
(Mt 9.18-26; Rc 8.40-50)

²¹ Aanéhjáa Jetsóo ímamyémuma bíwánejćuvúre úújetenáa idyé tsúúca míamúnaa píhcyaaavé díbyedívú únéu úníúvu. ²² Átsihvúhjáa ‘Jairo’ némeíbyé wajtsí pihcyaaavéjé avyéjuube íjcyaaábe. ²³ Aabéhjáa díbyé lliñévu ícyánoovévane néehí:

—Ájyúwa ávyeta dsijíveríjyuco íjcyánélii uke o nées u dócárájcoté dille óóma íbóhíki.

²⁴ Ahdújucóhjáa Jetsóo díbyema péébeke mítyane míamúnaa úraavyé ávyeta ráautúne. ²⁵ Áámé pañéhjáa tsáápille 12 pijcyábájuco dílleke íchémé tujpácýó íhvetépityúneri ícúbáhrámeíhíjcyalle. ²⁶ Aalléhjáa bañúháñé taabójtédívú ityáábótsámeíñé áhdohíjcyá ihñénehjívú ‘pírúhpírújuco’. Ároné pañéhjáa

íllure ávyetélle. ²⁷ Aalléhjáa muubá Jetsóó íjcyane iwáájácúne míamúnáa raahótú dííbye éllevu ipyééne dííbye wajyámú dómajcó ‘muurá dííbye wajyámú íjcyaróné o dómájcohajchíí ó bóhííhi’ iñéénema. ²⁸ Ehdúhjáa íjtsámeíñe dómájcolle dííbye wajyámu. ²⁹ Áánetúhjáa ímiááné tsúúca bóhíílle tsaímiyējuco lliñémuucunúmeíñe. ³⁰ Aanéhjáa Jetsóó waajácú tsaate bóhííne dííbye wajyámú idyómajcóneri. Áánélliihyéhjáa iyévóóvéne néébe diityéke:

—¿Caatyé ámuha táwajyámutu oke médómajcóhi?

³¹ Áánélliihyéhjáa ímamyémú néehíí:

—¿Aca muhdú míamúnáa wahdyúré néétúnáa ú dilló múha uke dómajcóne?

³² Ehdúhjáa ditye néérónáa pahúlleva ííteebe íajtyúmi caatyé dííbyeke dómajcóne. ³³ Áánélliihyéhjáa eenée dííbyeke dómájcolle íllityéneri úúvécunúlléré dííbye lliñévú ímímóúúveténe úúballé dííbye wajyámú idyómajcóne. ³⁴ Áánélliihyéhjáa neebe díílleke:

—Wáhaj, ímí Píívyéébeke u cáhcujtsódú íjcyalle tsúúca ú bohííhií. Ahdícyane wa dipye tsaímiyējucoj.

³⁵ Ehdúhjáa Jetsóó díílleke néénáa tsaate pihcyáávėjá avyējuube Jáiró jatu tsáame úúballévá dííbyeke ídsíwu dsíjívėjucóne. Nééméhjáa dííbyeke:

—Tsúúca dáájyuwa dsíjívéhi. Aane íínélliihyécó ú tsájtyeé aabye uwáábóóbeke.

³⁶ Ehdúhjáa ditye nééneri íícúvétuube Jetsóó néé Jáiróke:

—Kímóóvedíñe. Píívyéébekéré cahcújtso.

³⁷ Ehdúhjáa iñééne tsá díbye ímíletú pámeere dííbyema pééneé. Apáámyéréhjáa péé dííbyema Péédooroo, Jacóóboo, dííbye nahbe Jóááá, éhdume.

³⁸ Aaméhjáa pééme úújeté mítyane míamúnáa tééjá pañe táhíjcyámedívu.

³⁹ Áámekéhjáa Jetsóó neetéhi:

—¿Ííneríami ámuha metaj? Áánerá tsá dille dsíjívétúne. Muurá íllure cúwalle.

⁴⁰ Ehdúhjáa díbye nééneri íllure goocóme. Áámekéhjáa tééjá pañétú íjchívyétsóne iyējuco díbye úcaavéné díílléwúúvúj caanímuútsii, diitye 3-meva ímamyémuu, íjcyámema. ⁴¹ Aanéhjáa díílléwúúvúke íhyójtstú íékéévéne néébe:

—Taríta cómi, ‘Wáhaj, dájkyeé’ nééiyóne.

⁴² Ehdúhjáa díbye néénemáyé éhne múu cuwátú maájkyevádú íbóhííne tsúúca úllege 12 pijcyábáhjáa íjcyalle. Ááneríhjyáa míamúnáa ávyetaré ullévenúhi. ⁴³ Áámekéhjáa Jetsóó bóijcyú muucá ditye teene íúúballétuki. Átsihdyúhjáa neebe ditye ímájchótso díílleke.

6

Jetsóó Natsaréeri úwaabóne (Mt 13.53-58; Rc 4.16-30)

¹ Átsihdyúhjáa ímamyémuma óómiibe ipyéé ipíívyéné íiñújivu. ² Aabéhjáa wáyééévejcóójí pihcyáávėjá pañévú úwaabóné mítyame illéébóneri dííbyedi íúllévenúne néehíí:

—¿Kíatúami aabye ehdíívaíñe panévare wáájacúnej? ¿Aca múhdutú píivyétebe méénuráítyúronéhjí imyéénune? ³ Áánerá úméhewááné wákimyéi múnáajpi dííbye Maaría hajchi. Áábé nahbémújuco muurá Jacóóboo, Jotsée, Jóódaá, Tsimóoo, éhdume. Téhdure muurá íñaallémú íjcyá íchihyi méjpiíne. Ehdúhjáa dííbyedítú iñééne tsá ditye ávyejúúllétú dííbyeke. ⁴ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ihdyújuco tsáma Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyáróóbeke dííbyé iíñúji múnáa ihyájkímú íjcyarómé tsá ávyejúúllétú tsíjtye múnáa íjcyarómé ávyejúúlléébeke.

⁵ Ehdúhjáa tétsíi múnáa dííbyeke cáhcújtsótúnélli tsá díbye tétsihvu mítyane méénúráityúronéhjí méénutúne. Apááñérehjáa chéméméhjike idyócarájcóneri bóhíitsohíjcyaaábe. ⁶ Ílluréhjáa ullévenúúbé ditye dííbyeke cáhcújtsótúneri. Áánéllihyéhjáa técoomí úníuri íjcyájáhjí múnáakéréjuco díbye úwááboobéré péhijcyáne.

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóo wálloóne
(Mt 10.5-15; Rc 9.1-6)

⁷ Aabéhjáa tsáijyu ímamyémú 12-meva íjcyámeke uwáábovu wallóo míityétsicyutsáké pahúllevávu. Áámé pañévúhjáa pícyoobe itsíjpa dííbye mémeri tsaaté pañe naavémú íjcyámeke ditye iwáágoohíjcyaki. ⁸⁻⁹ Áámekéhjáa neebe ditye itsájtyétu ícyahpáyuu, imájchoo, idsíídsii, íjcyane. Apááñérehjáa neebe ditye ipyéé ihyallúejáhjí íwajyámúnee, íjtyúhápaajínee, ícyuujúii, íjcyánema. ¹⁰ Áámekéhjáa neébe:

—Tsátsihvu ámuha tsaaté javu meúújetéjaríyé méíjcyaco tsiéllevu ámuha mepéétúné hajchóta. ¹¹ Aane tsátsíi múnáa ámúhá uwáábó cátúhtsóhajchíí múu ámúháj tuhááñeri íjcyáne ííñú píchóújcámeí diityédívu, ‘tsá múúhá hallúrí tene íjcyatú ámúhakye muha meúwáábóiyóné ámuha mecátuhtsóne’ nééiyóne. Ááne múu péé tsiéllevúréjuco. Muurá múhdumé ámúhá uwáábó cátuhtsómé ávyétá ihnáhó ícúbáhráméii muhdú míamúnáa ícyahíjcyáne ímíbájchómeícyooca éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnáa ícúbáhráméiñé ehniíñevu.

¹² Ehdúhjáa ímamyémuke téíbúwájtsoobe uwáábovu iwállóomeke. Aaméhjáa úwáábohíjcyá míamúnáake ditye ímityúné íicyahíjcyané íhvéjtsóne íjtsaméí icyápáyóóve ímiánejcúvuréjuco. ¹³ Téhduréhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke waagóohíjcyáme. Chéméméhjikéhjáa dúúrúbájpácyori íhñíwaúúné ditye pípájchóneri bóhíhíjcyáme.

Tsojtsó múnáajpi Jóaa dsíjívéne
(Mt 14.1-12; Rc 9.7-9)

¹⁴ Ehdúhjáa Jetsóo méénuhíjcyané uubállé ávyejuube Heróódé iwáájácúne néehíí:

—Tsojtsó múnáajpi Jóaa éhnée dsíjívéebeubá tsiíñe bohííhíí. Muurá téénélli píivyéetebe méénúráityúronéhjí imyéénune.

¹⁵ Áánetúhjáa tsijtye néehíí:

—Tsáhaá, muurá ihdyu Eriá díbye Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi éjyuúvú ícyahíjcyaaábe.

Áánetúhjáa tsijtye néehíí:

—Áánerá ihdyu béébére díbye Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi éjyuúvú ícyahíjcyáméejpi.

¹⁶ Ehdúhjáa ditye néénélli tsiíñe Heróódé néehíí:

—Tsáha bóhoj, muurá ihdyu díbyéjuco tsojtsó múnáajpi Jóaa éhnée íhñíwaúvú o kípiyuúcutsoobéha tsiíñe bóhííbe.

¹⁷⁻¹⁸ Díbyéhjáa muurá Heróódé táábavá ítyónúllekére íñahbe Perípé taaba Herodiáke. Aanéhjáa ímityúné íjcyane Jóáávu dííbyeke néhíjcyané hallútú cuvéhoojánútsoobe úwáñehííñeri íchíjchútsóóbedívu.

19 Téhduréhjáa diille Herodía dííbyeúvuke téené hallútú iñéhnílléne imíllé idsíjívetsóne. 20 Áronáacáhjáa tsá dille píívyetétú muhdú dííbyeke idsíjívetsóiyóné diibyéhjáa Heróóde Píívyéébeéjpi díbye íjcyáneri iíllityéne díílleke téhmehíjcyánélliíhye. Áánélliíhyéhjáa díbyeúvú íhjuúvanéhjí tsáryóné pañe lleebúacunúhíjcyaaábe. 21 Áronáacáhjáa diille Herodía tsúúca dííbyedívú lliihyánútsoóhi. Diibyéhjáa Heróóde ítsímávajcóójí úújeténé wáñehjínúhi. Ááne éllévúhjáa pihjyúcuube ípiáábojtee, ítsodáhómú avyéjutee, Gariréa iñújí íhtsútujtee, éhdúmeke. 22 Ááméj piínévúhjáa dííllé ajuúwá bádájcaja wáhtsine imíwu íjtsúcunúbé díbye Heróóde. Áhduréhjáa dííbyeke náhbénúné avyéjute ímí íjtsúcunúhi. Áánélliíhyéhjáa díílleke neébe:

—Íná u ímílléne oke táuméí ávyeta ímiáané állityuube uke o ájcuki.

23 Ehdúhjáa Heróóde néé díílleke ímiááneturé íná dille táumeíñevu íájcuíñe. Neebéhjáa ávyeta íavyéjú íjcyáronetu tsahdúnéécú díílleke íájcuíñé teene dille táumeíhájchíjyu. 24 Áánélliíhyéhjáa tsíjju éllevu ipyééne neetélle:

—¿Aca Wa íná íñe ó táumeíyáhi?

Áánélliíhyéhjáa neelle díílleke:

—Táuméí tsojtsó múnáajpi Jóáá níwau ikípíyuúcuúvú uke díbye íájcuki.

25 Ahdújucóhjáa dille dííbye éllevu ipyééne neétene:

—Ó imíllé bohtájiri oke u ájcune tsojtsó múnáajpi Jóáá níwauúvu.

26 Ehdúhjáa dille néene dííbyeke kímóhcó pajtyeráhi. Áronáacáhjáa eene dííbyeke náhbénúné avyéjute lléébónáa díílleke íállityúné iñéénéllií tsá díbye ‘tsáhaa’ neétune. 27 Áánélliíhyéhjáa íicúí ítsodáhómudítú tsáápiikye wálloobe cúvéhóójá pañe íjcyáábeke íhñíwau ikípíyuúcuúne díbye ítsívaki. 28 Ahdújucóhjáa díbye ipyééne ikípíyuúcuúne bohtájiri ítsívaúvú ájcvané díílleke. Aauhjáa tsajtyéllé tsíjju éllevu. 29 Ehdúhjáa tsojtsó múnáajpi Jóááuvu dsíjivéhi. Áané uubálléhjáa ímamyémú illéébóne újcujé dííbyeúvuke icyúúuki.

Majcho mítyamedívú Jetsóó úújetétsóne (Mt 14.13-21; Rc 9.10-17; Ja 6.1-14)

30 Áánáacáhjáa Jetsóó mamýmú úwááboméré ipyéhíjcyátsihdyu tsúúca óómimye tsiíñe píhcyaaavé dííbyedívu. Aaméhjáa úúballé dííbyeke páneere muhdú téhulle imyéénuhíjcyanéhi. 31 Áámekéhjáa neébe:

—Cána metsu múha íjcyátúhullévú mepéé mewáyéééveki. Ehdúhjáa neebe ímamyémuke ‘rááho neétune’ míamúnaa tsaate péenetu tsíjtyeréjuco dííbyedívú píhcyáávehíjcyánélliíhye. Áamedíyhjáa íjcyame tsá ímájchóiyónéhjí éllevu íjcyatúne. 32 Áánélliíhyéhjáa péeme míneri múha íjcyátútsíí tujkévetu. 33 Árómekéhjáa mítyame ájtyumí kiávú dítye pééneé. Áhullévújucóhjáa íicúí dítye pacóómivátúré péécunúné íjchityu. Aaméhjáa díityé íhdéré úújeté kiávú dítye pétsihvu. 34 Aaméhjáa tétsihyíjyuco íjcyamedívú Jetsóó úújeténe. Áamedíhjáa ídáátsóvebe éhne múúne ítyehméébema íjcyatúme obééjámú íjcyadu ídátsó díityéké ííténélliíhye. Áámekéhjáa imyéénuhíjcyadú úwaabójúcoobe mítyane panévátúre. 35 Aanéhjáa cúvéhréjuco néénéllií ímamyémú néé dííbyeke:

—Muhdú cúvéhréjuco teene íchii múubará íjcyátútsihyi meíjcyánaáaca.

36 Ílluréjuco wallo aatyéké íchíj piíhírí íjcyájáhji múnáadítú tsíeménéuba íjuncune dítye ímájchoki.

37 Áánélliíhyéhjáa neébe:

—Ámuháyé bo mémajchótsó díityékej.

Áronáacáhjáa néémeé:

—¿Aca íhya tsiíñe maáhdone pámehdívúré úújetéiyáhi?

³⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca múhduná majcho méhdií? Cána méuvánuj.

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Íjcyánéha 5-hova páahóónema míityétsi amóóbemútsi.

³⁹ Áánélliihyéhjáa neebe míamúnáake ditye íáhcúba páhadsíji.

⁴⁰ Ahdújucóhjáa ditye áhcubáne. Tsáhadsíji múnaáhjáa 100-mevátsa.

Áánetúhjáa tsíhyadsíji múnaa 50-mevátsa. ⁴¹ Aanéhjáa páahóónema

amóóbemútsikye iékeévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke cáamevu icyárúúvénema.

Áané boonétúhjáa idyóhdáhínúne neebe ímamyémuke ditye iwájtú pámeekére.

⁴² Aanéhjáa imájchónetu pámeere oové tsaímíye. ⁴³ Áánetúhjáa cóváné 12-

rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe. ⁴⁴ Aaméhjáa diitye eenée tétsihvu májchome 5,000-meva.

Nújpácyó hallúrí Jetsóó úllene

(Mt 14.22-27; Ja 6.16-21)

⁴⁵ Átsihyúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke ditye dííbyé ihde únéú tsiñéjcvu míineri ipyééne iúújeté Betsáidávú dibye míamúnáake pityájcóné hajchóta.

⁴⁶ Aanéhjáa diityéké ipityájcóne peebe cámeéhbaúvú Píívyéébema íihjyúvaki.

⁴⁷ Áánáacáhjáa diitye ímamyémú péeme pííneeúvújuco íjyunúne. ⁴⁸ Áámekéhjáa

dibye íténáa kíjyéba nóhjí wájojcomé íhtsútúnetu bóhdámeihjcyáhi. Ááme

déjutúhjáa pejcójuco dibye péene nújpácyó hallúrí úlleebéré diityéké

pájtjeíñúibyédu. ⁴⁹ Áábekéhjáa íajtyúmíne íllityémé wáníjcyámeí naavénekéré

iwáabyúnema. ⁵⁰ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Íméíllityédíñe, oóre!

⁵¹ Aabéhjáa diityé pañévú úcáávénemáyé kíjyeba íhveténeri ullévenúme.

⁵² Tsáháikyéhjáa ditye ímí dííbyeke cáhcújtsotú dibyée ihde majcho mítyámedívú úújetétsórónáaaca.

Chéméméhjike Jetsóó bóhñtsóné Genetsarée iññújiri

(Mt 14.34-36)

⁵³⁻⁵⁴ Aaméhjáa tsíñejcúeúvú Genetsarée iññújivu úújetémeke tétsíi múnaa íajtyúmíne waajácú diityémá Jetsóó íjcyane. ⁵⁵ Áánemáhjáa úbálléjcatsímyé

tsúúca dibye téené iññújivu wájtsine. Áánélliihyéhjáa pahúllevátú

chéméméhjike tsivámé dííbye éllevu. ⁵⁶ Aabéhjáa patsíhjaváryé íjcyámeke

úwááboobéré pehíjcyá cómíñeri íjcyámeke, íyéétsihjírí íjcyajáhji múnaake,

íumihéneri íjcyámeke. Átsíhji múnaáhjáa idyé chéméméhjike pícyohíjcyá

dibye pájtyéítsihjívu. Áánemáhjáa nehíjcyámé dííbyeke dibye diityéké

íwajyámúubávúré idyómájcótso ditye íbóhíiki. Ahdújucóhjáa dííbyeke íwajyámú

dómajcoméjuco bóhíhíjcyáne.

7

Ímichi ñná míamúnáake tútávajtsóne

(Mt 15.1-20)

¹ Aanéhjáa Jetsóodívú tsáijyu paritséómuma taúhbájú uwáábojte Jerotsaréetu tsáame píhcyaaavéhi. ² Aaméhjáa íténáa dííbyé mamyé mudítýú tsaate

íhyójtisine níjtyámeítýúmé majchóhi. Aanéhjáa múhdurá íjtsúcunúmé íhdé

múnaaúvú méénuhíjcyádú ditye méénutúne. ³ Diityéhjáa Píívyéébedívú

iímíbájchómeíñéjuco imájchóíñé ihde íhyójsine nítyámeíhijcyáne. Tsáháhjáa ditye májchóítyuró níjtyámeítyúmé téené uwááboju iúráavyénéllíihye.

⁴ Tsíeménéhjáa iñáhjihénújetsihdyu wájtsime iñjtyámeítyúhajchíí tsá máchohíjcyatúne. Imájchoháñé imyéénuhíjcyanéhjihjáa nítyuhíjcyáme. Áhduréhjáa icyúwaháñé nítyuhíjcyáme. Áánetúhjáa ijcyané mítyane tsíñehji ditye méénuhíjcyané ityútávájtsámeíñé iímíjpyeteki. ⁵ Aanéhjáa iúraavyépiñéllíi diitye paritséómuma taúhbájú uwáábojte néé Jetsóoke:

—¿Aca íveekí díamamémú tsá nítyámeíhijcyatú imájchóíñé ihde íhdé múnáúvú uwááboju néhduú?

⁶ Áanéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Ámuha pánehjídú ímiáámeúvúdu bañú múnáa ámuha meíjcyame. Ímiáánéhacáa Itsaiaúvú Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi ámúhadítyú néehíi: Íjtye oke ávyéjútsohíjcyará hállúejuriye. Tsá ávyeta íííbúuri oke ditye ávyéjútsohíjcyatúne. ⁷ Íllure iállíñe oke duurúvahíjcyáme. Aame iye iípívyéjtsóné uwáábojúúné úráávyehíjcyá pánehjídú tátyaúhbjáúúné iúráávyéúvúdu.

Ehdúu muurá Itsaiaúvú caatúnú ámúhadítyu. ⁸ Aame ámuha tsá meíícúvehíjcyatú ímichi keená Píívyéébé taúhbaju íjcyáneri eene íhdityuré iújcúné íjtsaméi míamúnáa úwáábohíjcyáneriyé ámuha meíícúvehíjcyanéllíihye. Muurá eene llíyihllóne níjtyú állíuré íjcyane ditye úwaabóné ámuha meúráávyehíjcyáhi. Téhdure tsíñehji állíuré ditye méénune ámuha meúráávyehíjcyáhi.

⁹ Téhduréhjáa tsiíñe neebe Jetsóo diityéke:

—Ámuha míamúnáadítyuré tsáané uwáábó meúráávyéne ¿íveekí tsá Píívyéébé taúhbájuri meíícúvehíjcyatúne? ¹⁰ Íllúu muurá Píívyéébe néé Moitsééúvuj téeveri: “Ámúháj caánímuke múu iwájyúne avyéjuulléhi. Áánetu cáánímuke tútávátsohíjcyámé ihdyu óvi dsíjívéhi.” ¹¹ Ehdu dííbyé taúhbaju néérónáa muurá ámuha meúwáábócatsíhijcyá tsaatévá cáánímútsikye nééiyóne: “Tsá o píívyetétú ámuhtsikye o píaaabóne. Ámuhtsikye o píáábóiyódú íívane Píívyéébekéréjuco o íícúvehíjcyáne.” ¹² Aanévá ehdu íhjúvúváróobé hallurí tsá íñá íjcyatú diityétsikye díbye píáábótúrónáaaca. ¹³ Ehdu muurá ámúhá íjtsaméítyuré tsáané uwáábó ámuha meúráávyéne tsá Píívyéébé taúhbájuri meíícúvehíjcyatúne. Áánetu ijcyané mítyane tsiíñe állíunéhjí ámuha meméénuhíjcyáne.

¹⁴ Ehdúhjáa iñétsihdyu tsiíñe neebe diityéke:

—Ímíñeúvú melleebúcunu ámúhakye íñá o nééne ámuha mewáájácuki. ¹⁵ Muurá panévare míamúnáa májchoróné tsá diityé ííbúwá íjtsaméi tútávájtsotúne. Áánetu ihdyu diityé íbuwáané déjúcoturé néhnijyu tsááne diityéké tútávájtsóhi. ¹⁶ Aane ihdyu óví lléébome icyáhcújtsóne tehdu íjcyáhi.

¹⁷ Ehdúhjáa diityéké iñééne peebe ímamyémuma tsájaávu. Átsihvúhjáa dííbyeke díllómé íñá nééiyóné ehdu díbye úwaabóne. ¹⁸ Áanéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu ámuha meíjcyarómé tsá mewáájácutú íñá tene nééiyóne? Muurá panévare memáchohíjcyanéhjí tsá meke tútávájtsotúne. ¹⁹ Tehdu teene majchótú ímítyúné íjtsaméi tsáánejjívari. Muurá pevénéré méjpiítyu pajtyéne. Ehdúhjáa Jetsóo úwaabó panévare majchóháñé dooháñema ímí nééne maáwáítyuróne. ²⁰⁻²² Átsihdyúhjáa idyé tsiíñe neebe:

—Muurá ihdyu míamúnáá íbúwá déjúcotu illuune ímítyúné íjtsaméí tsááne diityéké tútávajtsóhi: ihdícyáméhjímáyé ditye dómácócatsíhijcyáne, ditye dsíjívétsócatsíhijcyáne, ditye nánihíjcyáne, tsíjtye éhneri ditye úmúúpívyehíjcyane, ditye állícyatsíhijcyáne, panéwá oove íjcyatúné ditye óóvehíjcyáne, ditye nómiutáávahíjcyáne, ditye tsíjtyedi íhjúvahíjcyáne, ditye mítyákímyeíhijcyáne, ditye múhdurá ítsámeíhijcyáne. ²³ Énehji ihdyu míamúnáá íbúwá déjúcotu tsááne diityéké tútávajtsóhi. Ehdúhjáa neebe Jetsóó ímamyémuke.

Tsíñé iñúji múnáalle Jetsóoke cáhcujtsóne
(Mt 15.21-28)

²⁴ Átsihdyúhjáa idyé peebe diityémá Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyú íjcyáné iñújivu. Aaméhjáa tsájaavu úújeténáa tsá dibye ímílléturó múha wáájacúné kiá dibye íjcyane. Áronáacáhjáa tsá dibye téévehíjcyatúne. ²⁵ Áánéllihyéhjáa ícúiyé waajácúmé tétsihvu dibye wájtsine. Aanéhjáa tsúuca tsáápille tsáá dííbye éllevu ídsí pañe naavéné íjcyalle. ²⁶ Aalléhjáa mímuuvévá dííbyé lliñéwú Tsiropenítsiá iñúji múnáalle tsíjtye múnáalléré íjcyárolle. Áánemáhjáa Jetsóoke neelle dibye iwáágóo naavéneke ídsí pañétu. ²⁷ Áronáacáhjáa neebe díílleke:

—Tujkénúí tahájkímuke ó píááboóhi. Tsá muurá tsaapi ítsímedítyú majcho idyójtúcúne oohímeyeke ájcúityuróne.

²⁸ Áánéllihyéhjáa neelle dííbyeke:

—Ihdyúhde tehdújúcooro, Ávyéjuubej. Áronáa muurá múúne oohímeye íjcyarómé majchó tsime imájchotu dójcoótsówaahyéji.

²⁹ Áánéllihyéhjáa neebe díílleke:

—Tehdújuco, muúllej. Ahdícyane wa dipye dihjávuj. Tsúuca muurá ícyooca dáájyuwa bohíjucóó. Tsáhájucóo díílle pañe naavéné íjcyatúne.

³⁰ Ahdújucóhjáa péelle úújeténé ídsídivu pevétsihjídurájucóo icyúwá pañe tódsíucunúllédívu. Tsáhájucóhjáa naavéné díílle pañe íjcyájúcootúne.

Lléébótuube ihjúvátúúbeke Jetsóó ímíjpyetéstóne

³¹ Aanéhjáa tétsihdyu Tíírótu Jetsóó ímamyémuma péé Tsidóovu. Átsihdyúhjáa Gariréa unéuvúréjucóo péeme pajtyé Decááporí iñújitu. ³² Aaméhjáa tsúuca tétsihíjyucóo íjcyánáa tsaate tsivá dííbye éllevu lléébótuube ihjúvátúúbeke dibye ímíbájchoki. ³³ Áábekéhjáa diityédítyú tsátsihvu itsájtyéébeke íhyójtíwari iñúhejúúcú íboríjcyóne iúúniyi dííbyé níjjiwa pípájchoóbe. ³⁴ Áánemáhjáa cáámevu icyárúúvéne tsíjpánécoba iállíjchúne dííbyeke neébe:

—¡Epááta! ‘Díñúhejúúcú díímíbaávyéne lleébo’ nééiyóne.

³⁵ Ahdújucóhjáa dibye tsúuca llééboobe tsáimiyéjucóo íhjúváne. ³⁶ Aanéhjáa ájtyúmímeke bóíjcyuube ditye tsíjtyeke iúúbállétuki. Áronáacáhjáa úúballéme. ³⁷ Ááneríhjáa ávyétá íhnáhó iúúllévenúne néémeé:

—Panévárehaca ihdyu ímiáané píivyéteébe. Íñúhejúúné lléébótúmekéha píivyéteébe illéébótsóne. Áhduréha íhjúvátúmeke píivyéteébe íhjúvatsóne.

8

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetéstóne
(Mt 15.32-39)

¹ Aanéhjáa idyé mítyane míamúnáa Jetsóodívú píhcyáávémedi tsá íná íjcyatú ditye májchóiyóne.

² Áánéllihyéhjáa neebe ímamyémuke:

—Mítiane ó ídáátsové íjtye míamúnaa tsúúca 3 coojívájuco mééma íjcyame ímájchoma íjcyájúcoótúneri. ³ Muurá májchótúmeke ihjyáhañévu o wállóhajchíí juuvávyúré chéméiyómé ájyáhañeri. Muurá tsaatétsáhjí tsíhyullé múnaa.

⁴ Ehdúhjáa díbye néénéllíi ímamyémú néé dííbyeke:

—Áronáa ¿kiátú meújúnetu diityéké mémájchótsóiyá múubará íjcyátútsihyi meíjcyame?

⁵ Áanéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca múhduná méhdi majcho?

Áanéllíihyéhjáa néémeé:

—Íjcyané 7-hova páahóóne.

⁶ Áanéllíihyéhjáa neebe míamúnaa íáhçúbaki. Áánemáhjáa teene páahóóne íékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Átsihdyúhjáa idyóhdáhínunévu ájcuube ímamyémuke ditye iwájtu diityéke. ⁷ Téhduréhjáa amómé íjcyá áyánévu diityédi. Áané hallúvúhjáa téhdure ityéhdújtsóne neebe ditye iwájtu. ⁸ Áánetúhjáa pámeere óóvénetu coéváné 7-rujtsíva úvérujtsíñe wáhpe. ⁹⁻¹⁰ Aanéhjáa dítye 4,000-meváubáhjáa íjcyámeke ímájchótsóné boone diityéké ipítýájcoíñúne péjucóómé míñeri ímamyémuma Damanóótá íñújívúréjuco.

*Jetsóoke paritséómú néé díbye méénúráityuróné imyéénuki
(Mt 16.1-4; Rc 12.54-56)*

¹¹ Áijyúhjáa idyé paritséómú péé Jetsóo éllevu dííbyema ityáhjájcatsíki. Aaméhjáa dííbyeke ímújtátsóro néé íévéhoowávú méénúráityuróné díbye imyéénuki. ¹² Aanéhjáa múhdurá dííbyeke pájtyénéllíi neébe:

—¿íveekí ámuha méimíllé méénúráityuróné o méénune? Tehdu oke ámuha menéénéllíi o méénúíyónejíivari.

¹³ Ehdúhjáa diityéké íñééne tsiñe ímamyémuma péjúcoobe únéú tsiñéjcuvu.

*Paritséómú uwáábójuu Jetsóo ímamyémuke téíbúwajtsóne
(Mt 16.5-12)*

¹⁴ Téijyúhjáa ímamyémú ábájívé majcho itsájtyéiyóne. Áámedíhjýa tsáhoore ípaaáho. ¹⁵ Áánaacáhjáa Jetsóo diityéké néehíi:

—Téííbúwá tsáma méíjcyaco. Méíícúvedí eene pááá ooríchó Heróódema paritséómu éhne íjcyáneri.

¹⁶ Ehdúhjáa díbye néénéllíi ímamyémú néjcatsíhi:

—Májchóne metsívátúnéllíihyéubá ehdu meke neébe.

¹⁷ Ehdúhjáa majchóré ditye íjtsúcunúné iwáájácúne neébe:

—¿Aca muhdú íívane majcho mééma íjcyatúné ámuha ménéjcatsíhi? Ihdyúubá ávyétá muhdúrá ámúhá íbuúúné nééme íhyajchótá tsá ámuha mewáájacúpityú táuwaábo. ¹⁸ Áánerá ámúhá hálluúnema ámúhá núhejúúnema ámuha meíjcyaróméubá tsá maátyúmíhíjcyatú ínehjí o méénuhíjcyáne. ¿íveekí tsá ámuha melléébohíjcyatú o úwaabóne? ¿Mityá tsá ámuha meítsaavéjúcootú majchóo muhdú o méénune? ¹⁹ Muuráhjáa 5-hovaré páahóóne íjcyaróné ó úújetétsó 5,000-meva íjcyarómedívu. Áánetúu cóeváné ¿múhdúrujtsíva wáhpe éhne mépihjýúcúhi?

Áanéllíihyéhjáa néémeé:

—12-rujtsíva wáhpee muurá mépihjýúcúhi.

²⁰ Áhduréhjáa neébe:

—Ácooca éhnee 7-hova páahóóne íjcyaróné 4,000-mevádívú o úújetétsóijyu ¿múhdúrujtsíva tééne pájtyé mépihjýúcúhi?

Áanélliihyéhjáa idyé néémeé:

—Téhdunéréé 7-rujtsíva wáhpé mépihjuúcúhi.

²¹ Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu neébe:

—¿A ícyooca tsúuca ámuha méwaajácú iiná nééiyóne pááá ooríchetu o íhjuváne?

Hállúvátúúbeke Jetsóó ímíjpyetétsóne

²² Átsihdyúhjáa úújetémé Betsáidávu. Áánaacáhjáa dííbye éllevu tsaate hállúvátúúbeke itsíváne néé díbye ímíbájcho dííbyeke. ²³ Áanélliihyéhjáa dííbyeke íhyójsitu iékéévéne técoomítú tsátsihvu itsájtyéébeke íhyálluúúcú iúúniyi pípájchoóbe. Áánemáhjáa idyócarájcóne dílloobe dííbyeke muhdújucó díbye íitene. ²⁴ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Muhdú ó íté míamúnaa úllécunúné úmehéénédu.

²⁵ Áanélliihyéhjáa tsiíne Jetsóó dííbyé hálluúúcú dócarájcónetu botsíi tsaímiyéjuco díbye íitene. ²⁶ Áábekéhjáa íhjavú iwállóone neebe técoomí múnáake díbye iúúbállétuki.

Péédoro néé mépájtyetéébe Jetsóó íjcyane

(Mt 16.13-20; Rc 9.18-21)

²⁷ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó ímamyémuma péé ‘Tsetsaréa Pirípo’ némeí cóómí úniúucuri íjcyáme wáábyu. Áijyúhjáa juuvávyú diityéké dílloobe muubá díbye íjcyane dííbyedítú míamúnaa néhijcyáne.

²⁸ Áanélliihyéhjáa néémeé:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiíne bóhíbe u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éjyuúvúu ícyahíjcyámé Píívyéébe íhjuú uubálle múnáadítú Eriá tsiíne bóhíbe u íjcyane.

²⁹ Ehdúhjáa ditye néénéllii diityékeréjuco díbye díllone:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menéehí?

Áanélliihyéhjáa Péédoro nééhií:

—Muurá uu Críjto míamúnáake u pájtyetétsóbe.

³⁰ Ehdúhjáa Péédoro dííbyeke néénetu bóíjcyuube ditye muucá iúúbállétuki.

Ídsíjveíñé Jetsóó úúballéne

(Mt 16.21-28; Rc 9.21-27)

³¹ Téijyúhjáa ímamyémuke úúbáleebe Jetsóó Míamúnáájpídívúu ípívyééveebe muhdú ícúbáhrámeíñe. Úúbáleebéhjáa muhdú túkevéjtsojtee, llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame dííbyeke iávyejúúllétúne dsíjívétsoobe 3 coojívatu tsiíne ibóhíñe. ³² Ehdúhjáa díbye néénéllii Péédoro dííbyeke íhdyúétsihvu idyówajcaróobeke néé ehdu díbye íhjuvátuki. ³³ Áanélliihyéhjáa dííbyedítú iyévóóvéne tsijtye ímamyémuke íiteebéré dííbyeke uhbáhi. Neebéhjapéé:

—ÍDíhne óhdityu Náve Naavénej! Muurá tsá u wáájacutú muhdú óhdityu Píívyéébe íjtsámeíñe. Míamúnáá íjtsaméiyé dípañe.

³⁴ Ehdúhjáa dííbyeke iñéené boonétú pámeere tétsihyi íjcyámeke neébe:

—Tsaate oke iúraavyéné ímillémé múu ímillédú ícyahíjcyánetu íhveténe oke úraavyé wájyúmeítúmé téené déjúcotu ícúbáhrámeíyóné pañe. ³⁵ Muurá ímillédúré ícyahíjcyámé tsá pájtyetétyúne. Áánetu íhdyu ímillédú ícyahíjcyáné íhvéjtsóne ookeréjuco úraavyémé pájtyetééhi. ³⁶ ¿Aca íínetú meke píáábóiyóné tsáijyu múu mewágóóóvénáa mítyane meéhneváne? ³⁷ ¿Mityá íjcyáné tsane

mepájtyetéiyóné ehniíñevu tsaímíyé meíjcyáiyóne? ³⁸ Muurá oke iúraavyéné núcojpillémeke téhdure ó nucójpílléé Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébe. Áhdure táuwááboju tsíjtyeke iúúballéiyóné núcojpillémeke téhdure ó núcojpileé níjkyéji múnáama tahñéjté ujcúvavu o tsáácoóca.

9

¹ Téhduréhjáa tsiíñe neebe diityéke:

Muurá ímiááné ámúhadítú tsáhái tsaate dsíjívéityú Píívyéébé avyéjú ihtsútú ájtyúmitúme.

Jetsóó tsíhdyúreevéne
(Mt 17.1-13; Rc 9.28-36)

² Átsihdyúhjáa 6 coojívatu peebe caméhbaúvú apáámyemáyé Péédooro, Jacóóboo, Jóááá, éhdúmema. Áámedívúhjáa tsíhdyurééveébe. ³ Íwajyámúhjáa ávyeta tsítsíj íjcyaja ajchúcunúhi. Tsáháubá múha téhdu ímí níjtyúíturó wájamu. ⁴ Áánacáhjáa Eríama Moitséemútsí tétsihvu diityédívú bóhówáávémútsima Jetsóó ihjyúváhi. ⁵ Ááneríhjáa Péédooro iúllévenúne néé dííbyeke:

—¡Ávyéjuúbej, maímijyu ihdyu mee íchihyij! Áhdícyane métsu méméénu 3-wava nújuwáané ámúhá apha dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Ería éhwaa, éhdune.

⁶ Ehdúhjáa iíllityéné pañe iñééne tsá Péédooro wáájacutúne. Áhduréhjáa iñahbéjtétsí íllityéhi. ⁷ Áánacáhjáa ojtso diityédívú níityéné pañétú Píívyéébe nééhií:

—Áánu Hájchíwu mítyane o wájyúúbeke tsáma méllééboco. ⁸ Áánéllihyéhjáa ííteromé ííneúbará íjcyatúne. Téhduréhjáa Moitséemútsí Eríama tsáhájucó íjcyatúne. Apáábyeréjucóhjáa Jetsóó tétsihyi.

⁹ Átsihdyúhjáa ditye óómíñáa Jetsóó bóijcyú ditye muucá teene iúúballétu Míamúnáájpidívúu ípívyééveébe idsíjívétsihdyu tsiíñe bóhíitúné hajchóta. ¹⁰ Áhdújucóhjáa tsá ditye muucá úúballétú teene. Aaméhjáa ihdyu tsamééré díllócátsíhijcyá muhdú dsíjívéebe tsiíñe bóhííñe. ¹¹ Átsihdyúhjáa néeme dííbyeke:

—¿Ácooca muhdú íívane taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Ería tsiíñe íjcyaiñé míamúnáake pájtyetétsóiibye bóhówáávéíñe ihdewu?

¹² Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ééé, ímiáánéjucóhdée tene némeíñe Ería bóhówáávéíñe míamúnáake pájtyetétsóiibye úmíwari díbye diityéké íhdénu dííbyema. ¿Muhdútá nééne óhdityu Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedítú Píívyéébé waajácúháámituj? Muurá nééne míamúnáa oke iávyejúúllétúne óhdi ícúbáhraíñe. ¹³ Aanée muurá ímiááné íjcyájucóóroobe tsojtsó múnáajpi Jóáa eenée Ería díbye íjcyane ditye nehíjcyáabe. Áróobekée míamúnáa íéhdíívalléne íllure ícúbáhrahíjcyáhi. Áánemáa díbye néerone tsá ditye cáhcútsohíjcyatúne. Ehdúu Píívyéébé waajácúháámitu tene néhdújucó dííbyeke tene pájtyene. Ehdúhjáa neebe Jetsóó 3-meva ímamyémuke.

Tsáápíwúú pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne
(Mt 17.14-21; Rc 9.37-43)

¹⁴ Aaméhjáa tsúúca ímunáajtemá tsijtye mítyame íjcyámedívú wajtsíhi. Áánacáhjáa taúhbájú uwáábojtemá diitye ímamyémú táhjácátsíhijcyáhi.

15 Aaméhjáa dííbyeke iájtyúmíne íicúí dííbye éllevu ipyééne dííbyeke duurúváhi.

16 Áamekéhjáa neébe:

—¿íínerí ámuha métáhcátsíhijcyá támamyémuma?

17 Ehdúhjáa díbye neerónáa tsaapi neé díityéj pínétú dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, áánu hájchíwúú pañe naavéné íjcyabe íhjuvátúúbeke ó tsivá díellevu óóma u ímíbájchoki. 18 Muhdú íhya dííbyeke díbye méénúcooca baavu áákityéébe íhjuvátú uráhtsaba íjchívyécooca íhwáñe ííhdóne cópenúhíjcyaaabe. Áánéllíi íñe íjtye dímamyémuke ó neerá dítyevá óóma dííbyé pañétú iwáágoóroki. Árónáa tsá dítye píívyetétúne.

19 Áánéllíihyéhjáa Jetsóó neé ímamyémuke:

—¡Juhúú, múhduré míamúnaáami ámuuha Píívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhájchótá ámúhá muhduré o áábúcuéne ámúhakye ó úwáábohíjcyaa ámuha mecáhcújtsoki?

Ehdúhjáa díityéké íñeéróne neébe:

—Áyu cána bo íllevu metsívá dííbyekej.

20 Ahdújucóhjáa dííbyewúuke dítye tsájtyene dííbye éllevu. Áánacáhjáa naavéné Jetsóoke iájtyúmíne dííbyeke ávyeta wáírohjácoobe áákityé baavújuco. Aabéhjáa baari cávíhyíñúmeíbyeke íhjuvátú uráhtsaba íjchívyéhi. 21 Aanéhjáa Jetsóó neé cááníkyeé:

—¿Aca múhájchótájucó íllu díbye íjcyane?

Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tsííménédítyuré ehdu dííbye. 22 Tsáíjyu muurá cúújúwá pañevú díbye íjcaáyoobe tsúuca dsíjivehíjcyáiyáhi. Áané tsáíjyú téhí pañevú dííbyeke wáábohíjcyaaabe. Aane cána ihdyu u píívyetéhajchíí múúhadi dídáátsóvéne múúhake piááboj.

23 Áánéllíihyéhjáa Jetsóó neé dííbyeke:

—¿A o píívyetéhajchííjyu? Ú eene ihdyu ímíáané oke u cáhcujtsóhájchíí tehújuco uke o piááboíñe. Tehdu íñá óhdivu túhúúnejíívari.

24 Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Uke muurá ó cáhcujtsóhi. Áánéllíi oke piáábó éhniíñevu uke o cáhcújtsoki.

25 Aanéhjáa mítyane míamúnaa píhcyaáavénáa Jetsóó naavéneke úhbaabe néehíí:

—¡Nave Naavénej, eene muhdú áadíwúuke u dárííveebe íhjuvátuube lléébótúúbé pañétú uke o neé u íjchívyeki! ¡Aabe dohmíjyúcohdí dííbyé pañevú!

26 Áánéllíihyéhjáa naavéné wáníjcyámeíbyéré dííbyeke tsiíñe ávyetá íhnáho iwáírohócone íjchívyéhi. Áané boonéhjáa coévaabe dsíjiveebédu. Aanéhjáa mítyame íjtsúcunú tsúuca díbye dsíjívécucóone. 27 Árónacáhjáa Jetsóó íhyójtítu íjyócujcároobe tsaímíyéjuco.

28 Áané boonéhjáa tsájaavu aahíveebe ímamyémuma. Átsihvúhjáa tsamééré íjcyátsihvu neé dííbyeke:

—¿Aca íveekí muhdú nétsihdyu tsá muha mepíívyetétú meíjchívyetsóné naavéneke eene u íjchívyetsódu?

29 Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Muurá ihdyu téeméjpiikye mewáágóo májchotúmé Píívyéébeke piáábó métáúmeíhi. Ehdúhjáa Jetsóó neé ímamyémuke.

*Ídsíjiveíñe tsiíñe Jetsóó úúballéne
(Mt 17.22-23; Rc 9.43-45)*

³⁰ Átsihdyúhjáa péeme pajtyé Gariréa iñújitu. Ájyúhjáa tsá Jetsóo ímilletú múha wáájacúné ditye téeneri pájtyene. ³¹ Imílleebéhjáa apáamyekérei ímamyémuke iúwaabóne. Téjyúhjáa úúballeebe Míamúnáájpídívúu ípívyéevébedívú tsaapi ímityúmeke ékéévetsóóbeke ditye dsíjívétsoobe 3 coojívatu tsiíñe ibóhííñe.

³² Ehdúhjáa dibye diityéké úúballéné tsá ditye wáájacutú muhdú nééiñe ehdu dibye nééneé. Aanéhjáa dííbyeke ímíñeúvú idíllóiyóné nuhnévehíjcyáme.

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé ñhtsútuube diityédítýú íjcyáiyóne
(Mt 18.1-5; Rc 9.46-48)

³³ Átsihdyúhjáa Capenaóovu péeme úújeté tsájaávu. Átsihvúhjáa Jetsóo diityéké néehíí:

—¿Íñeri éhne ámuha táhjájcatsímyéré métsahíjcyá juuváyi?

³⁴ Áronáacáhjáa tsá ditye áñújcutú caabyé diityédítýú ñhtsútuube íjcyáiyóneríhjáa ityáhjájcatsíñéllíhýe. ³⁵ Áánéllíhýéhjáa íacúúvéne neebe diityéke:

—Ámúhadítýú ñhtsútuube íjcyane ímílleebe óví tsíjtyeke íícuvéhi.

³⁶ Ehdúhjáa diityéké iñéene tsííménéwúuke icyájaabúcúne neébe:

—Éje, áánu muurá tsíímene ídátsóhree.

³⁷ Ahdu muurá táuráavye múnaa ídátsó néémeke íícúvehíjcyámé ookéjuco íícuvéne. Aane tsá idýe ookere. Téhdure okée wállóóbekéjuco ditye íícuvéne. Ehdúhjáa Jetsóo néé ímamyémuke.

Meke tútávájtótúme meke píaabóne
(Mt 10.42; Rc 9.49-50)

³⁸ Áhduréhjáa tsáijyu Jóáa néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, tsáápiikye muha máájtyumí tsaaté pañe naavémú íjcyámeke dímyémeri wáágóohíjcyáábeke. Áábeke muha mébóíjcyuñú tsíjpiiyé íjcyaaabe íveekí tehdu méénúnéllíhýe.

³⁹ Áronáacáhjáa Jetsóo néehíí:

—¿Íveekí ámuha mébóíjcyúhi? Muurá eene tamyémeri méénuráítýúronéhjí méénuhíjcyáméubá tsá óhdityu ímityúné íhýúvátýuróne. ⁴⁰ Muurá meke píaabómé tsá meke tútávájtótúne. ⁴¹ Áhdícyane tsaate ámuha tahñéjté meíjcyámeke nújpacyo díívanévú tamyémeri íjchome muurá téene áhdó íñé imíjyaú íjcyáahi.

Tsaatéké ímityunévú meíbúwajtsóné ápíchó nééneé
(Mt 18.6-9; Rc 17.1-2)

⁴² Áánetu botsíi oke cáhcujtsómé ídátsó tsííméwuúmúdúréi néémedítýú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekéubá múu apáhajchíí íjkyééháñetu néwayúcobáné íóhbáñumeke wájojco móóá pañévú ditye ícúbáhrámeíiyóné íhdétu. ⁴³⁻⁴⁴ Áhdícyane ámúhá hojtsíneri ímityúné ámuha meméénuhíjcyáhajchíí múu kípiyújcúmeí téhojtsíji. Muurá ímí ámuha meíjcyáá tsánejcúéhójtsuma íjcyájucóóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu ídátsó ámuha meíjcyáá tsahójtscuma ámuha meíjcyarómé múijyú áabatéítýúnéj cuujúwá pañévú mewágóóóvéhajchííjyu. Áronáa íhdyu téewá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáítýune. ⁴⁵⁻⁴⁶ Téhdure ámúháj tuhááñeri ímityúné éllevu ámuha mepéhíjcyáhajchíí múu kípiyújcúmeí téjtuháji. Muurá ímí ámuha meíjcyáá

tsajtúháácyuma íjcyájúcoóoturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu ídátsó ámuha meíjcyaa tsajtúháácyuma ámuha meíjcyarómé múijyú áabatéítyúnéj cuujúwá pañévú mewágóóóvéhajchííjyu. Áronáa ihdyu téewá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáityúne. ⁴⁷⁻⁴⁸ Áhdure idyé ámúhá hálluúúneri ámuha maájtyumíné ímityúné meméénuhíjcyáhajchíí méwaagóoméí téuhji. Muurá ímí ámuha méíjcyaa tsánejcúeuma íjcyájúcoóoturómé Píívyéébé avyējuri ámuha meíjcyáhajchííjyu. Áánetu ídátsó ámuha méíjcyaa tsaúúcuma ámuha meíjcyarómé múijyú áabatéítyúnéj cuujúwá pañévú mewágóóóvéhajchííjyu. Áronáa ihdyu téewá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáityúne.

⁴⁹ Muurá pámeere téewá pañe íjcyámedi téewaj cúvá búúúveéhi. Áánetu Píívyéébeke íícúvehíjcyámeke ímíjpyetétsóiibye éhne múúne cánáama heeco ímíjpyetétsódu. ⁵⁰ Muurá cánáama íímúnéllii meke píaabóhi. Áánetu íímútuca tsá íínetú tene píáábóityuróne. Ahdu teene Píívyéébé uwááboju cánáamadu. Aane ihdyu óví ámúhá pañévú ámuha méujcú tsaímíyé ámuha menáhbévajcatsíki. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó ímamyémuke.

10

Táábávajcatsímýé wáágóójcatsítyuróné Jetsóó úwaabóne (Mt 19.1-12; Rc 16.18)

¹ Aabéhjáa Jetsóó Capenaóotu péé diitye ímamyémuma Jodéa íiñújivu Joodáa tsiñejcuvu. Áhullévúhjáa idyé míamúnaa dííbyedívú píhcyáávémeke ímyéénuhíjcyádú úwááboóbe. ² Áijyúhjáa paritséomú dííbye éllevu itsááne dííbyeke ímújtátsóro dilló tsáápílleke íhdícyané hallútúré ájyu wáágoóné tehdujuco nehajchííjyu. ³ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Muhdútáhjáa Moitséeúvú nehíjcyá téénetuj?

⁴ Áánélliihyéhjáa neémeé:

—Muuráhjáa nehíjcyáábeúvú dííllekévá tééne waajácúhaamívú maájcúne meíhvéjtsóiyóne.

⁵ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muuráhjáa ihdyu eene ámuha meíjcyadu ditye cáhcujtsópítyúnéllii ehdu nehíjcyaaabe tehdu tene neétúrónáaca. ⁶ Muuráhjáa Píívyéébe páné íhdéene ípívyéjtsóné níjcaúvú téhdure ípívyejtsó wajpii, wallee, íjcyane muhdú tene íjcyaidyújuco. ⁷⁻⁸ Áánélliihyéé muurá neebe wajpi ityáábávacooca ííneíñé cáánímútsidítýú díílle máyéjuco íjcyá tsaheécoréjuco tsáápiye íjcyáiyódu. ⁹ Aamútsí mítyétsi íjcyáromútsí tsaheécoréjuco íjcyáíñé Píívyéébé ípívyejtsódújuco. Áánéllii tsá tsaate ityáábávajcatsícyooca dówáávétyuróne.

¹⁰ Ehdúhjáa íñééne boonétú tsájaavu ímamyémuma úújetéébeke tsiíñe dillómé teéne. ¹¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá tsaapi méwakye ííhvéjtsóne tsíjpíllekérejuco ityáábávahajchíí ímityúné meenú mewa ímíubááne íjcyánáa tsíjpílle máyéjuco íjcyáneri. ¹² Áhdure idyé walle ájyúke ííhvéjtsóne tsíjpiikyérejuco ityájívahajchíí ímityúné meenú ájyu ímíubááne íjcyánáa tsíjpiimáyéjuco íjcyáneri.

Ts#méké Jetsóó llúúvanúne (Mt 19.13-15; Rc 18.15-17)

¹³ Téijyúhjáa tsaate íítsíimeke tsivá dííbye éllevu díbye diityé hallúvú píááboju Píívyéébeke ityáúmeíki. Áronáacáhjáa ímamyémú neé íínevú ditye íítsíimeke tsívane. ¹⁴ Ehdúhjáa ímamyémú neéne tsarí íjtsúcunúne neebe diityéke:

—Óvi ihdyu tsiváme. ¿íveekí ámuha mécatuhtsóhi? Muurá diitye tsime ijcyadu néémé wáabyuta Píivyéébe avyéju. ¹⁵ Aane ímiáánetúré ámúhakye o nées éhne múúne teetsi tsímene ímí meke cáhcujtsódú Píivyéébeke cáhcujtsotúmé tsá dííbyé avyéjúejte ijcyatúne.

¹⁶ Ehdúhjáa íñéene tsímeké cájáábíñuubéré piáábó táúmeí diityé hallúvu.

Ováhtsá Jetsóoma íhjuváne
(Mt 19.16-30; Rc 18.18-30)

¹⁷ Átsihdyúhjáa díbye pééiyónáa tsaapi dííbye éllevu dsínéríyé itsááne dííbye lliñévú imímóúúvéne nées dííbyeke:

—Uwááboóbej, ímiáábé u ijcyaaabe cána oke diñe muhdú ó ijcyáiyóné mújyú o dsíjívécóóityúne bóhí o újcuki.

¹⁸ Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿Aca íveekí ímiáábedi oke ú dillóhi? Muurá ihdyu apáábyéré Píivyéébe ímiáábe. ¹⁹ Aane muurá tsúúca ú waajácú dííbyé taúhbajúúné illu nééneé: Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítyúne. Tsá múu míamúnáake dsíjívécotúne. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Múu avyéjuullé díícyáánimútsikye.

²⁰ Ehdúhjáa Jetsóo néénéllii neébe:

—Uwááboóbej, tehdujucó muurá ihdyu o ícyahíjcyané táayáábedítyúre.

²¹ Ehdúhjáa díbye nééne Jetsóo ímí íjtsúcunúne nées dííbyeke:

—Árónáa ijcyánéi tsane. Dítsíméné náhjihénúne piáábó ídáátsóméhjike. Ájyju ihdyu ú avyéjúúteé níjkyéjiri ijcyaaabe Píivyéébe avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjuco duráávyej.

²² Ehdúhjáa Jetsóo nééne kimóhcó pajtyé dííbyeke mítyane díbye éhnévánéllíihye.

²³ Aabéhjáa kímóóveebéré péeneri Jetsóo iúllévenúne nées ímamyémuke:

—Muurá mítyane éhnevámé íhtsútúnetu Píivyéébe avyéjuvu úcáávéiyáhi.

²⁴ Ehdúhjáa díbye nééneri ímamyémú úllévenúnéllii tsiíñe neébe:

—Ámuúha Llihíúmuj, íhnáhóóné ímiááne éhnéva múnaa Píivyéébe avyéjuvu úcáávéiyóné dítye téeneríyé tsúúráméihíjcyánéllíihye. ²⁵ ¿Aca muhdú caméélló ánéétóhéjutu pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú diitye éhnéva múnaa Píivyéébe avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁶ Ehdúhjáa díbye nééneri iúllévenúne tsamééré néjcatsíhi:

—¿Aca ihdyu múhdutúrá pájtyetéiyóme?

²⁷ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéjucóhde míamúnáa tsá píivyététú iye ipájtyetétsámeíñe. Árónáa Píivyéébe píivyété diityéké ipájtyetétsóné ñná dííbyedívú túhúútúnéllíihye.

²⁸ Áánéllihyéhjáa Pééodoro nées dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha meíhvéjtsóne uukéréjuco meúraavyéne.

²⁹⁻³⁰ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Tehdujucó. Muurá ímiáánetúré ámúhakye o nées tsaate íjcyátshjii, íñahbémuu, íñaallémuu, cáánímutsii, méwamyuu, ítsímee, íjcyámeke tsánejcúvú íhvéjtsóne Píivyéébe wákiméi méénume íñé imíjyaú íjcyaiñé íñé iñújiri. Aame muurá ájtyúmíí tsíjtyeke diityémá íñahbéváímyeke íñahbé múdú íñaallémúdú cáánímutsídyú ítsímédú nééme téhdure ookéréjuco úráavyémeke. Aame téené déjucotu ícúbáhráméihíjcyáahi. Árónáa ihdyu nihñévúré újcuímyé mújyú ídsíjívécóóityúne bóhí tsíjiréjuco íñúji Píivyéébe ípívyéjtsójí hallúrí íjcyaki.

³¹ Muurá íñe ícyooca íhtsutúmé íjcyame ídátsó téjyju waagóojte íjcyáhi. Ááné lliñéví íñe ícyooca ídaatsómé ávyéjúúteéhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Ídsíjívéíñe tsiíñe Jetsóó úúballéne
(Mt 20.17-18; Rc 18.31-34)

³² Aaméhjáa Jerotsaréevu péeme dííbye déjuri pehíjcyá íllytécunúmére. Áamekéhjáa tsátsihvu ímíjyocárone tsiíñe úúballébe muhdú técoomívú dííbyeke tene pájtyeíñe. ³³ Neebéhjáa diityéke:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu. Ácoomívú muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéevébedívú tsaapi llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojtéké óhdivu ékéévétsoóhi. Aame oke íkéévéébeke jodíómú íjcyátúmé hójtsí pañéví íhvétsoó oke ditye ídsíjívétsoki. ³⁴ Aame óhdi iúúhívaténe oke úníchíhcyuméré iwápáájcoóbeke dsíjívétsoóhi. Ároobe tsiíñe ó bóhí 3 coojívatu.

Jacóóbomútsí Jóááma Jetsóoke táúmeíñe
(Mt 20.20-28)

³⁵ Áábekéhjáa tsáijyju Tsebedeó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsi néehíí:

—Uwááboóbej, muhtsi méimíllé tsane uke metáúmeíñe.

³⁶ Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿Íñá ámuhtsi méimílléhi?

³⁷ Áánéllihyéhjáa neemútsi:

—Muhtsi méimíllé u avyéjuutécooca díúniúvú múhtsikye u ácuycáróné úúma muhtsi maávyéjuutéki.

³⁸ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ávyeta tsá ámuhtsi mewáájacutú íñá metáúmeíñe. ¿Aca ámuhtsi méicúbáhrámeíyá muhdú o ícúbáhrámeídyu?

³⁹ Áánéllihyéhjáa neemútsi:

—Ééé, muhtsi méicúbáhrámeíyáhi.

Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ímíáánéhde ámuhtsi méicúbáhrámeííhi. ⁴⁰ Áronáa tsá ámuhtsikye táúniúvú oore o pícyoóítyuróne. Muurá ihdyu Llihíyóré táúniúvú pícyoó caatyéké iwábyújtsómeke. Éhduréhjáa áñújcuube Jetsóó diityétsikye.

⁴¹ Aanéhjáa íñahbéjté 10-meva íjcyame illéébóne cayóbáávaté diityétsidívu.

⁴² Áronáacáhjáa Jetsóó diityéké néehíí:

Ámuha muurá méwaajácú ííñújiri íjcyané avyéjulte íhnáhó ityáúhbájcatsíñe táhjácatsíhijcyáne. ⁴³⁻⁴⁴ Áánetu ihdyu ámuha tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu néétune. Ámúhadítýú íhtsútuube íjcyane ímíllebe múu pamévakeré píaabóhi.

⁴⁵ Muuráhjáa íñe Míamúnáájpidívú o ípívyévebe tsá o tsáátu íhtsútuube avyéjuube o íjcyáábeke míamúnáa oke íicúveki. Ópée o tsáá diityéké o píaabóné diityé wájjyuri o dsíjívé múhdumé teene cáhcujtsómé ípájjtyeteki.

Hállúvátúúbeke Jetsóó ímíjpyetétsóne
(Mt 20.29-34; Rc 18.35-43)

⁴⁶ Aabéhjáa Jericóori íjcyátsihdyu diitye ímamyémuma tsiéllévúréjuco péemema mítyame péehíí. Áánáacáhjáa ditye pééjú úníuri Timéó hajchi Batiméó hállúvátuube ácuúcunúúbé táúmeíhijcyá píáábo. ⁴⁷ Aabéhjáa tétsihvu dííbye Natsarée múnáajpi Jetsóó pííhíne iwáájácúne kéévánécoba néehíí:

—¡Jetsóó Dabííúvúj tsiménémúhaabe u íjcyabe óvjiyuco ihdyu óhdi dídaatsóve! ⁴⁸ Ehdúhjáa dibye néénéllii tsaate néesé cúúvéhulléré dibye íjcyaki. Áronáacáhjáa éhniíñevúré tsiíñe neébe:

—¡Dabííúvúj tsiménémúhaabe u íjcyabe óvjiyuco ihdyu óhdi dídaatsóve!

⁴⁹ Áanélliihyéhjáa Jetsóó tétsihvu íjyóúúvéne nééhií:

—Méne dibye itsáa taéllevu.

Ahdújucóhjáa dííbyeke ditye nééneé:

—Uke píúvaábe. Wa dichaj.

⁵⁰ Ahdújucóhjáa ícúí íwajámú hállúeja ityácóríívéne dibye cátsíñiivyéne dííbye éllevu. ⁵¹ Áábekéhjáa neébe:

¿íñá ú imílléhi?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ó imíllé o hálluváne.

⁵² Áanélliihyéhjáa Jetsóó néesé dííbyeke:

—Tehdújuco. Oke u cáhcujtsódú íjcyabe tsúúca ú hallúváhi.

Ahdícyane wa ílluréjuco dipyej. Ehdúhjáa Jetsóó dííbyeke néénemáyé íitjúcoóbe. Aabéhjáa dííbyemájucó pééneé.

11

Jerotsarée pañévú Jetsóó úcaavéne

(Mt 21.1-11; Rc 19.28-40; Ja 12.12-19)

¹ Aaméhjáa úújeté Jerotsaréej píihírí Bepajéema Betáániá coomícýú úníuri oríívo bájú íjcyátsihvu. ² Átsihdyúhjáa Jetsóó míityétsikye ímamyémudítýú ípíihíré coomívú iwállóómútsikye nééhií:

—Écoomi ípíihíré cóomityu óóma méujcúté íayáne íjjuúwúke. Múikyé dííbyedi úllétuube dóhjíváábeke metsíñaáyóne métsívaco. ³ Aane tsaate ámuhtsikye ‘ívéébeké ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneéco: “Ávyéjuubéne néénéllii muhtsi méujcúváhi. Ícúiyévané ihdyu óómíchóííbye.”

⁴ Ahdújucóhjáa péémutsi úújeténé dííbyedívú juuvá úníutu tsaaté já llahájtsí mójcó lleehówá úmíwatu dóhjíváábedívu.

⁵ Áábekéhjáa dityétsí tsíñaáyórónáa tsaate néjucóó:

—¿Aca ívéébeké ámuhtsi métsíñaáyó kiávú metsájtyeki?

⁶ Áanélliihyéhjáa neemútsi dibyee úwaabódu. Áanélliihyéhjáa íhvejtsómé dityétsi itsájtyeki. ⁷ Áábekéhjáa dityétsi úújetétsóóbé hallu wájyamúúnevu ditye íhbóné hallúvú Jetsóó íñeríívyéne péehíí. ⁸ Áábé úmíwáhjáa mítyame míamúnaa juuva íhbó wájyamúúnema wájjuhóónevu. ⁹ Aaméhjáa dííbyema péeme tsuullérii, idyéjurii, íjcyame wáñécohíjcyá:

—¡Ñóóooj, maímijyu áánu Píívyéébe mémeri tsááneéj! ¹⁰ ¡Ñóóooj, máávyejútsó áánúke Dabííúvúj tsiménémúhaabe ímiá ávyéjuube íjcyáábeke! ¡Maímijyu Píívyéébe mééma íjcyanej! Ehdúhjáa iwáñéjcoóne nehíjcyáme.

¹¹ Aanéhjáa Jetsóó Jerotsaréevu úcaáveebe duurúvájávú íááhívéne tééj pañe panévare íítéíñúne péjucóó Betáániávú cúvéhréjuco tene néénélliihye.

Higyéerahe Jetsóó pítyuutsóne

(Mt 21.18-19)

¹² Áané tsiíjyúhjáa Betáaniátú ditye óómíñáa Jetsóó ajoyábáavatéhi.

¹³ Aabéhjáa tsíhyulléturé ájtyumí higyéerahe juuvá úníutu íjcyahé imíwu

háámívahe. Ááhe éllévúhjáa míjyóóveebe ‘néévahéubáhaja’ iñéénema. Áronáacáhjáa tsá téjyu tehe néévatú iñéeváiyó rááhori ijcyátúnéllíihye. ¹⁴ Áané hallútúhjáa ílluréjuco dibye teehe pítyúútsoobe nééneé:

—Óvíárohe tsáma tsiñe u néévahíjcyádú ú neevá níhñécunu ílluréjuco u cheméihye.

Ehdúhjáa dibye néene ímamyémú lleebóhi.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóó bóayóne
(Mt 21.12-17; Rc 19.45-48; Ja 2.13-22)

¹⁵ Átsihdyúhjáa úújetémé Jerotsaréevu. Áijyúhjáa Jetsóó duurúvájá pañétú boáyó téjyá pañévú náhjihénújcatsímyeke. Dsíídsikéhjáa cápáyócohíjcyámé metsáwáané wájójcoóbe. Áhduréhjáa íjyúumuke náhjihénuhíjcyámé acúvewáané wájójcoóbe. ¹⁶ Áánemáhjáa neebe múha téjyá pañévú iñáhjihénújucóótuki. ¹⁷ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Muurá Píivyéébé waajácúháámitu nééneé: “Íjya tahjya téjyá lliiñévú míamúnaa óoma íhjúvuhíjcyáijya.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáa jaríyéjuco medíllone? ¹⁸ Ehdúhjáa Jetsóó méénúné uubállé llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábójte iwáájácúne imíllará dííbyeke ídsíjívetsóne. Áronáacáhjáa nuhnévémé míamúnáadi ditye ímí dííbye uwáábó íjtsúcunúnéllíihye. ¹⁹ Áané íjyúnúvúhjáa tépejcoójuco Jetsóó péene técoomítyú ímamyémuma tsiéllévúréjuco.

Higyéerahe chemene
(Mt 21.20-22)

²⁰ Aaméhjáa tsíjyu cúúvénetúré dibyé pítyúútsohe higyéerahe íjcyátsihdyu pájtyénáa ímamyémú ájtyumí tehe tsucájaaháñé tébajkyéjímájucó chemene. ²¹ Átsihvúhjáa Péédoro ítsaavé tétsihdyúu ditye pájtyénáa Jetsóó teehe úhbane. Áánemáhjáa neébe:

—Éje Uwááboóbej, éhnée u pítyúútsohéha íhye tsúúca cheméhi.

²² Áanéllíihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Ehdu ámuha meméénuhíjcyá ímíñeúvú mécahcújtsó Píivyéébeke. ²³ Muurá ámúhadítyú tsaate ímiáané ímí cáhcujtsómé éhbau cámehbáu nééiyá téhbau ííne móóáj píñévu. Áhdújuco muurá téhbau íñéiyóne. ²⁴ Áhdícyane muurá páneere Píivyéébeke ámuha metáúmeíñé píáábojúvú ámúhakye ájcúíibye ímiáané ámuha mecáhcújtsóhajchííjyu. ²⁵ Áronáa ihdyu múu tujkénú ímíbáchójcatsí tsaatémá ímítyú ámuha medáríívécatsíhajchííjyu. Áijyu ihdyu ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe ámúhadi ídáátsóvéne ílluréjuco ábájííveíñé ámuha ímityúné meméénune. ²⁶ Áánetu ímityúné ámúhakye méénúmedi ámuha meídáátsóvétúhajchíí téhdure tsá dibye ámúhadi ídáátsóvéityúne. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Jetsóó íhtsútu
(Mt 21.23-27; Rc 20.1-8)

²⁷ Aaméhjáa Jerotsaréeri íjcyánáa duurúvájá pañe íjcyáábedívú llúúvájte avyéjúttee, taúhbájú uwáábojtee, túkevjtsojtee, íjcyame píhcyaavéhi. ²⁸ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—¿Aca múúbé íhtsúturí u íjcyaaabe eene ehdu nénehji ú méénuhíjcyáhi?

²⁹⁻³⁰ Áanéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Áhdure ¿acáa múha nééjuri Jóáa tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píivyéébé, mityá míamúnaáree nééjuri téené wákimyéí méénuhíjcyaaabe? Áyu cána oke

máañújcuj. Ámuha oke máañújcúhajchíí botsíi ámúhakye ó neé múúbé ihtsúturí o méénuhíjcyáne.

³¹ Áánélliihyéhjáa tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píivyéébé neéjuri tsótsohíjcyaaábe’ menéhajchíí meke neéíyoóbe: “Áábekéráhjáa ¿iveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?” ³² Áánetu ‘míamúnaáree neéjuri’ menéhajchíí meke míamúnaa téené hallútú méénúiyáhi. Muurá paméváre cáhcujtsó ímiáánéjucóo Píivyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi Jóaa íjcyane. ³³ Ehdúhjáa neéneri iñúhnévéne neémeé:

—Maáhuúj, tsá muha mewáájacutúne.

Áánélliihyéhjáa Jetsóo néehíi:

—Aanéjíiva idyé ámúhakye ó neé múúbé ihtsúturí o méénuhíjcyáne.

12

*Úmihé tehmé múnnaa múhdurá dáríívemeñetu íjcyáne uwááboju
(Mt 21.33-46; Rc 20.9-19)*

¹ Áijyúhjáa Jetsóo tsíeménéhjítu úwááboobe néehíi:

—Tsaapíhjyáa íúmihé tsanééré óova íbájtsone mijcónúhi. Áánemáhjáa tsátsii ímíbájchoobe téene neévá dótsúhcúmeítsíi. Áhduréhjáa tépallíj piínévú méénuube jáhwu cáámé cóhnaúvú tééj pañétú tépalli téhmémeíjya. Ehdúhjáa imyéénúne tsaatéké tépallívú ityéhmétsoíñúne aahívetéébé tsííñé iñúji. ² Aanéhjáa tsúúca tépalli neévane iwáájacútsihvu wáalloobe ínúnu múnáajpiikye dííbyema ditye iwáallóoro dííbye éhne íjcyadúne. ³ Ahdújucóhjáa péeróóbeke ditye íllure méénúpéjtsónetu díbye óómiñe íeveébe. ⁴ Áánélliihyéhjáa tsíjpiikyéréjuco díbye wáallóóbeke téhdure néwayúúneri íhñíwáutu ityúúvátsóóbedi íllure uuhívatéme. ⁵ Ároné pañéhjáa tsíjpiikye díbye wáallóóbeke ílluréjuco ditye dsíjívétsópejtsóne. Áronáacáhjáa tsííñe wáalloobe pívámevákéjuco. Áámekéhjáa idyé imyéénúpéjtsóne tsaatéké dsíjívetsóme.

⁶ Áané boonéhjáa ílli apáábyeréjuco cóevané mítyane díbye wájuuúbe. Áábekéréjucóhjáa díbye wáalloone ‘íhya hájchíwu íjcyánéllii dííbyeke avyéjúúlléiyóme’ iñéénema. ⁷ Aabéhjáa bóhditéébeke íajtyúmíne néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyéjuco íñe cááníñúiyóne. Áánéllii metsu dííbyeke medsíjívétso mehnéréjuco tene íjcyaki.” ⁸ Ehdúhjáa iñéjcatsíñe idsíjívétsóóbeke waagóómé ííhyóvé pañévu.

⁹ Ehdúhjáa Jetsóo diityéké iúúbállétsihdyu néehíi:

—¿Aane íñe diibye úmihé aabájaabe itsáácooca muhdú méénuú eené tépallívú díbye téhmétsoíñúme ímítyú dáríívemeímyeke? Muurá diityéké dsíjívétsóoíibye téené hallútu. Áane tsíjtyekéréjuco díbye téhmétsoíñé tépallívu.

¹⁰⁻¹¹ ¿A tsá ámuha múijyú meéévetú Píivyéébé waajacúháami? Muurá téhaamítú neéneé:

Tsaúu neéwayu jááháñe wákimyéi múnnaa iñéhnílléne wáagóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu. Muurá ihdyu Píivyéébere ehdu meenuú tehdújuco.

¹² Ehdújáa diitye llúúvájte avyéjúttee, taúhbájú uwáábojtee, túkevjtsojtee, íjcyámeke Jetsóo lléboóbóné hallútú ímíllerómé dííbyeke tétsihdyu iwáágoóne. Áronáacáhjáa nuhnévéme Píivyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi díbye íjcyane míamúnaa néhíjcyámedi íllityénema. Aaméhjáa ílluréjuco pééneé.

Íñújí avyējuúbé wáabyuta dsídsike ditye áhdotsóne
(Mt 22.15-22; Rc 20.20-26)

¹³ Áané boonétúhjáa paritséomú wallójcatsí Heróóde icyánéjcuéjtémá dííbye éllewu ditye íñéete muhdú dííbyedíyú ipítyácócatsíhijcyáne. Ehdúhjáa íjtsámeímyé díbye muhdú añújcúnetu dííbyedívú íñéétsóroki. ¹⁴ Aaméhjáa neeté dííbyeke:

—Uwááboóbej, muha muurá méwaajácú ímiáábé u íjcyane állíútuúbe. Aabe ú úwáábohíjcyá kéjijtó Píívyéébe míamúnáadívú ímí íjtsúcunújijtó tsijtye múhdurá úhdivu íjtsúcunúróneri íícúvétuubére. Árómeke muurá pámeekéré tsahdúré ú íjtsúcunú muhdú ditye íjcyane u túhúúllétúnéllíhye. Aabe cána múúhakyé díñe díicyánéjcutuj. ¿A tehdújuco avyējuube romáánómuube íjcyáábé wáabyuta dsídsike ditye áhdótsohíjcyané maáhdóiyóne, mityá tsáhaáj?

¹⁵ Ehdúhjáa dííbyeke díllómé íllure imújttátsóroki. Aanéhjáa iwáájácúne neebe díityéke:

—¿Íveekí íllure oke ámuha memújttátsóro mémávárijchóhi? Áyu cána oke méuujétsó dsídsijívuj.

¹⁶ Ahdújucóhjáa ditye tsájíhcobávú ájcune dííbyeke. Áájítúhjáa húmi náávee, memee, íjcyane ííténe neebe díityéke:

—¿Aca múhúmi náávé íñeé? Áhdure ¿mumémé íñe tééjitu?

Áánéllíhyéhjáa néémeé:

—Ávyējuube Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré eene tééjitu.

¹⁷ Áánéllíhyéhjáa neebe díityéke:

—Ané wa ihdyu díibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dííbye éhnéjuco íjcyanéwu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácu híjcyá dííbyé wáabyuta íjcyanéwu.

Ehdúhjáa Jetsóó díityéké nééneri íllure ullévenúme.

Dsíjívémé muhdú tsiíñe bóhíne tsaate díllone
(Mt 22.23-33; Rc 20.27-40)

¹⁸ Téijyúrehjáa idyé tsadotséomú péé dííbye éllewu medsíjívémé tsiíñe mebóhíne cáhcújtsotúme.

¹⁹ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—Ávyējuúbej, Moitséeúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívú tsíímávátuube dsíjívéhajchíí íñahbérejuco díílleke táábávaíñe dííbyeréjuco itsíímáva dííllédívú íñáhbeúvúu tsíímáváiyoone. ²⁰ Aanée ijcyámé 7-meva tsané nahbému. Áámé amíaabée ityáábávárólléjtane dsíjívé tsíímávátuubére. ²¹ Áané boonée bóneebe díílleke táábávároobe idyé dsíjívé dííllédívú téhdure tsíímávátuubére. Áábé bonéébekekée idyé téhdure pajtyéne. ²² Ehdúu pámeere tsané nahbému 7-meva íjcyame díílleke ityáábáválledívú tsíímávátúmé dsíjívéhíjcyáhi. Aanée nihñévúré díílleréjuco dsíjívéne. ²³ Aane cána múúhakyé díñe ímichi ¿cáábyé taaba dille íjcyáíñe tsiíñe ditye bóhícooca?

²⁴ Ehdúhjáa ditye néénéllí Jetsóó néehí:

—Íllure ámuha memújtá Píívyéébe íhtsútuube íjcyáábé waajácúháámítu muhdú tene úwaabóné ámuha mewáájácútúnéllíhye. ²⁵ Muurá dsíjívémé tsiíñe bóhícooca páneere tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. Tsáhájucó téijyu míamúnaa táábávácatsíhijcyané íjcyáityúne. Muurá téijyu pámeere íjcyá níjkyéji múnaaduréjuco. ²⁶ ¿Aca tsá múijyú ámuha meéévetú Píívyéébe waajácuháámi? Íllúu muurá Píívyéébe Moitséeke néé úméhéwu péétecunúne pañétú dííbyema

ihjyúvácoóca: “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Piivyéébé ó ijcyáhi.”
²⁷ Ehdúu Píivyéébe néénetu muurá méwajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá dibye nééítyuró diityé Piivyéébé íjcyane. Aanéjǐva íllure ámuha mémujtáhi.

Páñétúejúúcu taúhbajúúcu
 (Mt 22.34-40)

²⁸ Ehdúhjáa Jetsóó tsadotséómuma táhjájcatsíñe tsaapi taúhbájú uwááboobe lleebúcunúhi. Aabéhjáa ímí diityéké Jetsóó áñúcuíjcyánéllii néé dííbyeke:

—¿Aca teene Píivyéébé taúhbajúúnetu keená ímichi páñétúene?

²⁹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímichi muurá páñétúene taúhbajúúnetu néehíi: “Ámuúha ijraéémuj, muurá Máavyéjuube Mépiivyéébé apáábyéré íhtsútuube íjcyáhi. ³⁰ Áánéllii múu dííbyeke Dípiivyéébé Díavyéjuube íjcyáábeke wajyú ávyeta díííbúutúré páneere muhdú u íjcyáneri dííjtsaméiyi.” Ehdú nééne ímichi páñétúene teene taúhbajúúnetu. ³¹ Áánetu tsiíñe néehíi: “Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.” Íñeecu muurá ímichi páñétúenécú taúhbajúúnetu.

³² Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii diibye taúhbájú uwááboobe néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, tehdújuco u nééne ímiááné tsáápiiye Píivyéébe íjcyane apáábyéré íhtsútuube íjcyáabe. ³³ Áábeke ímiááné méwájyúiyá ávyeta méííbúutúre páneere muhdú méíjcyáneri méíjtsaméiyi. Áhdure tsíjtyeke méwájyúiyá muhdú mewájyúmeídyu. Ehdú muurá méíjcyane ímí íjtsúcunúúbé íñe dííbyeke méíicuvéné panévare dííbyé úmíwávú mecóvátsohíjcyáné ehnííñevu.

³⁴ Ehdúhjáa dibye tsaímíyé áñújcúnéllii Jetsóó néé dííbyeke:

—Tsúúca muurá Píivyéébé avyéjuejpíjyúcooíyó uú.

Ehdúhjáa dííbyeke Jetsóó nééné boone tsáhájucó múha dííbyeke tsiíñe díllotúne.

Muubá Críjto íjcyane
 (Mt 22.41-46; Rc 20.41-44)

³⁵ Téijyúhjáa duurúvájá pañe íjcyámeke úwááboobe íhdityuré néehíi:

—¿Aca íveekí taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Dabíiúvúj tsíménémúhaabe Críjto íjcyáíñe? ³⁶ Ááneráhjáa Píivyéébé Apíichóré dííbyeúvuke túkévéjtsóneri neébe: Ávyéjuube néé Táavyéjúúbeke: “Cána táúniúvúi diicya dímunáake o táhjáne hajchóta.”

³⁷ Ehdúhjáa muurá neebe Dabíiúvúj Críjtodítýú Íavyéjuube dibye íjcyane. Aanéjǐ ¿muhdú íhvane Dabíiúvúj tsíménémúhaabe íjcyáíyoobe Críjtoó?

Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóné ímí diityéké pájtyenéllii lleebúcunúme.

Taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpíivetsóne
 (Mt 23.1-36; Rc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Téhduréhjáa tsiíñe úwááboobe néehíi:

—Ámuúhaj, téííbúwá tsáma méíjcyaco. Tsá múu íívatú eene aatye taúhbájú uwáábojte míamúnaa diityéké íavyejúúllekíyé cááméjácobájí úcámeíhíjcyánetu.

³⁹ Muurá pihcyáávejáané pañevú iúcaávécooca imíllémé íboohówátshíjvúré íacuuvéne. Áhdure teene pihcyááveháñe májchó májchómeícyooca imíllémé ímítsihíjvúré imájchone. ⁴⁰ Aame pííbájyujte walléémudítýú dótuhíjcyá diityé jaaháñe. Ehdú muurá imyéénúné nucójpí cááménécóbaúvú ihjyúvahíjcyarómé

Píívyéébema. Árome muurá téené déjúcotu ícúbáhráméíhi. Ehdúhjáa Jetsóó nééhií.

Ídátso nééle pííbáyyulle dsíídsike pícyóone
(Rc 21.1-4)

⁴¹ Téijyúhjáa duurúvájá pañe Píívyéébé wáabyuta dsíídsike ditye pícyohíjcyábá úníuri díbye ácuúcunúnáa téhbá pañévú pícyóomé teene dsíídsi. Dsíídsiváméhjáa mítyanéhjí pícyóohíí. ⁴² Áanáacáhjáa pííbáyyulle ídátso pícyóó míjǵhwuúúre. ⁴³ Aanéhjáa ííténe ímamyémuke neébe:

—Áámye muurá pííbáyyulle ídátso néérolle pícyóó páme ehnííñevúre.

⁴⁴ Muurá aatye pícyóó mítyane ídsíídsivánetu áyánéwuúji. Áánetu pícyoolle páneere téene tájpi íjcyáiyóne.

13

Duurúvaja wágóóóveíñé Jetsóó nééneé
(Mt 24.1-2; Rc 21.5-6)

¹ Aaméhjáa duurúvájá pañétú íjchívyénáa Jetsóoke ímamyémudítýú tsaapi nééhií:

—Uwááboóbej, aca ííne ímíjyaú eene duurúvaja néwayúúnetu méénúmeíhi.

² Áanéllihyéhjáa neébe:

—¿A imíwu ú ítéhí? Ároja muurá wácávyáhcáméíhi.

Jetsóó tsááíñé ihde pájtyeíñéhjí
(Mt 24.3-28; Rc 21.7-24; 17.22-24)

³ Átsihdyúhjáa péeme tééjáj píhírí oríívo bájú íjcyátsihvu. ⁴ Átsihvúhjáa Jetsóó ácuúcunúúbeke Péédooroo, Jacóóboo, Jóáaá, Aderéee, íjcyame nééhií:

—Cána múúhake duubállé múijyú tene pájtyeíñé eene múúhake u néhíjcyanéhjí. ¿Aca íínetú muha méwaaajúcuú tsúúca tehdu tene pájtyeíñé?

⁵ Áanéllihyéhjáa neebe diityéke:

—Ehdu néeme tsáma wájácútsi méíjcyaco ámuha állíu múnáadívú maállítsámeítýuki. ⁶ Muurá o tsááíñé tsúúca píhícooca íjcyáímyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame neé diibyéjucu Críjto íjcyane. Aane mítyame cáhcújtsoo bañúháñe.

⁷ Áhdure téijyu íjcyáíñé méénujcátsí pahúlleváre. Ááneri méíllityedíñe. Ehdu pájtyeíñe páneere ílluréjucu níjkéváiñé ihde. ⁸ Muurá tsané ííñúji múnáa méénújcaatsíí tsííñé ííñúji múnáama. Áijyu ííñúji vááúméíí pahúlleváre. Áhdure ájyaba íjcyááhi. Ehdu déjúcúóveíñé ícúbáhráméí ííñújiri.

⁹ Áanéllíi téííbúwá méíjcyaco. Muurá oke ámuha mecáhcújtsóné hallútú píhcyáávejáané pañévú ámuhákye imyéénúmeke tsajtyeímye ávyéjuté éllevu. Aame muurá ámuha méúwááboó diityéke. ¹⁰ Muurá íñe pájtyéteju pámeekéréi ííñújiri íjcyané míamúnáake úwáábóméíhi. Áijyu ihdyu ó tsaá páneere ílluréjucu níjkévaki. ¹¹ Áhdícyane ávyéjuté éllevu ditye ámuhákye icyúvéhoojánu tsájtyeícooca tsá múu íjtsámeítýú muhdú íhhyúváiñeri. Muurá ihdyu Píívyéébere Íapííchoj tééveri ámuhákye túkévéjtsóneri ámuha méihjyúvááhi. ¹² Áhdure téijyu tsané nahbémú íjcyarómé ímityúné dáríívécátsíhi. Aame tsamééré tsíjtyedívú táúhbájcátsíhi. Muurá íítsime íjcyarómedívú cáánimu táúhbaá tsíjtye dityéke ídsíjívétsoki. Áhdure idyé íítsime íjcyarómé cáánímudívú táúhbaáhi. ¹³ Áhdure cáhcújtsotúmé ámuhákye tsaríllé tahñéjté ámuha

meijcyámeke. Aane ehdu néérónéhji pañe Píivyéébeke íhvéjtsotúmé tsaimíyé nihñéétsihvúré íjcyame ihdyu pájtyéteéhi.

¹⁴ Áhdure muurá duurúvájatu tsátsii íñné imítyúné úújéityútsihvu ímityúné úújeténé Píivyéébeke ávyéta tsári pájtyééhi. Aane ihdyu ámuha maájtyúmícooca mewáácunúco cámehábuñevu Jodéa íññúji múnaa ámuha meijcyame. Ehdúu muurá tene pájtyeíñé tsúúcajátújuco Píivyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi Daniéré nééneé. Aane éévehíjcyámé íhya ihdyu waajácújucoó íñá íjcyaiñe.

¹⁵ Ahdícyane téijyu áachi íjcyame íucaavéjúcohdí ímijcóhó pañévu tsíeméné iújcuki.

¹⁶ Áhdure íumihé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí ihjyávú íwajyámu éllevu.

¹⁷ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé téijyu walléemú éévájtema tsijtye ñohñójtéréi ítsííméwuúmú íjcyámeke!

¹⁸ Áánélli Píivyéébema méihjyúvaco tsúcohíváneri úúnjyáijyu tene ipájtyétu níjyáháñé lliíñe ámuha mewáácunútuki.

¹⁹ Muurá téijyu íjcyaiñé ávyétá íhnáhó ícúbáhraméi íñéé íññúji ípívyéévétsihdyu mújyú ícyahíjcyatúne. Áané boonétu ihdyu tsáhájucó mújyú téhdu néené ícúbáhraméi íjcyáityúne.

²⁰ Aane muurá Píivyéébe oke wállóótuca pámeere dsíjívéiyáhi. Áánélli ícúu tsiiñe oke wállóóiibe ihñéjte wájyuri.

²¹ Aane tsúuca tene pííhícooca íjcyaimyé tsaate íllure íállíñe ‘tsúuca Críjto tsájucóóhi’ nééimye. Áámeke wajácútsi meijcyáne mecáhcújtsodíñe.

²² Muurá íjcyaimyé állíu múnaa iiye Críjtodi díllómeíimye. Áhdure díllómeíimye Píivyéébé ihjyú uubáalle múnáadi. Aame piivyéteé méénúraítyúronéhjí imyéénune. Ááneri muurá míamúnáake mújtátsoímyé Píivyéébedítyu. Tsáijyu múúne téhdure mújtátsoíyómé ímiááné dííbyeéjtéjuco íjcyáromeke.

²³ Aane íñe tsúuca ámúhake o úúballé íhdétújuco ámuha metéíbúwááveki.

Jetsóó tsáácooca pájtyeíñéhji

(Mt 24.29-35, 42-44; Rc 21.25-36)

²⁴ Ehdu ícúbáhraméi pájtyéné boone cóójíejpi nuhba ílluréjuco áabatéíñe. Áhdure péjcóejpi tsáhájucó ájchúityúne.

²⁵ Áijyu míicuru dójcoó cáámetu. Ehdu páneere íévéhóówari íhtsútunéhjí íjcyane mujtáraba íjcyáahi.

²⁶ Áijyu tsúuca Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe páneere táihstútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi.

²⁷ Aabe ó táúhbaá níjkyéji múnáake dítye ípíhjúcu óhdivu tahñéjteke pahúllevaré íññújiri, níjkyéjiri, íjcyámeke.

²⁸ Cáhawáá méijtsúcunu higyéerahej. Muurá itsóúuvéne tsiiñe tehe béhjívánetu méwaajácú píjcyaba píhíjucóóne.

²⁹ Ahdu néene íñe ícyooca ámúhake o nénehji pájtyénetu tsúuca ámuha méwaajácúu tsiiñe o tsááiñe éévé úújetéjucóóne.

³⁰ Aane ímiááné ámúhake o néé ehdu nénehji pájtyeíñé íññújiri míamúnáa íjcyápíñáaaca.

³¹ Muurá íñe íññújima páneere íévéhóówari íjcyanéhjí wágóóovéhi. Áánetu íñe ámúhake o néhijcyané tsá mújyú wágóóovéityúne.

³² Áronáa ihdyu tsiiñe o tsááiñe éévé tsá múha wáajácútyúne. Níjkyéji múnaa íjcyarómé tsá wáajácútyúne. Téhdure pañetu Píivyéébé Hajchi o íjcyároobe tsá o wáajácútyúne. Apáabyéré ihdyu Llihíyó waajácú mújyú tsiiñe oke iwállóoíñe.

³³ Ahdícyane tsáma téibúwá tééne íjtsúcunuré meijcyáne méihjyúvahíjcyaco Píivyéébema. Muurá tsá mewáajácútyú mújyú tsiiñe o tsááiñe.

³⁴ Muurá tsaapi tsííñe íññújí íááhíveté íúnú múnáake pícyoíñú ihjyávú tsané wákimyéivu dítye téeneri íjcyá díbye téhulle íjcyané hajchóta. Áamedívú muurá tsáápiikye ityéhmétsoíñúróobeke tsá díbye néétu mújyú itsááiñe. Ahdu tsá ámúhake o néétu mújyú tsiiñe o tsááiñe.

³⁵ Ahdícyane téibúwá meijcyáne tééne íjtsóré

méjcyaco. Muurá ávyeta tsá mewáájácutú mújyú ámúhá avyéjuube o íjcyabe o tsááiñe. Tsáijyu múúne tsájcooji o tsáá cuuvé pañe, mityá cúúvénetúrej, mityá pecójpínej, mityá cóójí pañévuj. Ávyeta tsá mewáájácutúne. ³⁶ Áánéllii múu téibúwá téene íjtsóré ijcyá ámúhakye o túvaaóvátu pevétaré ñná méénutúme cuwáriyé ámuha méjcyámeke. ³⁷ Ehdu íñe ámúhakye o nées pámeere tahñéjté ámuha íjcyámeke. Ahdícyane tsáma téene íjtsóré méjcyaco. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

14

Jetsóoke iékééveíñe ditye pítyácójcatsíñe
(Mt 26.1-5; Rc 22.1-2; Ja 11.45-53)

¹ Áijyúhjáa pajtyeté wañéhjí óórityúne pááá máchoméihjcyané wañéhjí míjcyoojícúcuturéjuco lléeváiñáa llúúvájte avyéjujtémá taúhbájú uwáábojte íjtsámei muhdú iállíñe Jetsóoke iékééveíñe idsíjívétsoki. ² Áronemáhjáa néjcatsímyé teene wañéhjí pañei tehdu imyéénútu míamúnáake ííbbórínúíyónéllíhye.

Pácúúcújpácyori tsáápille Jetsóoke ihñíwau múrijchóne
(Mt 26.6-13; Ja 12.1-8)

³ Áijyúhjáa Jetsóó ímamyémuma Betáániarí Tsimóó dííbyere ‘Ahlláriho’ némeíbyé jari. Aaméhjáa tééjari majchóri íjcyánáa tsáápille tsáá mítyane áhdoméíñe pacúúcújpácyoma. Aalléhjáa téjpacýóri dííbyé nííwau múrijchóhi.

⁴ Aanéhjáa ímamyémuke tsaríwu pájtyénéllii néjcatsímye:

—¿íveekiami aalle ícúbahra pácúúcújpácyori tsané pijcyábá mewákímyeíñe áhdodúné áhdoméíjpácyorij? ⁵ Muurá téjpacýo menáhjihénúne dsídsiri mépiaabóiyá ídáátsóméjhjike.

⁶ Ehdúhjáa dííledítýú ditye néérónáa Jetsóó nées diityéke:

—Óvi íjcyalle. ¿íveekí ehdu ámuha méihjyúváhi? Muurá tehjújuco dille méénune. ⁷ Muurá diitye ídáátsojte tsá kiávú ámúhadítýú pééityúne. Áanetu tsá múhajchótá ámúhama o íjcyáityúne. ⁸ Áánéllii muurá oke téjpacýóri múrijcholle oke ditye cúúúíñe ihde tájpi íímíbjchóne. ⁹ Aane ímiááné ámúhakye o nées íñe tajtyéeveri míamúnáa pájtyetéíñe uwááboju uwáábohíjcyámé muurá idyé teene úúballéné pámeere ííñújiri íjcyáné míamúnáa waajácuúhi. Ehdúhjáa Jetsóó nées ímamyémuke.

Jóoda Ijcaríóóté Jetsóodívú ékéévetsóíñe
(Mt 26.14-16; Rc 22.3-6)

¹⁰ Áijyúhjáa Jóoda Ijcaríóóté dííbyé mamýémú 12-meva íjcyáméejpi íjcyároobe mújyúrá llúúvájte avyéjujté ellevu ipyééne diityéké neeté dííbyedívú iékéévetsóíñe. ¹¹ Ááneríhjyáa mítyane íímíjyúúvéne imíllémé dííbyeke íáhdone. Ehdúhjáa tsúuca diityémá ipítyácójcatsíñe ílluréjuco díbye íjtsámeíñe muhdú dííbyedívú iékéévetsóíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone
(Mt 26.17-29; Rc 22.7-23; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-25)

¹² Aanéhjáa teene pajtyeté wañéhjí óórityúne pááá ditye máchohíjcyané wañéhjí obééjáuúmuke tsájaatsá múnaa dsíjívétsohíjcyané wañéhjí tújkévajcóójí Jetsóoke ímamyémú néehíi:

—¿Aca kiávú ú imíllé wañéhjí májchó muha meméénune?

¹³ Áánélliihyéhjáa tsaatétsikye neébe:

—Cáhawáá Jerotsaréevu mepej. Ácoomíyí ámuhtsi tsaapi líiyíhyori núpáñújéébeke maáptyúmíibema mépeéhi. ¹⁴ Aabe tsájá pañévú úcáávéébe déjutu meúcáávéne tééja múnáájpikye méneéco: “Uwááboobéne múhtsikye néé kiáváhjané íchii mójcho íjcyane tééhó pañévú dibye múúhama pajtyété wañéhji májchó májchóihyo.” ¹⁵ Áijyu ámuhtsikye újétsóibye tsahe imíwu córíhócoba néeho cáámééjiri íjcyahóvu. Ááhó pañévú méméenuco mééma majcho. Ehdúhjáa neebe diityétsikye.

¹⁶ Ahdújucóhjáa dityétsí péene técoomívu. Aamútsíhyjáa ímiáané muhdú dibye néhdújuco iúújeténe tééhó pañévú méenune teene majcho.

¹⁷ Áané iijyúnuvúhjáa Jetsóó tétsihyijyucó pámeemáyé ímamyémuma.

¹⁸ Aanéhjáa tsúuca imájchótsihvu neebe diityéke:

—Ímiááneturé ámuhakye o néé íjcyabe tsaapi ámuhadítyú óhdivu méénútsóibye.

¹⁹ Aanéhjáa kímóhcó diityéké pájtyénelii pámeere néé díbyeke:

—¿Aca caabyé ehdu uke muha méméenuúhi, a oó?

²⁰ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Íne tsáji pañévuré muhtsi díbyema memájchoobe ehdu oke méenuúhi.

²¹ Ehdu ímiáané oke pajtyéíne Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke tsúucajátújuco Píívyéébé waajácúháámitu tene néhdújuco. Áronáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíne ehdu oke méenúúbeke. Tsáháa ihdyu dibye íjcyáítyuróne.

²² Ehdúhjáa diityéké ínétsihdyu pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áanemáhjáa idyóhdáhínunévú diityéké iwájtúne neébe:

—Íne tájpi náávé íjcyane memájcho.

²³ Áhduréhjáa ado iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánevhjáa dibye ájcune adóme. ²⁴ Áámekéhjáa neébe:

—Íne tátyujpácyo náávé íjcyane úúballé muhdú míamúnaa ícyahíjcyané pítájcoju o dsíjíveneri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíne múhdumé oke cáhcujtsómé ípájtyetéki. ²⁵ Aane ímiááneturé ámuhakye o néé ícyoocátú tsiíne ámuháma bíinojpácyó o ádójúcóóityúné Píívyéébé avyéjuri meíjcyácooca tsiíne maádóínevújuco.

*Péédoro tóónúmeíne Jetsóó úúballéne
(Mt 26.30-35; Rc 22.31-34; Ja 13.36-38)*

²⁶ Aaméhjáa teene pajtyété wañéhjí majtsíjyú imájtsívátsihdyu péé oríívó bajúvu. ²⁷ Átsihvúhjáa Jetsóó néé diitye ímamyémuke:

—Ípyejco muurá ámuha pámeere ílluréjuco óhdityu metsújááveíne pahúllevávu. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu néeneé: “Obééjámú tehmeébeke o dsíjívétsóné boone ílluréjuco ditye mújtaíne pahúllevávu.” Ehdu muurá néene Píívyéébé waajácúháámitu. ²⁸ Áronáa ihdyu o dsíjíveebe tsiíne o bóhíne ó péé ámuhá ihde Gariréavu.

²⁹ Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke néenélíi Péédoro néehí:

—Íhya ihdyu íjtye uke íhvéjtsóohi. Áánetu ihdyu tsá uke o íhvéjtsóityúne.

³⁰ Áánélliihyéhjáa neebe díbyeke:

—Ímiááneturé uke o néé muurá ípyejcójucó tahñéébé u íjcyaróné u tóónuíne 3-ijyúvá cáracái míjyúcú májtsívátúné ihde.

³¹ Áronáacáhjáa Péédoro néehí:

—Muurá tsá o tóónúmeítyúne. Óvíjyuco néhi ihdyu oke ditye dsíjívetsóné tééné hallútu. Ehdúhjáa pámeere neerá dííbyeke.

Píívyéébema Jetsóó íhjuváne
(Mt 26.36-46; Rc 22.39-46)

³² Aaméhjáa úújeté ‘Getsemaní’ némeítsihvu. Átsihvúhjáa Jetsóó néé dityéke:

—Íchiíyéi meíjcyá Píívyéébema o íhjuvatéki.

³³ Áánemáhjáa tsajtyéébé Péédooroo, Jacóóboo, Jóááá, éhdúmekére. Áamedívúhjáa ávyétá íhnáho kímóóvémeííbye. ³⁴ Áánemáhjáa neébe:

—Muhdú íhya o dsíjívéiúvúduréjuco oke táííbuwa. Ahdícyane cána íchihdyúréi oke metéhmej. Áronáa ihdyu mécúwadíñe.

³⁵ Ehdúhjáa íñéene peebe éhniíñéwuúvu. Átsihvúhjáa imímóúúvéne Píívyéébema ihjyúvaabe muhdú tene néhajchíí ícúbáhrámeítyuki. ³⁶ Íllúhjáa íhjuváabe:

—Ayúju Táácááníj, tsá muurá íiná u túhúúlletúne. Ahdícyane muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Áronáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Óvíi ihdyu muhdú u ímillédú óóma ú meenúhi.

³⁷ Ehdúhjáa Píívyéébema íhjuvátshdyu óómiibye cuwáí íjcyámedívú iwájtšíne néé Péédooróke:

—¿Aca eene ú cuwáhi, Tsímoj? ¿íveekí tsá cuwa u áábúcutú oke u téhmeki? ³⁸ Imíchi bo meíjcyáne cúwávetúmé Píívyéébema méihjyúvahíjcyá ímityunévú ámuha metáhjátsámeítyuki. Muurá ímiááné ámuha méimíllerá tsaímíyé meíjcyane. Áronáa tsá ámuha meíhnáhootú tehdu meíjcyáiyóne.

³⁹ Ehdúhjáa diityéké íñéene bíwáhullévúré ipyéene tsiíñe Píívyéébema íhjuvaabe piéhdúré tujkénúu íhjuvádúre. ⁴⁰ Átsihdyúhjáa tsiíñe péébe úújeté téhdure cuwáí íjcyámedívu. Ávyetáhjáa mítyane cuwa diityéké íjcyame tsá dííbyema íhjuváiyónéhji éllevu íjcyatúne. ⁴¹ Aabéhjáa diityédí iúlléjérone tsiíñe Píívyéébema íhjuvatéhi. Átsihdyúhjáa ihdyu óómiibye diityéké néehí:

—Áyu, ícyooca ihdyu ílluréjuco mecúwáiyóne. Áronáa Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi ímityúmeke ékéévetsóíñe éévé tsúúca úújetéhi. ⁴² Ahdícyane ílluréjuco metsu mepéekíí. Muurá tsúúca tsaabe óhdivu méénútsóííbye.

Jetsóoke ditye ékeevéne
(Mt 26.47-56; Rc 22.47-53; Ja 18.2-11)

⁴³ Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsúúca tsaatémá Jóóda wajtsí tétsihvu llúúvájte avyéjúttee, taúhbájú uwáábojtee, túkevétsojtee, íjcyame wállóónéllíi tsáámeé. Aaméhjáa tsáá ímyéenujcatsiháñé níitsúmuma, cávaájcoháñema. ⁴⁴ Ácoocáhjáa íhdéjuco diityéké Jóóda nééneé:

—Cáábyeké o chóhchócuube diibyéjúcoói. Áábeke meékéévéne métsajtyéco.

⁴⁵ Ehdúhjáa diityéké ipítyajcódújuco Jetsóó éllevu ipyéene dibye néétene:

—‘Uwááboóbej, ¿a áánu uúj?’ nééberéhjáa chohchócú dííbyeke.

⁴⁶ Ááneréjucóhjáa ditye íékéévébeke tsájtyene.

⁴⁷ Áronáacáhjáa tsaapi dííbyé mamýémudítýú ínítsúwari wállóríhjúcú llúúvájte avyéjútte únú múnáájpi núúmiho. ⁴⁸ Áámekéhjáa Jetsóó néehí:

—¿Aca muhdú íívane éhne múúne ímityúné méénuhíjcyáábe éllevu ditye tsáhdu ámuha metsáá taéllevu níitsúmuma cávaájcoháñema? ⁴⁹ Áánerá

íhyajchótá ámuháj pñine o íjcyabe duurúvájá pañe o úwáábohíjcyáábeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. Áronáa ihdyu tehjújuco ámuha meméénune Píivyéébé ihjyú uuballe munaápe tsúúcajátújuco nehíjcyáne dííbyé waajácúháámitu néhdújuco tene ipájtyeki.

⁵⁰ Ehdúhjáa Jetsóó néénáa ímamyémú ílluréjuco wurúvájá pañe o úwáábohíjcyáábeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. Áronáa ihdyu tehjújuco ámuha meméénune Píivyééáane dííbyéjtane.

Tsáápiikye ditye ékéévéroobe pállójcöne

⁵¹ Áanáacáhjáa tsaapi ováhtsá íéveho íjcyabe wájjámubávú idyóvíyívyéne pehíjcyá diityé déjutu. ⁵² Áábekéhjáa ditye ékévéronáa tehba diityé hójtsí pañévú iwááoíñúne waabe pevéhoréjuco.

*Túkevétsojté úmíwari Jetsóó íjcyane
(Mt 26.57-68; Rc 22.66-71; Ja 18.12-14, 19-24)*

⁵³ Aanéhjáa tsúúca Jetsóoke tsajtyémé llúúvájte avyéjúúbe éllevu. Áanáacáhjáa tsijtye llúúvájte avyéjjutee, túkevétsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame píhcyavéjúcoó tétsihvu. ⁵⁴ Áijyúhjáa Pééodoro dííbyeke úráavyeebe pehíjcyá diityé kemúellere. Aabéhjáa úújeté lláhajtsívúré tétsihyi tééjá tehméjté íjcyuujúwatu píhmiíhíjcyáme életu ipíhmiiki.

⁵⁵ Áanáacáhjáa ávyéjjute ítsámeíhíjcyá muhdú Jetsóó hallúvú iállíñe dííbyeke ídsíjívétsoíñe. Áronáacáhjáa tsá ditye píivyetétú muhdú dííbyé hallúvú iállíyóne. ⁵⁶ Ávyetáhjáa mítyame dííbyé hallúvú páhduvaré álliyómé bánímeíhíjcyáhi. ⁵⁷⁻⁵⁸ Áronáacáhjáa tsaate téhdure dííbyé hallúvú iállíñe néehíi:
—Áánu muurá nehíjcyá míamúnaáváa méénuja duurúvaja iwácávyáhcóne tsíjyaréjuco imyéénuíñe míamúnaa méénútuja. Aajává pánéévétsoíibye 3 coojívatúre. Ehdú ihjyúvahíjcyáabe.

⁵⁹ Ehdúhjáa ditye néerone tsá cáhcújtsómeítyúne.

⁶⁰ Áronáacáhjáa llúúvájte avyéjuube diityéj pñnétú íjyócuúvéne néé Jetsóoke:
—¿íveekí tsá u añújcutú aatye díhyallúvú ímítyunéhjí úúballéne?

⁶¹ Áronáacáhjáa tsá ñná diibye néétune. Áánéllíhyéhjáa tsiíñe neebe dííbyeke:
—¿A ímíáané diibyéjuco uu Crijóto ímíáábé Píivyéébé Hajchi?

⁶² Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó. Aane méwaajácú íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe íhtsútuube Píivyéébé úníuri o íjcyane. Aabe muurá tsiíñe o tsáácooca ó bóhówááveé ojtsó pañe.

⁶³ Ehdúhjáa Jetsóó nééne ávyéta tsarí pajtyé diibye llúúvájte avyéjúúbeke. Áánéllíhyéhjáa íwajyámúúné dówaríjcyámeíbyéré néehíi:

—Ávyeta tsáhájucó meímíletú tsijtye éhniíñevu dííbyé hallúvú tsiíñe úúballéne. ⁶⁴ Muurá íñe ámuha melléébóneríyé ¿íveekí uuhívatéébe Píivyéébedi? Aane ¿muhdú ámuha méijtsúcunúhi?

Áánéllíhyéhjáa pámeere néé ílluréjuco díbye dsíjíveíñe.

⁶⁵ Ehdúhjáa ditye néénelíi tsaate dííbyé hallúvú úníchíhcyuméré íhyúmi íbíjínúúbeke imyéénuíñe néehíi:

—Áyu cána waajácú caabyé uke méénune.

Téhduréhjáa duurúvájá tehméjté dííbyeke wábáajcóhi.

*Pééodoro tóónúmeíñe
(Mt 26.69-75; Rc 22.56-62; Ja 18.15-18, 25-29)*

⁶⁶ Aanéhjáa Péédoro lláhájsiri íjcyánáa llúúvájte avyéjúúbé únú múnáadítyú tsáápille tsááhií. ⁶⁷ Aalléhjáa dííbyeke pihmíri íjcyáábeke íítehíjcyáróne nééhií:

—Úpée idyé éhne ú ícyahíjcyá Jetsóoma Natsarée múnáájpiíma.

⁶⁸ Áronáacáhjáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu o wáájácúúbedíjíí óóma ú ihjyúváhi. Ehdúhjáa íñééne lláhájsí mijcó lleehówavu íjyóócúúvetéébe.

Áánáacáhjáa tsúúca cáraca májtsiváhi. ⁶⁹ Aabéhjáa tétsihvu úújetéébeke tsiíñe ííténe tétsihyi íjcyámeke neéle:

—Áánu muurá idyé tsaapi Jetsóo mamyé múejpi.

⁷⁰ Áronáacáhjáa idyé tsiíñe tóónuúbe. Áané illúhwuúréhjáa idyé tsíjtyeréjuco nééne dííbyeke:

—Áánerá ímiáané dííbyéjuco uu Jetsóo mamyé múejpi. Muurá eene Gariréa múnáa íhjuvadá u íhjuvánéturé méwaajácú dííbyéjuco u íjcyane.

⁷¹ Ehdúhjáa ditye néénéllí tsiíñe ityóónúne líhcyámeíbyéré nééhií:

—Éje, ímiáánéturé tsá o wáájácúú dííbyeke eene ámuha óóma dííbyedi meíhjuvávábeke.

⁷² Ehdúhjáa díbye néénáa tsiíñe cáraca májtsivá míjyúcújuco. Áánetúhjáa ítsáávebe Jetsóope dííbyeke íllu nééne: “Muurá 3-íjyúvá ú tóónuméíí tahñéébé u íjcyaróné cáracáí míjyúcú májtsívátúné ihde.” Ehdúhjáa Jetsóo nééne ítsáávéne ílluréjuco díbye tááne ávyetá íhnáho.

15

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mt 27.1-2, 11-14; Rc 23.1-5; Ja 18.28-38)

¹ Áané tsítsíívevúhjáa llúúvájte avyéjutee, túkevjtsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame tsiíñe dóbeevéhi. Aaméhjáa Jetsóoke dóhjíuri tsajtye ávyéjuube Pirááto éllevu. ² Aabéhjáa díllópejtsó dííbyeke:

—¿A ímiáané uu jodíómú avyéjuúbe?

Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Ééé, dííbyéjuco oó.

³ Áánáacáhjáa llúúvájte avyéjute dííbyé hallúvú mítyane ímityúné úúballéhi.

⁴ Áánéllíhyéhjáa Piráátó tsiíñe dííbyeke nééhií:

—¿Aca íveekí eene tsá u áñújcutú aatye díhyallúvú ímityunéhjí úúballéne?

⁵ Ehdúhjáa díbye Jetsóoke néérónáa tsá díbye áñújcutúne. Ááneríhjáa íúllévenúne tsáhájucó díbye íná néétune.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíñe

(Mt 27.15-31; Rc 23.13-25; Ja 18.38–19.16)

⁶ Teenéhjáa pajtyeté wañéhjí pañe paíjyuvaré ávyéjuube Piráátó tsáápiikye ichívyétsohíjcyá cúvéhóójari íjcyamedítýú dííbyé hallúvú míamúnaa íhjuvávábekéjuco. ⁷ Aanéhjáa téjyuu íjcyaaabe dsíjívétso múnáajpi ‘Barabáa’ némeíbyé cúvéhóójá pañe tsijtye dsíjívétso múnáama. ⁸ Áánáacáhjáa tsúúca tétsihvu míamúnaa píhcyavémé imyéenuhíjcyádú táúmeíjyucóó Piráátóke díbye íjchívyétso tsáápiikye díityédítýu. ⁹ Áánéllíhyéhjáa neebe díityéke:

—Íhya ámuha méimíllé ámuha jodíómú avyéjúúbeke o ácádsíjcaáyóne.

¹⁰ Ehdúhjáa neebe díityéké íllure íñómíutááváne llúúvájte avyéjute ehdu dííbyeke dáriívené iwáájácúnema. ¹¹ Áronáacáhjáa díitye llúúvájte avyéjute néé

tétsihyi íjcyámeke ditye Barabáá hallúvúré íhhyúva dííbyekéré díbye íjchívyétso cúvéhóójatu. ¹² Áánélliihyéhjáa dííbye Piráátó néé díityéke:

—¿Ácooca eene jodíómú avyéjuube díbye íjcyane ámuha menéhíjcyáábeke muhdú méméenuúhi?

¹³ Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Dííbyedívú ihdyu páwachékevu wátyétyehcútso.

¹⁴ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca #ná ímityúné méénuúbe?

Áronáacáhjáa tsiíne kéévánécoba néémeé:

—¡Muúbe, wátyétyehcútsó dííbyedívu!

¹⁵ Áánélliihyéhjáa awáá íjchívyétsoobe cúvéhóójatu Barabáakéré díityémá ímí íjcyane ímíllénema. Áánemáhjáa Jetsóodívú iwápáájcoótsóne íhvétsoobe díityédívú díityéréjuco iwátyétyéhcu páwachékevu.

¹⁶ Áábekéhjáa tsodáhómú dííbyé já llahájtívu itsájtyéébedívú píhcyaaavéhi.

¹⁷ Aaméhjáa dííbyeke uácó wájamu duujínuúdú nééjavu. Áhduréhjáa tsuhjíuuhónetu imyéénúné चाहíiwavu ávohjácómé dííbyeke. ¹⁸ Áánemáhjáa wáñejcóme:

—¡Ñóóooj, áanu jodíómú avyéjuúbe!

¹⁹ Ehdúhjáa íñééne dííbyeke úníhíhcyuméré íllaáyohíjcyá úméhéiyi íhñíwáutu. Áánemáhjáa dííbyé líiñévú ímíhímóubáne avyéjútsohíjcyámé íllure dííbyedi íúúhívaténema. ²⁰ Ehdúhjáa dííbyedi íúúhívaténé boone tácoríúccúmé teeja duujínuúdú nééjaá. Áánemáhjáa uácómé páñétúeja dííbyé wajyámuvuréjuco. Átsihdyúhjáa tsajtyémé dííbyeke páwachékevu iwátyétyéhcuíhullévu.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne
(Mt 27.32-44; Rc 23.26-43; Ja 19.17-27)

²¹ Aanéhjáa téhullévú péeme cábuuvé tsirééne múnáajpi Arejáadorómá Róópómútsíj caani Tsimóó íúmihétú tsáábedívu. Áábekéhjáa íhbutsoomé Jetsóoke iwátyétyéhcuíwachékevu.

²² Aaméhjáa úújeté tsátsii ‘Niwáupáájí’ nééiyóné ‘Góógota’ némeítsihvu.

²³ Átsihvúhjáa Jetsóoke íjchorómé ‘mííraá’ némeíñé duurúbájpácyoma bíínojpácyó íúménúnetu. Áronéhjáa tsá díbye ádotúne.

²⁴⁻²⁵ Áábekéhjáa tsúúca wátyétyehcúmé páwachékevu ááméjutúréi nuhba íjcyánaáaca. Áané boonéhjáa tsodáhómú nehcojcatsí caatyé dííbyé wajyámúúné újcuíñe. ²⁶ Aanéhjáa dííbyé níwáú caamééhullétú téwachéketu pícyóomé tsíeménetu icyáátunúné íllu nééneé: “Áanu jodíómú avyéjuúbe.”

²⁷ Téhduréhjáa téjyuu tsaatétsí ímítyúmútsikye wátyétyehcúmé dííbyé úníutu panéjcuvatú íjcyáwachékéécutu. ²⁸ Ehdúhjáa ímítyúmútsima dííbyeke wátyétyehcúmé Píívyéébe íwaajácúháámítu íllu néhdújuco: “Ímítyúmé raahóri dsíjívéiíbye ímítyúúbedi ditye dílloóbe.”

²⁹ Aanéhjáa dííbyeke úújejemé dííbyedi íúúhívaténemáyé ‘wamíwamí’ nehíjcyáhi. Áánemáhjáa néémeé:

—Ehdíívaabévaa eene duurúvaja u wácávyáhcoja 3 coojívatúré tsiíñe ú pájáávétsoiyáhi. ³⁰ Áyu cána bo pájtyetétsaméij.

³¹ Téhduréhjáa llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte dííbyedi íúúhívaténe néjcatsíhi:

—Tsíjtyekée muurá ímiáané pátyetétsohíjcyáabe. Áronáacáha tsá díbye píivyetétú iye ipájtyetétsámeíñe. ³² Aabe cána óví ímiáané diibyējuco Críjto mee ijraéémú avyējuube íjcyáhajchíí eene éwachékevúne dítye wátyetyehcúné ityábáhcyúmeíñe pájtyeté botsíí dííbyeke mecáhcújtsoki.

Téhduréhjáa dííbyé úníutu dítye wátyetyéhcumútsí uuhívaté dííbyedi.

Jetsóó dsíjívéne

(Mt 27.45-56; Rc 23.44-49; Ja 19.28-30)

³³ Téijyúhjáa cójípíinétú íjyunúné cuuvé tujkévevújuco. ³⁴ Áanáacáhjáa Jetsóó ávyetá íhnáhó illu wáníjcyámeíhi:

—Eróij, Eróij, ¿rama tsabataáni? Tápiivyéébej, Tápiivyéébej, ¿íveekíami oke ú íhvejtsoj? Ehdúhjáa nééiyóné ehdu neébe.

³⁵ Aanéhjáa tétsihyi íjcyámedítýú tsaate illéébóne néehíí:

—Éje, aadi Eriadi wáníjcyámeí Píivyéébe ihjýú uubálle múnáájpiúvudi.

³⁶ Áanéllihyéhjáa tsaapi ícúí wáyámubádú néene bíínójpácýó kiwátyetu iééníoyéné úméhéí níjcautu ipícyoonévú cújuuvé díbye ííhároki. Áánemáhjáa neébe:

—Bo óví Eriá niityétsová dííbyeke.

³⁷ Áanáacáhjáa tsiíñe ávyetá íhnáhó iwáníjcyámeítsihdyu illuréjuco díbye dsíjívéne. ³⁸ Áané tujkéveríhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsíí watájcó wáyámúwácoba dóchéreevé cáámetu baavu panéjcuávú wajítahnécú.

³⁹ Aanéhjáa tsodáhómú avyējuube tétsihyi íjcyáabe ájtyumí muhdú díbye iwáníjcyámeíñe dsíjívéne. Áánetúhjáa neébe:

—Á ihdyúha ímiáané áánu Píivyéébe Hajchi.

⁴⁰ Aanéhjáa tsaate walléémú dííbyeke dítye dsíjívetsóné tsíhyullétúre íítehíjcyáhi. Áámemáhjáa íjcyámé Maaría Madarénaa, tsiíñe Maaría Jacóóboma Jotséemútsíj tsiíjuu, Tsaroméee, éhdume. ⁴¹ Diityéhjáa muurá Gariréari díbye íjcyácooca dííbyeke píáábohíjcyámé téhullétú dííbyema tsáá Jerotsaréevu. Áámemáhjáa téhdure íjcyámé tsijtye walléémú dííbyemáa tsáámeé.

Jetsóó ítémeho dítye cúúune

(Mt 27.57-61; Rc 23.50-56; Ja 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Aanéhjáa wáyeeévécóójíllí dítye ímbájkímyeíhíjcyajcójíí pejco íhtsútuube Jotséé Arimatéa cóomi múnáajpi péé Pirááto éllevu, téhdure Jetsóoke cáhcújtsóobe Píivyéébe avyéjú ítsohíjcyáabe. Aabéhjáa diibye Piráátóke táúmeí dííbyeúvú ítémeho icyúúuki. ⁴⁴ Ááneríhjáa íllure Piráátó ullévenú ‘a ímiáané íhya dsíjívéjúcoóbe’ íñéénema. Áánemáhjáa tsodáhómú avyéjúúbeke ipíúváne díllóobe ímiáané díbye dsíjívéjúcóhajchíí iwáájacuki. ⁴⁵ Aabéhjáa úúballé ímiáané tsúúca díbye dsíjívéne. Áanéllihyéhjáa Piráátó néé diibye Jotséke díbye iújcúne icyúúuki. ⁴⁶ Ahdújucóhjáa díbye téwachéketu tééhoúvuke ínítyétsóne bíjínúné imíwu néené wáyámuba íáhdóbari. Áánemáhjáa néewájitú bóhdómeíñe níkyéhéjú pañévú icyúúúne wátájcoobe néewayúvu. ⁴⁷ Aanéhjáa Maaría Madarénamúpí tsíjpille Maaría Jotséemútsíj tsiíjúmá ájtyumí díbye cúúune.

16

Jetsóó dsíjívéebe tsiíñe bóhíne

(Mt 28.1-10; Rc 24.1-12; Ja 20.1-10)

¹ Aaméhjáa wáyeeévejcóójí pejco diille Maaría Madarénaa, Jacóóbój tsiiyu Maaríaa, Tsaroméee, éhdume ahdó pácuúcupacyóné Jetsóó itémeho itsójtsootéki. ² Áánemáhjáa tsiiyyu tsííñé tsemáánaréjuco tújkévajcóójí pejcójuco dííbyé nijkyévú pééme úújeté tétsihvu tsúúca nuhba ájchúnáaaca. ³ Aaméhjáa néjcatsíhi:

—¿Aca múha íñe mééma téhejú watájcó nééwayu íñétsoóhi?

⁴ Áronáacáhjáa itécunúme téhejú úmíwari teu íjcyájúcootúne. ⁵ Aaméhjáa téhejú pañévú úcaavémé ájtyumí tsaapi ováhtsa ímiánéjcuri ácuúacunúubeke. Áábé wajyámúhjáa cááméjácoba nééja ávyéta tsítsi. Áábedíhjáa íllityéme. ⁶ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Méíllityedíñe. Muurá ó waajácú ámuha menéhcone Natsarée múnáajpi Jetsóoke éhnée páwachékevu ditye wátyétyéhcúubeke. Áronáa tsá díbye íchii íjcyájúcootúne. Tsúúca bohíjúcoóbe. Cáhawáa méuujévá íchii díbye íjcyatsí pevetsíyéjuco íjcyane. ⁷ Ahdícyane méúúballété Péedorómá tsijtye dííbyé mamyémuke tsúúca tsííñe díbye bóhíjucóone. Méneeco díbye péjucóoné Gariréavu diityé ihde téhullévú diityémá iátyúmíjcatsí diityékée íñéhijcyádújuco.

⁸ Ehdúhjáa díbye néénemáyé wájucóomé íllityéneri úúvéacunúme. Aaméhjáa tsá muuca úúballetu mítyane íllityénéllíhye.

*Maaríá Madarénadívú Jetsóó bóhówaavéne
(Ja 20.11-18)*

⁹ Aanéhjáa íbóhíjcóójí cúúvéneturé Jetsóó bóhówaavé Maaríá Madarénadívú dííllé pañétúu 7-meváké naavémuke iwáágóóllédívu. ¹⁰ Aalléhjáa úúballeté dííbyé mamyému dííbyeke kímóóvehíjcyámeke. ¹¹ Áronáacáhjáa tsá díílleke ditye cáhcújtsotúne.

*Ímamyémudítýú mítyétsidívú Jetsóó bóhówaavéne
(Rc 24.13-35)*

¹² Aanéhjáa dííllédívu íbóhówáávéne boonétú tsííñe bóhówááveebe tsíhdyuréjuco mítyétsi ímamyémudítýú juuváyí péhíjcyámútsidívu. ¹³ Aamútsíhjáa idyé tsijtye íñahbéjkeke úúbálleroné tsá ditye cáhcújtsotúne.

*Muhdú ditye wákímyeíñe ímamyémuke Jetsóó nééneé
(Mt 28.16-20; Rc 24.36-49; Ja 20.19-23)*

¹⁴ Átsihdyúhjáa bóhówááveebe pámehdívuréjuco ímamyémudívú 11-mevaréjuco íjcyame majchóri íjcyámedívu. Áámekéhjáa uhbáichoobe ímiáané bóhíibeke íájtyumíné tsijtye úúbálleroné ditye cáhcútsohíjcyátúné hallútu. ¹⁵ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ahdícyane óvíi ámuha pámeekéré íñújiri íjcyané míamúnáake méúwaabó ditye pájtyetéíñe uwááboju. ¹⁶ Aane lléébome ímiáané icyáhcújtsóné uubállé tsójtsootsámeímyé ihdyu pájtyeteéhi. Áánetu cáhcújtsotúme wágóóóveéhi. ¹⁷ Aane oke cáhcújtsómé tamyémeri waagóó tsaaté pañe naavémú íjcyámeke. Téhdure tsijtyé ihjyu illéébótúrójuri ihjyúvaímye. ¹⁸ Téhdure íñímyémuke dítye ékééverómé tsá íná méénúityú diityéke. Téhdure námijtya ádorómé tsá dsíjívéityúne. Aame chéméméhjike bóhíitsohíjcyáahi.

*Níjkyejívú Jetsóó pééneé
(Rc 24.50-53)*

¹⁹ Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke nééné boonétú tsúúca Píívyéébe dííbyeke ujcú níjkyejívú díbye íavyéjuuté dííbyema. ²⁰ Áábe déjuvúhjáa ímamyémú úwáábohíjcyá pahúllevaré teene dííbyé uwááboju. Aaméhjáa dííbyere píáábóneri méénúráítyúronéhjí méénuhíjcyá dííbyé uwááboju iwáájácúmeíki. Áyu tehdújuco

RÓOCAÁ

Róoca Jetsóodítyú cáátúnuháami

Íhju tújkeváne

1-2 Tsúuca muurá tsaate uwáábojte muhdúhjáa Jetsóó méjpiine úllejéne páñetu ájtyumímé téené uubállé caatúnuhíjcyá ímí tehdújuco. ³ Aane ícyoooca ó imíllé ooréjuco téené uubállé o cáátunúné uke o wájyuube Téóópiró éllewu, diityékée o díllohíjcyánéj pñnévú téhdure páneere ímí ídyjúcotu tsúúca o wáájácúnélliíhye. ⁴ Aane ó imíllé téené uubállé ditye méénune u lléébohíjcyáné ímíñeúvú u wáájácúne.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa tsímávameíñe

⁵ Jodéa iññújí avyējuubéhjáa Heróodé íjcyáijyu íjcyaaabe tsaapi llúuváabe Tsacariá Abíamuúbe. Áábé táába méméhjáa Eritsabéé Aróój tsiiménémúháábéelle íjcyalle. ⁶ Áamútsikyéhjáa Píívyéébe ímí ijtsúcunú dííbyé taúhbaju néhdújuco dityétsí íjcyánélliíhye. Aamútsíhjyáa tsá íñnetú néétsámeítýú míamúnáadívu. ⁷ Áronáacáhjáa ihdyu tsá dityétsí tsímávátú mewa Eritsabéé ajchíba íjcyánélliíhye. Áané pañévúhjáa idyé tsúuca kéememútsíjyuco diityétsi.

⁸ Aanéhjáa tsáijyu diibye Tsacariá íjcyáha múnáake dómajcóné llúuvájte Píívyéébe úmíwávú pácúucu péététsohíjcyáne. ⁹ Aanéhjáa imyéenuhíjcyádú nehcomé caabyé diitye llúuvájtedítyú pañétúétsihvu úcáaveíñe. Aanéhjáa diibye Tsacariáake dómajcóné dibye úcáaveíñe pañétúétsihvu duurúvájá pañévú teene imyéwu cúvaane dibye ipyéétsoki. ¹⁰ Aanéhjáa dibye péététsóné tujkéveri tsaate áachi íjcyame Píívyéébema ihjyúváhi. ¹¹ Áanáacáhjáa dííbyedívú níjkyéji múnáajpi bóhówaavé teene ditye péététsohíjcyáné waijí íjcyátsihvu. ¹² Áábekéhjáa íajtyúmíne mítyane íllityéébe. ¹³ Áronáacáhjáa neebe diibye Tsacariáake:

—Díhllityedíñe. Tsúuca muurá Píívyéébe uke lleebó dííbyema u íhjuvahiíjcyáne. Ahdícyane muurá dítyáaba Eritsabéé tsímávaá wájpíikye. Áábeke ú meménuú Jóáadivu. ¹⁴ Ááneri muurá mítyane ú ímíjyúúveéhi. Áhdure tsijtye ímíjyúúveéhi. ¹⁵ Aabe daachi Píívyéébedívú íñtsútuube íjcyaaabe tsá bíinojpácýó ádóityúne. Áhdure tsííñe avyéjpacýóné tsá dibye ádóityúne. Muurá tsííjú íbúwá pañeréi íjcyároóbé pañe tsúuca Píívyéébe Apííchó íjcyáahi. ¹⁶ Aabe mítyámeke ijraémudítyú Ávyējuube Píívyéébe icyánejcúvú íbúwáávétsoóhi. ¹⁷ Muurá tsaatéké ítsímémáyé cáánímuke dibye ímíbaávetsómé tsáimiyéjuco íjcyáiñe. Áhdure lléébohíjcyátúróméke ímíbaávetsóííbye. Ehdu muurá Ávyējuube Jetsóó ihde míamúnáake ímíbájchóíiibye ditye ímí dííbyeke iwáátsúcúpéjtso Eriáúvumáa ícyahíjcyáné Píívyéébe Apííchóré dííbyeke tükévéjtsóneri.

¹⁸ Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi néénélli diibye Tsacariá néé dííbyeke:

—¿Aca múhdutú tehdú óóma íjcyáiñe? Muurá tsúuca kéememútsíjyuco muhtsi átyáábama.

¹⁹ Áánélliíhyéhjáa neebe dííbyeke:

—Muurá Píívyéébe oke wallóó íúnú múnáajpi Gaabriéé o íjcyáábeke díéllevu uke ímíá uubállé o méénuki. ²⁰ Ahdícyane ícyoocátú tsáhájucó u

píivyetéityú u íhjuváné dááchikye tsiiju tsíimávanévújuco íveekí uke o úúballéné u cáhcújtótúnéllíihye. Ehdu úúma pajtyéiñe iéévé úújetéijyu.

²¹ Ehdúhjáa néeneri Tsacariá duurúvájá pañe íjcyáábeke míamúnaa áachítyú ityéhméróne múhduréjuco íjtsámeíñe íicúí dibye tsáátúnéllíihye. ²² Aabéhjáa íjchivyédu ímiááné tsáhájucó píivyetétú íhjuváne. Íhyótsiríyécóhjáa dibye úbáhcyohíjcyáné diityémá íhjuvaróne. Aanéhjáa íjtsúcunúme tsíeméné dííbyedívú bóhówaavéné tééjá pañevu.

²³ Aabéhjáa dííbyeke tene dómájcódújcoojívá tééjá pañe iwákímyeíñe péjucóo íhjuváu. ²⁴ Áané boonétúhjáa ímiááné tsúuca mewa Eritsabéé eeváhi. Aalléhjáa íhjuvátú tsá úlléjúcootú tsáhojtsí nuhbáva. ²⁵ Aalléhjáa nehíjcyáhi:

—Íhya óhdi míamúnaa íhjuvavahíjcyánetu íhveté íñe íllu óóma Píivyéébe meenúhi.

Jetsóo tsíimávámeíñe níjkyéji múnáajpi úúballéne

²⁶ Aanéhjáa tsúuca 6 nuhbávájucó dille íjcyánáa idyé Píivyéébe tsiíñe wallóo níjkyéji múnáajpi Gaabriéke Gariréari íjcyacóomí Natsaréevu dibye iúújeté wájpiikyéi úújétulle Maaríake. ²⁷ Dííllekéhjáa Jotséé áábajáa ityáábáva Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáabe. ²⁸ Aabéhjáa níjkyéji múnáajpi díílle éllevu ipyééne néé díílleke:

—Maímijyu ihdyu u íjcyanej. Muurá Píivyéébe uke tujkéveellé tsijtye wal-léemú ehniíñevu.

²⁹ Ehdúhjáa dibye néeneri íllure iúllévenúne íjtsámeíllé ñná nééiyóné ehdu dibye néeneri. ³⁰ Áronáacáhjáa neebe díílleke:

—Dííllityedíñe. Muurá Píivyéébe uke tujkéveelléhi. ³¹ Ahdícyane ú éevaáhi. Aane u tsíimáváabeke ú memenuú Jetsóodívu. ³² Aabe íhtsútuube íjcyáa Páñétúejpi Píivyéébé Hajchí íjcyáabe. Áabeke Píivyéébe ávyéjútsoó dííbyé íhdé múnáajpíi Dabíiúvuke íávyéjutsódu. ³³ Aabe íjraéemú avyéjuube íjcyáa múijyú cápáyóóvéityuúbe.

³⁴ Ehdúhjáa dibye néenélii díílle Maaríá néé dííbyeke:

—¿Aca muhdú ó éevaá wájpiima o íjcyállejíivari?

³⁵ Áánéliihyéhjáa neébe:

—Muurá ihdyu íhtsútuube Píivyéébere Íapííchoj tééveri ehdu úúma méenuúhi. Áánélii dííbye u tsíimávaabe dííbyé Hajchíyé íjcyáahi. ³⁶ Téhdure muurá díílle Eritsabéé tsíimávaá tsáapiikye tsúuca kéémelléjuco íjcyárolle. Tsúuca muurá 6 nuhbávájucó dille éevane ajchíabá íjcyárolle. ³⁷ Tsá muurá ñná Píivyéébedívú túhuutúne. Páneere píivyéteébe.

³⁸ Áánéliihyéhjáa Maaríá néehí:

—Muurá dííbyeke ó íicúvehíjcyáhi. Aabe ihdyu óví eene oke u néhdu óóma meenúhi. Ehdúhjáa dille nétsihdyu ílluréjuco níjkyéji múnáajpi pééneé.

Maaríá Eritsabééke ááhivéne

³⁹ Átsihdyúhjáa íicúiyé múhdúj coojívaturá díílle Maaríá péé Jodéa íiñújiri íjcyáné caméhbáuri íjcyácoomívu. ⁴⁰ Aalléhjáa Tsacariáke íááhívéne dííbyé taaba Eritsabééke duurúváhi. ⁴¹ Áané tujkéveríhjyáa díílle Eritsabééke íjtsíméné váuúmeí íhbáu pañe. Áanáacáhjáa Píivyéébé Apíícho tsúuca dííllé pañe. ⁴² Aalléhjáa kéévánécoba néé Maaríake:

—Muurá tsijtye walléemú ehniíñevu uke Píivyéébe tujkéveelléhi. Aabe u tsíimáváabeke ímí pícyoó panévaturé. ⁴³ Aalle ¿muhdú ídátsohíválleke oke ú aahíevá Táavyéjuube Táapájtyetéébé íjcyáíbyéj tsiiju u íjcyalle? ⁴⁴ Muurá

oke u dúúruváváné tujkéveri tápañe tsíimene vááúmeí íímjyúúvénej pééve.
⁴⁵ Ahdícyane ihdyu maímijyu u íjcyane eene uke Píívyéébe tújkevéélléné u cáhcujtsódú íjcyalle. Muurá ímiááné méénúibye úúma muhdú uke íñéhdúú.

⁴⁶ Ehdúhjáa Eritsabéé néénéllí Maaríá nééhií:

Ávyetáre táííbúuri ó duurúvá Píívyéébeke. ⁴⁷ Aabe Tápájtyetétsoobe mítyane oke ímíjyúúvetsó táííbuu. ⁴⁸ Muurá íñe dííbyé ñcúve múnáalle ídátsó o néérólleke oke ítsááveébe. Ahdícyane ícyoocátú pámeere míamúnaa óhdi ímíjyuuvéhi. ⁴⁹ Muurá Píívyéébe ímiáábé íhtsútuube íjcyaaabe tajtyééveri meenú ímí tehdújuco. ⁵⁰ Aabe pámeere míamúnáadítýú múhdumé dííbyeke ávyejúúllémeke píaabó díityedí ídáátsóvéneema. ⁵¹ Muurá ávyetá íhtsútú nénehji imyéénúneri mítyájkímyeímyeke núcójpívétsoóbe. ⁵² Áhdure íhtsútujte ávyéjútédítýú íavyejú idyójtúne ávyéjuutétsoobe ídáátsóméhjikéréjuco. ⁵³ Muurá ímiááneríyé tsúúráméíhíjcyámedívú éhniíñevu bóhówájtssoobe teéne. Áánetu íhtsutúme éhneva múnáa téeneríyé tsúúráméíhíjcyámeke tsá díbye ímiáánevu ájcutúne. ⁵⁴⁻⁵⁵ Muurá íhñéjté íjraéémú meíjcyámeke ídaatsólléne íhvéjtsótuubéré meke píáábohíjcyá múijyú níjkéváityúné éhnehjáa méidé múnáajpi Aavaráaúvuke pámeere íjtsíiménémúháábema íñéhdújuco.

Ehdúhjáa neelle Maaríá.

⁵⁶ Aalléhjáa pápihchúú nuhbává Eritsabéema íjcyátsihdyu oomí ihjyávu.

Tsojtsó múnáajpi Jóááke tsíjju tsíimaváne.

⁵⁷ Aanéhjáa Eritsabéé tsúúca ítsíimáváiñe éévé úújetédú tsíimavá wájpíikye. ⁵⁸ Áijyúhjáa díílle hájkímuma tsijtye téeneri íímjyúúvéne duurúvá dílle tsíimaváné Píívyéébere díílleke píaabóné iwáájácúnema. ⁵⁹ Aaméhjáa tsúúca íhyojsítú pápihchúúj coojívájucó íjcyáábéwúuke íñaméhó níjcáúemííhé kíhdyahíróhi. Áánemáhjáa ímíllerómé dííbyéwúuke imyémenúné cááni Tsacaríá déjuri. ⁶⁰ Áronáacáhjáa tsíjju nééhií:

—Tsáhaá, Jóáa dííbye méme.

⁶¹ Áánéllíihyéhjáa nééme díílleke:

—Áronáa tsá teene dídyohjíba múnáa mémé íjcyatúne.

⁶² Ehdúhjáa íñééne cáánikye úbahcyómé díbye imyémenúne keená ímííllenévu. ⁶³ Áánéllíihyéhjáa cááni Tsacaríá tsíeméné ityáúmeíñetu caatúnú ‘Jóáa dííbye mémé íjcyááhi’ íñééneé. Ááneríhjáa pámeere ullévenúhi. ⁶⁴ Áijyúhjáa tsúúca íhjúvaabe Píívyéébeke duurúváhi. ⁶⁵ Ááneríhjáa teene Jodéa íiñújí caméhaúne múnáa íúllévenúne úbálléjcatsíhi. ⁶⁶ Áánemáhjáa Jóáadítýu néémeé:
 —¿Aca íhya íñe íhtsútuubéi dííbyéwu? Muurá Píívyéébe ímí dííbyeke íjtsúcunúhi.

Píívyéébeke Tsacaríá dúúruváne

⁶⁷ Aanéhjáa téijyu díbye cááni Tsacaríá Píívyéébe Apííchó ípañe íjcyaaabe dííbyeke dúúruvaabe nééhií:

⁶⁸ Maímijyu ihdyu mee íjraéémú ávyéjuube Píívyéébe íjcyanej. Muurá meke píááboobe mepájtyeteki. ⁶⁹⁻⁷⁰ Muurá íicúve múnáajpi Dabííúvúj tsíiménémúháábedítýú pícyóíibye tsaapi íhtsútuube meke pájtyetétsoóíibyeke tsúúcajátújucóo íhjúu uubáalle múnáaj tééveri íñéhdúú.
⁷¹ Aabe meke pájtyetétsoó mémunáadítýu. ⁷² Muuráhjáa méíhdé

múnáaúvudi ñdáátsóvéne diityéké íhvéjtsótuube píaabó muhdú diityéké íñéhdújuco. ⁷³⁻⁷⁵ Muuráhjáa téhdure méihde múnáajpi Aavaráaúvuke ímiáánetúré neebe meke mémunáadítúyú ipájtyetétsoíñé ñnerí íllityétúmé dííbyekéréjuco meíícúve mújyú níjkéváityúne.

⁷⁶⁻⁷⁷ Ehdúhjáa íhhyúvátsihdyu diibye íllíwúuke neebe:

Ahdícyane uu hájchíwu ú íjcyáá íhtsútuube Píívyéébé íhhyú uubálle múnáajpi. Aabe dííbyeéjteke ú ímíbaávyétsoó Ávyéjúúbé ihde ditye iwáájácu tsúuca diityé ímítuháñé Píívyéébe diityédí ñdáátsóvéne ábájíveíñé ditye ipájtyetéki. ⁷⁸ Muurá meke ñdaatsólléne cáámetu wállóoíibye tsáápiikye meéllevu mepájtyetéíñe mééma méénúííbyeke. ⁷⁹ Aabe muurá waajácútsóo ímiájíjtóvú eene iwágóóóvéíyojítóré úráavyehíjcyámé ídátsó cúúvétsii múu íjcyadu wáájácúratúmé ícyahíjcyámeke. Ehdú muurá ímiájíjtóvú meke waajácútsóoíibye tsaímíyé meíjcyaki.

Ehdúhjáa neebe Tsacaría.

⁸⁰ Aanéhjáa diibye tsíímene tsaímíyé píívyeebe íjcyá Píívyéébe ímillédu. Aabéhjáa ícyahíjcyá ñnéubará píívyétúné íñújiri imúnaa íjraéémú dííbyeke ímíñéúvú wáájácútsihvújuco.

2

Jetsóoke Maaríá tsíímaváne (Mt 1.18-25)

¹ Áánétúhjáa Maaríá tsúuca tsíímaváñé píhínáa pañétúejpi ávyéjuube Tséétsa Aogójtó táuhbá pámeere imyémeháñé ícyáátúnútsámeíki. ² Téijyúhjáa Tsííríá íñújí avyéjuube Tsiréénio íjcyánáa méénútujkénúmé teene páme méméré cáátúnúmeíñe. ³ Áánéllihyéhjáa pámeere pehíjcyá ímichi íñújí comíñevu imyémeháñé ícyáátúnútsoki.

⁴⁻⁵ Aanéhjáa Jotséé diille mewa Maaríá éévállema péé Gariréá íñújí Nat-saréetu Jodéá íñújiri íjcyacóómí Beréevu Dabííúvúu tsíímávámeítsihvu imyéme ícyáátúnútsó dííbyeúvúj tsííménémúhaabe íjcyánéllíhye. ⁶ Aanéhjáa tétsii dítyétsí íjcyánáa tsúuca Maaríá tsíímaváñe éévé úújetéhi. ⁷ Aalléhjáa tujkénúejpi íjcyáábeke itsíímaváne wájyamubááneri íbíjínúúbeke tódsijcaró jéémú éébutáwá pañévú kía dítyétsí íjcyáíyotsíí íjcyátúnéllíhye.

Jéémú tehmé múnaa Jetsóoke ááhivéne

⁸⁻⁹ Áánáacáhjáa técoomí úníuri tsaate obééjámuke téhmehíjcyámedívú tépejco níjkyéji múnáajpi bóhówáávéébedítúyú Píívyéébé ámitsaráhcó diityéké ájchúacunúneri mítyane íllityéme. ¹⁰ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Méíllityédíñe. Muurá ímiá uubállema o tsáá ámuha élleву pámeere mítyane ímíjyúúvéíñe uubállema. ¹¹ Muurá tsúuca ámuhá avyéjuube ámuhákye pájtyetétsoííbyeke tsáápille tsíímavá Dabííúvú coomívu. ¹² Aabe wájyamubááneri bíjínúmeííbyé jéémú éébutáwá pañe íjcyáábeke ámuha maájtyúmínetúré méwaajácuú diibyejuco íjcyane.

¹³ Áánáacáhjáa diibye níjkyéji múnáajpí úníúvú tsijtye mítyame dííbyé nahbéjté bóhówaavéhi. Aaméhjáa Píívyéébeke dúúruvámé nééhií:

¹⁴ Maímijyu Píívyéébe níjkyéjiri íjcyáábej. Muurá íñújiri íjcyané míamúnaa díbye ímillédu íjcyame tsaímíyéjuco íjcyáíñé ñná diityé hallúrí íjcyájúcootúme.

¹⁵ Aaméhjáa níjkyéji múnaa tsúuca péené boone diitye jéémú tehméjté néjcatsíhi:

—Cána bo metsu mepéé Beréevu Píívyéébe meke úúballéné maájtyúmiki.

¹⁶ Ehdúhjáa iñééne íícúí téhullévú péeme ímiáané ájtyúmité diille Maaríaa, Jotséee, diibye tsííménéwu jéémú éébutáwá pañe íjcyáábee, íjcyámeke. ¹⁷ Aaméhjáa dííbyeke íájtyúmíne úúballé níjkyéji múnáajpíi dííbyéwúudítýú nééneé. ¹⁸ Ááneríhjáa ullévenúme. ¹⁹ Aanéhjáa Maaríake ííne imíjyaú pájtyelle téeneri ítsámeihjcyáhi. ²⁰ Átsihdyúhjáa diitye jéémú tehméjté oomí Píívyéébeke ávyéjútsuméré diityékée tene némeídyújuco tene íjcyánéllíhýe.

Jetsóoke ditye mémenúne

²¹ Aanéhjáa 8 coojívá íjcyáábéwúuke iñaméhó níjcaúemííhé kíhdyahíróme. Átsihvúhjáa dííbyeke meménúme Jetsóodívú níjkyéji múnáajpíhjáa Maaríake dílléi éévátúné íhdéjuco néhduú.

²² Téijyúhjáa diille Maaríá ímíbájchoméííne éévé úújeténéllíi péeme Jerotsaréevu Moitsééúvuj tééveríhjáa Píívyéébe néené taúhbaju néhdu imyéénuki. Áhduréhjáa téijyu Jetsóoke Píívyéébe hójtsí pañévú pícyoomútsi. ²³ Ehdúhjáa meenúme Píívyéébe taúhbaju íllu néhdújuco: “Tujkénú pamévaré wájpiikye tsíímávaabe Píívyéébe wáabyutáábé íjcyááhi.” ²⁴ Aamútsíhjáa tsajtyé Maaríá ímíbájchoméííne hallúvú Píívyéébeke íícúveííne míityétsi wahpéjtétsikye dííbyé taúhbaju íllu néhdújuco: “Múu toómehémútsíúbake íjúúumútsíúbake tsivá ímíbájchoméííne íícúve.”

²⁵ Téijyúhjáa Jerotsaréri ímiáábé íjcyáabe Tsimeóó tsaimíyé Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyáabe ítsohíjcyá íjraéémuke ímíbáavyétsóíibye tsááíne. ²⁶ Áábé pañéhjáa Píívyéébe Apííchó íjcyane úúballé dííbyeke díbyéi dsíjívétúnáa Píívyéébe wáallooííne meke pájtyetétsóíibyeke. ²⁷ Aabéhjáa Píívyéébe Apííchóré túkévéjtsóneri péé duurúvajúvu. Áánaacáhjáa Jetsóówúuma tsííjumútsí úcaavé tééjá pañévú Píívyéébe taúhbaju néhdújuco dííbyéwúuke imyéénuki. ²⁸ Áhullévúhjáa diibye Tsimeóó dííbyéwúuke ííhbúcúne Píívyéébeke dúúrúvaabe néehíi:

²⁹ Ayúju Píívyéébeéj, tsúuca íñe oke ú ájtyúmítsó okée u néénevu dííícúve múnáajpi o íjcyáábeke. Áhdícyane óvíi ílluréjuco o dsíjívéne. ³⁰⁻³¹ Tsúuca ó ájtyumí múúhakye pájtyetétsóíibyeke pámeere míamúnáadívú u bóhówáávétsóóbeke. ³² Aabe peetédu néébe téhdure íjraéémú íjcyátúróné míamúnáake ímiáíjítóvú waajácútsoóhi. Áhdure ihñéjté íjraéémuke ávyéjútsoíibye.

³³ Ehdúhjáa Tsimeóó íhýuváneri tsííjumútsí ullévenúhi. ³⁴ Téhduréhjáa díityétsí hallúvú píáábó táúmeííbyé ímí dityétsí íjcyaki. Átsihdyúhjáa neebe Maaríake:

—Áánúdityu íjcyane muurá mítyame memúnáa íjraéémudítýú éhnííñevu tútávááveéhi. Aame íllure dííbyeke ehdííváalleé ávyejúúllétúme. Áronáa íjcyáímyé tsaate dííbyeke cáhcujtsóme. ³⁵ Ehdú dííbyeke tene pájtyécooca waajácúmeííne muhdú míamúnáa tsáápiitsá íjtsaméí íjcyane. Áijyu teene páneere u íítene uke tsííjjuke ávyetá kimóhcó pájtyeé díííbúutu. Ehdúhjáa neebe Tsimeóó Maaríake.

³⁶⁻³⁷ Áhduréhjáa íjcyalle tsáápille kéémelle Atsée dohjíba múnáajpi Panoéeúvú ajoyúwá Áánaá. Aalléhjáa bádsíjcaja íjcyácooca ityájíváábema íjcyá 7 pijcyábáre. Aanéhjáa tsúuca 84 pijcyábájucó ipííbajyúúvatétsihdyu íjcyalle tsá íínehíjcyatú duurúvájatu. Páijyuvárehjáa Píívyéébeke dúúrúvalléré íhýuvahíjcyá dííbyema.

Tsáijyúhjáa áwahíjcyalle majcho dííbyema íhhyúvácoóca. Aalléhjáa Píívyéébere túkévéjtsóneri íhdéjuco ñná pájtyeíñé úúbállehíjcyalle tétsihvu itsááne duurúvá Píívyéébeke. ³⁸ Ááne boonéhjáa úúbállelle Jetsóó Mepájtyetétsoobe íjcyájucóóné pámeere Jerotsarée múnaa ipájtyetéíñé ítsohíjcyámeke.

Natsaréevu ditye óómiñe

³⁹ Ehdúhjáa Píívyéébé taúhbaju néhdu Jetsóój tsiíjúmútsí imyéénúné boone oomí Gariréa íiñújivu íhcyóomi Natsaréevu. ⁴⁰ Aanéhjáa Jetsóó Píívyéébé pííábójú pañe tsaímíyé píívyeebe panévaré waajácúhi.

Duurúvájá pañe Jetsóó íjcyane

⁴¹⁻⁴² Aabéhjáa tsúuca 12 pijcyábá íjcyáábema tsiíjúmútsí péé Jerotsaréevu pajtyeté wañéhjivu ténevá pijcyábádú ipyéhijcyádújuco. ⁴³ Aanéhjáa téené pajtyétavu diityétsidítýú coévaabe Jerotsaréevu dityétsí wáájácútúné hallúri. ⁴⁴ Íjtsúcunúmútsíhjáa díbye péjucóóné tsaatéma. Áánemáhjáa tsájcoojíjuco ipyéérone néhcóromútsí dííbyeke ímúnáa pañe. Téhduréhjáa tsiíjtye iwáájácúmé pañe néhcóromútsi. ⁴⁵ Áónemáhjáa tsiíñe óómimútsí Jerotsaréevu dííbye néhcovu.

⁴⁶ Aamútsíhjáa ájtyumí 3 coojívatu duurúvájá pañe taúhbájú uwáábojtéj pñe ácuúcunúúbé ditye íhhyúvájcatsíñé lléébúccunúhíjcyáábeke. Aabéhjáa téhdure díllóhíjcyá ícyánéjcutu diityéke. ⁴⁷ Ááneríhjáa ávyeta ullévenúme muhdú kémúúbejñíva wáájácúneri. Téhduréhjáa dííbyeke ditye díllone díbye áñúcuhijcyáneri ullévenúme. ⁴⁸ Áhduréhjáa tsiíjúmútsí dííbyeke íájtyúmíne ullévenúhi. Áábekéhjáa tsiíju néehí:

—Llíhij, ¿aca íveekí ehdu múhtsikye ú dáríivéhi? Muurá muhtsi díícyáánidyu néebema uke ménéhcohíjcyá tsiíñehjíréjuco íjtsámeímútsíy.

⁴⁹ Áánéllíhyéhjáa neebe diityétsikye:

—¿Aca muhdú íivane oke ámuhtsi ménéhcohíjcyáhi? ¿Aca tsá ámuhtsi mewáájácútú Llíhíyó wákimyéiyi o íjcyáidyújuco o íjcyane?

⁵⁰ Ehdúhjáa diityétsikye díbye néene tsá dityétsí wáájácútú ñná íñééiyóné ehdu díbye nééneé.

⁵¹ Aabéhjáa botsíi diityétsima oomí Natsaréevu. Aabéhjáa ícyahíjcyá tsaímíyé diityétsima muhdú dityétsí ímillédu. Aanéhjáa ímíwu tsiíju íjtsúcunúneri ítsámeíhíjcyáhi. ⁵² Aabéhjáa tsúuca kéémévebe mítyanéjuco wáájácúúbeke ímí Píívyéébe íjtsúcunúúbeke téhdure míamúnaa ímí íjtsúcunúhi.

3

Tsojtsó múnájpi Jóaa úwaabóne (Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Ja 1.19-28)

¹ Téijyúhjáa 15 pijcyábájucóo Tibéerio páñétúejpi ávyéjuube íjcyánáa Póótsio Piráátó Jodéa íiñújí avyéjuúbe. Áánetúhjáa Heróódé Gariréa íiñújí avyéjuúbe. Áánetúhjáa íñahbe Perípé Itoréaa, Taraconítee, íjcyané íñújíicú avyéjuúbe. Áánetúhjáa Ritsaníá Abirííniá íiñújí avyéjuúbe. ² Áánetúhjáa Anáama Caipáamútsí páñétúejtési llúúvájte avyéjútési. Téijyúhjáa Tsacaría hajchi Jóaa íñéubará píívyétúné íiñújiri íjcyáábeke Píívyéébe néé díbye íúwááboki. ³ Áhdújucóhjáa díbye úwááboobéré péhíjcyané patsíhjívá múnáakéré Joodáa únúri íjcyané íñújííne múnáake. Nehíjcyaabéhjáa ditye ímítyuháñé íhvéjtsóne Píívyéébé ícyánejcúvuréjuco íbúwáávéne itsójtsótsámeí Píívyéébe diityédí

íídáátsóvéne diityé imítyú illuréjuco iábájííveki. ⁴ Ehdúhjáa Jóáa úwáábohíjcyá Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpi Itsaíaúvú illu néhdújuco:

Méllééboó ííneubará píívyétúné ííñújiri íjcyaaabe keeváwu illu úwaabóne:
 “Méímibáávyé ímítyú ámuha meícyahíjcyánetu tsaímiyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íájtyumívakí. ⁵ Méímibáávyé ámúhá íjtsaméí éhne múúne juuva nehníwu nénéhjiri pééroju meímibájchoju ímí tsatújkevérejuco íjcyadu. ⁶ Muurá Píívyéébe wáalloó meke pájtyetétsóííbyeke pámeere míamúnaa íájtyúmiki.”

⁷ Ehdúhjáa Jóáa úwáábohíjcyánéllii tsaate peecútéré dííbyedívú itsójsótsámeí tsáámeke neébe:

—ÍÁvyeta míá ííñimyémúeméjté ámuúha! ¿Múha ámúhake néé peecútéré ámuha metsójsótsámeíñeri mepállójcóiýóné Píívyéébe meke méímítyuháñé hallútú ícúbáhraíñé méúmíwari íjcyánetu? ⁸ Tujkénúí méuujétsó ímíááné Píívyéébe icyánejcúvuréjuco ámuha meíbúwaavéné mewáájácu ímíááné tehújuco ámuha meíjcyane. Tsá ámuha menémeítyuró Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe ámuha meíjcyánéllii íná ámúhake pájtyeítyúne. Muurá íñe néwayúúné íjcyáronetu Píívyéébe ípívyéjtsóiyá tsijtye Aavaráaúvúj tsiiménémúháábeke. ⁹ Aabe muurá téhmehíjcyá ímítyúmeke iwáágóoíñé éhne múúne tsaapi íbájtsotu ímíñe néévátuhéjji úwáájiri ííllóne cóvajtsoódu.

¹⁰ Ehdúhjáa díbye néénéllii tsaate néé dííbyeke:

—¿Aanéhaca muhdú muha méíjcyáiyáhi?

¹¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Wájyamúúvámé ájcúiyá tsájaavu tsaate wájyamúúvátúmeke. Áhdure ma-jchómá íjcyame ájcúiyá ímájchoma íjcyátúmeke. Ehdúhjáa neebe diityéke.

¹² Téhduréhjáa tsaate ávyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé itsójsótsámeí dííbye éllewu ipyééne néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú muha méíjcyáiyá ímí Píívyéébema meíjcyaki?

¹³ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsá ííñújí avyéjúúbé taúhbaju nééné ehníñevu ámuha maáhdótsohíjcyáítyuró míamúnáake.

¹⁴ Áhduréhjáa tsaate tsodáhómú néé dííbyeke:

—¿Ácooca muha muhdú méíjcyáiyáhi?

Áánélliihyéhjáa idyé neébe:

—Tsá tsaaté éhne peecútéré ámuha medótúcu híjcyáítyuróne. Áhdure tsá tsaaté hallúvú ámuha maállítyuróne. Áhdure ámúhake múhduná dítye ámúhá wákimyéí áhdone múu ímí íjtsúcunú tehújuco.

¹⁵ Ehdúhjáa diityéké Jóáa nénéllii dííbyedítyú míamúnaa íjtsámeí tsáijyu múu dííbyéjuco míamúnáake pájtyetétsóííbye díbye íjcyane. ¹⁶ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu ámúhake ó tsótsohíjcyá nújpácyori. Áánetu íjcyaaabe tsijpi táhboone úwáábóíbye táehníñevu íhtsútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájíubaré o tácoríúcu dííbyedívú o pííhívéítyúroóbe. Dííbye ihdyu ímíááné cáhcújtsómé pañévú pícyoó Píívyéébe Apíícho. Áánetu cáhcújtsótúmeke cúújúwá pañévú waagóoíbye. ¹⁷ Muurá dówajcárováiíbye ímítyúmedítyú ímíáámeke éhne múúne bívú pañétú tríigo meújcune maááhívetsoódu. Muurá ímíáámeke íújcúne ímítyúmeke waagóoíbye cúújuwa mújyú áabatéítyúwá pañévú éhne múúne tríigo néévá meújcúné boone téhiibájí bívámá mecóvajtsoódu.

¹⁸ Ehdúhjáa Jóáa ímiáájú úwáábohíjcyá míamúnáake. ¹⁹ Aabéhjáa ávyéjuube Heróodeke nées íveeki ímiñejí íñahbe Peripé táábake dibye táábaváne. Téhduréhjáa neebe dibye tsíñehji ímityúné méénuhíjcyáne. ²⁰ Ehdúhjáa Jóáa úwaabóné illéébóiyótsihvu íllure dííbyedívú téené hallútú cuvéhoojánútsoobe. Ááneríhjáa éhniñevúré ímityúné méénuube.

Jetsóó tsójsótsámeíñe

(Mt 3.13-17; Mc 1.9-11)

²¹ Aanéhjáa Jóáa míamúnáake tsótsohíjcyáábedívú téhdure Jetsóó tsójsótsámeíhi. Aabéhjáa Jetsóó Píívyéébema íhjuvánáa cáámetu dííbyé Apííchó íjuuúdú bóhówaavéné niityé dííbyedívu. ²² Áánaacáhjáa Píívyéébe nées cáámetu:

—Uu Hájchíwúuke o wájuúbedi mítyane ó imíjyúúhií.

Jetsóó íhdé múnáaívu

(Mt 1.1-17)

²³ Aanéhjáa Jetsóó 30 pijcyábá íjcyaaabe botsíi tujkénú íwákimyéi. Aabéhjáa tene némeíhíjcyádú Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Eríi hajchi. ²⁴ Áánetúhjáa Eríi Matáa hajchi. Áánetúhjáa Matáa Revíi hajchi. Áánetúhjáa Revíi Mééki hajchi. Áánetúhjáa Mééki Jáána hajchi. Áánetúhjáa Jáána tsijpi Jotséé hajchi. ²⁵ Áánetúhjáa Jotséé Matatía hajchi. Áánetúhjáa Matatía Amóó hajchi. Áánetúhjáa Amóó Naóó hajchi. Áánetúhjáa Naóó Éerí hajchi. Áánetúhjáa Éerí Nagái hajchi. ²⁶ Áánetúhjáa Nagái Máa hajchi. Áánetúhjáa Máa tsijpi Matatía hajchi. Áánetúhjáa Matatía Tsemeíi hajchi. Áánetúhjáa Tsemeíi Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Jodáa hajchi. ²⁷ Áánetúhjáa Jodáa Joanáa hajchi. Áánetúhjáa Joanáa Réétsa hajchi. Áánetúhjáa Réétsa Tsorobabéé hajchi. Áánetúhjáa Tsorobabéé Tsaratiéé hajchi. Áánetúhjáa Tsaratiéé Néerí hajchi. ²⁸ Áánetúhjáa Néerí Mééki hajchi. Áánetúhjáa Mééki Áadí hajchi. Áánetúhjáa Áádi Cotsáa hajchi. Áánetúhjáa Cotsáa Emodáa hajchi. Áánetúhjáa Emodáa Ééré hajchi. ²⁹ Áánetúhjáa Éére Jotsoéé hajchi. Áánetúhjáa Jotsoéé Erietséé hajchi. Áánetúhjáa Erietséé Joríi hajchi. Áánetúhjáa Joríi Matáa hajchi. Áánetúhjáa Matáa Revíi hajchi. ³⁰ Áánetúhjáa Revíi Tsimeóó hajchi. Áánetúhjáa Tsimeóó Jodáa hajchi. Áánetúhjáa Jodáa Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Jonáa hajchi. Áánetúhjáa Jonáa Eriakíi hajchi. ³¹ Áánetúhjáa Eriakíi Meréa hajchi. Áánetúhjáa Meréa Maináa hajchi. Áánetúhjáa Maináa Matatá hajchi. Áánetúhjáa Matatá Natáa hajchi. ³² Áánetúhjáa Natáa Dabíi hajchi. Áánetúhjáa Dabíi Itsaíi hajchi. Áánetúhjáa Itsaíi Obéé hajchi. Áánetúhjáa Obéé Bóó hajchi. Áánetúhjáa Bóó Tsamóó hajchi. Áánetúhjáa Tsamóó Naatsóó hajchi. ³³ Áánetúhjáa Naatsóó Aminadáa hajchi. Áánetúhjáa Aminadáa Aráa hajchi. Áánetúhjáa Aráa Ejróó hajchi. Áánetúhjáa Ejróó Páaré hajchi. Áánetúhjáa Páaré Jodáa hajchi. ³⁴ Áánetúhjáa Jodáa Jacóóbó hajchi. Áánetúhjáa Jacóóbó Itsáa hajchi. Áánetúhjáa Itsáa Aavaráa hajchi. Áánetúhjáa Aavaráa Taréé hajchi. Áánetúhjáa Taréé Nacóó hajchi. ³⁵ Áánetúhjáa Nacóó Tseróó hajchi. Áánetúhjáa Tseróó Ragáó hajchi. Áánetúhjáa Ragáó Perééké hajchi. Áánetúhjáa Perééké Hebéé hajchi. Áánetúhjáa Hebéé Tsáará hajchi. ³⁶ Áánetúhjáa Tsáara Caináa hajchi. Áánetúhjáa Caináa Apatsáa hajchi. Áánetúhjáa Apatsáa Tséé hajchi. Áánetúhjáa Tséé Noéé hajchi. Áánetúhjáa Noéé Raméé hajchi. ³⁷ Áánetúhjáa Raméé Matotsaréé hajchi. Áánetúhjáa

Matotsarée Enóó hajchi. Áánetúhjáa Enóó Jarée hajchi. Áánetúhjáa Jarée Mararée hajchi. Áánetúhjáa Mararée Caináa hajchi. ³⁸ Áánetúhjáa Caináa Enóó hajchi. Áánetúhjáa Enóó Tséeté hajchi. Áánetúhjáa Tséete Adáa hajchi. Aabéhjáa diibye Adáake Píivyeébe ípívyéjtsó tujkénú ííñúbatúre.

4

Jetsóoke Naavéné máváríjchóne (Mt 4.1-11; Mc 1.12-13)

¹ Aanéhjáa Jetsóo pañe Píivyeébé Apíichó íjcyaaabe Joodáatu óomííbyeke téenere tsajtyé íñéubá píivyetúné ííñújívu. ² Áhullévúhjáa Naavéné máváríjchó dííbyeke. Áijyúhjáa 40 coojívájucó májchótuube téhulle íjcyaaabe ajyábáavatéhi. ³ Áábekéhjáa diibye Naavéné néehíi:

—Bo ímiáané Píivyeébé Hajchi u íjcyáhajchíí íu nééwáyutu pááaho díivyejtsóne majchoj.

⁴ Áánéllíihyéhjáa Jetsóo néé dííbyeke:

—Muurá Píivyeébé waajácúháámitu nééneé: “Tsá apáañéré majchó tájpi meíjcyatúne.”

⁵ Ehdúhjáa Jetsóo néené boonétú dííbyeke tsajtyébé caméhbaúvu. Átsihdyúhjáa úújétsoobe páneere ííñújí avyéjuvu. ⁶⁻⁷ Áánemáhjáa neebe dííbyeke:

—Íñe páneevúre uke ó ájcuú u mímóúúvéne oke u dúúrúváhajchííjyu. Muurá tahñe páneere íñe imíwu nééne íhtsútunéhjí íjcyane. Áánevu muurá o ímíllémeke ó ájcúiyáhi.

⁸ Áánéllíihyéhjáa idyé neebe Jetsóo dííbyeke:

—Muurá Píivyeébé waajácúháámitu nééneé: “Máavyéjuube Mépiivyeébekéré medúúrúváábeke méíícúvéiyáhi.”

⁹ Ááne boonétúhjáa idyé dííbyeke tsajtyébé Jerotsaréevu. Áánemáhjáa duurúvájá hallúvú cáámevu itsajtyébeke neébe:

—Áyu cána ímiáané Píivyeébé Hajchi u íjcyáhajchíí íchihdyu cátsiñíívyé baavújuco. ¹⁰⁻¹¹ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Píivyeébe wálloó níjkyéji múnáake uke ditye ityéhme íñá uke ipájtyétuki. Aabe tsá íñéúbatú u wápújúúvéityúne.

¹² Ehdúhjáa Naavéné Jetsóoke néénéllíi neébe:

—Téhdure muurá Píivyeébé waajácúháámitu nééneé: “Tsá Máavyéjuube Píivyeébeke memáváríjchóityúne.”

¹³ Aanéhjáa tsiíñe imáváríjchóiyóné ipíivyetéjúcóótúnéllíi ílluréjuco díibye íhvétsoíñúné dííbyeke.

Jetsóo úwáábótujkénúné Gariréa ííñújí múnáadítyu (Mt 4.12-17; Mc 1.14-15)

¹⁴ Átsihdyúhjáa óomiibye Jetsóo Gariréa ííñújívu Píivyeébé Apíichó dííbyé pañe íjcyaaabe. Áijyúhjáa díibye méénúné uubállé tsújaavé páneere téené ííñújíri.

¹⁵ Aabéhjáa téené ííñújíri íjcyané pihcyáávejááneri úwááboobéré péhíjcyáábeke duurúvahíjcyáme.

Jetsóo Natsaréri úwaabóne (Mt 13.53-58; Mc 6.1-6)

¹⁶⁻¹⁷ Átsihdyúhjáa peebe Natsaréevu ípyéé ipíivyeécoomívu. Aabéhjáa imyéénuhíjcyádú wáyeeévejcóójí pihcyáávéjá pañévú eevé Píivyeébé ihjyú

uubálle múnáajpi Itsaiaúvú waajácúhaamívú ditye ájcuháámi. Íllúhjáa dibye éévetsí néehí:

¹⁸ Píívyéébé Apííchó oóma ijcyáhi. Aabe oke picyóó ímiájíjtó wáájácútúmeke o úúbálleki. Muurá ídátsó ícyahíjcyámé ímítyúnéhjí pañe éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu ícubáhrajte. Áánetu diityéké ó ijchívyétsoóhi.

¹⁹ Áámeke ó úúbálleé Píívyéébe diityémá ditye pájtyetéiñe méénune.

²⁰ Ehdúhjáa nétsii íéévéne boone téhaamívú tééjá wákimyéi múnáajpikye íajcúne ácuúveébe. Áábedívúhjáa pámeere tééjá pañe íjcyame ullévenúhi.

²¹ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ehdúu Píívyéébe íwaajácúháámitu néene éévé tsúúca úújetéhi. Aane muurá tsúúca ámuha mélleebó o éévene.

²² Ehdúhjáa Jetsóó diityéké néene pámeere ímí íjtsúcunúhi. Aaméhjáa iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áánu Jotséé hajchi íjcyatúne?

²³ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Behtyu ámuha oke méneéhi: “Taabóóbé u íjcyaaabe bo uure tááboméij.” Ehdú muurá ámuha méneé íllu ámuha oke menéeyóne: “Capenaóó cóómiyí méénúráityúronéhjí u méénuhíjcyádú cána meenu ícyoomíyí awáá úpée u píívyécóómiyi.”

²⁴ Átsihdyúhjáa tsiíñe neébe:

—Cáhawáá ímiááneturé ámúhake o néekí: Tsá muurá cáábyekéikyé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadítúyú íiñújí múnáa ávyejúúlléityuróne.

²⁵ Muuráhjáa íjraéémú pañe mítyame pííbájyujte walléémú íjcyará Eriaúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyácoóca. Téjyúu ájyaba tééne íiñújiri 3 pijcyábáj pñnévú daari íjcyánaáaca. ²⁶ Áronáacáa tsá Píívyéébe wállóotú Eriaúvuke diityé éllevu dibyee diityéké néene ditye lléebóityuróné iwáájácúnema. Áánemáa wállóobe Tsidóó íiñújiri íjcyacóómí Tsarétari íjcyané pííbájyúlle éllevéré díbyeke. ²⁷ Téhdurée íjcyámé mítyame íjpi chajááveri chémeme Eritséóúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyáijyu. Árómedítúyú tsá tsáápíuba bóhítsámeityúne. Apáábyerée Tsííríá íiñújí múnáajpi Naamáa bóhítsámeí Eritséodívú ípyée icyáhcujsódújuco íjcyáabe.

²⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néenetu cayóbáavatémé pámeere pihcyáávájá pañe íjcyame. ²⁹ Áánemáhjáa díbyeke íjchívyetsómé técoomi íjcyané caméhbáutu díbyeke iwááoroki. ³⁰ Áronáacáhjáa múijyúrá péjúcoóbe.

*Tsáapí pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne
(Mc 1.21-28)*

³¹ Aabéhjáa péé Gariréa íiñújiri íjcyacóómí Capenaóovu. Átsíi múnáakéhjáa úwááboobe wáyeévejcóóji. ³² Aaméhjáa ullévenúhijcyá muhdícyánéjcurí tukévewu dibye úwáábóneri.

³³ Áijyúhjáa íjcyaaabe tsaapi tétsihyi pihcyáávájá pañe naavéné ípañe íjcyáabe.

³⁴ Aabéhjáa kéévánécoba néehí:

—¿Jetso Jetsóoj, Natsarée múnáajpi u íjcyáabej! ¿íveekí múúhake ú pátsárijcyóváhi? ¿Mityá múúhake ú waagóovaj? Muurá uke ó waajácú ímiáábé Píívyéébé Hajchi u íjcyane.

³⁵ Ehdúhjáa naavéné díbyé pañétú íhjúvánéllii Jetsóó néé díbyeke:

—¿Cúúvéhulléré díicya! ¿Díjchivye áadí pañétu!

Ahdújucóhjáa dibye íjchivyéné diityéj pñnévú íjcaáyóóbedítúyú díbyeke tútávájtsótuubére. ³⁶ Ááneríhjáa pámeere iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca múhdutú díbye néhdújuco naavémú íchívyehíjcyáné tsaaté pañétu?

³⁷ Ehdúhjáa díbye méénuhíjcyáné uubállé tsújaavé pámeere téené iñúji múnáadívu.

Péedoró báábeke Jetsóó bóhítsóne

(Mt 8.14-15; Mc 1.29-31)

³⁸ Aanéhjáa pihcyáavéjé pañétú íjchivyédú Jetsóó péé ímamyémuma Tsimóo jávu. Áanáacáhjáa dííbyé baabe áíívyeri chéménéllii dííbyeke néeme díbye íbóhítsoki. ³⁹ Ahdújucóhjáa díbye teene cheme úhbánetu díílleke tene pájtyene. Aalléhjáa íbóhíne díityéké májchotsóhi.

Mítýameke Jetsóó bóhítsóne

(Mt 8.16-17; Mc 1.32-34)

⁴⁰ Áijyúhjáa meíjyunúrónáa tsívahíjcyámé páhduvaré néene chémeri chéméméhjike dííbye éllevu. Áámekéhjáa idyócárájcóneri bóhítsohíjcyaaábe.

⁴¹ Aanéhjáa tsaaté pañétú díbye naavémuke íjchívyetsómé nehíjcyáhi:

—Uu muurá Píívyéébé Hajchi.

Waajácúméhjáa ímiáané díibyéjuco Pájtyetétsoobe díbye íjcyane. Áámekéhjáa neebe tsiíne dítye tehdu íhijyuvájúcóótuki.

Jetsóó úwaabóné pahúllevaré Gariréa iñúji pañe

(Mc 1.35-39)

⁴² Aanéhjáa tsítsíívevu Jetsóó péé técoomítyú tsiéllevu múubará íjcyátúhullévu. Áronáacáhjáa míamúnaa néhcoméré péeme úújeté dííbyedívu. Aaméhjáa wájyurá dííbyeke díbyéi ipyéétu díityédítyu. ⁴³ Áronáacáhjáa neebe díityéke:

—Áronáa ó imíllé téhdure tsícyoomíji múnáake o úúballéné Píívyéébé avyéjutu íjcyáné uwááboju. Muuráhjáa téénéllii Píívyéébe oke wallóohíi.

⁴⁴ Ahdújucóhjáa díbye úwááboobéré péhijcyáné Gariréa iñújiri pihcyáávejáané pañe.

5

Mítýane amómeke dítye újcune

(Mt 4.18-22; Mc 1.16-20)

¹ Tsájyúhjáa Jetsóó Genetsarée unéú úníuri íjcyánáa mítýane míamúnaa dííbyedívú píhcyaaavé Píívyéébé uwááboju ílléébúacunúné ímíllénema.

² Áanáacáhjáa ájtyúmíbe míneecu íevemíicú tééú úníuri cátsuhjúacunúmíicú témíicú aabájajtéhjáa ítsínúcoohóné iñíjtyu íjchívyéné boonémíicú.

³⁻⁴ Aanéhjáa Tsimóo éhmí pañévú iúcaávéne neebe dítye áyánéwu dííbyeke píinéehívú icyátújcaáyoki. Aabéhjáa téémí pañétú díityéké iúwáábótsihdyu néé Tsimóoke:

—Áyu cána ílluréjuco ípañétsíi métsínúútej.

⁵ Áanélliihyéhjáa Tsimóo néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ávyetáne pécóhajchótá muha metsínuurómé tsá meújcutú tsáapíúbake. Áronáa ihdyu u néénéllii tsiíne muha métsínúúhi.

⁶ Ahdújucóhjáa tsínuume mítýane újcune amómeke. Ávyetáhjáa tsínucóohó ílluréjuco móhtobáné díityé padúúcuri. ⁷ Áanélliihyéhjáa íhyójtíneri bómihcómé íñahbéjté íhdyúémiri íjcyámeke dítye ípíáábotéki. Ahdújucóhjáa péemema dítye íjchívyetsóne. Aanéhjáa ávyeta íhmínéécú buúúvetu.

⁸ Ááneríhjáa diibye Tsimóo Péédroo iúllévenúne Jetsóo lliiñévú imímóúúvéne néehii:

—Ávyéjuúbej, ímítyuube o íjcyaaabe tsá díúníuri o íjcyáítyuróne.

⁹ Ehdúhjáa neebe ávyetá mityané amómeke iújcúneri iúllévenúnema.

¹⁰ Téhduréhjáa íñahbéjtétsí Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsi ullévenú téeneri. Áronáacáhjáa Jetsóo néé Tsimóoke:

—Tsájúréévedíñe. Muurá íñe amómé lliiñája múnáajpi u ícyahíjcyaaabe icyoocátú míamúnáakéréjuco Píívyéébe icyánejcúvú u íbúwáávétsoíñe.

¹¹ Áánélliihyéhjáa icyátsúúvétsihvúré páneere íhvéjtsóne Jetsóomáyéjuco ditye pééneé.

Íjpi chájáávéébeke Jetsóo bóhítsóne

(Mt 8.1-4; Mc 1.40-45)

¹² Aabéhjáa Jetsóo tsácoomíyí íjcyánáa tsaapi íjpi chájááveebe tsáábe dííbyeke íajtyúmhíbe lliiñévú imímóúúvéne néehii:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdúiyó teene oke u bóhítsóne?

¹³ Áánélliihyéhjáa Jetsóo dííbyeke dócárájcoobéré néehii:

—Mu ihdyu tehdújucoj.

Ehdúhjáa dibye néénemáyé tsúúca bóhíbe. ¹⁴ Áábekéhjáa boíjcyuube dibye muuca iúúbállétu muhdú íbóhíne. Neebéhjáa dííbyeke:

Tsapéhdúré llúúváábe éllevu péene dííbyedívú dúhjétsámeityeco. Ááne Moítséúvúu néhdu Píívyéébeke tsíeméneri ú íícúveé téenetu míamúnáa iwáájacu u bóhíjucóone.

¹⁵ Ehdúhjáa dibye néerónáa tsúúca pámeere téené uubállé waajácúhi. Áánélliihyéhjáa mítyane míamúnáa píchycáávehíjcyá dííbyé uwáábovu dibye diityéké íbóhíitso ditye chéménéhjitú. ¹⁶ Áronáacáhjáa diityédítýú múha íjcyátúhullévú péhíjcyaaabe Píívyéébema íihjýúvaki.

Íjpi vááúmeityúúbeke Jetsóo bóhítsóne

(Mt 9.1-8; Mc 2.1-12)

¹⁷ Aabéhjáa Jetsóo tsájyú uwáábohíjcyánáa íjcyámé tétsihyi paritséómuma taúhbájú uwáábojte Gariréaa, Jodéaa, íjcyané íñújícútu pahúllevátú tsáámeé. Áhduréhjáa íjcyámé tsaate Jerotsaréetu tsáámeé. Aaméhjáa íiténáa Jetsóo Píívyéébe íhnáhoori bóhíitsohíjcyá chéméméhjike. ¹⁸ Áánáacáhjáa tsaate tsivá ííbotári íjpi vááúmeityúúbeke. Áábekéhjáa imíllerómé Jetsóo tsájá pañe íjcyáábe éllevu itsájtyene. ¹⁹ Áronáacáhjáa tsá ditye píívyetétú múhdutú iúcaávéiyóné mítyane míamúnáa íjcyanélliihye. Áánélliihyéhjáa cáamevu íñeríívyéne dííbyé tujkévetu idyóhejúróhéjutu niityétsómé dííbyeke míamúnááj píínévu. ²⁰ Aaméhjáa ímí cáhcujtsóné iwáájácúne neebe Jetsóo dííbyeke:

—Muúbej, tsúúca úhdi o ídáátsóvéne díímítýú ó ábájíivéhi.

²¹ Ehdúhjáa Jetsóo néene taúhbájú uwáábojtémá paritséómú illéébóne néjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íveekí ímityúné íhjúvú Píívyéébe ímí íjtsúcunúnejíivari? Tsá muurá míamúnáa ímityuháñe mewáágóóítyuróne. Apáábyéré ihdyu Píívyéébe píivyeté teene iwáágoóne.

²² Ehdúhjáa ditye néjcatsíñe Jetsóo iwáájácúne néé diityéke.

—¿Aca íveekí ehdu ámuha méjtsámeíhi? ²³ Áánerá ó píivyeté míamúnáadi o ídáátsóvéne diityé ímityuháñe diityémá o ímíbjachóne. Áánéllii ó píivyeté

áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítýú úúma ó ímíbajchóhi.” Áhdure ó píivyété o nééneé: “Dímíjpyeténe dipye.” ²⁴ Ahdícyane cáhawáá óví ámuha máájtyumí Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe muhdú o méénune.

Ehdúhjáa íñéene diibye íjpi vááúmeítýúúbeke neébe:

—Dímíjpyeténe eene dííhbotámá dipye dihjýávu.

²⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénemáyé diityéj píinétú íjyócuúvéne péjúcoobe ihjýávu Píivyéébeke dúúrúvaabére. ²⁶ Ááneríhjáa pámeere tétsihyi íjcyame iúllévenúne téhdure duurúvá Píivyéébeke. Aaméhjáa itsájúréevéne nééhií:

—¿Aca muhdú aabye meke ullévenútsóhi?

Revíkye Jetsóó újcune
(Mt 9.9-13; Mc 2.13-17)

²⁷ Átsihyúhjáa péébe Jetsóó ájtyúmité Revíkye ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike iáhdótsohíjcyátsihyi ácuúcunúúbeke. Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, ookéréjuco duráávye.

²⁸ Ahdújucóhjáa dibye páneere imyéenuhíjcyáné ííhvéjtsóne dííbyemáyéjuco pééneé.

²⁹ Aabéhjáa Jetsóoma wáñehjívaté ihjýávu. Áánevéhjáa dibye míñutsómé mítyame tsáá tsijtye ííñújí avyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnaa. Áhduréhjáa tsíjtyehjí íjcyá tétsihyi diityéma. ³⁰ Áánéllihyéhjáa paritséómú taúhbájú uwáábojtémá néé dííbyé mamyémuke:

—¿Aca íveekí ámuha ménahbévá aatyé ímíáámemájíívari?

³¹ Áánéllihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Tsá muurá taabóóbé bóhime tsáimíyé néémeke táábotúne. Muurá ihdyu chémémekéré tááboóbe. ³² Ahdícyane tsáháa ímíááme wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ímítýúme wáábyú o tsáá diityéké o ímíbáavyétso Píivyéébé icyánejcúvuréjuco ditye ííbúwááveki.

Jetsóó mamyémú majcho áwatyúne
(Mt 9.14-17; Mc 2.18-22)

³³ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllí nééme dííbyeke:

—¿Aca íveekí Jóáá mamyémuu, paritséómú mamyémuu, íjcyame tsáijyu majcho áwahíjcyá Píivyéébema íihjýúvácoóca? Árónáa muurá dímmamyémú tsá tehdu méénuhíjcyatúne.

³⁴ Áánéllihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca tsaatétsí táábávajcatsíñé wañehjívu tsáámeke ámuha majchótú mááwáchóiyáhi? Ehdu nééne támamyémú tsá majcho áwáítýuró diityémá o íjcyáné hajchóta. ³⁵ Muurá ihdyu íjcyáíñé diityédítýú o pééíñe. Áijyu ihdyu óví muhdú íñehajhíí awámye.

³⁶ Ehdúhjáa íñéené boone diityéké úwááboobe nééhií:

—Tsá muurá tene ímítýú béhbátu tsúúcáaja wájyamu mepájaabóne. Muurá íllure éhnííñevu táváajcároba. ³⁷ Áhdure tsá tene ímítýú béjpacyo bíínojpácýo mepícyoone tsúúcáau mííhéneu cahpáyú pañévu. Muurá béjpacyo iúhtsaráúúvéneri táváajcó tsúúcáau. Áijyu muurá wágóoovéné tsanéécújuco bíínojpácýoo, cahpáyuu, íjcyane. ³⁸ Áánéllí béjpacyo mépañénú bééú pañévúre. ³⁹ Muurá tsúúcáajpácýóré iádone ímillémé tsá adóítýuró béjpacyo bíínojpácýo tsúúcáajpácýóré ímí diityédívú néénéllííhye. Ehdúhjáa neebe Jetsóó dityéke.

6

Wáyeéévejcóójí Jetsóó mamýmú majcho újcune
(Mt 12.1-8; Mc 2.23-28)

¹ Aabéhjáa tsáijyu wáyeéévejcóójí ímamyémuma úmihéj pñétú pájtyénáa bajtsóháñetu ujcúmé imájchoki. ² Aanéhjáa paritséómú ííténe nées diityéke:

—¿Aca íveekí ehdu ámuha mémeenú íjcyoojì wáyeéévejcóójí meméénúityuróne?

³ Áanéllihyéhjáa Jetsóó nées diityéke:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu íajyabáávaténéllí íñahbéjtema Dabíiúvú témené méenune Píívyéébé waajácúháámitu cáátuváne?

⁴ Muuráhjáa duurúvájá pañévú iúcaávéne imájchóítyuróné Píívyéébé ícúvé páaa majchómé apáámyéré llúúvájte máchohíjcyáne.

⁵ Áhduréhjáa neebe diityéke:

—Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébé wáabyuta téhdure téjcoojì wáyeéévejcóójì.

Tsáapi hójtsí Jetsóó ímíjpyetése
(Mt 12.9-14; Mc 3.1-6)

⁶ Tsáijyúhjáa téenere wáyeéévejcóójí pihcyáávéjá pañévú Jetsóó úwaabóhi. Áanáacáhjáa tsaapi tsánejcúehójtsí íhyójtsi múhdurá néesbe tétsihyi.

⁷ Áanéllihyéhjáa taúhbájú uwáábojtémá paritséómú Jetsóodívuré íítehíjcyá dííbyeke téjcoojì díbye bóhítsóhajchíí téenej téeveri ímítyuube díbye íjcyane íñééroki. ⁸ Ehdúhjáa ditye íjtsámeíñe iwáájácúne Jetsóó nées díbye múhdurá íhyójtsi néesbeke:

—Muúbej, cána dichaj.

Ahdújucóhjáa díbye péene dííbye éllevu. ⁹ Áábedítyúhjáa neebe diityéke:

—Ámúhake ó dílló tsane: ¿Aca tsá íjcyoojì wáyeéévejcóójí mepíáábóítyuró tsaatéké tsíeméné pájtyémeke, mityá méíhvéjtsóiyá ditye ídsííívekij?

¹⁰ Ehdúhjáa íñéene diityéké ííteebéré nées dííbyeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyótsííj.

Ahdújucóhjáa díbye cujúúvénemáyé téhojtsí ímíjpyeténe. ¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó méenune dííbyeke múnáátsohíjcyámé ííténe ávyetá íhnáhó cayóbáávatéhi. Áánemáhjáa pítyácójcatsímyé muhdú dííbyeke imyéénuíñe.

12-meváké Jetsóó meménú ímamyémú ditye íjcyaki
(Mt 10.1-4; Mc 3.13-19)

¹² Téijyúhjáa Jetsóó cámeéhbaúvú péébe Píívyéébema ihjyúvápéjcovéhi.

¹³ Áané tsítsíívevúhjáa pihjyúcuube dííbyema péhíjcyámeke. Áamedítyúhjáa újcuube 12-meváké páñétúejte ímamyémú íjcyame úwááboméré péhíjcyáímyeke.

¹⁴⁻¹⁶ Aaméhjáa ílluúme: Tsimóóhjáa íjcyáábeke téhdure Péédoródívú díbye méménuúbee, íñahbe Aderéee, Jacóóboo, Jóáaá, Perípee, Batoroméee, Matéoo, Tomáaa, tsijpi Jacóóbó Apéó hajchii, cananíjtámúejpi Tsimóoo, Jacóóbó nahbe Jóódaá, tsijpi Jóóda Ijcarióóté bóónétúhjáa dííbyedívú méenútsóííbyee, éhdume.

Jetsóó mítyámeke úwaabóne
(Mt 4.23-25)

¹⁷ Aaméhjáa teene cámeéhbaútu tsááme wajtsí ítyujkévétsihvu. Áijyúhjáa mítyane míamúnaa Jetsóó uwáábó illéébúacunú tsáácunú pahúllevátú teene Jodéa íiñújitu Jerotsarétuu, Tíírótuú, Tsidóotuu, íjcyane. Aaméhjáa

tsivá chéméméhjike dibye ibóhíitsoki. ¹⁸ Áamedítýúhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke dibye wáágóóné boone tsaímíyējuco ditye ícyahíjcyáne. ¹⁹ Pamévárehjáa chéméméhjí imíllehíjcyará dííbyeke idyómajcóné tsaatéhjáa dííbyeke idyómajcóneríyé bóhíhíjcyáné íájtyúmínéllíihye.

Muhdú nééné míamúnaa ímí íjcyane
(Mt 5.1-12)

²⁰ Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuke ííténe néehíí:

—Maímijyu ihdyu ámuha ídáátsóméhjíúvú menééme meíjcyanej. Muurá tehdu néémé wáábyuta Píívyéébé avyēju.

²¹ Maímijyu ámuha meíjcyane dibye ímillédú ámuha meíjcyáíyóneri met-súúrameíhijcyáme. Muurá ámuhakye píááboobe tehdu ámuha meíjcyaki. Maímijyu ámuha meíjcyane kímóhcó nénehjí ámuhakye pátyehíjcyáme. Píívyéébe muurá ámuhakye ímíjyúúvetsóhi.

²² Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeéjté ámuha meíjcyáné déjúcotu oke cáhcújtsotúmé ámuhakye tsarílleéhi. Aame tsá ámuhakye lléébóityúne. Ámuhakye átérééjtédí idíllóne nehníwu ihjyúvahíjcyáímyé ámuhadítýu. Árome ihdyu maímijyu ámuha meíjcyanej. ²³ Muuráhjáa téhdure éíjyúúvú díityé íhdé múnáaúvú Píívyéébé íhjúu uubálle múnáadi ícúbáhráhíjcyáhi. Áhdu ámuhakye ditye dáriívéroné pañe óvíi ámuha íllure méimíjyúúhií. Muurá ámuha meícúbáhrámeíñe áhdó íñé ímíjyaú Píívyéébe ámuhakye pícyoóhi.

²⁴ Áánetu ihdyu íhtsutúmé ehnéva múnáa tééneríyé tsúúrameíhíjcyámeke máídáátsoju tene pájtyeíñej. Muurá téeneri ditye ímíjyúúveróné níjkévaá díityéma.

²⁵ Ehdu íñé ímíjyaú panévaturé ícyahíjcyámeke máídáátsoju tene pájtyeíñej. Muurá ídátsó díityémá níjkévaíñé íñé ímíjyaú ditye ícyahíjcyaróne. Muurá ímíjyuuri íjcyarómema níjkévaíñé kímóóvevúréjuco.

²⁶ Áhdure ditye ávyejúúllehíjcyámeke máídáátsoju tene pájtyeíñej. Ehdúu muurá díityé íhdé múnáaúvú íiye Píívyéébé íhjúu uubálle múnáadi díllómeímyeke tsaate ávyéjútsohíjcyáhi.

Meke múnáájtsórómeke mewájyune Jetsóó úwaabóne
(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ Áhdícyane ámuha oke melléébúacunúmeke o néé ámuha mewájyune ámuhakye múnáájtsórómeke. Áhdure ámuhakye tsaríllérómeke múu píaabóhi. ²⁸ Téhdure múu ámuhadítýú ímityúné íhjúúvárómema tsaímíyé íhjúúváhi. Téhdure ámuhakye áábóhíjcyarómé hallúvú múu táúmeí píáábó Píívyéébeke. ²⁹ Áhdure tsaate ámuhakye méénúhajchíí tsá múu píámeítyúne. Téhdure ámuhá wajyámú díívane ditye ámuhadítýú újcúhajchíí múu íhvejtsó tsíijya ditye itsájtyeki. ³⁰ Áhdure ámuhakye tsíeméné táúmeímyeke múu ajcúhi. Áhdure tsaate ámuha éhné náníhajchíí tsá múu díllotúne. ³¹ Áhdure pamévamáyé ámuha ímí meíjcyane méimílléhajchíí múu ícyánéjcutu ímíááméré íjcyáhi.

³² Muurá ámuhakye wájyúmekéré ámuha mewájyúhajchíí tsá ímíá wájyú tene íjcyatúne. Muurá ímityúné míamúnaa íjcyarómé téhdure díityéké wájyúmemáyé wájyújcatsíhi. ³³ Téhdure ámuháma ímíáámé íjcyámemáyé ámuha ímíáámé meíjcyáhajchíí tsá tene ímityúne. Muurá ímityúmé íjcyarómé tehdu meenúhi. ³⁴ Áhdure ámuhakye tsíeménevu ajcúmekéré tééné cápáyóóvére ámuha maájcúhajchíí tsá tene ímityúne. Muurá ímityúmé íjcyarómé tsaatéké

tsíeménevu ajcú ditye ipíámeíkiye. Ahdu tsá múu néétune. ³⁵ Ámúhake múu néhníllérómeke iwájuúne panévatúré ditye píhtónéhjitu píaabó ditye ámúhake píámeítyúrónááca. Ehdu ámuha mepíáábóhajchíi íhtsútuube Píívyéébe tsíimé ámuha meíjcyame íné imíjyaú méjcyaaáhi. Muurá Píívyéébe ímityúmé íjcyárómeke ídaatsólléne píáábohíjcyáhi. ³⁶ Ahdícyane óvíi ámuha pamévakéré meídaatsólléne mepíáábohíjcyá Méécááni Píívyéébe méénuhíjcyádu.

Tsijtye múhdurá íjcyáneri meíhjuúvátuyuróne
(Mt 7.1-5)

³⁷ Tsá múu íhjuúvatú tsijtye múhdurá néémedi Píívyéébe ámúhake íñéetu téhdure ímityúmé ámuha meíjcyane. Tsá múu tsíjtyedi ícúbáhratú Píívyéébe ámúhadi ícúbáhrátuki. Téhdure ámúhake ímityúné tsaate méénuróné múu íhvejsó íná díityéké méénutúmeré téhdure Píívyéébe ámúhake íná imyéénútuki. ³⁸ Múu píaabó múhdurá néérómeke téhdure Píívyéébe ámúhake ipíááboki. Muurá ímiáámeke píááboóbe. Aabe muurá ámuha muhdú tsíjtyeke mepíáábohíjcyádúré ámúhake píááboóhi.

³⁹ Téhduréhjáa tsiíne Jetsóó úwááboobe néehíi:

—¿Aca tsaapi hállúvátuube tsijpi téhdure néébeke tsajtyéiyá tsiéllu? ¿Aca tsá tsamútsiyé áakityéityuró wáhyéju dííváné pañévu? ⁴⁰ Tsá muurá tsaapi mamye dííbyeke úwáábohíjcyáábé ehnííñevu wáájacutúne. Muurá ihdyu páneeréi iníjkévacooca botsíi díbye wáájacúdú wáájacuúbe.

⁴¹ ¿Aca íveekí ámuha méijyacunúhijcyá ámúhá nahbémú hálluúúné pañe wááhyéwuúné íjcyáneri ámúhá hálluúúné pañe úménebááné íjcyane wáájacúmeityúme? ⁴² Muurá úménebááné ámúhá hálluúúné pañe íjcyame tsá ámúhá nahbémuke ámuha menééityuróne: “Cána muha ámúhake mebóhdo eene wááhyene ámúhá hálluúúné pañe íjcyane.” ¡Ávyeta bañú múnaa ámuha meíjcyame pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuúha! Tujkénú méwaagóoméi eene úménebááné ámúhá hálluúúné pañe íjcyane botsíi ímí ámuha maájtyumímé mebóhdo teene wááhyene ámúhá nahbémú hálluúúné pañe íjcyane. Ehdu nééne tsá múu tsaate wahdííváné ímityúwu méénúneri íjyacunútú tsáijyu múu ehnííñevu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáme.

Muhdú meíjcyánetu méwaajácúmeí muhdíívamé meíjcyane
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Tsá muurá oove néévahíjcyáné uméhé nééváityuró átéréene oove íjcyatúne. Áhdure oove íjcyatúné néévahíjcyáné uméhé tsá múijyú nééváityuró oove íjcyane. ⁴⁴ Muurá íñéévatúré méwaajácú uméhéené kéeméhéhjí íjcyane. Tsá muurá múijyú tsúhjívahe nééváityuró híigoó. Áhdure tsá múijyú wacyónejke nééváityuró baáco. ⁴⁵ Ahdu íívane muurá ímiáámé ííbúwá pañe ímiá íjtsaméi íjcyanéjuco ditye íhjuváne. Áánetu ímityúmé íhjuvává ííbúwá pañe ímityúné íjtsaméi íjcyanéjuco. Muurá muhdú ííbúúúné íjtsaméi íjcyadújuco ditye íhjuváne.

Míityétsi ánúmeíñetu íjcyáné uwááboju
(Mt 7.24-27)

⁴⁶ ¿Íveekí ámuha oke Ávyéjúúbedi médíllóhíjcyá ámúhake o nééne ámuha melléébóne tehdu meíjcyámejívári? ⁴⁷ Cáhawáá ámúhake o úúballe muhdú tahñéjté oke lléébome íjcyane. ⁴⁸ Muurá tsaapi ánúmeíbyé cóhpéj nétsihdyu ávyéta páñe itséhdíhyejújiri íapíhajcúné wáduhcúhi. Aaja tsá nújpabya

wááóityuro ávyéta cóhpé teja méénúmeíñéllíhye. Ehdu muurá tahñéjté oke llééboome ijcyáhi. ⁴⁹ Áanetu o nééne cáhcújtsotúme ijcyá éhne múúne tsaapi ímíñeúvú ihjyá apíhajcúné wádúhcútuja dííbyedívú nújpbaya wááóné boone díbye ídátsó íjcyadu.

7

Tsodáhómú avyéjúúbé únú múnáájpkye Jetsóó bóhñtsóne (Mt 8.5-13)

¹ Ehdúhjáa míamúnáama Jetsóó íhjuvátshdyu péé ímamyémuma Capenaóovu. ² Ácoomíyhjyáa romáánómú tsodáhómú avyéjúúbé únú múnáajpi díbye wájyú néébe ávyeta chémeebe dsíjiveríjyuco. ³ Áanáacáhjáa diibye íavyéjuube tsúuca waajácú Jetsóó técoomíyí íjcyane. Áanéllíhyéhjáa tsaatéké túkevétsojtedítýú wálloobe dííbye éllevu díbye íbóhñtso íúnú múnáajpiíkye. ⁴ Ahdújucóhjáa ditye ipyééne nééte:

Ímiáábé diibye tsodáhómú avyéjuube. Áábeke íhya ihdyu tehdújuco u píááboíñe. ⁵ Muurá ímí meke wájyuube íjraéémú meíjcyámeke. Muuráhjáa díbye nééjuri mépihcyááveja méénúmeíhi.

⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllí Jetsóó péé diityémá téhullévu. Aaméhjáa pííhíjucóónáa tsiíñe tsodáhómú avyéjuube wallóó tsíjtyekéréjuco íñahbévajtédítýú ditye íñééte dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, tsáhaváne ávyeta dííbye jávú u úújetéityú ídátsó díbye néénéllíhye. ⁷ Téénéllíhyévané tsá díbye páñetu úúma íhjuvatétúne. Áanéllíhyévané ihdyu íchihdyuré ú neé dííbyé únú múnáajpi íbóhñki. ⁸ Muurévá téhdure tsíjtye íavyéjute dííbyeke nééne méénuhíjcyáabe. Áhdurévá ítsodáhómuke díbye táuhbánéjuco ditye méénuhíjcyáne. Téhdurévá íúnú múnáajpi díbye néhdújuco méénuhíjcyáne.

⁹ Ehdúhjáa diibye tsodáhómú avyéjuube nééne ditye úúbálléneri Jetsóó ullévenúhi. Áánemáhjáa pámeekéré tétsihyí íjcyámeke ííténe neébe:

—Muurá tamúnaa íjraéémú íjcyárómedítýú tsá tsáápíuba ehdu oke cáhcújtsotú eene romáánómuube íjcyároobe cáhcujtsódu. Ehdúhjáa neebe Jetsóó.

¹⁰ Aanéhjáa diibye tsodáhómú avyéjuube wálloome téhullétú wájtsime ájtyumívá tsúuca diibye íúnú múnáajpi bóhñbeke.

Dsíjívéébeke Jetsóó bóhñtsóne

¹¹ Átsihdyúhjáa Jetsóó ímamyémuma Naívu péébema tsíjtye mítyame pééhií. ¹² Aaméhjáa técoomívú úújetémé ájtyumí tsáápille pííbájyúllé hajchi apáabyéré íjcyáabe dsíjívéébeke cúúutémeke. ¹³ Áámedíhjáa Jetsóó ídáátsóvéne díílleke nééhií:

—Kímóóvedíñe.

¹⁴ Ehdúhjáa íñééne teene íítémeho díbye ékééveténéllí teehe íhbumé íjyócuuvéhi. Aabéhjáa néé tééhouvuke:

—Llíhi, dácuúve.

¹⁵ Ehdúhjáa díbye néénemáyé tsúuca íacúúvéne ihjuvaabe diityéma. Aanéhjáa Jetsóó tsíjyuke néé dille ítsájtye dííbyeke ihjyávu. ¹⁶ Ááneríhjáa pámeere tétsihyí íjcyame ítsájurévéne Píívyéébeke dúúruvámé nééhií:

—Ícyooca ihdyu Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpi íhñtsútuube mééma íjcyáhi. Téhduréhjáa néémeé:

—Muurá íñe Píívyéébe píaabó íhñéjteke.

17 Áané uubálléhjáa páneere Jodéa iinúji múnáadi tsújaavéhi. Aanéhjáa téhdure tsííñe iinújine múnáa waajácúhi.

*Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóo éllevu wáloomútsi
(Mt 11.2-19)*

18 Ehdúhjáa dibye méénuhíjcyané tsojtsó múnáajpi Jóáake ímamyémú úúballéhi. 19 Áanéllihyéhjáa diityédítýú míityétsikye wálooobe diityétsí idílloté dííbyeke diibyéjuco éhneváa míamúnáake pájtyetétsoiibye tsááiibye íjcyáhajchíi iwáájácuki, áanetu diibyéjuco íjcyátúhajchíi tsíjpiikyéi ityéhmeki. 20-21 Aamútsíhjáa Jetsóodívú úújeténáa bóhíitsohíjcyaaabe mítyámeke páhduváre nééne chémeháñeri chéméméhjike. Naavémúhjáa tsaaté pañe íjcyámeke waagóohíjcyaaabe. Áhduréhjáa hállúvátúméhjike ímípyetétsohíjcyaaabe. Áábekéhjáa neemútsi:

—Tsojtsó múnáajpi Jóáa múhtsikye wallóo díéllevu uke muhtsi medílo ¿ava diibyéjuco uu Pájtyetétsoobe éhneváa íinújívú tsááiibye? ¿Mityá tsáhái diibye u íjcyatúne? 22 Áanéllihyéhjáa Jetsóo néé diityétsikye:

—Wa meóomíñe méuubállé dííbyeke muhdú o úwááboobe méénuráítyúronéhjí o méénune ámuhtsi maájtyumíne. Páneere méúúbálleco hállúvátúméhjí hálluvájucóone, úllétúméhjí úlléjucóone, íjpi chájááveméhjí bóhíine, lléébótúméhjí tsúúca lléébone, dsíjívémé tsííñe bóhíine. Áhdure méúúbálleco ídáátsóméhjike pajtyéteju tsúúca úwáábómeíñe. 23 Maímijyu ihdyu oke cáhcujtsómé íjcyanej.

24 Ehdúhjáa Jetsóo néé Jóáa wállóómútsikye. Aamútsíhjáa óomíñe boone diibye Jóáadityu neébe:

—¿Acáa Jóáa íinéubará píívyétúné iinújiri íjcyáábedívú ámuha mepíhcyáávehíjcyácooca muhdú ámuha méjtsúcunú dííbyeke? ¿A ámuháa méjtsúcunú éhne múúne úmehe kíjyébári vaaúmeídyú páhduváre dííbyé íjtsaméi nééneé? 25 ¿A tsáimíyee úcámeíhíjcyaaabe? Muuráhjáa tehdu íjcyámeícyá tsá íhdícyátsihyi dibye íjcyáítyuróne. Muuráhjáa ávyéjuté jaaháñe pañeíyo diibye. ¿Aané muubá ímiáané diibye? 26 ¿Mityá Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpíi diibyej? Ímiááné diibyéjuco. Áronáacáa tsíjtyé ehniíñevu diibye. 27 Dííbyedítýú muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé:

Ó pícyoo díihde tsáápiikye dibye iúúballe míamúnáake ditye ímímbáavyéne ímí uke iwáátsúcúpéjtsoki.

28 Aane ímiááneturé tsá dííbyedu tsijtye néétune. Áronáa níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe avyéjúejtédítýú ídáátsoobe íjcyároobe avyéjúúlléméíi diibye Jóáa ehniíñevu.

29 Ehdúhjáa Jetsóo néénetu ávyéjúúbé wáabyuta íjcyáne dsíídsí áhdótso múnáama tsijtye múhdumé Jóáádivu tsójtsótsámeímyé waajácú ímiáábé Píívyéébe íjcyaaabe tehdujuco méénune. 30 Áánetúhjáa paritséomuma taúhbájú uwáábojte Jóáádivu tsótsótsámeítyúmé íllure ehdiívallehíjcyá téhdure Píívyéébe diityémá méénúiyóne.

31 Áámekéhjáa Jetsóo néehíi:

—¿Aca muutédivú íñe ícyoocá múnáake ó meménúiyáhi? Íhya tsíimedivuj.

32 Muurá múúne lláhátsiri íícume úhbácatsíhíjcyádú ámuha páhduváre médáíívémeíhíjcyáhi. Muurá múúne íllu úhbácatsíhíjcyáme: “Chiíyóro mellíjchúrónáa tsá ámuha meímíletú mewáhtsine téeneri. Áhdure máátyóba májtsí memájtsivárónáa tsá ámuha meímíletú mekímoovéne.” Ehdu múúne

tsiime úhbácatsíhijcyámé ijcyadu muurá ámuúha. ³³ Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa tsá májchópityúne. Áhdurée tsá dibye bíinojpácyó ádohíjcyatúne. Áábedityúu ámuha ménehíjcyá mééíbye ijcyáábé pañe naavéné ijcyánéllii ehdu dibye nééneé. ³⁴ Áábé boonétúu ó bóhówaavé Míamúnáájpidívú o ípívyééveébe. Aabe panévare o májchoobe téhdure ó adó bíinojpácyo. Áánetu idyé ílluréjuco óhdityu ámuha menéhijcyáné oova majchópiwu adópiwu o nééneé. Áhdure ámuha óhdityu ménehíjcyá oova ávyéjúúbé wáábyuta ijcyáne dsídsí áhdótso múnáa ímityúmé ijcyámedívú o náhbévahíjcyáne. ³⁵ Áronáa muurá Píívyéébeéjté ijcyámedityú bóhówaavéné dibye diityémá méénuhíjcyáne. Ehdúhjáa Jetsóó néé paritséómuma taúhbájú uwáábojtéke.

Jetsóó paritséómúúbema májchone

³⁶ Aanéhjáa tsaapi paritséómúejpi Tsimóó Jetsóoke míñutsó dibye ihjávú díbyema imájchoki. Áhdújucóhjáa péébema dityétsí májchone. ³⁷ Áánacáhjáa tsáápile técoomíyí ímityulle íjcyalle Jetsóó tééjari íjcyane iwáájácúne péé tééjavu imyéwu cúváané pacúúcújpácyoma. ³⁸ Aalléhjáa díbyé lliñévu icyánoovéváne tááhií. Aanéhjáa imáátyori díbyéj tuháacyú ipípajchóné íhñiwácoryé ipáacyúne boone téjtuhácyú ichóhchóne teene pacúúcújpácyoríyéjuco dille múrijchóne. ³⁹ Ehdúhjáa dille Jetsóoke méénune diibye eenéé díbyeke ihjávú tsájtyeebe ííténe íllu íjtsámeíhi: “Muurá ímiáané Píívyéébé ihjýú uubálla múnáajpi áanu íjcyaca waajácúiyá aalle muhdíivallé íjcyalle díbyeke ehdu méénune. Muurá ávyeta múhdurá dílle.” ⁴⁰ Ehdúhjáa dibye íjtsámeíñé iwáájácúne Jetsóó néé díbyeke:

—Tsímo uke ó neé tsane.

Áánéllihyéhjáa neébe:

—Bo ihdyu oke díñe, Ávyéjuúbej.

⁴¹ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Tsaatétsíhjáa dsídsí táúmeí tsáápiíkye. Áámútsidítýúhjáa tsaapi ujcú 500-jíva. Áánetúhjáa tsijpi ujcú 50-jíváre. ⁴² Aanéhjáa íáhdóiyóné dityétsí píívyetétúnéllii ílluréjuco dibye íhvejtsóné teene diityétsídi ídááatsóvéne. ¿Aane caabyé diityétsidítýú éhñíñevu díbyeke wájyune ú íjtsúcunúhi?

⁴³ Áánéllihyéhjáa neebe Tsimóo:

—Íhya diibye eenéhjáa éhñíñevu dsídsíke táúmeiibyej.

Áánéllihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Tehdújuco.

⁴⁴ Ehdúhjáa néébere dílleke ííténe néé Tsimóoke:

—Éje, muurá íñe uke o ááhívéváróóbema tsá nújpácyóubaré u pícyootú tájtyúhaacyu o níjtyámeíki. Áánáa muurá íñe áámye oke tájtyúhaacyu imáátyori ipípajchóné paacyú íhñiwácóri. ⁴⁵ Áhdure keená oke u dúúruváné u chóhchone. Áánáa muurá áámye oke idyúúruváné chóhchohíjcyá tájtyúhaacyu.

⁴⁶ Áhdure tsá oke táhñiwau dúúrubájpácyóúbari u múrijchotúne. Áánáa muurá oke múrijcholle pacúúcújpácyori tájtyúhaacyu. ⁴⁷ Aane uke o néé mítyane díllé imítýú íjcyaróné díllé hallurí íjcyájúcootúné mítyane oke iwájyune dille úújétsónéllihye. Muurá wahdíváné imítýú tsaaté hallurí íjcyane diityédí meídááatsóvéne meíhvéjtsóneri tsá mítyane ditye ímíjyúúvéityuróne. Áánetu ávyetá íhtsútú nééneé imítýú diityé hallurí íjcyaróné diityédí meídááatsóvéne meíhvéjtsóneri muurá mítyane ímíjyuuvéme. Aame meke wajyú mítyane.

⁴⁸ Ehdúhjáa iñétsihdyu neebe dílleke:

—Ímityúné u méenuhíjcyanehjí tsáhájucu díhyallúrí íjcyájúcootúne.

⁴⁹ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllíi tétsihyi tsijtye diibye Tsimóó miñútso múnaa íjcyame nééhií:

—¿Aca muubá aabye íjcyaaabe piivyeté míamúnáadítyú ímityuháñé iwáágoóne?

⁵⁰ Áronáacáhjáa tsiíñe neebe dílleke:

—Oke u cáhcujtsódú íjcyalle tsúuca u pájtyetéllé hallúrí tsáhájucu ñná íjcyatúne. Ahdícyane wa dípye tsaímiyéjucoj.

8

Jetsóoke piáábóné walléemu

¹ Ehdúhjáa imyéénúné boonétú idyé pehíjcyaaabe Jetsóó ímamyémuma tsícyoomíjiri patsíhjívarí íjcyájáhji múnáake iúwáábo muhdú Píívyéébé avyéjú íjcyane. ² Áábekéhjáa téhdure tsaate walléemú nahbénú panévari chémehíjcyámeke díbye bóhiítsóme. Áámemáhjáa Maaría Madaréná díllé pañétúu 7-meváké naavémuke díbye wáágóolle. ³ Téhduréhjáa diityé pañe Heróodé piááboobe Chóótsá taaba Jóáánaá, Tsotsáánaa, íjcyamúpi. Téhduréhjáa íjcyámé tsijtyehji panévatu majchó díívánetu dííbyeke piáábohíjcyáme.

Tsaapi bájtsónetu íjcyané uwááboju (Mt 13.1-9; Mc 4.1-9)

⁴ Áhduréhjáa mítyane míamúnaa tétsihyi íjcyácoomíjitu Jetsóodívú píhcyáávémeke tsaapi bájtsónetu úwááboobe íllu úúballéhi: ⁵ —Tsaapíhjáa íwajcyóhá tríígoúhá bájtsóobe íllure wávarajcóhi. Aanéhjáa díbye wávarajcónetu tsáuhji dojco juuváj piínévu. Áuhjíhjáa míamúnaa tádiríhcoíñuhíjcyauhí coomímú méhdojéhi. ⁶ Áané tsiúhjíhjáa néwayúúné raahóvú dójcoúhjí ííñeróné chemé tétsii píipátúnéllíihye. ⁷ Áané tsiúhjíhjáa tsuhji íjcyátsihvu dójcoúhjí hallúvú tene wááménéneri ííñeróné duhcúvatéhi. ⁸ Áánetúhjáa ihdyu tsáuhji dojco ímíwu ííñuji nétsihvu. Aanéhjáa imíwu píívyene neevá mítyane. Ehdúhjáa iúúbállétsihdyu kéévánécoba neebe diityéke:

—Aane ihdyu óvíi lléébome icyáhcújtsóne tehdu íjcyáhi.

Jetsóó úwáábó túhútsóhíjcyáne (Mt 13.10-17; Mc 4.10-12)

⁹ Aanéhjáa ímamyémú dílló dííbyeke muhdú nééiyóné ehdu díbye úúballéne. ¹⁰ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:
—Ehdu ó úúballéhíjcyá Píívyéébe ámúhake iwáájácútso muhdú íavyéjú íjcyanévu. Aane oke cáhcújtsótúmedívú tsá bóhówáávetúne. Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé ícyahíjcyá teene lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyumíjúcoorómé ícyahíjcyá ájtyúmitúmeúvúdu.

Tsaapi bájtsónetu úwaabóné Jetsóó bóhówajtsóne (Mt 13.18-23; Mc 4.13-20)

¹¹⁻¹² Aane íllu nééiyóné ehdu ó úwáábohíjcyáhi: Muurá tríígoúuhádú nééne Píívyéébé uwááboju tsaate ímí lléébone diityé íbuúúné pañévú úcáávéiyóné Naavéné dítye ípájtyetétu diityédívú mútátsohíjcyáhi. Aane nééiyóné eene juuváj piínévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdone. ¹³ Áánetu tsijtye teene uwááboju illéébone ímí íjtsúcunújúcoorómé páhduváré nééne mávaríjchojúúné íáábucújucóótúne ílluréjuco téénetu íhveténé ímí icyáhcújtsótúnéllíihye.

Aane nééiyóné eene néwayúúnéj p̄nénúhjáa dójcoúhji. ¹⁴ Áánetu tsijtye uwáábó lléébójúcooromé muhdú ijcyáneríyé itsúúrámehíjcyánéllii teene ábájívehíjcyáhi. Aame mítyane iéhnéváiyóneríyé íjcyame tsá úraavyéjúcootú téené uwááboju illéébójúcooróne. Aane nééiyóné eene tsuhji íjcyátsihvúhjáa dójcoúhji. ¹⁵ Áánetu ijcyámé tsijtye teene uwáábó illéébone ímí tehjújuco íííbúuri íjtsúcunúné tsaímíyé úraavyéme. Aane nééiyóné eene imíwuúhjáa ííñuji nétsihvu dójcoúhji.

*Peetétú íjcyané uwááboju
(Mc 4.21-25)*

¹⁶ Átsihdyúhjáa tsiíñe neebe diityéke:

—Tsá muurá peete mepéétetsóné tsíeménevu maávohjácóityuróne. Tsá cuwááhcyú lliíñévú mepícyóóityuróne. Muurá ihdyu cáámevu mepícyóó tene íájchúcunú já pañe téénej tééveri meíjcyaki. ¹⁷ Ahdu muurá Píívyéébé uwááboju bóhówajtsó páneere muhdú meíjcyane. Muurá páneere tévéneúvú méénúmeíhíjcyaróné tsá wáájácúratúné íjcyáityúne. Muurá páneere waajácúmehíhi.

¹⁸ Ahdícyane ímíñeúvú méíjtsoco íñe ímíá uwááboju ámuha tsúuca mewáájacúne. Muurá teene ímíllémedívú éhnííñevu bóhówajtsóiibye ditye ímíñeúvú iwáájacuki. Áánetu teene ímíllétúmedívú tsá díbye bóhówajtsóityúne. Muurá áyanéwu ditye wáájácúroné íllure dojtúcúiibye diityédítyu. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

*Jetsóoke tsíju dííbyé nahbémuma újcutéróne
(Mt 12.46-50; Mc 3.31-35)*

¹⁹ Téijyúhjáa dííbyé nahbémuma tsíju wajtsí tétsihvu. Aaméhjáa tsá píívyetétú dííbyedívú iúújeténé mítyane míamúnaa íjcyánéllíihye. ²⁰ Aanéhjáa tsaate dííbyeke néehíi:

—Éhtsíhyi áachi díítsíjuma díñahbémú íjcyame imíllé uke íájtyumíne.

²¹ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá téhdure íñe Píívyéébé uwááboju illéébone ímí tehjújuco úraavyémé waharómú, táñahbémú, táñaallému.

*Kíjyébama nohji Jetsóó íhvetétsóne
(Mt 8.23-27; Mc 4.35-41)*

²² Tsáijyúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke:

—Métsu mepájtye éhnéjcuéúvu.

Ahdújucóhjáa ditye míñneri pééneé. ²³ Aaméhjáa péhíjcyánáa cúwaábe. Áánacáhjáa kíjyébári mítyane nújpacyo nóhjne úcaavé diityé míñné pañévú ápííchówu diityéké pámaúcúíñédu. ²⁴ Áánéllíihyéhjáa dííbyeke íákyéjtsóne néémeé:

—¡Ávyéjuúbej, Ávyéjuúbej! Éje, tsúuca mémájcánuúhi. Áánéllíihyéhjáa íácúúvéne teene kíjyébama nohji íjcyane úhbaabe tene íhvetéki.

Ahdújucóhjáa tene íhveténé dáíhañéréjuco. ²⁵ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu tsáhái eene ámuha Píívyéébeke ímí mecáhcújtsotúne?

Ehdúhjáa díbye nééneri iúllévenúne néémeé:

—¿Muubáami áánu íjcyáábeke kíjyébama nohji lleéboj?

*Tsáapí pañe naavémú íjcyane
(Mt 8.23-34; Mc 5.1-20)*

²⁶ Aaméhjáa Gariréa ííñújtu pééme úújeté Gadáará ííñújvu. ²⁷ Átsihvúhjáa Jetsóó íjchívyénáa tsaapi dííbye éllevu tsáá técoomí múnáajpi naavémú ípañe

Íjcyaaábe. Diibyéhjáa íeveebe wájamúúvátuube ícyahíjcyá níjkyénéj p̄inére.
²⁸ Aabéhjáa Jetsóó lliiñévú imímóúúvéne dííbyeke néé kéévánécoba:

—Jétso Jetsóoj, ¿aca iná ú imíllé óhdityu íhtsútuube Píívyéébé Hajchi u íjcyaaábe? Uke o néé óhdi u ícúbáhrátuki.

²⁹ Ehdúhjáa naavéné néé míamúnáájpi pañétú Jetsóoke dibyéhjáa dííbyeke ‘díjchivye áadí pañétu’ néénélliíhye. Ávyetáhjáa tsáijyu meívatétsohíjcyaaabe naavéné dííbyeke. Áábekéhjáa tsaate íhyójtscuma íjtyúhaacyu úwáñehííñeri chíjchuróné távárícyohíjcyaaábe. Áábekéhjáa diibye naavéné úúpíyíñuube pehíjcyá inéubará píívyétúné iññújiri. ³⁰ Aanéhjáa Jetsóó néé naavéneke:

—¿Aca muubá dimyéme?

Áánélliíhyéhjáa neébe:

—Tamyémé Píváánéjpi.

Ehdúhjáa neebe mítyame dííbyé pañe íjcyánélliíhye. ³¹ Aaméhjáa diitye naavémú néé Jetsóoke dibye iwáágóotu ditye ícúbáhrámeíyóhullévu. ³²⁻³³ Áijyúhjáa tétsihyi jéémú meenímú majchóri. Áánélliíhyéhjáa naavémú néé Jetsóó iwállo diityéké diityé pañévurējuco. Ahdújucóhjáa dibye wálloome diibye míamúnáájpi pañétú íjchívyéne újcámeíñé méénímú pañévurējuco. Ááneríhjyáa úúpíyivyémé téwajútú únéú pañévú cáhpíyubámé májcanúhi.

³⁴ Ááneríhjyáa diityé tehmejté iíllityéne wáame úúbáalleté técoomí múnáake. Ahduréhjáa técoomítyú kémuéllé íjcyájáhji múnáake úúballéme.

³⁵ Áánélliíhyéhjáa míamúnaa téhullévú péecunú íájtyúmi muhdú tene pájtyene. Aaméhjáa úújetémé ájtyumí dííbyeke eené naavémú dííbyé pañétú íjchívyéébeke íwajyámúúnemájucó íjcyaaabe tsaímíyējuco Jetsóó lliiñe ácuúcunúbeke. Ááneríhjyáa íllityéme. ³⁶ Áámekéhjáa tsaate tétsihyi íjcyame úúbáallepejtsó muhdú tene pájtyene. ³⁷ Ááneríhjyáa íllityéne néeme Jetsóoke dibye ipyéé tétsihdyu diityé iññújitu. Ahdújucóhjáa dibye ímamyémuma óómiñe b̄iwánejcúvure. ³⁸ Áábekéhjáa diibye eené dííbyé pañétú naavémú íjchívyeebe néé dííbyema ipyéekí.

³⁹ Áronáacáhjáa neebe dííbyeke:

—Tsáhaá, díhjayávuré péene duubállé páneere muhdú Píívyéébe uke bóhiitsóne.

Ahdújucóhjáa péébe úúballéné íhcyóomi múnáake páneere muhdú Jetsóó dííbyeke bóhiitsóne.

Tsaatépike Jetsóó bóhiitsóne
 (Mt 9.18-26; Mc 5.21-43)

⁴⁰ Aanéhjáa Jetsóó tsíñejcúéuri ímamyémuma iúlléjétsihdyu wájtsííbeke tsaímíyé míamúnaa waatsúcúpejtsó dííbyeke témehíjcyadúme. ⁴¹ Áánáacáhjáa ‘Jáiro’ némeííbyé tsáá tétsihvu pihcyáávéjé avyéjuube íjcyaaábe. Aabéhjáa imímóúúvéne néé Jetsóoke dibye ipyéé dííbye jávú apáálléré ídsi 12 pijcyábá íjcyalle dsíjiveríjyucó íjcyánélliíhye. ⁴² Aanéhjáa téhullévú péébeke mítyane míamúnaa úraavyé ávyeta ráautúne. ⁴³ Áámecóbá pañéhjáa tsáápille péé 12 pijcyábájucó ichémé tujpácýó íhvetépítyúneri ícúbáhrámehíjcyalle. Aalléhjáa ihñénéhjí pírujtsójucóó bañúháñé taabójteke íáhdohíjcyáneri. ⁴⁴ Aalléhjáa idyéju éhnéjcutu Jetsóodívú ipíhívéne dííbyé wajyámú dómajcóhi. Ááne tujkéveríhjyáa tsúuca ichémé díílleke íhvetéhi. ⁴⁵ Aanéhjáa Jetsóó iwáájácúne néehí:

—¿Múha ámuha oke médómajcóhi?

Áronáacáhjáa néeme dííbyeke idyómájcotúne. Aanéhjáa Péedorómá tsijtye íñahbéjté nées dííbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú wahdyuré míamúnaa néetúnáa ú dilló múha uke dómajcóne?

⁴⁶ Áanéllihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ó waajácú tsaate bóhíne íllure oke idyómájcóneri.

⁴⁷ Aanéhjáa Jetsóó wáajacújúcónéllii íllityécunúlléré dííbye lliñévu mímóúúvetéllé pámeere lléébónáa úúballé muhdú néenélii dííbye wajyámú idyómájcóne tsúuca íbóhíne. ⁴⁸ Áanéllihyéhjáa neebe díílleke:

—Árone Wa ímí Píívyéébeke u cáhcujtsódújuco íjcyalle íñe tsúuca u bóhíne. Ahdícyane wa dipye tsáimiyéjucoj.

⁴⁹ Ehdúhjáa díbye díílleke néenáa tsaate diibye pihcyáávéjá avyéjuube Jáiró jatú tsáame dííbyeke neeváhi:

—Tsúuca dáájuwa dsíjívéhi. Aane ínéllihyécó báñú ú tsájtyeé aabye uwááboóbeke.

⁵⁰ Aanéhjáa Jetsóó illéébóne nées Jáiróke:

—Kímóóvedíñe. Cáhawáá ihdyu Píívyéébeke cahcújtsó dáájuwa úúma íbóhíki.

⁵¹ Aanéhjáa tsúuca dííbye jávú ditye úújeténáa Jetsóó tsá ímíletú mítyame úcaavéné dííbyema tééj páñévu. Apáámyeréhjáa Péedoroo, Jóááá, Jacóóboo, diityétsí díílléwúúvúj caanímutsi, éhdume úcaavéné ímílleébe. ⁵² Áanáacáhjáa pámeere tétsihyí íjcyame tahíjcyá díílleúvuke. Áámekéhjáa neébe:

—Métahdí dsíjívéllekéjívári. Muurá ihdyu íllure cúwalle.

⁵³ Ehdúhjáa Jetsóó néeneri uuhívatémé dííbyedi tsúuca ímiáané dille dsíjívénéllíhye. ⁵⁴ Áronáacáhjáa díílleúvú hójtsitu íékéévéne kéévánécoba neébe:

—Wáhaj, dájkyeé.

⁵⁵ Ahdújucóhjáa íbóhíne dille ácuuvéne. Átsihdyúhjáa neebe ditye imájchótso díílleke. ⁵⁶ Ááneríhjáa diityétsí cáanímutsi mítyane úllévenúmútsikye neebe dityétsí muucá iúúballétu teéne.

9

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wáalloone (Mt 10.5-15; Mc 6.7-13)

¹ Ahduréhjáa tsáijyu Jetsóó pihjyúcú ímamyémú 12-meva íjcyámeke. Áámé pañévúhjáa pícyoobe itsíjpá dííbye mémeri tsaaté pañétú páhduváré néeme naavémuke ditye iwáágóohíjcyaki, chéméméhjike ditye íbóhíitsohíjcyaki.

² Áánemáhjáa wallójucoobe muhdú Píívyéébe avyéjú íjcyane úwáábotémé téhdure chéméméhjike íbóhíitsohíjcyaki. ³ Áámekéhjáa neébe:

—Métsajtyedí ámuhá cuujúii, ámuhá cahpáyuu, ámuhá májchoo, ámuhá dsíidsii, éhdune. Tsájaare ámuhá hallúejamáyé mépeéco. ⁴ Aame tsaaté javu meúújetéjaríyé méjcyaco tétsihyí ámuha meíjcyané hajchóta. ⁵ Aane tsátsíi múnaa ámuhadi ícúvétúhajchíi diityedí ícúvetúmé ámuháj tuhááñeri íjcyane ííñú mépíchóujcámeicyó ‘tsá múuhá hallurí tene íjcyatú ámuhakye muha meúwáábóiyóné ámuha meéhdíivállehíjcyáne’ nééiyóne. Ááne ílluréjuco mépeeco tétsihdyu.

⁶ Ehdúhjáa úwááboobe ímamyémuke. Ahdújucóhjáa ipyééne ditye ímiáájú úwaabóné patsíhíivá múnáake. Aaméhjáa bóhíitsohíjcyá chéméméhjike.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsíjivéne
(Mt 14.1-12; Mc 6.14-29)

⁷ Ehdúhjáa Jetsóó méenuhíjcyané ávyéjuube Heróódé iwáájácúne páhduváré íjtsámeí dííbyedítýú ‘tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiíne bóhíibe’ tsaate nehíjcyanéllíihye. ⁸ Áánetúhjáa tsijtye nehíjcyá éjyúúvúu íjcyame Píívyéébé ihjýú uubáalle múnaa dsíjívemedítýú tsaapi bóhíibe díbye íjcyane. Tsaatéhjáa íjtsúcunú Eriá díbye íjcyane. ⁹ Áánetúhjáa Heróódé nééhií:

—Ááneráhjáa Jóáádivu ó táuhbá ditye íhñíwau ikípíyúúcuki. Aanéjii ¿muubáami tsáma diíbye eene ehdu méenuhíjcyaaábej?

Ehdúhjáa íñéene Heróódé imíllé Jetsóoke íajtyúúmíyóne.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Ja 6.1-14)

¹⁰ Aanéhjáa ímamyémú Jetsóodívú iwájtsíne úúballé páneere muhdú téhulle imyéenuhíjcyanéhji. Átsihdyúhjáa Jetsóó péé diityémá múha íjcyátútsihvu Betsáidáj píihívu. ¹¹ Aanéhjáa kiávú ditye pééne iwáájácúne tsijtye úraavyé díityéke. Áámekéhjáa úwááboobe Píívyéébé avyéjutu. Áámedítýúhjáa bóhíitsoobe chéméméhjike.

¹² Aanéhjáa tsúúca meíjyunúnélli ímamyémú néé dííbyeke:

—Ílluréjuco wallo íjtyéke íchíj píihírí íjcyájáhji múnáadítýú tsíeménéuba ditye íñéhcone imájchóne iwáyéééveki. Muurá íñe íñéubará íjcyátútsihyi meé.

¹³ Áronáacáhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Ámuháyé bo mémajchótsó diityékej.

Áánéllíihyéhjáa nééme dííbyeke:

—Áronáa méhdi 5-hovaré páahóónema míityétsiye amóóbemútsi. Íhya ihdyu tsiíne kémúúneúvú maáhdoca úújetéiyóné pámehdívúre.

¹⁴ Ehdúhjáa ditye nééronáa neébe:

—Méne ditye páhadsíjii íáhcúba 50-mevátsa. Ájyúhjáa diitye 5,000-mevábáhjáa wajpíímúré íjcyaróme.

¹⁵ Áámekéhjáa ditye néhdújuco ditye áhcubáné páhadsíjii. ¹⁶ Áánáacáhjáa Jetsóó teene páahóónema amóóbemútsikye íékéévéne téhdujtsó Píívyéébeke cáámevu icyárúúvéne. Átsihdyúhjáa idyóhdáhínunévú ájcuube ímamyémuke ditye iwájtu pámeekére. ¹⁷ Aanéhjáa pámeere imájchónetu oovéhi. Áánetúhjáa cóevané ujcúmé 12-rujtsívá úvérujtsíne wáhpe.

Péédoro néé mépájtyetéébé Jetsóó íjcyane
(Mt 16.13-19; Mc 8.27-29)

¹⁸ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó ímamyémudítýú tsátsihvu ipyééne Píívyéébema ihjyúváhi. Ájyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca muubá o íjcyane míamúnaa óhdityu nehíjcyáhi?

¹⁹ Áánéllíihyéhjáa nééme dííbyeke:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáa u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éjyúúvúu íjcyame Píívyéébé ihjýú uubáalle múnaaúvudítýú Eriá tsiíne bóhíibe u íjcyane.

²⁰ Átsihdyúhjáa diityékeréjuco díbye nééneé:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menéehíí?

Áánéllíihyéhjáa Péédoro nééhií:

—Muurá, uu, Críjto Píívyéébe uke wáalloobe míamúnáake u pájtyetétsoóbe.

Idsíjiveíñé Jetsóó úúballéne
(Mt 16.21-28; Mc 8.31-9.1)

²¹ Ehdúhjáa Péédoro néénetu bóijcyuube ditye muucá iúúballétuki.

²² Átsihdyúhjáa idsíjiveíñé úúballébe néehíi:

—Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe muurá ó ícúbáhráméíí mítyane. Muurá túkevjtsojtee, llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame oke ehdííválleehi. Aame muurá oke dsíjívetsóroobe 3 coojívatu tsiíñe ó bóhííhi.

²³ Ehdúhjáa ímamyémuke íñéené boonétú neebe pámeekére:

—Ahdícyane tsaate oke iúraavyéné ímillémé óví ímillédú íjcyahíjcyánetu íhveténe oke úraavyé wájyúmeítyúmé téené déjúcotu ícúbáhrámeíyóné pañe.

²⁴ Muurá ííñújiri ímillédú íjcyáneríyé tsúúrámeímyé tsá pájtyetétyúne. Áánetu ihdyu teene íhvéjtsóne oke iúráavyéíñeríyējuco tsúúrámeímyé pájtyéteehi.

²⁵ ¿Aca íínetú meke píáábóiyóné tsáijyu múu mewágóóóóvénaa mítyane meéhneváne? ²⁶ Muurá oke iúraavyéné núcojípíllémeke téhdure ó núcojípíllé Míamúnáájpídívúu o ípívyééveébe. Áhdure táuwááboju tsíjtyeke iúwáábóiyóné núcojípíllémeke téhdure ó núcojípíllé Llihíyó avyéjuri níjkyéji múnáama tahñéjte éllewu o tsáácooca. ²⁷ Muurá ímíáané ámúhadítyú tsáhái tsaate dsíjívéityú Píívyéébe avyéjú bóhówaavéné ájtyúmitúme.

Jetsóó tsíhdyúreevéne
(Mt 17.1-8; Mc 9.2-8)

²⁸ Átsihdyúhjáa 8 coojívatu Jetsóó péé cámeéhaúvú Píívyéébema íhhyúvaki. Aabéhjáa nahbévá Péédoro, Jacóóboo, Jóáaá, éhdúmedívu. ²⁹ Aabéhjáa Píívyéébema íhhyúvánáa dííbye húmí tsíhdyúreevéhi. Áhduréhjáa íwajyámú tsítsínújá ajchúcunúhi. ³⁰ Áánacáhjáa Moitséemútsí Eriama bóhówáavemútsí íhhyúvá dííbyema. ³¹ Aamútsíhhyáa téhdure cádiúcunúmútsí íhhyúvá dííbyema muhdú Jerotsaréevu ícúbáhráméíñe díbye dsíjívéíñeri. ³² Aanéhjáa Péédoro íñahbéjtésima íhtsútúnetu cuwáháñema íjcyame ájtyumíhi. ³³ Aanéhjáa tsúúca Jetsóodítyú kíavú díityétsí Moitséemútsí Eriama péíñúné boone Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, maímijyu ihdyu mee íchíij. Ahdícyane métsu meméénu 3-wava nújuwáané dihñewaa, Moitsée éhwaa, Eriá éhwaa, éhdune.

Ehdúhjáa Péédoro íñéene tsá wáájacutú íveekí ehdu íñéeneé. ³⁴ Áánacáhjáa ojtso díityédívú níityéné pañe íjcyáneri íllityéme. ³⁵ Aaméhjáa téené pañe íjcyánáa Píívyéébe néehíi:

—Áánu muurá Hájchíwu mítyane o wájyuúbe. Áábeke ihdyu tsáma méllééboco.

³⁶ Ehdúhjáa Píívyéébe íhhyúvánáa ítécunúmé Jetsóó íiyējuco íjcyáábeke. Aaméhjáa tsá muucá úúballétú teéne.

Tsáápíwúú pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne
(Mt 17.14-21; Mc 9.14-29)

³⁷ Áané boonéhjáa tsíjcyooji téhbaútú ditye óómíñáa téhbaú déjúcotu mítyane míamúnaa Jetsóoke téhmehíjcyámé dííbyeke waatsúcúpejtsóhi. ³⁸ Áámedítyúhjáa tsaapi néé kéévánécoba dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána ihdyu óvíjyucó áánu hájchíwu apáábyéré íjcyáábeke duhjévaj. ³⁹ Muhdú íhya naavéné dííbye pañe íjcyaaabe dííbyedi ícúbáhrahíjcyáhi. Ídáátsówu tsáijyu díbye wákyéhcoobe íhhyúúnúcooca íhhyútu uráhtsaba

ichívyehíjcyáhi. ⁴⁰ Áánéllii dímamýémuke ó neerá ditye óóma dííbyé pañétú iwáágóo dííbyeke. Áronáa tsá ditye píívyetétú iwáágoóne.

⁴¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diitye ímamýémuke:

—¡Juhúú, muutéráhana ihdyu ámuuha Píívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhájchótá amúhá muhdúrá o áábúcuñe amúhakyé ó úwááboóhi? Ehdúhjáa diityéké íñééroné neebe dííbyeke:

—Áyu cána íllevu tsiva dááchikyey.

⁴² Ahdújucóhjáa dííbye élleву díbye tsájtyéébeke tsiiñe naavéné wákyéehcóne. Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé díbye íjchívye dííbyé pañétú. Ahdújucóhjáa díbye íjchívyéné boone tsúuca ímíjpyetéébé cááníma péé pevétsihjídurejuco.

⁴³ Áijyúhjáa pámeere tétsihyi íjcyame ullévenú Píívyéébé íhtsútú íájtyúmineri.

*Ídsíjiveíñé tsiiñe Jetsóó úúballéne
(Mt 17.22-23; Mc 9.30-32)*

⁴⁴ Áánáacáhjáa Jetsóó tsiiñe néé ímamýémuke:

—Ímíñeúvú mélleebúcuñucó amúhakyé o nééneé. Muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi óhdivu ékéévétsoó ímítyúmeke.

⁴⁵ Ehdúhjáa díbye nééne ímamýémú tsá wáájacutú íiná nééiyóné ehdu díbye nééneé. Tsáháhjáa tene ímíllémeityú ditye wáájacúiyóne. Aaméhjáa nuhnévehíjcyá teene dííbyeke idíllóiyóne.

*Jetsóoke ímamýémú dilló caabyé íhtsútuube diityédityú íjcyáiyóne
(Mt 18.1-5; Mc 9.33-37)*

⁴⁶ Téijyúhjáa táhjájcatsímýé caabyé diityédityú íhtsútuube íjcyáiyóneri.

⁴⁷⁻⁴⁸ Aanéhjáa iwáájacúne Jetsóó tsíiménéwúuke iújcúne diityéké nééhií:

—Muurá íjtye tsíiméwuúmú ídátso néémeke íícuvémé ookéjuco íícuvéne. Téhdure okée wállóóbekéjuco ditye íícuvéne. Ahdícyane caabyé amúhadityú idáátsoóbeúvú néébe muurá íhtsútuúbe. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamýémuke.

*Meke tútávájtsotúme meke píaabóne
(Mc 9.38-41)*

⁴⁹ Áhduréhjáa tsáijyu Jóáa néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, muha máájtyumí tsaapi dímyémeri naavémuke wáágóohíjcyané tsaaté pañétú. Áábeke muha menéé díbye tehdu ímyéénújucóótu íveekí tsíjpiye íjcyabe tehdu méénúnélliihye.

⁵⁰ Áronáacáhjáa Jetsóó nééhií:

—¿íveekí amuha mébóijcyúhi? Muurá meke píaabómé tsá meke tútávájtsotúne.

Jacóóbomútsikye Jóáama Jetsóó úwaabóne

⁵¹ Aanéhjáa tsúuca níjkyejívú díbye pééíñe éévé pííhíjucóónáa peebe ímamýémuma Jerotsaréevu. ⁵² Áijyúhjáa tsaatéké wállóobe íumíwari ditye íñéhco tsátsii ditye cúwatéitsíi. Ahdújucóhjáa pééme Tsamáaría íñújiri íjcyané jaaháñe néhcoróne. ⁵³ Áronáacáhjáa tétsii múnaa tsá ímíletú ditye tétsii cúwane Jerotsaréevu ditye péénélliihye. ⁵⁴ Áánélliihyéhjáa Jacóóbomútsí Jóáama Jetsóoke nééhií:

—Ávyéjuúbej, éhnéhjáa Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi Eriáúvú cúújuwa táúmeídyú metsu metáúmeí Píívyéébeke díbye cúújuwa diityé hallúvú íjcaáyo cáámetu ditye íáíívyeki.

⁵⁵ Áánélliihyéhjáa diityétsidívú ííténe neébe:

—¿Aca íveekí eene ámuhtsi múhdurá méíjtsámeíhi? ⁵⁶ Tsáháa Míamúnáájpídívú o ípívyééveebe o tsáátu míamúnáake o tútávájtsoki. Ópée o tsáá diityéké o pájtyetétsoki. Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu péeme tsícyoomíwuúvu.

Jetsóoke úuraavyéne ímílleróme
(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Aaméhjáa péhíjcyánáa tsaapi juuvávyú Jetsóoke néehí:

—Ávyéjuubej, ó imíllé úumaye o péhíjcyané kiávú u péhullévújuco.

⁵⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá iyámé íjcyarómé óowamu íhyéjúnema téhejúj pañe icyúwaki. Áhdure wahpéjéte íjcyá icyúwáátsíhjíma. Áánetu íñe Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe tsá tahjyáúbamáyé o íjcyatúne.

⁵⁹ Ehdúhjáa iñétsihdyu neebe tsáápiíkya:

—Muúbej, óókéréjuco duráávyé.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuubej, óví ihdyu mújyú llihyó óhdivu dsíjívé botsíi uukéréjuco o úráávyeki.

⁶⁰ Áánélliihyéhjáa Jetsóo néé dííbyeke:

—Óvi ihdyu tsamééré ímiájíjtó wáájácutúmé cúúújcatsí ídsíjívécooca. Áánetu ú úwááboó Píívyéébé avyéjutu íjcyané uwáábojúrjúco.

⁶¹ Áánetúhjáa idyé tsijpi néé dííbyeke:

—Ávyéjuubej, téhdure ó imíllé uukéréjuco o úraavyéne. Áánéllii tujkénú tahájkímuke ó pítyájcóteéhi.

⁶² Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Muurá múne caajáíhcyú túkévétsoobe tsá kiá íítetú caajáhó tsatújkeve pééiyóné ityútávájtsóiyónélliihye. Ehdú neéne tsúuca Píívyéébé avyéjújete íjcyarómé tsíñéhjíryé íjcyame tsá dííbyé avyéjújete íjcyatúne. Ehdúhjáa diityéké Jetsóo úwaabóhi.

10

70-meváké uwáábovu Jetsóo wáalloone

¹ Ááné boonétúhjáa 70-meváké iújcúmeke wáalloobe míityétsícyutsáké pacóomivávú dííbyé ihde ditye iúwáábo míamúnáake.

² Áámekéhjáa neébe:

—Ímiáánéjuco ávyetá mityámé míamúnáa Píívyéébé avyéjújete ditye íjcyáiyóné uwááboju úwáábómeíyóme. Áronáa téené wákimyéi múnaa uwáábojte áyahree. Áánéllii ihdyu múu táúmei páné aabájaabéré íjcyaaabe Píívyéébeke díbye mítyámeke uwáábojtéké ipícyo ditye iúwáábo míamúnáake dííbyé avyéjújete ditye íjcyáíñe uwááboju. ³ Áhdícyane íñe ámúhake ó wallóo oohímye éllevu obééjáuúumuke mewállóóiyódú muhdú ámúhake dáríívéímye éllevu. ⁴ Aame tsá ámuha metsájtyéityú ámúhá cahpámyuu, ámúhá dsíídsíi, ámúhá túhápaajínee, éhdune. Áhdure tsá ámuha juuvávú tsaatémá tsíñéhjíri meíhjúváiityúne. Tsapéhduré méúllecó. ⁵ Aame ámuha tsájaavu meúújetécooca múu tééja múnáake néehí: “A ámuha méíjcyaraj. Óví Píívyéébe ámúhake píaabó ímí ámuha meíjcyaki.” ⁶ Aane tééja múnaa ámúhake ímí wáátsúcúpéjtsóhajchíi Píívyéébe ímí píááboó diityéke. Áánetu

ditye ámúhakye cátúhtsópéjtsóhajchíí múu íhvejtsó diityéké ìná néétumére. ⁷ Áánetu ámúhakye ímí wáátsúcúpéjtsómé jari múu ijcyáhi. Tsá múu tsíjyatuu, tsíjyatuu, péétúne. Aane óví diityéké ámuha mepiáábóne áhdó diityéré ámúhakye ájcúne tájpi ámuha méijcyáhi. Muurá wákimyéi múnáajpi íwákimyéi áhdó ujcúhi. ⁸ Aane ámuha tsácoomívú meúújetécóómi múnáa ímí ámúhakye iwáátsúcúne mājchotsóné mémājchoco panévaré ámúhakye ditye ájcune. ⁹ Aame mébóhítsoco técoomí múnáadítú chéméméhjike. Áhdure méúúballeco tsúuca Píívyéébe avyéjújete ditye íjcyáiyóne. ¹⁰ Áánetu tsácoomí múnáa ámúhakye wáátsúcútúhajchíí múu ulléjijtónéj pínévú íjcyáne néehí: “Íñe ámúhá cóómi ííñú múúháj tuhááñeri íjcyane ámúhadívú muha mepíchóújcámei ámúhá hallúrí ímityúné íjcyané uubáalle. ¹¹ Aame ihdyu óví muhdú ámuha méijcyáhi. Muurá Píívyéébe avyéjújete ámuha méijcyájúcoóiyáhi.” Ehdú méneeco diityéke. ¹² Aane ámúhakye o née ehdu ámúhakye dáríívemeke muurá Píívyéébe ávyetá íhnáho ícúbáhraá muhdú míamúnáa ícyahíjcyané ímíbájchócooca Tsodóoma múnáadi ícúbáhráíñe ehnííñevu.

*Lléébópítúne míamúnáa
(Mt 11.20-24)*

¹³ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñe Coratsíi, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnáake! Muurá íñe méénúráítúronéhjí o méénuhíjcyánée Tíiroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyuvu o méénuca tsúuca ímityú íhvéjtsóne ímiánejcúvuréjuco ditye íbúwáavéiyóne. Áánemáa muurá íatéréjahjívú íujcámeíñe ballíjyuri ávúhcúiyómé teene íhvéjtsóné uubáalle. ¹⁴ Áánéllii muurá ditye ícúbáhrámeíñe ehnííñevu ícúbáhrámeímye diitye Coratsíi, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnáa muhdú míamúnáa ícyahíjcyané Píívyéébe nihñéétsihvúré ímíbájchócooca. ¹⁵ Ahdu muurá téhdure Capenaóo múnáake pajtyeíñe múhdumé ‘mityámityá’ tsíñáávehíjcyámeke. ¿jtsúcunúméubá íhtsútúúvéiyóne? Áánerá íllure wágóóóveímye.

¹⁶ Áhdícyane múhdumé ámúhakye lléébome muurá ookéjuco lléébone. Áánetu ámúhakye lléébotúmé téhdure oke tsá lléébotúne. Aane oke illéébotúneri téhdure okée wállóóbeke tsá ditye lléébotúne. Ehdúhjáa Jetsóo diityéké túkévetsóhi.

70-meva úwáábójétsihdyu óómiñe

¹⁷ Aanéhjáa diitye 70-meváké dibye uwáábovu wállóome mítyane imíjyúú íwáábójétsihdyu iwájtsíneri. Aaméhjáa dííbyeke néehí:

—Ávyéjuúbej, muurá naavémú múúhakye lléébohíjcyá tsaaté pañe íjcyámeke dímyémeri muha meíjchívétsócooca.

¹⁸ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Éée, tehdújuco teene tsúuca pañétúejpi Naavéné íjcyároobe táhjátsámeíñéllíhye. Muurá ó ájtyumí éhne múúne chijchi rórihcyódú dibye íévéhóówatu áákityéne. ¹⁹ Muurá ámúhá pañévú ó picyóo tatsíjpa tamyémeri ámuha díbye mémunáajpi Naavéneke metáhjaki. Áánéllii tsá ìná ámúhakye tútávájtsóityúne. Téhdure ííñimyumuma óóvimu íjcyarómé tsá ámúhakye tútávájtsóityúne. ²⁰ Árónáa ihdyu mémityájkímyeídí téeneri eene naavémú ámúhakye ávyéjuúlléneri. Múu imityájkímyeíyódú íívane Píívyéébekéré mítyajtsó tsúuca ámuha mémeháñe dííbyé waajácúháámítu cáátúvánéllíhye. Ehdúhjáa diityéké neébe.

Jetsóó Cááníkye dúúruváne
(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Aanéhjáa Cááni Píívyéébé Apííchó Jetsóoke ímíjyuuvu ájcuube dííbyeke dúúruváabe néehí:

—Ayúju Táácááni Píívyéébeej, níjkyejii, ííñujii, íjcyáné aabájaabe u íjcyáabej, uke téhdújtsoobéré ó duurúvá ímiáájú ídáátsojtédívú u bóhówátsohíjcyáné hallúvu. Áanetu tehdújuco tsá waajácu múnaa íjcyane ítsúcunúmeíhíjcyámedívú u bóhówájtsojú teéne. Áhdícyane ihdyu, Lí, óví ehdu teene muhdú u tújkevééllédu.

²² Ehdúhjáa Cááníkye idyúúruváatsihdyu neébe:

—Muurá ihdyu Llihíyó oke picyóó tajtyéeveri míamúnáake iwáájácútso muhdú diityédítú íjtsámeíñe. Tsá muurá múha wáájácútú dííbyé Hajchi o íjcyáábé íjtsaméi. Apáábyéré díibye Llihíyó waajácu muhdú o íjcyane. Áhdure idyé apáábyéré ó waajácu muhdú díibye íjcyane. Áhdure teene tsaatédívú o bóhówájtsoomére waajácuhi.

²³ Ehdúhjáa íñétsihdyu ímamyémuke ííténe neébe:

—Maímijyu ihdyu ámuha meíjcyane o méénuhíjcyáné ámuha maájtyumíme.

²⁴ Muuráhjáa éíjyuúvú Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáama íhtsutúme avyéjute oke ítsohíjcyará íñe ícyooca muhdú o méénuhíjcyáné ámuha maájtyumídú íájtyúmíroki. Áhduréhjáa imíllerómé o íhjúvúné illéébone. Áronáacáa tsáhái téijyu o bóhówáávetúne. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Tsamáariá múnáajpi pííáábóné uwááboju

²⁵ Tsáijyúhjáa tsaapi taúhbájú uwááboobe dííbyeke imújtátsóro néehí:

—Uwááboobej, ¿aca muhdú ó íjcyáiyá múijyú o dsíjívécúóóítyúne bóhí o újcuki?

²⁶ Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿Muhdútá nééne taúhbajuj?

²⁷ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Muurá nééneé: “Múu wajyú Dípiivyéébé Díavyéjuube íjcyáábeke ávyeta díííbúutúre páneere muhdú u íjcyáneri dííjtsaméiyi. Áhdure múu pamévakéré wajyú muhdú u wájyúmeídyu.”

²⁸ Ehdúhjáa díibye néénéllii Jetsóó néé dííbyeke:

—Ééé, tehdújuco. Áhdícyane óví tehdu ú íjcyá múijyú u dsíjívécúóóítyúne bóhí u újcuki.

²⁹ Áánéllihyéhjáa ityááhjátsámeítyu tsiíñe neebe dííbyeke:

—¿Aanéhaca caatyéké ó wájyúiyáhi?

³⁰ Áánéllihyéhjáa idyé Jetsóó néé dííbyeke:

—Tsaapi Jerotsaréetu Jericóovu péébeke naní múnaa imyéénuéne dííbye éhnénéhí dojtú píruné íwajyámúunemájuco. Áánemáa péjucóomé díibye tétsíyé dsíjiveri íjcyánaaaca. ³¹ Áánaacáa llúúváábe tééjuri péébe úújeté dííbyedívu. Áróóbedí íícúvétuube pajtyéíñúhi. ³² Áhdurée duurúvájá pañe wákímyeíhíjcyaaabe péébe dííbyeke ájtyúmíroobe pajtyé tsapéhduré dííbyedi íícúvétuúbe. ³³ Áánetúu Tsamáariá múnáajpi péébe dííbyeke íájtyúmíbedi mítyane ídáátsovéhi. ³⁴ Aabée ihdyu dííbyeke ditye túvátsonéhí ityáábóne bíjínúhi. Áábekée ííjjudi tsajtyéébé tsaaté javu tépejco ityéhmeki. ³⁵ Ááné tsítsíívevúu tééja múnáájpikye íáhdóne neébe: Áánúke téhmeco. Aane néhi tsiíñe tsíméné dííbyema u áhdóhajchíí o óómídyu uke ó óómíchoóhi. Ehdúu

méenuube Tsamáaría múnáajpi. ³⁶ ¿Aanee caabyé diityédítú tsíjpiye íjcyároobe naní múnáa ícúbáhraíñúúbeke wajyúhi?

³⁷ Áanéllihyéhjáa neebe Jetsóoke:

—Íhya eenée díbyedi ídáátsóvéne píááboóbe.

Áanéllihyéhjáa neebe díbyeke:

—Tehdújuco. Ahdícyané óvíi tehdu ú meenúhi.

Máátámúpike Jetsóó ááhivéne

³⁸ Áané boonétúhjáa idyé Jetsóó ímamyémuma péébe úújeté tsácoomíwuúvu. Átsihyíhjyáa íjcyalle Máata tsáimíyé diityéké ihjyávú waatsúcúpejtsóhi.

³⁹ Áijyúhjáa dííllé naalle Maaría Jetsóó lliñévú ácuuvé dibye úwaabóné illéébúacunúki. ⁴⁰ Áanáacáhjáa diille Máata tsíñehji imyéénúneri íjcyalle Jetsóoke néehí:

—Ávyéjuúbej, ¿íveekí aalle táñaalle íñe o méénúnéhjitu tsá oke píáábotúne? Díñe bo okéi dílle ípíáábokij.

⁴¹ Áanéllihyéhjáa Jetsóó néé dílleke:

—¿Aca íveekí eene tsíñehji u méénúneriyé ú ijjácunú táuwaábori ícúvétulle? ⁴² Muurá ihdyu tehdújuco Maaría méénune tsá múha dííllédívú cátúhtsótíyuróne. Ehdúhjáa Jetsóó néé Máátákeé.

11

Píivyéébema meíhjuváne Jetsóó úwaabóne (Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Aabéhjáa tsáijyu Píivyéébema íhjuváne netu níjkévánáa tsaapi ímamyémudítúyú néé díbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána múúhake duwáábó muhdú múúne Píivyéébema meíhjuváne éhnehjáa Jóáa ímamyémuke úwaabódu.

² Áanéllihyéhjáa neébe:

—Íllu múu íhjuváhi:

Múúháj Caáni níjkyéjiri u íjcyáabej, uke muha máávyéjutsó dúúrúvamére.

Aabe ihdyu díavyéjuvu múúhake dúúcúne u ímillédú múúhake túkevéjtsó ííñújiri muha meíjcyámeke muhdú níjkyéjiri u méénuhíjcyádu. ³ Aabe óvíi múúhake majchóvú ú ácuuhíjcyá paíjyuvaré téene tájpi muha meíjcyaki. ⁴ Áhdure muha ímityúné meméénuhíjcyané múúhadi dídáátsóvéne dábjáíívé múúhake ímityúné méénuhíjcyamedi muha meídáátsóvéne teene maábájíívéhijcyádu.

Áhdure múúhake íhvéjtsótuubéré píáábohíjcyá mávaríjchojúúnevu muha metáhjátsámeítuyuki.

⁵⁻⁶ Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu tsiíñe neébe:

—Muurá tsaapi ámuha menáhbévahíjcyáabe tsáijyu pécójpiíne ámúhadítúyú tsáapiikye neetéiyáhi: “Muúbej, cána okéi óvi daacu ámuha májchotu táñahbévaabe tahjyávú wájtstíbeke o májchótsoki. Ávyeta tsá íñéúbamá o íjcyatúne.” ⁷ Ehdú dibye néénéllíi ícyuwájá pañétú nééíyoobe díbyeke: “Tsáhájuco o píivyetétú uke o ájcune. Tsúúca muha mécuwáhi. Tsúúcajáne llééhowa wátájcámeíhi.” ⁸ Ehdú muurá ámúhadítúyú tsaapi íñahbéváabeke íñééroné ájcúiyá dibye táúmeíñevu éhnííñevuré dibye ipátsaríjcyótuki.

⁹ Ahdícyané ihdyu múu táúmeí Píivyéébeke téene tájpi ámuha meíjcyane ámúhake dibye íajcuki. Métsúúraméí ímí ámuha meíjcyáíyóneri ámúhake

dibye ipíááboki. Áhdure métáuméí amúhakyé dibye ityúkévéjtsoki. ¹⁰ Muurá tééne tájpi ijcyane táúmeímyeke ájcuúbe. Ímí ijcyáiyóneri tsúúrameímyeke píááboóbe. Dííbyeke túkevétsoju táúmeímyeke túkevétsoóbe.

¹¹ ¿Aca ijcyámé tsaate amúhadítúú ijtsiméné majcho táúmeícyooca nééwayúvúré ájcúiyóme? ¿A amóóbeke tetsi táúmeíñáa ájcúiyómé ííñimyédívúre? ¹² Áhdure ¿aca ílhyúu táúmeítsike ájcúiyómé óóvihódívúre? ¹³ Muurá ámuha míamúnaa ímityúmé meijcyarómé méimíllé amúháj tsíimeke ímíáánevére maájcune. Aanéjii awáá muurá amúháj Caani níjkyéjiri íjcyaae ípííhó picyóó dííbyeke teene táúmeímyé pañévu. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó ímamyémuke.

Jetsóoke Naavéné píaabóné tsaate nééneé
(Mt 12.22-30; Mc 3.20-27)

¹⁴ Íjcyaabéhjáa tsaapi naavéné ípañe íjcyaae íhjuvátuúbe. Aanéhjáa naavéneke dííbyé pañétú Jetsóó wáágóóné boone tsúúca íhjuvaábe. Áaneríhjáa míamúnaa ullévenúhi. ¹⁵ Áronáacáhjáa Jetsóodítúú tsaate néehíi:

—Aadi muurá naavémuke waagóohíjcyá tsaaté pañétú diitye naavémú avyéjuube Betsebóó píáábóneríye.

¹⁶ Áhduréhjáa tsijtye dííbyeke íllure mávájchómé nehíjcyá dibye méénúráityuróné íévéhoowávú imyéénuki. ¹⁷ Áronáacáhjáa diityé íjtsaméi iwáájácúne neébe:

—Muurá tsané avyéjujte tsajjítóré íjtsámeítyúmé ímityúné idyáíívéjcatsíñe ílluréjuco íhvejtsóné íavyéju. Áhdure muurá tsája múnaa ímityú idyáíívéjcatsíñe ílluréjuco wáchájánújcatsíñe. ¹⁸ Ahdu íívane muurá Naavéné íhyájkímukéré íwáágóoca íllure íavyéjú újónvéjtsóiyáhi. Ehdú íñe amúhakyé o néé naavémú avyéjuubévá Betsebóó oke píáábóneríyé diityéké o wáágóohíjcyáné ámuha óhdityu menéénéllíhye. ¹⁹ Áánetúhaca ¿múúbé píááborí amúhá mamyé mú waagóohíjcyá diitye naavémuke? Áyu cána oke menej. Tsá muurá ámuha menééityuró Betsebóó píáábori ditye wáágóohíjcyáne. Íllure ámuha mémujtá ehdu meíhjuváne. ²⁰ Muurá ihdyu Píívyéébe oke píáábóneri ó waagóohíjcyá naavémuke tsaaté pañétú téénetu ámuha méwáájácu tsúúca dííbyé avyéjú ííñújiri amúhama íjcyájúcooróne.

²¹ Muurá íhtsútúúbé jatu tsá íiná múha tsájtyéityuróne. ²² Áronáa dííbyé ehnííñevu íjcyaae dííbyedítúú dójtúiyá páneere dííbyé méénujcátsiháñe. Ááne dííbyé tsíeméné ímíllédú méénúíyoóbe.

²³ Ehdú nééne muurá oke ipíaabóné ímíllétúmé táwákímyéi íllure ímíllé óhdivu ityútávajtsóne. Aame tahñéjté íjcyáiyómeke íllure óhdityu mútátsohíjcyáhi.

Ípyéé íjchívyémé pañévu tsiíñe naavéné óómiñe
(Mt 12.43-45)

²⁴ Átsihdyúhjáa idyé tsiíñe Jetsóó néehíi: Muurá múúne naavéné míamúnáájpi pañétú íjchívyeebe pehíjcyá íjcyáitsíi néhcoobére. Aabe íjcyáiyótsíi íajtyúmítúnéllíi íllu íjtsámeíhi: “Tsiíñe ó óómií bíwáábé pañévúre ópée o íjchívyéébé pañévu.” ²⁵ Áhdújuco muurá óómiíbye ájtyumíváne dííbye ípyéé íjchívyéébeke ímíwu peevéébé éhne múu jaa líjyahdu néébeke. ²⁶ Áánéllíi múúne nahbévaabe tsijtye 7-meváké éhnííñevu ímityúmeke diityémá

tsiine iúcaáve dííbyé pañévu. Áábeke muurá íhdée ícúbáhráné ehniíñevu ícúbáhraábe.

Ínerí meímíjyuuvéne

²⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsáápille míamúnááj píinétú kéévánécoba nééhií:

—¡Maímijyu ihdyu diille ukée ítsímáváabeke píívyétsolle íjcyanej!

²⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Éée, tehdújucu. Áhdure ¡maímijyu Píívyéébé uwááboju cáhcujtsómé íjcyanej!

Míamúnaa Jetsóoke néé díbye méénúráityuróné imyéénuki.

(Mt 12.38-42; Mc 8.12)

²⁹ Téijyúhjáa mítyane míamúnaa píhcyaavé Jetsóodívu. Áámekéjháa úwááboobe nééhií:

—Ámuha muurá icyooca íjcyané míamúnaa ímityúme. Aame ¿íveekí ámuha méimíllé méénúráityuróné o méénune ámuha oke mecáhcújtsómejíivari? Óví ihdyu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíi Jonáake pájtyedu néene oke pájtyénetu ámuha méwaajácú díibyéjucu míamúnáake o pájtyetétsoobe o íjcyane. ³⁰ Muuráhjáa dííbyeke muhdú tene pájtyénetu Níinibé múnáa waajácú ímiáánéjucu Píívyéébe dííbyeke wáalloóne. Ahdu muurá Míamúnáajpidívu o ípívyéévébeke tene pájtyénetu míamúnaa waajácú dityée íimíjpyeténe ípájtyeté Píívyéébe oke wáalloóne. ³¹ Aane muurá Píívyéébe míamúnaa muhdú ícyahíjcyané ímíbájhócooca tsáápille tsííñé íiñúji múnáalle ámúhadívú néétsoó ámuha mecáhcútsóhíjcyátunévu. Muuráhjáa tsíhyullétú tsaalle Tsaromóo uwáábó illééboki. Aallée muurá ímí cáhcujtsóhi. Áánáa ¿íveekí dííbyeúvú ehniíñevu o íjcyaaabe o úwaabóné tsá ámuha mecáhcútsóhíjcyatúne? ³² Téhdure muurá Níinibé múnáaúvú ámúhadívú néétsoóhi. Muuráhjáa Jonáa díityéké úwaabóné icyáhcújtsóne ímíjpyetéme. Áánáa ¿íveekí dííbyeúvú ehniíñevu o íjcyaaabe o úwaabóné tsá ámuha mecáhcútsóhíjcyatúne?

Méhálluúúcú peetédu nééneé

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ Tsá muurá peete tsíeménevu maávohjácóityuróne. Muurá ihdyu cáámevu íboohówátsihvu mépicýóo tene íájchúcunúki. ³⁴ Ahdu muurá ámúhá hálluúúné peetédu néeneri ímiáánéré ámuha meítténeri metsúúrámeíhajchíí tééneturé ámuha mébóhówaúcúnuúhi. Áánetu ímityúnéré ámuha meítténeri metsúúrámeíhajchíí téhdure tééneturé ámuha mébóhówaúcúnuúhi. ³⁵ Áánéllii téíbúwá méíjcyaco ímiáájú ámuha tsúúca mewáajácúné múhdurá meúráávyétuki. ³⁶ Muurá ténejcu wáajácúme ímityúné méénújúcootúme íne ímíjyaúrójucó íjcyane éhne múúne peete ájchúcunúnej téeveri meíjcyadu.

Paritséómuma taúhbájú uwáábojtéké Jetsóo núcójpívetsóne

(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40; Rc 20.45-47)

³⁷ Ehdúhjáa Jetsóo úwáabóné boone paritséómuube dííbyeke tsajtyé ihjyávú ímájchótsoki. ³⁸ Aabéjháa íhyójsi níjtyámeítyuube májchóneri dííbye paritséómuube ullévenúhi. ³⁹ Áánélliihyéhjáa Jetsóo néé dííbyeke:

—Ámuha muurá ámúhaj pí hállúre méimíbáchómeíhijcyáhi. Áronáa ámúhá íjtsaméi ímityúne. ⁴⁰ ¡Tsá muurá ámuha mewáajácúmeítyúne! ¿Aca tsá ámuha mewáajácútu téhdure méíjtsaméi metéhmémeíyóné méjpi menítyámeíhijcyádúre? Muuráhjáa ímiáámé meíjcyá Píívyéébe meke ípívyéjtsóhi. ⁴¹ Áánéllii múu íjpií, íjtsaméii, íjcyane tehmé ímí íjcyaki.

⁴² ¡Máídáátsoju ámuha paritséómuke tene pájtyeíñej! Muurá tehjújoooro Píívyéébeke ámuha meíícúvehíjcyané ámuha bájtsoháñeri. Áronáa ¿íveekí tsá ámuha meíjtsámeítyú dííbyeke mewájuúyóneri? Áhdure ¿íveekí tsá ámuha míamúnáama ímíñeúvú meíjcyatúne? Tsá muurá tsáneeríyé dííbyeke meúráávyéne tsiíñe meíhvéjtsóityuróne.

⁴³ ¡Ahdícyane máídáátsoju ámúhake tene pájtyeíñej! Muurá ámuha méimíllé píhcyáávejáané pañe íboohówátsihjíríyé meíjcyane. Áhdure ámuha méimíllé míamúnaa ámúhake ávyejúúlléne.

⁴⁴ ¡Áameke ámúhake taúhbájú uwáábojtémá máídáátsoju tene pájtyeíñej! Muurá ímityúmé ámuha meíjcyarómeke míamúnaa íítehíjcyá pánehjídú ímíáámeúvúdú éhne múúne níjkyéné pañe nehníwu néerone pánehjídú hallu imíwu meíítedu.

⁴⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néenélii taúhbájú uwáábojtédítyú tsaapi nées dííbyeke:

—Uwááboóbej, ehdu aatyéké u néeneri múúhadívú ú wáájatsóhi.

⁴⁶ Áánéliihyéhjáa neébe:

—¡Téhdure ámúhake idátsó pajtyeíñej! Muurá ámuha íllure métúhútsohíjcyá míamúnáake ámúhá íjtsaméityuré ámuha meújcúné uwáábori. Muurá ámuha meíjcyarómé tsá tehdu meíjcyatú eene ámuha meúwáábohíjcyádu.

⁴⁷ ¡Ahdícyane máídáátsoju ámúhake tene pájtyeíñej! ¿íveekí ámuha éíjyuúvúu Píívyéébe ihjyú uubálle múnáake ámúhá íhdé múnáaúvú dsíjívétsohíjcyámé níjkyénetu diityeúvu náávé ménícyohíjcyáhi? ⁴⁸ Ehdu ámuha meméénúnetu muurá méwaajácú ámúhá íhdé múnáaúvúu ícyahíjcyajítóré ámuha meúraavyéne.

⁴⁹ Muurá Píívyéébe neéhií: “Ó pícyoo o túkévéjtsóneri íhdétújuco iwáájacúné úubálléímyeke. Téhdure ó pícyoo uwáábojtéke. Áamedítyú muurá tsaatedí ícúbáhraímye. Tsíjtyeke dsíjívétsoímye.” Ehdúu Píívyéébe neéhií. ⁵⁰ Aane muurá téhdure ícyooa íjcyané míamúnáake dómájcoó ííñují ípívyéévétsihdyu ícyoocávú Píívyéébe ihjyú uubálle múnáake tsaate dsíjívétsohíjcyané díbye diityémá ímíbájchoíñe. ⁵¹ Muuráhjáa Abéke íñahbére dsíjívétsóné boone tsíjtyeke ámúhá íhdé múnáaúvú dsíjívetsóhi. Muuráhjáa Tsacaríake dsíjívetsómé duurúvájama Píívyéébe ícúvé cóvátsómeíhíjcyané wáíjí ráhoúcunútsihvu. Aane ámúhake o nées íñe ícyooa íjcyané míamúnáake téhdure téené ímíbájchó dómájcoíñe.

⁵² ¡Ahdícyane máídáátsoju ámúhake tene pájtyeíñej! Muurá ímíáájú míamúnaa wáájacúiyóné ¿íveekí ámuha métúhútsohíjcyá tsíhdyuréjuco meúwáábóneri? Dítye teene icyáhjútsóne úráávyéiyóné ámuha métúhútsohíjcyáhi. Aane muurá ámuha meíjcyarómé tsá ímíñeúvú teene meúráávyetúne.

⁵³⁻⁵⁴ Ehdúhjáa Jetsóó íhjuvúné taúhbájú uwáábojtémá paritséómuke tsaríwu pajtyéhi. Aaméhjáa dííbyeke panévatu dílló tsane díbye múhdurá áñjúcúhajchí dííbyedítyú ímityúné íhjuvúvároki.

12

Ímamyémuke Jetsóó téíbúwajtsóne

¹ Téijyúhjáa ávyetá mityané míamúnaa píhcyaaavémé wájócójcatsíñáa Jetsóó nées ímamyémuke:

—Téíbúwá méíjcyaco aatyé paritséómú bañú múnáa ímíáámeúvúdú íjcyámeke. ² Muurá téévéneúvú méénúmeíyóné tsá tétsihvúré níjkéváityúne.

Muurá pámeere ñná méénuhíjcyané bóhówááveéhi. ³ Múha wáájácútúnáa ámuha mǐjcohó pañevú meíhjúvaróné waajácúméíhi.

Píívyéébedi múu íllityéhi
(Mt 10.26-31)

⁴ Ámuúha táñahbému, tsá múu íllityétú míamúnáadi apááñéré méjpi dsǐjívétsóiyómedi. ⁵ Áánetu ihdyu múu íllityé Píívyéébedi mújyú ámuha meíhjúvyéityuwa cúújúwá pañevú ámuhákye wáágóóiyóóbedi.

⁶ Muurá 5-meva coomímú mǐjǐhwuúcúre áhdómeíyómeke téhmeébe. ⁷ Aabe muurá téhdure waajácú ámuhá níwájǐné múhdújǐvá íjcyane. Áánéllii tsá múu íñerí íllityétúne. Muurá diitye coomímú ehníñevu ámuha méwajyúmeíhi.

Jetsóoke meúraavyéné metóónútyuróne
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke iúraavyéné tóónútúmeke ó bóhówájtsóó níjkyéjǐ múnáadívu. ⁹ Áánetu íllure tóónuhíjcyámeke tsá o bóhówájtsóityúne.

¹⁰ Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedítú ímityúné íhjúvárovémedi Píívyéébe ídáátsóvéne teene ábájǐvéhi. Áánetu ihdyu dííbyé Apííchotu ímityúné íhjúvámémedi tsá díbye mújyú ídáátsóvéityúne.

¹¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu neébe:

—Tsaate ámuhákye píhcyáávejááné tehmejtéma ámuhá íñújí avyéjúté éllevu tsájtyécooca tsá múu íjyácunútú muhdú íhjúváiñeri. ¹² Muurá ihdyu Píívyéébe Apííchoré ámuhákye túkévéjtsóó ámuha meíhjúvaki. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Tsá múu íjyácunútú mítyane íéhnéváyóneri

¹³ Téjyúhjáa tsaapi míamúnááj píñevú néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, táñáhbeke díñe díbye oke idyówajcáro múhtsí wáábyuta múhtsǐj caani pícyohíjcyánetu.

¹⁴ Áronáacáhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—¿Aca múha oke pícyóó témené ímibájchoobe o íjcyaaabe ámuhtsikye o dówajcároki?

¹⁵ Tsá múu mítyane íéhnéváyóneri úmúúpívyetúne. Tsá muurá mítyane meéhnéváne tájpi tsaímíyé meíjcyáítyuróne.

¹⁶ Ehdúhjáa dííbyeke íñéené boonétú pámeekéré iúwaabóné úúbállebe ehnéva múnáájpidítú. Íllúhjáa neébe:

—Íjcyaabé tsaapi ehnéva múnáajpi. ¹⁷ Áábe bájtsoháñe mítyane néévánetu íllu íjtsámeííbye: “¿Aca kiávú íñe ó aahívétsoó tabájtsó áyánejíívari?”

¹⁸ Áronemáa neébe: “Óubá éhne teene áahívétsáméíhíjcyaja o wácávyáhcóne éhníñevu mítyájácoba o améjtsójá pañevú ó pícyoóhi. ¹⁹ Ááne íllu ó íjtsáméííhi: Ícyooca ihdyu tsá ñná óhdityu píhtotúne. Áánéllii pevétaréjuco íbúwajǐ o íjcyaiñe óhdityu o májchoíñe, o ádoíñe, píhtójúcoótúnéllííhye.” ²⁰ Ehdúu díbye ítsáméíhíjcyarónáa Píívyéébe néé dííbyeke: “Tsá mía u wáájácúméítyúne. Muurá ípyejco tsúúca ú dsǐjiveéhi. ¿Ácooca eene u éhnévahíjcyánécoba muhdúíhyaja?” ²¹ Ehdú muurá pajtyeíñe íhdyunéré éhnévahíjcyámema. Aame Píívyéébedívú ídátsóhree.

Ihñéjteke Píívyéébe téhmene
(Mt 6.25-34)

22 Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu Jetsóó néé ímamyémuke:

—Tsá múu apááñeríyé íjtsámeityú ííne tájpi íjcyáneri. 23 Tsá apááñeré majchoo, wájamuu, íjcyáne tájpi meíjcyatúne. 24 Cáhawáá méjtsúcunu muhdú wahpéjté íjcyane. Tsá muurá ditye mújyú wákímyeityú téene tájpi íjcyaki. Pane tsá ditye imájchó pícyootúne. Árome íjcyá Píivyéébe tájpi. Aanéjii muurá diityé ehniíñevu ámuha míamúnaa méwajyúmeíhi. Áámeke tsá ámúhakey díbye íínetú píhtótsóityúne. 25 ¿Aca íjcyaaabe tsaapi ámúhadítyú ehniíñevu icyáámenúné ímíllebe iiye cáámenútsámeíyoóbe? Tsáhaá. 26 Muurá tsane túhúúturóné tsá ámuha meméénúityuróne. Aanéjii tsá múu íjtsámeityú tsane imyéénúiyóné ámuháyé mepíivyetyónejíivari.

27 Téhdure cáhawáá méjtsúcunu wajcóháñé múhdutú iiye tsaímíyé píivyehíjcyané pevétaré íjcyaróne. Muuráhjáa ávyéjuube Tsaromóóuvú tsijtye ávyéjuté ehniíñevu íjcyaróóbé avyéjú wajyámu ímí tsá úújetétú teene wajcóháñe ímivu. 28 Ehdu muurá Píivyéébe tsaímíyé téhmehíjcyá wajcóháñé wahájchotaré ímí íjcyane íllúhwuúré tsúúca chémene. Aabéjii awáá muurá ámúhakey ehniíñevu tsaímíyé téhmehíjcyáhi. Ehdu téene, ámuúha cáhcujtsópityúné míamúnaaj. 29 Ehdu néene tsá múu áábímyeityú téene tájpi ámuha meíjcyane tsáijyu ámúhadítyú píhtórónáaaca. 30 Muurá ihdyu Píivyéébeke cáhcújtsotúmé áábímyeí píhtócoóca. Áronáa muurá ámúháj Caani Píivyéébe waajácú íná ámúhadítyú píhtone. 31 Áánéllii múu ámuha mepíhtóróneri íícúvetúmé tsúúrameí múhdutú tsaímíyé Píivyéébeke iúráávyéne dííbyé avyéjuvu iúcaávéiyóneri. Áijyu ihdyu tsá ámúhakey díbye íínetú píhtótsóityúne.

Ímí níjkyéjiri meíjcyane Jetsóó úwaabóne (Mt 6.19-21)

32 Muurá ámuha tahñéjté ídátsó ehne múúne obééjámú áyáméwu íjcyadu. Árome tsá múu íínerí áábímyeityúne. Muurá ámúháj Caani Píivyéébe imíllé ámúhakey iújcune íavyéjuvu. 33 Áánéllii múu ámúhá tsíeméné iñáhjihénúne píaabó ídáátsóméhjike. Muurá íñe ííñújiri múhajchótá íjcyáityúné ámuha meéhnéváne tsaímíyé meícyahíjcyádú néene íjcyá níjkyéjiri mújyú muhdú íjcyáityúmé ámuha meíjcyáiñe. Téhulle muurá meíjcyane tsá tútáváávéityúne. Muurá ííñújiri naní múnáa ámúhakey tútávátsohíjcyádú néene tsáhájuco téhulle íjcyáityúne. 34 Muurá kénejcú ehniíñevu ímí ámúhakey pájtyénéjcuriyéjuco ámuha meíjiveíñe.

Jetsóó tsááiñe metéhmene

35 Ahdícyane ímíñeúvú meíjcyátsííivyéne oke météhmeco ehne múúne ávyéjuube tsaatésí táábávajcatsíñe wañéhjiri íjcyáábeke iúnú múnáa téhmehíjcyádu. 36 Muurá múúne téhmehíjcyámé díbye llééhówatu díllóvácooca íícú ípááyúcuki. 37 Ehdu muurá íavyéjúube íjtsóré íjcyámedívú díbye wájtsime ííne imíjyaú íjcyá dííbyema. Muurá iwájtsidu tsaímíyé diityéké imájchótsómema nahbévajcatsííbye. 38 Maímijyu ihdyu ditye íjcyane tsáijyu múu pécójpínéuba mityá cóójiháñe pañevú tsáároobe tsaímíyé dííbyeke téhmehíjcyámeke díbye ájtyumíváme. 39 Muurá tsája múnáajpi mújyú naní múnáajpi tsááiñe iwáájacuca cúwátuube ihjya téhméjía pañevú tsá díbye úcaávéityuró íñániki. 40 Ahdícyane meíjcyátsííivyéne méitsohíjcyaco o tsááiñe.

Muurá ámuha meíjtsámeítyúnáa Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsiíne ó tsaáhi.

Tsaatétsí wákímyeíñetu íjcyané uwááboju
(Mt 24.45-51)

⁴¹ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a múúhakyéré ú úwáábohíjcyaj, mityá pámeekérej?

⁴² Áronáacáhjáa tsiíne neébe:

—Muurá tsaapi tsaímíyé íavyéjuúbema wákímyeííbyeke pícyoobe ihyájkímú tehmeébedívu. Aabe muurá diityéké ímí íícuvé ííné tájpi dítye íjcyáíñéhjitu.

⁴³ Ahdícyane maímijyu díbye íjcyane íwákímyeíyi íjcyáábeke íavyéjuube ájtyumívaábe. ⁴⁴ Muurá ímíááné ámúhake o néé ímíáábé íjcyáábeke íavyéjuube

ihñévú téhmetsóne. ⁴⁵ Áánetu íjcyaaabe tsaapi ímítyuube íavyéjuube ‘íícúí

óómítyúné’ íñéene íwákímyeí íbúwá íjcyátuúbe. Ehdu néébe muurá íllure

ihyájkímuke imyéénúne ímillédú wañéhjineríyé pehíjcyá líyíícyáveebére.

⁴⁶ Aabe muurá ehdu ícyahíjcyánáa íavyéjuube óómiibye tuvááová dííbyeke díbye

íjtsótúnáaáca. Áábeke ílluréjuco díbye ícúbahráné tsaate íwákímyeí múnáa

ímítyúmeke imyéénudu.

⁴⁷ Ehdu muurá íavyéjuube íúnú múnáake ícúbahrá díbye ímillédú dííbyé

wákímyeí imyéénúiyóné wáájacurómé tehdu méénútúhahjchíjyu. ⁴⁸ Áánetu

iwáájacútúné hallúríyé ímítyúné méénúmeke íhtsútaré ícúbáhraábe. Muurá

mepíáábómedi méjyácunú ímí dítye íjcyáíyóneri. Áhdure tsíeménevu

meníwáávémedi méjyácunú ímí dítye téhméíyóneri.

Jetsóó hallútú míamúnaa tsarílléjcatsíñe
(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Muuráhjáa íñújívú o tsáá táhallútú míamúnaa itsarílléjcatsíki. Aane

ihdyu múhdutúiyó téené pañéjuco meé. ⁵⁰ Muurá o ícúbáhrámeíñe níjcautu o

dsíjiveéhi. Aane ávyeta múhduúvúrá o íjtsúcunúhi. ⁵¹ ¿Aca ámuha méjtsúcunú

tsaímíyé míamúnaa íjcyá o tsááne íñújívú? Muuráhjáa ihdyu o tsáá míamúnaa

tsajíjtóré íjtsámeítyúmé táhallútú itsarílléjcatsíki. ⁵² Aane muurá ícyoocátú

tsané múnáa íjcyarómé tsarílléjcatsíí táhallútu. Muurá tsaatédítyú ímunáajte oke

cáhcújtsóhahjchíí tsaatétsí cáhcújtsótumútsí tsarílléé díityéke. Áánetu díityétsíyé

cáhcújtsóhahjchíí ímunáajte tsarílléé díityétsíkye. ⁵³ Muurá cááni tsarílléé íllíkye

oke díbye cáhcújtsóné hallútu. Áhdure ílli tsarílléé cááníkyeé. Áhdure ídsi

tsarílléé tsííjuke. Áhdure tsáápille íaajaké tsaríllééhi. Ehdu muurá panéjcuávú

míamúnaa tsarílléjcatsíí táhallútu.

Íná pájtyeíñe úúbállenéhji
(Mt 16.1-4; Mc 8.11-13)

⁵⁴ Téhduréhjáa tsiíne Jetsóó néé díityéke:

—Muurá ámuha nuhba áabatéhíjcyánéjcutu ojtso bóhówáávécocca menéé

maálleíñe. Ahdújuco tene állene. ⁵⁵ Áhdure tsíñejcútú kíjyeba tsáácooca ámuha

menéé píjcyaba íjcyáíñe. Ahdújuco tene íjcyane. ⁵⁶ Ehdu muurá ímíáámeúvúdú

ámuha méwaajácú muhdú néijyu muhdívané cóóji íjcyáíñe. Árome ¿íveekí tsá

ámuha mewáájacútú okée iwáalloone Píívyéébe páhdúváré nénehji imyéénúneri

ámúhake úúballéjúcohíjcyaróne?

Meke múnáájtsórómeke mewájyune
(Mt 5.25-26)

⁵⁷ ¿íveekí tsá ámuha meíjtsámeítyú ímiáámé ámuha meíjcyáíyóneri? ⁵⁸ Tsaate múu ámúhadítyú ímityunéhjí ditye ímíbájchóhullévú tsíjtyeke tsájtyéhajchíí ímíñeúvú cánaájánújcatsí téhullévúí iúújetétúné ihde ávyéjyújtédívú ámuha mecúvéhoojánútsójcatsítyuki. ⁵⁹ Tsá muurá cúvéhóójatu ámuha meíjchívyéítyuró páneere ámuha maáhdótúhajchííjyu.

13

Ímityúné meícyahíjcyáné meíhvejtsóne

¹ Téjyúhjáa tsaate Jetsóo éllevu ípyééne úúballé Píívyéébeke íícúvéne iyámeke ditye dsíjívétsohíjcyáhajtsívú Piráátó tsaate Gariréa múnáadívú lííhyanútsómé tujpácýó iyámé tujpácýoma mújtane.

² Áámekéhjáa neébe:

—¿Aca ámuha méjtsúcunú ehdu diityéké tene pájtyene tsíjtyé ehnííñevu ímityúmé ditye íjcyánéllíhýe? ³ Muurá téhdure ámuha pámeere méicúbáhráméíí diityédúré ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvú meíbúwáávétúhajchííjyu. ⁴ Ácooca ¿muhdú ámuha méjtsúcunú Jerotsarée múnáadítyúú 18-meváké ‘Tsiroée’ némeíñé nupáhyéjú úníuri íjcyaja cáámé cóhnaúvú nééja áámune? ¿A dityéé ehnííñevu ímityúmé íjcyánéllíí aamúné diityéké? ⁵ Muurá téhdure ámuha pámeere méicúbáhráméíí diityédúré ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvú meíbúwáávétúhajchííjyu.

Higyéérahe néévátúnetu Jetsóo úwaabóne

⁶ Ehdúhjáa Jetsóo íñétsihdyu tsiíñe diityéké úwááboobe nééhií:

—Tsaapíhýáa íúmihé pañétú higyéérahe íbájtsöhe néévápítyuhe úújéjehíjcyaráhi. ⁷ Árónemáhhjáa téené tehmeébeke neébe: “Tsúúca 3 píjcyábájucó ihýe tsá néévápítyúne. Áanéllíí ílluréjucó dihlo. Báñú úmihé pañétú teéhe.” ⁸ Árónáacáhhjáa tépallí tehmeébé néé dííbyeke: “Ávyéjúúbej, cána óví íñé píjcyábá méjtsoráhi. Óví ó wápíjcoó tehe íñéévaki. ⁹ Tsáíjyu múu tehdu meméénúneri néévahe. Tehe néévátúhajchíí botsíí ílluréjucó meíllóíñe.”

Wáyeéévejcóójí tsáápílleke Jetsóo bóhítsóne

¹⁰ Áhduréhjáa tsáíjyu wáyeéévejcóójí úwááboobe píhcyáávévjá pañe íjcyámeke. ¹¹ Áanáacáhhjáa tétsihýi tsáápílle naavéné ípañe íjcyalle 18 píjcyájucó íbájui ípátúúvétúneri chémehíjcyalle. ¹² Áállekéhjáa Jetsóo ípíúváne nééhií:

—Tsúúca ú bohíjucóóhi, muúllej.

¹³ Ehdúhjáa néébere díílleke dócárájcónetu ímiááné tsúúca íbájui pátúúvelle íjyócuuvé tsatújkevájucó. Aalléhjáa duurúvá Píívyéébeke. ¹⁴ Aanéhjáa píhcyáávévjá tehmeébeke tsaríí pajtyé íveekí wáyeéévejcóójí díbye díílleke bóhítsóne. Aabéhjáa tétsii íjcyámeke nééhií:

—Muurá íjcyáné 6 coojívá wákímyéíjcyoojíj. Ájcoojíj ámuha métsááiyá dííbye éllevu díbye ámúhakyé íbóhíítsoki. Tsá wáyeéévejcóójí ámuha dííbye éllevu métsááítyuróne.

¹⁵ Ehdúhjáa díbye néénéllíí Jetsóo néé dííbyeke:

—Bañú múnáajpi u íjcyabe pánehjídú ímiáábeúvúdú uú. ¿Aca tsá wáyeéévejcóójí íjcyaróné ámúha jéémú dóhjívámeke ámuha meíjchotéítyuró téhí pañétu? ¹⁶ Ehdu nééne muurá áámye téhdure Aavaráaúvúj tsíiménémúháábéelle íjcyalle ídátso chémehíjcyá 18 píjcyájucó naavéné

Ípañe íjcyaabéré díílleke tehdu méénúneri. Áálleke ¿aca tsá mepíáábóítyuró wáyeéévejcóójí íjcyaróne?

¹⁷ Ehdúhjáa díbye nééneri pámeere dííbyeke múnáátsohíjcyámé núcójpivéhi. Áánetúhjáa ihdyu tsijtye mítyane ímíjyuuvé díbye díílleke píáábóneri.

Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyáné uwááboju
(Mt 13.31-32; Mc 4.30-32)

¹⁸ Téhduréhjáa Jetsóó néé díityéke:

—¿Aca íínetú íñe tsiiñe ámúhake o úwááboó Píívyéébé avyéju? ¹⁹ Muurá dííbyé avyéjú éhne múúne mojtáátsá neeváú kémúútúróúwu mebájtsou mítyáhécoba kéémevédu. Aahe muurá wájcáváné hallúvú wahpéjté píhtobáhi. Ahdu muurá teene Píívyéébé avyéju.

Pááá ooríchetu íjcyáné uwááboju
(Mt 13.33)

²⁰ Téhduréhjáa neébe:

—¿Aca íínetú íñe tsiiñe Píívyéébé avyéjú o úwáábóiyáhi? ²¹ Muurá tsáápille hariínállíjyutu pááa imyéénúcooca áyánéwu tééne ooríchetu pícyooróné páneeréjuco óórichódú teene Píívyéébé avyéju.

Imiájíto
(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Aanéhjáa Jetsóó Jerotsaréevu péébe juuváyí íjcyácoomíji múnáake úwááboobéré pehíjcyáhi. Áhduréhjáa patsíhjívárí íjcyájáhji múnáake úwááboóbe. ²³ Áábekéhjáa tsaate nééhií:

—Ávyéjuúbej, ¿a uhjéméré pájtyéteéhi?

²⁴ Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Íhnáho íuráávyé néérojító múu úraavyé Píívyéébé avyéjuvu ámuha meúújetéíjító. Muurá mítyame imíllera íucaavéné téénevu. Árome tsá úcáávéityúne. ²⁵ Muurá téíbúwájí néétume áachi íimíllédú íjcyámé hallúvú ávyéjuube ihjyá lleehówa wátaahácoóhi. Áané boone llééhowa wátótóhcoméré neéhi: “Ávyéjuúbej, múúhake paayúcu.” Áronáa nééiíbye: “Tsá ámúhake o wáájácutúne.” ²⁶ Áánéllí neeímyé dííbyeke: “Áánerá úuma tsaméhjí mémáchohíjcyáhi. Áhdure muurá múúhá comíñeri úwááboobéré ú pehíjcyáhi.” ²⁷ Ehdu dítye néerónáa nééiíbye: “Muuráhané ámúhake o néé ámúhake o wáájácutúne. Áhdícyane méíne óhdítyu ímityúmé ámuha meíjcyame.” ²⁸ Ehdu Píívyéébe waagóó dííbyeke cáhcújtsótúmeke. Aame kémuélléturé ííteé Píívyéébé avyéjuri dííbyé ihjyú uubálle múnaa Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámeke. Áijyu ílluréjuco dítye tááiñe íhwáñe ííhdónema. ²⁹ Ehdu waagóojtéréjuco íjcyánáa pahúllevátú tsijtye ímí Píívyéébeke cáhcújtsómé dííbyedívú píhcyááveé dííbyema íjcyá íavyéjuri. ³⁰ Áijyu muurá íñe ícyooca ídáátsóméhjíúvú nééme ávyéjúúteéhi. Áánetu íhtsutúmé ícyooca íjcyarómé téijyu ídáátsónúúhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Jerotsaré múnáake Jetsóó kímoovéne
(Mt 23.37-39)

³¹ Téijyúhjáa parítséomú tétsihvu wájtstime néé dííbyeke:

—Dípye íchihdyu tsíllévu. Muurá Heróódé imíllé uke ídsíjívetsóne.

³² Áánéllíhyéhjáa neebe díityéke:

—Mepéene dííbyeke ávyétá muubérá íjcyáábeke mene: “Óvíikyévá ihdyu nijkévaabe naavémuke tsaaté pañétú iwáágóone chéméméhjike ibóhíitsohíjcyánetu.” ³³ Tsá muurá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi dsíjívéítyuró Jerotsarée tsiéllévure. Óví ihdyu múhajchótá ó íjcyáhi.

³⁴ Ámuúha Jerotsarée múnaaj, ihdyújuco tsáma jíveekí ámuha íllure mellííhyánúpétsohíjcyáné ihjyú uubálle múnáake Píívyéébe ámuha éllevu wállóórómeke? Uwáábojtéké dibye ámuha éllevu wállóórómedi jíveekí íllure ámuha méícúbáhrahíjcyá néwayúúnevu maáámúneri? Muurá ó imíllera ámuhakye o újcune éhne múúne cáraca ítsííméwuúmuke íhñúwáacyú lliñévu újvodu. Áronáa jíveekí tsá ámuha meímíllehíjcyatúne? ³⁵ Ááné déjúcotu muurá ámuha cóómí ápajyúréjuco cóevaíñe. Áhdure ámuhakye o néé oke ámuha maájtyumíjucóóityúné mújyú tsiíñe o tsááiñévújuco. Téjyú muurá ámuha oke maájtyúmíne méneéhi: “Maímijyú áánu Píívyéébe mémeri tsááneéj.”

14

Íjpi óórííbyeke wáyeéévejcóójí Jetsóó bóhíitsóne

¹ Tsáijyúhjáa idyé wáyeéévejcóójí Jetsóó péé paritséómú avyéjúube jávú dííbyema imájchoki. ² Áábekéhjáa diitye paritséómú hállúváábohíjcyá tétsihyi íjpi óóríñeri chémeebe íjcyánéllii ‘áádikye éhne íjcyooji bóhíitsóííbye’ íñéénema. ³ Aaméhjáa taúhbájú uwáábojtémá íjcyámeke neébe:

—¿A wáyeéévejcóójí tsaapi chéméébeke mébóhíitsóiyáhi, mityá tsáhaáj?

⁴ Ehdúhjáa dibye néerónáa tsá ditye íná néétune. Aanéhjáa awáá tsúúca díibye íjpi óórííbyeke ibóhíitsóne neebe ílluréjuco dibye ipyéekí. ⁵ Átsihdyúhjáa neebe diitye paritséómuke:

—¿Aca ámuhá ocájí ámuha íjjúuba wáyeéévejcóójí wáhyéjú pañévú áákityéébeke tsá ámuha meújcúityuróne?

⁶ Ehdúhjáa dibye néene tsá ditye píívyetétú muhdú íáñujcúne.

Táábávajcátsí wañéhjivu ditye míñútsóne

⁷ Áhduréhjáa tsáijyú wañéhjivu tsaate míñútsómé imíllé íboohówátsihjívuré íácuuvéne. Aanéhjáa Jetsóó múhdurá íjtsúcunúne diityéké úwááboobe néehíí:

⁸⁻⁹ —Tsaate múu ámuhakye ityáábávajcátsíñe wañéhjivu míñútsócooca tsá íhdére ácuúvetú íboohówátsihvu tsáijyú múúne tsijtye ámuhá ehniíñevu ávyéjúúmé wájtíimekéréjuco ditye tétsihvu ácuújóné boone íatéréétsihvúréjuco ámuha maácúúvéneri menúcójpívétuki. ¹⁰ Áánéllii múu tsaate íwañéhjivu ámuhakye míñútsócooca úújeté íhdícyátsihvúré diitye wañéhji múnaa ámuhakye íajtyúmícooca íboohówátsihvu íácujároki. Áijyú ihdyu tsá íñerí ámuha menúcójpívétsámeítyúne. ¹¹ Muurá iiye íhtsutúmé ávyéjajte íjcyane némeíhijcyámé núcójpívétsámeííhi. Áánetu idáátsóméhjívú tsaííbuwáre íjcyame ávyéjúúteéhi.

¹² Ehdúhjáa diityéké íúwáábótsihdyu neebe dííbyekée íwañéhjivu míñútsóóbeke:

—Tsá múu majchóvú míñútsotú íhtsutúméhjikeré uke ditye píámeííñe u ímílléneííhyére. Téhdure tsá múu míñútsotú díhyákímudúnéré múhdumé tsijtye úúma náhbévahíjcyámekére. ¹³⁻¹⁴ Múu téhdure míñútsó idáátsóméhjike íjpiítyu tsátsihji íjcyátúróméhjima hállúvátúméhjike ámuhakye ditye

piámeiyyóné ijtsámeiyyúmé. Muurá Píivyeébere ámuhakye áhdoó dibye ímillédú ámuha meijcyame medsiyivémé tsiíne mebóhícoóca.

*Wañehjitu ijcyané uwááboju
(Mt 22.1-10)*

¹⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néenélii tsaapi nées díbyeke:

—Maímijyu ihdyu diitye Píivyeébé avyējuvu úcaavémé ijcyanej.

¹⁶ Ehdúhjáa dibye néenélii Jetsóó tsaapi wáñehjivaténetu úwááboobe néehíi:

—Tsaapíhjyáa iwáñehjivaténevu míñutsó mítyámeke. ¹⁷ Ááme éllévúhjáa iúnú múnáájpiyke dibye wálloobe neeté diityeke: “Tsúúcajávane majcho baabáhi. Waávane mepéene mémajchótej.” ¹⁸ Áronáacáhjáa tsá ditye ímíllétú ipyéeneé. Tsaapíhjyáa íllure nées díbyeke: “Ohné tsaatédítýú íííñújí o áhdone o imíllé o úújeténe. Áánélii tsá oke dibye téhméiyyúne.” ¹⁹ Áánétúhjáa tsijpi néehíi: “10-meváké ócájímuke o áhdómeke icyooca o imíllé o wáájaculléné muhdú ditye wákímyeíne. Áánélii tsá oke dibye ijtsójúcoóityúne.” ²⁰ Áánétúhjáa tsijpi néehíi. “Botsíi o táábávaabe muhdú o peéhi. Tsáhái o péétune.” ²¹ Éhduréhjáa ditye népejtsóné ióómíne úúbáleebe íavyéjúubeke. Aanéhjáa díbyeke tsári pájtyeebe nées diibye iúnú múnáájpiikyke: “Ané cána míñutsóté ídáátsóméjhikéréjuco íjpi ímítyuméhjí ímíñeúvú iúllene píivyetétúméhjima hállúvátúméhjike.” ²² Ahdújucóhjáa ímíñútsójétsihdyu tsáabe néene díbyeke: “Ayúju ávyéjuubej, tsúuca o míñútsojéhi. Áronáa íne jaa tsáhái wáhpétúne.” ²³ Áánéliihyéhjáa íavyéjuube néehíi: “Ané cána tsíjtyekéi míñutsótej. ²⁴ Tsáhájucó tujkénú o míñútsorómé májchováityúne.” Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

*Ihstútoróné pañe Jetsóoke meúraavyéne
(Mt 10.37-38)*

²⁵⁻²⁶ Aanéhjáa mítyane míamúnaa díbyeke úráavyehíjcyámeke neébe:

—Muurá oke úráavyerómé oke iwájjýné ehniíñevu méwámyuma ihyájkímukéré wájjýuhajchíi tsá ditye ímíáané tahñéjté ijcyatúne. Áhdure iye ehniíñevu iwájjýumeíhajchíi tsá ditye tahñéjté ijcyatúne. ²⁷ Áhdure oke iúráavyéné déjúcotu ícúbáhrámeiyyóné ímíllétúme tsá tahñéjté ijcyatúne. ²⁸ ¿Aca ámuha jaa meméenu tsá tujkénú meéévéityuró múhduná ámuha dsíidsí ijcyane tene úújetéhajchíi botsíi ámuha meméenuki? ²⁹ Muurá dsíidsi úújetétúnáa ámuha meméenuróné meníjkévátúneri tsijtye uuhívatéiyá ámuhádi. ³⁰ Muurá nééiyyóme: “Éje, íjtyemeíhjyáa íne ánúmeiyyómé tsá pánéévétotúne.” ³¹ Áhdure ¿aca tsané avyéjúúbé tsodáhómú 10,000-mevaré ijcyame tsíjpi tsodáhómú 20,000-meva íjcyámema imyéénújcatsí tsá tujkénú ijtsámeiyyuró téhdúmema diityeké ityáhjáiyyuróne? ³² Muurá téhdúmema íhnáhóóityurónélii tsíhyulléréi ditye ijcyánáa wállójcatsíiyómé diityé éllévu ditye íñéete imyéénújcatsíjyúcoótuki. ³³ Ehdú néene muurá tsaate ímíllédú íicyahíjcyané íhvéjtsótúme tsá tahñéjté ijcyatúne.

*Cánaámatu ijcyané uwááboju
(Mt 5.13; Mc 9.50)*

³⁴ Muurá cánaáma íímuma íjcyánélii meke píaabóhi. Áánetu íímútuca tsá íínetú tene meke píaabóityuróne. ³⁵ Pane mebájtso ííñúji meúménúiyónéúbatu tsá meke tene píaabóityuróne. Áánélii tehdu néene ílluréjuco mewáágóone.

Aane ihdyu óvíi ámúhadítýú lléébome icyáhcuýtsoone tehdu ijcyáhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

15

Obééjá mújtánetu íjcyáné uwááboju (Mt 18.10-14)

¹ Téijyúhjáa ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámema tsijtye ímityúmé píhcyaavé dííbyedívú dííbyé uwáábó illéébúcunúki. ² Áámedítýúhjáa parítséómuma taúhbájú uwáábojte nééhií:

—¿Aca íveekí aadi ímityúmedívú nahbéváhi?

³⁻⁴ Ehdúhjáa dííbyedítýú ditye íhjuvánéllii obééjá mújtánetu iúwaabóné neébe:

—¿Aca ámuha jéémú obééjámú 100-meva íjcyámedítýú tsaapi mújtaca tsá ámuha 99-meváréjuco íjcyámeke íumihéj píínévú mepícyóóne dííbyeke menéhcóityuróne? Muurá ámuha ménéhcóiyáhi. ⁵⁻⁶ Áábeke muurá ámuha maájtyúmícooca mítyane meímíjyúúvéne ááhiwu ámuha mewájtside mépihjuúcúiyá ámuha menáhbévahíjcyámeke ditye téhdure íímíjyúúve mújtároóbeke ámuha maájtyúmíneri. ⁷ Ahdu muurá Píívyéébe níjkyéjiri íjcyaae mítyane ímíjyuuvé tsaapi ímityúné pañévú mújtároobe tsiíñe ímíjpyetéébedi. Muurá ímí íjcyámedi íímíjyúúné ehnííñevu ímíjyúúvebe mújtároobe tsiíñe ímíjpyetéébedi.

Dsíídsijí wágóóóvénetu íjcyáné uwááboju

⁸ Téhduréhjáa dsíídsijítu diityéké iúwaabóné neébe:

—¿Aca tsáápíledi 10-jiva dsíídsi íjcyánetu tsaji wágóóóveca tsá dille choocówu peetéj tééveri líjyaalléré néhcóityuróne? Muurá néhcóiyolle. ⁹ Aaji muurá íájtyúmíneri íímíjyúúvéne íñáállévahíjcyámeke píhjuúcúiyolle ditye téhdure íímíjyúúveki. ¹⁰ Ehdu muurá ímityúné ícyahíjcyaae teene ííhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco íbúwáávéebedi níjkyéji múnaa mítyane ímíjyuuvéhi.

Tsaapi cáánídityu mújtáné uwááboju

¹¹ Téhduréhjáa tsiíñe úwááboobe nééhií:

—Íjcyamútsíhjáa míityétsi tsáápí hájchimútsi. ¹² Áámútsidítýúhjáa bóneebe neé cááníkyeé: “Líhij, u dsííjívéné boone métsíméné múhtsidívréjuco cóéváiñetu ó imíllé apáhajchíí ícyoocájuco oke tsáneevu u ájcune.” Ahdújucóhjáa díbye ííná néétuubéré ájcune diityétsikye tsahdúnéecu. ¹³ Átsihduhjáa wahájchotaré tétsii dííbye bóneebe íjcyároné páneere ihñe nahjíhenúhi. Ááne dsíídsímáhjáa peebe cáánídityu tsíhyullévú tsííñe ííñújivu. Áhullévúhjáa teene ídsíídsí íllure ícúbáhraabe ímityúné íicyahíjcyáneri. ¹⁴ Aanéhjáa tsúúca páneere ídsíídsí átéréénéhjiri díbye pírujtsónáa téené ííñújiri tsá majcho íjcyatúne. Áijyúhjáa ídátso pevéeberéjuco ícyahíjcyáné ííne tájpi íjcyájucóótuúbe. ¹⁵ Áánélliihyéhjáa téené ííñúji múnaájpkíkye táúmeíbyé wákiméi. Aabéhjáa dííbyeke téhmetsó ímyeenímudívu. ¹⁶ Aabéhjáa diityéké téhmehíjcyáábeke múha majchóvú ájcútuube ájyaba wájyújucóótúnéllii imíllera diityé éebuta imájchone. ¹⁷ Átsihvúhjáa íkímóóvémeíñe íllu íjtsámeíbye: “Ehdíívajúné tsáma áyaturómé líhíyó wákimyéi múnaadítýú majcho píhtótúnáa ¿íveekí íchíhvu ó dsííjiveehíubá ájyábari? ¹⁸ Tsáhaá, oo éhne líhíyo éllevu o óómíñe dííbyeke ó neéhi: Líhij, ¿íveekíhyana ihdyu Píívyéébe ímíllénejíí ímityúné ó meenúhi, áhdure u íjcyároóbedívú ímíñejíívari? ¹⁹ Ahdícyane tsáhájucó

díjtsiméné o íjcyáityúne. Díwákímyéi múnáajpíyéjuco o íjcyáíñe.”²⁰ Ehdúhjáa íjtsámeídyújuco díbye óómiñe cááni élleu. Aabéhjáa téhullévú péébeke tsíhyullétúré cááni íajtyúmíbedi mítyane ídáátsóvéne ícúí icyáhdahírone ámabúcutéhi.²¹ Átsihvúhjáa ípyéé íjtsámeídyújuco díbye cááníkye nééneé:

“Líhij, ¿íveekíhyana ihdyu Píívyéébe ímíllénejíí ímityúné ó meenuhi, áhdure u íjcyáróóbedívú ímíñejíivari? Ahdícyane tsáhájucó díjtsiméné o íjcyáityúne.”²² Ehdúhjáa díbye néérónáa cááni néé íúníu múnáake: “Ícúí áánúke íwajyámúúnema ítyúhápaajívú meújcóne hójtsíwápaajívú maajcú díbye ípícyámeiki.²³ Átsihdyu íujcávaabe ócájíwúuke médsíjívétsó dííbyeke mewáñehjínuki.²⁴ Muurá íñe ‘tsúúcajáubáhjáa dsíjívéebe’ o néhíjcyánáa ídátsó kíatú bóhdívaabe méhdivu.” Ahdújucóhjáa dítye wáñehjívaténe.

²⁵ Áijyúhjáa íñahbe ámíaaabe úmíhé pañétú óómiíbye lleebúacunúvá wáñéhjí ihjyarí íjcyane.²⁶ Ááneríhjáa íúllévenúne kémuéllétúré íúníu múnáajpíkye ípíúváne dílloobe íveekí dítye wáñehjívaténe.²⁷ Áánéllíhyéhjáa neébe: “Muurá díñahbe wajtsíhi. Áánéllíhyéne díícyááni líihyánutsó íujcávaabe ócájíwúudívú díbyevané íná pájtyétuube kíatú bóhdívánéllí dííbyeke iwáñehjínuki.”²⁸ Aanéhjáa ávyéta tsarí pájtyé dííbyeke. Aabéhjáa íhnáhó cáyobáávatéébe tsá áyanéwu ímíllétú íááhívéne íhjávu. Áánéllíhyéhjáa cááni dííbye élleu ípyééne cánáajanú díbye íááhíveki.²⁹ Áronáacáhjáa neebe cááníkyeé: “Líhij, muurá íñe múhdúné píjcyábá úúma ó wákímyeí uke táhjállétuubére. Áróóbeke tsá múijyú oke u ájcutú obééjá hájchíúbadívúré ehdu o wáñehjívaté o náhbévahíjcyámema.³⁰ Aabe eene dááchíkye ímíáábekéjíí ú wáñehjínú íujcáváabeke jeemúdítyú u dsíjívétsóóbe hallurí ímityúné walléémudi dídsíídsí píjúsójeébeke.”

³¹ Áánéllíhyéhjáa cááni néehíí: “Ímíáánéjuco, Lí, óóma tsatsíyé u ícyahíjcyáne. Aane muurá páneere tátsíméné díhñe.³² Áánetu ihdyu tehdújuco mewáñehjínúné díñáhbeke ídátsó kíáhjí múhduháñé íícyahíjcyátsihdyu ‘tsúúcajáubá dsíjívéebe’ o néhíjcyánáa méhdivu bóhdíváabeke.” Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

16

Íavyéjúúbema tsaapi ímityúné wákímyéíñetu íjcyáne uwááboju

¹ Téhduréhjáa ímamyémuke úwááboobe néehíí:

—Íjcyaabéhjáa íhtsútuube ehneva múnáajpi. Áábé úníu múnáajpíhjáa ímityuube íjcyáábé hallúvú tsaate úúballé dííbye íavyéjúúbeke díbye ímityú téhmehíjcyáne dííbyé tsíméne.² Áánéllíhyéhjáa íavyéjuube ípíúváabeke néehíí: “¿íveekí ímityúné míamúnáa díhyallúvú úúballéhi? Ahdícyane oke ímíñeúvú duubállé muhdú tátsíméné u téhmehíjcyáne. Átsihdyu tsáhájucó óóma u wákímyeíityúne.”³ Ehdúhjáa íavyéjuube néénetu íllu íjtsámeííbye: “Aane ¿muhdú íñe ó íjcyáá oke táavyéjuube wáágóóobe? Tsá muurá o píívyetétú tsííñe wákímyeí o méénune. Pane núcójpítsó teene tsíjtyeke píáábó o táúmeíñe tájpi o íjcyáiyóne.”⁴ Ehdúhjáa íjtsámeíyóne neébe: “Tsúúca ó waajácú muhdú o méénuíñe. Oo éhne ó píááboó táavyéjúúbedítyúu íñáhjíhenúné áhdohíjcyátúmeke néhi díbye oke wáágóócooca díityéréjuco oke ípíááboki.”⁵ Ehdúhjáa íjtsámeíñe píúvaabe tsáápiítsadí díityéké eenéé íavyéjúúbedítyú íñáhjíhenúné áhdohíjcyátúmeke. Áánemáhjáa o méénuíñe. Oo éhne ó

piááboó táavyéjúúbedítýúu iñ tujkénú tsáábeke neébe: “¿Acáa múhduná táavyéjúúbedítýú u náhjihenúné tsáhái u áhdotúne?” ⁶ Áanélliihyéhjáa neébe: “100-hoojávaa oríívó duurúbájpacyóné ó ujcúhi.” Áanélliihyéhjáa neébe: “Éée, iñée muurá u cáátunúné téhdunéjuco. Áronáa cána íícúí beháámitúrējuco picyo 50-hoojavarējuco u áhdotúne.” ⁷ Áané boonétúhjáa idyé tsijpi tsáábeke neébe: “¿Ácooca uu múhduná tsáhái u áhdotú ávyéjúúbeke?” Áanélliihyéhjáa neébe: “100-babyávaa tríigo ó ujcúhi.” Áanélliihyéhjáa neébe: “Éée, iñée muurá u cáátunúné téhdunéjuco. Áronáa cána íícúí beháámitúrējuco caatúnú 80-babyavarējuco u áhdotúne.” ⁸ Ehdúhjáa ávyéjúúbé únú múnáajpi ímityúné meenuhi. Aanéhjáa bóónétu íavyéjuube iwáájácúneri ullévenú dííbyedi ayájú tujkévé ehdu imyéenuíñé dibye íjtsámeíñeri. Ehdu muurá iñe ímiájító úráavyémé ehniíñevu ténejcu wáájácútúmé tujkévéené íjtsámeíñé tsíjtyema iñáhbévájcatsíki.

⁹ Aane ihdyu ámúhake o neé iñe ííñújiri ámuha meéhnevámé tsíjtyeke mepiáábo néhi ámuha medsiívécococa Píivyéébe ámúhake iúcúpéjtso múijyú muhdú íjcyáityúmé dííbyema ámuha meíjcyáíhullévu.

¹⁰ Muurá wahdííváné wákimyéivu tsaatéke mepícyoome ímí wákímyeíhajchíí méwaajácú téhdure éhniíñevu íjcyané wákimyéí ímí ditye méénúiyóne. Áanetu teene átéréené wákimyéí múhdurá méenuhíjcyámé muurá éhniíñevu íjcyane téhdure dáriívéiyáhi. ¹¹ Aane muurá iñe ííñújiri ámuha meéhneváneri ímiáánéré ámuha meméénútúhajchíí téhdure Píivyéébé wákimyéí múhdurá ámuha médáriívéhi. ¹² Téhdure tsíjtye éhne ímiíñeúvú ámuha metéhmétúhajchíí muurá ámúhá wáabyuta íjcyaróné tsá múha ámúhadívú íhvéjtsóityuróne.

¹³ Muurá tsá míityétsima tsaapi ímí wákímyeíityuróne. Muurá tsáapiikye éhniíñevu iwájýúúbedíyé íícúvéne tsá tsíjpihdi dibye íícúvéityuróne. Áanéllii tsá tene ímityú Píivyéébeke meúraavyémé metsúúrameíñé medsiídsíváiyóneri.

¹⁴ Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóné paritséómú illéébóne illure uuhívaté dííbyedi téeneri itsúúrameíhíjcyanélliihye. ¹⁵ Áámekéhjáa neébe:

—Bañú múnaa ámuha meíjcyámeke míamúnaa itsúcunúhijcyá ímiáámédu. Áronáa Píivyéébe waajácú ámúhá íjtsaméi. Muurá míamúnaa mítyájkímyeíñé tsarílleébe.

Píivyéébé taúhbaju wágóóóvéityúne

¹⁶ Muuráhjáa Jóaa bóhówáávétúné hajchótá Píivyéébé taúhbaju íhjúu uubálle múnáaúvú úwáábohíjcyánéréi míamúnaa úráavyehíjcyáhi. Áané boonétúu ihdyu díibye Jóaáúvuréjuco úwaabóné ímiáájú Píivyéébe míamúnáake íavyéjuvu újcúné uwááboju. Áanélliihyeé mítyame tsúúrameíhijcyá téénevu iúcáávéíñeri.

¹⁷ Muurá ííñújima páneere íévéhóowari íjcyanéhjí wágóóóveéhi. Áanetu Píivyéébé uwááboju tsá múijyú wágóóóvéityúne. Muurá muhdú tene néhdújuco tene pájtyeíñe.

Táábávájcatsímyé wáágóójcatsíityuróne Jetsóó úwaabóne (Mt 19.1-12; Mc 10.1-12)

¹⁸ Muurá tsaapi méwakye íhvéjtsóne tsíjpiílekéréjuco táábávaabe ímityúné meenu íveekí mewa ímiúbáané íjcyánáa tsíjpiílemáyējuco íjcyáneri. Áhdure tsaapi wáágóólleke táábávaabe ímityúné meenu íveekí ájyu ímiúbáané íjcyánáa dííllema íjcyáneri.

Ehneva múnáajpi ítérónáa Ráátsaro ícúbáhrámeíñe

¹⁹ Téhduréhjáa tsiíñe Jetsóó úwááboobe néehíí:

—Íjcyabéhjáa tsaapi íhtsútuube ehnéva múnáajpi tsanééré ímiá wajyámuunévú úcámeíhíjcyáabe. Áábekéhjáa ñná pñhtótuube paíjyuvaré wáñehjívatéhíjcyáhi. ²⁰ Áánáacáhjáa Ráátsaro áhllávatéébé ácuúcunúhíjcyá dííbyé já lleehówá úmíwari. ²¹ Aabéhjáa ídátso úmúúpívyehíjcyá díbye májchónetu baavu dójcwaaahyéjé imájchóiyóneri. Áábedívúhjáa oohímyé ipíhcyáávéne pñhjahíjcyá dííbye áhllaháñe. ²² Aabéhjáa ílluréjuco dsíjívéne. Áábe ííbuúhjáa níjkyéjé múnáa tsajtyé Píívyéébe éllevu Aavaráá íjcyáhullévu. Ááne boonétúhjáa dííbyeréjuco íhtsútuube ehnéva múnáajpi dsíjívéébeke tsáimíyé cuuúme.

²³ Áábe ííbuúhjáa úújeté Píívyéébeke cáhcújtsotúme ícúbáhrámeíhullévú cúújúwá pañévu. Áhulléhjáa ícúbáhrámeííbyé ájtyumí Aavaráake Ráátsaro dííbyemájuco íjcyáábeke. ²⁴ Áábedíhjáa wáníjcyámeííbyé néehíí: “Múúhá íhdé múnáajpi Aavaráaj, óhdi ihdyu dídáatsóvéne aabye Ráátsaróké díñe oke díbye íhyójtswáubaré nújpacýotu imúriúcúneri táhníjwa ipípajchóvaki. Ávyeta íñe cúújúwá allóócó tsáhájucó o áábúcutúne.” ²⁵ Áánéllíhyéhjáa Aavaráá néé dííbyeke: “Cáhawáá, Lli, dítsáávé íñe imíjyaúhjáa u íjcyane u dsíjívétúné íhde. Áánetúu muurá áánu Ráátsaro ídátso ícúbáhrámeíhíjcyáabe íñe ícyooca íñe imíjyaúréjucó íjcyane. Áánetu ihdyu ú ícúbáhráméííhi. ²⁶ Aabe piáábó u táumeíyónáa íjcyáné íñe múúhadítýú ámuha meráhoúcunútsihdyu íeverááhó ápíchó néene kiátú mepájtyéne meúújéjcatsíyónejíívari. Muurá íñejcúrí íjcyame tsá píívyetétú énejcúvú ipájtyene. Áhdure énejcúrí íjcyame tsá píívyetétú íñejcúvú ipájtyene.”

²⁷ Ehdúhjáa Aavaráá néénéllí neébe: “Uu muurá Aavaráá múúhá íhdé múnáajpi u íjcyáabe ihdyu óvíjyucó aabye Ráátsaróké wallo ííñújívú llihíyoke pámeere tahájkímuma díbye íúwáábotéki. ²⁸ Íjcyámé 5-meva táñahbému. Áámeke ó imíllé díbye wáájácútsoténe íllúhaca ícúbáhráméí íjcyánáa íveekí ímityúné o ícyahíjcyáné níjcaúvú o úújetéébé o ícúbáhrámeídyú dítye ícúbáhrámeítyuki.” ²⁹ Ehdúhjáa díbye néérónáa Aavaráá néé dííbyeke: “Árónáa muurá íjcyáné díityédí Píívyéébé waajácúháámí íñe ícúbáhráméityu úúbálleháámí dííbyé íhjúu uubálle múnáape Moitséémú cáátúnuháámí. Téhaami óvíí íéévéne cáhcújtsómé ipájtyetéki.” ³⁰ Ehdúhjáa Aavaráá néérónáa neébe: “Ihdyúhde ímiááné íjcyájúcooróné díityémá uwááboju. Árónáa ihdyu mee dsíjíve múnáadítyú tsiíñe bóhñbe díityéké úwáábotéébeke botsíí cáhcújtsóiyóme. Aaca ihdyu ímiááné ímityúné íicyahíjcyáné ííhvéjtsóne íbúwáávéiyómé ímiánejcúvuréjuco.” ³¹ Áánéllíhyéhjáa Aavaráá néehíí: “Árónáa muurá Píívyéébé íhjúu uubálle múnáape Moitséémú cáátúnúné uwááboju ícyáhújtsótúhájhíí téhdure tsá dítye cáhcújtsóityuró dsíjívémedítýú tsaapi tsiíñe íbóhówáávéne úwááboróne.”

17

*Tsaatéké ímityunévú meíbúwajtsóné ápíchó nééneé
(Mt 18.6-7, 21-22; Mc 9.42)*

¹ Áhduréhjáa tsiíñe ímamyémuke neébe:

—Tsá ííñújiri mávaríjchojúúné pñhtóityú míamúnáake tútávajtsoíñe. Árónáa ihdyu máídáátsoju tene pájtyeíñe ímichi ténehjívú díityéké

íbúwátsohíjcyámeke. ² Muurá botsíi oke cáhcujtsómé ídátsó tsiimédúrēi néemedítýú tsaatéké ímítýunévú íbúwátsohíjcyámekéubá múu íjkyééháñetu néwáyúcobáné íóhbáñúmeke wájojcó móóá pañévú ápíchó diityé úmíwa nééné íhdétu. ³ Áánéllii téibúwá meíjcyáne ámúhá nahbe ímítýúné méénúúbeke mébóijcyuco. Aabe teene íhvéjtsóne ímiánejcúvú tsiíñe íbúwáávéhajchíí íllurējuco máábájííveco ímítýúné dibye méénune díbyedi meídáátsóvéne. ⁴ Tsáijyu múúne 7-ijyúvá tsájcooji méénúíyoobe ímítýúne. Áhdújyúvá dibye ámúhadívú ídátsójkímeyéhajchíí múu ídáátsové díbyedi.

Píívyéébeke mecáhcújtsóneri páneere meméénune

⁵ Áábekéhjáa ímamyémú nééhií:

—Múúhake piáábó éhniíñevu muha mecáhcújtso Píívyéébeke.

⁶ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá mojtáátsá neeváúwúudúné áyánéwu ímí Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsoca eehe úmehe ámuha ménééiyá étsihdyu tehe ityábáavyéne móóáj piñétú íjyócuúveteki. Áhdújuco muurá tehe íjyócuúvetéiyóné tétsihdyu.

Muhdú tsaaté wákimyéi múnaa íjcyane

⁷ ¿Aca ámúhá únú múnáajpi úmíhé pañe caajári tsáijyu ócájimú téhméúbari íjcyátsihdyu ááhívéébeke ámuha mémáchótsópéjtsóiyáhi? Tsáhaá. ⁸ Muurá íllure ámuha ménépéjtsóiyá díbyeke: “Majchórējuco meénu. Aane u níjkevádú ú pícyoó tujkénú muha memájchoki. Áané boonétúí ú májchoóhi.” Éhdure muurá ámuha ménééiyáhi. ⁹ Áhdure ¿aca ámuha díbyeke météhdújtsóiyá ámuha metáuhbánéré dibye méénúné hallúvu? Tsáhaá. ¹⁰ Ehdu téhdure Píívyéébe ámúhake pícyóóné wákimyéí ámuha meníjkévacooca tsá múu íjyácunútú dibye ámúhake téhdújtsóiyóneri. Íllure múu nééhií: “Tsá muurá ímiá ícúve múnaa muha méíjcyatú múúhake dibye táuhbánéré muha meméénúnéllíihye.” Éhdure múu nééhií. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Íjpi chájáávemeke Jetsóo bóhñtsóne

¹¹ Aabéhjáa Jerotsarévu péébe pajtyé Tsamááriamá Gariréa íñújícutu. ¹²⁻¹³ Aabéhjáa tsácoomíwuúvú úújeténáa díbye éllevu 10-meva tsáá íjpi chájaa véme. Ároméhjáa kémuéllévuré iwájtsíne díbyedi wáníjcyámeímyé kéévánécoba nééhií:

—jétsoj, Jetsóoj, múúhadi dídaatsóve!

¹⁴ Áánélliihyéhjáa diityéké íteebéré nééhií:

—Tsúúca muurá ámuha mébohíjucóhií.

Aame cáhawáá llúúvájtedívú méúújétsámeítyej. Áhdújucóhjáa ditye pééne tsáimiyējuco néémeé. ¹⁵⁻¹⁶ Áamedítýúhjáa Tsamááriá íñújí múnáajpi oomí Píívyéébeke dúúrúvaabére. Aabéhjáa Jetsóo lliíñévú ímímóúúvéne díbyeke téhdujtsóhi. ¹⁷⁻¹⁸ Áábekéhjáa Jetsóo nééhií:

—¿Aca tsá páneere ámuha mebohíttúne? Muurá íñe tsííñe íñújí múnáajpi u íjcyároobe ú oomí Píívyéébeke u téhdújtsoki. Áánetu ¿kiá tsijtye?

¹⁹ Ehdúhjáa íñétsihdyu neebe díbyeke:

—Wa díjyócuúvéne dipyej. Tsúúca ú bohíí Píívyéébeke u cáhcujtsódú íjcyáabe.

Píívyéébe avyéjú bóhówáaveíñe

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Aanéhjáa Jetsóoke paritséomú dilló múijyú Píívyéébe avyéjú bóhówáaveíñe. Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tehdu Píivyeébé avyējú bóhówááveróné ámuha maájtyúmííyónejíivari.
²¹ Áánéllii tsá múha neéítyuróne: “Íñe Píivyeébé avyēju.” Muurá ihdyu ijcyájúcooróné ámúhama.

²² Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu neebe ímamyémuke:

—Muurá ámuha méijyácúnuú Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke ámuha maájtyumíjúcóóiyóneri. Ehdú ámuha méjtsámeíyónáa tsáhái ámúhadívú o bóhówááverityúne. ²³ Muurá ámúhake tsaate neéhi: “Tsúúca Mópájtjetétsóobe tsájucóóhií.” Áronáa tsá múu cáhcújtsotúne. ²⁴ Muurá chijchi rórihcyóné maájtyumídú pámeere ájtyúmí Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe o tsáábeke. ²⁵ Áronáa ihdyu iñáhooíñé icyooca íjcyáné míamúnaa óhdi ícúbahráne. Tsá oke ditye cáhcújtsóityúne. ²⁶ Muuráhjáa Noéé íjcyáijyu íjcyáné míamúnaa íjcyaduré íjcyáimyé o tsááiñe íjtsotúme. Áánaa tsúúca ó tsaá Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe. ²⁷ Muuráhjáa téijyu íjcyáné míamúnaa ímílléduré ícyahíjcyá majchóháñeri, adóháñeri, táábávajcátsiyi. Áánaacáa ihdyu Noéé tsúúca ihmííne pañévú úcáávénaa ííñuji páneere caajávájucóóhií. Áánerí pámeere cáhcújtsotúmé óuuvé imájcanúneri. ²⁸ Áhdurée muurá pajtyéné Róo íjcyáijyu íjcyámeke Tsodóoma múnáake. Muuráhjáa téhdure ímíllédú ícyahíjcyámé majchóháñeri, adóháñeri, náhjíheri, úmihéneri, ánuméiyi. ²⁹ Áánéllihyée muurá Píivyeébe dííbyeke néé díbye íjchívye técoomítyu. Áhdújucóo díbye íjchívyéné boone Píivyeébe cúújuwa íjcaáyóneri técoomi áiivyéne. ³⁰ Ahdu muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe ó tuvááóvaá míamúnáake ímílléduré íjcyámeke tsiíñe o tsáijyu.

³¹ Áijyu ihjyátú tsiéllé íjcyame tsá ihñénéhji éllevu péjúcóóityúne. Áhdure íúmihéri íjcyame tsá ihjyávú péjúcóóityúne. ³² Cáhawáa méjtsúcunu muhdúhjáa díbye Róo táábake tene pájtyene idyējú dille révoúcunúné déjúcotu. ³³ Muurá ííñújiri ímíllédú íjcyáneríyé tsúúrámehijcyámé tsá pájtyetéityúne. Áánetu ihdyu teene íhvéjtsóne ookéréjuco úraavyémé pájtyéteéhi.

³⁴ Muurá tsiíñe o tsáácooca míityétsi cúwámútsidítyú tsáápiikye o újcúnetu tsijpi coévaáhi. ³⁵ Áhdure tsaatépí cáátsómúpidítyú tsáápílleke o újcúnetu tsijpille coévaáhi. ³⁶ Téhdure tsaatétsi íúmihé pañe íjcyámútsidítyú tsáápiikye o újcúnetu tsijpi tétsihvúré coévaáhi.

³⁷ Ehdúhjáa Jetsóo néénéllii ímamyémú nééhií:

—¿Aame kiávú úújéteéhi?

Áánéllihyéhjáa neébe:

—Muurá ehne múúne tsíeméjpi dsíjívéébedívú áñumu píhcyaavédú tahñéjté óhdivu píhcyaáveéhi.

18

Ímityúnéhjí ímibájcho múnáájpídítyú íjcyáné uwááboju

¹ Áhduréhjáa Jetsóo tsiíñe ímamyémuke úwááboobe úúballé ímityúnéhjí ímibájchoobe ímityuube íjcyáábedítyú téneri diityéké itsápíjtsó Píivyeéebema íhhyúvahíjcyánetu ditye íóóchévétuki. ² Íllúhjáa neébe:

—Íjcyaabée tsácoomíyí ímityúnéhjí ímibájchoobe ímityuube Píivyeébeke ávyējúúllétuúbe. Aabéhjáa tsá ímí piáábohíjcyatú míamúnáake. ³ Áábekée técoomíyí íjcyalle pííbájyulle néé tsaatémá ímityúné dille dáaríívécatsíñe díbye ímímbájcho dííllema. ⁴ Ehdúu múhajchótájucó dille dííbyeke piáábó táúmeíyóneri tsá díbye íícúvehíjcyatúne. Áánéj piínévúhjáa íllu íjtsámeííbye: “Píivyeébeke o

ávyejúúllétúnéllii tsáháturo míamúnáake o piááboiyóné oke ávyetúne. ⁵ Áronáa aalle pííbáiyulle íjyévé éhniíñevúré oke pátsárijcyónéllii óvíjyuco díílleke o piááboiñé oke dille ipátsárijcyójúcóótuki.”

⁶ Ehdúhjáa iúúbálléne neébe:

—Ehdúu píínévúí piááboobe ímítyúnéhjí ímibájchoobe ímítyuube íjcyároóbe.

⁷ Aanéjii ¿aca tsá ámuha mewáájácutú Píívyéébe ihñéjteke piááboiñé dííbyeke piáábó táúmeihíjcyámeke? ¿Mityá ámuha méjtsúcunú ditye piáábó táúmeíñeri díbye íícúvetúne? ⁸ Tsáhaá. Muurá piáábóíbye diityéké teenémáye. ¿Aca íhya míamúnáa ímí cáhcújtsómedívú ó wájtsí Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe tsiíñe íñujívú o tsáácoóca? Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Tsaatési Píívyéébema íhjuúvānetu íjcyāné uwāáboju

⁹⁻¹⁰ Téhduréhjáa tsaate ímiáámedi idíllómeíñe tsíjtyeke éhdíwállehíjcyámeke úwááboobe úúballé tsaatési Píívyéébema íhjuúvānetu. Íllúhjáa neébe:

—Tsáijyúu míityétsi péé duurúvájávú píívyéébema íhjuúvaki. Tsaapíi paritseómuúbe. Áánetúu tsíjpi íñújí avyējúúbé wáabyuta dsíídsike áhdótsohíjcyaaábe.

¹¹ Aanée paritseómuube Píívyéébema íhjuúvaabe néehíi: “Ayúju Tápiivyéébej, uke ó téhdujtsó ímiáábé o íjcyāné hallúvu. Tsá muurá tsíjtyedu ímítyuube o íjcyatú naní múnáajpi. Tsá múijyú íhdícyámema o dómácójcatsítyúne. Pane tsá aabye íñújí avyējúúbé wáabyuta dsíídsike áhdótsohíjcyaaabe ímítyuube íjcyadu o néétune. ¹² Muurá tsáné tsemáánari míjcyoojícú májchótuube úuma ó íhjuúvahíjcyáhi. Téhdure muurá 10-jíva o dsíídsívānetu tsájíhcoba ó dówacárohíjcyá uke o íícuvéne.” Ehdúu Píívyéébema íhjuúvaabe paritseómuúbe.

¹³ Áánetúu díbye íñújí avyējúúbé wáabyuta dsíídsike áhdótsohíjcyaaabe tsá cáamevu icyárúúvéne Píívyéébema íhjuúvatúne. Íllurée kímóóvémeííbyé íjpiújítu íllaáyómeíñe néehíi: “Ayúju Tápiivyéébej, óhdi íhdyu dídáátsóvéne dábajíívé táimítyu. Muurá ímítyuube o íjcyáhi.” Ehdúu íhjuúvaabe Píívyéébema íñújí avyējúúbé wáabyuta dsíídsike áhdótsohíjcyaaábe. ¹⁴ Aane muurá dííbyeke tsúuca Píívyéébe ímibájchóóbe hallurí tsáhájucó ímítyú íjcyatúne. Áánetu tsíjpiikye tsá díbye ímibájchotúne. Ehdú muurá íiye íhtsutúmé íjcyane némeíhíjcyámé núcójpívétsáméíhi. Áánetu íhdyu idáátsóméhjíúvú néeme ávyējúúteéhi. Ehdúhjáa Jetsóo úwaabóhi.

Tsíméké Jetsóo llúúvanúne

(Mt 19.13-15; Mc 10.13-16)

¹⁵ Aanéhjáa dííbye élleve ítsíimeke tsivámé díbye Píívyéébeke piáábó ityáúmeí diityé hallúvu. Áronáacáhjáa ímamyémú diityéké néé íñevú ditye ítsíimeke tsívane. ¹⁶ Áronáacáhjáa Jetsóo diitye tsíméké ipíúvāne néé ímamyémuke:

—Óvi íhdyu tsiváme. ¿íveekí ámuha mécatuhtsóhi? Muurá diitye tsíime íjcyadu néémé wáabyuta Píívyéébe avyēju. ¹⁷ Aane ímiáánetúré ámúhakye o néé éhne múúne teetsi tsíimene meke cáhcujtsódú Píívyéébeke cáhcújtsotúmé tsá dííbyé avyējuéjete íjcyatúne.

Ováhtsá Jetsóoma íhjuuvāne

(Mt 19.16-20; Mc 10.17-31)

¹⁸ Aanéhjáa tsáijyú tsáné avyējuube Jetsóoke néehíi:

—Uwááboóbej, ímiáábé ú íjcyaaabe cána oke díñe ¿muhdú ó íjcyáiyóné múijyú o dsíjívéjúcóóityúne bóhí o újcuki?

19 Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca íveekí eene oke ú dilló ímiáábedi? Muurá ihdyu apáábyéré Píívyéébe ímiáábe. 20 Muurá ú waajácú dííbyé taúhbajúúné nééneé: “Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítyúne. Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Múu avyéjuullé díícyááanimútsikye.”

21 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii neébe:

—Muuráhjáa ihdyu táayáábedítýuré tehdújuco o ícyahíjcyáne.

22 Áánélliihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Árónáa ijcyánéi tsane u méénúiyóne. Cáhawáá dítsieméné náhjihénúne piáábó ídáátsóméhjikej. Ájyju ihdyu ú avyéjúúteé níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjuco duráávyej.

23 Ehdúhjáa Jetsóó nééne kimóhcó pajtyé dííbyeke mítyane dibye éhnevánélliihye. 24 Áábekéhjáa ííténe Jetsóó nééhií:

—Muurá mítyane éhnevámé íhtsútúnetu Píívyéébe avyéjuvu úcáávéiyáhi.

25 ¿Aca muhdú caméélló ánéétóhéjutu pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú diitye ehneva múnaa Píívyéébe avyéjuvu úcáávéiyáhi?

26 Ehdúhjáa dibye néénéllii tétsihyi íjcyame nééhií:

—¿Aca ihdyu múhdutúrá pájtyetéiyóme?

27 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímiáánetúré ámúhake o néé páneere íjcyátsíhjiima imúnáake cáanimuu, íñahbémuu, méwamyuu, íítsíimee, íjcyámeke tsánejcúvú íhvéjtsóne Píívyéébe wákiméi méénume muurá íné imíjyaú íjcyáá ííñújiri. Aame újcuú múijyú idsíjívéjúcóóityúne bóhí tsíjírējuco ííñuji Píívyéébe ípívyéjtsójií hallúri íjcyaki.

Ídsíjívéíñé tsiíñe Jetsóó úúballéne

(Mt 20.17-19; Mc 10.32-34)

31 Ehdúhjáa íñétsihdyu Jetsóó ímamyémuke íhdyúétsihvu idyóbeúcuúmeke nééhií:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu. Ácoomívú muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébedítýú tsúúcajátújuco Píívyéébe ihjyú uuballe múnaa néhijcyáné oke pájtyeéhi. 32-33 Muurá oke llúúvájte avyéjujtemá taúhbájú uwáábojte íhvéjtsóo jodíómú íjcyátúmé hójtsí pañévu. Aame óhdi iúúhívaténe oke úníchíhcyuméré iwápáájcoóbeke ílluréjuco dsíjívétsoíñe. Ároobe tsiíñe ó bóhí 3 coojívatu.

34 Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke nééne tsá ditye áyanéwu wáájacutú íínerí dibye íhjyuváne.

Hállúvátúúbeke Jetsóó ímíbjachóne

(Mt 20.29-34; Mc 10.46-52)

35 Aabéhjáa ímamyémuma péébe Jericóoj píihíjyjuco íjcyánáa juuvá úníuri hállúvátuube ácuúacunúúbé táúmeí piáábo. 36 Aabéhjáa mítyane téeneri míamúnáa pájtyénéllii dilló íínerí ditye úllene. 37 Áánélliihyéhjáa úúballémé Nat-sarée múnáajpi Jetsóoma ipyééneé. 38 Áánélliihyéhjáa dííbyedi wáníjcyámeíbye nééhií:

—jÉtsoj, Jetsóoj, Dabíiúvúj tsiménémúhaabe u íjcyáabej, óvíjyuco ihdyu óhdi dídaatsóve!

³⁹ Ehdúhjáa díbye néénéllíi tsuullerí pééme díbyeke uhbá cúúvéhulléré díbye íjcyaki. Áronáacáhjáa éhniínevúré tsiíne neébe:

—jDabíiúvúj tsiménémúhaabe u íjcyáabe óvíjyuco ihdyu óhdi dídaatsóve!

⁴⁰ Áanéllíihyéhjáa Jetsóo íjyócuúvéne néé dítye itsíva díbyeke. Áhdújucóhjáa dítye tsívaábeke díbye nééneé:

—¿Iná ú imílléhi?

⁴¹ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ó imíllé o hálluváne.

⁴² Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Tehdújuco. Oke u cáhcujtsódú íjcyáabe tsúuca ú hallúváhi.

⁴³ Ehdúhjáa Jetsóo néénemáyé itéjúcoóbe. Aabéhjáa díbyemáyéjuco pééne Píívyéébeke dúúrúvaabére. Aanéhjáa tsijtye íajtyúmíne téhdure duurúvá Píívyéébeke.

19

Tsakyéoke Jetsóo ááhivéne

¹ Aanéhjáa Jetsóo ímamyémuma úújeté Jericóovu. ² Ácoomíyhjáa ehnéva múnáajpi Tsakyéó ííńújí avyéjuúbé wáabyuta dsídsike áhdótsohíjcyámé avyéjuube íjcyáabe. ³ Aabéhjáa imíllérá Jetsóoke íajtyúmíne. Áronáacáhjáa tsá díbye píívyetétú díbyeke íajtyúmíne míamúnááj pñne íjcyáabeke báhrí ínéénéllíihye. ⁴ Áanéllíihyéhjáa íicúí díbye pééíhyullévú dsíneríyé ipyééne néríivyebe uméheri díbyeke íajtyúmíki. ⁵ Áanáacáhjáa Jetsóo tétsihdyu pájtyeebe tééhé nájcauri íjcyáabeke íajtyúmíne néehí:

—Tsákej, Tsakyéoj, íicúí niitye úúma o péekí. Muurá ó imíllé dihjárí o cúwane.

⁶ Áanéllíihyéhjáa íicúí íńíityéne tsajtyéébé ihjávú díbyeke. ⁷ Áaneríhjáa míamúnaa ihjávúvá Jetsóodi íveekí ímítyuube íjcyáabe jávú díbye péeneri.

⁸ Áanéllíihyéhjáa díbye Tsakyéó íjyócuúvéne néé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, tátsíménetu tsahtúnéécú ó dówajcároó ídáátsóméhjike. Áánetu tsaatékée o állíne pevetsíiyé o áhdótsohíjcyané ó óómíchoó éhniínevújuco.

⁹ Áanéllíihyéhjáa Jetsóo néé díbyeke:

—Tehdújuco, muurá Aavaráaúvúj tsiménémúhaabe u íjcyáábedívú tsúuca uwááboju wajtsíhi. ¹⁰ Muuráhjáa Míamúnáajpidívú o ípívyéévebe o tsáa ímítyúné pańévú mújtámeke o pájtyetétsoki.

Dsídsitu íjcyané uwááboju (Mt 25.14-30)

¹¹ Ehdúhjáa Jetsóo úwaabó míamúnáake. Aaméhjáa Jerotsaréevu píhínáa míamúnaa íjtsámeí tsúuca Píívyéébé avyéjú bóhówáaveíne.

¹²⁻¹³ Áámekéhjáa úwááboobe néehí:

—Tsaapíhjáa íhtsútúméejpi íjcyáabe tsícyoomívú ipyééíne ihde 10-meváké íúnú múnáadítýú ipíhjúcúmeke dsídsídívú iwájtúne néehí: “Ééneri mewákímyeícýó téhulle o íjcyané hajchóta.” Ehdúhjáa dítyéké ipítýajcoíńúne técoomívú memévateébé íhcyóómí avyéjuube íjcyaki. ¹⁴ Áronáacáhjáa díbyé cóomi múnáa tsá ímíllétú dítyé avyéjuube díbye íjcyane. Áanéllíihyéhjáa

tstaatéké wallóomé dííbye déjutu ditye iñée íhcyóómí avyéjuube dibye íjcyane múha ímíllétúne.

¹⁵ Áronáacáhjáa tsúuca meménúme pañétúejpi íhcyóómí avyéjuube dibye íjcyaki. Átsihdyúhjáa óómiibye teene íhcyóómivu. Aabéhjáa iwájtsidu pi-hjyúcu íúnú múnáake dsíidsídívú iwájtuíñúmeke múhduná ditye líyaatétsóné iwáájacuki. ¹⁶ Áábekéhjáa ímí wákímyeíbyé nétujkénúhi: “Ávyéjuubej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsíidsí ó líyaatétsóhi.” ¹⁷ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube neé dííbyeke: “Tehdújuco. Muurá eene múhdurá neérone ímí ú tehméhi. Áánélli uke ó pícyoó 10 coomívá avyéjuube u íjcyá ímiáábé u íjcyánélliihye.” ¹⁸ Áhduréhjáa tsijpi neéhií: “Ávyéjuubej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsíidsí téhdure ó líyaatétsóhi.” ¹⁹ Áánélliihyéhjáa idyé neebe dííbyeke: “Tehdújuco. Áánélli téhdure ímiáábé u íjcyáábeke ó pícyoó 5 coomívá avyéjuube u íjcyaki.”

²⁰ Áánétúhjáa tsijpi neéhií: “Ávyéjuubej, íñe dídíidsí éhnée óhdivu u pícyoíñúne o pícyohíjcyáne. ²¹ Ópée ó waajácú ímítyuube u íjcyaae díwákímyeí hallúvují dsíidsíjike ú ékéévehíjcyáne. Muuráhjáa íhtsútúnetu o líyaatétsóné ímiátsíí ú újciyáhi. Aanée o wáajácúne íllure ó pícyoó dídíidsíike.” ²²⁻²³ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube neé dííbyeke: “Aanée idyé ímítyuube o íjcyane wájácú u neébe jíveekí tsá u pícyootú dsíidsi téhmémeíhíjcyájá pañévú tétsihvu ditye wákímyeíchóné óóma líyaatéiyoki? jíveekí ímítyuube uú?” ²⁴ Ehdúhjáa dííbyeke íñétsihdyu tétsihyi íjcyámeke neébe: “Áánúdityu eene dsíidsi medójtúcúne maájcu eenée íñe páme ehniíñevúré líyaatétsóobeke.” ²⁵ Áánélliihyéhjáa neéme dííbyeke: “Ávyéjuubej, áronáa tsúuca mítyanéjuco dííbye dsíidsi.” ²⁶ Áánélliihyéhjáa neébe: “Ehdu múúne mémeenúhi. Muurá íñe líyaatétsómeke ehniíñevu tsiíñe máajcu ditye illíyaatétsoki. Áánetu pevénéré pícyohíjcyámedítúyú médojtúcúhi. ²⁷ Téhdure eene avyéjuube o íjcyane ímíllétúne oke múnáátsohíjcyámeke ílllevu metsíváne o ítténáa médsíjivétso.”

Jerotsarée pañévú Jetsóó úcaavéne
(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Ja 12.12-19)

²⁸ Ehdúhjáa diityéké iúwáábóné boone Jetsóó péé ímamyémuma Jerotsaréevu. ²⁹⁻³⁰ Aaméhjáa úújeté Bepajéema Betáaniá coomícyú únúri oríívo bájú íjcyátsihvu. Átsihdyúhjáa mítyétsikye ímamyémudítúyú ípíhíré coomívú iwáállóómútsikye neébe:

—Cána écoomi ípíhíré cóomityu óóma méujcúté íayáne íjjuwúukej. Múikyé dííbyedi úllétuube dóhjíváábeke metsíñaáyóne métsívaco. ³¹ Aane tsaate ámuhtsikye ‘ívéébeké ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneéco: “Ávyéjuubéne múhtsikye neénélliihye.”

³² Áhdújucóhjáa péémutsi dibye néhdújuco úújeténé dííbyedívu. ³³ Áábekéhjáa dityétsí tsíñaáyórónáa áábájajte neéhií:

—jíveébeké ámuhtsi métsíñaáyóhi?

³⁴ Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Ávyéjuubéne múhtsikye neénélliihye.

³⁵ Aamútsíhjáa tsajtyéjucóó dííbyeke. Áábé hallúhjáa wájyamúúnevu íhbóne Jetsóoke nérijcyárome. ³⁶ Áijyúhjáa dibye péijyu juuva míamúnaa íhbó íwajyámuunévu. ³⁷⁻³⁸ Aaméhjáa dííbyeke úraavyémé tsúuca oríívo bajúvú píhíime méénuráítyuróné dibye méénuhíjcyané hallúvú Píívyéébeke dúúruvámé kéévánécoba wáñécohíjcyá:

—¡Ñóóooj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme:
 —¡Maímijyu áanu Píívyéébe mémeri tsááneej! ¡Ahdícyane metsu ímíjyuuri Píívyéébeke maávyéjújtsoki!

³⁹ Ehdúhjáa ditye néenáa tsaate paritséomú diitye pañe íjcyame nées Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, aatye díuráavye múnáake duhba ditye cúúvéhulléré íjcyaki.

⁴⁰ Áronáacáhjáa neébe:

—Muurá ditye dáíívyérónáa néwayúúneréjuco íhgyúunúiyóne.

⁴¹ Aabéhjáa tsúúca Jerotsaréj pihívú ímamyémuma úújetéébé tétsihdyu técoomi ííténe kímoovéhi. ⁴² Áánemáájáa neébe:

—Múhdutú ihdyu ámuha Jerotsaré múnáa méwaajácúiyá Píívyéébema ámuha tsaimíyé meíjcyáiyóné íjcyájúcooróne. Áronáa tsá tene ámúhadívú bóhówáávéityú ámuha mecáhcújtsótúnéllíihye. ⁴³ Muurá ámúhakye ímityúné pájtyeéhi. Ámúhá munáa ámúha cóomí imícaávéne ámúhakye méenuúhi.

⁴⁴ Aame ámúhakye idsíjívétsóne páneere ámúhá jaaháñé wácávyáhcoó Píívyéébe ámúhakye píaabójúcooróné ámuha metájhállehíjcyané déjúcotu. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Duurúvájá pañétú nájhíhe múnáake Jetsóo bóayóne
 (Mt 21.12-17; Mc 11.15-19; Ja 2.13-22)

⁴⁵⁻⁴⁶ Aabéhjáa duurúvájá pañévú iúcaávéne nájhíhénújcatsímyeke téjá pañétu íbóayóne néehí:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu néeneé: “Íjya tahjya téjé lliíhénú míamúnaa óoma íhgyúvahíjcyáijya.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáa jaríyéjuco medíllone?

⁴⁷ Aanéhjáa paíjyuvaré téjé pañévú dibye úwaabóné tsaríllehíjcyámé llúúvájte avyéjúttee, taúhbájú uwáábojtee, tsíjtye avyéjúttee, íjcyame. Aaméhjáa ítsámeíhijcyá íné hallútú dííbyeke idsíjívétsóiyóne. ⁴⁸ Áronáacáhjáa tsá íné hallútú ditye dííbyeke méenuútyuró mítyaméhjáa ímí dííbyé uwáábó íjtsúunúéllíihye.

20

Jetsóo íhtsútu
 (Mt 21.23-27; Mc 11.27-33)

¹⁻² Aabéhjáa Jetsóo duurúvájá pañévú pajtyéteju uwáábónáa llúúvájte avyéjúttee, taúhbájú uwáábojtee, túkevétsojtee, íjcyame itsáane dííbyeke néehí:

—¿Aca múúbé íhtsúturí u íjcyaaabe eene ehdu nénehji ú méenuhíjcyáhi? Cána múúhake duubállej.

³ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Áyu cána téhdure ámúhakye ó díllone oke máañújcuj. ⁴ ¿Acáa múha nééjuri Jóááuvu tsótsóhíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébépeé, mítya míamúnaaré nééjuri?

⁵ Áánéllíihyéhjáa tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píívyéébé nééjuri tsótsóhíjcyaaabe’ menéhajchí meke nééíyoóbe: “Áábekéráhjáa ¿íveekí tsá ámuha mecáhcújtsótúne?” ⁶ Áánetu ‘míamúnaaré nééjuri’ menéhajchí meke diitye míamúnaa téené hallútú dsíjívétsóiyá néwayúúnevu íáámúneri. Muurá pamévare cáhcujtsó ímiáanéjucóo Píívyéébé íhgyú uubálle múnáajpi dííbye Jóáa íjcyane. ⁷ Ehdúhjáa néeneri ínúhnévéne néeme iwáájacutúne. ⁸ Áánéllíihyéhjáa Jetsóo nées diityéke:

—Aanéjǵiva idyé ámuǵhakyé ó úúballéé múúbé iǵtsúturí o méénuhǵjcyáne.

*Úmihé tehmé múnaa múhdurá dárǵǵvémeǵnetu ǵjcyáne uwáábo
(Mt 21.33-44; Mc 12.1-11)*

⁹ Téhduréhjáa tsiǵǵne úwááboobe nééhií:

—Tsaapǵhjáa íumihé bajtsó tsanééré óovaá. Ápallívúhjáa tsaatéké ǵtyéhmétsoǵǵúne peebe tsiéllévu tsúúcaja téhulle ǵjcyáǵhullévu. ¹⁰ Áhullétúhjáa tsúúca tépalli néévane iwááǵácútsihvu wálooobe íúníu múnáǵǵpikyé díbyema ditye iwállóoro téénetu díbye éhné ǵjcyadúne. Ahdújucóhjáa péeróóbeke ditye méénúpéjtsónetu díbye óómiǵne íeveébe. ¹¹ Áánéllihyéhjáa tsǵǵpiikyé díbye wállóoróóbeke téhdure íúhbáne méénúpejtsóme. Aabéhjáa idyé oomí íeveebére. ¹² Ároné paǵnehjáa tsǵǵpiikyé díbye wállóóbeke téhdure ditye túúvátsónetu ílluréjuco díbye wááneé.

¹³ Áánéhjáa diibye úmihé aabájaabe nééhií: “ǵAane muhdúí ǵne teéne? Áyu cána hájchíwu mítyane o wáǵyúróóbekéréjuco o wállóókij. Díbyeke ǵhya avyéǵúúlléiyóme.” ¹⁴ Ehdúhjáa ǵnééne íllǵkyeréjuco díbye wállóóbeke ǵǵjtyúmíne néjcatsímye: “Aabye muurá íllǵyéjuco ǵne cááníǵúiyóne. Áánéllii metsu díbyekéréjuco medsíǵǵvétso mehnéréjuco tene ǵjcyaki.” ¹⁵ Ahdújucóhjáa tétsihdyu kémuéllévu ǵtsǵjtyéébeke ditye dsǵǵǵvetsóne. Ehdúhjáa Jetsóó íúúballétsihdyu nééhií:

—ǵAane ǵne diibye tépallí aabájaabe ǵtsáácooca muhdú méénuú diityéké eenéé íumihévú díbye téhmétsoǵǵúmé ímityúné dárǵǵvémeǵmye? ¹⁶ Muurá diityéké téené hallútú ǵdsǵǵǵvetsóne tsǵǵjtyekéréjuco díbye téhmétsoǵǵné tépallívu.

Ehdúhjáa Jetsóó nééneǵllii tétsihyi ǵjcyame nééhií:

—Óví ihdyu Píívyéébe múúhakyé tehmé tehdu muha meǵjcyátuki.

¹⁷ Áánéllihyéhjáa Jetsóó diityédívú ǵǵǵtése nééhií:

—ǵAca muhdú nééiyóné Píívyéébe waǵǵácúháámitu íllu nééhií:

Tsaúpe nééwayu jááháǵné wáǵkimyéi múnaa ǵnéhnílléne waagóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu?

¹⁸ Aane muurá teeu nééwayúdú o néébe uwááboju cáhcújtsotúmé mújtaáhi. Áámedívú o cáyobáávatécooca ílluréjuco ditye wáǵóóóveǵne.

*Íǵǵǵǵǵ avyéǵúúbe wáábyuta dsǵǵdsike ditye áhdotsóne
(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mc 12.12-17)*

¹⁹ Ehdúhjáa Jetsóó taúhbájú uwáábojtémá llúúvájte avyéǵjtyéké múu lléboobódú úwaabóné iwááǵácúne ímíllerómé téǵjyúré díbyeke íékeevéne. Áronáacáhjáa íllityémé míamúnáadi.

²⁰ Aaméhjáa ímiáámédú tsaatéké díbye éllevu wallóó ditye díbyeke avyéǵúúbedítýú díllone díbye múhdurá áǵǵjcyáhajchíí téené hallútú díbye éllevu ǵtsǵjtyérokí. ²¹ Aaméhjáa neeté díbyeke:

—Uwááboóbej, muha muurá méwaǵǵácú tehdujuco u úwáábohǵjcyáne keená Píívyéébe míamúnáadívú tújkevéélléǵjtyé tsǵjtye múhdurá úhdivu ǵjtsúncunúroneri ǵǵcúvétuubére. ²² Aabe cána múúhakyé díǵne dícyánéjcutuj: ǵA tehdujuco avyéǵjuube romáánómuube ǵjcyáábé wáábyuta dsǵǵdsike ditye áhdótsohǵjcyáne maáhdóiyóne, mítyá tsáhaáj?

²³⁻²⁴ Ehdúhjáa ímityúné ǵjtsáméǵǵnemáyé ditye nééne Jetsóó iwááǵácúne néé diityéke:

—¿Íveekí ehdu ámuha oke médáriivéhi? Áyu cána oke méuujétsó dsíidsíjívuj. Ahdújucóhjáa ditye úújétsoji ííténe neébe: ¿Aca múhúmi náávé eéne? Áhdure ¿mumémé eene tééjitu? Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré íñe tééjitu. ²⁵ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dííbye éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácu híjcyá dííbyé wáabyuta íjcyanévu.

²⁶ Ehdúhjáa dííbyeke dáríiverómé tsá píívyetétú dííbyedívú íñéétsóiyóne. Aaméhjáa ehdu dibye néeneri iúllévenúne tsá íná íhjuvájúcootúne.

Dsíjívémé muhdú tsiíñe bóhíne tsaate díllone
(Mt 22.23-33; Mc 12.18-27)

²⁷ Ááné boonéhjáa tsadotséómudítýú tsaate péé dííbye éllevu medsíjívémé tsiíñe mebóhíne cáhcújtsotúme.

²⁸ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, Moitséeúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívú tsíímávátuube dsíjívéhajchíí íñahbérejuco díílleke táábávaíñe dííbyeréjuco itsíímáva dííllédívú íñáhbeúvúu tsíímáváyóne. ²⁹ Aanée íjcyámé 7-meva tsané nahbému. Áamedítýúu ámíaaabe ityáábávárólléjtane dsíjívé tehdu tsíímávátuúbe. ³⁰ Ááné boonée bóneebe díílleke táábávároobe téhdure dsíjívé tsíímávátuubére. ³¹ Ááné boonée tsijtye bónejte díílleke táábávárómé téhdure dsíjívé tsíímávátúme. ³² Ááne nihñévúree díílleréjuco dsíjívéne. ³³ Aane cána múúhake diñe ¿cáabyé taabá ímichi dille íjcyaiñé tsiíñe ditye bóhícoóca?

³⁴ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Muurá ihdyu ííñújiri íjcyame táábávácatsíhi. ³⁵ Áánetu ímíáámé dsíjívémé tsiíñe bóhíme níjkyéjiri íjcyácooca tsáhájucó táábávájcatsítýúne. Tsiíhduréjuco ditye íjcyaiñe. ³⁶ Aame tsáhájucó dsíjívéityú Píívyéébej tsíímé íjcyame níjkyéji múnaáduréjuco néémeé. ³⁷ Muurá ímíááné dsíjívémé tsiíñe bóhíhi. Muuráhjáa Moitséeúvú teene úúballé úmehéwu péétécunúne pañétú Píívyéébe dííbyeke íllu nééneé: “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Píívyéébé ó íjcyáhi.” ³⁸ Ehdúu Píívyéébe néénetu méwaajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá dibye nééityuró diityé Píívyéébé íjcyane. Muurá dííbyedívú tsá múha dsíjívétú tétsíhjí dáíhañe.

³⁹ Ehdúhjáa diityéké dibye néénéllii tsaate taúhbájú uwáábojtédítýú néehíi:

—Uwááboóbej, téhdújuco u nééneé.

⁴⁰ Aaméhjáa tsáhájucó dííbyeke tsiíñe díllotúne.

Muubá Críjto íjcyane
(Mt 22.41-46; Mc 12.35-37)

⁴¹ Áijyúhjáa idyé Jetsóó néé diityéke:

—¿Aca muhdú íivane ámuha ménehíjcyá Críjto Dabíiúvúj tsíiménémúhaabe íjcyaiñe? ⁴²⁻⁴³ Ááneráhjáa dííbyeúvú íjcyároobe dííbyedítýú néé íwaajácuháámitu: Ávyéjuubée néé Táavyéjúúbeke: “Cána táúniúvúu diicya dímunáake o táhjáné hajchóta.”

⁴⁴ Ehdúhjáa muurá Dabíiúvú dííbyeke Íavyéjúúbedi díllóhi. Aane ¿muhdú dííbyeúvúj tsíiménémúhaabe íjcyáiibye Críjtoó? Ehdúhjáa Jetsóó néehíi.

Taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpívetsóne
(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40; Rc 11.37-54)

⁴⁵ Aabéhjáa pámeere lléébónáa néé ímamyémuke:

—Téíibúwá tsáma méíjcyaco. ⁴⁶ Tsá múu íivatú eene aatye taúhbájú uwáábojte míamúnaa diityéké íavyejúúllekiyé cááméjacobájivu úcámeíhíjcyánetu. Muurá pihcyáávejáané pañe imíllémé íboohówátsihjívúré íacuuvéne. Áhdure wañéhji pañe imíllémé ímítsihjívúré imájchone. ⁴⁷ Aame píibájyujte walléémudítýú dótuhíjcyá diityé jaaháñe. Áané nucójpí muurá cááménécóbaúvú ihjýúvahíjcyarómé Píívyéébema. Ehdú muurá dáríívémeímyeke Píívyéébe ícúbáhraáhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

21

Píibájyulle dsíídsike pícyóone
(Mc 12.41-44)

¹ Aabéhjáa duurúvájá pañe íjcyánáa míamúnaa pícyóocunú dsíídsike Píívyéébe wáábyuta. Ehnéva múnaáhjáa mítyanéhji pícyóohí. ² Áanáacáhjáa píibájyulle ídátso pícyóo mójíhwuúcúre. ³ Aanéhjáa ííténe neébe:

—Ámuúhaj, muurá áámye píibájyulle ídátso néérolle pícyóo páme ehnííñevúre. ⁴ Muurá tsijtye dsíídsívarómé pícyóo uhjénéhjíre. Áánetu pícyoolle páneere téene tájpi íjcyáiyóne.

Duurúvaja wágóóóveíñé Jetsóó nééneé
(Mt 24.1-2; Mc 13.1-2)

⁵ Téijyúhjáa tsaate ímamyémudítýú ihjýúvájá duurúvaja imíwu néwayúúnetu méénúmeíñeri, ditye bóhbánuhíjcyánéhjitu imíwu teja ícyáávésámeíñéhjiri.

⁶ Áanéllihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Ároja muurá wácávyáhcáméíhi.

Jetsóó tsááiñé ihde pájtyeíñéhji
(Mt 24.3-28; Mc 13.3-23)

⁷ Ehdúhjáa díbye néénéllí dííbyeke néémeé:

—Uwááboóbej, ¿aca múijyú pájtyeíñe eene múúhake u néhíjcyanéhji? ¿Aca íínetú muha méwaajácuú tsúúca tehdu tene pájtyeíñe?

⁸ Áanéllihyéhjáa neébe:

—Ehdú nééme tsáma wájácútsi méíjcyaco ámuha maállítsámeítyuki. Muurá o tsááiñe tsúúca pííhícooca íjcyáimyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame nehíjcyáa díibyējuco Cripto íjcyane. Árómeke mécáhcújtsodíñe. ⁹ Téhdure pahúllevaré méénújcátsi íjcyané uubállé ámuha mellééboóhi. Áróneri méíllityedíñe. Pane méíjtsúcunúdí téijyú tsúúca o bóhówááveíñe. Tsáhái téijyú o bóhówáávéityúne. Áronáa ihdyu ehdu nénehji tujkénú pájtyeéhi.

¹⁰ Muurá tsané ííñúji múnaa tsííñe ííñúji múnáama méénújcátsiíhi. ¹¹ Áhdure ávyetá íhnáhó ííñúji vaaúméíhi. Áijyú íjcyáiñe ájyabáane, cheméháñe, pahúllevaré. Áhdure íévéhoowávú apííchó nénehji bóhówááveéhi.

¹² Ehdú nénehji pájtyeíñe ihde cáhcújtsotúmé ámúhake ícúbáhrámeke tsájtyeé pihcyáávejáané pañévú muhdú ámuha méicyahíjcyané ámúhake idíllóki. Áhdure ámúhake ííñújí avyéjuté éllevu ítsájtyeemeke cuvéhoojánúmye. Ehdú muurá ámúhake míamúnaa dárííveé oke ámuha meúráávyéné déjúcotu.

¹³ Áané hóowari ámuha táuwááboju diityéké méúwááboóhi. ¹⁴ Áronáa ihdyu tsá ámuha méíjyácunútyú muhdú ámuha diityémá meíhjúváiñeri. ¹⁵ Muurá ihdyu ámúhake ó ájcuú muhdú ámuha diityéké meúwáábóíñe tujkévejúvu.

Ájju ámuhákye múnáátsohíjcyámé illure ámuha maállíñe néhijcyámé ámuhadívú táhjátsáméíhi. ¹⁶ Muurá ámuháj caanímú, ámuhá nahbémú, ámuhá hájkímú, tsijtye ámuha menáhbévahíjcyároméhjí ámuhákye téjju ímityúné dárííveéhi. Muurá tsaatéké ámuhadítú dsíjívétsoímye. ¹⁷ Ehdu muurá oke cáhcújtsotúmé ámuhákye tsaríllé oke ámuha mecáhcújtsóné hallútu. ¹⁸ Áronáa tsá ámuhá níwájííne íjcyáronetu tsájíubaré wágóóóvéityúne. ¹⁹ Ahdícyane ihdyu ámuha panévare maábúcuúhajchíí mépájtyéteéhi.

²⁰ Áhdure tsííñe iñújíne múnáa Jerotsarée mícaavéné ámuha mewáájácúcooca múu néé tsúúca técoomi wágóóóveíñe. ²¹ Ájju mewáácunúcoo caméhbauñevu Jodéa iñújji múnáa ámuha meíjcyame. Áhdure técoomí múnáa óví néhi wáácunú tsiéllevu. Aane íumihé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí técoomívu. ²² Ehdu íjcyaiñe ícúbáhraméi míamúnáama dítye ímityúné dáríívémeíhíjcyané déjúcotu Píívyéébe waajácuháámitu tene némeídyújuco. ²³ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñe téjju walléemú éevájtema tsijtye ñohñójtéréi ítsííméwuúmú íjcyámeke! Muurá ávyetá kimóhcó néené ícúbáhraméi pájtyeé téjju ííñújiri íjcyané míamúnáadívú Píívyéébe cáyobáávatécooca. ²⁴ Tsaatéké muurá dsíjívétsoímye méenujcatsí pañe. Áanetu tsijtyeke tsajtyéimye tsíñéhjí iñújínévu. Áané boone jodíomú íjcyátúné míamúnaáréjuco teene Jerotsarée cáavácuíñe Píívyéébe díityédívú técoomi íhvéjtsóné hajchótá tétsihyi íjcyaki.

*Jetsóó tsáácooca pájtyeíñéhjí
(Mt 24.29-35, 42-44; Mc 13.24-37)*

²⁵ Aane ehdu nénehjí pájtyené boone nuhba cóójíejpii, péjcoejpii, mícuruu, íjcyane múhdurájucó íjcyaiñe. Téhdure ávyetá ihnáhó móañe nóhjíneri cáhcújtsotúmé íllítyeéhi. ²⁶ Éhdúcoóbaúvú nénehjí ííñújiri íjcyácooca muurá míamúnáa íllityéneri ílluréjuco wájácúráttúúveíñe. Ehdu páneere íévéhóowari íhtsútunéhjí íjcyane mujtárába íjcyáhi. ²⁷ Ájju ihdyu Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe páneere táíhtsútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi. ²⁸ Ehdu tene pájtyécooca múu íllure ímíjyuvéhi. Muurá téené boone tsúúca ámuha máállíjchuú múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu. Ájju ihdyu tsaímíyéjuco ámuha meíjcyaiñe.

²⁹ Téhduréhjáa tsííñe díityéké neébe:

—Cáhawáá méijtsúcunu hígyeéráhema tsííñe uméhéené muhdú íjcyane.

³⁰ Muurá ténehjí béhjívácooca tsúúca méwaajácú píjcyaba pííhine. ³¹ Ahdu ííñújiri ténehjí íjcyácooca méwaajácúco tsúúca Píívyéébe avyéjú bóhówááveíñe éevé úújeténe.

³² Aane ímíáané ámuhákye o néé ehdu nénehjí pájtyeíñe íñéi ííñújiri páhdure míamúnáa íjcyapíñááca. ³³ Muurá ííñújima páneere íévéhóowari íjcyanéhjí wágóóóveéhi. Áanetu íñe ámuhákye o néhijcyané tsá mújyú wágóóóvéityúne.

³⁴ Áanéllí tsáma téñbúwá méíjcyaco tsííñe o tsáábe ámuhákye o túvaaóvátu líiyícyáveháñeri, tsíñéhjí, ámuha meíjcyámeke. ³⁵ Muurá ímíllédúré íjcyámeke ó ábájínejcuú éhne múúne iyáábeke dahpe ábájínejcúdu. ³⁶ Áanéllí múu téñbúwá íjcyáne Píívyéébema paíjyuvaré íhjúvú ténehjí ámuhákye ímújtátsótuki. Ájju ihdyu ámuha méúújeteé óhdivu Míamúnáájpídívúu o ípívyééveébedívú íínerí núcójpívetúme.

³⁷ Ehdúhjáa Jerotsaréeri íjcyáabe Jetsóó duurúvájá pañévú úwáábohíjcyáhi. Aabéhjáa meíjyunúdu pehíjcyá oríívo bájú íjcyátsihvu tétsii icyúwaki.

³⁸ Aanéhjáa pajyuvaré cúúvénetúré míamúnaa pehíjcyá duurúvajávú dííbyé uwáábó illéébúacunúki.

22

Jetsóoke iékééveíñé ditye pítýácójcatsíñe

(Mt 26.1-5, 14-16; Mc 14.1-2, 10-11; Ja 11.45-53)

¹⁻² Téijyúhjáa pajtyété wañéhjí óórítýúne pááá máchoméíhíjcyáné wañéhjí lleevárijyuco íjcyánáa llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte íjtsámeí muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíñe. Áronáacáhjáa íllityémé míamúnáadi.

³ Áanáacáhjáa Jóoda Ijcarióóté pañévú tsúuca Naavéné úcaavé tsaapi Jetsóo mamýémúejpi íjcyáábé pañévu. ⁴ Aabéhjáa péé diitye llúúvájte avyéjútémá duurúvájá tehmejte éllevu diityémá ipítýácójcatsí muhdú dííbyedívú iékéévétsoíñe. ⁵ Ááneríhjáa íimíjyúúvéne imíllémé dííbyeke íáhdone. ⁶ Áánéllihyéhjáa íjtsámeíjyúcoobe mítyane míamúnaa íjcyátútsihvu dííbyedívú iékéévétsoíñe.

Ímamyémuma Jetsóo májchone

(Mt 26.17-29; Mc 14.12-25; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-26)

⁷ Aanéhjáa tsúuca teene pajtyété wañéhjí óórítýúne pááá máchoméíhíjcyáné wañéhjí pañe tsájaatsá múnaa obééjake dsíjívétsohíjcyáné wañéhjí lleevájucóohíí. ⁸ Áijyúhjáa Péedorómá Jóáámútsikye Jetsóo néehíí:

—Mééma mémeenúté wañéhjí májchó memájchoki.

⁹ Áánéllihyéhjáa neemútsí dííbyeke:

—¿Aane kiávú ú imíllé muhcsi meméénune?

¹⁰⁻¹¹ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ámuhcsi Jerotsaréevu mepéémutsi tsaapi líyííhyori nújpañújéébedívú meúújetéebema mepééne tééja múnáájpikeye méneehí: “Múúhá uwááboobéne múhcsikye néé kiává íchii tsaho míjcoho íjcyane tééhó pañévú dibye múúhama pajtyété wañéhjí májchó májchóihyo.” ¹² Áánéllii ámútsikye úújétsóiiibe córííhócoba néeho tsúuca ímíbájchoméíhyó cáámééíjiri íjcyahóvu. Ááhó pañévú méméénuco.

¹³ Ahdújucóhjáa péémutsi dibye néhdújuco iúújeténe tééhó pañévú méénune majcho.

¹⁴ Aanéhjáa tsúuca ditye májchóíñe éévé úújetédú majchójúcoobe ímamyémuma.

¹⁵ Átsihvúhjáa diityéké neébe:

—Ímí ó íjtsúcunú íñe pajtyété wañéhjí májchó ámúhama o májchone níhñéréjuco. Tsúuca muurá ámúhadívú ó dsíjíveehi. ¹⁶ Aane tsáhájucó tsiíñe ámúhama o wañéhjívatéityú íñe pajtyété wañéhjí. Áronáa ihdyu páneere muhdú óhdityu úúbállémeíhíjcyáné oke pájtyéné boone tsaméhjí Píívyéébe avyéjuríyéjuco meíjcyame mewañéhjívatéíñe.

¹⁷ Ehdúhjáa íñétsihdyu ado iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhjáa neébe:

—Áju, íñe pámeere maádo. ¹⁸ Muurá tsáhájucó tsiíñe ámúhama o ádoityú íñe óóvajpácýó Píívyéébe avyéjuri tsaméhjí meíjcyáiíñévújuco.

¹⁹ Átsihdyúhjáa idyé pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhjáa idyóhdáhínunévú diityéké iwájtúne neébe:

—Íñe tájpi náávé ijcyane memájcho. Ehdu paíjyuvaré méméénuhíjcyaco ámuha mepájtyeté o ícúbáhrámeíñé ámuha meítsaavéne.

²⁰ Tehduréhjáa teene adóvú diityéké iájcúne neébe:

—Íñe tátyujpácyo náávé ijcyane úúballé muhdú ámuha meícyahíjcyáné pityájcoju tádsijíveri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñé ámuha mepájtyetéki.
²¹ Aane muurá íchihyi mééma majchóri diibye óhdivu méénútsóíbye.
²² Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco óhdivu tene némeídyújuco oke tene pájtyeíñé Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke. Áronáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñé eene óhdivu méénútsóóbeke.

²³ Ehdúhjáa Jetsóó néenélii díllójcatsímyé caabyé diityédítýú dííbyedívú méénútsóíñe.

Jetsóó mamyémú táhjájcatsí caabyé diityédítýú íhtsútuube íjcyáiyóneri

²⁴ Átsihdyúhjáa táhjájcatsímyé caabyé diityédítýú íhtsútuube íjcyáiyóneri.
²⁵ Áronáacáhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Muurá íñújiri ávyéjajte imíllé ityáuhbáné téénetu diityéké míamúnaa íhtsútujtédí idíllóki. Ááne itsúcunúhijcyámé tehdújuco imyéénune. ²⁶ Tsá múu tehdu néétune. Muurá ihdyu idáátsóóbeúvú neébe tsaímíyé tsíjtyeke íícúvehíjcyaaabe íhtsútuube íjcyá pámé túkevjtsoóbe. ²⁷ ¿Aca caabyé íhtsútuube ávyéjuúbe? ¿A eene tsaímíyé ácuúcunúúbeke tsaapi majchótú íícúveébe? ¿Mityá eene dííbyeke íícúveébej? Muurá míamúnaa íjtsúcunú eene tsaímíyé ácuúcunúúbeke tsijtye íícúveébe íhtsútuube íjcyane. Áánetu ihdyu eene íícúvehíjcyaabédú o neébe ámúhama ó íjcyá ámúhakye o píáábóki.

²⁸ Muurá ávyétá imítýú nénehji oke pátyehíjcyárónáa ímí ámuha óóma méijcyá oke íhvéjtsótúme. ²⁹ Áánélii ámúhakye ó picyóó Llihíyóo oke pícyohdu avyéjajte ámuha méijcyaki. ³⁰ Áámema muurá íñé imíjyaú ámúhama ménahbévájcatsíí táavyéjuri. Aame ámuha íjraéémú 12-hava íjcyámedítýú cáhcújtsótúmema méímíbjáchoó muhdú dítye ícyahíjcyáne.

Jetsóó úúballé Péédoro tóónúmeíñe

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Ja 13.36-38)

³¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu Jetsóó Tsimóoke néehíi:

—Tsimoj, Naavéné Píívyéébeke táúmeí ámúhadítýú íñéhco caabyé ímiáábé íjcyáábeke éhne múúne tríígotu ímí menéhcodu. ³² Áronáa tsúúca díhyallúvú ó táúmeí píáábó oke u íhvéjtsótuki. Aabe ihdyu óví díñahbémuke ú píaabó téhdure dítye ímí oke iúráavyeki.

³³ Áánéliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Tehdújuco, Ávyéjuúbej, ímiááné tsá uke o íhvéjtsóityúne. Muura uke dítye cúvéhoojánúcooca óómájucó dítye meke cúvéhoojánúíñe. Áhdure uke dítye dsíjívétsócooca óómájucó dítye meke dsíjívétsoíñe.

³⁴ Áánéliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Áronáa muurá, Tsimó, ípyejcójucó oke u úráavyeróné u tóónuíñé cáracái májtsívátúné ihde 3-íjyúva.

Jetsóó ícúbáhrámeíñe pííhíjucóóne

³⁵ Átsihdyúhjáa tsííñe neebe diityéke:

—Éíjyúu muurá ámúhakye uwáábovu o wállóócooca o neé ámúha dsíídsíma tsípaajíí ámúháj túhápaajíné ámuha metsájtyétuki. ¿A téijyúu tsáneetu ámuha méviióhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Tsáháa muha íinetú mevííotúne.

³⁶ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa icyooca métsajtyécó ámúha dsíidsii, ámúhá nñtsúmuu, íjcyane. Áánetu nñtsuwáávatúme óví hállúeja íwajyámú iñáhjihénúne inñtsúwá ujcúhi.

³⁷⁻³⁸ Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Ávyéjuúbej, íjcyawáácú míwáácu múúhadi. Áánélliihyéhjáa neébe: Íhya téhduwáácújuco. Muurá tsúuca oke pajtyeíñe tsúúcajátújucoo Píívyéébe waajácúháámítu íllu óhdityu tene néhdújuco: “Muurá ímityúme raahóri itsájtyéébeke téhdure ímityúúbedi díloímye.” Ehdúhjáa óhdityu tene némeídyújuco muurá oke tene pájtyeíñe.

Píívyéébema Jetsóo íhyyuváne

(Mt 26.36-46; Mc 14.32-42)

³⁹ Ehdúhjáa ímamyémuke iñétsihdyu ipyéhiycyádú oríivo bájú íjcyátsihvu péébema téhdure péémeé. ⁴⁰ Átsihvúhjáa iúújetédú neebe diityéke:

—Píívyéébema méihjyúvaco ámuha mávaríjchojúúnevu metáhjátsámeityuki.

⁴¹⁻⁴² Ehdúhjáa iñéene íñeebe diityédityú éhne múúne nééwayu maáámune úújeténé hajchóta. Átsihvúhjáa imímóúúvene Píívyéébema íhyyúvaabe néehí:

—Ayúju Táácáániíj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Árónáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Wa ihdyu muhdú u ímillédú óoma meénuj.

⁴³ Áábedívúhjáa níjkyéji múnáajpi bóhówaavé dííbyeke ipíááboki. ⁴⁴ Aabéhjáa íhnáhó téeneri ávyevécunúúbe Píívyéébema íhyyúvaabe tówaane waapé tújpácyoma.

⁴⁵ Átsihdyúhjáa ímamyému éllevu péébe úújeté dííbyeke ikímóóvéne pávyeenúme cuwáarí íjcyámedívu. ⁴⁶ Áámekéhjáa neébe:

—¿Muhdúami íívane ámuha mécuwaj? Maájkyéne méihjyúvá Píívyéébema mávaríjchojúúnevu ámuha metáhjátsámeityuki.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Ja 18.2-11)

⁴⁷ Ehdúhjáa díbye néénáa tsúuca mítyame míamúnaa wajtsí tétsihvu. Áámekéhjáa Jóoda tsuullé tsaapi dííbyé mamyé múejpi íjcyáabe. Aabéhjáa dííbyedívú iwájtsíne chohchócú dííbyeke. ⁴⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca muhdú eene, Joda, oke u chóhchóneri óhdivu ú méénutsó Míamúnáájpídívúu o ípívyéévébedívu?

⁴⁹ Aanéhjáa ííténe ímamyémú nées dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, métsu aatyéké meméénu ménñtsúmuri.

⁵⁰ Árónáacáhjáa tsúuca tsaapi diityédityú llúúvájte avyéjúúbe únú múnáájpí núúmího ímiánéjcuého wállórhjúcúhi. ⁵¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóo nées dííbyeke:

—Óvi íjcyáabe. Óvi ihdyu muhdú oke meenúme.

Ehdúhjáa néébere cámahjáco dííbyé núúmího. ⁵² Átsihdyúhjáa llúúvájte avyéjujtee, duurúvájá tehmejte, túkevétsojtee, íjcyámeke neébe:

—¿Aca muhdú éhne múúne ímityúné méénuhjyáabe éllevu ditye tsáhdu ámuha metsáa taéllevu nñtsúmuma, cávaájcoháñema? ⁵³ Áánerá íhyajchótá ámúhama duurúvájá pañe o íjcyáabeke keená muhdú ámuha oke meméénuhjyáne. Árónáa ihdyu icyooca tsúuca ámúhaj téeveri Naavéné kyéhéjkímyeíhi. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

*Péédoro tóónúmeíñe**(Mt 26.57-58, 69-75; Mc 14.53-54, 66-72; Ja 18.12-18, 25-27)*

⁵⁴ Áábekéhjáa tsúuca iékéévéébeke llúúvájte avyéjúube jávú ditye tsájtyéébeke Péédoro úráávyeebe pehíjcyá diityé kemúellére. ⁵⁵ Áijyúhjáa lláhajtsívú tsaate icyújuwááñúnetu pihmihíjcyáme élletu téhdure pihmíibe.

⁵⁶ Áánáacáhjáa tétsíi wákimyéi múnáalle pihmírí íjcyáábedítýú néehíi:

—Áánúu muurá téhdure Jetsóoma ícyahíjcyáhi.

⁵⁷ Áronáacáhjáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu, muulle, o wáájácúnejíí dííbyeke.

⁵⁸ Áané boonéwuúréhjáa idyé tsijpi dííbyeke néehíi:

—Uu éhne téhdure diityéejpi.

Áronáacáhjáa neébe.

—Tsáha muúbej, tehdu diityéejpi o íjcyáábejívári.

⁵⁹ Áané boonéhjáa idyé tsíjpiiyéjuco nééneé:

—Ímíáané muurá áánu diibyéjuco Jetsóomáa ícyahíjcyaaabe Gariréa múnáajpi.

⁶⁰ Áánélliihyéhjáa idyé neébe:

—Tehdu, muube, o wáájácúúbedíjíí óoma ú ihjyúváhi.

Ehdúhjáa dibye néénáa tsúuca cáraca májtsiváhi. ⁶¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóo dííbyeke révoúcunúhi. Áánetúhjáa ítsááveebe dibyée nééneé: “¿Muurá ípyejco cáracái májtsívátúné ihde 3-ijyúvá ú tóónúu oke u úráávyeróne?” ⁶² Aabéhjáa tétsihdyu áachívú ipyééne ávyetá ihnáhó tááhií.

*Jetsóodi ditye úúhívaténe**(Mt 26.67-68; Mc 14.65)*

⁶³ Áánáacáhjáa Jetsóoke téhmeme dííbyedi iúúhívaténe meenúhi. ⁶⁴ Dííbyé hálluúúcúhjáa iwátájcóobeke iwábáájcóne néémeé:

—¿Cána waajácú múha uke méénunej?

⁶⁵ Áánemáhjáa éhnííñevúre uuhívatémé dííbyedi.

*Túkevítsojté úmíwari Jetsóo íjcyane**(Mt 26.59-66; Mc 14.53-65; Ja 18.19-24)*

⁶⁶⁻⁶⁷ Áané tsítsíivevúhjáa túkevítsojtée, llúúvájte avyéjúttee, taúhbájú uwáábojtée, íjcyame ipítýácócatsíhíjcyátsihvu dííbyeke ítsájtyéébeke néehíi:

—¿A ímíáané diibyéjuco uu míamúnáake pájtyetétsoóbe? Cáná múúhake duubállej.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá diibyéjuco o íjcyane ámuúhake o néérone tsá ámuha mecáhcújtsóityúne. ⁶⁸ Pane ámuúhake o díllone ámuha maáñújcúne oke maácádsíjcaáyokíjívá oke médillóhi. ⁶⁹ Aane cáhawáá óvíi ícyoocátú Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe íhtsútuube Píívyéébé úníuri ó íjcyáhi.

⁷⁰ Ehdúhjáa dibye néénéllii nééme dííbyeke:

—¿Áánélliihyéhaca ihdyu ímíáané Píívyéébé Hajchi uú?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó.

⁷¹ Ehdúhjáa dibye néénéllii néjcatsímye:

—Ínélliihyécó tsijtye éhnííñevu dííbyé hálluúvú úúbálléiyáhi. Muurá íñe melléébóneriyé ímityúné ihjyúvaábe.

23

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene
(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Ja 18.28-38)

¹ Aanéhjáa páméhcobáre Jetsóoke tsajtyé téené iĩnújǵ ávyéjuube Pirááto éllevu.
² Átsihvúhjáa dííbyé úmǵwávú dííbyedívú iĩnéétsóro néémeé:
—Áánu míamúnáake íbórinuubéré pehǵjcyáhi. Nehǵjcyaaabe meeva íveeki ávyéjuube Tséétsa romáánómuubéré íjcyáábé wáábyuta dsǵídsǵike ditye áhdotsóné maáhdohǵjcyáne. Téhdure nehǵjcyaaabe míamúnáakévá ipájtyetétsoíñe. Áhdure nehǵjcyaaabe muuhává jodíómú avyéjuube íjcyane.

³ Áánéllihyéhjáa Piráátó néé dííbyeke:
—¿Ava ímǵááné uu jodíómú avyéjuúbej?
Áánéllihyéhjáa neébe:
—Ééé, diibyéjuco oó.

⁴ Áánéllihyéhjáa Piráátó néé llúúvǵjté avyéjujtemá pámeere tétsii tsijtye íjcyámeke:
—Áánerá tsá dibye ííne ímǵtyúné méénúturóne.
⁵ Árónáacáhjáa tsǵjpánécoba néémeé:
—Áánerá pámeere Jodéá iĩnújǵ múnáake íbórinuubéré pehǵjcyá múhdurá iúwáábóneri. Muuráhjáa Gariréá iĩnújǵ múnáadítýú tújkénuube íñe téénema ílléjuco tsááneé.

Heróóde éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllii Piráátó dilló diityéké ímǵááné Gariréa múnáajpi dibye íjcyáhajchǵí iwáájácuki. ⁷ Aanéhjáa téhulle múnáajpǵjuco dibye íjcyane ditye néénéllii wálloobe dííbyeke téené iĩnújǵ avyéjuube Heróóde éllevu. Téijyúhjáa téhulle Jerotsaréeri dííbye. ⁸ Aabéhjáa mítyane ímǵjyuvé Jetsóoke íajtyúmǵneri. Tsúúcajájucóhjáa dibye ímǵlleróné dííbyeke íajtyumíné dííbyedítýú ditye íhǵyúvahǵjcyáne illéébónema. Imǵlléroobéhjáa íajtyumíné dibye méénúrǵityuróné méénune. ⁹ Áánemáhjáa mítyane panévǵaré dílloobe dííbyeke. Árónáacáhjáa tsá dibye áñújcutúne. ¹⁰ Áijyúhjáa idyé tétsihyi llúúvǵjté avyéjujtemá taúhbájú uwáábojte íjcyane ímǵtyúné dííbyé hallúvú úúballéhi. ¹¹ Áábedíhjýa diibye Heróóde ítsodáhómuma iúúhǵvaténemáyé ujcó ávyéta ímǵ néené wǵjyámuunévú avyéjuube múúne úcáávéné wǵjyámuunévu. Áábekéhjáa tsiíñe wálloobe Pirááto éllevu. ¹² Téijyúhjáa diibye Piráátoma Heróódemútsǵ wǵjyújcatsǵ íhdéé néhnǵllécatsǵíhǵjcyáromútsǵi.

Jetsóoke ditye dsǵjǵvétsoíñe
(Mt 27.15-26; Mc 15.6-15; Ja 18.39–19.16)

¹³ Aanéhjáa Piráátó pihǵyúcu pámeere míamúnáake llúúvǵjté avyéjujtemá tsijtye avyéjujtéke. ¹⁴ Áámekéhjáa neébe:
—Ámuha íñe áánúke taéllevu métsivá dibyévá míamúnáake ímǵtyú dǵríívehǵjcyáne ámuha menéénema. Áábeke muurá íñe ámuha meííteneríyé ó dílloráhi. Árónáa tsá dibye ímǵtyuube íjcyatúne. ¹⁵ Muurá Heróóde íjcyároobe tsá wáájácutú ííne ímǵtyú dibye méénune. Áánéllii muurá íñe óómíchoobe tsiíñe meéllevu dííbyeke. Aabe ííne hallútú dsǵjǵvéíyónejǵjǵvari. ¹⁶ Áánéllii íllure dííbyedívú o méénútsóne ó ácádsǵjcaáyoóhi. ¹⁷ Ehdúhjáa Piráátó

née paíjyuvaré tsáápiikye cúvéhóójari íjcyámedítýú pajtyété wañéhjí pañe ííchívyétsohíjcyánéllííhýe.

¹⁸ Áronáacáhjáa pámeere née kéévánécoba:

—¡Tsá muha meímíletú Jetsóoke maácádsíjcaáyóne! ¡Barabáakeré muha meímíllé meíjchívyetsóne!

¹⁹ Ácoocáhjáa díibye Barabáake cuvéhoojánúme ávyéjuktéké díibye ímityúne dáríívehíjcyáné hallútu, téhdure díibye míamúnáake dsíjívétsohíjcyáné hallútu. ²⁰⁻²¹ Aanéhjáa Piráátó Jetsóoke íácádsíjcaáyóne íimílléne tsiíñe díityémá íjyúvárónáa éhniíñevúré néeemeé:

—¡Wa ihdyu wátyétyehcútsó páwachékevu dííbyekej!

²² Áanéllíihyéhjáa tsiíñe neébe:

—¿Aca ííne ímityúne méenuúbe? Keenéiyó o wáájacúne díibye ímityúne méenune téene hallútú idsíjívéiyóne. Áanéllíi ihdyu íllure dííbyedívú o méenútsóne ó ácádsíjcaáyoóhi.

²³ Áronáacáhjáa mítyane ímíllémé dííbyedívú díibye wátyétyéhcutsóne. ²⁴⁻²⁵ Áanéllíihyéhjáa awáa díibye Piráátó ílluréjuco dííbyeke íhvejtsóné díityé hójtsí pañévú dítye íimíllédú imyéénuki. Áánemáhjáa Barabáakeréjuco díibye íjchívyetsóné ímityuube íjcyánéllíi dítye cúvéhoojánúróóbeke.

*Páwachékevu dítye Jetsóoke wátyétyehcúne
(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Ja 19.17-27)*

²⁶ Aaméhjáa Jetsóoke páwachékevu iwátyétyéhcuíhullévú tsájtyeme cábuuvé Tsiréene múnáajpi Tsimóó íumihétú óómíbyedívu. Áábekéhjáa íhbutsoomé Jetsóoke iwátyétyéhcuíwachékevu.

²⁷ Áijyúhjáa mítyane míamúnaa Jetsóoke úraavyéhi. Mítyaméhjáa walléemú dííbyeke táamere péehí. ²⁸ Áámekéhjáa ííténe neébe:

—Ámuúha Jerotsarée walléemuj, oke mékímóóvedíñe. Ámuháyé ihdyu mékímóóveméi. Pane ámuháj tsíimekeré ihdyu mékimóóve. ²⁹ Muurá ícúbáhraméi íjcyácooca ajchímú íjcyáné walléemú ímíjyúúveé ítsíímávátúneri. ³⁰ Muurá teene ícúbáhraméi íjcyácooca muhdú imyéénu míamúnaa neé muhdícyánéjcurí díityé hallúvú cámeéhbaúne úhnóbáiyóné apáhajchíi ídsíjíve apíchó díityéké tene pájtyéiyóné íhdétu. ³¹ Muurá íñe ííne ímityú o méenúturóóbedi óhdi ícúbahráme. Aaméjii mítyáubá ámuhakye dítye méenuíñe awáa múhdurá ámuha menéemeke.

³² Téhduréhjáa téijyu míityétsi ímityúmútsikye tsajtyémé tsaíjyú dííbyema ídsíjívétsoki. ³³ Aanéhjáa tsúuca ‘Niwáupáájí’ némeítsihvu íúújetétsóóbeke wátyétyehcúme páwachékevu. Áábé úníutúhjáa panéjcvátú íjcyáwachékéécutu wátyétyehcúme díityétsi ímityúmútsikye. ³⁴ Áijyúhjáa neebe Jetsóo:

—Íjtyédi, Lli, dídaatsóve. Muurá tsá dítye wáájacutú íína imyéénune. Áanáacáhjáa tsodáhómú néhcójcatsí caatyé dííbyé wajyámúúne újcuíñe. ³⁵ Aanéhjáa mítyane míamúnaa íítehíjcyánáa ávyéjuchte dííbyedi íúúhívaténe néjcatsíhi:

—Tsíjtyeke muurá pátyetétsohíjcyáabe. Aabe cána óvíi pájtyetétsámei ímíáané dííbyéjuco Críjto míamúnáake pájtyetétsóííbyeke Píívyéébe pícyoobe íjcyáhajchííjyu.

³⁶ Áhduréhjáa idyé tsodáhómú dííbyedi íúúhívaténemáyé bíínójpácýo kiwátyetu dííbyeke íjchoráhi. ³⁷ Aaméhjáa née dííbyeke:

—Áyu cána bo pájtyetétsaméí ímiááné diibyéjuco jodíómú avyéjuube u íjcyáhajchííju.

³⁸ Áánemáhjáa dííbyé níwáú caamééhullétú téwachéketu picyóómé gríéégomuu, romáánómuu, jodíómuu, éhdúmé ihjyúrí illu icyáátunúne: “Áánu jodíómú avyéjuube.”

³⁹ Áhduréhjáa dííbyé úníutu ímítyumútsí íjcyámútsidítýú tsaapi iúúhívaténemáyé néé dííbyeke:

—Áyu cána bo ímiááné diibyéjuco míamúnáake u pájtyetétsóiibye u íjcyáhajchíí meke pájtyetétsoj.

⁴⁰ Áánélliihyéhjáa íñahbéébé néé dííbyeke:

—¿Aca tsá eene u íllytýú Píívyéébeke? ¿A tsá u wáájácutú máhallúrí ímityúné íjcyane? ⁴¹ Muurá ihdyu tehdújuco meícúbáhrámeíñé ímityúné meméénuhíjcyané déjúcotu. Áánetu muurá áánú hallúrí tsá íñé ímityú íjcyatúne.

⁴² Ehdúhjáa íñahbéébeke íñétsihdyu neebe Jetsóoke:

—Oke ihdyu dítsááveco díavyéjuri u íjcyácoóca.

⁴³ Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Tehdújuco. Muurá ímiááné uke o néé óóma u íjcyaiñé táavyéjuri.

Jetsóó dsíjívéne

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Ja 19.28-30)

⁴⁴ Téijyúhjáa cójípíinétú ííñúji íjyunú cuuvé tujkévevújuco. ⁴⁵ Tsáhájucóhjáa nuha ájchutúne. Áijyúhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsíí watájcó wáyámúwácoba dóchéreevé tsahtúnéécú apáhajchíí wajítahnécu.

⁴⁶ Áánacáhjáa Jetsóó ávyetá ihnáhó illu wáníjcyámeíhi:

—Llíhij, Llíhíyoj, oke duúcu. Ehdúhjáa íñéene dsíjívéebe.

⁴⁷ Aanéhjáa tétsihvu ditye téhmétsoobe tsodáhómú avyéjuube teene íajtyúmíne Píívyéébeke dúúrúvaabe néehíi:

—Ímiáánéjucóha ihdyu áánu tsá íñé ímityú méénuhíjcyatúne.

⁴⁸ Téhduréhjáa tsijtye tétsihyi íjcyame tééneri itsájúréévéne ílluréjuco pééneé.

⁴⁹ Áánetúhjáa dííbyeke náhbévahíjcyámema Gariréatúu dííbyema tsááme wal- léémú kémuélléturé íítehíjcyáhi.

Jetsóó ítémeho ditye cúúune

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Ja 19.38-42)

⁵⁰ Téijyúhjáa íjcyaaabe ímiáábé Jodéa ííñújiri íjcyacóómí Arimatéa múnáajpi Jot- séé pítyácojcatsi múnááejpi íjcyaaabe. ⁵¹ Aabéhjáa ítsohíjcyá Píívyéébé avyéjuri íjcyaiñé. Áánélliihyéhjáa tsá díbye úcáávetú íñahbéjté pítyácojcatsi múnáa Jetsóoke dsíjívétsóné pañévu. ⁵² Aabéhjáa Piráátoke táúmeí dííbyeúvú ítémeho icyúúuki. ⁵³ Aabéhjáa téwachéketu íñítyétsóne wáyámúbari íbíjínúne cuuú néewájitu béhéjure bóhdómeíhyéjú pañévu tsaatékéi ditye cúúútúhéjú pañévu.

⁵⁴ Dityéhjáa wáyéévéjcoójí ihde ímíbájkímeíhíjcyajcoójí cúúuúbe.

⁵⁵ Aanéhjáa diitye Gariréatúu dííbyema tsáané walléémú íténáa cúúuúbe.

⁵⁶ Aaméhjáa ihjyáhañévu ípyééne pácúúcújpacyóné iújcúne wáyéeevéhí teene wáyéévejcóójí Píívyéébé taúhbaju néhdújuco.

24

Jetsóó dsíjiveebe tsiíñe bóhíine.

(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Ja 20.1-10)

1-2 Aanéhjáa tsíjyu cúúvénetúré tsííñe tsemáánaréjuco déjúcóóvejcóójí tsiíñe péeme itécunú níkyehéjú watájcó nééwayu tsítsíyéjuco ijcyane.

3 Aaméhjáa téhejú pañevú iúcaávéne íterá pevetsíyéjuco Jetsóó ítemeho íjcyájúcootúne.

4 Ááneríhjáa iíllityéne wájácúráúuuvémé ájtyumí míityétsi tsítsíwu íwajyámúúné néemutsi íjyócuuvévámútsikye.

5 Áámútsidíhjáa iíllityéne cáhnóbámeke neemútsi:

—¿Aca íná ámuha níkyehéjú ménehcó tehdu íchii íjcyácóóbekéjívári?

6 Tsúuca bóhíibe. Cahawáá méitsáávé Gariréaríi ámuháma íjcyácooca muhdú ámuhákye díbye néhijcyáne.

7 Muuráhjáa nehíjcyaaabe Míamúnáájpídívú ípívyéévébedívú tsaapi ímítyúmeke ájcume dííbyeke páwachékevu dsíjívetsóroobe 3 coojívatu tsiíñe íbóhííñe.

8 Ehdúhjáa dityétsi néénetu ítsaavémé ímiáánéé tehdu díbye néhijcyáne.

9 Aaméhjáa íóomíñe úúbáletté 11-mevaréjuco dííbyé mamýmú íjcyámeke. Áhduréhjáa tsíjtyéhjike dííbyekéé náhbévahíjcyámeke úúballéme.

10-12 Aanéhjáa tsá dííbyé mamýmú cáhcújtsotúne. Íjtsúcunúméhjáa íllure ditye állíñe. Áánetúhjáa Pééodoro dsíínéríyé níkyehéjúvú ípyééne téhejú pañevú iúcaávéne íté ímiááné dííbyekéé ditye bíjínúné wajyámubááneréjuco téhejú pañe íjcyane.

Ááneríhjáa iúllévenúne ílluréjuco díbye óómíñe. Ílluméhjáa díityéké úúballé díbye tsúuca bóhíine: Maaría Madarénaa, Jóánaa, tsííñe

Maaríá Jacóóbój tsíjjuu, tsíjtyehjii, éhdume.

Ímamyémudítýú tsaatésidívú Jetsóó bóhówaavéne

(Mc 16.12-13)

13 Aanéhjáa téjyuré Jetsóó bóhíjcóójí dííbyemáa ícyahíjcyámedítýú tsaatésí péé Jerotsaréetu Emaóovu 11 kiróómetro técoomítýú íjcyácoomívu.

14 Aamútsíhjáa juuváyí íhjúvamútsíyé pehíjcyá muhdú dííbyeke tene pájtyéneri.

15 Áánaacáhjáa díityétsidívú bóhówááveebe díityétsímájucó pééneé.

16 Aanéhjáa Píívyéébe díityétsikye íhyálluúúné pívyétéjtsomútsí tsá wáájacutú dííbyeke.

17 Áámútsikyéhjáa neébe:

—¿Aca íínerí íhjúvamútsíyé ámuhtsi metsáhíjcyamútsí muhdú kehóóvémutsiúvu?

18 Áánéllíhyéhjáa ‘Créopa’ némeíbyé néé dííbyeke: —Áánerá pámeere waajacú íná Jerotsaréeri pájtyene. Aane muhdú úhduubéréjuco tsá u wáájacutúne.

19 Áánéllíhyéhjáa Jetsóó néé díityétsikye:

—¿Aca íná pájtyéhi?

Áánéllíhyéhjáa neemútsí:

—Muurá dsíjívetsómé Natsarée múnáájpi Jetsóoke íhtsútuube Píívyéébe íhjúvú uubálla múnáájpi íjcyaaabe panévare méénuhíjcyáábeke. Áábekéé Píívyéébe wájyúúbeke téhdure tsaate míamúnáa ímí íjtsúcunúhi.

20 Áábekéé llúúvájte avyéjútémá tsííñe avyéjute íhvejtsó ditye ídsíjívétso páwachékevu íwátyétyéhúneri.

21 Muháa méjtsúcunúrá dííbyéjuco muha íjraémuke pájtyetétsóíbye íjcyane. Aane íñe tsúuca 3 coojívájucó mee díbyéé dsíjívétsihdyu.

22-23 Áronáacáne walléemú cúúvénetúré níkyehéjú úújéjémé múúhakevé néé dííbyé ítemehóvané téhejú pañe íjcyájúcootúne. Áámedívuváne níjkyéjii

múnáajtétsí bóhówáávemútsí diityéké néé tsúuca dibye bóhíne. Ááneríñe muha méullévenúhi. ²⁴ Ááné boonétuné idyé tsijtye téheju úújéjerómeváne ímiáané tsá ájtyúmitúne.

²⁵ Áánélliihyéhjáa neebe diityétsikye:

—¿Aca ihdyu eene tsá ámuhtsi mewáájacúpityúne! ¿Aca muhdúikyé ámuhtsi mécáhcújtsoó muhdúhjáa tene pájtyeíñé íhdéjuco iwáájacúné Píívyéébé ihjyú uubálle múnáa néhijcyáne? ²⁶ ¿Aca ámuha méjtsúcunú míamúnáake pájtyetétsóibye ícúbáhrámeítyuubéré ávyéjuutéiyóne?

²⁷ Ehdúhjáa diityétsikye íñéene úúbállebe ímíñeúvú páneere muhdúhjáa dííbyeke tene pájtyeíñé tsúúcajátújuco Píívyéébé waajácúháámitu dííbyé ihjyú uubálle múnáa cáátúnuhíjcyáne. Moitsééhjáa cáátúnúhaamíjí pañétú muhdú tene néene úúbállétujkénuube diityétsikye.

²⁸ Áánacáhjáa tsúuca úújetémé Emaóovu ípyée ipyécoomívu. Átsihvúhjáa Jetsóó pítyajcó diityétsikye pééiibyedu. ²⁹ Árónacáhjáa dííbyeke neemútsi:

—Múhtsimáyéi cuwa ípyejcoj. Muurá cúvéhréjuco teene. Áhdújucóhjáa dibye cóeváne diityétsima. ³⁰ Aabéhjáa diityétsima májchoobe pááaho iékéévéne téhdujtsó Píívyéébeke. Áánemáhjáa tsahdúnéécú idyóhdahíróne ájcuube diityétsikye. ³¹ Áánetúhjáa botsíi wájácúméíívyemútsí ehne múu cuwátú ájkyevádu. Aamútsíhjyáa bótsíi dííbyeke wáájácúrónáa tsúuca kiávú peíñuube diityétsidítyu. ³² Ááné boonéhjáa néjcatsímútsi:

—¿Áyúú, ehdúhacáne íivane juuváyí dibye meke Píívyéébé waajácúháámitu íjcyanéhjí úúballéné ííne ímíjyaú méííbúutu meke pajtyéhi!

³³ Aamútsíhjyáa teenémáyé tsiíñe oomí Jerotsaréevu pañétúejte dííbyé mamyénuma tsijtye íjcyáme éllevu. ³⁴ Áámútsikyéhjáa népejtsóme:

—Ávyéjuubéha Jetsóó ímiáané tsúuca bohíjucóóhií. Tsimóodívuva bóhówááveébe.

³⁵ Áánélliihyéhjáa úúbállemútsí muhdú téhdure diityétsidívú dibye bóhówaavéné juuvávyu. Áhduréhjáa úúbállemútsí dibye pááaho idyóhdahíróne diityétsikye ájcúnetu botsíi dííbyeke iwáájacúne.

Ímamyémudívú Jetsóó bóhówaavéne

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Ja 20.19-23)

³⁶ Aaméhjáa téené úbállejcátsiyi íjcyánáa Jetsóó tsiíñe diityédívú íbóhówáavéne néé diityéke:

—Ámuúhaj, o tsájucóóhií. Maímijyu ihdyu ámuha méjcyanej.

³⁷ Ááneríhjyáa itsájuréévéne íllityémé naavénekéré iwáábyúnema. ³⁸ Árónacáhjáa neebe diityéke:

—¿Íveekí ámuha múhdurá méjtsámeíñe méíllityé oke cáhcújtsotúme?. ³⁹ Éje, cáhawáá oke méíité táhójtsícuma tájtyúháacyuj. Muurá diibyéjuco oo Jetsóo. Cáhawáá oke médomájcoj. Muurá naavéné tsá íjpríima íjcyatúne.

⁴⁰ Ehdúhjáa íñéene úújetsoobe diityéké dityée dííbyeke wátyétyéhuncunéhjí íhyójtsícutu, íjtyúháacyutu, íjcyanévu. ⁴¹ Ááneríhjyáa ímíjyúúveromé tsá cáhcújtsotúne. Áámekéhjáa neébe.

—¿A íjcyané majcho ámuhádi o májchokij?.

⁴² Áánélliihyéhjáa ajcúme amóóbevíú wáhjámeíñema ímúhójpacyóvu. ⁴³ Aanéhjáa ditye íténeríyé idyóóné hallúvú ádoobe teene ímúhójpacyo.

⁴⁴ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Éhnée ámúhake o néhijcyáné muurá íñe tsúúca oke pajtyéhi. Ehdúu oke tene pájtyeíñé muurá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Moitséé caatúnúhi. Áhduréhjáa tsijtye dííbyé ihjyú uubálle múnáa caatúnúhi. Áhdure Tsáámóháámitu caatúváne.

⁴⁵ Ehdúhjáa dibye néénetu botsíi waajácúmé ímiááné tehdújuco Píívyéébé waajácúháámitu tene nééneé. ⁴⁶⁻⁴⁷ Átsihdyúhjáa idyé neébe:

—Muuráhjáa óhdityu nééne míamúnáake o pájtyetétsoobe o ícúbáhrámeíñe o dsíjíveebe 3 coojívatu tsiiñe o bóhíibe mémeri táuwaáboju Jerotsaréetu tújkeváne páné íñújíine múnáake úwáábómeíñe, ditye íimítyú ííhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ííbúwááve diityé imítyú íábájíívemeíki. ⁴⁸ Ááné uwááboju pahúllevávú ámuha métsújaúcuúhi. ⁴⁹ Áánéllii ámúha éllevu ó wálloó Llihíyóo Íapííchovu ámúhake íájcuíñé nééneé. Aane íchihdyu Jerotsaréetúrei météhmece ámúhá pañévú tene iúcaáveki.

Jetsóo níjkyejívu pééneé

(Mc 16.19-20)

⁵⁰⁻⁵¹ Ehdúhjáa diityéké ipítyájcótsihdyu técoomítyú diityémá peebe Betáániávu. Átsihvúhjáa íhyójtsicu ííhbúcúne diityé hallúvú piáábo ityáúmeíñe diityédítyú péjúcoobe níjkyejívu. ⁵² Ááné boonéhjáa tsiiñe Jerotsaréevu oomímyé ímíjyuuri dííbyeke dúúrúvamére. ⁵³ Aaméhjáa paíjyuvaré duurúvájá pañévú duurúvahíjcyá Píívyéébeke. Áyu tehdújuco.

JÓÁÁÁ

Jóaa Jetsóodítýú cáátúnuháámi

Míamúnáájpídívú Píívyéébe ípívyeevéne

¹ Íjcyadúréhjáa ihdyu Críjto ícyahíjcyá ípívyema íjcyátuube muhdú Píívyéébe íjcyane bóhówájtsoóbe. ² Aabéhjáa dííbyere Píívyéébe íjcyaaabe ícyahíjcyá páné ihdéene íjcyaiñéi íjcyátúnáaaca. ³ Aabéhjáa ípívyejtsó páneere íñe múhduná íjcyane. Tsáháhjáa iná iye ípívyéévetúne. ⁴ Áánéllii dííbyedi íjcyáné múijyú dsíjívéítýúne bóhi. Áhdure íjcyáné ímiá uwááboju dííbyedi pámeere míamúnáa téene tájpi íjcyáiyóne. ⁵ Aane peetédu néene muurá bóhówaúcunú íñújí hallúrí míamúnáa teene wáájácutúme éhne múúne cúúvétsii íjcyadu néémedívu. Aame tsá píívyetétú teene íhvetétsóiyóne.

⁶⁻⁷ Aanée íjcyaaabe tsaapi 'Jóaaá' némeíbye. Áábekéhjáa Píívyéébe picyóó Jetsocríjtó uwááboju peetédu néene díbye míamúnáake íúúballe dítye icyáhújtsoki. ⁸ Áronáacáa tsá dííbye Jóaa Jetsocríjtó íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu dííbye uuballe múnáajpíyé dííbye. ⁹ Aane Jetsocríjtodi ímiáájú íjcyane tsá álliu íjcyatúne. Áánevu míamúnáake iwáájácutso tsaabe íñújívu.

¹⁰ Aamée míamúnáa íñújíri íjcyame dííbye páneere ípívyejtsóóbeke tsá wáájácutúne. ¹¹ Aabée imúnáállii tsááróóbeke tsá dítye wáátsúcúpéjtsotúne. ¹² Áronáacáa íjcyámé tsaate ímí dííbyeke iwáátsúcúpéjtsóóbeke cáhcujtsóme. Aame ihdyu ímiááné Píívyéébej tsíime. ¹³ Áronáa tsá íñe míamúnáa metsíimávahíjcyádú meke díbye tsíimávatúne. Muurá ihdyu meke díbye ímbajchómé méijcyá dííbyej tsíime.

¹⁴ Muuráhjáa Críjto apáábyéré Píívyéébé Hajchi ímiáábé íjcyaaabe Míamúnáájpídívú ípívyéévéne méjpiine úlléjeebe míamúnáake wajyúhi. Áábé ámitsaráhcóo muurá máájtyumíhi. ¹⁵ Aabée bóhówáávéebedítýú tsojtsó múnáajpi Jóaa néehí:

—Áánúdityu éhne ámúhake ó nehíjcyá táehníñevu íhtsútuube íjcyaaabe íjcyaiñe. Muuráhjáa ihdyu íjcyaduré ícyahíjcyaaabe ípívyema íjcyátuube ói o íjcyátúné ihdéjuco.

¹⁶ Áábej téeveri Píívyéébe meke píáábohíjcyáhi. ¹⁷ Muuráhjáa Moitséeúvuj téeveri méénuube ítyaúhbaju téenetu míamúnáa iwáájácu muhdú dííbyema íjcyáiyóne. Áánetú Jetsocríjtoj téeveri meke iwájyúne ímiáájuvu ájcuúbe. ¹⁸ Aane muurá tsá múha ájtyúmitú Píívyéébeke. Apáábyéré Ílli ájtyumí dííbyeke. Aabée múúhake waajácutsó dííbyedívu. Ehdúu Jóaa Jetsóodítýú néehí.

Jetsocríjtoke tsojtsó múnáajpi Jóaa bóhówajtsóne (Mt 3.11-12; Mc 1.7-8; Rc 3.15-17)

¹⁹ Téijyúhjáa avyéjute Jerotsaréetu wallóo llúúvájtema ípiáábojtéké tsojtsó múnáajpi Jóaa éllevu dítye idílo dííbyeke muubá díbye íjcyane. ²⁰ Áánélliihyée úúballeebe muubá íjcyane. Neebépeé:

—Tsá Críjto o íjcyatúne.

²¹ Áánélliihyée néémeé:

—¿Aca ihdyu múúberá uú, mityá Eriá uu Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpíi u íjcyáábej?

Áánélliihyée neébe:

—Tsáhaá.

Áánélliihyée tsiíñe néemeé:

—Áánéllii diibyéjuco uu éhneváa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi tsááiíbye.

Áánélliihyée neébe:

—Tsá diibye o íjcyatúne.

²² Áánélliihyée néemeé:

—¿Aca ihdyu múúberá uú? Muurá muha méimíllé meúúballéné múúhakyéne wállóomeke muubá u íjcyane. Bo ihdyu múúhake duubálle muubá u íjcyane.

²³ Áánélliihyée botsíi Jóaa néehíi:

—Oo muurá éhne íñéubará píívyétúné iíñújiri kéévánécóbaúvú o úwááboobe ó nehíjcyáhi: “Méimibáávyé ímityúné ámuha meícyahíjcyánetu tsaímíyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íájtyumívaki.” Ehdúhjáa o úwááboíñe muurá tsúúcajátújuco Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaía úúballéne.

²⁴⁻²⁵ Ehdúu díbye néenéllii diitye eenée parítséomú dííbye éllevu wállóome néé dííbyeke:

—Aanéhaca ¿múha nééjuri íveekí ú tsótsohíjcyá idyé Críjto u íjcyáábejííva, pane Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadítyú Eriáuba u íjcyáábejíívari?

²⁶⁻²⁷ Áánélliihyée Jóaa néehíi:

—Muurá ihdyu ímiáané nújpacýori ó tsótsohíjcyá míamúnáake. Áánetu táehnííñevu íhtsútuube íjcyabe tsúúca ámuháma íjcyáróobeke ámuha mewáájácútuube óhdityu cámaáveé éhnííñevu iúwááboki. Áábeke muurá tsá íjtyúhápájíubaré o tácóriúcuítyuróne.

²⁸ Ehdúu pajtyéné Betáábarávú Joodáa ehnéjcuvu diibye Jóaa tsótsohíjcyáhullévu.

Jetsóo obééjádú néébeé

²⁹ Áané tsijcyóójíi diibye tsojtsó múnáajpi Jóaa Jetsóo dííbye éllevu péébeke íájtyúmíne néehíi:

—Éje ámuúhaj, áánu muurá obééjádú néébe Jetsóoke Píívyéébe wallóo díbye míamúnáa ímityuháñe íímíbájchoki. ³⁰ Áánúdityúu muurá éhne ámuhákye ó nehíjcyáhi: “Táhboone íjcyáiíbye táehnííñevu íhtsútuube íjcyabe óikyée o íjcyatúné íhdéjuco ícyahíjcyáabe.” ³¹ Téhdurée idyé tujkénú tsá o wáájácútuú díibyéjuco meítsohíjcyabe díbye íjcyane. Aanée ihdyu ímiáané dííbyé ihde ó tsótsohíjcyá mee íjraéémudítyú cáhcújtsómeke.

³² Ehdúu íñétsihdyu neébe:

—Téhdurée dííbyeke o tsójtsóijyu ó ájtyumí Píívyéébé Apííchó íjuuúdu cáámetu dííbyedívú níityene. ³³ Aanée téhdure tsá o wáájácúítyuró díibyéjuco meítsohíjcyabe íjcyane. Árónáacáa ihdyu Píívyéébe o tsótsohíjcyáiíñevú oke pícyoobe oke néehíi: “Tsáápiikye u tsójtsóóbedívú níjkyéjitu Táapííchó níityene u ájtyúmínetu ú waajácúú díibyéjuco míamúnáa pañevú Táapííchó pícyóóiibye íjcyane.” ³⁴ Ahdújucóo ímiáané dííbyeke o tsójtsóijyu o ájtyumíne. Áánéllii o néé díibyéjuco Píívyéébé Hajchi díbye íjcyane. Ehdúu neebe tsojtsó múnáajpi Jóaaá.

Jetsóo úcútuujkénú ímamyémú íjcyáímyeke

³⁵ Áané tsijcyóójíi tétsihyíyé muhtsi ímamyemútsima díbye íjcyánáa téeneri Jetsóo tsiíñe pajtyéhi. ³⁶ Áánélliihyée tsiíñe neébe:

—Éje, aadi muurá obééjádú néébe Jetsóoke Píívyéébe wállóobe.

37 Ehdúu Jóaa dííbyedítýú néénéllii muhtsi dííbyemáyéjuco mepééneé.
 38 Áánáacáa idyéjú révoúcunúúbé múhtsikye nééhií:

—¿Hná ámuhtsi ménehcóhi?

Áánélliihyée muhtsi menééhií:

—Uwááboóbej, ¿aca kiá ú ícyahíjcyáhi?

39 Áánélliihyée neebe múhtsikye:

—Cáhawáá óóma mepe ámuhtsi mewáájácu kiá o ícyahíjcyáne.

Ahdújucóo muhtsi cúvéhréjuco néénáa dííbyema mepéémutsi téhullévú méíjyunúhi.

40 Muhtsíi Jóáadityu Jetsóomáyéjuco mepééne Tsimóo Péedoró nahbe Aderéema. 41 Aanée diibye Aderéé íñahbe Tsimóoke neetéhi:

—Muúbe muhtsi máájtyumíjucóo Críjto míamúnáake pájtyetétsóóbeke.

42 Ehdúu íñéene tsajtyéébé dííbyeke Jetsóo élleu. Áábekée Jetsóo népejtsóhi:

—Uu éhne Tsimóo Jonáa hajchi. Áronáa téhdure dimyémé íjcyáa Péedoro ‘nééwayu’ nééiyóne. Ehdúu neebe Jetsóo Tsimóoke.

Tsíjtyétsikye Jetsóo újcune

43 Ááné tsijcyóójii Jetsóo imíllé ipyééne Gariréa iññújvu. Aabée téhullévú péébe Betsáida múnáajpi Perípeke íájtyúmíibeke nééhií:

—Muúbe ookéréjuco duráávyé.

44 Téhdurée diityétsi Aderéema Péedorómútsi técoomí múnáajtétsi. 45 Áijyúrée idyé diibye Perípe Natanaée élleu ipyééne neetéhi:

—Muúbej, muha muurá máájtyumíjucóo éhnéhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Moitséeúvú dííbyé taúhbaju icyáátúnuhíjcyáahaamíjitu dííbyedítýú cáátúnuhíjcyáábeke. Téhduréhjáa muurá tsíjtyehji Píívyéébé ihjyú uubálle múnáa caatúnú dííbyedítýu. Aabe Jetsóo Natsarée múnáajpi íjcyáabe Jotséé hajchi.

46 Ehdúhjáa Perípe Natanaéeke néénéllii neébe:

—¿A ímiááne? ¿Aca íhya Natsaréeri íjcyámé tsaate ímiááme?

Áánélliihyéhjáa Perípe nééhií:

—Cáhawáá majo u ájtyúmi dííbyeke.

47 Aamútsi péémutsi úújeténáa Natanaéeke Jetsóo íájtyúmíne nééhií:

—Áánújuco páñétúejpi ijraéemuube ímiáábé íjcyáabe.

48 Áánélliihyée Natanaée néé dííbyeke:

—¿Aca kiátú eene oke ú waajácúhi?

Áánélliihyée Jetsóo nééhií:

—Muuráhané ihdyu úhdivu Perípe úújetétúné ihdéjuco uke o ájtyumíne higyéeráhé déjúcori u íjcyáábeke.

49 Áánélliihyée Natanaée nééhií:

—Uwááboóbej, uu éhne Píívyéébé Hajchi muuha ijraémú avyéjuube u íjcyáabe.

50 Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—Higyéeráhé déjúcoríne u íjcyane uke o néénélliihyéré oke ú cáhcujtsóhi. Mityái éhniíñevu uke o úllévenútsoíñej.

51 Ehdúu íñétsihdyu neebe dííbyeke:

—Muurá ímiááne ámúhakye o néé Míamúnáajpidívúu o ípívyéévéébe élleu cáámetu níjkyéji múnáa iñíítyéne tsiiñe néríívyémeke ámuha maájtyúmííñe. Ehdúu Jetsóo nééhií.

2

Canáa cóomiya taabává wañéhjí íjcyane

¹ Áané boonée 3 coojívatu Gariréa iññújiri íjcyacóomí Canáa múnáajpi ityáábáváné wañéhjí meenu técoomívu. Ááneváhjáa Jetsóój tsíjúké ditye míñútsolle tétsihi. ² Áhdurée Jetsóoke míñútsómé muuha ímamyémuma.

³ Áijyúu teene wañéhjí ádo bíinojpácýó óúúvénéllii Jetsóoke tsíju néehí:

—Éje, tsúuca bíinojpácýó diityédívú óuuvéhi.

⁴ Áronáacáa neebe dílleke:

—¿Aanéha, Wa, muhdú íivane oke ú úúballéhi? Tsáhái muurá ñná o méénúíñe éévé úújetétúne.

⁵ Ááronerí íícúvétulle tétsí wákimyéi múnáake néehí:

—Ámúhakey dibye néhdu méméenuco.

⁶ Áijyúu íjcyané tétsihi 6-hova néwayúúnetu méénúmeíñé lliyíhyóóné téhójí pañévúu tamúnaa ímíbájchoméíñé nujpácýóóné pícyohíjcyahóhji. ⁷ Áanáacáa tsúuca neebe tétsí wákimyéi múnáake:

—Cána eene líiyíhyóóné nújpátyu méwahpétsoj.

Ahdújucóo ditye wáhpetsóne. ⁸ Átsihdyúu neebe diityéke:

—Áyu cána áyanéwu meújcuñe báñéjúúbeke meíjchoj.

Ahdújucóo iújcuñe ditye íjchone. ⁹ Aanée adúcuube imyéwu nújpácýóo íjcyaróné bínojpácýóvu díbye ípívyéévétsójpácýo. Aanée tsá díbye wáájacutú kiátú ditye téjpácýo újcune. Apáámyéree tétsí wákimyéi múnáa waajácú ípyée iñújpáñújenéllíhye. ¹⁰ Aanée báñéjuube wañéhjí múnáajpikye ípíúvane néehí:

—¿Acáne, muube, muhdú íivane ímiájpácýóhacáne íjcyánáa peíyé átérééjpácýotu meke ú íjchóhi? Áánerá múúne tujkénú ímiájpácýó meíjchone óuuvédu botsí ihdícyájpácýoturéjuco meíjchone. Ehdúu neebe íbáñéjuube wañéhjí múnáajpíkye.

¹¹ Ehdúu Jetsóo méénúraítyuróné méénútujkénú Gariréari íjcyacóomí Canáavu. Ááneríi waajácútsoobe íavyéjú íhtsutúné íjcyane. Áánetúu muha ímamyémú mécáhcujtsó ímiáané diibyéjuco Críjto míamúnáake pájtyetétsoobe íjcyane.

¹² Áané pajtyétavúu Capenaóovu muha díbyema mepéémema téhdure pééme tsíjjuu, íñahbémuu, íjcyame. Ácoomíyí tsúcájá muha méíjcyáhi.

Duurúvájá pañétú nahjíhe múnáake Jetsóo íjchívyetsóne

(Mt 21.12-13; Mc 11.15-18; Rc 19.45-46)

¹³ Aanée pajtyété wañéhjí lléeváíñéllii muha mepéé díbyema Jerotsaréevu.

¹⁴ Áijyúu duurúvájá pañévú míamúnáa nahjíhénuhíjcyá ócájímuke, obééjámuke, íjúúmuke. Áánetúu tsijtye dsíídsike cápáyóócátsíhíjcyáhi. ¹⁵ Aanée Jetsóo múhdurá íjtsúcunúne watsíhcyuúúhó imyéénúneri diityéké boáyó tééjá pañétú páneere íñahjíhemájucó. Dsíídsikée cápáyóócátsíhíjcyámedívú teene wácháájcoóbe. Áánemáa diityé metsáwáané wájójcoóbe. ¹⁶ Áánetúu íjúúmú nahjíhe múnáake neébe:

—Ímeíjchívyetso íñe páneere íjyá pañétu! ¿íveekí Táacááni ja ámuha méípívyejtsó nahjíhejavuréjuco?

¹⁷ Ehdúu díbye néénetu muha méítsaavé Píívyéébé waajácúháámitu tene tsátsihdyu nééneé: “Dihya o wájýúneri ó dsíjívéiyáhi.”

¹⁸ Áané boonétúu tsaate néé díbyeke:

—¿Aca múha nééjuri ehdu ú meenuhi? Cána méénúráítyuróné meenu muha mewáájácu múihtsúturí u íjcyaahe ehdu u méénuhíjcyáne.

¹⁹ Áánéllihyé neébe.

—Cáhawáá íjya duurúvaja méwácavyáhcó 3 coojívaturé tsiíne o pánéévétsoki.

²⁰ Áánéllihyé neéme dííbyeke:

—¿Aca muhdú 46 pijcyábáa ditye wákímyeíjyá ú pánéévétsoó 3 coojívatu? Tsáháubá éhajchótatu u pánéévétsoítyuróne.

²¹ Áronáacáa ihdyu Jetsóo ihjyúvá dííbyeke ditye dsíjívétsoíñéré iñéeyóne. Íjpiíyee meménuube duurúvajávu. ²² Ehdúu dibye neéne muha méítsaavé idsíjívétsihdyu dibye bóhícoóca. Áijyúu muha mécáhcujtsó ehdúhjáa dííbyema tene pájtyeíñé tsúúcajátújuco Píívyéébe waajácúháámitu cáátúnúmeíñé ímiáánéjuco dibye múúhake néhijcyáne.

Míamúnáá íjtsaméí tsá Jetsóo túhúúllétúne

²³ Aabée Jerotsaréeri pajtyeté wañéhjí pañe méénúráítyurónéhjí méénúnetu mítyame cáhcujtsó ímiááné dííbyéjuco Críjto íjcyane. ²⁴ Áronáacáa waajácuube ímiáánéturé dííbyeke ditye cáhcújtsotúné díityé íjtsaméí ityúhúúllétúnéllihye.

²⁵ Tsáháa múha dííbyeke muhdú míamúnáa íjtsameíñé úúbállétyuróne.

3

Jetsóoma Nicodéémó ihjyuváne

¹ Íjcyaabée tsaapi paritséomuube Nicodéémó íhtsútuube íjcyaahe. ² Aabée tsápejco Jetsóo éllevu itsáane neé dííbyeke:

—Úwááboóbej, muha méwaajácú múúhá uwáábovúu Píívyéébe uke wáalloóne. Aabe úuma íjcyánéllii muurá ú méénuhíjcyá méénúráítyurónéhjí múha méénútyuróne.

³ Áánéllihyé Jetsóo neéhií:

—Ímiáánéturé uke o neé béhnétu u tsíímávámeítyúhajchíí tsá Píívyéébe avyéjuejpi u íjcyáityúne.

⁴ Áánéllihyé neebe dííbyeke: ¿Aca múhdutú keeméjuco meíjcyaahe tsiíne méétsíjju íbúwá pañevú méúcaáveyá dille meke itsíímáva bíwáhduré tsíímene meíjcyaki?

⁵ Áánéllihyé Jetsóo neéhií:

—Ímiááné uke o neé Píívyéébe Apííchoj téeveri ímíbaavyémé béhnétu tsíímávámeítyúmé tsá dííbyé avyéjuejte íjcyáityúne. ⁶ Muurá míamúnáa tsíímávámé pañe díityé íjtsaméiyé íjcyáhi. Áánetu Píívyéébe Apííchó íjtsaméí cápáyoacómé tenejcuriyéjuco íjtsameíñe. ⁷ Ahdícyane tsájuréévedí tsiíne metsíímávameíñe uke o neéneri. ⁸ Muurá íñe uke o neéne kíjyebádu. Tsá muurá ámuha mewáájácutú kiátú kíjyeba tsáane kiávú péhijcyáne. Tehdu muurá Píívyéébe Apííchó maáptyúmíturóné meke ímíbjchóhi.

⁹ Áánéllihyé Nicodéémó neéhií:

—¿Muhdúami íhya tsáma teénej?

¹⁰ Áánéllihyé Jetsóo neé dííbyeke:

—¿Aca muhdú íjraéémú uwááboobe u íjcyaahe tsá u wáájácutú uke o neéneé?

¹¹ Muurá ímiááné o ájtyumíné ímí o wáájacúné íñe ámuúhake ó úúballéhi. Árone ¿íveekí tsá ámuha mecáhcujtsotúne? ¹² Muurá íñújiri íjcyánéhjitu ámuúhake ó úwáábohíjcyá ámuha ímíñeúvú mewáájácúroki. Áronáa íllure

ámúhake tühútsohíjcyáne. Aanéjii awáá muhdú ámuha méwaajácuú Píívyéébé icyánéjcutu ámúhama o íhjuváne.

¹³ Tsá muurá múha úújetú dibye íjcyáhulle. Apáábyéré ihdyu Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe téhullé múnáájpi o íjcyánéllii ó waajácú téhulle. ¹⁴⁻¹⁵ Muuráhjáa íínéubará píívyétúné iinújiri íjcyácooca Moitséeúvú picyóó úméhéi níjcautu ííñimyéké úwááñéityu iñíjcyóóbeke páñétúejpi íhdome dííbyeke ííténe idsíjívétuki. Ahdu muurá oke Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke páwachéketu pícyooímyé oke cáhcujtsómé múijyú idsíjívéjúcúóóityúne bóhí iújcuki.

Míamúnáake mítyane Píívyéébe wájyune

¹⁶ Muuráhjáa Píívyéébe mítyane míamúnáake iwájyúnéllii Ílli apáábyéré íjcyáábeke wallóó ííñujívú dibye idsíjívé diityé wájyuri dítye iwágóóóvétu teene cáhcujtsómé múijyú idsíjívéjúcúóóityúne bóhí iújcuki. ¹⁷ Tsáháa Píívyéébe oke wállóotú míamúnáake ícúbáhraki. Muuráhjáa ihdyu oke wállóobe tajtyéeveri diityéké ipájtyetétsoki.

¹⁸ Aane oke Píívyéébé Hájchikye cáhcújtsómé hallúrí tsá íná íjcyatúne. Áánetu apáábyéré dííbyé Hajchi o íjcyáábeke cáhcújtsótúmeke ícúbáhráííbye. ¹⁹ Ehdu pajtyéíñe peetéduu o néébe ííñujívú o tsááne cáhcújtsótúme ímityúné méénuhíjcyámeke. ²⁰ Muurá ímityúné méénuhíjcyámé íllure oke tsaríllé ímíáájvu diityéké o wáájácútsóíyónááaca. Aame tsá ímíllétú óhdivu ipííhine diityé ímityú o bóhówajcáróné ímíllétúnema. ²¹ Áánetu ihdyu ímí íjcyane ímílléméjuco taéllevu tsááne téénetu tsijtye iwáájácu ímíááne Píívyéébe ímíllédú dítye íjcyane.

Tsojtsó múnáajpi Jóaa Jetsóó íjcyatúné tsiíñe nééneé

²² Ehdúu Jetsóó nééneé boonétú muha mepéé Jodéa iinújivu. Áhullée muha meíjcyánáa dibye úwaabóné cáhcujtsóméjuco tsójtsómeíhijcyáne. ²³ Ááne tujkéveríhjáa idyé tsojtsó múnáajpi Jóaa téhdure uwáábohíjcyá Enóori Tsaríí cóómíj pííhírí íjcyácóómiyi. Áábedívúhjáa míamúnaa píhcyáávémedítýú dííbyé uwáábó cáhcújtsómeke tsótsohíjcyaaabe tétsihdyu íjcyáhityu. ²⁴ Téijyúu tsáhái dííbyeke dítye cúvéhoojánutúne.

²⁵ Aanéjháa tsáijyu dííbyé mamýémudítýú tsaate tsíjtyema táhjácatsíhijcyá muhdú meímíjpyeténeri. ²⁶ Áánaacáhjáa diibye Jóááke ímamyémú nééhií:

—Uwááboóbej, éhnée Joodáá ehnéjcuri maájtyúmííbedítýú múúhake u úúbállehíjcyaaabéha téhdure tsótsohíjcyáábe éllevu mítyame pehíjcyáhi.

²⁷ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu Píívyéébe dííbyeke pícyóóné wákimyéíjyucó dibye méénune.

²⁸ Áánetúu oke pícyoobe dííbyé ihde míamúnáake o úwáábohíjcyaki. Áánélliihyée muurá ámúhake ó nehíjcyá Críjto o íjcyatúne. ²⁹ Muurá múúne taabává wañéhjí pañe diibye taabáva múnáajpi méwama ííne ímíjyaú íjcyáhi. Ááneri muurá diityétsikye náhbenúme ímíjyuuvéhi. Ahdu ó ímíjyuuvé mítyane tsúúca Críjto míamúnáake pájtyetétsoobe íjcyáneri. ³⁰ Diibye ihdyu táehnííñevu ávyéjúúteéhi. Áánetu ihdyu ídáátsoobéré ó íjcyáhi.

Píívyéébedítýú tsáábeé

³¹ Muuráhjáa Píívyéébedítýú dibye tsáánéllii tsá múha dííbyé íhtsútuvu úújetétúne. Áánetu ihdyu íjéjpiyé o íjcyánéllii ó íhjuváhíjcyá míamúnaa íhjuvádúre. ³² Áánetu ihdyu diibye Píívyéébeke iwáájácúnéllii dííbyé uwááboju

míamúnáake úúbálleroné tsá ditye cahcútsohíjcyatúne. ³³ Áronáa ijcyámé tsaate dííbyeke cáhcujtsóme. Aame bóhówátsohíjcyá ímiáané dííbyé ihjyu álliu íjcyatúne. ³⁴ Muuráhjáa Píívyéébe wáalloobe úúbálléhíjcyá dííbyé uwááboju dííbyé pañe Íapííchó íjcyánéllíhye. ³⁵ Aabée diibye Íllíkye iwájyúnéllii dííbyé hójtsí pañévú íhvejtsó páneere íñe múhdúné tsíeméné íjcyane. ³⁶ Aabe Píívyéébe Hájchikye cáhcujtsómé újcuú mújyú idsíjívéjúcóóityúne bóhi. Áanetu dííbyeke cáhcújtsótúmeke Píívyéébe ícúbahrámé tsá téene bóhi újcúityúne. Ehdúhjáa neebe tsojtsó múnáajpi Jóaaá.

4

Tsamáariá múnáallema Jetsóó íhjuváne

¹ Aanée diibye Jóaa ehniíñevu Jetsóoke míamúnaa úráávyehíjcyámedítýú cáhcujtsómé tsójtsótsámeíhijcyáhi. ² Áronáacáa ihdyu tsá díbye pañetu tsótsóhíjcyatúne. Múúhayée ímamyémú métsótsóhíjcyáhi. Aanéhjáa tsúúca paritséomú waajácúhi. ³ Áanetu muha méoomí Jodéa íiñújitu bíwáhullévúre Gariréa íiñújivu.

⁴⁻⁵ Aamée muha Tsamáariá íiñújitu mepájtyeme méúújeté téené íiñújiri íjcyacóomí Tsicáa úniúvú Jacóóboúvúhjáa ílli Jotséeke ájcútsihvu. ⁶ Átsihyí núpahyéjú 'Jacóóbó núpahyéju' némeíhyéjú úniúvú Jetsóó wáyéeevé juuváyí muha metsááneri pávyeenúúbe. Téjyúu tsúúca cójípñíneélléjucó meé. ⁷⁻⁸ Áanáacáa muha mepéé técoomívú majchó áhdovu. Áané hallúríhjáa teene Tsamáariá múnáalle téhejútú núpajñúvállekévaa Jetsóó néehíí:

—Muúlle, oke dijcho.

⁹ Áanéllíhyévaa neéle:

—¿Aca muhdú íivane oke núpacyo ú táúmeí Tsamáariá múnáalle o íjcyálleke jodíómuube u íjcyáabe? Muurá jodíómú tsá íhjuvátú Tsamáariá múnáama.

¹⁰ Áanéllíhyévaa neebe dílleke:

—Muurá Píívyéébema múhtsikye u wáájácuca téhdure oke ú táúmeíyá piáábó íñe uke núpacyo o táúmeídyu. Aaca uke ó ájcúiyá bohí nupácýovu.

¹¹ Áanéllíhyévaa neelle dííbyeke:

—¿Aca kiátú u úcújpacýóvú oke ú ájcúiyá teene bohí nupácýovu wáabyáúúbamáyé u íjcyáábejívári? ¹² Muurá íñe núpahyéjú pañéwu méíhdé múnáajpí Jacóóboúvú méhdivu pícyoíñuhéju. Téhejútúhjáa muurá ítsíímema íadóhéjutu téhdure íjyéemuke íchóhíjcyáabe. Aane ¿aca dííbyévú ehniíñevu uú?

¹³ Áanéllíhyévaa neébe:

—Áronáa téhejútú ádorómé tsííñe adópívyenúhi. ¹⁴ Áanetu óhdi íjcyané nupácýó ádome tsá mújyú adópívyenúityúne. Muurá o ájcúné nupácýó óuuvératu díityé pañe íjcyajpácýó díityéké ímíjpyetétsómé újcuú mújyú idsíjívéjúcóóityúne bóhi.

¹⁵ Áanéllíhyévaa neelle dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ané cána oke daacu téjpacýótú mújyú o adópívyenújúcóótuki, pane íñe núpahyéjívú tsííñe o tsájúcóótuki.

¹⁶ Áanéllíhyévaa neébe:

—Ané dítyájikéi duucúte.

¹⁷ Áanéllíhyévaa neéle:

—Tehdu o tájívállejíí kiá íjcyáábeke ó újcúteéhi.

Áanéllíhyévaa idyé neebe dílleke:

—Tehdújuco u néérone. ¹⁸ Áronáa muurá 5-mevákéjuco u tájiváne. Muurá ícyooca tsíjpiimáyéjuco u íjcyabe idyé tsá ímiá taji íjcyatúne. Áánéllii ímiáané u néé u tájívátúne.

¹⁹ Ehdúvaa Jetsóó dílleke néénéllii neelle dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, úbá mía Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi. ²⁰ Muuráhjáa múúha íhdé múnáaúvú éhbáu cámehbáutu Píívyéébeke dúúrúvahíjcyátsihdyu muha téhdure méduurúvahíjcyá dííbyeke. Aane ámuha jodíómú ¿íveekí ménehíjcyá apááñéeva Jerotsaréetu dííbyeke medúúrúváiyóne?

²¹ Áánélliihyévaa neebe dílleke:

—Muurá íhdícyátsihdyúrjúco ámuha dííbyeke medúúrúváíñe éévé tsúúca úújetéhi. Áánéllii tsáhájúco ámuha apátsihdyuré eene u nétsihdyuu, Jerotsaréetuu, íjcyane Méécááni Píívyéébeke medúúrúváityúne. Aane cáhawáá oke cahcújtsoj. ²² Muurá ámuha Tsamááriá múnáa ímíñeúvú mewáájácútúbeke méduurúvahíjcyáhi. Áánetu ihdyu muuha jodíómú ímí mewáájácútúbeke méduurúvahíjcyá ímiáané múúhaj tééveri míamúnáa pájtyetéíñe muha mewáájácúnélliihye. ²³ Aane muurá ímiáané Méécááni Píívyéébeke dúúrúvahíjcyámé ícyooca dííbyeke duurúváá íííbúuri. Tehdu dííbyeke medúúrúváne ímílleébe. ²⁴ Tsá muurá díbye íjpiíma íjcyatúne. Áábeke ihdyu óví múhdumé dúúrúvámé duurúvahíjcyá íííbúuri.

²⁵ Ehdúvaa Jetsóó néénéllii neéle:

—Tehdújuco, muurá ímiáané ó waajácú Críjto tsááíñe míamúnáake ípájtyetétsoki. Aabe ihdyu óví itsáácooca múúhakye ímíñeúvú waajácútsóhi.

²⁶ Áánélliihyée neebe dílleke:

—Muurá dííbyéjuco Críjto o íjcyabe íñe úúma o íhjuváne.

²⁷ Ehdúu dílleke díbye néenáa tsúúca muha méwajtsíhi. Aamée muha méullévenú díbye díllema íhjuváneeri. Aanée tsá muha tsáápíuba medíllotú íínerí dityétsí íhjuvájcatsíñe. ²⁸⁻²⁹ Átsihdyúu dílle Tsamááriá múnáalle tétsihvúré ílliyííhyó iwááoiñúne dsíneríyé ímunáácoomívú ípyéénemáhjáa neetéhi:

—Ámuúhaj, éhtsíhyi muubáhjáubá íjcyabe oke néé páneere muhdú o ícyahíjcyané kíatúhjáubá iwáájacúne. Tsáíjyu múu Críjto dííbye. ¿Cáhawáá metsu meúújetékij!

³⁰ Áánélliihyéhjáa tsáácunúmé múúha éllevu. ³¹ Áíjyúu dííbyeke muha méneerá díbyéi ímájchoki.

³² Áronáacáa neébe:

—Tsáhái o májchotúne. Íjcyané muurá ihdyu tamájchó ámuha mewáájacútúne.

³³ Áánélliihyée muha ménéjcatsíhi:

—Tsaatéubáhjané tsúúca dííbyeke májchotsóhi.

³⁴ Áánélliihyée neebe múúhakye:

—Muurá ihdyu teenéjuco tamájchódú néene okée wálloobe Píívyéébé wákimyéi o méénune muhdú díbye ímíllédú tene óóma ínjkévaki. ³⁵ Áánáa muhdú ámuha ménehíjcyá 4 nuhbávatúí bajtsóháñe maááhívétsoíñe. Cáhawáá meíté teene bajtsóháñe múúne kéémedu néeme míamúnáa ídátsó wágóóovéiyóné ímiájíjtó díityéké pájtyetétsóiyóné meúúbállétuca. ³⁶ Muurá teene bajtsóháñe ááhívétsohíjcyamédú néeme úwááboméré péhíjcyámé újcuú téene áhdo. Áhdure ditye úwaabóné cáhcujtsómé újcuú téene áhdó múijyú

idsijíwéjúcóóityúne bóhi. Ááneri bajtsó múnáama iñéevá ááhívétsohíjcyamédú néeme uwáábojte tsaméhjí ímíjyúúveéhi. ³⁷ Muurá tsaate néehí: “Tsaate bajtsóne néevá múúne tsíjtyeréjucó ááhívetsóne.” ³⁸ Aanée muurá ámúhake ó wallóó tehdu éhne múúne tsaate bajtsóne néevá tsíjtyeréjucó ááhívétsonédú néeme éllevu, tsúúcajáa tsaate úwaabójúcooróné cáhcújtsótúme éllevu ámuha tsiíne meúwaabóné botsíi tsaímiyéjucó dítye icyáhcújtsoki. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

³⁹ Mítamée téijyu teene Tsamááriátú tsáame cáhcujtsó Jetsóoke eenéhjáa dille ‘páneere muhdú o ícyahíjcyáné oke neébe’ néénéllíhye. ⁴⁰ Aamée néé díbyeke dítyémái díbye íjcyaki. Áánéllíhyée muha técoomíyí méijcyá míjcyoojícú. ⁴¹ Áijyúu éhniíñevu mítyame cáhcujtsó díbyeke díbye úwaabóné illéébónema. ⁴² Aamée néé díille imúnáálleke:

—Tsá apááñéré múúhakyée u néénetu muha mecáhcújtsótúne. Muurá tsúúca muha páñetu mélleebó díbye úwaabóne. Áánetu ímiááné muha mecáhcujtsó díbyejucó Críjto íjcyane míamúnáake Pájtyetétsoobe.

Tsáné ávyéjúúbé hájchikye Jetsóó bóhítsóne

⁴³ Átsihdyúu téhdune míjcyoojícútu muha mepéé Tsamááriá iñújítu Gariréa iñújivu. ⁴⁴ Aanée muha mepéhíjcyánáa Jetsóó néé Píívyéébé ihjyú uubálla múnáájpikye imúnaa ávyéjúúlléityúne. ⁴⁵ Áronáacáa Gariréa iñújiti múnáa ímí díbyeke waatsúcupejtsó Jerotsaréeríi pajtyeté wañéhjiri dítye úlléjénáa díbye méénúráityúronéhjí méénune íájtyúmínéllíhye.

⁴⁶ Átsihdyúu muha tsiíne méoomí Canáavu tétsihvúu nújpacyo bíínójpacyóvú díbye ípíívyéévétsooomívu. Áánacáhjáa tsaapi ávyéjúúbé hajchi Capenaóori íjcyaaabe cheméhi. ⁴⁷ Aanéhjáa tsúúca Jodéa iñújítu muha metsáame teene Gariréa iñújiríjyucó méijcyane díbye ávyéjuube iwáájácúne tsáá Jetsóó éllevu. Aabée néé díbyeke díbyema ihjyávú ipyééne díbye íllíkye íbóhíitso ávyeta dsíjiveríjyucó íjcyáábeke. ⁴⁸ Áánéllíhyée neebe díbyeke:

—Ámuha muurá tsá oke mecáhcújtsóityuró méénúráityúronéhjí o méénuhíjcyátuca.

⁴⁹ Áronáacáa neébe:

—Ávyéjúúbej, áronáa ihdyu hájchíwu dsíjívétúné hajchótá ícúí óoma tahjyávú péene bohíitso.

⁵⁰ Áánéllíhyée neebe díbyeke:

—Tehdújucó, tsúúca muurá ícyooca bohíjúcoobe daáchi.

Ahdícyane wa dipyej. Ahdújucóo díbye óómiñe díbyeke icyáhcújtsónema.

⁵¹ Aabéhjáa ihjyávú úújetéébeke íúnú múnáa népejtsóhi:

—Tsúúca daachi bohíjucóóhií.

⁵² Áánéllíhyéhjáa díllóobe múijyú díbye bóhíine. Áánéllíhyéhjáa néémeé:

—Íijyúijyu révoóvéébedi díbyeke pajtyéné áíívyéé.

⁵³ Ehdúhjáa dítye úúbállénetu ítsááveebe ávyetáa tééne ééveri Jetsóó díbyeke néene tsúúca ílli bóhíjucóóne. Áánéllíhyée téhdure pámeere ihyájkímú cáhcujtsó Jetsóoke.

⁵⁴ Ehdúu Jetsóó méénúráityuróné meenú Jodéa iñújítu muha Gariréa iñújivu meóómimye tétsihyi méijcyánáaaca. Téénemáa botsíi tétsihvu míjyúcuréi méénuube méénúráityuróne.

5

Íjpi vááúmeítyúúbeke Jetsóó bóíitsóne

¹ Ááné boonétúu muha tsiíne dííbyema Jerotsaréevu méuubámyenú wañéhjivu. ² Áánáacáa técoomíyí tsátsii ‘Obééjámú lleehówa’ némeítsíí úníuri nújpacyo páábáwu heeberéomú ihjyúrí ‘Betéjda’ némeííba. ³ Áábá hallúrí 5-wava nújúwáwuúné íjcyáwáhjí pañétú hállúvátuméhjí, úllétuméhjí, íjpi vááúmeítyuméhjí, téhmehíjcyá teeba nóhjííne. ⁴ Tsáijyúhjáa níjkyéji múnáajpi iñíityéne téébáwu nóhjihíjcyáhi. Aanéhjáa díbye nóhjiné boone tujkénúré éniivyéméjuco ímípyetéhíjcyáne. ⁵ Téijyúu íjcyaaabe díityé pañe ávyetáhjáa 38 pijcyábájuco chémehíjcyaaabe. ⁶ Aabée tódsiúcunúúbeke Jetsóó ííténe waajácú téhajchótájucó díbye chémehíjcyáne. Áábekée neébe:

—Muúbe ¿muhdúami ú íjcyaj? ¿A ú imíllé u bóhíine?

⁷ Áánéllihyé neébe:

Ééero Ávyéjuúbej, árónáa tsá o píívyetéhíjcyatú nújpacyo nóhjícooca íícúí tujkénú o éniívyéiyóne. Íhya ihdyu tsaate oke píááboca o éniívyéne ó bohíjúcúoyáhi. Tehdu o méénúyónáa tsijtye táíhdéré éniívyehíjcyáhi.

⁸ Áánéllihyé Jetsóó néé dííbyeke:

—Ané wa ílluréjuco eene dííhbotámá dípye dihjyávuj.

⁹ Ehdúu dííbyeke díbye néénemáyé tsúuca íbóhíine ííhbotámá péjúcoóbe.

¹⁰ Téijyúu wáyeéévejcóójí íjcyánáa díbye ííbotámá péene ávyéjuchte ííténe néé dííbyeke:

—Muúbe, tsá eene dííhbota íjcyooji wáyeéévejcóójí u tsájtyéítyuróne.

¹¹ Áánéllihyé neébe:

—Árónáacáne oke bóhíitsoobe néé téenema o péékií.

¹² Áánéllihyé neémeé:

—¿Aca muubá íjcyaaabe íveekí wáyeéévejcóójí uke táuhbáhi?

¹³ Árónáacáa tsá díbye wáájacújúcootú caabyé dííbyeke bóhíitsóné mítyané míamúnaa íjcyámé pañe Jetsóó íjcyánéllihye. ¹⁴ Ááné boonétúu Jetsóó dííbyeke duurúvájá pañe íájtyúmíibeke néehíí:

—Muúbej, tsúuca muurá ú bohíjúcúohíí. Aabe ímiááberéjuco díícyaco. Tsiíne ímityúné meenújúcohdí éhniíñevu íjcyane uke ípájtyétuki.

¹⁵ Ehdúu Jetsóó dííbyeke nétsihdyu péébéhjáa botsíi úúballé ímíñeúvú avyéjuchteké Jetsóó dííbyeke bóhíitsóne. ¹⁶ Ááné hallútúu imílleromé téijyuré Jetsóoke ídsíjívetsóne íveekíváhjáa wáyeéévejcóójí dííbyeke díbye bóhíitsóné hallútu. ¹⁷ Árónáacáa neebe díityéke:

—Muurá Llihíyó pájyuvaré meke píáábohíjcyádújuco o píaabóné íhdícyáijyúre.

¹⁸ Ehdúu díbye néene éhniíñevu díityéké tsárívyetsómé imíllerá dííbyeke ídsíjívetsóne. Tsáháa apáañéré taúhbaju néhdu wáyeéévejcóójí díbye íjcyátúné hallútú dítye dííbyeke dsíjívetsóityuróne. Téhdurée Píívyéébeke ícyáánívahíjcyáábé tujkévevu íjcyane díbye néhíjcyané hallútú imíllémé dííbyeke ídsíjívetsóne.

Ítye íjtsámeídyú Jetsóó méénutúne

¹⁹ Ehdúu éhniíñevuré dítye Jetsóoke pátsáíjcyónéllii neebe díityéke:

—Muurá ímiááné tsá Píívyéébé Hajchi o íjcyaaabe ñná o méénúityuró oore o íjtsámeidy. Muurá ihdyu Llihíyó méénúiyónéjuco o méénuhíjcyáne. ²⁰ Aabe oke iwáiyúnéllii waajácútsohíjcyá páneevúré muhdú imyéénúíñevu. Muurá tajtyééveri éhniíñevu tsíñehji díbye méénúneri ámuha méullévénúhi. ²¹ Muurá Llihíyó dsíjívemeke bóhiítsódú o ímíllémeke o bóhiítsoóhi. ²²⁻²³ Tsá muurá Llihíyó míamúnaa muhdú ícyahíjcyáné diityémá ímíbájchóityúne. Muuráhjáa oke neebe teene o méénu pámeere oke íavyéjútso dííbyeke íavyéjútsoódúre. Aane oke ávyéjútsoótúmé téhdure tsá diíbye okée wállóobeke ávyéjútsoótúne.

²⁴ Muurá ímiáánetúré ámúhake o néé íñe o néhijcyáné llééboome okée wállóobeke cáhcujtsómé mújyú ídsíjívéjúcóóityúne bóhi újcuíñe. Áámé hallurí tsáhájucó ñná íjcyáityúne. Muurá iwágóóóvéiyónetu tsúúca pajtyémé ímí Píívyéébema íicyáíñejcúvu. ²⁵ Ahdícyane ímiááné ámúhake o néé wágóóóvéiyómé Píívyéébé Hajchi o íjcyáábé uwááboju lléébóíñe éévé tsúúca úújeténe. Aane ímiááné cáhcujtsómé tsá wágóóóvéityúne. ²⁶ Muurá Llihíyodítyú tsááne mújyú medsíjívéjúcóóityúne bóhi. Áánevu oke ájcuube oke cáhcújtsómeke o ájcuki. ²⁷ Muuráhjáa Míamúnáajpidívú o ípívyéévéébeke neebe míamúnaa muhdú ícyahíjcyáné diityémá o ímíbájchoki. ²⁸⁻²⁹ Métsájúréevedí ehdu ámúhake o néeneri. Muurá ímiááné íéévé úújetéjy pámeere dsíjívéhíjcyámé íhñijkyénetu ijchívyéé pámeekéré o píúvácoóca. Áamedítyú ímiánéjcuú uráávyehíjcyámé tsáhájucó muhdú íjcyáityúne. Áánetu ímítyunéjcurée uráávyehíjcyámé ícúbáhráméíhi.

Ínetú Jetsóoke mewáájacúne

³⁰ Muurá tsá ñná oore táíjtsaméiyi o méénúityuróne. Okée wállóobe Llihíyóré oke néhdújuco míamúnaa muhdú íjcyanéjuco o néhijcyáne. Tsá oore o ímíllédú o méénuhíjcyatúne. ³¹ Muurá oore muubá o íjcyane o némeícyá tsá múha oke cahcújtsóityuróne. ³² Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóaa óhdityu nehíjcyá ímiáánéjuco muubá o íjcyane. ³³ Áábe éllévúu muurá ámuha tsaatéké méwallóó dítye óhdityu idílló dííbyeke. Áánéllihyée úúbáleebe ímiááne muubá o íjcyane. ³⁴ Áronáacáa tsá díbye úúbállénetúré o wáájácúmeítyú Píívyéébedítyú o tsááneé. Áronáa ihdyu o néé tehdújucóo óhdityu díbye néhijcyáné ámuha mecáhcújtsóne mepájtyeteki. ³⁵ Muuráhjáa ámúhake waajácútsoobe ímiá uwáábojívú ehne múúne peetéj téeveri tsíeméné maájtyumíné mewáájacúdu. Aanée díbye úwáábohíjcyáné muurá wahájchotaré ímí ámuha méíjtsúcunúráhi. ³⁶ Áronáa díbyée oke bóhówátsohíjcyáné éhniíñevu páñetu ó bóhówátсамéihíjcyá páneere okée Llihíyó níwaavéné o méénuhíjcyáne. Téénetu muurá ámuha méwaajácújucoorá ímiááneé oke díbye wállóone. ³⁷ Aabe ámuha maájtyúmitúroobe óhdityu nehíjcyá ímiáánéjucóo oke iwállóone. ³⁸ Áábé uwááboju tsá ámúhake úcáávehíjcyatú dííbyeke ámuha mecáhcújtsótúnéllíihye. ³⁹ Muurá ámuha mééévehíjcyará Píívyéébé waajácuháámí muhdú óhdityu néhijcyáné ámuha mújyú medsíjívéjúcóóityúne bóhi meújcuróki. ⁴⁰ Áronáa tsá ámuha meímíllétú oke mecáhcújtsóne óhdivu meíhvéjtsámeíñe téénevu ámúhake o ájcuki.

⁴¹ Áronáa tsá o íjyácunútú míamúnaa oke ávyéjútsoóiyóneri. ⁴² Muurá ó waajácú múhdurá ámuha menéeme Píívyéébeke mewáajyutúne. ⁴³ Muuráhjáa diíbyéjuco Llihíyó nééjuri ííñujívú o tsáábé uwáábori tsá ámuha meíícúvehíjcyatúne. Ááne eene tsijtye íííbúwaríyé ámuha éllevu itsááne

ihdityuré újcune úwáábóneriyé ámuha méíícúvehíjcyáhi. ⁴⁴ ¿Muhdú ámuha oke mecáhcújtsóiyá kiá eene ámuha tsamééré maávyéjútsócatsihíjcyáné íjcyánaáaca? Téeneriyé ámuha meíjcyame tsá meíícúvehíjcyatú apáábyéré íjcyaaabe Píívyéébe ámúhakye ávyéjútsóiyóneri. ⁴⁵ Aane méjtsúcunúdí ámúhá imítyú ámúhá hallúvú Llihíyoke o úúballeíñe. Muuráhjáa ihdyu Moitséeúvúré tsúuca ámúhá hallúvú úúballé dííbyé uwááboríi ámuha mepájtyetéíñe meítsúcunúhíjcyároóbe. ⁴⁶ Muuráhjáa díbye úwaabóné ímí ámuha mecáhcújtsoca idyé téhdure ímí oke ámuha mecáhcújtsóiyáhi. Muuráhjáa óhdityu íjcyáné uwááboju caatúnuhíjcyaaabe. ⁴⁷ Áané uwáábóo ámuha ímí mecáhcújtsómejíi ¿muhdú mecáhcújtsóiyá ámúhakye o néhíjcyáne? Ehdúu neebe Jetsóo.

6

Majcho mítyamedívú Jetsóo úújetétsóne (Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Rc 9.10-17)

¹ Áané boonétúu dííbyema muha mepéé Gariréa unéu tsaúúré ‘Tibéeria’ némeíú tsiñéjcvu. ² Áijyúu mítyane míamúnaa múúhakye úraavyé méénúráityuróné chéméméhjike díbye bóhíitsohíjcyáné íajtyúmínéllíihye. ³⁻⁴ Téijyúu pajtyeté wañéhjí tsúuca llééváiñáa muha caméhbaúvú mepéeme téhbaú déjucóvú meúújetétsihvu ácúúveébe. ⁵ Áánemáa diitye míamúnáake ííténe neebe Perípeke:

—¿Aca kiátú íñe majcho méújcuú íjtyéke memájchótsoki?

⁶ Ehdúu neebe muhdú dííbyeke díbye íáñújcuki. Waajácúroobée muhdú imájchótsoíñé diityéke. ⁷ Aanée díbye díllónéllíi Perípé néehíi:

—Muurá 200-jívamá majcho meújcuróné tsá úújetéityuró diityédívú áyánéwuújí maájcurónáaca.

⁸⁻⁹ Áánéllíihyé Tsímóo Péedoró nahbe Aderée néé Jetsóoke:

—Áánúwúudíhya 5-hova tsebáádatu méénúmeíñe paáhóónema míityétsi amóóbemútsi. Áronáacáubá tsá tene úújetéityuró áyámedívujíivari.

¹⁰ Áronáacáa Jetsóo néehíi:

—Méne pámeere íáhcúbaki.

Ahdújucóo muha menéénéllíi ditye áhcubáné 5,000-meváubáhjáa íjcyame.

¹¹ Aabée teene páahóóné íékéévéne téhdujtsó Píívyéébeke. Áánemáa múúhakye díbye ájcune muha méwajtú pámeekére. Áhdurée amóóbemútsikye muha mewájtune úújeté pámehdívúre. ¹² Aanée pámeere tsaímíyé óóvéne boone múúhakye neébe.

—Cóeene mepíhcyú tene iwágóóóvétuki.

¹³ Ahdújucóo pátyeevéne muha mepíhycúné 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe.

¹⁴ Ehdúu méénúráityuróné Jetsóo méénune íajtyúmíne tsaate néjcatsíhi:

—Ímíáánéha dííbyéjucó áánu Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi éhneváa ííñujívú tsááiíbye.

¹⁵ Áánemáa imíllerómé peecúteré dííbyeke páñétúejpi ávyéjúúbedívú ípícyoóne. Aanée iwáájácúne múúhadítyú iiye peebe caméhbaúvu.

Nújpácyó hallúrí Jetsóo úllene (Mt 14.22-27; Mc 6.45-52)

¹⁶⁻¹⁷ Áané íijyúnúvúu muha dííbyé mamýmú mepéé mííneri Capenaóovu tsíñejcúéuri íjcyácoomívu. Áijyúu tsúuca péjcohrejuco néénáa tsá Jetsóo

múúhama íjcyatúne. ¹⁸ Áánáacáa mítyane nohji ávyétá ihnáhó kíjyeba íjcyáneri. ¹⁹ Aamée muha píinéuríjyucó meíjcyame máájtyumí díbye tsááne nújpacýó hallúrí úllebére múúhá tujkévetu. Áánerí muha méíllityéhi. ²⁰ Árónáacáa neebe múúhake:

—Oóre, méíllityédíñe.

²¹ Áánéllihyée muha méujcú dílbyeke mííne pañévu. Aamée tsúúca muha méúújeté muháa mepétsihvu.

Jetsóoke míamúnaa néhcóne

²² Ááné tsijcyóójíhjáa múúha déjuvu ítsaavémé apáámíree mííne íjcyámíri muha mepéemema Jetsóó péétune. ²³ Áánáacáhjáa tsímíhji Tibéeriá cóómityu tsámíhji wajtsí díbyeé Píívyéébeke ityéhdújtsóne áyaróné majcho mítyámedívú úújetétsótsíj pííhívu. ²⁴ Aanéhjáa tétsihyi dílbyeke íájtyúúmítúnéllíi témíhjíri péeme múúha déjutu Capenaóovu dílbye néhcóvu.

Medsíjivéjucóóityúne bóhívu meke Jetsóó ájcune

²⁵ Aamée tsúúca múúhadívú úújetémé dílbyeke nééhií:

—Uwááboóbej, ¿acáa múijyúrá u tsáá íllevu?

²⁶ Árónáacáa neebe díityéke:

—Ímíáané ámuéhake o néé ámuéhake o májchótsónéllíihyére oke ámuha menéhcohíjcyáne. Tsá ámuha oke menéhcohíjcyatú méénúráityúronéhjí o méénune íiná nééiyóné ámuha mewáájacuki. ²⁷ Tsá múu íjyáacunútú majchóri múhajchótá ámuha téene tájpi meíjcyáíñerííjivari. Múu táuwáabori íjyáacunú teene majchódú néene múijyú ámuha medsíjivéjucóóityúne bóhí meújcúíñeri. Áánevu muurá ámuéhake o ájcu Llihíyó oke meménuube míamúnáájpidívú ó ípívyeevéhi.

²⁸ Áánéllíihyée nééme dílbyeke:

—¿Aanéhaca muhdú muha Píívyéébe ímilléne méméénúiyáhi?

²⁹ Áánéllíihyée neebe díityéke:

—Muurá ímíleebe okée díbye wállóónéllíi ííñujívú o tsáábeke ámuha mecáhcujsóne.

³⁰ Áánéllíihyée néémeé:

—¿Aca íiná díwákímyéi? Ané cána méénúráityuróné meenu uke muha mecáhcujtso dílbyéjucó míamúnáake pájtyetétsóíibye u íjcyane. ³¹ Muuréváhjáa múúhá ihde múnáaúvú manáa májchóhíjcyá ííneubára píívyétúné ííñujíri íjcyácoóca. Muurá Píívyéébe waajacúháámítu nééneé: “Píívyéébe díityé éllevu majcho dójcsótsó níjkyéjitu.”

³² Ehdúu Jetsóoke dítye néénéllíi neébe:

—Ímíáanéjucóo Moítséeúvú tsá díityéké ácuéhíjcyatú majchóvú téijyu. Muuráhjáa ihdyu Llihíyóré dócótsohíjcyá díityé éllevu teene ‘manáa’ némeíñe májcho. Aabe muurá ímíllé ámuéhake íajcune teene majchódú néene múijyú ámuha medsíjivéjucóóityúne bóhívu. ³³ Muuráhjáa teene majchódú o néébeke níjkyéjitu oke wállóobe ííñujívú míamúnáake téene bóhívu o ájcuki.

³⁴ Áánéllíihyée nééme dílbyeke:

—Ávyéjuúbej, ané ihdyu múúhake pájyuvaré dáacuhíjcyá téeméne májchotu.

³⁵ Áánéllíihyée neébe:

—Oo muurá teene majchódú o néébe múijyú medsíjivéjucóóityúne bóhívu ó ajcúhi. Aane ímíáané oke cáhcujtsómé tsáhájucó muhdú éhnííñevu

tsaímíyé ijcyáíyóneri ijtsámeítyú éhne múúne memájchóne maádóne tsiíñe maáiyabáávatémé memájchóíyóneri maádóíyóneri meíjtsámeídyu. ³⁶ Áronáa ihdyu íñe ámúhakyé o néhijcyádú ¿íveekí ámuha tsá oke mecáhcújtsotú ímiááné diibyéjuco o íjcyáábeke tsúúca ámuha oke maáiyúmiróme? ³⁷ Muurá Llihíyó nééjuri oke cáhcújtsómeke tsá o cátúhtsóítyuróne. ³⁸ Tsáháa níjkyéjitu oke dibye wállóotú o ímilléné o méénuki. Muuráhjáa ihdyu o tsáá oke dibye táuhbáné o méénuki. ³⁹ Aabe tsá ímíletú ópée o pájtyetétso óhdivu dibye íhvéjtsómedítyú tsaate wágóoovéne. Imíleebe páneere nihñéétsihvúré tsíhdyuréjuco ímíbáávyécooca páneere pájtyeténe. ⁴⁰ Muurá imíleebe okée dibye wállóobeke cáhcujtsómé mújyú idsíjívéjúcóóítyúne bóhí újcune. Muurá dsíjívémeke ó bóhíitsoó páneere tsíhdyuréjuco ímíbáávyécooca.

⁴¹⁻⁴² Ehdúu Jetsóó majchódú néébe níjkyéjitu itsááne diityéké néénetu dííbyeke cáhcújtsotúmé dííbyedítyú nééhií:

—Áánerá aabye Jotséé hajchi Jetsóó wájácú cáánímútsikye menéébe ¿muhdú íivane néé níjkyéjitu itsááneé?

⁴³ Áánéllihyée neebe diityéke:

—Ayécó óhdityu ámuha meíhjyuváne. ⁴⁴ Muuráhjáa Llihíyó oke wállóobe míamúnáake óhdivu íbúwájtsótuca tsá múha pájtyetétyuróne. Aane muurá oke cáhcujtsómé dsíjívémeke ó bóhíitsoó páneere tsíhdyuréjuco ímíbáávyécooca. ⁴⁵ Muurá Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáájpi waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébere diityéké úwaabóhi.” Ehdú dibye úwaabóné lléébome oke úraavyéhi.

⁴⁶ Áronáa tsá múha ájtyúmitú dííbyeke. Apáábyéré ihdyu ó ájtyumí dííbyeke dííbyedítyúu o tsáánéllíhye. ⁴⁷ Aane ímiááné ámúhakyé o néé oke cáhcujtsómé tsúúca újcune mújyú idsíjívéjúcóóítyúne bóhi. ⁴⁸ Áánevu majchódú o néébe ó ajcúhi. ⁴⁹ Muuráhjáa ámúhá íhdé múnáaúvú íñéubará píívyétúné iíñújiri íjcyácooca ‘manáa’ némeíñe májchorómé dsíjívehíjcyáhi. ⁵⁰ Áánetu íñe ícyooca ó ihjyúvahíjcyá tsííñere níjkyéjiene íjcyáne májchori, teene májchome mújyú dsíjívéítyúne májchori. ⁵¹ Aabe ó ijcyá teenée majchódú o néébe níjkyéjitu o tsáábe míamúnáake bohíívú o ájcuúbe. Aane bohíívú o ájcuube míamúnaa ípájtyeté ó dsíjívééhi. Áánéllii táuwaáboju majchódú nééne cáhcujtsómé tsá mújyú dsíjívéjúcóóítyúne.

⁵² Ehdúu Jetsóó néénetu tsaate múhdurá íjtsámeíñe néjcatsíhi:

—Íináami aabye ehdu meke nehíjcyaj. ¿Aca muhdú meke íhyéecovu dóótsóíyoóbe?

⁵³ Áánéllihyée neebe diityéke:

—Muurá ímiááné Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébe héécó dóótume tsá újcúityú mújyú idsíjívéjúcóóítyúne bóhi. Téhdure tátyujpácýó ádotúmé tsá újcúityú tééne bóhi. ⁵⁴ Áánetu ihdyu táhyéeco dóóme téhdure tátyujpácýó ádome újcuú tééne bóhi. Muurá oke cáhcujtsómé dsíjívémeke ó bóhíitsoó páneere tsíhdyuréjuco ímíbáávyécooca. ⁵⁵ Muurá tájpi ímiá májcho. Áhdure tátyujpácýó ímiá ádo. ⁵⁶ Áánéllii téneecu óóveme ímí óóma nahbévájcatsíhi. ⁵⁷ Muurá Llihíyó okée wállóobe ímiááné íjcyáhi. Áábe tájpi ó ícyahíjcyáhi. Áánéllii oke cáhcujtsómé tatyájpí íjcyáhi. ⁵⁸ Ehdú íñe ó nehíjcyá tsííñere májchoma níjkyéjitu o tsááneé. Aane májchome újcuú mújyú idsíjívéjúcóóítyúne bohí. Tsá ‘manáa’ némeíñe májchódú tene néétu éhnée méíhdé múnáaúvú teene májchorómé dsíjívehíjcyáne májchódu.

59 Ehdúu Jetsóó úwaabó Capenaóovu pihcyáávéjá pañévu.

Medsijivéjúcóóítyúne bóhi meújcúne uwáábo

60 Aanée muha meíjcyarómé mewáájácútúnéllii ménéjcatsíhi:

—Tsáháubá múha lléébóítyuró muhdú tuhúwu dibye úwaabóne.

61 Ehdúu téenetu muha meíhjuváné iwáájácúne neebe múúhakyé:

—¿A múhdurá ámúhakyé pajtyéné o úwaabóne? 62 Awááréjucóubá Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe ámuha meííteneríyé cáamevu ópée o tsáhullévú o pééca múhduréjuco ámuha meíjcyáiyóne. 63 Muurá ihdyu Píívyéébé Apííchoj téeveríyé meújcú múijyú medsjivéjúcóóítyúne bóhi. Tsá meere teene meújcútyuróne. Aane íñe ámúhakyé o nehíjcyáné Píívyéébedítýú tsááne ímiááne meke ajcú téene bóhiívu. 64 Áronáa íjcyámé tsaate ámúhadítýú teene icyáhjútsóiyóné ímíllétúme. Ehdúu neebe Jetsóó íhdéjuco caatyé dííbyeke cáhcújtsóiyúné iwáájácúnema. Áhdurée waajácuube íhdéjuco caabyé dííbyedívú méénútsoíñe. 65 Áanélliihyée neébe:

—Ehdúu míamúnaa múhdurá néene o wáájácúne ó nehíjcyá Llihíyó óhdivu íbúwájtsótuca múha pájtyetétýuróne.

66 Ehdúu dibye nétsihdyu múúhama péhíjcyámedítýú mítyame ílluréjuco dííbyeke íhvéjtsóne pééneé. 67 Áánetúu múúhakyé neébe:

—¿A téhdure idyé ámuha méimíllé oke meíhvéjtsóne óhdityu mepééneé?

68 Áanélliihyée Tsimóo Péédoro néehíi:

—Ávyéjuúbej, ¿aca múhdivú muha mecátsípáávéne uke meíhvéjtsóiyá apáañéré díuwaáboju múijyú medsjivéjúcóóítyúne bóhiívu meke ajcúnáaaca?

69 Muurá muha tsúuca uke mecáhcujtsóhi. Aame muha méwaajácú ímiááne dííbyéjuco Píívyéébé Hajchi míamúnáake u pájtyetétsoobe Críjto u íjcyane.

70 Áanélliihyée neebe múúhakyé:

—Muuráhjáa ámúhakyé ó ujcú ámúhakyé o mámyénuki. Áronáa íjcyaaabe tsaapi ámúhadítýú ímítyuube ávyétá naavéné íjcyáabe.

71 Ehdúu Jetsóó néé Tsimóo hajchi Jóódake íñéerone múúháejpi íjcyároobéhjáa dííbyedívú méénútsoíñe iwáájácúnema.

7

Íñahbémú Jetsóoke cáhcújtsotúne

1 Áané boonétúu muha Jetsóoma mépehíjcyá pahúllevaré Gariréa íiñújiri. Tsáháa dibye ímíllétú Jodéa íiñújiri íjcyane téhulle ávyéjútée dííbyeke dsíjívétsóllehíjcyánélliihye. 2-3 Áronáacáa téijyu ‘nújuwááne wañéhji’ némeíñé lleevárijyucó íjcyánéllii íñahbémú néé dííbyeke:

—Wa bo ihdyu dipye Jodéa íiñújivú ukée cáhcujtsómé téhulle íjcyame íajtyúmi méénúráítýurónéhjí u méénuhíjcyáne. 4 Muurá ehdu nénehji méénuhíjcyaaabe tsá téévénéúvú méénúítýuró dííbyeke pame wáájácúne íimílléhajchííjyu. Aanéjiva wa ihdyu méénuhíjcyá uke míamúnaa iwáájácuki.

5 Ehdúu íñahbémú Jetsóoke néé dííbyeke téhdure icyáhjútsótúnélliihye.

6 Áanélliihyée neebe díityéke:

—Áronáa téhullévú o pééíñe éévéi tsá úújetétúne. Ámuha ihdyu mépiivyété íhdícyáijyuré téhullévú mepééneé. 7 Muurá ámuha tsamééré íji múnaa meíjcyame tsá metsárílléjcatsítýú tsaahdúré ámuha menéénélliihye. Áánetu oke

tsaríllémé ditye ímityúné ícyahíjcyáné diityédívú o bóhówátsohíjcyáné hallútu.

⁸ Áánéllii wái ámuháyé méuubámyenuj. Óví ihdyu taéévé úújeté o péékií.

⁹ Ehdúu Jetsóó íñahbémuke íñééne coévá tétsihvúré Gariréá iññújivu.

Wañéhjiri Jetsóó íjcyane

¹⁰ Aabée bóónétúí íñahbému déjutu teene wañéhjivu péébema muha mepééhií. Áronáacáa tsá boohówáneúvu díbye úújetétúne. Wáájácúratúné tétsii dííbye. ¹¹ Áijyúu ávyéjute néhcohíjcyá dííbyeke. Dílohíjcyámé pamévakéré caabyé díbye íjcyane.

¹² Áábedítýúu míamúnaa ihjyúvahíjcyá páhduvé. Tsaaté nehíjcyá ímiáábé díbye íjcyane. Áronáacáa tsijtye nehíjcyá ímityuube íjcyabe íllure míamúnáake állíhíjcyáne.

¹³ Ehdúu dííbyedi téévénéúvúré ihjyúvahíjcyámé ávyéjutedí íllityénema.

¹⁴ Aabée Jetsóó wañéhjí pínéévénaa duurúvájá pañévú úwaabóhi. ¹⁵ Aanée imíwu díbye úwáábóneri diitye ávyéjute iúllévenúne néé dííbyedítýu:

—¿Aca kiátú aadi ehdívaíñé wáájacúné waajácúháámíubáree íítehíjcyáábejívari?

¹⁶ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Tsá oore táábúwá íjtsaméityu o újcune o úwáábotúne. Muurá ihdyu okée wállóóbé úwáábóré teéne. ¹⁷ Aane cáhawáá óví díbye ímillédú íjcyame waajácú kiátú tsáané úwáábó o méénuhíjcyáne. ¹⁸ Muurá tsaate íhdityúré iújcune úwaabó diityéke míamúnaa íávyéjútsokiye. Áánetu ihdyu okée wállóóbeke íávyéjútsoné ímillémé ímiáané tehdújuco úwáábohíjcyáne.

¹⁹ Muuráhjáa Píívyéébe muhdú ámuha meíjcyáíñé taúhbajúvú ámúhakey ajcú Moitséeúvuj téeveri. Áronáa muurá tsá ámuha tsaatéubaré tene néhdu meíjcyatúne. Aame ¿ííne hallútú ámuha méimíllé oke mellííhyanúne?

²⁰ Áánélliihyée tétsii íjcyame néé dííbyeke:

—Naavénéhaca dípañe. ¿Aca múha uke ímíllé illííhyanúne?

²¹ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Ááneráhjáa tsáneere wáyeéévejcóójí tsáápiikye o bóhítsóné múhdurá ámúhakey pajtyéhi. ²² Áronáacáa muurá Píívyéébe Moitséeúvuj téeveri méénútúróné taúhbaju ámúhá íhdé múnáaúvú méénuhíjcyádújuco wápíj tsíiméneke ámuha tsáijyu wáyeéévejcóójí íjcyaróné mekíhdyahírótsóhíjcyáne. ²³ Ehdú muurá téhdure ámuha méméénuhíjcyá tsáijyu wáyeéévejcóójí íjcyaróné teene taúhbaju ámuha mewáágóótuki. Aame ¿íveekí muhdú ámuha menééne óhdi méijyácunúhíjcyá tsáápiikyéree téjcooji o bóhítsóné hallútu? ²⁴ Tsá múu peecútéré tsáápiikye ‘íllu uú’ néétune. Ímiáané múu díbye íjcyanéjuco nééneé.

Muubá íjcyane Jetsóó nééneé

²⁵ Ehdúu Jetsóó néénéllii Jerotsarée múnaa néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áábyeke ditye néhcohíjcyatú ídsíjívétsoki? ²⁶ Áróóbeke ¿keená tsaatéubaré íná nééneé? Áánélliihyéubá bo ávyéjute íjcyarómé cáhcujtsó ímiáané dííbyéjuco míamúnáake pájtyetétsóíibye Críjto díbye íjcyane.

²⁷ Áronáacáubá tsá dííbye íjcyatúne. Muurá méwaajácú kiá múnáajpí díbye íjcyane. Muurá ihdyu míamúnáake pájtyetétsóíibye tsáácooca tsá múha wáájácúityú kiátú díbye tsááneé.

²⁸ Ehdúu Jetsóodítýú ditye íhjuváne iwáájacúne duurúvájá pañévú iúwáábótsihvu neébe:

—¿A ámuhává éhne méwaajácú kiá múnáajpi o íjcyane? Áronáacáa tsá oore táííbúwaríyé o tsáátune. Muuráhjáa o tsáá ímiáábé íjcyáábeke ámuha mewáájácútuube oke wállóónéllíihye. ²⁹ Áánetu ihdyu ó waajácú dííbyeke okée wállóóbeke.

³⁰ Ehdúu Jetsóo néené hallútú imíllerómé dííbyeke iékeevéne. Áronáacáa tsá ditye ékéévetú iéévéi úújetétúnéllíihye. ³¹ Áróóbekée tsijtye mítyame cáhcujtsómé néjcatsíhi:

—¿Aca íhya tsijpi itsáaca áánú ehniíñevu méénúráítyúronéhjí méénúiyáhi?

Paritséómú Jetsóo éllevu ekééve múnáake wállóone

³² Aanéhjáa díbye méénuhíjcyánéhjíri míamúnaa íhgyúvahíjcyáné paritséómú lleebóhi. Aanéhjáa múhdurá llúúvájte avyéjútémá díityéké pájtyénéllíi wallóómé duurúvájá tehméjteke dííbye éllevu ditye iékéévéébeke itsájtyeki.

³³ Aamée dííbyedívú wájtsínáa pámeekéré neébe:

—Tsá ámuháma múhajchótá o íjcyáítyúne. Muurá wahájchotaré o íjcyátsihdyu ó oomíjyúcoó okée wállóóbe éllevu. ³⁴ Áijyu muurá ámuha oke menéhcóromé tsá maájtyúmíityú kiá o íjcyáhullévú ámuha meúújetéítyúrónéllíihye.

³⁵ Áánéllíihyé tsaate néjcatsíhi:

—¿Aca íhya kiávú péébeke maájtyumíjycóóityúné eene neébe? Íhya mityá íñe kiáhjí tsííñe íiñúji múnáa pañe memúnaa jodíómú mújtáme éllevíréjuco díbye pééíñe. ³⁶ ¿Aca íhya tsáma muhdú nééíñe eene meke neebe dííbyeke menéhcóromé díbye íjcyáhullévú meúújetéítyuróne?

Píívyéébé Apííchó Jetsóoke cáhcújtsómé pañévú úcaavéne

³⁷ Aanée nihñéejcóójiréjuco tsúuca teene wañéhjí pájtyéijcyóójí Jetsóo kéévánécoba nééhií:

—Tsaate ádópivyémé taéllevu metsa o íjchoki. ³⁸ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééne oke cáhcújtsómé íbuúúné pañévú téhiñe ípívyééveíñe íñujpácýó bohíívú ájcúnéj tehíñe.

³⁹ Ehdúu nehíjcyaaabe dííbyeke cáhcújtsómé pañévú Píívyéébé Apííchó úcaavéne díityéké tükévéjtsóíñe íñééiyóne. Áronáacáa tsáhái téijyu tene tsááiñe éévé úújetétú dííbyéé Jetsóo teene wállóóíbye íavyéjuvúi óómítyúnéllíihye.

Pahdúváré Jetsóodítyú míamúnaa íjtsámeíñe

⁴⁰ Aanée tsaate díbye íhgyuváné illéébóne nééhií:

—Ímiáánéha dííbyéjuco aabye éhneváa Píívyéébé íhgyú uubáalle múnáajpi tsááiíbye.

⁴¹ Téhdurée tsijtye nééhií:

—Dííbyéjuco muurá aabye Críjto éhneváa míamúnáake pájtyetétsóííbye.

Áronáacáa tsijtye nééhií:

—Áronáa Gariréa íiñúji múnáajpi tsá Críjto íjcyáítyuróne. ⁴² Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééne Dabííúvúj tsiiménémúhaabe díbye íjcyáiñe dííbyeúvúhjáa ícyahíjcyacóómí Berée múnáajpi.

⁴³ Ehdúu míamúnaa páhdúváré íjtsámeí Jetsóodítyu. ⁴⁴ Áijyúu tsaate imíllerá dííbyeke iékeevéne. Áronáacáa tsá ditye tehdu méénutúne.

Ávyéjajte tsá Jetsóoke cáhcújtsótúne

⁴⁵ Aanée díitye duurúvájá tehméjté dííbyeke iékééve tsáárome íevejteré oomíhi: Aaméhjáa díitye paritséómuma llúúvájte avyéjútédívú úújetémeke népejtsóme:

—¿Kiávújuco dííbyej? ¿Íveekí tsá ámuha metsívatúne?

⁴⁶ Áánélliihyéhjáa néémeé:

—¿Muhdú íiné hallútú méékééveé túútaváné íhyyúváábekéjívvari? Tsá muurá múha mújyú tehdu íhyyúvatúne.

⁴⁷ Áánélliihyéhjáa nééme diityéke:

—Áánélliihyéha íllure ámuha dííbyedívú máállítsámeíhi. ⁴⁸ Tsá muurá avyéjunte íjcyáromedítýú tsaatúbaré cáhcújtsotú dííbyeke. Téhdure muha meíjcyaromé tsá mecáhcújtsotúne. ⁴⁹ Apáámyéré ihdyu ímityúme Píívyéébé taúhbaju wáájacutúme íjtsúcunú diibyéjuco Críjto íjcyane.

⁵⁰⁻⁵¹ Ehdúhjáa ditye néénélli diityéejpi Nicodéémó tsápejcóo Jetsóoke ááhívéjeebe néé diityéke:

—Muurá taúhbaju néé tsá peecutére tsáápihdívú meícúbáhrátsóityú dibye íiná méénune ímíñeúvú mewáájacútúhajchíjyu.

⁵² Áánélliihyéhjáa nééme dííbyeke:

—¡Úbá bo téhdure Gariréa ííñúji múnáajpij! Cáhawáa Píívyéébé waajácuháámí dehve u wáájacu tsá muurá Gariréa ííñúji múnáadítýú dííbyé ihyyú uuballe múnáajpi íjcyaiñé némeityúne. ⁵³ Ehdúhjáa dííbyeke íñéene íhyyáhañévuréjuco ditye pééneé.

8

Ihdícýámema ícyahíjcyáne wáalle

¹ Áánetúu Jetsóoma muha mepéé oríívo bájú íjcyátsihvu. ² Aamée idyé tsíjcyooji tsiíñe muha méoomí duurúvajúvu. Átsihvúu míamúnaa dííbyedívú píhcyáávemeke íacúúvéne úwááboóbe.

³ Áánáacáa taúhbájú uwáábojtémá paritséómú tsivá ájyúma íjcyárolle tsíjpiima íjcyáalleke ityúvááolleke. ⁴ Áálekée Jetsóo tééjá pañe íjcyáábe éllevu itsájtyéne dííbyeke néémeé:

—Uwááboóbej, áámye ájyúma íjcyárolle tsíjpiima íjcyáalleke muha métuvááóhi.

⁵ Muuráhjáa Moitséeúvú taúhbaju néé ehdu nééne walléémuke medsíjívétsoíñé néwayúúnevu maáámúneri. ¿Ácooca muhdú u néé téénetu?

⁶ Áánélliihyéé íllure icyánóóvéne íhyójtswari caatúnuube ííñúji. Ehdúu Jetsóoke nééme muhdú dibye nééne dííbyé hallúvú íúúbálléroki. ⁷ Aanée éhniíñevuré ditye dillónélli icyánohjúcunútsihdyu neébe:

—Ané óví ihdyu amúhadítýú mújyúubá ímityúne méénuhíjcyátuube áámútujkénú díílleke.

⁸ Ehdúu íñéene tsiíñe icyánóóvéne caatúnuube ííñúji. ⁹ Aanée ehdu dibye néerónáa waajácúme ímityúme íjcyane. Aamée ílluréjuco tsáápiitsadí péécunúne. Tujkénúu kéémejte péécunúhi. Áané boonée íiyéjuco dille cóevané tétsihvu Jetsóo únúvu. ¹⁰ Aanée Jetsóo icyánohjúcunútsihdyu íitécunú íiyéjuco tétsihyi íjcyáalleke. Áálekée neébe.

—¿Aca kiávújuco íñe díhyallúvuné úúballéme? ¿A tsá íñe uke muhdú ditye méénúityúne?

¹¹ Áánélliihyéé neéle:

—Íhya tsáhaj.

Áánélliihyéé idyé Jetsóo néehí:

—Téhdure o íjcyároobe tsá muhdú uke o méénúityúne. Ahdícýane wa dipyej. Tsiíñe ihdyu ímityúne meenújúcohdíñe.

Ímiáájuvu míamúnáake Jetsóó wáájácutsóne

¹² Ááné tsiíjyúu tsiíñe míamúnáake úwááboobe nééhií:

—Muurá peetédu o néébe ííñújiri o Íjcyáábej téeveri míamúnaa ímiá uwááboju waajácuú peetédu nééne bohíivú diityéké ájcune. Aane oke cáhcujtsómé tsáhájucó éhne múu cúúvétsihyi Íjcyadu ímítyúné pañe Íjcyatúne.

¹³ Áánéllihyée paritséomú néé dííbyeke:

—¿Aca íveekí eene ehdu uure ú némeíhi? Tsá muurá múha uke cáhcújtsóityuróne.

¹⁴ Áánéllihyée neébe:

—Áánerá ímiáané o nééhií. Muurá ó waajácú kiátúhjáa o tsáhullévú o pééíñe. Aane tsá ámuha mewáájácutúne. ¹⁵ Muurá míamúnáa íjtsaméiyé ámuhá pañe Íjcyánéllii ehdu óhdityu ámuha méjtsámeíhi. Áánetu ihdyu tsáhái ícyooca múhdityú o néétu muhdú ditye Íjcyane. ¹⁶ Muurá muhdú míamúnaa ícyahíjcyané diityémá o ímíbájchoca ó nééiyá ímiáánéjuco muhdú ditye ícyahíjcyáne. Áronáa tsá oore o méénúityuróne. Okée wáalloobe Llihíyoma muhcsi méméénúiyáhi. ¹⁷ Muurá ámuhá taúhbaju néé míityétsi íiná pájtyene úúbállécooca mecáhcujtsóne. ¹⁸ Ahdu muurá íñe ó némeíhijcyá ímiááné muubá o Íjcyane. Áábeke oke Llihíyó waajácú okée wáalloóbe.

¹⁹ Ehdúu Jetsóó néénéllii nééme dííbyeke:

—¿Aca kiá diibye Díícyááníí?

Áánéllihyée neébe:

—Oke ámuha mewáájácutúmejíí méwaajácúiyá Llihíyoke. Muurá oke ámuha mewáájácuta téhdure méwaajácúiyá dííbyeke.

²⁰ Ehdúu Jetsóó úwaabó duurúvájá pañe Píívyéébé ícúvé dsíidsi pícyámeíhíjcyátsihyi Íjcyámeke. Áróobekée téijyu tsá múha ékéévetú íéévéi úújététúnéllíhye.

Jetsóoke cáhcújtsotúmé tsá úújetétyú dííbyedívu

²¹ Ááné boonétúu idyé tsiíñe neebe diityéke:

—Tsúúca muurá ámuhadityú o péjúcoóhi. Áábeke ámuha oke menéhcóromé tsá maájtyúmíityúne. Ámuha médsíjiveé ámuhá ímítyuháñe ímíbáavyetúmere. Áánéllii o péhullévú tsá óhdivu ámuha meúújetétyúne.

²² Ehdúu Jetsóó néénéllii tétsihyi Íjcyame néjcatsíhi:

—Dsíjívétsámeíiibyébáhaja. Íjcyátúnéllii neebe dííbyedívú meúújetétyúne.

²³ Áánéllihyée neebe diityéke:

—Ámuha muurá míamúnaa íji múnáare. Áánetu tsá íji múnáajpi o Íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu níjkyéjitu o tsááhií. ²⁴ Áánéllii ámuhakye o néé diibyejuco míamúnáake o pájtyetétsóobeke cáhcújtsotúmé ímítyú ímíbáavyetúmeré dsíjiveíñe.

²⁵ Áánéllihyée nééme dííbyeke:

—¿Aca muubá uú?

Áánéllihyée neébe:

—Muurá tsúúca ámuhakye ó nehíjcyá muubá o Íjcyane. ²⁶ Aane téhdure múhdurá ámuha meícyahíjcyané ámuhakye ó nééiyáhi. Áronáa okée wáalloobe ímiáábé Íjcyánéllii oke díbye néénere ámuhakye ó nehíjcyáhi.

²⁷ Ehdúu Jetsóó Cááni Píívyéébedityú diityéké úúbálleroné tsá ditye wáájácutúne. ²⁸ Áámekée idyé neébe:

—Muurá Míamúnáájpidívúu o ipívyéévéébeke páwachékevu ámuha mewátyétyéhcúcooca botsíi méwaajácuú muubá o íjcyane. Tsá táíjtsamétyúré o újcune ámúhake o nehíjcyatúne. Muurá ihdyu Llihíyó oke néenere ó nehíjcyáhi. ²⁹ Muurá diibye okée wálloobe tsá kiá óhdityu íjcyatúne. Aabe tsá oke íhvéjtsotú díbye ímilléné o méénuhíjcyánéllíihye.

³⁰ Ehdúu díbye néenetu mítyame cáhcujtsó díbyeke.

Naavénééjte

³¹ Áámekée neébe:

—Muurá íñe ámúhake o nehíjcyané ámuha mecáhcujtsóne tehdu meíjcyáhajchíi ímiáané tahñéjté ámuha méíjcyááhi. ³² Aame ámuha ímiá uwááboju tsúúca mewáajacúmé múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu méimíjpyéteéhi.

³³ Áánéllíihyée nééme díbyeke:

—Áánerá muha Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe meíjcyámeke ¿íveekí u néé íínetú muha meimíjpyetéíñe tehdu múhójtsí pañé muha meíjcyámekéjívvari?

³⁴ Áánéllíihyée neébe:

—Muurá ímiáané ímityúné méénuhíjcyámé tsá ímí íjcyatú éhne múúne tsíjtyé hójtsí pañe íjcyame íjcyadu. ³⁵ Muurá tsaaté hójtsiri íjcyabe tsá díityéejpi íjcyatúne. Áánetu ihdyu díityé hajchi díityéejpi. ³⁶ Ahdu Píívyéébé Hajchi o íjcyabe ámúhake ímityúnetu o ímíjpyetétsómé ímiáané ámuha méimíjpyéteéhi. ³⁷ Ímiáánéjucóhde ámuha Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe meíjcyarómé méimíllehíjcyá oke medsíjívetsóné íñe ámúhake o úwaabóné ámuha mecáhcujtsóiyóné méimíllétúnema. ³⁸ Muurá ihdyu Llihíyó oke tükévéjtsóneri ámúhama ó ihjyúvahíjcyáhi. Ahdu muurá ámúháj caani ámúhake tükévejtsódújuco ámuha meícyahíjcyáne.

³⁹ Áánéllíihyée nééme díbyeke:

—Áánerá ihdyu múúhá íhdé múnáajpi Aavaráaúvú múúháj caáni.

Áánéllíihyée Jetsóó néé díityéke:

—Muurá ímiáané díbyeúvúj tsiiménémúhaabe ámuha meíjcyaca díbyeúvúu ícyahíjcyadú ámuha méíjcyáiyáhi. ⁴⁰ Aaca muurá íñe Píívyéébe oke tükévéjtsóneri ámúhake o úwáábohíjcyané hallútú tsá ámuha oke medsíjívetsóityuróne. Tsáháa muurá ehdu Aavaráaúvú néétune. ⁴¹ Árónáa ihdyu ámúháj caani íjcyadújuco ámuúha.

Áánéllíihyée nééme díbyeke:

—Áánerá íjcyabe tsáápiye múúháj caani Píívyéébeé. Tsá tsijpi múúháj caani íjcyatúne.

⁴² Áánéllíihyée Jetsóó néé díityéke:

—Muurá ímiáané Píívyéébe ámúháj caani íjcyaca oke ámuha méwájyúiyáhi. Muuráhjáa díbyedítýú o tsáá oke díbye wállóónéllíihye. Tsáháa táííbúwaríyé o tsáátune. ⁴³ Aabe ámúhake o úwaabóné ¿íveekí tsá ámuha melléébohíjcyatúne? ⁴⁴ Muurá ihdyu ámúháj caani Naavéné íjcyánéllíi díbye ímillédú ámuha méméénuhíjcyáhi. Muuráhjáa ípívyeevédújuco ímityuube díibye dsíjívétso múnáajpi. Áábé pañe tsá ímiá íjtsaméi íjcyatúne. Apááñéré álliu díbye pañe íjcyáábedítýú ímichi teene tsahíjcyáhi. ⁴⁵⁻⁴⁶ Ahdu ámuha menéénéllíi tsá méimíllétú ímiáané ámúhake o nehíjcyaróné mecáhcujtsóne. Áánetu ihdyu tsá múha oke nééítyuró ímityuube o íjcyane. ⁴⁷ Muurá ihdyu ímiáané

Píivyéébeéjté íjcyame imíllé dííbyé uwááboju illéébone. Áánetu ámuha dííbyeéjté meíjcyátúnéllii tsá meímíletú teene melléébone.

Aavaráaúvú íjcyátúnáacájucu Críjto ícyahíjcyáne

⁴⁸ Ehdúu Jetsóó néénéllii nééme dííbyeke:

—Ihdyúha ímiáánéjuco muha menéhijcyáne Tsamáaría iiñúji múnáajpi u íjcyáábé pañe naavéné íjcyane.

⁴⁹ Áánélliihyée neébe:

—Áánerá tsá tápañe naavéné íjcyatúne. Muurá ihdyu ñná o méénúneri Llihíyoke ó ávyéjútsohíjcyáhi. Áánetu ámuha tsá oke maávyejúúllétúne. ⁵⁰ Aane tsá o íjyácunútú oke ámuha maávyéjújtsóyóneri. Árónáa ihdyu Llihíyó imíllérá oke ámuha maávyéjújtsóne. Aabe ihdyu óvíi muhdú néé oke ávyejúúllétúmeke. ⁵¹ Aane ímiááné ámúhake o néé o néhijcyáne cáhcujtsómé múijyú dsíjivéjúcóóityúne.

⁵² Áánélliihyée nééme dííbyeke:

—Ímiáánéhaca dípañe naavéne. Muurá eene ínehjírójucó u íhjuváne. Ááneráhjáa Aavaráaúvuma Píivyéébé ihjyú uubálla múnaa íhtsutúme íjcyároméhjí dsíjivehíjcyáhi. Aanáa muhdú íivane u néé u néhijcyáne cáhcujtsómé múijyú dsíjiveityúne. ⁵³ ¿Aca diibye méihdé múnáajpi Aavaráaúvú ehniñevu uú? Áhdure ¿aca diitye Píivyéébé ihjyú uubálla múnáaúvú ehniñevu uú? Ááneráhjáa diitye íjcyarómé dsíjivehi. Aanéjii tehdu múha uke cáhcújtsóyónejíivari.

⁵⁴ Áánélliihyée neébe:

—Ihdyu tehdújuco ímiááné oore o ávyéjújtsámeíhíjcyaca tsá múha oke cáhcújtsóityuróne. Aaca idyé tsá tene ímíityuróne. Árónáa ihdyu Llihíyóré oke ávyéjútsohíjcyá eene ámúhá Piivyéébé díbye íjcyane ámuha menéhíjcyáabe. ⁵⁵ Áróóbeke tsá ímí ámuha mewáájacutúne. O ihdyu ó waajácú díbyeke. Muurá díbyeke o wáájacutúné o nééca ámuháduíyó oo állíu múnáajpi. Árónáa ímiááné díbyeke o wáájacúnéllii oke díbye nééne ó cáhcútsóhíjcyáhi. ⁵⁶ Muuráhjáa diibye méihdé múnáajpi Aavaráaúvú ímí íjtsúcunú o tsááiñe ímiááné iwáájacúnélliihye. Ááneríi mítyane ímíjyúúveébe.

⁵⁷ Ehdúu Jetsóó néénéllii néémeé:

—¿Aca muhdú 50 pijcyábá u íjcyáábejii ú waajácú Aavaráaúvuke?

⁵⁸ Áánélliihyée neébe:

—Ímiáánetúré ámúhake o néé dííbyeúvíkyée íjcyátúnáacájucu o ícyahíjcyáne.

⁵⁹ Ehdúu díbye néénéllii néwayúúné éhkebamé dííbyeke iáámúroki. Árónáacáa diityédítýú duurúvájá pañétú múijyúrá wáájacúratúné íjchívyeebe.

9

Hállúvátúúbe tsíju tsíimaváábeke Jetsóó ímíjpyetétsóne

¹ Téhdurée tsátsihdyu muha Jetsóoma mepájtyénáa ájtyúmiibe hállúvátúúbekéhjáa tsíju tsíimaváábeke. ² Áábedítýúu muha menéé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ¿acáa íveekí áánúke íllu tsíju tsíimaváhi? ¿A cáánímútsí ímítýú déjúcotu, mítyá dííbyé ímítýú déjúcotúrej?

³ Áánélliihyée neebe múúhake:

—Tsáháa dííbyé imítyú déjúcotu ehdu dibye íjcyatúne. Áhdurée tsá cáánímútsí imítyú déjúcotu tene íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu dííbyeke o íitétsónej téeveri Píívyéébe íhtsútuube íjcyane iwáájácúmeí ehdu píívyéébe. ⁴ Aane ó imíllé okée wáalloobe níwaavéné o íjcyané hajchótá o méénune. Muurá meíjyunúcooca tsá múha wákímyeíjyúcootúne. ⁵ Muurá peetédu o néébe ííñújiri o íjcyané hajchótá ímiáájú míamúnáadívú ó bóhówátsohíjcyáhi.

⁶ Ehdúu ínééne ííñújí hallúvú iúníñeri ííñuba ityátsájcóneri diibye hállúvátúubeke íhyálluúúcú tááboóbe. ⁷ Áánemáa neebe dííbyeke:

—Díllójcámeityé éhne ‘dítyéé wáalloóne’ nééiyóné ‘Tsiroée’ némeíbáwúutu. Ahdújucóo dibye téebatu íllójcámeíjyéne óómiñe tsaímíyéjuco ííteébe.

⁸ Áábekéjháa wáájácuhíjcyámé íajtyúmíne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áanu hállúvátuube ácuúcunúúbé piáábó táúmeíhíjcyatúne?

⁹ Áánéllíhyéhjáa tsaate nééhií:

—Diibyéjuco.

Áánetúhjáa tsijtye nééhií:

—Diibyéjívári. Tsíjpiíye. Árónáa ihdyu paabéjuco dííbye.

Árónáacáhjáa dííbyere páñetu nééhií:

—Muurá diibyéjuco oó.

¹⁰ Áánéllíhyéhjáa nééme dííbyeke.

—¿Aane múhdutú tsúúca ú ítéhi?

¹¹ Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Okée Jetsóo iúúniyi ííñuba ityátsájcóneri táhálluúúcú ityáábóne wallóo ‘Tsiroée’ némeíbáwúutu o íllójcámeityeki. Ahdújucóo o péébe o íllójcámeíñe tsúúca ó ítéhi.

¹² Áánéllíhyéhjáa nééme dííbyeke:

—¿Aane kiá dííbye?

Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Tsá o wáájácutú kiá ícyooca dibye íjcyane.

Paritséomú dílló hállúvátúubeke múhdutú dibye ítéjucóone

¹³ Aabéhjáa tsaímíyéjuco ítéébeke tsajtyémé paritséomu éllevu. ¹⁴ Áijyúu Jetsóo dííbyeke ímíjpyetéstó wáyeéévejcoóji. ¹⁵ Áánéllíhyéhjáa tsiiñe díllómé dííbyeke múhdutú dibye ítéjucóone. Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Okée Jetsóo ííñuba iúúrúnúneri táhálluúúcú táábone o íllójcámeíñe tsúúca ó ítéhi.

¹⁶ Áánéllíhyéhjáa paritséomudítyú tsaate nééhií:

—Áánéllíhyéhaca tsá dibye Píívyéébedítyú tsáátune. Keená dibye wáyeéévejcoóji ávyejúúlléne.

Áánetúhjáa tsijtye nééhií:

—Árónáa ímítyuube tsá méénúityuro méénúraítyúronéhji.

Ehdúhjáa paritséomú páhduvaré Jetsóodítyú íjtsámeíhi. ¹⁷ Aaméhjáa diibye hállúvátuubée ícyahíjcyaaabe tsaímíyéjuco ítéébeke tsiiñe nééhií:

—¿Aanéhaca diibye eene uke ímíjpyetétsoobe muubá íjcyane ú íjtsúcunúhi?

Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Ihdyu ó íjtsúcunú Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi dibye íjcyane.

¹⁸⁻¹⁹ Aanéhjáa tsaate díityédítyú tsá cáhcújtsotú diibyéjuco hállúvátuubée ícyahíjcyaaabe dibye íjcyane. Áánemáhjáa cáánímútsikye ipíúvámútsikye néémeé:

—¿Ava diibyéjuco áanu éhneváa hállúvátúúbeke ámuhtsi metsíimávaabe íñe múhdutú tsaimiyéjuco íitene?

²⁰ Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Éée, diibyéjuco. ²¹ Árónáa ihdyu tsá muhtsi mewáájacutú múha dííbyeke ímíjpyetétsóne. Aane tsíimenécojíí tuhúúlleéhi. Cáhawáa ihdyu medílló ámúhake díbye iúúballe muhdú ímíjpyeténe.

²² Ehdúhjáa cáánimutsi néé diityéké diibyéjuco Jetsóo Críjto íjcyane néemekéhjáa pihcyáávújá pañétú iwáágooíñe dítye pítyájcámeíñe apííchori.

²³ Áánélliihyéhjáa neemútsi dííbyekéré dítye idíllóki.

²⁴ Ehdúhjáa cáánimutsi néénélli tsiíñe ipíúvábéke néémeé:

—Píívyéebekéré tehdújtsó, tsá idyé Jetsóoke. Muurá muha méwaajácú ímítyuube díbye íjcyane.

²⁵ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa tsáháturo o wáájacutú ímítyuube díbye íjcyane. Apááñéré ó waajácú ímiááné hállúvátuube o ícyahíjcyáábéke oke díbye ímíjpyetétsóne.

²⁶ Áánélliihyéhjáa tsiíñe nééme dííbyeke:

—¿Acáa muhdú uke ímíjpyetétsoóbe?

²⁷ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muuráhané tsúuca ámúhake ó úúballéhi. ¿Íveekí ámuha méimíllé tsiíñe ámúhake o úúballéné ámuha mecáhcújtsokíjíívari? ¿Mityá ámuha méimíllé dííbyeke meúraavyéne?

²⁸ Ehdúhjáa díbye néénélli ílluréjuco dítye dííbyeke iúúhbáne nééneé:

—Wa ihdyu uure dííbyeke duráávyej. Muurá ihdyu muha Moitséeúvú uwáábóré meúraavyéhi. ²⁹ Muurá muha méwaajácú dííbyeúvumáa Píívyéébe íhjuvahíjcyáne. Áánetu eene u néébeke tsá muha mewáájacutú kiátúhjáa tsáábe muubá íjcyane.

³⁰ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca muhdú íívane tsá ámuha mewáájacúityú kiátúhjáa tsáábe oke ímíjpyetétsoóbeke? ³¹ Muurá ímityúmé Píívyéébeke píáábó táúmeiyóné tsá díbye lléébóityuróne. Áánetu ihdyu ímiááné dííbyeéjté íjcyame díbye ímillédú ícyahíjcyámej téeveri tehdíívanéhjí méenuúbe. ³² Tsá muurá mújyú mehdu nééme hállúvátúméhjike ímíjpyetétsoné mewáájacutúne. ³³ Aane muurá díbye oké ímíjpyetétsoobe Píívyéébedityú itsáátuca tsá tehdíívanéhjí méenuítyuróne.

³⁴ Ehdúhjáa díbye néénélli nééme dííbyeke:

¿Aca muhdú eene ídaatsóné ímítyuube u píívyeebe ú imíllé múúhake u úwaabóne?

Ehdúhjáa néémere dííbyeméikye íjchívyetsó pihcyáávújá pañétu.

Píívyéébeke ímí cáhcújtsotúmé íjcyá hállúvatúmé íjcyadu

³⁵ Aané tsúuca Jetsóo waajácúhi. Áábeké tsáijyu íájtyúmííbe neébe:

—¿Aca ímiááné ú cáhcujtsó Píívyéébe Hájchikye?

³⁶ Áánélliihyéé neébe:

—Ávyéjuúbej, oke duubállé caabyé díbye íjcyane o cáhcújtsó dííbyeke.

³⁷ Áánélliihyéé neébe:

—Diibyéjuco muurá íñe úúma o íhjuváne. Aane tsúuca oke u ájtyumííhi.

³⁸ Áánélliihyéé dííbyé lliíñévú ímímóúúvéne neébe:

—Ávyéjuúbej, uke ímiááné ó cáhcujtsóhi.

³⁹ Áané booné Jetsóo nééhií:

—Muuráhjáa ííñujívú o tsáá muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné diityéké o wáájácútsóvaabe. Ópée o tsáá ímiáájú wáájácútmé éhne múúne hállúvatúme íjcyadu néemeke o wáájácútsoki. Áhdurée o tsáá panévare iwáájacúné ítsúcunúhíjcyámeke o née ímiá uwááboju ditye wáájacútúne.

⁴⁰ Áánéllihyée paritséómú tétsihyi íjcyame néehíi:

—¿Áca muha tehdu hállúvatúme íjcyadu?

⁴¹ Áánéllihyée neebe diityéke:

—Áronáa ámuha diityédú menéeca tsá ñná ámúhá hallurí íjcyáítyuróne. Áánetu ámuha páneere mewáájacúné menémeíhíjcyánéllii ámúhá hallurí íjcyáné ímityúne.

10

Obéejámú mójcotu íjcyáné uwááboju

¹ Muurá naní múnaa obéejámú mójcú pañévú llééhówatu úcáávetúme ihdícyátsihdyuré úcaavéhi. ²⁻³ Áánetu ihdyu diityé tehmeébé úcaavé lleehówatu téewá tehmeébé pááyúcooca. Aabe diityéké píúvácooca íjkyéetu waajácúme. Aamejuco témjco pañétú áachívú dílbye déjutu íjchivyécunúne. ⁴ Aabe kiávú diityéké tsúúlléhullévú úraavyémé dílbyeke iwáájacúnema. ⁵ Áánetu tsíjtyere diityéké píúváhajchíi tsá ditye péétune. Íllure wááme ditye píúvárónáa diityéké iwáájacútúnéllíihye.

⁶ Ehdúu Jetsóo diityéké néene tsá ditye wáájacútú ñná íñéeyóné obéejámú mójcótú díbye íhjuváne.

Jetsóo obéejámú tehmeébédu

⁷ Aanée ditye lléébótúnéllii tsiíñe neebe íboohówájíjtori:

—Oo muurá ímiááné teene obéejámú mójcú lleehówádu. ⁸ Aabéikyée o tsáátúné ihde naní múnaádú néeme úwáábohíjcyá tsíjijtoríye. Áróme uwáábóo tsá míamúnaa obéejámúdú néeme cáhcútsohíjcyatúne. ⁹ Aane ímiááné lléehowádú o néebeke cáhcujtsómé tajtyéeveri pájtyetéhi. Aame íñé imíjyaú íjcyá éhne múúne obéejámú ítyehméébema íjcyame íjcyadu.

¹⁰ Muurá naní múnáajpi íllure ícúbahrá obéejámuke. Áánetúu tsá o tsáátu tehdu míamúnáake o méénuki. Ópée o tsáá diityéké o pájtyetétso ídsíjívéjúcoóityúne bóhí ditye iújcuhi. ¹¹ Aabe ímiááné pañétúejpi oo oke cáhcujtsómé obéejámúdú néémé tehmeébe. Muurá obéejámú tehmeébé diityé wájyuri ícúbáhrámeíhi. ¹² Áánetu áhdóllihyéré diityéké téhmehíjcyaaabe tsá ímí téhmetúne. Muurá oohíbyé díívaabe diityéké idyóo tsáábedítúyú díbye wááné boone tsáápiikye díbye tábejcáronetu wáchájaavémé ílluréjuco mújtane pahúllevávu. ¹³ Ehdú muurá diityéjtane waabe ditye áhdónéllihyéré téhméroobe. Aabe tsá diityédí íjyacúnútú íhñéjté ditye íjcyátúnéllíihye.

¹⁴ Áánetu ihdyu páñétúejpi diityé tehmeébé íjcyadu tahñéjté tehmeébé o íjcyámema muha méwaajácújcatsíhi. ¹⁵ Ahdu téhdure Llihíyoma muhtsi méwaajácújcatsíhi. Aabe tahñéjte wájyuri ó ícúbáhráméii ditye iwágóóóvétuki. ¹⁶ Téhdure íjcyámé tsíjtye jodíómú íjcyaturómé tahñéjté íjcyáimye. Áámeke ó pihjúcuú pámeere oke cáhcujtsómé tsamééréjuco íjcyámé tehmeébé o íjcyaki.

¹⁷ Muurá Llihíyó oke wájyú diityé wájyuri o dsíjívéebe tsiíñe o bóhííbyeke.

¹⁸ Tsá muurá múha oke dsíjívétsóityuróne. Muurá ihdyu o ímílléllihyéré o

íhvéjtsámeíbyé ó dsíjívéeíhi. Ároobe tsiíne ó bóhííhi. Ehdu táúmiwa Llihíyóo néhdújuco.

¹⁹ Ehdúu Jetsóó néénetu páhduváré íjtsámeímyé dííbyedítu. ²⁰ Tsaatée nééhií: —Muurá áábyé pañe naavéné íjcyáábé íjtsaméí mújtaábeke ¿íveekí ámuha mecáhcútsohíjcyá állíuuháñé díbye íhjuváne?

²¹ Áronáacáa tsijtye nééhií: —Tsáháubá ehdu naavéné ípañe íjcyaaabe íhjuváiityuróne. Pane ¿aca naavéné ípañe íjcyame hállúvátúmeke ímíjpyetétsoiyáhi?

Jodíómú Jetsóoke éhdiívalléne

²² Áhdurée tsáijyu Jerotsaréeri muha úúníjyá pañe meíjcyánáa duurúvaja Píívyéébé wáábyuta íjcyaja iwáñehjínuhíjcyajcóójí wáñehjínúme. ²³ Áánáacáa Jetsóó patyéíñuhíjcyá tsátsii tééjá lleehówá úmiwa ‘Tsaromóo’ némeítsihyi. ²⁴ Áábedívúu imícaávéne néémeé: ¿Aanéhaca íñe múhajchótá múúhadívú tsá u wáájácútsámeíityúne? Bo ihdyu apáhajchíí ímiáané díibyéjuco Críjto u íjcyáhajchíí múúhake duubállej.

²⁵ Áánéllihyée neebe díityéke: —Tsúuca muurá ámúhake ó nehíjcyará díibyéjuco o íjcyane. Árone tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatúne. Téhdure muurá Llihíyo mémeri méénuráiityuróné o méénúneri ó bóhówátsómeíhíjcyará díibyéjuco o íjcyane. ²⁶ Árone tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatú táobéejámúdú nééme tahñéjté ámuha meíjcyátúnéllíihye. ²⁷ Muurá ihdyu tahñéjté oke waajácú oke icyáhcuíjtsónéllíihye. Áámeke téhdure ó waajácúhi. Aame ímí tehdujuco oke uráavyehíjcyáne. ²⁸ Áánéllii díityéké ó ájcuú múijyú dítye dsíjívéjúcóóityúne bóhíívu dítye iwágóóóvétuki. Áámeke tsá múha óhdítu dójtúcúityúne. ²⁹ Muurá Llihíyó okée díityédívú téhmétsoobe páme ehniíñevu íhtsútuúbe. Áábedítu tsá múha díityéké dójtúcúityúne. ³⁰ Muurá muhsti Llihíyoma tsáápiiyéro.

³¹ Ehdúu Jetsóó néénéllii tsiíne éhkebamé néwayúúné dííbyeke téúhjiri ídsíjívétsóroki. ³² Áronáacáa neebe díityéke:

—Áánerá Llihíyó oke píáábóneri ámúhama méénuráiityuróné o méénuhíjcyáabeke ¿ííne hállútú ámuha méimíllé oke medsíjívetsóne?

³³ Áánéllihyée nééme dííbyeke: —Tehdu téené hállútú uke muha medsíjívétsóíñejíívari. Muurá ihdyu íveekí míamúnáajpi u íjcyaaabe Píívyéébedi u díllómeíñé hállútúré uke muha medsíjívétsoóhi.

³⁴ Áánéllihyée neebe díityéke: —Áánerá ámúhá taúhbaju íjcyáháámítu Píívyéébe nééhií: “Ámuha méijcyá ohdu.” ³⁵ Aane muurá dííbyé uwáábó icyáhcuíjtsóné uráavyémeke ímiáanéjuco díbye íwaajácúháámítu nééne dííbyedu dítye íjcyane. ³⁶ Aanéjíí muhdú dííbyerée oke ííñujívú wálloobe tehdu oore dííbyé Hajchi o íjcyane o néénejíívari. Aane ¿íveekí ámuha méijtsúcunú ímityúne Píívyéébedítu o íhjuváne? ³⁷ Ihdyu méénuráiityurónéhjí ámúhama o méénuhíjcyáne dííbyedítu tsáátuca tehdujuco ímiáané ámuha tsá oke mecáhcújtsóityuróne. ³⁸ Aane ihdyu okée díbye wálloone ámuha mecáhcújtsótúrónáa mecáhcújtsó o méénuhíjcyanehjí dííbyedítu tsááne ámuha mewáájácú Llihíyoma muhsti tsáápihdyuré meíjcyane.

³⁹ Ehdúu Jetsóó nééne hállútú idyé imíllerómé dííbyeke íekeeve. Áronáacáa pállójcoobe díityéke.

⁴⁰ Áábemáa tsiine muha mepée Joodáa ehnéjcuvu tsojtsó múnáajpí Jóááuvu tsótsohíjcyáhullévu. ⁴¹ Áijyúu mítyane míamúnaa díbyedívú pihcyaavémé néjcatsíhi:

—Tsáháa muurá áanu méenuhíjcyádú Jóááuvu méénúráítyúronéhí méenuhíjcyatúne. Áronáacáhjáa ihdyu ímiáánéjuco díbyeúvú díbyedítýú úúbállehíjcyáne. Ehdúu néeme Jetsóodítýu. ⁴² Áábekée mítyame tétsí múnáa cáhcujtsóhi.

11

Ráátsaro dsíjívéne

¹ Áijyúhjáa ‘Ráátsaro’ némeíbyé Betáániári íñáállemúpíma Maaríaa, Máátaá, íjcyámúpíma íjcyabe cheméhi. ² Diillée muurá Maaríá Ávyéjuube Jetsóój tuháacyú pácúúcújpácyori imúrjchóne paacyú íhñiwácori. ³ Aamúpíhjáa walóo tsaatéké Jetsóo éllevu díbye náhbévahíjcyabe íhnáhó chéménéllíhye.

⁴ Aamée úúballévánetu neébe:

—Árone díbye dsíjívéné tsá íná íjcyatúne. Ihdyu Píívyéébe íhtsútuube íjcyabe íávyéjúttsámeíkiyé ehdu díbyeke pajtyéne. Áhdure díbyé Hajchi o íjcyabe téénej tééveri o ávyéjúttsámeíki. Ehdúu neebe Jetsóo.

⁵ Mítýané ívámeíbyé dítyéké Máátaá, Maaríaa, Ráátsaroo, íjcyámeke. ⁶ Aabée Ráátsaro íhnáhó chémene dítye úúbállérónáa míjcyoojícúí íjcyá tétsihyí.

⁷ Átsihdyúu botsíi neebe múúhake:

—Métsu tsiine mepée Jodéa ííñújívú.

⁸ Áánéllíhyéé muha menéé díbyeke:

—Uwááboóbej, muuráhjáa éjyure téhulle múnáa uke imíllérá ídsíjívetsóné néwayúúnevu íáámúneri. Áhullévú muhdú ú imíllé mepééneé.

⁹ Áánéllíhyéé neébe:

—Muurá cóóji ímí máájtyumíhi. Áánéllí cóóji úllémeke tsá íná pájtyetúne.

¹⁰ Áánetu pejco úlleme cábóhcámeíhi.

¹¹ Átsihdyúu idyé múúhake neébe:

—Muurá ihdyu ménahbéébé Ráátsaro íllure cuwáhi. Áróóbeke ó ákyéjtsóteé téhullévú meúújetédu.

¹² Áánéllíhyéé muha menééhií:

—Ávyéjuúbej, áánéllíhyéhaca bóhííbye ehdu idyé íllure cúwaábe.

¹³ Ehdúu muha menéé ímiá cúwáre díbye nééne meíjtsúcunúnema.

¹⁴ Áronáacáa botsíi ímíneúvú neebe múúhake:

—Muurá ihdyu ímiááné tsúúca Ráátsaro dsíjívéhi. ¹⁵ Áronáa íllure ó ímíjyuvé díbye dsíjívénáa téhulle o íjcyátúneri éhníínevu ámuha oke mécáhcújtsoki. Áhdícyane cáhawáá metsu meúújetékij.

¹⁶ Ehdúu Jetsóo múúhake nééneíllí Tomáa díbyere ‘Jeméero’ némeíbyé nééhií:

—Ané wa ihdyu metsu pámeere mepée díbyema téhullévú medsíjíveki.

Dsíjívémeke Jetsóo bóhítsóne

¹⁷ Aanée Betáániávú muha meúújeténáa úúballémé Jetsóoke tsúúca 4 coojívájucó pájtyene Ráátsaróúvuke dítye cúúúnetu. ¹⁸ Teenée Betáania Jerot-saréetu míneécú kiróómetrój pínévu. ¹⁹ Aanéhjáa mítyame péé dítyépi Máátámúpíke íñáhbénuki. ²⁰ Aanéhjáa dílle Mááta tsúúca tétsihíjyucó muha

meijcyane iwáájácúne cáhdahíró Jetsóoke. Áánetúhjáa Maaríá ááhivu coéváhi.

²¹ Aallée Mááta néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, úpée u íjcyaca táñahbe dsíjívéityúroobe tsúúca dsíjívéhi.

²² Áronáa ihdyu ó waajácú Píívyéébe uke píááboíñe.

²³ Áánélliihyée neebe díílleke:

—Díñahbe bóhííhi.

²⁴ Áánélliihyée neéle:

—Éée, ímiáané ó waajácú dibye bóhííñé páneere tsíhdyuréjuco ímíbáávyéijyu pámeere dsíjívémé bóhíicoóca.

²⁵ Áánélliihyée Jetsóó néehíí:

—Muurá dsíjívémeke ó bóhíitsóhi. Áánéllii pámeere oke cáhcujtsómé dsíjíverómé bóhííhi. ²⁶ Aame tsá wágóóóvéityúne. ¿A ú cáhcujtsó uke o nééneé?

²⁷ Áánélliihyée neéle:

—Éée Ávyéjuúbej, ó cáhcujtsó diibyéjuco éhneváa íñe ííñujívú tsááiibe Críjto Píívyéébe Hajchi u íjcyane.

Ráátsaróúvuke Jetsóó kímoovéne

²⁸ Ehdúu íñéene Mááta íñaalle Maaríá éllevu ipyéene áábánéwu neetéhi:

—Muúllej, Uwááboobe éhtsíhyi íjcyaaabe uke píúváhi.

²⁹ Áánélliihyéhjáa íícúí peelle dííbyeke iúújetéki. ³⁰ Téijyúu tsáhái muha meúújetétú técoomívu. Kémúélléhréikyée muuha Mááta múúhadívú úújetétsiyi. ³¹ Aanéhjáa Maaríá diityépike náhbenúmé ííténáa íjchívyeíñú peecútére. Aanéhjáa íjtsúcunúmé íñáhbeúvuke ikímóóvéne dille íjchívyeíñúne. Áánemáhjáa úraavyémé díílleke.

³² Aallée múúhadívú wájtsille Jetsóó lliíñévú ímímóúúvéne néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, úpée u íjcyaca táñahbe dsíjívéityúroobe tsúúca dsíjívéhi.

³³ Ehdúu íñéene taálle. Téhdurée dííllema pééme tááhií. Aanée Jetsóoke kímóhcó pajtyéhi. ³⁴ Aabée néé diityéke:

—¿Kíátúhjáa ámuha mécuuú dííbyeúvuke?

Áánélliihyée néémeé:

—Cáhawáá metsu meúújeté ténijkye.

³⁵⁻³⁶ Ehdúu ditye nétsiu Jetsóó táánéllii néjcatsímye:

—Mítyané muurá wájyuube dííbyeúvuke.

³⁷ Áánetúu tsaate néehíí:

—Áánerá hállúvátúméhjike íítétsohíjcyaabée ¿íveekí tsá múhdúubá méénutú dííbyeúvuke dibye ídsíjívétuki?

Ráátsaróké Jetsóó bóhíitsóne

³⁸ Aamée dííbyeúvú níjkyé hallúvú muha meúújeténáa tsiíñe Jetsóó kímoovéhi. Áijyúu teene níkyehjú wátájcámeí mítyau nééwayúvu. ³⁹ Aanée neebe diityéke:

—Cána eeu nééwayu méíínétsoj.

Áronáacáa dííbyeúvú naalle Mááta néehíí:

—Ávyéjuúbej, áronáacábá tsúúca toocújúcoóbe. Muurá tsúúca 4 coojívájucó mee dííbyeúvúu dsíjívétsihdyu.

⁴⁰ Áánélliihyée neébe:

—Muuráhané idyé uke o néé oke u cáhcújtsóhajchíí Píívyéébe íhtsútú u ájtyúmiíñe.

⁴¹ Ehdúu dibye néénéllii awáá ínetsómé teeu nééwayu. Áanáacáa cáamevu icyárúúvéne Cááníma íhjuúvaabe néehíi:

—Ayúju Táacáaniij, uke ó téhdujtsó páneere uke o nééne oke u lléébohíjcyáne hallúvu. ⁴² Muurá ó waajácú oke u lléébohíjcyáne. Ehdú íñe uke o néé íjtye míamúnaa icyáhcújtso ímiááné oke u wáalloóne.

⁴³ Ehdúu Cááníma íhjuúvátsihdyu tsíjpánécoba neébe:

—¡Rátsa Ráátsaraj, díjchivye eene níkyéhéjú pañétu!

⁴⁴ Ehdúu dibye néénemáyé íjchívyéjúcoobe dityéhjáa bíjínúnéhjimáye. Áánélliihyée neebe diityéke:

—Métsiñu eene íbíjínuháñe.

Jetsóoke iékééveíñé ditye pítyácójcatsíñe

(Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Rc 22.1-2)

⁴⁵ Ehdúu dibye méénune íajtyúminéllii Maaríama péémedítyú mítyame cáhcujtsó dííbyeke. ⁴⁶ Áánetúu cáhcújtsotúmé paritséomu éllevu ipyééne úúballetéhi. ⁴⁷ Áané lliñétúhjáa píhcyaavémé pámeere llúúvájte avyéjútémá tsíjtye pañétúejte avyéjútje ipítyácójcatsí muhdú dííbyeke imyéénuíñe. Aaméhjáa néjcatsíhi:

—¿Aca muhdú íñe méméénuú dííbyeke? Muurá ímiááné méénuhíjcyaaabe méénuráítyúronéhji. ⁴⁸ Muurá éhdure dííbyeke méihvéjtsóhajchíi pámeere dííbyekéréjuco avyejúúlleíñe. Áíjyu muurá romáánómú méhdivu icyáyobáávaténe íñe méduurúvaja iwácávyáhóne méhdi ícúbáhráiyáhi. Ehdúhjáa néjcatsímye.

⁴⁹ Áíjyúu tééne pijcyábari diityédítyú tsaapi piañétúejpi llúúvájte avyéjuube íjcyaaabe Caipáa néé diityéke:

—Ávyetá muutérá mía ámuha íñéubará wáájacutúme. ⁵⁰ Muurá ihdyu tehdujuco tsáápiye dsíhvéiyóné pámeere meóúúvéiyóné íhdétu.

⁵¹ Ehdúhjáa neebe Caipáa Píívyéébere íjtsámeíchóneri Jetsóo dsíjiveíñé jodíomu wájuryi. Tsáháhjáa íhdityuré íujcune ehdu dibye néétune. ⁵² Áronáacáa tsá apáámye wájuryíyé dibye dsíjivetúne. Téhdurée dsíjiveebe pámeere múhdumé Píívyéébej tsíímé íñújiri íjcyame dííbyeke cáhcujtsómé ipájtyetéki. ⁵³ Aanée téjyju pítyácójcatsímyé muhdú dííbyeke ídsíjívétsoíñe.

⁵⁴ Áánélliihyée tsáhájucó dibye boohówaneúvú péhíjcyatú míamúnááj píñe. Áábemáa muha mepée Jodéa íñújitu Eeparáivu íñéubará píívyétúné íñújij píhíri íjcyácoomívu. Ácoomíyí muha méícyahíjcyáhi.

⁵⁵ Áíjyúu lleevárijyucó pajtyeté wañéhjí muháa ténevá pijcyábádú mewáñehjívátéhíjcyáne. Áané íhdéjucóo hállúécoomíji múnaa péécunúne Jerotsaréevu muhdú íjcyahíjcyáne ímíbájchómeíki. ⁵⁶ Aaméhjáa duurúvájá pañe íjcyame Jetsóoke íajtyúmíyóneri íjcyame néjcatsíhi:

—¿Muhdu ámuha méíjtsúcunúhi? ¿Aca íhya tsááiíbye, mítyá tsáhaáj?

⁵⁷ Áanáacáhjáa paritséómú llúúvájte avyéjútémá pámeekéré néé ditye kía Jetsóo íjcyane iwáájacúcooca ícúu diityéké íúúballe ditye dííbyeke iékééveki.

12

Tsáápille pácúúcújpácyori Jetsóój tuháacyú tsójtsoné
(Mt 26.6-13; Mc 14.3-9)

1 Aanée téjyju íhyojsítú tsájcoojíturējuco teene pajtyété wañéhjí lléeváíñáa Jetsóoma muha mepéé Betaániávu dibyée bóhíitsoobe Ráátsaro íjcyácoomívu. 2 Ájyúu diitye Ráátsarómú mítyane majcho meenu dííbyeke idyúúruváne. Áánevu Máata ájcune máchohíjcyamútsí diibye Jetsóoma. 3 Áánaacáa ‘náadoo’ némeíñé pacúúcupácýó mítyane áhdótsámeíjpácýó itsíváne Maariá múrijchó Jetsóój tuháacyu. Áánemáa páacyulle íhñíwacoríyé dííbyeke. Aanée pájá pañéré imyéwu cuváahí. 4-5 Ájpacyó hallútúu múúhadítýú tsaapi Jetsóodívúhacáa méenuútsóibye Tsimóó hajchí Jóoda Ijcarióóté née múúhake:

—¿Aca íveekí éjpacýo tsá menáhjíhénutú 300-jíva tsané pijcyábá wákimyéi áhdodúné téene dsíídsiri ídáátsojtéké mepíáábóiyoki?

6 Áronáacáa tsá ímiáané ídáátsojtéké ipíáábóiyóneri íjyácunúnéllii ehdu dibye néetune. Ihdyúhacáa múúhama dsíídsike ityéhmehíjcyánetu íñaníhíjcyánélliihyéré imílléroobe téjpacýo náhjíhénúmeíñe. 7 Áábekée Jetsóó néehí:

—Óvi ihdyu oke téjpacýorí múrijcholle. Muurá ihdyu oke ditye cúúúcooca oke itsótsóiyónējuco dille méenune. 8 Tsá diitye ídáátsojte kiávú ámúhadítýú pééityúne. Áánetu tsá pajyuvaré ámúhama o íjcyáityúne.

Ráátsaróké idsíjívétsóiyóné ditye pítyácójcatsíñe

9 Aanéhjáa mítyame tsúúca waajácú Betaániarí dibye íjcyane. Áánélliihyée tsáacunúmé dííbye éllevu. Áhduréhjáa imíllémé Ráátsaróké íajtyumíné dsíjívéebekée dibye bóhíitsoóbeke. 10-11 Téjyúhjáa llúúvájte avyéjajte néjcatsí téhdure Ráátsaróké idsíjívétsóiyóné íveekí dííbyeke Jetsóó bóhíitsonéllii mítyane míamúnaa dííbyekéréjuco icyáhjútsóne úráavyéné hallútu.

Jerotsarée coomívú Jetsóó úcaavéne (Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Rc 19.28-40)

12-13 Áané tsiíyúu Jerotsaréevu muha mepéénáa técoomíyí mítyame pahúllevá múnaa teenéhjáa pajtyété wañéhjívu péemeé. Aaméhjáa Jetsóó tsááne iwáajácúne wájuhóónema dííbyeke cáhdahírómé íllu wáñécohíjcyáhi:

—¡Nóooj, maímijyu áanu íjraéémú Piiivyéébe mémeri tsááneéj! Ehdúhjáa nehíjcyámé iwáñéjónema.

14 Ájyúu bóhdiibe íayáne íjju hallurí tsúúcajátújucóhjáa Píivyéébere íwaajácúháámitu íllu néhdújuco:

15 Ámuúha Tsióó cóomi múnaaj, méíllityedíñe. Ámuha éllevu ámúhá avyéjuube tsáa íayáne íjju hájchí hallurí.

16 Ehdúu dííbyedítýú némeíñé tujkénú tsá muha mewáajácútu íná tene nééiyóne. Áronáacáa bóónétu cáamevu dibye íavyéjuuté péénetu muha méitsaavé teenéhacáa nééiyóné ehdu dííbyedítýú tene nehíjcyáne.

17 Aanée tétsihyí íjcyame úúbállehíjcyá muhdúhjáa Ráátsaro dsíjívéébeke dibye bóhíitsoné. 18 Aanée teene méenúráityuróné dibye méenune iwáajácúnéllii mítyame cáhdahíró dííbyeke. 19 Áámekée ííténe paritséómú néjcatsíhi:

—Ehdíivane, ámuúhaj. Muurá mítyane míamúnaa dííbyekéréjuco úraavyéne. Aane tsá mepíivyététú muhdú meméenune.

Griéegomu imíllé Jetsóoke íajtyumíne

²⁰ Áijyúu Jerotsaréeri pajtyété wañéhjiri muha meíjcyámé pañe ijcyámé griéégomu. ²¹ Aamée Gariréa iññújiri Betsáida íjcyácóómi múnáajpi Perípe éllevu itsááne néehí:

—Muúbej, muha méimíllé Jetsóoke maájtyumíne.

²² Aanée Perípe Aderéeke úúballéné tsamútsíjyuco úúballéné Jetsóoke. ²³ Áánélliihyée neebe diityétsikye:

—Tsúúca muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe o ávyéjuutéíñe éévé úújetéhi. ²⁴ Muurá ímiááne ámúhake o nées tríígó neeváú mebájtsou dsíjiveúdu íjcyátsihdyu íññe mítyanéjuco lííyaaténe. Ahdu ó dsíjiveé mítyame Píívyéébe avyéjújete íjcyaki. ²⁵ Muurá muhdú íjñiri íjcyahíjcyajjítóré ímillémé wágóóóveéhi. Áánetu ímityúne ímyéénuhíjcyáne íhvejtsómé újcuú múijyú ídsíjivéjúcóóityúne bóhi. ²⁶ Ahdícyane tsaate tahñéjté íjcyane ímílléhajchíí óví ookéréjuco úraavyéne. Muurá oke íícúvehíjcyámeke Llihíyó ávyéjújtsóóhi.

Ídsíjiveíñe Jetsóó úúballéne

²⁷ Ehdúu iñétsihdyu neébe:

—Muhdú íhya múhduúvúrá ícyooca táííbuwa. ¿Aane muhdú íñe teéne? Óubá Llihíyoke ó táúmeíyá íñá oke pájtyénetu díbye oke ípájtyetétsoki. Tsáhaá. Muuráhjáa ímichi téenélii oke wálloóbe. ²⁸ Átsihdyúu neébe:

—Ayúju Llihíyój, óví ihdyu ú bóhówájtsómeíhi. Áánélliihyée níjkyéjitu Píívyéébe néehí:

—Tsúúca muurá ó bóhówájtsómeíhi. Árónáa éhniínevu tsiíñe ó bóhówájtsómeíhi.

²⁹ Aanée tétsihyi íjcyame illéébóne néehí:

—Chijchi ihjyúváhi.

Áánetúu tsijtye néehí:

—Níjkyéji múnáajpi díbyema ihjyúváhi.

³⁰ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Áánerá ihdyu ámúhake íñéérone ookéré neébe. ³¹ Aane tsúúca míamúnaa ímityúme íjcyanévu néétsámeííñe éévé úújetéhi. Téhdure íññújí avyéjuube Naavéné tsúúca táhjátsáméíhi. ³² Muurá oke cáámetu wátyétyéhcuímyé pámeere óoma íjcyaki.

³³ Ehdúu bóhówájtsóobe Jetsóó muhdú ditye díbyeke dsíjivétsoíñe.

³⁴ Áánélliihyée néeme díbyeke:

—Áánerá muha mélléébohíjcyá Píívyéébe waajácúháámitu ditye éévehíjcyáne míamúnáake pájtyetétsóibye Críjto muhdú íjcyáityúne. Áánáa muhdú u nées u dsíjiveíñe Míamúnáájpídívúu u ípívyéévebe. ¿Mityá tsíjpiiyéí díbyej?

³⁵ Áánélliihyée neébe:

—Muurá ihdyu peetédu o neébe wahájchotáwuúré ámúhama ó íjcyáahi. Áánélii ímiáámeréjuco meíjcyá ámúhama o íjcyáne téeveri péjcodu néene ímityúne ámúhake idyómájcótuki, ámuha éhne múúne cúúvétsihyi íjcyame wáajácúmeítyúme íjcyadu meíjcyátuki. ³⁶ Ahdícyane peetédu o neébedi ímiá uwááboju íjcyane mécahcújtsó téeneréjuco ámúhadítyú íbóhówaúcunúki. Ehdúu Jetsóó diityéké iñétsihdyu péébe tsáhájjuco tsiíñe diityédívú bóhówáávetúne.

Jetsóoke jodíómudítyú tsaate cáhcújtsotúne

³⁷ Mítýáméj p̄inévú méénúráítýúronéhjí dibye méénuhíjcyárónáa tsaate tsá dííbyeke cáhcútsohíjcyatúne. ³⁸ Ehdúhjáa ditye cáhcújtsóityúné Píívyéébe nééne dííbyé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaía cáátunúné nééhií:

Píívyéébeéj, ¿a ijcyámé tsaate méuwáábori íícuvémej? Muurá tsúúca ú újjetsojúcoorá diityéké díihsútuvu.

³⁹ Muuráhjáa ímiááné tsá ditye cáhcútsohíjcyatú dííbyeke. Íllúhjáa idyé tsiíñe caatúnuube Itsaía:

⁴⁰ Píívyéébere ihdyu diityéké pívyétejtsó hállúvatúmé íjcyadu nééme ííbuúúné wáájácúmeítýúmé íájtyumíjúcooróné illéébójúcooróné ‘ehdúhaáca’ íñéétuki, aame diibyéjúcooro diityéké ímítýúnetu ímíjpyetétsóíyóóbedi íícúvétuki.

⁴¹ Ehdúhjáa neebe Jetsóodítýú Itsaía Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi tsúúcajátújuco dííbyé ihsútú íátýúmihíjcyánéllíihye.

⁴² Ároné pañée mítýame cáhcujtsó tamúnaa jodíómú Jetsóoke ávyéjujte íjcyáróméhjimájuco. Aamée dííbyeke icyáhjútsoróné tsá pámehdívúré bóhówáávetsotú paritséómú diityéké pihcyáávéjá pañétú wáágóóíyóné apííchori. ⁴³ Imíllerómée ímí Píívyéébema íjcyane. Áronáacáa éhniíñevu imíllémé míamúnáamáyé ímí íjcyane.

Jetsóo uwáábó lléébotúme díllómeí ímítýúmedi

⁴⁴ Ájyúu Jetsóo kéévánécoba nééhií:

—Muurá oke cáhcujtsómé tsúúca cáhcujtsó Llihíyoke okée wáallóobeke.

⁴⁵ Áhdure oke ájtyumímé tsúúca ájtyumí dííbyeke. ⁴⁶ Muuráhjáa peetédu nééne ímiá uwáábójuma o tsáá ííñujívú teene cáhcujtsómé éhne múu cúúvétsii íjcyadu ímítýúné pañe íjcyájúcoótuki. ⁴⁷ Aane íñe o úwaabóné illéébójúcooróné cáhcújtsótúmeke tsá o nééítýuró ímítýúmé ditye íjcyane. Tsáháa o tsáátu míamúnáadi o ícúbáhraki. Ópée o tsáá diityéké o pájtyetétsoki. ⁴⁸ Áronáa ihdyu muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné ímíbájchómeícyooca íñe o úwáábohíjcyáné íéhdúválléne cáhcújtsotúme tééne déjúcotu néétsáméíhi. ⁴⁹ Aane íñe ámúhake o nehíjcyanéhjí tsá táíjtsaméityuré o újcune o nehíjcyatúne. Muurá ihdyu Llihíyó okée wáalloobe oke néhdújuco ámúhake o úwáábohíjcyáne. ⁵⁰ Aane ímiááné dííbyé uwááboju lléébome újcuú mújyú idsíjívéjúcoóityúne bóhi. Ehdu ámúhake o nehíjcyá Llihíyó oke néhdújuco. Ehdúu neebe Jetsóo.

13

Ímamyémúj tuhááñé Jetsóo níjtyune

¹ Aanée teene pajtyété wañéhjí lleevárijyuco íjcyánáa tsúúca waajácuube míamúnáama ííñújiri ícyahíjcyátsihdyu Cááni éllevu íóómiíñe. Aabée mítýane múúhake iwájyune újjetsohíjcyá múúhadítýú ipyétsihvújuco.

² Áanáacáhjáa tsúúca Tsimóo hajchi Jóoda Ijcaríóóté ííbúwá pañévú Naavéné úcaavé dibye dííbyedívú méénútsóíñe íjtsaméima. ³ Aabée Jetsóo waajácú Cááni Píívyéébe éllevu tsiíñe íóómiíñe. Téhdurée waajácuube dííbyeke dibye pícyoone páné avyéjubéré dibye íjcyaki. ⁴ Aabée majchorí muha meíjcyánáa hállújea íwajyámú itýacóríívéne ípáácýuméibávú íj̄p̄inétú chíaavéhi. ⁵ Áánemáa llíyíhlló pañévú nūjpacyo ípícyójpacyori múúháj tuhááñé íñíjtyúne páácýuube eenée íj̄p̄inétú ichíáávéhbari.

⁶ Aanée Tsimóo Péedoróké dibye níjtyúíyónáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdú ívane oke ú níjtyuú tájtyúhaacyu cáábyekérá uke o níjtyúíyóóbeke?

⁷ Áánéllihyé neébe:

—Tehdújuco. Áronáa tsá u wáájacutú íveekí ehdu o méénune. Aane ihdyu cáhawáá óví ú waajácúhi.

⁸ Áánéllihyé neebe Péédoro:

—Áronáa tsá oke u níjtyúityuróne. Muurá ihdyu uke ó níjtyúiyáhi.

Áronáacáa neebe dííbyeke:

—Muurá uke o níjtyútuca tsá u íjcyáityuró táavyéjúeipi.

⁹ Áánéllihyé idyé neebe Péédoro:

—Ávyéjuúbej, aanéjiva tsá apááñéré tájtyúhaacyu u níjtyúityúne. Téhdure oke nijtyu táhníwáuma táhótsicu.

¹⁰ Áánéllihyé Jetsóó néé dííbyeke:

—Muurá iávúhcútsihdyu íjchivyémé íjtyúhaacyúrjúco níjtyámeíñé íjpi íñuvájúcóótúnéllíhye. Ahdu muurá icyooca ímíhyero ámuúha. Áronáa tsá pámeére.

¹¹ Ehdúu neebe múúhadítyúhacáa tsaapi dííbyedívú méénútsoíñé iwáájácúnema.

¹² Ehdúu múúháj tuhááñé íñjtyúne tsiíñe íwajyámuvu iúcáávéne ácúúveebe múúháj píñevú ípyéé iácuúcunúhíjcyátsihvu. Áánemáa neebe múúhakye:

—¿A ámuha méwajácú íveekí ehdu ámúhakye o méénune? ¹³ Muurá ámuha oke médíllóhíjcyá Uwáábóóbemáyé Ávyéjuube o íjcyane. Aane diibyéjuco o íjcyáábeke ihdyu tehdújuco ámuha oke médíllóhíjcyáne. ¹⁴ Muurá ímiááné Uwáábóóbemáyé Ávyéjuube o íjcyároobe ámúháj tuhááñé ó nijtyúhi. Aane ihdyu óví tehdú ámuha ménítýúcatsíhíjcyáhi. ¹⁵ Muurá ehdu ó meenú tehdú ámuha pamévakeré maávyejúúlleki. ¹⁶ Muurá ímiááné ámúhakye o néé tsané avyéjúúbé úníu múnájpi tsá diibye íavyéjúúbé ehnííñevu íjcyatúne. Áhdure tsaate tsáapiikye tsiéllevu wálloobe tsá diityé ehnííñevu íjcyatúne. ¹⁷ Ehdu ámúhakye o néhíjcyané ámuha melléébóne tehdú meícyáhajchíí muurá íñé imíjyaú ámuha meíjcyáhi.

¹⁸ Áronáa tsá pámeere tehdú ámuha meíjcyáityúne. Muurá ó waajácú caatyé ímiááné tahñéjté íjcyane. Áronáa ihdyu tehdújuco tene pájtyeíñé tsúúcajátújucóo Píívyéébe íwaajácúháámítu íllu néhdújuco: “Dííbyema muhsti memáchohíjcyároobe óhdivu méénútsoóhi.” ¹⁹ Ehdu oke tene pájtyeíñé íhdétújuco ámúhakye o úúballéné néhi tene pájtyéijyu ámuha oke mecáhcújtso ímiááné diibyéjuco o íjcyane. ²⁰ Aane ímiááné o néé íñe ámúhakye o wálloómeke ímí iwáátsúcúpéjtsómedi íícuvémé idyé muurá ookéjuco íícuvéne, áhdure Llihíyó okée wálloóbekéjuco ditye íícuvéne.

*Jetsóó úúballé dííbyedívú Jóóda méénútsoíñe
(Mt 26.20-25; Mc 14.17-21; Rc 22.21-23)*

²¹ Ehdúu Jetsóó múúhakye íñétsihdyu múhduúvúrá illíñémuúcunúmeíñe tsiíñe néehíí:

—Muurá ímiááné ámúhadítyú tsaapi óhdivu méénútsoóhi.

²² Aanée tsá muha mewáájacutú cáábyedítyú díbye nééneé. Áánéllihyé muha íllure méíítéjcatsíhi. ²³ Téijyúu muha memájchónáa mítyane díbye oke ívámeííbyé dííbyé úníuri ó ácuúcunúhi. ²⁴ Áábekée oke Tsimóo Péédoro néé

o díllo dííbyeke ímichi cáábyedítúyú ehdu dibye nééneé. ²⁵ Ahdújucóo dííbyeke áábánéwu o nééneé:

—Ávyéjuúbej, ¿aca caabyé ímichi úhdivu méénútsoóhi?

²⁶ Áánélliihyé neébe:

—Pááaho o éeníyohóvú o ájcuúbe.

Ehdúu néébere iéeníyohóvú ajcú Tsimóo hajchi Jóoda Ijcarióóteke. ²⁷ Áijyúu tsúúca dííbyé pañévu Naavéné úcaavéné iwáájácúne Jetsóo néé dííbyeke:

—Wa bo íícúu ñná u méenuíñé meénuj.

²⁸ Ehdúu dibye nééne tsá muha dííbyema majchóri meíjcyámedítúyú tsáápíubaré wáájacutú íveekí ehdu dibye dííbyeke nééneé. ²⁹ Tsaatéé ijtsúcunú dsíídsí tehmeébé dibye íjcyánéllii ehdu dibye nééne wañéhjí wáabyuta tsíeméné dibye iáhdoki. Áhdurée ijtsúcunúmé ídáátsojtéké dibye dsíídsítu ájcúiyóné ehdu dibye nééneé.

³⁰ Aanée diibye Jóoda Jetsóo pááahóvú ájcune imájchóne múúhadítúyú péjucóo tépejco.

Jetsóo tauhbaju

³¹ Áábe déjuvúu Jetsóo nééhií:

—Ícyooca ihdyu Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe ó ávyéjúúteé Píívyéébé avyéjú iwáájácúmeiki. ³² Aane lléváhréjuco muhtsi maávyéjútsójcatsííñe Píívyéébema. ³³ Muurá ámúhakye o pícyoíñúmé oke ámuha menéhcóromé tsá maájtyúmíityú áátsíméjuco ámuha meíjcyaróme. Aane ámúhá avyéjuktéké o néhdu tsá ámuha ícyooca mepééityú o péhullévu. ³⁴ Ahdícyané ámúhakye ó tauhbá muhdú ámúhakye o wáiyudu ámuha mewáiyújcatsíki. ³⁵ Muurá ímiááné ámuha mewáiyúcatsíhajchíí ténetu pámeere míamúnaa waajácuú ímiááné tahñéjté ámuha meíjcyane.

Jetsóo úúballé Péédoro tóónúmeíñe

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Rc 22.31-34)

³⁶ Ehdúu Jetsóo néénéllii Tsimóo Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca kiávú ú peéhi?

Áánélliihyé neébe:

—Ícyooca tsáhái oóma u pééityúne. Áronáa bóónétúu oke ú úráávyééhi.

³⁷ Áánélliihyé Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿Aca íveekí tsá ícyooca úúma o pééityúne? Muurá téhdure ó dsíjívéiyá diwáiyuri.

³⁸ Áánélliihyé neébe:

—¿Aca ímiááné u néé tawáiyuri u dsíjívéiyóne? Muurá ímiáánetúré uke o néé ípejco cáracái májtsívátúnáa oke u úráávyeróóné u tóónúñé 3-ijyúva.

14

Jetsóoj téeveriyé Méécáánidívú meúújeténe

¹ Aane ihdyu íñnerí maáábímyeídíñe. Llihíyoma múhtsidívú mécatsípááve.

² Muurá dibye íjcyáhulle íjcyané meíjcyáiyotsíhji. Muurá tene íjcyátuca idyé ó nééiyá tene íjcyatúne. Áronáa íjcyáne. Áánéllii o péé téhullévú ámúhá ihde o ímíbájchoki. ³ Aane o ímíbáávyetsódú ámuha tahñéjteke ó ujcúvaá tsatsíhyí meíjcyaki. ⁴ Muurá ámuha méwaajácú kiávú o pééiñe. Áhdure ámuha méwaajácú muhdú téhullévú ámuha meúújetéiñe.

⁵ Ehdúu múúhakye Jetsóo néénéllii Tomáa nééhií:

—Ávyéjuúbej, tsá muha mewáájácútú kiávú u pééiñe. Téhdure tsá muha mewáájácútú muhdú téhullévú meúújetéiñe.

⁶ Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—Oo muurá téhullévú úújeténe júúvádú o néébedi ímiá uwááboju íjcyane cáhcujtsómé ujcú mújyú idsíjivéjúcóóityúne bóhi. Aame tajtyéeveri úújeté Llihíyodívu. ⁷ Muurá ámuha oke mewáájácúhajchíí tsúúca téhdure méwaajácú Llihíyoke. Tsúúca muurá ámuha máájtyumí dííbyeke.

⁸ Áánélliihyée Perípé néehíí:

—Ávyéjuúbej, cána múúhakye dájtyumítsó Díícyáánidívú muha téeneri meíjyácunújúcóótuki.

⁹ Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—¿Aca muhdú íhyajchótá ámúhama o íjcyáabeke tsá oke u wáájácúpityúne? Muurá oke ájtyumímé tsúúca ájtyumí Llihíyoke. Aanéjii ¿muhdú Llihíyodívú ámúhakye o ájtyumítsóiyóné oke u néehíí? ¹⁰ ¿Aca tsá u cáhcújtsotú dííbyema tsáápihdyuré muhtsi meíjcyane? Muurá dííbyere tajtyéeveri ámúhakye úwáábohíjcyáhi. Tsá iiná óhdityuré o újcune o méénuhíjcyatúne. ¹¹ Aane ihdyu mécahcújtsó tsáápihdyuré muhtsi Llihíyoma meíjcyane. Pane eene méénuráítyúronéhjí ámuha meííténáa o méénuhíjcyánéúbatu bo oke mécahcújtsó. ¹² Muurá ímiááné ámúhakye o néé oke ímí cáhcujtsómé téhdure o méénuhíjcyádú méénuráítyúronéhjí méénuíñe. Muurá Llihíyodívú o úújetéébé téhullétú diityéké o píaabómé éhnííñevu íjcyanéjhi méénuúhi. ¹³ Aane panévare ámuha dííbyeke tamyémeri metáúmeímyeke ó píááboó téeneri dííbyé ihtsútú o bóhówájtsoki. ¹⁴ Ahdícyane panévare píáábó tamyémeri ámuha metáúmeíñetu ámúhakye ó píááboóhi.

Jetsóó néé Píívyéébé Apííchó iwállooñe

¹⁵ Aane óví ímiááné ámuha oke mewáájyúhajchíí melleebó muhdú ámuha meíjcyaiñe ámúhakye o néhijcyáne. ¹⁶ Muurá Llihíyoke ó táúmíí dibye ámuha élleu iwállo Íapííchó ámúhakye tene píáábohíjcyapanévaturé ímí ámuha meíjcyaki. Aane tsá ámúhadítyú kiá íjcyáityúne. ¹⁷ Muurá teene ímiájijtóvú meke waajácútsóhi. Aane tsá úcáávéityú íjéne úráávyehíjcyámé pañévú teene ditye wáájácútúnéllíihye. Áanetu ihdyu ámuha tsúúca méwaajácú ámúhama tene íjcyánéllíihye. Aane ámúhá pañévú úcáávéehi.

¹⁸ Ahdícyane tsá ámúhakye o íhvéjtsóityúne. Muurá tsiíñe ámúhá élleu ó tsaáhi. ¹⁹ Aabe lléváhréjucó íjítu o péébeke tsáhájucó múhá oke ájtyumíityúne. Áronáa ihdyu ámuha oke máájtyumíí o bóhihdu ámuha mebóhííñéllíihye. ²⁰ Aane cáhawáá óví ámuha méwaajácú muhdú Llihíyoma muhtsi meíjcyane, téhdure muhdú ámúhama tsame meíjcyane. ²¹ Aane ihdyu óví oke wájyume lleebó muhdú diityéké o néhijcyáne. Áaneri úújétsóímyé ímiááné oke iwájyune. Áamedívú o wáájácútsámeímyeke muhtsi Llihíyoma méwájyúhi.

²² Ehdúu Jetsóó néénéllii tsijpi Jóóda Ijcarióóté íjcyátuube néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca íveekí múúhadívuré ú waajácútsáméíí tsíjtyedívú wáájácútsámeítyúbe?

²³ Áánélliihyée neébe:

—Muurá oke wájyume o nééne lléébómedívuré ó waajácútsáméííhi. Áámeke Llihíyó iwájyúne diityé pañévú Íapííchó pícyoó téénej tééveri ímí tsaméhjí diityémá muha menáhbévájcatsíki. ²⁴ Muurá o nééne lléébotúmé tsá oke

wáiyutúne. Ehdu íñe ámúhakye o nehíjcyáné tsá táíjtsaméí íjcyatúne. Muurá ihdyu okée wáalloobe Llihíyóré ehdu ámúhakye nehíjcyáhi.

²⁵ Aane íñe ámúhakye ó nehíjcyá ámúhama o íjcyáné hajchóta. ²⁶ Áronáa bóónétu Llihíyó Íapííchó ámúha éllewu wáloonéréjuco ámúhakye píááboíñé panévatúre. Aane ámúhakye tükévéjtsóo muhdú ámuha meíjcyaiñé ámúhakye o úwáábohíjcyánetu. Téhdure tsíñehjívú ámúhakye waajácútsoíñe.

²⁷ Aane ámúhakye o pícyoiñúmé tadyéjuvu ehdícyaróné pañe ímíñeúvú meíjcyaco íñerí íjtsámeityúme. Áronáa tsá ámúhakye o néetu míamúnaa ímíjyútsócatsihíjcyádú néené íjtsaméima ámúhakye o pícyoiñúíñe. ²⁸ Aane muurá ámúhakye ó nehíjcyá lléváhréjuco ámúhadítyú o péébe idyé tsiíñe ámúha éllewu o tsááiñe. Aane ímiááné ámuha oke mewáiyúhajchíí meímíjyúúveé Llihíyó táehníñevu íhtsútuube íjcyáábe éllewu o pééneri. ²⁹ Aane ámúhakye ó úúballé íhdéjuco néhi tehdu tene pájtyéijyu ámuha mecáhcújtso ímiááné o nehíjcyáne.

³⁰ Aane íñe nihñéréjuco ámúhama o íhjuváne. Tsúúca muurá ííñújí avyéjuube átéréepjyé íjcyároobe tawáabyú tsáábe píhíjucóóhií. ³¹ Áábedívú ihdyu ó íhvéjtsáméíí Llihíyó ímillédújuco pámeere míamúnaa iwáájácu ímiááné dííbyeke o wáiyúnéllii dibye oke néhdújuco o íjcyaiñe.

Ahdícyane ílluréjuco metsu mepéékií. Ehdúu neebe múúhakye Jetsóo.

15

Jetsóo néé óóvahédú íñééneé

¹ Aabée tsiíñe múúhakye úwááboobe nééhií:

—Oo muurá óóvahédu. Áánetu Llihíyó tééhé tehmeébédu. ² Aabe dówacárohíjcyá tahñéjté íjcyájucóórómedítyú táuwááboju bóhówaúcunútúmeke éhne múúne teehe óóváhetu néévahíjcyátúwajcáji téené tehmeébé wáágóohíjcyádu. Áánetu ihdyu ímiáánéjuco tahñéjté íjcyámedítyú táuwáábó bóhówaúcunúmeke píááboobe éhniíñevu ímí ditye teene iúráávyeki. ³ Muurá tsúúca ámúhakye o úwáábohíjcyáne téeveri ámuha meímíbaavyéhi. ⁴ Ahdícyane óóma ámuha meíjcyame óhdityu médówáávedíñe. Muurá úméhetu téwajca víúúvewájcá tsá néévájúcootúne. Ahdu muurá óhdityu ámuha medówáávéhajchíí tsá ímiá uwááboju ámúhadítyú bóhówaúcunújúcoóityúne.

⁵ Aane óóvahédú oó. Áánetu ámuha tééhéwajcánédu. Aame óhdityu ámuha medówáávétúhajchíí ímiá uwááboju ámúhadítyú bóhówaúcúnuúhi. Áánetu óhdityu ámuha medówáávéhajchíí tsá Píívyéébe ímillédú ámuha meíjcyáityúne. ⁶ Aame ílluréjuco ámuha mewágóóóveíñé éhne múúne teene óóváhetu néévahíjcyátúwajcáji mewáhdáhinúné mecóvajtsódu.

⁷ Muurá tahñéjté ámuha meíjcyame óhdityu dówáávetúméré ímí táuwááboju meíjtsúcunúhajchíí tehdujúco ámuha meíjcyaiñe. Aame ámuha píáábó metáúmeíñevu ámúhakye ó ájcuúhi. ⁸ Muurá ímiá uwááboju ámúhadítyú bóhówaúcunúhajchíí ímiááné Llihíyoke ámuha máávyéjútsoóhi. Aame ámuha meíjcyáá ímiááné táuráávyé múnaa. ⁹ Muurá ámúhakye mítyane ó wajyú Llihíyó oke wáiyudu. Áánéllii oke méíhvéjtsodíñe. ¹⁰ Muurá tátyaúhbajúúné ámuha melléébóne tehdu meícyáhajchíí ámúhakye ó píááboó íñe Llihíyó taúhbajúúné o lléébónéllii oke dibye píáábohíjcyádu.

¹¹ Ehdu íñe ámúhakye ó nehíjcyá tsaméhjí tééneri meímíjyúúveki. ¹² Áánéllii ámúhakye ó nehíjcyá ámúhakye o wáiyudu ámuha mewáiyújcatsíki. ¹³ Muurá o

dsíjíveneri ámúhakye ó úújétsoó mítyane ámúhakye o wájyune. Tsáhájuco muurá tsiíñe muhdú éhniíñevu mewájyune meúújétsóityuróne. ¹⁴ Aane íñe ámúhakye o nehíjcyané ámuha melléébóne tehdu meícyáhajchíí ímiáané táñahbévajte ámuha meíjcyáhi. ¹⁵ Áameke tsá ámúhakye o díllotú táwákimyéi múnáadi. Muurá tsané avyéjúúbé wákimyéi múnáa tsá wáájacutú muhdú íavyéjuube íjtsámeíñe. Áánéllii ihdyu ámúhakye o néé táñahbévajte ámuha meíjcyane íñe páneere muhdú oke Llihíyó úwáábohíjcyané ámúhakye o úúbállehíjcyanéllíihye. ¹⁶ Tsáháa oke ámuha menéhcoobe íñe ámúhama o íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu oore ámúhakye ó ujcú tahñéjté ámuha meíjcyámedítýú ímiá uwááboju íbóhówaúcunú mújyú níjkéváityúne. Aame ámuha Llihíyoke tamyémeri panévá píáábó metáúmeícyooca ámúhakye píáábóílye. ¹⁷ Áánéllii ámúhakye o néé ámuha mewájyújcatsíki.

Jetsóoke cáhcújtsotúme dílbyéjteke tsárilléne

¹⁸ Aane ámuha oke mecáhcújtsóné hallútú tsaate ámúhakye tsárílléhajchíí múu ítsaavé okée itsáríllédújuco ditye ámúhakye tsárilléne. ¹⁹ Muurá ditye íjcyadu ámuha meíjcyaca ámúhakye wájuúiyóme. Áronáacáa díityédítýú ámúhakye o újcúnéllii ámúhakye tsarílleímyé díityédú ámuha menéjúcótúnéllíihye. ²⁰ Aane cáhawáá meíjtsúcunu éhnée tsané avyéjúúbé wákimyéi múnáajpi íavyéjúúbé éhniíñevu íjcyáityuróné ámúhakye o nééneé. Aane muurá oke ícúbahradúré ámúhadi ícúbáhraímye. Muurá táuwaábó illééboca idyé ámuha meúwaabóné lléébóiyóme. ²¹ Ehdu páhduváré ámúhakye dárííveímyé tahñéjté ámuha meíjcyané hallútú okée wálloobe Píívyéébeke iwáájacútúnéllíihye.

²² Muuráhjáa díityé uwáábovu o tsáátuca tsá oke ditye tsárílléityuróne. Aacáa tsá díityé hallurí ímityúné íjcyáityuróne. Áronáa ícyooca díityé hallurí teene íveekí oke cáhcújtsotúme íllure oke tsarílléhíjcyanéllíihye. ²³ Tsá idyé apáábyekéré ooke, muurá Llihíyomájuco múhtsikye ditye tsárilléne. ²⁴ Muurá díityéj píínévú méénúráityúronéhjí o méénuhíjcyátuca tsá díityé hallurí íná íjcyáityuróne. Áronáa ténehji múubará méénúityuróné o méénuhíjcyané ájtyumíjúcoorómé ¿íveekí íllure múhtsikye tsarílléhíjcyá Llihíyoma? ²⁵ Áronáa ihdyu tehjújuco oke ditye tsárílléne dílbyé waajácúháámitu íllu tene néhdújuco: “Íñe ímítýú o méénútúróóbeke oke tsarílléme.”

²⁶ Árone ihdyu óví Píívyéébé Apííchó ámúha éllevu o wáloonéréjuco ámúhakye túkévejtsóné táuwaábó ámuha meméénuki. ²⁷ Ahdícyane óvíi ámuha teene méméénuhíjcyá íñe táwákimyéi o tújkénútsihdyu óómaye ámuha meícyahíjcyádú íjcyame.

16

¹ Ehdu íñe ámúhakye ó nehíjcyá ámuha meíjcyátsíívyéne oke meíhvéjtsótuki. ² Muurá ámúhakye waagóoímyé pihcyáávejáané pañétu. Áhdure tsaatéké ámúhadítýú ídsíjívétsoné íjtsúcunúmye tehjújuco Píívyéébe ímillédú imyéénune. ³ Ehdu muurá dáríívémeímye Llihíyoma múhtsikye iwáájacútúnéllíihye. ⁴ Aane íñe ámúhakye ó úúballé néhi tene pájtyéijyu ámuha meítsááveki. Tsáháa éijyu ámúhakye teene o úúbálletú ámúhamáyéikyé o íjcyanéllíihye.

Píívyéébé Apííchó meke píaabóne

⁵ Aabe ícyooca tsúúca ámúhadítýú o péjúcoó okée wállóóbe éllevu. Áronáa tsá tsáapíuba ámúhadítýú oke díllotú kíávú o pééíñe. ⁶ ¿Muhdú ámuha

kehdivéméhjivúvú ámuhákye o úúbállénéllíihye? ⁷ Áronáa ihdyu tehdújuco ámuhádyú o pééiñe. Muurá o péétuca tsá Píivyéébé Apíichó ámuha éllevu tsááityuró ámuhákye ipiááboki. Áanéllii ó peé ámuha éllevu teene o wáallooki. ⁸ Muurá téenej téeveri míamúnaa waajácuú ímityúmé ijcyane. Téhdure waajácuímyé ímiájíjtó cáhcujtsómé ímijpyetéiñe. Téhdure waajácuímyé teene cáhcújtsótúmema Llihíyó muhdú ditye icyahíjcyané ímbájchoíñe. ⁹ Muurá ímityúmé tsá oke cáhcújtsotúne. Aame wágóóóveé téené déjúcotu. ¹⁰ Aame idyé waajácuú Llihíyo éllevu o péenetu ímiáané apáañéré táuwaáboju icyáhcújtsóneri míamúnaa dííbyedívú úujeteyóne. Aabe ámuhádyú o péébeke tsáhájucó oke ámuha maájtyúmiityúne. ¹¹ Téhdure waajácuímyé Píivyéébe míamúnaa muhdú icyahíjcyané diityémá ímbájchóijyu dííbyeke cáhcujtsómé pájtyeteyiñe tsúúca ííñújí avyējuube Naavéneke o táhjáneíllíihye.

¹² Aane íjcyaróné mítyane ámuhákye o nééiyóne. Áronáa tsá ámuha mewáájácúityuróne. ¹³ Muurá ihdyu Píivyéébé Apíichó ímiáané ámuha éllevu itsáacooca ámuhákye waajácútsoó keená ímiáané íjcyanévu. Tsá ihdityuré iújcune tene ámuhákye úwáábóityúne. Muurá ihdyu Píivyéébere néene ámuhádivú bóhówájtsóíñe panévaré muhdú pájtyeyiñe. ¹⁴ Aane táuwaábojívú ámuhákye iwáájácútsónej téeveri oke ávyéjútsoóhi. ¹⁵ Muurá Llihíyórero oó. Áanéllii ó nehíjcyá tahñévúré dííbyé Apíichó ámuhákye wáájácútsoíñe.

Kímóóve ímíjyuuvu níjkeváne

¹⁶ Aabe muurá lléváhréjuco ámuhádyú o péébeke tsáhájucó oke ámuha maájtyúmiityúne. Áronáa idyé llévá ámuha oke tsiiñe máájtyúmií Llihíyo éllevu o pééiñe ihde.

¹⁷ Ehdúu Jetsóó néénéllii múúhadítyú tsaate néjcatsíhi:

—¿Aca íhya muhdú íñééiyóné ehdu meke neébe? ¹⁸ Tétsii tsá mewáájácútyúne.

¹⁹ Aanée dííbyeke muha medíllóiyóné iwáájácúne neebe múúhakey:

—Éhnené ámuhákye ‘lléváhréjuco ámuhádyú o pééiñe, áronáa idyé llévá ámuha oke máájtyúmií’ o nééne muurá ámuha medíllójcatsíhi. ²⁰ Muurá ímiáané ámuhákye o néé ávyetá íhnáhó ámuha oke mekímóóveíñe. Áané tujkéveri muurá oke cáhcújtsotúmé íllure ímíjyúúveéhi. Áronáa ihdyu ámuha mekímoovéné ámuháma níjkévaá ímíjyuuvúréjuco. ²¹ Muurá walle itsímávájyju avyéri ícúbáhrámeíhi. Áronáa tsíímene tsúúca íjchívyéné boone tsáhájucó dille ávyevéjúcootúne. Ílluréjuco dille ímíjyuuvéné tsííméneke iújcúneri. ²² Ahdu muurá ámuhádyú o péeneri ámuha mekímóóveéhi. Áronáa llévá ámuha oke máájtyúmiíneri meímíjyuuvéné tsá múha muhdú méénúityúne.

²³ Aane téijyu piáábó tsáhájucó oke ámuha metáúmeítyúne. Llihíyokéréjuco ámuha tamyémeri metáúmeíñe ámuhákye díbye ipiááboki. ²⁴ Aane muurá tsáhái ámuha metáúmeítyúne. Cáhawáá metáuméí ámuhákye díbye piáábóneri ámuha meímíjyúúveki.

Jetsocríjtó íjí ímityú tsúúca táhjane

²⁵ Áhdurée idyé tsiiñe neebe múúhakey:

—Muurá ámuhákye ó úúbálléhíjcyá tsíeménéhjij téeveri. Aane cáhawáá icyooca ímíñeúvú Llihíyodítyú ámuhákye o úúbálleki. ²⁶ Dííbyekéréjuco ihdyu ámuha metáúmeíñe piáábó tamyémeri. Tsáhájucó ámuháma o táúmeítyúne. ²⁷ Muurá mítyane ámuhákye wájyuube oke iwájyudu dííbyedítyúu o tsááne ámuha

mecáhcújtsóne téhdure oke mewájjúnéllíihye. ²⁸ Muuráhjáa dííbyedítúyú ííñujívú o tsáábe éllevu tsúúca ó oomíjyúcoóhi.

²⁹ Ehdúu Jetsóó néénéllíi muha menéé dííbyeke:

—Ícyooca ihdyu botsíi ímíñeúvú múúhakye ú úúballéhi. Tsáhájucó tsíeménéhjij tééveri múúhakye u úúballetúne. ³⁰ Aane muha méwaajácú ímiáané páneere u wáájácúúbeke tsá múha uke úwáábóíturóne. Áánéllíi muha mecáhcujtsó ímiáánéjucóhjáa Píívyéébedítúyú u tsááneé.

³¹ Áánéllíihyée neebe múúhakye:

—¿A ícyooca botsíi ámuha mecáhcujtsóhi? ³² Áronáa tsúúca óhdityu ámuha metsújááveéhi. Áané boone ooréjucó o cóevaíñe. Áronáa tsá oore o íjcyatúne. Muurá Llihíyoma ó ijcyáhi. ³³ Ehdu íñe ámúhakye ó nehíjcyá óhdivu ámuha mecátsípáávéne íínerí maáábímyeítuyuki. Ihdyúhde tehdújucó ííñújiri ámuha meícúbáhrámeíñe. Áronehjívú métájhjatsámeídíñe. Muurá tsúúca tééjij ímítúyú ámúhama ó tahjáhi.

17

Jetsóó ímamyémú hallúvú piáábó táúmeíñe

¹ Ehdúu íñétsihdyu Jetsóó cáámevu icyárúúvéne néehíi:

—Ayúju Táácáániij, wa ícyooca oke Dááchikye dávyejújtsó dííhtsútú óhdityu íbóhówaúcunúki. ² Muuráhjáa oke ú picyóó páme avyējuubéré o íjcyaae múhdúmekéhjáa u újcúmeke o ájcu múijyú ditye dsíjívéjucóóítúyúne bóhívu. ³ Aane muurá apáábyéré ímiá Piivyéébé u íjcyáábema oke Dááchikye íñe ííñujívú u wállóobeke wáájacúme újcuú téene bóhi.

⁴ Aabe íñe uke íjtu ó bóhówátsohíjcyá dííhtsútú okée u níwaavéné o méénuneri. Aane tsúúca ó níjkévahi. ⁵ Ahdícyane ihdyu, uu Táácááni, óví oke ú ávyéjutsó meíjcyá éhnée ííñujíi íjcyatúnáa meícyahíjcyádu.

⁶ Muurá ííñújiri íjcyamedítúyú tahñéjté íjcyáímyeke u újcúmeke tsúúca úhdivu ó waajácútsóhi. Muuráhjáa tsúúcajátújucó dihñéjté íjcyame íñe díuwaáboju o úwaabóné tsúúca cáhcujtsóhi. ⁷ Aame tsúúca waajácú páneere o méénuhíjcyáné úhdityúré tsááneé. ⁸ Muurá okée u níwaavéné o úwáábohíjcyáné ímílléme. Aame cáhcujtsó ímiáánée oke u wállóonéllíi o tsááneé.

⁹ Ahdícyane uke ó táúmeí piáábó dihñéjtéjucó íjcyame táhójtsiri íjcyámé hallúvu. Áánetu uke cáhcújtsótúme hallúvú tsá o táúmeítúyúne. ¹⁰ Muurá pámeere tahñéjté íjcyame téhdure dihñéjté íjcyamedítúyú táavyéjú bóhówaúcunúhi.

¹¹ Áámedítúyú tsúúca ó peé díllelevu. Áámeke ihdyu, Táácááni ímiáábé u íjcyaae, tehme dííhtsúturi táhójtsiri íjcyame ímí tsaméhjij tsajjítóré íjtsámeí íñe meíjcyadu. ¹² Muurá ííñújiri díityémá o íjcyaae dítsíjpari díityéké o téhmehíjcyáhi. Aame íjcyá pámeere. Áronáa tsáápiye díityédítúyú wágóoové tsúúcajátújucó díwaajácúháámitu tene néhdújucó.

¹³ Áámeke ihdyu ííñújiri díityémá o íjcyáné hajchótá o úwáábohíjcyá ditye ímíjyú íñe o ímíjyúdu. Aabe tsúúca díityédítúyú o oomíjyúcoó díllelevu. ¹⁴ Muurá díuwaáboju díityéké o úwáábómeke íjienéré úraavyémé tsaríllé téenéejpi o íjcyatúúbeke ditye úráávyénéllíihye. ¹⁵ Áronáa tsá uke o néétu díityéké díityédítúyú u íínétsoki. Íllure uke o néé Naavéné díityéké mújtsátsoíyónetu u téhmeki. ¹⁶ Tsá muurá ííñújíeneri o íícúvetú téenéejpi o íjcyatúnéllíihye. Áhdure tsáhájucó ditye téeneri íícúvetú tsúúca oke íúráávyénéllíihye. ¹⁷ Áámeke

ihdyu díuwaábójuj tééveri éhniíñevu dímiábáchó tsaímiyé uke ditye iúráávyeki. ¹⁸ Muurá ó wáloó diityéké uwaábovu íjienéré úráávyémé pañévú íñée ditye pañévú oke u wálohdu. ¹⁹ Muuráhjáa diityéké ó ímíbaávyetsó ímiájító icyánejcúvú ávyeta diityédí o íjyácunúnéllíihye.

²⁰ Aane tsá uke piáábó o táúmeityú apáámyéré óoma íjcyámé hallúvu. Téhdure ó táúmeí ditye táuwaáboju úwaabóné lléébome oke cáhcújtsóímyé hallúvu. ²¹⁻²³ Aame diityémá íñe meíjcyadu tsame íjcyame iwáájácu oke u wáiyudu diityéké téhdure u wáiyune. Áámema ímí menáhbévájcatsí téénetu íjí icyánejcú úraavyémé icyáhcutso ímiáánée oke u wáloóne. Muurá oke u bóhówátsohíjcyádúré idyé diityéké ó bóhówátsohíjcyá ditye ímí tsame íjcyame meíjcyadu.

²⁴ Ahdícyane, Lli, uke ó táúmeí dihñéjté táhójtširi íjcyame óoma táavyéjuri íjcyaki. Muuráhjáa ííñujíi u ípívyéjtsótúné ihdejuco oke u ávyéjútsohíjcyáné oke u wáiyúnéllíihye. ²⁵ Aabe Táácááni ímiáábé u íjcyabeke muurá íjí icyánejcú úraavyémé tsá uke wáájácutú íñe uke o wáájacúdu. Áánetu ihdyu íjtye tsúúca ímí uke waajácú okée u wállóobeke icyáhcutso néllíihye. ²⁶ Áámeke tsúúca ó waajácútsó úhdivu. Áánetúréi diityéké éhniíñevu o wáájácutsoíñé pámeere pahúllevávú mewáiyújcatsíki.

18

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Rc 22.47-53)

¹ Ehdúu Jetsóo Cááníma íhjuvávatsihdyu muha dííbyema mépajtyé ‘Tsedoróo’ némeíñé téhiwánijke tsíñejcúvu. Ánejcúrí oríivo bájú íjcyáné lli-íñévú muha méúújetéhi. ² Átsípye Jóoda Jetsóodívú méénútsóíibye waajácú páiyuváree tétsihvu muha dííbyema méúújetéhíjcyánéllíihye. ³ Átsihvúu tsívaabe tsodáhómuma duurúvájá tehmejteke llúúvájte avyéjútémáhjáa paritséómú wállóomeke. Áámée ímyéénucátsiháñema, ipyééteháñema, tsááhíi. ⁴ Aanée Jetsóo iwáájácúne diityé éllevu ipyééne née diityéke:

—¿Muucá ámuha ménehcóhi?

⁵ Áánéllíihyé neéme dííbyeke:

—Muha Natsarée múnáájpi Jetsóoke ménehcóhi.

Áánéllíihyé neébe:

—Oo muurá dííbye. Téjyúu diityé pañe dííbye Jóoda dííbyedívú méénútsóíibye. ⁶ Aanée ehdu Jetsóo diityéké neénetu idyéjuéhnejcúvú óómíyómé áákityéhi. ⁷ Áámekée tsiíñe neébe:

—¿ímiááné muucá ámuha ménehcóhi?

Áánéllíihyé neémeé:

—Éje, Jetsóoke muha ménehcó Natsarée múnáájpiíkye.

⁸ Áánéllíihyé neebe diityéke:

—Tsúúcajáne muurá ámúhakye ó née dííbye o íjcyane. Aane ihdyu ámuha oke meméénúhajchíi médómájcodí íjtyékeé.

⁹ Ehdúu pajtyéné dííbyerée íllu néhdújuco: “Úpée, Lli, u újcume táhójtširi íjcyamedityú tsá tsáápíuba wágóóóvetúne.” ¹⁰ Áánáacáa Tsimóo Péédoro íniitsúwá iwávíttsuúcúne wállóríhíjicú llúúvájte avyéjúúbé úníu múnáájpi ‘Máacoó’ némeíbyé núúmího ímiánéjcúeho. ¹¹ Áronáacáa Jetsóo née dííbyeke:

—Íveekíami ehdu ú meénuj. Pícyo dínñitsúwa. ¿Aca tsá u wáájácutú Llihíyóo néhdújuco o ícúbáhrámeíñe?

Llúúvájte avyéjuúbe éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene
(Mt 26.57-58; Mc 14.53-54; Rc 22.54)

¹² Aamée diitye tsodáhómuu, íavyéjuúbee, duurúvájá tehmejte, íjcyame tsúuca Jetsóoke iékéévéébeke dohjinúhi. ¹³ Áánemáa tsajtyémé díbyeke Caipáa baabe Anáa jávu. Téjyúu téené pijcyábari diibye Caipáa pañétúejpi llúúvájte avyéjuúbe. ¹⁴ Diibye muurá diityéké nehíjcyá pámeere óúúvéiyóné ihdétú tehdujuco tsaapi dsíjiveíñe.

Jetsóoke iúráavyeróné Péédoro tóónune
(Mt 26.69-70; Mc 14.66-68; Rc 22.55-57)

¹⁵ Aanée Jetsóoke ditye tsájtyéébeke o úráavyéébema idyé Tsimóo Péédoro péé óoma pañétúejpi llúúvájte avyéjuube oke wájácú néébema. Áánéllihyée oke pajtyétsoobe ihjyá llahájtí míhllémeíñetu pañevu Jetsóoma o úcááveki. ¹⁶ Áánetúu diibye Péédoro coévá llééhowávúré áachí éhnejcúvu. Áánéllihyée ó ihjyúvá llééhóvá tehmellemá dibye téhdure iúcááveki. Áánéllihyée botsíi pajtyétsolle díbyeke. ¹⁷ Aallée néé díbyeke:

—¿Aca tsá Jetsóo mamyé múejpi u íjcyatúne?

Áánéllihyée neébe:

—Tsáhaá, tsíjpiye oó.

¹⁸ Téjyúu tsucówu tene néénéllii llúúvájte avyéjuúbé únú múnáama tehmejte icyújuwááñúwatu píhmíme élletu idyé píhmíbe Péédoro.

Llúúvájte avyéjuube Jetsóoke díllone
(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Rc 22.66-71)

¹⁹ Áánáacáa llúúvájte avyéjuube Anáa dílló Jetsóoke ñná dibye úwáábohíjcyáne. Áhdurée díllóobe ímamyémú ñná méénuhíjcyáne.

²⁰ Áánéllihyée neébe díbyeke:

—Muurá duurúvájá pañévú téhdure píhcyáávejáané pañévú míamúnááj píñévú ó úwáábohíjcyáhi. Tsá muurá mújyú téévéneúvú o íhjúvahíjcyatúne.

²¹ Aanéjii muhdú oke ú díllóhi. Cáhawáa dílló táuwááboju lléébúacunúhíjcyámeke ditye uke íñéé ñná o úwáábohíjcyáne. Muurá íchihyi íjcyámé tsaate teene lléébúacunúhíjcyáme.

²² Áánéllihyée duurúvájá tehmeébé néé díbyeke:

—¿Íveekí ehdu ú añujcú llúúvájte avyéjuúbeke? Ehdúu neébere wábáajcáro díbyeke.

²³ Áánéllihyée Jetsóo néehíi:

—¿Aca ó allíhi? Cána oke díñej. Muurá ímíáané o néehíi. Aanéjii ¿íveekí oke ú wábáajcóhi?

²⁴ Átsihdyúu Jetsóoke diibye Anáa wallóo dóhjíuri pañétúejpi llúúvájte avyéjuube Caipáa éllévuréjuco.

Tsiñe Péédoro tóónúmeíñe
(Mt 26.71-75; Mc 14.69-72; Rc 22.58-62)

²⁵ Áánáacáa tétsihíyí Péédoro píhmírí diityéj píne íjcyáábeke néémeé:

—¿Aca tsá áadí mamyé múejpi u íjcyatúne?

Áánéllihyée ityóónúne neébe:

—Tsáhaá, tsíjpiye oó.

26 Áánélliihyée llúúvájte avyéjúúbe únú múnáadítyú díbyée íñúúmiho wáhdahíróóbé jééeebe néehíi:

—Ááneráhané diityémá oríívó bájú lliíne u íjcyáábeke ó ájtyumíhi.

27 Árónáacáa tsiiíne íllure tóónuúbe. Áánáacáa tsúúca cáraca májtsiváhi.

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Rc 23.1-5)

28 Aanée tétsihdyu Caipáá jatu tsajtyémé Jetsóoke téené íñúújí avyéjuube Pirááto jávu. Áánáacáa tsúúca métsítsiivéhi. Áijyúu díbyeke tsájtyeme tsá úcáávetú tééjá pañévú téeneríváa ímityújtsámeímyé teene wañéhji májchó imájchójúcoítyúrónéllíihye. 29 Áánélliihyée Piráátó diityé éllevu íjchívyéne née diityéke:

—¿Aca ñná ímityúné áánu méénune ámuha méúúballé díbyé hallúvu?

30 Áánélliihyée nééme díbyeke:

—Muurá díbye ímityuube íjcyátuca tsá muha metsíváityuró diéllevu.

31 Áánélliihyée neébe:

—Ané wa ihdyu metsájtyéébeke meméénú muhdú ámuha jodíómú taúhbaju néhduú.

Áánélliihyée nééme díbyeke:

—Árónáa tsá muha metáúhbáityuró tsaaté dsíjívétsovu.

32 Ehdúu pajtyéné díbyerée Jetsóo muhdú idsíjívéíñé néhdújuco. 33 Áábekée Piráátó ihjá pañévú ipíúváabeke néehíi:

—¿A uu jodíómú avyéjuúbe?

34 Áánélliihyée neébe díbyeke:

—¿A uure ehdu oke u néehíi, mityá tsaate uke néhijcánéré oke u nées?

35 Áánélliihyée Piráátó néehíi:

—Tsá muurá jodíómuube o íjcyatúne. Muurá ihdyu dimúnaaré llúúvájte avyéjútémá ¿íñé hallútútá uke tsiva taéllévuj? ¿ñétáhjáa ímityúné ú meénuj?

36 Áánélliihyée neébe:

—Tsá íñúújíene táavyéjú íjcyatúne. Muurá íñúújí avyéjúejpi o íjcyaca támamyémú táhallútú méénúiyá oke ditye iékéévétuki.

37 Áánélliihyée Piráátó née díbyeke:

—¿Áánélliihyéhaca ihdyu diibyéjuco uu ávyéjuúbe?

Áánélliihyée neébe:

—Éée, diibyéjuco oo ímiáájuvú miamúnáake o wáájácútso íñujívú o tsíímávámeííbye. Aane ímilléméjuco táuwaáboju illéébóne cáhcujtsóne.

38 Áánélliihyée Piráátó néehíi:

—¿Aca ñná teene ímiááju?

Ehdúu díbyeke íñéene ihjá pañétú íjchívyéne neébe díbyeke tsívámeke:

—Áánerá tsá díbye ímityuube íjcyatúne.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíñe

(Mt 27.15-31; Mc 15.6-20; Rc 23.13-25)

39 Muurá ámuha paíjyuva pajtyété wañéhjí pañe cúvéhóójari íjcyámedítyú tsáapí hallúvú méihjyúváabeke ó íchívyétsohíjcyáhi. Aane ¿íhya ámuha méimíllé diibye ámuhá avyéjúúbeke o ácádsíjcaáyóné téijyu?

40 Ehdúu Piráátó néérónáa páméhcobaré néehíi:

—¡Tsáhaá, tsá dííbyeke u ácádsíjcaáyóityúne! ¡Barabáakéré u íjchívyetsóné muha méimílléhi!

Ácoocáa dííbye Barabáa ávyétá imítyuube íjcyabe cúvéhóójari téjyu.

19

¹ Aanée ehdu ditye néenélii awáa Piráátó ílluréjuco Jetsóodívú táuhbáné ítsodáhómuke ditye dííbyeke iwátsíhcyuki. ² Aamée ánetóónetu cháhiwa imyéenuwávú ávohjácó dííbyeke. Áánemáa dííbyeke uácómé wájamu duujínuudú nééjacobávu. ³ Áánemáa dííbyé úniúvú íjcyáne íllu wañécohíjcyáme:

—¡Ñóóooj, maímijyu áánu jodíómú avyéjuubej!

Ehdúu iwáñéjcone néémere wábáacohíjcyá dííbyeke.

⁴ Aanée tsiíne Piráátó dííbyekée tsájtyéme éllevu ipyééne nééhií:

—Cáhawáa íllevu dííbyeke o íjchívyétso ámuha mewáájácu ímiááné díbye imítyuube íjcyatúne.

⁵ Ehdúu íñéene Jetsóoke díbye píúvaabe úújeté diityé úmiwávú ánetóóné chahíiwavu ditye ávohjácónema. Téhdurée wájamu duujínuudú nééjavu ditye úácójama dííbye. Áábedítyúu neebe Piráátó diityéke:

—Éje, áánu muuráhaja.

⁶ Áábekée llúúvájte avyéjútémá duurúvájá tehméjte íájtyúmíne kéévánécoba nééhií:

—¡Áábyedívú wátyétyehcútsó páwachékevu! ¡Tsáma wátyétyéhcutso!

Áánéliihyée neebe Piráátó diityéke:

—Wa ihdyu metsájtyéébeke ámuháyé méwátyetyéhcu. Tsá muurá ímítyuube díbye íjcyatúne.

⁷ Áánéliihyée néeme dííbyeke:

—Árónáa ihdyu múúhá taúhbaju néhdújuco díbye dsíjiveíñé íveekí Píívyéébe Hájchidi díbye díllómeíhíjcyáné déjúcotu.

⁸ Ehdúu ditye néeneri Piráátó mítyane íllityéhi. ⁹ Áánemáa tsiíne ihjyá pañévú ítsájtyéébeke neébe:

—¿Aca kiá múnáajpí uú? Aanée tsá díbye áñújcutúne. ¹⁰ Áánéliihyée neebe dííbyeke:

—¿Aca íveekí tsá oke u áñújcutúne? ¿Aca tsá u wáájacutú o nééjuri páwachékevu uke ditye wátyétyéhciyóne? Téhdure ¿a tsá u wáájacutú uke téénetu o pájtyetésóiyóne?

¹¹ Áánéliihyée neebe Jetsóo:

—Ávyeta muurá tsá muhdú oke u méénúityuró Píívyéébe ímíllétuca. Muurá íñe díllevu oke tsívame díehníñevu ímityúné meenúhi.

¹² Ehdúu Jetsóo néenélii Piráátó imíllerá dííbyeke íácádsíjcaáyóne. Árónáacáa néeme kéévánécoba dííbyeke:

—Muurá áadikye u ácádsíjcaáyóhajchíí tsá pañétúejpi avyéjuube Tséétsáma ímí u íjcyáityúne. Muurá iiye avyéjúubedi díllómeímyé íllure ehdíívallé dííbyeke.

¹³ Ehdúu ditye néenélii ihjyá pañétú íjchívyétsoobe Jetsóoke. Áánemáa ácúúvebe íavyéjú íjyáwá néwayúúnetu níjcyómeíñé hallúvu. Tétsíi mémée heeberéómú ihjyurí Gabááta. ¹⁴ Téjyúu cójípíne péjcore teene pajtyété wañéhíí lléeváíñáaaca. Ájyúu Piráátó néé diityéke:

—¡Aabye ámúhá avyéjuube!

¹⁵ Árónáacáa kéévánécoba néémeé:

—iWa ihdyu dííbyedívú wátyétyehcútsó páwachékevu dibye idsíjíveki!

Árónáacáa neebe diityéke:

—Árónáa tsáháubá ámuha jodíómú avyējuúbedívú o wátyétyécútsóityuró páwachékevu.

Ehdúu dibye néérónáa llúúvájte avyējuute néé dííbyeke:

—iÁrónáa íjcyaaabe apáábyéré páñétúejpi múúhá avyējuube Tséétsaá!

¹⁶ Ehdúu éhníínevúré ditye néénéllii ílluréjuco Piráátó ihvejsóné diityédívú ditye dííbyeke iwátyétyéhcu páwachékevu. Áábekée tsajtyémé iwátyétyéhcióhullévu.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne

(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Rc 23.26-43)

¹⁷ Aabée Jetsóó tsajtyé dííbyeke ditye wátyétyéhciówachéké ‘Niwáupáájí’ némeítsíí heeberéómú ihjúrí ‘Góógota’ némeítsihvu. ¹⁸ Áábekée tétsihvu wátyétyehcúmé téwachékevu. Áhdurée téijyu tsaatétsikye wátyétyehcúmé dííbyé únútu panéjcváácutu. ¹⁹ Áijyúu Piráátó néé ditye téwachéketu ipícyo íllu nééneé: “Jetsóó Natsarée múnáajpi jodíómú avyējuube.” ²⁰ Aanée mítyame éévehíjcyá píhíré tétsii Jerotsaréetu íjcyánéllíihye. Caatúvánée heeberéómuu, gríéégomuu, romáánómuu, éhdúmé ihjúrí. ²¹ Ehdúhjáa Piráátó caátúnúnéllii dííbye éllevu llúúvájte avyējuute ipyééne néé dííbyeke:

—Tsáháa u caátúnúityuró jodíómú avyējuube dibye íjcyane. Úpée ú caatúnúiyá iiye jodíómú avyējuúbedi dibye díllómeíhijcyáne.

²² Árónáacáhjáa neébe:

—Árónáacáa tsúúca o cáátunúné óvi éhduréjuco.

²³ Aanée tsodáhómú dííbyeke iwátyétyehcúné iníjkevádú dííbyé wajyámúúné wátújcatsíhi. Áánetúu tsaja cááméjácoba tsá ditye píívyetétú muhdú iácújcatsíñe. ²⁴ Áánéllíihyéé néjcatsímye:

—Íjyáhcoaba tsá medóváájcoityúne. Metsu menéhco muucá tene dómajcómé teeja itsájtyeki. Ehdúu pajtyéné tsúúcajátújucóhjáa Píívyéébé waajácúháámitu íllu tene néhdújuco: “Táwajyámúúné wátújcatsímye. Áánetu ícyaa méjácóbá hallúvú nehcomé muhnéjá teja íjcyaiñe.”

Ahdújucóo ímiááné tsodáhómú méénune.

²⁵ Áijyúu tétsihyi dííbyéj tsíjjuu, dííllé naállee, Créopá taaba Maaríaa, Maaría Madarénaa, éhdume. ²⁶ Téhdurée ivámeíwu oke dibye néhíjcyaaabe tsíjjuú únúuri o íjyócunúúbeke ííténe neebe díílleke:

—Wáhaj, aadi muurá tsaapi daáchi.

²⁷ Átsihdyúu oke neébe:

—Aalle, muube, díítsíjjuú.

Áánéllíihyéé tahjyávuréjuco díílleke o tsájtyene.

Jetsóó dsíjivéne

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Rc 23.44-49)

²⁸ Aanée téijyu tsúúca páneere pájtyeíñe éévé úújeténé Jetsóó iwáájácúne nééhíi:

—Ó ádóiyáhi. Ehdúu neebe tsúúcajátújucóhjáa Píívyéébé waajácúháámitu tene néhdújuco.

²⁹ Áánélliihyée bíínójpácyó kiwátyé llíyíhlló pañe íjcyánetu wáýyámúihdsídú nééne iééniyóné úméhéí nįjcautu ipícyóóne cújuuvémé dííbyeke. ³⁰ Aanée ííhásihdyu neébe:

—Áyu, icyooca ihdyu páneere nįjkévahi.

Ehdúu íñétsihdyu íllurējuco díbye dsįjįvéne.

Tsodáhó Jetsóoke cáváajcárone

³¹ Ááné tsiįyúu pajtyété wañéhį llééváiñéllii tsá ditye ímíletú ítéme hóóné téwachékéjíturé íjcyane. Áánélliihyée nééme Piráátóke díbye ityáúhba ítsodáhómuke ditye ítyájkiiíñé iwáíhyañu íícúu ditye idsįjįve ditye tétsihdyu íñítyétsómeke tsiéllévúréjuco ipícyóóki. ³² Ahdújucóo díbye nééne llíi tsodáhómú pééme wáíhyañúné Jetsóo úníutu panéjcuvatú íjcyámútsí tájkiííñe.

³³ Áánetúu Jetsóoke ditye wáíhyañúíyónáa tsáhájucó díbye bóhítúne. Áánélliihyée tsáhájucó ditye wáíhyañutú díbyé tájkiíícyu.

³⁴ Áronáacáa tsodáhó díbyeúvuke íáámíhotu cáváajcáro aamúbari. Áhejútúu tújpacýoma nųpacýo íjchívýehi. ³⁵ Ehdúu ímiááné tene pájtyene o ájtyumíne íñe ó úúballéhi. Aane ihdyu óvíi ámuha mécáhcujsóhi. ³⁶ Ehdúu Jetsóoke tsodáhómú ítyájkiiícyú tsá wáíhyaýotú tsúúcajátújucóhjáa Píívyéébe íwaajácúháámitu íllu néhdújuco: “Tsá dííbyeke tsátsíúba ditye wáíhyaýóityúne.”

³⁷ Téhdure téhaamítú nééneé: “Ditye cáváajcáoóbeke ííteímye.”

Jetsóo ítémeho ditye cúúune

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Rc 23.50-56)

³⁸ Ááné boonéhjáa Arimatéa cóomi múnáajpi Jotséé ávyéjúté apííchoríi teevétariyé Jetsóoke úráávyehįjcyaaabe táúmeí Piráátóke dííbyeúvú ítémeho icyúúuki. Ahdújucóo díbye ájcune díbye icyúúuki. ³⁹ Téjyúhjáa dííbye élleve Nicodéémó tsáa tsáįyúu pejco Jetsóoma íhýúvájéébe. Aabéhjáa tsivá mííraá, áároe, íjcyáné pacúúcuma úméváné duurúbajpácyó 30-áamú íjcyane. ⁴⁰ Ááneríhýáa wáýyámubááné imúrįjchóne bíjįinumútsí dííbyeúvuke ditye ítémeho icyúúu méénuhįjcyádújuco. ⁴¹ Aanéhjáa dííbyeúvuke ditye wátyétyéhcúné úníuri bajtsóháñé íjcyátsihdyu níkyehéjú béhéjure tsaatékei ditye pícyóótuhéju. ⁴² Áhejú pañévúhjáa dííbyeke cúúumútsí píhíré tétsihdyu téheju nééne llíi hye. Ehdúhjáa meenúme wáyeéévéjcoójį ihde ditye ímíbáchómeíhįjcyajcoójį tsiįyúu téjcoojį íjcyáiñéllíi hye.

20

Jetsóo dsįjįvebe bóhíine

(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Rc 24.1-12)

¹ Aanéhjáa teene wáyeéévéjcoójį boonétú tsiííñé tsemáánarējuco déjúcáoóvejcoójį Maaría Madaréná péé pejcojuco Jetsóo nįkye úújetéllé. Aalléhjáa úújeté téhejú watájco nééwáyúcoba íñétsámeíñevu. ² Áánélliihyéhjáa íícúu dsįnéríyé tsáalle Tsimóo Péédorómá muhcsi meįjcyámútsikye neeváhi:

—įÁvyéjúúbeúvú ítéme hóha újcujémé níkyehéjú pañétu! įAane tsá mewáájacutú kiávú ditye tsájtyene! ³ Áánélliihyée muhcsi téhullévú mepéé dsįnéríyé. ⁴⁻⁵ Aanée íícúu o dsįneébe Péédoró íhdéré o úújetéébé téhejú pañévú úcáávétuube íúmíwáturé ó dújuúcunú íbíjįnubáánerējuco téhejú pañe íjcyane. ⁶ Áanáacáa botsíi Péédoro tadyéjutu wájtsiibe tsapéhdú úcaavé pañééhejúvu. Aabée idyé ájtyumí wáýyámubáánerējuco téhejú pañe íjcyane. ⁷ Íhdyúebáree

ihñíwau bíjínúmeíba béwánúmeíba ájtyúmíibe. ⁸ Áabe déjutúu o úcááveebe teene o ájtyúmíne botsíi ó cáhcujtsó ímiáané Jetsóo bóhiíne. ⁹ Aanée tsáhái tsijtye wáájacutú ehdúhjáa díbye bóhiíne tsúúcajátújuco Píivyeébe néhijcyané dííbye waajácúháamitu cáátuvané iéévehíjcyaróne. ¹⁰ Ehdúu muhsti teene maájtyúmíne ílluréjuco meóómiíne.

*Maaría Madarénadívú Jetsóo bóhówaavéne
(Mc 16.9-11)*

¹¹ Áánetúu Maaría Madaréná tsiíne níkyéhejúvú pééllévaa táállere téhejú pañe dújúcohíjcyáhi. ¹² Aallévaa ájtyumí míityétsi níjkyéji múnáajtétsí tsítsíj íwajyámúúne néémutsi ácuúcunúne Jetsóo ítéméhó boonééhájtisiri panéjcuváácuri ihñíwáú icyánéjcurii, íjtyúháacyú icyánéjcurii, ehdu. ¹³ Aamútsívaa néé díílleke:

—Muúllej, ¿íneri ú tahíjcyáhi?

Áánéllihyévéaa neelle díityétsikye:

—Ávyéjúúbe ítémehóha kiávú dítye tsájtyéneri ihdyu ó tahíjcyáhi.

¹⁴ Ehdúvaa íñétsihdyu révoúcunúllé ájtyumí tsaapi íjyócunúúbeke. Áronáacávaa tsá dílle wáájacutú Jetsóo díbye íjcyane. ¹⁵ Aabévaa idyé néé díílleke:

—Muúllej, ¿aca muucá u néhcolle eene ú tahíjcyáhi?

Áánéllihyévéaa tétsii íjcyane bajtsó tehmeébekéré iwáábyúne neelle:

—Tsáijyúne múu uure ítémeho tsítsihvu u íñétsóhajchíi ihdyu oke duubállé kiávúhjané u pícyoone o tsájtyeki.

¹⁶ Áronáacávaa dílloobe imyémeri díílleke. Áánéllihyévéaa dííbyedívú iwááne ‘íRabónij!’ neelle muuha heeberómú ihjyúrí ‘Ávyéjúúbej’ nééiyóne.

¹⁷ Áánéllihyévéaa neebe díílleke:

—Oke dácádsíjcaáyo. Tsáhái muurá cáámevu Llihíyo éllevu o péétune. Áánéllii tahñéjte éllevu péene duubállé tsúúca o pééiíne Mépiivyeébe éllevu.

¹⁸ Ahdújucóhjáa dílle múúha éllevu itsáane múúhake úúballévane dííbyeke íájtyumíne. Áhdurée úúballéle muhdú díbye díílleke nénehji.

*Ímamyémudívú Jetsóo bóhówaavéne
(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Rc 24.36-49)*

¹⁹ Aanée téjcoojíré tsemáaná tújkévajcójí pejco muha tsatsíhyí tsájá pañe. Aamée cóhpé muha méwátajcó llehówáané tsíjtyé apíichori. Áánetúhjáa Jetsóo múhdutú iúcáavéne múúhake néehíi:

—¿Ámuúhaj! ¿A ámuha méijcyaraj?

²⁰ Ehdúu múúhake íñéene úújétsoobe íhyójtscutúu dítye wátyétyehcúne añúííhyóhejúcuvu. Téhdurée tsaapi cáváajcáróhejúvú múúhake úújétsoóbe. Áánerii mítyane muha méímíjyuvé Jetsóoke maájtyúmíneri. ²¹ Átsihdyúu neebe múúhake:

—Óvíi ímí ámuha méijcyáhi. Ókéé ííñujívú ámuha éllevu Llihíyó wáallohdu idyé ámúhake ó wallóo táuwááboju wáájacutúme éllevu.

²² Ehdúu néébere múúhake íbátsúhcúne néehíi:

—Óvíi ámuhá pañevú Píivyeébe Apíichó úcaavéhi. ²³ Muurá tsaate ímityúne méénune díityémá ámuha méímíbjchómé hallúrí tsáhájucó tene íjcyáityúne. Áánetu díityémá ámuha méímíbjchótúmé hallúrí íjcyaiíne díityé ímityu.

Tomáa Jetsóoke íájtyúmínemáyé cáhcujtsóne

24 Ehdúu Jetsóó múúhadívú bóhówáávéenáa tsá Tomáá múúhama íjcyatú dííbyere ‘Jeméero’ némeííbye. 25 Áábekée muha meúúbállérónáa neebe múúhake:

—Dííbyé hojtsícutu añúúíhyóhejúcú íjcyáneri táhójtswa o úácótúhajchíí tsá o cáhcújtsóityú dííbyeke. Áhdure dityée cáváájcohéjuri o úácótúhajchíí tsá o cáhcújtsóityúne. Ehdúu neebe Tomáá múúhake.

26 Átsihdyúu 8 coojívatu tsiíne muha tsájá pañe meíjcyánáa tsúuca múúhamájucu díibye Tomáa. Aanée idyé cóhpé muha lléhowááné mewátájcónáa tsiíne Jetsóó múúha éllevu iúccáávéne nées múúhake:

—¡Ámuúhaj! ¿A ámuha méíjcyaraj?

27 Átsihdyúu Tomáake neébe:

—Ayúwa dííhyójtswa duácó íne añúúíhyóhejúcú táhójtícutu íjcyánerij. Téhdure ú uácóo íneé oke ditye cáváájcohéjuri. Ááne tsá éhniíñevúre cáhcújtsótuube u íjcyáityúne.

28 Áánéllihyée Tomáá botsíi icyáhcújtsóne nééhií:

—¡míáánéjuco Tápiivyéébé uu Táavyéjuúbe!

29 Áánéllihyée Jetsóó nées dííbyeke:

—Oke u ájtyúmínemáyé botsíi ú cáhcujtsó o bóhíne. ¡Maímijyu ihdyu ditye íjcyane íajtyúmíturóné cáhcujtsóme! Ehdúu Jetsóó nééhií.

Íhyaamí pañe cáátuváné ñnetú meke píaabóne

30 Aabée mítyane méénuráítyúronéhjí muha ímamyémú meétténáa méénuhíjcyané tsá páneere o cáátúnutúne. 31 Áronáa ihdyu téénetu tsáneetsa ó caatúnú ámuha mecáhcújtso ímíáánée díibyejuco Críjto Píivyéébé Hajchi míamúnáake pájtyetétsoobe íjcyane. Áánéllii dííbyeke cáhcujtsómé tsá wágóóóvéityúne.

21

Tsiíne ímamyémudívú Jetsóó bóhówaavéne

1 Áané boonétúu tsiíne Jetsóó bóhówaavé múúhadívú ‘Tibéeria’ némeííne unéú úníuri muha ílluume meíjcyámedívu: 2 Tsimóo Péédroo, Tomáá dííbyere ‘Jeméero’ némeííbyee, Gariréa íñújiri íjcyacóómí Canáa múnáajpi Natanaéee, Tsebedéó hájchimútsí muhtsii, tsíjtyetsíi múúháejtetsii, éhdúmedívu. 3 Áijyúu Tsimóo Péédroo ‘ói ó tsínuutéhi’ néénéllii muha menééhií:

—Métsu bo tsaméhjí mepéékií. Áhdújucóo muha míneri mepééme tépejco metsínuurómé tsá metáávatúne. 4 Aanée tsúuca metsítsíívéenáa tééú úníuri íjcyáábeke muha máájtyúmíróomé tsá mewáájacutú dííbyeke. 5 Aabée múúhake nééhií:

—¿A ámuha métaávaj?

Áánéllihyée muha menééhií:

—Tsáhaá, keenéiyóhaja.

6 Áánéllihyée neebe múúhake:

—Cáhawáá tsíñejcu metsínuj. Áhdújucóo ténejcu muha metsínuume meújcune mítyane ámómeke. Aamée ávyetá padúúcú néémeke tsá muha meíhnháhootú meíjchívyetsóné mííne pañévu. 7 Áánáacáa dííbyeke o wáájacúne Péédroké o nééhií:

—¡Áánerá Ávyéjuube Jetsóó aábye!

Ehdúu o néenemáyé Pééodoro íícúí íwajyámuvu iúccáávéne cátsíñiivyé tééú pañévú dííbye éllevu ipyéékií. ⁸ Áánetúu ihdyu muha choocói tsínucóóhó líicyúhcoméré mepéé 100 éévetá hajchótáubáhjáa muha íúníutu meíjcyame. ⁹ Aamée muha meíjchivyéme máájtyumí tétsihyi cúújúwatu amóóbé wáhjámeíñé úníuri pááaho íjcyane. ¹⁰ Áánáacáa Jetsóó néé múúhakyé:

—Ámúhaj táávatu tsaatéké metsíva.

¹¹ Áánéllihyéé Pééodoro tsínucóóhó amómema líiúcú íjchivu 153-meva íjcyámema. Áróme padúúcuríi tsá técooho móhtóbatúne. ¹² Átsihdyúu neebe múúhakyé:

—Ayúwa mémajchóvaj.

Aanéé tsá tsáápíuba díllotú dííbyeke múha díbye íjcyane pámeerée dííbyeke muha mewáájácúnéllíhíe. ¹³ Áámekée múúhakyé amóóbeke páááhoma wájtúúbe.

¹⁴ Ehdúu Jetsóó tsiíñe múúhadívú bóhówaavé tsúúca pápíhchúú íjyúvájucó ípyéé idsíjívétsihdyu bóhííbe.

Péédorómá Jetsóó íhgyuváne

¹⁵ Aanée muha memájchóné níjcautu neebe Tsimóo Péédoróke:

—Tsimój, Jonáa hajchi u íjcyabe, ¿a ímíááné oke ú wajyú íjtye díñahbéjté oke wájyúné ehnííñevu?

Áánéllihyéé neébe:

—Ééé Ávyéjuúbej, muurá ú waajácú uke o wájyune.

Áánéllihyéé Jetsóó néehíi:

—Ané óóma táuráávye múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmeu.

¹⁶ Átsihdyúu idyé tsiíñe neébe:

—Tsimój, Jonáa hajchi u íjcyabe, ¿a ímíááné oke ú wajyúhi?

Áánéllihyéé neébe:

—Ééé Ávyéjuúbej, muurá ú waajácú uke o wájyune.

Áánéllihyéé idyé neébe:

—Ané óóma táuráávye múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmeu.

¹⁷ Átsihdyúu tsiíñe neébe:

—Tsimój, Jonáa hajchi u íjcyabe, ¿a ímíááné oke ú wajyúhi?

Aanéé Péédoróké ídátsó pajtyé 3-íjyúvájucó bíwáánéré díbye díllone. Aabée néehíi:

—Ávyéjuúbej, muurá tsá íná u túhúlletúne. Aabe muurá ú waajácú ímíááné uke o wájyune.

Áánéllihyéé idyé neebe dííbyeke:

—Ané óóma táuráávye múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmeu. ¹⁸ Muurá u óváhtsáné hajchótá uure díwajyámuunévú u újcámeíñe ú úllehíjcyá u ímílléhulléhji. Aabe u kéémécooca muurá tsíjtyeréjucó uke díwajyámuunévú iújcóóbeke tsájtyeíñé u ímíllétúróhullévu.

¹⁹ Átsihdyúu idyé neebe dííbyeke:

—Aabe wa ihdyu ehdu uke o néerónáa oke duráávyej. Ehdúu Jetsóó néé Péédoróké díbye iwáájácú muhdú dííbyeke iúráávýéné níjcaúvú idsíjíveneri díbye Píivýéébe íhtsútú bóhówájtsoíñe.

Jetsóó ívámeíwu íñéébedítýú úúballéne

²⁰ Aanée tétsihdyu Péédoro révoúcunú Jetsóo déjutu ivámeíwuúu oke dibye neébe o péébeke. Ópée muurá dííbyé úníuri nihñéré majchóri muha meíjcyánaa o íjcyabe ó dilló dííbyeke caabyé múúhadítú dííbyedívú méénútsoíñe.

²¹ Áábekée Péédoro oke ííténe née Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, ¿ácooca áánu muhdú íjcyáahi?

²² Áánéllihyée neébe:

—Muurá o ímílléhajchíí tsá dibye dsíjívéityú mújyú tsiíñe o tsááiñévújuco. Árónáa óvíjyacóóné téeneri u íjtsámeíñe. Wa ihdyu oke duráávyej.

²³ Ehdúu Jetsóo óhdityu neéné uubállé tsújaavé cahcújtso múnáadi mújyúvájháa o dsíjívéjúcóóityúné uubálla. Árónáacáa ihdyu tsá tehdu dibye neétune. Muuráhjáa ihdyu íllure neebe dibye ímílléhajchíí o íjcyáiñe mújyú dibye tsááiñévújuco. Áánemáa neebe téeneri Péédoro íjtsámeíjyúcóótuki.

²⁴ Aane íñe tsaapi Jetsóo mámyé o íjcyabe íhyaami ó caatúnú muhdúhjáa páneere dibye méénuhíjcyanéjji o ájtyúmíbe dibye úwáábohíjcyanéjji o lléébone. Aane méwaajácú íhyaamítú cáátuváné ímiááné íjcyane.

²⁵ Áhdure íjcyaróné mítyane tsíñehji Jetsóope íjiri íjcyácooca méénuhíjcyanéjji. Aane muurá páneere mecáátúnuca ííñujívú tsá waajácúhaamíné úújetétyuróne. Áyu tehjújuco.

HÉÉCHOÓ

Uwáábojte **méénúnehjí** uubálleháámi

Píivyéébé Apííchó tsááiñe némeiñe

¹ Muúbe Téóópiroj, íhdée diéllevu o cáátúnúháámí pañe ó úúballé páneere muhdúhjáa Cáání élleву níjkyejívú ipyétsihvújuco Jetsóó úwááboobéré méénuhíjcyanehjji. ² Muuráhjáa ímamyémuke iújcúmeke Píivyéébé Apííchoj téeveri níwááveebe ñná ditye méénúíñevu. ³ Áamedívúhjáa muurá ídsijívé boone bóhówáávehíjcyaaabe 40 coojívá hajchótá ímiáánéjuco dibye bóhiñe ditye iwáájácuiki. Áamekéhjáa Píivyéébé avyéjutu úwáábohíjcyaaabe.

⁴ Aabéhjáa néé diityéke:

—Jerotsarétúí kiávú mépehdíñe. Météhmeçói tétsihdyu Llihíyóo amúhakeye iájcuíñe néhíjcyáne. ⁵ Imiáánéjuçóo Jóáa tsótsohíjcyáne nújpacýori. Áánetu ihdyu lléváhréjuco amúhá pañevú Píivyéébé Apííçhó úcááveíñe. Ehdúhjáa neebe Jetsóó ímamyémuke.

Jetsóó níjkyejívú pééneé

⁶ Aaméhjáa tsiíñe dííbyema idyóbéévetsihvu néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a ícyooca tsiíñe ú ímíbaávvyétsoó méiíñújí tsíjtye hójtsí pañe íjcyájúçóótuki?

⁷ Áánéliihyéhjáa neébe:

—Tsá amuha teene mewáájácúityuró múúcoocá Llihíyóo tehdu méénuíñe. Óví ihdyu mújyú ímílléjyú méénuube páneere dííbye hójtsiri íjcyaaabe. ⁸ Áánetu ihdyu dííbye Apííçhó amúhadívú níityene amúhá pañevú úcáávécococa amuha téené íhnáhoori méúwááboó óhdityu íjcyáne uwááboju Jerotsarée múnáakee, Jodéa íiñújí múnáakee, Tsamáaría íiñújí múnáakee, íjcyane. Aane téhdure tsújááveé pahúllevá múnáadívu.

⁹ Ehdúhjáa diityéké íñetsihdyu Jetsóó ditye íténériyé tsúúca cáamevu wátyóhívéhi. Aabéhjáa ojtsó pañevú tsúúca tévéveíñúúbeke tsáhájucó ditye ájtyúmitúne. ¹⁰ Aaméhjáa cáamevu dibye péhullévúré ítéhíjcyarónáa míityétsi ávyéta tsítsí íwajyámúúcú néémutsi bóhówaavé diityédívu. ¹¹ Aamútsihjyáa néé diityéke:

—Ámuúha Gariréa íiñújí múnaa, ¿aca ñná caame amuha méíítehíjcyáhi? Muurá amúhama ícyahíjcyaaabe Jetsóó péjucóo amúhadítyú níjkyejívu. Aabéjuco idyé tsiíñe tsááiñe muhdúhjané amuha méííténáa ipyéhdúú. Ehdúhjáa neemútsi diityéke.

Matíake ditye újcune Jóódáúvú cápayóóve

¹² Aaméhjáa oríívó bájú íjcyátsihyi íjcyátsihdyu oomí Jerotsaréevu. Píhíréhrée técoomítyú téhbaju múhajchótá wáyeéévejçóójí meúlléiyóné jodíómú taúhbaju néené hajchóta. ¹³ Aaméhjáa técoomívú úújeté ípyée íjcyahíjcyajávú cáámééíjiri íjcyáne mijçóhovu. Ílluméhjáa diitye: Pééçoroó, Jacóóboó, Jóááa, Aderéee, Perípee, Tomáaa, Baatoroméee, Matéoo, tsijpi Apéó hajchi Jacóóboó, tsáha múnaa cananíjtámúejpi Tsimóoo, Jacóóbó nahbe Jóódaá, éhdume. ¹⁴ Aaméhjáa paíjyuvaré dóbéévehíjcyá tééhó pañevú Píivyéébébema íihjyúvaki. Áámemáhjáa íjcyámé Jetsóó nahbémuu, tsíjjuu, tsíjtye walléemu, íjcyame.

¹⁵ Áijyúhjáa Pééodoro íñahbéjté 120-meva íjcyáméj pñnévú íjyócuúvéne néé diityéke:

—Ámuúha táñahbémut, tsúuca pajtyéné éhnehjáa Píívyéébé waajácúháámitu Jóoda píáábóneri Jetsóoke ditye ékééveíñé cáátúnúmeíñe. ¹⁶ Ehdúhjáa muurá dibye dííbyedívú méénútsoíñé tsúúcajátújuco Píívyéébé Apííchó néhijcyané Dabííúvuj tééveri. ¹⁷ Diibyée muurá Jóoda Jetsóo mamýmú meijcyáméejpi tsaméhjii dííbyema mewákímyeíhíjcyaaábe. ¹⁸ Aabée ímityúné méénune ditye áhdóne dsíídsí dibye wájójcoíñúné iújcúnemma ahdómé tsátsii ííñuji. Áané boonétúhjáa muurá iiye dsííjvétsómeíbyé áákityé apáhajchíí íhbaú áachívújuco. ¹⁹ Aanéhjáa Jerotsarée múnaa iwáájácúne dityée áhdotsíí meménú Atséédama ‘Tújpácyo Ájtsi’ nééiyóne. ²⁰ Muurá Tsááamóháámitu téénetu nééneé: Íávajaréjuco dííbye ja cóévajari tsáhájucó múha íjcyáityúne. Téhdure idyé tsiíñe nééneé:

Tsíjpiiyéjuco dííbyé wákímyéivu cápáyóóveíñe.

²¹⁻²² Ahdícyane muurá íjcyámé tsaate éhnee Jóaa Jetsóoke tsójtsoobe cáámevu pétsihvújuco meke náhbénuhíjcyáme. Áamedítýú ihdyu óví méujcú tsáápiikye díbyée ímiááané idsííjvétsihdyu bóhiine úúbállehíjcyáííbyeke. Ehdúhjáa neebe Pééodoro.

²³ Ahdújucóhjáa míityétsikye ditye pevénérei mémenúné tsáápiikye diityétsidítýú iújcuki. Tsáápihjáa Jotséé dííbyere ‘Batsabáa’ némeíbyé téhdure Jójto imyémé íjcyaaábe. Áánetúhjáa tsijpi Matía. ²⁴ Áámútsí hallúvúhjáa illu Píívyéébema ihjyúváme:

—Ayúju Ávyéjuúbe Píívyéébeéj, uu muurá páme íbuwáánéré ú waajácúhi. ²⁵ Aabe ihdyu ú waajácú caabyé u tújkevéllebe íjtyétsidítýú úcááveíñé díhjúú uwááboobe íjcyá Jóódáuvúu ímítýú níjcaúvú úújetéébé cápáyóóve.

²⁶ Ehdúhjáa Píívyéébema íhjúvátshdyu nehcomé diityétsidítýú cáábyeké iújcuíñe. Aanéhjáa úújeté Matíadívu. Aabéjucóhjáa úcaavéné 11-mevaréjuco íjcyame Píívyéébé uwááboju úwááboméré péhíjcyáímyé pañévu.

2

Píívyéébé Apííchó nútyene

¹ Aaméhjáa pámeere tsijtye cahcújtso múnáama ‘Pejtecojtée’ némeíñé wañéhjij cóójí dóbeevéhi. ² Áanáacáhjáa peecúteré éhne múúne tsíjpané ki-ijyebá tsááne íhjuvádú néene tsáá cáámetu. Aanéhjáa ávyeta wádóoové pájá pañére. ³ Áronáacáhjáa tsúuca cúújúwaj péetédu ‘niwáhníwá’ tsáápítsá hallúvú bóhówaavéne. ⁴ Ehdúhjáa diityé pañévu Píívyéébé Apííchó úcaavéné diityéké ihjúvatsó tsíjtyéhjí ihjúháñeri ditye lléébótúrójúhjiri.

⁵ Téijyúhjáa íjcyámé tsijtye jodíómú tétsihyi Jerotsaréri Méécáánikye muhdú íjtsúcunúdu úráávyehíjcyámé panévá íñújñnetu tsáámeé. ⁶ Aaméhjáa mítyane tétsii íhjuuba íjcyane illéébóne diityédívú píhcyaavéhi. Aaméhjáa úvánujcátsí tsaatétsáhjii ditye íhjúvájúhjiri íhjuváné illéébónema. ⁷ Ááneríhjáa úváhtúuuvémé néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne íjtye Gariréa múnaa íjcyatúne? ⁸ ¿Aca muhdú íivane ávyeta meíhjúvájúhjiri ihjúváme? ⁹⁻¹⁰ Muurá íñe íchii mee panévá íñújñne múnaa Páátiaa, Méédia, Eráaa, Metsopotáámiaa, Jodéaa, Capadóotsiaa, Póotoó, Áátsiaa, Pírííjiaa, Pajpííriaa, Ejíntoo, Tsiréené tujkéveri íjcyane Áápirícaa, éhdúné íñújñne múnaa. Áhdure íjcyámé Róómátu tsáamedítýú tsaate pañétúejte jodíómu. Téhdure íjcyámé jodíómú íjcyaturómé diityé uwáábó úráávyehíjcyáme.

11 Áhdure ijcyámé Créétama Aráabiá múnaa. Ílluume íñe melleebó muhdú Píívyéébe ihsútú diityéké ihjyúvatsóné meihjyúvájúhji.

12 Aaméhjáa téeneri úllévenúme idyé tsiíñe néjcatsíhi:

—¿Muhdúami íhya tsáma teénej?

13 Áronáacáhjáa tsaate diityédí iúúhívaténe néehí:

—Íllure líyíicyavéme.

Péédoro ihjyuváne

14 Áánélliihyéhjáa diitye 11-mevadítyú Péédoro íjyócuúvéne kéévánécoba nées diityéke:

—Ámuúha tamúnaa íñe múhdumé Jerotsarée múnáama tsijtye íjcyamej, cáhawáá ámuúhama o íhgyuváne ímíñeúvú melleebúacunuj. 15 Tsá muha mellíyícyávetú eene ámuha múúhadítyú menéhdú. Muurá líyíicyáve múnaa íjcyarómé tsá ícyooca ááméjutúréi nuhba íjcyánaa líyíicyávetúne. Aanéjii awáá muhdú muha méllíyícyáveéhi. 16 Muuráhjáa Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpi Joéé íñe ícyooca pájtyénetu néehí:

17 Muurá nihñéré míamúnáa pañévú Táapííchó ó pícyoóhi. Ááméj tsíiménémúháábé ííbúwá déjúcotu táuwááboju íjchívyeehi. Ováhtsámú naavédú nénehji ííténé pañe diityémá ó ihjyúvaáhi. Áánetu kéémémuma ó ihjyúvaá ityúwaháñe pañe. 18 Ehdú ó ájcuú Táapííchetu pámeere múhdumé táicúve múnaa íjcyámeke wajpíímumáyé walléémuke. Aame táuwáábó méénuúhi. 19 Áijyu caame iévéhoowávú ó úújétsó páhduváre nénehji meúllévenúnéhji. Áánetu ííñújiri íjcyaiñe téené uubálleháñe mítyane méénujcátsiháñe pañe tújpacyo wágóóveíñe. Áhdure íjcyaiñe panévaré áíivyéne ójtso. 20 Muurá cóójiejpi nuhba áábáteéhi. Áánetu péjcoejpi íjcyáa tújpacyódurjúco. Ehdú páhduváre nénehji pájtyeé Ávyéjuube Jetsóó tsááiñe ávyetá ihsútú nééíñe úmíwari. 21 Aane pámeere múhdumé díbyedi tsúúrameihjycyámé ihdyu pájtyeéhi.

Ehdúhjáa Joéej téeveri Píívyéébe néehí.

22 Áhdícyane, ámuúha tamúnaa íjraéémuj, cáhawáá melleebúcunu tsiíñe ámuúhake o nééíñe: Muurá ámuháyé méwaajácú Jetsóó Natsarée múnáajpi íjcyáabej téeveríi Píívyéébe panévaré méénuráítyúronéhji méénuhíjcyané ámuúháj piñévu. Téeneríi muurá meke úújétsójúcoóroobe ímíáané Píívyéébe díbyeke wáloóne. 23 Áróóbedívúu ámuha ímítyúmeke méméénutsó páwachékevu mewatyétyéhcutsoneri Píívyééberéhjáa ihdyu tsúúcajátújuco néhdújuco. 24 Áróóbekée muurá díbyere Píívyéébe bóhítsó tsúúca dsíjívéjúcóóroóbeke. Muuráhjáa tsá muhdú dsíjívé díbyeke méénúityuróne. 25 Muuráhjáa Dabíiúvú díbyedítyú néehí:

Paijyuváree Ávyéjuube óómaye ú ícyahíjcyáhi. Aabe muurá oke ú téhmehíjcyá íínerí o íllityétuki. 26 Ááneri mítyane o ímíjyúúvebe uke ó durúvahíjcyáhi. Áánéllii o dsíjívécoca tsáimíyé úuma ó íjcyáhi. 27 Muurá tsá tabóhí u íhvéjtsóityú tene iwágóóóveki. Áhdure tsá u íhvéjtsóityú díicúve múnáajpikye mítyane u wájuúubej pi ícúbáhrámeíñe. 28 Muuráhjáa oke ú waajácútsó ímíájíjtóvu. Aabe mítyane ó ímíjyuuve óóma u íjcyánéllíihye.

Ehdúhjáa Dabíiúvú nées Jetsóodítyu.

29 Aabéhjáa muurá diibye Dabíiúvú dsíjívéébeke ditye cúúune ícyoocápi díbyeúvú nijkye íjcyáhi, ámuúha táñahbému. 30 Muuráhjaa Píívyéébe

ihjyú uubálle múnáajpi íjcyáábeúvú ímiááné waajácú Píívyéébe dííbyeke nehíjcyáné dííbyeúvúj tsiménémúhaabe lílyaatémedítýú Críjto ávyéjuutéíñe dííbyeúvúu ávyéjuutédu. ³¹ Ehdúhjáa tene pájtyeíñe íhdétújuco iwáájacúdú íjcyáábeúvú nehíjcyá Críjto ídsíjívétsihdyu bóhiibe wágóóóvéityúne. Áhduréhjáa nehíjcyáábeúvú dííbyej pi muhdú íjcyáityúne. ³² Ahdújucóo muurá dííbyeke Píívyéébe bóhiitsóne. Aane muha pámeere méwaajácúhi. ³³ Áábekée Píívyéébe ílluréjuco ávyéjujtsóne. Áábej téeveri muurá íñe ícyooca Cááni Íapííchó múúhá pañévú picyóó dííbyekéhjáa íñéhdújuco. Aane íñe páneere ámuha maájtyumíné, melléébone, Pííyéébedítýuré tsáá Ílli Jetsóoj téeveri díbye méénune. ³⁴⁻³⁵ Íllúhjáa muurá tsiíñe Dabííúvú néehí:

Ávyéjuubée néé táavyéjúúbeke: Íchihvu táúniúvú diicya dímunáake úuma o táhjáne hajchóta.

Ehdúhjáa néébeúvu. Áronáacáhjáa ihdyu tsá díbye íhdityu íhjúvatúne. Muuráhjáa tsá díbye cáamevu níjkyejívú péétu Críjto péhduú.

³⁶ Aane ihdyu ámuha pámeere tamúnaa íjraéémú méwaajácúiyá Píívyéébe Mépájtyetétsoobe Críjtoke pícyóóbeke ámuha páwachékevu medsíjívétsóóbeke.

³⁷ Ehdúhjáa Péédoro nééne diityéké múhdurá pájtyééllii pámeere diitye uwáábojtéké néehí:

—¿Aanéhaca íñe muhdúí muúha, ámuúha múúhá nahbémuj?

³⁸ Áánélliihyéhjáa Péédoro néé diityéke:

—Ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne ímiáámeréjuco meíjcyá ámúhá imítýú ámúhá hallúrí íjcyájúcóótuki. Ááne métsójsótsaméí Jetsocríjto mémeri Píívyéébe ámúhá pañévú ípícyo Íapíícho. ³⁹ Aane muurá íñe íhdétújucóo úúbállémeíhíjcyáné pámeere ámúháj tsiménémúháábema ámúhá wáábyuta. Téhdure pámeere pahúllevá múnáake Méécááni Píívyéébe wábyújtsómé wáábyuta teéne.

⁴⁰ Ehdúhjáa Péédoro diityéké iúwáábótsihdyu néehí:

—Ímiánejcúvuréjuco mepájtyé míamúnaa ímityúné ícyahíjcyánetu.

⁴¹ Ahdújucóhjáa múhdumé dííbyé uwáábó cáhcújtsodúmé tsójsótsámeíñe. Áijyúhjáa tsúúca cahcújtso múnáa lílyaatémé 3,000-mevájucó. ⁴² Aaméhjáa diitye uwáábó úraavyémé tsaímíyé náhbévájcatsímíyé tsatsíhvú idyóbéévéne Píívyéébema ihjúvahíjcyáhi. Téhduréhjáa Jetsóo dsíjívé ítsaavéné pááaho iwátújcatsíñe máchohíjcyáhi.

Tujkénújte Jetsóo uráavye múnáa muhdú ícyahíjcyáne

⁴³ Aanéhjáa ímí íjtsúcunúme. Áámemáhjáa uwáábojte méénúráítýúronéhjí méénuhíjcyáhi. ⁴⁴ Aaméhjáa tsaímíyé ínáhbévájcatsíñe panévatúré píáábócatsíhíjcyáhi. ⁴⁵ Ihñénéhíhjáa ínáhíhénúne píáábohíjcyámé píhtómeke.

⁴⁶ Aaméhjáa pájyuvaré dóbéévehíjcyá duurúvajávú Píívyéébeke idyúúrúvaki. Tsaímíyéhjáa ihjúháñeri íjcyame Jetsóo dsíjívé ítsaavéné pááaho iwátújcatsíñe máchohíjcyáhi. ⁴⁷ Ehdúhjáa Píívyéébeke dítye dúúrúvahíjcyáné tsijtye ímí íjtsúcunúhi. Aaméhjáa éhniíñevu lílyaaté Píívyéébe píáábori tsúúca pájtyetéme.

3

Úllehíjcyátuube úlléjucóone

¹ Tsájcuuvéhjáa Péédorómútsí Jóáama péé duurúvajávú Píívyéébema dítye íhjúvahíjcyáne éeveri. ² Áijyúhjáa tsaapi tsíménémedítýújuco úllétúúbeke pícyohíjcyámé tééjá lleehówavu 'Ímíwu' némeítsihvu díbye ityáúmeíhíjcyane

dsíídsike tééjá pañévvú úcáávémeke. ³ Aabéhjáa diityétsikye táúmeí dsíídsike tééjá pañévvú úcáávémuútsikye. ⁴ Áanélliihyéhjáa dííbyedívú ííténe neemútsi:

—Éje, cáhawáá múhtsikye dihtej.

⁵ Aanéhjáa ijtsúcunúúbé dityétsí tsíeménevu ájcuíñe. ⁶ Áronáacáhjáa Péédoro nées dííbyeke:

—Tsá muhtsi medsíídsívatúne. Áronáa ihdyu uke muhtsi mépiááboóhi. Ahdícyane Natsarée múnáájpi Jetsocríjto mémeri díjyócuúvéne duhllé.

⁷ Ehdúhjáa néébere ímiánéjucúéhójsitu iékéévébeke íjyócuycáronemáyé tsúúca ímíjpyetéébe. ⁸ Aabéhjáa tsaimiyéjuco úllebe cáhtsíñibaabéré diityétsima úcaavé tééjá pañévvú Píívyéébeke dúúrúvaabére. ⁹ Aanéhjáa tétsihyi íjcyame ájtyumí ímíhyéjuco úllebe Píívyéébeke dúúruváne. ¹⁰ Aanéhjáa waajácúme dííbyéjuco duurúvájá lleehówarí ‘Imíwu’ némeítsihyi ácuúcunúúbé piáábó táúmeíhíjcyaaabe díbye íjcyane. Áaneríhjáa ávyeta ullévenúme dííbyedi.

Duurúvájatu tsátsii ‘Tsaromóo’ némeítsihvu Péédoro íhjuváne

¹¹ Aabéhjáa tsúúca ímíjpyetéébé tsá íhvéjtsotú diityétsí Péédorómútsikye. Áaneríhjáa míamúnaa itsájúréévéne dsíínécunú diityé éllevu duurúvájatu tsátsii ‘Tsaromóo’ némeítsihyi íjcyame éllevu. ¹² Áamekéhjáa Péédoro íájtyúmíne néehíí:

—Ámuúha tamúnaaj, ¿aca muhdú íivane ámuha meúllévenúne múhtsidyívú méíité tehdu múhtsí íhnáhooríyé muhtsi meméénúnerííívari? Áhdure ¿aca ímiájtétsí muhtsi meíjcyánéllii tehdu mémeenúhi? ¹³ Muuráhjáa téhdure méíhdé múnááúvvú Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, éhdume cáánívahíjcyaaabe Mépiivyéébé Ílli Jetsóoke téeneri ávyéjútsohíjcyá éhnée ámuha ávyéjúté hójtsí pañévvú méíhvéjtsóóbeke. Muuráhjáa Piráátó dííbyeke ácádsíjcaáyóiyónáa tsá ámuha meímíletúne. ¹⁴ Dííbyéé ímiáábé hallúvvú íhjuvátúme ámuha cáábyerá dsííjívétso múnáájpi hallúvvúré méíhjuvává díbye íjchívyeki. ¹⁵ Ehdúu ámuha méllíihyánutsó dííbyéjuco meke bohívvú ájcuúbedívu. Áróóbekeé muurá Píívyéébe bóhítsóhi. Aane muha méwaajácúhi. ¹⁶ Áábeke muhtsi mecáhcújtsónéllii muurá íñe áánu ímíjpyeté dííbye mémeri dííbyé íhnáhoori ámuha méíiténeríye.

¹⁷ Ahdícyane, ámuúha tamúnaaj, muurá ó waajácú ímiáánéjucóo ámuha pámeere ámuhá avyéjútémá dííbyeke medsííjívetsóné ámuhá íbuúúné aabáte. ¹⁸ Áronáacáa ihdyu tehdújuco díbye ícúbáhrámeíñe tsúúcajátújuco Píívyéébe íhjuvú uubálle múnáaj téeveri néhdújuco. ¹⁹ Áanéllii ímityúné ámuha meícyahíjcyané méíhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco méíbuwáávé ténehji ámuháma íábájíívémeí ímí Píívyéébema ámuha meíjcyaki. ²⁰ Muurá meéllevu wállóóiibye Ílli Jetsocríjtoke tsúúcajátújuco meke díbye pájtyetétsoíñe íñéébeke meke díbye íjcuúvaki. ²¹ Aabe muurá níjkyéjiri íjcyaa páneere muhdúhjáa Píívyéébe íhjuvú uubálle múnáaj téeveri tsúúcajátújuco íñéhíjcyané ímíbaávyétsóné hajchóta. ²²⁻²³ Íllúhjáa muurá Moitsééúvvú nées méíhdé múnááúvvuke: “Ávyéjuube Píívyéébe méhdityu pícyoó tsaapi íhjuvú uubálle múnáajpi íjcyáííbyeke íñe oke ípícyohdu. Áábeke ihdyu tsáma méllééboco. Muurá dííbyeke cáhcújtsotúme wágóóóveéhi.”

²⁴ Áhduréhjáa tsijpi Píívyéébé íhjuvú uubálle múnáajpi Tsamoééúvvú íhjuvavahíjcyá íñe ícyooca muhdú pájtyénéhjitu. Áábeúvvú boonéhjáa idye tsijtye íjcyáméhjuúvvú íhjuvavahíjcyá téenetu. ²⁵ Ehdúhjáa muurá Píívyéébe

ihjyú uubáalle múnáaj tééveri nehíjcyá meeke pámeekére. Muuráhjáa méihdé múnáaúvuma pámeekéré meke ipiááboíñé Aavaráaúvuke íllu neébe: “Pámeere ííñújí cuwáábema íjcyaiñé piáábó díjtsiménémúháábej tééveri.”²⁶ Muuráhjáa Píívyéébe Íllíkye wallóo tujkénú mee íjraémuke dibye ipiáábo méimítyuháñé méihvéjtsoki. Ehdúhjáa neebe Péédoro.

4

Péedorómútsí Jóáama ávyéjute úmíwari íjcyane

¹ Aanéhjáa Péedorómútsí Jóáama míamúnáama íhjúvahíjcyarónáa tsáacúnúmé llúúvájtee, duurúvájá tehmejté avyéjuúbee, tsadotséómuu, íjcyame. ² Aaméhjáa cayóbáávaté Jetsóope dsíjívéebe bóhihdu idyé tsijtye dsíjívémé bóhiíñé dityétsí úwáábónetu. ³ Aaméhjáa iékéévémútsikye cuvéhoojánú cuvéhréjuco tene néenéliihye. Aamútsíhjáa téhulléré tsítsiivéhi. ⁴ Áronáacáhjáa diityétsí uwáábó lléébúacunúhíjcyámedítýú mítyame cáhcújtsómemaubáhjáa tsúúca úújetémé 5,000-mevájucó tsamééré wajpíímu.

⁵ Aanéhjáa awáá tsíjcyooji píhcyaavéjucóomé Jerotsaréevu ávyéjutee, túkevétsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame. ⁶ Áamemáhjáa íjcyámé llúúvájte avyéjute Anáaa, Caipáaa, Jóáaa, Arejáádooroo, éhdume. Téhduréhjáa íjcyámé diityéjééjte. ⁷ Aaméhjáa diitye ávyéjute néé Péedorómútsikye ditye íjchívyétsóne itsíva diityé éllevu. Ahdújucóhjáa ditye tsájtyémútsikye ditye néenéé:

—¿Aca ííne íhtsúturí ámuhtsi méénúráityuróné méméénuhíjcyáhi, pane mumémeríhyaja?

⁸⁻⁹ Áánéliihyéhjáa Péédoro Píívyéébe Apííchó ípañe íjcyaaabe néé diityéke:

—Ámuúha tamúnaa íjraémú avyéjutej, ámuha íñe múhtsikye médilló éhnée íayáábedítýújuco úllétuube áanu muhdú ímíjpyeténé ámuha mewáájácuki.

¹⁰ Áánélii ícyoooca muhtsi ámúhakyé méúúballeé teéne. Muurá ihdyu Píívyéébere ímíjpyetétsó dííbyeke éhnée ámuha páwachékevu Natsarée múnáajpi Jetsóoke medsíjívétsóóbeke íbóhítsóóbe mémeri. ¹¹ Muuráhjáa diibyéjuco éhne múúne ímichi nééwáyutu jaa éjke du néébeke ámuha meéhdívválléroobe ícyoooca íjcyá páñetúejpi teene jaa ímichi páñetúétsihdyu éjke du néébeé. ¹² Tsá tsijpi íjcyatú meke pájtyetétsoóbe. Tsáháa muurá tsíjpiikye Píívyéébe méménutú míamúnáake pájtyetétsoóíbyeke.

¹³ Ehdúhjáa dityétsí íhjúváneeri diitye ávyéjute ullévenúhi. Aaméhjáa waajácú dityétsí ídátsó nééméejtetsí íjcyane tsáijyúubaré waajácúhaamíné íítehíjcyátumútsi. Áronáacáhjáa ítsaavémé Jetsóomáa dityétsí ícyahíjcyáne. ¹⁴ Aanéhjáa dityétsí ímíjpyetétsoobe tétsihyi íjcyánélii tsáhájucó ditye íná néétu diityétsidítýu. ¹⁵ Áánéliihyéhjáa ílluréjuco ditye wálloone diityétsikye tétsihdyu. Áané boonéhjáa tsamééréjuco íhjúvájcatsíñé muhdú diityétsikye imyéénúíyóneri. ¹⁶ Néjcatsímyéhjápeé:

—¿Aanéhaca íñe muhdú méméénúiyá diityétsikye? Muurá pámeere Jerotsarée múnaa waajácú méénúráityuróné dityétsí méénune. Aane muhdú metóónúíyónejíivari. ¹⁷ Áronáa ihdyu metsu meíllívyéébo diityétsikye dityétsí éhniíñevu Jetsóodítýú íjcyané uwááboju pámehdívúré tsújaúcútúné ihde.

¹⁸ Ahdújucóhjáa tsííñe ipíúvámútsikye ditye ávyeta bóijcyúné dityétsí iúwaabójucóótuki. ¹⁹ Áronáacáhjáa neemútsí diityéke:

—Cáhawáa méíjtsaméí keená ímí Píívyéébe íjtsúcunúne. ¿A ámúhakyéré muhtsi melléébóne dííbyeke tsá melléébóitúne? ²⁰ Tsáháubá muhtsi

meíhvetéítyuró Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju meúwáábohíjcyánetu díbyé iúwáábóne méénuhíjcyanéhjí muhtsi maájtyúmínéllíhýe.

²¹ Ehdúhjáa dityétsí néénéllíi íbóíjcyúróné ílluréjuco ditye íhvejtsóné dítyétsikye. Tsáháhjáa ditye píívyetétú muhdú díityétsikye imyéénúiyóné tsáápiikyéhjáa dityétsí ímíjpyetétsónéllíi mítyame Píívyéébeke ávyéjújtsónéllíihýe. ²² Aanéjháa díibye dityétsí ímíjpyetétsoobe 40 pijcyábá ehniíñevújuco.

Cahcújtso múnaa piáábó táúmeñe

²³ Aamútsíhýjáa tsúúca ditye ácádsíjcaáyomútsí íñahbéjte éllevu ipyééne úúballé páneere muhdú llúúvájte avyéjútémá túkevétsojte díityétsikye nééneé.

²⁴ Áanéllíihýéhjáa tsaméhjí íllu Píívyéébema ihjyúváhi:

—¡Ayúju múuhá Avyéjuube Píívyéébej, uu muurá ú ijcyá páneeré iévéhóówari íjcyánéhjima íññuji, nújpacyo, múhdúné tsíeméné íjcyane, u ípívyétsoóbe! ²⁵ Aabée muurá díicúve múnáajpi Dabííúvudi Díapííchó íjcyánejtéeveri u néehí:

¿íveekí tsííñe íññúíne múnaa páhdúváré idyáíívécatsíñe ítsámeíhijcyá íñnetú díityéké piáábóityúnéhjiri? ²⁶ Muurá avyéjújte pítyácócatsíhijcyá Avyéjuube Críjtoke imyéénuki.

Ehdúhjáa muurá u néé Dabííúvuj téeveri.

²⁷ Aanée muurá téenéllíi ícyoomívú píhcyáávehíjcyámé Heróódee, Póótsio Piráátoo, tsííñe íññúji múnaa, muuha íjraéémú avyéjújtee, ijcyame Daachi Jetsóoke imyéénu múúhakyé pájtyetétsóííbyeke u wállóóbeke. ²⁸ Áábekée meenúme tsúúcajátújucóhjáa ihdyu u néhdújuco. ²⁹⁻³⁰ Aame muurá u íténáa téhdure múúhakyé méénúllehíjcyáhi. Áanéllíi ihdyu óví múúhakyé ú túkévejtsó dííhtsútuuri muha meúwáábohíjcyá díuúwááboju íñnerí íllityétúme. Áhdure múúhakyé piáábó muha méénúráityúronéhjí chéméméhjike mebóhíitsohíjcyá Daachi Jetsóo mémeri.

³¹ Ehdúhjáa Píívyéébema íihjyúváne netu ditye níjkévánáa tétsii díityémá uuvécunúhi. Aanéjháa Píívyéébe Apííchó díityé pañe íjcyame íñnerí núhnévetúme úwáábohíjcyá dííbyé ihjy.

Pámé wáábyutáré íjcyane

³² Aaméhjáa pámeere cahcújtso múnáama tsajíjtóré íjtsámeímyé tsá néhíjcyatú íhñénéhjí ihdyúenéhjí íjcyane. Tsáápiítsá éhnéhjáa páme wáábyutáré íjcyáhi.

³³ Aaméhjáa díitye uwáábojte úúballéhíjcyá Avyéjuubée Jetsóo ídsíjívétsihdyu bóhíne. Áámekéhjáa Píívyéébe mítyane piáábohíjcyáhi. ³⁴ Aaméhjáa pámeere cahcújtso múnáama ímí piáábócatsíhijcyá íñnetú píhtótsójcatsítyúme. Tsaatéhjáa íññújínema, ihjyáháñema, íjcyame ténehji íñáhjíhénúne dsíídsí píhjúcuhíjcyá uwáábojtédívu. ³⁵ Áánetújucóhjáa ditye ácu híjcyáné tsaate díityédítýú píhtómeke. ³⁶ Áijyúhjáa íjcyabe díityédítýú Revítámuube Jotséé Chííperévúhjáa ditye tsíímávaabe. Áábekéhjáa uwáábojte iúúhínúné meménú Benabéedívu 'ímijyújtsoóbe' nééiyóne. ³⁷ Aabéhjáa íññújí íñáhjíhénúne áhdovu ajcú díitye uwáábojtéke.

5

Ananíamútsí mewa Tsapíúrama ímityúné méénune

1-2 Áhduréhjáa Ananíamútsí mewa Tsapíírama íiñújí iñáhjíhénúne áhdotu tsane iújcúnéj coéénevu diitye uwáábojtéké ajcú pánéhjíjtaráhdú. Aanéhjáa mewa waajácú dibye muhdú méénune. ³ Áábekéhjáa Ananíake Péédoro néehíí:

—¿Aca íveekí Naavéné uke íbúwájtsónej péévé muhdú ú meenú díiñújí áhdo? ¿Ááne pánéhjídú ú tsivá cóeéne? Ú imíllé múúhakyé u álliñe tehjújuco Píívyéébé Apííchó ímillédú u méénune muha meíjtsúcunúroki. ⁴ ¿Aca muhná teene íñújí? Ááneráa dihñe teéne. Ááne áhdóo dihñereíyo. Tsáháa tsane u újcúnéj coééne u tsiváítyuró pánéhjíjtaráhdú. Aanéhaca idyé múúhakyéré u álliñejíivari. Muurá téhdure Píívyéébeke ú allíhi.

⁵ Ehdúhjáa Péédoro néenemáyé Ananíá ílluréjuco dsíjíveebe áákityéné baavújuco. Ááne uubálléhjáa lléébome mítyane íllityéhi. ⁶ Ááhoúvukéhjáa ováhtsámú íbíjínúne tsajtyé icyúúuki.

⁷ Ááne boonétúhjáa mewa wajtsí iná ájyúke pájtyene wáajácútulle. ⁸ Áállekéhjáa idyé Péédoro népejtsóhi:

—¿A téhdunéjucóo ílluunéré ámuhtsi menáhjíhénúné ámuhtsi íiñújí?

Áánéllihyéhjáa neéle:

—Ééé, téhdunéjucópeé.

⁹ Árónacáhjáa Péédoro néé dílleke:

—¿íveekíhjáa ehdu ámuhtsi mémeenúhi? ¿Aca ámuhtsi méjtsúcunú Píívyéébé Apííchó wáajácúítyuróne? Éje, aatyé muurá tsáá dítyájiúvuke icyúúújétsihdyu. Aame muurá ícyooca uukéréjuco cúúutéíñe.

¹⁰ Ehdúhjáa dibye néenemáyé tsúuca dsíjívélle áákityé díbyé lliñévu. Áálledívúhjáa diitye ováhtsámú wajtsí íitémehóvuréjuco. Áálleúvukéhjáa idyé itsajtyéne cuuúmé ájyú úníutu. ¹¹ Ehdúhjáa Ananíamútsikye méwama tene pájtyéneri cahcújtso múnaa mítyane íllityéhi. Áhduréhjáa tsijtye teene iwáajácúne íllityéhi.

Méénuráítyúronéhjí méénúmeíñe

¹² Aanéhjáa diitye uwáábojte dóbéévehíjcyá duurúvájá pañévú tsátsii ‘Tsaromóo’ némeítsihvu. Aaméhjáa méenuhíjcyá mítyane méénuráítyúronéhjí míamúnááj pñévu. ¹³ Áámekehjáa cáhcújtsotúme díityemá náhbévahíjcyáturómé ímí íjtsúcunúhi. ¹⁴ Téjyúhjáa idyé tsijtye wajpíímumáyé walléemú cóbéévehíjcyá duurúvájá pañeahcujtsó Píívyéébeke. Aaméhjáa éhnííñevu mítyaméjuco lííyaaténe. ¹⁵ Áánetúhjáa chéméméhjike íhbotáháñeri íjchívyetsómé hulléjijtónéj pñévu téeneríváa Péédoro pájtyéébe náávéubaré díityé hallútú pájtyéneri dítye íbóhíiki. ¹⁶ Téhduréhjáa idyé íúníúécoomíji múnaa Jerotsaréeri íjcyáábe éllevu tsívahíjcyá chéméméhjike. Áhduréhjáa tsívahíjcyámé naavémú ípañe íjcyame ícúbáhrámeíhíjcyámeke dibye íbóhíítsoki.

Uwáábojtéké dítye ícúbahráne

¹⁷ Aanéhjáa pañétúejpi llúúvájte avyéjuúbema tsadotséomú nomíutáává díitye uwáábojtédi. ¹⁸ Áánéllihyéhjáa díityéké cuvéhoojánúme. ¹⁹⁻²⁰ Árónacáhjáa tépejco níjkyéji múnáajpi cuvéhoojá llehówááne ípááyúnetu íjchívyétsómeke néé dítye míamúnáake duurúvájá pañévú íúwááboté muhdú Píívyéébeke meúraavyéne. ²¹ Áhdújucóhjáa dítye cúúvéneturé tééjá pañévú ípyééne úwaabóne. Áánacáhjáa díibye pañétúejpi llúúvájte avyéjuube íñahbénu

múnáama pihjyúcú túkevjtsojtéke. Áánemáhjáa tehme múnáake wallóomé diityé éllevu cúvéhóójá pañétú ditye iújcutéki. ²² Aaméhjáa péeme úújeté íavajávurējuco. ²³ Áánélliihyéhjáa ióómíñe néemeé:

—Muha méúújetérá cúúveja cóhpé wátájcámeíjyá tehme múnáa lléhowááné téhmehíjcyámedívu. Áronáa muha lléhowááné mépaayú dáíháñerējuco tsaatéubaré pañe íjcyájúcootúne.

²⁴ Ehdúhjáa ditye úúbálléneri diibye pañétúejpi llúúvájte avyējuúbee, durúvájá avyējuúbee, tsijtye llúúvájteé, íjcyame iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca kiávú pééiyóme? ²⁵ Áronáacáhjáa tsaapi téhullétú tsáabe néé diityéke: Áánerá éhnéijyu ámuha mecúvéhoojánúme éhllé duurúvájá pañe uwááboríjyuco.

²⁶ Áánélliihyéhjáa tehme múnáa avyējuube péé tsaatéma diityé éllevu. Aaméhjáa diityéké ícúbáhratúme tsajtyé míamúnáa néwayúúnevu diityéké áamúiyóné apííchori. ²⁷⁻²⁸ Aaméhjáa diitye ávyéjútédívú wájtsítsómeke pañétúejpi llúúvájte avyējuube néehíi:

—Ááneráhjáa muha ámúhakey mébóijcyú ámuha méúwaabójúcoótu eene ámuha meíhjúvahíjcyáábedítýú íjcyáné uwááboju. Áronáa ¿íveekí éhniíñevúré ámuha méúwaabóhi? ¿íveekí ámuha Jerotsaréeri dííbyé uwááboju metsújaúcuéne méimíllé díbyéé dsíjívéné múúhá hallúvú mewátyanúne?

²⁹ Áánélliihyéhjáa Pééodoro néehíi:

—Áronáa ihdyu Píívyéébe múúhakey néhdújuco muha meméénune míamúnáa múúhakey bóijcyúrónáaaca. ³⁰ Muuráhjáa téhdure méíhdé múnáaúvú dííbyeke cáánívahíjcyaaabe Mépiivyéébé Jetsóoke bóhiítsó éhnee páwachékevu ámuha mewátyétyéhcútsoobe dsíjívéébeke. ³¹ Áábekée muurá díbye ávyéjuutétsoobe icyooca íjcyá dííbyé úníuri Ávyējuube Pájtyetétsoobe íjcyáábej tééveri mee íjraéémú ímityúné meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne ímíánejcúvurējuco meíbúwááve ténehji máhallúrí íjcyájúcoótuki.

³² Aane muurá Píívyéébé Apííchó múúhadívú bóhówajtsóné íñe muha méúúbállehíjcyáhi. Muurá ímíáané dííbyeke mecáhcújtsómé pañe dííbyé Apííchó íjcyáhi.

³³ Ehdúhjáa Pééodoro néene diityéké cáyobáávatétsómé imíllera diityéké ídsíjívetsóne. ³⁴ Áronáacáhjáa paritséomuube ‘Gamariée’ némeííbyé taúhbájú uwááboobe íjcyáábeke míamúnáa ávyējuúllehíjcyaaabe diityéj piñétú íjyócuúvéne néé dityéi íjchívyétso áachívú wahájchotáwu diitye uwáábojtéke.

³⁵ Ááne boonéhjáa neebe diityéke:

—Ámuúhaj, téííbúwá tsáma méíjcyaco. Ááne ímíñeúvú meíjtsámeítsihdyu aatyéké meméénuco ámuha meméénúíhájchííjyú. ³⁶ Muuráhjáa ‘Téoda’ némeííbyé ítsúcunúmeíhíjcyá íhtsútuube íjcyane. Áábemáhjáa muurá íjcyámé míamúnáa 400-meva. Áróobekéhjáa tsaate dsíjívetsóné boone pámeere dííbyema íjcyarómé pahúllévúvú tsújaavé tétsíhjí dáíháñerējuco. ³⁷ Téhduréhjáa Gariréa múnáajpi Jóódake pajtyéné míamúnáake ditye éévehíjcyáíjyú. Áábemáhjáa muurá téhdure mítyame íjcyaróobeke idyé dsíjívetsóme. Ááne boonéhjáa dííbyema íjcyarómé ílluréjuco wáhchájabáne. ³⁸ Áánéllii ámúhakey o néé diityéké éhniíñevú ámuha mepátsárijcyójúcoótuki. Muurá ihdyu ímíáané míamúnáadítýuré tsáané uwááboju ditye úwáábohíjcyáhájchíí diityémá níjkévaíñé muhdú ámuha diityéké meméénútúrónáaaca. ³⁹ Áánetu Píívyéébedítýú tsáané uwááboju íjcyáhájchíí tsá ámuha muhdú meméénúityúne. Áánéllii téííbúwá meíjcyá.

Tsá tene ímityú Píivýéébeke ámuha ímityúné medáriivéne. ⁴⁰ Ahdújucóhjáa dííbyeke ditye lléébone. Áronáacáhjáa ihdyu diitye uwáábojtéké ipíúvámeke wátsihcyúme. Áamekéhjáa iácádsíjcaáyo tsiíne bóijcyúmé ditye iúwaabójúcoótu Jetsóodítýú íjcyané uwááboju. ⁴¹ Aaméhjáa péé imíjyúwu Píivýééberéhjáa ihdyu íhvejtsódújuco Jetsóodítýú íjcyané uwáábójú hallútú núcójpítso ícúbáhrámeiyónnáaáca. ⁴² Aaméhjáa íhvejtsotúmé éhniíñevúré pajcóójívaré úwáábohíjcyá duurúvájá pañévu. Téhduréhjáa tsíjtyeke ihjyáhañevúré úwáábomé péhíjcyáhi.

6

Uwáábojte piáábojte íjcyáímyeke ditye mémenúne

¹ Aanéhjáa téjyú tsúúca mítyaméjuco cahcújtso múnaa lííyaaténe. Áanáacáhjáa tsaate jodíómú íjcyarómé gríéégómú ihjyúrí ihjyuvámé imúnáadítýú nehíjcyá dityéváa píibájuyjtéké panévatúré piáábohíjcyatúne. ² Áanéllihyéhjáa diitye méjtúhatyu míityétsi íjcyame uwáábojte pámeere cahcújtso múnáake ipíhjúcúmeke néehí:

—Muurá íñe Píivýéébe uwááboju muha meúwaabómé tsá tsíñéhjiri metúhújkímeyítyuróne. ³ Áhdícyane, ámuúha múúhá nahbému, amúhadítýú tsaate ímiáámé 7-meváké menéhcóne téenevu mepícyó Píivýéébe Apííchó diityéké túkévétsóhíjcyámeke. ⁴ Áánetu ihdyu muha dííbyeke piáábó metáumeíñe dííbyé uwááboju méúwáábohíjcyáhi.

⁵ Ehdúhjáa ditye néene ímí tehdújuco íjtsúcunúnéllii meménújucóómé Ejtéébake Píivýéébe Apííchó túkévéjtsóneri ímí dííbyeke úráávyehíjcyáábeke. Áábé hallúvúhjáa meménúmé illúúmeke: Perípee, Próócoroo, Nicanóoo, Timóoo, Paméénaa, Ajtiokíia múnáajpi Nicoráa jodíómuube íjcyátúroobée diityé uwááboju tujkénú iúráávyehíjcyátsihdyu Jetsóokéréjuco cáhcújtsoóbee, éhdúmeke. ⁶ Áamekéhjáa tsajtyémé diitye uwáábojté éllevu. Áámé hallúvúhjáa íhyójtisine ipícyóóne táúmeímyé piáábo.

⁷ Ehdúhjáa Píivýéébe uwááboju Jerotsaréevu tsújaavéné mítyame cáhcujtsómé éhniíñevu lííyaatéhi. Áhduréhjáa mítyame llúúvájtedítýú cáhcujtsóhi.

Ejtéébake ditye ékeevéne

⁸ Áijyúhjáa Ejtéébá méenuhíjcyá méenúráityúronéhjí Píivýéébe piáábóneri. ⁹ Áábemáhjáa táhjácatsíhíjcyámé tsaate pihcyááveja ‘íicúve múnaa íjcyájúcootúme’ némeíjya múnáama Tsiréene múnaa, Arejadríia múnaa, Tsiríitsiá iiñúji múnaa, Áátsiá iiñúji múnaa, íjcyame. ¹⁰ Ároméhjáa tsá dííbyeke táhjatú Píivýéébe Apííchóré túkévéjtsóneri díbye íhjúvahíjcyánéllíihye. ¹¹ Áanéllihyéhjáa ahdómé tsaatéké ditye dííbyé hallúvú iállíñe íñéé díbyéváa Píivýéébeé, Moitséeúvu, íjcyámútsidítýú ímityúné íhjúváne. ¹² Ehdúhjáa ditye néene túkévéjtsójtémá taúhbájú uwáábojtéké muhdú dáriivémé awáá díbye Ejtéébake íekéévébeke tsajtyé ávyéjúté éllevu. ¹³ Áábéllihyéhjáa nehcomé tsíjtyeke dííbyé hallúvú ditye iálliki. Aaméhjáa néé dííbyedítýu:

—Áánu ímityúné íhjúvahíjcyá duurúvájatuu, Píivýéébe taúhbájutuu, íjcyane. ¹⁴ Áhdure nehíjcyaaabe Natsarée múnáajpívá Jetsóo duurúvaja iwáchájánúne Moitséeúvú uwáábó cápáyoáoíñe.

¹⁵ Ehdúhjáa ditye néenéllii ávyéjútémá tsíjtye tétsihyi ácújcatyémé ítécunú díbye Ejtééba húmí amítsárahcówu níjkyéji múnáajpi húmídu.

7

Íhyallúvú Ejtééba íhjuváne

¹ Áábekéhjáa páñétúejpi llúvájte avyējuube nééhií:

—¿Ava ímiáané ehdu teénej? ² Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ámuúha tamúnaaj, cáhawáa ámuhakye o néene melleebúcuuj. Muuráhjáa Mépiivyéébé íhtsútuube íjcyaaabe bóhówaavé méihde múnáajpi Aavaráaúvudívú Haráavúu díbye péétúné ihde Metsopotáamiá iñújiri íjcyáábedívu. ³ Áábekéhjáa neebe: “Pámeere dihyájkímuke díiñújima díhvéjtsóne peeco uke o wállóóné iñújivu.” ⁴ Ahdújucóhjáa muurá díbye íiñújí Caadéatu péébe úújeténé Haráavu. Áané boonétúhjáa cáani dsíjívétsihdyu Píivyéébere tsivá dííbyeke íñe icyooca meíjcyané iñújivu. ⁵ Aanéhjáa ímiáané dííbyeúvuke íajcuíñé iñéeronáa tsáhái díbye dííbyeke ájcutú téené iñújivu. Áronáacáhjáa ihdyu neebe díbye dsíjívéné boone íajcuíñé dííbyej tsiménémúháábekéréjuco díbyeúvúu tsímávátúrónáaaca. ⁶ Áhduréhjáa neebe dííbyeúvudítú lliyaaténéj tsiménémúhaabe tsííñé iñújiri tsíjtyé hójtsí pañe íjcyame ícúbáhrámeíñe 400 píjcyá hajchóta. ⁷ Téhduréhjáa Píivyéébe néé diityédítu: “Eene kéené iñújii múnáa hójtsirí dítye íjcyámema teene ó ímíbájchoóhi. Áané boone ó ijchívyétsoó téhullétú diityéké ookéréjuco dítye íicúve íchihvu.” ⁸ Muuráhjáa Píivyéébe Aavaráaúvuma muhdú díbye íjcyáíñé pítajcoju imyééne néé pámeere dííbyej tsiménémúhaabe ikíhdyahírótsámeíki. Ahdújucóhjáa díbye méénune ílli Itsáake itsímáváabeke 8 coojívá díbye íjcyátsihvu. Áhduréhjáa diibye ílli Itsáaréjuco méénune íllíkye Jacóóbóke. Aabéhjáa idyé Jacóóbó meenu téhdure ítsíimeke 12-nevá dohjíba múnáa mee íjraémú ihdeéjteké itsímávámeke.

⁹ Aaméhjáa diitye méihde múnáa Jacóoboúvuj tsímé nomíutáavahíjcyá íñahbe Jotséedi. Áanemáhjáa dííbyedívú tsaatéké dítye náhjíhenúme tsajtye dííbyeke Ejíhtó iñújivu. Áróobekéhjáa ihdyu Píivyéébe píáábohíjcyá panévaré dííbyeke pátyehíjcyánéhjitu. ¹⁰ Aanéhjáa dííbyeke díbye túkévéjtsónej péévére teene Ejíhtó iñújí avyējuube Paraóó ímí dííbyeke pícyohíjcyáhi. Muuráhjáa dííbyeke pícyoobe íiñújí túkévéjtsóobe íjcyaaabe téhdure páneere dííbyé tsiméné tehméébe díbye íjcyaki.

¹¹ Áijyúhjáa muurá mítyane míamúnáa ícúbáhrámeí ájyábari Ejíhtó iñújii, Canaáa iñújii, íjcyájícu múnáa. Tsáháhjáa téjyú méihde múnáaúvudi majcho íjcyatúne. ¹² Áronáacáhjáa Jacóoboúvú Ejíhtó iñújiri tsátsii majcho íjcyane iwáájácúne wallóó ítsíime méihde múnáaúvuke dítye téhullétú tsane íjcutéki. ¹³ Áané hallúvúhjáa tsiíñe péemedívú botsii Jotséé waajácútsámeí diitye íñahbé mudívu. Átsihdyúhjáa diibye Ejíhtó iñújí avyējuube waajácújucó caatyé múnáajpi díbye íjcyane. Áánélliihyéhjáa neebe díbye ipíúva pámeekéré imúnáake. ¹⁴ Ahdújucóhjáa Jotséé píuvané cáani Jacóóbóke pámeere íhyájkímú 75-meva íjcyámema. ¹⁵ Aaméhjáa téhulle ícyahíjcyámé pámeere dsíjivé 12-nevá dohjíba múnáape mee íjraémú ihdeéjte íjcyame diibye cáani Jacóóbomájucó. ¹⁶ Áameúvukéhjáa tétsihdyu icyúúúrómeke tsúúcajátú tsiíñe íáabyúne tsajtyémé Tsikyéevu diibyéhjáa Aavaráaúvú Hamóoúvúj tsíímedítú áhdóné nijkyénetu icyúúuki.

¹⁷ Aanéhjáa Píivyéébe Aavaráaúvuke pítyájcóne éévé tsúúca píhínáa memúnáa éhniíñevu lliyaaté mityáméjuco teene Ejíhtó iñújivu. ¹⁸ Áijyúhjáa

tsíjpiiyéjucó úcaavéné tééné iinújí avyéjúúbedívú Jotséeúvuke wáájácútuúbe. ¹⁹ Aabéhjáa iállíñe ícúbáhráhíjcyá diityédi. Áanemáhjáa nehíjcyaaabe ditye ítsííméwuúmuke iwáámíuhíjcyá béhnere itsíímáváméwuújike. ²⁰ Téjyúhjáa Moitséeúvú tsíímávámeíbyeke Píívyéébe ímí ijtsúcunúhi. Áábéwúukéhjáa cáánímutsi téhmehíjcyá pápihchúú nuhbáva. ²¹ Áábéwúukéhjáa tsúúca dityétsí wáágoójúcóóróobeke Ejíhtó iinújí avyéjúúbe ajoyúwá iújcúúbeke keemévetsóhi. ²² Áábekéhjáa ditye úwááboobe waajácú páneere diityé múnáape wáájácuhíjcyanéhi. Aabéhjáa ávyétá tujkéveebe ñná imyéénúnetu, íhhyúváne, panévatúre.

²³ Aabéhjáa 40 pijcyábájucó íjcyaaabe íjtsámeí imúnáake iááhívetéíñe. ²⁴ Aabéhjáa téhullévú péébe cábuuvé Ejíhto múnáajpi memúnáajpidi ícúbáhráhíjcyáábedívu. Áábekéhjáa líihyánuúbe. ²⁵ Áíjyúhjáa ijtsúcunúúbe memúnáaúvú tsúúca wáájacúné díbyej tééveri Píívyéébe diityéké ditye ícúbáhrámeíhíjcyáne, íjchívyétsoíñe. Áronáacáhjáa ihdyu tsáhái ditye wáájácútuúne. ²⁶ Áané tsijcyóójíhjáa idyé úújetéébe tsamútsíyé memúnáajtétsí méénújcatsímútsídívu. Áámútsikyéhjáa imílléroobe idyówajcárone. Áronemáhjáa neebe diityétsikye: ¿íveekí ámuhtsi tsané múnáajtétsíyé meíjcyamútsí méméénújcatsíhi? ²⁷ Áronáacáhjáa ímichi cáábyedíyú tene tújkévaabe diibye Moitséeke néehí: “¿Múha uke picyóó ímítyúnéhjí ímibájchoobe u íjcyaki? ²⁸ ¿Mityá oke ú líihyánuú éhnéjyú Ejíhto múnáajpikye u lííhyanúdu?” ²⁹ Ehdúhjáa díbye néénetu ílluréjucó Moitsée wááneé. Aabéhjáa úújeté Madiáa iinújivu. Aabéhjáa téhulle tsííñe iinújiri íjcyaaabe tsíímavá mítyétsikye téhullétú ityáábáválledívu.

³⁰ Aanéhjáa 40 pijcyábájucó díbye íñéubará píívyétúné iinújiri íjcyánáa níjkyéji múnáajpi bóhówaavé díbyedívú úméhéwu péétécunúné pañe “Tsinaí’ némeíhbáj pihívu. ³¹⁻³² Ááneríhjáa mítyane ullévenúúbe. Áánéllíihyéhjáa ímíñeúvú íite díbye píihívéronáa Píívyéébe díbyeke néehí: “Oo amúhá Píívyéébe ó íjcyá díhdé múnáaúvú Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyame oke cáánívahíjcyáabe.” Ááneríhjáa íllityéne úúvécunúúbe tsáhájucó tsííñe íitetúne. ³³ Áábekéhjáa tsííñe neébe: “Díjtyúhápaajiné tácoríjco íñe úhdivu o bóhówáavéne líihye. ³⁴ Muurá ó waajácú tahñéjté Ejíhtori íjcyame wánícyámeíhíjcyané ícúbáhrámeíñeri. Áámeke díjtyééveri o íjchívyétso íñe úhdivu ó bóhówaavéhi. Ahdícyane uke ó wallóó tééné iinújivu.”

³⁵ Ehdúhjáa Píívyéébe néé Moitséeke éhnéhjáa memúnáajtétsíúvú ‘¿múha uke picyóó ímítyúnéhjí ímibájchoobe u íjcyaki?’ néeróobeke. Píívyééberéhjáa ihdyu néé úméhéwu péétécunúné pañe níjkyéji múnáajpi díbyedívú bóhówáavébej tééveri díbye memúnáaúvuke íjchívyétsoki. ³⁶ Ahdújucóhjáa méénúráityúronéhjí imyéénúnej tééveri díbye íjchívyétsóné méíhdé múnáaúvuke Ejíhtó iinújitu. Aaméhjáa íñéubará píívyétúné iinújivu péeme Tújpañe Móoa pajtyé nújpacyo dówáavéjítori. Aabéhjáa téhulle 40 pijcyábá íjcyaaabe méénuhíjcyá méénúráityúronéhjí. ³⁷ Aabéhjáa mee imúnáadityú néehí: “Píívyéébere muurá pícyoó méhdityu íhhyú uuballe múnáajpikye íñe o íjcyadu nééíbyeke. Aabe ihdyu néene méllééboco.” Ehdúhjáa néébeúvu. ³⁸ Aabéhjáa muurá íñéubará píívyétúné iinújiri méíhdé múnáaúvuma íjcyáábedívú níjkyéji múnáajpi bóhówaavé “Tsinaí’ némeíhbaúvú. Áábemáhjáa íhhyúváne ájcuube díbyeke Píívyéébe taúhbaju cáátúnúmeíñevu díbye íajcu méíhdé múnáaúvuke.

³⁹ Áróobekéhjáa tsá ditye cáhcútsohíjcyatúne. Ílluréhjáa dííbyeke ityáhjálléne tsiíñe imílleromé ióómiñe Ejíhtó iññújivu. ⁴⁰ Áánemáhjáa dííbyé nahbe Aróoke néemeé: “Méema meenu Píívyéébedu néméhjike piéhullévúré meóómícyooca meke ditye ityúkévéjtsoki. Kiávú íñe díñahbe Moitséé úújeté mekéé Ejíhtó iññújitu iñchívyétsónema.” ⁴¹ Ahdújucóhjáa ditye níjcyone jééú ocájíwuúdu néébeke. Áábekéhjáa íícúvehíjcyámé iyámeke illííhyánúméhjidi. Ááneríhjáa mítyane ímíjyuuvémé iíye iññjcyóóbeke íícúvehíjcyáneri. ⁴² Áánéllíihyéhjáa ílluréjuco Píívyéébe díityéké íhvejtsóné ditye awáá idyúúruvahíjcyca caame íévéhóowari íjcyáméhjike. Muurá dííbyé ihjyú uubálle múnáajpi waajácúháámitu nééneé:

¿Acáa ámuha íjraéémú oke méíícúvehíjcyá iyámeke mellííhyánúmedi 40 pijcyábá íñnéubará píívyétúné iññújiri ámuha mejjcyácoóca? ⁴³ Tsáhaá. Muuráhjáa oke íícúvetúmé ámuha méíícúvehíjcyá ámuháyé meméénúméhjike. Áánemáa ámuha métsatyéhíjcyá níjcyotáábé Moróoke ihjyáwúuma. Áhdurée ámuha métsatyéhíjcyá níjcyotáábé míícúruwa Rejpáake Píívyéébedi ámuha medíllónema. Áánéllíi ámúhakye ámúhá iññújitu o íjchívyétsómeke ó wálloó Babiróóniá iññújí ehnííñevu.

Ehdúhjáa muurá Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpi caatúnúhi.

⁴⁴ Aanéhjáa muurá téhulle íñnéubará píívyétúné iññújiri méihde múnáaúvudi íjcyaja iyámé míihénetu méénúmeíjyá duurúvaja dityéhjáa Píívyéébe taúhbaju cáatúnúmeíñe newáyuwááné pícyohíjcyaja. Ehdúhjáa méénuube Moitsééúvú Píívyéébe dííbyeke néhdújuco muhdúhjáa íájtyumídu. ⁴⁵ Aajájucóhjáa dítyéúvú íñnetsóné tsííñe iññújivu Píívyéébéhjáa Jotsoééúvuma tééji múnáake íbótoácóne dííbyeke ájcuíjivu. Áájaréikyéhjáa ícyahíjcyá Dabííúvú íjcyané hajchóta. ⁴⁶ Aanéhjáa díibye Dabííúvú waajácú ímí Píívyéébe dííbyeke píaabóne. Áánéllíihyéhjáa imílléroobe imyéénune béhja Jacóóboúvúu téhdure cáánívahíjcyaaabe Píívyéébe wáabyuta teeja iyámé míihénetu méénúmeíjyá cápayóóve. ⁴⁷ Áronéhjáa íllíyéjuco Tsaromóóvú méénune teeja. ⁴⁸ Áronáa Píívyéébe tsá íjcyatú apááñéré duurúvaja míamúnáa méénújá pañe. Muurá ihdyu ihdícyátsihjíríyé díibye. Muurá íllu dííbyé ihjyú uubálle múnáajpi nééhií:

⁴⁹ Níjkyéjiri táavyéjú íjyáwá hallúrí o íjcyaaabe ó ejécunú páneere ííñuji. Aanéjívva ¿muhdííváne já ámuha óóma méméénuú tétsihyi o íjcyaki? ⁵⁰ Aanéjucóo páneere múhdúné tsíeméné íjcyane o ípívyéjtsóne.

Ehdúhjáa neebe Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpij tééveri.

⁵¹ Áronáa ámuha ávyétá nuuhéjunte mejjcyámé íbuúúné éhne Píívyéébeke wáajácútúmé íbuúúnédu. Aame ámuha Píívyéébe Apííchó néené tsihdyuré méícyahíjcyá méihde múnáaúvúu ícyahíjcyádúre. ⁵² ¿Acáa cáábyeké Píívyéébe ihjyú uubálle múnáadítyú méihdeéjitéúvú pevénéré ítécunúhíjcyáhi? Muuráhjáa líihyanuhíjcyámé ímíáábé Críjto ííñujívú tsááíñe úúbállehíjcyarómeke. Aabée muurá Críjto tsáaróóbeke ámuháyéjuco mellííhyanúne. ⁵³ Muuráhjáa tsúúca ámúhama níjkyéji múnáaj tééveri Píívyéébe taúhbaju íjcyájúcooróné tsá ámuha melléébohíjcyatúne.

Ejtééba dsíjívéne

⁵⁴ Ehdúhjáa Ejtéebá néénéllíi dííbyedívú cayóbaávatémé íhwáñeene ííhdónema. ⁵⁵ Aanéhjáa díibye Ejtéebá Píívyéébe Apííchó ípañe íjcyaaabe ájtyumí níjkyéjiri Píívyéébe íavyéjuri íjcyáábé úníuri Jetsóo íjcyáábeke. ⁵⁶ Aabéhjáa nééhií:

—Muurá ó ájtyumí Míamúnáájpídívúu ípívyéévebe níjkyéjiri Píívyéébé úníuri íjcyáábeke.

⁵⁷ Ehdúhjáa dibye néerónáa íllure íñúhejúúné iwátájcóne dííbyé tujkévetu túruuvémé íhjúcunúmére. ⁵⁸ Aaméhjáa técoomítýú tsiéllu itsájtyéébeke áámuhíjcyá néwayúúnevu. Aaméhjáa íwajyámúúné ityácóríjcámeíjyahjívú téhmetsó tsaapi ováhtsá ‘Tsáoro’ némeííbyeke.

⁵⁹ Aabéhjáa Ejtéebá ditye áámúroobéré Píívyéébema íllu íhjúváhi: “Ávyéjuúbej, tabóhí duúcu.” ⁶⁰ Átsihyúhjáa imímóúúvéne kéévánécoba neébe: “Ávyéjuúbej, díícúvedí íñe íjtye ímityúné méénúróneri.” Ehdúhjáa íñétsihdyu dsíjiveébe. Aanéhjáa Tsáoro ímí íjtsúcunú ditye dííbyeke llííhyanúne.

8

Cahcújtso múnáake Tsáoro ímityúné dárívéne

¹ Téijyúhjáa Jerotsaréeri cahcújtso múnáa ícúbáhrámeííñe tujkéváhi. Áánetúhjáa tsújaavémé Jodéa íinújiri. Tsaatéhjáa péé Tsamáaría íiñújivu. Áronáacáhjáa íhdyu uwáábojte tsá kiávú péétune. ² Aanéhjáa ímí Píívyéébeke úraavyémé díibye Ejtéebaúvuke kímóóveméré cuuúhi. ³ Áané tujkéveríhjáa díibye Tsáoro cahcújtso múnáake wajpíímumáyé walléémuke ícúbáhraabéré íhjáháñetu tsajtyé icyúvéhoojánuki.

Tsamáaría íiñújiri ímíáájú uwáábómeíñe

⁴ Áronáacáhjáa Jerotsaréetu pehíjcyámé pahúllevaré úwáábomére. ⁵ Áánetúhjáa Perípé Tsamáaría íiñújiri íjcyácoomívú ipyééne téhdure úúbállehíjcyá díibyejúco Crijó Mépájtjetétsoobe íjcyane. ⁶ Áábedívúhjáa mítyane míamúnáa píhcyaaavémé lleebúcunúhíjcyá dibye úwaabóne. Aaméhjáa íítehíjcyá méénuráítýúronéhjí díibye méénune. ⁷ Tsaaté pañétúhjáa naavémuke dibye wáágoomé íhjúcunúmére díityé pañétú íchívyehíjcyáhi. Áhduréhjáa íjpi vááúmeítýúméhjíma úllétúméhjíke ímípyetétsohíjcyáabe. ⁸ Ááneríhjáa técoomí múnáa mítyane ímíjyuuvéhi.

⁹ Áijyúhjáa íjcyaaabe tétsihyí ‘Tsimóo’ némeííbyé apííchoóbe. Aabéhjáa álliibyéré pehíjcyá teene Tsamáaría múnáake. Nehíjcyaabéhjáa pane iwáájácúne. ¹⁰⁻¹¹ Áábedítýúhjáa ícyátújtsíméné íllure díityéké dibye íapííchori álliñéhjí icyáhjújtsóne nehíjcyáhi:

—Áánúhaca íhdyu Píívyéébé íhnáhoóma. ¹² Áánetúhjáa íhdyu Perípé Píívyéébé avyéjuto íjcyané uwááboju Jetsocríjtodítýújuco pájtyene úwaabóné cáhcujtsómé tsójtsótsámeí wajpíímuu, walléémuu, íjcyame. ¹³ Áhduréhjáa díibye apííchoobe Tsimóo íjcyároobe icyáhjújtsóne ílluréjuco tsójtsótsámeíñe. Aabéhjáa Perípema íjcyaaabe ullévenúhíjcyá méénuráítýúronéhjí díibye méénúneri.

¹⁴ Aanéhjáa díitye Tsamáaría íiñújí múnáa tsúúca Píívyéébeke cáhcujtsóné uwáábojte Jerotsaréeri íjcyame iwáájácúne wallóo díityé éllu Péedorómútsikye Jóáamaá. ¹⁵ Aamútsíhjáa téhullévú ipyééne díityé hallúvú piáábó táúmeí Píívyéébeke dííbyé Apííchó díityé pañévú iúcaáveki. ¹⁶ Tsáháikyéhjáa díityé pañévú tene úcaávetú ditye Jetsóo mémeri tsójtsótsámeíjyúcoóronáaaca. ¹⁷ Áánéllíihyéhjáa díityé hallúvú íhyójtícu ípícyóóne dítyétsí Píívyéébeke piáábó táúmeíñe tujkéveri botsíi dííbyé Apííchó úcaavé díityé pañévu.

¹⁸ Ehdúhjáa dítyétsí méénune díibye Tsimóo íajtyúmíne néé díityétsikye íáhdóiyóné dsíídsídívu. ¹⁹ Neebéhjáapé:

—Cána oke maájcu éénevu ooréjuco tsaaté hallúvú táhójtsicu o pícyóóné tujkéveri Píívyéébe Apííchó diityé pañévú iúcaáveki.

²⁰ Áánélliihyéhjáa Péédoro néé dííbyeke:

—¿Íveekí múhdurá dííjtsaméi? Muurá teene didsiídsimáyé u wágóóóvéiyáhi. Úubá u ijtsúcunú Píívyéébe téénevu meke ájcune maáhdóiyóné dííbyeke.

²¹ Muurá tsá díwáábyuta tene ijcyatú Píívyéébe uke tujkevééllétúnéllíihye.

²² Ahdícyane eene ímityúné u íjtsámeíñé díhvéjtsóne dííbyeke piáábó táuméi. Tsáijyu múúne úhdi ídáátsóvéne ábájííveebe ímityúné u íjtsámeíñe. ²³ Muurá ó waajácú ímityúné dípañe íjcyane éhne múúne iyáábé nijpáyú nehniwu néhdu nééneé.

²⁴ Ehdúhjáa Péédoro diibye Tsimóoke néénéllii neebe dííbyeke:

—Ané táhallúvú Píívyéébeke piáábó métáuméi eene oke u néhdu tene oke ipájtyétuki.

²⁵ Ehdúhjáa Píívyéébe ihjyu Tsamáaría iíñújiri patsíhjívá múnáake iúwáábótsihdyu óómimútsí Jerotsaréevu.

Perípemútsí Etiopía múnáájima

²⁶ Átsihdyúhjáa níjkyéji múnáajpi diibye Perípeke nééhií:

—Dípye Jerotsaréetu Gáátsávu pééju ínéubará píívyétúné iíñújitu pájtyéjuri.

²⁷ Ahdújucóhjáa téhullévú péébe cábuuvéné Etiopía múnáajpi eonóócodívú téené iíñújí avyéjuulle ‘Cadaátse’ némeílle dsíídsí tehmeébedívu. ²⁸ Aabéhjáa Píívyéébeke Jerotsaréevu idyúúruvájétsihdyu íjchíémíri iíñújívu óómiibye ééveebéré pehíjcyá Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpi Itsaíaúvú waajácuháami.

²⁹ Áánaacáhjáa Píívyéébe Apííchóré diibye Perípeke nééhií:

—Éhmi íjchíemi duhjéte. ³⁰ Ahdújucóhjáa péébe lléébúcvunúne díbye éévene. Áábekéhjáa neébe:

—¿A u waajácú íná nééiyóné u éévehíjcyáne?

³¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsáhaá. Múhdutú ó waajácuú múha oke úwáábónejíivari.

Ehdúhjáa íñéene píúvaabe dííbyeke íjchíémí pañévu. ³² Aanéhjáa Píívyéébe ihjyu cáátúnúmeíñé díbye éévehíjcyáne íllu nééhií:

Obééjake múúne illíihyánu ditye tsájtyedu tsájtyémé dííbyeke. Aabe pevétsihjídu íjcyáábeke dsíjívetsómé éhne múúne obééjávu pevétsihjídu íjcyáábeke ditye níitsudu. ³³ Áábeke idátsó meenúme. Aabe ííñújiri tsá íjcyájúcootúne. Aane íñe ¿múha téijyú múnáadítyú úúbálléiyá muhdúhjáa téijyú míamúnaa ícyahíjcyáne?

Ehdúhjáa néene éévehíjcyáabe.

³⁴ Átsihdyúhjáa neebe Perípeke:

—Cána oke ímíñeúvú duubállé múhdityúhjáa ehdu Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpi nééneé. ¿A íhdityu, mityá tsíjpihdityúpeé?

³⁵ Áánélliihyéhjáa teene díbye éévehíjcyánetu úwááboobe dííbyeke ímiáájú Jetsóodítyú íjcyáne uwááboju. ³⁶ Aamútsíhjáa péhíjcyamútsí úújeté tsátsii nújpacyo íjcyátsihvu. Átsihvúhjáa diibye eonóócó néé Perípeke:

—¿Eje, íchíihya nújpacyo! ¿Aca tsá oke apáhajchíí u tsójtsóityuróne?

³⁷ Áánélliihyéhjáa Perípe néé dííbyeke:

—Íhdyu tehdújuco ímiááné u cáhcújtsóhajchííjyu. Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá ímiááné ó cáhcujtsó Jetsocríjtó Píívyéébe Hajchi íjcyáábeke.

³⁸ Áánélliihyéhjáa Perípe néé dibye íjchíemi idyáíivvyétsoki. Áámitúhjáa íñíityéne peemútsí teene nújpacýó pañévú Perípe dííbyeke itsójtsoki. ³⁹ Átsihdyúhjáa dityétsí íjchívyénáa Píivyéébé Apííchóré tsajtyéjucóó Perípeke. Áábekéhjáa tsáhájucó eonóócó ájtyúmitúne. Átsihdyúhjáa iyéjucó dibye péhijcyané tsaímijyúúre. ⁴⁰ Áánáacáhjáa diibye Perípe Atsóótó cóómijyucó. Aabéhjáa pacóómiváryé úwááboobéré péhijcyaaabe úújeté Tsetsaréavu.

9

Tsáoro Jetsóoke cáhcujtsóne (Hch 22.6-16; 26.12-18)

¹ Áané tujkéveríhjáa Tsáoro llihyánúllehíjcyá cahcújtso múnáake. Aabéhjáa péé llúuvájté avyéjuúbe éllevu waajácuháámí ityáúmeíki. ² Aanéhjáa dibye ájcúháámima peebe Damájcori íjcyané pihcyáávejáané avyéjúté éllevu néhcoobéré Críjtodítýú íjcyané úwááboju úráavyehíjcyámeke Jerotsarévu itsájtye wajpíímumáyé walléémuke. ³ Aabéhjáa téhullévú juuváyí péébe tsúúca técoomívú píihírónáa dííbyedívú peete cádiivyé cáámetu. ⁴ Aanéhjáa dííbyeke baavu íjcaáyóóbeke Jetsóó dibye ájtyúmituubéré nééhií:

—íTsáoj, Tsáaoroj! ¿íveekíami oke ú pátsáricyohíjcyaj?

⁵ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Múha uu Ávyéjuúbej?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Oo Jetsóó oke u pátsáricyohíjcyaaabe. Áronáa muurá uure ú tútávátsámeíhijcyá éhne múúne ócáji naatsóú íñúbíjcóne iye tútávájtsámeídyu.

⁶ Ááneríhjáa Tsáoro íllityéébé úúvécunúúbére nééhií:

—Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca ñná ú imíllé o méénune?

Áánélliihyéhjáa Jetsóó dibye ájtyúmituubéré nééhií:

—Wa ihdyu dipye kiávúhjané u péhullévu. Téhullévúi uke neeímyé ñná u méénuíñe.

⁷ Ááneríhjáa dííbyema pééme mítyane íllityé ditye ájtyúmituubéré dííbyema íhjuváneeri. ⁸ Aabéhjáa baatu íjyócuúvétsihdyu tsáhájucó hállúvatúne. Áábekéhjáa patóhcoríyéjucó ditye úújetétsóné teene Damájcovu. ⁹ Aabéhjáa téhulle pápihchúúj coojívá hállúvátuube íjcyaaabe tsá majchóubaré, adóubaré, méénutúne.

¹⁰ Áijyúhjáa tétsii tsaapi cahcújtso múnáajpi Ananíá íjcyáábedívú Jetsóó naavédú nééne íbóhówajcárótsihvu dilló dííbyeke. Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Muhdúhaja, Ávyéjuúbej?

¹¹ Áánélliihyéhjáa neébe dííbyeke:

—Cáhawáá ‘ímiánéjcu’ némeíñé ulléjijtóvú pééne Jóoda ja dillo Táátsó múnáajpi ‘Tsáoro’ némeíbyekej. Muurá tééjari íjcyaaabe piáábó táúmeíhijcyá Píivyéébeke. ¹² Aabe téhdure naavédú nééne ííténé pañe ájtyumí dííbyé hállúvú dííhójtsicu u pícyoone dibye tsiíñe íhállúvaki.

¹³ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii Ananíá nééhií:

—Ávyéjuúbej, mítyame oke úúbállehíjcyá dibyévá Jerotsaréeri díuwaáboju cáhcújtsómeke ímityúné méénuhíjcyáne. ¹⁴ Aabe muurá eene íllevu tsáá llúuvájté avyéjúté neéjuri cahcújtso múnáake itsájtyeki.

¹⁵ Áronáacáhjáa Jetsóó nééhií:

—Wa ihdyu dipye dííbye éllevej. Muurá téhdure óhdityu íjcyáné uwááboju úwááboobéré pehíjcyáá tsííñé iñújíine múnáake íavyéjújtehjimájucó. Áhdure ámuha imúnaa íjraéémuke úwáábóííbye. ¹⁶ Áábeke ó waajácútsoó muhdú díbye téené déjúcotu ícúbáhrámeííne.

¹⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllíi péjúcoobe Ananíá dííbye Tsáoro íjcyajávu. Aabéhjáa tééjía pañévú iúcaávéne dííbyé hallúvú íhyójtscu ipícyóóne néé dííbyeke:

—Muúbej, Avyéjuube Jetsóó éhneváa juuváyí u tsáánaa úhdivu bóhówááveebe oke wallóó dílleju uuva tsiíne u hállúváábé pañévú Píívyéébé Apííchó iúcaáveki.

¹⁸ Ehdúhjáa Ananíá néenemáyé íhyálluúucú pañétú amóóbé miihédú néene áákityéné boone hállúvájúcoobe. Aabéhjáa íllurájucó tsójtsoótámeííne.

¹⁹ Átsihdyúhjáa botsíi ímájchóne tsíjpanúube. Aabéhjáa teene Damájcori íjcyáné cahcújtso múnáama múhdúj coojívará íjcyáhi.

Tsáoro Damájcotu úwáábótujkénúne

²⁰ Átsihdyúhjáa tsúuca úwáábótujkénuube díityé pihcyáávejáané pañévu. Aabéhjáa nehíjcyá ímiáané Jetsóó Píívyéébé Hajchi íjcyane. ²¹ Ááneríhjáa pámeere iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Acáa tsá áanu éhne cahcújtso múnáake ímityúné dáríívehíjcyatú Jerotsaréri? Dííbyéjucó muurá íne ílleju tsáane llúúvájte avyéjújte élleju tsaatéke itsájtyeki.

²² Ehdúhjáa díitye néjcatsíyónáa éhniínevúré iúwáábóné pañe nehíjcyaaabe ímiáané dííbyéjucó Jetsóó Críjto íjcyane. Ááneríhjáa íllure tsájúréévétsoobe imúnaa jodíómuke teene Damájcori íjcyámeke.

Tsáoro pállójcóne

²³ Átsihdyúhjáa díitye imúnaa íjcyarómé pítyácójcatsí dííbyeke illííhyánúroki.

²⁴ Áánemáhjáa pécóhajchótá cójíhajchótá téhmehíjcyarómé técoomí llehówááné dííbyeke illííhyánuki. Áronáacáhjáa waajácújúcoobe teene. ²⁵ Áábekéhjáa cahcújtso múnáa úvérújtsí pañévú iúacóóbeke pejco niityétsó técoomí míhletátú áachívújucó. Ehdúhjáa pállójcoobe Tsáoro díitye llííhyánúyónetu.

Tsáoro Jerotsaréri

²⁶ Aabéhjáa Jerotsaréevu úújetéébé imíllera íñáhbévájcatsííne técoomíyí íjcyáné cahcújtso múnáama. Áróóbedíhjáa íllure íllityéme. Tsáháikyéhjáa díitye wáájacútú díbye téhdure cáhcujtsójucóóné Jetsóoke. ²⁷ Áábekéhjáa Benabéé uwáábojté élleju itsájtyéébedívú waajácútsó díityéké ímííneúvu. Úúballeebéhjáa díityéké muhdú Jetsóó juuváj piñévú dííbyedívú bóhówáávéébema íihjyúvátsihdyu péébe dííbyedítúyú íjcyáné uwááboju Damájco múnáake íínerí íllityétuube úúballehíjcyáne. ²⁸ Aabéhjáa Jerotsaréri íjcyaaabe díityémá úwááboobéré pehíjcyá tsijtye imúnaa cáhcújtsótúmeke íínerí íllityétuúbe. ²⁹ Aanéhjáa tsaate imúnaa íjcyarómé gríéégómú íhjúríyájucó íhjúvámé dííbyema ityáhájcatsííne llííhyánúllehíjcyá dííbyeke. ³⁰ Aanéhjáa íñáhbéjté cahcújtso múnáa iwáájacúne tsajtyé dííbyeke Tsetsaréavu. Átsihdyúhjáa wallóómé dííbyeke Táátsóvuú.

³¹ Áijyúhjáa Jodéaa, Gariréaa, Tsamááriaa, íjcyáné iñújííneri íjcyáné cahcújtso múnáa tsaímíyájucó íjcyane Píívyéébé Apííchóré díityéké píáábóneri. Aaméhjáa éhniíínevu lííyaatéhi.

Enéa ímíjpyeténe

³² Téhdurehjáa Péédoro pahúllevaré ááhíveebéré péhíjcyaaabe úújeté Ríídári íjcyané cahcújtso múnáadívu. ³³ Aabéhjáa téhulle ájtyúmité ‘Enéa’ némeíbyeke 8 pijcyábájuco íjpi vááúmeítyúneri chémehíjcyáabeke. ³⁴ Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, tsúuca Jetsocríjtó uke bóhítsóhi. Ahdícyané dácúúvéne ílluréjuco dicyúwá dímbájcho.

Ahdújucóhjáa dibye téjyuré ácuuvéne. ³⁵ Aanéhjáa Ríídaa, Tsaróoo, íjcyáoomícyu múnáa íájtyúmíne muhdúhjáa íicyahíjcyanéhíí íhvéjtsóne Jetsóokéréjuco cáhcujtsóne.

Dóoca bóhíne ídsíjívétsihdyu

³⁶ Téjyúhjáa íjcyalle cahcújtso múnáalle Jóópéri Tabítá gríeégómú ihjyúrí ‘Dóocaá’ némeílle. Aalléhjáa ávyetá ímiáállé íjcyalle píáábohíjcyá ídáátsóméhjike. ³⁷ Aalléhjáa téjyú chémelle dsíjívéhi. Áalleúvukéhjáa íñjtyúne picyóomé cáámééjírí íjcyané míjcohó pañévu. ³⁸ Áijyúhjáa díbye Péédoro íjcyacóómí Ríída píhíré teene Jóópétuú. Aanéhjáa cahcújtso múnáa dibye kíá íjcyane iwáájácúne wallóo mítyétsikye díbye éllevu. Aamútsihjyáa neeté díbyeke:

—Uuva ú peé ícúí múúha éllevu.

³⁹ Ahdújucóhjáa dibye péene dítyétsímájucó técoomívu. Aabéhjáa úújetéébeke tsajtyémé teene míjcohó pañévú kíá tééhoúvú íjcyáhullévu. Áanáacáhjáa tétsihyí píábájyujte walléemú máátyóri íjcyame úújétsópejtsó díbyeke dílleúvúhjáa dsícohíjcyané wajyámuunévu. ⁴⁰ Áané boonétúhjáa pámeekéré áachívú íjchívyétsóne Píívyéébema ihjyúvaabe ímímóúúvénema. Aabéhjáa dílleúvudívú ííteebéré néehíí:

—Tabítaj, múúhama dácúúve.

Ehdúhjáa dibye néenemáyé íitéjúcoólle. Aalléhjáa díbyeke íájtyúmíne tsúuca ácuuvéhi. ⁴¹ Áálekéhjáa íhyójtsícutu íekéévéne íjyócujcároóbe. Áánemáhjáa cahcújtso múnáama píábájyujtéke ípíúváne úújétsóobe tsúuca bóhííledívu. ⁴² Aanéhjáa teene Jóópé múnáa mítyame iwáájácúne cáhcujtsó Jetsóoke. ⁴³ Átsihdyúhjáa Péédoro coéváhíí tsúcájá técoomívú ‘mííhéné ímibájchoóbe’ némeíbyé Tsimóo jávu.

10

Péedorómútsí Conéeríoma

¹ Íjcyaabéhjáa Tsetsaréari ‘Conéerío’ némeíbyé tsáha múnáa ‘Itariáno’ némeííne tsodáhómú avyéjuube íjcyáabe. ² Aabéhjáa píájyuvaré Píívyéébeke píáábó ityáúmeííne ícyahíjcyá muhdú dibye ímillédu. Pámeemáyéhjáa íhyájkímuma duurúvahíjcyámé díbyeke. Áhduréhjáa jodíómuke píáábohíjcyaaabe panévátúre. ³ Aabéhjáa tsájcuuve naavédú néene ííténé pañe ájtyumí níjkyéjé múnáajpi díbye éllevu tsáanéé. ⁴ Aabéhjáa díbyeke díllónéllíí íllityécunúúbére díbyedívú ííteebéré néehíí:

—¿Muhdúhaja, Ávyéjuúbej?

Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Muurá Píívyéébe ímí íjtsúcunú píáábó díbyeke u táúmeíhíjcyáne. Áhdure ímí íjtsúcunúúbére ídáátsóméhjike u píáábohíjcyáne. ⁵ Ahdícyané Jóópévu tsaatéke walló dítye íújcuté Tsimóoke díbyere ‘Péédoro’ némeíbyeke. ⁶ Téhulle muurá díbye tsijpi Tsimóo ‘mííhéné ímibájchoóbe’ némeíbye ja únéú úníuri íjcyájari. Díbye uke neé íná u méénuííne.

7 Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi Conéeríoke iñéene péene boone píúvaabe mítyétsi ínúu múnáajtétsikye. Áhduréhjáa píúvaabe tsaapi tsodáhó ímí Píívyéébeke úráavyehíjcyáábeke ityújkevéélléébeke. 8 Áamekéhjáa ímíñeúvú íúúbálléne wáalloobe teene Jóópévu.

9 Aaméhjáa péhijcyámé tsíjyu tsúúca técoomíj pihíríjyuco íjcyánáa Péédoro nériivyé já hallúvú Píívyéébema íhhyúva cójípínéjucó íjcyáíñáaaca. 10 Téijyúhjáa mítyane ajoyááavatéébe. Áábemáhjáa ditye majcho méénúné hajchótá tétsii íjcyáábedívú naavédú néene bóhówaavéhi. 11 Áané pañéhjáa ájtyúmiibe cáámetu wáyámúbácobádú néene téjtyóhjítu dóhjíváné dííbyedívú níityene. 12 Áhbácóbá pañéhjáa pañévámé pamévá jodíómú dóótúné iyáme. 13 Áamedívúhjáa dibye úllévenúrónáa Píívyéébe dííbyeke néehíi:

—Aatyédítýú bo tsaatéké lííhyánúmeke tsájtyéne didyoy.

14 Áronáacáhjáa neébe:

—Tsáha, Avyéjuúbej, tehdúu mújyú ehdííváméhjike o dóónejíí doorátujtéke.

15 Áronáacáhjáa neebe dííbyeke:

—¿íveekí doorátujtedívú ú meménú ímiáámé íjcyámeke?

16 Ehdúhjáa dííbyeke Píívyéébe néé pápihchúújyúva. Áané boonéhjáa tsiíñe piéhullévúré péene cáámevu. 17 Ááneríhjáa dibye ítsámeíhíjcyánáa tsúúca lléehowávú wajtsíjucóomé Conéeríó walló múnáa dibye íjcyaja díllomére péhijcyáme. 18 Aaméhjáa dílló tééjari dibye íjcyáhajchíjyu.

19 Aabéhjáa téené íjtsaméiyíyíe íjcyánáa tsiíñe Píívyéébe Apííchó néé dííbyeke:
—Pápihchúúmeva uke nehcóhi. 20 Diityémá peeco íná néétuubére. Muurá oore ó wallóo diityéké díéllévu.

21 Ahdújucóhjáa dibye diityé éllevu ipyééne nééneé:

—¿A oke ámuha ménehcóhi? ¿Aca muhdú néénéllii ímichi ámuha metsáa taéllévu?

22 Áanélliihyéhjáa néeme dííbyeke:

—Ihdyu muha metsáa tsodáhómú avyéjuube Conéerío ímiáábé Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyáábeke ámuha múnáa jodíómú ímí ítsúcunúhíjcyaaabe nééjuri. Dííbyekéváa níjkyéji múnáajpi néé dííbye jávú u péene dííbyema u íhhyúvaki.

23 Ehdúhjáa ditye néénéllii Péédoro diityéké néé dityéi icyúwa tépejco tétsii. Átsihyúhjáa botsíi tsíjcyooji diityémá péébeke tsaate cahcújtso múnáa nahbénúhi.

24 Aaméhjáa tsíjyu úújeté Tsetsaréavu eenéé Conéerío ihyájkímuma íñahbévajtéké ipíúvámema dííbyeke téhmehíjcyátsihvu. 25 Aanéhjáa Péédoro dííbye jávú ááhívéiyóné íhdéré íjchívyéíñúne dííbyé úmíwávú mímóúúvetéébe dííbyeke idyúúrúvaki. 26 Áronáacáhjáa Péédoro dííbyeke néehíi:

—Díjyocúúve. Muurá úhdure oo míamúnáajpi.

27 Ehdúhjáa dííbyema íhhyúvaabéré tééjá pañévú úcááveebe úújeté mítyane míamúnáa tétsihvu píhcyáávémedívu. 28 Áamekéhjáa neébe:

—Amuúhaj, muurá ámuha méwaajácú tsá mújyú jodíómuube tsííñe íiñúji múnáajpiima íñahbévájcatsíñe dííbyé já pañévú úcáávéítyuróne. Áronáa Píívyéébe oke néé tsaatéké átérééjtédí o díllótuki. 29 Ahdújucó muurá íñe o tsáane ‘tsíjyu’ néétuubéré oke ámuha mepíúvánéllíhye. Aane ícyoooca ó ímíllé o wáájacúné muhdú néénéllii ímichi ámuha oke mepíúváne.

30 Áanélliihyéhjáa Conéerío néé dííbyeke:

—Ícyoocáa cuuve íchihyi tahjyáí májchótuube Píívyéébema o ihjyúvahíjcyáábedívú tsaapi óhdivu bóhówaavé ávyeta íwajyámú áchaúcunúúbe. Áánetu tsúúca mee píínéehójsíj coojívájuco. ³¹ Aabée oke nééhií: “Píívyéébe muurá lleebó dííbyema u ihjyúvahíjcyáne. Téhdure ímí íjtsúcunúúbé ídáátsóméhjike u píáábohíjcyáne. ³² Áánéllii walló tsaatéké Jóópévu ditye iújcuté Tsimóoke dííbyere ‘Péédoro’ némeííbyeke. Téhulle muurá dííbye tsijpi Tsimóó ‘mííhéné ímibájchoóbe’ némeííbye ja únéú úníuri íjcyájari. Aabe ihdyu óvíí itsáácooca úúma ihjyúváhi.” ³³ Ehdúu oke díbye néénéllii diéllevu ó walló uke ditye iújcutéki. Aabe ihdyu tehjújuco u tsááne ímí tsame meíjcyá Píívyéébema. Aane ícyooca muha méimíllé Píívyéébé uke níwaavéné múúhake u úúballéne.

Péédoro Conéeríómuke úwaabóne

³⁴ Áánélliihyéhjáa Péédoro nééhií:

—Ícyooca ihdyu ímiááné ó waajácú Píívyéébe pámeekéré tsaahdúré wájyune. ³⁵ Muurá tsííñé iñújííne múnáadítyú múhdumé díbye ímillédu íjcyámeke ímí íjtsúcunúúbe. ³⁶ Muuráhjáa tsúúcajátújuco dííbyere Píívyéébe muuha íjraéémú íhdéejtévúke néhíjcyáne tsáímíyé dííbyema meíjcyáíñé uwááboju mééma íjcyáíñé páme Avyéjubéré íjcyaae Jetsocríjtoj tééveri. ³⁷ Aane muurá ámuha páneere méwaajácú muhdúhjáa múúhá iñújí Gariréatu tene tújkevané éhnée Jóááuvu iúwáábóne tsótsohíjcyáne boonétu. ³⁸ Muuráhjáa Jetsóo Natsarée múnáajpi íjcyáábé pañévú Píívyéébe Ípííchó picyóo díbye téené íhnáhoori íbóhíítsohíjcyá naavéné túkevájtsójú pañe íjcyame ícúbáhrámeíhíjcyámeke. Ehdúu muurá ímiáánéjuco díbye méénuhíjcyáne Píívyéébe dííbyema íjcyánéllííhye. ³⁹ Aane muurá muha méwaajácú páneere muhdúhjáa díbye méénuhíjcyáne Jodéa iñújírii, Jerotsaréerii, íjcyane. Ááne boonétúu dííbyeke lííhyánúmé páwachékevu. ⁴⁰ Áróobekée Píívyéébe 3 coojívatu tsiíñe íbóhíítsóobeke bóhówajcáro múúhadívu. ⁴¹ Áronáacáa tsá pamévadívíuré díbye bóhówáávetúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Píívyéébe múúhake dííbye uubállé muha meméénúímyeke méménúmedívúré bóhówááveébe. Áábemáa muurá muha mémajchóhi. ⁴² Áíjyúu múúhake níwááveíñuube muha meúwáábo ímiáájú pámeekéré míamúnáake. Áhdurée neebe muha meúúballe Píívyéébé dííbyeke néhdújuco pámeere dsíjívéjúcóróméhjíma muhdú ditye ícyahíjcyáne díbye ímibájchoíñe. ⁴³ Téhduréhjáa muurá tsúúcajátújuco Píívyéébé ihjyú uuballe múnaa néhíjcyáne dííbyeke cáhcújtsómé imítyuháñé ábájíívéméíñe. Ehdúhjáa neebe Péédoro.

Jodíómú íjcyátúmé pañévú Píívyéébé Apííchó úcaavéne

⁴⁴ Aabéhjáa íwáábó pínéévénaa tsúúca Píívyéébé Apííchó úcaavé pámeere múhdumé díbye úwaabóné cáhcújtsómé pañévu. ⁴⁵ Ááneríhjáa imúnaa dííbyemáa péeme ullévenú jodíómú íjcyátúrómé pañévú Píívyéébé Apííchó úcaáveneri. ⁴⁶ Aaméhjáa lleebúcnú Píívyéébeke ditye dúúruvané tsíjtyéhjí ihjyúháñe iwáájácútúrójúhjíri. ⁴⁷ Áamekéhjáa neebe Péédoro:

—Tsúúca muurá díityé pañe íjcyáne Píívyéébé Apííchó íñe mépañe íjcyadu. Áánéllii tsúúca píívyetémé itsójtsótsámeíñe.

⁴⁸ Ehdúhjáa íñééne neebe ílluréjuco ditye itsójtsótsámeí dííbyedívú Jetsocríjto mémeri. Áábekéhjáa néeme díbyeí díityemá íjcyá tsuucájááneúvu.

11

Muhdú tene pájtyene Pééodoro úúballéne

¹ Aanéhjáa Jodéari íjcyáné uwáábojtémá tsijtye cahcújtso múnaa waajácújucóó jodíómú íjcyáturómé tsúuca Píívyéébé uwááboju cáhcujtsóne.

² Áánáacáhjáa Pééodoro oomíjyucóó Jerotsaréevu. Áábedítýúhjáa tsaate cahcújtso múnaa íjcyájúcoorómé íhdééné taúhbaju úraavyémé ihjýúvahíjcyáhi.

³ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—¿Acáa íveekí memúnaa jodíómú íjcyátúmeke ááhíveebéré u péébe diityémá ú máchohíjcyáhi?

⁴ Áánéllíihyéhjáa úúbállebe páneere ídyéjúcotu muhdúhjáa dííbyema tene pájtyene.

⁵ Neebéhjápéé:

—Muuráhjáa ihdyu Jóopéri o íjcyaaabe Píívyéébema o íhjýúvahíjcyánáa óhdivu naavédú néene bóhówáávéne pañe ó ájtyumí wájyamúbácobádú néene téjtyóhjitú dóhjíwáné cáámetu óhdivu níítyene. ⁶ Áánevéu o úllévenúróne botsíi ímíñeúvú o íítebe ó ájtyumí téené pañe paméva iyámé doorátujte íjcyane.

⁷ Áámedívúu o íítehíjcyárónáa Píívyéébe oke néehíi: “Aatyédítýú bo tsaatéké llííhyánúmeke tsájtyéne didyoj.” ⁸ Áronáacáa o néehíi: “Tsáha, Ávyéjuúbej, tehdúí mújyú ehdííváméhjike o dóónejíi doorátujtése.” ⁹ Áánéllíihyée oke neébe: “¿Íveekí doorátujtédívú ú mémenúné ímiáámé íjcyámeke?”

¹⁰ Ehdúu oke pápihchúújyúvú díbye néené boone piéhullévúré pééne cáámevu. ¹¹ Áané tujkéveríhjáa tsúuca o íjcyajávú wajtsíjucóómé pápihchúúmeva Tsetsaréatu ditye taéllevu wálloóme.

¹² Áámemájucóo o pééne Píívyéébé Apííchóré oke tükévéjtsóneri íiná néétuubére. Áábemájucóo idyé íjtye 6-meva óoma úújeténé oke píúváabe jávu.

¹³ Aabée múúhake úúballé níjkyéji múnáajpíváa idyé dííbyedívú ihjávú íbóhówáávéne dííbyeke nééneé: “Jóópévu tsaatéké wallo ditye iújcuté Tsimóoke dííbyere ‘Pééodoro’ némeííbyeke. ¹⁴ Díibye ihdyu uke neé muhdú ámuha dihyájkímuma mewágóóóváyónetu mepájtyetéíñe.”

Ehdúu múúhake úúballébe. ¹⁵ Áané boonétúu diityéké o úwáábómé pañévú Píívyéébé Apííchó úcaavé éhnée mépañévú iúcaavédu. ¹⁶ Téijyúu ó ítsaavé éhnée Ávyéjuube Jetsóo íllu nééneé: “Ímiáánéjucóo Jóáa tsótsóhíjcyáné nújpacyori.

Áánetu ihdyu ámúhá pañévú Píívyéébé Apííchó úcáaveéhi.” Ehdúu Jetsóo nééne ó ítsaavé téénetu. ¹⁷ Muuráhjáa dííbyeke ditye cáhcújtsónéllíi Píívyéébé Apííchó diityé pañévú úcaavé éhnée mépañévú iúcaavédu. Ehdúu Píívyéébe íimíllédú méénune tehdú muhdú o méénúyónejíivari.

¹⁸ Ehdúhjáa Pééodoro Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnáake nééneéllíi tsáhájucóo íiná ditye néétú dííbyeke. Aaméhjáa Píívyéébeke dúúruvámé néehíi:

—Píívyéébhaca téhdure jodíómú íjcyátúrómeke wajyúhi. Muurá eene muhdúhjáa íicyahíjcyáné íhvéjtsóne ímiánejcúvú pajtyémé mújyú ídsíjívéjucóóítyúne bóhí iújcuki. Ehdúhjáa néeme Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnaa.

Ajtiokíari íjcyáné cahcújtso múnaa

¹⁹ Muuráhjáa Ejtéebaúvuke ditye dsíjívétsóné boone téhdure tsijtye cahcújtso múnáake ímityúné dáriivéme. Áánetúhjáa tsaate wáá Peníitsiávuu, ‘Chíipere’ némeííñe caapáhovuu, Ajtiokíávuu, íjcyane. Aaméhjáa téhulle úwáábohíjcyá Críjtodítýú íjcyáné uwááboju apáámyekéré imúnaa jodíómuke. Tsáháhjáa tsíjtyeke ditye úwáábohíjcyatúne. ²⁰ Áronáacáhjáa tsijtye Chííperétú tsáané

cahcújtso múnáama Tsirééne múnáa Ajtiokííavu wájtsime úwaabóvá jodíómú íjcyátúrómeke. ²¹ Áamekéhjáa Píívyéébe píaabómé muhdú íicyahíjcyanéhjí ííhvéjtsóne dííbyekéréjuco cáhcujtsóne.

²² Aanéhjáa Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáa iwáájácúne wallóó Benabéeke téhullévu. ²³ Aabéhjáa téhullévú úújetéébé waajácú muhdú ímiáané Píívyéébe diityéké píaabóne. Ááneríhjáa mítyane ímíjyúúvebe diityéké tükévétsohíjcyá ditye ímííneúvú Jetsóoke iúráávyeki. ²⁴ Ehdúhjáa diityéké neebe ímí Píívyéébe cáhcújtsóóbeke dííbyé Apííchó tükévétsohíjcyáabe. Aabéhjáa úwáábóneri tsijtye cáhcujtsóhi.

²⁵ Átsihdyúhjáa Táátsóvu peebe Tsáoró néhcovu. Áábekéhjáa téhullétú iújcújéebema tsiíne óómimútsí Ajtiokííavu. ²⁶ Aamútsíhjáa tétsí cahcújtso múnáama tsané pijcyábá íjcyamútsí úwáábohíjcyá diityéke. Áijyúhjáa botsíi cahcújtso múnáake díllómé ‘Crijtánómudi’ Crijtó uráávyé múnáake.

²⁷ Áánacáhjáa uwáábojtédítýú tsaate Píívyéébé ihjyú uubálle múnáa íjcyame péé Jerotsaréetu Ajtiokííavu. ²⁸ Áamedítýúhjáa ‘Agáábo’ némeííbyé diityéj píínévú íjyóóúvéne néé áyaba íjcyáííne ííñújiri Píívyéébé Apííchó tükévétsoñeri iwáájácúne. Ahdújucóhjáa tene íjcyane Cáráóóodio ávyéjuube íjcyáijyu. ²⁹ Áánéllíhyéhjáa Ajtiokííari íjcyané cahcújtso múnáa íjtsámeí muhdú tsáápiitsa ípíááboííne Jodéari íjcyané cahcújtso múnáake. ³⁰ Ahdújucóhjáa ditye méénune. Áánemáhjáa diityétsí Benabéemútsikye Tsáorómá wallóómé téhulle íjcyané cahcújtso múnáa tükévétsojté éllevu.

12

Jacóóboke illííhyánúne Pééedoróké ditye cívéhoojánúne

¹ Áijyúhjáa ávyéjuube Heróodé ímityúné dáriívé tsaate cahcújtso múnáake. ² Dííbyéhjáa muurá nééjuri Jóáá nahbe Jacóóboke lííhyánúmé icyáváájconeri. ³ Aanéhjáa ímí pajtyé ímúnáa jodíómú Jetsóoke cáhcujtsótúmeke. Átsihdyúhjáa neebe Pééedorókeréjuco ditye íékééveki. Ehdúhjáa meenúmé pajtyété wañéhjí pañe óórítýúne pááá máchómehíjcyáijyu. ⁴ Áábekéhjáa icyúvéhoojánúúbedívú téhmétsoobe tsodáhómú 16-meva íjcyámeke ditye ityéhme píínéhójtstimevátsáhjidi. Áánemáhjáa íjtsámeííbyé tééne pajtyétavúí íjchívyétsóóbedívú iúújetsoííne tsijtyeke ditye muhdú íñéekíí. ⁵ Áábé hallúvúhjáa cahcújtso múnáa píáábó táúmeíhijcyá Píívyéébeke.

Píívyéébe Pééedoróké cívéhóójatu íjchívyetsóne

⁶ Aanéhjáa tsitsíívevu dííbye Heróodé dííbyedívú tsijtyeke úújétsóíyo péjco cúwaabe panéjcuváácutu úwááñéhityu tsodáhomútsidítýú dóhjívaábe. Áánetúhjáa tsijtye imyéénuhíjcyádú téhme péjcové tééjá lleehówa. ⁷ Árónacáhjáa níjkyéji múnáajpi dííbyedívú úújetéébedítýú peete cádiúcunú páneere teene cívéhóójá pañe. Aabéhjáa dííbyeke cávíhyiñú ‘muúbe, dájkye’ néébere. Ehdúhjáa dííbye néénemáyé úwááñehi córííveíñú dííbyé hótíjkejíícutu. ⁸ Áábekéhjáa neebe dííbye íwajyámúúné íímíbájkímyeííne íjtyúhápaajínevu iújcámeíki. Ahdújucóhjáa ímíbájkímyeííbyeke neébe:

—Ayúwa díwajyámú hallúejávú dávoóveíñúne dícha tadyéjurij.

⁹ Ahdújucóhjáa dííbye déjutu péébe íjtsúcunú ímiáané íjcyátúneúvúdu. Íjtsúcunúúbéhjáa naavédú néénere ííténé pañe íajtyumíne. ¹⁰ Árónacáhjáa tsúúca pajtyémútsí tujkénúetsíi, hallúvúetsíi, téhmehíjcyámútsikye. Átsihdyúhjáa úújetémútsí ulléjijtóvuréjuco meíjchívyéne lleehówa

úwáñewáánetu méénúmeíwavu. Aawáhjáa iiye diityétsima páyúúvénetu íjchívyemútsí tsamútsí peerá teene ulléjítori diibye níjkyéji múnáájpiíma. Aabéhjáa tétsihdyu ílluréjuco dííbyedítú pééneé.

¹¹ Átsihvúhjáa botsíi ímiááné íjcyane iwáájácúne neébe:

—¿Aca muhdú íñe ímiááné Píívyéébe níjkyéji múnáájpiikye taéllevu wallóo oke díbye ipájtyetétso Heróóde hójtsí pañétu? Áhdure oke pájtyetétsoobe tamúnaa íjcyarómé oke íimíllédú méénúíyónetu.

¹² Ehdúhjáa néeneri íjtsámeíbyéré péé Jóáa dííbyere ‘Máácoó’ némeíbyéj tsíju Maaría jávu. Ájyúhjáa tééjavu cahcújtso múnáa ipíhcyáávéne Píívyéébema íhgyúvahíjcyáhi. ¹³ Áánáacáhjáa llééhówatu áachí éhnéjcutu díllóhíjcyaaabe díityéke. Áánéllíhyéhjáa bádsíjcaja ‘Róódeé’ némeíllé íjchívyeíñúne úújeté múha íjcyane iwáájácuki. ¹⁴ Aalléhjáa Péedorój ké illéébóne mítyane ímíjyuuvéhi. Áánemáhjáa dííbyekéi pááyúcutulléré íícúí tsiíñe íóómíñe úúbáletté díityéke.

¹⁵ Áronáacáhjáa díílleke népejtsóme:

—Íllurébá ú meívatéhi. Tsáháubá diibye íjcyatúne. Níjkyéji múnáájpiyéubá dííbyé uubállema tsáábeke ú nééhií.

¹⁶ Áánáacáhjáa Péedoro éhnííñevúre díllóhíjcyá llééhówatu. Áábekéhjáa botsíi ipááyúcutúbedi mítyane ullévenúme. ¹⁷ Áámekéhjáa íhyójtisiríyé neebe dítye cúuvéhulléré íjcyaki. Átsihdyúhjáa úúbáleebe díityéké muhdú Píívyéébe dííbyeke cúvéhóójatu íjchívyetsóne. Átsihdyúhjáa neebe díityéke:

—Aane tsáma méúúbálleco Jacóóboke tsijtye cahcújtso múnáama.

Ehdúhjáa íñéene tsiéllévuréjuco díbye pééne díityédítu.

¹⁸ Aanéhjáa tsitsíívevu tsodáhómú eené dííbyeke téhmehíjcyámé úvánujcátsí múhdutú kiávú díbye pééneri. ¹⁹ Ááme éllévúhjáa diibye Heróóde wallóo tsaatéké dítye teene cúvehóójá íúújeté dííbyeke. Aaméhjáa ájtyúmítúnéllíi ímíñeúvú díitye tehme múnáake idíllórone ílluréjuco díbye llííhyánutsóné díityédívu. Áánemáhjáa teene Jodéa íñújitu peebe Tsetsaréavu.

Heróóde dsíjivéne

²⁰ Aabéhjáa tsaríllehíjcyá Tííróma Tsidóo coomícyu múnáake. Ároméhjáa dííbyé íñújíturé majcho íucuhíjcyánéllíi imíllé díbye díityémá ímíjyuuvéne. Áánéllíhyéhjáa tsaméhjí ímíñeúvú ipítýácójcatsíñe péé dííbyé píááboobe Bárájo éllévu. Áábekéhjáa néeme díbye Heróódeke íñéé díbye díityémá ímíjyúúveki. Aanéhjáa ímí íjtsúcunúnéllíi neetéébé dííbyeke díbye díityémá ímíjyúúveki. ²¹ Áánéllíhyéhjáa díityéké éévebe kéjcoojí díityémá íhgyúvaíñe. Ájcoojíhjáa úújetédú íavyéjú wajyámuvu íucáávéne íavyéjú íjyáwá hallúvú ácúúvebe díityémá íhgyúvaki. ²² Ááneréjucóhjáa tsaate kéévánécoba nééneé:

—Aabye muurá eene íhgyúvaabéubá tsá míamúnáajpi íjcyatúne. ¡Píívyééberéubá diibye! ²³ Ehdúhjáa dítye néénemáyé níjkyéji múnáajpi Heróódeke baavu íjcaáyóóbeke chémetsóhi. Aabéhjáa ílluréjuco dsíjivéne íúúvaténeri. Ehdúhjáa dííbyeke pajtyéné íveekí Píívyéébeke ávyéjújtsotúmé míamúnaa dííbyekéré ávyéjujtsóné ímí díbye íjtsúcunúné déjúcotu.

²⁴ Ájyúhjáa Píívyéébé uwááboju éhnííñevu tsújaavé pahúllevá múnáadívu.

²⁵ Áánetúhjáa Benabéemútsí Tsáorómá oomíjyucóo Ajtiokííavu tétsíi cahcújtso múnáa Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáake píáábóne dsíídsídívú díityéké íajcújétsihdyu. Aamútsíhgyáa tsajtyé Jóáake dííbyere ‘Máácoó’ némeíbyeke.

13

Benabémútsí Tsáorómá uwáábótújkenúne

¹ Ájyúhjáa Ajtiokíari íjcyáné cahcújtsó múnáama íjcyámé Píivyéébé ihjyú uwáábojte ílluúme: Diibye Benabéee, Tsimóó dííbyere ‘Cúúvéébé’ némeíbyee, Tsiréene múnáajpi Róótsioo, Manaéé Gariréa iñújí avyéjuube íjcyaabéhjáa Heróodema tsáiyú píivyeébee, Tsáoroo, éhdume. Áamedítúhjáa tsaate úwáábohíjcyá Jetsóoke cahcújtsótúmeke. Áánetúhjáa tsijtye úwáábohíjcyá tsúuca dííbyeke cahcújtsómeke. ² Aaméhjáa tsájcoojí mójchotúmé Píivyéébeke dúúrúvameke dííbyé Apííchó néehíi:

—Óoma mémeménú Benabémútsikye Tsáorómá tsúúcajátújucóo diityétsidyítú o íjtsámeíñé wákimyéí diityétsí imyéénuki.

³ Ahdújucóhjáa diityétsí hallúvú íhyótsine ipícyóóne dítye táúmeíñé piáábó Píivyéébeke. Átsihdyúhjáa ipítýajcómútsikye ílluréjuco dítye wáalloone.

Benabémútsí Chíiperéri úwaabóne

⁴ Aamútsíhjáa Píivyéébé Apííchó tükévéjtsóneri péé Tsereóótsiávu. Átsihdyúhjáa tsahíyí peemútsí ‘Chíipere’ némeíñé caapáhovu. ⁵ Aamútsíhjáa ‘Tsaramína’ némeí mujcívú úújetémútsí úwaabójucóo Píivyéébé ihjyú imúnaa jodíómú pihcyáávejáané pañévu. Áamútsímáhjáa ípiááboobe Jóáa péé dííbyere ‘Máácoó’ némeíbye.

⁶ Aaméhjáa teene caapáhori péhijcyámé Páápó coomívú úújetémé tétsii ájtyumí tsaapi imúnáajpi Bajetsóoke apíichoobe íjcyáábeke. Diibyéhjáa íllure iállíñe nehíjcyá Píivyéébé icyánéjcu uubállé imyéénuhíjcyáne. ⁷ Aabéhjáa ícyahíjcyá avyéjuube Tsééjio Páorómá ímí dííbyema iñáhbévácatsíhíjcyánéllíhye. Diibyéhjáa avyéjuube píuvá Benabémútsikye Píivyéébé uwááboju ílléébúacuné ímílléllíhye. ⁸ Aamútsíhjáa dííbyeke úwáábórónáa diibye apíichoobe dííbyere ‘Eriíma’ némeíbyé tsá ímíllétú díbye cahcujtsóné Píivyéébé ihjyú. Áánemáhjáa íllure téénetu bóíjcyuube dííbyeke. ⁹ Áánéllíhyéhjáa Tsáoro dííbyere Páávoró íjcyáábé pañe Píivyéébé Apííchó íjcyaaabe dííbyedívú ííténe néehíi:

—Muúbej, uu muurá állíu múnáajpi Naavénéj tsíméné u íjcyaaabe átéréejpi.

¹⁰ Aabe ¿múijyúikyé ú íhvéteé eene Ávyéjúúbedítú íjcyáné uwááboju ímíáájú u tútávátsohíjcyánetu? ¹¹ Ahdícyané ícyooa Píivyéébere nééjuri tsáhájuco u hállúvátýúne. Ehdúhjáa díbye néénemáyé tsáhájuco díbye állúvatýne. Áánemáhjáa tsaatéké neebe dítye itsájtye dííbyeke. ¹² Aanéhjáa avyéjuube Tsééjio Páoro íájtyúmíne ílluréjuco cahcujtsóné Píivyéébeke.

Páávorómútsi Ajtiokíari

¹³ Átsihdyúhjáa Páávoró íñahbénujtéstima Páápótu péé tsahíyí Pajpíiriá iñújiri íjcyacóómí Pééjévuú. Áamútsidítúhjáa tétsihdyu Jóáa oomí Jerot-saréevu. ¹⁴ Áané boonéhjáa íiyéjuco péémútsi úújeté Ajtiokíavu Pitsídiá iñújiri íjcyácoomívu. Aamútsíhjáa téhulle wáyeéévejcoójí íjcyamútsí péé imúnáá pihcyáávejávu. ¹⁵ Áánaacáhjáa tééjá avyéjujte Píivyéébé ihjyú íéévene iníjkevádú néé tsaatéké dítye idílló dítyétsí íhjúváiíhajchííjyú. Áánéllíhyéhjáa néeme diityétsikye:

—¿Ava tsá ámuhtsidi tsáné túkevjtsoju íjcyatú múúhakye ámuhtsi menééiyóne? Tenévá íjcyáhajchíí múúhakye mene.

¹⁶ Áánéllíhyéhjáa diibye Páávoró íjyócuúvéne íhyótsiri néé dítye cúuvéhulléré íjcyaki. Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ámuúha tamúnaa ijraéemuj, cáhawáá ímíñeúvú melleebúcunu ámuúhake o nééíñe íñe múhdumé Píívyéébeke ámuha maávyejúúllémeke. ¹⁷ Muuráhjáa méihdé múnáaúvú Piivyéébé idyé íjcyaaabe ihñéjté Ejíhtó iñújiri íjcyámeke líyaatétsó diityékée iñéhdújuco. Áamekéhjáa muurá íhñáhoori íjchívyétsoobe téené iñújitu. ¹⁸ Aaméhjáa múhdurá ícyahíjcyáronéhjí íáábúcúne diityéké píáábohíjcyaaabe panévatúré 40 píjcyá hajchótá ditye íñéubará píívyétúné iñújiri íjcyácoóca. ¹⁹ Áané boonéhjáa Canaáá iñújivúréjuco péémeke idyé díbye píáábónej téeveriyé táhjahíjcyámé 7 coomíva múnaa téené iñújiri íjcyámeke. Diityékéhjáa íbóáyóné boone iyéjuco ditye cáávácuhíjcyáné diityé iñújine. Ehdúhjáa muurá méenuhíjcyámé Píívyéébé píááboríye. ²⁰ Áamekéhjáa túkévétsohíjcyaaabe ímityúnéhjí ímibájcho múnáaj téeveri 450 píjcyá hajchótá íhjú uubálle múnáajpi Tsamoéeréjuco íjcyájcoojívu. ²¹ Aaméhjáa idyé táumeí Píívyéébeke díbye imyémenu tsáapiikye diityé avyéjuube íjcyáíbyeke díbye diityéké ityúkévéjtsoki. Ahdújucóhjáa díbye mémenúné ‘Bejamí’ némeíñé dohjíba múnáajpi Tsíí hajchi Tsaóoke díbye íjcyá avyéjuube 40 píjcyá hajchóta. ²² Áábekéhjáa íjchívyétsóné boone Dabíikyéréjuco díbye tsiiñe pícyoone diityé avyéjuube díbye íjcyaki. Díbyedítúhjáa muurá neébe: “Ópée o tújkevéléébeke ó ájtyumí Itsaíí hajchi Dabíikye.” ²³ Diibyéhjáa muurá Dabííj tsiménémúháábedítú Píívyéébe meménú Jetsóoke mee ijraémuma pámé Pájtyetétsoobe íjcyáábeke tsúúcajátújucóhjáa iñéhdújuco. ²⁴ Áábé íhdéhjáa Jóáa úwáábohíjcyá memúnaa ijraémuke. Aabéhjáa nehíjcyá ímityú ícyahíjcyánéhjí íhvéjtsóne ditye ímiánejcúvuréjuco ipájtyéne ílluréjuco itsójtsótsámeíki. ²⁵ Aabéhjáa teene íuwaábó níjkévaríjyucó íjcyaaabe nééhií: “Tsá muurá o íjcyatú eene ámuha méítsúcunúhíjcyaaabe. Táhboonétúí ihdyu úwáábóíbye. Áabeke muurá tsá íjtyúhápáájíubaré o tácóriúcuítyuróne.”

²⁶ Ehdúhjáa iñétsihdyu Páávoró nééhií:

—Ámuúha, Aavaráaúvúj tsiménémúháábema múhdumé tsíjtye múnaa Píívyéébeke cáhcujtsómej, muurá pajtyeté uwááboju méwáábyuta. ²⁷ Muuráhjáa Jerotsaréeri íjcyame memúnaa íavyéjútémáyé tsá wáájacutú diibyéjuco Mepájtyetétsoobe Jetsóó íjcyane ténevá wáyeéévéjcoojívadúné Píívyéébé íhjú uubálle múnáa uwááboju díbyedítú íhjuváné éévehíjcyaróme. Aamée muurá íllure ícúbahrá díbyedi tsúúcajátújuco tene díbyedítú némeídyújuco. ²⁸ Tsáháturóhjáa íñe ímityúné díbye méenutú téené hallútú ditye díbyeke lííhyánúiyóne. Áronáacáhjáa néeme Piráátóke díbye íllíhyánútso díbyedívu. ²⁹ Ehdúhjáa díbyedítú tene cáátúnúmeídyújuco ditye méenune díbyeke. Áabeúvú ítémehóhjáa tsíjtyeréjuco páwachéketu iñútyétsóne cúúne. ³⁰ Áróobekée muurá Píívyéébere bóhítsóhi. ³¹ Aabéhjáa píváijyúvá bóhówáávehíjcyá Gariréatúhjáa Jerotsaréevu díbyema péhíjcyámedívu. Aame muurá íñe úbállehíjcyá míamúnáake díbyedítu.

³² Aane íñe ámuúhake muha méúúbállehíjcyá ímiá uwááboju tsúúcajátújucóhjáa méihdé múnáaúvuke úúbállémeíhíjcyáne. ³³ Muuráhjáa meke diityéúvúj tsiménémúháábeke iñéhdújuco Píívyéébe bóhítsóné Jetsóoke. Muurá Tsáámóháámitu nééneé: “Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke ó bóhítsóhi.” ³⁴ Ehdúhjáa Píívyéébe néé díbyeke íbóhíitsoíñé díbyej pí ícúbáhrámeítyuki. Áhdure idyé tsiiñe neébe: “Ámuúhake ó píááboó panévatúré Dabííúvukée o néhdújuco.” ³⁵ Téhdure idyé tsiiñe Tsáámóháámitu nééneé: “U íjcyatúcoocájííva néhi díicúve múnáajpi íjcyáábej pí tóócuúhi.” ³⁶ Aanéhjáa muurá diibye

Dabííúvuke Píívyéébe iñéhdújuco ímí íícúvehíjcyáné míamúnáake dibye íjcyáijyu íjcyámeke. Aabéhjáa muurá dsíjívéébeke cááníúvú úníutu ditye cúúúubej pi ícúbáhrámeíhi. ³⁷ Áánetúu Jetsóoke Píívyéébe bóhíítsóóbej pi tsá ícúbáhrámeítyúne. ³⁸ Aane ihdyu ámuha tamúnaa méwaajácúiyá diibyée dsíjívénej tééveri tsúúca pámeere míamúnáa imítyuháñé Píívyéébe ábájíívéné uwááboju. ³⁹ Aane muurá íñe múhdumé dííbyeke cáhcújtsómé imítyuháñé tsúúca ábájíívemeíhi. Áánetu teene cáhcújtsotúmé Píívyéébéhjáa Moitséeúvuj tééveri méénúné taúhbajúré úráávyehíjcyámé imítyuháñé tsá ábájíívemeítyúne. ⁴⁰ Ahdícyane téííbúwá méíjcyaco. Ámúhakyé pajtyedííñé éhnehjáa Píívyéébe ihjyú uubáalle múnaa illu nééneé:

⁴¹ Ámuúhaj, múúnedi íllure úúhívatéhíjcyámej, wa ihdyu méwágóóóvecoj.

Muurá íhtsútuube Píívyéébe o íjcyaaabe panévareé o méénune tsaate ámúhakyé úúballéjúcooróné tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne.

⁴² Ehdúhjáa Páávoró pihcyáávújá pañévú úwáábóné tsujáávevu tsaate dííbyeke néé tsiíñe dibye wáyeéévejcóójí itsáane iúwááboki. ⁴³ Áánemáhjáa diityétsima nahbévahíjcyámé Píívyéébeke ímí úráávyehíjcyámé jodíómuu, tsi-jtye jodíómú íjcyátúmedítyuu, íjcyame. Áámekéhjáa túkévétsohíjcyamútsí Jetsóodítyú íjcyáné uwááboju dityétsí úwaabóné ímí diityéké búuuvémé diityétsikye náhbévameke. Aamútsíhjáa nehíjcyá diityéké Píívyéébe piáábori ímí ditye iúráávyé dííbyeke.

⁴⁴ Átsihdyúhjáa tsííñé tsemáánaréjuco déjúccóóvéneri wáyeéévejcóójí íllúhwu pácoomí múnaaré dóbééverá Píívyéébe uwááboju illéébúccunúki.

⁴⁵ Ááneríhjáa avyéjuchte mítyane iñómíutááváne Páávoródítyú ihjyúvá dííbyé uwáábó icyátúhtsónema. ⁴⁶ Áámekéhjáa núhnévétumútsíyé diibye Páávorómá Benabéemútsí néehíí:

—Muurá ihdyu tehújúcooro íñe Píívyéébe uwááboju Jetsóodítyú íjcyane mee jodíómudítyú úwááboméi tujkénújúcooróné tsá ámuha meímíletú mecáhcújtsóne meímíbaavyéné múijyú medsíjívéjúccóóítyúne bóhí ámuha meújcuki. Áánéllíi muhtsi mepéé jodíómú íjcyátúme éllevu diityékeréjuco muhtsi meúwááboki. ⁴⁷ Muurá Píívyéébe ihjyú uubáalle múnaaj tééveri néehíí: Ukée ó picyóó peetédu u néébedítyú pajtyeté uwááboju itsújááve pámeere ííñújiri íjcyáné míamúnáadívu.

⁴⁸ Ehdúhjáa dityétsí néeneri jodíómú íjcyatúmé ímíjyuuvéhi. Aaméhjáa nehíjcyá Jetsóodítyú íjcyáné uwááboju ímíááné íjcyane. Áánemáhjáa cáhcujtsómé eené múhdumé múijyú ídsíjívéítyúne bóhí iújcúíñejcúvuréjuco pájtyeme.

⁴⁹ Ehdúhjáa téené ííñújiri úwááboméíñé Ávyéjúúbedítyú íjcyáné uwááboju.

⁵⁰ Áronáacáhjáa pihcyáávújá túkevéjtsójtémá íhtsutúmé íjcyáné walléemú néé técoomí avyéjuktéké diityémá tsaméhjí íjchívyétso diityétsikye tétsihdyu. Ahdújucóhjáa ditye íjchívyetsóné diityétsikye téené ííñújitu páhduváré idyáíívémútsikye. ⁵¹ Áánéllíihyéhjáa ílluréjuco dityétsí diityédívú íjtyúhááñe ííñú ípíchóújcóne pééne Icóóníovu. ⁵² Áronáacáhjáa ihdyu tétsíi múnaa múhdumé tsúúca Jetsóoke cáhcújtsómé pañe Píívyéébe Apííchó íjcyame mítyane ímíjyuuvéhi.

14

Páávorómútsí Benabéema Icóóníori

¹ Aamútsíhjáa Páávorómútsí Benabéema teene Icóóníori íjcyáné pihcyáávújá pañévú úwáábohíjcyáné mítyame cáhcujtsó ímúnaa jodíómu. Áhduréhjáa tsíjtye

múnaa íjcyarómé cáhcujtsóhi. ² Áronáacáhjáa tsaate jodíómú cáhcújtsotúmé bóijcyú jodíómú íjcyátúmeke ditye icyáhcújtsótuki. Aaméhjáa ditye néhdújuco tsárillehíjcyáné cahcújtso múnaake. ³ Ároné pañéhjáa tsúúcajái tétsii íjcyamútsí úwáábohíjcyá Píívyéébedívú icyátsípáávéne íínerí núhnévétumútsi. Áamútsikyéhjáa píááboobe dííbyé íhnáhoori dityétsí méénúráityúronéhji imyéénuki. ⁴ Áanáacáhjáa técoomí múnaa ílluréjuco dówaavéne. Tsaatéhjáa pajtyé uwáábojté icyánejcúvu. Áanetúhjáa tsijtye coévá cáhcújtsótúmema. ⁵ Áanéllihyéhjáa jodíómuu, tsijtye jodíómú íjcyátúmee, íjcyame íavyéjyémá pítyácójcatsí diityétsikye páhduvaré idyáííwémútsikye néwayúúnevu íáamuíñe. ⁶ Aanéhjáa iwáájácúne úmívamútsí Ricaóóniá ííñújívu. Aamútsíhjáa úwáábohíjcyá tééne ííñújíri Ríítaraa, Déébeé, íjcyácoomícyuri. ⁷ Téhduréhjáa úwáábohíjcyamútsí hállúcuri íjcyámeke.

Páávoróké néwayúúnevu ditye áamune

⁸ Aanéhjáa Ríítarári íjcyabe tsaapi itsíímávámeítsihdyújuco úllétuúbe. ⁹ Aabéhjáa lleebúcunúhijcyá Páávoró úwaabóne. Áábekéhjáa Páávoró íáptyúmíne waajácú díbye ímíáané cáhcujtsóné Píívyéébe dííbyeke ímíjpyetétsoíñe. ¹⁰ Áanéllihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Díjyocúúve. Ahdújucóhjáa íjyócuúvénemáyé díbye úllene. ¹¹ Ááneríhjáa teene Ricaóóniá ííñújí múnaa íúllévenúne néé íhjúríí:

—íPíívyéébe mútsíhjáa íñe méhdivu níityé mímúnáajtétsidívú ípívyéévéne!

¹² Ehdúhjáa íñéene Benabéke meménúmé ‘Jóópíte’ némeíñé mícúruwake icyáánívahíjcyáábe déjutu. Áanetúhjáa Páávoróké meménúmé tsijpi ‘Meecóório’ némeíñé mícúruwa déjutu ímichi díbye íhjúvahíjcyánéllííhje. ¹³ Áíjyúhjáa dííbye ‘Jóópíte’ némeíñé mícúruwake cáánívahíjcyáabe llúúváábé duurúvaja técoomí lleehówá úníuríye. Aabéhjáa tsivá ócájimútsikye wajcóháñetu íicyáávétsómútsikye. Áamútsikyéhjáa tsaméhjí ímíllerá illííhyanúné tééneri Páávorómútsikye íícúveki. ¹⁴ Aanéhjáa iwáájácúne íwajyámúúné dóváríjcyómeímútsí tsári ehdu ditye méénúiyóné diityétsikye pájtyénéllííhje.

¹⁵ Áánemáhjáa íícúí diityé éllevu ipyééne neemútsi:

—¿Aca íveekí ámuha ehdu mémeenúhi? Áánerá ámuhádúré muhtsi mímúnáajtétsi. Aamútsíi muurá íñe ámuha éllevu muhtsi metsáá ámuhákye meúwáábo ehdu nénehji ámuha meúraávyehíjcyáné meíhvéjtsóne Píívyéébekéréjuco ámuha meúraávye páneeréé íévéhóowari íjcyánéhjima ííñújí tééjí hallúrí íjcyáméhjimájucó nújpacýó pañe íjcyámeke ípívyéjtsóóbeke. Dííbye íhdyu meke bohíívú ajcúhi. ¹⁶ Dííbyeréé muurá éjyúúvú mímúnáake íhvejtsómé ícyahíjcyá íimíllédu. ¹⁷ Áronáacáa íhnáhoovu diityéké úújétsóobe panévaturé diityéké ípíáábóneri. Dííbyere muurá mééma níjyáhañe állétsóneri mebájtsoháñe tsaímíyé píívyene meóóvéne méícyahíjcyá tsaímíjyúúre.

¹⁸ Ehdúhjáa dityétsí nééronáa ímíllerómé diityétsikye íícúvéne ócájimútsikye icyóvájtsóneri. Áónemáhjáa íhvejtsóme.

¹⁹ Áanáacáhjáa tétsihvu wajtsímé tsijtye jodíómú Ajtiokííaa, Icóónioo, íjcyácoomícyutu tsáámeé. Aaméhjáa diityétsí hallúvú diityéké állívánéllíi Páávoróké aamúmé néwayúúnevu. Áábekéhjáa ‘tsúúca dsíjíveébe’ íñéene lliúcuíñúmé técoomítyú ííwávúú. ²⁰ Áábé hallúvúhjáa tétsíí cahcújtso múnaa mícáaverónáa íacúúvéne tsiíñe peebe diityémá técoomívu. Áané tsiíjyúhjáa Déébévuréjuco dityétsí pééneé.

²¹ Aamútsíhjáa téhulle úwaabóné mítyame cáhcujtsóhi. Átsihdyúhjáa óómimútsí úwáábomútsíyé Ríítaraa, Icóónioo, Ajtiokííaa, éhdú coomívari ijcyáné cahcújtso múnáake. ²² Diityékéhjáa tsápítsohíjcyamútsí ditye ímíñeúvú iúráávye Jetsóoke icyáhcujsóne. Áhduréhjáa nehíjcyamútsí diityéké ímiáánéjuco mítyane meícúbáhrámeíñé nǐjcáutu meúcaavéné Píívyéébé avyéjuvu. ²³ Téjyúhjáa meménuhíjcyamútsí pacóómivári ijcyáné cahcújtso múnáa túkevǐjtsojte ijcyáímyeke. Áané boonéhjáa tsaméhǐ májchotúmé Píívyéébema ihjyúvá díbyeréjuco diityéké ityúkévǐjtsoki.

Páávorómútsí Ajtiokííavu óómiñe

²⁴ Aamútsíhjáa Pitsíidiá iñúǐtu péémutsi úújeté Pajpííriá iñúǐjuvu. ²⁵ Aamútsíhjáa Pééjéri úwáábohíjcyátsihdyu idyé péé Atááriá coomívu. ²⁶ Átsihdyúhjáa íwákimyéí inǐjkévátsihdyu tsahíiyiyéjuco dityétsí óómiñe Ajtiokííavu, tétsihdyú teene Píívyéébé wákimyéivu diityétsikye ditye wállótsihvu. ²⁷ Aamútsíhjáa cahcújtso múnáake úúballé muhdú Píívyéébe diityétsikye panévatúré píáábohíjcyáne. Áhduréhjáa úúballémútsí díbye píáábóneri jodíómú ijcyáturómé cáhcujtsóné Jetsóodítyú ijcyáné uwááboju. ²⁸ Áamemáhjáa tsúcájá ijcyamútsi.

15

Jerotsarévu ditye dóbeevéne

¹ Ájyúhjáa tsaate Jodéa iñúǐtu teene Ajtiokííavu péeme tétsí cahcújtso múnáake úwáábohíjcyá Moitséeúvú uwááboju néhdu kíhdyahírótsámeítyúmé pajtyetétyúne. ² Ááneríhjáa diityémá Páávorómútsí táhjájcatsíhi. Áané boonétúhjáa tsamééréjuco cahcújtso múnáa ihjyúvájcatsíñé dityétsí Jerotsarévu tsaatémá ipyééne idyé iñjyúva téeneri técoomí cahcújtso múnáa túkevǐjtsojtémá uwáábojte ijcyámema.

³ Aaméhjáa péeme pajtyé Peníítsiámá Tsamááriá iñúǐcutu. Aaméhjáa úúballé imúnáake jodíómú ijcyatúmé Píívyéébeke cáhcujtsóné muhdú íicyahíjcyanéǐǐ íhvǐjtsónema. Ááneríhjáa tétsí cahcújtso múnáa mítyane ímǐjyuuvéhi.

⁴ Aaméhjáa Jerotsarévu úújetémeke tétsí cahcújtso múnáa tsaimíyé waatsúcúpejtsóhi. Áámekéhjáa úúballémé páneere muhdú Píívyéébe diityéké píáábohíjcyáné panévatúre. ⁵ Ájyúhjáa tsaate paritséómudítyú tsúúca Críjtoke cáhcújtsorómé néehí:

—Múu eene jodíómú ijcyatúmé cáhcújtsómedívú ikíhdyahírótsóne táuhbá ditye Moitséeúvú uwááboju iúráávyekei.

⁶ Áánéllihyéhjáa pámeere uwáábojtémá túkevǐjtsojte dóbeevé téeneri iñjyúvaki. ⁷ Aaméhjáa mítyane téeneri táhjájcatsíñé nǐjcáutu Péédoro íjyóóúvéne néehí:

—Ámuúha táñahbémuǐ, muurá ámuha méwaajácú tsúúcajátújucóhjáa oke Píívyéébe ámúhadítyú imyéménúúbeke pícyoone o úúballéhíjcyá ímiáájú pajtyéteju jodíómú ijcyáturómeke ditye téhdure icyáhcujsóki. ⁸ Aabée muurá Píívyéébe iná túhúúllétuube téhdure diityé pañévú picyóó Íapííchó mépañévú ipícyohdu. Áánerí úújetsoobe téhdure diityéké iwájyune. ⁹ Áámekée ímíbájchoobe Críjtoke ditye cáhcújtsónéllíi muhdúhjáa meke ímíbájchódu. ¹⁰ Ehdúu Píívyéébe diityéké ímíbájchó Críjtoke ditye cáhcújtsónéllíihye. Áámeke ǐíveekí ámuha méimíllé íllure metúhujtsóné méíhdé múnáaúvúu ijcyarómé ímí

úráavyehíjcyánejjíva ditye iúráávy Moitséeúvú uwááboju, pane meíjcyarómé tene néhdu meíjcyáiyónejjívári? ¹¹ Aame muurá tsaméhjí diityémá tsúuca mepájtyetéjucóó apááñéré Críjtóo méhdi ídáátsóvéne méema méénune mecáhcújtsónéllíhye. Tsá ínehjí meméénúneri mepájtyetétúne.

¹² Ehdúhjáa Pééodoro néénéllii cúúvéhulléréjuco ditye lléébúacunúne Páávorómútsí úúballéné muhdúhjáa Píívyéébe méénúráityúronéhjí diityétsij téeveri méénuhíjcyané jodíómú íjcyátúrómé pañe. ¹³⁻¹⁴ Aamútsíhijyáa íhveténé boone Jacóóboréjuco nééneé:

—Ámuúha táñahbémut, cáhawáa idyé táicyánéjcutu ámúhake o néé peíyene Tsimóo Pééodoro meke úúballéjucóóné muhdúhjáa Píívyéébe téhdure jodíómú íjcyátúrómédívú íuwááboju úújetétsóné múhdumé teene cáhcújtsómé dííbyeéjté íjcyaki. ¹⁵ Muuráhjáa dííbyé íhjúu uubáalle múnaa caátunúne íllu nééhií:

¹⁶⁻¹⁷ Bóónétu tsiíne ó tsaá Dabííúvú avyéjúu tútávaavéné dííbyéj tsíiménémúháábemáyéjuco o ímíbájcho téénetu pámeere míamúnaa iwáájácúne Píívyéébe icyánejcúvuréjuco íbúwááve múhdumé dííbyé wáábyutájté íjcyame. ¹⁸ Ehdu neebe Píívyéébe tsúúcajátújucóo íjtsámeíñe.

Ehdúhjáa Píívyéébe íhjúu uubáalle múnaa caatúnúhi.

¹⁹ Áánéllii ámúhake o néé tsáhábá menééityuró jodíómú íjcyátúrómé Píívyéébeke úráávyémeke ditye Moitséeúvú uwááboju iúráávyé diityéké téeneri metúhújtsótuki. ²⁰ Árónáa ihdyu íllure mécaatúnuú diityémá ditye ílluune imyéénújucóótuki: Tsá ditye dóóityú níjcyotájteke íícúvémeíñe iyámeke; tsá ditye tsíjtyéhjíma dómácójcatsíityúne; tsá ditye dóóityú dótsohcáorii, majcánurii, dsíjívéné iyámeke; tsá ditye dóóityú tújpacyo. ²¹ Muuráhjáa tsúúcajátújuco pacóómívaríyé tsaate úwáábohíjcyané téénetu Moitséeúvú uwááboju néhdújuco. Aanéjuco muurá ténevá wáyeéévéjcoojívádú éévémeíhijcyané pihcyáávejááné pañévu.

²² Ehdúhjáa Jacóóbó néénéllii pámeere tétsíi cahcújtso múnaa, uwáábojtee, túkevétsojtee, íjcyame néé tsaatéké íhdityu iwáallooíñe Ajtiokííavu Páávorómútsima. Áánemáhjáa meménúmé Tsííráamútsikye Jóódáma dííbyere ‘Batsabáa’ némeíbyema ityújkevééllémútsikye. ²³ Áámútsímáhjáa waajácuháámí iwáalloháámí pañe néémeé:

“Muha ílle pámeere cahcújtso múnaa meíjcyame ámuha éllevu íhjúu méwallóó jodíómú ámuha meíjcyatúmé Tsííriá íiñújiri íjcyacóómí Ajtiokííari ámuha meíjcyame éllevu, áhdure hállúcu múnaa éllevu. Áhdure idyé Tsííriá íiñúji múnaa wáábyuta téhaami. ²⁴ Aame muha méwaajácújucóó muha mewáallootúmeré ámuha éllevu ipyééne íllure ámúhake máváríchohíjcyáne. Ámúhakevává muurá nehíjcyámé Moitséeúvú uwááboju néhdu ámuha mekíhdyahírótsámeíki. ²⁵ Áánéllii muha ímíñeúvú meíjtsámeíñe múúhadítyú meméménúmútsikye méwallóó ámuha éllevu muha maávyejúúllehíjcyamútsí Páávorómútsima. ²⁶ Diityétsíi muurá Páávorómútsí apíchó nééronéhjívú pájámeíhijcyá Máavyéjuube Jetsocríjtoke iwájyúnéllíhye. ²⁷ Áámútsima muha méwallóó ámuha éllevu Tsííráamútsikye Jóódámaá. Aamútsí ihdyu óvíi ímíñeúvú ámúhake néé muhdú téhaami pañe íjcyané túkevétsoju nééneé. ²⁸ Aane mítyane ámúhake muha metúhújtsótu apáhdýuré Píívyéébe Apííchó múúhake túkevétsoñeri ámúhake muha menéehíi: ²⁹ Tsá múu dóótu níjcyotájteke íícúvémeíñe iyámeke. Áhdure tsá múu dóótu dótsohcáorii,

majcánurii, dsíjívéné iyámeke. Tsá múu tsíjtyéhjima dómácójcatsítyúne. Áhdure tsá múu tújpacyo dóótune. Aane tehdu ámuha meijcyáhajchíí ímí tehdújuco ámuha meijcyaíñe. Ayu wáí meijcyaj.” Ehdúhjáa iñéhaami wallóomé Ajtiokííari íjcyané cahcújtso múnáa éllevu.

³⁰ Aanéhjáa tsúúca técoomívú iúújeténe ipíhjuúcúmeke ájcumútsí téhaamívu. ³¹ Áhaamíhjáa iéévéne mítyane ímíjyuuvéme. ³² Áané boonétúhjáa diityéké úwáábomútsí Píívyéébé ihju diityéké téeneri éhniíñevu itsápíjtsoki. Píívyétemútsíhjáa iúwaabóne. ³³ Aamútsíhjáa tsúcájáhréjuco diityémá íjcyátsihdyu úúballé diityéké illuréjuco ióómiíñe. Áanéllihyéhjáa pítyajcómé dityétsí tsaimíyé ióómiki. ³⁴ Áronáacáhjáa Tsííra tétsihvúré cóévánáa Jóóda iiyéjuco óómiíñe. ³⁵ Áhduréhjáa Páávorómútsí coévá tétsihvúré Ajtiokííavu. Aamútsíhjáa tétsí múnáama úwáábohíjcyá Píívyéébé uwááboju.

Páávoró tsiíñe uwáábovu pééneé

³⁶ Átsihdyúhjáa pívájcoojívájjuco pájtyénetu Páávoró Benabééke néehíí:
—Cána majo ááhívemútsíyé mepéé éhnee Jetsóodítyú íjcyané uwááboju úwáábomútsíyé mepéhíjcyá coomíjiri íjcyané cahcújtso múnáake mewáájacu muhdújuco ditye úraavyéne.

³⁷ Áijyúhjáa Benabéé imíllera tsiíñe Jóáa pééne diityétsima dííbyere ‘Máacoó’ némeííbye. ³⁸ Áronáacáhjáa Páávoró tsá ímíllétú díbye pééne diityétsima díbyéhjáa Pajpííríi coomívú diityétsidítyú cóévánéllíihye. ³⁹ Áané hallútúhjáa itsípájújcatsíñe illuréjuco dityétsí dówaavéne. Áané boonéhjáa Benabéé díbye Máácóke iújcúúbema péé tsaííyí Chííperévu. ⁴⁰ Áánetúhjáa Páávoró Tsíírákeréjuco újcune dííbyema ipyéékií. Áamútsí hallúvúhjáa tétsí cahcújtso múnáa Píívyéébeke piáábó táúmeí ímí dityétsí ipyéékií. ⁴¹ Aamútsíhjáa pehíjcyá Tsííriámá Tsiríítsiá iñújícúri íjcyané cahcújtso múnáake tsápíjtsomútsíye.

16

Páávorómútsikye Tsííráma Timotéó náhbenúne

¹ Aamútsíhjáa Páávorómútsí Tsííráma úújeté Déébeé, Ríítaraa, íjcyácoomícyuvu. Átsííhjáa ájtyúmímútsí tsaapi cahcújtso múnáajpi Timotéoke. Dííbyéj tsííjújháa jodíómulle íjcyalle idyé cahcújtso múnáalle. Áánetúhjáa cááni gríéégómuúbe. ² Áábedítyúhjáa Timotéodítyú tétsí cahcújtso múnáa nehíjcyá ímiáábé díbye íjcyane. ³ Áábekéhjáa Páávoró imíllé itsájtyene díbye iñáhbénu dííbyeke. Áronáacáhjáa pámeere waajácú cááni gríéégómuube íjcyanéllíi díbye kíhdyahírótsámeítyúne. Áanéllihyéhjáa tujkénúí dííbyedívú kíhdyahírótsóobe imúnáa jodíómú méénuhíjcyádú téené hallútú diityémá ímityúné íjcyátuki. ⁴ Aaméhjáa ipyéhíjcyátsíhji múnáake úúballéhíjcyá muhdú Jerotsaréeri íjcyané uwáábojte túkevétsojtemá diityéké úwáábohíjcyané muhdú cahcújtso múnáa íjcyáiyóne. ⁵ Aanéhjáa illéébéne Píívyéébeke cáhcujtsómé lííyaaté éhniíñevu mítyaméjuco.

Naavédú néené pañe Matsedóóniá múnáajpi Páávoródívú bóhówaavéne

⁶ Aaméhjáa Píívyéébé ihju Áátsiá iñújí úwáábóiyónáa dííbyé Apííchóré diityéké túkévéjtsónej péévé tsá ditye úwáábotú téené iñújí múnáake. Áanéllihyéhjáa Pírííjiamá Garáátsiá iñújícúturé pajtyéme. ⁷ Aaméhjáa Míítsiá iñújí watsíívyevu úújetémé imíllera ipyééne Bitííniá iñújívuvu. Áronáacáhjáa

téenere Píivyéébé Apííchó Jetsóope diityéké ájcune tükévéjtsónej péévé idyé tsá ditye téhullévú péétune. ⁸ Áánéllihyéhjáa tsapéhdú Míitsiá iinújitu pájtyeme úújeté ‘Tóroóáá’ némei mujcónújuco. ⁹ Átsihvúhjáa Páávoródívú pejco naavédú néene bóhówáávéne pañe Matsedóóniá iinúji múnáajpi dííbyeke néehí: “Muúbej, Matsedóóniá iinújivu metsáane múúhakyéréjuco méuwaábo.” ¹⁰ Ehdúu néene dííbyedívú bóhówáávéne boonétú muha mepéé téhullévú Píivyéébere múúhake wállóhullévú muha méuwaáboki.

Páávorómú Pirípori

¹¹ Aamée Tóroóatu muha tsahíyí mepéé tsapéhdú Tsamotaráátsiá caapáhovújuco. Áané tsiíjyúu muha méuújeté Néááporívu. ¹² Átsihdyúu muha mecóhbaavémé méuújeté romáánómúhjáa Matsedóóniá iinúji pañévú íhcyóomi ípívyéjtsocóomí Pirípovu téené iinúji avyéjú coomívu. Ácoomíikyé tsúcájá muha méicyahíjcyáhi. ¹³ Aamée muha wáyeéévejcóójí mepéé Píivyéébema ditye íhgyúvahíjcyátsihvu téhí úniúvu. Átsihvúu muha méuwaabó walléemuke múúhadívú píhcyáávémeke. ¹⁴ Áámé pañée íjcyalle Tiatíírá cóomi múnáalle Ríidia ímiá wajyámúúné duujínuúdú néjáhjí nahjíhe múnáalle. Aalléhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Píivyéébeke úráavyehíjcyárolle botsíi dííbyere píáábóneri cáhcujtsó Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju Páávoró úwaabóne. ¹⁵ Aallée ílluréjuco tsójtsótsámeíñé pámeemáyé ihyájkímuma. Áané boonétúu múúhake neéle:

—Áyu cána tahyávú mepe ímiáané Píivyéébeke o cáhcujtsóné ámuha menéhajchíjyú. Ehdúu múúhake iñéene ihyávú itsájtyémeke tétsihvúrei coévátsolle.

¹⁶ Áhdurée tsáijyú Píivyéébema ditye íhgyúvahíjcyáhullévú muha mepééme méuújeté bádsíjcájadívú naavénéhjáa ípañe íjcyáábej téeveriyé iná pájtyeíñé wáájacuhíjcyáalledívu. Aalléhjáa tsaaté hójtsí pañe íjcyalle mítyane dsíisike úcuhíjcyá diityémá téené hallúvu. ¹⁷ Aallée múúha déjutu tsáalle nehíjcyáhi:

—Íjtye muurá íhtsútuube Píivyéébé wákimyéi múnaa ámúhake pajtyéteju úwáábohíjcyáhi.

¹⁸ Ehdúu múúhake nehíjcyalle píváijyúvájjuco. Áánéj taíchorí Páávoró ílluréjuco úhbane dííllé pañe íjcyaaabe naavéneke. Íllúu neébe:

—Úke o néé Jetsocríjto mémeri áállé pañétú u íjchívyeki.

Ahdújucóo díbye íjchivyéné teenémáyé díílldítýu.

¹⁹ Áánéllihyée íavyéjute íñé hallúvucó idsídsivájucóóítyúné maatyóbá diityétsí Páávorómútsikye íékéévéne tsajtyé técoomí avyéjute éllevu. ²⁰⁻²¹ Áámútsikyée diityédívú iúújetétsóne néémeé:

Íjtyetsi jodíomútsí ¿íveekí méhcóomí pañe páhduváré nénehji úwáábohíjcyá tehdu mee romáánómú teene mecáhcújtsóíyónejívari?

²² Ááneréjucóo pámeere néene ímiáané tehdu dityétsí méénuhíjcyáne. Áánéllihyée awáá ávyéjute diityéké táuhbá ditye íwajyámúúné ityácórijcómútsikye iwápáájcoki. ²³ Ahdújucóo ditye diityétsikye imyéénúne icyúvéhoojánúmútsidívú téhmetsóné tééjá tehmeébeke. ²⁴ Áánéllihyéhjáa tsíhyooja pañe íjcyáhóójá pañévú iúácómútsikye úméhewávú íhdótsoobe ítyújkejínetu.

²⁵ Aamútsíhgyáa téhoojá pañe íjcyamútsí Píivyéébema íhgyúvahíjcyá pécójpínejuco meíjcyárónáaaca. Téhduréhjáa dííbyeke idyúúruváné dityétsí májtsiváné tsijtye teene cúvéhóójari íjcyame lleebúacunúhíjcyáhi.

²⁶ Áronáacáhjáa peecutére tétsii úúvécunúneri lléhowáané páhyúbáné tujkéveri pámeere tééjari íjcyámedityú úwáñehííñé cóhribáhi. ²⁷ Áanáacáhjáa tééjá tehmeébé icyúwátsihdyu ájkyeebe itécunú páneere lléhowáané páyújcatyéne. Aanéhjáa íjtsúcunúúbé tsúuca ditye úmiváne. Áanélliihyéhjáa ícyávaájco újcuube illíihyánúmeíki. ²⁸ Áronáacáhjáa Páávoró neéhií:

—Ehdu bo méénúmeídíñej, íjtyénero muúha.

²⁹ Áanélliihyéhjáa peete ipíúváne íícúí diityétsi éllevu peebe illityécunúúbére. Áánemáhjáa mímóúúvetéébé diityétsi líiñévu. ³⁰ Áánemáhjáa illuréjuco dibye íjchívyétsómútsikye neéneé:

—¿Aca muhdú ó pájtyeteyáhi?

³¹ Áanélliihyéhjáa díbyeke neemútsi:

—Ávyéjuube Jetsocríjtoke pámeere dihyájkímuma mécahcújtsó ámuha mépájtyeteki.

³² Ehdúhjáa díbyeke iñétsihdyu úwáábomútsi díbyeke pámeere ihyájkímumájuco. ³³ Aabéhjáa tépejco nijtyú diityétsikye ditye túúvátsonéhji. Áánemáhjáa illuréjuco dibye diityétsidívú tsójtsótsámeíñé diitye ihyájkímumájuco. ³⁴ Átsihdyúhjáa diityétsikye ihjyávú itsájtyémútsikye májchotsóme. Aaméhjáa mítyane ímíjyuuvé Píívyéébeke tsúuca icyáhcuújtsóneri.

³⁵ Áané tsitsíívevúhjáa técoomí avyéjujte wallóó tehme múnáake ditye iñéete diibye cúúvéjá tehmeébeke illuréjuco dibye íjchívyétso diityétsikye.

³⁶ Ahdújucóhjáa ditye díbyeke neétenéllii neebe Páávoróke:

—Ávyéjujtevá neé amútsikye o íjchívyétsoki. Ahdícyané wa illuréjuco mepej.

³⁷ Áronáacáhjáa Páávoró neé diityéke:

—Muurá iñe mútsikye iiná neétuméré míamúnááj piínévú iwápáájcomútsikye cuvéjaanú romáánómúejtetsí téhdure muhtsi meíjcyané waajácúháámima meíjcyámútsikye. Aame ¿íveekí imíllé mútsikye íjchívyetsóné teevétariye? Aane tsá muhtsi áyánéwu meímíllétúne. Óvíi ihdyu íiye itsááne mútsikye íjchívyetsóvame.

³⁸ Ehdúhjáa dityétsi neéne úúbáalletémé avyéjujteke. Ááneríhjáa mítyane illityémé romáánómúejtetsí íjcyané waajácúháámima dityétsi íjcyáneri.

³⁹ Áanélliihyéhjáa diityétsi éllevu ipyééne ídátsojkiemyémyé diityétsidívu. Áánemáhjáa choocóréjuco ditye wáloone técoomítyu. ⁴⁰ Aamútsíhjáa teene cúúvéjatu íjchívyemútsi Ríidiá javu úújetémútsi cahcújtsó múnáake itsápítsohíjcyátsihdyu illuréjuco pééneé.

17

Tetsaróonicári ditye úborívaténe

¹ Aaméhjáa Páávoroo, Tsíiraá, Timotéoo, éhdume péhijcyámé pajtyé Ajpíiporii, Aporóóniaa, íjcyácoomícyutu. Átsihdyúhjáa pééme Tetsaróonicávú úújetétsihyi íjcyaja imúnaa jodíómú pihcyááveja. ² Áájá pañévúhjáa wáyeéévejcóójí Páávoró imyéénuhíjcyádú úwaabóhi. Ehdúhjáa ténevá wáyeéévejcoojívádú úwáábohíjcyaaabe pápíhchúújyúva. ³ Úúbállehíjcyaaabéhjáa diityéké Pííyéébé ihjyú uubálle múnááhjáa cáátúnuhíjcyané néhdújuco Críjto íícúbáhrámeítsihdyu dsíjveebe tsiíñe bóhiíne. Téhduréhjáa nehíjcyaaabe diityéke:

—Muurá diibyejuco Jetsóó Mépájtyetétsoobe íjcyáábedityú amúhake o úúbállehíjcyáne.

⁴Ehdúhjáa Páávoró néénéllii tsaate imúnáadítýú tsúúca cáhcujtsómé diityémá nahbévahíjcyáhi. Téhduréhjáa mítyame gríéégómudítýú cáhcujtsó ímiáámé íjcyame tsúúcajátújuco Píívyéébeke úráávyehíjcyáme. Áhduréhjáa diityédítýú walléémú avyējúméhjiúvú nééme cáhcujtsóhi. ⁵Ááneríhjáa tééjá túkevėjtsojte cáhcujtsotúmé iñómíutááváne juváñeri átéréejte óvéhe múnaa péhíjcyámeke iújcúmema técoomí múnáake iíbórinútsihdyu Jatsóo jávú péé Páávorómútsi néhcovu diityétsikye itsájtye técoomí avyējúté éllevu. ⁶⁻⁷Aaméhjáa diityétsikye iájtyúmítúnéllii diibye Jatsóokéréjuco tsijtye cahcujtsó múnáama tsájtyene diityé éllevu. Áámekéhjáa diityédívú iúújetétsóne néémeé:

—Éhne míamúnáake tútávátsohíjcyamútsíhya Páávorómútsi Tsíírama wájtsímútsikye áánu Jatsóo ihjávú tsaímíyé iwáátsúcúpéjtsóne tsaméhjíjuco íhjuváne ímityúné mee romáánómú avyējúúbé taúhbajúúnetu. Nehíjcyámé tsijpívá avyējuube íjcyane Jatsóo.

⁸Ehdúhjáa dítye nééne técoomí avyējútémá tsijtye tétsii íjcyámeke múhdurá pajtyéhi. ⁹Áronáacáhjáa dítye Jatsóómú múu áhdómeídýú meenu dítye iácádsíjcaáyo diityéke. Áhdújucóhjáa dítye ácádsíjcaáyóne.

Páávorómú Beréari íjcyane

¹⁰Áijyúhjáa tépejco cahcujtsó múnaa íjchívyetsó Páávoroo, Tsííraá, íjcyámútsikye diityétsi ípyéé Beréavu. Áámútsíhjáa téhullévú iúújetédú péé imúnáa píhcyáávejávu. ¹¹Tsáháhjáa tétsii múnaa Tetsaróonicá múnaadú néétune. Ímíhyéhjáa lleebúacunúhijcyámé dítyétsi úwaabóne. Aaméhjáa néhcohíjcyá Píívyéébé ihjyú uubáalle múnaape cáátúnuhíjcyánéhjí pañe iwáájácu ímiááne téhdújuco dítyétsi úwáábohíjcyáhajchííjyu. ¹²Áámedítýúhjáa mítyame cáhcujtsó jodíómuu, gríéégómuu, íjcyame wajpíímumáyé avyējúméhjiúvú nééne walléému. ¹³Aanéhjáa tsúúca Tetsaróonicári íjcyame jodíómú waajácú Páávoró Beréari úwáábohíjcyáne Píívyéébé ihjyú. Áánélliihyéhjáa téhullévú ípyééne tsiiñe iibórinutémé diityéke. ¹⁴Áánélliihyéhjáa íicúí wallóómé Páávoróké díbye ípyéé móóá úniúvú tétsihvúré Beréavu Timotéomútsi Tsíírama cóévánaáca. ¹⁵Áábekéhjáa pícyohjémé Atéénavu. Aaméhjáa óómímyeke neebe dítye iñéé íicúí dítyétsi ípyéé dííbye éllevu.

Páávoró Atéénari

¹⁶Áámútsikyéhjáa téhmebe íítehíjcyá mítyane técoomíyí dítye dúúrúvahíjcyáne níjcyotájteke. ¹⁷Aanéhjáa múhdurá íjtsúcunúnéllii téeneri ihjyúvahíjcyaaabe imúnáama tsijtye Píívyéébeke dúúrúvahíjcyámema píhcyáávejá pañévu. Ihdícyátsihjívúhjáa icyábúúvémema ihjyúvahíjcyaaabe téeneri. ¹⁸Áábemáhjáa ‘epicóóreo’ némeíñé uwááboju úráávyehíjcyámema tsijtye ‘ejtóico’ némeíñé uwááboju úráávyehíjcyámé ihjyúvahíjcyáhi. Áámedítýúhjáa tsaate néjcatsíhi:

¿Muhdúami tsáma áánu íhjuwábá meke nehíjcyaj?

Áánetúhjáa tsijtye nééhií:

—Tsiiñé piivyéébémú ihjyú uubáalle múnáajpúbá dííbye. Ehdúhjáa nehíjcyámé Páávoródítýú díbyéé Jatsóo dsíjíveebe bóhííbedítýú íjcyáne uwááboju úúbállehíjcyáneíllíhye. ¹⁹Áábekéhjáa tsajtyémé ípítýácócatsíhíjcyátsihvu ‘Areóópago’ némeítsihvu. Áánemáhjáa dííbyeke néémeé:

—¿Aca tsá múúhake u wáájácútsóityuró ímíñeúvú béhné uwáábójuma u tsáánevu? ²⁰ Muurá múúhake u néhijcyané tsáhái tsáijyúbáre muha mel-
léébotúne. Áánéllii muha méimíllé mewáájacúné ímíñeúvú ñná nééiyóné
múúhake u néhijcyáne.

²¹ Ehdúhjáa dííbyeke néeme Atééna múnáama tsííñé iññúji múnáa íjcyame.
Aaméhjáa ñnerí íjcyatúme paíjyuváre úbállécatsíhijcyá páhduváre nééne
uwáábó illéébone.

²² Áamekéhjáa Páávoró nééhií:

—Ámuúha Atééna múnáaj, muurá ó waajácú ámuha panévare tsíñehji
mecáánivahíjcyáne. ²³ Muuráhjáa ámuha medúúrúvahíjcyátsihjírí o péhíjcyaa
ó ájtyumí ñcúvé waíjí hallútú illu nééne cáatúnúmeíñe: “Mewáájacútúné Pi-
ivyéébe wáabyuta.” Aane muurá dííbyedítúyú ámuúhake ó úwáábohíjcyá eene
dííbyeke wáájacútúmeré ámuha medúúrúvahíjcyáábedítúyú.

²⁴ Dííbye ihdyu Píívyéébe páneere múhdúné tsíeméne ípívyéjtsóobe. Dííbye
muurá ípívyejtsó iññújima páneere íévéhóówari íjcyanéhji. Áánéllii páneere
íjcyá dííbye tájpiye. Aabe tehdu apátsíiyé íjcyáiyónejíí míamúnáa méénúné
duurúvájá pañe. Muurá ihdyu ihdícyátsihjíríyé dííbye. ²⁵ Aabe tsá mutájpí
íjcyatúne. Muurá ihdyu dííbyedítúyuré tsááne bóhñma méijcyáhi. Áhdure
panévare íñe múhduná téene tájpi méicyahíjcyané dííbyedítúyuré tsááhií.

²⁶ Muuráhjáa tsáápihdítúyuré íñe múhdumé iññújiri méijcyámeke
líyaatétsoóbe. Áánemáa íhdétújucó díbye éévecúné kíahjí méijcyáíñe
mújyúhaja. ²⁷ Ehdúu méénuube dííbyedi méítsámeihíjcyané níjcautu
íhtsútúnetu mewáájacu méhdítúyú kía íjcyátúróobeke. ²⁸ Muurá dííbyedítúyuré
tsááne bóhñma méijcyá éhnehjáa tsaate illu néhduú: “Muha méijcyá Píívyéébej
tsíime.” ²⁹ Aane tsúuca dííbyej tsíime méijcyame tsá meijtsúcunúityuró eene
panevatúre míamúnáa óórótuú, nééwáyutuu, dsíídsítuu, nícyohíjcyánehjidú
Píívyéébe nééneé. ³⁰ Muuráhjáa ihdyu éjyúvú pevénéré ñtécunúhíjcyaa
míamúnáa iwáájacútúné hallúrí ehdu méénuhíjcyáne. Áronáa ícyooca pámeere
míamúnáake neebe ímityúné méicyahíjcyané méihvéjtsoki. ³¹ Muurá muhdú
méicyahíjcyané iwáájacúdú mééma ímbájchóiibye ípyée imyéménuube Jetsóoj
téeveri. Aanée muurá meke waajácútsóobe dííbyeke íbóhñtsóneri.

³² Ehdúhjáa Páávoró dsíjívémé tsííñe bóhñnetu íhgyúváneerí illure tsaate
uuhívaté dííbyedi. Áánetúhjáa tsaate nééhií:

—Muha ihdyu méimíllé tsíjyú tsííñe téénetu u íhgyuváne melléébúacuné.

³³⁻³⁴ Áamedítúyúhjáa tsúuca tsaaté múnáa cáhcujtsómé dííbyema
nahbévahíjcyáhi. Áámemáhjáa íjcyaa Dioníítsio teene ‘Areóópago’ némeítsihvu
dóbéévehíjcyáméejpi. Áhduréhjáa ‘Dáámari’ némeíllema tsíjtyehji íjcyá díityéma.

18

Páávoró Coríítori

¹ Aanéhjáa Páávoró teene Atéénatu péébe úújeté Coríítovu. ² Átsihdyúhjáa
aahívetéébe imúnáajpi Akíírake Póótó iññúji múnáajpiíkya. Téijyúhjáa téhdure
botsíi wajtsííbe Itáaría iññújitu mewa Pírítsíírama, Ávyéjuubevúa Cáráóodio
pámeere Róómari íjcyané jodíómú íjchívyéíñe néénetu tsáámutsi. ³ Aanéhjáa
Páávoró díityétsímáyéjucó íjcyane díityétsíkya íwákimyéityu ípíáábo téeméne
wákimyéí imyéénuhíjcyanéllíihye. Aaméhjáa méénuhíjcyá cuwájaanedú nééne
nujúwáane. ⁴ Áijyúhjáa ténevá wáyeéévéjcoojívádú pehíjcyaa imúnáa jodíómú

pihcyáávejávu. Aabéhjáa úwáábohíjcyá Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju imúnáama tsijtye imúnaa íjcyáturómeke ditye icyáhcujsoki.

⁵ Áanáacáhjáa tsúuca Tsííramutsi Timotéoma wajtsí Matsedóoniá iinújitu. Áijyúhjáa Páávoró tsanéeriyé uwáábori íjcyaaabe nehíjcyá imúnáake diibyjuco Jetsóo dityéé téhmehíjcyaaabe Criíto Mepájtyetétsoobe íjcyane. ⁶ Ehdúhjáa díbye néerónáa dííbyedítýú nehníwu ihjyúváme. Áanéllihyéhjáa ílluréjuco díbye diityédítýú ipyéé íwajyámú wátsóújcoobéré nééneé:

—Árone tsáma ámuhá hallúriyéjuco teene ámuha medsíjívécooca meícúbáhrámeiíne. Tsá táhallúrí tene íjcyatúne. Ahdícyane jodíómú íjcyáturóme éllévuréjuco o pééiíne diityékeréjuco o úwááboki.

⁷ Ehdúhjáa iñééne ílluréjuco díbye tééjatu íjchivyéne. Átsihdyúhjáa péébe úújeté Jójto jávú teenéhjáa pihcyáávejá únúriyé íjcyaaabe tsúúcajátújuco Píívyéébeke dúúrúvahíjcyáábe jávu. ⁸ Áijyúhjáa teene pihcyáávejá avyéjuube ‘Criípoó’ némeííbyé cáhcujtsó Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju pámeere ihyájkímuma. Aaméhjáa tsójtsótsámeíhi. Áhduréhjáa tsijtye Coríító cóomi múnáadítýú cáhcujtsómé tsójtsótsámeíhi. ⁹ Átsihdyúhjáa Páávoródívú tsápejco Jetsóo naavédú nééne paíne íbóhówáávéne néé dííbyeke:

—Ímíchi díícyáne éhníínevu dúwááboco íínerí íllityétuubére. ¹⁰ Íjcyámé mítyame ícyoomíyí tahñéjté íjcyáimye. Áanéllí ehdu uke o néehíí. Áábeke o íjcyatúcoocájííva múha uke muhdú méenuúhi. ¹¹ Ahdújucóhjáa tsané pijcyábáj píinévú tétsii Coríitori íjcyaaabe diityéké úwáábohíjcyáné Píívyéébe ihjyu.

¹² Áijyúhjáa Acááyá iinújí avyéjuube Garióo íjcyánáa tsaate imúnaa jodíómú cáhcújtsotúmé ipítýácójcatsííne Páávoróké ékeevéhi. Áábekéhjáa tsajtyémé díbye avyéjúube éllévu díbye ímítyunéhjí ímíbáchohíjcyátsihvu. ¹³ Áánemáhjáa dííbyé hallúvú úúballémé dííbyeke. Nééméhjápeé:

—Áánu métaúhbaju nééne tsíjítóriyé míamúnáake úwááboobéré pehíjcyá dityévá Píívyéébeke idyúúrúvaki.

¹⁴ Ehdúhjáa Páávoró hallúvú ditye úúballéneíli díbye íhgyúváiyóné íhdéré díbye avyéjuube Garióo diityéké néehíí:

—Íhdyúhde tehdújúcooíyó dííbyema o ímíbájchóiyóné díbye ímítyuné méenuca. ¹⁵ Áánetu ámuhá taúhbaju nééne tsíjítóriyé díbye tsáápihdítýú íjcyáné uwááboju úwáábohíjcyáhajhíí wa íhdyu ámuháyé chooco méímíbáchojcatsij. Tsá o ímíletú átéréenéhjí o ímíbajchóne.

¹⁶ Ehdúhjáa iñééne ílluréjuco díbye diityéké wáloone tétsihdyu. ¹⁷ Áronáacáhjáa pihcyáávejá avyéjuube Tsójtenéké tsaate griéégomu íékéevéébeke wápáajcó díbye avyéjúúbé úmíwávu. Áróneríhgyá tsá díbye íícúvetúne.

Páávoró Ajtiokíílavu íóómítsihdyu tsiíne uwáábovu pééneé

¹⁸ Aanéhjáa Coríitori tsúcájá Páávoró ícyahíjcyáhi. Aabéhjáa tétsihvu ‘Tséékeréa’ némeí mujcóvú béerómeí tsanéhjáa ímíááneturé imyéénuííne iñééne uubáalle. Ehdúhjáa méénúmeííbyé Tsííriá iinújivu ipyéétúné íhde. Átsihdyúhjáa botsíi tétsíi cahcújtso múnáake ipítýájcóne peebe Akííramútsima tsahíyí teene Tsííriá iinújivu. ¹⁹ Aaméhjáa Éépetsóvú úújeté tétsihvu Akííramútsí mewa Pírítíírama cóeváítsihvu. Átsihvúhjáa Páávoró imúnaa jodíómú pihcyáávejávú péébe úwaabó tééjavu pihcyáávémeke. ²⁰ Áábekéhjáa neerómé díbye tsuucájááneúvú dityémá íjcyaki. Áronáacáhjáa tsá díbye ímíletúne. ²¹ Áánemáhjáa diityéké pítyájcoobe néehíí:

—Áronáa ó imíllé o pééne Jerotsaréevu. Aabe óví Píívyéébe ímílléhajchí tsiíne ámuhákye ó uujéváhi.

Ehdúhjáa iñéene péjúcoobe tsaííyí teene Éépetsótu. Áánetúhjáa Akííramútsí dííbyedítúyú coévá tétsihvu. ²² Aabéhjáa Tsetsaréavu úújetéébé tétsihdyu botsíi péé Jerotsaréri íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu. Átsihdyúhjáa peebe Ajtiokííavu. ²³ Átsihyíhjáa tsúcájá íjcyátsihdyu idyé tsiíne pehíjcyaaabe Garáátsiámá Pírííjía iñújícuri íjcyáné cahcújtso múnáake tsápíjtsoobéré técomívádu.

Éépetsóri Apóóro úwaabóne

²⁴ Áijyúhjáa Arejadriíá cóomi múnáajpi jodíómuube Apóóro teene Éépetsóvú wajtsíhi. Aabéhjáa ímiá uwááboobe íjcyaaabe mítyane waajácú Píívyéébé ihjyu. ²⁵⁻²⁶ Aabéhjáa úwáábohíjcyá muhdú Jetsóoke meúráávyejjító tsaate dííbyeke úwaabóne. Úwáábohíjcyaaabéhjáa apááñéré Jóáápe tsótsohíjcyánetu íjcyáné uwáábó iwáájacúné imúnáa pihcyáávájá pañévú íínerí núhnevétuubére. Aanéhjáa díbye níjkevádú Akííramútsí dííbyeke ihjyávú itsájtyéne botsíi ímíñeúvú úwaabó muhdúhjáa Píívyéébe Jetsóoj tééveri mééma méénune. ²⁷ Aabéhjáa imíllé Acááyá iñújívú ipyééneé. Aanéhjáa cahcújtso múnáa ímí íjtsúcunúnéllii caatúnú waajácuháámí téhullé cahcújtso múnáa éllevu ditye tsaímíyé iwáátsúcúpéjtso dííbyeke. Aabéhjáa téhullévú úújetéébé Píívyéébere tükévéjtsóneri píáábohíjcyá mítyane cahcújtso múnáake. ²⁸ Aabéhjáa imúnáa jodíómuke nehíjcyá dííbyéjuco Jetsóo Críjto Mepájtyetétsoobe íjcyane Píívyéébé waajácúháámítúu tene néhdújuco. Ehdúhjáa díbye néénéllii tsáhájjuco ditye íiná néétune.

19

Páávoró Éépetsóri

¹ Aabéhjáa Coríítori íjcyánáa Páávoró íjchí iñújíri pehíjcyaaabe úújeté Éépetsóvu. Átsihyíhjáa íjcyámé tsaate Píívyéébé cahcújtso múnáa Jóááúvú uwáábó úráávyehíjcyáme. ² Áámekéhjáa neébe:

—¿A ámuhápe Píívyéébeke mecáhcújtsótujkénújyu tsúúca dííbyé Apííchó ámuhá pañévú úcaavéhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Tehdu muha mewáájácúnejjíva dííbyé Apííchó íjcyane.

³ Áánélliihyéhjáa neebe díityéke:

—¿Acáa ííne uwáábórá ámuha mecáhcújtsóne métsójtsótsámeíhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Mu ihdyúu éhne Jóáávu tsótsohíjcyáné uwáábo.

⁴ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéjucóhdée díbye Jóáa tsótsohíjcyáné ímityúné íicyahíjcyanéhjí íhvéjtsómeke. Áronáacáa ihdyu díityéké nehíjcyaaabe dííbyé boone Mepájtyetétsoobe Jetsóo úwáábóííbyeke ditye icyáhcújtsoki.

⁵ Áánélliihyéhjáa botsíi Jetsóoke icyáhcújtsóne tsiíne tsójtsótsámeímyé dííbye mémeri. ⁶ Áámé hallúvúhjáa Páávoró tsáápiitsá hallúvú íhyójtí ipícyóóne Píívyéébema íhnyúvúné tujkéveri dííbyé Apííchó díityé pañévú úcaavéhi. Aaméhjáa tsíjyúhjiri illéébótúrójúhjiri Píívyéébeke duurúvahíjcyáhi. Áhduréhjáa téenere tükévéjtsóneri úúbállehíjcyámé díbyé díityédívú íuwááboju

bóhówajtsóne. ⁷ Aaméhjáa diitye Píivyéébé Apíichó diitye pañévu úcaavémé 12-meva.

⁸ Aanéhjáa Páávoró pápihchúú nuhbává imúnaa jodíómú pihcyáávéjá pañévu úwáábohíjcyá íínerí núhnévétuubére. Aabéhjáa míamúnáake téibúwátsohíjcyá Píivyéébé avyéjú icyánejcúvu. ⁹ Áronáacáhjáa tsaate tsá ímíllétú icyáhcujsóne. Aaméhjáa nehniwu ihjyúvahíjcyá teene Jetsóodítýú íjcyáné uwáábotu pámé úmiwávúre. Áanéllíihyéhjáa Páávoró diityédítýú péé pámeemáyé cahcújtso múnáama 'Tirááno' némeíbyé uwáábojavu. ¹⁰ Aabéhjáa tééjavuréjuco diityéké úwáábohíjcyáné míñéécú pijcyába. Aanéhjáa tsúúca pámeere Áátsiá íiñúji múnáa lleebójucóó Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju dibye úwáábohíjcyáne. Áhduréhjáa tsijtye jodíómú íjcyáturómé tsúúca lleebóhi. ¹¹ Ájyúhjáa dííbyej tééveri Píivyéébe méénuhíjcyá mítyane méénúraítýúronéhji. ¹² Ávyetáhjáa dííbyé miñúbajáánema íwajyámúúné chéméméhji éllevu ditye tsájtyéróneri tsúúca bóhihíjcyáme. Tsaaté pañéhjáa naavémú íjcyároméhji íchívyehíjcyáhi.

¹³ Ájyúhjáa tsaate téhullé múnáa jodíómú naavémuke tsaaté pañétú íchívyétsohíjcyámé imíllérá Jetsóo mémeríyējuco íjchívyetsóne. Aaméhjáa néjcatsíhi:

—Méneé tsaaté pañétú ditye íjchívye éhne Páávoró úwáábohíjcyaaabe Jetsóo mémeri.

¹⁴ Ehdúhjáa imíllérómé imyéénune jodíómuube Etséébá llúúvájte avyéjúúbej tsíímé 7-meva íjcyame. ¹⁵ Aaméhjáa tehdu méénúrónáa tsáapí pañétú diibye naavéné néehí:

—Múurá ó waajácú Jetsóoke. Áhdure ó waajácú muubá Páávoró íjcyane. Áánetu ¿muutá ámuúha?

¹⁶ Ehdúhjáa néébere diibye míamúnáajpi naavéné ípañe íjcyaaabe diityéké méénúnetu ílluréjuco ditye wááne tééjá pañétú íévejtéhjiréjuco wájyamúúvatúmé dibye túúvátsonéhjima. ¹⁷ Aanéhjáa pámeere Éépetsó múnáa jodíómumáyé tsijtye jodíómú íjcyátúmé iwáájácúneri mítyane íllityéne Jetsóoke ávyéjujtsóhi.

¹⁸ Áhduréhjáa tsaate cáhcujsójuccóómedítýú úúbállehíjcyá íhdéhjáa ímityúné íicyahíjcyanéhji. ¹⁹ Áánetúhjáa apííchojte ténéhji waajácúhaamíné ílluréjuco cóvajtsóné pámeere íiténeríye. Áané pañéhjáa íjtsúcunúmé dsíidsi wágóoovéné 50 míi. ²⁰ Ehdúhjáa téijyu Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju tsújaavé pámehdívúre.

²¹ Áané boonétúhjáa Páávoró íjtsámeí Matsedóóniámá Acááyá íñújíccú íááhívetétsihdyu botsí Jerotsaréevu ipyééíne. Áhduréhjáa nehíjcyaaabe teene Jerotsaréetu ipyééíne Róómávuú. ²² Áanéllíihyéhjáa íhde wálloobe ípiáábojtétsikye Matsedóóniávú Timotéoma Erájtómútsikye. Áánetúikyéhjáa tsúcájá coévaabe Áátsiá íiñújivu.

Éépetsóri ditye íborívaténe

²³ Aabéhjáa Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju úwáábohíjcyáné hallútú cáhcújtsotúmé páhduváré dáriívehíjcyá cahcújtso múnáake. ²⁴ Tsaapíhjáa 'Deméétrío' némeíbyedítýú tujkévané. Diibyééhjáa nícyohíjcyá úwáñewáánetu 'Diána' némeíñé níjcyota píivyélledi idíllone idyúúrúvahíjcyája náave. Áané hallúvúhjáa mítyane dsíidsívahíjcyámé pámeere íwákímyéi múnáama. ²⁵ Aabéhjáa pámeere múhdumé téeménéhji wákímyehíjcyámeke ipíhjúccúne néehí:

—Muurá ámuha méwaajácú iñe mewákímyeímyé tsaímíyé meícyahíjcyáné iñetú pihtotúme. ²⁶ Aane živeekí Páávoró nehíjcyá iñe menícyohíjcyámé píivyéébe íjcyatúne? Ehdu iñéeneri muurá mítyámekéjuco díbye tsíñejcúvúré íbúwajtsóne. Aane muurá tsá apátsíyé íchii Éépetsóri díbye tehdu méénutúne. Muuráhjáubá páneeréjuco Áátsiá iñújiri ehdu díbye méénune. ²⁷ Aane múhdurá teene méémaá. Muurá mewákímyeí téene tájpijyucó meícyahíjcyáné méhdivu wágóóóvéiyáhi. Áhdure dílle íhtsútulle píivyéleke Áátsiá múnáama pámeere iñújiri íjcyáné míamúnaa dúúrúvahíjcyáalle ja tsáhájucó bóhówaúcunújúcóóityuróne.

²⁸ Ehdúhjáa díbye néénéllii tsijtye icyáyobáávaténe íllu wáñejcóhi:

—iÑóóooj, ehdíívájullé tsáma íhtsútulle Epéétsiómú piivyéllé Diánaj! Ehdúhjáa iwáñejcóne néemeé.

²⁹ Áijyúhjáa ihdyu kiávú técoomíyí míamúnaa iibórinújcatsíhi. Áanáacáhjáa Matsedóoniá múnáajtésí Gááyóma Arijtáacomútsí Páávoróké náhbénuhíjcyámútsikye Iliúcuíñumé dítye píhcyáávehíjcyájá pañévu. ³⁰ Áájá pañévúhjáa Páávoró ipyééne díityémá íhgyúvatéyónáa tsá cahcújtso múnáa dííbyeke íhvéjtsotúne. ³¹ Áhduréhjáa tsaate Áátsiá iñúji múnáa ávyéjyte dííbyeke wáájacúmé néé tsaatéké dítye iñéé dííbyeke téhullévú díbye ipyéétuki. ³² Áanáacáhjáa ihdyu míamúnaa iibóriiba teene píhcyááveri íjcyame. Aanéhjáa mítyame tsá wáájacutú iñélliihyé ímichi ipíhcyaaavéne. ³³ Áanáacáhjáa tsaate jodíómú imúnáajpi Arejáadoróké cátuycú díbye díityé úmíwávú ipyééne íhgyúvaki. Áhdújucóhjáa íhgyúva díbye íhyójtisiri díityéké néerone cúúvéhulléréjuco dítye íjcyaki. ³⁴ Áronáacáhjáa ‘dáij’ néétune tsiiñe íllu wáñécohíjcyáme:

—iÑóóooj, ehdíívájullé tsáma íhtsútulle Epéétsiómú piivyéllé Diánaj! Ehdúhjáa iwáñejcóne nehíjcyámé míñéecu hóorá hajchótá jodíomuube díbye íjcyane iwáájácúnema.

³⁵ Áamekéhjáa técoomí avyéjuube idyáíivyétsómeke néehii:

—Ámuúha tamúnaa iñe Éépetsóri meíjcyamej, pámeere muurá waajácú éhnée cáámetu áákityéné neewáyú píivyéllé Diánadi medíllóné duurúvaja méhójtí pañe íjcyane. ³⁶ Aane tehdu múha tóonúyónejjivari. Áanéllii ílluréjuco metáchúúréévéne cúúvéhulléréjuco meíjcyá. Aame iñá mémeenújúcohdí ímíñeúvú íjtsámeityúme. ³⁷ Muurá íjtyétsikye íllevu ámuha metsívamútsí tsá iñé imítyúné méénutúne. Áhdure tsá dítyétsí méduurúvaja tútávájtsotúne. Aamútsí muurá tsá iñá ímityúné íhgyúvatú mépiivyélledítyu. ³⁸ Áhdícyane Demétrio íwákímyeí múnáama tsaatédítyú ímityúné íjyácunúhajchíí óví péé ténéhjí ímibájcho múnáa éllevu teene ímibájchoki. Muurá téénéllii íjcyáné ténéhjí ímibájchotsíhji. ³⁹ Áánetu ávyétá íhnáhó nééne íjcyáhajchíí múu íhvejtsó pañétúéhullévú tene ímibáávyeki. ⁴⁰ Muurá ícyooca ápíchó nééne máhallúrí téénetu menéétsámeíyóne. Tsá muurá iñá menééítyuró iñe ícyooca pájtyene pañétúejte meke díllóca. ⁴¹ Ehdúhjáa iñééne ílluréjuco díbye díityéké tsújaucúne.

20

Páávoró Matsedóoniámá Gréetsiá iñújcúvú pééneé

¹ Aaméhjáa iibórinújcatsíñetu íhvetédú Páávoró cahcújtso múnáake ipíhgyúcúne túkëvejtsóhi. Átsihdyúhjáa díityéké ipítyájcóne Matsedóoniá

iiñújuvúréjuco dibye pééneé. ² Aabéhjáa téhullé cahcújtso múnáake ááhíveebe diityéké tsápítsohíjcyáhi. Átsihdyúhjáa péébe Gréetsiá iiñújuvu iúújetétsihyi ijcyá pápihchúú nuhbáva. ³ Aabéhjáa tsaííyí Tsíiriá iiñújuvu pééiyónáa tsaate imúnaa díbyedítyú ímityúné pítýájcámeíñé iwáájácúne íjtsámeíbyé Matsedóóniá iiñújuvúré tsiíñe ióómiíñé íjchityu. ⁴⁻⁵ Áábemáa o pééiñáa múhtsikye náhbénuímyé múhtsí ihdéjuco Tóroóavu ipyééne téhullétú múhtsikye téhmeténé illuúme: Beréa múnáajpi Tsóópatee, Tetsaróónicá múnáajtétsí Arijtáacomútsí Tsegóódomaa, Déébé múnáajpi Gáayoó, Timotéoo, Áátsiá iiñúji múnáajtétsí Tíikicyómútsí Tóroópimómaa, éhdume. ⁶ Áánetúikyéé muhtsi mecóévamútsí óórityúne pááa májchómeíhíjcyáné wañéhjí pajtyétavu botsíi Pirípotu tsaííyí mepéémutsi méúújeté tsáhojtsíj coojívatu diityédívú Tóroóavu. Átsihyí muha méijcyá tsané tsemáána.

Páávoru Tóroóa múnáake ááhivéne

⁷ Aamée muha tsemáána déjúccóovejccóójí medóbéévéne pááa mémajchó Jetsóo dsíjívé meítsaavéne. Áijyúu Páávoru úwaabó ávyeta péccójpiñénujúco tsíjyju muha mepéjúccóoíñéllíhye. ⁸ Téjyúu muha médóbeevé cáámééhó pañévu peetéháñej téeveri. ⁹ Áánacáa ováhtsáwu ‘Éóótico’ némeíbyé ácuúacunúhijcyá páhoowa nétsihyi. Aabéhjáa icyúwaíñúné hallúrí baavu áákityéébé dsíjívéhi. ¹⁰ Áánéllíhyyéé Páávoru íccúí iñítyéne díbyeke íámabúccúne nééhíi:

—Méíllityédíne. Muurá ihdyu bóhíróobe.

¹¹ Átsihdyúu tsiíñe cáamevu nérívyéébema muha pááa mémajchó Jetsóo dsíjívé meítsaavéne. Ááné boonétúu idyé tsiíñe íuwaábó cámahjácoobe tsítsijnécu. Átsihdyúu illuréjuco muha mepééneé. ¹² Áánetúu tétsíi múnáa ihjyáhañévvuréjuco péémema díbye ováhtsáwu pééneri mítyane ímíjyuuvéme.

Tóroóatu Miréétovu dítye pééneé

¹³ Aamée muha mepéjúccóónáa Páávoru múúhadítyú coévá tétsihvúré Tóroóavu íjchityúré ipyéé Atsóovu. Áánetúu muha íhde cújúwámíri mepééme méúújeté técoomívú tétsihdyu díbyeke muha meújcuki. ¹⁴ Aamée muha técoomítyú díbyeke meújcuíñútsihdyu mepééme méúújeté Mitiréénevu. ¹⁵ Átsihdyúu muha mepééme tsíjyju ‘Kíioó’ némeíñe caapáhó tujkévetu mepájtyeme tsíjcyoojji méúújeté ‘Tsáámoó’ némeíñe caapáhó mujcóvu. Ámujcótúu muha mepájtyeme mécuwaté Trojíríóvu. Ááné tsíjyúu botsíi muha méúújeté Miréétovu. ¹⁶ Ehdúu muha mepéhíjcyánáa Páávoru íjtsámeí Jerotsaréeri muha Pejtecojtéé wañéhjí mepájtyeíñe. Áánéllíhyyéikyéé tsá díbye ímíllétú muha Áátsiá iiñújiri íjcyacóómí Éépetsóvú mepééne íccúí muha téhullétú meóómítyúrónéllíhye.

Páávoru íhjuváné Éépetsó cahcújtso múnáa túkevétsojtéma

¹⁷ Aabée Miréétori íjcyaaabe píuvá Éépetsórí íjcyáné cahcújtso múnáa túkevétsojtéke. ¹⁸ Áámekée neébe:

—Ámuha muurá méwajácú muhdúhjáa Áátsiá iiñújuvu o wátsítujkénújyju o ícyahíjcyáne. ¹⁹ Muuráhjáa tamúnaa jodíómú íjcyarómé oke páhduváré dárívéneri támeíbyéré Píívyéébé wákímyéí ó méénuhíjcyá ñná néétuubére. ²⁰ Áronáacáa tsá o íhvetétú ámúhakye píááboíñe patsíhíjvávúré úwáaboobéré o péhíjcyánetu. ²¹ Aabée ámúhakye pámeekéré tamúnaa íjcyátúróméhjíma ó nehíjcyá ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne Máavyéjuube Jetsocríjtoke mecáhcújtso ímí Píívyéébema ámuha méijcyaki. ²² Aabe íñe ícyooca

tсиине o péé Jerotsaréevu Píívyéébé Apííchó oke túkévjtsóneri muhdú táúmiwa íjcyane wáájácútuúbe. ²³ Muurá pahúlleva o péhíjcyá coomíjivu téenere Píívyéébé Apííchó tsúúca oke waajácútsójúcoorá Jerotsaréevu oke ditye cúvéhoojánuuube o ícúbáhrámeíne. ²⁴ Áróneri tsá o áábímyeítyúne. Apááñéré ihdyu ó imíllerá Píívyéébé meke iwáýyúne mééma mepájtyetéíne méénúné uwáábojívú Jetsóo oke níwááveíñúné o níjkeváne.

²⁵ Ahdícyane ámuéhakye o néé íne múhdúmáj pñéví Píívyéébé avyéjuto íjcyané uwááboju úwááboobéré o péhíjcyámé ámuha oke maájtyumíjúcóóityúne. ²⁶ Téhdure ámuéhakye o néé ámuha mewágóóóvéhajchíí tsá táhallurí tene íjcyáityúne. ²⁷ Muurá tsúúca páneere ámuhadívú ó bóhówajtsójúcoorá muhdú Píívyéébé íjtsaméí íjcyane. ²⁸ Ahdícyane tsáma téñbúwá méíjcyaco ámuha uwáábojte méíjcyame. Ímíñeúví métehmecco cahcújtso múnáake Íllí Jetsóo tujpácýó wágóóóvénej tééveri díbye újcúmeke. Muuráhjáa diityédívú ámuéhakye níwááveebe Ípííchoj tééveri diityé túkevjtsojte ámuha méíjcyaki. ²⁹ Áronáa ó waajácú íchihdyu o péené boone tsaate múhdurá iúwáábóneri íllure diityéké tútávajtsoíñé éhne múúne oohíbyé obééjámuke tútávajtsódu. ³⁰ Áhdure íjcyáímyé tsaate ámuhadítyuré ímiá uwááboju tsíjítóríyé átéreenéhjí úwááboímye. Ááneri íllure cahcújtso múnáake mújtátsoímye. ³¹ Áánéllí tsáma téñbúwá méíjcyaco éhnée pápíhchúú pijcyábá hajchótá támaatýóú o wáágóóne ámuéhakye o úwáábohíjcyané méítsáávénema.

³² Ahdícyane ámuha Píívyéébeéjté méíjcyame óví díbye tájpiyéjuco ámuha méíjcyane meke iwáýyúne díbye ácuíjcyané uwáábójú pañe íhtsutúmeréjuco. ³³ Cáhawáá méíjtsúcunuj, tsáháa muurá o íjyácunútú oke tsaate dsídsídívú áhdoobe ehnéva múnáajpi o íjcyabe ímiá wajyámuma o íjcyáíyóneri. ³⁴ Muuráhjáa ámuháyé wájácú menéene oore tsáávanéréí ó wákímyeíhíjcyá óoma íjcyámema muha mepíhtone meújcuki. ³⁵ Aabée muurá ámuéhakye panévatúré ó úwáábohíjcyá muhdú mewákímyeíyóné ídáátsóméhjike mepíáábo éhnéhjáa Ávyéjuube Jetsóo íllu néhíjcyané o ítsáávénema: “Muurá tsaatéké tsíeménevu ájcume ímíjyúúvéiyá ditye ájcume ímíjyúúvéne éhníínevu.”

³⁶ Ehdúu diityéké íñétsihdyu Páávoró Píívyéébema íhhyúva mímóúúvénéllí muha téhdure mémímóuuvéhi. ³⁷ Áábekée pámeere ikímóóvéne ámábiñúhi. ³⁸ Aamée múúhake pícyohjé cújúwamívú díbyée ‘tsáhájucóubá tсиине oke ámuha maájtyúmiítyúne’ nééneri kímóóvéme.

21

Jerotsaréevu Páávoró pééneé

¹ Aamée muha tétsihdyu mepéé tsapéhdú ‘Cóoó’ némeíñé caapáhovu. Áané tsiíjyúu muha méúújeté ‘Róódaá’ némeíñé caapáhovu. Átsihdyúu botsíí muha méúújeté Páátarávu. ² Átsihvúu muha tsíímívuréjuco mepájtyene Peníítsiá íñújivu péémívu. Áámíríyéjucóo muha mepéeneé. ³ Aamée muha ‘Chíípere’ némeíñé caapáhó náníñéjcuri méíteíñútsihdyu mepéhíjcyámé méúújeté Tsííríá íñújivu. Aamékyée muha Tííró mujcójuvu mécatsúúveté tétsihvu tsane pííchuta íjchívyeki. ⁴ Átsihyíí muha tsaate cahcújtso múnáake maájtyúmitémamáí méíjcyá tsáné tsemáána. Aamée Páávoróké néé díbye Jerotsaréevu ipyéétu Píívyéébé Apííchórehjáa diityéké túkévjtsóneri. ⁵ Aamée muha técoomíyí téhajchótá méíjcyánetu mepéemeke pícyohjémé pámeere mújcojívú. Áámemáa muha pámeere memíhmóúbáne Píívyéébema

méihjyúváhi. ⁶ Átsihdyúu muha illuréjuco diityéké mepítýájcóne meúcaavéné cúújúwámí pañévu. Ááné tujkéveríjyucóo ditye óómiñe ihjyáhañévu.

⁷ Aamée muha Tíírótu nihñéréjuco tsaííyí mepééme mécátsúúveté Toremáidávu. Átsihyíi íjcyáné cahcújtso múnáadívú muha meúújetémema méijcyá tsájcoóji. ⁸ Ááné tsiíjyúu muha mepééme méúújeté Tsetsaréavu. Aamée muha mepéé Perípe jávú cahcújtso múnáá túkevjtsojtéhjáa 7-meva íjcyámedítýú uwáábori úllehíjcyáábe jávu. ⁹ Áábej tsíímée pínéehójtímeva walléemú tájívátumé íjcyame úúbállehíjcyá Píívyéébere diityéké ájcúné íjtsaméiyi iná pájtyeíñe iwáájacúne. ¹⁰ Aamée muha tétsihyi tsúcájáhréjuco meícyahíjcyánáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Agáábó wajtsí tétsihvu Jodéatu tsáábeé. ¹¹ Aabée múúhakye ááhíveebe Páávoró ocájímííhé iújcúmííheri íhyójtscuu, íjtyúháácyyu, íjcyane íchíácómeíñe nééhií:

—Píívyéébé Apííchó muurá nehíjcyá illuva ditye íñe ócájímííhé aabájáábeke Jerotsarévu íhíjchúúbeke íhvétsoíñe tsííñe iíñúji múnáá hójtí pañévu.

¹² Ehdúu díbye néénéllii muha teene Tsetsaréa múnáama méneerá Páávoróké díbye ipyéétu téhullévu. ¹³ Áronáacáa múúhakye neébe:

—¿íñerí ámuha mekímoovéné ídátsó oke pajtyéhi? Tehdu apááñéré oke ditye chíjchúíñejíivari. Óvíi néhi ihdyu oke illííhyánúhajchíi líihyánúmé Ávyéjuube Jetsóoke o cáhcújtsoné hallútu.

¹⁴ Ehdúu múúhakye díbye néénéllii muha dííbyeke menééhií:

—Óvíikyéhde muhdú Píívyéébe ímillédú ú íjcyáhi.

¹⁵ Átsihdyúu muha illuréjuco meímíbájkímeyéñe mepééne Jerotsarévu.

¹⁶ Áámemáa múúhama tsaate cahcújtso múnáa péé Tsetsaréatu. Aamée muha meúújeté Chííperé múnáajpi tsúúcajátújucóhjáa Píívyéébeke cáhcújtsoobe Natsóo jávu.

Páávoró Jacóóboke ááhívéne

¹⁷ Átsihdyúu muha Jerotsarévu meúújetémeke tétsíi cahcújtso múnáa tsaímíyé waatsúcúpejtsóhi. ¹⁸ Ááné tsiíjyúu muha Páávorómá máaahíveté Jacóóboke. Áánáacáa tétsihyi pámeere cahcújtso múnáá túkevjtsojte. ¹⁹ Áámedívúu muha meúújetémeke Páávoró úúballé ímíñeúvú muhdúhjáa Píívyéébe jodíómú íjcyátúrómé pañévu dííbyej tééveri méénuhíjcyanéhji. ²⁰ Áánélliihyé duurúvámé Píívyéébeke ávyéjútsoomé. Áánemáa nééme dííbyeke:

—Ehdííivane, muúbej. Muurá múhdúné míamúnáajpíjyúcooró memúnáa jodíómudítýú cáhcújtsojúcoorómé úraavyepí Píívyéébé Moitsééúvuj tééveri ájcúné taúhbajúúne. ²¹ Aame nehíjcyá úhdityu uuva u uwáábohíjcyáné téénetu múu bóijcyúdú pámeekéré jodíómú tsííñe iíñújiri íjcyámeke ditye tééneri íícuvéjúcóótuki. Áhdurévá ú nehíjcyá ditye íhdéuvúu íicyahíjcyajíjtó íhvéjtsóne ítsíimeke ikíhdyahírotsójúcóótuki. ²² Aane íñe ¿muhdúí teéne? Muurá íñe tsúúca íchihyi u íjcyane iwáájacúcooca píhcyááveímye. ²³ Áánéllii ú méénuú uke muha menéhdú. Íjcyámé íchihyi múúhadítýú pínéehójtímeva wajpíímú ípyéé ímiááneturé imyéénuíñe íñéénei méénutúme. ²⁴ Áámema tsaméhjí meúcújcatsíñe méímíbájhótsaméi duurúvájá lluvváábedívú memúnáa méénuhíjcyádu. Ááné boonétú ú áhdoó diityémá ditye ibyéérómeíki. Áijyu úhdityu íhgyúvahíjcyarómé neé álliúré íjcyáneri íhgyúvahíjcyáne. Áhdure neeímyé Píívyéébé Moitsééúvuj tééveri ájcúné taúhbajúúné téhdure u úraavyéne.

25 Áánetúu ihdyu tsúúca muha mécaatúnú jodíómú íjcyaturómé Jetsóoke cáhcujtsómé illuune imyéenútuki: Tsá ditye níjcyotájteke íícúvémeíñé iyámeke dóóityúne; tsá ditye tújpacyo dóóityúne; tsá ditye dóóityú dótsohcáorii, majcánurii, dsíjívéné iyámeke; tsá ditye tsíjtyéhjima dómácójcatsíityúne. Ehdúu nééme Páávoróke.

Páávoróké ditye ékeevéné duurúvájá pañévu

26 Ahdújucóo dibye diityémá pínéehójtímevámá iúcújcatsíñe pééneé. Aaméhjáa úcaavé duurúvájá pañévu iúúballe tééjá tehmeébeke múhdúj coojívatú íímíbájchómeíñé iníjkévaíñé botsíi pañétúétsihvu Píívyéébeke íícúvéíñé iyáabeke itsájtyeki.

27 Aanéhjáa tsáné tsemáánatu iníjkévaíñé ditye nééne tsúúca níjkévaríjyucó íjcyánáa Áátsiá íiñújitu tsááné jodíómú ájtyumí dííbyeke duurúvájá pañe íjcyáabeke. Áábekéhjáa pámeere tétsii íjcyámema páhdúváré idyáríívétsihdyu ékeevéme. 28 Áánemáhjáa kéévánécoba néémeé:

—¿Ámuúha ijraéémuj, metsááne múúhake mépíaabóva! Áánu muurá éhne pahúllevaré úwááboobéré péhíjcyaaabe ímityúne ihjyúvahíjcyá méiíñúji múnáadítyu. Áhdure Píívyéébe Moitséévuj tééveri ájcúné taúhbaju nééne tsíjítóríyé úwáábohíjcyaaabe. Téhdure ímityúne ihjyúvahíjcyaaabe duurúvájatu. Ááneréi íjcyáíyónáa muurá íñe íjtye gríéégómuke tééjá pañévu iúácóneri tútávájtsóobe tééjá pañe íñe ímityúne úújéítyúrotsíi.

29 Ehdúhjáa nééme Jerotsaréeríi Éépetsó múnáajpi jodíómuube íjcyátuube Tróópimómá dííbyeke íájtyúmínéllíihye. Aanéhjáa íjtsúcunúmé Páávoró dííbyeke úacóné tééjá pañévu.

30 Ááneríhjáa técoomí múnáa íbóriibaavémé péé teeja duurúvájávu. Aaméhjáa Páávoróké íékéévéébeke líícuíñú áachívu. Áánemáhjáa wátajcómé tééjá ílehówááne. 31 Aaméhjáa dííbyeke lííhyanújúcóóíyónáa tsúúca úúballe úújeté técoomí tsodáhómú avyéjúúbedívu. 32 Áánéllíihyéhjáa pámeekéré ítsodáhómuke íavyéjútémá ipíhjúcúmema dsíínécunúmé téhullévu. Áámekéhjáa íájtyúmíne íhvetémé dííbyeke iwápáácohíjcyánetu. 33 Átsihdyúhjáa diitye tsodáhómú avyéjuubéréjuco íékéévéébedívú táuhbáné ditye íchíjchu úwáñehíñeri. Áánemáhjáa tétsii íjcyámeke dííloobe muubá dibye íjcyane, áhdure íñe hallútú ditye ehdu dííbyeke méénune. 34 Ááneréjucóhjáa páhdúváré mítyane ditye íhjúváne pañe tsá dibye lléébotú muhdú ditye nééneé. Áánéllíihyéhjáa ítsodáhómuke neebe ditye itsájtye dííbyeke. 35-36 Ahdújucóhjáa ditye íhcyóómívu itsájtyéébeke tsájá níityéwaahyóvú iúújetétsótsihdyu ílluréjuco íhbúcuíñúne míámúnaa íjyévé ‘áádikye méllíihyánu’ néémere úráavyénéllíihye.

Páávoró íhyallúvú íhjúváne

37 Áábekéhjáa ditye íhjúváne pañévu ááhívétsóíyónáa neebe diityé avyéjúúbeke: —¿A tsá o íhjúváiityuróne?

Áánéllíihyéhjáa neebe dííbyeke:

—¿Aca eene ú píivyété gríéégómú íhjúváne u íhjúváne? 38 ¿Aca tsá Ejíhto múnáajpi u íjcyatú éhnéé ímityúmeke u újcúmema íñéubará píívyétúne íiñújivu u pééne ímityúne múúhá íiñújí avyéjúúbedítyú u ítsámeíhíjcyaaabe?

39 Áánéllíihyéhjáa Páávoró néé dííbyeke:

—Muurá ihdyu oo jodíómuubéré Tsiríítsiá iĩńújri ijcyacóomí Táátsó múnáajpi. Ahdícyane ihdyu cána óvíjyucu oke daacu tsáraahóvú o íhgyúva míamúnáama.

⁴⁰ Ahdújucóhjáa diibye ávyéjuube íhvétsoobe niityéwááhyó hallútú diityéké íhyótsiri néene ditye cúúvéhulléré íjcyaki. Aaméhjáa dáíívyénemáyé íhgyúvaabe heeberéomú íhgyúri.

22

¹ Neebéhjápeé:

—Ámuúha tamúnaaj, cáhawáá ímíñeúvú mélleebúcunu ámuúhake táicyánéjcu o úúballéne.

² Ehdúhjáa dibye heeberéomú íhgyúri íhgyúvánéllii ímíñeúvú lleebúcunúmé dííbyeke.

³ Áámekéhjáa neébe:

—Oo muurá jodíómuube Tsiríítsiá iĩńújivúu Táátsó coomívú oke ditye tsíimávaabe. Ároobée ihdyu ó keemévé íchihvuré Jerotsaréevu. Áabekée oke Gamariée úwáábohíjcyá méíhdé múnáaúvúhjáa úráavyehíjcyáné taúhbaju. Aabée ó imíllehíjcyará múhdutú tsáimíyé Píívyéébeke o ícúvéébeke o cáhcújtsóiyóné táííbúuri. Ahdu muurá icyooca ámuúha. ⁴ Ároobée táwaajácútubáané íñe ímíáájú cahcújtsó múnáahjáa íjcyámeke o dsíjívétso ímityúné ó dáríívehíjcyá dityéváa téenetu íhvetéroki. Opée ó tsatyéhíjcyá wajpíímumáyé walléémuke ditye icyúvéhoojánuki. ⁵ Aane muurá llúúvájte avyéjúúbema duurúvájá túkevétsojte waajácú okée waajácúhaamínema iwáalloone Damájcori íjcyáné cahcújtsó múnáa élleevu. Aabée téhullévú tsúúca o péé oováa o dóhjinújémeke íchihvu Jerotsaréevu ditye ícúbáhraki.

Páávoró úúballé muhdú Jetsóoke icyáhcujsóne (Hch 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Aanée Damájcovu oke ditye wáalloobe juuváyí o péhíjcyárónáa cójípíine técoomíj píihívuréjucu péécutéré óhdivu ávyétá íhnáhó néene péété cádiivyéné cáámetu. ⁷ Aanée oke íjcaáyó baavújucu. Áabekée oke Jetsóo o ájtyúmítuube néehíí: “Tsáo Tsááoroj, ¿íveekíami oke ú pátsáricyohíjcyaj?” ⁸ Áánélliihyée o néehíí: “¿Aca múha uu, Ávyéjuúbej?” Áánélliihyée oke neébe: “Oo Jetsóo Nat-sarée múnáajpi oke u pátsáricyohíjcyaaábe.” ⁹ Aanée téjyju óoma íjcyame teene peete íajtyúmíneri íllityéhi. Áromée ihdyu tsá lléébotú dibye óoma íhgyuváne. ¹⁰ Aanée awáá ehdu oke dibye néénéllii o née dííbyeke: “Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca íiná ú imíllé o méénune?” Áánélliihyée oke neébe: “Wa ihdyu dipye Damájcovuj. Téhullévúu uke neeímyé íiná u méénuíñe.” ¹¹ Aabée teene peete muhdú oke táhálluúúcú cúúvetétsoobe o hálluvájúccóótúúbeke óoma íjcyaméréjucu oke úújetétsóné téhullévu.

¹² Áijyúu ‘Ananía’ némeíbyé tsáa taéllevu Píívyéébé Moitséeúvuj téeveri ájcúné taúhbaju néhdújucu ícyahíjcyáábeke ímí míamúnáa íjtsúcunúúbe. ¹³ Aabée itsáane oke néehíí: “Muúbej, tsúúca ú hallúvá tsiíñe.” Ehdúu oke dibye néénemáyé íñe imíjyaú ó ítájucóóhií. ¹⁴ Átsihdyúu oke neébe: “Muuráhjáa tsúúcajátújucu méíhdé múnáaúvú cáánívahíjcyaaabe Píívyéébe uke mémenúné ímíáábé Jetsóoke u ájtyúmíibe íhgyuváné u lléébóne dibye ímíllédú u íjcyaki. ¹⁵ Áánéllii icyooca pámeekéré dííbyedítýú íjcyáné uwááboju ú úúballéhíjcyaaáhi. ¹⁶ Ahdícyane íñerí íjtsámeítýuube dííbyedívuréjucu cátoróóvéne dííbye mémeri

táuméi Píivýéébeke páneere díimítyú díbye íábájíveki. Ááne tsójsótsaméi.” Ehdúu oke neebe Ananía.

Páávoró úúballé Píivýéébe dííbyeke wáalloone jodíómú íjcyátúme éllevu

¹⁷ Aabée Jerotsaréevu tsiiñe o óomíbye duurúvájá pañévú o úcáávéne Píivýéébema o íhjúvahíjcyánáa óhdivu bóhówaavéné naavédú nééneé. ¹⁸ Ááne pañée Jetsóoke o ájtyúmíibe oke néehíi: “Ícúí dípye tsiéllevu íchihdyu Jerotsaréetu. Muurá tsá dítye íícúvéityú táuwááboju u úúballéróneri.” ¹⁹ Áánéllíihyée dííbyeke o néehíi. “Ávyéjuúbej, áánerá oke waajácúmé ópée dícyahcújtso múnáake píhcyáávejááné pañévú o wápáájcómeke o cúvéhoojánuhíjcyaaabe o íjcyane. ²⁰ Áhdurée muurá díwákimyéi múnáajpi Ejtééba díuwááboju méenuhíjcyáábeke dítye dsíjívétsóijyu díityémá o íjcyáábema tsaméhíjjuco muha tehdu dííbyeke meméénune. Téijyúu muurá ó téhmehíjcyá díitye dííbyeke lííhyánúmé wajyámúúne.” ²¹ Ehdúu o néerónáa tsiiñe oke neebe: “Árónáa ú peé íchihdyu tsíhullévú jodíómú íjcyátúrómé pañévú uke o wállóónéllíihye.” Ehdúhjáa úúballébe Páávoró.

Páávoró tsodáhómú avyéjuúbe hójtsí pañe

²² Aanéhjáa dííbyeke illéébúacunúhíjcyáróne kéévánécoba néémeé: ¡Tsáhájucó aabye íjcyáíturóne! ¡Ílluréjuco méllíihyánu! ²³ Ehdúhjáa néémere íwajyámúúné cáamevu wájójcoméré téhdure bállíijyu wájójcóhi. ²⁴ Áánéllíihyéhjáa díibye tsodáhómú avyéjuube néé ítsodáhómuke dítye íááhívétso pañéejávú dííbyeke. Áánemáhjáa neebe dítye iwátsíhcyúúbeke idílo íñé hallútú dííbyedítyú dítye íjyácunúhíjcyáne. ²⁵ Ahdújucóhjáa dítye iwátsíhcyu dóhjínuube tsaapi tsodáhómú avyéjuube tétsihyí íjcyáábeke nééneé:

—¿Aca ihdyu múúne eene ámuha romáánómuube íjcyáné waajácúháámíma íjcyaróóbeke íñá néétume méwátsihcyúhi?

²⁶ Ehdúhjáa Páávoró nééne tsodáhómú avyéjuube pajtyétsó pañétúejpíhdívu. Neebhjápeé:

—Tsáma téñbúwá díícyaco áábyeke muhdú u méénúíhájchííjyu. Muuráhjáhaca ihdyu romáánómuube íjcyáné waajácúháámíma díibye.

²⁷ Áánéllíihyéhjáa pañétúejpi ipyééne néé dííbyeke:

—¿Ava úhdi íjcyáné romáánómuube u íjcyáné waajácuháámíj?

Áánéllíihyéhjáa neebe:

—Ééé.

²⁸ Áánéllíihyéhjáa neebe ávyéjuube dííbyeke:

—Téhdurée muurá mítyane ó ahdó romáánómuube o íjcyáíñé waajácuháámí.

Áánéllíihyéhjáa Páávoró néehíi:

—Árónáa ihdyu líhíyomútsidi téhdure tene íjcyánéllíi ó néé pañétúejpi o íjcyane.

²⁹ Ehdúhjáa díbye néénéllíi íhvejtsómé dííbyeke. Áhduréhjáa ávyéjuube íllityé romáánómuube íjcyáné waajácúháámíma íjcyáábeke ehdu imyéénúneri.

Jodíómú túkevétsojté úmíwari Páávoró íjcyane

³⁰ Ááne tsíijyúhjáa imíllebe iwáájacúné ímichi íñé hallútú imúnaa jodíómú díibye Páávoródítyú íjyácunúne dííbyé hallúvú páhduváré úúballéhíjcyáne. Áánemáhjáa neebe dítye dííbyedítyú íjcyáné uwáñehííñé itsíñúúne ipíhjúcu pámeekéré ávyéjuktéke llúúvájte avyéjuktéma. Áámé úmíwávúhjáa dííbyeke íjyócujcároóbe.

23

¹ Aabéhjáa Páávoró diityédívú íiteebéré néehí:

—Ámuúha tamúnaaj, muurá íjcyoojívújuco Píívyéébé húmíj pínévú tsáháturo ímityúné o méénutúne.

² Ehdúhjáa díbye néénéllíi llúúvájte avyéjuube Ananíá táuhbá tsaatéké ditye iwábáájco dííbyeke. ³ Áronáacáhjáa neebe dííbyeke:

—¿Aca taúhbaju néé muhdú o íjcyane óoma u ímíbájchoki? ¿A tsá u wáájacutú teene taúhbaju nééné tsíjítóríyé óhdivu u táuhbané oke ditye imyéénuki? Uke téhdure Píívyéébe méénuú bañú múnáajpi u íjcyáábeke.

⁴ Áanéllíihyéhjáa tsaate néehí:

—¿Aca muhdú eene íllure ú uuhívaté Píívyéébere pícyoobe llúúvájte avyéjuube páñétúejpi íjcyáábedi?

⁵ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Áronáa tsá o wáájacutú díbye páñétúejpi llúúvájte avyéjuube íjcyane. Muurá Píívyéébé waajácuháámitu nééneé: “Tsá múu ímityúné íhjúvatú ávyéjútédítu.” Ehdúhjáa neebe Páávoró.

⁶ Botsíikyéhjáa waajácuube tsadotséómuma paritséómúejte diitye ávyéjute íjcyane. Áanéllíihyéhjáa neebe kéévánécoba:

—Ámuúha tamúnaa, oo muurá paritséómú uwáábóo úráávyehíjcyáábé hajchi. Aabée téhdure téené uwááboju ó úráávyehíjcyáhi. Áábeke íñe oke ámuha médíllóhíjcyá dsíjívémé tsiíñe bóhíne o cáhcújtsónéllíihye.

⁷ Ehdúhjáa díbye néénéllíi diitye ávyéjute tsaamééré ítsípájújcatsíñe ílluréjuco pájúvanújcatsíñe. ⁸ Diityéhjáa muurá tsadotséómú nehíjcyá dsíjívémé bóhíjúcootúne. Áhduréhjáa ítsúcunúhijcyámé níjkyéji múnáama panévare ápiíchoháñe íjcyatúne. Áánetúhjáa ihdyu paritséómú cáhcujtsó ténehji íjcyane. ⁹ Aaméhjáa íhjúbari íjcyánáa diitye paritséómudítu tsaate taúhbájú uwáábojte néehí:

—Muurá tsá áánu íná ímityúné méénutúne. Áábema tsáijyu múu ímiáané níjkyéji múnáajpi íhjúvánáa ¿íveekí Píívyéébeke múhdurá médáíívéiyáhi?

¹⁰ Ehdúhjáa ditye táhjájcatsíñeri tsodáhómú avyéjuube íllityéne íjtsúcunú ditye Páávoróké méénuíñe. Áanéllíihyéhjáa tsiíñe neebe ítsodáhómuke ditye ítsájtye bíwáhullévúré íhcyóómivu dííbyeke.

¹¹ Ápejcohjáa Jetsóo dííbyedívú íbóhówáávéne néehí:

—Ímíchi díícyáne íñeri áábímyeityubéré íñe táuwááboju íchii Jerotsaréeri u úwáábohíjcyádúre idyé dúwááboco Róómárií. Ehdúhjáa Jetsóo néé Páávoróke.

Páávoróké imíllerómé illíihyanúne

¹² Áané tsitsíívevúhjáa imúnaa jodíómú pítyácójcatsíyá ímiáánetúré dííbyeke ídsíjívétsoíñe. Áánemáhjáa néjcatsímyé íñeubará imájchóityúné dííbyeke íllíihyanútúné hajchóta. ¹³⁻¹⁴ Ehdúhjáa dííbyedítu pítyácójcatsímyé 40-mevá ehnííñevu íjcyame. Aaméhjáa llúúvájte avyéjútémá ítyúkevítsojté éllevu ípyééne neeté diityéke:

—Muha ímiáané Píívyéébe lléébónáa mepítyácójcatsí íñeubará memájchóityúné Páávoróké muha mellíihyanútúné hajchóta. ¹⁵ Áanéllíi méneeco tsodáhómú avyéjúubeke díbye péjcore ámuha éllevu ítsíva dííbyeke. Áronáa ihdyu méneeco dííbyedítu íjcyané ihjyu ámuha medílló dííbyeke mepíuváne. Áijyu muha tsúuca máarúcoónuú ámúhadívú díbye úújetétúné íhdéré muha mellíihyanuki.

¹⁶ Ehdúhjáa ditye pítýácójcatsíñé Páávoró beebe iwáájácúne íícúí tsodáhómu coomívú ipyééne úúbáletté díibye ííñáhníkye. ¹⁷ Áánéllíihyéhjáa tsáápiikye tsodáhómú avyējúúbeke ipíúváábeke neebe Páávoró:

—Áánu ováhtsáwúuke tsajtye páñétúejpi ámúhá avyējúúbe éllevu díbyévá ñínáñjáubá iúúbáalle dííbyeke.

¹⁸ Ahdújucóhjáa dííbyeke díbye tsájtyene ávyējúúbe éllevu. Aabéhjáa neeté dííbyeke:

—Ávyējuúbej, éhne cúúvéjari íjcyaaabe Páávoró oke néénéllíi ó tsivá áánu ováhtsáwúuke diéllevu díbyévá íhya ñíná uke iúúbáalleki.

¹⁹ Áánéllíihyéhjáa íhdyúétsihvu itsájtyéébeke neébe:

—¿ñíná ú imíllé oke u úúballéne?

²⁰ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tamúnaáne jodíómú pítýácójcatsí ukévá íñééíñe péjcore u tsájtye Páávoróké diityé avyējújté éllevu dítyévá idílló dííbyeke ñíná dííbyedítýú íjcyáné íhju.

²¹ Áróneri tsá u íícúvéityúne. Íjcyámé 40-mevá ehnííñevu dííbyekévá illííhyánu árucóónuímeye. Aame néjcatsí ímíááneva imyéénuíñé Píívyéébe lléébónáa ipítýácójcatsíñe. Aamévá dííbyeke illííhyánútúné hajchótá tsá ñínéubará májchóityúne. Aame ícyooca tehme muhdú diityéké u nééneréjuco.

²² Ehdúhjáa díbye tsodáhómú avyējuúbeke úúbálléne boone ipítýájcoóbeke neebe díbye muucá iúúbállétu teéne.

Ávyējuube Pééri éllevu Páávoróké ditye wállóone

²³ Átsíhdyúhjáa díibye ávyējuube míityétsikye ítsodáhómú avyējújtédítýú ipíúváne néé dítyétsí iújcu 200-meváké tsodáhómuke ullerí pééímeye, 70-meváké íjímudi pééímeye, 200-meváké cávaájcoháñema pééímeye, ditye ipyéé Tsetsaréavu tépejcojuco. ²⁴ Áhduréhjáa neebe ditye tsáápi íjjuke íímíbájcho dííbyedi Páávoróké itsájtye ávyējuube Pééri éllevu. ²⁵ Áámemáñjáa waajácuháámí wállóobe íllu íñéhaámí:

²⁶ “Ávyējuube Péeríj, oo íñe Cáráóódio Ríítsia o íjcyaaabe úúma ó íhjuváhi. ²⁷ Áánukée tsúúca imúnaa jodíómú iékeévéébeke llííhyanújucóóróobeke tátsodáhómuma diityédítýú ó dojtúcú romáánómuube

íjcyáné waajácuháámíma díbye íjcyane o wáájácúnema. ²⁸ Áánemáa ó tsajtyé dííbyeke diityé ávyėjújté éllevu íñé déjúcotú dííbyé hallúvú ditye páhduváré úúbállehíjcyáné o wáájácuki. ²⁹ Aabée ó waajácú apááñéré ítyaúhbjúúné hallútú ditye ehdu dííbyeke dáríívehíjcyáne. Aane tsá ñíná íjcyáturó ditye téené hallútú icyúvéhoojánúúbeke dsíjívétsóiyóne. ³⁰ Áábeke íñe diéllevu ó wallóo imúnaa íjcyarómé dííbyeke illííhyánuíñé pítýácójcatsíñé o wáájácúnema. Áámeke o néé ditye páñetu diéllevu ipyééne díhyúmíri íñéé íñé hallútú dííbyedítýú íjyácunúhíjcyáne. Ahdícyane wái díícyaj.”

³¹ Ehdúhjáa néhaamímá tsodáhómú pejco tsajtyé Páávoróké Ajtípatírí coomívú íavyējuube néhdújuco. ³² Ááné tsítsíívevúhjáa tsaate tsodáhómú ulleríyée pééme ílluréjuco óómiñe íhcyóómivu. Áánetúhjáa tsíjtye íjímudí péémeréjuco cóhbaavéné Páávoróma. ³³ Aaméhjáa Tsetsaréavu ávyējuúbedívú dííbyeke iúújetétsóne ajcú teene waajácúhaamívú dííbyeke. ³⁴⁻³⁵ Áhaamíñjáa ávyējuube iéévéne níjcautu dílló Páávoróké kíá múnáajpí díbye íjcyane. Aanéhjáa Tsiríítsiá ííñúji múnáajpí díbye íjcyane iwáájácúne neébe:

—Cána óvíi ímichíi díhyallúvú páhduváré úúbállehíjcyámé wajtsí mewáájácú muhdú úúma tene íjcyane.

Áanemáhjáa neebe ditye ipícyo dííbyeke ávyéjuube Heróódeúvu jávu.

24

Ávyéjuube Pééri úmíwávú Páávoró íhjuváne

¹ Átsihdyúhjáa tsáhojtsíj coojívatu pañétúejpi llúúvájte avyéjuube Ananíá tsáa Tsetsaréavu túkevjtsojtéma. Áamemáhjáa téhdure Téétoro tsáa ímityúné múúne méénúmé hallúvú íhjuváabe. Aaméhjáa diibye ávyéjúubedívú iwájtsíne úúballévá ímityúné Páávoró hallúvu. ² Áábekéhjáa diityé éllevu ditye tsájtyéébé hallúvú Téétoro úúballéjucóó ávyéjuube Péeríkyeé. Neebéhjápeé:

—Ávyéjuúbej, mítyane uke muha météhdujtsó múúhá avyéjuube u íjcyaa pane u wáájácúúbé túkevjtsojújú pañe muha tsaímíyé meícyahíjcyánéllííhye.

³ Muurá muha páhduube dítyúkevjtsojújú pañe méijcyáhi. Áánéllíi mítyane uke muha météhdujtsó múúhá avyéjuube u íjcyáabeke. ⁴ Aane mítyane uke o túhújtsótu uke o néé okéi u lléébúacunú múhajchótáwuú úúma o íhjuváne. ⁵ Muurá muha méwaajácú áánu ávyeta panévá iñújínéri íjcyáné jodíómuke íbórínubéré péhijcyáne. Aabe natsarénómuube Jetsóoke úráavyehíjcyámédítýú ímichi pañétúejpi. ⁶ Muuráhjáa duurúvaja díbye tútávájtsóiyónáa muha meékéévéebema méimíllérá teene meímíbjachóné muhdú múúhá taúhbaju néhduú. ⁷ Áronáacáa tsodáhómú avyéjuube Ríítsia múúhá hójtsí pañétú dojtúcú dííbyeke. ⁸ Áánemáa neebe dííbyé hallúvú úúballéhíjcyámé itsáa diéllevu. Ahdújuco íñe muha metsááne diéllevu dííbyé hallúvú muha meúúballéhíjcyáméjuco. Aane cáhawáá óvíi páñetu ú dílló dííbyeke u wáájácu muhdú nééné déjúcotu muha meúúballéhíjcyáné dííbyé hallúvu. Ehdúhjáa neebe Téétoro Péeríkyeé.

⁹ Téhduréhjáa tétsihyi íjcyame tsijtye jodíómú nehíjcyá ímiáánéjuco ehdu tene íjcyane. ¹⁰ Áánéllíihyéhjáa ávyéjuube Pééri úbahcyó Páávoróké dííbyeréjuco íhjuvaki. Ahdújucóhjáa díbye nééneé:

—Muurá ó waajácú múhdúne pijcyábájucó íñe iñújiri ímityúnéhjí ímibájchoobe u íjcyane. Áánéllíi mítyane ó ímíjyuuvé táicyánéjcu o úúballéneri.

¹¹ Aane ihdyu cáhawáá óvíi apááñéré ú waajácú Jerotsaréévúu Píívyéébeke o dúúrúvájétsihdyu botsíi 12 coojívaré meíjcyane. ¹² Tsáháa múha oke ájtyumítú tsaatémá o táhjájcatsímyeke o íbórínuhíjcyáné duurúvájá pañévu, pihcyáávejááne pañévu, tsiélléhjívú. ¹³ Aane muurá íjtye ávyeta tsá wáájácutú íñe hallútú táhallúvú iúúballéhíjcyáne. ¹⁴ Áánetu cáhawáá uke o úúballe apááñéré táíhdé múnáaúvúu cáánívahíjcyaaabe Píívyéébeke o íícúvéébeke o úraavyéne. Dííbyeke ihdyu ó úráavyehíjcyá béhjíjtori eene múhdurá ditye óhdivu ítsúcunúhíjcyájíjtori. Aabe idyé ó cáhcujtsó dííbyé ihjúu uuballe múnáa waajácúhaamínetu dííbyé taúhbaju cáátúnúmeíñéhjíma tsíñehjí íjcyane. ¹⁵ Muurá ditye cáhcujtsóduré dííbyeke o cáhcújtsoobe ó waajácú ímiáméhjíma ímityúroméhjí dsíjívémé bóhííñe. ¹⁶ Áánéllíi ó imílléhíjcyará tsaímíyé Píívyééebema o íjcyane. Áhdure idyé ó imílléhíjcyará tsaímíyé míamúnáama o náhbévájcatsíñe.

¹⁷ Aabée muurá múhdúne pijcyá lliíñe tsiélléhjí o péhíjcyátsihdyu o tsáa táíiñúji múnáake o píaabóvaabe idyé dííbyeke o íícúve iyámeke o cóvájtsóneri.

¹⁸ Éhdurée nénéhjiri duurúvájá pañe o íjcyáabeke Áátsiá iñújiri íjcyame tamúnaa oke ájtyumí ditye méenuhíjcyádújuco tééjá lluuváábedívú o

ímíbájchoméíbyeke. Áanáacáa tsá tétsihyi tsijtye ijcyáturóne. Aabée tsáháturo téijyu muucá o íbórínutúne. ¹⁹ Aane bo óví eene táhallúvú úúbálléhíjcyámé íllevu itsááne úúbállévá ímiááne ímityúné táhallúrí íjcyáhajchíjyu. ²⁰ Óvíkyéhde aatyéré úúballé íné ímityúnéhjáa tamúnáa avyéjútémá o méénune íajtyumíne. ²¹ Ááneráhjáa apááñéré diityémá o íjcyaaabe pámeere lléébónáa o néehíí: “Oke íne ámuha médílohíjcyá dsíjívémé bóhíine o cáhcújtsónéllíhíye.”

²² Ehdúhjáa Páávoró néénéllíi avyéjuube Pééri ílluréjuco tééné ihjyu íhvejtsóné ímíyhéjháa díbye úráávyenécú iwáájácúnéllíhíye. Áánemáhjáa neebe diityéke: —¿A ehdúhaca teéne? Ané óví tsodáhómú avyéjuube Ríítsia tsáá botsíi ámúhama meímíbájchoki.

²³ Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu neebe tsáápi tsodáhómú avyéjúubeke díbyeí tétsihvúré ipícyo dííbyeke. Áánemáhjáa neebe díbye íhvéjtsó imúnaa dííbyeke íááhívehíjcyaki.

²⁴ Átsihdyúhjáa tsúcájá íjcyánetu Pééri tsiíne tsáa dííbye éllewu mewa Drotsíirama jodíómulle téhdure íjcyállema. Aabéhjáa píuvá díibye Páávoróké díbye diityétsima íhjúva muhdú Jetsocríjtoke mecáhcújtsónetu.

²⁵ Áánéllíihyéhjáa íhjúvaabe muhdú tsaimíyé meíjcyá ímityúnéjcutu metéhmémeíñetu. Áhduréhjáa íhjúvaabe nihñéétsihvúré Píívyéébe muhdú míamúnaa ícyahíjcyané ímíbájchóíñetu. Ááneríhjáa avyéjuube íllityéne dííbyeke néehíí:

—Wa ílluréjuco dípyej. Néhiyáca idyé tsiíne uke ó píúvaá múhtsima u íhjúva téénetu.

²⁶ Aanéhjáa díibye Pééri íjyáacunúhíjcyá dsíídsídívú Páávoró áhdóiyóneri ílluréjuco dííbyeke íjchívyétsoki. Téénéllíihyéhjáa wáájácúroobéré píúvahíjcyá dííbyema íhjúvaki. ²⁷ Ehdúhjáa pajtyéné míñéécú píjcyábá hajchóta. Átsihdyúhjáa Pééri ílluréjuco íhvejtsóné avyéjuube íjcyane. Áábé cápayóóvéhjáa Póótsio Péjtóréjuco úcaavéne. Aanéhjáa Pééri jodíómuma ímí íjcyane ímílléne pícyoíñú cúúvejávúré díibye Páávoróke.

25

Páávoró Péjtó úmíwari

¹ Aanéhjáa díibye Péjtóréjuco tééné íñújí avyéjúúbedívú úcááveebe pápíhchúúj coojívatu péé Tsetsaréatu Jerotsaréevu. ² Áábekéhjáa téhullévú túkevétsojtemá llúúvájte avyéjute úúbállépejtsó ímityúné Páávoró hallúvu. ³ Áánemáhjáa nééme díbye píúva dííbyeke Jerotsaréevu. Aaméhjáa pítyácójcatsíyá juuva íarucóónúne dííbyeke illííhyánúpéjtsóíne. ⁴⁻⁵ Ehdúhjáa díibye avyéjúubeke dítye néerónáa neebe diityéke:

—Bo néhi caatyé ámúhadítyú avyéjute íjcyame óóma Tsetsaréavu mepe ámuha téhullévú meúúballe dííbyé hallúvú ímiááne ímityúné díbye méénúhajchíjyu. Muurá téhulle díibye cúúvejari. Áhullévú lléváhréjuco tsiíne o péehíne. Ehdúhjáa neebe Péjtoó.

⁶ Aabéhjáa teene Jerotsaréeri íjcyá íhyotsítú pápíhchúúj coojíváubáhjápeé, íhjáa mityá pahójtscúj coojívaj. Átsihdyúhjáa péjúcoobe Tsetsaréavu. Ááné tsiíjyúhjáa teene idíllóítsihvu íacúúvéne píúvájúcoobe díibye Páávoróke. ⁷ Áábekéhjáa dítye wájtsítsóóbedívú Jerotsaréetu péené jodíómú ípíhcyáavéne dííbyé hallúvú úúbálléjucóó ímityunéhji. Ároméhjáa íllure báñúmeíhi. ⁸ Aabéhjáa Páávoró ícyánéjcutu néehíí:

—Tsáháturo tsáma ñná ímityúné o méénutú tamúnaa jodíómú taúhbájutu, téhdure diityé duurúvájatu. Téhdure tsáháturo páñétúejpi romáánómú avyéjúúbedítýú ímityúné o íhjuúvatúne.

⁹ Ehdúhjáa Páávoró néérónáa Péjto dííbye múnaa jodíómuma ímí iijcyane ímílléne néé dííbyeke:

—¿Aanéhaca ú ímíllé Jerotsaréevu meímíbjachóné eene ñná díhyallúvú ditye úúbállehíjcyáne?

¹⁰ Áanéllíhyéhjáa neébe:

—Áronáa muurá tétsihyíjyuco oo ehdu nénéhjí ámuha romáánómú meímíbachohíjcyáitsíí amúhá avyéjuube méménútsihyi. Aane muurá ú waajácurá íiné ímityúné o méénúturóné tamúnaa jodíómuma. ¹¹ Muurá ihdyu ímiáané ímityúné o méénuca ó pájameíiyá oke ditye illííhyánuki. Keená ‘tsáhaa’ o nééiyóne. Áanetu íñe táhallúvú ditye úúbállehíjcyáronéhjí ímiáané íjcyátúhajchíí tsá oke múha íhvéjtsóityú diityé hójtsí pañévu. Áanéllíí ó ímíllé amúhá avyéjuube páñétúejpiyé óóma teene ímíbjachóne.

¹² Ehdújáa Páávoró néénéllíí Péjto pámeekéré ípityácócatsíhíjcyámeke ípíjyúcúmema idíllójcatsíñe néé dííbyeke:

—Ehdu idyé muuha romáánómú avyéjuube páñétúejpiyé úuma ímíbjachóné u ímilléne ané óví dííbye élleuvúréjyuco u pééneé. Ehdúhjáa Péjto néé Páávoróke.

Páávoró ávyéjuube Agríipá úmíwari

¹³ Átsihdyúhjáa idyé múhdúj coojívatúrá tsijpi ávyéjuube Agríipá péé mewa Bereníitsema Tsetsaréavu Péjtóke ááhívetémútsi. ¹⁴ Aamútsíhijyáa téhulle íjcyámútsikye dííbye Péjto úúballé Páávoró tétsihyi íjcyane. Neebéhjápéé:

—Íjcyaaabe íchihyi tsaapi cúvéhóójari Pééri pícyoíñuúbe. ¹⁵ Áábé hallúvúu jodíómú túkevjtsojtemá llúúvájte avyéjyete ímityúné oke úúbálléte Jerotsaréeri o íjcyáabeke oováa dííbyedívú o méénútsoki. ¹⁶ Árómekéé o nééhií: “Tehdu muha romáánómú peecúteré muucá medsíjívétsóiyónejíí tsaate tsíjtyé hallúvú úúbállémema ditye díllócatsítyúhajchííjy.” ¹⁷ Ehdúu o néérónáa ditye óhdivu píhcyaaavéjúcóónéllíí awáa tsíjcyoojí o díllóitsihvu o íjcyáne ó píuvá dííbyeke. ¹⁸ Áábe éllevuú tsáame ímityunéhjí dííbyé hallúvú úúbállehíjcyáme. Aanéé ó íjtsúcunú ímiáané díbye ímityúné méénuhíjcyané dííbyé hallúvú ditye úúballeíñe. Áronáacáa tsá tehdu tene néétune. ¹⁹ Apáañéeréé nehíjcyámé Jetsóó dsíjívéjúcóóbeke díbye ‘íjcyaaabe’ íñééne úráavyehíjcyáne. ²⁰ Ehdúu nénéhjí o ímíbjachóityúrónéllíí ó neerá dííbyeke díbye ímílléhajchíí Jerotsaréevu muha dííbyema teene meímíbjachotéki. ²¹ Áronáacáa ímíllebe páñétúejpimáyé Agójtoma teene ímíbjachóne. Áanéllíhyéé dííbyeke o néé díbyéi cúuvéjaríyé íjcyá dííbye éllevu o wállóótúné hajchóta.

²² Ehdúhjáa Péjto Agríipake úúbálléneéllíí neebe dííbyeke:

—Aane ihdyu ó lleebúcunúiyá téhdure díbye íhjuváne.

Áanéllíhyéhjáa Péjto nééhií:

—Cáhawáa óví péjcore tsaabe díbye íhjuváne u lléebúcunúki.

²³ Ehdúhjáa Péjto dííbyeke néénéllíí tsíjcyoojí tsiíñe tsaamútsí Agrípamútsí méwama. Ávyéta ímíhijyáa íicyáavéne aahívemútsí dííbyé já pañévú tsodáhómú avyéjyete má tsíjtye técoomí íhtsútujtéma. Áanáacáhjáa Péjto píuvájucóó dííbye Páávoróke. ²⁴ Áánemáhjáa neebe diityéke:

—Ayúju, ámuúha, pámeere íñe múhdumé ávyéjuube Agríipama meíjcyamej. Áánújyuco íchíi dííbyé hallúvú ímityúné Jerotsaréé múnáama Tsetsaréa múnaa

oke úúbállehíjcyaaábe. Áánúdityu nehíjcyámé dííbyekévá illííhyanúiyóne. ²⁵ Arónáa íjcyánejíí ííné déjúcotu dibye dsííjvéiyóne. Áábeke ó wáalloo páñétúejpi Agójtó éllevu dííbyema teene dibye íimibájcho dííbyerée ímíllénéllíihye. ²⁶ Áábedítýú díibye páñétúejpikye o cáátúnúiyóné o ítsámeíhíjcyárónáa ííne ámuha metsáánéllíi ámúhadívú ó íjchívyetsóhi. Áábeke cáhawáá óvíi aabye ávyéjuube Agríípa dílló muhdú dibye úúballéné botsíi mecáátunúné páñétúejpi ávyéjúube éllevu mewáallooki. ²⁷ Muurá tsá tene ímityú tsaapi cúúvéjari íjcyáábeke pecútéré mewáalloone páñétúejpi éllevu ímichi ííné déjúcotú dííbyeke mewáalloone úúbálletúmére. Ehdúhjáa Pejto néé díityéke.

26

Agríípa úmíwávú Páávoró úúballé muhdú ícyahíjcyáne

¹ Aanéhjáa Páávoróké díibye ávyéjuube Agríípa néehíi:

—Cána dihjúváj.

Ahdújucóhjáa díibye íhjuváne. ² Neebéhjápeé:

—Ávyéjuube Agríípa, mítyane ó ímíjyuuvé muhdú tamúnaa jodíómú íjcyarómé táhallúvú ímítyunéhjí úúbállehíjcyánetu ícyooca díúmíwávú o íhjuváne. ³ Muurá ú waajácú muhdú muha meícyahíjcyánéhjí hallútú metáhjácatsíhíjcyáne. Aane cáhawáá ímíneúvú lleebúcunu úúma o íhjuváne.

Muhdú Páávoró ícyahíjcyáne Jetsóoke icyáhcuíjtsótúné ihde

⁴ Muurá waajácúme muhdúhjáa díityémá o píívyene Jerotsaréeri múúhá ííhjújiri. ⁵ Téhdure waajácúme táováhtsadítýuré parítséómuube o íjcyaae ííne muha meúraávyehíjcyajító o úraavyéne. Aane téhdure ímílléhajchíi úúbálléiyóme. ⁶ Áábeke ííne oke íchihvu tsivámé Píívyéébeé dsííjvémeke íbóhíitsoííne méíhdé múnáaúvuke nehíjcyáne o cáhcújtsónéllíi teene oke idíllóki. ⁷ Muurá 12-nevá dohjíba múnaa muha meíjcyame Píívyéébeke paíjyuvaré méíícúvehíjcyá díbyée nééne muha maájtyúmiki. Ehdú nééne hallútú ííne tamúnaa táhallúvú ímítyunéhjí úúbállehícyáhi, Ávyéjúubej. ⁸ ¿Ácooca ámuha tsá mecáhcújtsotú Píívyéébe dsííjvémeke bóhíitsóne?

Muhdú íhdévu Páávoró Críjtó uráávyé múnáake pátsáricyohíjcyáne

⁹ Ópée muurá idyé o íjcyároobe Natsarée múnáajpi Jetsóodítýú ímityúné o íjtsámeííne ó ítsúcunúhíjcyá tehdújuco o méénune. ¹⁰ Ehdúu ó méénuhíjcyá Jerotsaréeri. Muuráhjáa llúúvájte avyéjujte oke néhdújuco cúvejáanuubéré o pehíjcyáne cahcújtsó múnáake. Téhdurée tsaméhíjjuco muha mepítýácójcatsííne tsaatéké medsííjvétsóhíjcyáne. ¹¹ Ehdúu díityéké ícúbáhraabéré ó pehíjcyá pihcyáávejáané pañévú dítyévaa teene ímíiá uwáábojúhacáa íjcyane icyáhcuíjtsóné ííhvéjtsóroki. Áámekeké tsári o íjtsúcunúne pátsáricyooobéré ó pehíjcyá pahúllevaré tsíííne ííhjújineri íjcyároocomíjiri.

Páávoró tsiííne úúballé muhdú Jetsóoke icyáhcuíjtsóne (Hch 9.1-19; 22.6-16)

¹² Aabée idyé téénevúré ó peerá Damájcovu llúúvájte avyéjujte oke wállóónéllíihye. ¹³ Árónáacáa juuvávyú cójípííne núhba ájchú ehníínevu íámítsaráhcó íjcyane peete óhdivu cádiivyéné pámeere oke náhbénúmema múúhake ajchúcunúhi. ¹⁴ Aamée muha máákityé baavújuco. Áánáacáa oke tsaapi muuha heeberómú íhjújírí néehíi: “Tsáo Tsááoroj, ¿íveekíami oke ú pátsáricyohíjcyaj? Muurá uure ú tútávátsámeíhíjcyá éhne múúne ócáji

naatsóu iñúbíjcone iye tútávájtsámeídyu.” ¹⁵ Áánéllihyé o néé dííbyeke: “¿Aca múha uu, Ávyéjuúbej?” Áánéllihyé oke neébe: “Oo Jetsóo oke u pátsáricyohíjcyaaábe. ¹⁶ Ahdícyane ílluréjuco díjyocúúve. Muurá íñe icyooca úhdivu ó bóhówaavé óhdityu íjcyané uwááboju u méénuki, áhdure bóónétu tsiíñe úhdivu o bóhówájtsóné uwááboju u méénuki. ¹⁷ Aabe ijcyu uke ó lííñeé dimúnaa jodíómuma tsiíñe iñúji múnaa uke imyéénútuki. ¹⁸ Áánélli uke ó wallóo ditye éllevu díityéké u wáájácútso Naavéné hójtsí pañe íicyahíjcyánetu ditye íjchívye Píívyéébe icyánejcúvuréjuco díitye imítuyháñe ílluréjuco ábájíívemeímyé ímiáámeréjuco íjcyu dííbyeéjte.” Ehdúu oke neebe Jetsóo.

Páávoru naavédú néene íítene cáhcujtsóne

¹⁹ Ahdícyane tsáháa naavédú néene óhdivu bóhówaavéné cáhcújtsótuube o íjcyatúne, Ávyéjuúbej. Muuráhjáa téené pañe o íítene ó cáhcujtsóhi. ²⁰ Aabée muurá Damájco múnáadítyú ó úwáábótujkénúhi. Átsihdyúu úwááboobéré o péé Jerotsarétújuco páneeríyé Jodéa iñújiri. Aabée jodíómú íjcyatúrómeké ó nehíjcyá ditye imítuyné íicyahíjcyané íhvéjtsóne Píívyéébekéréjuco iúráavyeki. Áhdurée ó nehíjcyá téené uwááboju néhdújuco íjcyáneri ditye iwáájácútso tsíjtyeke ímiáané tsíhdyuréjuco íjcyane. ²¹ Éhdurée néené hallútú tamúnaa íjcyarómé oke duurúvájá pañevú iékévéebeke imíllera illíhyanúne. ²² Ároobe íñe íjcyoojívújuco Píívyéébe oke piáábóneri ímí dííbyeke o úráavyeebe o úwáábohíjcyané dííbyé ihjyu pámeekéré ídáátsojtemáyé íhtsútujteke. Aabe tsáháturo tsáma o nehíjcyatú éhnehjáa Moitséeúvuma Píívyéébe ihjyú uubálla múnaa íná íjcyaiñe úubállehíjcyané tsíjítoríyе. ²³ Muuráhjáa nehíjcyámé Críjto ícúbáhrámeítsihdyu dsíjíveebe íbóhíneri meke pámeekéré tsiíñe iñújíne múnáama úújétsoíñe tsúúca méema pajtyeté íjcyájucóne. Áhduréhjáa nehíjcyámé díibye tujkénúejpi íjcyaiñe dsíjívetu bóhíbe.

Páávoru imíllera Agríipá cáhcujtsóne Jetsóoke

²⁴ Ehdúhjáa Páávoru íhjuvvarónáa Péjto kéévánécoba néehíi:

—Ímuúbe, mítyane u wáájácúneríubá ílluréjuco u méívaténe!

²⁵ Áronáacáhjáa neébe:

—Tsá o méívatétúne, Ávyéjuúbej. Ímiáané o néehíi. ²⁶ Muurá áanu ávyéjuube Agríipá ténehji páneere ímí waajácúhi. Áánélli dííbyé húmiríyé ííneri núhnévétuube ó ihjyúvá ténehji teevetaríyé méénúmeíhíjcyatúnéllihye. ²⁷ Ahdícyane, Ávyéjuube Agríipaj, ¿a ú cáhcujtsó éhnehjáa Píívyéébe ihjyú uubálla múnaa nehíjcyanéhi? Muurá ó waajácú u cáhcujtsóne.

²⁸ Áánéllihyéháa neébe:

—Úubá ú imíllé áyanéwuúre u úwááboróné o cáhcújtsóne Críjtoéjpiyéjuco o íjcyáiyóne.

²⁹ Áánéllihyéháa neébe:

—Muurá mítyane o úwaabóné u cáhcújtsóiyóduré idyé áyanéwu o úwaabóné ú cáhcújtsóiyáhi. Áánélli muurá Píívyéébeke piáábó ó táúmeíhíjcyá o úwaabóné ámuha mecáhcújtsó íñe múhdumé oke ámuha melléébúncunúhíjcyámé o íjcyadu ámuha meíjcyaki. Tsá idyé íñe úwáñehííñema o íjcyadu ámuha meíjcyáiyóné o néétune.

³⁰⁻³¹ Ehdúhjáa Páávoru néené boonétú pámeere tétsihyi íjcyame tsiéllevu ípyéene tsamééréjuco néjcatsíñe:

—Tsáháturo muurá dibye ímiáané ñná ímityúné méénutú tééné déjúcotu ídsíjívéiyóne. Aabe tsá cuvéhóójari íjcyáítyuróne.

³² Áhduréhjáa Agríipá Péjtóke néehíi:

—Muuráhjáa ihdyu tsúuca íjchívyéiyóobe páñétúéjpi máavyéjúúbemáyé teene ímíbajchóné ímíllétuca.

27

Páávoróké ditye Róómávu wálloóne

¹ Aanée tsúuca múúhake Itááriávu iwállóóíñeri ihjyúvájcatsímye. Áanáacáa Páávoródívú tsijtye cúúvéjari íjcyámema ajcújucóomé tsodáhómú avyéjuube Jóórioké tsáha múnaa ‘Agójtó’ némeíñé tsodáhómúéjpike. ² Aamée muha méújcámeíjyucóo Adaramíítíój cuujúwami Áátsiá iñújí mujcójúunévú pééímí pañévu. Áámemáa múúhama Arijtáácó péé Matsedóóniá iñújí múnáajpi Tet-saróónicári ícyahíjcyaaábe. ³ Aamée tsíjcyooji muha méúújeté Tsidóovu. Átsihvúu diibye tsodáhómú avyéjuube Jóorio Páávorodí ídáátsóvéne íhvejtso díbye íñahbéva múnáake iááhíveki. ⁴ Átsihdyúu muha tsíñejcúemóvú mepéémeke kíjyeba wááome ‘Chíipere’ némeíñé caapáhó ímiánéjcutu mépajtyéhi. ⁵ Aamée muha Pajpíriámá Tsiríítsiá iñújíicú tujkévetu mépajtyeme méúújeté Míírávu Ríítsiá iñújí coomívu.

⁶ Átsihyíi diibye tsodáhómú avyéjuube ájtyúmité tsíimi cúújúwami Are-jadriíáemi Itááriá iñújívu péémií. Áámíríyécúo muha mepééne téhullévu. ⁷ Aamée muha pívájcoojívájucó mepéhíjcyámé íhtsútúnetu Níídó cóomí tujkévetu mépajtyeme tsapéhduuré mepééiyónáa kíjyeba múúhake tsiéllévúré wááome muha ‘Créetaá’ némeíñé caapáhó hallú éhnéjcutúrjúuco mepééme mépajtyé ‘Tsaamóo’ némeítsíi tujkévetu. ⁸ Átsihdyúu íhtsútúnetu muha mepéhíjcyámé méúújeté tsátsii ‘Ímiá Mujcójúúne’ némeítsihvu Ráátseá cóomíj píihívújuco.

⁹⁻¹⁰ Ehdúu muha choocówu mépehíjcyáhi. Ájyúu ápíchóhrjúuco teene muha meúlléiyóné tsúucájáa níjyárjúuco íjcyaiñé píhíjúcúóonéllíihye. Áánéllíihyee Páávoróo diityéké ityéíbúwajtsóné neeráhi:

—Ámuúha Ávyéjutej, ó waajacú mepééne ápíchó nééiñe. Muurá tsá apáámíré cúújúwami wágóóóvéítyuróne. Téhdure muurá méwágóóóvéiyáhi.

¹¹ Ehdúu Páávoróo néerone tsá tsodáhómú avyéjuube cáhcújtsótúne. Téemí aabájajtétsikyéree téemí avyéjúúbema cáhcújtsóóbe. ¹² Ájyúu muha meíjcyamújco tsá ímityú tétsii muha úúníjya mépajtyéiyónáaáca. Áánéllíihyee muha méíjtsámeí mepéjúco tétsihdyu muha meíhnháhóhajchíi méúújeté Peníítsé mujcóvú Créetaá caapáhó pañe nuhba áábatéhíjcyánéjucúéraahócuri íjcyácoomívú tétsii muha mépajtye úúníjyaá.

Kíjyébama níjyaba mítyáne móóari

¹³ Áanáacáa tsíñejcútú áyanéwu kíjyeba muha mepééíhullévú íojcónéllíi íjtsúcunúme múu péhdu tene nééneé. Áánéllíihyee tsúuca muha mepéjúcúo Créetaá caapáhó únúéllériye. ¹⁴ Ároné illúhwúúree múúhake ávyéta tsíjpa néené kíjyebá waaó tsiéllévúre. ¹⁵ Aamée muha metúkévéjtsómeíyónáa meíoovéjúcúóonéllíi awáa muha meíhvéjtsómeímye waaóne. ¹⁶ Aamée ‘Cáraoda’ némeíñé caapáhó bóunááletu muha mépajtyé imíchi kíjyeba íjcyátúnéjcuri. Átsihvúu míínéwu muha metsátyehíjcyami méujcú múúhá

pañévu ihsútúnetu. ¹⁷ Aamii iñerijcyaróné boone ímunáami cóhpéj chijchúmé wábyaúúneri. Áanemáa niityétsómé téemí ihcyúháñé muháa ‘Tsííte’ némeíñé newáyuuhávú mecátsóhóóvetéiyóné apíichori. Áamekéé kíjyebáréjuco múúhake tsájtene. ¹⁸ Áané tsijcyóójíi téhdure apíchó tene néenélii illuréjuco ditye téemí píichutáháñé wájojcóné téhí pañévu. ¹⁹ Átsihdyúu pápihchúúj coojívatu pañetu téemí éhnéhjiréjuco idyé ditye wájojcóne. ²⁰ Áijyúu tsúuca pívájcoojívájucó tsá muha cóójíejpi núhbama mícúruwáúbakéré maájtýmítúne. Aanáacáa kíjyeba éhniíñevúré ávyetá ihsúturéjuco íjcyánélii tsáhájucó muha meíjtsámeítýú mepájtyetéíñe.

²¹ Aamée májchotúmeréjuco muha meícyahíjcyánáa Páávoró íjyóóúúvéne néehíi:

—Ámuúhaj, ópée tsáma ámuúhake o néene ámuha mecáhcújtsoca tsá meke metsíváityuró Créétatu. Aacáa muurá tsá illu meícúbáhrámeítýuróne. ²² Áronáa ihdyu imíchi méjcyaco. Tsá néhi tsaatéubaré méhdityu muhdú íjcyáityú méjcuujúwami wágóóóvérónáaaca. ²³⁻²⁴ Muuráhjané ípyejco o ícúvehíjcyaaabe Píívyéébe níjkyéji múnáájpkýe wálloobe óhdivu íbóhówáávéne oke néehíi: “Tsáma díhllyetéíñe. Muurá ihdyu téhdújuco páñétúejpi romáánómú avyéjúbédívú u úújetéíñe. Áanéllii díjtyéeveri Píívyéébe ámuúhake pámeekéré pájtyetétsoó cúújúwámiri ámuha mepéhíjcyámeke.” Ehdúne oke ípyejco níjkyéji múnáajpi néehíi. ²⁵ Ahdícyane imíchi méjcyaca. Muurá ó waajácú oke díbye néhdújuco mééma tene pájtyeíñe. ²⁶ Aane muurá mepámaavémé tsané caapáhój tohívú méwáhtóbaáhi. Ehdúu neebe Páávoró.

²⁷ Áijyúu tsúuca míñéécú tsemáánájucó muha meúllene. Áamekéé tsápejco kíjyeba múúhake tsatyéhijcyá ‘Áadria’ némeíñe móóariyéjuco tsánejcútú tsíñejcúvújuco. Áanáacáa pécójpíne téemí wákimyéi múnáa tsúuca waajácú muha ííñujívú mepííhine. ²⁸ Áanélliihyéee eevémé tétsíj páñé iwáájácuki. Aanée tétsíj páñé 36 ééveta. Átsihdyúu éhniíñéwuúvú muha mepétsii tsííñe eevémé 27 éévetaréjuco. ²⁹ Átsihvúréjucóo ditye téemí dohjíwajcyóné níityetsóné téemí déjúcotu 4-wajcyóvá íjcyane muha néwayúúnetu mewápújúúvétuki. Aanée muha méijyácunúhijcyá metsítsíivéjucóóíyóneri. ³⁰ Áanáacáhjáa téemí wákimyéi múnáa tsuulléene téemí dohjíwajcyóné múu níityetsódú imyéénúnej téeveri míñéwu téhí pañévu niityétsójucoorá téemiri íúmívaki. ³¹ Áanélliihyéee Páávoró tsodáhómú avyéjúbéke néehíi:

—Muurá áátye méhdityu úmíváhajchíi tsáhájucó mepájtyetéityúne.

³² Áanélliihyéee díitye tsodáhómú teemí míñéwúú dohjí wátsahjýúú cú apáhajchíi téhí pañévujuco.

³³ Aanée tsúuca metsítsíivénáa Páávoró néehíi:

—Tsúuca íñe míñéécú tsemáánájucó mee majchóubaré, cuwáubaré, méénutúme. ³⁴ Áanéllii metsu tsíeménéuba memájcho téene tsíjpari méjcyaki. Muurá tsá muhdú méjcyáityúne.

³⁵ Ehdúu néebere pááaho íékéévéne Píívyéébeke téhdujtsó pámeere íténáaaca. Áané boonétúu idyóuháyóné májchoóbe. ³⁶ Áanélliihyéee dííbye éllétu muha mémajchó díbye múúhake néeneri muha meímíjyúúvéne. ³⁷ Aamée pámeere teene cúújúwámí pañe muha méjcyame 276-meve. ³⁸ Aamée muha memájchóné boonétúu tsííñe wájojcómé téemí píichutátúu tsáneetsa icyóeváné temí ivájihconúki.

Cúújúwami wápújuuvéne

³⁹ Áijyúu tsitsíívevu téemí wákimyéi múnaa tsá wáájacutú kéené iínújirí muha meíjcyane. Áronáacáa muha máájtyumí tsátsii pádujca nétsihyi néwayúúhá íjcyane. Átsihvúu imíllerómé íhnáhóhajchíí icyátsuhjácóné teemí.
⁴⁰ Átsihvúu muha mepéé téemí dohjíwajcyóné wátsahcyúme. Áánemáa ítyúkevítsojíné chíjchuta icyácóroácóne tsuulléewa wáájyámuwa picyóóme. Átsihdyúu muha mepéjucóó teene néwááyúúhá tujkévetu. ⁴¹ Aamée muha tsátsii panéjcvátú íhnáhó nóhjítshidyu mepájtyérónáa cúújúwamí tújuwa úújeté néwáyúúhatu apáhajchíí wáduhnécu. Aamíí ávyéta cóhpé úújetémí nohjí wáwáajcóhi.

⁴² Áijyúu tsodáhómú imíllerá illííhyanúné cúúvéja múnáake ditye íjchííne iúmívátuki. ⁴³⁻⁴⁴ Áronáacáa Páávoróké diityé avyéjuube ipájtyetésóné iímílléne tsá ímíllétú ditye tehdu méénune. Áánéllíihyée neebe múhdumé íjchííne píívyetédúmé íjchi íínújívú diityé déjutu tsijtye úméhewáánéúbá hallurí ipyéékíí. Ehdúu muha mepájtyetéhi.

28*Páávoró 'Máátaá' némeíñé caapáhori*

¹ Aamée muha téijyu botsíi méwaajácú téjtohí mémé Mááta íjcyane. ² Áámekée múúhake tétsíi múnaa ímí iwáátsúcúpéjtsómeke píuvá icyújuwááñúne éllevu muha mepíhmi níjyabáa téijyu állene tsúcó néénéllíihye. ³ Áánáacáa Páávoró áyánéwu icyóóvane cóvájtsóné pañétú íínimye cájtúcuube dííbyeke íhdó íhyójtšitu. ⁴ Aabée tétsihdyuré dííbyé hójtsitu wávíyúúcunúúbeke tétsíi múnaa ííténe néjcatsíhi:

—Aanéubá ímíáané áanu dsíjívétso múnáajpi. Muurá eene nújpácyotu pájtyetéróóbeke tsííne Píívyéébe ehdu meenuhi.

⁵ Ehdúu ditye néérónáa diibye íínimyéké wáchíyoácoobe apáhajchíí cúújúwá pañévújuco. Áané boonée pevétshíjídú diibye tsíhdyúwu néétuúbe. ⁶ Aanée íjtsorómé 'dííbyeke tene óoríñeri dsíjívéíbye' íñéénema. Aanée ítsohíjcyáróne néeme tsaapi Píívyéébedu néébe díbye íjcyane.

⁷ Áijyúu teene caapáhó avyéjuube Póóbirió ihjya tétsihdyu píhíre nééjavu tsaímíyé múúhake iwáátsúcúmeke panévatúre íícúvehíjcyá pápíhchúúj coojíva.

⁸ Áábéj caaní téijyu tsiíñáávema námedíjcyori chémeebe cuwájá pañe íjcyáábe éllevu Páávoró ipyééne Píívyéébema ílhjúvátshidyu dííbyé hallúvú íhyójtšicu pícyóóneri tsúúca bóhíbe. ⁹ Aanée pámeere téjtohíyí íjcyame chémehíjcyaméhjí iwáájácúne diibye Páávoró éllevu tsáámekéjuco díbye bóhíitsohíjcyáne. ¹⁰ Aamée múúhake idyúúrúvane panévavu ajcú juuvá wáábyuta tsííne muha tsahíyí mepééíñéllíihye.

Páávoró Róómávú úújeténe

¹¹ Aamée muha pápíhchúú nuhbává teene caapáhori méijcyáhi. Átsihdyúu muha tsííne mepéé tsami Arejadriíáemi tétsihyi úúníjyaba pájtyémiri. Áámítúu imyéme kíjtyúmeí míñéecu Píívyéébedi ditye díllóhíjcyánéecu nááve. Tsáne mémée 'Cájtoó'. Tsííne mémée 'Póóroó'. ¹² Aamée muha Tsiracóótsá mujcójuvu mecátsúúvetémé tétsii méijcyá pápíhchúúj coojíva. ¹³ Átsihdyúu muha tsané únúélleri mepéhíjcyámé méúújeté Rééjio mujcóvu. Áané tsijcyóójí tsaímíyé kíjyeba múúhake muha mepéhullévú wááome tsíjyu méúújeté

Poteóorí coomívu. ¹⁴ Átsihvúu muha tsaate cahcújtso múnáadívú meúújetémé múúhake wajyú tsáné tsemáánái muha diityémá meíjcyaki. Ahdújucóo muha téhajchótá meíjcyátsihdyu botsíi mepééne Róómávuú. ¹⁵ Áánacáhjáa teene Róómári íjcyáné cahcújtso múnáa tsúúca waajácú muha meúújetéíñe. Áánéllihyéhjáa múúhake cáhdahírómedítýú tsaaté múnáa úújeté ‘Áapíó Nahjéhetsí’ némeítsihvu. Áánetúhjáa tsíjtye múnáa úújeté ‘Pápihchúúwava Nújuwááne’ némeítsihvu. Áámekée Páávoró ‘bohíbohíúvú’ íttécunúne téhdujtsó Píívyéébeke mítyane. ¹⁶ Áánacáa tsúúca tsodáhómú avyéjuube úújetétsó cúúvéja múnáake tehme múnáa avyéjúúbedívu. Áámedítýú Páávoróké idyówajcáróobeke picyóómé íhdyúétsihvúré ítyehméébé tsodáhoma.

Páávoró Róómari úwaabóne

¹⁷ Átsihdyúu pápihchúúj coojívatu Páávoró píuvájucóo teene Róómari íjcyame imúnáa jodíómú pihcyáávejááne túkevjtsojtéke. Aamée píhcyáávemeke neébe:

—Ámuúha tamúnaaj, tsáhaturóo muurá ñná ímityúné o méénutú memúnáama. Áhdurée tsá ímityúné o íjtsámeítýuró méíhdé múnáaúvúu muhdú ícyahíjcyánéhjitu. Áróobekée oke Jerotsarévu iékéévéébeke ácádsíjcaáyómé romáánómú hójtsí pañévu. ¹⁸ Aamée oke idíllóróne imíllerá íácádsíjcaáyóné ñná ímityúné o méénutúúbeke oke ditye lííhyánúyónéllíhye. ¹⁹ Áronáacáa memúnáa tsá ímíletúne. Áánéllíhyée awáá o néé diityéké pañétúejpíyéjuco óoma teene íímíbájchoki. Tsáháa ñná diityé hallúvú o úúballe díbyere óoma ímíbajchóné o ímíletúne. ²⁰ Ehdú néénéllí amúhake ó píuvá amúhama o íhjúva ímíñévu. Muurá mee íjraémú méwaajácú mepée metéhmehíjcyáne Mépájtyetétsoobe tsááíñe. Aabée muurá tsúúca tsááne o cáhcújtsóné déjúcotu íñe ícyooca oo dóhjítu.

²¹ Ehdúu Páávoró néénéllí díbyeke néémeé:

—Áánerá keenéiyó Jodéatu waajácúháamiri díuubállé múúhadívú wájtsine. Keená memúnáa téhullétú tsáárome ímityúné díhyallúvú úúballehíjcyáne. ²² Áronáa íhdyu muha méimíllerá múúhake u úúballéné muhdú u íjtsámeíñe. Muurá muha méwaajácú pahúllevá múnáa béhjítu úráavyémeíñetu ímityúné íhjúvahíjcyáne.

²³ Ehdúu íñéene díbyeke eevémé kéjcoojí díbye éllevu itsááíñe. Ahdújucóo téjyú ditye tsááne díbye éllevu mítyame. Áámemáa pajcoójívaré íhjúvahíjcyaaabe Píívyéébe avyéjtu. Aabée diityéké íbúwátsohíjcyá ténejcúvú éhnéhjáa Moitséévúma Píívyéébe íhjú uuballe múnáa Jetsóodítýú cáátúnuhíjcyáne uwááboj tééveri. ²⁴ Ehdúu díbye úwáábohíjcyáne ímí tsaatéké pájtyeme cáhcújtsóhi. Áánetúu tsíjtye tsá cáhcújtsótúne. ²⁵ Aamée téénetu ípájúvanútsójcatsíñe péémekéréjuco tsiíñe díbye nééneé:

—Ímíáánéjucóhjáa muurá Píívyéébe Apííchó méíhdé múnáaúvuke íhjú uuballe múnáajpi Itsaíaúvuj tééveri nééneé:

²⁶ Aatyé éllevu péene díñe íllu diityékej; Muurá uwáábó lléébójúcoorómé tsá cáhcújtsóityúne. Áhdure íájtyumíjucoróné tsá ditye wáajácúityúne.

²⁷ Diityé íjtsaméí ímí néétúnéllí tsá ditye ímíñéúvú lléébohíjcyatúne. Aame ícyahíjcyá wáajácúmeítýúmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu. Aaméjíí tehdu óhdi íjyácunúmekéjíí ó ímíjpyetétsóiyáhi.

Ehdúhjáa muurá Píívyéébe Apííchó néé méíhdé múnáaúvuke. ²⁸ Aane íñe amúhake ó úúballé Píívyéébe mééma pajtyeté méénúné uwááboju téhdure

jodíómú ijcyátúrómé wáábyuta ijcyane. Aane llééboímye. ²⁹ Ehdúu Páávoró diityéké nééné hallútú tsamééréjuco úhbájcatsímyéré pééneé.

³⁰ Aabéikyée tétsihyi ícyahíjcyá míñéécú pijcyábá tsaaté já íáhdójari. Átsihyí ijcyaaabe tsaímíyé waatsúcúpétsohíjcyá íaahíve múnáake. ³¹ Áámekée úwáábohíjcyaaabe Píívyéébé avyējú Jetsóodítýú ijcyané uwááboju múha ñná néjúcóótuúbe. Áyu tehdújuco.

ROMÁÁNO Róómári íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Páávoró o íjcyáábekée Píívyéébe picyóó Jetsocríjtoj tééveri mepájtyetéeíne mééma díbye méénúné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe íne íhyaami ó caatúnú Jetsocríjtó íicúve múnáajpi o íjcyáábe.

² Mekée ipájtyetétsoíne tsúúcajátújuco Píívyéébe íhjuú uubálle múnáaj tééveri cáátunúné íwaajácúháámitu. ³ Aanéhjáa Ílli Jetsocríjtó Máavyéjuube tsííjú icyánéjcutu míamúnáajpi Dabííúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáábej tééveri méénuúbe. ⁴ Aabée dsííjiveebe tsííne bóhíinetu méwaajácú ímiááné Píívyéébe Hajchi íhtsútuube díbye íjcyane Cáání icyánéjcutu.

⁵ Áábej tééveri meke ímíbájchoobe méhdi ídáátsóvéenema. Áánemáa meke pícyoobe dííbyé uwááboju úwáábomére mepéhíjcyá panéva ínújine múnáake díityédítú cáhcujtsómé teene iúráavyeki. ⁶ Aane muurá tsúúca ámuha tsaate dííbyeéjé méijcyá Róómá múnáadítú Píívyéébe ámúhake tújkevéélléméjuco. ⁷ Ááme éllevu íne íhyaami ó caatúnú ámúhake íwájyúnélli díbye újcúme éllevu. Aabe íhdyu Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri óvíí ámúhake panévatu píaabó ímí ámuha méijcyaki.

Róómávu Páávoró ípyééíneri íjtsámeíne

⁸ Muurá ímí Píívyéébeke ámuha meúráávyéné uubállé tsúúca pahúllevá múnáaré waajácúhi. Áánéllií ámúhá hallúvú mítyane ó téhdútsóhíjcyá Píívyéébeke Jetsocríjtoj tééveri. ⁹ Áábeke ó íicúvehíjcyá Íllídityu íjcyáné uwááboju o úwáábóneri. Aabe waajácú ímiááné ámúhá hallúvú dííbyeke píaabó o táúmeíhíjcyáne. ¹⁰ Áhdure ó táúmeíhíjcyá díbye ímíllécooca ámúhake o ááhívetéki. ¹¹ Mítyane ó íjyáacunú ámúhake o ááhívéíyóneri íne dííbyeke meúráávyéjéjtó éhniínevu ámúhake o úwáábo ímí ámuha meúráávyeki. ¹² Ehdu ó íjtsámeí tsaméhjí panéjcuávú mepíáábójcatsí ímí dííbyeke mecáhcújtsoki.

¹³ Aane, ámuha, táñahbémuke ó úúballé mítyane ámúhake o ááhívetéíyóneri o íjyáacunúhíjcyároobéi ámúhake o ááhívetétúne. Ó ímíllé ámúhadítú tsíjtyeke Píívyéébedívú o wáájácútsóné muhdú pahúllevá múnáa pañe o méénuhíjcyádu. ¹⁴ Muurá táhallurí teene díbyeé Jetsocríjtoj tééveri mééma mepájtyetéeíne méénunévú pamévakéré o wáájácútsóiyóné íhtsútujtémáyé ídáátsojtéke. ¹⁵ Áánéllií mítyane ó ímíllé ámuha Róómá múnáake o úúballéné díbyeé mééma mepájtyetéeíne méénune.

Ímiáájú meúraavyéné menúcojpíllétúne

¹⁶ Aabe tsá o núcojpíllétú Críjtodítú ímiáájú íjcyane o úwaabóné íhtsutúné Píívyéébe mewájyuri méénune íjcyánéllíhíye. Aane pámeere cáhcujtsómé pájtyetéé jodíómuu, jodíómú íjcyaturóme, íjcyame. ¹⁷ Ááne uwááboju meke waajácútsó muhdú ímiááné Píívyéébeke mecáhcújtsómeke díbye ímiáámedíyéjuco díllone. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímiáámedi díbye díllome pájtyetééhi.”

Míamúnaa ímityúné íjcyane

18 Muurá ímityúné ícyahíjcyámedívú icyááyóbáne diityédí ícúbáhráiibye ímiáájú ímíletúmé téeneriyé tsúúrameíhíjcyáné hallútu. 19 Muurá waajácurómé Píívyéébeke dííbyere ímiááné íjcyane bóhówátsohíjcyánetu. 20 Muurá dííbyeke maájtyúmitúrónáa méwaajácú díbye íjcyane páneeré múhdúné tsíeméné díbye ípívyéjtsónetu. Aane ímiááné tsá tene téévéturó mújyú níjkéváítyuube díbye íjcyane íhtsútuúbe. Áánéllí ímíllédú ícyahíjcyámé tsá nééítyuró dííbyeke iwáájácutúne. 21 Iwáájacújúcóróóbeke tsá dítye ávyejúúllehíjcyatúne. Tsá dítye téhdútsohíjcyatú díbye diityéké panévatúré píáábohíjcyárónáaaca. Tehdu imyéénúíyótsihvu ítsámeíhíjcyámé átéréénéhjiri. Aame ídátsó teene ímityú pañe ícyahíjcyá ímiáane wáájácutúmé éhne múu cúúvétsii íjcyadu. 22 Aame ídátsó bañúháñé némeíhíjcyá waajácu múnaa íjcyane átéréejte ínéubará wáájácutúmé íjcyame. 23 Muurá Píívyéébe mújyú muhdú íjcyáítyúúbedi ícúvetúmé míamúnáama páhduváré néené iyámé 'tsucátsúca' íjcyáítyúme náávé íñíjcyone díllóhíjcyá Píívyéébedi. Ánehjiré duurúvahíjcyámé ímiáábeke idyúúrúváyótsihvu.

24 Áánéllí diityéké ílluréjuco díbye íhvejtsóné dítye awáá ímíllédú íjcyaki. Aame méénuhíjcyá panéváré núcójpítsó nénehji. 25 Ehdu méénuhíjcyámé ímiáájú dííbyé uwááboju icyáhíjcyáíyótsihvu állíuháñéré icyáhíjcyáíyótsónéllíihye. Aame dííbyeke dúúrúvatúmé kéénerá díbyé ípívyéjtsónéhjiré duurúvahíjcyáhi.

26 Áánéllí diityéké íhvéjtsóobe dítye awáá ímíllédú nucójpítsówu íjcyaki. Muurá tsamééré walléemú dómácócatsíhíjcyáhi. 27 Téhdure tsamééré wajpíímú dómácócatsíhíjcyá nucójpítsówu wálléemuma íjcyáíyóné ímíllétúnema. Áané níjcaúvú muurá ícúbáhrámeíhíjcyáme.

28 Muurá Píívyéébedi dítye ícúvéjúcótúnéllí awáá íhvéjtsóobe diityéké ímityúneréjuco dítye imyéénu imyéénúítyuróne. 29 Ahdújuco muurá páhduváré néené ímityuháñé dítye méénuhíjcyáne. Mítyane íéhnéváyóneri íjyáacunúhíjcyáme. Ihdícyáméhjíma dómácócatsíhíjcyáme. Nomíutáávahíjcyáme. Dsijívétso múnaa íjcyame téhdure állíu múnaa. Caayóbáme. Átééréénéhjiri íhíjyúvahíjcyáme. 30 Píívyéébeke íéhdíívalléne tsíjtyedítyú nehííwu íhíjyúvahíjcyáme. Uuhívatépíwu nééme ítsúcunúmeíhíjcyá íhtsutúmé íjcyane. Ímityúnéré imyéénúíyóneri íjcyame tsá cáánímuke icyáhíjcyáíyóné ímíllétúne. 31 Wáájácúmeítyúmé imyéénúítyúnéré íhíjyúvahíjcyáhi. Muucá iwájyútúnéllí tsá dítye múhdí ídáátsóvehíjcyatúne. 32 Waajácurómé ehdu néémeke Píívyéébe wáágóoíñe. Áronáa éhííñevúré tehdu dáríívémeíhíjcyáme. Ááneréi íjcyárónáa tsíjtye ímityúné íjcyane duurúvahíjcyáme.

2

Míamúnaa íjcyanéjuco Píívyéébe nééneé

1 Aane ámuha diityédúré menéeme jíveekí múhdurá dítye íjcyáneri méihíjyúvahíjcyáhi? Tsá ámuha menééítyuró diityédú ámuha menéétune. Muurá tsíjtye ímityúné íjcyáneri ámuha méihíjyúvahíjcyámé hallúrí téhdure íjcyáné ímityúné diityédúré ámuha menéénéllíihye. 2 Muurá méwaajácú múhdurá ícyahíjcyámema teene Píívyéébe ímíbájchoíñe. 3 Ámuháubá méíjtsúcunú ímityúné tsíjtye íjcyáneri ámuha téhdure menéeme méihíjyúvahíjcyámé mepállójcoíñe Píívyéébe pámeemáyé muhdú dítye ícyahíjcyáné ímíbájchócoóca. 4 Muurá múhajchótájucó díbye ámuhá ímityúcoba áábúcuíhíjcyáné ámuhakye iwájyúne teene ámuha méihvéjtsóne ímiánejcúvuréjuco mepájtyéroki. 5 Áronáa jíveekí

tsá ámuha meihvejtsópityú teéne? Áánéllii illure ámuhá hallúvú lliyájkímyeíñé Píívyéébe icyáyobáávatécooca míamúnáama teene ímíbájchócooca ámuha tééne déjúcotu meícúbáhráméíñe. ⁶ Téjyju pámeere méújcuú muhdú meícyahíjcyáne áhdo. ⁷ Muurá dííbyé avyéjú mújyú níjkéváítyúneri tsúúráméihijcyámé díbye ímillédú íjcyámeke ájcúibye mújyú ditye dsíjivéjúcóóítyúne bóhívu. ⁸ Áánetu teene ímíletúmé ímítyujíjtóré úráávyehíjcyámeke icyááyóbáne waagóóibye ditye ícúbáhráméíhyullévu. ⁹ Muurá jodíómuma tsijtye jodíómú íjcyátúrómedítyú pámeere múhdumé ímityúné ícyahíjcyámé ícúbáhráméíhi. ¹⁰ Áánetu díityédítyú ímí Píívyéébeke cáhcújtsómeke ávyéjuutétsóibye tsaímiyéjuco dííbyema ditye íjcyaki.

¹¹ Muurá tsahtúré meke wájuube pámeekéré míamúnáake. Tsá díbye tsaatéké múhdurá íjtsúcunútúne. ¹² Áronáa dííbyé taúhbajú Moitséeúvudi íjcyane muhdú nééne wáájácúturómé ímityúné méénuhíjcyámeke waagóóibye. Muurá teene taúhbaju muhdú nééne wáájácúturómé waajácurá íjtsaméiyi keená ímityúné íjcyane imyéénúityuróne. Áánetu teene wáájácúturómé ímityúné ícyahíjcyámeke awáá tééne déjúcotu waagóóibye. ¹³ Muurá teene wáájácúturómé tene néhdu íjcyátúmeke tsá ímiáámedi díbye díllotúne. Tene néhdu íjcyámekéré dílloobe ímiáámedi. ¹⁴ Muurá tsaate jodíómú íjcyatúmé teene wáájácúturómé íííbúwaríyé tehdújuco ímí ícyahíjcyáne. ¹⁵ Íííbúwaríyé muurá waajácúmé muhdú múu ímí íjcyane. Áhdure waajácúmé ímityúné íjcyane. ¹⁶ Muurá Píívyéébe Jetsocríjtoj tééveri míamúnaa muhdú ícyahíjcyáne ímíbájchoó muhdú ámuhákye o úwáábóne o néhijcyádu.

Píívyéébé taúhbaju jodíómú úraavyéne

¹⁷ Áronáa žíveekí ámuha jodíómú Píívyéébeéjté meíjcyámedi dííbyé taúhbaju íjcyájúcoóneúvuri mémítyákímyeíhijcyáhi? ¹⁸ Aame ímiááané ámuha méwaajácurá kéjijtó meúraávyéiyóné díbye ímilléne. Muurá dííbyé taúhbájutu keená ímiááanee, ímityúnee, íjcyane tsúuca ámuha méwaajácúhi. ¹⁹ Áánéllii ámuha méitsúcunúmeíhijcyá téjijto wáájácúturómé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu néémé túkevjtsojte ámuha meíjcyane. ²⁰ Ámuha méijtsúcunúmeí dííbyé ícyánéjcu wáájácúturómé tsíímédúréi néémé uwáábojte ámuha meíjcyane dííbyé taúhbaju ámuha mewáájácújúcoóneúvuri. ²¹ Muurá ámuha méúwáábohíjcyá tsíjtyeke. Áronáa žíveekí tsá ámuha meícyahíjcyatú ámuha méúwáábohíjcyádu? Muurá ámuha méúwáábohíjcyá menáníváítyuróne. Áronáa žíveekí ámuha ménánihíjcyáhi? ²² Áhdure ámuha méúwáábohíjcyá íhdícyáméhjíma medómácójcatsíityuróne. Áronáa žíveekí ámuha méméénuhíjcyá teéne? Áhdure ámuha ménehíjcyá níjcyotájteke mecááníváítyuróne. Áronáa žíveekí téhdure íívane ámuha díityé duurúvajaáne pañétú tsíeméne méékéévehíjcyáhi? ²³ Muurá ámuha dííbyé taúhbaju mewáájácúneri memítyákímyeíhijcyarómé tsá tene néhdu meíjcyatúne. Ááneri ámuha tsá maávyejúúletú Píívyéébeke. ²⁴ Téénetu muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Ámuha jodíómú meíjcyarómé ímityú meícyahíjcyánetu jodíómú íjcyatúmé néhni íhjúvahíjcyá Píívyéébedítyu.”

²⁵ Muurá dííbyeéjté meíjcyáne uubállé mékíhdyahírótsámeiyómé dííbyé taúhbaju néhdu meíjcyatúhajchíí tsá íínetú meke tene píáábotúne. Aame íhdícyamédúré meíjcyáhi. ²⁶ Muurá jodíómú íjcyatúmé kíhdyahírótsámeityurómé dííbyé taúhbaju néhdu íjcyámeke dílloobe íhñéjtedi

tsíjtyere íjcyárómeke. ²⁷ Áánetu mee jodíómú meíjcyarómé ménéétsáméíí díityédívú ímichi mééma teene taúhbaju íjcyaróné ímí meúraáavyétúnéllííhye. ²⁸ Muurá Píívyéébeéjté meíjcyáné uubállé mekíhdyahírótsámeíjyúcoorómé dííbyé taúhbaju néhdu meíjcyátúhahjíí tsá dííbyeéjté meíjcyatúne. ²⁹ Muurá ihdyu dííbyeke ímí cáhcujtsómé dibye ímillédú íjcyame ímiááné dííbyeéjte. Áámeke ímí íjtsúcunúúbé tsáijyu múúne míamúnaa ímítyú íjtsúcunúrómeke. Tehdu Píívyéébe hállúejpi meke ííténejíivari. Muurá ihdyu ímichi ííteebe meííbúuri muhdú meícyahíjcyáne.

3

¹ ¿Aca meke píaabóné jodíómú meíjcyane? ¿A téhdure meke píaabóné mekíhdyahírótsámeííne? ² Ímiáánéhde meke píaabóné íínee íuwaábojúvú ímichi meke dibye níwááveííñúmedítyú tene bóhówaúcunúnéllííhye. ³ Árónáa íjcyámé tsaate dííbyeke ímí úráávyetúme. ¿A ehdu tsaate múhdurá dííbyeke úráávyénéllíi tsáhájuco dibye ímiáábé íjcyáityúne? ⁴ Tsáhaá, muurá ihdyu ímiáábé dííbye. Áánetu mee míamúnaa állíu múnaa. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: Píívyéébe u íhjuváné tsá állíu íjcyatúne. Áábedítyú tsá múha nééítyuró ímítyuube u íjcyane.

⁵ Muurá ímityúmé meíjcyárómeke Píívyéébe wájyúnetu méwaajácú ímiáábé dibye íjcyane. Árónáa tsaate nehíjcyá ímítyuube dibye íjcyane, ¿íveekívá méimítyú hallútú méhdi ícúbáhrahíjcyaaabe téénetu ímiáábé dibye íjcyane bóhówaúcunúnáaáca? ¿A téénéllíi ímítyuube dííbye? ⁶ Tsáhaá. Muurá ímítyuube íjcyaca tsá dibye muhdú meícyahíjcyáné mééma ímíbájchóítyuróne.

⁷ Áhdurévá állíu múnaa meíjcyánetu ímiáábé dibye íjcyane bóhówaúcunúnáa ¿íveekí meke díllóhíjcyaaabe ímítyúmedi? ⁸ Áánéllíihyéubá ímityúmeréjuco meíjcyáiyóné méimítyú mééma íníjkéva ímiáánevu. Ehdu muurá nehíjcyáme. Áhdurévá ímityúné o úwaabóné nehíjcyámé óhdityu. Árónáa állíuré teene ehdu óhdityu ditye nehíjcyáne. Muurá ihdyu ímiááné tehdu méénuhíjcyámé wágóóóveéhi.

Míamúnaa ímityúné íjcyane

⁹ ¿Aanéhaca muhdú teéne? ¿A mee jodíómú ímiáámé tsijtye jodíómú íjcyátúmé ehnííñevu? Tsáhaá. Muurá méwaajácú pámeere míamúnaa ímityúmé meíjcyane. ¹⁰ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé:

Tsá tsaatéubaré míamúnáadítyú ímiáámé íjcyatúne. ¹¹ Tsá múha ímíletú Píívyéébeke icyáhcujsóne. ¹² Pámeere muurá dííbyedi íícúvetúmé ímityúné pañe íjcyame tsá wáajácúmeítyúne. Áánéllíi tsá tsaatéubaré ímiáámé íjcyatúne. ¹³ Muurá díityé íjtsaméí nehníwu éhne múúne níkyehéjú nehníwu cúvahdu. Aame allíuwu nééme íhjuváné meke tútávajtsó éhne múúne ííñimyé namíjtyá meke tútávajtsódu. ¹⁴ Tsanééré ímityúné imíllémé íhjuváne. ¹⁵ Aame ímí íjtsúcunú míamúnáake múu dsíjívetsóne. ¹⁶ Ehdu idyáríívéjcatsíñeri íllure kímóvétsócatsíhíjcyáme. ¹⁷ Aame tsá wáajácúcutú ímí íjcyáiyóne. ¹⁸ Áhdure tsá ditye íllityú Píívyéébeke.

Ehdu nééne Píívyéébe waajácúháámitu míamúnáadítyu.

¹⁹ Muurá méwaajácúrá muhdú dibye ímillédú meíjcyáiyóné taúhbajúu dibye mééma méénúnetu. Árónáa tene néhdu meíjcyámejíí tsá menééítyuró

ímiáámé meíjcyane. Áánéllii pámeere míamúnaa ímityúmé méijcyá Píívyéébedívu. ²⁰ Muurá dííbyé taúhbaju meúraavyémé ímiáámé meíjcyane meíjtsúcunúmeíyómeke tsá díbye díllotú ímiáámedi tene néhdu meíjcyátúnéllíihye. Íllure téénej téeveri méwaajácú ímityúmé meíjcyane.

Jetsocríjtoke mecáhcújtsóneríyé mepájtyeténe

²¹ Tsá Píívyéébe ímiáámedi meke díllotú ítyaúhbaju meúraávyérómeke. Muurá dííbyé waajácúháámitu íhjú uubálla múnaa meke úúballé íinetú meke ímiáámedi díbye díllone. ²² Muurá ihdyu Jetsocríjtóo mewájyuri dsíjívéné mecáhcújtsómeke díllone ímiáámedi. Áronáa idyé tsá apáámyekéré meéke. Muurá ihdyu pámeere míamúnaa múhdumé dííbyeke ímiááné cáhcújtsómeke díllone ímiáámedi tsaatéké múhdurá íjtsúcunútuúbe. ²³ Muurá pámeere míamúnaa ímityúné meméénume tsá Píívyéébe ímillédú meíjcyatúne. ²⁴ Áronáacáa meke mítyane ídaatsólléne Jetsocríjtoj téeveri ímiáámedi díllone múhdumé dííbyeke mecáhcújtsómeke. ²⁵ Muuráhjáa Críjtodívú pájaabe dííbyé tujpácýó wágóóóvéneri méímítyú ímíbáávyé pámeere dííbyeke mecáhcújtsómé mewágóóóvéíyónetu mepájtyeteki. Téhdurée téeneri ímíbájchoobe méíhdé múnáaúvú dííbyeke úráávyehíjcyámé ímityuháñé éjyuúvú íáábúcu híjcyáne. ²⁶ Ehdu néénetu méwaajácú Píívyéébe íjcyaduré ímiáábé íjcyane. Áánéllii ímiáámedi díllone ímí Jetsóoke cáhcújtsómeke.

²⁷ Aane íñe ¿íveekí mémítyájkímeyíyáhi? ¿Aca meere meímíbáávyémeke Píívyéébe ímiáámedi díllóhi? Tsáhaá. Muurá ihdyu Jetsóoke mecáhcújtsóneturé meke ímiáámedi díllóbe. ²⁸ Tsá teene dííbyé taúhbaju meúraávyérómeke díbye ímiáámedi díllóityuróne.

²⁹ ¿Aanéhaca íñe apáámyéré mee jodíómuke pájtyetétsóííbye? Tsáhaá. Muurá téhdure jodíómú íjcyátúrómeke pájtyetétsóííbye. ³⁰ Muurá tsáápiie Píívyéébeé. Tsá tsijpi íjcyatúne. Aabe dílló ímiáámedi dííbyeke ímiááné cáhcújtsómeke pamévakéré mee jodíómuma jodíómú íjcyátúrómeke. ³¹ Áronáa idyé tsá dííbyé taúhbaju mewáágóotú díbyeé mééma mepájtyetéíñe Jetsóoj téeveri méénune mecáhcújtsóné hallúhcuri. Muurá ihdyu téénej téeveri éhnííñevu ímí meúraavyé teéne.

4

Aavaráadítýú íjcyané uwááboju

¹ Cáhawáá méjtsúcunu muhdúhjáa nétsihdyu méíhdé múnáajpi Aavaráaúvuke ímiáábedi Píívyéébe díllone. ² Tsáháa díbye ímí íjcyanéllii ímiáábedi díbye díllotúne. Tehdúu tene nééca muurá téeneri mítyájkímeyíyoóbe. Áronáacáa ihdyu Píívyéébere píáábónéllii tsá díbye mítyájkímeyítyúne. ³ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Aavaráa Píívyéébeke ímí cáhcújtsónéllii ímiáábedi dííbyeke díllóbe.” Ehdu nééne Píívyéébeé waajácúháámitu. ⁴ Aane muurá tsaatéké díityé wákimyéi áhdó maájcutu tsá pevénéré maájcutú meímíllénema. Muurá ihdyu díityé wákimyéi áhdóré máajcúhi. ⁵ Ahdu muurá Píívyéébe tsá meke ímiáámedi díllotú meere íná ímiááné íjcyane meméénúnéllíihye. Ímiáámedi meke díllone apááñéré méímítyutú meke díbye ímíjpyetétsóné mecáhcújtsómeke. ⁶ Ehdúhjáa muurá díbye méénune Dabíiúvú iwáájácúne néé íñe ímí méénútúrómeke díbye ímiáámedi díllome ímí íjcyane. ⁷⁻⁸ Illúhjáa muurá neébe:

Maímijyu ditye íjcyane Píívyéébe diityédí ìdáátsóvéne ímítyú diityédítyú wáágóomé hallúrí ìná íjcyájúcootúme.

⁹ ¿Aanéhaca íne apáámyéré mee jodíómú ímí méjcyaaáhi? Tsáhaá. Muurá téhdure jodíómú íjcyaturómé ímí íjcyaaáhi. Aavaráaúvúhjáa muurá ímí Píívyéébeke cáhcújtsónéllii dííbyeke ímiáábedi dílloobe. ¹⁰ ¿Aanéhacáa mújyútú ímiáábedi dílloobe dííbyeke? ¿A díbyéé dííbyeéjpi íjcyané uubállé kíhdyahírótsámeíñé boonétu? Tsáhaá. Teenéikyéé díbye méénúmeítyúné íhdéjuco díbye ímiáábedi díllone díbye ímí cáhcújtsónéllíihye. ¹¹ Áané uubálléé bóónétúí kíhdyahírótsámeíbye. Áanéllii díbye ídyéjúcóejpi kíhdyahírótsámeítyurómé ímí Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímiáámedi díbye díllómedítyu. ¹² Téhdure kíhdyahírótsámeímyé ímí Píívyéébeke cáhcújtsómedítyú ídyéjúcóejpi díbye Aavaráaúvú díbyéhjáa ímí cáhcújtsódú ditye cáhcújtsónéllíihye.

Aavaráa Píívyéébeke cáhcújtsóne

¹³ Píívyéébéhjáa muurá dííbyeke néé pámeere dííbyej tsíménémúúháábema diityéké ííñujívú íájcuíñé ímí díbye dííbyeke cáhcújtsónéllíihye. Tsáháa Píívyéébe taúhbaju néhdu íjcyanéllii díbye tééné piáábó újcutúne. ¹⁴ Muurá dííbyé taúhbaju néhdu meíjcyáne j tééveriyé meke díbye piááboca bañúháñé Críjto dsíjívéné mecáhcújtsóiyáhi. ¹⁵ Muurá íllure teene taúhbaju méhdivu neetsó méimítyuvu. Teene íjcyátuca tsá ìná méhdivu néetsóítyuróne.

¹⁶ Áanéllii Aavaráakéhjáa íájcuíñé Píívyéébe nééné piáábó téhdure méújcuú íne múhdumé dííbyeúvúj tsíménémúhaabe meíjcyame Píívyéébeke mecáhcújtsóme. Tsá ínehjí meméénúnetu meújcuútyú teéne. Muurá pámeere múhdumé dííbyeúvú Píívyéébeke ímí cáhcújtsódú cáhcújtsómé újcuú tééné piáábo. Áanéllii díbye Aavaráaúvú ídyéjúcóejpi Píívyéébeke mecáhcújtsómedítyu. ¹⁷ Téénetúhjáa muurá Píívyéébe néé íwaajácúháámítu: “Uke ó meménú mítyame míamúnááj caanídyú u néébe ímichi diityé déjúcóejpi u íjcyaki.” Ehdúhjáa neebe dííbyedítyú panévatúré íhtsútuube íjcyaaabe dsíjívémeke bóhítsóóbeke díbye cáhcújtsóóbe. Áhduréhjáa cáhcújtsóóbe dííbyedítyúu míamúnáake illíyaatétsoíñé díbye nééne tenéi pánéévétúrónáaaca.

¹⁸ Ávyetáhjáa múha cáhcújtsóítyuróné cáhcújtsóóbe Aavaráa Píívyéébeke. Árodújucóhjáa díbye íjcyane pámeere múhdumé Píívyéébeke cáhcújtsómedítyú ídyéjúcóejpi. Téénetúhjáa idyé neebe dííbyeke: “Úhdityu lííyaaténé míamúnáa mítyame íjcyaaáhi.” ¹⁹ Ehdúhjáa díbye nééne cáhcújtsóóbe ‘muhtsi metsíímávácóóíñejíí’ néétuubéré keeméjuco 100 pijcyábá íjcyaróóbeúvu. Téhduréhjáa mewa Tsáára tsúuca itsíímáváyotsíhjí pájtyérónáa cáhcújtsóóbe dítyétsí tsíímávaiñé Píívyéébe nééneé. ²⁰ Ávyetáhjáa ímiááné dííbyema tene pánééveíñé íwáájácúne íhdére tééné hallúvú dííbyeke téhdújtsóóbe dúúrúvaabére. ²¹ Muuráhjáa ímiááné waajácúbe Píívyéébe íhtsútuube íjcyaaabe íñéhdu méénuíñé. ²² Ehdúhjáa ímí díbye cáhcújtsónéllii Píívyéébe dííbyeke ímiáábedi díllóhi.

²³ Áronáacáa tsá apáábyeúvúré ímí cáhcújtsónéllii díbye dííbyeke ímiáábedi díllone cáátúvatúne. ²⁴ Téhdurée caatúvane Máavyéjuubée Jetsóoke bóhítsóóbeke mecáhcújtsómeke idyé díbye ímiáámedi dílloíñé. ²⁵ Muuráhjáa Jetsóo dsíjívé mewájyuri méimítyú íwáágóoki. Áábekée Píívyéébe bóhítsó dííbyej tééveri ímiáámedi meke idíllóki.

5

Píivýéébe ímiáámedi meke díllone

¹ Muurá ímiááné Píivýéébeke mecáhcújtsómeke díllone ímiáámedi. Tsáhájucu múhdurá meke dibye íjtsúcunútú Máavyéjuubée Jetsocríjtó tsúuca méimítyú mééma ímíbájchónéllíhye. ² Muurá teene mecáhcújtsónej téeveri Píivýéébe meke píaabó tsaímíyé dílbyema meíjcyaki. Áanéllii méwaajácú dílbyeéjté meíjcyámeke dibye ávyéjútsoneri meímíjyúúveíñe. ³ Téhdure méimíjyúúvéiyá meícúbáhrámeiyóneri. Muurá ténehji panévare máaabúcu híjcyá ímiááméré meíjcyaki. ⁴ Áanetu méwaajácú ímí Píivýéébeke meúráavyémema íñéhdújuco dibye méenuíñe. ⁵ Áaneri tsá menúcójpívétsámeítyú dibye meke bánúityúnéllíhye. Muurá méwaajácú dibye meke wájyune Íapíichó méibuúúné pañévú dibye pícyóónej téeveri.

⁶ Muuráhjáa méimítyú déjúcotu mewágóóóvéiyónetu tsá meere mepájtyetésámeítyuróne. Áronáacáa Críjto dsíjivé pámeere ímityúmé meíjcyáme wájyuri meke ipájtyetésoki. ⁷ Tsá muurá múha ímílléityuró tsíjtye wájyuri idsíjivéne. ¿Mityá íjcyámé tsaate ímiáábé íjcyáábeke ipájtyetétso dsíjivéiyóme? ⁸ Áronáacáa muurá Píivýéébe Críjtoke wallóo dibye idsíjivé ímityúmé meíjcyárómeke ipájtyetésoki. Áanerii meke úújétsoobe mítyane meke iwájyune. ⁹ Áanéllii meke díllone ímiáámedi dibyée mewájyuri dsíjivénej téeveri. Aame dílbyej téeveriyé mepájtyeté dibye meke ícúbáhráiyónetu. ¹⁰ Muuráhjáa Píivýéébema tsá meíjcyáityuró ímityúmé meíjcyánéllíhye. Áronáacáa Ílli Jetsocríjtó mewájyuri dsíjivéneri méimíbaavyéjucóo dílbyema. Aame méwaajácú mepájtyetéíñe dibye mépañe íjcyánéllíhye. ¹¹ Áaneri méimíjyúú Críjtóo mééma ímíbájchónej téeveri ímí Píivýéébema meíjcyáneri.

Adáa tútavajtsóné Críjto ímíbajchóne

¹² Muuráhjáa tsáápihdítyuré ímityúné íñujívú ípívyeevéne tsówayúcú pámeere míamúnáake. Átsihdyúu íjcyane íñe médsíjivehíjcyá ímityúmé meíjcyánéllíhye. ¹³⁻¹⁴ Muuráhjáa Píivýéébé taúhbajúi íjcyátúnáa tsúuca míamúnáa ímityúmé ícyahíjcyá Adáaúvudítyú Moitséeúvudívújuco íjcyáne míamúnáa. Áromé hallúríhjáa tsá íñá íjcyatú dityée muhdú meíjcyáiyóné Píivýéébe ímílléne wáajácútúnéllíhye. Áronáacáhjáa dsíjivehíjcyámé Adáaúvúu méénudu néené ímityú méénúturóme. Aanée muurá ímichi dílbyedítyú íjcyane pámeere míamúnáake tútavajtsódú ívane téhdure Críjto dsíjivéneri pámeere míamúnáa ímíjpyetéjucóo múhdumé teene cáhcujtsóme.

¹⁵ Muuráhjáa diibye Adáaúvú Píivýéébe dílbyeke bóijcyúné lléébótúné déjúcotu íñe pámeere míamúnáa médsíjivehíjcyáhi. Áanéllíhyéhjáa ihdyu Píivýéébe meke ídaatsólléne Ílli Jetsocríjtoj téeveri meenu mepájtyetéíñe. Aane tsá ínehjí meméénúneri mepájtyetétyuróne. Apáañéré dílbyeke mecáhcújtsóneri mepájtyetéhi. ¹⁶ Aanée dílbyeúvú ímityúné méénúné déjúcotu pámeere ímityúmeréjuco meíjcyame mewágóóóvéiyáhi. Áronáacáa Píivýéébe mééma ímíbajchóhi. Áanéllii apáañéré ímiááné dílbyeke mecáhcújtsómeke díllone ímiáámedi ímityúmé meíjcyárómeke. ¹⁷ Muurá méwaajácú tsáápiiyé ímityúné méénúné déjúcotu pámeere méimítyuuvémé mewágóóóvéiyóne. Téhdure méwaajácú Píivýéébe Jetsocríjtoj téeveri ímiáámedi meke díllone dílbyé avyéjuri meíjcyaiñe múijyú dsíjivéityúmeréjuco. ¹⁸ Tsúucájáa mééma

ímibaavyéné tsaapi ímiáábé íjcyáábej tééveri Adáaúvú ímityúné méénúné déjúcotu pámeere wágóóóvéiyóne.

¹⁹ Muuráhjáa tsáápi lleebótú nįjcaúvú íne ímityúmé meé. Áhdurée idyé tsáápiye ímiáábé íjcyáábej tééveri Píívyéébe dilló ímiáámedi dííbyeke cáhcújtsómeke.

²⁰ Muuráhjáa dibye teene muhdú meįjcyááyóné taúhbaju pícyóónej tééveri éhniíñevu méwaajácú ímiááné ímityúmé meįjcyane. Aane ehdu menээрómeke dibye ídaatsóllénetu méwaajácú mítyane meke dibye wájjyune. ²¹ Aanée ímiááné ímityúmé meįjcyáné déjúcotu pámeere méwágóóóvéiyáhi. Áronáacáa Píívyéébe mítyane meke iwájjyúnéllii ímiáámedi díllome tsúúca méujcú medsįjívėjúcóóityúne bóhí Máavyéjuube Jetsocrįjtoj tééveri.

6

Crįjtokéréjuco meúraavyéne

¹ ¿A ehdu Píívyéébe meke mítyane wájjyúnéllii tsá meįhvetéityú ímityúné meįcyahįjcyánetu dibye meke éhniíñevu iúújětso muhdú meke iwájjyune? Tsáhaá. ² Tsúúca muurá téénetu meįjchįvyé ímiáámeréjuco meįjcyaki. Áhdįcyane tsáhájucó tsiíne meméénúityuró teene ímityúné tééneęjte meįjcyájúcóótúnélliihye. ³ ¿Aca tsá ámuha mewáájácúcutú mépée Jetsocrįjtojteréjuco meįjcyáné uubállé metsóįtsótsámeíne? ⁴ Muurá tééneri méúújětso ímityúnéjcutu dsįjívemédú meįjcyane. Téhdure tééneri ménaavenú Crįjtóo dsįjívéebeke Píívyéébe íhnáhoori bóhįtsoobe tsįhdyuréjuco íjcyadu ícyooca tsįhdyuréjuco meįjcyane.

⁵ Muuráhjáa Crįjto dsįjívédú ívane ímityunéhjį meįhvėjtsóhajchįí idyé dibyée bóhįhdu ívane tsaímįyéjuco meįjcyaiñe Píívyéébema. ⁶⁻⁷ Muurá méwaajácú ímityúnée meįcyahįjcyáné tsúúca Crįjto méhdityu wáágoóné páwachékevu idsįjíveneri. Áánéllii téénetu meįjchįvyémé tsáhájucó tééne pañe meįjcyatú ehne múúne tsaapi tsaaté hóįtsį pañe íjcyadu. ⁸ Aanée méhdityu Crįjto idsįjíveneri wáágoónéllii méwaajácú dibye íjcyadu meįjcyaiñe. ⁹ Muurá méwaajácú ípyée idsįjívénetu bóhįbe mújyú tsiíne dsįjívėjúcóóityúne. ¹⁰ Tsáneerée dsįjívéebe páneere méímityú iwáágoóoki. Aabe ícyooca íjcyá Píívyéébema tsaímįyéjuco. ¹¹ Ahdu dibye íjcyadu meįjcyá dsįjívemédú ímityúné icyánéjcutu. Ááne ímiáámeréjuco meįjcyá dibye ímillédú tsúúca dííbyeęjté ámuha meįjcyame.

¹² Áhdįcyane panévare ímityúné ámuha meméénúiyóneri méúmúúpivyéjúcóhđíne. Óvįjyacóóné ténehjį ámuha meméénuhįjcyáne. Métáhjatsámeįjyúcohdį téénevu. ¹³ Píívyéébedívuréjuco meįhvėjtsaméi ámúhake dibye ityúkévětso tsaímįyé ámuha meįjcyaki. ¹⁴ Tsá téénevu metáhjatsámeíityuró Jetsóoke mecáhcujtsóme. Muuráhjáa méhđi ídáátsóvéne dsįjívéebe téénej tééveri meke ímíbájcho téénevu metáhjatsámeįjyúcoótuki. Aame méįjcyá Píívyéébe piáábó pañe. Tsáhájucó teene íhdééné taúhbájú pañe meįjcyájúcoótúne.

Ímityúnetu meįjchįvyéne

¹⁵ ¿A ehdu tene néénéllii éhniíñevúré meméénúiyá ímityúne? Tsáhaá. Ílluréjuco metsu téénetu meįhvetéki. ¹⁶ Muurá ámuha méwaajácú tsáne avyėjúúbema íjcyame dibye ímillédú íjcyane. Ahdu muurá ímityúné pañe meįjcyame tééne nįjcaúvú íllure méwágóóóvéhi. Áánetu ihdyu Píívyéébe ímillédú meįcyane ímí mééma nįjkéváhi. ¹⁷ Ahdu ícyooca méįjcyá tsúúcajáa

téenetu meijchivyémé dííbyé uwáábójú pañéréjuco. Áané hallúvú ihdyu mítyane ó téhdujtsó dííbyeke. ¹⁸ Aane tsúúcajáa téenetu meijchivyémé ícyooca ímiááneréjuco meúraavyéne. ¹⁹ Áanéllii teene ímíñeúvú méuráávyé íhdée ímityúné íjcyaróné ámuha meúraávyehíjcyádu. Áijyu ihdyu ámuha méijcyáá ímiááané Píívyéébeéjteréjuco. Ehdu íñe ámúhake o nées ímíñeúvú ámuha mewáájácuki.

²⁰ Muuráhjáa ámuha ímityúné pañe meijcyácooca tsá meímíletú ímiájíjtó meúraavyéne. ²¹ Ehdúu éjyu múhdurá núcójpítsó meícyahíjcyané déjúcotu muurá mewágóóóvéiyáhi. ²² Áronáa tsúúca téenetu meijchivyémé Píívyéébeéjté meijcyame ímiááameréjuco meijcyáiyóne. ²³ Muurá ímityúné méénuhíjcyámé ídátsó wágóóóveé téené déjúcotu. Áánetu Píívyéébeke ímí úráávyémeke ájcúiibye múijyú ditye dsíjívéjúcóóítyúne bóhíivú Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri.

7

Táábávajcátsityu íjcyané uwáábo

¹ Ámuúha táñahbémut, ámuha muurá méwaajácú tsaaté túkevéjtsójú pañe meijcyane meijcyané hajchóta. Áánetu medsíjívéné boone tsáhájucó téené pañe meijcyatúne. ² Muurá walle ityájívácooca íjcyá ájyú túkevéjtsójú pañe. Aane díbye dííledívú dsíjívéhajchíí tsáhájucó téené pañe dille íjcyájúcootúne. ³ Áijyu ihdyu tsá muhdú tene néetu dille tsíjpiikyéréjuco tájíváiyóne. Áánetu ájyu dsíjívétúnáa tsíjpiikye dille tájíváhajchíí ávyeta ímityúné méénulle íveekí ájyu ímíubááané íjcyánáa tsíjpiima íjcyáneri.

⁴ Ahdu ámuha táñahbémut tsáhájucó meijcyatú taúhbájú pañe eene walle ájyu dsíjívéné boone dííbyé túkevéjtsójú pañe íjcyájúcoótulle íjcyadu. Muurá méijcyá Críjtóo idsíjívénetu bóhííbé uráávyé múnáaréjuco. Muuráhjáa mééma ímíbájchoobe Píívyéébe ímillédú meijcyaki. ⁵ Íhdéuvúu muurá meímíledú meijcyame ímityúné méméénuhíjcyáhi. Áánetúu teene Píívyéébé taúhbaju meke bóíjcyúrónáa éhniíñevúré méméénuhíjcyá ímityúné téené déjúcotu mewágóóóvéiyóne. ⁶ Áronáa tsáhájucó téené pañe meijcyatúne. Aame ícyooca ímiááané meímílléne tsaímíyé Píívyéébeke méúraávyehíjcyá tsíhdyuréjuco méíjtsaméí mecápáyoovéme. Tsáhájucó taúhbaju néénélliihyéré díbye ímillédú meijcyatúne.

Ímityúné méhdityu íjcyane

⁷ ¿Áanélliihyéhaca teene taúhbaju ímityúne? Tsáhaá. Teene muurá ihdyu meke waajácútsó keená ímityúné íjcyanévu. Muuráhjáa tene íjcyátuca tsá o wáájácúityuró ímityúneri meúmúúpivyéné ímityúné íjcyane. Muurá íllu nééneé: “Tsá múu úmúúpívyetú ímityúneri.” ⁸ Téhdurée tene íjcyátuca tsá o wáájácúityuró kénehjí ímityúné íjcyane. Aane o wáájácújúcóóroobe éhniíñevúré ó imíllehíjcyá ténehjíre o méénune. ⁹ Ópée teene taúhbaju o wáájácútúné hajchótá ó itsúcunúhijcyá ímí o íjcyane. Áronáacáhjáa ihdyu múhdurá ó dáríívéméihijcyáhi. Áané níjcaúvúhjáa o wágóóóvéiyóné tsúúca ó waajácúhi. ¹⁰ Píívyéébé teene ítyaúhbaju mééma meenu tsaímíyé dííbyema meijcyároki. Áronáacáhjáa tehdu o íjcyátúné déjúcotu ó wágóóóvéiyáhi. ¹¹ Ópée ó íjtsúcunú ímí tehjújuco o ícyahíjcyáne. Áronáacáa téénej tééveri ó waajácú ímityúné o ícyahíjcyané déjúcotu íllure o wágóóóvéiyóne.

¹² Áronáa tsá ímityúné teene taúhbaju íjcyatúne. Muurá ímí tehjújuco teene ímiáájú íjcyane. ¹³ Aane ¿íveekí o wágóóóvéiyonévú oke tene wáájácútsónáa ó nehíjcyá ímiáájú tene íjcyane? ¿Mityá ímityuube o íjcyanévú tene oke wáájácútsótuca tsá o wágóóóvéityuróne? Áanerá ihdyu ó wágóóóvéiyá tahllííñé táimítyú déjúcotu. Muurá teene taúhbaju ímiáájú íjcyaróné méhdivu bóhówajtsó méimítyu.

¹⁴ Aane méwaajácú teene Píívyéébedityúré tsááneé. Áronáa óhdityúré íjcyane ímityúné pañe ó ícyahíjcyáhi. ¹⁵ Aabe tsá o wáájácúmeítyú muhdú o íjcyane. Ímiáánéré o méénune o ímíllérónáa ímityúnéré o méénuhíjcyá o méénúityuróne. ¹⁶ Aane ímityúné o méénuhíjcyánetu ó waajácú ímiááné Píívyéébé taúhbaju néhdu o íjcyaca ímí o íjcyáiyóne. ¹⁷ Áronáa teene ímityúné tápañe íjcyanéré oke íbúwájtsóneri ó méénuhíjcyá teene. ¹⁸ Aane ó waajácú ímiááné ímityuube o íjcyane. Ó ímíllehíjcyará ímiáánéré o méénune. Áronáa tsá o méénuhíjcyatúne. ¹⁹ Áane ímityúné o méénúityurónéré íveekíhjáubá ó méénuhíjcyáhi. ²⁰ Áronáa ihdyu téenere tápañe íjcyane oke íbúwájtsóneri teene ó méénuhíjcyáhi.

²¹ Íllu muurá ó ícyahíjcyáhi: Ímiáánéré o méénúiyócooca ímityúnéré óhdivu dsínévahíjcyáhi. ²² Ó ímíllehíjcyará Píívyéébé taúhbaju néhdu o íjcyane. ²³ Áronáa ímityúné íjtsaméi tápañe íjcyane oke tútávátsohíjcyáhi.

²⁴ ¡Aabe máidáátsoju ehdííváiibe o íjcyanej! ¿Aanéhaca íñe múha oke pájtyetétsoó ehdu o ícyahíjcyáné níjcaúvú o wágóóóvéiyónetu? ²⁵ Muurá íjcyaaabe Píívyéébe apáábyéré tsúuca téenetu Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri oke pájtyetétsoóbe. Áanéllii mítyane ó téhdútsohíjcyá dííbyeke. Aabe ihdyu óvíi ícyooca ó íjcyá díbye ímillédu. Áronáa táimítyú tápañe íjcyane oke pátsárícyohíjcyáhi.

8

Píívyéébé Apííchó meke túkévéjtsóne

¹ Muurá Críjtoéjité ímillédú íjcyájúcootúme Píívyéébé Apííchó túkévéjtsó pañéréjuco íjcyámé hallúrí tsá íná íjcyatúne. ² Aane muurá Jetsocríjtoéjpi o íjcyáne j téeveri Píívyéébé Apííchó tsúuca tápañe íjcyánéllii tsáhájucó ímityúné pañe o íjcyatúne. Aabe tsáhájucó o wágóóóvéityúne. ³ Muuráhjáa ítyaúhbaju meuráávyerómé mepájtyetéityurónéllii Íllíkye wálloobe mehdu néébe dsíjívénej téeveri méhdityu méimítyú iwáágóoki. ⁴ Ehdúu mééma méénuube muhdú teene taúhbaju néhdu meíjcyaki. Aame tsáhájucó meímillédú meíjcyatú Píívyéébé Apííchoréjuco meke túkévéjtsóné pañe meíjcyánélliihye.

⁵ Muurá ímillédúré íjcyame téeneríyé tsúúrameíhíjcyáhi. Áánetu ihdyu Píívyéébé Apííchó túkévéjtsóné pañe íjcyame tsúúrameí díbye ímillédú íjcyáiyóneri. ⁶⁻⁷ Muurá meímillédú meícyahíjcyáneríyé metsúúrameímyé ílluréjuco metútavaavéne. Ááneríyé muurá tsúúrameímyé tsá ímíllétú Píívyéébema ímí íjcyáiyóne. Aame tsá ávyejúúllétú dííbyé taúhbaju. Áánetu díbye ímillédú meíjcyáiyóneri metsúúrameímyé tsáimíyé dííbyema meíjcyáhi. ⁸ Muurá ímillédúré ícyahíjcyámé téeneríyé itsúúrameíñéllii tsá Píívyéébe ímillédú íjcyatúne.

⁹ Aane óvíi ímiááné Píívyéébé Apííchó túkévéjtsó pañe ámuha meíjcyáhajchíi tsáhájucó íhdée ámuha meícyahíjcyádú meíjcyatúne. Muurá Íapííchovu Críjto meke ájcune ípañe íjcyatúme tsá dííbyeéjité íjcyatúne. ¹⁰ Muurá médsíjíveé méimítyú déjúcotu Críjtoéjité meíjcyaróme. Áronáa tsá muhdú meíjcyáityú

tsúuca Píívyéébe meke ímiáámedi díllónéllíhye. ¹¹ Aane ímiááné mépañe Ípííchó íjcyáhajchíí muurá téhdure meke bóhíitsóiihbye Jetsóokée ibóhíitsódu.

¹² Ahdícyane tsáhájucó meímillédú meíjcyáityúne, ámuúha táñahbémuji.

¹³ Muurá tehdu meícyahíjcyáné meíhvéjtsótúhájchíí méwágóóóveéhi. Áanetu Píívyéébe Apííchó píáábori teene metáhjáhajchíí mépájtyéteéhi.

¹⁴ Muurá íñe múhdumé téené túkevéjtsó pañe meíjcyame ímiááné dííbyej tsíímé meíjcyáhi. ¹⁵ Aane teene mépañe íjcyame dííbyeke mecaánivámé ménehíjcyáhi: “Llihíyo múúháj Caánij.” Áanéllíi tsá dííbyedi menúhnévéityuróne.

¹⁶ Ehdú Píívyéébe Apííchó mépañe íjcyáneri méwaaajácú ímiááné dííbyej tsíímé meíjcyane. ¹⁷ Aane tsúuca dííbyej tsíímé meíjcyame Críjtóo ícúbáhrámeídyú meícúbáhrámeímyé dííbyema máávyéjúúteé Cáání dííbyeke néené avyéjuri.

¹⁸ Muurá ímiááné meícúbáhrámeíhijcyámé íñe imíjyaúrójucó meíjcyáíñe Píívyéébe avyéjuri. ¹⁹ Páneere muurá díbyée ípívyejtsóné téhmehíjcyá mújyú díbye ihñéjteke ávyéjújtsóíñe. ²⁰ Muuráhjáa páneere díbye ípívyejtsóné tútávaavé díbye ímillédúre.

²¹ Áronáa ihdyu ímíbaávyéíñe ítsíime meíjcyámeke díbye tsíhdyuréjucó ímíjpyetétsóijyu. ²² Muurá páneere díbyée ípívyejtsóné tsá ímí néétune. Aane téhmehíjcyá mújyú ímíbaávyéíñe éhne múúne walle ítsíimáváné boone ímíbaávyéíñe téhmehíjcyádu.

²³ Áronáa tsá apááñéré teene ícúbáhrámeítyúne. Téhdure mee tsúuca Píívyéébeéjte meíjcyámé pañe Ípííchó íjcyarómé meícúbáhrámeíhijcyáhi. Aame téhdure météhmehíjcyá ítsíímedíi meke idíllómeke díbye tsíhdyuréjucó ímíbjchoíñe.

²⁴ Ehdú méúmiwa néene mecahcújtsóhajchíí mééma pánééveíñe téhdújucó. Muurá tsane meítsohíjcyáné tsúuca maájtyúmícooca íllurójucó meíhveténé meíjtsohíjcyánetu. ²⁵ Áanetu meítsohíjcyáné maájtyúmítúné hajchótá tsá meíhvetétú meíjtsónetu.

²⁶ Muurá meíhnháhoótúnéllíi Píívyéébe Apííchó meke píáábohíjcyá panévare maáábúcuki. Muurá meere píáábó dííbyeke muhdú metáúmeítyúrónéllíi téenere wáajácúratúné mépañétú ihjyúvahíjcyáhi. ²⁷ Aane Píívyéébe páme íjtsaméiyé wájácú néébe waaajácú íñá dííbye Apííchó mépañe íjcyane taúmeíñe. Muurá táúmeíhijcyáné ihñéjte meíjcyámé hallúvú díbye ímillédú meíjcyaki.

²⁸ Muurá méwaaajácú panévare meke pájtyénej téeveri Píívyéébe meke píaabóné ímiááné dííbyeke mewájyúmeke tsúucajátújucóo ípítyájcámeídyú meke íújcúmeke. ²⁹ Muuráhjáa tsúucajátújucó díbye meke wáajácúné ihñéjte meíjcyame Íllídyu menééímyeke. Aame cahcújtsó múnaa meíjcyámedítyú díbye Íllí ímichi ídyéjúcoejpi. ³⁰ Ehdúu tsúucajátújucó meke iwáajácúmeke díbye ímiáámedi díllone dííbyé avyéjúeje meíjcyaki.

³¹ Áanéllíi Píívyéébe mééma íjcyá meke ípíááboki. Aanéjji ¿múha muhdú meke méénúiyáhi? ³² Muuráhjáa Íllíkye wájyútuubéré íhvejtsó mewájyuri díbye ídsíjíveki. Aabéjji muhdú tsá meke panévaturé píáábóityúne. ³³ ¿Mityá íjcyámé tsaate díbyée meke újcume mewágóóóvéiyóné néémeé? Muuráhjáa tsúuca díbye ímiáámedi meke díllómé hallúrí tsáhájucó íñá íjcyatúne. ³⁴ Aanéjji ¿múha nééjuri méwágóóóvéiyáhi? Muuráhjáa Críjto mewájyuri ídsíjívéne bóhíibe ícyooca íavyéjuri Píívyéébe únúri íjcyaaabe máhallúvú táúmeíhijcyá píáábo. ³⁵ Áanéllíi díbye meke wájyúmeke tsá íñá dííbyedítyú dówajcáróityuróne. Muurá meícúbáhrámeíyonéhji, mávaríjchoháñe, ájyabááne,

Ihñéjteke Píívyéébe píaabóne

²⁸ Muurá méwaaajácú panévare meke pájtyénej téeveri Píívyéébe meke píaabóné ímiááné dííbyeke mewájyúmeke tsúucajátújucóo ípítyájcámeídyú meke íújcúmeke. ²⁹ Muuráhjáa tsúucajátújucó díbye meke wáajácúné ihñéjte meíjcyame Íllídyu menééímyeke. Aame cahcújtsó múnaa meíjcyámedítyú díbye Íllí ímichi ídyéjúcoejpi. ³⁰ Ehdúu tsúucajátújucó meke iwáajácúmeke díbye ímiáámedi díllone dííbyé avyéjúeje meíjcyaki.

³¹ Áanéllíi Píívyéébe mééma íjcyá meke ípíááboki. Aanéjji ¿múha muhdú meke méénúiyáhi? ³² Muuráhjáa Íllíkye wájyútuubéré íhvejtsó mewájyuri díbye ídsíjíveki. Aabéjji muhdú tsá meke panévaturé píáábóityúne. ³³ ¿Mityá íjcyámé tsaate díbyée meke újcume mewágóóóvéiyóné néémeé? Muuráhjáa tsúuca díbye ímiáámedi meke díllómé hallúrí tsáhájucó íñá íjcyatúne. ³⁴ Aanéjji ¿múha nééjuri méwágóóóvéiyáhi? Muuráhjáa Críjto mewájyuri ídsíjívéne bóhíibe ícyooca íavyéjuri Píívyéébe únúri íjcyaaabe máhallúvú táúmeíhijcyá píáábo. ³⁵ Áanéllíi díbye meke wájyúmeke tsá íñá dííbyedítyú dówajcáróityuróne. Muurá meícúbáhrámeíyonéhji, mávaríjchoháñe, ájyabááne,

³¹ Áanéllíi Píívyéébe mééma íjcyá meke ípíááboki. Aanéjji ¿múha muhdú meke méénúiyáhi? ³² Muuráhjáa Íllíkye wájyútuubéré íhvejtsó mewájyuri díbye ídsíjíveki. Aabéjji muhdú tsá meke panévaturé píáábóityúne. ³³ ¿Mityá íjcyámé tsaate díbyée meke újcume mewágóóóvéiyóné néémeé? Muuráhjáa tsúuca díbye ímiáámedi meke díllómé hallúrí tsáhájucó íñá íjcyatúne. ³⁴ Aanéjji ¿múha nééjuri méwágóóóvéiyáhi? Muuráhjáa Críjto mewájyuri ídsíjívéne bóhíibe ícyooca íavyéjuri Píívyéébe únúri íjcyaaabe máhallúvú táúmeíhijcyá píáábo. ³⁵ Áanéllíi díbye meke wájyúmeke tsá íñá dííbyedítyú dówajcáróityuróne. Muurá meícúbáhrámeíyonéhji, mávaríjchoháñe, ájyabááne,

³¹ Áanéllíi Píívyéébe mééma íjcyá meke ípíááboki. Aanéjji ¿múha muhdú meke méénúiyáhi? ³² Muuráhjáa Íllíkye wájyútuubéré íhvejtsó mewájyuri díbye ídsíjíveki. Aabéjji muhdú tsá meke panévaturé píáábóityúne. ³³ ¿Mityá íjcyámé tsaate díbyée meke újcume mewágóóóvéiyóné néémeé? Muuráhjáa tsúuca díbye ímiáámedi meke díllómé hallúrí tsáhájucó íñá íjcyatúne. ³⁴ Aanéjji ¿múha nééjuri méwágóóóvéiyáhi? Muuráhjáa Críjto mewájyuri ídsíjívéne bóhíibe ícyooca íavyéjuri Píívyéébe únúri íjcyaaabe máhallúvú táúmeíhijcyá píáábo. ³⁵ Áanéllíi díbye meke wájyúmeke tsá íñá dííbyedítyú dówajcáróityuróne. Muurá meícúbáhrámeíyonéhji, mávaríjchoháñe, ájyabááne,

³¹ Áanéllíi Píívyéébe mééma íjcyá meke ípíááboki. Aanéjji ¿múha muhdú meke méénúiyáhi? ³² Muuráhjáa Íllíkye wájyútuubéré íhvejtsó mewájyuri díbye ídsíjíveki. Aabéjji muhdú tsá meke panévaturé píáábóityúne. ³³ ¿Mityá íjcyámé tsaate díbyée meke újcume mewágóóóvéiyóné néémeé? Muuráhjáa tsúuca díbye ímiáámedi meke díllómé hallúrí tsáhájucó íñá íjcyatúne. ³⁴ Aanéjji ¿múha nééjuri méwágóóóvéiyáhi? Muuráhjáa Críjto mewájyuri ídsíjívéne bóhíibe ícyooca íavyéjuri Píívyéébe únúri íjcyaaabe máhallúvú táúmeíhijcyá píáábo. ³⁵ Áanéllíi díbye meke wájyúmeke tsá íñá dííbyedítyú dówajcáróityuróne. Muurá meícúbáhrámeíyonéhji, mávaríjchoháñe, ájyabááne,

³¹ Áanéllíi Píívyéébe mééma íjcyá meke ípíááboki. Aanéjji ¿múha muhdú meke méénúiyáhi? ³² Muuráhjáa Íllíkye wájyútuubéré íhvejtsó mewájyuri díbye ídsíjíveki. Aabéjji muhdú tsá meke panévaturé píáábóityúne. ³³ ¿Mityá íjcyámé tsaate díbyée meke újcume mewágóóóvéiyóné néémeé? Muuráhjáa tsúuca díbye ímiáámedi meke díllómé hallúrí tsáhájucó íñá íjcyatúne. ³⁴ Aanéjji ¿múha nééjuri méwágóóóvéiyáhi? Muuráhjáa Críjto mewájyuri ídsíjívéne bóhíibe ícyooca íavyéjuri Píívyéébe únúri íjcyaaabe máhallúvú táúmeíhijcyá píáábo. ³⁵ Áanéllíi díbye meke wájyúmeke tsá íñá dííbyedítyú dówajcáróityuróne. Muurá meícúbáhrámeíyonéhji, mávaríjchoháñe, ájyabááne,

³¹ Áanéllíi Píívyéébe mééma íjcyá meke ípíááboki. Aanéjji ¿múha muhdú meke méénúiyáhi? ³² Muuráhjáa Íllíkye wájyútuubéré íhvejtsó mewájyuri díbye ídsíjíveki. Aabéjji muhdú tsá meke panévaturé píáábóityúne. ³³ ¿Mityá íjcyámé tsaate díbyée meke újcume mewágóóóvéiyóné néémeé? Muuráhjáa tsúuca díbye ímiáámedi meke díllómé hallúrí tsáhájucó íñá íjcyatúne. ³⁴ Aanéjji ¿múha nééjuri méwágóóóvéiyáhi? Muuráhjáa Críjto mewájyuri ídsíjívéne bóhíibe ícyooca íavyéjuri Píívyéébe únúri íjcyaaabe máhallúvú táúmeíhijcyá píáábo. ³⁵ Áanéllíi díbye meke wájyúmeke tsá íñá dííbyedítyú dówajcáróityuróne. Muurá meícúbáhrámeíyonéhji, mávaríjchoháñe, ájyabááne,

³¹ Áanéllíi Píívyéébe mééma íjcyá meke ípíááboki. Aanéjji ¿múha muhdú meke méénúiyáhi? ³² Muuráhjáa Íllíkye wájyútuubéré íhvejtsó mewájyuri díbye ídsíjíveki. Aabéjji muhdú tsá meke panévaturé píáábóityúne. ³³ ¿Mityá íjcyámé tsaate díbyée meke újcume mewágóóóvéiyóné néémeé? Muuráhjáa tsúuca díbye ímiáámedi meke díllómé hallúrí tsáhájucó íñá íjcyatúne. ³⁴ Aanéjji ¿múha nééjuri méwágóóóvéiyáhi? Muuráhjáa Críjto mewájyuri ídsíjívéne bóhíibe ícyooca íavyéjuri Píívyéébe únúri íjcyaaabe máhallúvú táúmeíhijcyá píáábo. ³⁵ Áanéllíi díbye meke wájyúmeke tsá íñá dííbyedítyú dówajcáróityuróne. Muurá meícúbáhrámeíyonéhji, mávaríjchoháñe, ájyabááne,

mewájamúúvátunéhji, ápíchó nééronéhji, téhdure dsijívé íjcyaróné tsá meke dówajcáróityuró dííbyedítyu. ³⁶ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé:

Dihñéjté muha meíjcyané hallútú múúhakye dsijívétsohíjcyáiyómé éhne múúne obééjámuke ditye dsijívétsódu.

³⁷ Ehdu ápíchó nééronéhji métáhjahíjcyá Jetsocríjto meke wájuúubej téeveri. ³⁸⁻³⁹ Aane muurá ó waajácú Píívyéébe meke wájuúmeke ñná dííbyedítyú meke dówajcáróityuróne. Muurá dsijívé íjcyaróne, bóñime íñújí hallúrí meíjcyaróne, níjkyéji múnaa íjcyaróme, naavémú íjcyaróme, íñújiri íhtsútujte ávyéjunte íjcyaróme, icyooca téené pañe meíjcyarónéhji, bóónétu meke pájtyéíñéhji, téhdure caame íévéhóowari íjcyánéhjima íñújiri íjcyarónéhji tsá meke dííbyedítyú dówajcáróityuró Máavyéjuubée Jetsocríjtoj téeveri dibye meke iwájjune úújétsómeke.

9

Píívyéébe ijraéémuke ihñéjtedívú mémenúne

¹ Aane Críjtoéjpi o íjcyanéllii ámuha cáhcújtsótúmeke o néé ímiáané mítyane ámúhadi o idáátsovéné ímityúné ámúhá hallúrí íjcyáneri. ² Tápañe Píívyéébe Apííchó íjcyane waajácú teene múhduúvúrá o íjtsúcunúne idátsó o íjcyane. ³ Muurá ámuha tamúnaa ámúhá imítyú déjúcotu mewágóóóvéiyónéllii ámúhakye o wájuúne oore Críjtodítyú ó wágóóóvéiyá ehdu o méénúneri ámuha mepájtyetéca. ⁴ Muurá Píívyéébe meke tsúuca ítsíímedi díllorómé tsá dííbyeke melléébohíjcyatú Ijraééj tsíménémúhaabe meíjcyaróme. Áronáa ihdyu méwáábyutáro dííbyé avyéju. Áanélliihyéhjáa muurá méénuube muhdú meíjcyáiñe pityájcójuma taúhbaju. Áhduréhjáa neebe dííbyeke medúúrúvahíjcyámeke tsaímíyé meke ipícyooíñe. ⁵ Muuráhjáa méíhdé múnáaúvúj tsíménémúhaabe Críjto míamúnáajpi tsíjju icyánéjcutu. Aabe páné avyéjuube ijcyá Píívyéébe múijyú níjkéváityúné dúúrúváméíhíjcyaaabe.

⁶ Áronáa Píívyéébe mééma imyéénuíñe néene tsá tsaate méhdityu cáhcújtsotú diityéjúcooro Ijraééj tsíménémúhaabe meíjcyarómedítyu. ¿Íhya mityá pamévaré dííbyeéjté meíjcyátúnéllii tsá ditye cáhcútsohíjcyatúne? Muurá itsúcunúhijcyámé ípyée íñéhdu dibye méénutúné tsúuca dibye méénújúcooróne. ⁷ Muuráhjáa tsá pámeekéré Aavaráaúvúj tsíménémúháábeke dibye wábyújtsotú diityéj téeveri míamúnáa pájtyétiñe imyéénuíñe. Íllúhjáa muurá neebe dííbyeke: “Daachi Itsaadítyú líyaatémé íjcyá páñétúejte díjtsíménémúhaabe.” ⁸ Ehdu néénetu méwaajácú ímiáané dííbye Aavaráaúvúj tsíménémúhaabe íjcyarómé pámeere Píívyéébeéjté íjcyatúne. Muurá ihdyu ípyée íñéhdu dibye dííbyeke ájcuube Itsáaúvudítyú líyaatémé páñétúejte dííbyéj tsíménémúhaabe. ⁹ Íllúhjáa muurá neebe dííbyeke: “Ámúhtsikye o néene éévé úújetéijyu dítyáába tsímávaá wájpíikye.”

¹⁰ Ehdúhjáa muurá Píívyéébe diityétsikye néhdújuco tene páneevéné diityétsima. Aanéhjáa diityétsi hajchi méíhdé múnáajpi Itsaadívú mewa Rebécá tsímavá míityétsikye tsaíjyure. ¹¹⁻¹² Aanéhjáa dílléi diityétsikye tsímávátúné íhdéjuco Píívyéébe néene díílleke: “Ámíáábé ehniíñevu bónebe avyéjuúhi.” Ehdúhjáa neebe diityétsikye muhdú dityétsi íjcyáiñe diityétsimái tene pánéévétúrónáa íhjáa ipítyájcámeídyújuco. ¹³ Téénetúréhjáa muurá idyé íllu neebe tsííñe íwaajácúháámitu: “Jacóóboke ó wájuú Etsaóoke o wájuúné ehniíñevu.”

14 ¿Áánélliihyéhaca ímityuube diibye Píivýéébeé? Tsáhaá, tsá ímityuube dibye íjcyatúne. 15 Íllúhjáa muurá téhdure neebe Moitséeúvuke: “O ímíllémedi o ídáátsóvémeke ó píááboóhi.” 16 Tsá muurá méhdityu tene íjcyatú Píivýéébe méhdi ídáátsovéne. Muurá ihdyu iiye ityújkevééllémedijyuco dibye ídáátsovéne. 17 Muuráhjáa Ejíhtó avyéjuube Paraóóúvuke idyé neebe: “Oorée uke ávyéjúúbedívú ó picyóó uke pájtyénéhjitu pámeere ííñújiri íjcyané míamúnaa iwáájácu ímiááné íhtsútuube o íjcyane.” Ehdúhjáa Paraóóúvuke neebe Píivýéébeé. 18 Aabe ímiááné ityújkevééllémedi ídáátsóvéne píaabóhi. Áánetu tsaate illéébone ímíllétúmeke pícyoobe ditye ímillédú íjcyaki.

19 Áronáacáubá tsaate nééiyáhi: “Dííbyere meke pícyohdújuco meíjcyámeke ¿íveekí nehíjcyaaabe ímityúmé meíjcyane?” Áronáa tsá mee míamúnaa Píivýéébe iwáájácudú méénune múhdurá meíjtsúcunúityuróne. 20 ¿Aca muutá mee dííbyema metáhjácatsíki? ¿Aca núpájkííhlló nééiyá téihllóo níjcyómeke íveekí múhdurá ditye níjcyone? 21 Muurá núpájkityu nícyohíjcyámé píivýeté páhduváré ímillédú íñíjcyone. Píivýetéme ímiááné wáábyuta íñíjcyone. Áhdure píivýetéme átérééne wáábyuta íñíjcyone.

22 Muurá Píivýéébe ímillédúré aabúcu híjcyá dibye wáágóoímýé múhdurá ícyahíjcyanéhji. Ehdú aabúcu híjcyaaabe diityéj tééveri iúújétsó íhtsútuú, ícyaaýóbaa, íjcyane. 23 Áánetu tsúúca dibye méhdi ídáátsovémé meíjcyá dííbyé avyéjúeje tsúúcajátújuco meke dibye újcume. Ehdú méénuube mejtééveri íavyéjú íhtsútú iúújétsoki. 24 Muuráhjáa ihdyu dííbyere meke ujcú íavyéjúeje meíjcyáímyeke jodíómudítýuu, jodíómú íjcyátúmedítýuu, íjcyane. 25 Íllúhjáa muurá dibye nééne Otséa caatúnúhi:

Tahñéjté íjcyatúné míamúnaa ídátsó íícúvératúmé ícyahíjcyámeke ó újcuú tahñéjteréjuco ditye íjcyaki.

26 Téhdure tsiíne nééneé:

Tahñéjté íjcyátúrómeke áátsíímedítýéjuco o díllóíñé ímiáábé Píivýéébe o íjcyaaabe. 27-28 Áánetúhjáa Itsaía néé mee íjraéémudítýu: “Píivýéébe íícúiyéjuco muhdú míamúnaa ííñújiri ícyahíjcyané ímíbájchócooca íjraééj tsíiménémúhaabe ávyétá mityámé íjcyárómedítýú uhjéméré pájtyéteéhi.” 29 Áhduréhjáa tsiíne neebe:

Páne íhdéene íjcyané avyéjuube íjcyaaabe Píivýéébe méhdi ídáátsóvétuca tsúúca meke waagóóiyá tsaaté coéváratu éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnáake imyéénudu.

Jodíómú tsá cáhcújtsotú Jetsóoj tééveri mepájtyeténe

30 Aane ¿aca muhdú íñe teéne? Muurá jodíómú íjcyátúrómeke tsúúca Píivýéébe dílló ímiáámedi éjyúu ténéhji éllevu íjcyatúmé bótíí dííbyeke cáhcújtsórómeke. 31 Áánetu mee íjraéémú métsúúrameíhíjcyará dííbyé taúhbaju meúraavyémeke dibye meke ímiáámedi díllóiyóneri. Áronáa tsá meke dibye díllotú ímiáámedi. 32 Aane ¿íveekí tsá meke dibye díllotú ímiáámedi? Muurá meíjtsúcunúhijcyá teene taúhbaju meúraavyénetu dibye meke ímiáámedi díllóiyóne. Áronáa tsá tene néhdu meíjcyatúne. Áhdure Jetsóope mééma méénune mecáhcújtsótúnéllíi tsá dibye meke díllotú ímiáámedi. Íllure mébánúmeíhijcyá éhne múúne nééwáyutu mecábóhcámeíúdú néébeke mecáhcújtsótúnéllíiye. 33 Íllu muurá Píivýéébe néé íwaajácúháámitu:

Tsióo múnáá pañévú ó pícyoó tsáápiikye éhne múúne nééwáyutu mecábóhcámeímyé maáákityéúdu néébeke. Áábeke cáhcujtsómé tsá íínerí báñúmeítyúne. Ehdúhjáa Píívyéébe nééhií.

10

¹ Ámuúha táñahbémut, ó imíllé memúnaa jodíómú pájtyetene. Áánéllí ávyetá ihnáhó piáábó diityé hallúvú ó táúmeíhijcyá Píívyéébeke. ² Ímiááné imílléromé dííbyeke iúraavyéne. Áronáa tsá ímí ditye úráávyetúne. ³ Tsá ditye cáhcújtsotú Críjtóo mewájuryi dsíjívéné mecáhcújtsómeke ímiáámedi díbye díllone. Imílléromé iye ímí íjcyáiyóné diityéké ímiáámedi díbye idíllóki. ⁴ Áronáa tsá dííbyé taúhbaju meúraávyémeke díbye ímiáámedi díllotúne. Muuráhjáa ihdyu Críjto mewájuryi dsíjívéné mecáhcújtsómeke díllóobe ímiáámedi.

⁵ Áronáacáhjáa ihdyu Moitséeúvú néé ímiááné Píívyéébé taúhbaju néhdu íjcyámeke díbye ímiáámedi díllóiyóné ditye ipájtyeteki. Áronáa tsá múha ávyeta tene néhdu íjcyáítyuróne. ⁶ Áánéllíhyé Críjtoj tééveri mepájtyetéíñe díbye méénune mecáhcújtsómeke ihdyu díllóobe ímiáámedi. Aane tsá múu íjtsámeítyú Críjtoke níjkyéjé pañe íñéhcotéiyóné díbye meke ipiááboki. ⁷ Áhdure tsá múu íjtsámeítyú níjkyéné pañe dííbyeke íñéhcotéiyóné díbye meke ipiáábo tehdu téhulle íjcyácóobekéjívári. Muurá tsúúca mééma dííbye. ⁸ Íllu muurá téénetu nééneé: “Tsúúca ámuháma íjcyájúcooróné pajtyeté teene ámuha mecáhcújtsóne tsíjtyeke meúúbálléiyóne.” Aane muurá muha mecáhcujtsómé íñe méúwáábohíjcyáhi. ⁹ Muuráhjáa Jetsocríjtó dsíjívéébeke Píívyéébe bóhítsóné méííbúuri mecáhcujtsómé dííbyeke maávyejúúlléne teene tsíjtyeke meúúbálléhajchíí mepájtyeteéhi. ¹⁰ Muurá ímiááné méííbúuri mecáhcujtsóné tsíjtyeke meúúbálléhajchíí ímiáámedi meke díbye díllome mepájtyeteéhi.

¹¹ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Dííbyeke cáhcujtsómé tsá íínerí báñúmeítyúne.” ¹² Áhdícyane pámeere tsííñe míamúnáama mee jodíómú Jetsocríjtoke mecáhcujtsómé mepájtyeteéhi. Muurá tsáápiie páme avyējuubéré íjcyaaabe piáábohíjcyá pámeekéré dííbyedi tsúúrámeímyeke. ¹³ Íllu muurá nééneé: “Dííbyedi tsúúrámeímyé pájtyeteéhi.” ¹⁴ Áronáa ¿aca múhdutú dííbyedi tsúúrámeíyómé dííbyeke cáhcújtsómejívári? Áhdure ¿múhdutú cáhcújtsóiyómé dííbyeke wáájácúmejívári? ¿Kíatú waajácúiyómé teene dííbyedítú íjcyáné uwááboju múha diityéké úúbállémejívári? ¹⁵ Áhdure ¿múhdutú tsaate diityéké úúbálléiyá múha diityéké téénevu pícyóomejívári? Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Maímijyu diitye ímiáájú úúbálléhíjcyámej.”

¹⁶ Ehdú Píívyéébé waajácúháámitu tene nééronáa muurá tsá pamévare téeneri íícúvehíjcyatúne. Muuráhjáa Itsaiaúvú nééhií: “Píívyéébeéj, ¿a íjcyámé tsaate méúwáábori íícúvehíjcyámej?” ¹⁷ Aane muurá Jetsocríjtodítú íjcyáné uwááboju melléébone ímíñeúvú mewáájácúcooca tsúúca mecáhcujtsóhi.

¹⁸ ¿A téené uwááboju tsáhái múijyú mee íjraéémú melléébotúne? Áánerá tsúúca melléébohíjcyaráhi. Muurá tsiíñe Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Tsúúca pahúllevávú ííñújiri tsújaavéné Críjtodítú íjcyáné uwááboju.

¹⁹ Ehdú Píívyéébé waajácúháámitu nééronéubá ¿mityá tsá mewáájácúcutúne? Muuráhjáa dííbyere Píívyéébe néé íllu Moitséeúvuj tééveri:

Tsíiñé míamúnaakeréjuco o pájtyetésóneri ámuha menómíutááváne diityédívú mécaýobááváteé átéréejte ditye íjcyane ámuha meítsúcunúhíjcyárómedívu.

²⁰ Áhduréhjáa idyé tsiíñe dííbyeúvuj tééveri neébe:

Oke wáájácútúné míamúnaa táibúwá íjcyaturómé tsúúca tahñéjté íjcyáhi.

²¹ Áhduréhjáa mee íjraéémudítyú Isaiaúvuj tééveri neébe: “Ó nehíjcyará aatye lléébópítyúné míamúnaake ditye ookéréjuco iúráávyeki.”

11

Tsaate íjraéémú pájtyeténe

¹ ¿Aanéhaca ehdu menéénellii meke íhvéjtsóobe Píívyéébeé? Tsáhaá. Muuráhjáa oo ámúha múnáajpi Aavaráaúvuj tsiiménémúhaabe ímichi Bejamíí dohjíba múnáajpi o íjcyáábeke újcuúbe. ² Tehdu meke íhvéjtsóíyóóbejíí tsúúcajátújucóhjáa ihñéjté mejcyaiñé iñéémeke. ³ Muuráhjáa Eriáúvú néehíi: “Píívyéébeéj, díhjú uubáalle múnáake idsíjívétsóne díicúvé waijííne wácávyáhcohíjcyáme. Áanetu íñe apáábyeréjuco o íjcyáábeke téhdure oke dsíjívétsóllehíjcyáme.” ⁴ Ehdúhjáa díbye Píívyéébeke néérónáa neébe: “Árónáa muurá íjcyámé 7,000-meva tahñéjté íjcyame ‘Baáa’ némeíñé níjcyotáábeke cáánívahíjcyatúme.” Ehdúhjáa Píívyéébe néé Eriáúvuke. ⁵ Aane muurá íjcyámé tsaate méhdityu díbyeé ídáátsóvéne újcume ímí dííbyeke úráávyehíjcyáme. ⁶ Muuráhjáa meke iwájyúnéllii meke pájtyetétsoóbe. Tsáhaa ínehjí meméénúnéllii mepájtyetétúne. Muurá meere mepájtyetétsooméicyá tsá díbye meke wájyúneri mepájtyetétítyuróne.

⁷ Muurá mee íjraéémú mepájtyetétíyóneri meíjyácunúróme tsáhái mepájtyetétúne. Árónáa íjcyájucóomé tsaate díbye újcume tsúúca pájtyetéme. ⁸ Áanetu dííbyé waajácúháamitu dííbyeke lléébohíjcyatúmedítyú nééneé: “Píívyéébere diityé íjtsaméi mújtatsó ditye íajtyumíjúcooróné iwáájácútuki. Áhdure illéébójúcooróné ditye icyáhcutjstótuki. Aame muurá téhdupíyé icyoóca.” ⁹ Áhduréhjáa Dabííúvú néehíi:

Óvi ditye náhbévácatsíhíjcyané wañéhjíné dahpédú nééne diityéké mújtatsó ímí Píívyéébema ditye íjcyátu diityémá ímítyú tene iníjkévaki. ¹⁰ Óvi íjcyámé éhne múúne hállúvatúme íjcyadu ímítyuháñé diityéké mújtatsómé ímíbáávyétuki.

Ehdúhjáa neebe Dabííúvu.

Jodíómú íjcyaturómé pájtyeténe

¹¹ ¿Anéhaca íñe ávyéta mújtaréjuco mee jodíómú Píívyéébedítyú meméénune? Tsáhaá. Muurá ihdyu dííbyere Píívyéébe nééjuri ehdu mééma teene jodíómú íjcyatúme téené hóowari pájtyeténetu meííváne botsíi tééneri metsúúrameíki.

¹² Ehdu Píívyéébeke melléébotúme ímítyú meíjcyaróné piaabó tsíjtyeke jodíómú íjcyatúmeke. Aanéjíí awáa muurá dííbyeke meúráávyécooca éhniíñevu píááboíñé pamévakére.

¹³ Aane icyooca diitye jodíómú íjcyatúrómeke o néehíi: Ámúha éllévúu oke Píívyéébe wallóo ámúhake dííbyé uwáábojúvú o wáájácútsoki. Áané wákimyéi o méénune ímí ó íjtsúcunúhi. ¹⁴ Aane tsáijyu múu íñe ámúhake o úwáábóneri ímí ámuha meíjcyane tsaate tamúnáadítyú ííténe ámuhádú ímíjpyeté ípájtyeteki. ¹⁵ Muuráhjáa múúhake múu íhvejtsódú Píívyéébe méénúné

hóowari tsíjtye múnaa ámuha meíjcyarómé méímíbaavyé tsaímíyējuco dííbyema ámuha meíjcyaki. Aanéjii muurá muha dííbyema meímíbaávyécooca mébóhíitee tsúúcajáa dsíjivemédú muha menéérome. ¹⁶ Muurá tsáooobíráutu pááaho meméénuho ímí néhajchíi páneere ímíhyeé. Áhdure úméhe bájkyé ímí néhajchíi páheere ímíhyeé. Ahdúu muurá méihde múnáajpi Aavaráaúvú Píívyéébeéjpi íjcyánéllii téhdure mee dííbyedítú mellíyaatémé méijcyá Píívyéébeéjté íñe múhdumé dííbyeke mecáhcujtsóme.

¹⁷ Muuráhjáa páñétúehe oríívóhé wajcánédú muuha jodíómú menééromedítú tsaatéké waagóoobe diityéjúcooro páñétúejte ihñéjté muha meíjcyarómedítú. Áámé cápayóóvéé ámúhakey dibye újcume ámuha méijcyá éhne múúne bájú oríívóhe wájcá ímíááhetu mecámahjácódu. Áánéllii muurá ámuha téhdure Píívyéébeéjté íñe muha meíjcyadu. ¹⁸ Áronáa ihdyu méijtsúcunúmeídí muha páñétúejte meíjcyarómé ehnííñevu ámuha meíjcyane. Muurá múúhadítú ámuha mééjécunú éhne úmehe tébajkyéjitu éjécunúdu ímichi tujkénúejte muha meíjcyánéllíihye.

¹⁹ Íhya mityá ámuha menéehíi: Diityéjúcooro páñétúejte íjcyarómeke íhvéjtsóne meekéréjuco dibye újcune diityé cápayóóve. ²⁰ Ihdyúhdé tehdújuco múúhakey dibye íhvejtsóné muha mecáhcújtsótúnéllíihye. Áámé cápayóóvéé ámúhakey újcuube ímí dííbyeke ámuha mecáhcújtsónéllíihye. Aame téibúwá meíjcyá. Mémítýájkímeyídí téeneri. ²¹ Muuráhjáa páñétúejte ihñéjté muha meíjcyarómedi ídáátsóvétuubéré múúhakey íhvejtsóhi. Aabe téhdure ámúhadi ídáátsóvéíyónejíi ímítú ámuha dííbyema meíjcyáhajchííjyu. ²² Muurá Píívyéébe ímíáábé dííbyema ímí meíjcyámema. Áánetu ímítú meíjcyámeke múhdurá íjtsúcunúube. Áánéllii ímíááméré meíjcyaco tsúúcajáa ámúhakey dibye újcume. Ímí ámuha meíjcyátúhajchíi tsáhájucó ámúhadi dibye íícúvéityúne. ²³ Muurá tamúnaa ímíbaávyéhajchíi diityéké újcúíbye. Muurá piivyéteebe tsiíñe diityéké íújcune. ²⁴ Muuráhjáa ámuha tsííñe míamúnaa meíjcyarómeke dibye újcume ámuha méijcyá éhne múúne bájú oríívóhe wájcá ímíááhetu cámaavédu. Aanéjii muurá tamúnaa ímichi awáá ihñéjte íjcyámeke tsiíñe újcúíbye.

Nihñéré ijraémú pájtyeténe

²⁵ Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámúhakey o úúballéné muhdúhjáa mepájtyetéíñe Píívyéébe wáájacúratúné Críjtoj tééveri méénune. Ároné tamúnaa tsá cáhcújtsotú tééné hóowari ámuha tsííñe múnaa dííbyeke cáhcujtsómé mepájtyetéki. Ááneri ihdyu mémítýájkímeyídíñe. ²⁶ Muurá téhdure tamúnáadi ídáátsóvéne píáábóíbye ditye ipájtyetéki. Muurá dííbyé waajacúháámitu nééneé:

Tsióo múnaa ijraémudítú íjcyáíbye tsaapi diityéké pájtyetésoóbe. Aabe waagóoó diityé ímítú. ²⁷ Ehdu diityéké ó ímíbájchoó ópé o néhijcyádújuco.

Ehdu néene Píívyéébe waajacúháámitu.

²⁸ Aane tamúnaa jodíómú tsaríllé Críjtóo mepájtyetéíñe méénúné uwááboju téénej tééveri ámuha jodíómú meíjcyátúrómeke téhdure Píívyéébe ípíááboki. Áronáa ihdyu tsá dibye íhvéjtsóturó múúhakey. Muurá mítyane múúhakey wájyuube múúhá íhdé múnáaúvukée ihñéjtédívú imyéménúnéllíihye. ²⁹ Aabe íñéhdú imyéménúnéllii tsá ihñéjteke íhvéjtsótúne. Téhdure meke ípíáabóné tsá dibye dójtúcutúne. ³⁰ Áábekée muurá tsá ámuha melléébohíjcyatúne. Ahdu muurá ícyooca tamúnaa téénej tééveri dibye ámúhadi ídáátsóvéne ípíááboki.

31 Ááné boone téhdure ámuhádíi ñdáátsovédú diityédí ñdáátsóvéne píáábóiibye ditye icyáhcuýtsoki. 32 Muurá dííbyere Píívyéébe meke pamévá míamúnáake íhvejtso dííbyema múhdurá meíjcyá pamehdíyé méhdi ñdáátsóvéne tsahtúre meke ipíááboki.

33 Aabe íhtsútuube íjcyáabe panévaré wáájácuube muhdú meke túkévétsóhíjcyáné mewáájácúíyonévú tsá méíjtsaméi úújetétúne. 34 ¿Mityá íjcyámé tsaate dííbyé íjtsaméivu úújetémej? ¿A íjcyámé tsaate dííbyeke úwaabóiyóme? 35 ¿A íjcyámé tsaate tsíeménevu ditye dííbyeke ájcúnéllii tééné píaméi díbye píáábohíjcyáme? 36 Muuráhjáa ihdyu páneere dííbyere Píívyéébe ípívyejtsóné dííbye tájpíyé íjcyáhi. Ááné avyéjuube dííbye. Ahdícyane metsu dííbyeke maávyéjútso páijyuvaré múijyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

12

Píívyéébe túkevéjtsójú pañe meíjcyane

1 Ahdícyane, ámuúha táñahbému, Píívyéébe mítyane meke ídaatsóllénéllii ámuhákye o néé dííbyedívú ámuha meíhvéjtsámeíñe dííbyé túkevéjtsójú pañéréjuco ámuha meíjcyame dííbyeke meuráávye muhdú díbye ímillédu. Ehdu muurá ámuha meíjcyáneri dííbyeke méduurúváiyáhi. 2 Tsá múu íjcyájúcootú íñe íjñiri míamúnaa múhdurá ícyahíjcyádu. Mécapayóóvé ámuhá íjtsaméi ámuha mewáájácu tsáimíyé meíjcyáiyóné Píívyéébe ímilléne.

3 Muuráhjáa meke ñdaatsóllédú íjcyáabe oke picyóó ámuhá uwááboobe o íjcyaki. Aabe ámuhákye o néé ámuha meíjtsúcunúmeítyu panévaré ámuha mewáájacúne. Múu ímíñeúvú íjcyáne íjtsámei dííbyeke icyáhcuýtsoneri. 4 Muurá méjpi pívátsihíjvá íjcyane tsá tsáné wáábyutaré íjcyatúne. 5 Ahdu Críjtoéjté pívámeva meíjcyarómé tsáápihdyuré menéeme mépíáábócatsíhijcyáhi.

6 Áamekéé Píívyéébere ímillédú meke ájcúneri mépiivyeté páhduvaré nénehji meméénune. Áánéllii tehdu nénehji meméénuhíjcyá ímíñeúvú meíjtsámeíñema. Muurá tsaate ñná pájtyeíñe íhdéjuco iwáájacúné úúbállehíjcyámé tehdújuco úúbállehíjcyáné dííbyeke icyáhcuýtsoódú íjcyame. 7 Áhdure tsíjtyeke ipíaabóné píívyetémé múu ímíñeúvú píaabóhi. Áhdure úúwaabóné píívyetémé múu ímíñeúvú úwaabóhi. 8 Áhdure múhdurá néemeke ímíjpyetétsóné píívyetémé múu ímíñeúvú meenúhi. Tsáneetu píhtómeke ipíaabóné píívyetémé múu píaabó pájúvatúmére. Tsaatéké ityúkévejtsoné píívyetémé múu ímíñeúvú túkévejtsohi. Ídáátsómeke ipíaabóné píívyetémé múu píaabó ímíjyuuri.

Muhdú Críjtoéjté íjcyáiyóne

9-10 Ámuhákye o néé ámuha mewáájújcatsí pamévamáyé muhdú tsané nahbémú wáájújcatsídyu. Ááne máavyéjúúllejcatsí panévatúre. Ímítyúneri íícúvetúmé ímíáánéré méuráávye ímí ámuha meíjcyaki.

11 Óvéheetúmé ímíñeúvú meméénú Píívyéébeke ámuha meíícúvéne wákimyéi.

12 Aame múu ímíjyúú ímí ámuhá úmíwa néenéllíihye. Ícúbáhrámeiyóné múu íáábúcúne óóchévetúmé páijyuvaré íhjúvahíjcyá Píívyéébema.

13 Áhdure tsíjtye dííbyeéjté íjcyámeke mépíáábohíjcyá ditye píhtónéhjitu. Ámuhákye ááhívemeke múu tsáimíyé waatsúcúhi.

14 Tsaate ámuhákye tsáríllérómeke tsá múu tsáríllétúne. Íllure múu diityé hallúvú píáábó táúmei Píívyéébeke.

¹⁵ Áánetu ímíjyúúmema múu téhdure ímíjyúúhií. Kímóóveri íjcyámema múu kímoovéhi.

¹⁶ Mépiáábojcatsí ímíñeúvú pájúvatúmére. Tsá múu iiye iéllevu ávyéjuuháñé ipíúváne ‘mityáhmítýá’ néétune. Múu pamévamáyé tsahtúré nahbéváhi. Tsá múu íjtsúcunúmeítýú pámé ehnííñevu iwáájacúne.

¹⁷ Tsaate ámúhake ímityúné méénúmeke tsá múu píámeítýúne. Múu ímiáánéré meenú ímí ditye ámúhake íjtsúcunúki. ¹⁸ Tsaímíyé meíjcyá pamévamáyé úhbájcatsítýúme. ¹⁹ Ámuúha táñahbémej, tsaate ímityúné ámúhake méénúhajchíí tsá múu íjyacunútú diityéké iáhdó iújcúíñeri. Múu íhvejtsó Píívyéébere muhdú iwáájacúdú diityémá ímíbájchoki. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Ooréi ó ícúbáhraá ímityúné ámúhake méénúmeke. Ehdu o néé Píívyéébe o íjcyáábe.” ²⁰ Áhdure idyé tsiíñe nééneé: “Ámúhake múnáájsórómeke mépiáábó panévatúre. Ditye ájyabáávatéhajchíí múu májchotsóhi. Ditye iádóíyóneri íjcyáhajchíí múu íjchóhi. Ehdu ámuha diityéké tsaímíyé meíícúvéhajchíí muurá ílluréjuco ditye núcójpíveíñé ámúhake íñéhníllehíjcyáneri.” Ehdu muurá meke úwaabóné Píívyéébé waajácúháámitu. ²¹ Áhdícyane ímityunévú métájhátsámeídíñe. Múu ímiááméré íjcyáíyóneríyé tsúúráméi ímityúné ámúhake idyómájcótuki.

13

¹ Múu avyéjuullé pámeere méiíñújí ávyéjútéke. Muurá Píívyéébere diityéké pícyoome íjcyá patsíhjívári. ² Aame nééne lléébotúmé muurá tsá Píívyéébeke ávyejúúllétúne. Aane ehdu néémeke tééné hallútú ícúbáhraímyé diitye ávyéjute. ³ Árómedi ímí meíjcyame tsá meíllityétúne. Áánetu ímityúné méénuhíjcyámé diityéké illíhi. Aane ámúhá hallúrí ímityúné íjcyátu ímiááméré meíjcyá muhdú diityé taúhbajúúné néhduú. Áijyu ímí ámuha méíjcyááhi. ⁴ Muurá Píívyéébere pícyóó diityéké téénevu diityé túkevéjtsó pañe ímí meíjcyaki. Áánéllii ímityúné méénuhíjcyámé diityéké illíhi. Muurá tsá pevénéré ditye úvanútyuró ímityúné méénúmeke. ⁵ Áánéllii múu avyéjuullé diityéke. Tsá múu ditye ámúhake ícúbáhraíyóné apííchoríyé ávyejúúllétúne. Múu avyéjuullé diityéké muhdú Píívyéébeke maávyejúúllédú dííbyeréé diityéké pícyóónéllíihye. ⁶ Ááne íiná néétuméré mááhdohíjcyá méiíñújí avyéjúúbé wáábyuta ditye áhdótsohíjcyané Píívyéébere diityéké pícyóómé túkevéjtsó pañe meíjcyánéllíihye.

⁷ Múu pamévakéré ajcú diityé wáábyuta íjcyanévu. Áhdure ámúhake píáábó táúmeímyeke mépiáábo. Méiíñújí avyéjute meke áhdotsóné múu diityéké íavyejúúlléne áhdóhi.

⁸ Tsá múu tsaatédítýú íñáhjíhenúné áhdotúmé íjcyatúne. Múu áhdójucóóhií. Muurá Píívyéébé taúhbaju néhdu meíjcyame tsíjtyeke méwajyúhi. Imíllebe muurá pamévamáyé mewájyújcatsíñe. ⁹ Muurá dííbyé taúhbajúúné néehíí: “Tsá múu íhdícyáméhjíma dómácójcatsítýúne. Tsá múu dsíjívétsotú míamúnáake. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Tsá múu ímityúneri úmúúpívyetúne.” Ehdu Píívyéébé taúhbajúúné néhdu meíjcyá tsiíñe íllu néé dííbyé taúhbaju: “Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.” ¹⁰ Muurá ímiááné pamévake mewájyume tsá mújyú ímityúné meméénútyuróne. Aane tehdu meíjcyame meíjcyá dííbyé taúhbaju néhduú.

¹¹ Áánéllii metsu meíjcyá téíbúwá muhdú díbye ímillédu. Tsúúca muurá píihíne mepájtyetémé tsíhdyuréjuco meímíáávyéíñe. ¹² Muurá

ímityúné meícyahíjcyáné tsúúca nijkévaríjyuco. Áánéllii óvíjyacóóné tehdu meícyahíjcyáne. Métsu metsúúráméi muhdú ímí meíjcyáíyóneri téénetúrējuco mebóhówaúcunúki. ¹³ Métsu panévaturé ímiááméré meíjcyá ímityúnetu menéétsámeítyuki. Óvíjyacóóné mewáñehjívaténé pañe mellíyíícyávehíjcyáne. Áhdure óvíjyacóóné ihdícyáméhjíma medómácócatsíhíjcyáne. Óvíjyacóóné menéhnílléjcatsíñe menómíutáávahíjcyáne. ¹⁴ Métsu Ávyéjuube Jetsocríjtodívurējuco meíhvéjtsáméi díbye meke túkévejtsómé ímí meíjcyaki. Óvíjyacóóné meímillédú meíjcyane.

14

Tsá meíhjúvátýuró ménahbémudi

¹ Tsaate Píívyéébeke cáhcújtsorómé ímí dílbyé uwááboju wáájácútúmema tsá múu táhjácatsítýú téeneri. Tsaímíyé múu nahbévájcatsí díityéma. ² Muurá íjcyámé tsaate pamévakéré dóoméé. Áánetu íjcyámé tsijtye Píívyéébe uwááboju ímí wáájácútúmé pamévakéré idyóóiyóné múhdurá íjtsúcunúne pevéne májchóré májchome. ³ Aane panévareé dóóme tsá múu múhdurá íjtsúcunútú tsijtye ténehjí dóótune. Áhdure panévareé dóótume tsá múu íhjúvatú panévareé dóómedi. Muurá idyé díityéké Píívyéébe wajúú téhdure ihñéjté íjcyámeke. ⁴ ¿Aca muutá mee muhdú Píívyéébeke tsijtye úráávyéneri meíhjúvaki? Óvíi ihdyu dílbyere néé dítye muhdú íjcyane. Tsáíjyu múúne ímí íjcyáme, ¿mityá tsáhaáj? Muurá ihdyu dílbyere píivyété díityéké ípíaabóné dítye ímí íjcyá muhdú íjcyáíyódu.

⁵ Muurá íjcyámé tsaate kéjcoojí dílbyeke idyúúrúvahíjcyáné éhnííñevu ímí íjtsúcunúme. Áánetu íjcyámé tsaate pajcójívaré idyúúrúvané ímí íjtsúcunúme. Aane ihdyu óvíi ímíllejcoójí dílbyeke dúúrúvahíjcyámé téjcoojí duurúváhi. ⁶ Áhdure panévareé dóóme óvi dóóhií. Áánetu panévareé dóótume óvi tsá dóótune. Muurá pevéne májchó íjcyároné hallúvú Píívyéébeke téhdujtsóme. Áhdure tsijtye téhdujtsó dó hallúvu. Ááneri muurá pámeere tsahdúré ávyéjutsó dílbyeke.

⁷ Tsá muurá meere meímillédú meíjcyatúne. Muurá Píívyéébere meke pícyóó dílbyeke mebóhówájtsoki. Aame médsíjívé díbye ímílléjyju. ⁸ Muurá mebóhííné hajchótá méijcyá dílbyé hójtsíri. Aame medsíjívécooca téhdure tsá kiávú dílbyedítýú mepéétune. Muurá dílbyemáyé méijcyá dílbyééjté meíjcyánéllíihye. ⁹ Téénéllíihyee muurá Críjto dsíjíveebe tsiíñe bohííhií. Aabe muurá téhdure dsíjívétúméi dílbyé cahcújtso múnaa íjcyámé avyéjuube. Áhdure dílbyé cahcújtso múnaápe íjcyame tsúúca dsíjívéjúcóómé avyéjuube dílbye.

¹⁰ Aanéjíí tsá múu ámúhá nahbémú cahcújtso múnaa múhdurá íjcyáneri íhjúvatúne. Tsá múu díityé píivyétetu néétune. Muurá pámeere mépíhcyááveé Críjtodívú díbye meke íñéé ímiááné muhdú meícyahíjcyáne. ¹¹ Muurá Píívyéébe waajácúháámítu nééneé:

Píivyéébe o íjcyáábeke pámeere míamúnaa iwáájácúne táúmíwávú ímíhmóúbáne oke duurúvaáhi.

¹² Aane muurá pámeere méúúbálléé dílbyeke muhdú meícyahíjcyáné meke díbye díllóijyju.

Tsá ménahbémuke metútávájtsóityúne

¹³ Áánéllii tsá múu tsaate múhdurá íjcyáneri íhjúvatúne. Métsu ímiááméré meíjcyá ménahbémú Píívyéébeke cáhcújtsónetu díityéké metútávájtsótuki.

¹⁴ Muurá Críjtoéjpi o íjcyaaabe ó waajácú panévareé medóórone muhdú néétune.

Áronáa tsaate panévaré medóóne ímityúné íjtsúcunúmé óvi tsá dóótune. ¹⁵ Aane teene dóótúmeke ámuha medóóneri métútávájtsóhajchíí muurá tsá ámuha diityéké mewájjutúne. Áánéllii múu téibúwá ijcyá ámuha tsaatéké memújtátsótu téhdurée diityé wájjuri Críjto dsíjívemeke. ¹⁶ Aame tsáma ménéétsámeídí tehjújucooro néerone ámuhadívú ímityú ítsúcunúhíjcyámeídívu. ¹⁷ Muurá Píivyéébé avyéjújete mejjcyame tsá apááñéré méjpi téene tájpi íjcyáneri metsúúrameíityuróne. Téhdure métsúúrameíiyá dibye Íapííchó mépañévú pícyóónej tééveri ímíjjyuri tsaímíyé mejjcyáíyóneri. ¹⁸ Ehdu muurá Jetsocríjtoke meúraavyéné Píivyéébe ímí íjtsúcunúhi. Téhdure míamúnaa ímí íjtsúcunúhi.

¹⁹ Ahdícyane metsu dííbyejéte mejjcyame mepíáábójcatsíyóneri metsúúrameí tsaímíyé mejjcyame dííbyeke meúraávyeki. ²⁰ Áánéllii médohdí ámuhá nahbémú dóótunéhjí Píivyéébeke ditye úráávyénetu ámuha diityéké metútávájtsótuki. Tsáháturo dooháñé ímityúné íjcyatúne. Áronáa tsaate ménahbémú ímityúné íjtsúcunúné médohdí ditye íténáa diityéké ámuha metútávájtsótuki. ²¹ Áánéllii tsá ditye dóótunéhjí medóóityuróne. Áhdure tsá maadóityuró avyéjpacýóné diityéké metútávájtsótuki. Panévaré ímityúné ditye íjtsúcunúnéhjí tsá meméénúityuró Píivyéébeke ditye úráávyénetu diityéké metútávájtsóíyónéllííhye. ²² Áánetu tsane ámuha meméénune ímí tehjújuco ámuha mejjtsúcunúné múu meenúhi. Áronáa ihdyu tsá múu téeneri tsíjtyeke pátsárijcyotúne. Muurá íné ímíjyaú méjcyá ímityúnetu ménéétsámeítyúme. ²³ Muurá tsaate ímityúné íjtsúcunúné idyóhajchíí tsúuca ímityúné meenúhi. Panévaré ímityúné mejjtsúcunúné meméénúhajchíí muurá tsúuca ímityúné mémeenúhi.

15

Tsíjtyeke mepíaabóne

¹ Aane tsúuca ímí Píivyéébeke mecáhcujsómé metsu mepíáábo eene dííbyeke cáhcújtsorómé múhdurá ítsúcunúhíjcyámeke ditye ímíñeúvú iwáájacuki. Tsá meere ímí mejjcyáíyóneri metsúúrameíityuróne. ² Áánéllii metsu mepíáábo tsíjtyeke ditye éhníñevu ímí Píivyéébeke iúráávyeki. ³ Tsáháa muurá Críjto íjycunútú iye tsaímíyé íjcyáíyóneri. Muuráhjáa dííbyeke pajtyéné Píivyéébé waajácúháámitu íllu tene néhdújuco: “Úhdi úúhívatémé óhdíjyucu úúhívatéhíjcyáne.” ⁴ Ehdúhjáa páneere Píivyéébe caatúnútsohíjcyá meke tene úwáábónej tééveri óóchévetúme méitsohíjcyá íné ímíjyaú dííbyema mejjcyáiñe. ⁵ Muurá píivyéteebe meke ipíaabóné mávaríjchojúúné maáábúacuki. Aabe ihdyu óvíi ámuhakye píaabó ámuha ímí mejjcyá panévatúré muhdú dibye ímillédú Críjtóo ícyahíjcyádu. ⁶ Aame máavyejújtsó dííbyeke Máavyéjuube Jetsocríjtó Caaníkya.

Jodíómú íjcyátúrómeke ímíáájú úwáábómeíñe

⁷ Ímíñeúvú múu nahbévacjatsí muhdúhjáa Críjto meke náhbevádú téeneri Píivyéébeke máavyejújtsoki. ⁸ Muuráhjáa múuhá íhdé múnáaúvuke Píivyéébe néhdújuco Críjto tsáane muuha jodíómuke ipíaaboki. Áánetu méwaajácú muhdú íñéhdú ímíááné dibye méenune. ⁹ Áhdurée tsaabe ámuha jodíómú mejjcyáturómedi ídáátsóvéne dibye ámuhakye pájtyetétsóné hallúvú dííbyeke ámuha medúúruvaki. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Uke o ávyéjutsóné dúúrúvaabéré ó mátsívahíjcyaa jodíómú íjcyátúrómé pañétu.

¹⁰ Áhdure tsiíne nééneé:

Pámeere jodíómuma jodíómú íjcyáturómé méímijyúúvé tsamééré Píívyéébeéjté ámuha meíjcyame.

¹¹ Téhdure tsísihdyu nééneé:

Pámeere panévá iñújíine múnáa máávyejújtsó Píívyéébeke.

¹² Téhduréhjáa Itsaía dííbyere Píívyéébe tükévéjtsóneri íllu caatúnúhi:

Itsaij tsíménémúháábedítú íjcyáiibe tsaapi téhdure jodíómú íjcyátúrómé avyéjuube íjcyáabe. Áábedívú cátsípááveímye. Ehdúhjáa Itsaía caatúnúhi.

¹³ Áhdícyané óví Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsómeke ímíjyúúvétsoobe tsaímíyé ámuha meíjcyaki, dííbyé Apííchó ámúhá pañe íjcyáne j téeveri ímí dííbyema meíjcyaiñe ámuha meíjtsoki.

¹⁴ Muurá ó waajácú dííbyé icyánéjcu tsúuca ámuha táñahbémú mewáájácúnélli mepíáábócatsíhijcyáne. Aame ímí tehdújuco ámuha meúwáábócatsíhijcyáne. ¹⁵ Aane íne íhyaami ámuha éllevo o cáatúnúháámí pañe ámúhake o néé ámuha maábáíívétu muhdú Píívyéébeke meúraavyéne. Íllu íne ámúhake ó úwáábohíjcyá iwáábyudú múhdurá o néeróobeke Píívyéébe oke níwaavénéjuco. ¹⁶ Okée muurá níwááveebe ámúhake jodíómú íjcyátúrómé o úwáábo Jetsocríjtoj téeveri mepájtyetéíne mééma díbye méénúne uwááboju. Aane táwákimyéí íjcyáabe ámúhake ó úwáábohíjcyá Píívyéébema ámuha meímíjpyeteki. Muurá dííbyé Apííchoj téeveri ámuha meímíbaávyémeke ímí íjtsúcunúíilbye.

¹⁷ Aane íne Jetsocríjtoéjpi o íjcyáabe Píívyéébeke o íícúvéneri ó imíjyúúhií.

¹⁸ Muurá tajtyéeveri méénuhíjcyáabe méénuráítyúronéhjí téénetu ámuha jodíómú íjcyáturómé mecáhcújtsó dííbyeke. ¹⁹ Ehdú ó méénuhíjcyá panévare dííbyé Apííchó píááboríye. Aane tsúuca pahúllevaré ó úwáábohíjcyá Críjtó mééma mepájtyetéíne méénune Jerotsaréetu Irííricó iñújívújuco. ²⁰ Aane ó imíllé o úwaabóné dííbyeke waajácútúmeke. Áánélli tsá o úwaabójúcootú tsúuca tsaate uwáábohíjcyátsíhjí múnáake. ²¹ Muurá Píívyéébé waajácúháámítu nééneé:

Múijyú dííbyé uubállé lléébohíjcyatúme dííbyedítú íjcyané uwááboju illéébone cáhcújtsóhi.

Róómávu ipyééíne Páávoró íjtsámeíne

²² Ehdú íne tsaate múijyúikyé Críjtodítú íjcyané uwááboju lléébótúmedi o ííjívénélli tsá o píívyetéhíjcyatú ámúhake o ááhíveténé mítyane o ímíllérónáaaca. ²³ Árone íne múhdúne píjcyájucó ámúhake o ájtyúmííyóneri o íjyácunúhíjcyáabe tsúuca ó níjkévá íllé iñújíine múnáake o úwáábónetu. ²⁴ Aabe Ejpááñá iñújíivu o péécooca ámúhake ó aahíveíñuúhi. Átsihdyu o péébeke óví ámuha oke panévaturé mepíaabó ímí o úújeteki. ²⁵⁻²⁶ Áronáa tujkénúí ó úlléjeé Jerotsaréeri téhulle ménahbémú íjcyámeke Matsedóóniámá Acááyá iñújíicuri íjcyané cahcújtsó múnáa píáábóne dsíídsídívú o ájcutéébe. ²⁷ Imíllémé ícyánéjcutu ipíaabóné téhulle íjcyané cahcújtsó múnáake. Muuráhjáa ímichi díitye jodíómudítú teene pajtyeté uwááboju tsújaavéné díityédívú úújetéhi. Áánélli tehdújuco díityéké dítye panévaturé píáabóiyóne. ²⁸ Áhdícyané óví teene dsíídsi Jerotsaréevu o pícyóhéné boonétú Ejpááñavu o péébe ámúhake ó aahíveíñuúhi. ²⁹ Muurá ó waajácú ámúhadívú o úújetécooca meímíjyúúveíñé mítyane Críjto meke píáábohíjcyáneri.

30-31 Ahdícyane, ámuúha táñahbému, muurá íñe Máavyéjuube Jetsocrijóéjté meíjcyame mewájujycatsí Píívyéébé Apííchó meke piáábóneríye. Áánéllíi ámúhake o nées táhallúvú díbyeke ámuha piáábó métáúmeí oke díbye ityéhme cáhcújtsótúné míamúnaa ímityúmé íjcyame oke ityútávájtsótu téhulle Jodéa iññújiri íjcyame. Áhdure métáúmeí diitye Jerotsaréri íjcyané cahcújtso múnáa hallúvú ímí ditye íjtsúcunú diityé éllevu dsídsike o tsájtyene. ³² Aane óvíi Píívyéébe ímílléhajchíi ámúhadívú o úújetécooca ímí ménahbévjycatsíhi. ³³ Ahdícyane óvíi ámúhake piááboobe íbúwajíi ámuha meíjcyaki. Ehdu teéne.

16

Páávoró pítyajcóné

¹ Téhdure ménaalle Péébe Tséékeréa cóomiya íjcyané cahcújtso múnáake piáábohíjcyalle ámúhake aahíveteéhi. ² Áalleke ímíñeúvú méwaatsúcuco Máavyéjuube Jetsóo mémeri muhdú díbyé cahcújtso múnáa meíjcyame mewájujycatsídyu. Ááne mépiááboco ímíñeúvú panévatúré íñe tájpi dílle íjcyáíñetu. Muurá tsaatéke ipiáábóné tsanéjcvu téhdure oke piáábohíjcyalle.

³ Téhdure ámúhake o nées Piritsírama Akíiramútsikye ámuha meúúballe diityétsikye o dúúruváne. Diityétsíi oke piáábohíjcyá Jetsocrijóto uwááboju o úwáábónetu. ⁴ Áhdurée oke pájtyetetsomútsí apíchó néénetu. Áánéllíi ó téhdujtsó diityétsikye. Téhdure tsijtye jodíómú íjcyatúmé cahcújtso múnáa téhdujtsó diityétsikye. ⁵ Téhdure diityétsi jávú diityétsima píhcyáávehíjcyané cahcújtso múnáake ó duurúváhi. Téhdure táñahbévaabe Epéénetóké ó duurúváhi. Diibyee muurá Acááyá iññúji múnáadítyú cáhcújtsótujkénú Críjtoke. ⁶ Téhdure Maariake ó duurúvá éhnée mítyane ámúhama wákímyehíjcyáalleke. ⁷ Téhdure ó duurúvá tamúnáajtétsí Adoróónicómá Joníamútsikye, diityétsimáa cúvéhóójari muha meíjcyámútsikye. Diityétsíhjáa táihdejuco cáhcujtsóné Críjtoke. Áámútsikye uwáábojte ímí íjtsúcunúhi.

⁸ Áhdure Píívyéébeéjpi tsijpi táñahbévaabe Áápiriake ó duurúváhi. ⁹ Téhdure Obáánoke ó duurúvá Jetsocrijóto uwááboju muha meúwáábohíjcyánetu múúhake náhbenuhíjcyáábeke. Téhdure mítyane o ívámeíbyeke Etáákikye ó duurúváhi. ¹⁰ Téhdure Apééré ímí Críjtoke úráávyehíjcyáábeke ó duurúváhi. Téhdure Arijóóboró hájkímuke ó duurúváhi. ¹¹ Téhdure tamúnáajpi Herodióoke ó duurúváhi. Natsíitso hájkímú Píívyéébeéjté íjcyámeke idyé ó duurúváhi. ¹² Téhdure ó duurúvá Tripéenamúpíke Tripóótsama téenere Píívyéébé uwááboju méénuhíjcyámúpíke. Téhdure ménaalle Péétsida téené wákímyeí méénuhíjcyáalleke ó duurúváhi. ¹³ Téhdure ó duurúvá Róópóke Ávyéjuube Jetsocrijóéjpi íjcyáábeke. Tsííjjuke idyé ó duurúvá ávyeta waharódú o íjtsúcunúlleke. ¹⁴ Téhdure ó duurúvá Atsícritoo, Peregóótee, Hééremaa, Paatoróobaa, Hééreme, éhdúmema pámeere tsijtye íjcyámeke. ¹⁵ Téhdure ó duurúvá Piróórogoo, Jóoría, Neréoke íñáallemaa, Oríipaa, éhdúmema tsijtye cahcújtso múnáa íjcyámeke.

¹⁶ Téhdure pámeere ílle íjcyané cahcújtso múnáa ámúhake duurúváhi. Ahdícyane óvíi téhdure ámuha mewájujycatsíñe méduurúvjycatsíhi.

¹⁷ Ámuúha táñahbému, téibúwá meíjcyá eene múhdurá íjtsaméi néeme ímí Píívyéébeke ámuha meúráávyénetu ámúhake tútávájtsóíyómeke. Muurá íñe ámuha mewáájácúné uwááboju tsíñejcúvúré úwáábohíjcyáme. Áánéllíi tsá múu tehdu néemedívú píhítúne. ¹⁸ Tsá muurá tehdu néeme Máavyéjuube Jetsocrijótoke íicúvetúne. Muurá iye tsaímíyé íjcyáíyóneríyé tsúúrámehíjcyáme.

Aame pánehjídú íihjyúváneri íllure mútátsohíjcyá ímí wáájácútúmeke. ¹⁹ Áronáa tsúúca mítyame waajácú ímí Píívyéébeke ámuha meúraavyéne. Áneri ó imíjyúú mítyane. Ahdícyane óvíi ámuha mébóhówaúacunú ímiáánéré ámuha meméénúnetu, tsá ímítyúnetu. ²⁰ Muurá Píívyéébe ámúhá pañévu picyóó ámuha tsaímíyé meíjcyáíñé íjtsaméi. Aabe ámúhama táhjaá Naavéneke ámúhake dibe imújtátsótuki. Aane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhake píaabóhi.

²¹ Téhdure ámúhake ó úúballé táwákimyéityu oke píáábohíjcyaaabe Timotéó ámúhake dúúruváne. Téhdure tsijtye tamúnaa ámúhake duurúvá Róótsioo, Jatsóoo, Tsotsíipatee, éhdume.

²² Téhdure páñetu íhyaami cáátúnuube Téétsio ámúhake duurúváhi.

²³ Téhdure Gááyo ámúhake duurúvá dííbyé jari o íjcyáábe. Tééjavu muurá cahcújtso múnaa dóbéévehíjcyáhi. Téhdure ícyoomí dsíídsí tehmeébé Erájtoma ménahbe Wáátómutsi ámúhake duurúváhi. ²⁴ Aane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhake píaabóhi. Ehdu teéne.

Píívyéébeke medúúruváne

²⁵ Ahdícyane metsu medúúruva Píívyéébeke. Diibye ihdyu piivyété ámúhake ityúkëvejtsóné ímí ámuha meúraávye Ílli Jetsocríjtó uwááboju ámúhake o úwaabóne. Ehdúhjáa muurá mee míamúnáake ipájtyetétsoíñé tsúúcajátújuco íinéikyé ípívyéjtsótúnáa dibe pítyájcámeíñé tsá íhdé múnáaúvú wáájácútúne.

²⁶ Árone tsúúca dííbyé ihjyú uuballe múnáahjáa néhdújuco panéva íñújíne múnáake úwáábómeíñé dítye icyáhjújtso dííbyere Píívyéébe mújyú muhdú íjcyáítyuube néhdújuco.

²⁷ Ahdícyane metsu medúúruva dííbyeke Ílli Jetsocríjtoj téeveri mújyú níjkéváityúné íhtsútuube íjcyaaabe pane wáájácúúbeke. Áyu tehjújuco.

1 CORÍNTIO

Tujkénú Coríntori íjcyáme éllevu Páávoru cáátúnuháami

Duurúvaju

¹ Oo Páávoru o íjcyáábekée Píívyéébe picyóó Jetsocrijtodítýú íjcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. ² Aane íñe íhyaami muhtsi mécaatúnú ménahbe Tsójténemá elle Coríntori ámuha meíjcyáné cahcújtso múnáakée Píívyéébe Jetsocrijtoj téeveri ímíbájchóme éllevu. Áhdure idyé múhdumé pahúllevá múnaa páme avyéjuubéré íjcyáábedi íjyáacunúhíjcyámé wáabyuta téhaámi. ³ Aane óví Méécááni Píívyéébema Máavyéjuube Jetsocrijtomútsí ámúhakye píaabó tsaímíyé ámuha meíjcyaki.

Críjtoj téeveri Píívyéébe píaabóne

⁴ Pajjuváré ó téhdútsohíjcyá Píívyéébeke Jetsocrijtoj téeveri ámúhakye dibye píáábohíjcyáné hallúvu. ⁵ Muurá dííbyema ímí ámuha meíjcyáne j téeveríyé Píívyéébe ámúhakye píaabómé ámuha mépiivyété meúwaabóné keená ímiáané íjcyane tsúuca ámuha mewáájacúne. ⁶ Muuráhjáa dííbyedítýú íjcyáné uwááboju ámúhakye o úwaabóné ámúhadítýú bóhówaúacunúhi. ⁷ Áánéllii dibye tsááiñe ámuha metéhméné hajchótá méíjcyáa Píívyéébe píáábójú pañe. ⁸ Áámeke ámúhakye téhméiibye éhnííñevu ímí ámuha dííbyeke meúraavyémé íñetú menéétsámeityu Máavyéjuube Jetsocrijtó tsáacoóca. ⁹ Muurá Píívyéébe ímiáané meenu íñéhdú. Aabée tsúuca meke ujcú Ílli Jetsocrijtó Máavyéjuube íjcyáábema dííbye avyéjuri meíjcyaki.

Cahcújtso múnaa páhduváré íjtsámeíñe

¹⁰ Ámuúha táñahbému j, Máavyéjuube Jetsocrijto mémeri ámúhakye ó bóijcyú ámuha metáhjacatsíhíjcyánetu. Óvíjyacóóné páhduváré ámuha meítsámeíhíjcyáne. Tsajíjtóré meíjtsámeíñe ímíñeúvú ménahbévajcátsi. ¹¹ Ehdu ámúhakye o néé ámuhává meúhbácatsíhíjcyáné oke Coroéémudítýú tsaate úúbálléneíllíhíy. ¹² Ámuhává tsaate ménehíjcyá Páávoróéjté meíjcyane. Áánetúvá tsijtye nehíjcyá Apóóroéjté íjcyane. Tsijtyéva nehíjcyá Pééedoróéjté íjcyane. Tsijtyéva nehíjcyá Críjtoéjté íjcyane. ¹³ ¿Acáa ehdu Críjto pívámeva dówájcámeíhi? Pane ¿acáa ó íhvéjtsámeí ámuhá wájjuri páwachékevu oke ditye iwátýétyéhcuki? ¿Acáa tamyémeri ámuha métsójtótsámeíhi? ¹⁴ Muuráhjáa tsá tsaatéúbake ámúhadítýú o tsójtótú Críjpoma Gááyómútsikye o tsójtóné boóne. Áánéllii ó téhdútsó Píívyéébeke. ¹⁵ Aane tsá múha nééítyuró támamyémú íjcyame tamyémeri itsójtótsámeíñe. ¹⁶ Áhduréhacáa idyé ó tsojtsó Ejtéépanaké imúnáama. Átsihdyúu tsáhájucó muucá o tsójtósjúcootúne. ¿Íhíjyáa mityá ó tsójtórsá? Tsáhájucó o ítsáávetúne. ¹⁷ Tsáháa Críjto oke pícyootú o tsótsohíjcyaki. Muuráhjáa ihdyu oke pícyoobe mépée mepájtyetéíñe dibye méénune úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe tsá o úwáábohíjcyatú táíjtsaméityuré o újcúné waajácuri. Muurá tehdu o méénuca dibyee páwachékevu dsíjívéné tsá íñetú meke píáábóítyuróne.

Píívyéébe Críjtoj téeveri úújtsóné íhtsútuube íjcyane

¹⁸ Muurá wágóóóvéímyedívú álliuré teene meké ipájtyetétso páwachékevu Críjto dsíjívéné uwááboju. Áánetu ihdyu mecáhcujsómé mepájtyetéímyedívú

tsá tene álliu íjcyatúne. Muurá Píívyéébé íhtsútú teéne. ¹⁹ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Waajácu múnaa iiye ipájtyetétsómeíyóneri tsúúrameíhíjcyámedítúyú ó waagóó téené íjtsaméi. Ehdu ditye íjtsámeiyóné óhdivu atéréenére.

Ehdu muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé.

²⁰ Aanéhaca íñe ¿íñetú diitye waajácu múnáake píaabóné ditye panévare íjtsámeíñe? Áhdure ¿íñetú píaabóné ditye páhduvare úwáábócatsíhíjcyáne? Muurá mee míamúnáadívú ímiáané íjcyaróné Píívyéébedívú atéréene.

²¹ Aabe muurá íñá túhúúlléébejíí waajácu ehdu míamúnaa iiye páhduvare íjtsámeiyómé pájtyetétyuróne. Áanéllíihyée muurá pícyoobe íñe míamúnaa állíuri díllóhíjcyáne uwááboju cáhcujtsómé téénej tééveri ipájtyeteki.

²² Muurá tamúnaa jodíómú imíllé íévéhoowávú Píívyéébe méénuráítyuróné méénune íájtyumíne bótší icyáhcuítso téené uwááboju. Áanetu gríéégomu íjtsúcunú iiye íjtsaméiyi panévare iwáájacúne. ²³ Áronáa ihdyu muha ímiáané íjcyane méúwáábohíjcyá dityée páwachékevu wátyétyéhcuube Críjtodítúyú íjcyáne uwááboju. Árone tamúnaa ítsúcunúhíjcyá íllure téeneri muha diityéké memávárichohíjcyáne. Téhdure jodíómú íjcyatúmé nehíjcyá állíuré íjcyane íñetú meke píáábotúne. ²⁴ Áronáa tsúuca tsaatéke diityédítúyú Píívyéébe újcume waajácu díbyée íhtsútuube pane wáájacuube íjcyane Críjtoj tééveri úújetsóne.

²⁵ Aabe Píívyéébé íjtsaméi míamúnaa állíuri díllóhíjcyáronévú tsá diityé íjtsaméi úújetétúne. Áhdure dííbyeke íhtsúuvúdú ditye íjtsúcunúróóbé íhtsútuvu tsá múha úújetétúne. ²⁶ Cáhawáá méjtsúcunu, ámuúha táñahbé muj.

Muuráhjáa meke díbye újcúme pañe tsá mítyame íhtsutúmé íjcyatúne. Ujhéméré muurá diityédítúyú cáhcujtsóhi. ²⁷ Aane muurá míamúnaa meke éhdiválehíjcyáromeke újcuube mejtééveri diitye íhtsutúmé waajácu múnáake íñúcójpívétsoki. ²⁸ Muurá meke ditye éhdivállérómeke újcuube meke díbye íhtsútújtsóné líiñévú diitye íhtsutúmé íjcyarómé ílluréjuco ídáátsonúki.

²⁹ Téhdurée tsá íñerí memítyájkímyeítyuróne. ³⁰ Muurá ihdyu dííbyere Píívyéébe meke ujcú Jetsocríjtoéjté mejjcyaki. Áanéllíihyée dííbyeke pícyoobe meke díbye ímiá tujkévejúvú íajcuki. Áhdurée dííbyej tééveriyé ímiáámedi meke idíllómeke ímíbájchoobe mepájtyeteki. ³¹ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Ímítyájkímyeíñe ímíllémé múu mítyajtsó Píívyéébekére.”

2

Críjtodítúyú íjcyáne uwááboju

¹ Ámuúha táñahbé muj, muuráhjáa íñe Críjtodítúyú íjcyáne uwááboju ámúhake o úwáábócooca tsá o íhjúvahíjcyatú íhtsútúúnécóbaúvu. ² Téhdurée ámúháj pñe o íjcyabe tsá tsíñéhjiri o wátyánúmeíhíjcyatúne. Apááñerée ó imíllehíjcyá ámúhake o úwaabóné dityée páwachékevu wátyétyéhcuúbedítúyú íjcyáne uwááboju. ³ Ároobée tsá ámúhadívú o úújetétú ‘mityáhmítá’. Ídátsóhrée muurá ó úújeté ámúhadívú íllityécunúúbere. ⁴ Aabée tsá ámúhake íhnáho o úwáábotú muhdú míamúnaa íhdityuré íújcúné íjtsaméiyi úwáábohíjcyádu. Píívyéébedítúyurée tsáané íjtsaméiyi ámúhake o úwáábónéllíi dííbyé Apííchó ámúhadívú bóhówátsohíjcyá ámuha mecáhcújtsoki. ⁵ Aane íñe ámuha mecáhcujtsó Píívyéébe íhnáhorí ámúhake píáábóneri. Tsá míamúnáá íjtsaméi ámúhake píáábóneri ámuha mecáhcújtsotúne.

Píivyéébedívú Íapííchó meke wáájácutsóne

⁶ Muurá Píivyéébeke cáhcújtsómeke muha méúwáábohíjcyá ítyuhútsíhji. Áronáa tsá ííñújiri íjcyané míamúnaa íavyéjyjtémá wágóóóvéímyé íjtsaméi muha méúwáábohíjcyatúne. ⁷ Muha méúwáábohíjcyá muhdúhjáa Píivyéébe pane iwáájacúdú íjcyaaabe míamúnáake ipájtyetétsoíñé tsúúcajátújuco ííñujíí ípívyéjtsótúné ihdejuco pítyájcámeíñe. ⁸ Ehdúhjáa dííbyé pítyájcoju nééne muurá tsá tsáápiubaré wáájacutú íñe ííñújiri íjcyané avyéjyjtédítu. Muuráhjáa iwáájacuca tsá ditye Jetsocrítoke páwachékevu wátyétyéhcúítu avyéjuube íhtsútuube íjcyáábeke. ⁹ Muurá Píivyéébé waajácúháámitu nééneé:

Tsá múha wáájacutú muhdíívané Píivyéébe méénune dííbyeke ávyejúúllémé wáábyuta. Áánéllii tsá múha úúbálléítu muhdíívané tene íjcyane.

¹⁰ Áronévú tsúúca meke dííbyere Píivyéébe waajácutsó mépañévú Íapííchó ipícyóónej téeveri. Muurá páneere dííbyé íjtsaméi Íapííchó waajácúhi.

¹¹ Muurá mee míamúnaa tsá mewáájacutú tsíjtyé íjtsaméi. Meere tsáápiitsa méwaajácú muhdú meíjtsámeíñe. Ahdu Píivyéébé íjtsaméi apááñéré Íapííchó waajácúhi. ¹² Aanée mépañévú pícyoobe meke íídaatsólléne téénej téeveri mewáájacu muhdú díbye mééma méénune. Tsáháa tsííñe apííchó díbye mépañévú pícyootúne. ¹³ Aane íñe muha méúúbállehíjcyá tsúúca dííbyé icyánéjcuje muha meíjcyámeke dííbyé Apííchó túkévejtsódújuco. Tsá míamúnáa íjtsaméi muha méúúbállehíjcyatúne.

¹⁴ Muurá Píivyéébé icyánéjcuje íjcyatúme tsá cáhcújtsotú díbye Íapííchó téeveri meke túkévejtsóné ténejcuje íjcyatúnéllíhje. Áánéllii íjtsúcunúme állíuré tene íjcyane. ¹⁵ Muurá ihdyu Píivyéébé Apííchó mépañe íjcyaméré méwaajácú dííbyé icyánéjcu. Áánetu dííbyé Apííchó ípañe íjcyatúme tsá wáájacutú ténejcu. ¹⁶ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “¿A íjcyámé tsaate Píivyéébé íjtsaméivu úújetéme? ¿A íjcyámé tsaate dííbyeke úwáábóiyóme?” Aane muurá ihdyu dííbyeéjté muha meíjcyame méwaajácú Críjtó íjtsaméi.

3

Píivyéébé wákimyéi méénúmeíñe

¹ Ámuúha táñahbému, muurá Píivyéébeke úraavyémé dííbyé Apííchó túkévejtsóné pañe íjcyámeke o úwáábohíjcyádúu tsá ámuúhake o úwáábotú dííbyeke ámuha ímí meúráávyétúnéllíhje. ² Áánéllíhje muurá ítyuhúútútsíhjíre ámuúhake o úwáábohíjcyá éhne múúne tsííméneke tsíiju majchótú ájcutulle ímujpáñetúréi ñóhñótsóhíjcyádu. Aamée ámuha tsá téijyu mepíívyetétú uwáábó meújcune teetsi tsíímene majchói méénútutsi íjcyadu. Aame ámuha téhduréi icyoocápi. ³ Téénéllii muurá ámuha méúhbácatsíhíjcyáhi. Áhdure ámuha ménomíutáávacatsíhíjcyáhi. Ehdu múhdurá ámuha meítsámeíhíjcyánéllii muurá ámuha meíjcyá Píivyéébeke wáájacutúme íjcyadu. ⁴ Muurá ámuha tsaate ménehíjcyá oo Páávoróéjté meíjcyane. Áánetu tsíjtye nehíjcyá Apóóroéjté íjcyane. Ehdu ámuha múhdurá médáríívéméíhíjcyá íhdícyame íjcyadu.

⁵ Aane ¿muubá oo Páávoró? Áhdure ¿muubá dííbye Apóóro? Áánerá Píivyéébé ícúve múnáajtésíyé muhtsi meíjcyamútsí téénevúu múhtsikye díbye pícyoone méméénuhíjcyáhi. Aanée muurá múhtsí wákimyéíjyucó íjcyane Ávyéjuube Jetsóodítu íjcyané uwááboju muhtsi meúwaabóné tsúúca ámuha mécáhcujtsóhi.

⁶ Ópée muurá ímichi o úwáábohíjcyá éhne múúne tsíéméné mebájtsodu. Aanée

diibye Apóóro éhniíñevu tsiíñe úwáábohíjcyá éhne múúne teene bajtso íchémétu memúríchohíjcyádu. Aane muurá dííbyere Píívyéébe píáábóneri cáhcujtsómé dííbyé uwááboju eene mebájtsoe dííbyere píívyétsohíjcyádu. ⁷ Aane ímichi o úwáábohíjcyároobe tsá múúbé íhtsútuubé o íjcyatúne. Téhdure diibye eenée táuwáábó cámahjácoobe tsá múúbé íhtsútuubé íjcyatúne. Muurá ihdyu Píívyéébe apáábyéré íhtsútuube íjcyáábé píááboriyé cáhcútsohíjcyámé dííbyé uwááboju. ⁸ Muurá eene bajtso múúne memúrijchódú táuwáábó cámahjácoóbema muhtsi tsahdúré tsané tujkévevu. Áronáa ihdyu múhtsikye Píívyéébe múhtsí tujkévevu áhdoó muhdú muhtsi mewákímyeíhijcyádu. ⁹ Muurá ámuha úmíhédú, téhdure jahdu. Áané aabájaabédú néébe Píívyéébeé. Áábé wákímyéi múnáajtésí muhtsi meíjcyamútsí ámúhake meúwáábohíjcyá téneecúdú ámuha menéémeke. ¹⁰ Muuráhjáa meke iwájyúnéllii oke pícyoobe pañétúejpi jááháñé wákímyéi múnáajpídyú o néébe dííbyé uwááboju o úwáábohíjcyá éhne múúne já apíhajcúné mewádúhcútujkénúdú nééneé. Aane muurá bóóne tsíjtyeréjuco teeja wákímyeídyú nééne tsíjtyeréjuco táuwáábó éhniíñevu úwáábohíjcyámé ihdyu óvíi téíibúwá úwaabóhi. ¹¹ Muurá íjcyaae tsáápiye éhne múúne jaa ímichi teene apíhajcúnetu éjkedu néébe Jetsocríjto. Aane tsá múha nééítyuró tsijpi íjcyane. ¹² Áanéllii múu ímíñeúvú dííbyé wákímyeí meenú éhne múúne tsaapi jaa cóhpénéhjítu óórótu, imíwu nééne newáyúúnetu, tsítsííne uwáñewáánetu méénudu. Áánetu muurá tsijtye méénúiyá ‘tsucátsúcá’ íjcyatúné úméhewáánee, úméhecóónee, ajíi, éhdúnetu. Ahdu tsá múu íjcyatú átéréénéhjítu jaa méénuubédu. Múu íjcyá cóhpénéhjítu méénuubédu. ¹³ Muurá jaa ímichi apíhajcúnetu éjkedu néébedítúyú íjcyáné uwááboju muhdú meméénuhíjcyáné waajácúméí Píívyéébe teene mééma ímíbájchócoóca. Ímiá wákímyeí meméénuhíjcyáné coévaá éhne múúne cúújúwari átéréene áíívyéné boone ícyohpéneréjuco cóevádu. ¹⁴ Muurá ímí tééné wákímyeí meméénuhíjcyámé íáhdó meújcuúhi. ¹⁵ Áánetu múhdurá meméénuhíjcyámé tsá íáhdó meújcuútyúne. Áronáa ihdyu mépájtyéteé tsúuca dííbyeéjtéjuco meíjcyame éhne múúne tsaapi ihjya áíívyérónáa pájtyetédu.

¹⁶ ¿Aca tsá ámuha mewáájacutú Píívyéébeéjté meíjcyame dííbyé duurúvajádú menéémé pañe dííbyé Apííchó íjcyane? ¹⁷ Muurá meke tsúuca díbye ímíbajchómé metútáváávéhajchíí ílluréjuco meke díbye íñe íñújítu wáágóoíñe.

¹⁸ Áanéllii tsá múu állímyeítyúne. Tsaate ííñújíene iwáájacúhahjchíí múu íjcyá ídaatsóméré íiná wáájacútúmeúvúdú ímiá waajácu múnaa ámuha meíjcyaki. ¹⁹ Muurá íjíene mewáájacúné Píívyéébedívú átéréene. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Waajácu múnáake Píívyéébe tééneriyé túhúúvetsómé íllure báñúmeíhi.” ²⁰ Téhdure tsiíñe nééneé: “Waajácu múnáa íjtsaméí Píívyéébe waajácú átéréene íjcyane íínetú diityéké píáábotúne.” Ehdu nééne Píívyéébe waajácúháámitu. ²¹ Áanéllii tsá míamúnáajpi méhdure néébeke íhtsútúúbedi medíllóne meúráávyéítyuróne. Téhdure tsá dííbyedi memítyájkímyeítyuróne. Muurá páneere ííñújíri íjcyane méwáábyuta. ²² Muurá meke píáábohíjcyaae ííñújíri meíjcyáné hajchóta. Téhdure meke píáábohíjcyaae medsíjívémé ímí meíjcyaki. Aane íñe oo Páávoroo, Apóóroo, Péédoroo, íjcyámeke múúhake pícyoobe ámúhake muha mepíááboki. ²³ Aane tsúuca méíjcyá Críjto Píívyéébeéjpi íjcyáábeéjte.

4

Uwáábojte úwaabóne

¹ Aane muurá ámuha méwaajácú ídátso ámuhadúré muha menéérome Críjtó wákimyéi múnaa meíjcyane. Muuráhjáa múúhakye pícyoobe Píívyéébé muhdú meke ipiááboíñé pítyájcámeíñé uwááboju muha meméénuki. ² Áánéllii téené wákimyéi máhallúrí íjcyane ímíñeúvú méméénúiyáhi. ³ Tsá muurá muhdú óhdivu tene néétu ámuha tsíjtyema muhdú o ícyahíjcyané oke menééiyóne. Tsá muurá o némeíityuró muhdú o ícyahíjcyáne. ⁴ Apáábyéré ihdyu Píívyéébe waajácú muhdú o íjcyane. Áronáa ihdyu ó waajácú táhallúrí ímityúné íjcyatúne. Ároobe tsá o némeíityú ímiáábé o íjcyane. ⁵ Ahdícyane tsá múu Críjtó wákimyéi muhdú tsaate méénune múhdurá diityédívú íjtsúcunútúne. Óví ihdyu páñetu tsaabe muhdú dííbyé wákimyéi meméénuhíjcyané meke íñéekií. Ájyu ihdyu muhdú mewákímyeíñé meke téhdújtsóiiybe Píívyéébeé.

⁶ Aane íñe muhdú muhtsi Apóóroma meícyahíjcyané ámuhakye ó úúballé tehdu ámuha meíjcyane tsíñehji íjtsámeíityúme. Tsá múu tsaatékéré ímí íjtsúcunúne tsíjtyeke éhdiíwálletúne. ⁷ ¿Aca múha meke pícyóó tsíjtyé ehniíñevu meíjcyaki? Áhdure ¿aca íñá méhdi Píívyéébé piáábori meújcutúne? Áánerá Píívyéébé piááboriyé méijcyáhi. Ááneri tsá memítyájkímyeíityuró méihnáhoriyé meíjcyánerííívari.

⁸ Ámuháubá méijtsúcunúmei Píívyéébé icyanéjcutu íñé imíjyaúrójucó ámuha meíjcyane íñetú vííotúme. Ááne muurá tsáhájucó múúhadi ámuha meíícvetúne. Ímiááneiyó ihdyu ámuha ténejcútú meíhtsútuuvéné ímí tsaméhjí meíjcyaki. ⁹ Píívyéébéubáhjáa muurá ihdyu muuha uwáábojtéké pícyóó ávyeta ídátsojte muha meíjcyaki. Aame muha méijcyá ídaatsóné ehne múúne ditye dsíjívétsoímyé íjcyadu. Áámedi múúhadi míamúnáama níjkyéji múnaa ullévenúhíjcyáhi. ¹⁰ Muurá íñe Críjtóke meúráávyénéjcutu ámuha múúhadítyú ménehíjcyá átéréejte íñá wáájácutúme muha meíjcyane. Ááne ámuháyé méijtsúcunúmei íhtsutúme ámuha meíjcyame ímí tehdújucó dííbyeke meúraavyéne. Aane muurá míamúnaa múúhakye ávyejúúllétúme ámuhákyéré ávyejúúlléneri ámuha mémítyájkímyeíhíjcyáhi. ¹¹ Muurá ihdyu muha ídátso múúhá ajoyábama meíjyunúhíjcyámedi ídaatsóné tsájaare múúhá wajyámu. Áámedi míamúnaa ícúbáhráhíjcyá múúhá íjcyátsííúbamáyé muha meíjcyátúmedi. ¹² Muurá muha meúwáábóné tsanéjcuvu méwákímyeíhíjcyá téene tájpi muha meíjcyaki. Áámeke míamúnaa páhduváré idyáríívémedítyú nehniwu íhjuívaróné muha maáábúcuíne ímíjyuuríyé méihjuúvahíjcyá diityéma. ¹³ Ehdu múúhakye ditye dáríívéronáa ímiááméré muha méícyahíjcyáhi. Ároné pañe ícyoocápi múúhadítyú nehíjcyámé átéréejte muha meíjcyame íllure míamúnáake metútávátsohíjcyáne.

¹⁴ Tsá ámuhakye o núcójpívétso ehdu o néétune. Íllure ámuhakye ó úwaabó áátsíímédú ámuha menéémeke o wájýúnema. ¹⁵ Muurá mítyame ámuhakye Críjtodítyú íjcyané uwááboju úwáábóromedítyú o íjcyá ámuháj caanídyú o néébe ímichíi táuwáábori ámuha dííbyeke mecáhcújtsótujkénúnéllíihye. ¹⁶ Áánéllii ímíñeúvú o íjcyadu meíjcyane.

¹⁷ Muurá tájtsííménédú néébe Timotéo ímiáábé íjcyáábeke ó wallóo ámuhá éllevu. Aabe óví ámuhakye úúballé muhdú Críjtóke o úráávyeebe o úwáábohíjcyané o ááhívehíjcyátsíhjí cahcújtso múnáake. ¹⁸ Áronáa ¿íveekií ámuhadítyú tsaate múhdurá dáríívémeímyé mítyákímyeíhíjcyáhi? ¿Íhya mítyá íjtsúcunúme ámuhakye tsííñe o úújéityúne? ¹⁹ Muurá Píívyéébe ímílléhajchíi lléváhréjucó ámuhakye o ááhívetéíñe. Ájyu ó waajácuú íñá

ditye méénuhíjcyáné eene ‘mityáhmítýá’ íhjúvahíjcyáme. Tsá imyéénutúnéré ditye íhjúváítýuróne. ²⁰ Muurá tsá Píívyéébé avyéjúejte meíjcyatú pevénére meíhjúvánéri. Apáámyéré ihdyu dííbyé íhtsúturi íjcyame téénéejte íjcyáhi. ²¹ Ahdícyane ¿muhdú ámuha méimíllé ámúhakeyellévú o úújetécooca o túkëvejtsóne? ¿A chooco ímíjyuúri? ¿Mityá íhnáhóónécoba múu úhbadu?

5

Ímityúné tsaapi méénune

¹ Muurá ó waajácújucóó tsaapívá ámúhadítýú tsííjúdúéllema ícyahíjcyáne. Teene ihdyu tsáma ávyeta ímityúne. Muurá Píívyéébeke wáájácútúrómedívú idyé teene ávyetá ímityúne. ² Ááneréi íjcyárónáa ámuha mémítýákímyeíhíjcyá Píívyéébeéjté ámuha meíjcyánéri íllure múu kímoovéme. Muurá tehdííváné ímityú méénúmeke ámuha méijchívyétsóiyá ámúháj pínétu. Tsáhájucóo ámúhama ditye píhcyáávéítýuróne. ³ Aane ámúhama o íjcyátúroobe tsúúca ó waajácú muhdú meméénúíñé dííbyeke. ⁴⁻⁵ Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri mepíhcyáávéne méijchívyetso dííbyeke. Aane téhdure ámúhakey o nahbénuú táíjtsaméiyi. Áábeke méihvéjtsó Naavéné hójtsí pañévuréjuco díbye ícúbáhrámeíñé níjcaúvú ídsíjive Máavyéjuube Jetsocríjto tsiíñe tsáácooca díbye ípájtyetéki.

⁶ Aane tsá tene ímityú Píívyéébeéjté ámuha meíjcyánéri memítýájkímyeíñé múhdurá ámúhama tene pájtyenáaaca. Muurá hariínallíjyú metátsájconé pañévú áyanéwu téené ooríchetu mepícyooróné páneeréjuco óoríchóne. Ahdu néene muurá tsaapi ímityúné méénúúbeke íiná menéétúhajchíí pámeekéréjuco díbye tútávajtsóne. ⁷ Áánéllíi ílluréjuco dííbyeke méijchívyetso teene pááá ooríchódú néébeke ámuha meímíbbáavyeki. Muuráhjáa Críjto Píívyéébé obééjáuúdu néébe ípájámeíñe ícúbáhrámeí mewájjyuri mepájtyetéki. ⁸ Áánéllíi metsu ímíááméré meíjcyáne meúráávye tsaímíyé dííbyeke. Ovíjyacóóné átéréené íjtsaméi méhdityu bóhówaúcunúhíjcyáne. Métsu ténejcu meíhvéjtsóne dííbyé íhju ímíá májchódú nééneréjuco menújtsoki.

⁹ Muuráhjáa íhde ámúha éllevu o wállóháámí pañe tsúúca ámúhakey o úwaabó ámuha menáhbevájúcóótu íhdícyámema dómácócatsíhíjcyámedívu. ¹⁰ Áronáacáa tsá ámúhakey o bóíjcyutú ámuha meíhjúvavájúcóótu díitye ímityúmema mítyane íéhnéváiýóneri tsúúrámeíhíjcyámee, naní múnaa, níjcyotájteke dúúrvahíjcyámee, íhdícyáméhjima dómácócatsíhíjcyámee, éhdúmema. Muurá ihdyu ehdu néeróméj pñe mépiivyeté meíjcyane tsají hallúríyé díityémá meíjcyánéllíihye. ¹¹ Muuráhjáa ihdyu ámúhakey o néé eene ‘cahcújtso múnaa muúha’ néérome íhdícyáméhjima ídyómácójcatsíyónee, éhniíñevúré íéhnévarónee, níjcyotájteke icyáánívarónee, tsíjtyedi íhjúvarónee, íllíyícyáverónee, íñáníyónee, éhdune méénuhíjcyámedívú ámuha menáhbevájúcóóítýuróne. Áhdure tsá ámuha díityémá memájchóítýuróne. ¹²⁻¹³ Muurá tsá o ícúvetú cahcújtso múnaa íjcyatúme muhdú ícyahíjcyánéri. Óví ihdyu Píívyéébere díityémá teene ímíbjchóhi. Áronáa ihdyu ámuha cahcújtso múnaa méíítéiyá ámúhadítýú múhdurá dáríívémeíhíjcyámeke ámuha méijchívyetso ámúháj pínétu.

6

Cahcújtso múnaa ímityúné ímíbbáchójcatsíyóne

1 ¿Íveekí ímityúné ámuha medáríívécatsícyooca mépehíjcyá cahcújtso múnaa íjcyátúné ímibájchojté éllevu? ¿Íveekí tsá ámuha tsamééré cahcújtso múnaa meímíbáchócatsíhíjcyatú ténehjí? 2 ¿Mityá tsá ámuha mewáájacutú Píívyéébé cahcújtso múnaa meíjcyame dííbyeke cáhcújtsótúmema muhdú ditye ícyahíjcyáné meímíbájchoíñe? Aanéjíí muurá ámuha mépiivyété ámúhama pájtyenéhjí ámuháyé meímíbáchójcatsíñe. 3 Áhdure muurá níjkyéji múnaa íjcyárómema muhdú ditye ícyahíjcyáné méímibájchoóhi. Aanéjíí muurá mépiivyété tsamééré cahcújtso múnaa meímíbáchójcatsíñe. 4 Áánaa ¿íveekí ámuha mépehíjcyá cahcújtso múnaa íjcyátúné ímibájchojté éllevu ímityúné ámuha medáríívécatsícyoóca? 5 Ehdu íñe ámúhake o néé ámuha téeneri menúcójpívéne tehdu meméénújúcóótuki. ¿Aca tsá ámuha elle meíjcyáné cahcújtso múnaadítú tsaatéuba íjcyatú teene ámúhama ímibájchóiyóme? 6 ¿Íveekí ámuha páhduváré medáríívécatsíñe cahcújtso múnaa íjcyátúme éllevu mépehíjcyá ditye ámúhama teene ímibájchoki?

7 Ehdu ámuha medáríívécatsíñetu ílluréjucó ámuha metútáváávehíjcyáné ímí Píívyéébeke ámuha meúráávyerónetu. ¿Íveekí tsá ámuha maáábúcu híjcyatú ámúhake tsaate íuhbarónee, íñáníyónee, dáríívéne? 8 Tehdu ámuha meíjcyáíyótsihvu ¿íveekí díityéké ámuha mépiámeíhíjcyáhi? Ehdu ámuha meméénúneri tsané nahbémú ámuha meíjcyarómé íllure métútávátsócatsíhíjcyáhi.

9-10 ¿A tsá ámuha mewáájacutú ímityúmé Píívyéébé avyéjuvu úcáávéityúne? Ahdícyane tsáma mébáñúmeídíñe. Muurá íhdícyáméhjíma dómácócatsíhíjcyáme, níjcyotájteke cáánívahíjcyáme, tsamééré wajpíímú dómácócatsíhíjcyáme, tsamééré walléemú dómácócatsíhíjcyáme, naní múnaa, mítyane íéhnéváyóneri íjyácunúhíjcyáme, líiyícyáve múnaa, tsíjtyedi ícúbáhráhíjcyáme, tsíjtyedítú nehníwu íhjúvahíjcyáme, éhdume muurá tsá Píívyéébé avyéjúeje íjcyatúne. 11 Ehdúu muurá tsaate ámúhadítú ícyahíjcyáhi. Árómekéé Píívyéébe Jetsóoj téeveri újcúmeke tsúúca dííbyé Apííchó ímibájchómé hallurí tsáhájucó íñá íjcyatúne.

Méjpi metéhméiyóne

12 Muurá tsaate néehí: “Mépiivyété panévare meímilléné meméénune.” Ihdyúhde tehdujúcooro. Áronáa tsá panévare ímí néétune. Áanéllíi tsá ténehjívú metáhjátsámeítyuróne. 13 Muurá ímíáané majcho íjcyá téene tájpi meíjcyaki. Áronáa idyé tsá panévare majcho ímí néétune. Muurá íjcyáíñe téene tájpi meíjcyájúcóóityúne. Tsáháa Píívyéébe meke ípívyéjtsotú meímíledú íhdícyáméhjíma medómácójcatsíki. Mekéé ípívyéjtsóobe íhñéjté meíjcyame dííbyé túkevájtsójú pañe meíjcyaki. 14 Muurá Píívyéébe ípíívyetédú íjcyabe íhñáhoori meke bóhíitsoó tsúúca medsíjívéroomeke Jetsóokéé íbóhíitsoódu.

15 Aane ¿aca ímíiyóné tsúúca Críjtoéjté meíjcyame nahtsíwamééwake medómajcóne? Tsáháa. 16 Muurá tsaapi dííllema íjcyáhajchíi tsahéecoréjuco dityétsí íjcyane. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tzahéecoréjuco dityétsí íjcyáíñe tsáápiiye íjcyáiyódu.” 17 Ahdu muurá Jetsocríjtoke mecáhcujtsómé meíjcyá dííbyeéjteréjuco.

18 Ahdícyane óvíjyacóóné íhdícyámema ámuha medómácócatsíhíjcyáne. Ílluréjucó méihvété téénetu. Muurá íjcyáné tsane ímityúné meméénuróné méjpi dómájcotúne. Áánetu íñe méjpiíyí íhdícyáméhjíma medómácójcatsíñe tsáma ávyeta ímityúne. Muurá tehdu meméénúneri meere métútávájtsámeíhi. 19 ¿A tsá ámuha mewáájacutú Píívyéébeéjté meíjcyámé pañe tsúúca dííbyé

Apííchó íjcyane? Aane tsúúca ámuhá pañe íjcyame tsáhájucó ámuha meímillédú medáriívémeítyuróne. ²⁰ Muuráhjáa Píívyéébe mééma mepájtyetéíñe meenu Íllíkye ditye dsíjívétsóneri. Áánéllii metsu dííbyeke maávyejúúlléne tsaímíyējuco meíjcyaki.

7

Metáábávájcatsícyooca meíjcyane

¹ Aane ícyooca ámuhákye ó úúballé éhnée taéllevu ámuha mewállóháámí pañe oke medíllone. Ímiááné ímí tehdujúcooro teene tsaapi táábávátuube íjcyane. ² Áronáa ihdícyáméhjima medómácójcatsíñe ávyeta ímityúné íjcyánéllii téhdure ímí teene metáábávájcatsíñe. ³ Aane ityáábávállema ihdyu múu ímí íjcyáhi. Áhdure idyé walle ityájíváábema múu ímí íjcyáhi. ⁴ Aane tsúúca ájyúma íjcyalle tsáhájucó ímillédú íjcyatú dííbyé wáabyutálléréjuco íjcyánéllííhye. Téhdure dííbye ájyu tsáhájucó ímillédú íjcyatú tsúúca díille méwá wáabyutááberējuco íjcyánéllííhye. ⁵ Aamútsí idyómácócátsíhijcyané tsá íhvéjtsóítyuró Naavéné téénej téeveri díityétsikye tsíñejcúvuréjuco íbúwájtsóneri ityútávájtsótuki. Áronáa ihdyu tsáijyu íhnáhó Píívyéébema íhjyúvácooca muhdú íñéhajchíí wahájchotáwu íhvéjtsóíyomútsí teéne.

⁶ Ehdu íñe ámuhákye tsánejcúvú o nées okée ámuha teene medíllónéllííhye. Áronáa tsá ámuhákye o táúhbatú ámuha metáábávájcatsíki. ⁷ Táicyánéjcutu ihdyu ímí ó íjtsúcunú pámeere ohdu táábávátúmé, tájívátúmé, íjcyáiyóne. Áronáacáhjáa ihdyu Píívyéébe páhduvaré meke ípívyéjtsónéllii tsaate píivyeté iiye íjcyane. Áánetu tsijtye tsá píívyetétú iiye íjcyane.

⁸ Áánéllii íyéejte íjcyámema pámeere pííbájyujtéké o nées táábávájcatsítyúmerējuco íjcyáiyóné íñe o íjcyadu. ⁹ Áronáa ihdyu iiye íjcyane ípíívyetétúhajchíí múu apáhajchíí táábávájcatsí tééneri ícúbáhrámeityuki.

¹⁰ Áánetu tsúúca tájívámé walléemú tsá múu íhvéjtsotú ájyúmuke. Ehdu Píívyéébé taúhbaju néehíí. Tsá oore ámuhákye o néétune. ¹¹ Áronáa tsáijyu múúne tsáápille ájyúke íhvéjtsóhajchíí tsáhájucó múu tájívájúcootúne. Tsá tene ímityú tsíjpiikyéréjuco dílle tájíváne. Áánetu tsííñe ityájíváné ímílléhajchíí óví tsiíñe óómille ájyú éllévúre. Téhdure idyé wajpi ityáábáválleke tsá múu íhvéjtsotúne.

¹² Aane ícyooca Píívyéébé taúhbaju néétune oore táicyánéjcutu ámuhákye o nées tsaapi cahcújtso múnáajpi taaba cahcújtsótúrolle ímí dííbyema íjcyáhajchíí tsá díbye díílleke íhvéjtsóítyuróne. ¹³ Áhdure tsáápille cahcújtsóllé taji cahcújtsótúroobe ímí dííllema íjcyáhajchíí tsá dílle dííbyeke íhvéjtsóítyuróne. ¹⁴ Muurá ímíbáavyéíyoobe dílle ímí íjcyáneri. Áhdure idyé cahcújtsóóbé taaba ímíbáavyéiyá díbye ímí íjcyáneri. Aane muurá ímí íjcyáromútsí íhvétsócátsíhajchíí tsáijyu múúne ítsíime ílluréjuco tútávaavéne. ¹⁵ Aane ihdyu cahcújtsóllé taji cahcújtsótube díílleke íhvejtsóné ímílléhajchíí óví íhvejtsóhi. Téhdure idyé cahcújtsótulle cahcújtso múnáajpi ájyu íjcyáabeke íhvejtsóné ímílléhajchíí óví íhvejtsóhi. Aane tsá Píívyéébeke cahcújtsómé hallurí íjcyatúne. Muurá ímíllebe tsaímíyé metáábávájcatsímyema meíjcyane. ¹⁶ Muurá tsá mewáájacutú cahcújtsóllé taji dílle íjcyadu cahcújtsóíhajchííjyu. Áhdure tsá mewáájacutú cahcújtsóóbé taaba díbye cahcújtsódú cahcújtsóíhajchííjyu.

17 Áronáa ihdyu óví muhdú pamévare méijcyá Píivyéébé ímillédu meke pícyohdu. Áanéllí óvi tehdújuco tsaate íyéejtéré íjcyane. Téhdure idyé óvi tehdújuco tsaate méwámyuma íjcyane. Ehdu pámeere cahcújtso múnáake ó nehíjcyá ditye tehdú íjcyaki. 18 Muurá kíhdyahírótsámeímyeke Píivyéébe ujcúhi. Áhdure tehdú méénúmeítyúrómeke díbye újcume ihdyu óvi éhduréjuco. 19 Muurá tsá muhdú tene néétu tehdú meméénúmeítyúne. Áhdure tsá muhdú tene néétu tehdú meméénúmeítyóne. Muurá ihdyu apááñéré muhdú dííbyé taúhbajúúné néhdu méijcyane imíllébe. 20 Áanéllí Píivyéébeke me cáhcújtsótujkénúijyu muhdú méijcyaduré múu íjcyáhi. 21 Tsaaté hójtsí pañe íjcyame dííbyeke cáhcujtsómé tsá múu íjyáacunútú díityédítýú íjchívyéíyóneri. Áronáa ihdyu múu ipíivyetéhajchí díityédítýú íjchívyéhi. 22 Muurá tsíjtyé hójtsí pañe íjcyámema tsíjtyé hójtsí pañe íjcyátúrómeke Píivyéébe újcume tsaahdúré íjcyá dííbyeéjte. Aame tsaméhjí íjcyá Críjtó íicúve múnaa. 23 Muuráhjáa tsúúca Píivyéébe mééma meenu mepájtyetéíne. Áanéllí tsá múu míamúnáa íjtsaméi cáhcujtsójucootúne. 24 Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Áhdícyane tsá múu ííneri íjyáacunútúne. Óvi ihdyu Píivyéébeke me cáhcújtsótujkénúijyu muhdú méijcyaduré méijcyame dííbyeke méúraavyéhi.

25 Ehdu íne ámuúhake ó úúballé éhnée ámuha oke muhdú táábavatúme íjcyáiyóné medíllone. Ténejcútú Píivyéébe tsá muhdú meke néétune. Áronáa ihdyu oke díbye píáábóneri o wáájacúné o néé ditye táábávajcatsítýúné téhdure ímí nééneé. Ehdu ímí dííbyeke o uráávyeebe ámuúhake o nééhi. 26 Aane ó íjtsúacunú ímí tehdújuco ditye íyéejtéré íjcyáiyóné íne Críjtoke meúraávyenécú íhnáhó néénéllíhye. 27 Áronáa ihdyu tsúúca táábavámé tsá múu íhvéjtsotú méwakyé. Áanetu iye íjcyame tsá múu íjtsámeítyú ityáábaváiyóneri. 28 Aane tsaate ityáábaváhajchí ihdyu óvi táábaváhi. Téhdure tsáápille ityájívahajchí óvi tájíváhi. Tsá tene ímityúné íjcyatúne. Áronáa ihdyu íhnáhóóné táábavámeke ííñújí icyánécúene dómajcóne. Áanéllí ámuúhake o néé ámuha ténehjívú metáhjátsámeítyuki.

29 Áhdícyane, ámuúha táñahbému, muurá lléváhréjuco tsííne Críjto tsááíne. Áanéllí ihdyu méwámyuma íjcyámeke o néé ditye íhnáhóóróné pañe íyéejte wákímyeíyódú Píivyéébé wákímyeí imyéénuki. 30 Téhdure ámuúhake tsaatéke kímóove pájtyerónáa tsá múu kehóvéméhjíúvú néétune. Téhdure wáñehjívatéhijcyámé tsáhájucó teéneri íjcyáityúne. Áhdure tsíeméné áhdome tsá teéneri íjívéityúne. Ténehjí íjcyarónáa méíhvéjtsodí Píivyéébé wákímyeí. 31 Tsá múu ííñújiri muhdú íjcyáiyóneriyé itsúúrámeíne íhvéjtsotú dííbyé wákímyeí. Muurá íne íjí hallúrí íjcyané tsíeméné imíwu méíjtsúacunúróne níjkévaáhi.

32 Áanéllí ó imíllé ámuha teéneri méijyáacunúhíjcyánetu méíhveténe. Muurá íyéejte ííneri íjcyatúme ímí Píivyéébeke ííicúvéíneriyé íjtsámeíhi. 33-34 Téhdure muurá walléémú tájívátúme íjyáacunú tsáímíyé dííbyeke ííicúvéíyóneri. Aame ímíáané ténejcúrí íjívémé tsá tsíñéhjiri íjtsámeítyúne. Áanetu tájívámé íjyáacunú muhdú ájyúma íjcyáííne wákímyeí imyéénúíneríyе. Téhdure wajpíímú méwámyuma íjcyame íjyáacunú íjí wákímyeíyíyé muhdú díityéké ipícyóóíneri.

35 Ehdu íne ámuúhake o néé ámuha wájyuri ímí Píivyéébeke ámuha méíicúveki. Tsá idyé ávyeta ámuúhake taabávatu o bóijcyúné ehdu o néétune. Ámuúhake ihdyu o néé tsáímíyé ámuha Píivyéébeke méíicúvéne wákímyeí meméénuki.

³⁶ Áhdure idyé tsaate tsúuca ityáábávájcatsííne éévevu úújetémé iye ijcyane ipíívyetétúhajchíí óvi táábávájcatsíhi. Tsá tene ímityúné íjcyatúne. ³⁷ Aane tsaate ipíívyetéhajchíí óvi íyéejtéré íjcyáhi. ³⁸ Áhdure ditye táábávácatsíhajchíí ímí teéne. Téhdure ditye táábávájcatsíyúhajchíí awáá éhniíñevu ímí teéne.

³⁹ Muurá tájívallye ijcyá ájyú wáábyutálle. Áronáa tsáijyu múúne ájyu dííllédívú dsíjívéhajchíí piivyételle ímílléhajchíí tsíjpiikyéréjuco ityájíváne. Áronáa ihdyu tsá dille tájíváityuró ihdícyáábeke cahcújtso múnáajpi íjcyátúúbeke. ⁴⁰ Áronáa ó íjtsúcunú iye íjcyalle ííne imíjyaú íjcyáiyóne. Ehdú íñe ámúhake o nées Píívyéébe Apííchó oke túkévéjtsóneri.

8

Níjcyotájte íícúve

¹ Aane ícyooca ámúhake ó úúballé éhnée oke ámuha níjcyotájteke íícúvémeíñe iyámeke medóónetu medíllone. Muurá tsúuca ténejcu méwaajácúhi. Áronáa žíveekí panévare mewáajacújúcóóneúvuri mémítyákímyeíhijcyáhi? Árone tsá íínetú meke píáábotúne. Apááñéré ihdyu mewáajacújúcátsííne meke píáabóhi.

² Muurá panévare iwáajacúné íjtsúcunúmeíyómé tsá ímíáané wáajácúne.

³ Muurá ihdyu Píívyéébe waajácú caatyé dííbyeke wájyune.

⁴ Aane níjcyotájteke íícúvémeíñe iyámeke tsaate dóóne muurá tsá muhdú néeturóne. Atéréenéré íjcyane míamúnaa cáánívahíjcyaróné tsá díityéké íínetú píáábotúne. Muurá ihdyu íjcyaaabe tsáápiye Píívyéébeé. ⁵ Muurá caame íévéhóowarii, ííñújirii, íjcyanéhjí icyáánívahíjcyánéllii ítsúcunúhijcyámé mítyame Píívyéébedu némehji íjcyane. ⁶ Áronáa ihdyu íjcyaaabe tsáápiye apáabyéré Méécááni Píívyéébe páneeréé ípívyéjtsoóbe. Muuráhjáa meke ípívyéjtsoobe dííbyeke maávyéjútsooki. Áhdure tsáápiye Ávyéjuube Jetsocríjtoj tééveri páneere íjcyáábe tájpiyé méijcyáhi.

⁷ Árone muurá tsaate cahcújtso múnaa íjcyájúcoorómé tsá ímí wáajácúne. Muurá ítsúcunúhijcyámé ímíáané níjcyotájte íbóhíma íjcyámeke íícúvehíjcyáne. Áanéllii ténehji íícúvémeíñe iyámeke idyóóiyóné múhdurá ítsúcunúhijcyáme.

⁸ Muurá teene medóórone tsá Píívyéébedívú muhdú néétune. ⁹ Áronáa ihdyu tsá múu dóótu eene dííbyeke ímí wáajácútmé teene medóóne múhdurá ítsúcunúhíjcyámeke ityútávájtsótuki. ¹⁰ Muurá tsaate ténehji dóóneri tsijtye teene dóótume íúmúúpívyéne díityé élletu idyóóneri íjtsaméi tútávájtsóiyáhi.

¹¹ Ehdú muurá ámúhá nahbémú ténejcu ímí wáajácútméke ámuha teene medóóneri métútávájtsóiyá ímí Píívyéébeke ditye uráávyéíyónetu téhdurée díityé wájyuri Críjto dsíjívémeke. ¹² Aane díityé íjtsaméi métútávájtsóneri ímityúné meméénune tsá Críjto ímí méhdivu íjtsúcunútúne. ¹³ Áanéllii díityéké o tútávájtsótu tsá múijyú téeménéhjí o dóóityúne.

9

Uwáábojte íáhdó újcune

¹ Muuráhjáa Píívyéébe oke picyóó uwááboobe o íjcyaki. Aabée Máavyéjuube Jetsóoke o ájtyúmííbe uwááboju ámúhake o úwaabóné ámuha mecáhcuíjtsónetu muurá méwaajácú ímíáané ténejcú uwááboobe o íjcyane. ² Áronáacáubá tsaate tsá cáhcújtsoú uwááboobe o íjcyane. Áánetu ihdyu ámuha mecáhcuíjtsó ópée o úwáábóneri Ávyéjuube Críjtoke ámuha mecáhcuíjtsónéllíhje.

3-4 Aane eene múhdurá óhdityu ítsámeíhíjcyámeke o nées uwááboobe o íjcyáábeke oke ditye íícúvéiyóné panévatúre. ⁵ Muurá téhdure o táábávállema úwááboobéré ó pehíjcyáiyá eene tsijtye uwáábojte Péédooroo, Jetsóó nahbémuu, íjcyame péhijcyádu. Áabeke muurá idyé ámuha oke méíícúvéiyá diityéké ámuha meíícúvehíjcyádu. ⁶ Áronáa ¿íveekí muhtsi Benabéema múhtsiye mewákímyeíñe tájpi méúwáábohíjcyáhi? ⁷ ¿Aca múúne tsodáhó iye iáhdóne tájpi íjcyáhi? ¿Aca óóva bájtsome tsá íñéévá lléénetúne? ¿Aca obééjámuke éénume tsá diityé mujpañejpácýó ádotúne? ⁸⁻⁹ Ehdu ámúhake o néene méíjtsúcunúdí míamúnáá íjtsaméí tene íjcyane. Muuráhjáa Píívyéébe Moítsééúvuj tééveri íwaajácuháámitu néehíí: “Tríígó tátsoújcori íjcyáábeke ócájikye tsá múu tsíeménevu íhju wátájcotú díbye imájchótuki.” ¹⁰ Ehdúu Píívyéébe nées dííbyé wákímyeí méénume téene áhdó újcúiyóne íñééiyóne. Tsáháa apáámyéré iyámedityú díbye néétune. Muurá tsaate úmíhe bájtsone kéémene tsíjtyeréjuco ááhívetsoné. Áronáa téhdure teenée bájtsómedívú tsane coévá tsahdúré ditye iújcuki. ¹¹ Ahdu muurá Píívyéébe icyánéjcu ámúhake muha meúwáábohíjcyámeke ¿aca tsá ámuha múúhake mepíáábóítyuró tsíeménetu téene tájpi muha meíjcyaki? ¹² Áánerá tsijtye uwáábojte ámuha mepíáábóne tájpi ícyahíjcyáhi. Téhdure muurá múúhake ámuha mepíáábóiyáhi. Áronáa ihdyu muha tsá téeneri meíjyácunútúne. Tsáijyu múu míamúnáa teene múhdurá íjtsúcunúne tsá ímílléityuró icyáhcuíjtsóné muha meúwaabóne. ¹³ Muurá ámuha méwaajácú duurúvájá pañe wákímyeímyé tééjá wáabyuta ditye tsátyehíjcyánetu iújcúne tájpi ícyahíjcyáne. Téhdure muurá Píívyéébeke ditye iyámedi íícúvehíjcyánetu iújcune dohíjcyáme. ¹⁴ Ahdu íívane muurá Píívyéébe nées uwáábojte íjcyáíñe cahcújtso múnáa diityéké píáábóne tájpi. ¹⁵ Ehdu íñe ámúhake o nées pevénéré ámuha mewáájácuki. Tsá píáábó ámúhake o táúmeityúne. Aabe ihdyu óvíi o dsíjívéhajchíí ó dsíjívé ámuha oke mepíáábótuubére. Muurá ímí ó íjtsúcunú oore o wákímyeíñe tájpi o íjcyaae o úwáábohíjcyáne.

¹⁶ Muuráhjáa ihdyu Píívyéébere oke pícyóóné wákímyeí o méénúneri tsá o mítyájkímyeítyuróne. Aane muurá tsíjtyeke o úwáábótúhajchíí ídátso oke pajtyéiyóne. ¹⁷ Íhya ihdyu oore táíjtsaméiyi téené wákímyeí o méénuca téeneri ó mítyájkímyeíyáhi. Áronáa tsá oore o ímílléne téené wákímyeí o méénutúne. Píívyééberé oke pícyóó téénevu. ¹⁸ Áánéllíi ó ímíjyúú téené uwááboju pevénéré áhdótsótuube o úwáábóneri. Tsá o íjyácunútú téene áhdó oke ditye píáábóne tájpi o íjcyáiyóneri.

¹⁹ Aabe múíícúve múnáajpi o íjcyáítyúroobe pamévá íícúve múnáajpi ó íjcyá téénej tééveri tsijtye Críjtoke icyáhcuíjtsoki. ²⁰ Muurá íhdééne taúhbaju o úraavyéjúcóótúroobe tamúnáa jodíómú muhdú ícyahíjcyádú idyé ó ícyahíjcyá diityémá o íjcyácooca téénej tééveri ímíñeúvú diityéké o úwáábo Críjtoke ditye icyáhcuíjtsoki. ²¹ Áánetu Píívyéébeke wáájácútúmema o íjcyácooca téhdure ditye íjcyadu ó íjcyáhi. Ároobe ihdyu tsá múhdurá ditye íjcyané pañevú o úcáávetú Críjtoéjpiyéjuco o íjcyánéllíihye. Ehdu diityé pañe ó ícyahíjcyá téénej tééveri diityéké o úwáábo Críjtodityú íjcyané uwááboju. ²² Áhdure Píívyéébeke cáhcuíjtsójúcoorómé ímí ténejcu wáájácútúmema o íjcyácooca ó íjcyá muhdú ditye íjcyadu téénej tééveri diityéké ímíñeúvú o wáájácútso ténejcu ditye ímí iúráávyeki. Ehdu ihdyu pamévamáyé ímíáábéré ó nahbévahíjcyá téénej tééveri diityéké o píaabómé ípájtyetéki. ²³ Aabe pamévakéré ó úwáábohíjcyá tsaméhíj

diityémá ímí meíjcyame meímíjyuúki.

²⁴ Muurá táhjacátsiyi dsíínémedítýú tsáápiiyee táhjaabe tééne áhdó ujcúhi. Ahdu íívane ímíñeúvú méuraávyé Píívyéébeke iáhdó ámuha meújcuki. ²⁵ Áhdure muurá ñcu iáhdoma íjcyanéúvú úcááveímýé tééné ihde pííñúmeímýé tsá ñná dómájcotú diityéké tútávájtsóiyóne. Ehdu muurá pííñúmeímýé tééne áhdó imíwu néerone múhajchótá íjcyáityúné iújcuki. Áánetu ihdyu mépííñúmeíhijcyá mújyú muhdú íjcyáityúné meújcuki. ²⁶ Áánéllii tsá pevénéré Píívyéébeke o úráavyehíjcyatú éhne múúne tsaate kiávú ipyééne wáájacutúme dsíínehíjcyádu. Aabe tsá ténejcúrí o bañúmeítyú éhne múúne méénújcatsíbyé bañúháñé pevétsíhjíre cátyétyehcúdu. ²⁷ Áánéllii muurá Píívyéébedívú o íhvéjtsámeíbyé ó ícúbáhrámeíhijcyáhi. Aabe ó téhmémeíhijcyá keená oke ténejcútú mújtátsóiyónetu ímichi awáá ténejcu o úwáábohíjcyaaabe o bañúmeítyuki.

10

Níjcyotájteke Píívyéébedi medíllóityuróne

¹ Ámuúha táñahbému, cáhawáá méijtsúcunu muhdúhjáa méihde múnáaúvuke Píívyéébe ojtsóri túkévetsómé Tújpañe Móóá pájtyene. ² Ehdúhjáa dibye diityéké píaabómé íhvéjtsámeí Moitséé hójtsí pañévú dibye diityéké ityúkévéjtsoki. ³ Aaméhjáa ihdyu ícyahíjcyá Píívyéébere diityéké píáábóne tájpi. ⁴ Dííbyeréhjáa muurá diityéké ácu híjcyá majchóvu, adóvu, íjcyane méénúráityuróné diityémá imyéénúneri. Áámemáhjáa téijyújuco nééwayúdu néébe Críjto íjcyaaabe diityéké túkévétsohíjcyáne. ⁵ Ehdúhjáa panévaturé ímíhyéjúcooro Píívyéébe diityéké túkévéjtsórónáa ímunáajte ímityúné dáríívemeíhijcyáhi. Áané déjúcotúhjáa mítyame dsíjívé ñnéubará píívyétúné ííñújivu.

⁶ Ahdu meke tene ipájtyétu tsá ímityúnéhjiri meúmúúpívyéityúne. ⁷ Tsá dityéé méénuhíjcyádú níjcyotájteke mecááníváityúne. Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Níjcyotájteke idyúúrúváne wañéhjíné pañe imájchóné hallúvú ádohíjcyáme.” ⁸ Ahdícyane tsá medómácójcatsíityú ihdícyáméhjima dityéhjáa méénuhíjcyádu. Tééne déjúcotúhjáa muurá tsajcójjé diityédítýú dsíjívémé 23,000-meve. ⁹ Áánéllii tsá Píívyéébeke mepátsáríjcyóityú ímityúné meméénune dibye iáábúcu híjcyaa tsatéhjáa diityédítýú méénuhíjcyádu. Tehdúhjáa muurá méénúmeke tééne déjúcotu ííñimýmú íhdome dsíjívehíjcyáhi. ¹⁰ Aanéjji tsá múu diityé díívame ímityúné íhjúvatú Píívyéébedítýu. Tehdúhjáa néémeke muurá tééne déjúcotu dííbyere Píívyéébe wálloobe ‘Dsíjíve’ némeíbyé níjkyéji múnáajpi dsíjívetsóhi.

¹¹ Ehdúhjáa nénehji éjyúvú méihde múnáake pátyehíjcyané muurá Píívyéébe waajácúháámitu caatúvá íñe ícyooca meíjcyámema ííñuji níjkévaríjyuco íjcyame teene meéévéne tehdu medáríívemeítyuki. ¹² Áánéllii ímí Píívyéébeke iúraavyéné íjtsúcunúme téíhúwá méíjcyaco ámuha ímityúneri memújtátuki. ¹³ Muurá eene ámuha ímityúneri meúmúúpívyehíjcyané mávaríjchojúúné tsá apáámyekéré ámúhakye dómájcotúne. Muurá ihdyu pámeekéré patyehíjcyáne. Áronáa mecátsipáávé Píívyéébedívu. Dibye íjcyátúcoocájji; tsá néhi ávyétá íhnáhó nééne mávaríjchoju meke dómájcoityúne. Díibye ihdyu tehdííváne mávaríjchoju meke dómájcoijyu meke píááboo maáábúcu.

14 Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Áánéllii tsáhájucó nǎjcyotájteke ámuha medúúrúváityúne. 15 Ehdu íñe ámuúhake o néé ámuúhá íjtsaméima ámuha meíjcyámeke. Aane cáhawáá ihdyu ímíñeúvú méíjtsaméi ámuha mewáájácuki. 16 Muuráhjáa Píívyéébe mééma mepájtyetéíñe méénune meítsáávéne májchó meméénúcooca maádome météhdútsohíjcyá teene dííbyeke. Aame méduurúvahíjcyá mewáájyuríi Críjtó tujpácýó páwachákevu wágóoovéne. Téhdure pááaho memájchóneri méduurúvahíjcyá mewáájyuríi díbye ícúbáhrámeíñe meítsaavéne. 17 Muurá mítyame meíjcyarómé tsahóóré pááaho memájchome ímí ménahbévájcatsíhi. Ahdu muurá tsáápiiye Críjto íjcyáábeéjté mítyame meíjcyarómé méíjcyá tsáápihdyúre.

18 Muuráhjáa tamúnaa ijraéémú Píívyéébe íicúvé dóhijcyámé tsame ijcyá tééneéjte. 19-20 Muurá dííbyeke wáájácútmé naavémukéré dooháñevu íicúvehíjcyá ímíubááné dítye íicúvéíyoobe Píívyéébe íjcyánaáaca. Áánéllii ámuúhake o néé tehdu ámuha naavémuke meíicúvétuki. Tsá ámuúhake o néhíjcyatú nǎjcyotájte meke píaabóne. 21 Ahdícyane tsá tene ímityú tsúúca Píívyéébema maádóneri, memájchóneri, menáhbévácatsíhijcyámé Naavéneke íicúvehíjcyámema menáhbéváne.

22 ¿íveekí Píívyéébeke mepátsárijcyóiyá ehdu medáráíivémeíñeri? ¿Aca dííbyé ehnííñevu meé?

Críjtoéjté wáájycatsíyóne

23 Muurá ímíááné panévare meímilléné meméénúiyáhi. Áronáa tsá panévare ímí néétune. Tsá páneere meke píáábotú Píívyéébeke meuráávyénéjcutu. 24 Áánéllii tsá múu tsúúráméityú iye tsaimíyé íjcyáiyóneri. Téhdure múu íjtsaméi tsíjtyeke ípíáábóiyóneri pámeere ímí meíjcyaki.

25 Ahdure dítye dooháñe náhjíhénuhíjcyánetu múu cúúvéhulléré íáhdone dóo tsáijyu múu íicúvé íjcyane ámuha medóone múhdurá meíjtsúcunúiyónéllíihye. 26 Muurá ííñújiri páneere múhdúné tsíeméné íjcyane Píívyéébe éhne díbyeé ípívyejtsóne.

27 Áánéllii múu cahcújtso múnaa íjcyáaturómé ámuúhake majchóvú píúvájchíi cúúvéhulléré majchó ínehjí dítye pícyoone ámuha múhdurá meíjtsúcunútuki. 28 Áánetu tsaate idyóótune 'íñe nǎjcyotájte íicúve' néhajchíi tsá múu dóótu díityéké ámuha múhdurá meíjtsáméichótuki. 29 Ehdu o néé ihdyu ámuha medóórone ímityú meíjtsúcunútúrónáa díityéké múhdurá ámuha meíjtsáméichóiyónéllíihye.

Áronáa tsáijyu múu ámuha téénetu ménééiyáhi: “¿Aca muhdú íivane mewáájacúdú meméénune tsíjtye múhdurá íjtsúcunúiyáhi? 30 Muurá íná memájchóné hallúvú météhdútsohíjcyá Píívyéébeke díbye ímillédu. Aanéjji ¿íveekí tsíjtye ihjyúváiyá ímityúné íjcyáneríjívári?” 31 Ihdyúhde tehdujúcooro. Áronáa ihdyu múu panévare íná imyéénúneri, imájchóneri, iádóneri, bóhówajtsó Píívyéébeke. 32 Anéhjiri ihdyu tsá múu tútávajtsotú jodíómuu, jodíómú íjcyáaturómee, íjcyámeke pámeere cáhcújtsótúróméhjimájucó. 33 Muurá ihdyu ó ímíllé pamévamáyé ímí o íjcyane dítye téhdure ípájtyeteki. Tsá oore ímí o íjcyáiyóneri o íjyácunútúne.

11

1 Ahdu múu íjcyá muhdúhjáa Críjto ícyahíjcyané o wáájáne dííbyeke o úraavyédu.

Muhdú walléémú pihcyáávé pañe ijcyáiyóne

² Ahdícyane, ámuúha táñahbémut, mítyane ámuúhake ó duurúvá Píívyéébé icyánéjcu ámuúhake o úwaabóné ímí ámuha meúraávyéne oke meítsáávehíjcyánéllíhye. ³ Aane ó imíllé ámuúhake o úúballéné Píívyéébe Críjtó túkevjtsoobe íjcyane. Áánetu Críjto wajpíímú túkevjtsoobe. Áánetu diitye wajpíímú méwámyú túkevjtsojte eene Críjtó túkevjtsoobe Píívyéébe íjcyadu. ⁴ Aame wajpíímú íhñíwaúúné iwátájcómeíñe Píívyéébé uwááboju úwáábóhajchíí núcójpítsó teene. Téhdure tehdu imyéénúmeíñe ditye Píívyéébema íhgyúváhajchíí núcójpítsó teene. ⁵ Áánetu walléémú íhñíwaúúné wátájcómeityúmé úwáábóhajchíí téhdure núcójpítsó teene. Téhdure tehdu méénúmeityúmé Píívyéébema íhgyúváhajchíí núcójpítsó teene ibyéérómeíñe ditye íjcyáiyódu. ⁶ Aane iwátájcómeíñe ímíllétúmé óví íllure béérómeíhi. Áánetu tehdu imyéénúmeíyóné núcójpítsó íjtsúcunúhajchíí óví wátájcómeímye. ⁷ Áánetu wajpíímú tsá Píívyéébé pihcyáávé pañe wátájcómeítyuró dííbye náávé íjcyame dííbyeke iávyejúúlléébeke íbóhówátsohíjcyánéllíhye. Áhdure walle ájyúke iávyejúúlléne bóhówajtsóhi. ⁸ Tsáháa muurá wájpíiky Píívyéébe ípívyéjtsotú wállehdítyú tsátsii iújcúnetu. Muuráhjáa ihdyu wálleekeré ípívyéjtssoobe wájpíhdítyú tsátsii iújcúnetu. ⁹ Tsáháa muurá wálleekeré tujkénú ípívyéjtsólleke díbye náhbénutú wájpíhdívu. Muuráhjáa ihdyu wájpíikyéré tujkénú ípívyéjtsóóbeke nahbénuube wállehdívu. ¹⁰ Áánéllíi múu walléémú wátácámeíhíjcyá íhñíwaúúné ájyúmuke iávyejúúlléne uubállé níjkyéji múnaa ímí íjtsúcunúki. ¹¹ Muuráhjáa Píívyéébe ípívyéjtsó wajpi wálleema iújcúcatsíñe ímí ípíáábócatsíki. ¹² Muuráhjáa ímiááné wájpíhdítyuré walle ípívyeevéhi. Árónáa ihdyu ícyooca dííbyere Píívyéébe méénune wállehdítyuréjuco míamúnaa ípívyeevéne.

¹³ Aane ¿muhdú ámuha méíjtsúcunú diitye walléémú dobéévé pañe íhñíwaúúné wátájcómeityúmé Píívyéébema íhgyuváne? ¿A tehdújuco teénej? ¿Mityá tsáhaáj? ¹⁴ Muuráhjáa ihdyu mepíívyedújuco íjcyane wajpi íhñíwácoma íjcyáiyóné múhdurá núcójpítsóhree. ¹⁵ Áánetu ihdyu wállehdítyú uuvéné íhñíwácoma dílle íjcyane íhñíwáú wátájcódú tene néénéllíhye. ¹⁶ Aane íñe páneere ámuúhake o néene tsaate múhdurá íjtsúcunúhajchíí óví muhdú néé téénetu. Árónáa ehdu muha méúwáábohíjcyá pahúllevaré íjcyané cahcújtso múáake.

Jetsóope mépajtyété méénune májchó múhdurá dáríívémeíñe

¹⁷ Áánetu íjcyané tsane ámuha meméénuhíjcyané múhdurá ámuúhadívú o íjtsúcunúne. ¿íveekí ámuha medóbéévéne pañe múhdurá médáríívécatsíhíjcyá ímiááméré íjcyatúme? ¹⁸ Muurá oke úúballémé ámuúháwá metáhjácatsíhíjcyané medóbéévécoóca. Ímiáánéubá tehdu ámuha méícyahíjcyáhi. ¹⁹ Árónáacáubá ¿mityá tsánejcútú tehdújuco teene, téénetu mewáájácu caatyé ímiááné Críjtoke cáhcujtsóne? ²⁰ Muurévá ámuha Ávyéjuubée Jetsóo mewájyuri mééma méénune meítsáávéne májchó memájchorómé tsá ímí meméénuhíjcyatúne. ²¹ Ámuúháwá muurá tsaatéjtane memájchome ídátsó ájyábari íjcyánáa múhdumé ámuha teene mekéwáñehdúmé ílluréjuco mellíyíícyávehíjcyáne. ²² ¿Aca íveekí ehdu ámuha meméénuhíjcyáhi? ¿A tsá ámuúhá jaaháñevúré ámuha memájchóítyuróne? Muurá ehdu ámuha meméénúneri tsá maávyejúúllétú Píívyéébeéjté ámuha meíjcyame medóbevéne. Íllure ámuha ménúcópívétsohíjcyá ídáátsojtéke. ¿A ehdu ámuha meícyahíjcyámeke ó duurúváiyáhi? Tsáhaá.

Jetsóó mewájjuri méénune méitsáávène májcho
(Mt 26.26-29; Mc 14.22-25; Rc 22.14-20)

²³ Páñetúhjáa Ávyéjuube Jetsóó úwaabóné iñe ámúhake ó úúballéhi. Jódáhjáa dííbyedívú ékéévetsóipyéjco pááaho iújcúne téhdújtsoobe Píívyéébeke.

²⁴ Átsihdyúhjáa teehe idyóhdahírone neebe ímamyémuke: “Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho. Ehdu pájjuvare méméenuhíjcyaco ámuha mepájtyeté o ícúbáhrámeíñe ámuha méitsaavéne.” ²⁵ Átsihdyúhjáa idyé ado iékéévène neebe: “Íñe tátyujpacyó ícúbáhrámeíñej téeveri Píívyéébema tsíhdyuréjuco ámuha meíjcyáiñe uubálle. Aane ámuha méitsaavéne tehdu méméenuhíjcyaco.”

²⁶ Áhdícyane óvíi ámuha tehdu meméénúneri mébóhówátsohíjcyá díbyé miamúnáa wájjuri dsíjívéné mújyú tsiíñe díbye tsááiñévújuco.

Jetsóoke méitsáávène májchori menáhbévájcatsíñe

²⁷ Aane muurá Ávyéjuubée mewájjuri méénune méitsáávène májchó tsaate múhdurá néeme meéletu májchome ímityúné meenúhi. Tehdu méénune tsá ávyéjúúletú díbyé ícúbáhrámeíñe ítyujpacyó wáágoóne. ²⁸ Áánéllii múu tujkénú teene imyéénútúné ihde ímíñeúvú íjtsámei muhdú íjcyane. ²⁹ Muurá peecútéré teene meméénúhajchíí máhallúvúré ímityúné mémeenúhi. ³⁰ Ehdu néené nájcaúvú muurá eene ámúhadítú chémeme dúhcúméhjíúvú néémedítú tsaate dsíjívéhíjcyáhi. ³¹ Áánetu ihdyu ímíááméré ímíñeúvú meíjtsámeíñe teene meméénúhajchíí tsá Píívyéébe íñe hallútú méhdi ícúbáhráityúne. ³² Muurá ihdyu tsájjyu meke íhvétsohíjcyaaabe meícúbáhrámei téénetu meíllíjkívyéne ímíáámeréjuco meíjcyá cáhcújtsótúmema mewágóóóvétuki.

³³ Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Áánéllii múu téhméjcatsí pámeeréi píhcyáávécooca ámuha ímíñeúvú memájcho teene Ávyéjuubée mewájjuri méénune ámuha méitsáávène májcho. ³⁴ Áánetu tsaate íájyabáávatéhajchíí óvíi ihjyávú majchóhi. Tsá dítye teene dómájcoíturó Píívyéébe díityéké tééne hallútú ícúbáhrátuki. Áánetu eene tsíñehjí ámuha meméenuhíjcyané óvíi ámúhake o ááhívetéjjyu méímíbjachóhi.

12

Píívyéébe Apííchó píááboríyé meméenuhíjcyanéhi

¹ Ámuúha táñahbému, ó ímíllé ámúhake o úúballéne ímíñeúvú ámuha mewájjacu muhdú Píívyéébe Apííchó meke píáábónej téeveríyé ínehjí meméénune mepíívyeténe.

² Muurá ámuha méwaajácú dííbyekée ámuha mecáhcújtsótúcooca níjcyotájtekéré medúúrúvahíjcyané íbóhíma íjcyátúmeke. ³ Aane ámúhake o néé tsá muurá tsaate Píívyéébe Apííchó túkevétsoori nééityuróne: “Jetsóó nehníjjau.” Áhdure tsá múha Ávyéjúúbedi Jetsóoke díllóityuró Píívyéébe Apííchó díityéké túkevétsoóta.

⁴ Muurá ihdyu Píívyéébere meke píáábónej téeveri mépiivyété páhduvare nénehjí meméénune. Áronáa ihdyu Íapííchoj téeveríyé meke píááboobe ténehjí meméénuki. ⁵ Muurá dííbyé wákimyéi páhduvare nénehjí meméénúroneri tsaapííkyéré méíícuvéhi. ⁶ Muurá dííbyere Píívyéébe tehdu méema meenú íhñéjté meíjcyámema. ⁷ Aane muurá dííbyé Apííchóre meke píáábóneri mépiivyété tehdu nénehjí meméénune mejtéeveri téhdure tsíjtye cahcújtsó múnáake díbye ípíááboki. ⁸ Muurá tsaate téenere píáábónej téeveri piivyété

tsíjtyeke ityúkëvejtsóne. Áané piááboriyé tsijtye piivyété ímí iúwaabóne. ⁹ Áhdure muurá tsaate téenere piáábónej téeveri ímí Píivyéébeke cáhcujtsóhi. Áané piááboriyé tsijtye piivyété chéméméhjike ibóhítsóne. ¹⁰ Tsaate piivyété méénúráityuróné imyéénune. Tsijtye piivyété ìná pájtyeíñé íhdéjuco iwáájacúné iúúballéne. Tsijtye piivyété iwáájacúné caatyé pañé ímiáané Píivyéébé Apííchó íjcyane, caatyé pañé Naavéné apííchóré íjcyane. Tsijtye piivyété tsíjtyé íhju illéébótúrójuri íhjuváne. Tsijtye piivyété tsijtye íhjuváne illéébóturóné íhñéjuvu ípájtyetsóne. ¹¹ Ehdu muurá Píivyéébé Apííchó piáábónej téeveriyé mépiivyété páhduvaré nénehji meméénune.

Pámeere Críjtoéjté tsáápihdyúré íjcyane

¹² Muurá méjpi pívátsihjívá íjcyané dobéévé méjicyá tsáápiíye. Ahdu téhdure Críjtoéjté mítyame páhduvaré menéérome méjicyá tsáápihdyúre. ¹³⁻¹⁴ Muurá pamévare jodíomu, gríéégomuu, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyamee, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyatúmee, éhdume pámeere méjicyá dííbyeéjte. Muuráhjáa Píivyéébé Apííchó mépañévú úcaavémé méjicyá tsané múnaáréjuco. Aame Críjtoma tsáápihdyúré méjicyá Cáání Apííchó mépañe íjcyáne téeveri íñe méjpi pívátsihjívá íjcyároné dobéévé tsáápiíye méjicyadu. ¹⁵ Muurá méjtúha íhjuvaca tsá nééítyuró méjpiene íjcyatúné hójtsí íjcyátúnéllííhye. ¹⁶ Téhdure ménúúmiho tsá nééítyuró méjpiene íjcyatúné máhálluu íjcyátúnéllííhye. Áronáa muurá páneere méjpiene. ¹⁷ Muurá páneere méjpi hálluúré íjcyaca ¿íñerí mélléébóiyáhi? Téhdure páneere ménúúhejúrú íjcyaca ¿íñerí máarahjúcúiyá tsíeménej cúva? ¹⁸ Ehdúhjáa tene múhdurá nééíyónéllíi ihdyu Píivyéébe méjpi ípívyejtsó muhdú íjtsúcunúdu ténéhjíma. ¹⁹ Muurá tsáneere méjpi íjcyaca múhduréiyó teéne. ²⁰ Aane muurá pívátsihjívá íjcyároné dobéévé tsáápiíye.

²¹ Áanéllíi máhálluúcu íhjuvaca tsá nééítyuró méhójtsicu íñetú piáábotúne. Áhdure méhniwau tsá nééítyuró méjtúhaacyu íñetú piáábotúne. ²² Muurá méjpiítyu íhtsúuvúdu méjtsúcunúrotsíhjí ímichi éhniíñevu meke piáabóhi. ²³ Áanéllíi tétsihjí múhdurá néérotsíhjí tsáimíyé météhmémeí múha meke íájtyúmituki. ²⁴ Áánetu muurá ímí méjtsúcunúrotsíhjí tsá pahdu mewátájcómeítyúne. Píivyéébé ípívyejtsó méjpiítyu múhdurá néérotsíhjí tsáimíyé metéhmeki. ²⁵ Ehdúhjáa ípívyéjtsoobe méjpi patsíhjívaré ímí meke piáábónetu tsátsii múhdurá méjtsúcunútki. ²⁶ Muurá tsátsíyé metútávááverónáa páneeréjuco méjpiíyi avye búuvéne. Áánetu tsátsii metútáváávétúcooca pájpiíye íñe imíjyaú méllíñémuúcunúmeíhi.

²⁷ Ahdu muurá tsáápiitsa Críjtoéjté méjcyame méjicyá tsáápiíye íjcyadu. ²⁸ Áanéllíi dííbyé cahcújtso múnaa méjcyámeke Píivyéébe pícyóó ìná mewákímyeíñehjívu. Tsaatéke muurá pícyoobe Jetsocríjtodítýú íjcyané uwááboju úwáábomére dítye ípyéhíjcyaki. Áánetu tsíjtyeke pícyoobe íhdéjuco ìná pájtyeíñé iwáájacúné úúballéímyeke. Tsíjtyéhjike pícyoobe dííbyé íhjuvú uwáábojte dítye íjcyaki. Téhdure tsíjtyeke pícyoobe méénúráityúronéhjí méénúímyeke, chéméméhjike bóhítsóímyeke, ídáátsóméhjike piáábóímyeke, túkevétsojte íjcyáímyeke, tsííñe míamúnáa íhjuvú illéébótúrójuri íhjuvúváiímyeke. Ehdu muurá páhduvaré néené wákímyeíháñevu pícyoobe Píivyéébe íhñéjté méjcyámeke. ²⁹ ¿Aca pámeere dííbyeéjté méjcyame Jetsocríjtodítýú íjcyané uwááboju úwáábomére mépehíjcyáhi? Áhdure ¿aca pámeere ìná pájtyeíñé mewáájacúné méúúballéhíjcyáhi? ¿Aca pámeere mee uwáábojte? ¿Aca

pámeere méénúráítyúronéhjí méméénuhíjcyáhi? ³⁰ ¿Aca pámeere chéméméhjike mébóhíitsohíjcyáhi? ¿Aca pámeere méihjyúvahíjcyá tsííñe múnáá ihjyu melléébótúrójuri? ¿Aca pámeere mépiivyété téjúhjíri tsaate íhjuváne mepájtyetsóne? Tsáhaá. ³¹ Ahdícyane cáhawáá métsúúraméí keená éhniíñevu ímí ámuha meíjtsúcunúneri Píívyéébe ámúhake íajcuki. Aane ó imíllé ámúhake o úwaabóné muhdú éhniíñevu ímí meíjcyáiyóne.

13

Mewájyújcatsíñe

¹ Muurá tsííñe míamúnaa, níjkyéji múnáa, íjcyámé ihjyúrí o ihjyúvároobe muucá o wájyútúhajchíí atéréepíyé o íjcyaaabe pevénéré ó ihjyúvahíjcyá éhne múúne cúúmúbama chehkéú íhjuváu. ² Téhdure ñná pájtyeíñe íhdéjuco o wáájacúné o úúbállehíjcyaaabe páné íhdéene o wáájacúroobe tsíjtyeke o wájyútúhajchíí tsá ímiáábé o íjcyatúne. Áhdure Píívyéébeke ímí o cáhcújtsónéllíi cáméhbaúné tsiéllu o íñétsóroobe tsíjtyeke o wájyútúhajchíí tsá ímiáábé o íjcyatúne. ³ Áhdure ídáátsóméhjike tátsíméneri o píáábohíjcyaaabe Críjtodítyú íjcyáné uwááboju o úwáábohíjcyáné hallútú oke ditye cóvájtsóroobe tsíjtyeke o wájyútúhajchíí tsá íñetú oke tene píáábotúne.

⁴ Muurá ihdyu pamévakeré meídaatsólléne mewájyume máaabúcú múhdurá néeronéhjí. Aame tsá íñerí menómíutááváityuróne. Tsá ávyéjuuháñe mellííñeítyuróne. Tsá ‘mityáhmítyá’ menééítyuróne. ⁵ Tsá atéréenéhjí meíhjuváiityuróne. Tsá méhllíihyére tsane meméénúítyuróne. Tsá mecááyóbáiityuróne. Tsá tsiélleréjuco meíjtsúcunúítyuró tsaate meke ímityúné méénune. ⁶ Áhdure tsaate ímityúné méénúneri tsá meímíjyúúvéítyuróne. Ímiááneríyé méímíjyúúvéiyáhi. ⁷ Muurá ímiááné pamévake mewájyume múhdurá tsaate íjcyámeke mépíaabó ditye ímíjpyeteki.

⁸ Ehdu mewájyújcatsíñe tsá mújyú mééma níjkéváiityúne. Áánetu eene ñná pájtyeíñe íhdéjuco mewáájacúné meúúbállehíjcyáné mééma níjkévaáhi. Téhdure dííbyé píááboríyé tsaate tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri íhjuváhíjcyáné níjkévaáhi. Áhdure dííbyé píááboríyé mewáájacuhíjcyáné tsáhájucó íjcyáityúne. ⁹ Muurá Píívyéébe icyánéjcu tsátsíhhuútsaré mewáájacúné meúúbállehíjcyáhi. ¹⁰ Áronáa ihdyu íjcyaiñéi páneere mewáájacúne. Áijyu tsáhájucó tsátsíhjítsaré mewáájacúityúne.

¹¹ Muuráhjáa tsíímene o íjcyácooca ó ihjyúvahíjcyá tsíímene íhjuváu. Aabéé ihdyúhacáa múhdurá néerone ó itsúcunúhíjcyá tehdújuco. Aanée o kéemeebe tsáhájucó tehdú o néjúcootú tsúuca o wájacúúvénéllíihye. ¹² Ahdu muurá íñe ícyooca tsátsíhhuútsaré méwaajácú Píívyéébe icyánéjcu éhne múúne míícúmí pañe tsíméne náávé meíítene mewáájacúdu. Áronáa ihdyu íjcyaiñéi éhniíñevu ténejcu mewáájacúne. Muurá íñe ícyooca tsátsíhhuútsaré o wáájacúné téijyu botsíi ó waajacúú ímíñeúvú muhdú Píívyéébe oke wáájacúdu.

¹³ Aane muurá dííbyeke mecáhcújtsóne mewájyújcatsímyé meítsóhíjcyáné tsá mújyú níjkéváiityúne. Áánetu ímichi páñétúene teene mewájyújcatsíñe.

14

Tsíjtyé ihjyúrí tsaate íhjuváne píívyeténe

¹ Ahdícyane múu tsúúraméí pamévamáyé ámuha mewájyújcatsímyeke Píívyéébe Apííchó túkévejsómé panévare ámuha meméénúíyóneri. Múu

tsúurámei ihdétújuco dibye ámuhadívú bóhówajtsóné ámuha mewáájacúné meúúbálléiyóneri. ² Muurá tsaate tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri ihjyuvámé Píívyéebemáyé ihjyúvá tééjuri. Aane tsá múha lléébóityuró ñná ditye néene Píívyéébé Apííchóré diityéké túkévjtsóneri ditye ihjyúvánélliíhye. ³ Áánetu ihdyu dibye íuwááboju bóhówajtsóné úúbálléhíjcyámé cahcújtso múnáake tsápijtsó éhniíñevu ímí dííbyema ditye íjcyaki. ⁴ Muurá tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri tsaate íhgyúvámekéré píaabóné Píívyéébeke ditye úráávyénéjcutu. Áánetu ihdyu dibye íuwááboju bóhówajtsóné úúbálléhíjcyámé éhniíñevu tsíjtyeke píaabóhi.

⁵ Aane ihdyu ímí ó íjtsúcunú tsíjtyé ihjyu ámuha melléébótúrójuri meíhgyúváiyóne. Áronáa éhniíñevu ó imíllé ámuha meúúballéné Píívyéébe íuwááboju ámuhadívú bóhówajtsóne. Teene ihdyu éhniíñevu píaabó cahcújtso múnáake. Áánetu tsíjtyé ihjyúrí ámuha meíhgyúvaróné tsaate diityé ihjyúvú pájtyétsótúhajchíí tsá diityéké tene píáábotúne. ⁶ Ámuúha táñahbému, muurá ámuhákye o ááhíveebe tehdu tsíjtyé ihjyúrí ámuháma o íhgyúvájhajchíí tsá ámuhákye tene píáábóityú ámuha melléébótúnélliíhye. Áánetu ihdyu Píívyéébe óhdivu bóhówajtsóné ámuha melléébójuri o úúbálléhajchíí ámuhákye píááboíñe.

⁷ Cáhawáá méijtsúcunuj, muurá míamúnaa íjcyáturóné cúúmúbama chi-iyoró ímíñeúvú mellíjchúcooca melleebó imíwu tsanéécú ihjyuváne. Áánetu múhdurá mellíjchúhajchíí tsá ímí melléébotúne. ⁸ Áhdure méénucátsí íjcyácooca ímíñeúvú rojrócó llíjchúmeityúhajchíí tsá múha íjcyátsíívyetúne. ⁹ Ahdu muurá tsaatémá ditye lléébótújuri meíhgyúvájhajchíí tsá ditye lléébotúne. Pevénéré méihgyúvá éhne múu pevétsíma íhgyuvádu. ¹⁰ Muurá íñújiri míamúnaa páhduvaré íhgyuvámé tsá wáájácúratúné íhgyúvatúne. Muurá ihdyu ditye íhgyuvané waajácúmeíhi. ¹¹ Muurá tsaate óoma tehdu o lléébótújuri íhgyúvaca tsá íñetú oke tene píáábóityuróne. Áamedítyú ó nééiyá tsíjtye múnaaré ditye íjcyane. Áhdure óhdityu nééiyómé tsíjtye múnáajpíyé o íjcyane. ¹² Aane Píívyéébé Apííchó ámuhákye túkévjtsóneri páhduvaré nénehji ámuha meméénúiyóneri meíjyácunúhíjcyámé múu íjyácunú ámuhákye dibye píáábóneri cahcújtso múnáake ámuha metúkévjtsóiyóneri.

¹³ Áánetu tsíjtyé ihjyúrí íhgyuvané píívyetémé múu Píívyéébeke píáábó táúmei dibye túkévjtsóneri teene ipájtyétso tsíjtye illééboki. ¹⁴ Muurá tsá oore táíjtsaméiyi tsíjtyé ihjyu o lléébótúrójuri Píívyéébema o íhgyúvahíjcyatúne. Dííbyé Apííchóré ihdyu tápañétú íhgyúvahíjcyáhi. Áánélli o íjcyároobe tsá o wáájácuhíjcyatú o íhgyuváne. ¹⁵ Aane íñe ¿kééjuri méihgyúváiyá Píívyéébema? Méihgyúváiyá tsajúúcuri melléébótúrójurii, melléébójurii, íjcyane. Áhdure dííbyeke medúúruváne mémátsíváiyá tsajúúcuri. ¹⁶ Muurá tsíjtye lléébótújuri dííbyeke medúúruvájhajchíí tsá múha meke náhbénúityú illéébótúnélliíhye. ¹⁷ Ímí tehjújúcooro Píívyéébema tééjuri meíhgyúvaróné tsá tsíjtyeke píáábotú dííbyeke ditye úráávyénetu. ¹⁸ Áronáa ihdyu ímí tehjújuco teene melléébótúrójuri dííbyema meíhgyuváne. Muurá ámuhá éhniíñevu ó íhgyúvahíjcyá Píívyéébema oore o íjcyácooca. Áánélli ó téhdujtsó dííbyeke. ¹⁹ Áronáa ihdyu tsame cahcújtso múnaa mepíhcyáávécooca ó imíllé pámeere lléébójuri báhríñewuúré o íhgyúvaróné diityéké píaabóne. Tsá muurá diityéké tene píáábóityuró cááménécóbaúvú tsíjtyé ihjyúrí o íhgyuvané ditye lléébójuríjñvari.

²⁰ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, tsá múu ímiájíjtó ámuha meúraavyémé tsíímédú néétune. Ímíñeúvú múu íjtsámei kéémejte íjtsámeídyu. Áánetu

ihdyu ímityúné icyánéjcutu múu ijcyá diitye tsime iná wáájacutúmé íjcyadu. ²¹ Muurá Píivyéébe waajácúháámitu nééneé: “Tahñéjté jodiómuma ó ihjyúváá tsíjtye múnáaj téeveri diityé ihjyúri. Áronáa tsá oke ditye cáhcújtsóityúne. Ehdu íñe o nées Píivyéébe o íjcyáabe.” ²²⁻²³ Aane muurá tsíjtyé ihjy melléébótúrójuri Píivyéébe Apííchó meke ihjyúvátsóneri cáhcújtsótúmeke meúújtsó íhtsútuube Píivyéébe íjcyane ditye iwáájacuki. Áronáa muurá medóbeevémé téjúhjárí meihjyuvané illéébóne méhdityu nééiyómé íllure meméívaténe. Áanetu ihdyu cahcújtsó múnáa wáabyuta méhdivu íuwaáboju bóhówajtsóobe diityéké meúúballeki. Tsá cáhcújtsótúmé wáabyuta tene íjcyatúne. ²⁴ Áronáa tsáijyu múúne tsááme meúwaabóné illééboki. Aame muurá teene illéébóne waajácúiyá ímiáané ímityúmé íjcyane. ²⁵ Aane múhduúvúrá íjtsúcunúne botsíi Píivyéébe mééma íjcyane iwáájacúne dííbyeke duurúváiyómé ímíhmóúbánema.

Muhdú pihcyáávé pañe meíjcyáiyóne

²⁶ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, ámuha mepíhcyáávécoca Píivyéébeke ámuha medúúrúváne májtsí méénuhíjcyáamee, tsaatédívú díbye íuwaáboju bóhówajtsóné úúballehíjcyáamee, tsíjtyé ihjy illéébótúrójuri íhjúvahíjcyáamee, ditye íhjúvúné melléébojúvú pátyétsohíjcyáamee, éhdume múu ímíñeúvú meenú cahcújtsó múnáake tene ípiááboki. ²⁷ Aane tsaate tsíjtyé ihjy illéébótúrójuri íhjúvúné píivyetéhajchíí óví míityétsiye ihjyúváhi. Téhdure ímílléhajchíí tsíjpi píivyeté íhjúvúné. Áronáa ihdyu tsá múu tsané tujkéveri íhjúvatúne. Tsáapiitsadí múu ihjyúvá llééboobe ípájtyétsoki. ²⁸ Áanetu díbye íjcyátúhajchíí tsá múu ámuha mepíhcyáávéné pañe tééjuri íhjúvatúne. Iiye múu íjcyácooca Píivyéébemáyé tééjuri ihjyúváhi. ²⁹ Áhdure díbye íuwaáboju tsaatédívú bóhówajtsómé múu tsané dobéevé pañe míityétsiuba, 3-meváuba, úwaabó tsíjtye illéébúcunúki. ³⁰ Áronáa tsáijyu múúne Píivyéébe lléébúcunúmedívú téhdure íuwaáboju bóhówajtsóhajchíí óví tujkénú úwááboobe íhveté diityéréjuco íuwaáboki. ³¹ Ehdu múu Píivyéébe íuwaáboju ámúhadívú bóhówajtsóné tsáapiitsadí ímíñeúvú úwaabó tsíjtye illéébóne dííbyedívú icyátsípááveki. ³² Dííbyé uwááboju múu imyéénune píivyetéme ímíñeúvú meenúhi. ³³ Tsá díbye ímíllétú múhdurá dííbyé uwááboju medárivéne.

Ímíllebe tsaimíyé pámeere metúkévétsójcatsíñe. ³⁴ Aane ihdyu óví ámuha mepíhcyáávécoca Píivyéébe taúhbaju néhdu walléemú ímiááméré íjcyáne cúúvéhulléré uwáábó lleebúcunúhi. Tsá ehdu nétsíhjívú ditye íhjúváityuróne. ³⁵ Tsane idíllone ímílléhajchíí óví ihjyáhañévúré díllómé ájyúmuke. Tsá tene ímityú Píivyéébe pihcyáávé pañe walle íhjúváiyóne.

³⁶ ¿Mityá tsá ehdu tene néétune? Cáhawáá méíjtsúcunuj, tsáhái muurá ámuha pahdu díbye íuwaáboju méhdivu bóhówátsohíjcyané mewáájacutúne. ³⁷ Aane cáhawáá óví tsaate díbye íuwaáboju diityédívú bóhówátsohíjcyámé pañe dííbyé Apííchó íjcyáhajchíí waajácú dííbyé taúhbaju néhdújuco o néhíjcyáne. ³⁸ Áanetu tehjújuco néerone ditye múhdurá íjtsúcunúhajchíí muhdú idyé méméenuúhi.

³⁹ Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Ahdícyane óví ámuha meúwáábohíjcyá Píivyéébe íuwaáboju méhdivu bóhówajtsóne. Tsá múu tsaate tsíjtyé ihjy illéébótúrójuri íhjúvúnetu diityéké bóíjcyutúne. ⁴⁰ Ímiááméré múu íjcyáne panévare ímíñeúvú meenúhi.

¹ Ámuúha táñahbému, cáhawáá méitsáávé muhdúhjáa pajtyéteju ámúhake o úwaabóné ámuha mecáhcujsóné. Aane muurá ímí ámuha méúraavyéhi. ² Aame tsúuca ámuha mépájtyeté ímiááné ámuha mecáhcujsóhajchííjyu. Áánetu ámuha ímí mecáhcujsótúhajchíí íllure ámuha mébáñúméíhi.

³ Muuráhjáa Píívyéébé waajácúháámitu tene néhdújuco méimítyú iwáágóo Críjto dsíjívénetu íjcyáné uwááboju oke ditye úwaabódújuco ámúhake o úwáábohíjcyáne. ⁴ Muuráhjáa tene néhdújuco dsíjívéébeke ditye cúúuube pápihchúúj coojívatu bóhíine. ⁵ Aane íñe ó úwáábohíjcyá muhdúhjáa Péedoródívú íbóhówáávéné boone tsijtye ímamyémudívú díbye bóhówaavéne. ⁶ Ááné boonétúhjáa muurá bóhówááveebe ihñéjté 500-mevá ehniíñevu íjcyámedívu. Áamedítyúu tsúuca tsaatétsáhjí dsíjívénetu muurá íjcyáméi mítyame. ⁷ Áhduréhjáa muurá bóhówááveebe Jacóóbodívu. Ááné boonétúhjáa bóhówááveebe pámehdívúréjuco.

⁸ Ááné boonécóbaúvutúu téhdure óhdivu díbye bóhówaavéné ó íjtsúcunú ehne múúne walle itsíímáváiyotsíhjí pájtyelle tsíímavádu. ⁹ Áánéllii tsá o íjtsúcunúmeítyuró dílbyedítyú íjcyáné uwááboju úwáábomééré péhíjcyáméejpi o íjcyane. Muurá ímiááné tsá o íjcyáítyuró ténejcú uwááboobe cahcujsó múnáakée o ícúbáhrahíjcyánéllíihye. ¹⁰ Árónáacáhjáa ihdyu Píívyéébe pámeekéré iwájyudu íjcyaae óhdi ídáátsóvéne oke ímíbajchóhi. Aabe ihdyu óvíi tehdujuco o íjcyane dílbyé icyánéjcu uwááboobe. Áánéllii muurá ímiááné tsijtye uwáábojte ehniíñevu ó méénuhíjcyá téené wákimyéi. Tsá idyé oóre. Dílbyere ihdyu Píívyéébe méénuhíjcyá tajtyéeveri. ¹¹ Árónáa tsá muhdú tene néétu tsaate ehniíñevu téené wákimyéi méénune. Aane ihdyu ímí tehdujuco ámúhake muha meúwáábohíjcyáné ámuha mecáhcujsóné.

Dsíjívémé bóhííñe

¹² Muuráhjáa Críjto dsíjívéebe bóhíine muha meúwáábohíjcyáné ámuha mecáhcujsóhi. Árónáa ¿íveekí tsaate ámúhadítyú nehíjcyá dsíjívémé bóhíjucóóityúne? ¹³ Muuráhjáa ímiááné tehdu tene néeca Críjto dsíjívéebe tsáhájucó bóhíítyuróne. ¹⁴⁻¹⁵ Aaca muurá ténejcú uwáábojte muha méíjcyáiyá állú múnáa díbyeé bóhíitúnéré muha meúúbállehíjcyánéllíihye. Aaca téhdure téené uwááboju mecáhcujsóné tsá íñnetu meke píáábóityuróne. ¹⁶ Muuráhjáa tehdu tene néeca Críjtoke ditye cúúuube tsá bóhíjucóóityuróne. ¹⁷ Aacáa muurá íjcyáiyóné máhallurí méimítyuháñe. ¹⁸ Aamée dílbyeke ímí mecáhcujsóromé medsíjívémé ávyétá wágoóoveréjuco meméénúiyóne. ¹⁹ Muurá dílbyeke mecáhcujsóné apááñéré íñnújí hallurí meíjcyánetu meke píááboca tsíjtyéhjí ehniíñevu ávyétá ídáátsó méíjcyáiyáhi.

²⁰ Árónáacáa ímiááné Críjto ídsíjívétsihdyu bohíí medsíjívémé mebóhííñé méema déjucóónuube. ²¹⁻²² Muuráhjáa tsáápiye Adáa ímityúné méénúné déjucotu médsíjívéhíjcyáhi. Ahdúu íívane tsáápiye Críjto ímiáábé íjcyaae méénúnej téeveri medsíjívémé mebóhííhi. ²³ Árónáa tsá íhdícyáijyu mebóhííityúne. Díbyei tsiíñe tsáácooca mebóhíí dílbyeéjté meíjcyame. ²⁴⁻²⁵ Áijyu páme avyéjuubéré íjcyaa dílbyeke múnáátsohíjcyámeke ityáhjáné hajchóta. Ááné boone páneere Cááni Píívyéébé hójtsí pañévú íhvéjtsóiibye dílbyeréjuco páne avyéjuube íjcyaki. Téijyu páneere níjkévaáhi. ²⁶ Dsíjívé meke múnáátsohíjcyáné tsáhájucó íjcyáityúne. ²⁷ Muuráhjáa dílbyere Píívyéébe pícyóó Críjtoke páne avyéjuubéré díbye íjcyaki. Ehdu muurá néene dílbyé waajácúháámitu. Tsá

tene néetu Cáani dílbyé túkevjsójú pañe íjcyane. ²⁸ Muurá icyooca páneere Críjto túkevjsójú pañe íjcyároobe téjyju íjcyáá Cáani Píívyéébé túkevjsójú pañéréjuco. Muurá Píívyéébe ávyeta páné avyéjuubéré ímichi dílbye tájpi páneere íjcyáabe. Áánéllii téjyju páneere dílbyé túkevjsójú pañéréjuco íjcyáiñe.

²⁹ Áánetu íjcyáné tsane. Ehdu idyé medsíjívémé mebóhíjúcóóityúné néhijcyámé ¿íveekí tsójtsómeíhijcyá imúnaa dsíjívéme mémeri ‘ditye ipájtyeteki’ néemere muhdú idyé medsíjívémé mebóhíjúcóóityúnáa íínetú diityéké tene ipíááboki? ³⁰ Aane idyé ehdu tétsíhjí daihañéréjuco medsíjívéíñáa ¿íñe muha úwááboméré mépehíjcyá tsáijy tsaate múúhake téené hallútú dsíjívétsóhajchíí muha mepájtyetekiíjívári? ³¹⁻³² Áánélliihyéacáa bañúháñe téené hallútú Éepetsó cóomi múnaa ápíchó éhne múúne meke dóóné iyámédú néemema ó táhjacatsíhijcyáhi. Aanéjííva, ané metsu ímiááné tehdu tene néhajchíí meíjcyáné hajchótá mewáñehívaténé pañe panévare meóóvehíjcyá tétsíhjí daihañéréjuco medsíjívéíñéllíhye. Áronáa muurá ímiááné medsíjívémé mebóhíine o úwáábohíjcyáné hallútú oke ditye dsíjívétsóllehíjcyároobe ó icyahíjcyáhi. Áróneri íllure ó ímíjyúúvehíjcyá eene ámuha Jetsocríjtoke meúráávyéneri o ímíjyúdu.

³³ Ahdícyane máállítsámeídí múhdurá ítsámeíhíjcyámedívu. Ámúhake mújtátsodímýé ímí ámuha meíjcyáiyómeke. Muurá tsaate néehíí: “Áteréejtédívú menáhbevámé íllure meke mújtatsóhi.” ³⁴ Ahdu ámuha meíjcyáiyónéllii ímíñeúvú meúráávyé ímiááju. Óvíjyacóóné ímítyunéjcu. Muurá íjcyáméubá tsaate ámúhadítýú Píívyéébeke wáájacutúme. Ehdu ámúhake o néé núcójpitóroné pañe ámuha téénetu mewájácúúveki.

Muhdú dsíjívémé bóhííñe

³⁵ Áronáacáubá tsaate ámúhadítýú neehi: ¿Aca íhya muhdííváj píhíjmá medsíjívétsihdyu mebóhííhi? ³⁶ ¿Aca muhdú ámuha méjtsúcunúhi? Íllu muurá teéne: Muurá tsíeméné pañévau mebájtso tsíhdyuréjuco icyápáyóóvétsihdyu ííñeú botsíí páneevé úmehéréjuco. ³⁷ Tsá muurá apáhajchíí teeu mebájtsonemáyé pahéjuco íjcyáityuróne. Tsáijy muurá tríígó pañéváuma tsíñéhjí pañévahúúné mebájtsoococa tsáhái téúhjítu ipáhé bóhówáávetúne. ³⁸ Píívyéébere ihdyu íimíllédú píívyetsóné tsáimíyé keemévé íínehé neeváúhjáa íjcyahéjuco. ³⁹ Tsá muurá panévare tsahdúré néétune. Muurá úmehééne tsíhdyure. Áánetu mee míamúnaa tsíhdyure. Áhdure iyámé tsá tsahdúré néétune. Muurá baari úlléné iyámé tsíhdyure. Wahpéjté tsíhdyure. Amómé tsíhdyure. ⁴⁰ Téhdure caame íévéhóówari íjcyanéhjí, ííñújiri íjcyanéhjí, tsíhdyure. ⁴¹ Muurá cóójjeppi núhba ájchú péjcoéjpima míicuru ájchúné tsíhdyure. Áhdure míicúruj péeté tsá tsahdúré néétune.

⁴²⁻⁴³ Ahdu muurá idyé tsíhdyuréjuco meíjcyane medsíjívétsihdyu mebóhíime. Muurá medsíjívémeke ditye cúúume mechájááverómé tsííñe mebóhíicooca tsíhdyuréjuco néjpiima meíjcyame tsáhájucó múijyú muhdú meíjcyájúcóóityúne. Muurá íñe icyooca meíjcyáne pi átéreenére. ⁴⁴ Aane muurá ííñújiri meíjcyánéj piima meíjcyame téhdure méjcyáa tsíhdyuréjuco néénej pi múijyú medsíjívéjúcóóityúnéj piima.

⁴⁵ Muurá Píívyéébé waajácúháámítu nééneé: “Tujkénúejpi Adáake Píívyéébe ípívyétsóóbé pañévú picyóó míamúnaa díbye íjcyáiñe bóhi.” Áábé boonétúu Críjto bóhówááveebe ihdyu meke ajcú múijyú muhdú meíjcyájúcóóityúne

bóhívu. ⁴⁶ Áronáa tujkénúí méijcyá íñe icyooca meijcyánéj piíma. Ááné boonétú botsíi méijcyáá tsíhdyuréjuco néjpi múijyu medsíjivéjúcóóítyúnéj piíma. ⁴⁷⁻⁴⁸ Muuráhjáa tujkénú Píívyéébe meenú íñúbatu Adáake íñújéjpi íjcyáábeke. Áánéllii tééjí hallúrí meijcyame méjpiíháñema mee díbyée ípívyéjtsoobédújuco. Áánétúhjáa ihdyu Ávyéjuube Críjto tsáá níjkyéjtu. Áánéllii dílbyema meijcyácooca tsíhdyuréjuco meijcyáiñé díbye íjcyadújuco.

⁴⁹ Muuráhjáa Píívyéébe íñúbatu méénuube íjpiíma íjcyadújuco mee méjpiímaá. Áhdure idyé níjkyéjiri íjcyaaabe Críjtoduréjuco meijcyáiñé dílbyema meijcyácooca.

⁵⁰ Ámuúha táñahbému, muurá íñe icyooca meijcyánéj piíháñema tsá meijcyáityú Píívyéébe avyéjuri. Muurá íñe dsíjivéíñéj piíháñé tsá múhdutú dsíjívétúné íjcyáityuróne. ⁵¹ Cáhawáá ámúhake o úúballe múha mewáájacutúne. Tsá muurá pámeere míamúnaa dsíjivéityúne. Muurá dsíjívétúméj piíháñé cápáyóóveé tsíhdyuréjuco néénéj piíháñevu. ⁵² Muurá ávyeta íicúíwuúré tsáneere metámihjyácóné hallúrí méjpiíháñe cápáyóóveé páneere tsíhdyuréjuco ímíbbáavye níññéré rojrócó llíjchúmeícyoóca. Tene muurá íhjuvacooca cahcújtso múnaape dsíjívehíjcyámé tsiiñe bóhíme tsáhájucó dsíjivéityúne. Áané tujkéveri téijyu íjcyame dsíjívétúméj piíháñé tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. ⁵³ Muurá íñe icyooca medsíjívehíjcyanéj piíháñé téijyu cápáyóóveé dsíjívéityúnéj piíháñevuréjuco. Áijyu ihdyu botsíi méijcyáá Píívyéébe avyéjuri. ⁵⁴⁻⁵⁵ Ehdu muurá íñe medsíjívehíjcyanéj piíháñé tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe Píívyéébe waajácuháámitu illu tene nehdujuco: “¿Aanéhaca kiávújucó teene dsíjivé meke wáágóóiyóne? Tsúúca táhjátsámeíñe tsáhájucó íjcyatúne.” Ehdu Píívyéébe waajácuháámitu nééneé. ⁵⁶ Muurá ímityúmé meijcyané déjúcotu médsíjívehíjcyáhi. Aanée méhdivu Píívyéébe taúhbaju bohówajtsó ímityúmé meijcyane. ⁵⁷ Áronáacáa ihdyu tehdújuco Píívyéébe méhdi ídáátsóvéne Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri ímityúné mééma táhjane mewágóóóvétuki.

⁵⁸ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, méíhvéjtsodí Píívyéébe icyánéjucú ámuha meúraavyéne. Óóchévetúmeré méméénuhíjcyá Máavyéjuube Jetsocríjto wákimyéi. Muurá méwaajácú dílbyé wákimyéi méméénume mebáñúmeíityúne.

16

Cahcújtso múnáa wáabyuta dsídsí píhcyúmeíñe

¹ Áánetu dsídsíike cahcújtso múnáallii ámuha mepíhcyuhíjcyané múu ímíñeúvú meenú ñnéé Garáátsiá íñújiri íjcyané cahcújtso múnáake o néhduú. ² Ténevá tsemáánádú múu wáyeéévejcóójí idyóbéévécooca ámúhá wákimyéi hallúvú ámuha meújcúnetu tsánéhwu dówacárohijcyá ámúhadívú o úújetécooca botsíi ámuha mepíhcyútuki. ³ Aane o úújetécooca tsaatéké ámuha metújkevééllémeke méwáalloó Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáa éllevu ámuha mewáallóóné waajácúhaaminema ditye teene itsájtyeki. ⁴ Áámema téhdure muhdú o nehajchíi ó peéhi.

Muhdú ipyééíñe Páávoró íjtsámeíñe

⁵ Áronáa ihdyu tujkénúí ó peé Matsedóóniá íñújivu. Átsihdyu botsíi ámúhake o aahívéteéhi. ⁶ Aabe tsáijyu múúne ámúhama úúníjyá hajchótá ó íjcyá tsúcájáhree. Átsihdyu óvíi kiávú o péébeke ámuha oke mépíaabóhi. ⁷ Tsá o ímíllétú ámúhake íicúíye o ááhíveíñúne. Ó ímíllé tsuucájááneúvúí ámúhama

o íjcyane Píívyéébe ímílléhajchíjyu. ⁸⁻⁹ Aabe íchihvúré Éépetsóvú Pejtecójtéé wañéhjí ó pájtyeé téené pañe íchíi múnáake o úwááboki. Tsáijyu múúne tsaate diityédítú o úwaabóné cáhcujtsó tsijtye oke téené hallútú tsáríllérónááca.

¹⁰ Áánetu Timotéó íñe o íjcyadu Píívyéébé wákimyéi méénuhíjcyaaabe ámúhadívú úújetéhajchíi ímíñeúvú méwaatsúcúpéjtsoco dibye ímí íjtsúcunúki.

¹¹ Áábeke ihdyu métsiménéélledíñe. Ímíñeúvú dííbyeke mépiááboco elle iúlléjéne oke dibye iúújévaki. Muurá dííbyeke ó ítsohíjcyá tsijtye ménahbémuma oke ditye iúújévaki.

¹² Téhdurée ménahbe Apóóroke ó neerá dibye ámúhake yé iááhíveté tsijtye menahbémuma. Áronáa tsá dibye péétune. Óvíi múijyú ímíllécooca ámúhake aahívetéébe.

Páávoró pítyajcóné

¹³ Ahdícyane ímíñeúvú Píívyéébeke méuráávyé ténejcútú ámuha íhtsutúmé meíjcyame ímítyunévú metáhjátsámeítyuki. ¹⁴ Múu ñná imyéénune ímíñeúvú meenú pamévakéré iwájyúnema.

¹⁵ Ámuúha táñahbémuj, muurá ámuha méwaajácú Ejtéépanáké éhnée Acááyá iññúji múnáadítú íhyájkímuma tujkénú Píívyéébé icyánejcúvú pájtyeébeke. Aabe muurá diitye íhyájkímuma ímí piáábohíjcyá téhulle íjcyame ménahbémuke. ¹⁶ Áámeke múu avyéjuulléhi. Áhdure tsijtye Píívyéébé wákimyéi méénuhíjcyámeke múu avyéjuulléhi.

¹⁷ Muuráhjáa diibye Ejtéépanaa, Potonáátoo, Acáícoo, éhdume tsaímíyé oke piáabó ílle ámuha meíjcyaca oke mépiáábóiyónetu. ¹⁸ Aame oke tsápítsohíjcyá ámúhakeé ítsápíjtsódu. Aane ímí ó íjtsúcunú tehjújuco. Tehdu néemeke múu avyéjuulléhi.

¹⁹ Áhdure ámúhake ó úúballé Áátsiá iññújiri íjcyané cahcújtso múnaa ámúhake dúúruváne. Téhdure Akííramútsí Pirítsíírama ámúhake duurúváhi. Áhdure diityétsi jávú píhcyáávehíjcyámé ámúhake duurúváhi. ²⁰ Pámeere íchíi múnaa ménahbémú ámúhake duurúváhi. Téhdure tsamééré méduurúvajcátsi.

²¹ Aane íñe ámúhake o pítyajcóné pañetu oo Páávoró ó caatúnúhi.

²² Aabe o néé Ávyéjuube Jetsocríjtoke wájyútúmé hallúrí tsúúca ímityúné íjcyane. Aabe ihdyu óvi tsájucóó Máavyéjuube.

²³⁻²⁴ Muurá mítyane ámúhake ó wájyú dííbyeéjté ámuha meíjcyámeke. Ahdícyane ihdyu óvíi dííbyeréjuco ámúhake piáabóne. Áyu tehjújuco.

2 CORÍNTIO

Hállúvúeháámí Coríntori Íjcyáme éllevu Páávororo cáátúnuháámí

Duurúvaju

¹ Oo Páávororo o Íjcyáábekée oke Píívyéébe picyóó Jetsocríjtodítýú Íjcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. Aane íñe ícyooca muhcsi íhyaami mécaatúnú ménahbe Timotéoma elle Coríntori ámuha meíjcyáné cahcújtso múnáa éllevu. Téhdure pámeere Acááyá iiñújiri Íjcyáné cahcújtso múnáa wáabyuta téhaámi. ² Ahdícyane óví Píívyéébe Ílli Jetsocríjtoma ámúhake píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Páávororo ícúbáhrámeíñe

³ Áánéllii metsu Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani Píívyéébeke medúúrúvaki. Muurá meke ídaatsólléne Íjcyabe pájyuvaré meke bóhíitsohíjcyáhi. ⁴ Muurá meícúbáhrámeíñetu meke íbóhíjtsóne píáábohíjcyabe téhdure tsíjtyeke mepíáábo muhdú meke díbye píaabódu. ⁵ Ehdú Críjtoéjté meíjcyame díbyeé ícúbáhrámeíhíjcyádújuco meícúbáhrámeíhíjcyáne. Áámeke dííbyej téeveri Píívyéébe meke ímíjyuuvu ácuíhíjcyáhi. ⁶ Muurá muhcsi meícúbáhrámeíyómútsikye ímíjyuuvu ácuíhíjcyabe téhdure ámúhake muhcsi meúwáábóneri mebóhíjtsómé tehííwáné ícúbáhrameí ámuha maáábúcúne mepájtyeteki. ⁷ Muurá muhcsi méwaajácú ámuha ímí Píívyéébeke meúráávyehíjcyáné panévare ámúhake pájtyeróné pañe. Muhcsi meícúbáhrámeídyú ámuha meícúbáhrámeíñéllii téhdure ámúhake bóhíitsohíjcyabe múhtsikye íbóhíitsohíjcyádu.

⁸ Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámúhake o úúballéné muhcsi Áátsiá iiñújiri meícúbáhrámeíñe. Ávyetáa muhcsi meícúbáhrameí múha áábúcútyuróne. Tsáhájucóo muhcsi meíjtsúcunútú mepájtyetéíñe. ⁹ Ídátsohrée muhcsi éhne múúne dítye dsíjívétsoímyé Íjcyadu. Ehdú múhtsima pájtyené Píívyéébedívú muhcsi mecátsípááve panévaturé íhtsútuube Íjcyabe dsíjívérómeke bóhíitsoóbedívu. ¹⁰ Aabée ihdyu múhtsikye pájtyetetsó téijyu muhcsi medsíjívéíyónetu. Áánéllii dííbyedívú muhcsi mecátsípáávehíjcyá éhniíñevu Íjcyarónéhíjtu díbye múhtsikye ípájtyetetsoki. ¹¹ Aane óví ámuha píaabó métáúmeí díbye éhniíñevu múhtsikye píaabóné tsíjtye íájtyúmíne dííbyeke ityéhdújtsoki.

Coríntó cóómivú Páávororo péétune

¹² Muurá muhcsi méwaajácú ímí tehújuco muhcsi meíjcyane míamúnááj píne ímichi ámúhama. Píívyéébere múhtsikye píáábóneri ímí muhcsi meícyahíjcyáhi. Tsá múhtsiye tehdu meíjcyatúne. Ááneri mítyane muhcsi meímíjyúúhí. ¹³ Aane íñe ámúhake muhcsi mecáátúnuhíjcyáné tsá tühú íhjúvatúne. Cáhawáá óví ámuha méwaajácú téhaamíj meéévénema. ¹⁴ Muurá ámuha méwaajácú Máavyéjuube Jetsocríjtó tsáacooca ámuha múhtsidi meímíjyúúveíñé ténejcúvúu ámúhake muhcsi mewáajácútsónéllíihye. Áhdure ámuha méwaajácú ámúhadi muhcsi meímíjyúúveíñé múhtsí uwáábóo ámuha melléébónéllíihye.

15-16 Aanée ámúhadívú ímí o íjtsúcunúnéllii tujkénú ó imíllerá Matsedóóniá iinújivu o péébe ámúhakye o ááhíveíñúne. Aabée téhullétú o óómiibe ó imíllerá tsiíñe ámúhadítú o pájtyene Jodéa iinújivu o péébeke ámuha oke mepiááboki. Áronáacáa tsá tehdu tene néétune. ¹⁷ ¿A téénetúu ámuha méijtsúcunú pánehjídú o pítyácámeíhijcyáne? ¿A ámuha méijtsúcunú cahcújtso múnaa íjcyatúme pánehjídú imyéénúityúne íhjúvahíjcyádú o íhjúvahíjcyáne? ¹⁸ Tsáhaá, muurá Píívyéébe múhtsikye waajácú tehdu muhtsi menéétune. Áánéllii muurá muhtsi menéhdújuco meméénune. ¹⁹ Muurá Críjto Píívyéébé Hajchi íjcyabe tsá mújyú íjtsaméi cápáyóóvéityuróne. Muurá muhdú inéhdújuco dibye méénune. Áábedítú íjcyáne uwááboju íñe muha méúwáábohíjcyá oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, éhdume. ²⁰ Áábej téeveri muurá páneere Píívyéébe mééma meenú muhdúhjáa inéhdújuco. Áánéllii díbyeke medúúrúváne météhdútsohíjcyáhi. ²¹ Téhdure díbyere Críjtoj téeveri dibye meke ímíbajchomé méijcyá díbyeéjté íhtsutúme. ²² Aabe meke ítsímedi idíllómé pañévú Íapííchó pícyóóneri ímiááné méwaajácú meke inéhíjcyanéví dibye ájcuíñe.

²³ Aabe waajácú ínéliihyékýe elle Coríitori ámuha méijcyámeke o ááhívetétúne. Ímiáánée ó imíllerá ámúhakye o ááhíveténe. Áronáacáa tsáhái o péétu ámúhakye uhbádúre o tükévéjtsotéiyónélliihye. Áánéliihyée tsáhái ámúhakye o ááhívetétú ámúhakye o kímóvéjtsóiyónélliihye. ²⁴ Áronáa tsá ámúhakye o táúhbáityuró íñe mecáhcújtsónejcúvu. Muurá tsúúca ámuha ténejcu méwaajácújucóóhií.

2

¹ Apááñéré ó imíllé ámúhakye o tsápíjtsóneri o píaabóné ámuha meímíjyuúki. ² Muuráhjáa diityédíjyuco ámúhadi o ímíjyúúvéiyómeke o kímóvéjtsoca ¿múhdí ó ímíjyúúvéiyáhi? ³ Áánéliihyée muurá ámúha élleu íhde o cáatúnuháámí pañe ámúhakye o úwaabó ámuha meímíbbáavye ellévú o péécooca oke ámuha meímíjyúúvétsóiyótsihvu íllure oke mekímóvéjtsótuki. Muurá ó waajácú oke ámuha meímíjyúúvétsoca tsaméhíjyuco meímíjyúúvéiyóne. ⁴ Muuráhjáa tujkénú ámúha élleu o wáalloháámí ó caatúnú múhdurá ámuha meícyahíjcyáne kímóhcó oke pájtyeneri táábere. Áronáacáa tsá ámúhakye o kímóvéjtso o cáatúnutúne. Mítyané ámúhakye o wájyúnéllii ámúhakye o caatúnú ámuha meímíbbáavyeki.

Ímityúne méénúmedi meídáátsovéne

⁵ Áánetu eene ímityúne imyéénúneri oke kímóvéjtsóobéubá awáá éhniíñevu ámúhakye kímóvejtsóhi. ¿Mityá tsá ámúhakye dibye kímóvéjtsotúnej? ⁶ Áábeke téhdunéjuco ámuha téené hallútú meúwaabóne. ⁷ Ílluréjuco díbyedi meídáátsovéne máábajívé teéne. Ááne mecánaajanú dibye íjtsaméi icyátóróóvéne ímíbbáavye ávyetá tútavááveréjuco Píívyéébedítú dibye imyéénútuki. ⁸ Áánéllii ámúhakye o néé ámuha tsiíñe ímí díbyema menáhbévaki. ⁹ Ehdúu ámuha méijcyane o wáajácúne éjyú téené uwáábó o cáatúnuháámí ámúha élleu o wallóo ámúhakye o nééne ámuha mecáhcújtsóhájchíi o wáajácuki. ¹⁰ Muurá ímityúne méénúmedi ámuha meídáátsovéne teene maábajívéne ímí ó íjtsúcunúhi. Áánéllii téhdure táicyánéjcutu ámuha meídáátsovémedi ó ídáátsovéhíjcyá Críjto mémeri. ¹¹ Ehdú mepiáábójcatsí Naavéné meke imújtátsótuki. Muurá tujkévebe meke imújtátsoki.

Tóroóá cóómiyi íjcyabe Páávoroo múhdurá íjtsáméíñe

¹² Tóróavúu muurá o úújetéébé tétsii múnáake Críjtodítýú íjcyáné uwááboju o úwááboca mítyame cáhcújtsóiyá Píívyéébé píááboríye. ¹³ Áronáacáa técoomíyí ménahbe Tííto íjcyatúné múhduúvúrá o íjtsúcunúnéllii o péé diityédítýú Matsedóóniá iíñújvú dííbye néhcovu.

Críjtoma íhtsutúmé meíjcyane

¹⁴ Áronáa ihdyu Píívyéébeke ó téhdútsohíjcyá Críjtoj tééveri panévaré metáhjahíjcyáné hallúvu. Muurá mejtééveri íuwááboju pahúllevávú tsújaúcu híjcyaaabe éhne múúne pácúúcu j cúvá pahúllevávú tsújaavédu. ¹⁵ Ahdu Críjtoj tééveri meímíbaávyémeke Píívyéébe ímí íjtsúcunúmé dííbyé uwááboju métsújaúcu híjcyá pámehdívúré pájtyetémyema wágóóóvéímyedívu. ¹⁶ Áané uwááboju muurá wágóóóvéímyé íjtsúcunú éhne múúne meke dsíjívétsóiyóné meíjtsúcunúdu. Áánetu pájtyetémyedívu ííne imíjyaú teene bohíívú diityéké ájcune. Aanéhaca íñe ¿caatyé úwáábóiyá téené uwááboju? ¹⁷ Muurá tsá teene muha meúwáábohíjcyatú tsaate méénuhíjcyádú muha medsíídsívakíye. Áhdure tsá tsíhdyuhjírre muha meúwáábohíjcyatúne. Muurá tene néhdújuco muha meúwáábohíjcyáné Píívyéébé múúhake níwáávéne wákimyéí Jetsocríjto múúhake píáábónej tééveri dííbyeke muha meíícuvenéjuco.

3

Béhné píhtyájcoju

¹ ¿Aanéubá ámuha méijtsúcunú íllure muhtsi memítýájkímyeí ehdu ámúhake menéhíjcyáne? ¿Áhduréubá ámuha méijtsúcunú tsaate méénuhíjcyádú uwáábojtétsí muhtsi meíjcyáné waajácúháámívu ámúhake muhtsi meúújétsóíñe? ¿Panéubá ámuha méijtsúcunú téeméháámí ámúhake muhtsi metáúmeíñe? ² Áánerá ihdyu ámuháyé teene waajácúháámí tujkévéejte múhtsí uwááboríi tsíhdyuréjuco ámuha mecápáyoovéme. Áámeke ámúhake pámeere ííttene waajácú ímíáané tehdújuco ámúhake muhtsi meúwaabóne. ³ Aame ámuha Críjtóo múúhaj tééveri cáátúnúné waajácúhaamídu. Áronáa ihdyu tsá ámuha mecáátúvatú caatúnújpácyori. Áhdure tsá ámuha mecáátúvatú éhnéhjáa néwáyuwáácutu cáátúvanédu. Muurá ihdyu íhtsútuube Píívyéébé Apííchóré ámúhá pañevú úcaavéné ámúhake ímíjpyetétsómeke tsíjtye íítténetu waajácú dííbyeéjte ámuha meíjcyane, waajácúháámí cáátúvané íéévéne iwáájácúiyódu.

⁴ Ehdu íñe ámúhake o nééne ímíáané tsá álliu íjcyatúne. Muurá Píívyéébere Críjtoj tééveri múhtsikye píáábohíjcyánéllii ó waajácú ímíáané tehdújuco o néhíjcyáne. ⁵ Tsá múhtsí waajácúríyé muhtsi meúwáábohíjcyatúne. Píívyéébere ihdyu múhtsikye tükévéjtsóneri muhtsi meúwáábohíjcyáhi. ⁶ Áhdure dííbyere múhtsikye píáábohíjcyá íñe muhdú meíjcyáíñe béhné píhtyájcoju muhtsi tsíjtyeke meúwááboki. Muurá dííbyé Apííchó mépañe íjcyáne j tééveríyé mépájtyetéhi. Tsá íhdééne taúhbaju meúráávyéneri mepájtyetétúne. Muurá teene meúráávyerómé íllure méwágóóóvéiyáhi. Áánetu ihdyu Píívyéébé Apííchó meke ajcú medsíjívéjúcóóítyúne bóhíívu.

⁷ Muuráhjáa teene tujkénú Píívyéébe pícyóóné taúhbaju meke pájtyetétsóítyuróné néwáyuwáácutu cáátúvané tamúnaa íjraéémudívú wajtsí dííbyé íhtsútuma Moitsééúvuj tééveri. Áané ámítsaráhcóhjáa dííbyeúvú húmíri íjcyánéllii tsá imúnaa íítehíjcyatú dííbyeke. Aanéikyéhjáa chooco dííbyedítýú áábanúhi. ⁸⁻⁹ Ehdúhjáa muurá meke pájtyetétsóítyúróné taúhbaju

tujkénú Píívyéébe pícyoone ííne imíjyaú bóhówaavéhi. Aanéjii mityáubá awáá mepájtyetéíñe uwááboju dííbyé Apííchó mépañétú bóhówajtsoíñej. Áané pityájcoju íñe ícyooca mééma díbye méénune muurá meke imíjpyetétsóhi. ¹⁰⁻¹¹ Áánevu tujkénú díbye méénúne taúhbaju ímí néérone tsá úújetétúne. Áánetu íñe ícyooca mepájtyetéíñe pityájcojú díbye méénune awáá éhniíñevu meke píaabóné tsá mújyú níjkéváityúne.

¹² Aane muha mewáájácúnéllii méúwáábohíjcyá íínerí núhnévetúme. ¹³ Tsá muha meméénuhíjcyatú éhnéjháa Moitséeúvú ditye íajtyúmítu Píívyéébé ámítsaráhcó íhyúmíri íjcyane áábanútúné hajchótá wájyamubávú wátácámeíhijcyádu. ¹⁴ Téijyúhjáa íjcyané míamúnaa tsá wáájácúpityúne. Áhdure ícyooca íjcyané míamúnaa teene íhdéené pityájcoju éévjúcoorómé tsá wáájácúteúne. Aame íjcyá éhne múúne tsane tsíménevu maávohjácóné íjcyadu wáájácúmeítyúme. Muurá ihdyu apááñéré Críjtóo mééma méénune mecáhcújtsóneri méwaajácúiyáhi. ¹⁵ Aane ícyoocápi tsaate téenere Moitséeúvú cáátúnuhíjcyanéjírre icyáhcújtsóne ítsúcunúhijcyá ipájtyetéíñe. Tsá ditye wáájácúpityú Píívyéébé muhdú mepájtyetéíñe Jetsóoj téeveri méénune. ¹⁶⁻¹⁷ Árome muurá dííbyé icyánejcúvuréjuco pájtyémeke píááboobe Íapííchoj téeveri ditye iwáájácú muhdú ipájtyetéíñe. ¹⁸ Muurá Píívyéébejté méijcyame tsúuca dííbyé icyánejcú méwaajácúhi. Aame míicumídú menéemedítýú dííbye ímí bóhówaúcunúhijcyámé icyóhodu méijcyáá Críjtodu Íapííchoj téeveri meke díbye imíjpyetétsóme.

4

¹ Aane téenetu íjcyané uwááboju ímiáájú íñe muhcsi méúwáábohíjcyáhi. Áánetu tsá muhcsi meóóchévéityuró mekéé ídaatsólléne Píívyéébe múhcsikye pícyóóné wákimyéityu. ² Áanéllii muurá páneere núcójpítsó nénehji muhcsi méíhvéjtsóne dííbyé uwááboju méúwáábohíjcyá muhdú tene néhdújuco. Tsá muhcsi tsíjijtóríyé méúwáábotúne. Aane Píívyéébe waajácú muhcsi maállityúne. Aane téhdure míamúnaa waajácúiyáhi. ³ Aane íñe meke pájtyetétsoíñe muhcsi méúwáábohíjcyané tsá bóhówáávetú wágóóóvéímyedívu. ⁴ Íjij caani Naavéné díityéké túhútsóhíjcyá ditye icyáhcújtsótu Píívyéébere íjcyáabe Críjtodítýú íjcyané uwááboju. ⁵ Muurá tsá múhcsidítýú muhcsi méúwáábohíjcyatúne. Muhcsi méúwáábohíjcyá Jetsocríjtó Máavyéjuube íjcyáábedítýu. Áábeke muhcsi mewájýúnéllii méijcyá ámúhá íícúve múnáajtétsi. ⁶ Muurájháa Píívyéébe néhdújuco peete íjcyane. Áábere muurá íñe ícyooca mépañévu téenedu néene íuwaáboju pícyóó téenej téeveri dííbyé ámítsaráhcó Jetsocríjtodítýú bóhówaúcunúne mewáájácuki.

Mecáhcujtsóné meke túkévejtsoíhi

⁷ Aane muurá Píívyéébé ámítsaráhcó núpájkíihllódú menééromé pañe tsúuca íjcyánetu ámuha méwaajácú dííbyé íhnáhooríyé muhcsi méúwáábohíjcyáne. Tsá múhcsi íhnáhoori muhcsi méúwáábohíjcyatúne. ⁸ Muurá múhcsikye tsíñehji páhduváré dáríívéronévú tsá muhcsi metáhjátsámeítyúne. Tsáijyu múhcsikye íhnáho tene íjtsámeíchórónáa tsá muhcsi íínerí maáábímeyéíhijcyatúne. ⁹ Tsáijyu muurá múhcsikye ditye méénúrónáa tsá muhcsi méíhvétsohíjcyatú téene uwááboju. Ehdu múhcsidi ditye ícúbáhráromúhcsikye Píívyéébe píáábohíjcyáhi. ¹⁰⁻¹¹ Muurá pájyuvu kiávú muhcsi mepéhullévú múhcsikye dsíjívétsohíjcyarómé Jetsóokée imyéénudu. Ehdu muhcsi dsíjívétu mépátyetéhijcyá dííbyeke muhcsi

meícúvéné wákimyéí meméénúné déjúcotu Jetsóó múhtsikye panévaturé téhmene iwáájácúmeíki. ¹² Ávyeta múu dsíjívénetu muhtsi méúwáábohíjcyá teene ámuha mecáhcújtsóne múijyú medsíjívéjúcúóóityúne bóhí ámuha meújcuki.

¹³ Muurá Píivyéébé waajácúháámitu nééneé: “O cáhcújtsónetu íñe ó ihjyúvahíjcyáhi.” Ahdu idyé muhtsi mecáhcújtsónéllii íñe ámúhake ménehíjcyá íñerí núhnévétumútsí ímiááné panévalu Píivyéébe meke píaabóné muhtsi mewáájácúnéllíihye. ¹⁴ Muurá muhtsi méwaajácú muhdúhjáa Ávyéjuube Jetsóoke íbóhítsódú medsíjívemeke íbóhítsóne díbye meke tsájtyeíñé íúniúvu. ¹⁵ Aane muhtsi mewáájácúnéllii méicúbáhrámeíhijcyá ímí ámuha Píivyéébeke mecáhcújtsó mítyame meíjcyame dííbyeke metéhdújtsó díbye meke píáábohíjcyáné hallúvu.

¹⁶ Áánéllii tsá múijyú meíhtsunúityuró tééné wákimyéí meméénúnetu. Muurá ídátsó menéérome Píivyéébeke meúraávyénéjcutu íhtsutúme meíjcyámeke téjcoojívádú meke píáábohíjcyáabe. ¹⁷⁻¹⁸ Aane íñe ícyooca páhduváré nénéhjiri méicúbáhrámeíhijcyaróné tsá múhajchótá íjcyáityúne. Áánetu ihdyu ténéhjiri méicúbáhrámeíyómé nihñévúré Píivyéébema meíjcyame tsá múijyú muhdú meíjcyáityúne. Áánéllii meere tsaímíyé meíjcyáiyóneri tsá meíjyácunúityuróne. Apááñeríyé méijyácunúiyá múijyú níjkéváityúné Píivyéébé avyéjuvu meúújetéyóneri.

5

¹ Muurá méwaajácú méjpi jahdu néjpiima múhajchótá meíjcyáityúne. Aane wágóóóvéne boone ihdyu Píivyéébe mééma tsíhdyuréjuco méénúnéj piima meíjcyáa níkyéjiri múijyú muhdú íjcyáityúme. ² Ááneri íñe métsúúrámeíhijcyá téénéj piivu mepájtyeíyóneri ídátsó méicúbáhrámeíhijcyánetu mewáyéééveki. ³ Muurá téhulle tsá méjpiíma íjcyatúme meíjcyáityúne. ⁴ Múhdutúiyó íñe ícyooca meíjcyáne píiyé cápáyovéné múijyú medsíjívéjúcúóóityúnéj piívu. Tsáháityuro ihdyu medsíjívécooca múhajchótá méjpiíma íjcyatúme meíjcyáityuróne. ⁵ Árónáa ihdyu Píivyéébere méénudújuco méjpiíhañe tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. Aanée mewáájácú mépañévú pícyoobe Íapíícho.

⁶ Aane ehdu méúmiwa íjcyane tsúúca méwaajácúhi. Árónáa íñe ícyooca meíjcyánej piimáyéi meíjcyáne hajchótá tsáhái Ávyéjuube Jetsóó úníuri meíjcyatúne. ⁷ Aane ímiááné íñéhdújuco Píivyéébe mééma méénune muurá maájtyúmíturóné mecáhcujtsóhi. ⁸⁻⁹ Aame medsíjívétúné hajchótá métsúúrámeíhijcyá muhdú díbye ímillédú meíjcyáiyóneri medsíjívécooca tsaímíyé dííbyema meíjcyaki. Áánéllii tsá meíllityéityú dsíjiveri. Aame ihdyu médsíjívéjúcúóóiyá Ávyéjuube Jetsóomáyéjuco meíjcyaki. ¹⁰ Muurá dííbyedívú pámeere míamúnaa mépíhcyááveé díbye meke idílló muhdúhjáa medsíjívétúné hajchótá íñújiri meícyahíjcyáne. Áijyu meke áhdóíbye muhdúhjáa meícyahíjcyáne. Ímiáámée ícyahíjcyámé téene áhdó íñé ímíjyaú íjcyáhi. Áánetúu ímityúné méénuhíjcyámé téene áhdó ícúbáhrámeííhi.

Píivyéébema ímí meíjcyane

¹¹ Áánéllii muhtsi Píivyéébeke maávyejúúllédú íjcyamútsí méimíllé tsijtye cáhcujtsóné dííbyeke. Aane waajácuube ímiááné tehdu muhtsi meméénuhíjcyáne. Áhdure cáhawáá óví ámuha méwaajácúhi. ¹² Ehdu

ámúhake muhtsi menéeneri tsá memítýájkímeyétyúne. Íllure ámúhadívú muhtsi mébóhówátsohíjcyá múhtsidi ámuha meímíjyúúveki, teene ámuha mewáájácúne eene ííbúuri icyáhcuíjtsóturóné míamúnaa íítérokíyé iúwáábóneri mítýákímeyéíhíjcyámedívú téhdure ámuha mebóhówáíjtsoki. ¹³ Ehdu íñe ámúhake muhtsi menéene méíjtsúncunúdí muhtsi meméívatémútsí meíhíjyúvahíjcyáne. Ehdu muhtsi meúwáábónej téeveri éhnííñevu Píívyéébeke máávyéjutsó ámúhake tene ipiááboki. ¹⁴⁻¹⁵ Muuráhjáa Críjto pámeekéré meke iwájyúne ídsíjívétsihdyu bóhíne mewáájácúne dííbyedívú méíhvéjtsámeí díbye meke ityúkévéjtsó meímíllédú meíjcyájúcoótuki. Aame dííbyeke mecáhcuíjtsómé medsíjívéjúcóóítyúne bóhíma meíjcyame ímítýúnehjívú dsíjívemédú meíjcyáhi. ¹⁶ Aame tsá meíjyácunútyuró tsaate muhdú íjcyáneri eene cáhcújtsótúmé ténehjíré ítehíjcyádu. Ehdúikyé Críjtoke o cáhcújtsótúné ihde táíjtsaméí néébe dííbyeke ó itsúncunúhíjcyá íhdícyaabédúre. Áronáa ícyooca tsáhájuco tehdu o íjtsúncunújúcootúne. ¹⁷ Muurá íñe tsúúca dííbyeéjé meíjcyame íhdée múhdurá meícyahíjcyánetu tsíhdyuréjuco mecápááyóóvémedítýú ímíáájurájuco bóhówaúncunúhíjcyáne.

¹⁸ Ehdúu muurá Píívyéébere meke ímíbaávyetsó Críjtoj téeveri tsáimíyé dííbyema meíjcyaki. Áameké meke níwáávebe tsíjtyeke meúwaabómé téhdure ímíbaávyeki. ¹⁹ Muuráhjáa Críjtoj téeveri Píívyéébe meímítýú ímíabachó ímí dííbyema meíjcyaki. Aabée múhtsikye níwaavé téené uwáábovu. ²⁰ Aamútsí íñe Críjto mémeri dííbyé uwáábójuma muhtsi méúllehíjcyá múhtsij téeveri ámúhama díbye íhíjyúvaki. Aane dííbyere Críjto mémeri ámúhake muhtsi menéé ámuha meímíbaávyéne ímí Píívyéébema meíjcyaki. ²¹ Muuráhjáa Críjto ávyetá ímíáábé íjcyaa meíjyú ímítýúné méénútúróobeke Píívyéébe ímítýúúbedi dílló meímítýú déjúcotu dííbyeéjé meíjcyámeke ímíáámedítýjúco idíllóki.

6

¹ Áánéllí íñe muhtsi dííbyé wákímeyéí meméénuhíjcyamútsí ámúhake menéé ámuha mebáñúmeítyu dííbyé piááboju mééma íjcyane ámuha mewáájácújúcóóme. ² Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Míamúnáakée o pájtyetésóíñeri o íjyácunúnáa piáábó oke ámuha metáúmeíñéllí ámúhake ó piáabóhi.

Ehdu néénetu méwaajácú ícyooca tsúúca mepájtyetéíñe mééma íjcyane.

³ Áánéllí muurá íñe muhtsi dííbyé wákímeyéí meméénuhíjcyamútsí météhmémeíhíjcyá múhdurá muhtsi medáríívemeíñeri tsíjtyeke metútávájtsótuki. ⁴ Muhtsi meímíllehíjcyá Píívyéébé ícúve múnáajtsí muhtsi meíjcyamútsí ímíáámútsíyé meíjcyane. Muurá muhtsi íná néetumútsí máaabúcuíjcyá panévaríyé meícúbáhrámeíyonéhí. ⁵ Muurá tsáíjy muhtsi cuwáháñeri, ájyáháñeri, meícúbáhrámeíhíjcyá ‘wayée’ néétune mewákímeyéícyoóca. Áamútsikye tsáíjy múhtsikye ícúbáhráne iwátsíhcyúmútsikye cuvéhoojánuhíjcyáme. ⁶⁻⁷ Áronéhí muhtsi máaabúcuíjcyá Jetsocríjtodítýú íjcyané uwááboju muhtsi mewáájácúnej téeveri Píívyéébe ímíllédú muhtsi meícyahíjcyáneíllíhíe. Aamútsí tsíjtyeke muhtsi

mepiáábohíjcyá dííbyé Apííchó múhtsí pañe íjcyáne téeveri. Ehdu muhtsi dííbyé wákímeyéí meméénumútsí dííbyé íhnáhoori meícyahíjcyá tsáimíye. Áánéllí tsáíjy tsaate múhtsí hallúvú ímítýúné íhíjyúvaróné tsá pánéévehíjcyatúne. ⁸ Áronáa íhdyu tsaate múhtsikye ímí íjtsúncunúne duurúvahíjcyáhi. Áánetu tsíjtye múhtsidi úúhívatémé nehíjcyá állíu múnáajtsí muhtsi meíjcyane. ⁹ Ááne

múhtsikye wáájácuromé tsá múhtsidi íícúvehíjcyatúne. Muurá tsáijyu ávyétá ihnáhó múhtsidi ditye ícúbáhráromútsí tsá muhtsi medsíjívéhíjcyatúne. Ároné pañe muhtsi méícyahíjcyá ídátso múhtsikye ditye dsíjívétsóllehíjcyáromútsi. ¹⁰ Ídátso muhtsi meíjcyáromútsí mítyámeke mépiáábohíjcyá Píívyéébé avyéjúeje ditye íjcyá íhtsutúme. Áneri muhtsi méimíjyuhíjcyá ínéúbamá íjcyátúromútsí tsáijyu kímóhcó múhtsikye tene pájtyérónáaáca.

¹¹ Ámuúha Corínto múnaa múhtsí nahbému, amúhake muhtsi mewájyúne meúúballé muhdú muhtsi meíjcyane tóónútumútsi. ¹² Tsáháturo múhtsí icyánéjcutu ímityúné amúhadítú muhtsi meíjtsámeíturó tsáijyu múúne amúhá icyánéjcutu múhdurá ámuha múhtsikye meíjtsúcunúrónáaáca. ¹³ Áronáa ihdyu amúhake muhtsi mewájyúne meúwáábohíjcyá éhne múúne ítsíimeke cáani iwájyúne úwaabódú ámuha téhdure múhtsikye mewájyuki.

Píívyéébe jádú menéemeé

¹⁴ Aane tsá menáhbéváíturó cahcújtso múnaa íjcyátúmema tsahdúre díityémá meíjtsaméí néétúnéllíhye. Cáhawáá meíjtsúcunuj, tsá muurá pejco cóójíma tsahdúre néétune. Ahdu íívane tsá tene ímityú ímíáájú meúraavyémé ímityúmema menáhbévane. ¹⁵ ¿Aca Críjtoma Naavéné íjtsaméí tsahdúre? Aanéhííva tsá tene ímityú Críjtoéjté íjcyame Naavéné icyánéjcutémá náhbéváiyóne. ¹⁶ Áhdure ¿aca ímíyóné ímíá Píívyéébeéjté meíjcyame dííbye jáhdú menéeme menáhbévané níjcyotájté íbóhíma íjcyátúmeke dúúrúvahíjcyámema? Muurá íllu méhdityu neébe:

Tahñéjté íjcyámé Píívyéébé o íjcyaaabe tsá kíá dítyédítú o íjcyatúne.

¹⁷⁻¹⁸ Téhdure tsiíne neébe:

Médowáávé ímityúné míamúnáadítú. Áane mémeenújúcohdí ímityúné dítye méénuhíjcyádú ímí amúhake o íjtsúcunú ámuha tahñéjté Caani o íjcyaaabe. Ehdu o néé Píívyéébe panévatúre íhtsútuube o íjcyaaabe.

7

¹ Ehdu íne Píívyéébe nehíjcyá meke íújcuíne, ámuúha táñahbému. Áánéllí ílluréjuco metsu meíhveté panévaré ímityúné méjpiíyí, meíjtsaméiyí, meméénuhíjcyánéhíju. Áane metsu meíhvéjtsámeí dííbyedívu.

Corínto cóomiyi íjcyame cahcújtso múnaa ímíjpyeténe

² Ahdícyane óvíjyuco múhtsima méimibáávyé tsaímíyé meíjcyaki. Muuráhjáa tsáháturo ínerí amúhake muhtsi metútávájtótúne. Áhdurée tsáháturo amúhake muhtsi maállíne hallurí amúhá tsíeméné meékéévetúne. ³ Tsá íne ehdu amúhake o néétu ímityúme ámuha meíjcyánéllíhye. Éíjyúu amúhake o nehdu mítyane amúhake o wájyúnéllí ó nehíjcyá ímí tsaméhí meíjcyá mújyú medsíjívétsíhvújuco. ⁴ Aane ó waajacú ámuha tehújuco meíjcyane. Áánéllí mítyane ó ímíjyúu amúhadi panévaríyé o ícúbáhrámeíyoobe téenevu o cátóroóvénema.

⁵ Muuráhjáa Matsedóóníá íñújivu muhtsi meúújetémútsí ávyétá ihnáhó meícúbáhrámeíneri muhtsi mítyane méíllityéhi. ⁶ Áronáacáa Píívyéébe imyéénuhíjcyádú píáábónej péévé Tíito múhtsídívú 'bohíbohíúvú' úújeténeri muhtsi méimíjyuuvéhi. ⁷ Áronáacáa tsá apáañéré díbye múhtsídívú úújeténeri muhtsi meimíjyuuvetúne. Ímichíi muhtsi méimíjyuuvé muhdú ámuha meíjcyane díbye múhtsikye úúbálléneri. Múhtsikyé úúbáleebe amuhává ímityú meícyahíjcyánetu tsúuca meíhvetémé meíjyácunúhíjcyané amúhake muhtsi

maaáhívetéiyóneri. Áhdurévá ámuha ímí o íjcyáiyóneri méijyácunúhijcyáhi. Ehdúu díbye múhtsikye úúbálléneri mítyane muhtsi méimíjyuuvéhi.

⁸ Áronáacáa tsánejcúvú ámúhadi ó ídáátsové éhnée tujkénú ámúha éllevu o wállóháámí pañe íhnáhó ámúhake o úwaabóné kímóhcó ámúhake pájtyéneri. Áronée óvíjyuco múhajchótáwuúrá ámúhake tene kímóvejtsóné ámuha meimíjpyeteki. ⁹ Áánéllii ó imíjyúú téeneri. Áronáa tsá ámúhake kímóhcó tene pájtyéneri o imíjyúúné o néétune. Ó imíjyúú ámúhake kímóhcó tene pájtyétsihdyu ímí tsíhdyuréjyuco ámuha meijcyáneri. Aane ámuha maábúcuhijcyáné ímí Píívyéébe íjtsúcunúhi. Aanée tsá téeneri ámúhake o tútávájtsoúne. Muuráhjáa íllure ámúhake téeneri ó píaabóhi. ¹⁰ Muurá tsáijyu díbyere Píívyéébe meke íhvejtsó tsané kimóóvé meke ipájtye téenetu meíllíjkívyéne ímítyú meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne díbyé icyánejcúvuréjyuco mepájtye mewágóóóvétuki. Áánéllii tsá múu kímóóve íjcyácooca íná íjtsámeítyú díbyedítyu. Áanetu ihdyu cáhcújtsotúmé ehdu nénehji díityéké pájtyéneri kímóóoverómé wágóóóveéhi. ¹¹ Muuráhjáa Píívyéébe ímillédú ámúhake íhnáhó o úwaabóné kímóhcó ámúhake pájtyeróné ámuha máaabúcuhi. Aanée ímiáánéjyuco múhdurá ámuha meícyahíjcyáné ámúhake wáájácútsóné tsarí ámúhake pájtyeróneri ámuha meíllityéne méimíllera ámúhama teene o ímíbájchoténe. Áronáacáa ámuha tsamééréjyuco eenée ímityúné méénúúbeke íhnáhó meúwáábóneri meimíbájchónéllii tsáhájyuco ámúhá hallurí tene íjcyatúne. ¹² Ehdúu ámúhake ó caatúnú Píívyéébedívú o bóhówájtso ímiááné ámuha múhtsikye mewájyune. Tsáháa apáámútsikyéré ímityúné dáríívéjcatsímútsikye tene ipíáábo o caátúnutúne. ¹³ Aane muurá muhdúhjáa ámúhake muhtsi menéhdújyuco ámuha meijcyánetu muhtsi méwaajácu ímiááné múhtsikye ámuha mewájyune.

Áaneri mítyane muhtsi méimíjyuuvéhi. Áhdurée Tíito ámuhávaa panévaturé díbyeke meícúvénéllii imíjyúwu múhtsidívú wájtsíneri éhnííñevu muhtsi méimíjyúuhi. ¹⁴ Áábekée muhdú ámuha meijcyane o úúballéné ímí íjtsúcunúbe. Tehdu tene íjcyátújtorí múijyú o íhgyúváiyónejíivari. Muuráhjáa o néhdújyuco ámuha díbyeke meícúvéné téhdújyuco. ¹⁵ Áánéllii mítyane éhnííñevu ámúhake wájyube ámuhávaa díbye nénehji mecáhcújtsóne ímí díbyeke meícúvehíjcyánéllíihye. ¹⁶ Téhdure mítyane ó imíjyuuvé ímí ámúhama menáhbévájcatsííne o wáájácúneri.

8

Pííáábojcatsi

¹ Téhdure ó imíllé ámuha táñahbémuke o úúballéné muhdú Matsedóoniá íiñújiri íjcyáné cahcújtsó múnaa ícúbáhrámeímyeke Píívyéébe píáábohíjcyáné díityedí ídáátsóvéne. ² Aame muurá tsaimíyé íjcyame mítyane píáábohíjcyá tsijtye ménahbémuke. ³ Aane ó waajácú ímiááné dítye píáábohíjcyáné íjcyátúrónetu díityéké ipíaabóné ímíllénéllíihye. ⁴ Aamée múhtsikye néé téhdure Jerotsaréri íjcyáné cahcújtsó múnaake dítye píáábóne dsíídsí muhtsi díityé éllevu metsájtyeki. ⁵ Ávyetáa tsá muhtsi meijtsúcunútú dítye tsíjtyeke píááboííne. Áronáacáhjáa ihdyu muhtsi meúwaabóné ílléébone Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyámé díbyedívuréjyuco íhvéjtsámeíñema. ⁶ Ehdúu Matsedóoniá íiñújiri íjcyáné cahcújtsó múnaa méénune ímíwu muhtsi meijtsúcunúne Tíítóke

menéé ámuhadítú tsiíne díbye dsídsike iújcuté íhdée imyéénudu. ⁷ Muurá ámuha tehdújuco meméénuhíjcyáné íne Píívyéébeke meúraávyenéjcu. Aame ámuha ímí téjítóríjyucó meúwáábohíjcyámé múhtsikye méwajyúhi. Ahdícyane óví ámuha meméénuhíjcyadú dsídsidi mepíáábójcatsíhi.

⁸ Áronáa ihdyu tsá ámúhake o táúhbatúne. Íllure ámúhake o waajácútsó muhdú ménahbémú píáábócatsíhijcyáné tehdu ámuha tsíjtyeke mepíáábónetu mewáájácu ímiááné ámuha diityéké mewájyune. ⁹ Muurá tsúúca ámuha méwaajácú Máavyéjuubée Jetsocríjtó íhtsútuube íjcyároobe mewájyuri ihdícyaabédú ícúbáhrámeíne téénej tééveri tsaímíyé dííbyema maávyéjuutéki.

¹⁰ Áánéllii ó imíllé ámúhake o úwaabóné éhníínevu ámuha meúraávye dsídsidi mepíáábócatsíhijcyáné muhdúhjáa éhne pijcyábari ámuha metújkenúdu. Áronáa tsá múu ímíllétúróné paíne píáábotúne. Múu píaabó ímiááné ípíaabóné ímíllénema. ¹¹ Ahdícyane óví ámuha tsaímíyé mepíáábójcatsí muhdúhjáa tujkénú ámuha meméénudu.

¹²⁻¹³ Áronáa tsá ámúhake o néétu ámuha mepíáábóne bóónetu ílluréjuco mepíhtóveki. Muurá Píívyéébe ímí íjtsúcunú múhduná meíjcyátsodúneri tsaatéke mepíaabóne. Tsá meke díbye éhníínevu táúmeítyúne. ¹⁴ Muurá ámuha mepíhtótúijyu tsíjtyeke mepíáábohíjcyá tsáijyu téhdure ámuha mepíhtónetu dítye ámúhake ípíáábo tsaíhduré ímí ámuha meíjcyaki. ¹⁵ Muurá Píívyéébe waajácúháámítu nééneé: “Mítyane újcúmema áyánéwu újcúrómedívú tsaíhduré úújeténe.” Ehdu nééne Píívyéébe waajácúháámítu.

Tíítóke tsatétsí náhbenúne

¹⁶⁻¹⁷ Muurá íne ámúhadi o íjyácunúduré Píívyéébe tükévéjtsóneri Tíító ámúhake ípíáábóíyóneri íjyácunúhi. Áánéllii muurá ávyeta imíllebe ámuha éllevu o wállóone. Aabe cáhawáá óví ámúhake aahívetéhi. Áánéllii mítyane ó téhdújtsó Píívyéébeke.

¹⁸ Áábema ó wallóo tsijpi dííbyeke náhbenúííbyeke dííbyedítú cahcújtso múnaa ímí díbye úwaabóné nehíjcyáábeke. ¹⁹⁻²⁰ Áábeke téhdure meménúmé mepíáábójcatsíne dsídsí Jerotsaréevu muhtsi metsájtyécooca díbye múhtsikye ínáhbénu tsaímíyé muha teene metsájtye míamúnaa íjtsúcunútu muhtsi menáníyóne. Aane ímí muha meúújetétsóneri Píívyéébeke muha maávyéjújtsoki. Áhdure diityéké muha mepíáábóíyóneri meíjyácunúhijcyáné téénetu dítye iwáájácuki. ²¹ Áánéllii muha méimíllé tsaímíyé teene metsájtyene ímí Píívyéébe múúhake íjtsúcunúki. Áronáa tsá apáábyéré díbye ímí múúhake íjtsúcunú ímí muha metsájtyéityúne. Téhdure muha méimíllé míamúnaa ímí múúhake íjtsúcunúne.

²² Aane íne Tíítómútsima ó wallóo ménahbe panévare Píívyéébe icyánéjcu wákimyéí tsaímíyé méénuhíjcyáábeke. Aabe téhdure waajácú ímí ámuha meíjcyane. ²³ Aane tsáijyu múúne tsaate muubá Tíító íjcyane díllóhajchíí múu néé tápiááboobe díbye íjcyane. Áhdure tsíjtyétsikye dítye díllóhajchíí múu néé Críjtóke ímí úráávyehíjcyámútsikye íllé cahcújtso múnaa wállóone. ²⁴ Ahdícyane óví ámuha diityéké mewájyúne méíícuvé ímí ámúhake muhtsi meíjtsúcunúmedi idyé tsíjtye cahcújtso múnaa ímíjyúúve teene iwáájácúnema.

9

Cahcújtso múnaa wáabyuta dsídsi píhcyúmeíne

1 Áánetu dsídsike mepíhcyúneri mepíáábócatsíhíjcyánéjcutu tsáhájucu ámúhake ìná o nééítyuróne. 2 Áronáa ó waajácú ímiááné ámuha Acááyá iñújí cahcújtso múnáa meímíllehíjcyaróné mepíaabóné tsijtye cahcújtso múnáake éhne píjcyábatújuco. Ááneri mítyane o ímíjyúúvéne Matsedóóniá iñújí cahcújtso múnáake ó úúballéhi. Aane diityéké imíwu pájtyeme éhniíñevu ímí píáábócatsíhíjcyáhi. 3 Aane o nééne íñe ícyooca ó wallóó ménahbémuke ditye ámúhake íñeé apáhajchíí ámuha mepíhcyújúco dsídsi bañúháñé ámúhadítýú diityéké o úúballéhíjcyátuki. 4 Tsáijyu múúne tsájíubáréi ámuha meújcútúnáa ellévú o péébema muurá tsaate diitye Matsedóóniá iñújí múnáadítýú péhajchíí tsaméhíjjuco menúcójpíveíñé téeneri. 5 Ááné ihdétú ó imíllé ménahbémú Tíítomu ámúhake ááhíveténé ámúhake ditye píáábóneri ámuha meúújetésójúco múhdúneríhjáa ámuha diityéké mepíááboíñé menéhíjcyáne. Ahdícyane óvíi ámuha meúújetésó ímiááné ámuha mepíaabóné meímíllénema. Tsá idyé muha menééne íjyeveríyé ámuha meméénúítyuróne.

6 Cáhawáá méijtsúcunuj, íllu muurá tsaate néehíí: Áyánéwu bájtsome áyánéwu ujcúhi. Áánetu mítyane bájtsome mítyane ujcúhi. 7 Ahdícyane ihdyu óvíi tsáápiitsa mépiáábohíjcyá ímiááné mepíaabóné meímíllénema. Tsá meímíllétúné pañe mepíáábóítyuróne. Áhdure tsá tsijtye meke néénéllíihyére mepíáábóítyuróne. Muurá Píívyéébe ímí íjtsúcunú ímiááneturé meímílléne mepíáábómeke. 8 Aabe ihdyu íhtsútuube íjcyaaabe óvíi meke panévatúré píaabó ìná méhdityu ípíhtótu téhdure tsíjtyeke mepíááboki. 9 Muurá dílbye waajácúháámitu nééneé:

Ídáátsojtéké píáábómedítýú tsá múijyú tene ábájííveméítyúne.

10 Aane muurá íñe dílbyere panévaré bajtsóháñé píívyétsóne tájpi meícyahíjcyaaabe ámúhake píááboó ámúhá wákímyéityu. 11 Ehdu ámúhake éhniíñevu panévatúré píáábóiibye tsíjtyeke ámuha mepíáábohíjcyaki. Aane ámúhake muha meúwaabódújuco ámuha ménahbémuke mepíáábónéllíi téhdújtsoímyé dílbyeke. 12 Tsá pevénéré diityéké ámuha mepíáábotú ditye píhtónetu. Muurá ámuha mepíáábóné hallúvú idyé téhdújtsoímyé Píívyéébeke. 13 Aane diityéké ámuha mepíáábóneri méwaajácútsó ímiááné Críjtodítýú íjcyané uwááboju ámuha mecáhcujsóne. Áánéllíi Píívyéébeke íávyéjújtsóne duurúvahíjcyáímyé pamévakéré ímí ámuha mepíáábohíjcyánéllíihye. 14 Aame ámúhake iwájyúne ámúhá hallúvú píáábó táúméíi ámúhaj téeveri díbye diityéké píáábohíjcyánéllíihye. 15 Ahdícyane metsu metéhdújtso Píívyéébeke ávyetáa méijtsaméi píruúvé íjcyané píáábó Jetsocríjtoj téeveri díbye mééma méénúné hallúvu.

10

Páávoró míamúnáake túkévejtsóne

1 Ehdu íñe ámúhake ó úwáábohíjcyá ímíñeúvú Críjtóo meke ídaatsólléne úwáábohíjcyádu. Áronáa muurá ó waajácú óhdityu ámuha múhdurá meíhíjyúvahíjcyáne. Muurévá ámuha ménéhíjcyá ámúhama o íjcyácooca ìná ámúhake o néétuube tsiélléturé waajácuháámí o cáátúné pañe núhnévétuube íhnáhó ámúhake o úwáábohíjcyáne. 2 Aane ámúhake o ááhívetécooca tsá o ímíllétú ámuha óhdityu menééne cáhcújtsotúmé íjcyadu o íjcyane. Ehdu íhíjyúvámema íhnáhó téeneri ó íhíjyúvaáhi. 3 Muurá ihdyu oo míamúnájpi.

Áronáa tsá ehdu nénehji tatsíjpariyé o méénúityuróne. ⁴ Muurá Naavéné icyánéjcu ó tájhahíjcyá íhtsútuube Píívyéébé ihnáhooriye. ⁵ Muurá míamúnaa Píívyéébeke iéhdíivállédúré íívame imítyájkímyeíñe óhdityu íhjuvaváronéhjí ó tájhahíjcyáhi. Áámeke ó úwáábohíjcyá Críjtodítýú íjcyáné uwááboju ditye icyáhcuíjtsóne ímíabáavyeki. ⁶ Ahdícyane tsúúca dííbyeke ámuha mecáhcuíjtsójuccóórómedítýú tsaate dibye ímillédú íjcyátúmeke ihnáho ó úwááboóhi.

⁷ Muurá ámuha méijtsúcunú átéréepi o íjcyane. Áronáa táíjtsaméi tsá ámuha mewáájacutúne. Muurá Críjtoéjpi o íjcyabe dííbye mémeri ó úwáábohíjcyá tsijtye dííbyéjé méénuhíjcyádu. ⁸ Aabe mítyájkímyeítyuubéré dííbyeke meúráávyénéjcutu ámúhake o tükévétsohíjcyá ííneri núccójpívétuubére. Áneri tsá ámúhake o tútávajtsotúne. ⁹ Ehdu ámúhake waajácúháámí pañe o néene méijtsúcunúdí o méénúityúné o íhjuváne. ¹⁰ Muurá ó waajácú tsaate óhdityu néhíjcyáné atéréepívá o íjcyabe ámúhadívú o úújetécooca íná ámúhake o nééítyuube waajácúháámíríyé ámúhama o íhjuvavahíjcyáne. ¹¹ Áánéllii ámuha élleu o péécooca ihnáho ámúhake ó úwááboó muhdú waajácúháámí pañe o néhíjcyádu. Áijyu botsíi waajácúmyé óhdityu íhjuvavahíjcyáme.

¹² Áronáa tsá o némeítyú ímíáábé o íjcyane eene tsaate íhjuvavahíjcyádu. Muurá páme ehniíñevu ímíáámé íjcyane íjtsúcunúmeíyómé íllure báñúmeíhíjcyáhi. ¹³ Áánéllii tsá múijyú tehdu o íjcyátúneri o mítyájkímyeítyuróne. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébere oke néhdújuco íñe dííbyé íhju o úwáábohíjcyáne. Aabée elle Coríítori ó úllejé dííbyere oke tükévétsoñeri. ¹⁴ Aane ímichíi ámúhake Críjtodítýú íjcyáné uwááboju o úúbállétujkénúnéllii ámúhake ó nehíjcyá ámúhá túkevétsoobe o íjcyane. ¹⁵ Áronáa tsá o néetu apáábyéré ámúhá túkevétsoobe o íjcyane téhdure tsijtye ámúhake úwáábohíjcyámé íjcyánaáca. Apááñéré ó imíllé ámuha ímíñeúvú mecáhcuíjtsóne Píívyéébé uwááboju dibye néene hajchótá ámúhama o íjcyabe o úwaabóne. ¹⁶ Aabe bóónétu téhdure tsícyoomíji múnáakéréjuco o úwáábotéíñe pajtyété uwááboju. Áronáa ihdyu ó úwáábóteé tsáijyúubái tsaate úwáábohíjcyátútsíji múnáakéréjuco tsíjtye wákimyéi o cáávácútuki.

¹⁷ Áané wákimyéiyi tsaate imítyájkímyeíñe ímillémé ihdyu óvíi dííbyekéré mítyátsohíjcyáhi. ¹⁸ Áronáa ihdyu tsáimíyé téene wákimyéi méénume tsá iye némeítyuró ímíáámé íjcyane. Muurá ihdyu Píívyéébere díityéké bóhówajtsó ímí ditye íjcyane.

11

Múhdurá tsaate úwaabóne

¹ Ehdu íñe ámúhake o néene ihdyu óvíjyucó ehdícyaróne pañe mélleebúcunu. ² Muurá ávyeta ámúhadi ó íjyácunúhíjcyá muhdú Píívyéébe méhdi íjyácunúdu. Áabekée oke Críjto níwaavé ámúhake o tükévétso dibye ímillédú ámuha meíjcyá ehne múúne wájpíikyéi úújétúné badsíjcaja ájyu íjcyáiibye ímillédú íjcyadu. ³ Áánéllii ámúhadi mítyane ó íjyácunú Naavéné ámúhake Críjtodítýú mújtátsóiyóneri éhnéhjáa Éébáke ííñimyéj téeveri imyéénudu. ⁴ Muurá Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju ámúhake o úwáábóne úníutu tsíhdyuréjuco ámúhake tsaate úwááboróne ímí ámuha mélleebúcunúhíjcyáhi. Áhdure ámuha méimíllehíjcyá melléebúcunúné Naavéné apííchotu ámúhake ditye úwaabóne tsúúca Píívyéébé Apííchó ámúhá pañe íjcyaróme. ⁵ Muurá tsá táehníñevu ditye íjcyatú eene ímí ditye úwaabóne ámuha meíjtsúcunúróme. ⁶ Ihdyúhde ímíááne

tsá eene ditye imíwu 'cáto' néétune úwaabódú o úwáábóturóne. Áronáa muurá ámuha méwaajácú ímiáánéjuco íjcyane ámúhake o úwáábohíjcyané panévaré ámúhama o méénuhíjcyánetu.

⁷ ¿Mityá ámuháa méijtsúcunú átéréejpi o íjcyánéllii ámúhake áhdótsótuube pa-jtyéteju o úwáábóneri ímityúné o méénune? ⁸ Muuráhjáa ihdyu tsijtye cahcújtso múnaa oke píáábóne tájpi o íjcyabe ámúhake o úwáábohíjcyá áhdótsótuúbe. ⁹ Aanée óhdivu óúúvérónáa tsá ámúhake ííneri o pátsárijcyotúne. Tehdu muucá ííneri o pátsárijcyoíñejíivari. Áróobekée Matsedóóniá íiñújitu tsáané nahbémú tsiíne oke píaabóhi. ¹⁰ Ehdu íñe ímiáájú Críjtodítýú íjcyané uwááboju tápañe íjcyabe muhdú o ícyahíjcyané o úúbálleé Acaáyá íiñúji múnáake. ¹¹ ¿Aanéhaca íñe ámúhake o wáýútúne íjcyabe ehdu ámúhake o nehíjcyáhi? Muurá Píivyéébe waajácú mityane ámúhake o wáýune.

¹² Aabe o méénuhíjcyádú éhnííñevu o úwááboó áhdótsótuubére. Áánetu eene o úwaabódú iúwaabóné néhíjcyarómé tsá pevénéré úwáábóityuróne. ¹³ Muurá állíu múnaa íjcyame Píivyéébé uwáábojtédí idíllómeíñe pánehíjdú méénuhíjcyá ímiáámé Críjtó wákimyéi múnaa méénuhíjcyádu. ¹⁴ Aane ehdu némeñji tsá píhtotúne. Muurá dííbyere Naavéné ímiá uwáábóóbedi idíllómeíñe méhdivu bóhówáávehíjcyáhi. ¹⁵ Áánéllii muurá dííbyé íicúve múnaa ímiá uwáábojte méénuhíjcyádú méénuhíjcyáhi. Árone ídátsó diityémá nijkévaáhi.

Páávoró ícúbáhrámeíñe

¹⁶ Áánetu tsiíñe ámúhake o néé ámuha óhdityu menéétu mééídyu o íhýúvahíjcyáne. Ehdu ámuha óhdityu meijtsámeiyóné pañe ihdyu óvíjyucó ámúhama o íhýúvahíjcyané eene tsijtye múhdurá iúwáábóroneri mityákímyeíhijcyádú téhdure o mityájkímyeíki. ¹⁷ Áronáa tsáháturo tene ímityú Píivyéébeéjpi o íjcyabe o mityájkímyeíñe. Áronáa íñe muhdú o mityájkímyeí mééídyu o íhýúváné pañe. ¹⁸ Íñeturó mityá íjienéré imyéénúroneri tsaate mityákímyeíhijcyáhi. Aanéjii muhdú tsá o mityájkímyeíityú awáá Píivyéébé wákimyéi o méénuúbe. ¹⁹ Áánetu idyéjuva ámuha panévaré mewáájacúmé ¿íveekí máállítsámeíhijcyá iwáájacutúnéré íhýúvahíjcyámedívu? ²⁰ Ditye muurá ámúhadi páhduvaré ícúbáhraróné ámuha máaabúcuíhijcyáhi. Muurá ámúhake íúníu múnáádú íjtsúcunúmeke ityáúhbáne ámúhá tsíeméné ihñeriyéjuco ditye díllóhíjcyáne. Ááne ámúhake méénuhíjcyámé iávyejúúllétúnema. ²¹ Áhdúwu muucá o méénutúné muhdú núcójpítsó o íjtsúcunúhi. Óubá o íhtsúhi. Ároobe ihdyu téhdure mééídyu o íhýúváné pañe o mityájkímyeí eene múhdurá imyéénúroneri ditye mityákímyeíhijcyádu. ²² Muurá mityákímyeíhijcyámé heberéómú Píivyéébeéjté Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáneri. Áronáa muurá téhdure oo diityé múnáajpi. ²³ Áhdure mityákímyeíhijcyámé Críjtó íicúve múnaa íjcyáneri. Muurá téhdure dííbyé íicúve múnáajpi o íjcyabe diityé éhnííñevu tééné déjúcotu o ícúbáhrámeíhijcyáhi. Muurá oke iwátsíhcyurónee, icyúvéhoojánurónee, dáríívehíjcyáme. Ánéhíju píwáíjyúvájucó o pájtyeténé dsíjívetu. ²⁴ Muuráhjáa oke 39-neva wátsíhcyúmé tamúnaa íjcyarómé imyéénuhíjcyádújuco. Aane tsáhojtsíjyúvájucó tehdu oke ditye méénune. ²⁵ Áhdure pápíhchúújyúvájucó oke ditye úméhéiyi wápáajcóne. Áánetu tsáijyúréi néwayúúnevu oke aamúme. Áhdurée pápíhchúújyúvává cúújúwami óóma páamáávebe tsáijyu nújpácýo pañe o íjcyá tsájcoójii, tsápejcoo, íjcyane. ²⁶ Ehdúu úlleebéré o péhíjcyáábeke

patyéhiycyáné pahúllevávú nújpanyó j pñnévuu, cómiñévuu, múubará íjcyátútsihvuu, íjcyane. Aabe tsáijyu ápíchó nééróméhjij pñne ó ícyahíjcyá naní múnaa, tsíjtye múnaa, tamúnaa, íjcyáméj pñne. Téhdure ó ícyahíjcyá cahcújtso múnaa íjcyáturómé ménahbémudi díllómeímyéhjij pñne. ²⁷ Ehdúu nénéhjiri o ícúbáhrámeíbyé ídátso o májchóiyónéhjiri, o ádíyónéhjiri, ó ícyahíjcyáhi. Áhdurée tsáijyu cúwátuube tsuucóri ó ícúbáhrámeí o wájyamúúvátuúbe.

²⁸ Aabée tsánejcúvú muhdíivané tsijtye cahcújtso múnaa íjcyáneri o íjtsámeíñé oke múhduúvúrá patyéhiycyáhi. ²⁹ Muurá tsaate ímityúné íjcyáneri ó ídáátsóvehíjcyáhi. Áhdure ditye ténejcúvú mútátsójcatsíñeri o ídáátsóvérónáa tsátsii tsári oke patyéhiycyáne. ³⁰ Aabe muurá o mítyájkímyeíñé o ímílleca ó mítyájkímyeíyá ídátso o néeróóbej téeveri Píívyéébe bóhówájtso méíñeri. ³¹ Muurá Máavyéjuube Jetsocríjtó j Caaníkyé mújyú níjkéváityúné medúúrúvahíjcyaaabe waajácú ímiáánéjuco o néhíjcyáne. ³² Muuráhjáa tsáijyu Damá jcori o íjcyácooca ávyéjuube Aréetá tsíjpiikye pícyoobe téhmetsó tsaatéké técoomí llehówaanévú okévaa ditye íékééveki. ³³ Áronáacáa técoomí mójcótú cáámetu páheju nénetu oke tsaate úvérújtsiyi níityétsó áachívújuco. Ehdúu téijyu ó pállojcóhi.

12

Píívyéébe Páávoróké úújetsóne

¹ Aane tsá íñetú oke tene píáábóityuró o mítyájkímyeíñé. Áronáa amúhake o úúballeé íñáhjáa nééiyóné Píívyéébe oke úújetsóné naavédú néené pañe. ²⁻³ Muuráhjáa ihdyu oke tsajtyéébe páñétúéhullévú níjkyeívú dííbyeéjpi o íjcyáábeke. Aane muurá tsúúca tétsihdyu 14 pijcyábájuco pájtyene. Áronáa ihdyu tsá o wáájácutú páneeré tájpiíma o péhajchíijyu, íhgyaa mítyá apááñéré táíbbuu pééhií. Tsá o wáájácutúne. Apáábyéré ihdyu Píívyéébe waajácúhi. Áronáacáa ihdyu ímiááné ó úllejéhi. ⁴ Aabée muurá téhulle tsaímiyéjuco meíjcyáítsihyi o íjcyaaabe ó lleebúacuníhíjcyá tsaate íhjuváne tsáijyúubaré melléébohíjcyátúnéhjiri. Áanetúu oke bóijcyúmé muucá o úúbállétuki. ⁵ Áaneri o mítyájkímyeíyóné muurá tsá o ímíllétúne. Apááñeríyé ihdyu ó mítyájkímyeíyá íñe ídátso o néeróóbej téeveri Píívyéébe bóhówájtso méíñeri. ⁶ Áronáa tsá pevénéré o mítyájkímyeítyuróne. Ó mítyájkímyeíyá ímiáánéjuco o méenuhíjcyáneri. Áronáa tsá o ímíllétú oore o bóhówájtso méíñé. Óví ihdyu o úwaabóné illéébónetu míamúnaa waajácú muhdú o ícyahíjcyáne. ⁷ Muuráhjáa téeneri o mítyájkímyeíyóné íhdétú Píívyéébere íhvéjtsoobe Naavéné oke tútávájtsoobe ó ícúbáhrámeí éhne múúne metójjááveneri meícúbáhrámeídyu. ⁸ Áanéllíhyée Píívyéébeke 3-ijyúvá ó táúmeíyá díbye oke íbóhíítsóroki. ⁹ Áronáacáa oke neébe: “Óví uke o píáábóneri ú aabúcúhi. Muurá ehdu ídátso íjcyámej téeveri ó bóhówájtso méí íhtsútuube o íjcyane.” Ehdúu oke díbye néénéllí íñe ídátso o néeroobe ó imíjyuhíjcyá tajtyéeveri díbye míamúnáake íhnáhoovu íúújétsoki. ¹⁰ Aabe íñe ícyooca panévaríyé o ícúbáhrámeíyoobe ó imíjyúúhií. Muurá Críjtóke o cáhcújtsoné hallútú óhdi míamúnaa ícúbáhráabeke nehníwu úbhahíjcyáhi. Aabe panévatúré ó píhtóhi. Ehdu panévari o ícúbáhrámeíñeri o íhtsunúroobe Críjtodívú ó cátsípáávehíjcyá o íhtsútúúveki.

Coríntó cahcújtso múnáadi Páávoró íjyácunúne

11 Ároobée ihdyu ímiááné mééídyu o íhjuváné pañe ó mítyájkímyeíhi. Ámuháa oke mítyájtsoúmé tsíjtyéhjikéré maávyéjútsohíjcyánéllii oore ó bóhówájtsooméhi. Árome ámuha maávyéjútsooromé íñe oke ámuha meéhdíwállehíjcyáábé ehniíñevu tsá íjcyatúne. 12 Muuráhjáa ámúháj pñe uwáábori o íjcyabe panévaríyé o ícúbáhrámeíyonéhjí ó aabúcuíjcyáhi. Ájyúu páhduvaré nénehji méénúráítyúronéhjí o méénúneri ó bóhówájtsooméi ímiááné Píívyéébé uwááboobe o íjcyane. 13 Ároobée tsá ámúhakye tsíeméné o táúmeíñeri o íjyévéjtsotú tsíjtyekée o méénudu. Aanéubá ámuha méjtsúcunú ámúhakyeé o éhdíwáalléne ñná o táúmeítyúne. Árone ihdyu óvíjyacóóne.

14 Aabe ícyooca tsiíñe ó íjcyátsíiivyé tsúúca pápíhchúújyúvájucó ámúhakye o ááhívetéki. Aabe tsá íñnerí ámúhakye o íjyévéjtsóityúne. Tehdu ámúhakye dsíídsike néhcotéébé o pééíñejíivari. Íllure ihdyu ámúhakye o píáábo ó peé éhne múúne téene tájpi ítsime íjcyaiñe cáánímutsi méénudu. Tsá muurá ítsime wákímyeítyuró cáánímutsi téene tájpi íjcyaiñe. 15 Aane ihdyu óvíi o ícúbáhrámeíyóné pañe ámúhakye ó píaabó ímityúné pañevú ámuha memújtátuki. Mítyane muurá ámúhakye ó wajyú íhya ihdyu oke ámuha mewájyútúrónááca.

16 Muurá ó waajácú tsaate ámuha óhdityu menéhijcyáné íllurévá o állíñe íñnerí ámúhakye o íjyévéjtsotúné o néhíjcyároobe íñné hallúvúrá o dsíídsívahíjcyáne. 17 ¿Acáa íllure ámúhakye o állíñe ó wallóó tsaatéké ámuha éllevu? 18 ¿Mityá téjyúu ámúhakye álliíbye Tíítoó? Áánerá tsaíhduré muhtsi dííbyema méjyácunúhijcyá ámúhakye me píááabóíyóneri. Áánélliihyéé dííbyeke o néé tsijpi ménáñbema dítyétsí ámúhakye íááhívetéki.

19 Ámuháubá méjtsúcunú ámuha oke mewájyukíyé ehdu ámúhakye o néhijcyáne. Muurá Píívyéébe waajácú Críjto mémeri ámúhakye muha me píáábo ehdu ámúhakye o néhijcyáne. Aane muurá ámúhakye táñahbémuke éhniíñevu ó píááboó dííbyeke ámuha ímí meúráávyeki. 20 Muurá tsá ímí oke tene pájtyéítyuró ámúhakye o ááhívetéébé múhdurá ámuha meíjcyánáa o úújeténe. Áhdure tsá ámúhakye ímí tene pátyéítyuró tééné hallútú ámúhakye o nééneé. Áánéllii ó íjyácunúhijcyá ámuha meúhbjcatsítyúróneri, ámuha menómíutáávajcatsítyúróneri. Áhdure ó íjyácunúhijcyá iíye tsaate ímí íjcyáíyóneri tsúúrámeítyúróneri, ámuha maálliúúnújcatsítyúróneri, ámuha memítyájkímyeítyúróneri. Tehdu ámuha medáríívécatsíñe níjcaúvú ámuha mewáchájánújcatsíyónéllii ihdyu ámúhadi ó íjyácunúhijcyáhi. 21 Aane tsáíjyú múúne ténehji ámuha meíhvejtsótúnáa ámúhakye o ááhívetéhajchíí muurá Píívyéébé úmíwávú kímóhcó oke tene pájtyéneri ó núcójpíveéhi. Muurá ámuha ímíñejíí íhdícyáméhjima medómácócatsíhijcyáné tsá meíhvejtsópityúne. Áhdure tsíñehji panévare ímityúné ámuha méméénuhíjcyáhi.

13

Páávoró pítyajcóne

1 Muurá pápíhchúújyúvájucó ámúhakye o ááhívetéíñe. Ájyú eene ímityú ícyahíjcyámé hallúvú mítyétsíuba, pápíhchúúmeváuba, úúbálléhajchíí tehdujúcooí teéne. 2 Muuráhjáa éjyú ámúhakye o ááhívéjeebe tsúúca íñnáhó ámúhakye ó úwaabó pámeere ímityúné méénuhíjcyámeke. Aane íñe tsiíñe píéhduré tsíhyullétú ámúhakye ó úwaabóhi. Aabe ícyooca ámúhakye o

ááhívetéébé tsaate páhdure néémedi tsáhájucó o íícúvéityúne. ³ Áijyu ámuha méwaajácuú muhdú tajtyééveri Críjto íhgyúvahíjcyané ámuha mewáajácúíyóneri meíjycunúhíjcyáne. Díbye tajtyééveri nééne álliu íjcyátúnéllii imíllebe muhdú dííbyé íhtsútú íjcyane ámuha mewáajacúne. ⁴ Dííbyekée ímiááné páwachékevu dsíjívetsómé átérééjpidi idíllónema. Áróóbekée Píívyéébe ííhnáhoori bóhíitsoobe íjcyá ícyooca íhtsútuubéréjucó. Aane dííbyekée pájtyedu íívane tsáijyu ó ícúbáhrámeíhíjcyáhi. Árónáa dííbyedívú o cátsípáávehíjcyánéllii oke píáábohíjcyaaabe téhdure ámúhake o píááboki.

⁵ Aane cáhawáa ihdyu ámuháyé ímíñeúvú méíjtsaméij. ¿A ímiááné tsúúca ímí ámuha mecáhcujsó Píívyéébeke? ¿A ámuha méwaajácurá Jetsocríjto páijyuvaré ámúhama íjcyane? ¿Mityá íllure ámuha maállíñe ménehíjcyá dííbyeéjté ámuha meíjcyanej? ⁶ Árónáa íhya mityá ícyooca tsúúca ámuha méwaajácú ímiááné dííbyeéjpi o íjcyane eene álliu múnáájpidi oke ámuha medíllóhíjcyáme. ⁷ Muurá Píívyéébeke píáábó ó táúmeíhíjcyá ámúhá hallúvú ímityúné ámuha meíjcyátuki. Aane tsá teene o méénuhíjcyatú míamúnaa ímí oke íjtsúcunúki. Muurá oke ditye múhdurá íjtsúcunúroobe ó imíllehíjcyá ámuha ímiááméré meíjcyane. ⁸ Aabe tsá múijyú állíuri o íhgyúvatúne. Ímiááneríyé ó íhgyúváhi. ⁹ Áánéllii íllure ó imíjyuhíjcyá oke ditye éhdiíválléroóbe. Ehdu oke ditye íjtsúcunúroobe ámúhake o píáábohíjcyá ímí ámuha Píívyéébeke mecáhcujsoki. Ámúhá hallúvú píáábó ó táúmeíhíjcyá ímí dííbyeke ámuha mecáhcujsoki. ¹⁰ Ehdu íñe ó caatúnú ámuha meímíbáávyé ámúhake o ááhívetécooca íhnáhoó ámúhake o úwáábótuki. Píívyéébé muurá íhnáhoovu oke ajcú dííbyeke meúraávyénéjcutu ámúhake o píááboki. Tsáháa téénevu oke díbye ajcutú ámúhake o tútávájtsoki.

¹¹ Aane óvíi ámuha táñahbémú ímí meíjcyame métsúúrameí Píívyéébema ámuha tsáimíyé meíjcyáíyóneri. Aane óvíi dííbyeréjucó ámúhake iwájyudu íjcyaaabe píaabóné tsáimíyé ámuha meíjcyaki. ¹² Áánéllii ámúhake o néé ámuha ímiááméré meíjcyáne medúúrúvájcatsíki. ¹³ Téhdure pámeere ílle íjcyame ménahbémú ámúhake duurúváhi.

Ahdícyane ihdyu óvíi Píívyéébe pámeekéré iwájyudu íjcyaaabe Jetsocríjtoj tééveri Íapííhó mépañévvú ipícyóóneri meke tehméhi. Áyu tehjújucó.

GÁÁRATA Garáátsiáí íjcyáme élleву Páávorо cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Páávorо o íjcyáábekée Píívyéébe oke picyóó uwáábóóbedívú Jetsocríjtoke íbóhíítsóóbej tééveri. Tsáháa míamúnaa oke pícyootú téénevu. ² Aabe íñe ílle óóma íjcyámema íhyaami ó caatúnú elle Garáátsiá íñújiri ámuha cahcújtso múnaa meíjcyáme élleву. ³ Áámeke óvíi ámúhake Méécááni Píívyéébe píaabó Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri íbúwajíi ámuha meíjcyaki. ⁴ Muuráhjáa díbye ímillédújuco mewájyuri Jetsocríjtó dsíjívéné íjí imítýú meke mújtatsójúcóórónetu meke ípájtyetétsoki. ⁵ Áánéllii metsu dííbyeke maávyéjújtsо mújýú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

Tsá tsiíñe íjcyatú meke pájtyetétsóíyóné uwááboju

⁶ Áronáa múhdurá oke pajtyéné Píívyéébeke ámuha mecáhcujtso netu tsíhdyuréjuco meíjtsámeíñe. Ááneráhjáa tsúúca ámuha ímí mecáhcujtsó mekée iwájýúne Críjtoj tééveri mééma díbye méénune. Ááné mutsííeneréjuco ámuha tsíjijtójiriyé meúwáábócatsíhijcyáne. ⁷ Áánerá tsá tsiíñe íjcyatú meke pájtyetétsóíyóné uwááboju. Íllure ámúhake tsaate íállíñe tsíjijtójiriyé íúwáábóneri máváríchohíjcyá Críjtodítýú íjcyáné uwáábójutu ámúhake ímújtátsóroki. ⁸ Ehdu úwáábohíjcyámé hallúrí apíchó teéne. Muurá o íjcyároobe tsíjijtóríyе o úwááboca téhdure Píívyéébe óhdi ícúbáhráiyáhi. Áhdure níjkyéji múnáajpi íjcyároóbedi ícúbáhráiyooobe tehdu díbye méénuca. ⁹ Aanée tsúúca éjýu ámúhake o úúbálleroné íñe tsiíñe ó úúballé tsaate Críjtodítýú íjcyáné uwááboju tsíjijtóríyе úwáábóhájhíi Píívyéébe díityédí ícúbáhraíñe.

¹⁰ Ehdu íñe ámúhake o néene méjtsúcunúdí míamúnaa ímí oke íjtsúcunúrokíyе o íhýúvahíjcyáne. Píívyéébere ihdyu óhdivu tújkevéélléneríjýu o tsúúrameíhijcyáne. Muurá míamúnáamáyé tsaímíyе o íjcyane o ímílleca tsá Críjtó ícúve múnáajpi o íjcyáityuróne.

Páávorо uwááboobe íjcyane

¹¹ Aane ihdyu ó ímíllé ámuha táñahbémú mewáájacúné íñe dííbyé uwááboju míamúnáa íjtsaméi íjcyatúné o úwáábohíjcyáne. ¹² Tsáháa múha oke úwáábotú teéne. Dííbyerée ihdyu páñetu Jetsocríjtó óhdivu bóhówajtsóné íñe ó úwáábohíjcyáhi.

¹³⁻¹⁴ Muurá ámuha méwaajácú muhdúhjáa tujkénú o dáríívemeíhijcyáné tamúnaa múhdurá Píívyéébeke úráavyehíjcyajíjtó o úráavyéijýu. Téjijtóo ávyéta ímí ó waajácú tsiytye tátyujkévéejte íjcyáromé ehniíñe. Aabée téijýu ímiáánéhacáa Críjtó cahcújtso múnaa íjcyámedi ó ícúbáhrahíjcyá dítyévaa téénetu íhvetéroki. ¹⁵ Áronáacáhjáa ihdyu pámeeke iwájýudu íjcyaaabe Píívyéébe tsúúcajátújuco ói o tsíímávámeítyúné íhdéjuco oke íújcuíñe wábyujtsóne. ¹⁶ Aabée oke waajácútsó Ílli Jetsocríjtodívú dííbyedítýú íjcyáné uwáábojúvú ámúhake jodíómú íjcyátúrómeke o wáájácútsoki. Ááneríi tsá múúmá o íhýúvatúne. ¹⁷ Muuráhjáa Jerotsaréeri dííbyé uwáábo múnaa táíhdéjuco íjcyárome élleву tsá o péétu díityémá téeneri o íhýúvaki. Aráábíi íñújívúrée

o péébe téhulle íinéubará píivyétúsihi o ícyahíjcyátsihdyu tsiíne ó oomí Damájcovu.

¹⁸ Átsihdyúu botsíi Jerotsaréevu tsiíne pápihchúú pijcyábatu o wájtsiibe o péé Péedoró éllevu dílbyema o íhjuvaki. Áábemáa técoomíyí ó ijcyá 15 coojíva. ¹⁹ Áijyúu tsá tsijtye Jetsóó uwáábó méénuhíjcyámeke o ájtyúmitúne. Apáábyekéree ó ájtyumí íñahbe Jacóóboke.

²⁰⁻²¹ Átsihdyúu o péé Tsíriámá Tsiríitsiá iñújicúvu. Ehdu íne ámuha éllevu o cáátúnúne pañe o néene Píivyéébe waajácú ímiáánéjuco íjcyane ámúhake o úúballéne. ²² Áábekéee oke tsúuca téhullé múnaa waajácúhi. Áánetúikyee tsá Jodéa iñújiri íjcyané cahcújtso múnaa oke wáajácútu. ²³ Apááñéreváa lléébohíjcyámé tsaate óhdityu néhijcyáne: “Éhnée éjyu Crítoke mecáhcújtsóné hallútú ávyetá ícubáhrá méhdi méénuhíjcyaabévá muhdú ícyooca teene úwááboobéré pehíjcyáhi.” ²⁴ Ehdúvaaa tsaate óhdityu néhijcyané illéébóne mítyane Píivyéébeke duurúvahíjcyáme.

2

Páávoróké uwáábojte wáajacúne

¹ Átsihdyúu tsúuca 14 píjcyá pájtyéné boone tsiíne Jerotsaréevu o péébema Benabéemútsí Tíitoma péehíi. ² Áámútsimáa o péé téhullévú Píivyéébere oke túkévéjtsóneri. Áijyúu tsamééré técoomí cahcújtso múnaa túkévéjtsojte píhcyáávemeke o úúballé íne ámuha jodíómú íjcyátúróméke o úwáábohíjcyánetu muhdú oke ditye íñéekíi. ³ Áronáacáa oke néeme tehdújuco o úwáábohíjcyáne. Aamée tsá íñá néétu Tíito óoma íjcyaaabe kíhdyahírótsámeítyúnetu. Tsáháa díbye kíhdyahírótsámeítyú jodíómuube íjcyátúnéllíihye. ⁴ Áronáacáa íjcyámé tsaate íllure íállíne ímiáámédú múúhake náhbévahíjcyáme. Aamée imíllé Crítoéjté muha meíjcyame téené taúhbaju meméénújúcoótúmeke tsiíne múúhake téénevu íbúwajtsóne. ⁵ Ároneríi tsá muha meíicúvetú Crítodítýú íjcyané uwááboju mecáhcújtsóneríyé mepájtyeténetu ámúhake muha memújtátsótuki.

⁶ Aamée táehníínevu íjcyarómé túkévéjtsojte tsá oke béhné uwáábó téénetu méénutúne. Áronáa tsá o íjyácunútú ditye táehníínevu íjcyáneri. Muurá Píivyéébe tsahdúré meke íjtsúcunúhi. ⁷⁻⁸ Aamée ímí íjtsúcunú Péedorókée tamúnaa jodíómú uwáábóóbedívú ipícyohdu téhdure oke Píivyéébe pícyoone ámuha jodíómú íjcyátúrómé uwááboobe o íjcyaki.

⁹ Aanée páñétúejte Péedoroo, Jóoaá, Jacóóboo, íjcyame ímí íjtsúcunúne múhtsikyé Benabéema mítyane dúúrúvaméré néé muhtsi téené wákimyéí meméénu jodíómú íjcyátúmé pañe téhdure tamúnáa pañe téené wákimyéí ditye méénúné tujkéveri. ¹⁰ Áánemáa múhtsikyé néeme muhtsi mepíáábohíjcyá ídáátsóméhjike. Aanée ímí ó íjtsúcunúhi.

Péedoróké Páávoró úhbane

¹¹ Áronáacáa Péedoróké Ajtiokíavu ó tsijpájúu díbye múhdurá íjcyané hallútu. ¹² Muuráhjáa ámuha múnaa jodíómú íjcyátúmema díbye májchórónáa tsaate múúha múnaa Jacóóbo hájkímú íhdéené taúhbaju úráavyehíjcyámé técoomívú wájtsímedítýú waabe díityédí íllityénema. ¹³ Áábedítýúu ííiváne tsijtye tamúnaa tsúuca cahcújtso múnaa íjcyarómé téhdure wáahíi. Áhdurée táñahbéébé Benabée díityédítýú ííiváne wáahíi. ¹⁴ Ehdúu tsúuca cahcújtso múnaa íjcyarómé dáríivemeíne hallútú Péedoróké pámeere píhcyááve múnaáj pñínévú o néehíi: “Muúbej, uu muurá jodíómuube u íjcyároobée tsúuca

ú ihvejsó ihdeéne taúhbaju u úráavyehíjcyáne. Aabe ¿íveekí ténevu ú taúhbahíjcyá memúnaa íjcyátúmeke teene u úráavyécóóbejíivari?” Ehdúu o née Péedoróke.

Mecáhcújtsóneríyé mepájtyeténe

¹⁵⁻¹⁶ Muurá muha jodíómú páñétúejte Píívyéébeéjité meíjcyame tsúúca méwaajácú Moitséeúvuj tééveri múúhá ihde múnáaúvuke dibye ájcúné taúhbaju muha meúráavyeróné múúhake pájtyetésóityuróne. Apááñéré ihdyu Jetsocríjtóo mewájuryi dsíjívéné pamévare mecáhcújtsómeke ímiáámedi dílloóbe.

¹⁷ Aane dílbyej tééveri Píívyéébema meímíbaávyéíyóneri met-súúrameíhíjcyámé méwaajácú ímiáané ímityúmé meíjcyane. ¿Áánéllíihyéhaca Críjto nééjuryíyé ímityúmé méicyahíjcyáhi? Tsáhaá. Tsá tehdu tene néétune. ¹⁸⁻¹⁹ Muurá teene taúhbaju o úráavyéroobe tsá Píívyéébema ímí o íjcyáityuróne. Áánéllíi ténejcútú ó íjcyá dsíjívéebedú teene o úraavyéjúcótúnéllíihye. Aabe ihdyu ícyooca ó tsúúrameíhíjcyá muhdú Críjtoj tééveri tsaímíyé Píívyéébema o íjcyáiyóneri. Muurá o ihvejsójúcooróné tsiíne o úráavyéhajchíi oore ó tútávajtsáméíhi. ²⁰ Áánéllíi tsá o ímillédú o íjcyájúcootúne. Ícyooca ó íjcyá Píívyéébé Hajchíi tawájuryi dsíjívéebeke o cáhcújtsoobe oke túkévjtsóné pañe. ²¹ Aane tsá mújyú o íhvéjtsóityuró mekéé ídaatsólléne mééma dibye méénune. Muuráhjáa teene taúhbaju néhdu meíjcyáne tééveríyé ímiáámedi meke dibye dílloca Críjto dsíjívéné tsá íínetú meke píáábóityuróne.

3

Críjtore meke pájtyetésóne

¹ ¿Áyu ámuúha Gáaratá cahcújtso múnaaj! ¿Múamíi ámúhake tútávajtsómé tsáhájucó ímí ámuha meúráavyetú Jetsocríjtóo mewájuryi páwachékevu dsíjívéné mecáhcújtsóneríyé mepájtyeténé ámúhake o úwaabóne? Ááneráhjáa tsúúca ámuha ímí méúraavyé téené uwaáboju. ² ¿Acáa tsá Píívyéébé Apííchó ámúhá pañévú úcáávetú teene ámuha mecáhcújtsóijyu? ¿Mityá ítyaúhbajúree ámuha meúráavyénéllíi ámúhá pañévú úcaavéne? Áyu cána oke menej. ³ ¿íveekí ayájú allíurá ámuha menéeme múhdurá médáríívémei tsúúcajáa Píívyéébé Apííchó túkevjtsó pañe ámuha meíjcyame? ¿Aca ámuha méijtsúcunú ámúhá íhnáhooríyé tsaímíyé dílbyema ámuha meíjcyáiyóne? ⁴ ¿Muhdú bañúháñe ámuha téené hallútú meícúbáhrámeíhíjcyáne íveekí méihvejsóhi? ⁵ ¿Mityá ámuha méijtsúcunú Píívyéébé taúhbaju néhdu meíjcyanéllíi dibye mééma méénuráítyúronéhjí méénuhíjcyáne? Muurá ihdyu Críjtoke mecáhcújtsómé pañévú ípííchó ípícyóónej tééveríyé mééma méénuhíjcyaaabe ténehji.

⁶ Muuráhjáa Aavaráaúvú ímí dílbyeke cáhcújtsónéllíi ímiáábedi dílloobe dílbyeke. ⁷ Áánéllíi ímí Píívyéébeke mecáhcújtsómé dílbyeúvuj tsiiménémúhaabe meíjcyáhi. ⁸ Tsúúcajátújucóhjáa muurá mee pámeere ámuha jodíómú meíjcyátúrómemema tsaímíyé dílbyema meíjcyáíñe Aavaráaúvuke dibye íllu nééneé: “Ímí oke u cáhcújtsónéllíi dijtyééveri pámeere ííñújiri íjcyámeke ó píááboóhi.” Ehdúhjáa neebe Aavaráaúvuke. ⁹ Aane muurá téhdure Jetsocríjtoke mecáhcújtsómeke píááboobe dílbyekée píáaabódu.

¹⁰ Áánetu eene taúhbaju iúráavyéneríyé ípájtyetéiyóné ítsúcunúhíjcyámé hallurí apíchó teene. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébé taúhbaju múhdurá úráavyehíjcyámé hallurí apíchó teene.” ¹¹ Aane muurá

méwaajácú teene taúhbaju néhdu ijcyáiyóneri tsúúrameiyómé tehdu ijcyátúmeke Píívyéébe ímiáámedi dillóityúne. Íllu tsiíne néene dííbyé waajácúháámitu: “Píívyéébeke ímí cáhcújtsómeke ímiáámedi dibye dillome pájtyetéehi.” ¹² Áronáa teene taúhbájutu Píívyéébe Moitséeúvuj téeveri meke iájcúnetu neeráhi: “Páneere taúhbajúúné néhdu tsaímíyé ijcyame ihdyu pájtyetéiyáhi.”

¹³ Áronáacáa tehdu meijcyátúné déjúcotu méhdi dibye ícúbáhráiyóné ihdétú tsúúca Críjto meke iwájyúne pájtyetétsohi. Muurá dííbyé waajácúháámitu néeneé: “Ímityúmé átéréjteké cáámetu úmáhácutu picyóome.” ¹⁴ Ahdújuhjáa muurá Píívyéébe Críjtoj téeveri pámeekéré píaabóné jodíómú ijcyátúróméhjima Aavaráaúvukée iñéhdújuco. Áhdure Críjto pámeere dííbyeke cáhcújtsómeke ájcuú Íapííchotu ípyée iñéhdújuco.

Píívyéébe Aavaráaúvuke pítyajcóné

¹⁵ Aane cáhawáá ámuha táñahbémuke o nées muhdú maállítyu meméénune. Muurá tsaatémá tsané wákimyéi meméenu téené waajácúháámitu memémé mecáátúnúné boone tsáhájucó múha tsíhdyuréjuco meijtsaméi cápáyoacóityuróne. ¹⁶ Ahdúhjáa muurá Píívyéébe Aavaráaúvuke nées dííbyej tsíménémúháábedítyú tsáápiikye ipícyooíñé míamúnáake pájtyetétsoííbyeke. Tsáháhjáa dibye íwaajácúháámitu néetu pívameváké ipícyooíñe. Neebéhjáa tsáápiikyéré ipícyooíñé Jetsocríjtoke. ¹⁷ Muuráhjáa dííbyeúvuke Píívyéébe ipítýajcóné boone 430 pijcyábatu ityaúhbajúvú jodíómuke ajcú Moitséeúvuj téeveri. Áronáacáa tsá téené hallúhcuri dibyée Aavaráaúvuke pítyajcóné wáajácúratúné ijcyatúne. ¹⁸ Muuráhjáa teene taúhbaju meúráávyéneríyé mepájtyetécá álliúreíyó teene dííbyeúvukée Píívyéébe pítyajcóné. Áronáacáa muurá dííbyeke iñéhdújuco dibye méénune.

¹⁹ ¿Aanéé íveenévúrá ájcuube teene taúhbajúvú meke tene ipájtyetétsojíívari? Muuráhjáa ihdyu teene níjkyéji múnáaj téeveri pícyoobe mewáájácu múhdurá meícyahíjcyané Jetsocríjtói bóhówáávétúné hajchóta. ²⁰ Áronáacáa tsá tehdu Píívyéébe Aavaráaúvuke tsíjtyej téeveri pítyajcotúne. Muuráhjáa ihdyu ávyeta dííbyere dííbyeúvuma ihjyúváhi.

Píívyéébe taúhbaju

²¹ ¿Áanéllíhyéhaca Moitséeúvuj téeveri dibye meke ityaúhbajúvú ájcune tútávajtsó dibyée mééma imyéénuíñe néeneé? Tsáhaá. Muuráhjáa tene néhdu meijcyáneríyé mepájtyetécá ímiáámedi meke dillóíyoobe teene meúráávyémeke. Aacáa tsá mepájtyetéíñe tsíjítóriyéjuco dibye méénúityuróne. ²² Áronáa muurá dííbyé waajácúháámitu néene ímityúné pañe meijcyame Jetsocríjtoke mecáhcújtsómeke dibye pájtyetétsoíñe.

²³⁻²⁴ Muuráhjáa ímiááné ehne múúne tsíméké metúkévetsódú taúhbaju meke túkévéjtsóné pañe méícyahíjcyá Jetsocríjtói méhdivu bóhówáávétúné ihde. Aabée méhdivu bóhówáávéébeke mecáhcújtsómeke bótsíi Píívyéébe ímiáámedi dillóhi. ²⁵ Aame icyooca tsáhájucó taúhbájú túkévéjtsó pañe meijcyájúcootúne. ²⁶ Icyooca méijcyá Píívyéébej tsímeréjuco pámeere Críjtoke mecáhcujtsóme. ²⁷ Muuráhjáa ímiááné dííbyeéjté meijcyané uubállé metsójtsótsámeímyé méijcyá dííbyeduréjuco. ²⁸ Áanéllíi tsá menééityuró tsíjtyere jodíómú ijcyane. Téhdure tsá menééityuró tsíjtyere gríéégómú ijcyane. Áhdure tsá menééityú tsaate ímí ijcyánáa tsaate tsíjtyé hójtsí pañe ijcyane. Muurá ihdyu pámeere tsííñe míamúnáa ijcyároméhjima wajpíímuma waallémú

méijcyá tsamééré Crijóéjte. ²⁹ Ehdu pamévare díbyeéjte méijcyame méijcyá Aavarááuvúj tsiménémúhaabe. Áánelli téhdure méwáabyuta teene díbyekée Píivyéébe iáycuíñé nééneé.

4

¹ Cáhawáá méijtsúcunuj, muurá tsaapi tsímene cáani dsíjívéné boone díbyé tsiméné aabájaabe íjcyáiibye iáyáné hajchótá ihdícyaabédú ijcyá tsaaté hójtsí pañe. ² Aabe íbúwajíí ícyahíjcyá cááníuvúu diityéké téénevu níwaavémé díbye kéémécooca díbyeke ájcúíibye. ³ Ahdúu muurá éjyju méicyahíjcyá taúhbaju meke tükévéjtsóné pañe Crijtói méhdivu bóhówáávétúné hajchóta. Aamée méitsúcunúhijcyá teene meuráavyeneriyé mepájtetyeyóne. ⁴ Áronáacáa Píivyéébe Ílíkye meéllevu wállóóíñe éévé úújeténéllii bóhówááveebe wállé íbúwá déjucóvú ípívyéévéneema. Áábekée dille tsímávaabe keemévé téenere Moitséeúvuj téeverí díbye ájcúné taúhbájú pañe. ⁵ Ehdúu Jetsocrijtó méhdivu íbóhówáávéne meke ímíjpyetétsó taúhbajúu meuráavyerómé ímityúmé méijcyámeke botsíi Píivyéébe ítsíímedi idíllóki. ⁶ Aane ímiááné díbyej tsímé méijcyane méhdityu íbóhówáucunú mépañévu pícyoobe Ípííchó Íllij téeveri. Áánere muurá meke tükévéjtsóneri díbyeke mecáánivámé ménehíjcyáhi: “Llhiyo múuháj Caánij.” ⁷ Aane ícyooca díbyej tsímé méijcyámé hallurí tsáhájucó ñná íjcyatúne. Áánéllii meke ájcúíibye íavyéjuvu Jetsocrijtóke mecáhcújtsónej téeveri.

Cahcújtso múnáadi Páávoró íjyácunúne

⁸ Muuráhjáa ihdyu éjyju ámuha Píivyéébeke mewáájácútúnéllii ihdícyanéhjí mecáániváné méíícúvehíjcyáhi. ⁹ Áánetu ícyooca tsúúca ámúhake díbye wáájacúmé ámuha méijcyá díbyeéjte. Áronáa ¿íveekí ámuha méimíllé tsiíñe íhdéené taúhbaju meúraavyéne? ¿Mityá ámuha méimíllé tsiíñe téené pañe méijcyane? ¹⁰ Muurá ámuháí méijtsúcunúpí eene ténevá pijcyábádú, ténuhbavadú, kéjcoojíí ámuha Píivyéébeke medúúrúvahíjcyánetu ámúhake díbye ímiáámedi díllóiyóne. ¹¹ Ehdu ámuha múhdurá medaríívemeíñetu ámúhadítýú o néé bañúháñéubáhjáa ámúhake o úwáábohíjcyáne.

¹² Áronáa ihdyu ámuha táñahbémuke o néé íhdée ámuha méicyahíjcyáné meúraavyéjucóótuki. O íjcyaduréjuco méijcyá. Muuráhjáa tujkénú ámúhake o úwáábócooca tsá oke ámuha metsárilletú tsíjijtóréjuco o úwáábórónáacáa. ¹³ Muuráhjáa téijyju ámúhake ímiáájú ó úwáábohíjcyá táhálluúneri o chéméroóbe. ¹⁴ Áróóbekée muurá ámuha oke éhdíiválletúmeré tsáimíyé mewáátsúcúpéjtsóóbeke méíícúvehíjcyá muhdú Jetsocrijtómútsikye níjkyéji múnáájpiima ámuha méíícúvéiyódu. ¹⁵ Muuráhjáubáhjáa ámuha mepíívyetécá táhálluúúcú oke mecápáyoácóiyá ámúhá hálluúúneturéjuco. Áámeke ¿ñná ámúhake pájtyeme íveekí tsáhájucó óhdi ámuha méíícúvetúne? ¹⁶ ¿Ámuháubá méijtsúcunú ámúhake o tsarílléne ehdu o néhijcyáne? Muurá ihdyu ímiááné téhdújuco ámúhake o néhijcyáne.

¹⁷ Muurá eene ámúhake íñé ímíjyaú úwáábohíjcyámé tsá ímiá úwáábó méénuhíjcyatúne. Íllure muurá ámúhake óhdityu ímújtátsóro úwáábohíjcyámé diityé úwááboréjuco ámuha meuráavyeki. ¹⁸ Áronáa ihdyu téhdújúcooíyó ímiá úwáábó ámúhake imyéénu ámúhadi ditye tsúúrámeíñe. Tsá idyé ámúhama o íjcyánélliihyéré ámúhadi ditye tsúúrámeíhíjcyáítyuróne. ¹⁹ Aane ámuha áátsímédú menéeme tsiíñe múhdurá medaríívemeíñé ídátsó oke

pajtyé éhne múúne walle itsíimáváne ávyeri ícúbáhrámeídyu. Aabe ámuhádi ó iyyácunúhijcyá Críjtokéréjuco ámuha mecáhcújtsóne díbye íjcyadu meíjcyáíyóneri. ²⁰ Múhduúvúrá ó íjtsúcunú ehdu ámuha meícyahíjcyáne. Áánéllii ihdyu múhdutúiyó ícyoocáre ámuháma o íjcyane ímíñeúvú ámuhákye o úwááboki.

Agáama Tsááramúpidítyú íjcyáne uwááboju

²¹ Muurá ámuha méijtsúcunú Moitséeúvuj tééverií Píívyéébe meke ájcúné taúhbaju néhdu meíjcyáne mepájtyeténe. ¿Aca tsá ámuha mewáájacutú muhdú dííbyé waajácúháámitu tene cáátuváne? ²² Muurá téhaamítú néene Aavaráaúvúhjáa múityétsikye tsíimáváne. Páñétúelle méwadívúhjáa tsíimávaabe tsáápiikye. Áánetúhjáa tsíjpiikye tsíimávaabe íúnú múnáálledívu. ²³ Aanéhjáa íúnú múnáalle Agáadívú díbye tsíimávaabe ihdícyaabéré íñe meíjcyadu. Áánetúhjáa páñétúelledívú díbye tsíimávaabe diíbyéjuco Píívyéébéhjáa diityétsikye íajcuíñe néhíjcyáabe. ²⁴ Ehdúhjáa tsíimávamúpi Píívyéébe míamúnáake míjijtócuri túkévétsoíñe. Diilléhjáa muurá Agááj tsíiménémúhaabe tsíjtyé hójtsí pañe ícyahíjcyádújuco Moitséeúvukée Tsinaí caméhbauvú Píívyéébe ítyaúhbajúvú ájcúné pañe íjcyame ícyahíjcyáne. ²⁵ Áánéllii muurá téhbau Aráabiá íñújiri íjcyahbáu memévá dílleúvu déjutu. Muurá Jerotsaréeri íjcyame taúhbájú pañe ícyahíjcyá dílleúvúj tsíiménémúhaabée tsíjtyé hójtsí pañe ícyahíjcyádújuco. ²⁶ Áánetu ihdyu níjkyéjiri íjcyáne Jerotsarée múnáa meíjcyame tsáhájucó téené pañe meíjcyatúne. ²⁷ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu néene Tsááradítyu:

Ajchíba u íjcyárolle kímóóvétulléré ímíjyuuri diícya. Muurá úi ú tsíimávaáhi.

Aame díitsíime ávyetá mityámé líyááteé díúnú múnáallej tsíimé líyaaténé éhniíñevu.

Ehdu néene Píívyéébé waajácúháámitu.

²⁸ Ámuúha táñahbémutj, Píívyéébéhjáa néhdújuco Itsáake cáánímutsi tsíimáváne. Áhduréhjáa díbye néhdújuco íñe tsúuca dííbyej tsíimé meíjcyane. ²⁹ Árómeke íñe tsaate meke muhdú dáríívehíjcyá íhdéené taúhbaju íuráávyéneri éhnehjáa Píívyéébere píáábóneri Aavaráa páñétúelledívú tsíimáváábeke íúnú múnáálledívú díbye tsíimávaabe tsááílehíjcyádu. ³⁰ Téénetu muurá Píívyéébé waajácúháámitu néeneé: “Díúnú múnáálleke dijchívyetso dihjyátú íllímájucó. Tsá páñétúelle dítyáabadívú u tsíimáváábé wáábyuta íjcyane dííbye éhne íjcyatúne.” Ehdu néene Píívyéébé waajácúháámitu. ³¹ Ahdícyane, ámuúha táñahbémutj, tsá meíjcyatú íúnú múnáálledívú Aavaráaúvú tsíimáváábéj tsíiménémúhaabe íjcyadu. Muurá ihdyu méijcyá páñétúelle Tsááradívu díbye tsíimáváábéj tsíiménémúhaabe íjcyadu tsúuca páñétúejpi Píívyéébé Hájchikye mecáhcújtsónéllíhje.

5

Jetsocríjtokéré meúraavyéne

¹ Muuráhjáa Jetsocríjtó tsúuca meke íjchívyetso taúhbaju meke túkévétsojtsóné pañe meícyahíjcyánetu. Áánéllii metsu dííbyekéréjuco meúraávye ímíñeúvu. Óvíjyacóóné ámuha tééneri metsúúrameíhijcyáne meke pájtyetétsóiyóneríjívarí.

² Aane cáhawáá ímíñeúvú melléébó ámuhákye o néeneé. Muurá ámuha mekíhdyahírótsámeíñetu ímiáámedi Píívyéébe ámuhákye díllóiyóné ámuha méijtsúcunúne tehdu meméénúmeíhajchíí tsá Críjto ámuhákye pájtyetétsóityúne. ³ Áronáa ihdyu o néé tehdu imyéénúmeíñe ímí

Píivyéebema ijcyáiyóneri tsúúramehijcyámé óvíi ávyeta muhdú teene taúhbaju néhdu ijcyáhi. ⁴ Áronáa illure ámuha téeneri mémújtátsameí Píivyéebé meke iwáiyúne Críjtoj téeveri mepájtyetéíne méénúnetu. ⁵ Muurá ihdyu ímiáámedi meke dílloobe Íapííchó meke túkévéjtsóneri Jetsocríjtoke mecáhcujsómeke. ⁶ Áánéllii mekihdyahírótsámeityúné tsá muhdú néétune. Áhdure mekihdyahírótsámeiyóné tsá meke píáábotúne. Apááñéré ihdyu ímiááné Jetsocríjtoke mewáiyúne mecáhcujsóné meke píaabóhi.

⁷ Aanée muurá tsúúca tehdujuco ámuha meúraavyéne. ¿Áané mutsíhdyúhjáa íveekí tsáhajuco ámuha téené uwááboju ímí mecáhcujsotú múha nééjuri? ⁸ Ááneráhjáa tsúúca Píivyéébe ámúhake ijchívyetsó ténejcútú Jetsocríjtoj téeveri. Aane tsá dílbyedítyú tene ijcyatú eene píéénéré ámuha meúraavyéne. ⁹ Muuráhjábá ihdyu ámúhadítyú tsáápihdítyuré ijcyane ehdu ámúhake dáriivé éhne múúne hariínallíjyú metátsajcóné pañévu íooríchetu áyánéwu mepícyooróné páneeríyjuco mújtadu. ¹⁰ Áronáa ó waajácú Píivyéébe tsiíne ámúhake píááboíne ámuha meíhveté taúhbaju néhdu ámuha meíjcyáneri mepájtyetéiyóné ámuha meíjtsámeíhijcyánetu. Áánetu ihdyu íhnáhooíne díbye ícúbahráné ámúhake mútátsohijcyámedi.

¹¹ Muurá téhdure óhdityu nehijcyámé oova mekihdyahírótsámeíñeríyé ímí Píivyéebema meíjcyane o úwáábohíjcyáne. Áronáa teene o úwááboca tsá oke ditye tsárilíétyuróne. Muurá ihdyu Críjtoj téeveríyé mepájtyeténé o úwáábohíjcyánéllii oke tsaríllehíjcyáme. ¹² Aame ihdyu óvíi ílluréjuco ámúhadítyú dówaavéné téeneri ámúhake pásárícyohíjcyáme.

¹³ Muuráhjáa tsúúca Píivyéébe ámúhake ijchívyetsó téénetu. Aame ámuha tsáimiyéjuco meíjcyame tsá ímityúné meméénújucóóityúne. Ímíneúvú pamévamáyé mewáiyújcatsíne mepíáábojcatsi. ¹⁴ Muurá tsane dílbyé taúhbaju néehí: “Pamévakéré múu wajyú muhdú u wáiyúmeídyu.” Ehdu muurá pamévakéré mewáiyúhajchíí tsúúca mémeenú páneere dílbyé taúhbajúúné muhdú meíjcyáiyóné meke nehijcyáne. ¹⁵ Áánetu tehdu ámuha mewáiyújcatsíne mepíáábojcatsíyótsihvu íllure ámuha meícúbáhrájcatsíhajchíí muurá íllure ámuha métútávátsójcatsíhi.

Píivyéébé Apíícho meke túkévejtsóne

¹⁶ Áánéllii ámúhake o nées Píivyéébé Apííchó túkévéjtsó pañéréjuco ámuha meíjcyane ímityunéhjí ámuha meméénújucóótuki. ¹⁷ Tsá dílbyé Apííchó ímíllétú meímillédú meíjcyane. Téhdure ténehji méhdivu cátuhtsó teene meke túkévéjtsóné pañe meíjcyáiyóne. Ehdu panéjcuávú téneecu cátuhtsójcatsíneíllii éhniínevu métsúúraméí Píivyéébé Apííchó túkévéjtsó pañe ámuha meíjcyáiyóneri. Óvíjacóóné ámuha meímillédú meíjcyane. ¹⁸ Aane ímiááné ámuha dílbyé Apííchó túkévéjtsó pañe meíjcyáhajchíí tsáhajuco ámuha íhdééné taúhbajú túkévéjtsó pañe meíjcyájúcootúne.

¹⁹ Muurá ímillédúré ícyahíjcyámé tsá téévetúne. Panévaré muurá ímityunéhjí méénume íhdícyáméhjíma dómácócatsíhijcyáhi. ²⁰ Aame níjcyotájtekéré durúvahíjcyáhi. Nomíuuváwu néeme tsané úhbajcatsiyíyé ijcyame ítsárilíejcatsíne waabyénúcatsíhijcyáhi. Iiye ímí íjcyáiyóné ímílléme. Ehdu idyáíhívcatsíne ílluréjuco ditye dóhwábahíjcyáné íhdyúeháhjíréjuco. ²¹ Aame nomíutááváwu néeme dsíjívétso múnaa, líiyiicyáve múnaa, íjcyame majchó ávyetá mityáne. Áhdure tsínehji panévaré ímityúné méénuhíjcyáme. Aane éíjyúu ámúhake o

néhdú tsá múu tehdiivanéhji méénutúne. Muurá tehdu nénehji méénume tsá Píivyéébé avyéjúejte íjcyatúne.

²²⁻²³ Áánetu ihdyu Píivyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe meíjcyame méwajjújcatsíhi, méimíjyúúhií, tsíñehji meke pájtyeróné máaabúcuhi, tsaimíyé pamévamáyé méijcyáhi, tsíjtyeke mépiáabóhi, panévare óóchevéletúme mémeenúhi, ídaatsómé méijcyáhi, tsá ímityúnehjívú metáhjátsámeityúne. Ehdu Píivyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe meíjcyame tsá íhdéené taúhbaju néené tsíjtoríyé meíjcyatúne. ²⁴ Muurá Críjtoke mecáhcujsómé ímityúné icyánéjcutu méijcyá dsíjívemédú ténéhji éllevu meíjcyájúcoótúnéllíhye. ²⁵ Aame méijcyá Píivyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe. Áánéllii metsu méihvéjtsámeí téeneréjuco meke túkévéjtsóné pañe meíjcyaki.

²⁶ Tsáhájucó avyéjuuháñé mellíñéityuróne. Tsá íñerí menómíutááváityuróne. Tsá ímityúné medáríívécatsíityuróne.

6

Mepíáábójcatsíñe

¹ Aane tsaate amúhadítyú ímityúné pañevú mújtáhajchíí mépiáábó ditye tsiíñe íimíjpyeteki. Áronáa ihdyu ímíñeúvú chooco méuwáábó diityéke. Ááne téibúwá meíjcyá amuháyéjuco tehdu meíjcyátuki. ² Ehdu mépiáábójcatsí múhdurá amuha meicyahíjcyánéhjitu Críjto ímillédú amuha meíjcyaki.

³ Muurá iiye íhtsutúme íjcyane íjtsúcunúmeímyé tsíjtyeke ípiáábóiyónéhji éllevu íjcyatúme állímyeíhi. ⁴ Cáhawáa ihdyu amuha tsáápiitsa métsúúraméí Críjtoke amuha meúraavyémé tsaimíyé meíjcyáiyóneri. Áronáa ihdyu tsá múu íjtsúcunúmeítyú tsíjtyé ehníñevu ímí íjcyane. ⁵ Muurá íjcyánéi pámeere ímityúné meméénuhíjcyáné meméénújúcoótúityuróne.

⁶ Áhdure amúhake o néé íñe Píivyéébé ihjyu amúhake úwáábohíjcyámeke amuha mepíáábo panévatúré íñe tájpi ditye íjcyáíñetu.

⁷ Aame tsá múu állímyeítyúne. Méíjtsámeídí Píivyéébe wáájácúityúné ímityúné amuha meméénuhíjcyáne. Muurá ímityúné méénuhíjcyámeke téene áhdovu ájcuíibye. ⁸ Aame ílluréjuco wágóóóveíñe ímillédú ícyahíjcyáme. Áánetu Píivyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe meicyahíjcyámé méújcuú múijyú medsíjívécúcoótútyúne bóhi. ⁹ Áánéllii metsu óóchevéletúme ímiáánéré meméénuhíjcyaki. Ehdu muurá ímiáámé meíjcyáhajchíí téene áhdó tsaimíyéjuco meíjcyáíñe. ¹⁰ Áánéllii metsu pamévamáyé ímiááméré meíjcyaki. Tsá Críjtoke mecáhcujsómé tsané nahbémú meíjcyame ímityúné medáríívécatsíityuróne.

Páávaro pítyajcóné

¹¹ Aane íñe amúhake o pítyajcóné ooréjuco páñetu o cáátunúne. ¹² Muurá eene tsaate Críjtoke úraavyémé téené hallútú diityéké tsíjtye ímityú íjtsúcunúiyónéllíhyéré amúhake taúhbahíjcyá amuha mekíhdyahírótsámeíki. ¹³ Árome muurá tsá panévare teene taúhbaju nénehji méénuhíjcyatúne. Muurá íllure ímityájkímyeí amúhake téenevu taúhbahíjcyáme. ¹⁴ Áánetu ihdyu tsá o ímíletú íñerí o mítyájkímyeítyóne. Apááñéré ihdyu ímí ó íjtsúcunú mewájyuríí Críjto páwachékevu dsíjívéébeke o cáhcújtsónéllii táimítyú táhallurí íjcyájúcoótúne. Aabe téené pañe o íjcyájúcoótúnéllii ténejcútú ó íjcyá dsíjívéebedu. ¹⁵ Áhdícyane tsá muhdú tene néétu mekíhdyahírótsámeítyúne. Áhdure mekíhdyahírótsámeítyóné tsá íñetú meke píáábotúne. Áánetu ihdyu

Críjtoke mecáhcujsómé tsíhdyuréjuco mecápáyoovéné meke píaabóhi. ¹⁶ Aane óví Píívyéébe meke íídaatsóllédú íjcyabe pámeere pahúllevaré ihñéjté íjcyámema ámuhákye píaabó íbúwajíí ámuha meíjcy muhdú ámuhákye o úwáábohíjcyádu.

¹⁷ Óvíjyacóóné ámuha oke múhdurá medáíívehíjcyáne. Muurá íñe Máavyéjuube Jetsocríjtoke o cáhcújtsóné hallútú oke dítye méénuhíjcyáne matyáwááné tájpííyi íjcyánetu méwaajácú dííbyé wákimyéi múnáajpi o íjcyabe ímíááné ámuhákye o néhíjcyáne.

¹⁸ Ahdícyane óví dííbyeréjuco ámuhákye pámeekéré panévatu píaabóne. Áyu tehdújuco.

EPÉÉTSIO

Éépetsóri íjcyáme éllevu Páávoru cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo íñe Páávoru íhyaami ó caatúnú elle ámuha Éépetsóri meíjcyame Jetsocríjtoke meúráávyéme éllevu Píívyééberée dííbyedítýú íjcyáné uwááboju o úwáábóíñévu oke pícyoóbe. ² Áámeke óvíi ámúhake píáábohíjcyamútsí íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Críjtoke mecáhcújtsóne áhdo

³ Ahdícyane ihdyu óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó j Caani Píívyéébeke méduurúváhi. Muurá ímí Máavyéjuube Jetsocríjtoma meíjcyámeke tsaímíyé níjkyéjitu panévatúré píáábohíjcyáabe. ⁴ Tsúúcajátújucóhjáa ííñújíí íípívyéjtsótúné íhdéjuco díbye wábyujtsóné Jetsocríjtoj tééveri meke íujcúmeke íímíbájchoíñé méimítýú máhallúrí íjcyájucóótu dííbyeéjté meíjcyame íínetú menéétsámeítýuki. ⁵ Mítýanéhjáa meke íwájýúnéllíi íjtsámeíbyé dííbyej tééveri meke ípájtyetétsómeke íítsíímedítýjuco ídíllóíñe. Ahdújucóo díbye meke tsíímavámé dííbyeéjté meíjcyane díbyeéhjáa méhdítýu íjtsámeítýjuco. ⁶ Áánéllíi pájyuvaré dííbyeke méduurúvahíjcyá ávyetáa méhdi ídáátsóvéne díbye meke píáábónéllíihye. Mekée muurá píááboobe Íllíkye mítýane díbye wájýúúbeéjté meíjcyaki. ⁷ Muuráhjáa ávyetá íhnáhó meke íwájýúnéllíi díbye dsíjívénéj tééveri méimítýuháñé mééma ímíbájchoobe mepájtyetéki. ⁸ Ááneríi meke úújétsóobe mítýane meke íwájýune. Áánemáa meke ájcuube panévare mewáájácúíñé tujkévejúvu. ⁹ Téhdurée meke waajácútsoobe tsúúcajátújucóo muhdú meke ípájtyetétsoíñé íjtsámeíhíjcyáné tsúúca mééma ípánéévétsónévu. ¹⁰ Aane ehdu ípítýájco páneere pájtyéné boone Críjtoke pícyóóíibye pámeere níjkyéjima ííñújírí íjcyámé avyéjuube díbye íjcyaki.

¹¹ Dííbyej tééveríhjáa muurá tsúúcajátújuco díbye meke újcune íavyéjújete meíjcyaki. ¹² Ehdúhjáa méénuube muhdú íjtsúcunúdu íñe tujkénú muha Críjtoke mecáhcújtsómema ámuha bóónétu mecáhcujtsómé pámeere dííbyeke maávyéjújtsó dúúrúvamére. ¹³ Muurá Críjtodítýú pájtyéteju íjcyane ámuha mecáhcújtsómé pañe tsúúca Píívyéébé Apííchó íjcyame ímíááné ámuha méíjcyá dííbyeéjté díbyeé néhdújuco. ¹⁴ Aane muurá dííbyé Apííchó tsúúca mépañe íjcyánetu méwaajácú ímíááné meke díbye múíjýú íñéíjyu pícyoóíñé íavyéjuvu tsaímíyéjuco dííbyema meíjcyaki. Ahdícyane metsu dííbyeke medúúrúvahíjcyá ávyéjújtsómére.

Cahcújtso múnáa hallúvú Páávoru Píívyéébeke tújkéveju táúmeíñe

¹⁵ Muurá ó waajácú tehdújuco ámuha Máavyéjuube Jetsóoke mecáhcujtsómé ímí pamévamáyé cahcújtso múnáama mewájýúcatsíhíjcyáne. ¹⁶ Áánéllíi pájyuvaré ámúhá hallúvú Píívyéébeke ó téhdútsóhíjcyáhi. ¹⁷ Téhdure ó táúmeíhíjcyá dííbyeke Máavyéjuube Jetsocríjtó j Caani íjcyáabeke díbye ámúhake íajcu ítyujkévé íjtsaméítýu díbyeé Jetsóoj tééveri méhdivu úújétsámeíñé ímíñeúvú ámuha mewáájácuki. ¹⁸ Aane óvíi ámúhake tújkévejúvú ájcuube dííbyé avyéjújete ámuha meíjcyáímyeke díbye újcúme úmíwa íñé ímíjyaú néene ámuha ímíñeúvú mewáájácuki. ¹⁹ Áhdure idyé óvíi ámúhake

waajácútsoobe muhdíivané ñhtsútú íjcyáne tájpi ñne dííbyeke mecáhcujtsómé meícyahíjcyanévu. ²⁰ Áánevéu muurá meke úújétsoobe Críjto dsíjívéebeke tsiíñe ibóhíitsóne íuniúvú níjkyejívú itsájtyéébeke íavyéjútsoneri. ²¹ Áábekée pícyoobe ñne múhdumé ávyéjajte níjkyejirii, ííñújirii, íjcyámé avyējuube pañétúejpi díbye íjcyaki. Áábedívú muurá tsá múha úújetétú ñne ícyooca íjcyané avyéjajtédítu. Áhdure bóone íjcyárómedítu tsá múha úújetétu dííbyedívu. ²² Áánéllíhyée muurá dííbyé hójtsí pañévú pícyoobe páneere ñne múhdúné tsíeméné íjcyane. Áhdurée dííbyeke pícyoobe múhdumé dííbyé cahcújtso múnaa íjcyámé túkevjtsoobe díbye íjcyaki. ²³ Muurá dííbyé cahcújtso múnaa méijjcyá tsané múnaa dííbyema. Aabe páneere ejécunú ñne múhdúné tsíeméné íjcyane.

2

Píívyéébe meke pájtyetésóne

¹ Muuráhjáa dííbyere Píívyéébe ámúhake pájtyetésó Críjtoj téeveri ámúhá ímityuháñe déjúcotu ámuha mewágóóóvéiyómeke. ² Muuráhjáa ñhde ámuha ímityúné meícyahíjcyá ñne íji éhne Naavéné túkevjtsoju Píívyéébedítu míamúnáake múhdurá ítsámeíchohíjcyánéréi ámuha meúraávyénéllíhye. ³ Ehdúu ímiáané meícyahíjcyá ímityúmé eene ícyooca tsaate íjcyadu. Mepée meímíllejítóré meúraávyehíjcyá méhdityuré íjchívyéné allíujúúne. Ááne déjúcotúu muurá máhallúrí íjcyájúcooróné Píívyéébe méhdi ícúbáhráiyóné eene ícyooca tsíjtyé hallúrí tene íjcyadu. ⁴ Áronáacáa ihdyu mítyane meke iwájýúnéllí méhdi ñdáátsóvéne meke pájtyetésóobe Críjtoj téeveri mewágóóóvétu dííbyedúréjuco méijjcyaki. ⁵ Ehdúu Píívyéébe méhdi ñdáátsóvéne meke píaabó mepájtyeteki. ⁶ Muuráhjáa Críjtoke ibóhíitsóneri meke ávyejútsoobe dííbyema méijjcyá níjkyejiri íavyéjuri. ⁷ Ehdúu mééma méénuube Críjtoj téeveri bóónétu íjcyané míamúnáake iwáájácútso ímiáané meke iwájýune. ⁸ Aane ñne tsúuca mepájtyeténé tsá meere meíhñáhorí meméénutúne. Píívyéébere ihdyu meke ñdáátsóllénéllí pájtyetésó Íllíkye mecáhcújtsónej téeveri. ⁹ Tsá mepájtyetétú ínehjí meméénúnéllíhye. Áánéllí tsá téeneri memítyájkímeítyuróne. ¹⁰ Muuráhjáa Píívyéébe Jetsocríjtoj téeveri méijjtsaméí cápáyoácó ímiááneréjuco meméénuhíjcyaki. Ehdúhjáa tsúúcajátújuco meke íímíbájchoíñe ñjtsámeídyújuco díbye méénune.

Críjtoke cáhcujtsómé ímí íjcyane

¹¹ Aane cáhawáá méijjtsúcunu muhdúhjáa ámuha meícyahíjcyáne. Muuráhjáa tamúnaa jodíómú íhdícyámedíyé ámúhake díllóhíjcyáhi. Áánemáa iye díllómeíhijcyámé ímiáámé Píívyéébeéjté íjcyane íjpííye íkíhdyahírótsámeíñéllíhye. ¹² Téijyúikyée muurá ímiáané tsá ámuha mewáájácútú Mepájtyetésóobe Críjtoke. Áánéllíhyée tsá ámuha Píívyéébeéjté méijjcyatúne. Ídátsóhrée ámuha waagóojte méijjcyame tsá mewáájácútú muhdúhjáa Críjtoj téeveri meke díbye ípájtyetétsoíñe pítyájcámeíñe. ¹³ Áronáa ihdyu ícyooca Jetsocríjtóo mewájýuri dsíjívéeébema ámuha méijjcyánéllí tsúuca ámuha méijjcyá Píívyéébema. ¹⁴ Áhdure muurá dííbyej téeveríyé ícyooca muuha jodíómuma ámuha méijjcyá tsáimiyéjuco íhdée múhdurá medáráívécatsíhíjcyaróme. Aame ícyooca ámuha jodíómú méijjcyátúrómemma méijjcyá tsamééréjuco. ¹⁵ Muuráhjáa Moitséeúvuj téeveri Píívyéébe ájcúné taúhbjáúúne hallútú jodíómú íjcyátúmema tamúnaa jodíómú

tsáríllécatsíhíjcyanéhí Críjto ídsíjíveneri níjkévatsóhi. Ehdúu mééma méénuube íne paméva míamúnaa meíjcyarómé dííbyeke mecáhcújtsómé tsame dííbyeéjté meíjcyame ímiáámeréjuco meíjcyaki. ¹⁶ Muuráhjáa múhdurá medáíívécatsíhíjcyanéhí Críjto mééma níjkévatsó páwachékevu ídsíjíveneri. Ehdúu ímíbájchoobe paméva míamúnaa meíjcyarómé tsamééréjuco meíjcyame tsaimíyé Píívyéébema meíjcyaki.

¹⁷ Ehdúu Críjto itsááne muuha jodíómuke waajácútsó muhdú tsaimíyé Píívyéébema muha meíjcyaiíne tsúúca dííbyeke muha mewáájacújúcórómeke. Áhdurée ámuha jodíómú meíjcyatúmé awáá dííbyeke mewáájacútúmeke muurá waajácútsóobe. ¹⁸ Áánéllí dííbyej téeveri Méécááni Píívyéébema tsaméhí menáhbévájcatsí dííbyé Apííchó mééma íjcyane meke píáábóneri. ¹⁹ Áánéllí tsáhájucó ámuha tsíjtye múnaa meíjcyájúcootúne. Muurá ícyooca meíjcyá tsané múnaaréjuco Píívyéébé avyéjújte tsúúca dííbyeéjté meíjcyame. ²⁰ Muuráhjáa muha Jetsóó mamýmú Píívyéébé ihjú uubálle múnáama uwáábó medéjucóónúné pañévú tsúúca ámuha méúcaavéhi. Aane muurá ímichi pañétúejpi Jetsocríjtó dííbye tájpi meíjcyaaabe éhne múúne jaa ímichi apíhájúné hallúrí íjcyadu néébeé. ²¹ Aame íne ícyooca éhníínevu dííbyema méllíyaatéhíjcyá ímiááméré Píívyéébema meíjcyaki. ²² Aane muurá Críjtoma meíjcyame jahdu menéémé pañe Píívyéébe íjcyá Íapííchoj téeveri.

3

Jodíómú íjcyátúmé uwááboobe Páávoró

¹ Ááne hallútú íne oo Páávoró o íjcyáábeke cuvéhoojánúmé ámuha jodíómú meíjcyátúmeke Críjtodítú íjcyané uwááboju o úwáábohíjcyané hallútu. ² Tsúúca íhya ámuha méwaajácú Píívyéébé meke ídaatsólléne oke níwaavéné ámuha jodíómú meíjcyátúrómeke téénevu o wáájacútsoki. ³ Muuráhjáa ihdyu dííbyere óhdivu bóhówajtsó ámúhake téhdure Críjtoj téeveri ípíááboíne wáájacúratúné ípítýajcámeíne. Aanée muurá tsúúca ámúhake ó úúballé áyanévu éhnee íhde ámuha éllevu o cáátúnúháámí pañe. ⁴ Téhaamí ámuha meéévenetu íhya tsúúca méwaajácú ímiáánéjucó oke díbye téénevu wáájacútsóne. ⁵ Tsáháa muurá teene éjyu múnáaúvudívú díbye bóhówajcárotúne. Aanée íne ícyooca tsúúca bóhówajcároobe Íapííchoj téeveri íhjú uubálle múnáama dííbyeéjté muha meíjcyame Jetsóó mamýmú meíjcyámedívu. ⁶ Ahdícýane ámuha jodíómú meíjcyáturómé tsúúca meíjcyá Píívyéébé avyéjújte muha meíjcyadu Jetsocríjtodítú ímiáájú uwáábómeíne ámuha mecáhcújtsódú íjcyame. Aame ícyooca meíjcyá tsamééréjuco Píívyéébé Críjtoj téeveri íajcuíne néene meíjcuímye.

⁷ Ehdú néene íne úwááboobéré ó pehíjcyá o méénúityuróné Píívyéébé téénevu oke pícyoonéjuco. Aane ihdyu ó méénuhíjcyá dííbyé píááboríye. ⁸ Aabe oo pámeere múhdumé Píívyéébeéjté meíjcyámedítú ídáátsoóbe. Áróóbekée oke itýújkevéélléne níwááveebe Críjtodi íne ímíjyaú meíjcyané uwááboju íjcyanévu ámuha jodíómú íjcyátúrómeke o wáájacútsoki. ⁹ Ahdújuco muurá o bóhówátsohíjcyané pámehdívuré teene wáájacúratúné Píívyéébe páneere ípívyéjtsóobe tsúúcajátújuco pítyajcámeíne. ¹⁰ Aane muurá Píívyéébe meke úcuíjcyá pamévaré dííbyeke mecáhcújtsómé tsamééréjuco meíjcyá téénetu níjkyéjiri íjcyané íhtsútujte iwáájacu muhdíivané dííbyé tujkéveju íjcyane. ¹¹ Ehdúhjáa ímyéénuíne pítyajcámeíbyé tsúúcajájucó. Ahdújucó muurá díbye teene méénune Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri. ¹² Ahdícýane dííbyej téeveri

tsúuca Píivýéébema menáhbévájcatsí ñnerí íllityétúmé ímiáánéjuco Críjtoke mecáhcújtsónéllíhye. ¹³ Áánéllii ámuhákye o nées ámuha meíhvéjtsótu íñe téené déjúcotu ámuhállii o ícúbáhrámeíhíjcyané uwááboju. Íllure méimijyúúvé téeneri múhdurá íjtsúcunútúme.

Críjto meke wáiyune

¹⁴ Ehdu Méécááni Píivýéébé tujkéveju mééma íjcyánéllii dííbyé úmíwávú o mímóúúvéne ó ihjyúvahíjcyá dííbyema dúúrúvaabére. ¹⁵ Áábé cahcújtsó múnaa meíjcyame muurá tsúuca méijcyá dííbyé dohjíba múnaa tsaate tsúuca níjkyéjiríjyuco íjcyámema íñe íñújiri meíjcyame. ¹⁶ Áánéllii ó táumeíhíjcyá dííbyeke Íapííchoj tééveri díbye ámuhá pañévú ipícyo íñhnáhó ámuhákye tene itsípájtsoki. ¹⁷ Áhdure ó táumeíhíjcyá Críjto éhnííñevu ámuhákye ipíáábo ímí dííbyeke ámuha meúráávyeki. ¹⁸ Aame óví ámuha tsijtye cahcújtsó múnáama mewájyújcatsí ímíñeúvú ámuha mewáájácu ávyeta muhdú ímiááné Críjto meke wáiyune méijtsaméi píruúvé íjcyane. ¹⁹ Aane ámuhá hallúvú ó táumeíhíjcyá píáábó Píivýéébe ímiáábé íjcyáábeke muhdú díbye íjcyadu ámuha meíjcyaki.

²⁰ Áánéllii ihdyu metsu dííbyeke medúúrúva ávyéjújtsomére. Muurá meke píááboobe dííbyeke metáumeíñe ehnííñevu meíjtsámeityúrónemájuco. Ehdu muurá meke píáábohíjcyaaabe Íapííchó mééma íjcyáne íjcyáne íjcyáne tééveri. ²¹ Aane ihdyu óví dííbyeke méduurúvahíjcyá dííbyé cahcújtsó múnaa meíjcyame pajyuvaré múijyú níjkéváityúné ípyée ípítyájcameídyújuco Jetsocríjtoj tééveri mepájtyetéíñe díbye méénúnéllíhye. Ehdu teéne.

4

Píivýéébeéjté meíjcyane Íapííchoj tééveri

¹ Aane muurá Máavyéjuube Jetsocríjtodítýú íjcyané uwááboju úwááboobéré o péhíjcyané hallútú íñe cúvéhóójari oo ícyoóca. Aabe ámuhákye o nées tsúuca Píivýéébe ámuhákye újcume ímíñeúvú ámuha meíjcyá muhdú meíjcyáiyódu. ² Áhdure idyé ámuhákye o nées tsaííbuwáre idáátsóméhjíúvú ámuha meíjcyáne mewájyújcatsí pamévamáye. Aame ímityúné ámuháma íjcyaróné máaabúcu híjcyá ímí ámuha meíjcyaki. ³ Ááne métsúúraméi tsané múnaaréjuco ámuha meíjcyame dííbyé Apííchó píáábori tsaímíyé ámuha meíjcyáiyóneri. ⁴ Muurá íñe tsané múnaaréjuco meíjcyámema íjcyané tsáneere Píivýéébe Apííchó meke ityúkévéjtsoki. Áánéllii téhdure íjcyané tsáneere dííbyé avyéjú mewáábyuta. ⁵ Aabe tsáápiye Máavyéjuube apáábyéré íjcyáábeke mecáhcujtsóhi. Áábe mémeríyé muurá métsójtsómehíjcyáhi. ⁶ Áánéllii dííbye tsáápiye Mépiivýéébé íjcyá apáábyekéré pámeere mecáánívahíjcyaaabe. Áábé hójtsiri pámeere méijcyá dííbye tájpiye. Aabe kíá méhdityu íjcyátúnéllii panévare mejtéeveri méénuhíjcyáhi.

⁷ Áronáa ihdyu tsáápiitsa mépiivýeté muhdú nénehji meméénune Píivýéébé Críjtoj tééveri meke ájcune. ⁸ Muurá dííbyé waajácúháámítu nééneé: Naavénekée ityáhjáne dííbyé hójtsí pañe ícyahíjcyámeke íjchívyétsóne peebe cáamevu. Aame ihñéjteréjuco íjcyame díbye nééjuríyé piivýeté páhduvare nénehji imyéénune.

⁹ ¿Aanéhaca ñná nééiyóné teene díbyée cáamevu pééneé? Téénetu muurá méwaajácú íhtsútuubée íjcyároobe íññujívú íñíityéne idáátsonúne. ¹⁰ Áronáacáa bóónétu tsiíñe peebe cáamevu níjkyejívú páñétúétsihvu ávyéjuube íjcyáki. ¹¹ Áábe tájpi muurá páneere íjcyaaabe meke ihñéjteke ájcúné waajacuríyé

mépiivyété páhduváre nénehji meméénune. Muurá tsaate piivyété díbyé ihjyu úwááboméré ipyéhijcyáne. Áhdure tsijtye piivyété iwáájacúné muhdú méúmiwa íjcyane. Tsijtye piivyété tsúuca Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímíñeúvú muhdú múúne téjijto meúraavyéné iúwaabóne. ¹²⁻¹³ Ehdu muurá Críjto meke píáábohíjcyá ihñéjté meíjcyame díbyé wákimyéí ímí meméénu éhniíñevu díbyé cahcújtso múnaa illíyaaté pámeere díbyeke mecáhcujsómé mewáájacu muhdúhjáa Píívyéébe Hajchi íjcyane díbyé íjcyadu meíjcyaki. ¹⁴ Áijyu ihdyu muurá tsá múha meke mújtátsóityú íhdityuré iújcúné uwáábori muhdú tsíiméké memújtátsóiyódu. ¹⁵ Aane ihdyu cáhawáá metsu ímiááméré meíjcyáne ímíñeúvú meúraávyeteene ímiááju. Áijyu ímiááné Críjto métúkevjtsoobe íjcyáabeéjté meíjcyame éhniíñevu méimíbaávyééhi. ¹⁶ Áabe tájpi pámeere díbyeéjté meíjcyame mewájyújcatsíñe panévatúré mepíáábójcatsímyé muurá éhniíñevu mellíyaatémé ímí Píívyéébeke meúraavyéhi.

Críjtoke meúraavyéne

¹⁷ Áánéllii ámuéhakye o néé Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri Píívyéébeke wáájacutúme ícyahíjcyádú ámuha meíjcyájúcoótuki. Muurá ímityúné diityé íjtsaméí íjcyánéllii ímillédú ícyahíjcyáme. ¹⁸ Tsá ditye wáájacutú muhdú ímí íjcyáiyóné Píívyéébe íjtsaméí diityé pañe íjcyátúnéllíihye. Aame tsá íjcyáityú díbyema ímiánéjcu iwáájacúiyóné ímíllétúnéllíihye. ¹⁹ Muurá éhniíñevúré ‘nucójpi’ néétune méénuhíjcyá panévaré ímityúne. ²⁰⁻²¹ Áronáacáa ihdyu tsá ámuha teene mewáájatú Críjto ímiá uwááboju ámuéhakye úwáábócooca. ²² Áhdícyane ámuéhakye o néé ámuha méihvéjtso ímiájíjtóo ámuha mewáájacútúné hajchótá ímityúné íjcyaróné ímiááneúvúdú ámuha méitsúcunúhijcyáne tsáijyu múu ámuhádi íjcyáhréi nééneé. ²³⁻²⁴ Ámúhá íjtsaméí mecápáyóóvéne ímiánejcúvuréjuco mepájtyé muhdú meíjcyáiyóné Píívyéébe ímíllénejcúvú tsaímiyéjuco ámuha meíjcyánetu mebóhówaúcunúki.

²⁵ Óvíjyacóóné ámuha maállícyatsíhijcyáne. Múu ímiáánéré ihjyúvá pamévamáyé íñahbémuma. Tsamééré meíjcyame tsá metútávátsójcatsítyuróne.

²⁶ Tsá múu tsaatédívú icyáyobáávatéhajchíí páñetétsójcatsítyúne. Ícúí múu ímíbachójcatsíhi. Tsá múu tsiélleréjuco íjtsúcunútú teéne. ²⁷ Tsá múu Naavénédivú táhjátsámeítyúne.

²⁸ Áhdure tsáijyu múúne tsaate ámuhádítyú nánihíjcyámé ílluréjuco méihvété téénetu. Mewákímyeíñe tsijtye vííóméhjike mépiáábo.

²⁹ Áhdure tsá múu íhgyúvatú ímityúneri. Ímiááneríyé múu ihjyúvá éhniíñevu tsíjtyeke tene ipíáábo Píívyéébeke ditye úráávyénetu. ³⁰ Áhdícyane óvíjyacóóné múhdurá medáríívémeíhijcyáne Píívyéébe Apíichó mépañe íjcyane mekímóvéjtsótuki. Muurá teene mépañevú díbye pícyóónej tééveri méwaaajácú ímiááné díbyeéjteréjuco meíjcyámeke díbye újcúvaíñe.

³¹ Áhdícyane ílluréjuco méihvété ímityúné ámuha medáríívéjcatsíñe páhduváre nehniwu meúhbácatsíhijcyánetu. ³² Ááne ímiááméré meíjcyáne ténehji méimíbachójcatsí muhdúhjáa Píívyéébe ámuhádi ídáátsóvéne Críjtoj tééveri ámuéhakye ímíbachódu.

5

Píívyéébeéjté meíjcyáiyóne

¹ Muurá ámuha ímiááné tsúúca Píívyéébej tsíímé meíjcyámeke wáyyuúbe. Áánéllii métsúúraméi dííbyedi díbye íjcyadu ámuha meíjcyaki. ² Ááne mewáyyujcátsí muhdú Críjto meke wáyyudu. Muuráhjáa meke iwáyyúnéllii meke ipájtyetétso íhvéjtsámeííbyeke dsíjívetsómé éhne múu obééjake dsíjívetsódu. Ááneríi Píívyéébe mítyane ímíjyuuvéhi.

³ Ahdícyane tsúúca dííbyeéjté ámuha meíjcyame tsáhájucó múu íjtsámeítýú ihdícyámema idyómácójcatsíyóneri. Óvíjyacóóné panévare ímityúné ámuha meméénune. ⁴ Ahdure tsá múu átéréenéhjí úbálléjcatsítýúne. Múu Píívyéébeke ityéhdújtsóneríyé ihjyúváhi. ⁵ Muurá ihdícyáméhjíma dómácócátsíhijcyámé tsá Píívyéébe avyéjújete íjcyatúne. Ahdure tsíñéhjí ímityuháñé méénuhíjcyámema panévare ímityúneri úmúúpívyehíjcyámé tsá dííbyé avyéjújete íjcyatúne. Aane muurá tsúúca ámuha méwaajácúhi. Ténéhjíríyé muurá íjcyame tsá dííbyeke icyááníváiyóne éllevu íjcyatúne. ⁶ Ahdícyane máállítsámeídí múhdurá ícyahíjcyámé átéréenéhjí úwáábohíjcyámedívu. Muurá ehdu ditye ícyahíjcyáné hallútu Píívyéébe ícúbáhraá ávyetá íhnáhó díityédí dííbyeke ditye lléébohíjcyátúné hallútu. ⁷ Áánéllii tsá múu tehdu néémema náhbévatúne.

⁸ Muuráhjáa íhde ámuha tehdu ímityúné pañe méícyahíjcyá ímiáájú ámuha mewáajácútúnéllíihye. Áronáa ícyooca tsúúca ámuha méwaajácújucóó Ávyéjuube Críjtoéjté ámuha meíjcyame. Aame ihdyu óvíi ámuha méíjcyá ímiááameréjucó. ⁹ Muurá téjijto mewáajácúmé ímiááameréjucó meíjcyame tsíjtyeke mépíaabóhi. ¹⁰ Áánéllii ihdyu métsúúraméi Máavyéjuube Críjtoke ámuha meímíjyújtsóiyóneri. ¹¹ Aame ihdyu tsá múu náhbénutú ímiáájú wáajácútúmé ímityúné méénuhíjcyáne. Íllure múu úwaabó keená ímiáájú íjcyane ditye iwáajácúki. ¹² Ehdu muurá teevétari wáajácúratúné ditye méénuhíjcyáneri meíhjíyúváiyóné nucójpítsóhi. ¹³ Aane muurá íñe Jetsocríjto uwááboju díityédívu bóhówajtsó páneere ímityúné ditye méénuhíjcyáne. ¹⁴ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé:

Muhdú éhne múu dsíjívémé íjcyadu wáajácúmeítýuube u íjcyabe cána wáajácúvéne ímíñeúvú díjtsaméi Críjto uke iwáajácútso ímiájijtóvu. Ehdu nééne Píívyéébe waajácúháámitu.

¹⁵ Aane cána metéíbúwáávéne ímíñeúvú méíjtsaméi muhdú ámuha meícyahíjcyáneri. Tsá múu ímiánéjcu wáajácútúmé ícyahíjcyádú íjcyatúne. Múu ímíñeúvú íjcyá tsúúca ímiánéjcu ámuha mewáajácúme. ¹⁶ Muurá íhnáhóóné Píívyéébeke meúraavyéné panévare múhdurá néénéllíihye. Ároné pañe múu tsúúrameíhijcyá ténejcúríye. ¹⁷ Tsá múu ávyeta pevé ííbuwáre íjcyatú wáajácúmeítýume. Múu tsúúrameí muhdú meíjcyáiyóné Píívyéébe ímílléneri tehdu ámuha meíjcyaki. ¹⁸ Tsá múu llíyícyávetúne. Muurá tehdu meíjcyáhajchíí ílluréjucó metútávááveíñe. Áánéllii ámúhá pañevú dííbyé Apííchó meújcu ámúhake tene ityúkévéjtsoki. ¹⁹ Ááne múu ámúhá íbuúúnetu íjchívyéne májtsiyi dííbyeke dúúrúvaméré ihjyúvájcatsí ténejcúri. ²⁰ Ahdure idyé múu dííbyeke pájyuváre téhdútsohíjcyá panévá hallúvú Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri.

Métáábama mewáyyujcátsíñe

²¹ Múu Píívyéébeke ámuha maávyejúúllédú panéjcuávú avyéjúúlléjcatsíhi.

²² Ahdícyane óvíi ámúhá taabámú ámuha ájyúmuke avyéjuullé Máavyéjuube Jetsocríjtoke íavyejuúllédu. ²³ Muurá ájyu méwá túkevétsoobe Mépájtyetétsoobe Críjto íhñéjté meíjcyámé túkevétsoobe íjcyadu. ²⁴ Áábeke íhñéjté meíjcyame

maavyéjúúlléne mecáhcujtsódú óví walléemú téhdure ájyúmuke iávyejúúlléne cáhcujtsóhi.

²⁵ Áhdure idyé wajpíímú ícyánéjcutu múu méwámyuke iávyejúúlléne wajú Críjtóo meke ihñéjteke mítyane iwájyúnéllii wájyúmeítyuubéré dsíjivédu. ²⁶ Muuráhjáa dsíjiveebe mewájyuri dílbyé uwááboju mecáhcújtsónej téeveri meke ímíbájchoki. ²⁷ Aame tsúuca méimíbaavyé íné ímítýú méhdi íjcyájúcootúme ímiááméré dílbyema meíjcyaki. ²⁸ Ahdícyane múu ímíñeúvú wajú méwakye muhdú ámuha mewájyúmeídyu. Muurá ímí meíjcyane meímíleebe métáábake mewájyúhi. ²⁹⁻³⁰ Tsá muurá méjpi meere meícúbáhráityuróne. Muurá mewájyúmeíñéllii ímí météhmemeí panévaturé muhdú Críjto ihñéjté meíjcyámeke téhmehíjcyádu. ³¹ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu néene wajpi cáánímútsidítýú íñéne ityáábávállema tsahéecoréjuco íjcyáiñe. ³² Ehdu ámúhakye o néené pañe íjcyané muhdú Críjto ihñéjtema íjcyané uwááboju. ³³ Ahdícyane tsiíñe ámúhakye o nées ámúhá taabámuke ámuha mewájyú muhdú ámuha mewájyúmeídyu. Áhdure idyé diitye ámúhá taabámú óví ícyánéjcutu ámúhakye iávyejúúlléne wájyúhi.

6

¹ Áhdure tsíime múu lleebó cáánímuke. Ehdu Píívyéébeéjté meíjcyane ímílleébe. ²⁻³ Muurá dílbyé taúhbaju néehí: “Ámúháj caánímuke mewájyúne máavyéjuulle cáámene íñújí hallúrí ámuha meíjcyaki.” Ehdu muurá ityáúhbaju néhdu íjcyámeke píááboobe.

⁴ Áánéllii cáánimu tsá múu uhbádúré úwáábotú ítsíimeke. Muurá tehdu néené uwáábó diityéké ímítýúnejcúvúré íjtsámeíchóiyáhi. Áánéllii múu ímíñeúvú choocóré úwaabó diityéké Píívyéébé ícyánéjcutú dílbyeke ditye icyáhcújtsoki.

⁵ Áhdure idyé tsíjtyé hójtsí pañe íjcyame múu diityéké iávyejúúlléne ditye táuhbané meenú Críjtoke íícúvéiyódu. ⁶ Tsá múu íavyéjute ítécoocaré ímí wákímyeítyú ditye ámúhakye ímí íjtsúcunúrokíye. Múu ditye ámúhama íjcyátúrónáa tsaimíyé wákímyeí ímiááné Críjtó ícúve múnáa ámuha meíjcyaki. Ehdu meíjcyane imíllebe Píívyéébeé. ⁷ Áánéllii múu ímiááméré meenú íwákímyeí Máavyéjuube Jetsocríjtoke íícúvénéjuco. ⁸ Muurá tsaaté hójtsí pañe íjcyámema tehdu íjcyátúrómeke tsahdúré áhdóibye muhdú ditye íjcyadújuco.

⁹ Áánéllii múu íavyéjute ícyánéjcutu ímíñeúvú picyóó ícúbáhratúmeré íúnú múnáake. Cáhawáá méjtsúcunuj, muurá páme Ávyéjuube Píívyéébe níjkyéjiri íjcyaaabe tsá tsaatéké éhníñevu ímí íjtsúcunútúne. Muurá tsahdúré meke wájyúube pámeekére.

Ímítýunéhjí metáhjane

¹⁰ Ámuúha táñahbému, ícyooca ihdyu méítsutúúvé Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri dílbyé ihnáhoóri. ¹¹ Aame Píívyéébe ámúhakye tújkévejtsódú ímíñeúvú météhmemeí Naavéné ámúhakye mújtátsóiyóné ámuha metáhjaki. ¹² Tsá muurá míamúnáama memúnáátsócatsíhíjcyatúne. Muurá ihdyu mémúnáátsócatsíhíjcyá diibye Naavéne ájkímú íjpiíma íjcyátúné míamúnáa ímítýumé íjcyame Píívyéébeke wáajácútúmeke ímillédú dáriívehíjcyámema. ¹³ Áánéllii ámúhakye o nées muhdú Píívyéébe ámúhakye túkévejtsódú ímíñeúvú ámuha meíjcyatehdíívanéhjí ámuha maáábúcuéne íhtsutúme meíjcyaki.

14 Ahdícyane imíchi meíjcyáne ímiáájú ímíñeúvú ámúhá pañévú mepícyó éhne múúne cóhpene ócáimííhé méhdityu chíúcunúdu. Áane ímiááméré meíjcyá ímítyunévú ámuha metáhjátsámeítyu éhne múúne méénujcatsi múnaa ityáhjátsámeítyu túémíihóvú pícyámeídyu. 15 Ímíñeúvú meíjcyátsíivýéne méúwáábohíjcyá tsaímíyé meíjcyáne uwááboju éhne múúne tsodáho íjtyúhápaajínevu iújcámeíñe íjcyátsíivýedu. 16 Aame ímíñeúvú mécahcújtsó ámúhá watájcodú néene téénej tééveri ámúhake Naavéné mújtátsóiyóné ámuha metáhjaki. 17 Aane íñe tsúúca pajtyété mééma íjcyane tsáma méíhvéjtsodí éhne múúne tsodáhoke íwatájcoji píaabódú néene ímítyúnéhjitu meke téhmehíjcyáne. Áhdure Píivýéébé ihjyu méniitsúwádú néene Íapííchoj tééveri mééma íjcyane ímíñeúvú meújcu ámúhá pañevu. 18 Aane ámúhá pañe íjcyáne tééveri óóchevéletúmé dííbyema paíjyuvaré méihjyúvahíjcyá. Métáuméí dííbyeke píáábó ímí ámuha meíjcyaki. Áhdure métáuméí pahúllevaré dííbyeéjte íjcyámé hallúvú díbye díityéké ípíááboki. 19 Téhdure táhallúvú métáuméí díbye oke ityúkévétso muhdú mepájtyeténé úwáábojúvú pamévakeré o wáájácútsoki. 20 Muuráhjáa téené wákimyéivu oke Píivýéébe pícyoobe íñe téené déjúcotu ícyooca oo cúvéhóojari. Áronáa ihdyu táhallúvú métáuméí píáábó núhnévétuubéré o úwáábohíjcyá ímíñeúvú muhdú tene néhdújuco.

Páávoró pítyajcóne

21 Aane cáhawáa ihdyu óví ménahbe Tííkico téené wákimyéityu oke píáábohíjcyaaabe ímíñeúvú ámúhake táuubállé meenúhi. Díibye waajácú páneere muhdú o íjcyaaabe íñá o méénuhíjcyáne. 22 Áánéllí dííbyeke ámúha éllevu ó wallóo díbye ámúhake iúúballe muhdú muhcsi meícyahíjcyáne ámuha mewáájácúne metsájpínúki.

23 Ahdícyane óví Méécáani Píivýéébe Máavyéjuube Jetsocríjtoma ámúhake píaabó ímí ámuha dííbyeke mecáhcujtsómé mewáájycatsíñe íbúwají meíjcyá íínerí íjtsámeíjyúcootúme. 24 Áámeke ihdyu óví ámúhake píáábohíjcyaaabe múhdumé ímiááne ámuha Máavyéjuube Jetsocríjtoke mewáájyúmeke. Áyu tehjújuco.

PIRIPÉÉTSE **Pirípori íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi**

Duurúvaju

¹ Oo Páávoroo, Timotéoo, íjcyamútsí Jetsocríjtó ïcúve múnáajtétsí íhyaami ámuha éllevu muhtsi mécaatúnú elle Pirípori díbyé cahcújtso múnáa Píívyéébeéjté ámuha meíjcyáme éllevu, áhdure ámuhá uwáábojtémá túkevétsojté éllevu. ² Áámeke ihdyu óvíi ámuhakye píáábohíjcyamútsí íbúwajíi ámuha meíjcyaki.

Cahcújtso múnáá hallúvú Páávoró píáábó taúmeíñe

³⁻⁵ Muurá paíjyuvaré ámuhakye o ítsáávécococa ímíjyuuri Píívyéébeke téhdújtsoobéré ámuhá hallúvú ó táúmeíhijcyá píáábó ímiáájú mecáhcújtsóné wákimyéityu ícyoocápí oke ámuha mepíáábohíjcyánéllíhye. ⁶ Aane muurá ó waajácú Píívyéébe ámuhakye tsaímíyé píáábohíjcyáné ímí díbyeke ámuha meúráávye mújyú tsiíñe Máavyéjuube Jetsocríjtó tsááiñévújuco. ⁷ Ehdu íñe ámuhadítýú o néé oke ipíaabóduré Píívyéébe ámuhakye píáábohíjcyámeke o wájýúnema. Muuráhjáa íhde oke ipíáábohíjcyaduré íñe cúvéhóójari o íjcyaróobeke oke píáábohíjcyaaabe tsíjtyeke o úúbállehíjcyá díbyé ihjyu tóónútuubére. ⁸ Muurá Píívyéébe waajácú ímiááné ámuhakye o wájýune muhdú Jetsocríjtó meke wájýudu. ⁹⁻¹⁰ Aabe ámuhá hallúvú ó táúmeíhijcyá píáábó ámuha mewájýúcatsíñe mewáájácu muhdú díbyeke tsaímíyé meúráávyeíyóne. Ááme ímiáámeréjuco ámuha meíjcyame íñnerí menéétsámeítýu Jetsocríjtó tsiíñe tsáácoóca. ¹¹ Ehdu díbyere Jetsocríjtó píáábori tsaímíyé ámuha meíjcyame Píívyéébeke máávyéjútsohíjcyáahi.

Críjtokéré íñcúvéiyóné Páávoró íjtsaméi

¹² Ámuúha táñahbémuj, ó imíllé ámuha mewáájacúné íñe páneere múhdurá oke pátyehíjcyaronéhjí íllure oke píaabóné éhnííñevu ímiáájú pajtyéteju Críjtodítýú íjcyane o úwáábohíjcyaki. ¹³ Áabeke tsúúca oke pámeere páñétúejpi avyéjúúbé já tehméjté íjcyámema tsíjtyehjí íjcyame waajácújucoó Críjtoéjpi o íjcyáné hallútú cúvéhóójari o íjcyane. ¹⁴ Aabe teene cúvéhóójari o íjcyaróobe ímí o úwáábohíjcyáné tsaate ménahbémú iwáájacúne téhdure úwáábohíjcyá íñnerí núhnévetúme.

¹⁵ Áronáa íjcyámé tsaate tsíjtye ímí méénuhíjcyáneríyé íñómíutááváne íhnáho úwáábohíjcyáme. Áánetu ihdyu tsíjtye úwáábohíjcyá ímiááné téhdújuco. ¹⁶⁻¹⁷ Ímí úwáábohíjcyámé oke iwájýúne íñe téené déjúcotu cúvéhóójari o íjcyane iwáájacúnéllíhye. Áánetu tsíjtye úwáábohíjcyá íllure oke éhnííñevu ityútávajtso íñe cúvéhóójari o íjcyáábeke. Tsá ditye ímiá uwáábó méénuhíjcyatúne. ¹⁸ ¿Aanéhaca idyé muhdú o méénuíyónejíivari? Áronáa eene ímityúné íjtsámeíñe ímiáájú Críjtodítýú íjcyane ditye úwááboróné tsúúca míamúnaa lléébúacunúhíjcyánéllíi ó imíjyuhíjcyáhi. ¹⁹ Áhdure ó imíjyuhíjcyá íñe panévaré ímityunéhjí oke pátyehíjcyaroné tsaímíyé óóma níjkévaíñé o wáájacúnema. Ehdu óóma tene níjkévaíñé ó waajácú ámuha táhallúvú píáábó metáúmeíhíjcyánéllíi Jetsocríjtó oke píááboíñé Ípííchoj tééveri. ²⁰ Aabe ihdyu ó imíllehíjcyá tsáneetu o núcójpívétsámeítyuróné íñná táhallurí íjcyátuube panévaríyé Jetsocríjtoke o

bóhówátsohíjcyá díbye íhtsútuube íjcyane paíjyuva o bóhówátsohíjcyádu. Áábeke téené hallútú oke ditye dsíjívétsóhajchíí óvi ó dsíjívéhi. ²¹ Muurá íne o bóhíibe dííbyeke o úraavyéné o ímillédúré idyé ó imíllé o dsíjívéné tsaímíyējuco awáá dííbyema o íjcyaki. ²² Áronáa ihdyu ó imílléhíi o íjcyane éhnííñevu dííbyedítú íjcyané uwááboju tsíjtyeke o úwááboki. Ahdícyane tsá o wáájacutú muhdú o íjcyáiñe. ²³ Muurá íhtsútú óhdivu teene muhdú o íjcyáiýóne. Tsánejcútú ímí tehjújúcooro teene ílluréjuco o dsíjívéné tsaímíyējuco Críjtoma o íjcyaki. ²⁴ Áronáa idyé ímí óhdivu teene ói o íjcyane éhnííñevu ámúhakye o píááboki. ²⁵ Aane tsúúca ó waajácú ói o íjcyáiñe ámúhakye o píáábo ámuha ímíñeúvú Críjtoke mecáhcújtsóneri meímíjyuúki. ²⁶ Ehdú muurá ámúhakye éhnííñevu ó ímíjyúúvétsoó tsiíñe ámuha élleu o péijyu dííbyere Jetsocríjtó oke píáábóneri téené hallúvú ámuha maávyéjútso dííbyeke.

²⁷ Ahdícyane ihdyu ámúhakye o néé ámuha tsaímíyé meíjcyá muhdú dííbyé uwááboju meke úwáábohíjcyádu. Áánélli ó imíllé ámuha élleu o péétúroobe o wáájacúné tsaímíyé ámuha meíjcyané uubáalle. Áronáa idyé tsá ámúhama o íjcyanéllihyéré ímíáámé ámuha meíjcyáiýuróne. Ó imíllé ámuha tsaméhjí ímíñeúvú téené uwááboju mecáhcújtsóne ímí meíjcyane. ²⁸ Aame tsá múu íllityétú ámúhakye múnáátsohíjcyámedi. Muurá eene Críjtoéjté ámuha meíjcyámeke ehdu ditye dáríívehíjcyánetu méwaajácú ditye wágóóóveíñe. Áánetu tsúúca méwaajácú Píívyéébé píáábori ámuha mepájtyeténe. ²⁹ Aane tehjújúcooro ímí ámuha dííbyeke mecáhcújtsóne dííbyedívú mecátsípáávehíjcyáne. Áronáa íjcyané téhdure téené déjúcotu ámuha meícúbáhrámeíñe. ³⁰ Aane ihdyu óvíi ámuha máaabúcu híjcyá páneere ámúhakye pájtyenéhjí muhdúhjáa o áábúcu híjcyádu. Ááneríyéi muurá íne ícyoocápí o íjcyane ámuha méwaajácúhi.

2

Muhdú Ávyéjuube Jetsocríjto íjcyane

¹ Ahdícyane ímíááné oke ámuha méidaatsólléne mewájuúhajchíí óvíi oke ámuha éhnííñevu meímíjyúúvétso ímí tsajíjtóré ámuha meíjtsámeímyé mewájuújcatsíñe mepíáábócatsíhíjcyáneri. ² Óvíi Críjto ámúhakye wájuúneri ámuha meímíjyúúvéme pañe dííbyé Apííchó íjcyane ámúhakye tsápítsóhíjcyáhajchíí ámuha oke meímíjyúúvétso ímíááméré meíjcyáneri. ³ Aame ihdyu tsá múu tsaate tehdíivane méénúne ímíyíyé idyé méénutú íllure tééneri ímítyájkímyeíki. Tsáííbuwáre múu íjcyáne píáábójcatsí panéjcuávú íávyéjuúlléjcatsíñema. ⁴ Tsá múu iye tsaímíyé íjcyáiýóneri tsúúrámeítyúne. Téhdure múu tsúúrámeí muhdú tsíjtyeke ípíáábóýóneri.

⁵ Múu íjtsámeí muhdú Jetsocríjtó íjtsámeídyu. ⁶ Muuráhjáa Píívyéébere íjcyároobe tsá ávyeta tehdu íñeéíýóneri íjyacunútúne. ⁷ Muuráhjáa íhtsútuube íjcyároobe míamúnáajpídyú itsíímávámeíñe íhdícyaabéduréjuco íjcyane meke ípíááboki. ⁸ Aabée íhtsútuuháñe lííñetuube íná néétuubéré ídátsó íhvéjtsámeíbyeke nucójpítsó wátyetyehcúme páwachékevu éhne múu átéréepi ímítyúúbeke méénudu. ⁹⁻¹¹ Ehdúhjáa méénuube 'tsíjyu' néétuubéré muhdú Píívyéébe dííbyeke néhdújuco. Áánéllihyée dííbyeke Píívyéébe íávyéjuutétsóóbeke meménú páme éhnííñevúré díbye íjcyaki, dííbyé úmíwávú páhduube níjkyéjiri íjcyámema ííñújiri íjcyane naavémuháñemáyé ímíhmóúbáne íávyéjútsoóbeke

iwáájácu ímiááné avyējuube dibye íjcyane téneri Méécááni Píivyéébeke íavyéjútsoki.

Cahcújtso múnaa peetédu nééneé

¹² Ahdícyane, ámuúha táñahbému, éhnée ámuháma o íjcyabe ámuhákye o nééne ámuha melléébohíjcyádú idyé oke melléébó íñe tsíhyulle ámuhádítyú o íjcyároobe ámuhákye o néhíjcyáne. Ááne muhdú Píivyéébe ímillédú meíjcyá teenéjuco ámuha mepájtyetéíñe íjcyáneri. ¹³ Muurá ihdyu dííbyere ámuhákye ácu híjcyá ímiá íjtsaméivu muhdú dibye ímillédú ámuha meíjcyaki.

¹⁴ Aane ihdyu méméénuhíjcyá íjyevéllétúmé úhbájcatsítyúmére. ¹⁵ Áijyu ihdyu ámuha Píivyéébeéjté meíjcyame ímiá uwááboju úwáábomére mepéhíjcyámé mébóhówaúcúnuú ímítyúné míamúnááj pñnetú éhne múúne mícúru cúúvétsihdyu péétécunúdu. ¹⁶ Ehdu ámuha meméénúhajchíí mítyane ámuhádi ó ímíjyúúveé Críjto tsáácooca ópée dííbyema bañúháñé o wákímyeíhíjcyátúneri. ¹⁷ Aane mítyane téneri o ímíjyúúnéllii ámuhákye o néé téhdure ámuha meímíjyuúki. Áánéllii eene ámuha mecáhcújtsóné hallúvú ihdyu ó dsíjívéiyá éhnííñevu ímí ámuha mecáhcújtso dííbyeke. ¹⁸ Aane ihdyu metsu tsaméhjí meímíjyuúki.

Timotéoma Epaporodítomútsikye Páávoru úwáábovu wáalloóne

¹⁹ Aane óví Ávyējuube Jetsóo ímílléhajchíí Timotéoke ó wáalloo ámuhákye dibye iúújeté muhdú ícyooca ámuha meíjcyane oke dibye úúballéváneri éhnííñevu o ímíjyúúveki. ²⁰ Muurá apáábyéré dííbyé íjtsaméí táíjtsaméídyú nééneéllii íjyácunúúbé ámuhákye ípíáábóiyóneri. ²¹ Áánetu tsíjtyehjí íjyácunúhíjcyá iye ímí íjcyáíyóneri. Tsá dítye íjyácunútu Jetsocríjtó ímillédú íjcyáíyóneri. ²² Áánetu muurá ámuha méwaaJacú dííbye ávyetá mítyané oke píáábohíjcyáné ímiáájú Críjtodítyú íjcyáné wákímyeítyu éhne múu cááníkye íjcyadu. ²³ Aane óví íñe ícyooca o íjcyane muhdú óóma péé o wáallo dííbyeke ámuhákye dibye iúújetéki. ²⁴ Áronáa ó íjtsúcunú tsáijyu múúne Píivyéébe píáábori lléváhréjuco oore ámuhákye o úújeténe.

²⁵ Téhdure ó íjtsúcunú ménahbe Epaporodítoké ámuhá élleu o wáallooíñé téhdure mítyane panévaturé oke píáábohíjcyáábeke éhnée ámuha oke mepíáábónema taélleu mewáalloóbeke. ²⁶ Aabe téhdure mítyane ímíllé ámuhákye íajtyumíné díbyéé chéméné uubállé ámuha méwaaJacúné múhdurá dííbyeke íjtsámeíchónéllíhye. ²⁷ Ímiáánée muurá dsíjívéroóbe. Áronáacáa ihdyu Píivyéébe dííbyema múhtsidi ídáátsóvéne bóhiítsó dííbyeke íñe muhdú ícyooca kímóhcó o íjcyánáa dibye dsíjívéné oke éhnííñevu ávyénéjcyúyónéllíhye. ²⁸ Áábeke ámuhá élleu ó wáalloo ámuha meímíjyúúvéne tujkéveri o állíjchu eene dííbyedi ámuha mekímóóvehíjcyáné múhdurá oke íjyácunúhíjcyánetu. ²⁹ Áábeke ihdyu óví ámuha ímíjyuuri méwaaJsúcúpejtsó Ávyéjúúbeéjté meíjcyáméejpi ménahbe íjcyáábeke. Áhdure tsíjtye dííbyedu néméhjike idyé múu wajyúhi. ³⁰ Muuráhjáa ávyeta wájyúmeítyuubéré ámuháa oke mepíáábóiyóné Críjtó wákímyeí imyéénúneri íllúhwu dsíjíveráhi.

3

Muhdú Críjtoéjté téhméméiyóne

¹ Ámuúha tañahbé muj, tsáháturo muhdú tene óhdivu néétu tsiíñe b̄wáánéré ámuúhake o úwaabóné ámuúhake tene piáábóíñéllíh̄ye. Ahdíciane múu imíjyúú Ávyéjúúbeéjté ámuha meíjcyame. ² Aame ihdyu tsáma téībúwá meíjcyaco oohímýédú néeme ímityúmé íjcyame eene kíhdyahírótsámeítýúmé pájtyetéítýúné úwáábohíjcyámeke. ³ Áronáa tsá téénetu Píívyéébeéjté meíjcyatúne. Muurá ihdyu dííbyé Apííchó meke túkévéjtsóné piáábori dibye ímillédú dííbyeke maávyéjútsohíjcyámé ímiááné dííbyeéjté meíjcyá Jetsocríjtóo mééma méénunéjucó. Áánéllí dííbyeke ímíjyuuri méduurúvahíjcyáhi. Muurá tsá meere ñná meméénúneri mepájtyetétsámeítýuróne. ⁴ Muurá tehdu tene néeca oore ó pájtyetétsámeítýuróne. Aaca muurá tsá múha óhdivu úújetéítýuróne. ⁵ Muuráhjáa idyé oke waharó tsíimávátsihdyu íhoyjtsítú pápíhchúúj coojívatu óhdivu kíhdyahírotsómé íjraééj tsiiménémúhaabe heeberéómuube o íjcyaaabe páñétúeju múúhá íh̄yúrí o íh̄yúváábedívu. Diítýeéjtétsí líh̄íyomútsi. Aabe muurá oo Bejamíí dohjíba múnáajpi. Áhdure paritéómuube oo muuháa jodíómú taúhbaju o úráávyehíjcyaaabe. ⁶ Aabée ó íjyáacunúhijcyá Jetsóóéjtéhacáa íjcyámeke o ícúbáhráíyóneri. Áábekée muurá tsá múha oke ñná nééítýuró taúhbajúu néhdújucó o íjcyánéllíh̄ye. ⁷ Ehdúu o dáríívemeíh̄jcyanéh̄jí ó íjtsúcunúhijcyá íhtsutúné o méénuhíjcyáne. Árone ícyooca Críjtoéjpiyéjucó o íjcyánéllí óhdivu atéréenéréjucó ñnéúbatú meke piáábóítýúne. ⁸ Áhdurée panévare tsíñeh̄jí íjcyaroné dííbyé hallúhcuri ó íh̄vejtsó dibye páné eh̄níñevu íhtsútuube íjcyane o wáájácúnéllíh̄ye. Ehdúu muurá panévare o ímílléronéh̄jí ó íh̄vejtsó éhne múúne tsíeméné átéréene meíh̄vejtsódú Táavyéjuube Jetsocríjtokéréjucó o ícúveki. ⁹ Ehdúu ó meenu tsáimiyéjucó dííbyema o íjcyaki. Tsáháa muurá Píívyéébe oke ímiáábedi díllóítýuró taúhbaju néhdu o íjcyaróobeke. Muurá ihdyu apááñéré Críjtoke o cáhcújtsónej tééveríyé oke dílloobe ímiáábedi. Aabe apáámyéré dííbyeke cáhcújtsómeke pájtyetétsoóhi. ¹⁰ Áánéllí ó imíllé Críjtoke o wáájácúné tsúúcajáa dsíjívécúóóróobeke Píívyéébe bóhítsóné íhnáhó téhdure óoma íjcyaki. Muuráhjáa dibye ímillédújucó ícúbáhrámeíñe dibye dsíjívéne. Ahdu idyé ó imíllé o ícúbáhrámeíñe dibyee dsíjívédú íívane téhdure Píívyéébe ímillédú o íjcyane o ímíllénéllíh̄ye. ¹¹ Ááne éhne múu dsíjíveebe tsiíñe bóhíbe íjcyadu o néébe ímiááberéjucó o íjcyaki.

Tsaímíyé meíjcyáíyóneri metsúúrámeíñe

¹² Áronáa idyé tsá ámuúhake o néétu panévaturé tsaímíyéjucó ímiáábé o íjcyane. Muurá ihdyu eh̄níñevu ó tsúúrámeíh̄jcyá múhdutú ávyeta tsaímíyé Jetsocríjtó ímillédú o íjcyáíyóneri. Tehdúu dííbyema o íjcyaa oke újcuúbe. ¹³⁻¹⁴ Ámuúha tañahbé muj, tsáhái muurá ávyeta ímiáábé o íjcyatúne. Áánéllí íhdée múhdurá o ícyahíjcyané o íh̄véjtsóne ícyooca ó tsúúrámeíh̄jcyá muhdú dibye ímillédú o íjcyáíyóneri botsíi tééne áhdó o újcu íñe múhdumé ímí dííbyema ícyahíjcyámeke tééne áhdóllí níjkyejívú Píívyéébe piúvácooca. ¹⁵ Áánéllí íñe múhdumé tsúúca ímí Críjtoke ámuha mecáhcújtsómeke o néé ámuúhake ímí tene íbúúúve íñe ámuúhake o néhíjcyáne. Áánetu tsátsíi tsíh̄dyure ámuha meíjtsúcunúhajchíí óví Píívyéébe ámuúhake waajácútsó téénevu. ¹⁶ Áánéllí ámuúhake o néé ímíñeúvú ámuha meíjtsámeíñe meúráávyé muhdú tene íjcyane tsúúca ámuha mewáájacúdu.

¹⁷ Ahdíciane, ámuúha tañahbé muj, íñe muhdú o íjcyadu meíjcyaa. Áhdure tsíjtye óhdítýúu iwáájáne ímí úráávyehíjcyámé íjcyadu meíjcyaa. ¹⁸ Áánetu

ámúhake o néhijcyádú ijcyáméi muurá mítyame Críjtóo páwachékevu dsíjíveneri mepájtyeténé uwááboju íllure tsáríllehíjcyáme. Aane íñe ídátsó táábere tsiíñe ámúhake ó úúballéhi. ¹⁹ Aame muurá ímityúné ícyahíjcyámé tééné déjúcotu íllure wágóóóveéhi. Muurá Píívyéébeke ítsáávetúmé muhdú tsaímíyé ííñújiri ímillédú íjcyáíyóneriyé tsúúrameíhijcyáhi. Ááneri íllure mítyákímyeíhijcyámé múu núcópívehíjcyánááca. ²⁰ Áánetu ihdyu mee níjkyéjéjteréjuco meíjcyame íñe météhmeíhijcyá Mépájtyetétsoobe Jetsocríjtó meke újcúváiíbyeke. ²¹ Aabe muurá íñe idátsó meícyahíjcyáne j pi meke cápáyoácómé meíjcyaa dííbyeduréjuco dsíjívéítyúnéj piíhánema. Ehdu meke ímíbájchóíbye panévare ípíívyetédú íjcyáabe.

4

Múu imíjyúú pájyuvare

¹ Ámuúha, táñahbémú mítyane ámúhake o wájyúmeke o ájtyumíyóneri o ijyácunúhijcyámej, ámúhadi ihdyu mítyane ó ímíjyuhíjcyá táwákímyeí áhdódú nééne ímí ámuha táuwaábó mecáhcútsohíjcyánéllííhí. Áámeke ihdyu ámúhake o néé tsaímíyé ámuha meúráávye Máavyéjuube Jetsocríjtóke.

² Téhdure Ebóódíamúpíke Tsíítikyémá o néé dityépi ímiáámúpiréjuco íjcyá tsárílléjcatsíyumuipi. Tsá ehdu meíjcyáítyuró Jetsocríjtóéjté meíjcyame. ³ Aane íñe uke o néé táwákímyeítyu oke u náhbenuhíjcyaaabe díityépike u piááboki. Muurá mítyane oke téhdure piáábohíjcyamúpi ímiáájú Críjtó uwáábójutu. Téhdure Creméetema tsijtye oke tééné wákímyeítyu piáábohíjcyáhi. Ááme mémeháñé tsúúca ijcyá mújyú medsíjívéjúcóóítyúne bóhí újcúímye mémeháñé cáátúvane waajácúháámitu.

⁴ Áánéllíi ámúhake o néé ámuha pájyuvare meímíjyú tsúúca ávyéjúúbeéjte ámuha meíjcyame. Áánéllíi tsáma méimíjyuhíjcyá. ⁵ Muurá piíhíjucóóné tsiíñe Máavyéjuube tsááíñe. Áámeke ihdyu óvíi ámúhake pamévare waajácú ímiáámé ámuha meíjcyame pamévakéré mepiáábohíjcyámeke.

⁶ Aame ihdyu tsá múu ímityúné íjtsámeítyú tsíeméné ámúhake pájtyécoóca. Múu pájyuvare Píívyéébeke úúballéhíjcyá muhdú íjcyane. Áhdure múu dííbyeke téhdútsohíjcyá panévá hallúvúre. ⁷ Ehdu ihdyu ámuha meíjcyácooca dííbyere Píívyéébe ámúhake piááboó íñerí íjtsámeíjyúcootúmé tsaímíyé ámuha meíjcyá múhdumé Críjtodívú ámuha mecátsípáávehíjcyáme. Ehdu meke Píívyéébe piáábonévú méíjtsaméi tsá úújetéítyuróne.

Ímiááneriyé méíjtsámeíñe

⁸ Áhdícyane méíjtsaméi ímiááneriyé muhdú tsíjtyema ámuha maávyéjúúlléjcatsíñe tsaímíyé meíjcyáíyóneri ámuha téénetu mebóhówaúcunúmeke ímí Píívyéébe íjtsúcunúki, ámuúha táñahbémuj. Ehdu múu nénéhjíriyé íjtsámeíñe tsáhájucó átéréénéhjíri íjtsámeíjyúcootúne.

⁹ Áánéllíi ménútsóhíjcyá ímíñeúvú ámúhake o úwáábohíjcyáne tehdu ámuha meíjcyaki. Muuráhjáa tsúúca ámuha mélleebó muhdú ámúhake o néhíjcyánéhjí. Áhdurée tsúúca ámuha máájtyumí muhdú ténehjí o méénuhíjcyáne. Áhdu méméénucó Píívyéébe ámúhama íjcyame ímí ámuha meíjcyaki.

Pirípó cahcújtso múnaa Páávoróké piáabóne

¹⁰ Muurá ávyeta ó téhdújtso Píívyéébeke íñe ícyooca tsiíñe ámuha oke mepiáábóneri mítyane o ímíjyúúvénema. Aabe tsá o néétu íveekí ámuha oke

meítsáávehíjcyatúne. Muurá ímiááné oke ámuha mepíaabóné meimíllérónáa tsá ámuha mepíívyetéhíjcyatúne. ¹¹ Áronáa idyé tsá ámuha oke maájcúne tájpi o íjcyáiyóné o ímílléne ehdu ámúhake o néétune. Muurá óhdi íjcyane tsúúca téhdunéjuco. ¹² Aabe ó piivyété o íjcyane éhnévátúroobe. Áhdure idyé ó piivyétéiyá o íjcyane ehnéva múnáajpi. Téhdure ó piivyété íbúwajíí ìná májchótúroobe o íjcyane óóma tene íjcyácooca o ícyahíjcyádúre. ¹³ Aabe ó piivyété panévare o táhjane Jetsocríjtó oke píáábóne tsíjpari. ¹⁴ Áabeke ihdyu tehdújuco ámuha oke mepíaabóné íñe ídátso múhdurá o íjcyáábedi ámuha meídáátsóvéne.

¹⁵ Aame ímiááné apáámyéré ámuha Pirípori íjcyané cahcújtso múnaa tsúúcajátújuco meíjtsámeíñe muhdú oke ámuha mepíáábóíñeri. Muuráhjáa ehne tujkénuré Críjtodítúyú íjcyané uwááboju ámúhake o úwáábótsihdyu Matsedóóniá iíñújtu tsiéllévúréjuco o péébeke apáámyéré ámuha oke mepíaabó Píívyéébe ihjyúvú ámúhake o úwaabóné tsaímíyé ámúhake búúúvénéllíhye. ¹⁶ Téhdurée Tetsaróónicárí o íjcyácooca ámuha taéllu méwáallohíjcyá oke mepíaabóne. ¹⁷ Áronáa idyé tsá ámuha oke maájcúíyóneri o íjyácunúnéllíí ehdu ámuha meméénuhíjcyatúne. Muurá ihdyu ó imíllé ehdu ámuha meméénúneri éhnííñevu tsaímíyé Píívyéébema meíjcyane. ¹⁸ Muurá ámuha oke maácu híjcyanéhjí mítyanéjuco éhnée Epaporodítoma ámuha mewáallóónema. Aane ímí Píívyéébe íjtsúcunú ehne múúne ávyéta ímyé cúvááné pacúúcú meíjtsúcunúdu. ¹⁹ Áámeke ámúhake ájcúíbye ìná ámúhadítúyú píhtonévú íhtsutúné íavyéjú íjcyabe Jetsocríjtoéjté ámuha meíjcyanéllíhye. ²⁰ Aane ihdyu óvíí dííbyeke méduurúvahíjcyá pájyuvaré mújyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

Páávoró pítyajcóne

²¹ Áhdícyane Jetsocríjtó uráávyé múnaa elle íjcyámeke méuubállé mítyane díityéké muha ílle meíjcyame medúúruváne. ²² Áhdure ávyéjuube Tséétsá únú múnaa ámúhake duurúváhi.

²³ Aane óvíí Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhake píaabóhi. Áyu tehdújuco.

COROTSÉÉTSE **Coróótsari Íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi**

Duurúvaju

¹ Oo Páávoró Jetsocríjtodítúyú ímiáájú pajtyéteju Íjcyáné uwááboobe Píívyééberéé ihdyu oke ityújkevééllédú Íjcyaaabe tééné wákímyéivu pícyoóbe. ² Aabe íñe íhyaami o cáátúnuháámi muhtsi ménahbe Timotéoma méwallóó ámuha elle Coróótsari meÍjcyame Críjtoke meúraavyémé múúhá nahbému éllevu. Áameke óví Méécááni Píívyéébe ámúhakye píaabó íbúwajíí ámuha meÍjcyaki.

Cahcújtso múnáá hallúvú píáábó Páávoró táúmeíñe

³ Páíjyuvaré Píívyéébe Jetsocríjtó Caaníkyé muhtsi météhdútsohíjcyá ámúhá hallúvú dííbyema muhtsi meÍhíjyúvácoóca. ⁴ Muuráhjáa múhtsikye úúballémé ímí Jetsocríjtoke ámuha mecáhcujtsonéllíi tsaímíyé mewáájycatsíhíjcyáné pámeemáyé Píívyéébeéjté Íjcyámema. Áánéllíi muhtsi météhdútsohíjcyá dííbyeke. ⁵ Ehdúvá ímí ámuha meÍcyahíjcyá ííne ímíjyaú meÍjcyaiñe Píívyéébe méwáábyuta níjkyejívú méénune ámuha mewáájácúnema. Muurévahjáa Jetsocríjtodítúyú pajtyéteju Íjcyáné uwááboju ámuha melléébótsihdyújuco teene ámuha meÍtsohíjcyáne. ⁶ Ááné uwááboju muurá tsúuca tsújaavé pahúllevávú ííñújiri. Aane mítyame icyáhcujtso ímí úráavyehíjcyá éhnée ámuha tujkénú meÍjcyadu. Muuráhjáa Píívyéébe mítyane meke wájyune ámuha mewáájácúne ímí mecáhcujtsohi. ⁷ Téénevúu muurá Epáápara muhtsi wájyú menéébe ímichi ámúhakye úwaabóhi. Aabe ímí Críjtoke úráavyeebe múhtsikye píáábohíjcyá ámuha múhtsikye mepíáábóiyóne. ⁸ Aabée múúhakye úúballé ímí ámuha mewáájycatsíñe.

⁹ Áánée muha mewáájácútsihdyu páíjyuvaré ámúhá hallúvú píáábó Píívyéébeke métáúmeÍhíjcyá díbye ámúhakye ímíñeúvú iwáájácútsó íjtsaméivu. ¹⁰ Áhdurée idyé muha métáúmeÍhíjcyá ámúhakye díbye íájcu dííbyé icyánéjcu ámuha meÍjtsóíñe waajácuvu ímí dííbyeke ámuha mewáájácúne muhdú díbye ímillédú meÍjcyámedítúyú ímiááneréjuco íbóhówaúcunúki. ¹¹ Ehdu nééné píáábó muha métáúmeÍhíjcyá ámúhá hallúvú Píívyéébeke díbye íhnahoori ámúhakye tsípajtsómé panéva ímítyuháñe ámuha maáábúcuÍhíjcyaki. ¹² Aame díbye ámúhakye ímíbájchóné hallúvú ímíjyuri ámuha dííbyeke metéhdújtsoki. ¹³ Muuráhjáa dííbyere Píívyéébe meke íjchívyetsó Naavéné hójtsí pañétú éhne múu cúúvétsihyi Íjcyadu meÍcyahíjcyámeke. Áánemáa meke pícyoobe mítyane iwájyube Íllí avyéjvúréjuco. ¹⁴ Díbye muurá dsíjívénej tééveri mééma ímíbájchoobe méímítyuháñe méhdi ídáátsóvéne.

Jetsocríjtó dsíjívénej tééveri ímí Píívyéébema meÍjcyane

¹⁵ Muuráhjáa Píívyéébeke maájtyúmítuube Íllí Jetsocríjtoj tééveri méhdivu bóhówaavé pañe píívyééberéé Íjcyaaabe. ¹⁶ Dííbyehjáa muurá Jetsocríjtoj tééveri ípívyéjtsóobe páneere múhdúne tsíeméne ííñújiri Íjcyánéhjíma íévéhóowari Íjcyanéhjí maájtyumínee, maájtyúmítúnee, Íjcyane. Téhduréhjáa ípívyéjtsóobe níjkyéj múnáama naavémuke pámeere íavyéjútéma. Ehdúhjáa panévaré ípívyéjtsóobe Íllíj tééveri ténéhjíri díbye íavyéjútjsámeíki. ¹⁷ Aabéhjáa ihdyu Críjto icyahíjcyá tsúúcajátújuco íjcyadúré ííneubáreíkyé Íjcyátúné íhdéjuco.

Áabe tájpi muurá íne páneere múhdúné tsíeméné íjcyane íjcyáhi. ¹⁸ Aabe muurá díbyé cahcújtso múnaa meíjcyámé túkevítsoobe íne méhniwau meke túkévétsohíjcyádú néébeé. Muuráhjáa dsíjiveebe tsiiñe bohíi téhdure medsíjivémé mebóhíiñé tújkénuúbe. Áabekée Píivyéébe picyóó páné avyējuubéré dibye íjcyaki. ¹⁹ Ehdúu Píivyéébe imíllé ibóhówájtámeíñé Críjtoj tééveri. ²⁰ Muuráhjáa páwachékevu ítyujpácýó waagóoobe páneere íne múhdúné tsíeméné ííñújiri íjcyánema íévéhóowari íjcyanéhjí íímíbbáavyeki, téhdure tsaímíyé míamúnaa Píivyéébema íjcyaki. Aanée Píivyéébe ímí íjtsúcunúhi.

²¹ Muuráhjáa íhde ámuha Píivyéébeke mémúnáátsohíjcyá ímityúné ámuha meméenuhíjcyánéllíhíe. Árómeke tsúúca ámúhakye íímíbbájchómeke újcuube tsaímíyéjuco ámuha díbyema meíjcyá Críjtóo míamúnáájpidívú ípívyéévéne dsíjivénej tééveri. ²² Ehdúu méenuube ííne ímityú máhallúrí íjcyájúcootúmé tsaímíyéjuco menéemeke íjckuki. ²³ Áánéllíi ámúhakye o néé íínevú táhjátsámeítýúmé tsaímíyé ámuha meúraávye muhdú mepájtyetéíñé uwááboju tsúúca ámuha mewáájacúne. Áané uwááboju muurá íne uwááboobéré o péhíjcyané tsúúca ííñújiri pahúllevávú tsújaavéhi.

Cahcújtso múnáa píááboobe Páávoró

²⁴ Áánéllíi ó imíjyúú ámúhakye o píáábóné wákimyéí o méénúneri o ícúbáhrámeíyoóbe. Ehdúu muurá Críjto mewáajyuri ícúbáhrámeídyújuco o ícúbáhrámeíhíjcyáne. ²⁵ Muuráhjáa Píivyéébe oke níwaavénéjuco íne cahcújtso múnáake o píáábohíjcyáne. Aabe ámúhakye o uwáábohíjcyá tene íjcyadújuco. ²⁶ Muuráhjáa tsúúcajátújuco dibye pítyájcámeíñé tsá múha wáájácuhíjcyatúne. Méíhdé múnáaúvúhjáa íjcyarómé tsá wáájácútu teéne. Áánevu íne ícyooca tsúúca meke waajácútsóobe íhñéjté meíjcyámeke. ²⁷ Aane Críjto mééma íjcyáneri tsúúca méwaajácú tsaímíyé Píivyéébé avyėjuri meíjcyáiñe. Eene muurá wáájácúratúné íjcyanévu imíllebe téhdure ámúhakye iwáájácútsóné jodíómú ámuha meíjcyátúróméke.

²⁸ Aane íne muha méúwáábohíjcyá pámeekéré panévaturé túkévéjtsóméré dítye Críjtoj tééveri éhniíñevu iwáájácúne ímíááméré Píivyéébema íjcyaki. ²⁹ Áánéllíi muurá íne ávyetá íhnáhó ó uwáábohíjcyá ícúbáhrámeíbyéré Críjto oke píáábóneri.

2

¹ Aane ó imíllé ámuha Raoditséa cóomi múnaa tsíjtye oke wáájácúttúrómema mewáájacúné ávyetá íhnáhó ámúhá hallúvú píáábó o táumeíhíjcyané Píivyéébeke ímíñeúvú ámuha Críjtoke meúraávyeke. ² Aabe ó imíllé ámuha tsaímíyé mewáajyújcatsíñe ímíñeúvú mewáájacúné muhdúhjáa Píivyéébe mééma Críjtoj tééveri wáájácúratúné méenuhíjcyáne. ³ Díbyedi íhdyu páneere ímíá tújkéveju íjcyáhi. ⁴ Ehdú íne ámúhakye ó téíbúwátsohíjcyá tsaate ámúhakye íállíñeri ímújtátsótuki. ⁵ Muurá tsá ámúhama elle o íjcyáturóne. Áronáa ámúhama ó íjcyá táíjtsaméiyi. Áánéllíi ó imíjyúú ímí ámuha Críjtoke mecáhcujtsómé tsaímíyé meíjcyáneri.

⁶ Aame muhdúhjáa ámuha tújkénú díbyeke mecáhcújtsóijyu meíjcyadu tsaíhduré ímíñeúvú meíjcyá díbyema. ⁷ Ahdícyane ímíñeúvú mecáhcújtsóóbedívú meíhvéjtsámeíñe páijyuvaré Píivyéébeke météhdútsóhíjcyá muhdúhjáa ámúhakye o úwaabódu.

Críjtoke cáhcujtsómé tsíhdyuréjuco íjcyane

⁸ Té#búwá tsáma méjicyaco tsaate íjtsaméityúré iújcúné uwáábori ámu#hakeye imújtsátótuki. Muurá míamúnáá íjtsaméityúré tsááne méénuhíjcyáme. Tsá Críjtodítýú tsááne íjtsaméiyi ditye úwáábohíjcyatúne.

⁹ Muurá muhdú Píívyéébe íjcyane méwaajácú Críjto míamúnáájpídívúu ípívyéévéébej tééveri. ¹⁰ Aabe muurá pámeere níjkyéji múnaa naavémuu, íjcyámé éhniíñevu íhtsútuúbe. Áánéllii dííbyema méjicyámema téhdure íjcyaaabe Píívyéébeé. ¹¹ Aabe tsúúca ámu#hakeye íjchívyetsó ímityúnetu Críjto ámu#hama íjcyánéllíihye. Tsá idyé mekihdyahírótsámeíñeri meímí#báávyetúne. Muurá ihdyu Críjtoj tééveriyé meke ímí#bájchoóbe. ¹² Muuráhjáa metsójtsótsámeíñeri ménaavénú dsíjívéé#bekée ditye cúúune. Áánerí méúújetsó íhdée múhdurá meícyahíjcyáné tsúúca meíhvejtsóne. Aame ícyooca tsíhdyuréjuco mee Píívyéé#bée íh#náhoori bóhí#tsóóbeke mecáhcújtsónema. ¹³ Muuráhjáa éíjyu ámuha éhne múu dsíjívemédú meícyahíjcyá ámuha ímityúné meícyahíjcyáné meíh#véjtsótúnéllíihye. Árónáa ícyooca tsúúca Píívyéébe ámu#hakeye ímíjpyetétsó téénetu Críjtoj tééveri ámu#hadi ídáátsó#vé#nema. ¹⁴ Muuráhjáa dííbyé taúhbaju néhdu méjcyátúné déjúcotu méhdi ícú#bá#hrá#yoóbe. Áronáacáa mééma ímí#bájchoobe Ílli Críjtoke ditye páwaché#kevu wátyétyéhcuube dsíjívé#nej tééveri. Ehdúu mééma ímí#bájchoobe mewá#gó#ó#ó#vé#í#yó#netu meke ipájtyetétsoki. ¹⁵ Muuráhjáa páwaché#kevu ditye wátyétyéhcuube Críjto ídsíjívé#neri tsúúca tahjá Naavé#neke íhyá#kímumáj#juco. Áánetu méwaajácú tsúúca ditye táh#játsámeí#ñe.

Níjkyé#jé#neri metsúú#rá#meí#ñe

¹⁶ Ahdícyane méí#cú#vedí tsaate ámuha memá#chó#hí#jcyáné#h#jitu íh#jyú#vá#neri. Áhdure méí#cú#vedí eene béébe nuhba íjchívyé#cooca ditye wá#ñeh#jív#atéh#jcyá#neri ámuha meí#cú#vétú#neri ditye ámu#hadi íh#jyú#vá#hí#jcyá#neri. Áhdure méí#cú#vedí kéj#coojí Píívyéé#beke idyúú#rú#vá#hí#jcyá#neri ditye íh#jyú#vá#hí#jcyá#neri. ¹⁷ Éhduh#jí#kyée muurá meméé#nú#neri Píívyéé#beke méú#rá#á#vyeh#jcyá#hi. Ááneríh#jyáa ménaavé#nuhí#jcyá Críjtoke dí#bye méh#divu bóhó#wá#á#vétú#né haj#chóta. Árónáa ícyooca tsá#há#juco tehdu meméé#nú#jú#cootú tsúúca dí#bye mééma íjcyánéllíihye. ¹⁸ Ahdícyane tsáma má#á#llí#tsá#meí#dí eene níjkyé#ji mú#ná#aké#vá ámuha medúú#rú#vátú#haj#chíí ámuha mewá#gó#ó#ó#vé#í#ñe tsaate í#mí#á#né#ú#vú#dú úwáábohíjcyá#medívu. Muurá iwá#á#jácú#tún#éré ba#ñú#há#ñe méénuhíjcyámé naavé#váa dí#tyé#dí#vú bóhó#wá#á#vé#né pa#ñe íá#jtyum#í#ne. Ehdú imyéé#nú#ne pá#neh#jídú ícyahíjcyámé ídá#á#tsó#mé#h#jív#u. Árónáa mí#tyá#kí#mye#í#hí#jcyámé í#ye íjtsámeí#ñe imyéé#nú#neri. ¹⁹ Ááne dí#byé#juco Críjto í#tyú#ke#vé#jtsó#be íjcyá#í#yó#ó#bedi tsá ditye í#cú#vé#hí#jcyatú#ne. Muurá dí#bye tá#j#pí#yé mé#jcyá dí#bye#é#jté meí#cyame. Aame méú#rá#á#vyeh#jcyá Píívyéé#beke muhdú dí#bye í#mí#lé#dú dí#byé pí#á#á#borí#ye.

²⁰ Muuráhjáa mewá#jyuri dí#bye dsíjív#éné ámuha mecáhcújtsó#neri tsúúca mé#tá#há míamúnáá íjtsaméí á#llí#uré íjcyane. Aame ámuha té#nej#cu mewá#á#jácú#jú#coótú#né#llíi mé#jcyá té#nej#cutú éhne múu dsíjívemédú. Árónáa ¿í#veekí Píívyéé#beke wá#á#jácú#tú#mé íjcyadu ámuha í#j#j#en#évú mé#tá#h#já#tsá#meí#hí#jcyá#hi? ²¹ ¿í#veekí maj#chó#há#ñetu ámuha mé#bó#í#cyú#catsí#hí#jcyá#hi? Ó#ví#y#acó#óné ehdu ámuha meí#llí#vyé#é#bó#catsí#hí#jcyá#ne. ²² Muurá té#né#h#jitu ámuha me#bó#í#cyú#catsí#hí#jcyaró#né íjcyá memá#j#choki. Muurá míamúnáá íjtsaméityúré tsááne ámu#hakeye úwáábohíjcyáme. ²³ Aane pá#neh#jídú meke bá#ñú#hí#jcyá í#mí#á#áné í#mí Píívyéé#beke ditye ú#rá#á#vyé#ú#vú#du. Muurá í#tsú#cunú#hí#jcyámé í#cú#bá#hrá#meí#ñe

idaátsóméhjiúvú ijcyáneri tehdújuco Píivyéébeke íavyéjútsohíjcyáne. Áronáa tsá diityéké tene píáábotú ditye ímíbbáavyeki.

3

¹ Ahdícyane Críjtóo dsíjíveebe tsiíne bóhíínej téeveri ímityúmé ámuha meícyahíjcyánetu tsúúca meíjchivyémé métsúúraméi níjkyéjéne íjcyáneri dííbyeke ámuha meíccuvémé dííbyema Cáání úniúvú maávyéjuutéki. ² Áánéllii téeneríyé métsúúraméi. Óvíjyacóóné ííñújíene. ³ Tsúúca muurá ámuha Críjtoke mecáhcujsómé Píivyéébejtéréjuco meíjcyame ténejcúrí meíccuvéjúcóótúnéllii ámuha ténejcútú méijcyá dsíjívemédu. ⁴ Aabe muurá tsiíne tsáácooca dííbyema tsáimíyé méijcyáá íavyéjuri.

Tsihdyuréjuco meíjcyane

⁵ Ahdícyane ílluréjuco méihvéjtsó páneere ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne. Óvíjyacóóné ihdícyáméhjima ámuha medómácócatsíhijcyáne. Áhdure tsíñehji ámuhákye tútávájtsóiyóneri ámuha meúmúúpívyehíjcyanéjji ílluréjuco méihvéjtsó. Áhdure mítyane ámuha meéhnéváyóneri meítsámeihijcyáne méihvéjtsó. Muurá níjcyotájteke medúúruváné ímityúné íjcyáne tujkévéeneré teéne. ⁶ Ehdu nénehji lléébotúmé méénuhíjcyámedi ihnáhooííne Píivyéébe ícúbahráne. ⁷ Tehdúu muurá nénehji téhdure ámuha méméénuhíjcyáhi. ⁸ Árone ílluréjuco méihvéjtsó ámuha mecááyóbahíjcyáne, ímityúné ámuha medárhívécatsíhijcyáne, néhni ámuha menéáyócatsíhijcyáne, núcópítsó nénehji ámuha meihjyúvahíjcyáne. Énehji panévare ílluréjuco méihvéjtsó. ⁹ Ténéhjitu tsúúca ámuha tsíñejcúriyéjuco meíjcyame tsáhájucó múu álliúúnújcatsítyúne. ¹⁰ Métsúúraméi éhniíñevu ámuha meímíjpyetéiyóneri ímííneúvú ámuha Píivyéébeke mewáájácu dííbyedu ímiáámeréjuco ámuha meíjcyaki. Muurá ímiááné tsúúca ámuha tsíhdyuréjuco. ¹¹ Tsá dííbyeéjté meíjcyatú jodíómú meíjcyánélliihye. Muurá ihdyu pamévare dííbyeéjté ijcyá jodíómú íjcyáturómé kíhdyahírótsámeityuróme, tsííne íñújííne múnaa íjcyaróme, íñéubará wáájácúturóme, tsaaté úniú múnaa íjcyaróme, tsaatéúbámáyé wákímyeityuróme. Muurá pámeere Críjtoke mecáhcujsómé tsaahdúré dííbyeéjté méijcyáhi.

¹² Muuráhjáa Píivyéébere ámuhákye ujcú mítyane ámuhákye iwájyúnéllii dííbyeéjté ámuha meíjcyaki. Aame múu ímiánejcúvú íjtsaméi icyápáyóóvéne wajyújcatsíhi, píáábójcatsíhi, idaátsóméhjiúvú ijcyáhi, ímiááméré pamévamáyé ijcyáhi, ámuha meícúbáhrámeíyonéhji aabúcúhi. ¹³ Ááne múu tsáijyu múhdurá ámuháma pájtyéronéhji ímíbbáchójcatsí ídaatsólléjcatsííne Críjtóo méhdi ídaátsóvéne meke ímíbbajhódu. ¹⁴ Áhdure múu éhniíñevu wajyújcatsí tsáimíyé ámuha meíjcyá íínevú táhjátsámeityúme. ¹⁵ Áámeke ihdyu óví ámuhákye Píivyééberéjuco túkévejsóne. Muurá ímíllebe Críjtoj téeveri ámuhákye ípíaabóné ímí tsame meíjcyaki.

¹⁶ Ááne hallúvú múu dííbyeke ityéhdújtsóne ímíjyuuri duurúvahíjcyá ámuhá íbuúúnetu íjchívyéne májtsiyi. Aame ihdyu wájácúnejcútsi meíjcyáne meúwáábohíjcyá Críjtó uwááboju ámuhá paíne íjcyane tsápítsójcatsímyé. ¹⁷ Panévare múu íná imyéénunee, íhhyuváne, íjcyane méénuhíjcyá muhdú ímiááné Ávyéjuube Jetsóóéjté meíjcyame meméénúiyódú téené hallúvú Méécááni Píivyéébeke dííbyej téeveri téhdújtsomé.

Muhdú cahcújtso múnaa íjcyane

18 Ámuúha walléemuj, tsúúca Ávyéjuube Críjtó uráávye múnaa ámuha meíjcyame múu avyéjuullé ámúhá tajímuke. 19 Áhdure idyé ámuha wajpíímú múu wajyú ámúhá taabámuke. Tsá múu ímityúné dárííwéjcatsítýúne.

20 Áhdure tsiime mécahcújtsó ámúháj caanímuke. Ehdu muurá ámuha meíjcyane Píívyéébe imílléhi. 21 Áhdure ámuha cáánimu tsá múu ámúháj tsíimeke úmécójtótú dítye ityútáváávétuki.

22 Téhdure idyé tsané avyéjútémá wákímyeímyé múu cáhcujtsó díityéke. Tsá múu dítye íitérokíyé tsaímíyé wákímyeítýúne. Múu Píívyéébeke iávyejúúlléne tsaímíyé wákímyeíhi. 23 Áhdure panévare íiná ámúhá wákímyeí íjcyane múu meenú ímíñeúvú óvéheetúmé dííbyeke ámuha meíícuvénéjuco. 24 Muurá tsúúca ámuha méwaajácú Máavyéjuube Jetsocríjtóke meíícúvéne áhdó díbye meke újcuíñe íavyéjuvu tsaímíyéjuco dííbyema meíjcyaki. 25 Áánetu ímityúné íjcyámeke téhdure ájcuíbye tééne áhdovu. Muurá Píívyéébe meke pámeekéré tsahtúre wájyúroobe áhdoó muhdú meícyahíjcyádújuco.

4

1 Aabe níjkyéjiri íjcyabe Máavyéjuube meke íítehíjcyá muhdú meíjcyane. Áánéllii múu ávyéjujte íjcyame ímíñeúvú íwákímyeí múnáake picyóó ícúbáhratúme.

2 Áhdícyane múu téííbúwá íjcyáne paíjyuvaré Píívyéébeke piáábó táúmeíhíjcyá óóchévetúmé panévá hallúvú téhdújtsomé. 3 Téhdure múúhá hallúvú métáuméí díbye múúhakye piáábónej péévé múúhakye múha íiná néétume éhniíñevu míamúnáake muha meúwáábo Críjtóo mééma pajtyéteju méénune. Teene o úwáábohíjcyané hallútú muurá íñe ícyooca oo cúvéhóójari. 4 Áánéllii ámúhakye o néé táhallúvú piáábó ámuha Píívyéébeke metáúmeí díbye oke ípiáábo míamúnáake téénevu o wáájácútsoki.

5 Téhdure ámúhakye o néé panévaturé ímiááméré ámuha meíjcyáne cahcújtsó múnaa íjcyátúmeke tééjuvu mewáájácútsoki. 6 Aame ihdyu múu ímíñeúvú ihjyúvahíjcyá tsaate ámúhakye díllócooca tsaímíyé díityéké ámuha meúúbálleki.

Páávoró pítyajcóne

7 Áhdícyane óvíi ménahbe Tííkico ámúhakye táuubállé meenú dííbyema muhtsi Ávyéjuube Jetsocríjtó wákímyeí meméénuhíjcyáabe. Dííbye muurá oke tsaímíyé tééne wákímyeítýu piáábohíjcyáhi. 8 Áábeke ámuha éllevu ó wallóó ámúhakye tsápíjtsoobéré iúúbálle muhdú ílle muha meíjcyane. 9 Áábema téhdure tsaapi ménahbe ímiáábé íjcyabe Onéétsimo péé ámúhadítýú tsáábeé. Aamútsí óvíi ámúhakye úúballé páneere muhdú ílle íjcyane.

10 Áánetu íñe dííbyema muhtsi cúvéhóójari meíjcyabe Arijtáácó ámúhakye dúúruváné ámúhakye ó úúballéhi. Áhdure Benabéé nahbe Máácó uubállé ámuha wájácú menéébe ámúhakye duurúváhi. Aabe ámúhakye ááhívetéhajchíí ímíñeúvú méwaatsúcuco. 11 Téhdure idyé Jetsóó dííbyere 'Jótoó' némeííbyé ámúhakye duurúváhi. Éhdume tamúnaa jodíómudítýú cahcújtso múnaa íjcyame oke piáábohíjcyá Píívyéébe avyéjú wákímyeí o méénúnetu. Aame oke mítyane tsápítsohíjcyáhi. 12 Téhdure ámúhadítýú tsáábe Epáápara Críjtó wákímyeí méénuhíjcyabe ámúhakye duurúváhi. Téhdure ámúhá hallúvú mítyane piáábó Píívyéébeke táúmeíhíjcyabe ámuha tsaímíyé dííbyeke meúraávye muhdú díbye ímíllédu. 13 Aane ímiááné ó waajácú ámúhá hallúvú mítyane piáábó díbye táúmeíhíjcyáne. Téhdure Raoditséá cóomiyi íjcyámema Hierááporiyí íjcyámé

hallúvú táúmeíhíjcyáábe. ¹⁴ Téhdure wájyú menéébe taabóóbé Róócáma Déémámutsi ámuhákye duurúváhi.

¹⁵ Áhdure táicyánéjcutu Raoditséari íjcyame ménahbémuke o dúúruváné méuubáalle. Áhdure Níhpáke pámeere dííbye jávú dóbéévehíjcyané cahcújtso múnáama o dúúruváné méuubáalle. ¹⁶ Aane íhyaami ámuhá éllewu o wálloháámí ámuha meéévééné boone méwáallooco diitye Raoditséari íjcyané cahcújtso múnáa éllewu téhdure ditye iééveki. Áhdure téhullétú ámuhá éllewu ditye wálloháámi ímíñeúvú méééveco. ¹⁷ Áánetu Akíípoke mene díbye ímíñeúvú iníjkéva Píívyéébé dííbyeke pícyóóné wákimyéi.

¹⁸ Ehdu íñe ámuhákye pámeekéré o dúúruváné ó caatúnú páñetu oóre. Áábeke ihdyu oke máábájíívedí íñe cúvéhóójari o íjcyáábeke. Ahdícyane óvíi Píívyéébe ámuhákye píaabóhi. Áyu tehdújuco.

1 TETSARONITSÉÉTSE

Tujkénú Tetsaróónicáí Íjcyáme éllevu Páávoroo cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Ámuúha Tetsaróónicá múnaa múúhá nahbémut, íhyaami íñe muha mécaatúnú ámuúha éllevu oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, Íjcyame elle ámuha meíjcyame tsaímíyé Máavyéjuube Jetsocríjtomútsikye Méécááni Píívyéébema meúráávyehíjcyáme éllevu. Aamútsí ihdyu óvíi ámúhake píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Tetsaróónicá múnaa cáhcujtsóne

² Ímí ámuha Píívyéébeke meúráávyehíjcyánéllii pájyuvaré muha dííbyeke métehdútsohíjcyáhi. ³ Áhdure muha méitsáávehíjcyá Jetsóoke ámuha mewájuúne mecáhcujtsómé tsaímíyé dííbye wákimyéí ámuha meméénume méitsohíjcyáné tsiíñe díbye tsááiñe. Áané hallúvú muha téhdure Píívyéébeke métehdútsohíjcyáhi. ⁴ Muurá muha méwaajácú ámúhake táñahbémut iwájyúnéllii díbye újcune. ⁵ Muuráhjáa ámúhake muha pajtyeté tsúuca méema íjcyané uwááboju meúwáábócooca tsá pevénéré meúwáábohíjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe Apííchó múúhake píáábóneri panévaré méénúráítýronéhjí muha méméénuhíjcyá ímiáánéjuco íjcyane muha meúwáábohíjcyánéllíihye. Aane muurá ámuha méwaajácú muhdúhjáa ámúhama muha meíjcyame ámúhake mepíáábohíjcyáne.

⁶ Muuráhjáa Píívyéébe Apííchóré ámúhake ímíjyuuvu ájcume tsaímíyé ámuha mecáhcujtsó dííbye uwááboju ámúhake muha meúwaabóne. Aame muurá eene muhdú muha dííbyeke meúráávyehíjcyádújuco ámuha meúráávyehíjcyáné ámuha meícúbáhrámeíyóné pañe. ⁷ Ehdu néeróné pañe ámuha dííbyeke tsaímíyé meúráávyehíjcyámedítý muurá Matsedóóniámá Acááyá íñújícú cahcújtso múnaa ámúhadítýú ííiváne tehdu úráávyehíjcyáhi. ⁸ Áané uwáábojúu muurá ámúhadítýú tsújaavéné tsá apáámyéré téené íñújícú múnaa wáájácúte. Muuráhjáa tsúuca pahúllevá múnaaré waajácúhi. Téhdurée waajácúme ámuha ímí Píívyéébeke mecáhcujtsóne. Áanéllii tsáhájucó muha muucá teene meúúballéítýuróne. ⁹⁻¹⁰ Muurá téhdure múúhake úúbállehíjcyámé éhnée ámúhake muha maááhívéjémeke tsaímíyé ámuha mewáátsúcúpejtsóne. Áhdure múúhake úúbállehíjcyámé níjcyotájtekérée ámuha mecáánívahíjcyámé ícyooca botsíi ímiáábé Píívyéébeke kérejuco ámuha mecááníváábeke meícuvémé metéhmehíjcyáné múijyú tsiíñe Ílli tsááiñe éhnée dsíjívéébeke díbye bóhítsoóbe. Díbyée muurá tsúuca meke pájtyetéstó méimítýú hallútú meícúbáhrámeíyónetu.

2

Tetsaróónicáí Páávoroo úwaabóne

¹ Aane muurá ámuha táñahbémut méwaajácú bañúháñée ámúhake muha maááhívéjetúne. ² Muuráhjáa Pírípovu múúhake dítye ícúbáhraróné pañe íínerí íllítýétúme ámúhake muha meúwááboté Píívyéébedívú muha mecátsípáávénema. Áamedíi múúhadi tsaate úúhívatéróné pañe ámúhake

muha meúwaabóné muurá ámuha mecáhcujsóhi. ³ Tsáháa ímityúné ámuhadítyú muha meíjtsámeíñe íllure ámuhakye muha maállityúne. ⁴ Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe pámé íjtsaméiyé wájácú néébe múúhakye ityújkevééllémekéjuco níwáávéne uwááboju íñe muha meúwáábohíjcyá ámuhakye dibye ímillédújuco. Tsá muha meúwáábohíjcyatú míamúnaa múúhakye ímí íjtsúcunúki. ⁵ Aane wájácú ámuha menééne tsáháa múúhakye ámuha maáhdórokíyé tsaímíyé ámuhakye muha meúwáábohíjcyatúne. Aane Píívyéébe waajácúhi. ⁶ Áhdurée tsá muha meíjyácunútú míamúnaa múúhakye mítyájtsóiyóneri. Muuráhjáa ihdyu ímiáané múúhakye ámuha mémítyájtsóiyá Críjtorée múúhakye uwáábojtédívú pícyóómeke. Áronáacáa tsá muha meíjyácunútú téeneri. ⁷⁻⁸ Muuráhjáa ihdyu ámuhakyeré muha tsaímíyé mépiáábohíjcyá éhne múúne tsíméké tsiiju téhmedu ámuhakye muha mewájyúnema. Aamée ámuhakye muha meúwáábohíjcyá ímiáájú ápíchó nénehji múúhakye pátyehíjcyaróné pañe. ⁹ Aane cáhawáá méitsáávé muhdúhjáa ámuhakye muha meúwáábo ámuháj pñe muha meíjcyame mewákímyeíhijcyané pécohajchótá cójñhajchótá téene tájpi muha meíjcyaki. Tsáháa íñeri ámuhakye muha meíjyévétsohíjcyatúne.

¹⁰ Áhdure muurá ámuha méwaajácú tsaímíyée ámuháma muha meícyahíjcyanéllii íñetú muha menéétsámeítyúne. Aane téhdure Píívyéébe waajácúhi. ¹¹ Áhdure ámuha méwaajácú ámuhakyeé muha meúwaabómé mecánáájánuhíjcyané éhne múúne tsíméké cááni méénudu. ¹² Muuráhjáa ámuhakye muha ménehíjcyá Píívyéébema ímiñeúvú ámuha meíjcyá muhdú dííbyeéjté íjcyáiyódú íavyéjúejtée ámuha meíjcyáíñevú ámuhakye dibye méménúmeke.

¹³ Áané hallúvú muha paíjyuvaré météhdútsohíjcyá dííbyeke. Muuráhjáa dííbyé uwááboju míamúnáa íjtsaméi íjcyatúné muha ámuhakye meúwáábónéllii ámuha ímí mecáhcujsómé tsúúca méimíjpyetéhi. ¹⁴ Áhdícyane ámuhá múúhá nahbému, muurá Críjtoke ámuha mecáhcujsóné hallútú ámuhá múnaaré ámuhádi ícúbáhrahíjcyádúu idyé múúhádi Jodéari muha meícyané cahcújtso múnáadi múúhá múnaaré jodíómú ícúbáhrahíjcyáhi. ¹⁵ Diityéree muurá dsíjívetsó Ávyéjuube Jetsóoke íhdée múúhá múnaaré idyé íjcyámeke Píívyéébe ihjyú uubáalle múnáake ídsíjívetsódu. Aame tsá Píívyéébe ímillédú íjcyáítyuróne. Áanéllii pamévakéré tsarílléme. ¹⁶ Aame muurá tsá ímíllehíjcyatú jodíómú íjcyátúmeke muha meúwaabóne. Áaneri íhyallúvúré éhniíñevu ímityúné méénuhíjcyáme. Árómeke téené hallútú Píívyéébe ícúbáhraáhi.

Páávoró imíllé Tetsaróonicáí íjcyané cahcújtso múnáake íááhíveténe

¹⁷ Ámuhá múúhá nahbému, éhnée ámuhadítyú muha metsátsihdyu muurá tsúcájáhréjuco meé. Aame íñe ámuhadítyú tsíhyulle muha meíjcyarómé ámuhakye méitsáávehíjcyáhi. Áanéllii muha méimíllerá ámuhakye maááhíveténe tsiíñe maátyúmíjcatsíki. ¹⁸ Éíjyújucooróo o ítsámehíjcyaróné oore ámuhakye o ááhívetéiyóneri. Áronáacáa Naavéne táíjtsaméi tútávajtsóhi. ¹⁹⁻²⁰ ¿Aane íñe íñevú muha mecátóroóvéne méimíjyúúveé Máavyéjuube Jetsocríjtó tsiíñe tsáácoóca? Muurá ihdyu diityéjuco ámuhá ámuhádi téijyu muha méimíjyúúveíme.

3

1 Áámekée ámuhákye muha maájtyúmiíyóneri meíjyáacunúhíjcyánéllii ámuhá éllevu tsúuca muha mepéjúcooráhi. Áronáacáa muhtsi mécoéwá Atéénavúre. 2-3 Átsihdyúu ménahbe Timotéó téhdure Píívyéébé ícúve múnáajpi íjcyáábekéréjuco muhtsi mewáalloone ámuhákye díbye Críjtodítýú íjcyáné uwááboju iúwáábóneri itsápíjtsoté éhniíñevu ímí ámuha dííbyeke mecáhcuíjtsotse tsaate ámuha múhdurá meíjtsámeítyu íñe ícyooca meícúbáhrámeíhíjcyánéhíjtu. Muurá tsúuca ámuha méwaajácú Píívyéébeéjté meíjcyame ehdu nénéhjiri meícúbáhrámeíñe. 4 Muuráhjáa ámuháma muha meíjcyácooca ménehíjcyá meícúbáhrámeíñe. Ahdújuco muurá meícúbáhrámeíhíjcyáne. 5 Ááneríi mítyane ámuhádi o íjyáacunúnéllii Timotéoke ó wallóo díbye ámuhákye iúújeté muhdújucó ámuha Críjtoke mecáhcuíjtsóné o wáajácuki. Ópée mítyane ó íllityé bañúháñe ámuhákye muha meúwáábohíjcyámeke Naavéné íjcyánejcúvú llíucúíyóneri.

6 Áronáa Timotéó ámuhádi Tetsaróonicarí úlléjeebe múhtsikye úúballévá ímíhyeva ámuha Píívyéébeke mecáhcuíjtsóne pamévamáyé mewájyúcatsíhíjcyáne. Téhdure múhtsikye úúbáleebe ámuhádi muha meíjyáacunúhíjcyádúreva idyé múúhake ámuha maájtyúmiíyóneri meíjyáacunúhíjcyáne. 7-8 Ááneri mítyane muha méimíjyuuvé panévaríyé muha meícúbáhrámeíyómé ímí tehdújuco ámuha Ávyéjuube Jetsocríjtoke meúráávyéneri. 9 Ááné hallúvú mítyane muha Píívyéébeke météhdútsohíjcyáhi. 10 Muurá paíjyuvaré muha dííbyeke píáábó métáúmeíhíjcyá tsiíñe ámuhákye muha maááhívetémé éhniíñevu ámuhákye meúwáábo dííbyeke mecáhcuíjtsónéjcutu tsátsii ímíñeúvú ámuha mewáajácútu.

11 Aane ihdyu óví Máavyéjuube Jetsocríjtoma múúhake píáábomútsí ámuhákye muha maááhívetéki. 12 Áhdure óví ámuhákye píááboobe íñe ámuhákye muha mewájyudu ámuha pamévamáyé mewájyúcatsíki. 13 Aane óví ámuhákye píááboobe tsaímíyé dííbyeke ámuha meúráávye mújyú Máavyéjuube Jetsocríjtó ihñéjteke újcúvácooca íñe ímítyú ámuhá hallurí íjcyatúmé ámuha dííbyedívú meúújetéki.

4

Píívyéébe ímillédú meíjcyane

1 Áánéllii ámuhákye múúhá nahbémuke muha menéé Máavyéjuube Jetsóo mémeri panévatúré tsaímíyé ámuha meíjcyá Píívyéébe ímillédú muhdúhjáa ámuhákye muha meúwaabódu. Aane óví ámuha meúraavyé éhniíñevu.

2 Muurá ámuha méwaajácú Ávyéjuube Jetsóo taúhbajuré ámuhákye muha meúwáábohíjcyáne. 3 Muurá Píívyéébe ímillé dííbyedívú ámuha meíhvéjtsámeíñe díbye ímillédú meíjcyane. Áánéllii tsá múu íhdícyámema dómácójcatsítyúne. 4 Múu ityáábávájcatsíñe tsaímíyé íjcyáhi. 5 Tsá múu Píívyéébeke wáajácútúmé dáríívécatsíhíjcyádú átéréénéhjí hallútú ícúbáhrájcatsítyúne. 6 Tsá múu íñáhbé táábake pátsaríjcyotúne. Muurá ehdu dáríívemeíhíjcyámeke téené hallútú íhnáhoóíñe Píívyéébe ícúbahráne. Téenélliihyéé muurá tsúuca ámuhákye éíjyu muha meúúballé teéne. 7 Tsáháa ímítyunéhjí meméenu díbye meke újcutúne. Mekée újcuube ténehjí meíhvéjtsóne meímíjpyetéki. 8 Ááné uwááboju tsaate éhdíivállehíjcyámé tsá

míamúnáake éhdíivállétúne. Píívyéébe kére éhdíivallémé mépañévúu Íapííchó ípícyóóneri meke ímíjpyetétsóóbeke.

⁹ Áánetu íñe muhdú ámuha tsané nahbémú mewáyyújcatsííñetu tsáhájucó ámuhákye o cáátúnúityú tsúúca Píívyéébé túkevítsojú pañe ámuha meíjcyame tehdújuco mewáyyújcatsííñéllíhye. ¹⁰ Muurá Matsedóóniá ííñúji múnaa ménahbémuma ímí tehdújuco ámuha mewáyyújcatsíhijcyáne. Áronáa ámuhákye muha menéé éhniíñevu ámuha pamévamáyé mewáyyújcatsíki. ¹¹⁻¹² Aame ihdyu tsaímíyé íbúwajíí ámuhá wákimyéiyi meíjcyá íná ámuháditúyú ípíhtótu muhdúhjáa ámuhákye muha meúwaabódú tsijtye cahcújtso múnaa íjcyatúmé ámuhákye íávyejúúlleki.

Ávyéjuube Jetsóó tsiíñe tsááiñe

¹³ Ámuúha múúhá nahbémuj, téhdure muha méimíllé ámuhákye meúúballéné íñe tsúúca cahcújtso múnaa íjcyame dsíjívéhíjcyámé muhdú íjcyáiñé ámuha ídátsó meíjtsúcunúne mekímóóvétu eene pájtyetéityúmé ídátsó kímóóvehíjcyádu. ¹⁴ Muuráhjáa Jetsóó dsíjíveebe tsiíñe bóhiine mecáhcujtso mé méwaajácú téhdure Píívyéébe meke bóhítsoíñé dííbyeke mecáhcujtso mé me dsíjívémeke.

¹⁵ Muurá tsiíñe díbye tsáácooca téjyú íjcyame tsá pééityú me dsíjívémé íhdéré dííbye éllevu. Ehdu Píívyéébere néene íñe ámuhákye muha meúúballéhi. ¹⁶ Aabe Jetsóoma wáalloo níjkyéji múnaa avyéjúúbeke dííbyé rojrori díbye meke ípíúva dííbyé cahcújtso múnaa meíjcyámeke. Ájyú muurá pámeere múhdumé dííbyé cahcújtso múnaa meíjcyame tsiíñe mébóhiíhi. ¹⁷ Átsihdyu ihdyu botsíi téjyú íjcyámema tsaméhíjjuco mepééíñe cáámevu Máavyéjúúbema maátýúmíjcatsíki. Aame dííbyema meíjcyáá muhdú íjcyáityúmeréjuco. ¹⁸ Áánéllíi téénevu mecátóroóvéne métsípátsócatsíhijcyá.

5

¹ Ehdu teene Ávyéjuube Jetsóó tsááiñe, ámuúha múúhá nahbémuj. Áronáa ihdyu tsá mewáajácú mújyú díbye tsááiñe. ² Muurá tsúúca ámuha méwaajácú meíjtsótúnáa díbye tsááiñe éhne múúne naní múnáajpi pejco meke ábájínejcúdu. ³ Muurá míamúnáa nehíjcyáá íñe ímíjyaú íjcyáiñe. Áhdure íjtsúcunúime mújyú íná pájtyéityúne. Áronáa ílluú néétútsihdyu íjcyáiñe ícúbáhrameí éhne múúne wállehdívú peecutére tsímáva ávyé wájt sídu. Áánetu muurá tsá múha pállójcóityúne. ⁴⁻⁵ Áronáa tsáhájucó ámuha meíjcyatú éhne múú cúúvétsii meíjcyádu. Muurá tsúúca ámuha méwaajácú teene éhne múúne cóóji páneere íná maátýumíne mewáajácúdu. Áánéllíi tsáhájucó ámuhákye tene ábájínejcúityúne. ⁶ Áhdícyane metsu ímiááméré meíjcyá téííbúwaréjuco. Tsáhájucó tsaatédú wáajácúmeityúmé meíjcyáityú éhne múúne cúwame íjcyádu. ⁷ Muurá cúwamee, líyícyavémee, éhdume tsá wáajácúmeityú éhne múú cúúvétsii íjcyádu. ⁸ Áánetu ihdyu mee pééetésihi múú íjcyádu menééme tsúúca teene mewáajácúmé metsu ímiááméréjuco meíjcyáne Píívyéébeke mecáhcujtso ímítyúnehjívú metáhjátsámeityu éhne múúne tsodáhó ityáhjátsámeityu cóhpéneúvú wátájcámeídyu. Ááne metsu ímiíñeúvú meúráávye íñe mepájtyeténé uwááboju éhne múúne tsodáhoke íwatájcoji wátájcódú ívane mewágóóóvéiyónetu meke pájtyetétsoíñe. ⁹ Tsáháa Píívyéébe meke újcutú meícúbáhrámeíki. Muuráhjáa ihdyu íllure meke téénetu

pájtyetétsoobe Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri. ¹⁰ Áánéllihyée dííbyeke wálooobe mewájuryi dibye idsíjive mújyú meke dibye újcúvácooca pámeere téjyú íjcyámema medsíjivéjúcooromé tsaméhjí dííbyema meíjcyaki. ¹¹ Áánéllii ámuha meméénuhíjcyádú éhniíñevu métsípátsojcatsí tsaímíyé Píívyéébema ámuha meíjcyaki.

Cahcújtso múnáake Páávoró túkévetsóné

¹² Ahdícyane ámuúha múúhá nahbémuj, ámúhake muha menéé ámuha maávyejúulle ámúhá túkevétsojtéke. ¹³ Ímiááméré meíjcyane mewájuryú díityéke. Tsá múu múnáátsójcatsíyúne.

¹⁴ Téhdure ámúhake muha menéé tsaate wákimyéityu óvéhéemeke ámuha metáúhbaki. Téhdure panévaturé íhtsunúmeke mépiáábo. Ehdu múu piáábohíjcyá pamévakeré múhdurá ditye íjcyáronéhjí iáábúcúnema.

¹⁵ Aame ihdyu téhbúwá meíjcyaco. Tsá múu tsaate ímityúné ámúhake méénuróné piámeityúne. Ímiááméré meíjcyane íllure mépiáábojcatsí.

¹⁶⁻¹⁷ Paíjyuvaré Píívyéébema meíhjuváne méimíjuhíjcyá. ¹⁸ Météhdútsohíjcyá panévá hallúvuré dííbyeke. Muurá íñe Jetsocríjtoéjté meíjcyame panévare meke pátyehíjcyánéhjí hallúvú dííbyeke metéhdujtsóné imílleébe.

¹⁹ Áábé Apííchó ámúhá pañe íjcyane ámúhake túkévétsohíjcyáné tsáma méihvéjtsodíñe. ²⁰ Áhdure íñe dííbyere tsaatédívú bóhówájtsóneri íñá pájtyeíñe ditye úúbálleneri tsá múu íícúvetúme íjcyatúne. ²¹ Áronáa ihdyu múu ímíñeúvú íjtsó keená ímiááné íjcyane iúráavyeki. ²² Aame ihdyu mémeenújúcohdí ímityúne.

²³ Ahdícyane óvíi Píívyéébe ámúhake piáabó íñe imítyú ámúhá hallurí íjcyájúcoótuki. Aabe ihdyu óvíi ámúhake tehme ámúhaj pi, ámúhá íjtsaméi, ámúhá íbuúúné, mújyú tsiíñe Ávyéjuube Jetsocríjtó tsáácooca ámuha íñerí menéétsámeityuki. ²⁴ Tsá muurá íñerí meke dibye báñúityúne. Muuráhjáa íñéhdújuco meke dibye újcune. Aabe muurá téhdure páneere mééma méénuú muhdú íñéhdú.

Páávoró pítyajcóné

²⁵ Ahdícyane ámuha múúhá nahbémú meíjcyame múúhá hallúvú Píívyéébeke piáábó paíjyuvaré métáuméi múúhake dibye ipiááboki.

²⁶ Téhdure ámúhake muha menéé ámuha tsané nahbémú meíjcyame medúúrúvájcatsíki.

²⁷ Téhdure ámúhake muha méníwaavé Ávyéjuube Jetsóo mémeri íñe íhyaamí pañe ámúhama o íhjuváne ámuha mewáájácútsó pámeekéré elle íjcyané cahcújtso múnáake.

²⁸ Ahdícyane óvíi dííbyeréjuco Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhake piáabóne. Áyu tehdújuco.

2 TETSARONITSÉÉTSE

Hállúvúeháámí Tetsaróónicárí Íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámí

Duurúvaju

¹ Ámuúha Tetsaróónicá múnaa múúhá nahbému, íhyaami íñe tsiíñe muha mécaatúnú ámuúha éllevu oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, Íjcyame elle ámuha meíjcyame tsaímíyé Máavyéjuube Jetsocríjtomútsikye Méécááni Píívyéébema meúráávyehíjcyáme éllevu. ² Aamútsí ihdyu óvíi ámuúhake píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Ímityúmema Píívyéébe ímibájchoju méénuíñe

³ Ámuúha múúhá nahbému, muurá Píívyéébeke muha météhdútsohíjcyá ámuúhá hallúvú ímí dííbyeke ámuha mecáhcujsómé mewájujcatsíñéllíhíye. ⁴ Mítýane muha méimíjyúú ámuha meícúbáhrámeiyóné pañe ímí dííbyeke ámuha mecáhcujsóné meúráávyéneri. Aane muha meúúbállehíjcyá tsijtye dííbyé cahcújtso múnáake. ⁵ Ehdu muurá ámuha meícúbáhrámeihíjcyáneri ámuúhake waajácútsoobe ímiáané tsúúca dííbyé avyéjújete ámuha meíjcyane. Áánéllíi ámuha meícúbáhrámeihíjcyá ímiáámeréjuco ámuha dííbyema meíjcyaki.

⁶ Áronáa ihdyu eene ámuúhadi ícúbáhráhíjcyámeke téhdure ícúbáhráiíbye. ⁷ Áánetu ihdyu meícúbáhrámeihíjcyánetu meke állíjchútsóiiibye múijyú Máavyéjuube Jetsóó íhtsutúmé níjkyéji múnáama cúújuwádú péétécunúnéj píine tsáacoóca. ⁸ Ehdu tsááiibye íñe Píívyéébeke íéhdíiválléne dííbyedítýú íjcyáné uwááboju ímiáané íjcyáneri ícúvehíjcyátúmeke ícúbáhraki. ⁹ Aame ílluréjuco wágóóóveíñe múijyú níjkéváityúné ícúbáhrámeíhullévu. Aame tsá múijyú dííbyé avyéjú íhtsutúné íjcyane ájtyúmíityúne. ¹⁰ Ehdu muurá méénuíiibye Ávyéjuube Jetsóó tsiíñe itsáacoóca. Áijyu dííbyeéjté meíjcyame dííbyeke maávyéjujtsómé méduurúvaáhi. Muurá téijyu tsaméhjí dííbyema meíjcyaa dííbyé uwááboju muha ámuúhake meúwáábohíjcyáné ámuha ímí mecáhcujsónéllíhíye.

¹¹ Áánéllíi paíjyuvaré muha Píívyéébeke píaabó ámuúhá hallúvú métáúmeihíjcyá ámuúhake díbye újcume tsaímíyé dííbyema ámuha meíjcyaki. Áhdure muha métáúmeihíjcyá dííbyeke ámuha mecáhcujsómé ímiááneré meméénúiyóneri metsúúrámeihíjcyáné ámuúhama díbye ipánéévétsoki. ¹² Ehdu nénéhjíri máávyéjújtsó Máavyéjuube Jetsocríjtoke. Muurá meke ávyéjújtsóiiibye Píívyéébé meke íídaatsólléne dííbyej tééveri újcúmeke.

2

Naavéneéjpi méénune

¹ Ámuúha múúhá nahbému, muurá Máavyéjuube Jetsocríjtó tsááiíñe úmíwari páhduvaré néene mávaríjchojúúné íjcyaaíhi. ² Áánéllíi ámuúhake muha menéé íñe Píívyéébé uwáábódú nénehjí tsaate naavédú néene ííténé pañe íájtyumíné úwáábóneri ámuha meíllityéne memújtátuki. Áhdure tsaate múúha mémeri íllure íállíñe icyaátúnúháámí pañe ‘tsúúca Ávyéjuube tsájucóóhií’ íñéhaami ámuúha éllevu wállóhajchíí méíicúvedí téeneri. ³ Tsáma tsaatédívú máállítsámeídíñe.

Muurá ihdyu ímiáané dibye tsááíñe ihde tsaate Píívyéébé uwááboju állíuríyējuco díllóíñe. Téijyu muurá bóhówáávéiibye ímítyuube Naavéneéjpi íjcyáábeke Píívyéébe ícúbáhráíibye. ⁴ Aabe páhduváre dáríiveé Píívyéébeéjteke dííbyekéré ditye dúúrúváíyóneri íjyácunúnema. Muurá Píívyéébedi idíllómeíñe dííbyé duurúvájá pañevú úcáávéiibye.

⁵⁻⁶ Aane muurá ámuha méwaajácú íveekí icyooca dibyeyi bóhówáávetúne. Muurá ihdyu íéevéi úújetécooca bóhówáávéiibye. ¿A tsá ámuha meítsáávetú éhnée ámuhákye ehdu méema tene pájtyeíñe o nehijcyáne? ⁷ Téene pañéjúcooro muurá mee icyooca. Áronáa ihdyu tsáhái dibye méhdivu bóhówáávetú Píívyéébere néhdújuco. Dibye ihdyu dííbyeke íhvéjtsócooca botsíi bóhówáávéiibye. ⁸⁻¹² Aabe muurá Naavéné íhnáhooríyé méénúráítyúronéhjí méenuú téeneri míamúnáake imújtátsoki. Ehdu imyéénúneri mújtátsóiiibye Críjtodítýú íjcyáne uwááboju ímiáájú cáhcújtsotúmé wágóóóvéímyeke. Áanéllii Píívyéébe diityéké íhvéjtsóo ditye awáá íimíllédú teene icyáhcuíjtsoki. Aame téene déjúcotu íllurējuco wágóóóveíñe. Áronáa Ávyéjuube Jetsóo itsáácooca eene ténejcúvú diityéké íbúwátsohíjcyáábeke íámítsaráhcori ícúbáhráábeke íllure íbátsuhjácóneri dsíjívétsoóhi.

Muhdú mepájtyetéíñe

¹³ Áanetu ihdyu ámuhákye Píívyéébe wájyúnéllii ámuha dííbyeke ímí mecáhcújtsóné hallúvú muha dííbyeke météhdútsóhíjcyáhi. Muuráhjáa tsúúcajátújuco dibye meke újcune Íapííchó meke ímíjpyetétsónej tééveri dííbyeke mecáhcujtsómé mepájtyeteki. ¹⁴ Ahdújucóo muurá íñe ámuhákye muha meúwáábónej tééveri dibye ámuhákye újcune Máavyéjuube Jetsocríjtoma tsaméhjí dííbyé avyéjuri meíjcyaki.

¹⁵ Ehdu teene, ámuúha múúhá nahbému. Ahdícyane tsáma máábájíívedí éhnée ámuhádi muha meúlléjécooca ámuhákye muha meúwáábohíjcyáne. Áhdure íñe waajácúháámí pañe ámuhákye muha menéhijcyáne méíhvéjtsodíñe. ¹⁶⁻¹⁷ Aane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtomútsí Méécááni Píívyéébema ámuhákye píaabó tsaímíyé ámuha meíjcyame ímiáánéré meméénuhíjcyaki, áhdure ámuha ímiáánéré meíhgyúvahíjcyaki. Muuráhjáa mítyane meke iwájyúnéllii méhdi ídáátsóvéne meke újcuube múijyú níjkéváityúné meímíjyu dííbyema íavyéjuri meíjcyáiñevú mecátsípáávéne.

3

Páávoró néé píááboju diityé hallúvú ditye ityáúmeiki

¹ Ahdícyane ámuúha múúhá nahbému, múúhá hallúvú téhdure Píívyéébeke píaabó métáuméi dibye múúhákye píáábo Jetsocríjtodítýú íjcyáne uwááboju muha pahúllevá múnáadívú metsújaúcúné ditye tsaímíyé icyáhcuíjtsó ámuháa mecáhcujtsódu. ² Áhdure métáuméi dibye múúhákye ityéhme ímityúmé múúhákye imyéénútuki. Tsá muurá pamévare dííbyé uwááboju cáhcújtsotúne. ³ Áronáa Píívyéébe ímiáábé íjcyabe ámuhákye píáábo tsaímíyé ámuha meíjcyaki. Áhdure idyé ámuhákye téhméiibye ímityúnéhjitu. ⁴ Muurá muha méwaajácú ámuhákye muha meúwáábohíjcyáne ámuha meméénuíñe ámuhákye dibye túkévéjtsóneri. ⁵ Aabe ihdyu óvíi ámuhákye píaabó ímíñeúvú ámuha mewáájácu mítyane meke dibye wájyune. Áhdure idyé óvíi ámuhákye píááboobe ímityunéhjí ámuha maáábúcu muhdúhjáa Críjto áábúcu híjcyádu.

Muhdú mewákímyeíñe

⁶ Ahdícyane ámuúha múúhá nahbému, Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri ámuúhake muha menéé íñe ámuúhake muha meúwáábohíjcyádú íjcyátúmema ámuha menáhbévátu eene iwákímyeíñe ímíllehíjcyátúmema. ⁷ Muurá tsúuca ámuha méwaajácú muhdú muha meíjcyadu ámuha meíjcyáiyóne. Muuráhjáa elle ámuúhama muha meíjcyácooca tsá wákímyeítyúme muha meíjcyatúne. ⁸ Aamée tsá muha mumájchó pevenéré áhdóratúne memáchohíjcyatúne. Muuráhjáa muha méicúbáhrámeíhijcyá wákímyeíyi cójáhajchótá pécóhajchótá téene tájpi muha meíjcyaki. Ehdú muha mewákímyeíhijcyá íñeri ámuúhake muha meíjyévéjtsótuki. ⁹ Muuráhjáa ihdyu ímiáánéjuco múúhake ámuha mepiáábóiyóne íñe Píivyéébe wákímyeí muha meméénúmeke. Áronáacáa ihdyu múúhaye mewákímyeíñe tájpi méicyahíjcyá tehdu ámuha meíjcyaki. ¹⁰ Muuráhjáa ámuúhama muha meíjcyácooca ménehíjcyáhi: “Iwákímyeíñe ímíllétúme tsá múu májchotúne.” ¹¹ Áanáacává muurá ámuha tsaate pevétaré tsíñéhjiríyé méicyahíjcyáhi. ¹² Áanéllii ehdu ícyahíjcyámeke Máavyéjuube Jetsocríjtó taúhbaju íjcyane muha menéé ímiááméré íjcyáne iwákímyeíñe tájpi íjcyaki.

¹³ Ámuúha múúhá nahbému, méóóchévedí ímiáánéré ámuha meméénuhíjcyánetu. ¹⁴ Ehdu íñe ámuúhake muha waajácúháámí pañe meúwaabóné tsaate lléébótúmeke méwáajaco caatyé íjcyane. Áamema ménahbévájúcohdí ditye téeneri íñucójpívéne iwájácúúve múhdurá idyáíívémeíhijcyáne. ¹⁵ Áronáa ihdyu tsá múu diityéké téené hallútú múnáajtsotúne. Íllure ihdyu chooco ímíñeúvú méuwaábó ditye ímíjpyeté ménahbémújuco íjcyámeke.

Páávaro pítyajcóne

¹⁶ Aane óvíi Píivyéébe ímiáábé íjcyabe ámuúhake túkëvejtsó íbúwajíí ámuha meíjcyaki. Aabe ihdyu óvíi ámuúhake panévaturé píaabóhi.

¹⁷ Aane íñe ícyooca ámuúhake pámeekéré o dúúruváné pañetu oore ó caatúnúhi. Ehdu muurá nihñéré ooréjuco o cáatúnuhíjcyáne páneere táwaajácúhaamínetu. ¹⁸ Ahdícyane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámuúhake píaabóhi. Áyu tehjújuco.

1 TIMOTÉO

Tujkénú Timotéo éllevu Páávoru cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Páávoru o íjcyáábekée Mepájtyetsoobe Píívyéébe picyoó Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. ² Aabe íhyaami diéllevu ó caatúnú ópée o úwáábóneri Píívyéébeke u cáhcújtsónéllii ávyeta tájtsiménédú uke o íjtsúcunúúbé Timotéo éllevu. Aane ihdyu óvíi meke ídaatsóllédú íjcyamútsí Máavyéjuube Jetsocríjtoma uke píaabó íbúwajíí u íjcyaki.

Átééréne uwáábotu Páávoru teíbúwajtsóne

³⁻⁴ Muuráhjáa Matsedóoniá iínújívú o péébe uke ó neíñú Éépetsóvú u cóéváne tétsii átéérénehjí íhdé múnáaúvúu ícyahíjcyánéhjí úwáábohíjcyámeke u bóíjcyu ditye teene iúwaabójúcóótuki. Muurá bañúháñé ténéhjíryé meíjcyame tsá meméénútyuró Píívyéébe tsíjtyeke ímiáájuvu mewáájácútsóíñévú meke níwaavéne.

⁵ Áánéllii uke o néé diityéké u úwáábo íñé íjtsaméí íbuúúneri íjcyájúcootúmé tsaímíyé Píívyéébeke icyáhíjtsóne iwájýújcatsí muhdú ímiááné mewáájýúcatsíhdyu. ⁶ Ehdú íjcyáíyótsihvu tsaate íñetú diityéké píáábóítyúnéhjíryé ityáhíjcatsíñe tsá tehdu íjcyatúne. ⁷ Aame muurá imíllerá Píívyéébe taúhbájú uwáábojte íjcyane. Áronáa tsá ditye wáájácútsú íñélliihyéhjáa ímichi meke téénevu díbye ájcune. Úwáábohíjcyámé íevenéré iwáájácútsúne.

⁸ Muurá íñélliihyéhjáa meke díbye téénevu ájcune mewáájácúhahchíí tehdujuco teéne. ⁹ Tsá teene taúhbaju tsaímíyé íjcyámé wáábyuta íjcyatúne. Muurá ihdyu meúwaabóné cáhcújtsotúmé ímítyunéhjí méénuhíjcyámé wáábyuta teéne. Píívyéébeke ávyejúúlletúmé dsíjívétso múnáa, cáánímuke, tsíjímuke, dsíjívétsohíjcyámé wáábyuta teéne. ¹⁰ Áhdure íhdícyáméhjíma idyómácójcatsíñe, tsamééré wajpíímú walléémú dómácócátsíhíjcyámé wáábyuta teéne. Míamúnáadívú náhjíhénuhíjcyáme, állíu múnáa, pánehjídú imyéénúityúné íhjúvahíjcyáme, ímiá uwááboju íllure éhdíwállehíjcyáme, éhdúmé wáábyuta teéne. ¹¹ Ááné uwááboju muurá íñe ímiáájú pajtyéteju úwááboobéré ó péhíjcyá Píívyéébe oke níwaavéne.

Páávoru duurúvá Píívyéébe dííbyedi ídáátsovéne

¹² Áánéllii mítyane ó téhdujtsó Máavyéjuube Jetsocríjtoke ávyetáa múhdurá o neéróóbeke oke téénevu ipícyóóbeke díbye tsípátsohíjcyánélliihye. ¹³ Dííbyedíi o úúhívaténe dííbyé cahcújtsó múnáadi o ícúbáhrahíjcyáróóbeke oke téénevu pícyoóbe. Áronáacáa ihdyu táwaajácútubáané ehdu ó dáríívémehíjcyá dííbyekéikyé o wáájácútsúnélliihye. Áróóbedíi ihdyu Píívyéébe óhdi ídáátsovéhi. ¹⁴ Aabe oke mítyane píáábóneri íñe Críjtoke o cáhcújtsóóbedívú o cátsípáávéne botsíi pamévakeré o wajyúhi.

¹⁵ Áánéllii ó íjyácunúhíjcyá pámeere dííbyeke cáhcújtsóíyóneri. Muuráhjáa ímiááné mewáájyuri tsaabe íñújívú ímityúmé meíjcyámeke ipájtyetétsoki. Aanéhjáa muurá oo pámé ehnííñevúré ávyetá ímityuúbe. ¹⁶ Áróóbedíi óhdi Píívyéébe ídáátsovéne oke ímíjpyetétsó muhdú pámeere ímityúmé

Íjcyárómeke iwáyyune tajtyééveri iúújétsoki. Áanetu méwaajácú pámeere ímityúmé Íjcyarómé Críjtoke icyáhcújtsócooca újcuíñé mújyú idsíjívéjúcóóítyúne bóhi. ¹⁷ Áanéllii metsu Píívyéébe apáábyéré Íjcyaaabe mújyú muhdú Íjcyáítyuube pane wáájácúúbeke maávyéjútsohíjcyca maájtyúmítúróobeke. Ehdu teéne.

¹⁸ Ahdícyane Llihú Timotéoj, imíchi díícyáne íhnáhóóróné pañe ímíñeúvú tsaííbuwáre díícyáne dúwááboco Píívyéébe ihjyúvúu uke o níwaavéné muhdúhjáa ménahbémú dííbyere túkévéjtsóneri úhdityu néhijcyádu. ¹⁹ Muurá tsaate ímí íjcyáiyóné wáájacújucóorómé tehdu íjcyane ímíllehíjcyátúné nájcaúvú íllurjúco tútáváávehíjcyáne. Ááne íllurjúco Críjtodi ditye úúhívatéhíjcyáne. ²⁰ Tehdúu Himenéomútsí Arejáadorómá dáríívemeíñéllii diityétsikye ó íhvejtsó Naavéné hójtsí pañevú dityétsí iwáájacu Píívyéébeke múhdurá idyáríívehíjcyáne.

2

Muhdú Píívyéébema meíhjuváne

¹ Aane uke o néé pámeere míamúnáá hallúvú Píívyéébeke piáábó ámuha métáúmeíhíjcyca panévá hallúvúré téhdújtsomére. ² Múu táúmeíhíjcyca múhdumé méiiñújí avyéjajte Íjcyámé hallúvú Píívyéébe diityéké piáábónej péévé ímí ditye meke ityúkévéjtsó tsaímíyé dííbyema meíjcyame maávyejúúlléjcatsíki. ³ Ehdu meíjcyane ímí íjtsúcunúúbé Mepájtyetétsoobe Píívyéébeé. ⁴ Muurá imíllebe pámeere míamúnáa dííbyé uwááboju icyáhcújtsóne pájtyeténe. ⁵ Muurá tsáápiiye Píívyéébe ijcyáhi. Áábemáa ímí meíjcyaiñé téhdure tsáápiiye méema ímíbajchó Jetsocríjtó míamúnáájpidívú ípívyéévéne. ⁶ Muuráhjáa wáyyúmeítyuubéré dsíjívé pámeere míamúnáa ipájtyeté Píívyéébé dííbyeke néene éévé úújetétsihvu. ⁷ Áané uwáábojúu jodíómú Íjcyátúróméke úwááboobéré o péhíjcyca oke dibye pícyoobe íñe ó úwáábohíjcyá teene mecáhcujtsómé mepájtyeténe. Ehdu íñe uke ó nehíjcyá ímiáánéjucó Íjcyane Jetsocríjtó cahcújtsó múnáajpi o Íjcyanéllíihye.

⁸ Áanéllii uke o néé pahúlleváre Íjcyané cahcújtsó múnáa ímiááméré íjcyáne íñevú táhjácatsítyúmé tsaímíyé Píívyéébema íhjuváhíjcyca íhyójtsine cáamevu íhbúcúnema. ⁹ Aane walléemú waajácutábáre ímíbájkímyeíiyáhi. Tsá ditye mítyane áhdómeíyahjívú iújcámeíñe páhduváre íhñíwaúúné idyáríívéne ícyáávéítyuró téhdure mítyane áhdómeíñe ícyáávevu. ¹⁰ Píívyéébedívúré íhvéjtsámeíñe dibye ímillédúré Íjcyáiyóme. ¹¹ Aame dííbyé uwááboju íávyejúúlléne cúúvéhulléré lleebúcunúiyáhi. ¹² Tsá muurá walle úwáábóítyuróne. Áhdure tsá dille wájpíikye ityáhjálléne dííbyeke túkévéjtsóítyuróne. Áanéllii o néé walléemú cúúvéhulléré íjcyca pihcyáávé pañe. ¹³ Muuráhjáa Píívyéébe tujkénú Adáake ípívyéjtsóné boone Éébáke ípívyejtsóhi. Ehdu néenéllii tsá walle wájpí túkevéjtsolle Íjcyáítyuróne. ¹⁴ Tsáháa muurá Adáa Naavenedívú állítsámeítyúne. Muuráhjáa ihdyu Éébáre íállítsámeíñéllii ímityúné meenúhi. ¹⁵ Ehdu néenéllii muurá walle itsíímáváneri ícúbáhrámeíhíjcyáhi. Árólleke ihdyu Píívyéébe pájtyetétsoó dííbyeke icyáhcújtsóne dille ímiáálléré Íjcyáhajchíjyú.

3

Muhdú cahcújtsó múnáa uwáábojte Íjcyane

1 Áánetu cahcújtso múnáá uwáábojte tsaate ijcyane ímílléhajchíí tehdújuco ímiá wákimyéí íjcyane ditye ímilléne. 2 Árónáa ihdyu téené wákimyéí méénume íínetú néétsámeítyúmé panévatúré ímiááméré íjcyáne úwáábóiyáhi. Aame tsáápíllekére táábávaiyáhi. Áhdure tsaímíyé íaahíve múnáake waatsúcúpétsohíjcyáiyóme. 3 Aame tsá líyíícyávéítyuróne. Tsá ditye tsaatémá úhbájcatsíítyuróne. Tsá mítyane idsíídsívaiyóneri ditye íjyáacunúítyuróne. Ímiááméré íjcyáne píáábóiyá pamévakéré ídaatsóllénema. 4 Áhdure píivyétéiyómé méwámyuma ítsíímeke ímíñeúvú ityúkëvejtsóné ditye ímiááméré íjcyáne pamévakéré íávyejúúlleki. 5 Muurá ítsíímeke ityúkëvejtsóné píívyetétúmé tsá Píívyéébé cahcújtso múnáake túkévjtsóítyuróne. 6 Áhdure botsíi béhnere cáhcujtsómé tsá uwáábojte íjcyáítyuróne. Muurá béhmérei íjcyame tsáijyu múúne íllure ímityájkímyeíñeri tútávájsámeíiyá muhdúhjáa Naavéné tútávájsámeídyu. 7 Áhdure panévatúré ímiááméré íjcyáiyá cahcújtso múnáa íjcyáturómé díityéké íávyejúúlleki. Áijyu tsá íínej tééveri Naavéné díityéké ícyánejcúvú lííucúítyuróne.

Muhdú túkevjtsojte íjcyane

8 Téhdure idyé túkevjtsojte ímiááméré íjcyáiyá pame díityéké íávyejúúlleki. Tsá ditye állíúúítyuróne. Áhdure tsá ditye líyíícyávéítyuróne. Tsá ditye átéréénéhjí hallúvú dsíídsívaiítyuróne. 9 Tsá ditye íínetú néétsámeítyuróne. Aame íñe mecáhújtsonéjcu ímíñeúvú waajácúiyáhi. 10-13 Áánéllii múu tujkénú díityéké tsáneeri waajácullé ímí ditye méénúhajchíí botsíi díityéké téené wákimyéívu ípícyoóki. Aame tsáápíllekére táábávaiyáhi. Téhdure píivyétéiyómé méwámyuma ítsíímeke ímíñeúvú ityúkëvejtsóne. Áhdure méwamyu panévatúré ímiááméré íjcyáiyá ditye díityéké íávyejúúlleki. Tsá ditye állíúúnújcatsíítyuróne. Ehdú muurá tsaímíyé téené wákimyéí múnáa íjcyámeke pame avyéjuulléhi. Aame ihdyu Jetsocríjtoke icyáhújtsóné uwááboju éhnííñevu íínerí núhnévetúmé úwaabóhi.

Muhdú néjito meúraavyéne

14-15 Aane lléváhréjuco uke o ááhívetéíñe. Árónáa ihdyu tsáijyu múúne íícúí o péétúnéllii íñe uke apáhajchíí ó nehíjcyá muhdú Píívyéébeéjté íjcyame dííbyé uwááboju íhvéjtsotúmé úráávyehíjcyámema u íjcyáíñe. 16 Muurá íñe meúraávyehíjcyajíjtó ímiááné íhtsutúné íjcyánéllii íllu nééneé:

Píívyéébé méhdivu bóhówaavé míamúnáájpídívú íípívyéévéneema. Aabée ímiáábé íjcyane Íapííchó bóhówátsohíjcyáhi. Áábekée níjkyéji múnáa íícúvehíjcyáábé uwááboju pámehdíyé tsújaavéné cáhcujtsóme. Átsihdyúu tsiíñe peebe íavyéjuvu níjkyejívu. Ehdú muurá nééneé.

4

Píívyéébeke icyáhújtsóné tsaate íhvétsoíñe

1 Aane Píívyéébe Íapííchoj tééveri meke boohówáwu nehíjcyá páneere tsíhdyuréjuco cápáyóóvéíñe ihde nihñéétsihvúre tsaate dííbyeke icyáhújtsoróné íhvéjtsóne naavéneéjté átéréénéhjí úwaabóneréjuco úráávyéíñe. 2 Aame ílluréjuco mújtaíñe eene íjtsaméiúvú wáájácúmeítyúmé pánehjídú ímiáámeúvúdú úwáábohíjcyáné icyáhújtsónema. 3 Muurá téeméjtéjuco úwáábohíjcyáné metáábávájcatsííñe ímityúné íjcyane. Áhdure tsáneetsa

majchóháñé ímityúné íjcyane nehíjcyáme. Áronáacáa muurá Píívyéébe páneere majcho ípívyejtsó dííbyé cahcújtso múnaa meíjcyame téene tájpi meíjcyáné hallúvú dííbyeke metéhdútsohíjcyaki. ⁴⁻⁵ Muuráhjáa páneere tsaímíyé ípívyejtsóobe. Áánéllii téene tájpi meícyahíjcyánéhjitu tsáneetsa tsá múhdurá meíjtsúcunútyuróne. Muurá panévaré dííbyedívú ímí néénéllii ténéhji méóóvéiyá dííbyeke téhdújtsomére.

Muhdú uwáábojte íjcyane

⁶ Ehdu íñe uke o úwaabóné ménahbémuke ímí u úwáábóhajchíí ímiáané Jetsocríjtó wákimyéi múnáajpi ú íjcyáahi. Aabe dííbyedítýú íjcyáné uwááboju u cáhcujtsóné ímí u úráávyéhajchíí éhnííñevu ímí ú íjcyáahi.

⁷ Áánéllii éhnííñevu ténéjcurí pííñuméi ímíñeúvú u wáájácuki. Tsá múu íícúvetú átéréenéhjí íhdityuré iújcune tsaate úúbállehíjcyánéhjiri. ⁸ Muurá íínetú meke píáábóítýúnéllii meíhnaáho méjpi mépiiñúhi. Áané éhnííñevu muurá panévatúré meke píaabóné Píívyéébé icyánéjcuri mepííñúmeíñe. Muurá meke píaabóné ííñújí hallúrí meíjcyánetu. Téhdure meke píáábóné dííbyema tsaímíyējuco meíjcyáiñetu. ⁹ Ehdu íñe uke ó néé ímiáané íjcyane. Aane ihdyu óvíi pámeere cáhcujtsóhi. ¹⁰ Muurá méwaajácú ííne ímíjyaú tsaímíyé Mepájtyetétsoobe Píívyéébema meíjcyáiñé dííbyeke mecáhcujtsóme. Áánéllii muurá nehniwu méhdityu míamúnaa íhjúvahíjcyámé panévaríyé meícúbáhrámeiyóné pañe téené wákimyéi méméénuhíjcyáhi.

¹¹ Aane páneere íñe uke o nehíjcyanéhjí óvíi ú úwaabóhi. ¹² Áronáa ihdyu uke tsíménééllédímýé ováhtsaré u íjcyáabeke. Áánéllii uke o néé cahcújtso múnáake u úújétso muhdú múúne ímiáábé Críjtó cahcújtso múnáajpi íjcyadu u íjcyáneri, u úwáábóneri, pamévakéré u wájúneri, panévatúré ímiáábé u íjcyáneri. ¹³ Áámema íñe ílle o íjcyáné hajchótá Píívyéébé waajácuháámí déhvéne dúwáábohíjcyá tsápíjtsoobére. ¹⁴ Aabe ihdyu ímíñeúvú méénuhíjcyá Píívyéébé uke ájcúné waajácuri ííñá u méénune u píívyeténe. Muuráhjáa dííbyere túkévéjtsóneri cahcújtso múnáá túkévéjtsojte dííhýallúvú íhyójsine ípícyóóne dííbyeke píáábó táúmeíñe tujkéveri téénevu uke ájcuúbe.

¹⁵ Áané wákimyéi ihdyu ímíñeúvú méénuhíjcyá pámeere iwáájácu ténéjcu ímí u úraavyéne. ¹⁶ Áánéllii uke o néé u úwáábohíjcyánéjcutu panévatúré ímíñeúvú u téhmémeíñe tsaímíyé ténéjcu u úráávyeki. Ehdu u íjcyáhajchíí ámuha tsaméhjí mepájtyetéé múhdumé díuwaábó illéébone cáhcújtsómema.

5

Muhdú cahcújtso múnáama meíjcyane

¹ Aabe múu kéémeke díícyáánidyu íjtsúcunúne ímíñeúvú chooco túkévéjtsóhi. Tsá múu uhbádúré túkévéjtsotúne. Áhdure ováhtsámuke dííñahbémúdú díjtsúcunúne ímíñeúvú túkévéjtsó. ² Kéémélleke díítsííjudu díjtsúcunúne ímíñeúvú túkévéjtsó. Bádsíjcake dííñaallémúdú díjtsúcunúne ímíñeúvú túkévéjtsó ímityúné díityédítýú íjtsámeítyuubére.

³ Téhdure pííbájyujtéke píáábó téene tájpi dítye íjcyáiñetu. ⁴ Áánetu íítsíímema íaachímuma íjcyámeke óvíi díityéré píaabó cáánímutsíi díityéké píívyétsóne áhdódú íivane. Ehdu néene Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi. ⁵ Áánetu ímiáané íiye íjcyáné pííbájyulle óvíi Píívyéébedívú icyátsípáávéne paíjyuvaré píáábó táúmeíhíjcyá díbye díílleke ípíááboki. ⁶ Áánetu ímíllédú íjcyáné pííbájyulle

ímityúné méénuhíjcyáalleke tsá múu píáábotúne. ⁷ Íllu íñe uke o néhíjcyanéhjí páneere duwáábó cahcújtso múnáake ditye íñetú íñéetsámeityuki. ⁸ Muurá tsaate ihyájkímuke íñahbéjteke ipíáábóiyóné ímíletúmé tsá ímiá cahcújtso múnaa íjcyatúne. Ímityúmé diitye cáhcújtsótúmé ehniíñevu.

⁹⁻¹⁰ Téénéllii mépíáábohíjcyá píibájujte walléemudítúyú tsúúca 60 pijcyábájuco íjcyame ímiááméré íjcyánetu bóhówaúcunúmeke, tsáápiikyéree tájívámeke, tsaímíyée ítsíimeke píívyétsómeke, íaahíve múnáake tsaímíyé wáatsúcu híjcyámeke, cahcújtso múnáake píáábohíjcyámeke, tsaatéké kímóhcó nénehjí pájtyémeke píáábohíjcyámeke, ímiáánéré méénuhíjcyámeke. Éhdu ícyahíjcyané piibájujtekéré múu píaabóhi.

¹¹ Áánetu badsíjcaíchóméhjíúvú nééné piibájujteké mépíáábodí tsáijyu múúne bañúháñé ámuha mepíáábohíjcyánáa tsiíñe ityájíváne tútávaavémé Críjtoke icyáhcu jtsónetu. ¹² Aame téeneri ityútáváávéhajchíí íhyallúvúre ímityúné meenu tééné déjucotu iwágóóovéíñe ípyée íñehdu íjcyátúnéllíihye. ¹³ Muurá téeméjté jááháñeri pehíjcyá tsííjyatúréjuco óvéhe múnaa íjcyame. Aame tsíjtyedi íhjúvaméré pehíjcyá átéréenéhjí úbálléjcatsímyére. ¹⁴ Áánéllii o néé ditye ityájíváne itsíimávámeke tsaímíyé ityéhme múha diityédítúyú íná íhjúvátuki. ¹⁵ Muurá tehdu nééné piibájujtedítúyú tsaatétsáhjí Críjtoke icyáhcu jtsóné íhvéjtsóne Naavénekeréjuco úraavyéne.

¹⁶ Ahdícyane ámuha cahcújtso múnáadítúyú ámuha hájkímú píibájujte íjcyáhajchíí múu iiye píaabó tsíjtyedívú tájpityúme. Áánetu ihyájkímuma íjcyátúmeke múu pámeere cahcújtso múnaa píaabóhi.

¹⁷ Áhdure múu túkevéjtsojtémá uwáábojtéké avyéjuulléhi. ¹⁸ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tríígó tátsoújcori íjcyáábeke ócájikye tsá múu tsíeménevu íhju wátájcotú díbye imájchótuki.” Áhdure nééneé: “Wákimyéi múnáajpi íwákimyéi áhdó ujcúhi.” Ehdú nééne Píívyéébé waajácúháámitu.

¹⁹ Téhdure uke o néé tsaapi cahcújtso múnáá túkevéjtsoobe tsáijyu múhdurá íjcyane tsáápiye dííbyé hallúvú úúbálléhajchíí tsá múu íícúvetúne. Áánetu ihdyu míityétsúba pápíhchúúmeváuba úúbálléhajchíí múu íícuvéhi.

²⁰ Múu pámeere cahcújtso múnáá húmíj píinévú íhnáhóónécoba úwaabó ímityúné imyéénuhíjcyané íhvejtsópityúmeke tsíjtye téeneri íñúhnévéne tehdu íjcyátuki.

²¹ Aane íñe Píívyéébeé, Ávyéjuube Jetsocríjtoó, níjkyéji múnaa, íjcyámé húmíj píinévú uke o níwaavéné tsáma ímíñeúvú dúwáábohíjcyá múhdí núhnévétuubére. ²² Árónáa ihdyu tsá múu tsaatéké peecutére méménutú cahcújtso múnáá túkevéjtsojte ditye íjcyaki. Muurá peecutére tsáijyu ímityúmé íjcyámeke u méménúhajchíí tsaate uke íjtsúcunúiyá téhdure ímítyuube u íjcyane. Áánéllii uke o néé panévá ímítyunéhjítu u téhmémeíki.

²³ Áánetu eene díhbáu uke ávyéneri u chémehíjcyánéllii uke o néé áyánéwu bíínójpácyotu u ádo uke tene ipíááboki. Tsá múu tsanééré nújpacyo ádotúne.

²⁴ Muurá tsaate ímityúné méénune tsá téévetú diityémái tene ímíbájchómeityúrónáaaca. Áhdure tsíñehjí wáájácúratúné íjcyaróné páneere ímíbájchómeicyooca bóhówááveéhi. ²⁵ Muurá ímiánéhjí meméénuhíjcyané tsá téévetúne. Áhdure tsíñehjí wáájácúratúné íjcyaróné bóhówááveéhi.

6

1 Áánéllii múu tsaaté hójtsí pañe íjcyame ímíñeúvú diityéké panévaturé avyéjuullé ímityúné Píivyéébedityú múha íhjúvátu muha meúwáábohíjcyánetu. ²Ahdícyane tsaaté avyéjujite cahcújtso múnaa íjcyáhajchíí múu avyéjuulléhi. Tsá ditye cahcújtso múnaa íjcyánéllii ávyejúúllétumé íjcyáítyuróne. Awáá tsame íjcyame múu ímíñeúvú píáábójcatsíhi. Muurá cahcújtso múnaa meíjcyame mewájyújcatsíñe tsaímíyé mépíáábójcatsíiyáhi. Ehdu íñe uke o néhíjcyanéhjí dúwáábohíjcyá.

Píivyéébeke meúraavyéne

3 Muurá Máavyéjuube Jetsocríjtó uwááboju ímiáájú meúraávyéné tsíjítóríyéjuco tsaate úwáábohíjcyáne. ⁴Ehdu úwáábohíjcyámé atéréejte íjcyame íñeubará wáájácúturómé illure téeneri ímityájkímyeíki. Áámé íbúwari muurá tsaanééré atéréené íjtsaméí íjcyame táhjácatsíhijcyá ténéhjiri. Áamedityú ímichi dóhéjúúvehíjcyané ímityunéhjí íjcyane nómiutááva, úhbajcatsi, áábojcatsi, tútávátsojcatsi. ⁵Aame ímiáájú wáájácútmé méénúcatsíhijcyá íjtsaméí wáájácúmeityúme. Aame itsúcunúhijcyá téené hallúvú medsíídsíva meúwáábohíjcyané Píivyéébe uwááboju. Tsá múu ehdu néemedívú náhbévatúne. ⁶Muurá ihdyu íñe méhdi íjcyadúnéwúuma tsíñéhjiri íjtsámeityúme tsaímíyé Píivyéébeke meúraávyejító meúraavyémé nihnéétsihvúré íñe ímíjyaú méíjcyááhi. ⁷Tsáháa muurá ehnémá íñujívú metsíímávámeityúne. Áhdure medsíjívécococa tsá íná metsájtyetúne. ⁸Áánéllii múu téene tájpíjyucó memájchoma méwajyámuma, meíjcyane, ímí íjtsúcunú tehdújuco. ⁹Muurá éhniíñevúré íéhnéváiyóneri tsúúráméíhijcyámé tsá áábúcutú panévá umúúpi. Aame éhniíñevu ídsíídsíva atéréenéhjí wákímyeíhijcyámé illuréjuco tútávaavémé téené níjcaúvú wágóóóveéhi. ¹⁰Muurá medsíídsíváiyóneriyé meíjyáacunúhijcyánetu ímichi tsááne panévare ímityúne. Muurá tsaate Píivyéébeke cáhcujtsójucoorómé téeneriyé íjyáacunúhijcyámé illuréjuco teene íhvejtsóne. Aame ídátso íjcyáhi.

Tsaímíyé mecáhcujsóne

11 Áánetu ihdyu tsúuca Píivyéébeéjpi u íjcyaaabe tsá múu téeneri íícúvetúne. Ímiáábéré díícyáne ímíñeúvú dííbyeke mecáhcujsójító duráávyé. Ááne pamévakéré wajyu. Aabe panévare ímityunéhjí uke pátyehíjcyáronéhjí ímiáábéré díícyáne daabúcuíhijcyá. Tsá múu 'mityáhmíyá' néétune. ¹²Aabe ímichi díícyáne íñevú táhjátsámeityuubéré ímíñeúvú Máavyéjuube Jetsocríjtóke cahcújtsó múijyú medsíjívécúóóityúne bóhí u újcuki. Muuráhjáa téenéllii Píivyéébe uke ujcúhi. Áábeke ímí u cáhcujtsóné tsúuca mítyame waajácúhi. ¹³⁻¹⁴Ahdícyane ícyooca dííbye tájpi páneere íjcyaaabe Píivyéébe húmíj píñévu, éhnée Póótsio Píráátó úmíwávú íhtsútuube íjcyane úúbállémeíbyé Jetsocríjtó húmíj píñévu, íjcyane uke o nées íñe muhdú uke o néhíjcyádú u úwáábohíjcyá íñetú néétsámeityuubéré múijyú tsííñe díbye tsááíñévújuco. ¹⁵Muurá Píivyéébe páñétúejpi íhtsútujte avyéjujite íjcyaróméhjí avyéjuube íjcyaaabe Críjto tsááíñe éévé úújetécococa wálloó dííbyeke. ¹⁶Aabe apáábyéré Píivyéébe íjcyá muhdú íjcyáítyuúbe. Áábé ámítsaráhcovu muurá tsá múha pííhívéityuróne. Áhdure tsá múha dííbyeke ájtyúmíityuróne. Áábeke ihdyu metsu íhtsútuube íjcyáábeke medúúrúvahíjcyá múijyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

¹⁷ Ahdícyane ícyooca uke o néé téhdure ehnéva múnáake u úwááboki. Tsá ditye ítsiéméné múhajchótá íjcyáíñevújǐí icyátsípáávéne mítyájkímyeíityuróne. Píivyéébe ímíáábé íjcyaaabe íínetú meke píhtótsótúúbedívúré cátsípáávéiyóme. ¹⁸ Dúwaabo diityéké íéhnevádú íjcyame tsaate píhtóméhjike ítsiéméneri ipíáábóiyóneri íjtsámeiki. ¹⁹ Áijyu muurá panévatúré tsaímíyé íjcyámé úmíwa ííne imíjyaú néeme újcúiyá múijyú ídsíjivéjúcóóítyúne bóhi.

Timotéoke Páávoró téíbúwajtsóne

²⁰ Ahdícyane uke o néé Timotéoke Píivyéébée uke níwáávéne wákimyéí ímíñevú u méénuki. Tsá múu íícúvetú átéréenéhjí íjienéré íjcyane míamúnaa iwáájácúneri táhjácatsíhíjcyáneri. ²¹ Muurá ténehjí iúráávyéne tsaate tsáhájucó Píivyéébeke cáhcújtsotúne. Aabe ihdyu óví uke píaabóhi. Áyu tehdújuco.

2 TIMOTÉO

Hállúvúeháámí Timotéo éllevu Páávoró cáátúnuháámí

Duurúvaju

¹ Oo Páávoró o íjcyáábekée Píívyéébe oke ityújkevéélléne picyóó Jetsocríjtoke mecáhcujsómé múijyú medsíjivéjúcóóityúne bóhí meújcúné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. ² Aabe íñe tsiíñe íhyaami diéllevu ó caatúnú ávyeta tájtsíiménédú uke o íjtsúcunúúbeke mítyane o wájyuube Timotéo éllevu. Aane óvíi uke Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani Píívyéébe pámeeke ídaatsóllédú íjcyaaabe píaabó ímí u íjcyaki.

Críjtodítýú Páávoró úwaabóne

³ Áánéllii páijyuvaré Píívyéébeke píaabó díhyallúvú ó táúmeíhijcyá panévá hallúvuré téhdújtsoobére. Áábeke tsaímíyé ó íícúvehíjcyá íínerí íjtsámeítyuube méíhdé múnáaúvúu íícúvehíjcyáábeke. ⁴ Aabe ó ítsáávehíjcyá éhnée uke o pícyoíñúnerí ídátso u kímoovéne. Áánéllii ó imíllé uke o ájtyumíné o ímíjyúúveki. ⁵ Muurá ó waajácú ímí Píívyéébeke u cáhcujsóné díityáallée Róóidámúpí díítsííju Eonítsema cáhcujsódu.

⁶ Muuráhjáa díhyallúvú táhójtšicu o pícyóóne dííbyeke píaabó o táúmeíñé tujkéveri uke díbye píááboobe ú piivyété dííbyé wákimyéí u méénune. Áánéllii uke o néé ímíñeúvú teene u méénuki. ⁷ Tsáháa Píívyéébe Íapííchó mépañévú pícyootú meíllityéki. Mépañévúu pícyoobe téénej tééveri íhtsutúmé meíjcyá íínevú táhjátsámeítyúmé ímiááméré meíjcyame mewájyújcatsíki. ⁸ Ahdícyane núcójpíllétuubéré dúwáábohíjcyá Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju. Áhdure íñe tééné déjúcotu cívéhóójari o íjcyánerí núcójpívétuubéré Píívyéébedívú cátsípáávéné téhdure tééné déjúcotu u ícúbáhrámeíyóné daabúcu. ⁹ Muuráhjáa tsúúca meke ípájtyetétsómeke ímiáámedi díbye díllome meíjcyá dííbyeéjte. Tsáháa idyé íná ímiááné meméénúnéllii meke díbye újcutúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco ííñujíi íjcyátúné íhdéjuco meke iwájyúne díbye íjtsámeíñé Críjtoj tééveri meke újcuíñe. ¹⁰ Áhdújucóo dííbyeke iwállóónerí meke díbye úújetsóné ímiááné meke iwájyune. Aabée mééma ímíbajchó mépée mewágóóóvéiyóne. Áánemáa méhdivu bóhówajcároobe múijyú medsíjivéjúcóóityúne bóhí meújcúíñé uwááboju.

¹¹ Aane íñe úwááboobéré ó pehíjcyá jodíómú íjcyátúmeke okée Píívyéébe níwaavédújuco. ¹² Aabe tééné déjúcotu páhduvaré nénéhjiri o ícúbáhrámeíyoobe tsá o núcójpívetú dííbyedívú o cátsípáávéne. Muurá ó waajácú oke díbye píááboíñé tsiíñe Jetsocríjtó tsááiñévújuco.

¹³ Ahdícyane ímíñeúvú dííbyé uwááboju cáhcújtsóne duráávyé muhdúhjáa uke o úwaabódu. Ááne pamévakéré wajyu Críjto meke wájyudu. ¹⁴ Aabe óvíi Píívyéébé uke ityújkevéélléne níwáávéne wákimyéí ímíñeúvú ú meenú dííbyé Apííchó mépañe íjcyane uke píáábónerí.

¹⁵ Áánetúu Áátsiá ííñújí cahcújtsó múnáadítýú tsaate oke náhbénuhíjcyarómé óhdityu péémema téhdure Píjééromútsí Hemóójenémá pééhií. Aane muurá tsúúca ú waajácúhi. ¹⁶ Áánetúu Onetsííporo píváijyúvú oke aahíveje

'bohíbohíúvú' cuvéhóójari o íjcyane núcojpillétuubére. Áábedi óví Píívyéébe ídáátsóvéne píaabó panévatúré pámeekéré ítsíímema. ¹⁷ Íllevúhjáa Róómávu wájtshibe íjcyátútsihdyu oke néhcoobéré ipyéhíjcyané níjcaúvú ájtyúmité cuvéhóójari o íjcyáábeke. ¹⁸ Aane muurá uure ú waajácú muhdúhjáa meke díbye píáábohíjcyané Éépetsóri meíjcyámútsikye. Ahdu óví dííbyeke Píívyéébe píaabó Ávyéjuube Jetsóó itsáácooca tsaímíyé dííbyeke iújcuki.

2

Muhdú uwáábojte íjcyane

¹ Aane oví Píívyéébe uke píaabó íñe Críjtoke mecáhcuíjtsónéjcutu u íhtsútúúveki, Llihú Timotéoj. ² Aabe ihdyu muhdúhjáa mítyáméj pínévú o úwaabóné u wáájane tsíjtyeke ímíñeúvú duwáábó téhdure díityéréjucó iúwáábo tsíjtyeke.

³ Áané wákimyéiyi u ícúbáhrámeíyonéhjí ímíchi díícyáne daabúcuíjcyá dííbyejúco Jetsocríjtó wákimyéi múnáajpi u íjcyáábe. ⁴ Tsá muurá tsodáhó íimillédú íjcyatú pevéjté íjcyadu. Muurá ihdyu íavyéjuube muhdú néhdújuco díbye íjcyane. ⁵ Muurá tsáne íicuri ímíñeúvú íicutúmé tsá téene áhdó újcutúne. ⁶ Áánetu úmíhéneri wákímyeímyé íbájtso kéémécooca ujcú téene tájpi íjcyaki. ⁷ Íllu íñe uke o néhíjcyané cáhawáá ímíñeúvú díjtsó Píívyéébe páneere úhdivu íbóhówájtso.

⁸ Cáhawáá díjtsúcunu muhdúhjáa Jetsocríjtó míamúnáá icyánéjcutu Dabííúvúj tsíménémúhaabe íjcyaaabe ídsíjívétsihdyu tsííñe bóhííne. Áábedítýú íjcyané uwááboju íñe méúwáábohíjcyá pajtyéteju. ⁹ Áané hallútú muurá éhne múúne dsíjívétso múnáajpikye icyúvéhoojánúdú oke míamúnáa cuvéhoojánuube ó ícúbáhrámehijcyáhi. Áronáa téené uwááboju tsúuca pahúllevávúré tsújaavéné tsá múha muhdú méénúityuróne. ¹⁰ Áánéllíi o ícúbáhrámeíyonéhjí ó aabúcuíjcyá Píívyéébéé újcúmeke o úwáábo mújyú muhdú íjcyáityúmeréjuco Jetsocríjtoj tééveri ípájtýeteki.

¹¹ Íllu muurá néene ímíáánéjucó:

Críjtoke mecáhcuíjtsómé medsíjívécooca ííne ímíjyaú dííbyema meíjcyááhi.

¹² Áhdure meícúbáhrámeíyonéhjí maáábúcúhajchíí dííbyema máávyéjúúteéhi. Áánetu dííbyejté meíjcyane metóónúmeíhajchíí téhdure tóónúíbye íhñéjté meíjcyaróne. ¹³ Muurá múhdurá medáíívémeíyónáa íjcyadúré ímíáábé íjcyánéllíi meke píáábohíjcyáábe.

Ímíá uwáábojte

¹⁴ Áánéllíi ímíñeúvú duwáábó míamúnáake Ávyéjuube Jetsóó mémeri dítye átéréénéhjiri ityáhjájcatsíjyúcoótuki. Muurá ténéhjiri íllure tútávátsohíjcyámé ímíá uwááboju lléébóíyómeke. ¹⁵ Áánetu ímíá uwááboobe u íjcyaaabe ímíñeúvú dúwáábohíjcyá ímíá uwááboju íínerí núcójpívétuubéré Píívyéébedívú u úújeteki. ¹⁶ Átéréénéhjí dítye úbállécatsíhíjcyáneri díícúvedííñe. Muurá ténéhjiri éhnííñevu íiye tútávátssámeíhijcyáme. ¹⁷ Áané uwááboju muurá míamúnáadi tsújaavéné íllure díityéké tútávátsohíjcyá éhne múúne cheme méjpiíyi lííyaaténé meke tútávajtsódu. Muuráhjáa Himenéomútsikye Piréétoma téené uwááboju tútávajtsóhi. ¹⁸ Aamútsí muurá nehíjcyá meeva medsíjívémé tsííñe mebóhíjyúcoóityúne. Ááneri cahcújtso múnáake tsííñejcúvuréjuco dítyétsí íbúwátsohíjcyané tsíhdyuréjuco iúwáábóneri. ¹⁹ Áronáa méwaajácú íllu tene

nééneé: “Píívyéébe waajácú ihñéjteke.” Áhdure nééneé: “Pámeere Crijoéjté tsáhájucó ímityúné méénúityuróne.” Ehdu Píívyéébe waajácúháámitu nééneé.

²⁰ Muurá tsájá pañe tsá apááñéré ímiááné wáabyuta óórótuú, tsítsíiné uwáñewáánetuu, méénúmeíñé lliyíhllóné íjcyatúne. Téhdure muurá íjcyáné átéréénéhjí wáabyuta úméhetuu, núpájkityuu, méénúmeíhllóji. ²¹ Ahdu muurá ímityunéhjí méénújúcootúmé ímiáámeréjuco íjcyámej tééveri Píívyéébe meenu íwákimyéi.

²² Ahdícyane ihdyu díícúvedí ováhtsámú ííbúwatu ímityúné íjtsaméi tsíñáávehíjcyáneri. Ímiáábéré díícyáne ímiñeúvú duráavyé u cáhcújtsojító. Ááne pamévamáyé wajyújcatsi múhdumé ímiááméré íjcyáne dííbyedi tsúúrámehíjcyámema íbúwajíí ámuha meíjcyaki. ²³ Tsá múu íícúvetú átéréénéhjíri míamúnaa táhjácatsíhíjcyáneri. Muurá ú waajácú téeménéhjí níjkeváne úhbajcatsívuréjuco. ²⁴⁻²⁵ Tsá tene ímityú Píívyéébe wákimyéi méénume úhbajcatsíñe. Pamévamáyé ímiááméré íjcyáne aabúcu híjcyáiyá ímityunéhjí íjcyaróne. Ímiááméré mítyájkímyeítyúmé chooco úwáábóiyá tsaate ímityúné íjcyámeke Píívyéébe píáábori ditye ímíjpyeténe iwáájácu ímiá uwááboju. ²⁶ Ááne ditye íjchívye Naavéné hójtsí pañétú ímillédú díbye díityéké dáríívehíjcyánetu.

3

Muhdíívané míamúnaa íjcyáiñe

¹ Áánetu wajácútsi díícyaco. Muurá nihñéétsihvúré páneere tsíhdyuréjuco cápáyóóvéíñé úmíwari míamúnaa ímityúné íjcyáahi. ² Imílleímyé tsáimíyé íjcyá mítyane ídsíídsíváiyóne. Mítyákímyeíhíjcyáimye. Ááne nehniwu Píívyéébedítyú íihjyúváne dííbyeke meúraávyejító tsá ditye ávyejúúlléityúne. Áhdure tsá ditye cáánimu íjcyarómeke ávyejúúlléityúne. ³ Tsá muucá ditye wájyúityúne. Míamúnáadi nehniwu ihjyúvahíjcyáimye. Ímityúnéhjíri úmúúpívyehíjcyáimye. Íllure tsaríllehíjcyáimye páneere ímiááné íjcyane. ⁴ Iñáhbévahíjcyarómeke ímityúné dárííveímye. ‘Meíhméí’ néeme Píívyéébedi íícúvetúmeré iie tsaímíyé íjcyáiyóneri tsúúrámehíjcyáahi. ⁵ Pánehjídú dííbyeke meúraávyejító úráávyéimye. Áronáa tsá ditye ímiáánetúré cáhcújtsóityúne. Áámedi tsá múu íícúvetúne. ⁶ Muurá téeméjtéjuco míamúnáake íáhíívéne állíuré úwáábohíjcyáne. Ááneri walléemuke mútátsohíjcyámé ímityúné íjtsaméi íjcyame ténehjíré líííneke. ⁷ Aane díityé uwáábó úráávyerómé tsá mújyú wáájácúityú keená ímiááné íjcyane. ⁸ Tehdúhjáa muurá apííchojtétsí Jáánémutsi Jááberémá Moitsééúvú úwaabóné ehdíívallehíjcyáhi. Ahdu néeme íjtsaméiúvú wáájácúmeítyúmé tsá íícúvehíjcyatú Píívyéébe uwááboju ímiáájú íjcyáneri. ⁹ Ároméi wájácúúvétsáméi ímityúné imyéénuhíjcyanévú díityétsíhjáa apííchojtétsí imyéénuhíjcyanévú wájácúúvétsáméidyu.

Timotéoke éhniíñevu Páávoró úwaabóne

¹⁰ Áánetu ihdyu ímí tehdújuco u ícyahíjcyáné ukée o úwaabódu. Aabe muurá ú waajácú muhdú o ícyahíjcyáne, muhdú o íjtsaméíñe, muhdú Crijtóke o cáhcujtsóne, panévare oke pájtyéronéhjí o áábúcu híjcyáne, pamévakéré o wájyuhíjcyáne, o úwáábóné déjúcotu o ícúbáhrámeyonéhjí o áábúcu híjcyáne. ¹¹ Muurá ú waajácú muhdúhjáa Ajtiokíia múnaa, Icóónío múnaa, Ríítará

múnaa, óhdi ícúbáhráronéhjí o áábúcu híjcyáne. Áhdure ú waajácú muhdúhjáa Píívyéébe oke ténéhjitu pátyetétsohíjcyáne. ¹² Aane ímiááné ihnáhóóné Jetsocríjtoke meúraavyéné meímillémé tééné déjúcotu meícúbáhrámeíñe. ¹³ Áánetu ímityúmé állíu múnaa íjcyame ávyetá tútavááveréjuco méénume míamúnáake éhniíñevúré állihíjcyá muhdú ímityúnehjívú iállítsámeíhijcyádu.

¹⁴ Áánetu ihdyu ímíñeúvú duráávyé ukée o úwaabóné tsúúca u wáájacúne. ¹⁵ Muurá ímí tehdújuco tsííménédítyúré u wáájacúné Píívyéébé uwááboju muhdú íwaajácúháámitu nééneé. Aane uke túkévéjtsóneri tsaimíyé Jetsocríjtoke u cáhcújtsoobe ú pájtyéteéhi. ¹⁶⁻¹⁷ Muuráhjáa Píívyéébé uwááboju íwaajácúháámitu íhjú uubáalle múnaa caatúnú dííbyere túkévéjtsóneri meke tene iúwáábo keená ímiáájú íjcyane, téhdure meke tene ityúkévéjtsó keená álliúré íjcyánetu, áhdure meke tene iúwáábo múhdurá meícyahíjcyánetu meímíbbáavyéne ímiáámé dííbyema meíjcyame ímiánéhjiréjuco meméénuki.

4

¹ Muurá Ávyéjuube Jetsocríjtó íhtsútuube íjcyaaabe tsiiñe tsaá pámeere míamúnaa dsíjívéjúcóróméhjíma muhdú ícyahíjcyáné íímíbbájchoki. Áánéllii dííbyee, Píívyéébeé, íjcyámútsí úmíwávú uke o néé dííbyedítyú íjcyáné uwááboju pájyuvaré u úwáábohíjcyá íhdícyajcóójí íjcyaróne. ² Ímíñeúvú múhdurá néérónéhjí pañe óvéhéétuubéré cáhcújtsótúmeke chooco duwáábó muhdú tene néhdújuco. Áánetu cáhcujtsójúcoorómé múhdurá ícyahíjcyámeke ihnáhóónécoba duwáábó dítye ímíjpyeteki. ³ Muurá íjcyaiñe míamúnaa ímiá uwááboju íhvéjtsóne ímíllehíjcyádú átéréénéhjí uwáábojtékeréjuco néhcoíñe. ⁴ Aame úúbállénéhjíríyéjuco íjcyame ílluréjuco íhvéjtsóíñe ímiá uwááboju. ⁵ Áánetu ihdyu ímiáábéré díícyáne daabúcu híjcyá ímityunéhjí uke pájtyeróne. Ááne dúwáábohíjcyá ímiáájú pájtyéteju míamúnaa icyáhcújtsoki. Ehdú ímíñeúvú méénuhíjcyá díwákimyéíjyucó íjcyane.

⁶ Muurá íñe tsúúca téeneri o ícúbáhrámeíhíjcyánetu ó wáyéeevéhi. Aabe wahájchotáréjuco o íjcyánetu o dsíjívéíñe. ⁷ Tsúúca íñe okée Píívyéébe níwáávéné wákimyéí o méénúnetu ó níjkéváhi. Aabe dííbyeke o cáhcujtsóné tsá o íhvéjtsótúne. ⁸ Áánéllii Jetsocríjtó ímiáábé íjcyaaabe tsiiñe itsáácooca téene áhdó oke ávyéjújtsóóhi. Árónáa tsá apáábyekéré oke díbye ávyéjújtsóityúne. Pámeere múhdumé ímiááméré íjcyáne tsaimíyé dííbyeke téhmehíjcyámeke téhdure ávyéjújtsóííbye.

Timotéoke Páávoró túkévéjtsóne

⁹ Aane óvíjyucó íícúí oke duhjéva. ¹⁰ Muurá oke náhbénuhíjcyarómé péjucóó óhdityu. Dééma péjucóó Tetsaróónicávú íjienéré ímíllehíjcyánéllííhíyee. Áhdure Cretséeté péjucóó Garáátsiá íiñújivu. Áhdure Tíito péjucóó Damáátsiá íiñújivu. ¹¹⁻¹² Áánetúu Tííkicyóké ó wallóó Éépetsóvu. Apáábyeréjuco Róóca óhdivu cóeváne. Áánéllii uke o néé kiá Mááco íjcyáábeke u néhcóne óhdivu u tsíva oke díbye táwákimyéityu ípíááboki. ¹³ Aabe néhi u tsáácooca óhdivu tsíva Tóróóavúu Cáápo jávú tátsuucójama táwaajácúhaamíné o pícyoíñúne. Tsáma dábbájívedí ímichi tápañétúéhaamíjí íjcyane.

¹⁴ Áánetu uke ó úúballé Arejááodoro ímityúné oke dáriivéné éhne úwáñewáánetu panévare méénuhíjcyaaabe. Áábema ihdyu óví Píívyéébe

ímibajchó teéne. ¹⁵ Áábeke téibúwá díicyaco. Uke mújtátsódiíbye. Muurá íne meúwáábohíjcyané ehdíivállehíjcyáabe.

¹⁶ Aanée muurá pámeere oke náhbénurómé óhdityu pééné boone ímityúnéhjí ímibájchojté úmíwávú o íhjuváváabeke tsá múha oke píáábotúne. Árómeke néhi tsá ñná pájtyéityú tééné hallútu. ¹⁷ Muuráhjáa ihdyu Píivyéébe oke píáábóneri pajtyéteju o úwaabóné tsújaavé pámeere jodíómú íjcyátúrómédívu. Áhdurée oke pájtyetétsoobe oohímýé oke dóóíyónetu. ¹⁸ Aabe muurá oke panévatúré téhmeé tsaímíyé íavyéjuri dííbyema níjkyéjiri o íjcyaki. Áábeke metsu maávyéjújtsó mújyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

Páávoró pítyajcóne

¹⁹ Aane óóma duubállé Píríícama Akííramútsikye o dúúruváne. Téhdure Onet-sííporóké pámeere ítsíímema ó duurúváhi. ²⁰ Téhdure uke ó úúballé Coríítovúu óhdityu Eráátó cóeváne. Áánetúu Tóróópimo chéméébeke ó pícyoíñú Miréétovu. ²¹ Áánéllii uke o néé íícúí úúníjyabái íjcyátúné ihde u tsáákíí. Téhdure uke ó úúballé ílletu uke ditye dúúruváne Eobóóroo, Podéétee, Ríínoó, Cáráóódiaa, íjcyame. Téhdure pámeere tsíjtyehjí ménahbémú uke duurúváhi. ²² Ahdícyane óvíí Píivyéébema Ávyéjuube Jetsocríjtomútsí pámeekéré ámúhake píaabóhi. Áyu tehjújuco.

TÍTOÓ

Tító éllevu Páávoró cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Páávoró Píívyéébé ïcúve múnáajpi o íjcyabe íñe Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju úwááboobéré ó pehíjcyá dibyée tsúúca újcúmeke ditye ímíñeúvú iwáájácu téjijto meúraavyémé mújyú medsíjñvéjúcóóítýúne bóhí meújcune. ² Tsá muurá Píívyéébe álliutúne. Aabée téénevu meke íajcuíñé néé tsúúcajátújuco ííñujíikyée ípívyéévévúné íhdéjuco. ³ Ááné uwáábojúu mewáájácúíñe éévé úújetétsihvújuco muurá íñe meke dibye wáájácutsóné téénevu. Aane úwááboobéré ó pehíjcyá Mépájtyetétsoobée Píívyéébe oke néhdújuco. ⁴ Aabe íñe íhyaami ó caatúnú, uu, Tító éllevu táuwááborí Píívyéébeke u cáhcújtsónéllí tájtsíiménédú uke o íjtsúcunúúbe éllevu. Aane íhdyu óví pámeeke íídaatsóllédú íjcyamútsí Mépájtyetétsoobe Jetsocríjto ma uke píaabó íbúwajíí u íjcyaki.

Cahcújtso múnáake Tító píaabóne

⁵ Muuráhjáa uke ‘Créetaá’ némeíñe caapáhovu ó pícyoíñú tétsii íjcyácoomíjiri íjcyáné cahcújtso múnáake panévatúré u píááboki. Áhdurée uke o néé díityémá túkevjtsootéké u méménuki. ⁶ Aame díitye túkevjtsojte íjcyáiyá panévatúré ímiááméré íínetú néétsámeítýúme. Tsáápíllekeré táábávaiyóme. Áamej tsíímé cahcújtso múnáa íjcyáiyá cáánímudívú íñéétsótuki. ⁷ Muurá túkevjtsoobe páneere Píívyéébé icyánéjcu wákimyéí ejécunúhi. Áánéllí téené wákimyéí méénume panévatúré ímiááméré íjcyáiyáhi. Tsá ditye ávyéjuuháñe líííñéítýuróne. Tsá ditye cááyóbáítýuróne. Tsá ditye lííyícyávéítýuróne. Tsá ditye átéréénéhjí hallúvú dsíídsíváítýuróne. ⁸ Keená ímiááné íjcyane Píívyéébe ímilléneréjuco ditye méénúiyóné íínevú táhjátsámeítýúme. Aame tsáímíyé íaahíve múnáake waatsúcúiyáhi. ⁹ Tsáímíyé ímiá uwááboju tsúúca iwáájacúné úráavyéiyóme. Ááne úwáábóiyómé téénetu ímityúné íhjúvahíjcyámeke ímí díityéké tene íbúúúveki.

¹⁰ Muurá íjcyámé mítyame tamúnáa jodíómú ímiáájú úraavyéjúcoorómé úwáábohíjcyáné míamúnáa kíhdyahírótsámeítýónetu. Ááneri íllure míamúnáake állíhíjcyáme. ¹¹ Áánéllí múu díityéké bóijcyú téénetu. Múhdurá úwáábohíjcyámé téené hallúvú ídsíídsívakíye. Muurá píwájává múnáakéjuco ditye mújtatsóné ímiájíjtó ditye úráavyénetu.

¹² Aanéhjáa muurá tétsíi múnáajpíyé uwááboobe néehíí: “Créeta múnáa ávyétá állíujte iyámédú nééme ovéhe múnáa íjcyame mítyane majchóhi.”

¹³ Ímiáánéjucóhjáa dibye nééneé. Áánéllí uke o néé íhnáhóónécoba tétsíi múnáake u úwáábo ditye ímíñeúvú Críjtoke icyáhcújtsoki. ¹⁴ Aame tsá íicuvéjúcóóítýú átéréénéhjí íjtsámeítýuré íújcune ditye úúbállehíjcyáneri. Áhdure tsá ditye íicuvéítýú ímiájíjtó úraavyéjúcootúmé díityéké tsíñejcúvúré túkevjtsoñeri.

¹⁵ Muurá cahcújtso múnáa ímiáánéré íjtsámeíhi. Áánetu cáhcújtsotúmé tsá mújyú ímiááné íjtsámeítýuró ímityúnéré díityé íbúwari íjcyánéllííhye. ¹⁶ Tehdu nééme muurá bañúháñe nehíjcyá Píívyéébeke iwáájacúne. Árónáa múhdurá

ditye ícyahíjcyánetu méwaajácú íllure ditye állihíjcyáne. Aame ímityúmé íjcyame tsá mújyú ímiáané méénúityuróne.

2

Imiá uwááboju

¹ Áánetu ihdyu ímíñeúvú dihjyúvahíjcyá muhdú ímiá uwááboju néhduú. ² Ááne dúwáábohíjcyá kéememújuco íjcyáne nahbémuke ditye tsaííbuwáre íjcyáne pamévakéré íavyejúúlleki, ímityúnehjívú ditye ityáhjátsámeityuki, Críjtoke ditye ímí icyáhcuýtsoke, ímityunéhjí íjcyaróné íáábúcuéne ditye pamévamáyé iwájyújcatsíki. ³ Áhdure kéememújuco íjcyáne naallémuke duwáábó pamévakéré íavyejúúlléne tsíjtyedítýú állíunéhjí ditye íihjyúvátuki. Áhdure tsá ditye llíyíicyávéityuróne. Imiááneturé bóhówaúacunúiyóme. ⁴ Aame úwáábóiyá bádsíjcake muhdú múúne walle ájyúma iwájyújcatsíñe tsaímíyé ítsíimeke téhmené. ⁵ Úwáábóiyómé ímityunévú ditye ityáhjátsámeityuki, panévatúré ímiááméré ditye íjcyaki, tsaímíyé ihjya ditye ityéhmeki, tsíjtyeke ídaatsólléne ditye ipíááboki, ájyumu túkévejtsoódú tsaímíyé ditye íjcyaki. Ehdú íjcyáiyómé Píívyéébé uwáábóju múha ímityúné íihjyúvátuki.

⁶ Áhdure ováhtsámuke ímíñeúvú duwáábó ditye ímiááméré íjcyaki. ⁷ Ááne panévatúré ímiáábé diityémá diicya tehdu ditye íjcyaki. Tsá múu májchíjyuri díllotú diityéké úwaabóne. ⁸ Tsaate úhdityu ímityúné íhgyúváneerí díccúvedí ditye téénerí íñúccójpívéne tsiíñe íihgyuvájúccóótuki.

⁹ Téhdure idyé uke o nées tsaaté hójtsí pañe íjcyámeke u úwáábo ditye ímiááméré íjcyáne íavyejujte táuhbané imyéénuki. Tsá tene ímityú llííñetúré diityéké ditye áñúccúiyóne. ¹⁰ Tsá ditye nánítyuró diityé éhne. Panévatúré ímiááméré íjcyáiyá Mepájtyetétsoobe Píívyéébé uwááboju diityédítýú íbóhówaúacunúki.

¹¹ Muuráhjáa meke ídaatsólléne iwájyúmeke waajácútssoobe muhdú mepájtyetéíñe. ¹² Áánéllíi tsúuca méwaajácú páneere íjí ímityuháñe meíhvéjtsóne tsaímíyéjuco dííbyeke meúraávyéiyóné íñevú táhjátsámeityúme. ¹³ Áhdure tsúuca méwaajácú ípyée íñéhdú íhtsútuube Mepíivyéébé Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtó íñe ímíjyaú tsááíñe metéhmehíjcyáne. ¹⁴ Diíbyeé muurá dsíjívé mewájyuri mepée mewágóóóváyónetu meke ipájtyetétsoke. Ehdú meke ímíjpyetétsoobe dííbyeéjté meíjcyame ímiáané meímílléne ímiááneréjuco meméénuki.

¹⁵ Ehdú múu úwaabó míamúnáake tsápíjtsoobére. Áhdure múu íhnáhóónécoba úwaabó múhdurá ícyahíjcyámeke diityédívú táhjátsámeityuubére.

3

Muhdú múúne cahcújtso múnaa íjcyane

¹ Áhdure idyé duwáábó cahcújtso múnáake ditye pámeere íñújí avyéjujtéké íavyejúúlléne muhdú ditye néhdu íjcyáne imyéénuhíjcyá ímiááneréjuco. ² Ááne ímiááméré íjcyáne mítyájkímyeityúmé míamúnáake ídaatsólléne ipíáábohíjcyaki. Aame tsá múhdityú ímityúné íhgyúváyúne.

³ Muuráhjáa tujkénú múhdurá menéénéllíi tsá Píívyéébeke mel- léébohíjcyatúne. Idátsóhrée ímityúnéhacáa íjcyane páhduváre nénehjí pánehjídú ímíwu meíjtsúccunúne meúraávyehíjcyáhi. Ehdú ímityúnéhjí pañe meíjcyame

tsíñéhjiri ménomíutáávahíjcyáhi. Áhdurée tsíjtyéhjima métsaríllécatsíhíjcyáhi. ⁴ Áronáacáa Píívyéébe Mepájtyetétsoobe ímiááné pámeekéré míamúnáake iwájjyune úújetsó meke ipájtyetétsooneri. ⁵ Tsáháa ñná ímiááné meméénúnéllii meke dibye pájtyetétsootúne. Mekée ídaatsóllénéllii pájtyetétsoobe Íapííchoj tééveri meke dibye ímbajchómé béhné íjtsaméimáyéjuco mejjcyaki. ⁶⁻⁷ Teenée Íapíícho mépañévú pícyoobe Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtoj tééveri ímiáámeréjuco mejjcyame mújjyú medsíjívéjúcúóítýúne bóhí méitsohíjcyáné meújcuki.

⁸ Aane éhnííñevu dúwáábohíjcyá Píívyéébeke cáhcujtsómé keená ímiááné íjcyaneré imyéénúíñeri itsúúrámeiki. Ehdu íñe uke o néé pámeekéré píááboíñe. ⁹ Áánetu eene átéréénéhjí meke píááboítýúné muhdúhjáa méíhdé múnáaúvú íhdééné taúhbáju úráavyehíjcyáneri ditye táhjácatsíhíjcyáneri díícúvedíñe. Íllure ténéhji meke mújtatsóhi.

¹⁰ Áánéllii múu tsaate ténéhjiri táhjácatsíhajchíí bójjcyúrá míjjyúcúre. Aane ditye lléébótúhajchíí múu ílluréjuco íjchívyetsóné díityéké tsíjtyeke ditye imújtátsótuki. ¹¹ Muurá ehdu dáríívémeímýé tsáhájucó ímíllétú ímí íjcyane. Aame waajácurá íhyallúvúré ímityúné imyéénune.

Tíítóke Páávoró túkévejtsóne

¹² Aane díellévu Tííkicyómá Atéémamútsidítýú tsáápikye o wáalloobe úújetécooca íícúí oke dúhjetécó Nicóóporíyí o íjcyáábeke. Técomíyí úúníjjyaba o pájtyeíñé ó wábyujtsóhi. ¹³ Áánetu ihdyu óvíí muhdú u píívyetédú ú píaabó Apóóromútsikye ímityúné múúne méénúmé hallúvú íhjúvaabe Tséénáma dítyétsí kiávú ipyéhullévú péécoóca. ¹⁴ Aane ihdyu óvíí éhnée méuwaábori cáhcujtsómé iwáájáne téhdure tsíjtyeke píaabó ímiáájú díityédítýú íbóhówaúcunúki.

Páávoró pítyajcóne

¹⁵ Áhdícyane óvíí Píívyéébe pámeekéré ámúhake píaabóhi. Pámeere ménahbémú íille íjcyame uke duurúváhi. Áhdure elle íjcyámeke o duurúváhi. Áyu tehdújuco.

PIREMÓO

Piremóo éllevu Páávoru cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Páávoru Críjtoke o úráávyéné déjúcotu cuvéhóójari o íjcyáábema ménahbe Timotéó íjcyáábema muhtsi íhyaami diéllevu mécaatúnú Píívyéébé wákimyéí muhtsi meméénuhíjcyádú téhdure tééné wákimyéí u méénúúbeke mítyane uke muhtsi mewájuube Piremóo éllevu. ² Téhdure idyé dihjyávú pihcyáávehíjcyáné cahcújtso múnáá wáábyuta téhaámi. Áhdure uwáábotu meke piáábohíjcyaae Akíípoo, ménaalle Áápiiaa, íjcyamútsí wáábyuta téhaámi. ³ Áámeke ihdyu óvíi ámúhake Máavyéjuube Jetsocríjtomútsí Méécááni Píívyéébema piáabó íbúwajíi ámuha meíjcyaki.

Piremóo ímí cáhcújtso

⁴⁻⁵ Muurá paíjyuvaré Píívyéébema o íhjúvácocca díhyallúvú ó téhdútsohíjcyá uuva ímí Máavyéjuube Jetsocríjtoke u cáhcújtso pameekéré cahcújtso múnáake u wájyuhíjcyáné uubállé o lléébónéllííhye. ⁶ Áánéllíi díhyallúvú ó táúmeíhíjcyá piáabó íñe Jetsocríjtoke mecáhcújtsonej tééveríyé mééma piáabó íjcyane éhnííñevu u wáájácúne tsíjtyeke u úwááboki. ⁷ Muurá mítyane ó ímíjyuuvé ímí tehdújuco ménahbémuke u wájyúne panévaríyé diityéké u ímíjyúúvétsohíjcyáneri.

Páávoru Onéétsimó hallúvú íhjuváne

⁸ Áábeke muurá uke ó piivyéterá o táuhbáné ñná u méénúíñévu Críjtorée oke uwáábóóbedívú pícyoóbe. ⁹⁻¹⁰ Aabe íñe ídátso keeméjuco o íjcyaae dííbyeke o cáhcújtsoné déjúcotu cuvéhóójari o íjcyaae úuma ó íhjúvú Onéétsimó hallúvú táuwáábori díbye Píívyéébeke cáhcújtsonéllíi tájtsíiménédu o íjtsúcunúúbe hallúvu. Áánéllíi uke o néé oke u wájyúhajchíí dííbyeke u piááboki.

¹¹ Muuráhjáa ihdyu éíjyú díhyójtí pañe íjcyaae tsá íñetú uke piáábohíjcyatú átéréepi íjcyanéllííhye. Ároobe ícyooca tsúúca ímíjpyetéhi. ¹² Áábeke íñe tsiíñe diéllevu o óómíchóóbeke ihdyu ímíñeúvú waatsúcúpéjtsoco muhdú oke u wáátsúcúiyódu. ¹³ Ó ímíllerá díbyeí óómaye íjcyane íñe ímiá uwáábójú déjúcotu cuvéhóójari o íjcyáné hajchótá oke díbye ípiáábo oke u piáábóiyódu. ¹⁴ Árónáa tsá o ímíllétú u wáájácútúnáa díbye óhdivu cóeváne. Ihdyu díicyánéjcutu u ímílléhajchíí tehdújuco óhdivu icyóéváne oke díbye piáábóiyóne. ¹⁵ Muuráhjáubáhjáa ihdyu úhdityu úmívaabe ímíbáávyéne úúmaye íjcyaki. ¹⁶ Aabe ihdyu tsiíñe díhyójtí pañévu úújetéébeke éhnííñevu u wájyúúhi. Muurá téhdure dííbyeke mítyane ó wájyúhi. Áané éhnííñevu dííbyeke wájyú tsúúca Píívyéébeke cáhcújtsoobe díñahbéduréjuco néébeke.

¹⁷ Ahdícyane tsáma ímíñeúvú dííbyeke waatsúcucó muhdú oke u wáátsúcúiyódu ímiáané díñahbéébé o íjcyáábeke u wájyúhajchííjyú. ¹⁸ Aabée uke ímityúné dáríívéhajchííjyú, díbyeé tsiéméné úhdityu áhdótuube újcúhajchíí néhi páneere ookéréjuco dahdóto. ¹⁹ Aane uke o áhdoíñé o nééne oo Páávoru ó caatúnúhi. Árónáa ihdyu tsá uke o nééte téhdure oke u áhdóiyóné ukée o piáabóne. ²⁰ Ehdu teéne, muúbej. Ahdícyane óvíi Ávyéjuube Jetsocríjtoke mecáhcújtsonéjcutu táñahbe u íjcyaae oke u tsípajtsóhi.

²¹ Ehdu íñe diéllevu ó caatúnú panévatúré ímiáábé u íjcyane o waájácúnéllíhye. Áánéllíi ó waajácú uke o néhíjcyané ehniíñevu panévaré tsaímíyé u méénuíñe. ²² Aane uke o néé táihde tsátsii u ímíbájchoki. Tsáijyu múúne Píívyéébeke ámuha táhallúvú píáábó metáúmeíhíjcyáne j péevé amúhadívú ó úújetéhi.

Páávoró pítyajcóne

²³ Áhdure uke ó úúballé Epáápara uke dúúruváne téhdure Jetsocríjtóke iúráávyéné déjúcotu óóma cuvéhóójari íjcyáábe. ²⁴ Áhdure uke duurúvámé Máácoó, Arijtáácoo, Déémaá, Róócaá, ehdume muha mewákímyeíhíjcyáme.

²⁵ Ahdícyane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó amúhake píaabóhi. Áyu tehdújuco.

HEEBERÉO

Heeberéomu éllevu cáátúnúmeiháámi

Píivyéébe Íllij tééveri míamúnáama ihjyuváne

¹ Éjyuúvúhjáa Píivyéébe ihjyúvahíjcyá méihdé múnáaúvuma páhduváre nénehji ihjyú uubálle múnáadívú íbóhówajcárónej tééveri. ² Áánetu ícyooca íjcyáné míamúnáama ihjyúvaabe Ílli Jetsocríjtoj tééveri. Aanéhjáa dííbyej tééveri páneere múhdúné tsíeméné ípívyéjtsóne dííbyé hójtsí pañévú pícyoobe téené avyéjuube díbye íjcyaki. ³ Aabéhjáa Cááni Píivyéébeke bóhówájtsóobe meke úújetsó muhdú díbye íjcyane. Áábedítýú dííbyé ámítsaráhcó bóhówaúcunúúbé íhtsútuube íjcyáábe tájpi páneere íjcyáhi. Muuráhjáa ídsíjíveneri méimítýuháñé íimíbájchóne Cááni éllevu níjkyejívú ipyééne ílluréjuco díbye avyéjuuténe.

Níjkyéji múnáa ehniíñevu Píivyéébe Hajchi avyéjuúne

⁴ Aabe níjkyéji múnáa ehniíñevu íhtsútuube Cáániye Píivyéébe dííbyeke avyéjútsoóbe. ⁵ Tsáháhjáa muurá mújyú díbye tsáápiikye níjkyéji múnáadítýú neétune:

Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke o avyéjujtsóhi.

Áhdurée tsá díbye dííbyedítýú neétune:

Dííbyej caani o íjcyánéllii tájtsíméné dííbye.

⁶ Áronáacáhjáa ihdyu Íllíkye apáábyéré íhtsútuube íjcyáábeke ííñujívú íbóhówajcáróóbedítýú neébe:

Óví pámeere tahñéjté níjkyéji múnáa Hájchíwúuke íavyéjútsoóbeke duurúváhi.

⁷ Áánetúhjáa ihdyu diitye níjkyéji múnáadítýú neébe:

Tápiáábojte níjkyéji múnáa kíjyebádu. Áhdure cúújuwádú diitye.

⁸ Téhduréhjáa tsiíñe Íllídítýu neébe:

Uu íhtsútuube Píivyéébe u íjcyáábé avyéjú tsá mújyú níjkéváitýúne. Aabe ímiáábé u íjcyaaabe muhdú tene íjcyadújuco míamúnáama u méénuíñe.

⁹ Muurá ímiáábé u íjcyánéllii tsá ímítýúné u ímíllétune. Áánéllii oo Dípiivyéébé o íjcyaaabe uke pámé ehniíñevu ó piááboó íñe imíjyaú u íjcyaki.

¹⁰ Téhduréhjáa tsiíñe dííbyedítýú neébe:

Uu íhtsútuube avyéjuube u íjcyaaabé u ípívyejtsó páneere íévéhóowari íjcyánéhjima ííñuji. ¹¹⁻¹² Áronéhjí wágóóóveé wájyamu nójcanújá wágóóóvédu. Ehdu ténehji u wágóóóne boone béhnéréjuco u ípívyéjtsóíñe éhne múúne wájyamu nójcanúné boone béhjáréjuco dítye cápáyoácódu. Áronáa ihdyu díjtsaméi tsá mújyú cápáyoóóvéitýúne. Áhdure tsá mújyú muhdú u íjcyáitýúne.

¹³ Téhduréhjáa tsá mújyú díbye tsáápiikye níjkyéji múnáadítýú neétune:

Íchihvíi táúniúvú diicya dímunáake úúma o táhjáné hajchóta.

¹⁴ Muurá diitye níjkyéji múnáa Píivyéébe piáábojte íjcyame tsá íjpiíma íjcyatýúne. Aame panévaturé piáábohíjcyá pájtyetéimyeke.

2

Tsá méihvéjtsóitýú mepájtyetéíñe mecáhcujsóne

¹ Áánéllii metsu té#búwá meíjcyáne ímíñeúvú meúraávyé íñe mepájtyetéíñé uwááboju melléébohíjcyáné téénetu memújtátuki. ² Éíjyuúvúhjáa muurá diitye níjkyéji múnáaj tééveri Píívyéébe úwáábohíjcyá ímí tehdújuco. Aanéhjáa tsaate lléébotúmé ímityúné méénuhíjcyámeke tééné hallútú ícúbáhrahíjcyaaabe. ³ ¿Aane íñe teenéjuco mepájtyetéíyóneri meíícúvétúhajchíí múhdutú mepájtyéteéhi? Muuráhjáa dííbyere Ávyéjuube Jetsocríjtó úúballé tsúúca teene mééma imyéénune. Áané uwáábojúu lléébótujkénúmé méhdivu pajtyétsóhi. ⁴ Áánevéu Píívyéébe meke ímíñeúvú waajácútsó páhdúváré nénehji méénúráítyuróné imyéénúneri. Muuráhjáa dííbyeke cáhcújtsómé pañévú Íapííchó ipícyóónej tééveri páhdúváré píáábohíjcyaaabe muhdú íjtsúcunúdu.

Jetsocríjtó míamúnáajpídyú íjcyane

⁵ Áronáacáa tsá díbye néétu béhné iññújiri meíhjuvuhíjcyaji ípívyéjtsoji níjkyéji múnáa hójtsí pañévú ipícyooíñe. ⁶ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

¿Aca muhdú íívamedí míamúnáadi ú ijaycunúhíjcyáhi? Áhdure ¿muhdú ííváabedi Míamúnáajpidívú ipívyéévéébedi ú ijaycunúhíjcyáhi? ⁷ Muuráhjáa dííbyeke ú picyóó wahájchotáwu díbye níjkyéji múnáa íhtsútú lli-íñévuréjuco íjcyaki. Áróobekée bóónétu u ávyéjújtsóne ú picyóó páné avyéjuubéré díbye íjcyaki.

⁸ Ehdú Píívyéébe waajácúháámitu nééne páneere Críjtó hójtsí pañe íjcyane. Áronáa tsáhái panéváré dííbyé hójtsíri íjcyatúne. Íjcyaiñéi ihdyu mújyú páneere dííbyé hójtsíríyéjuco íjcyane. ⁹ Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe dííbyeke wahájchotáwu picyóó níjkyéji múnáa lliíñévuréjuco míamúnáa wájyuri díbye ídsíjiveki. Ároobe ícyooca ílluréjuco ávyéjuuténe.

¹⁰ Dííbyej tééverí páneere Píívyéébe ípívyéjtsó téeneri íávyéjújtsámeíki. Áánélliihyée mewájyuri dííbyeke íhvéjtsoobe Mepájtyetétsoobe íjcyaaabe ícúbáhrámeíñej tééveri meímíabávyeki. ¹¹ Aame dííbyema tsané nahbémuréjuco meíjcyame tsaapííkyéré mécaaníváhi. Áánéllii Píívyéébe Hajchi tsáhájucó meke núcojpííletú tsúúca íñahbémú meíjcyámeke. ¹² Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Uke ó bóhówájtsó táñahbémudívu. Aame tsaméhjí uke muha medúúruváné mémátsívahíjcyáahi.

¹³ Téhdure nééneé:

Píívyéébedívú ó cátsípáávehíjcyáahi.

Téhdure tsiíñe nééneé:

Tsúúca okée Píívyéébe náhbénúmema oó.

Ehdú nééne Píívyéébe waajácúháámitu.

¹⁴ Muurá íñe míamúnáa meíjcyadúrée idyé Jetsocríjtó íjcyá íjpííma, ítyujpácyoma. Ehdú míamúnáajpidívú ípívyéévéne dsíjiveebe mepépe mewágóóóvéíyónejcúvú meke íbúwátsohíjcyaaabe Naavéneke ityáhjaki.

¹⁵ Ehdú dííbyé hójtsí pañétú meke pájtyetétsoobe mewágóóóvéíyónetu.

¹⁶ Tsáháa Críjto tsáátu níjkyéji múnáake ipíááboki. Tsaabée Aavaráaúvúj tsíménémúhaabe meíjcyámeke ipíááboki. ¹⁷ Áánélliihyée míamúnáajpidívú ipívyééveebe ímiá lluvváábé íjcyaaabe íñe muhdú meícyahíjcyáné iwáájacu méhdi ídáátsóvéne máhallúvú Píívyéébeke píáábó ityáúmeíki. Aabée mewájyuri pájámeíbyedi ícúbahrámé meímítyuháñé íábájíívemeíki. ¹⁸ Téhdurée dííbyeke

Naavéné máváríjchóneri ñcúbáhrámeíñéllii waajácuube muhdú ténehji meke dómácohíjcyáne. Aabe piivyété meke téénetu ipíaabóne.

3

Moitséé ehniíñevu Jetsóó ávyejúúne

¹ Ehdu teéne, ámuúha táñahbémut. Áánéllii Píívyéébeéjté meíjcyame metsu ímíñeúvú meúráávyé uwááboobe Jetsocríjtoke, dííbyeke meúráávyehíjcyánéjcu lluváábé pañétúejpi íjcyáábeke. ² Muuráhjáa Píívyéébe dííbyeke níwáávéné wákimyéí tsaímíyé níjkévaabe Moitsééúvukéjháa díbye ihñéjtedívú níwáávemeke díbye tsaímíyé téhmehíjcyádu. ³ Áronáa ihdyu Moitsééúvú ehniíñevu avyėjúúllémeíbyé páneeréé díbye ípívyéjtsónéllii éhne múúne jaa méénuube tééj á ehniíñevu ávyejúúllémeídyu. ⁴ Muurá míamúnaa jaa meenúhi. Áronáacáa ihdyu páneere Píívyéébere ípívyéjtsónéllii ehniíñevu diíbye avyėjúúhií. ⁵⁻⁶ Ehdu muurá Críjto Moitsééúvú ehniíñevu avyėjúútsámeíhi. Muuráhjáa dííbyeúvú Píívyéébeéjté jahdu néemeke ímí téhmehíjcyáhi. Ároobé dííbyé ñcúve múnáajpiye. Áánetu ihdyu Ílli Críjto dííbyeéjté avyėjúúbe. Áábedítýúu muurá diíbye Moitsééúvú meke úúballéhi. Aane ímiááné dííbyeéjté meíjcyame dííbyedívú mecátsípáávéne nihñéétsihvúré ímí dííbyeke meúráávyéhajchíí tsaímíyé méíjcyááhi.

Píívyéébeéjté tsaímíyé íjcyane

⁷ Muurá Píívyéébeé waajácúháámitu dííbyé Apííchó túkevéjtsóneri dííbyé ihjyú uubálle múnáajpi nééhií:

Píívyéébe o íjcyaaabe ámuúhake o nééne melléébo. ⁸ Tsá múu oke táhjálletú éhnéé ámuúhá ihde múnáaúvú íñeúbá píívyétúné iíñújiri íjcyácooca oke dáríívehíjcyádu. ⁹ Ehdúu téhulle íjcyame dáríívémeíhijcyá 40 píjcyá hajchótá diityémá méénuráítýúronéjhí o méénuhíjcyáné ájtyumíjúcooróme. ¹⁰ Aanée oke cáyobáávatétsoobe diityédítýú o nééhií: “Íjtsaméí tútávaavémé tsá ímíllétú diityéké o túkévejtsóné illéébone.”

¹¹ Ehdúu diityédívú o cáyobáávaténe ímiááneturé o néé diityéké tsaímíyé o pícyooíñé o néhíjcyátsihvu dítye úújetéityúne. Ehdúhjáa Píívyéébeé waajácúháámitu dííbyé ihjyú uubálle múnáajpi néé dííbyé Apííchóré túkevéjtsóneri.

¹² Ahdícyane tsáma téñbúwá méíjcyaco, ámuúha táñahbémut. Ámuúhá íjtsaméí métútávaávedí diíbyéjucó ímiá Píívyéébeé íjcyáábeke ámuha mecáhcújtsónetu ámuha memújtátuki. ¹³ Múu tsápítsójcatsí teenéjucó ícyooca meíjcyarááhorí meíjcyáné hajchótá ímityúné ámuúhake ímújtátsótuki. ¹⁴ Muurá tujkénutújucó nihñéétsihvúré tsaímíyé Píívyéébedívú mecátsípáávéne dííbyeke meúráávyéhajchíí íñé ímíjyaú Críjtoma méíjcyáá íavyéjuri. ¹⁵ Áánéllii máábájíívedí Píívyéébe íwaajácúháámitu íllu nééneé:

Píívyéébe o íjcyaaabe ámuúhake o nééne melléébo. Tsá múu oke táhjálletú ámuúhá ihde múnáaúvúu oke táhjállehíjcyádu.

¹⁶ ¿Acáa caatyé Píívyéébeke ímityú dáríívehíjcyáhi? Muuráhjáa Ejíhto múnáa hójtsí pañétú Moitsééúvú íjchívyetsómé Píívyéébeke ímityúné dáríívehíjcyáhi.

¹⁷ ¿Acáa caatyédí Píívyéébe ícyááyóbáne ícúbahrá 40 píjcyá hajchótá? Diityeréé muurá ímityú níjcaúvú úújetémé íñeúbará píívyétúné iíñújivu dsííívehíjcyáhi.

¹⁸ ¿Acáa caatyéké neebe tsaímíyé diityéké ípícyooíñé íñéerótsihvu dítye úújetéityúne? Diityédítýúréé ehdu neebe dítye dííbyeke lléébohíjcyátúné

déjúcotu. ¹⁹ Áhdújucóo muurá tsá ditye úújetétú dibyée diityéké néhíjcyátsihvu ípyée icyáhcújtsótúnéllíhye.

4

¹ Áhdure muurá ícyooca mééma ijcyájúcooróné Píívyéébe meke néhijcyáné tsaímíyé dííbyema maávyéjuutéiyóne. Áánéllíi téííbúwá méíjcyaco téeneri mebáñúmeítyu dityéhjáa báníúmeídyu. ² Muuráhjáa diityéké iúwáábohíjcyádúré ícyooca Píívyéébe méhdivu muhdú mepájtyetéíñé uwááboju bóhówátsohíjcyáhi. Aane muurá dityée íjcyadúré melléébójúcoorómé mecáhcújtsótúhajchíi tsá íínetú meke tene piáábóityúne. ³ Áánetu ihdyu ímiááné cáhcujtsómé tsaímíyé íjcyáa Píívyéébema. Muurá cáhcújtsótúmedítyú neébe:

Cáhcújtsótúmedívú o cáyobáávaténe o néé mújyú ditye úújetéityúné diityéké tsaímíyé o pícyooíñé o nétsihvu.

Ehdúhjáa cáhcújtsótúmedítyú neebe ííñujíi ípívyéjtsóijyújuco pámeere míamúnaa ííne imíjyaú dííbyema íjcyáíñé íñéijyu. ⁴ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Páneere Píívyéébe íwákimyéi iníjkévátsihdyu 7 coojívá úújetéjcoójí ílluréjuco wáyéeevéne.

⁵ Áhdure nééne cáhcújtsótúmedítyu:

Tsá mújyú ditye úújetéityú diityéké tsaímíyé o pícyooíñé o nétsihvu.

⁶ Áronáa íjcyámé tsaate pajtyeté uwááboju icyáhcújtsóne ímí Píívyéébema íjcyame. Áánetúu tujkénú téené uwááboju illéébójúcooróné cáhcújtsótúme íllure báníúmeíhi. ⁷ Áánéllíihyée Píívyéébe meke íyaahóvú íajcúrááhori Dabíiúvuj téeveri íwaajácúháámitu néehíi:

Píívyéébe o íjcyabe amúhake o nééne melléébo. Tsá múu oke táhjálletúne.

Ehdúu Píívyéébe néé íwaajácúháámitu. ⁸ Aanée muurá méíhdé múnáaúvuke tsaímíyé ipícyooíñé íñééne Jotsoéeúvuj téeveri imyéénuca tsáhájucó Dabíiúvuj téeveri mééma dibye íhjuváiityuróne. ⁹ Áánéllíi muurá íjcyánéi méúmíwari tsaímíyé Píívyéébema méíjcyáíñé. Tsáhái mééma tene pánéévetú meké íajcuíñé dibye nééneé. ¹⁰ Muurá ihdyu dííbyema tsaímíyé méíjcyácooca ílluréjuco mewáyéééveíñé dibyée panévare ípívyéjtsóné níjcautu wáyéeevédu.

¹¹ Áánéllíi metsu tsaímíyé Píívyéébeke meúraávye ímí dííbyema méíjcyá méíhdé múnáaúvúhjáa báníúmeídyú mebáñúmeítyuki.

¹² Muurá dííbyé ihjyu íhtsutúné íjcyánéllíi páneere míamúnáa ííbúwá íjtsaméi bóhówajtsó éhne múúne nítsúwari tsíeméné mewáhdahíroné pañe muhdíivané íjcyane maájtyumídu. ¹³ Dííbyerée páneere ípívyéjtsónéllíi tsá íná dííbyedívú téévetúne. Páneere muurá waajácuúbe. Áábé úmíwari méíjcyácooca páneere mééma ímíbájchóiiibe muhdú méícyahíjcyáne.

Jetsóo páñétúejpi llúúváabe íjcyane

¹⁴ Áábé Hajchí muurá Jetsocríjtó páñétúejpi méhlluuváábé íhtsútuúbe. Aabe dííbyema íjcyabe máhallúvú piáábó táúmeíhíjcyáhi. Áánéllíi metsu ímíñéúvú dííbyeke meúraávyeke. ¹⁵ Muurá meke íídaatsólléne piáábohíjcyáabe mávaríjchojúúnevu metáhjátsámeítyuki. Muuráhjáa téhdure íjiri íjcyácooca ténéhjiri ícúbáhrámeíñéllíi waajácuube muhdú meícúbáhrámeíñé. Áronáacáa ihdyu tsá dibye ímityúné méénutúne. ¹⁶ Áhdícyane cáhawáá metsu dííbyedívú

mecátsípáávéne Píívyéébeke piáábó metáúmeí méhdi ídáátsóvéne meke dibye ipiááboki.

5

¹ Muurá mee míamúnáadítú páñétúejte llúúvájte íjcyáímyeke meménuhíjcyámé ityújkevééllémeke ditye Píívyéébema tsaaté hallúvú íhíjyúváne dííbyeke íícúvéné iyámeke icyóvájtsó diityé imítúyú iábájíívémeíki. ² Áronáa llúúváábe íjcyároobe míamúnáajpi íjcyánéllíi waajácú muhdú mávaríjchó íjcyane. Áanéllíi tsaate ímíñeúvú wáájácutúmé mújtámeke piivyéetebe chooco iúwaabóne. ³ Aabe tujkénú íhyallúvú Píívyéébeke íícúvéné iyáábeke cóvájtsó ímítúyú iábájíívémeíki. Áané boonétú tsíjtyé hallúvú méénuube diityé imítúyú iábájíívémeíki. ⁴ Tsá tsaapi iiye méménúmeítyuró llúúváábedívu. Píívyéébere ihdyu ityújkevééllémeke téénevu picyóó Aróóuvukéhjáa ipícyohdu. ⁵ Ahdúu Críjtoke Píívyéébere picyóó páñétúejpi llúúváábe dibye íjcyaki. Tsáháa iiye dibye méménúmeítyúne. Áábedítúyú muurá neebe íwaajácúháámitu:

Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke ó ávyéjtujsóhi.

⁶ Téhdure tsiíñe neébe:

Uke ó picyóó níjkéváityúné íhtsútuube llúúváábe u íjcyá Mekitsedéé íjcyadu.

Ehdu Píívyéébe neé íwaajácúháámitu Críjtodítúyú. ⁷ Aabée Críjto íjiri íjcyácooca Cááni Píívyéébema ávyétá íhnáhó kímóóveebéré íhíjyúvahíjcyá dibyéé dsíjívéíñetu dibye muhdú íñéhajchíi dííbyeke ipájtyetétsoki. Áronemáhjáa íhvéjtsámeíbyé muhdú dibye ímillédú dííbyema tene ipájtyeki. Áanéllíihyéhjáa Píívyéébe dííbyeke piáabóhi. ⁸ Aabée muurá dííbyé Hajchi íjcyaae páñetu ícúbáhrámeíñéllíi waajácú muhdú mecáhcujsóne. ⁹ Ehdúhjáa ímiáábé íjcyánéllíi mepájtyetéíñe méénuube dííbyeke cáhcujsómé muhdú íjcyáityúmeréjuco dííbyema íjcyaki. ¹⁰ Áanéllíihyéhjáa Píívyéébe dííbyeke picyóó íhtsútuube páñétúejpi llúúváábe dibye íjcyá Mekitsedéé íjcyadu.

Mecáhcujsóné meíhvéjtsómé úmíwa ápíchó nééneé

¹¹ Íjcyaróné téénetu mítyane ámuéhakye o úwáábóiyóne. Áronáa tsáhájucu ámuéhakye o úwáábóityú tééneri ámuha meíícúvehíjcyátúnéllíihye. ¹² Tsáhájucu béjte ámuha meíjcyájúcóóturóne. Muurá ícyooca ámuha tsíjtyekéréjuco meúwáábóiyóne. Áronáa muhdú íívane ámuéhakye túhuutúné piéénéréi tsiíñe ó úwáábohíjcyá éhne múúne tsíímene majcho méénútutsi tsanééré mújpañe óóvedu. ¹³ Aane ehdu tsíímenédú néeme tsáhái ímíñeúvú wáájácutú muhdú ímiájító meúráávyéiyóne. ¹⁴ Áánetu ihdyu kéémejte tsanééréjuco majcho méénudu néeme tsúúca waajácú ímítúyúnetu keená ímiáané íjcyane.

6

¹⁻² Áanéllíi metsu ímíñeúvú Píívyéébe úwááboju meúráávye éhniíñevu ténejcu mewáájacuki. Tsá apááñeríyé meíhíjyúváityuró Píívyéébema meímíbaávye meíjtsaméi mecápáyóóvéneri, dííbyeke mecáhcujsómé ímítúyúnéhíjji meméénúné déjúcotu mewágóóóvéiyóneri, metsójtsótsámeíñeri, cahcújtsó múnáá hallúvú méhójtsine mepícyóóne dííbyeke piáábó metáúmeíñeri, medsíjívémé mebóhííñeri, dibye muhdú meícyahíjcyané mééma ímíbjchóíñeri. Ehdúneri tsá apááñeríyé tsúúca Críjtodítúyú íjcyané úwááboju mewáájacúneri meíhíjyúváityuróne. ³ Aane óví meke piááboobe éhniíñevu tsíñehíjji mewáájacuki.

4 Muurá dííbyé uwááboju tsúúca iwáájacúné ímí íjtsúcunúné úráavyémé pañe ijcyájucóóné dííbyé Apíicho. 5 Aame tsúúca waajácú dííbyé ihnáhoori béhjíréjuco ííñuji cápáyóóvécooca muhdú meíjcyaiñe. 6 Áronáa ihdyu téénetu ávyéta mújtá imyéénuhajchíí tsáhájucó ditye mújyú tsiíñe ímíbaávyéityúne. Ehdu dáriívemeímyé Píívyéébé Hájchikye múu tsiíñe dsíjívetsódú meenu míamúnáake dííbyedívú iúúhívatétsóneri. 7 Áánetu ihdyu ímiááné dííbyeke cáhcújtsómeke ímí ijtsúcunúúbé éhne múúne tsáápi bájtsó níjyaba pípájchóneri imíwu ííñene díbye íjtsúcunúdu. 8 Áánetu éhne ímí ííñuji néérótsihdyu tsanééré bñva ííñedu ímítýú Píívyéébeke meúráávyéhajchíí cúújúwá pañévú meke waagóóíbye.

Tsaímíyé meíjcyaiñé meíjtsone

9 Ehdu íñe ámuúhakye ó nehíjcyáhi, ámuúha táñahbému. Áronáacáubá tsá ámuha tehdu meíjcyatúne. Muurá ó waajácú ímí tehjújuco ámuha meíjcyame mepájtyetéíñe. 10 Muurá Píívyéébe ímiáábé íjcyaaabe tsá ábájíívéityú tehjújuco ámuha mewákímyeíhijcyáne. Áhdure tsá díbye ábájíívéityú tsijtye cahcújtsó múnáake ámuha mewájyúne mepíáábóné raahóvú tsiñehji ímiáánéré ámuha meméénuhíjcyáne. 11 Ahdícyane ó imíllé ámuha óóchévetúme meítsohíjcyáne ííne imíjyaú meíjcyaiñé méúmíwari íjcyane ámuha tééneri mebánúmeítyuki. 12 Méóóchévedí téénetu. Ihnáhóóróné pañe ímíñeúvú mécahcújtsó éjyúvúhjáa tsaate ímí icyáhcújtsóne díbyeé diityéké nehíjcyádú tsaímíyé dííbyema íjcyadu téhdure ámuha meíjcyaki.

13 Píívyéébéhjáa muurá íhtsútuube íjcyánéllii Aavaráaúvuke pañetu iiye néé ímiááné dííbyeke ipíááboíñe. Tsáháhjáa tsaatéj tééveri dííbyeke ipíááboíñé díbye néétune. 14 Íllúhjáa neebe dííbyeke: “Uke panévaturé mítyane ó píááboóhi. Áánéllii díjtsiménémúhaabe mítyane líiyááteéhi.” 15 Ehdúhjáa muurá Píívyéébe Aavaráaúvuke néene icyáhcújtsóne óóchévetuube ítsohíjcyánéllii ímiááné íñéhdújuco dííbyema díbye méénune. 16 Muurá tsáijyu tsaate ímiáánéré íñéécooca íehnííñevu íhtsútúube mémé dómajcó tsijtye icyáhcújtsoki. Ehdu dííbye mémé dómajcómé ‘óvíi oke muhdú méénuube o állíhajchííjyu’ íñéénema. 17 Ahdúhjáa ímiááné imyéénuíñé pañetu iiye Píívyéébe néé ditye icyáhcújtsoki. Aanéhjáa imíllebe diityéké iwáájacútsóné ávyeta íñéhdú imyéénuíñé íjtsaméí cápáyoácótuúbe. 18 Ahdícyane muurá tsúúca méwaajácú íhtsútuube íjcyaaabe muhdú íñéhdú mééma méénuíñe. Tsá díbye meke állítyúne. Áánéllii dííbyedívú metájpimye tsaímíyé méíjcyá ípyéé íñéhdú meke díbye ipájtyetétsoki. 19 Aane mewáájacúme tsaímíyé dííbyeke meúraavyémé ímí méíjcyá éhne múúne cúújúwami dóhjívami íoovéjúcótumi íjcyadu. Áánéllii tsúúca ícyooca mépiivyété meeréjuco Píívyéébema meíhjuváne muhdú pañétúejpi llúúváábe duurúvájá pañévú pañétúétsihvu dííbyema íhjuvuhíjcyádu. 20 Ehdúu meeréjuco Píívyéébema meíhjuváiñé mééma Jetsóó ímíhajchóhi. Aabe pañétúejpi llúúváábe íjcyá Mekitsedéé íjcyadu mújyú muhdú íjcyáítyuúbe.

7

Mekitsedéé íjcyadu Jetsóó pañétúejpi llúúváábe íjcyane

1 Dííbyéhjáa Mekitsedéé Tsáaré cóomí avyéjuube íjcyaaabe idyé llúúváábe pañétúejpíhjáa Píívyéébere pícyoóbe. Aabéhjáa tsáijyu cábuuvé Aavaráaúvúu íhtsútúróméhjike ávyéjuktéké ityáhjájetsihdyu méénujcatsityu óómíbyedívú. Áábé hallúvuhjáa Píívyéébeke píáábó táúmeííbye. 2 Áábekéhjáa Aavaráaúvú

ajcú tsáneevu ípyée ityáhjá mé tsíeméné itsívánetu. Áábe mémé Mekitsedée ‘ímiá avyéjuube’ nééiyóne. Áánetu dibyée íjcyácóomi mémé Tsááre ‘íbuwají meíjcyane’ nééiyóne. Áánéllii téhdure dííbye mémé ‘tsaímíyé meke pícyóóné avyéjuube’ nééiyóne. ³ Díibyéjháa Mekitsedée pevétsihdyuré bóhówaavénéllii tsá mewáájácutú dibyée cááníma, tsííjuma, ííhdé múnáama, íjcyáhajchííjyu. Tsá mewáájácutú muhdújháa dibye ípívyeevéne. Áhdure tsá mewáájácutú dibyée dsííjívéhajchííjyu. Áhdúu muurá Píívyéébé Hajchi páñétúejpi llúúváabe mújyú muhdú íjcyáítyuube bóhówaavéhi.

⁴ Aane méwaajácú ímiáané Mekitsedée íhtsútuube íjcyane. Muurájháa méíhdé múnáajpi Aavaráaúvú íjcyároobe dííbyeke ajcú tsáneevu méénucátsiyí íhtsutúme íjcyáromeke ityáhjá mé tsíeménetu. ⁵ Muurájháa Moitséeúvuke Píívyéébe néé Revííúvúj tsíiménémúháábedítýú llúúvájte íjcyámeke imúnaa ítsíeménetu íacuhíjcyaki. Ehdúu neebe Aavaráaúvúj tsíiménémúhaabe íjcyame ípiáábójcatsíki. ⁶ Muurájháa Mekitsedée Revííúvúj tsíiménémúhaabe íjcyátúróobeke Aavaráaúvú ajcú itsíeménetu tsáneevu. Ájyúu díibye Aavaráaúvú hallúvú táúmeíbyé piáábó Píívyéébé panévatúré dííbyeke ípiááboíñé néhíjcyáábé hallúvu. ⁷ Tsáháa Aavaráaúvú Mekitsedée hallúvú piáábó táúmeítýúne. Muurájháa Mekitsedééré táúmeí dííbye hallúvu. Áánéllii méwaajácú Aavaráaúvú ehnííñevu dibye íhtsútuube íjcyane. Muurá tsáápí hallúvú ímí dibye íjcyáiñé piáábó táúmeíbyé ehnííñevu avyéjúúllémeíhi. ⁸ Muurá llúúvájteke métsíeménetu maácu híjcyarómé dsííjiveéhi. Áánetúu Mekitsedée íhtsútuube llúúváabe íjcyáábedítýú Píívyéébé waajácuháámí néé dibye ícyoocápi íjcyane. ⁹ Áánéllii méwaajácú Aavaráaúvújháa Revííj tsíiménémúháábedítýú llúúvájte íjcyáímyemájucóo ítsíeménetu Mekitsedéke ájcune dityée ájcúiyódú ívane dityéi íjcyátúrónáaaca. ¹⁰ Téjyúikyéhjáa tsáhái dííbyéj tsíiménémúhaabe Revíí tsíimávámeítýúne.

¹¹ Aanée Revííj tsíiménémúhaabe Aróodítýú llúúvájte íjcyame Píívyéébé taúhbaju meúráavyéneríyé mepájtyetéíñé ímíbájchoca muurá tsáhájucóo Críjtoke Píívyéébe Mekitsedééhjáa ícyahíjcyádú íhtsútuube llúúváábedívú pícyóóítýuróne. Áronáacáhjáa ihdyu tsá dibye Aróóúvú íjcyadu néébeke pícyootúne. Tsíhdyuréjucóhjáa néébeke dibye pícyóóne. ¹²⁻¹⁴ Aabée Críjto Máavyéjuube tsá Revííúvú dohjíba múnáajpi íjcyatúne. Muurájháa ihdyu Jodáá dohjíba múnáajpíyé íjcyaróobeke Píívyéébe llúúváábedívú pícyóónéllii ítyaúhbaju cápáyoové tsíhdyuréjucóo. Áronáacáa tsá Móitséeúvú néétu tsaate díityé dohjíba múnáadítýú llúúvájte íjcyáiñé.

¹⁵ Áánetu méwaajácú Mekitsedééhjáa íjcyadu íhtsútuube llúúváábedívú Píívyéébe Críjtoke ípícyóónéllii tsíhdyuréjucóo ítyaúhbaju cápáyoácóne. ¹⁶ Tsáháa dibye llúúváábedívú mémévatú Revíí dohjíba múnáadítýú tsaate llúúvájte íjcyáiñé némeíhíjcyádú dííbyedítýú tene némeíñéllíhye. Muurájháa ihdyu memévaabe mújyú muhdú íjcyáítyuubéréjucóo íhtsútuube íjcyaki. ¹⁷ Muurá Píívyéébe dííbyedítýú íwaajácúháámítu nééhií:

Uu íhtsútuube llúúváabe ú íjcyá Mekitsedée íjcyadu mújyú muhdú u íjcyáítyuúbe.

Ehdu Píívyéébe néé dííbyedítýu. ¹⁸⁻¹⁹ Muurájháa íhdéené taúhbaju Píívyéébe Moitséeúvúj téeveri méénune meúráavyerómé mepájtyetéítýurónéllii tsíhdyuréjucóo mééma dibye teene cápáyoácóne. Áánéllíhye Críjtoj téeveri meke ehnííñevu piááboobe ímí dííbyema meíjcyaki.

20-21 Muuráhjáa tsíjtyehji llúúvájte pevénéré memévahíjcyáhi. Áánetúu Críjtoke páñetu Píívyéébere meménú múijyú muhdú íjcyáítyúné lluuváábé díbye íjcyaki. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe ímíáánetúré nééhií: “Uke ó picyóó Mekitsedéé íjcyadu múijyú muhdú u íjcyáítyuube llúúváábe u íjcyaki.”

Tsáháhjáa múijyú ehdu tsíjtyedítýú díbye néétune. 22 Aabée Jetsóó mééma béhné pítýájcoju meenú íhdééné taúhbjáúu meúráávyehíjcyáné ehniíñevu tsaímíyé Píívyéébema meíjcyaki. 23 Muuráhjáa éjyuúvú mítyame llúúvájte íjcyame tsaapi dsíjívécooca tsijpi cápáyóóvehíjcyáhi. 24 Áánetu ícyooca íhtsútuube Jetsóó múijyú muhdú íjcyáítyuube llúúváábe íjcyáábeke tsá múha cápáyóóvéityúne.

25-26 Aabe piivyété meke ipájtyetétsóné ímíáábé íjcyánéllíihye. Tsá díbye ímítyuube íjcyatúne. Áánéllíihyée tsá díbye múijyú ímityúné méénutúne. Aabée Cááni éllevu níjkyejívú ipyééne ílluréjuco ávyéjuuténe. Aabe ícyooca dííbyedi tsúúrámeímyé hallúvú Píívyéébeke piáábó táúmeíhijcyá muhdú íjcyáítyúmeréjuco tsaímíyé dííbyema íjcyaki. 27 Tsáháa míamúnaa llúúvájte méénuhíjcyádú díbye méénutúne. Díityéhjáa muurá Píívyéébe úmíwávú tujkénú cóvátsohíjcyá iyáábeke ímítyú íábájíívemeíki. Áané boonétúhjáa botsíi tsíjtyé hallúvú méénuhíjcyámé díityé ímítyú téhdure íábájíívemeíki. Ahdúu tsá Jetsóó méénutúne. Muuráhjáa ihdyu tsáneere páñetu iiye pájámeííbyé dítyée iyámeke cóvátsohíjcyádú íívane pámé hallúvuréjuco. 28 Muuráhjáa éjyuúvú Píívyéébe Moitséeúvuke néhdújuco dítye míamúnaa ímityúmé íjcyárómedítýú méménuhíjcyáné páñétúejte llúúvájte dítye íjcyaki. Árónáacáa ihdyu Píívyéébe ínéhdújuco Ílli ííne ímítyú méénutúúbeke pícyoone páñétúejpi llúúváábe díbye íjcyá múijyú cápáyóóvéityuubéréjuco.

8

Jetsóoj tééveri béhné pítýájcoju íjcyane

1 Aane íñe meíhijyúvahíjcyánetu éhniíñevu ímí méíjtsúcunú páñétúejpi Críjto mélluuváábé íjcyane. Aabe ícyooca íjcyá Cááni Píívyéébe úníuri níjkyejíri.

2 Aabe téhulle íjcyaja duurúvájá páñétú páñétúétsihdyu Cááníkye máhallúvú piáábó táúmeíhijcyáhi. Tsá míamúnaa méénújari díbye íjcyatúne. Píívyéébere méénújari dííbye.

3 Muuráhjáa míamúnáadítyú páñétúejte llúúvájte íjcyame Píívyéébe úmíwávú iyámeke cóvátsohíjcyá tsíjtyé ímítyuháñé íábájíívemeíki. Ahdúu Críjto páñétúejpi llúúváábe íjcyánéllíi meenú míamúnáama. Árónáacáa tsá díbye díityée méénuhíjcyádú méénutúne. Muuráhjáa ihdyu iiye pájámeííbyé pámé ímítyuháñéré ímíbjáchoki. 4 Muuráhjáa ííñújéjpiyé íjcyaca tsá díbye llúúváábe íjcyáítyuró tsúúcajáa Moitséeúvuj tééveri Píívyéébe pícyóóné taúhbjáúu néhdújuco tsaate llúúvájte dííbyeke íícúvehíjcyámé íjcyánéllíihye. 5 Muuráhjáa díitye lluuvájté Píívyéébeke íícúvehíjcyá páñétúeja duurúvaja níjkyejíri íjcyajádú imyéénújá páñevu. Píívyéébéhjáa muurá Moitséeúvuke nééhií: “Ímíñeúvú tsáma méénuco éhnée “Tsinaií” némeíhbaúvú páñétúeja náávevu uke o úújetsóné u ájtyumídu.” Ehdúhjáa Píívyéébe néé Moitséeúvuke. 6 Árónáa éhniíñevu ícyooca páñétúétsihyi Jetsóó llúúváábe íjcyaaabe máhallúvú Píívyéébeke piáábó táúmeíhijcyáhi. Dííbyej tééveríhijyáa muurá Píívyéébe mééma béhné pítýájcoju meenú tsaímíyé dííbyema meíjcyaki.

⁷ Tujkénúhjáa dibye méénúné pityájcoju néhdu meíjcyáneríyé mepájtyetécá tsáhájuco béhné pityájcoju dibye méénúityuróne. ⁸ Tujkénúéné pityájcojúu néhdu míamúnaa icyahíjcyátúnéllíi béhné pityájcojúrjúco dibye méénune. Muurá íwaajácúháámitu neébe:

Béhné pityájcojúrjúco o méénuíñé tahñéjtema ijraéemuu, jodaámmu, íjcyámema. ⁹ Tsáhájuco o méénúityú diityé íhdé múnáaúvukée Ejíhtó íñújitu o íjchívyétsócooca diityémá o méénudu nééné pityájcoju. Dityée tééné pityájcoju néhdu íjcyátúnéllíi diityéké múu íhvejtsódú ó meenuhi. Ehdú o néé Píívyéébe o íjcyáabe. ¹⁰ Ahdícyane tsíhdyuréjuco nééné pityájcoju o méénuíñé ijraéemuma ditye ímíñeúvú tééné uwááboju iwáájácúne muhdú tene néhdu íjcyaki. Ájyú ímíáané tahñéjté íjcyámé Píívyéébé ó íjcyáahi. ¹¹ Téjyú tsáhájuco múha óhdivu wáájácútsójcatsíityú pámeere íhtsútúróméhjimáyé icyátújtsiméné oke wáájácúíñéllíihye. ¹² Áámedi o ídáátsóvéne ílluréjuco diityé ímítyú o ábájíveíñe. Aane tsáhájuco mújyú o ítsáávéityúne.

¹³ Ehdúhjáa Píívyéébe béhné pityájcojúrjúco bóhówajtsóné íhdééné pityájcoju pañe meíjcyarómé mepájtyetéityúrónéllíihye. Aane tsúúca mééma cápáyoovéhi.

9

Níjkyéjiri páñétúeja duurúvaja

¹ Teenée tujkénúéné pityájcoju túkévétsohíjcyá íñújiri íjcyané duurúvájá pañétú muhdú dílbyeke ditye íícúvehíjcyaki. ² Aanéhjáa teeja imyéénúcooca meenúme míhyóocu míjcohóócú ímichi tétsihvu Píívyéébeke íícúveki. Tujkénúétsíi méméhjáa ‘ímiátsí’. Átsihyíhjáa ímíwu nééné peetéihcyú úníuri méétsáwá hallúrí pááa dílbyé ícúve. ³ Áané bóunáálléríhjáa íjcyaho wájyámuwávú wátájcámeítsíi mémé ‘Páñétúetsíi ímiátsí’. Átsihvúhjáa apáábyéré páñétúejpi llúúváabe Píívyéébema ihjyúvahíjcyáhi. ⁴ Átsihyíhjáa óórótu méénúmeíñé waijí téjijí hallúvú ditye Píívyéébeke idyúúruváné imyéwu cúvaane cóvátsohíjcyáijí. Áané úníríhjáa cajóónaba ímíwu téenere óórótu hállúú, pañee, méénúmeíba. Áhbá pañéhjáa Píívyéébé taúhbaju cáátúnúmeíñé newáyuwáácuu, Aróouúvú cuujúí béhjívái, ‘manáa’ némeíñe pááa óóróhlló pañe íjcyanee, éhdune. ⁵ Áhbá hallúríhjáa níjkyéjii múnáajtétsí níjcyota ‘tétsihyi Píívyéébe íjcyane’ nééiyóne. Áámútsí nuwáácyúhjáa wállúrjijúucunúne lliñévú páñétúejpi llúúváabe iyáábé tujpácýó pícyohíjcyá míamúnáa ímítyú íábájívémeíki. Aane óvíi éhdunéré téeneri méihjyúváhi.

⁶ Ehdúhjáa duurúvaja imyéénújá pañévú paíjyuvaré llúúvájte tujkénúéhó pañévú iúcaávéne Píívyéébeke íícúvehíjcyáhi. ⁷ Áánetúhjáa páñétúétsihvu tsané pijcyábá lliñe tsáijyuré páñétúejpi llúúváábere úcaávehíjcyá iyáábé tujpácýoma ímítyuu, tsíjtyé ímítyuu, íjcyane íábájívémeíki. ⁸ Ehdúu méénuhíjcyámé paméváreí Píívyéébema meíhjyúvaíñé ímíbaávyétúné hajchóta. Aane méwaajácú Píívyéébé Apííchó túkevétjsori. ⁹ Muuráhjáa ihdyu Críjto mééma méénúíñe náávé iyámeke icyóvájtsóneri panévaríyé Píívyéébeke íícúvehíjcyáme. Áronáacáhjáa tsá ditye teene imyéénúneri ímíbaávyéityuróne. ¹⁰ Muuráhjáa panéváre majchóháñé, dooháñé, adóháñé, téíbúwáre méénuhíjcyámé Píívyéébe diityéké néhdújuco. Áhdurée íjpi ityútáváávécóoca nítyámeíhijcyámé ímíbaávyeki. Éhdúu méénuhíjcyámé imyéénuhíjcyádú Píívyéébe tééné taúhbaju Críjtoj tééveri icyápáyoácótúné hajchótá ímí diityéké íjtsúucunúki.

¹¹ Aabée Críjto bóhówááveebe ícyooca pañétúejpi llúúváábe ijcyá tsaimíyé mejcyaiñé mééma méenuúbe. Aabe ícyooca míamúnaa méénútuja tsaimíyé Píívyéebere méénúné duurúvájá pañétú máhallúvú piáábó táumeihijcyáhi. ¹² Tééjá pañévúu úcááveebe pañétúétsihvu. Ároobée tsá llúúvájtee méenuhíjcyádú ténevá pijcyábádú ócájíwuu, cáávaraa, íjcyámeke idsíjívétsómé tujpácyoma úcáávetú téeneri Píívyéébeke íícúveki. Muuráhjáa ihdyu pañetu ítyujpácyoré waagóoobe tsáijyuré páme hallúvuréjuco téeneri mepájtyeteki. ¹³ Muuráhjáa éjyúuvú ímítyúúvémeke ócájímuu, cáávarámuu, íjcyámé tujpácyori wáchíyáhcu híjcyámé dítye ímíjpyeteki. Téhduréhjáa ócájíméewáwúuke icyóvájtsóné ballíjyú íúúrúnúneri wáchíyáhcu híjcyámé dítye íjpi ímíbáavyeki. Áronáacáhjáa tsá díityé ímítyú ímíbáavyehíjcyatúne. ¹⁴ Áánetúu ihdyu Críjto ítyujpácyori meke ímíjpyetétsó méímítyutu. Píívyéébe Apííchóo mújyú muhdú íjcyáityúné dííbyeke piáábóneri pájámeíbyé mewájyuri ííne ímítyú méénútuúroobe. Áánéllii dííbyé tujpácyó tsúuca meke ímíjpyetétsó ímítyúnéhjitu tsaimíyéjuco Píívyéébeke méíícúvéebema mejcyame mewágóóóvétuki.

¹⁵ Díibyee muurá Jetsocríjtó tsáá béhne pityájcojuréjuco mééma imyéénuki. Muuráhjáa tujkénú Píívyéébe méénúné pityájcojú pañe íjcyámé ímítyuháñé téhdure tsúuca ímíbaavyé díbye dsíjíveneri. Áánéllii ícyooca pámeere Píívyéébe tsúuca meke újcume tsaimíyéjuco dííbyema mejcyaiñé díbyee néhduú. ¹⁶ Muurá múúne medsíjívétúné ihde mécaatúnú métsíeméné caatyé újcuíñé úúbállené waajácuháami. Aane medsíjívécooca botsíi ujcúme teene. ¹⁷ Áánetu méi medsíjívétúné hajchótá tsá múha dómájcoíturó téené waajácuháámí mecáátúnúrónáaaca. ¹⁸ Ahdúhjáa íívane Jetsocríjtói dsíjívétúné hajchótá Píívyéébe íhde múnáúvuma tujkénúné pityájcoju méénune néhdújuco dítye dííbyeke íícúvehíjcyané iyámeke illííhyánúmé tujpácyori. ¹⁹ Téijyúhjáa Moitséúvú Píívyéébe taúhbajúúné úúbállehíjcyáhi. Átsihdyúhjáa obééjámú ihjíné tújpáíhdsíúvú néene úméhéí níjcautu ipícyoone ócájíwuúmuke, cáávaráwuúmuke, idsíjívétsómé tujpácyó nújpácyotu icyátáhbóné pañévú íééníyóneri wáchíyáhcuube teene taúhbaju íjcyané waajácuháami. Téhduréhjáa míamúnáake wáchíyáhcuúbe. ²⁰ Áánemáhjáa neebe díityéke: “Ámúhake íñe tújpácyori ó wáchíyahcú muhdú mejcyaiñé pityájcoju Píívyéébe mééma méénúné uuballe.” ²¹ Áhduréhjáa duurúvaja wáchíyáhcuube páneere tééjá pañe íjcyánéhjimájucó. ²² Muuráhjáa teene Píívyéébe taúhbaju néé páneere tútávaavéné tújpácyoríyé ímíbájchómeihíjcyaiñe. Áánéllii tsá míamúnáa ímítyuháñé pevénére ímíbáavyéítyuróne.

Críjto mewájyuri pájámeíñe

²³ Ehdúhjáa iyámeke idsíjívétsómé tujpácyori duurúvaja ímíbáchohíjcyámé tééjá pañévú íúcáávehíjcyá Jetsocríjtó mééma ítyujpácyori méímítyú ímíbajchómé dííbyema pañétúétsihvu meúújetéíñe náave. ²⁴ Tsáháa díbye úcáávetú míamúnaa méénúné duurúvájá pañévú méímítyú ímíbájchoki. Muuráhjáa ihdyu pañétúeja níjkyejiri íjcyájá pañévuré úcááveebe máhallúvú Píívyéébema íihjyúvaki. ²⁵ Áronáacáa tsá díbye míamúnáajpi llúúváábe méenuhíjcyádú ténevá pijcyábádú iyámé tujpácyoma pañétúétsihvu úcáávehíjcyatú míamúnáa hallúvú Píívyéébema íihjyúvaki. ²⁶ Muuráhjáa dítye méenuhíjcyádú imyéénuca ííñují ípívyéévétsihdyu múhdújyúvájúcooíyó díbye méímítyú hallúvú dsíjívéne. Áronáacáa íéévé úújetétsihvu íbóhówáávéne

tsáneere pájámeíbyé pámé hallúvuréjuco. ²⁷ Téhdure mee míamúnaa tsáneere medsjívémema Píivyéébe muhdú meícyahíjcyáné ímbájchoóhi. ²⁸ Muuráhjáa Críjto tsáijyuré pájameí pámé imítuyháñéré ímbájchoki. Aabe tsiíñe itsáacooca tsáhájucó téénevu tsááityúne. Tsáiibye tsáimíyé dííbyeke téhmehíjcyámeke itsáityeki.

10

¹ Muuráhjáa Moitséeúvuj téeveri Píivyéébe ájcúné taúhbaju Jetsocríjtó mééma méenuíñe náávéré. Áánéllihyée ténevá pijcyábádú iyámeke illíhyánúmedi Píivyéébeke ditye ícúvehíjcyarónáa tsá ditye ímbáávyehíjcyatúne. ² Muuráhjáa tehdu tsáneere imyéénúneri tsúuca ímbáávyeca tsáhájucó tsiíñe ditye tehdu méenuhíjcyáityuróne. Áácáa diityé hallúrí tsáhájucó ñná íjcyáityuróne. ³ Áronáacáhjáa ténevá pijcyábádú íhyallúvú iyámeke ídsíjívétsohíjcyánéllii waajácuhíjcyámé imítuyúme íjcyane. ⁴ Áronáa tsá ócájimuu, cáávarámuu, íjcyámé tujpácýó méimítuyú ímbájchóityuróne.

⁵ Muuráhjáa Críjto íññujívú itsáacooca néé Píivyéébeke: Míamúnaa ímítuyú hallúvú iyámeke illíhyánúmedi uke ícúveróné diityéké tsá ímbáávyétsotúne. Áánéllii íñe oke míamúnáájpídívú ú ípívyéévetsó o dsíjíveneri botsíi diityéké o ímbájchoki. ⁶ Muurá ímítuyháñé ímbáávyéro ditye iyámeke cóvátsohíjcyaróné tsá diityéké píáábotúne. ⁷ Áánéllii uke o néehíí: “Áánu oo, Tápiivyéébej. Óvíi muhdú óhdityu díwaajácúháámitu tene cáátuvádú u ímillédú ó íjcyáhi.”

Ehdúhjáa Críjto néé Píivyéébeke íññujívú itsáacooca. ⁸ Tujkénúhjáa neebe míamúnaa Píivyéébe taúhbaju néhdújúcooro iyámedi dííbyeke ícúveróné diityéké ímbáávyétsotúne. Áhduréhjáa neebe tsíñéhjiri ditye ícúveróné diityéké ímbáávyétsotúne. ⁹ Ááne boonétúhjáa tsiíñe neébe: “Áánu oo, Tápiivyéébej. Óvíi muhdú u ímillédú ó íjcyáhi.” Ehdúhjáa Jetsocríjtó íñéene íhdéené pítáycoju tsíhdyuréjuco cápáyoácóne. ¹⁰ Aabée Píivyéébe ímillédújuco mewájyuri tsáneere pájámeíñe pámé hallúvuréjuco. Ehdúu díbye dsíjívénej téeveri Píivyéébe méimítuyháñé tsúuca ímbájchóné tsá máhallúrí íjcyájúcootúne.

¹¹ Áánetúu éjyúvú íhdéené taúhbaju néhdújúco llúúvájte paíjyuvaré Píivyéébeke iyámedi ícúvehíjcyáne. Áronée tsá mújyú míamúnáa imítuyháñé ímbájchóityuróne. ¹² Áánéllihyéhjáa Jetsocríjtó mewájyuri tsáneere ídsíjívéné boone Cááni Píivyéébe úniúvú ávyéjuutéhi. ¹³ Aabe tétsihdyu téhmehíjcyá Píivyéébe dííbyema ímunáake táhjaíñe. ¹⁴ Muuráhjáa tsáneere dsíjívébe pámeere dííbyeke mecáhcujsómé téénej téeveri Píivyéébema meímbáávyeki. ¹⁵ Aanéhjáa éhniíñevu Píivyéébe Íapííchoj téeveri méhdivu bóhówájtsóobe néehíí:

¹⁶ Ícyooca tsíhdyuréjuco néené pítáycoju diityémá o méenuíñe ditye ímíñeúvú tééne uwááboju iwáájácúne ímiáané ímílléne muhdú tene néhdu íjcyaki.

¹⁷ Áhdure tsiíñe neébe:

Diityé imítuyháñe o ábájívéné tsáhájucó mújyú o ítsáávéityúne.

Ehdu muurá Píivyéébe méhdivu bóhówájtsó Íapííchoj téeveri. ¹⁸ Áánéllii tsáhájucó dííbyeke méimítuyú hallúvú tsíeménéhjiri meíicúvéityú tsúúcajáa mééma díbye teene ímbájchóné ábájívéjúcónéllíhye.

Tsáimíyé Píivyéébema meíjcyáne

¹⁹ Ámuúha táñahbémuuj, ícyooca tsúuca mépiivyété pamévare Píivyéébema meíhjuváne íínerí núhnévetúme Jetsocríjtóo dsíjívénej téeveri. ²⁰ Teenée

néeyóné dibye dsíjívéné tujkéveri duurúvájá pañétú tsátsii pañétúétsíí watájcó wáýyámuwa dóchéreevé wajítahnécu. Ehdúu mééma ímíbájchoobe ícúbáhrámeíñeri téénej tééveri Píívyéébema ímí meíjcyaki. ²¹ Aabe Jetsóó pañétúejpi méhlluuváábé Píívyéébeéjté meíjcyámé avyéjuube íhtsútuúbe. ²² Áánéllii metsu ímiááméré meíjcyáne ímíñeúvú dííbyeke mecáhcújtso tsaímíyé Píívyéébema meíjcyaki. Muuráhjáa tsúuca páneere méimítyuháñé mééma ímíbájchoobe idsíjíveneri. Ehdúu meke ímíbájchoobe Píívyéébé Apííchoj tééveri. ²³ Ahdícýane óvíi ímíñeúvú méúraavyé tsaímíyé Píívyéébema meíjcyaiñé mééma dibye méénujíto. Muurá Píívyéébe páneere méénuú muhdú íñéhijcyádu. ²⁴ Áánéllii metsu keená ímiááné íjcyaneréjuco meméénuhíjcyaki. Métsu ímiááné mewáýjúcatsíñe panévaturé mepíáábójcatsíki. ²⁵ Tsá tsaate méhdityu ícyahíjcyádú pihcyáávevu tsáátumeréjuco meíjcyáítyuróne. Métsu metsápítsójcatsíñe paíjyuvaré mepíhcyáávehíjcyaki. Muurá méwaajácú lléváhréjuco tsiíñe Máavyéjuube Jetsocríjtó tsááiñe.

²⁶ Muurá tsúuca ímiájíjtó méúraavyéjúcoorómé meímilléduré ímityúné meméénuhíjcyámé tsá múhdutú meímíbaávyéítyuróne. ²⁷ Tehdu néémeke Píívyéébe waagóó dííbyeke icyáhcujsóné ímíllétúmeke ícúbáhraíñé cuujúwá ávyetá íhnáhó péétécunúwá pañévu. ²⁸ Muuráhjáa éjyúvú Moitsééúvuj tééveri dibye ájcúné taúhbaju néhdu tsaate ícyahíjcyátúmé hallúvú míityétsúba, pápíhchúúmeváuba, úúbálléhajchíí tsúuca dsíjívétsohíjcyámé ídáátsóvetúme. ²⁹ Aanéjíva awáá muurá éhnííñevu ícúbáhrámeímye Íllí mewáýjuri ítyujpácýó wáágoóné icyáhcútsótúne dííbyé Apííchó meke píáábóneri úúhívatéhíjcyáme. ³⁰ Muurá Píívyéébe néehí: “Ooréi ó ícúbáhraá ámúhá hallútú ímityúné ámúhake méénúmeke.” Téhdure tsiíñe neébe: “Tahñéjteke ímityúné méénúmema teene ó ímíbájchoóhi.” ³¹ Muurá ápíchó teene Píívyéébe mééma ímíbájchoíñe.

³² Áánéllii máábájívedí muhdúhjáa Críjtóke ámuha mecáhcújtsótujkénúcooca ámuha meícúbáhrámeíyonéhjí maáábúcu híjcyáne. ³³ Muuráhjáa ámúhadi tsaatédí tsijtye nehniwu iúúhívaténe míamúnááj pínévú ícúbárahíjcyáhi. Áhdurée tsijtyeke ditye méénúneri ámuha méídáátsóvehíjcyáhi. ³⁴ Dityée cúvéhoojánúmedi ámuha méídáátsóvehíjcyáhi. Ámúhá tsíeménée ditye dójtúcúronáa íllure ámuha méimíjyuhíjcyá níjkyéjri ímiátsíí íñé imíjyaú mújyú níjkéváityúné ámuha meíjcyaiñé mewáájácúnema. ³⁵ Áánéllii Críjtóke ámuha mecáhcújtsónetu méíhvetédíñe. Muurá dííbyeke ámuha mecáhcújtsóné ímí ámúhama níjkévaáhi. ³⁶ Áánéllii múu ícúbáhrámeíyonéhjí panévare íáábúcu Píívyéébe ímillédú ijcyá meke dibye nehíjcyádú tsaímíyéjuco dííbyema ámuha meíjcyaki. ³⁷ Muurá dííbyé waajácúháámitu Críjtodítyú nééneé:

Lléváhréjuco dibye tsiíñe tsááiñe. ³⁸ Ahdícýane dííbyeke cáhcújtsómeke ímí tehdujuco o íjtsúcunúmé pájtyéteéhi. Áánetu dííbyeke cáhcújtsójúcoorómé tsiíñe ímityúnejcúvú oómímyeke tsá ímí o íjtsúcunúityúne.

Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámitu. ³⁹ Áánéllii tsá tsiíñe ímityúnejcúvú meóómíjyúcoóityú tsaate ímiááné cáhcújtsótúmé wágóóóveímyé méénuhíjcyádu. Muurá ihdyu ímiááné dííbyeke mecáhcújtsómé mepájtyéteéhi.

11

1 Muurá ímiáané Píívyéébeke mecáhcujtsómé méwaajácú muhdú iñéhdú mééma dibye méenuíñé teenéi maájtyúmitúrónáaaca. 2 Tehdúhjáa méihdé múnáaúvudítýú tsaate ímí dííbyeke cáhcújtsómeke ímí ijtsúcunúube.

3 Ahdu muurá iñe páneere múhdúné tsíeménéhjáa dibye meííténáa ípívyéjtsóturóné mecáhcujtsó ímiááné dibye ípívyejtsóné pevétsihdyuré íllure íhgyúváneeri.

4 Abééhjáa muurá ímí Píívyéébeke icyáhcújtsónéllii íñahbe Caíí ehniíñevu tsaímíyé dííbyeke íícúvehíjcyáhi. Aanéhjáa ímí Píívyéébe íjtsúcunúne dííbyeke dilló ímiáábedi. Ehdúhjáa ímí Abéé cáhcújtsónéllii icyoocápí dííbyeke méítsáávehíjcyá tehdu mecáhcújtsómeke Píívyéébe téhdure ímí íjtsúcunúki.

5 Áhduréhjáa Enóó ímí cáhcújtsónéllii dsíjívétúúbekéré dibye újcúúbeke tsáhájuco múha ájtyúmitúne. Áábedítýú Píívyéébe néé ímíhyeváa dibye ícyahíjcyané dibye ímillédu. 6 Tsá muurá Píívyéébe ímí ijtsúcunútú dííbyeke cáhcújtsótúmeke. Áánéllii ihdyu dííbyema tsaímíyé menáhbévájcatsíñé meímílléhajchíí mecáhcujtsó ímiáané dibye íjcyane. Áijyu meke piááboobe dííbyedi metsúúrámeímyeke.

7 Tehduréhjáa Noéé ímí cáhcujtsóhi. Áánélliihyéhjáa Píívyéébe nújpacyo icyáájávétsoíñé dííbyeke néene cáhcújtsóobe tsáijyúubaréi tehdiívane ájtyúmitúroobe. Áánemáhjáa míínécoba méénuube téémíri íítsíímema ípájtyeteki. Ehdúhjáa icyáhcujtsódú íjcyaaabe pájtyeténáa tsijtye míamúnaa ícúbáhrámeíhi. Áábekéhjáa ímí Píívyéébe ijtsúcunú dibye ímí dííbyeke cáhcújtsónélliihye.

8 Tehduréhjáa Aavaráa ímí cáhcujtsóhi. Muuráhjáa Píívyéébe kiá dííbyé iíñújí íjcyáíhullévú dííbyeke wállóónéllii iwáájácútúróhullévú peebe dííbyeke icyáhcújtsónema. 9 Aabéhjáa úújeté Píívyéébe dííbyeke iñéhdújuco ájcúné iíñújivu. Áronáacáhjáa ihdyu tétsii ícyahíjcyaaabe éhne múúne ullé múnaa íjcyadu nújuwááneríye. Tehduréhjáa Itsáamútsí ílli Jacóóboma nújuwááneríyé ícyahíjcyá téené pityájcójú pañéré íjcyánélliihye. 10 Ehdúhjáa Aavaráa ícyahíjcyaaabe ítsohíjcyá múijyú muhdú íjcyáítyucóómí pañetu Píívyéébere méénúcoomívú iúújetéíñe.

11 Tehduréhjáa mewa Tsáára ímí icyáhcújtsónéllii tsíímavá ajchíbá íjcyalle kéémelléjuco íjcyárolle. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe ímiáané dille tsíímavaiñé néene icyáhcújtsónéllii tsíímavalle. 12 Ehdúhjáa ávyeta kéémemútsíjyucó íjcyáromútsí tsáápíwúuke tsíímaváábedítýú mítyane míamúnaa lííyaaté mícúruma néwayúúhá íjcyadu eevératu.

13 Aaméhjáa pámeere dsíjívé Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyame Píívyéébéé diityéké nénehji ájtyúmitúmere. Áronáacáhjáa ihdyu cáhcujtsómé ímiáané diityéké iñéhijcyádú dibye diityémá méenuíñé díbyéi méénútúrónáaaca. Aaméhjáa nehíjcyá ííñújiri ullé múnaare íjcyane. 14 Ehdúhjáa ditye néenetu méwaajácú tsííji ííñúji ditye ítsohíjcyané tééjiri botsíi íñé imíjyaú íjcyáíji. 15 Muuráhjáa tsáháturo muhdú tene néétu tsííñe ditye ííñújí íítsáávéne óómíyóne. 16 Áronáacáhjáa ihdyu ávyeta imíllémé ehniíñevu ímí ditye íjcyáíñé iíñújí Píívyéébe níjkyejívú diityémá méenuji íájtyumíne. Áánélliihyéhjáa tsá Píívyéébe núcójpítsó íjtsúcunútú diityé Piivyéébé íjcyane.

17-18 Tsáijyúhjáa muurá Aavaráake ílli Itsáadítýú neébe: “Daachi Itsáadítýú lííyaatémé íjcyaa pañétúejte díjtsííménémúhaábe.” Ehdúhjáa Píívyéébe

iñéeróóbedi Aavaráake waajácullé dibye idsíjívétsóne icyóvájtsóóbedi dííbyeke íícúveki. Ahdújucóhjáa dibye méénújúcooróné dííbyeke ímiáané icyáhcújtsónéllíhye. ¹⁹Ímiááné cáhcújtsóobe Píívyéébe íhtsútuube dsíjívémeke tsiíne bóhítsóne. Áanéllíhyéhjáa íjtsúcunúúbé tsúúca íllíkye dibye llííhyánúúbeke Píívyéébe tsiíne bóhíitsoúvúdu.

²⁰Áhduréhjáa Itsáá cáhcujtsó íllímutsi Jacóóboo, Etsaóoo, íjcyámútsí hallúvú píáábó Píívyéébeke dibye táumeídyú diityétsikye dibye píááboíñe.

²¹Áhduréhjáa Jacóóbó cáhcujtsó íááchimútsí Jotséé hájchimútsí hallúvú píáábó dibye táumeídyú Píívyéébe píááboíñe. Aabéhjáa ídátso dsíjiveríjyucó íjcyaaabe ícyuujúityu icyátóroóvéne Píívyéébeke duurúvahíjcyáhi.

²²Áhduréhjáa diibye íaachi Jotséé ímí icyáhcújtsónéllíi idsíjívéíñe ihde néé ihyájkímú íjraéémuke Píívyéébe diityéké íjchívyétsoíñe Ejíhto múnáá hójtsí pañétu. Téhduréhjáa neebe diityéké ditye tétsihdyu ipyéécooca dííbyé bajcúné téené iíñújívú íúújeíñútuki.

²³Áhduréhjáa Moitsééj caanímútsí ímí Píívyéébeke icyáhcújtsónéllíi tsá íllityétú téené iíñújí avyējuube diityéj tsíímé wapímúj tsííméwuúmudívú dsíjívétsótsóneri. Aamútsíhjáa diibye Moitséé imíwu néébéwúuke itsíímáváábeke páátanú pápíhchúú nuhbává hajchóta.

²⁴Aabéhjáa íkyéémévéne téhdure ímí Píívyéébeke icyáhcújtsónéllíi tsá ímíllétú teene Ejíhtó avyējuúbé ajuúwá hájchidi idíllómeíñe diityémá ímí íjcyáíyónááca. ²⁵Ímílleebéhjáa ihdyu imúnáa íjraéémú Píívyéébeéjte íjcyame ídátso ícúbáhrámeíhíjcyáromemáyé íjcyane. Tsáháhjáa dibye ímíllétú íñe ííñújíene ímityúné múhajchótá dííbyeke ímíjyúúvétsóíñeríjííva íjcyáíyóne. ²⁶Waajácuubéhjáa imúnáama íjcyaaabe ícúbáhrámeíyónáa nihñéétsihvúré Críjtooma tsaímíyéjucó íjcyáíñe Ejíhtó iíñújí avyéjuri ímí íjcyáíyóné ehniíñevu.

²⁷Aabéhjáa Píívyéébeke íajtyúmitúróobeke ímí icyáhcújtsóóbedívú icyátsípáávéne íjchívyé téené iíñújí avyējuube dííbyedívú cáyobáávatéroneri íllityétuubere. ²⁸Aanééhjáa ímiáané icyáhcújtsónéllíi ihyájkímuke neebe ditye obééjámuke íllííhyánúmé tujpácyori íhjáháñe llehówáané íwáchíyáhcu níjkyéjí múnáájpkíkye Píívyéébe wáloobe Ejíhto múnáaj tsíímé amíajtéké dsíjívétsóíñetu diityéj tsíímé ípájtyeteki.

²⁹Aanééhjáa idyé ímí icyáhcújtsónéllíi tsaímíyé Tújpañe Móóá pajtyé nújpacyo dówáávéjítori. Ááme déjutúhjáa diitye Ejíhto múnáa pééromé hallúvú nújpacyo wátáhaavémé májcanúhi.

³⁰Áhduréhjáa ímí icyáhcújtsónéllíi Píívyéébe néhdújucó ditye Jericóó hallurí pápajtsi péhíjcyánéj píinévú 7 coojívatú técoomí mijco cáhvyabáne.

³¹Áhduréhjáa Raáá nahtsíwamééwá íjcyárolle ímí icyáhcújtsónéllíi tsaate diityédítýú técoomí wáájavu péémeke tsaímíyé íhjáávú waatsúcúpejtsóhi. Áanéllíhyéhjáa muurá técoomí múnáa icyáhcújtsótúné níjcaúvú úújetémé dsíjívémedítýú pájtyetélle.

³²Áánetu íjcyarómé tsijtye téhduréhjáa ímí Píívyéébeke cáhcújtsómedítýú o úúbálléiyómé Jedeóoo, Baráaa, Tsajtsóoo, Jetéee, Dabíii, Tsamoéee, íjcyame. Áhduréhjáa tsijtye Píívyéébe íhjáyú uubálle múnáa ímí cáhcujtsóhi.

³³Ehdúhjáa ímí Píívyéébeke ditye cáhcújtsónéllíi panévaturé dibye píaabómé tsaate tsijtye múnáa iíñújíne caavácuíhíjcyáhi. Aanééhjáa tsaímíyé túkévétsócatsíhíjcyáhi. Tsáijyúhjáa tsaatéké bájú oohímíyé dóóíyómeke

pájtyetétsoóbe. ³⁴ Áánetúhjáa tsaatéké cúújúwá pañévú ditye wájójcórómeke pájtyetétsoóbe. Tsaatéhjáa pátyetéhijcyá nñtsúmuri ditye lííhyánúíyónetu. Áhduréhjáa íhnáhóóturómé ímunáake táhjáhijcyá dííbyere Píívyéébe píáábóneri. ³⁵ Áhduréhjáa tsaate walléémú ímí dííbyeke cáhcújtsónéllii ítsime dsíjiverómé tsiíñe bóhíhijcyáhi. Áánetúhjáa tsijtye Píívyéébeke icyáhcujsóné íhvéjtsótúné hallútú ícúbáhrámeke dsíjívétsohíjcyáme. Ehdúhjáa wájýúmeítyúmére dsíjívehíjcyá dsíjiverómé Píívyéébema ímí íjcyaiñé icyáhcujsónéllíhye. ³⁶ Áhduréhjáa tsijtyeke téené hallútú ícúbáhrámeke úwáñehííñeri ichíjchúmeke cuvéhoojánuhíjcyáme. ³⁷ Tsaatékehjáa dsíjívétsohíjcyámé néwayúúnevu íáámúneri. Tsíjtyekéhjáa tsahtúnéhjí wáchérécohíjcyáme. Áánetúhjáa tsijtyeke ditye cáhcújtsónetu íbóíjcyúróné dsíjívétsohíjcyámé nñtsúmuri. Áánetúhjáa tsaate ídátsó íñéúbamá íjcyatúme úlleméré pehíjcyá obééjámúu, cáávarámúu, íjcyámé mñhénevu íbíjívánéhjíma ícúbáhrámeímyére. ³⁸ Ehdúhjáa ídátsó íñéubará píívyétúné ííñújiri, cáméhbaúneri, pevétsihjíri, páhejújí pañe cúwaméré pehíjcyá Píívyéébeke cáhcújtsótúme díityéké cáávájúcoótúnetu. ³⁹ Ehdúhjáa mítyame ímí Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímí tehdújuco díbye íjtsúcunúróme tsáhái újcutú díityéké íájcuíñé díbye nééneé. ⁴⁰ Muurá ímíllebe tsaijyúu meke téénevu íajcune tsaimíyé dííbyema meíjcyaki.

12

Jetsóope ícyahíjcyádú meíjcyaiyóne

¹ Aane tsúuca méwaajácú méíhdé múnáaúvúhjáa íhnáhóóróné pañe tsaimíyé Píívyéébeke úráavyehíjcyáne. Ahdu metsu panévare meke mújtátsóiyonéhjí meíhvéjtsóne tsaimíyé óochévetúmére dííbyeke meúráávyeki. ² Muuráhjáa tsúuca Jetsóo mééma ímíbjachó tsaimíyé dííbyema meíjcyaiñé núcójpítso páwachékevu ídsíjíveneri. Áronée muurá tsá díbye núcojpiiletú bóónetu íñé ímíjyaú Píívyéébema íávyéjuutéíñe iwáájácúnema. Áabeke ihdyu metsu ímíñeúvú mecáhcújtsóne díbyée ícyahíjcyádú meíjcyaki.

³ Cáhawáa méíjtsúcunu muhdúhjáa díbye míamúnáake iwájýúne ímítyúme hójtsí pañévú íhvéjtsámeíbyedi ditye ícúbahráne. Aane múu ítsáávéne íhvéjtsótúme tsaimíyé dííbyeke úraavyéhi. ⁴ Tsáhái muurá ámuha ímítyúnéhjíri meícúbáhrámeíñe medsíjívétúne. ⁵ ¿A tsá ámuha meítsáávetú muhdú Píívyéébe ítsime meíjcyámeke úwaabóne? Muurá íwaajácúháámitu neébe:

Tsá múu, Lli, múhdurá íjtsúcunútú Díavyéjuube o íjcyaaabe uke o túkévejtsóne.

⁶ Muurá áátsime íjcyámeke íhnáhó ó úwaabó díityéké o wájýúnema. Ehdú muurá Píívyéébe néehíí. ⁷ Ahdícyane oví ímiááméré meíjcyáne máaabúcu híjcyá éhne múúne méétsíimeke meúwaabódú meke díbye úwaabóne. ¿Mityá íjcyámé tsaate ítsíimeke úwáábotúme? Pámeere muurá méétsíimeke meúwaabó mewájýúnema. ⁸ Muurá Píívyéébe méétsíimeke meúwaabódú meke úwáábotúhajchíí tsá dííbyej tsíímé meíjcyatúne. Aame meíjcyá ídátsó cáánivatúme íjcyadu. ⁹ Muurá tsíímene meíjcyácooca méécáánimútsí meke úwaabóné melleebó díityétsikye mewájýúnema. Aanéjííva ¿íveekí tsá Méécááni Píívyéébeke mecáhcújtsóityú awáá muhdú meíjcyáityúme dííbyema meíjcyaiñéllii meke díbye úwáábohíjcyáne? ¹⁰ Muurá méécáánimu meke úwáábohíjcyá wahájchotaré ííñújí hallúrí ímí meíjcyaki. Áánetu Píívyéébe meke úwaabóné éhñíínevu meke píaabó díbye íjcyadu ímiáámé meíjcyaki.

11 Muurá íhnáhó meke ditye úwaabóné ávyé meke pájtyene múhdurá téijyu meíjtsúcunúhi. Áronáa téénetu meíllíjkívyéne bóónétu tsaímíyjuco meíjcyane.

Píívyéébeke éhdíivállémé hallúri ápíchó nééneé

12 Áánéllii imíchi meíjcyá tsaímíyé Píívyéébeke ámuha meúráávyeki.
13 Métsúúraméi tsaímíyé dííbyeke ámuha meúráávyéiyóneri tsijtye ámúhakeyee ííténe ímímbáávyé ímí tсамéhjí ámuha dííbyeke meúráávyeki.

14 Aame pamévamáyé ímíááméré meíjcyá ímityúné dáríivéjcatsítyúme. Muurá ímíáámé meíjcyátúhajchíi tsá múijyú Píívyéébema meíjcyáityúne.

15 Áánéllii panévare ímityúnéhjitu météhmeméi ámúhakeyee díbye ípiááboki. Tsá múu tsíjtyeke tútávajtsotú éhne múúne námijtya meke tútávajtsódu.

16 Ihdícyáméhjima médómácójcatsídíñe. Tsá múu íhvéjtsotú ímí Píívyéébema ámuha meíjcyáiyóné éhnéhjáa Etsaóó amíaaabe píáábó újcúiyóné íbonéébedívú dójtúcútsámeídyu. 17 Muurá ámuha méwaajácú díbyéhjáa újcúiyóné píáábó íñahbe újcúné boonéréjuco téénevu cáání éllevu pééroobe ílluréjuco báñúmeíñe. Ááneríhjáa ávyétá íhnáhó támeíyoobe tsáhájucó újcutúne. Ahdu ámúhakeyee tene ípájtyétu ímíñeúvú météhmeméi.

18 Muuráhjáa méíhdé múnáaúvuma ‘Tsinaíi’ némeíhbaúvú Píívyéébe íhjuvájyju tétsii újyunúnáa cúújuwa peetéecunúhi. Áhduréhjáa apíichówu kíjyébama níjyaba íjcyané tujkéveri íññuji vaaúmeíhi. 19 Áijyúhjáa lleebómé Píívyéébe díityémá íhjuváné tujkéveri rojrócó íhjuváne. Ááneríhjáa íllityéne néeme éhniíñevu díbye íhjuvátuki. 20 Íhdétújucóhjáa muurá díbye téénetu nééneé: “Tsaate íhdícyame iyáábéuba íñe cámehbáu túvaaameke néwayúneri, hójtsívari, médsíjívétsoco.” Ehdúhjáa íhdétújuco Píívyéébe néene ápíchó íjtsúcunúnéllii mítyane íllityémé téijyu díityémá díbye íhjuváne. 21 Díibyhjáa Moitséeúvú íjcyároobe téijyu muhdú tene pájtyene íajtyúmíne néehíi: “Muhdú íhya o íllityéneri ó uuvécunúhi.” Ehdúhjáa díityéké tene pájtyedu néene muurá tsá ámúhakeyee pájtyetúne.

22 Áronáa ihdyu tsá ámuha Píívyéébedi meíllityéjúcootúne. Muurá mítyame níjkyéji múnáa ámúhakeyee náhbenúme ámuha meúújetéjucóó páñétúétsihvu Tsióó caméhbaúvú dííbye cóómí Jerotsaréé níjkyéjiri íjcyácoomívu. Áánéllii ámuha tsúúca mépiivyété dííbyema meíhjuváne. 23 Aame ámuha pámeere íhdéejte cahcújtso múnáaúvuma téhullétú ámuha mémeháñe tsúúca cáátuvámé ímí meíjcyá Píívyéébema muhdú meícyahíjcyané pámeemáyé ímímbájchóíbyema. 24 Áhdure tsúúca ámuha Jetsóoma ímí meíjcyá ítyujpácýó iwáágóóneri mééma béhne pítyájcojuréjuco méénúúbema. Tsáháa díbye pevénére ítyujpácýó iwáágóóne dsíjívétú Abéeúvúhjáa dsíjívédu. Muuráhjáa ihdyu díbye ítyujpácýó wáágóónej tééveri Píívyéébe meke ímímbájchóhi.

25 Áánéllii tsá múu táhjálletú díbye meke iwájyúne úwaabóne. Éíjyuúvúhjáa muurá Moitséeúvuj tééveri díbye úwaabóné lléébohíjcyatúme ícúbáhrámeíhijcyá tééne déjúcotu. Aanéjii muurá dííbyere níjkyéjiri íjcyaaabe meke úwaabóné mel- léébótúhajchíi téhdure meke ícúbáhráííbye. 26 Muuráhjáa ‘Tsinaíi’ némeíhbaúvú díbye Moitséeúvuma díbye íhjuvájyju íññuji ávyétá íhnáhó vaaúmeíñetu neébe: “Tsiíñeí ávyétá íhnáhó íññuji ó vaaúmeíchoó páneere íévéhóowari íjcyánéhjimájucó.” 27 Ehdúhjáa neébe páneere ípyéé ípíivéjtsóné tsíeméne níjkévaíñe. Áánetu ihdyu tsane coévaá múijyú muhdú íjcyáityúne. 28 Áánevuú tsúúca meke ájcuube íavyéjuvu muhdú meíjcyáityúme dííbyema meíjcyaki. Áánéllii metsu díbye ímillédú meíjcyáne dííbyeke dúúrúvaméré metéhdújtsoki.

29 Muurá íhtsútuube Mépiiivyéébé íjcyabe ímítyúmeke waagóó éhne múúne cúújuwa tsíeméné áíúcúdu.

13

Píívyéébema ímí meíjcyáiyóne

1 Ahdícyané tsáma ámuha cahcújtso múnaa meíjcyame mewájuycatsíñé méíhvéjtsodíñe. 2 Máábájívedí tsaímíyé ámúhá aahíve múnáake ámuha mewáátsúcúpétsohíjcyáne. Muuráhjáa ehdu íaahíve múnáake wáátsúcuhíjcyámé wáájácúratúné níjkyéji múnáake íícúvehíjcyáhi.

3 Áánéllii cúvéhóójari íjcyámeke mépiáábohíjcyá diityémá ámuha meíjcyáiyódúré meíjtsúcunúmeíñema. Áhdure múu ídáátsové ícúbáhrámeíhíjcyámedi téhdure ámuha diityédúré meíjcyane meíjtsúcunúmeíñema.

4 Téhdure ámuha metáábávájcatsímyema múu wajuycatsíhi. Tsá múu íhdícýáméhjima dómácójcatsítyúne. Muurá tehdu néemema Píívyéébe íhnáhooíñé teene ímíbajchóne.

5 Áhdure tsá múu mítyane ídsíídsíváiyóneri íhjáácunútúne. Muhdú íjcyane múu ímí íjtsúcunú tehdujuco. Muurá Píívyéébe néehíí: “Oke cáhcújtsómeke tsá o íhvéjtsóityúne. Aame tsá íínerí báñúmeítyúne.” 6 Áánéllii muurá dííbyedívú mecátsípáávéne íínerí áábímyeítyúmé ménehíjcyáhi:

Píívyéébe tápiááboobe íjcyánéllii tsá o ílityétú míamúnaa óhdi ícúbáhráiyóneri.

7 Ahdícyané tsáma máábájívedí muhdúhjáa tujkénú Píívyéébé íhjuu ámúhake úwaabómé ícúbáhrámeíyóné pañe tsaímíyé dííbyeke úráávvehíjcyáne. Ahdu tsaímíyé dííbyeke mécahcújtso.

8 Tsá muurá Jetsocríjto múijyú tsíhdyuréjuco íjcyatúne. Íjcyadúré diibye páijyuváre. 9 Áánéllii máállítsámeídí tsíhdyuhjírre úwáábohíjcyámedívu. Muurá Píívyéébere meke iwájuúne tsípátsohíjcyá tsaímíyé dííbyeke meúraávyeki. Tsá muurá meke díbye éhniíñevu píáábóityuró téene tájpíjuco meíjcyáiyóné tsane majcho maáwahíjcyámeke. Ehdu méénuhíjcyarómé íllure báñúmeíhi.

10 Áánetúu íhdyu Críjto mewájuuri pájámeí ííne ímíjyaú Píívyéébema meíjcyaki. Muuráhjáa duurúvájá pañevú dííbyeke íícúvéneri tsúúrameíhíjcyarómé tsá ímí dííbyema íjcyatúne. 11 Muuráhjáa pañétúejpi llúúváabe iyámé tujpácyoma tééj páñevú pañétúétsihvu úcáávehíjcyá ímítyuu, tsíjtyé ímítyuu, íjcyane ímíbáávyeki. Ehdúhjáa imyéénúne diitye iyámeke tsiéllévu itsájtyéne cóvátsohíjcyáme. 12 Ahdúhjáa muurá Jetsóoke cómítyu tsiéllévu itsájtyéébedi ícúbáhráne dsíjívetsómé ítyujpácyó wágóóóvéneri pámeere míamúnáa ímítyuháñé ímíbáávyeki. 13 Áánéllii óvíjyacóóné tsíjijtoríyé úwááboméíñé meúraávvehíjcyáne. Métsu Jetsóokéréjuco meúraávve tsíjtye meke dííbyekéé itsáílléhíjcyádú tsáílléróné pañe. 14 Tsá ííñújiri meíjcyatú páijyuváre muhdú íjcyáityúme. Píívyéébe íhdyu meke újcucooca botsíi dííbyema méíjcyáa muhdú íjcyáityúmeréjuco. 15 Áánéllii metsu Jetsocríjtoj tééveri dííbyeke medúúrúváne dííbyé úwááboju tsíjtyeke meúúbálleneri dííbyeke meíícúveki. 16 Ahdícyané méíhvéjtsodí ámuha tsíeménetu tsíjtyeke mepiáábohíjcyáne. Ehdu meméénune ímí íjtsúcunúúbe.

17 Áhdure idyé múu ámúhá túkevétsojtéké íávyejúúlléne lleebó dítye ámúhake úwaabóne. Muurá Píívyéébeke úúballeímyé muhdú imyéénuhíjcyáne.

Áánéllii panévatúré ímiááméré meíjcyá diityéké ámuha mekímóvéjtsótuki. Ímityúné ámuha medáíívémeíhajchíí tsá íínetú ámúhake tene píáábóityúne.

¹⁸ Muurá ícyooca muha ímí tsaííbuwáre meíjcyámeke Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi. Áánéllii múúhá hallúvú píáábó métáuméí ehdícyarónéhjí pañe ímí muha meíjcyaki. ¹⁹ Ímichi táhallúvú métáuméí íícúí ámúhadívú o úújetéki.

Dibye pítajcóne

²⁰ Ahdícyane ovíi Píívyéébe Máavyéjuubée Jetsocríjtó obééjámú tehmeébédú néébe dsííívéébeke tsiiñe bóhíitsoobe ámúhake ímíbajchóhi. Muuráhjáa Jetsocríjtó ítyujpácýó iwáágóóneri mééma béhné pityájcoju meenú mújyú níjkéváityúne. ²¹ Áábej téeveri ihdyu óvíi meke túkévéjtsóobe muhdú dibye ímillédú meíjcyaki. Áánéllii metsu Jetsocríjtoke maávyéjútso mújyú níjkéváityúne.

²² Ámuúha táñahbému, íllu íñe íhyaamí pañe ámúhake o túkévéjtsóné tsáma tsaríyóné pañe melléébo. ²³ Téhdure ámúhake ó úúballé ménahbe Timotéo tsúúca cuvéhóójatu íjchivyéne. Aabe óhdivu íícúí wátsíhajchíí dííbyema muhtsi ámúhake máaahívéteéhi.

²⁴ Téhdure ámúhake ó úúballé Itáaríá íiñújí múnáa ámúhake dúúruváne. Téhdure idyé ámúhá túkévéjtsójtémá pámeere cahcújtso múnáake ó duurúváhi.

²⁵ Ahdícyane óvíi Píívyéébe ámúhake píáabó pámeekére. Áyu tehdújuco.

TSAJTIÁGO

Tsajtiágo cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo iñe Tsajtiágo Avyējuube Jetsocrijtoma Píivyéebemútsí ñcúve múnájpi o íjcyabe ámuhakye ó duurúvá 12-nevá dohjiíba múnáa ijraéémú meíjcyámedítýú ámuhakye ditye wáchájanúmé panévá iñúñínévú ámuha memújtámeke.

Píivyéebedítýú tsáané waajácu

² Ámuúha táñahbémuñ, páhdúváré néene evéllejúúné ámuháma íjcyaróné pañe múu íllure imíjyuhíjcyáhi. ³ Muurá méwaajácú Píivyéébeke mecáhcújtsómema íjcyané evéllejúúné meke pátsárijcyoróné íllure meke píaabóné éhniíñevu ímí dílbyeke meúráávyeki. Ááneri muurá mépiivyété ímityunéhjí meke pájtyeróné maáábucúne. ⁴ Áánéllii ímíñeúvú météhmeméi ténehji ámuha maáábucúne ímiááméré meíjcyaki. Áijyu muurá ímí ámuha meíjcyáá íñé imítýú ámuhakye táhjatúmeréjuco.

⁵ Áánetu tsaate ámuhadítýú muhdú meíjcyáiyóné wáájácútmé múu Píivyéébeke táúmei ámuhakye díbye iwáájácútsoki. Dílbye ihdyu ámuhakye waajácútsóo panévavúré íñá néétuubére. ⁶ Áronáa ihdyu ámuha metáúmeícyooca tsá múu íjtsámeítýú díbye ámuhakye píááboítýúne. Múu cáhcujtsó díbye ámuhakye píááboíñe. Muurá páhdúváré ámuha meíjtsámeíhajchíi ámuha meíjcyá éhne múúne mooa kíjyébári nóhjiñe íjcyadu. ⁷ Aane ehdu néeme tsá íjtsotú Píivyéébeke ityáúmeíñe iújcuíñe. ⁸ Muurá ehdu páhdúváré íjtsámeímyé tsá múijyú tsajíjtóré íjtsámeítyuróne.

⁹ Áánetu ihdyu ídáátsóméhjiúvú ímiááméré íjcyané cahcújtso múnáa imíjyúúhíi. Muurá tehdu néemeke Píivyéébe ímí íjtsúcunúhi. ¹⁰ Téhdure íhtsutúme ehnéva múnáa íjcyame imíjyúúiyá ídáátsonúcooca. Muurá díitye tsáimíyé íjcyá múhajchótáwuúrá éhne wajco íñé imíjyaú néerone wáhájchótáwuúré íjcyadu. ¹¹ Muurá núhba ájchuri íjtone ílluréjuco tsóuuvéne. Ehdu muurá díitye íhtsutúme ehnéva múnáa dsíjívécooca díitye tsíeméné ílluréjuco níjkeváne.

Ímityúné úmuupívyeháñe

¹² Áánetu ihdyu maímijyu díitye eene ímityúneri ímúúpívyeróné áábucuhíjcyámé íjcyaneñ. Muurá tehdu néemeke téene áhdó Píivyéébe ajcú múijyú ditye dsíjívécúóóítýúne bóhñvu dílbyekée wájýumeke íájcuíñe íñéhdújuco. ¹³ Áánetu tsaate ímityúné imyéénúíyóneri úmúúpívyehíjcyámé tsá nééítyuró Píivyéébe nééjuri téeneri ímúúúpívyehíjcyáne. Tsá muurá múijyú díbye úmúúpívyéítyuró ímityúné imyéénúíyóneri. Áhdure tsá díbye muuca úmúúpívyétsóítýuró ditye ímityúné imyéénuki. ¹⁴ Muurá ihdyu méhdityúré íjcyane meere ténehjiri meíjtsámeíñéllii méúcaávehíjcyá téené pañevu. ¹⁵ Aane téenevúréjuco meíbúwáávéne níjcaúvú muurá ílluréjuco mewágóóóvéiyóne.

¹⁶ Ehdu téene, ámuúha táñahbémuñ. Áhdícyane tsáma ténehjívú máállítsámeídíñe. ¹⁷ Muurá ímiááné íjcyane tsáa caame íjcyabe Píivyéébedítýú íyévéhoowávúu peetéháñe ípívyéjtsóóbedítýu. Aabe muurá tsá múijyú

íjtsaméi tsíhdyuréjuco cápáyoácóityuróne. ¹⁸ Muuráhjáa ímíllénéllii meke ímíjpyetétsoobe múhdurá menéérómeke dííbyeéjté meíjcyaki.

Píívyéébeke meúraávejito

¹⁹ Ahdícycane, ámuúha táñahbémej, múu ímíñeúvú lleebúcunú tsaate ámúhama íhjuváne. Tsá múu pecútéré íhjuvatúne. Téhdure tsá múu cááyóbatúne.

²⁰ Muurá cááyobámé tsá Píívyéébe ímillédú íjcyatúne. ²¹ Áánéllii ímityúné ámuha meméénuhíjcyané meíhvéjtsóne Píívyéébedívú meídátsójkímyeíñe dííbye uwááboju ímíñeúvú méuraávye. Teene muurá ihdyu meke pájtyetétso mewágóóóváyónetu.

²² Áronáa ihdyu tsá múu teene uwáábó ávyetá lleebúcunúré méénutúne. Tene néhdu múu íjcyáhi. Muurá tene néhdu ámuha meíjcyátúhajchíí ámuháyé máállímyeíhi. ²³ Muurá tsaate ávyetá lleebúcunúré meenú éhne múúne mícúmiri méhúmi meítémeídyu. ²⁴ Muurá meítémeícyoocaré méwaajácúmeí muhdíivamé meíjcyane. Áánetu meítémeítyúcooca tsáhájucó mewáajácútu muhdíivamé meíjcyane. Ehdu muurá diitye uwáábó ávyetá lleebúcunúré méénuhíjcyáme. ²⁵ Áánetu ihdyu Píívyéébe ímityúnéhjitu meke túkévejtsóné ábájívetúmeré tsáimíyé meúraávyémeke píááboobe panévatúré ímí meíjcyaki.

²⁶ Áánetu ‘tsáimíyé Píívyéébeke ó úraavyéhi’ menééróme pecútéré ímityúné meíhjuvavahíjcyáhajchíí meere máállímyeíhi. Aane tsá íínetú meke píáábotúne.

²⁷ Muurá ihdyu ímiááné Méécáánikye meúraavyémé mépíaabó úújóveke. Téhdure mépíaabó pííbájyujtéké panévatúré íiná diityéké pátyehíjcyánéhjitu. Aame tsáhájucó meícúvetú múhduná íjine ímityúné íjcyánéhjiri.

2

Tsahdúré pámeekéré meícúvéiyóne

¹ Ámuúha táñahbémej, ímiáábé Máavyéjuube Jetsocríjtoke ámuha mecáhcujsómej, tsá tsaatékéré ímí meíjtsúcunúityuróne. Tsahdúré pámeekéré meíjtsúcunúiyáhi. ² Tsáijyu muurá tsaapi ehnéva múnáajpi ímíwu néené wajyámuma óóropáájí íhyójtsíwapáájí íjcyabe ámuha éllevu úúbámyénúúbé raahóri téhdure tsijpi ídáátsoobe átéréja íwajyámuma uubámyénúiyáhi.

³ Aane diibye ehnéva múnáajpikyéré ámuha ímí mewáátsúcúne ‘íchihvu ímítsihvu dacúúve’ menééne diibye ídáátsóobeke ‘étsíhjívúré baavu dacúúve’ menéhajchíí muurá ímityúné íjtsaméiyé ámuhá pañe. ⁴ Aane muurá ehdu íhtsútúbekéré ímí mewáátsúcúhajchíí tsúuca ímityúné mémeenúhi.

⁵ Aane cáhawáá íñe ámúhama o íhjuváne ímíñeúvú mélleebúcunu, ámuúha táñahbémej. Muurá Píívyéébe ídáátsojtéké ujcú dííbyeke ditye icyáhcujsóne íavyéjuutéki. Muurá neebe dííbyeke wájyúmeke íavyéjútsoíñe íavyéjuvu.

⁶ Áánáa ¿íveekí ámuha diityéké meéhdíiválléneri ménúcópívétsohíjcyáhi? ¿Aca tsá ámuha mewáajácútu téhdure íhtsutúme ámúhadi íícúbáhráne ávyéjúté éllevu ámúhake tsátyehíjcyáne? ⁷ Áhdure ¿aca tsá ámuha mewáajácútu ditye túútávátuube Mépájtyetétsoobe Críjtoke meúraávyehíjcyáábedi úúhívatéhíjcyáne?

⁸ Áánetu ihdyu Píívyéébe taúhbaju íwaajácúháámitu ‘pamévakéré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu’ néhdu ámuha meíjcyáhajchíí ímiááné tehdújuco ámuha meméénune. ⁹ Áronáa tsaatékéré ámuha ímí meíjtsúcunúhajchíí ímityúné ámuha mémeenúhi. Ááneri ámuha ménéétsámeí Píívyéébe taúhbaju

néhdú ámuha meíjcyátúneri. ¹⁰ Muurá tene néhdújuco meúráávverómé tsane néhdú meíjcyátúhajchíí tsúúca ijcyané ímityúné máhallúri. ¹¹ Muurá Píívyéébe néehíí: “Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítúne.” Téhdure tsiíne neébe: “Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne.” Aane muurá ihdícyámema medómácójcatsítúyurómé tsaatéké medsíjívétsóhajchíí tsúúca ímityúné mémeenú tsane Píívyéébe taúhbaju néhdú meíjcyátúnéllííhye. ¹² Áánéllíí múu ímííneúvú íjtsámeííne ímíáánéré meenúhi. Muurá Píívyéébe mééma ténehji ímíbájchoó muhdú béhné pítájcoju néhdú. ¹³ Muurá tsíjtyedi meídáátsóvétyúmedi téhdure tsá díbye ídáátsóvétyúne. Áánetu tsíjtyedi meídáátsóvétyúmedi téhdure ídáátsóvétyúbe pámeere muhdú meícyahíjcyané ímíbájchoóca.

Píívyéébeke mecáhcujsóne

¹⁴ Ámuúha táñahbému, ¿a ímí tehdújuco teene ‘Píívyéébeke mecáhcujsóhi’ menéérome díbye ímillédú meíjcyatúne? ¿A ehdu meíjcyame mepájtyetéiyáhi? ¹⁵ Tsáijyu muurá tsaate ménahbému ídátsó imájchoma íjcyatúme idyé wájyamúúvátúmeke ámuha ménééiyáhi: “Ámúhá wájyamúunévú tsáimíyé meújcámeííne memájcho.” ¹⁶ Ehdu díityéké íínevú ájcutúméré ámuha menééne ¿aca íínetú díityéké píáábóiyáhi? ¹⁷ Ehdu muurá ‘Píívyéébe ó cáhcujsó’ menééromedítú ímíáánéré meméénune bóhówaúcunútúhajchíí tsá íínetú meke tene píáábotúne.

¹⁸ Muurá tsaate meke nééiyáhi: “Ú nehíjcyá apááñéré Píívyéébeke u cáhcújtsóneri tsúúca dííbyeéjpi u íjcyane. Áánetu ó nehíjcyá téhdure dííbyeke o cáhcújtsóobe ímíááné o méénúneri dííbyeéjpi o íjcyane.” Ehdu muurá tsaate meke nééiyáhi. Aane íne ¿muhdú meúújétsó Píívyéébeke mecáhcujsóné díbye ímillédú meíjcyátúhajchííjyu? Muurá ihdyu apááñéré ímíááné meméénúneri meúújétsó dííbyeke mecáhcujsóne. ¹⁹ Aane íhya ihdyu tehdújuco ámuha mecáhcujsóné tsáápiye Píívyéébe íjcyane. Muurá idyé naavémú dííbyeéjti íjcyaturómé téhdure dííbyeke iwáájácúúbeke illíhi. ²⁰ Aanéjííva ¿muhdú ámuha méjtsúcunú pevénéré dííbyeke mecáhcujsómé díbye ímillédú meíjcyaturómé dííbyeéjti meíjcyane? Tsá ehdu tene néétune. ²¹ Muuráhjáa méíhdé múnáajpi Aavaráúvuke Píívyéébe ímíáábedi dílló díbyeke icyáhcujsóóbeke íícúve illi Itsáake dsíjívétsóíyónéllííhye. ²² Aane muurá méwaajácú ímíááné Píívyéébeke díbyeúvú ímí cáhcujsóné díbyejháa néhdú díbye méénúnéllííhye. ²³ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Aavaráá Píívyéébeke ímí cáhcújtsónéllíí ímíáábedi dííbyeke díllóobe.” Ehdúhjáa díbye ímí cáhcújtsónéllíí Píívyéébe nahbévaabe dííbye.

²⁴ Ahdícyane íhya tsúúca ámuha méwaajácú Píívyéébe meke ímíáámedi díllone dííbyeke mecáhcujsómé díbye néhdú meíjcyámeke. ²⁵ Téhduréhjáa muurá nahtsíwamééwá Raáake díllóobe ímíáálledi dílléhjáa íjraéémudítú waja múnaa íhcyóómivu úújetémeke técoomí múnaa dsíjívétsóíyónetu pájtyetétsónéllííhye. ²⁶ Aane muurá Píívyéébeke mecáhcujsóromé díbye ímillédú meíjcyátúhajchíí tsá íínetú meke tene píáábotúne. Aame méijcyá ídátsó wáájácúmeítúmé éhne múúne medsíjívéné boone pevénéréjuco méjpi íjcyadu.

3

Meíhjuváne

¹ Ámuúha táñahbému, tsá múu uwáábojtédí iye idíllómeíñe peecútéré tsíjtyeke ímityúné ditye íjcyane néétune. Muurá méwaajácú uwáábojte panévaré wáájacurómé ímityúné méénúhajchíí éhniíñevu íhnáhó diityémá tene ímbájchómeíñe. ² Muurá pámeere ímityúné mémeenúhi. Áánetu ihdyu tsaate tsáijyúbáre ímityúné íhjuvátúhajchíí ímiáámé diitye. Aame pi-ivyété panévatúré ityéhmémeíñe. ³ Muurá íjyúmuke métsajtyé meímílléhullévú íhjuháñetu úwáñéíwuúné mepícyóóneri. ⁴ Téhdure muurá cújúwamííné témíhjí túkevjtsojte kémúúturóné ítyúkevjtsojínéri ímílléhullévú túkevjtso íhnáhó kíjyeba íjcyarónáaaca. ⁵ Ahdu muurá méjpiítyu méhníjwa áyarówari ímityúné mémeenú meíhjuváne. Cáhawáá méjtsúcunu muhdú cújúwari tsátsíhwuúré pééteróné líyaaténé báju áíucúne. ⁶ Ehdu muurá ímityúné meíhjuváne méútávajtsámei teene cújuwa báju tútávajtsódu. Aane tshíjcyá cújúwá pañévú wágóóóvéiibe Naavenedítyu. ⁷ Muurá paméva íyámedítyú íñújiri úllemee, wahpéjtee, nújpácyó pañe úllemee, íjcyámedítyú ápíchó nééromeke ímí metéhmeme ívámeímyé tsá meke tútávajtsótúne. ⁸ Áánetu tsá mújyú méhju metéhméityuró meke dsíjívetsóné námijtyádú néene néhni meíhjuvahíjcyaju. ⁹ Muurá téjuri Méécáánikye medúúrúvahíjcyájuríyé idyé dílbyeré ípívyejtsómé míamúnáake méuhbáhi. ¹⁰ Ehdu míñéecu téjuri meíhjuvahíjcyá ímiááne, ímityúnee, íjcyane. Tsá tehdu tene nééityuróne, ámuúha táñahbému. ¹¹ ¿Aca ímiá nujpácyó íjchívyétsihdyuré idyé nehniwu néjpacyo íjchívyéiyáhi? ¹² Áhdure ¿aca higyéerahe néévaiyá atseitóona? Áhdure ¿aca óovahe néévaiyá híigoó? Áhdure muurá tsá tshéjutúré núpáhyéjtu ímiá nujpacyoma cánáámajpácyó meújcúityuróne.

Ímiá waajácu

¹³ Aane ímiááne waajácu múnaa ámuha meíjcyáhajchíí óví ímiááméré ámuha ídáatsóméhjívú meíjcyane ámuhadítyú bóhówaúcunúhi. ¹⁴ Áánetu ámuha tsíjtye íjcyari menómíutááváne ámuháyé ímí meíjcyáiyóneri metsúúrameíhajchíí tsá ímiá waajácú múnaa ámuha meíjcyatúne. Íllure ámuha máallíhi. Aame tsá íñerí ámuha memítyájkímeíityuróne. ¹⁵ Muurá ehdu nénehji tsá Píívyéébedítyú tsáátune. Íjienéré teene Naavéne éhne. ¹⁶ Muurá iye ímí íjcyáiyóneri tsúúrameíhíjcyámé tsíjtye íjcyari íñómíutááváne panévaré ímityúné méénuhíjcyáhi. ¹⁷ Áánetu ímiá waajácú Píívyéébedítyú tsáánema íjcyame ímityúné méénutúme pamévamáyé ímí íjcyáhi. Aame tsá tsíjtyeke éhdiválettúne. Áhdure tsá ditye állíuutúne. Pamévakéré ídaatsólléne píaabóme. ¹⁸ Ehdu ímí ícyahíjcyámema teene níjkévaá tsáímíye.

4

Íñújiene

¹ Áánetu ¿aca kiátú íjcyane ámuha mémúnáátsócatsíhíjcyáhi? Muurá ihdyu ámuhadítyuré íjcyane ámuháyé ímityúnéhjiri meúmúúpívyehíjcyánéllíi ámuha mémúnáátsócatsíhíjcyáhi. ² Muurá ámuha tsíjtye tsíeméne múhdutú diityédítyú meújcúityuróné nomíúú téene hallútú diityémá méméénúcatsíhíjcyáhi. Aane muurá tsáijyú ámuha médsíjívétsohíjcyá diityéké téene hallútú ámuhadítyú píhtone Píívyéébeke ámuha ímíñeúvú metáúmeíhíjcyátúnéllíihye. ³ Muurá ámuha dílbyeke metáúmeiyónáa tsá díbye ámuhákye ácu híjcyatú ímityúné ámuha metáúmeíñéllíihye. Muurá ámuha metáúmeíhíjcyá íllure téeneri ámuha meímíjyúúveki. ⁴ Ámuúha, Píívyéébeke ímíñeúvú úraavyépitýúné

míamúnaaj, ¿aca tsá ámuha mewáájácutú ímityúné íñújine meméénúneri íllure Píívyéébeke memúnáátsohíjcyáne? Muurá dííbyeke wájyutúmé téeneriyé tsúúrámehíjcyámé tsá ímí dííbyema íjcyatúne. ⁵ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébe Íapííchó mépañévú pícyoone meke iwájyúne nomíuuváhi.” ⁶ Aane meke iwájyudu íjcyabe meke píáábohíjcyá ímityúné metáhjaki. Muurá tsiiñe dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébe píaabó idáátsóméhjívú néémeke. Áanetu ‘mityáhmítyá’ néemedi tsá dibye ícúvetúne.” Ehdu muurá néene Píívyéébe waajácúháámitu. ⁷ Áánélli dííbyeke maávyejúúlléne dííbyedívú méíhvéjtsaméi Naavéné ámuhádi tsúúrámeyóneri ícúvetúmére. Áijyu muurá ílluréjuco ámuháditýú dibye íhvetéiñe. ⁸ Ahdícyane ímityúné ámuha meméénuhíjcyánéhjitu meímíbaávyéne ímíñeúvuréjuco Píívyéébema meíjcyá téhdure dibye ímí ámuháma íjcyaki. Téhdure mójíjtócú ámuha meúráávyehíjcyánetu meímíbaávyéne dííbyekéréjuco méuráávyé. ⁹ Aame mékímóóveméi ímityúné ámuha meméénuhíjcyáneri metsárvyénema. Óvíjyacóóné ámuha meímíjyuhíjcyáne. ¹⁰ Íllure méídátsójkimyéi Píívyéébedívú dibye ámuhákye ipíááboki.

Ménahbémudítýú meíhjuváné ímityúne

¹¹ Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, tsá múu ímityúné íhjuvatú íñahbémudítýu. Téeneri muurá íllure ámuha méehdíívallehíjcyá Píívyéébe taúhbaju. Muurá meke neebe mewáájycatsíki. Aane mecáhcújtsóyótsihvu ímityúné meíjcyáneri dííbyé taúhbaju méehdíívallehíjcyáhi. ¹² Muurá ihdyu apáábyéré diibye téené taúhbajúvú meke ájcuube nééiyá muhdú meíjcyane. Áábere ihdyu meke pájtyetétsóhi. Áhdure meke waagóóbe. Aanéjííva ámuha ¿muhdú tsijtye íjcyáneri méihjuváiýáhi?

Tsá mewáájácutú méúmiwa

¹³ Cáhawáá ímíñeúvú melléébóne méíjtsaméi eene ‘técoomívú mépeé tsáne pijcyábá náhjihe meméénúneri medsíídsívaki’ ámuha menéhíjcyáme. ¹⁴ Muurá tsá ámuha mewáájácutú muhdú méúmiwa íjcyane. Muurá éhne cúúvénéturé íjcyáne ójtsó ícúíye kíávú péíñúdú meé. Aame tsá mewáájácutú múhajchótá íñújiri meíjcyaiñe. ¹⁵ Áánélli múu íllure nééhií: “Óví Píívyéébe ímílléhajchíí teene mémeenúhi.” Éhdure múu ihjuváihi. ¹⁶ Áronáa ¿íveekí ímíñejíí íllure ámuha metúmeíñe ménehíjcyá ámuháyé meímíllédú meméénúiyóne? ¹⁷ Muurá ímiááné íjcyane imyéénúiyóne wáájácurómé teene méénútúhachíí tsúúca ímityúné meenúmé téeneri.

5

Muhdú ehnéva múnáake tene pájtyeíñe

¹ Ahdícyane, ámuúha ehnéva múnaaj, mékímóóveméi ímityúné ámuhákye pájtyeíñeri. ² Muurá ámuhá tsíeméné ámuha mewáájyuhíjcyaróne nójcánuúhi. Ámuhá wajyámúúné ímiájáhjí máharúmú májchoóhi. ³ Áhdure ámuhá dsíídsí ámuhádivú tútávááveéhi. Aane múhdurá ámuháma níjkevámé ámuha méíjcyaa wáájácuratúmeréjuco éhne múúne cúújuwa tsíeméné áiúcúdu. Ehdu ámuháma níjkévaíñe nihñéétsihvuré ímityúné hallúvú bañúháñé ámuha medsíídsívahíjcyáne. ⁴ Muurá ámuhá wákimyéi múnáake ámuha ímí maáhdohíjcyátúneri ditye íhjuvahíjcyáne íhtsútuube Píívyéébe waajácúhi. ⁵⁻⁶ Áhdure waajácuube íñújiri íñe ímíjyaú ámuha meíjcyame íñá ámuhákye

píhtotúmé íiné imítýú ámuhákye méénútúrómeke ámuha medsíjívétsohíjcyáne. Árome ámuha méníjkévaá éhne múúne ócájímuke iújcávátso meke ditye lííhyanúdu. ¡Ehdu ámuháma tene níjkéváiñévú tsúúca méúújéteéhi!

Píívyéébema meihjyuváne

⁷ Ámuúha táñahbé muj, óochévetúmeré ihdyu Jetsóoke météhme híjcyá mújyú tsiíñe díbye tsááiñévújuco éhne múúne úmíhé múnáajpi íbájtsó téhme híjcyádu. Muurá óochévetuubéré téhme híjcyá níjya áálléneri kéémevéné iújcuki. ⁸ Ahdu múu íjcyáhi. Muurá Jetsóó tsááiñe tsúúca píihíjucóóhií.

⁹ Áánéllii ímityúné médáíívéjcatsídí ámuhá hallúrí teene íjcyátuki, ámuúha táñahbé muj. Muurá ténehji mééma ímíbájchóiibye tsúúca meke teh méhi. ¹⁰ Áánéllii múu íjcyá íhdée Píívyéébé ihjyú uubálle múnáaúvú ícyahíjcyádu. Muuráhjáa panévari ícúbáhrámeíyonéhjí aabúcu híjcyáme. ¹¹ Aane méwaajácú ícyooca tsaímíyéjuco ditye íjcyane ípyée íáábúcu híjcyánéllííhye. Muurá ámuha méwaajácú muhdúhjáa Jóóovu téhdure ícúbáhrámeíyonéhjí áábúcu híjcyánéllii Píívyéébe dííbyeke íiné imíjyaúrójucó pícyoóne. Muurá ímiááné mítyane meke ídáátsólleébe.

¹² Ahdícyane, ámuúha táñahbé muj, tsá múu níjkyejíi, ííñujíi, íjcyánema tsííñéhjí mémé dómájcotú ímiááné ámuha maállityúné menéécoóca. Tsá múu óví muhdú níjkyejíma ííñují íjcyá o állíhajchíjyú néétu téené hallútú Píívyéébe ámuhákye ícúbáhrátuki. Múu ímiááné tene íjcyáhajchíí ‘ééé, tehdújuco teéne’ nééhií. Áánetu ímiááné tene íjcyátúhajchíí múu ‘tsáhaá’ nééhií.

¹³ Aane ámuhádítyú tsaatéké ímityúné pájtyeme ícúbáhrámeíhajchíí múu ihjyúvá Píívyéébema ámuhákye díbye ípíááboki. Ááne múu ímíjyuri májtsivá dííbyeke idyúúruváne. ¹⁴ Téhdure ámuha mechémécooca múu píuvá cahcújtso múnáá túkevétsojtéké ditye ámuhákye Píívyéébe mémeri dúúrúbájpácyori ípípájchóne ámuhá hallúvú píáábó ityáúmeí ámuhákye díbye íbóhíítsoki. ¹⁵ Ájyú muurá ámuhákye bóhíítsóiibye ímiááné ámuha mecáhíjtsóne dííbyeke metáúmeíhajchíjyú. Áhdure ímityúné ámuha meméénu híjcyáné ámuhádi ídáátsóvéne ábájíívéííbye. ¹⁶ Áánéllii ímityúné ámuha meméénu híjcyáné tóónutúmeré míamúnáá úmíwávú Píívyéébeke meúúbálléne dííbyeke píáábó métaúméí ámuhákye díbye ípíááboki. Muurá ímiááné ímí dííbyema íjcyame tsá báñúmeítyú íná ityáúmeíñeri. ¹⁷ Muuráhjáa éjyúvú méhdure nééroobe Eriáúvú dííbyé ihjyú uubálle múnáajpi dííbyeke táúmeí tene íáállétuki. Ahdújucóhjáa tsá tene állétú 3 píjcyábáj píínévú. ¹⁸ Áané boonéhjáa idyé tsiíñe táúmeííbyé díbye íállétsoki. Ahdújucóhjáa tsiíñe maálléneri panévaré ííñéne néévane.

¹⁹⁻²⁰ Aane ámuúha táñahbé muj, tsaate ámuhádítyú ímiáájú iúráávyénetu mújtámeke tsijtye ímíjpyetétsóhajchíí muurá díityéké píaabómé Píívyéébe díityédí ídáátsóvéne díityé ímityuháñé íábájííve ditye iwágóóóvétuki. Áyu tehdújuco.

1 PÉÉDORO Tujkénú Péédoro cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Péédoro Jetsocríjtóo úwááboobéré o péhíjcyáíñé wákimyéivu oke pícyoobe íñe íhyaami ámuha éllevu ó caatúnú dííbyékée ámuha mecáhcújtsóné déjúcotu méiíñújitu ámuhakye ditye wáchájánúme éllevu, Póótoó, Garáátsiaa, Capadóotsiaa, Áátsiaa, Bitííniaa, éhdúné íñújínneri ámuha meíjcyáme éllevu. ² Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Méécááni Píívyéébe ámuhakye íñéhdújuco újcune dííbyeéjté ámuha meíjcyaki. Aane muurá Íapííchoj tééveri ámuhakye píáábohíjcyaaabe Jetsóope mewáiyuri ítyujpácyó wáágóonej tééveri ámuha meímíjpyeténe díbye ímillédú meíjcyaki. Aabe ihdyu óví ámuhakye panévatu píaabó íbúwajíí íñneri íjtsámeityúme ámuha meíjcyaki.

Ímí méúmwá nééneé

³ Muuráhjáa mítyane meke ídaatsólléne béhnétu meke tsíímávaabe Jetsocríjtóo ídsíjívéne tsiiñe bóhíínej tééveri. Áánéllii íñé imíjyaú méúmwá íjcyane méítsohíjcyáhi. Ahdícyane ihdyu metsu Jetsocríjtój Caani Píívyéébeke medúúrúváne metéhdújtsoki. ⁴ Muurá íjcyané níjkyéjiri ítsíime meíjcyámé wáábyuta múijyú muhdú íjcyáityúne díbye pícyoone meke téhmene. ⁵ Ímí dííbyeke mecáhcújtsónéllii íhnháhoori meke píáábohíjcyaaabe nihñéétsihvúré téhullévú meúújetécooca teene meújcuki.

⁶ Áánéllii múu íllure imíjyúú dííbyeke ámuha mecáhcujtsómé ámuha meícúbáhrámeiyónáaáca. ⁷ Muurá téeneri meke waajácúlleebe ímiááné dííbyeke mecáhcújtsóhajchíí éhne múúne óoro cúújúwari ditye wáájácullédu. Muurá teene óoro meke píáábóné ehniíñevu Píívyéébeke mecáhcujtsóné meke píaabóné tsá múijyú mééma níjkéváityúne. Áánéllii dííbyeke ámuha mecáhcujtsómé íñnetú menéétsámeityúhajchíí íñé imíjyaú ámuhakye ávyéjújtsóibye dúúrúvaabéré tsiiñe Jetsocríjtó tsáácoóca.

⁸ Muurá Jetsocríjtoke ámuha maájtyúmitúróobeke mewáiyúúbedívú ámuha mecátsípáávéne méimíjyúúhií. ⁹ Áábeke ámuha mecáhcújtsónéllii tsúúca ámuha mepájtyetéhi.

¹⁰ Muuráhjáa éijyuúvú Píívyéébe ihjyú uuballe múnaa ihjyúvájúcoorá muhdú díbye meke ídaatsólléne pájtyetétsóíñeri. Ároméhjáa tsá pahdu wáájácútú muhdú tene íjcyáíñe. ¹¹ Áánélliihyéhjáa díllócatsíhijcyámé caabyé Críjto íjcyaaabe múijyú muhdú ícúbáhrámeíñe ávyéjuutéíñe Píívyéébe Apííchó díityéké néhijcyáne. ¹² Áánélliihyéhjáa Píívyéébe díityéké waajácútsó ditye íjcyáijyúú tene pájtyeityúne, bóónétúú tene pájtyeíñe. Ááné muurá tsúúca ámuhakye tsaate úúballé muhdú mepájtyetéíñe Píívyéébe Apííchó níjkyéjitu tsááne píáábónej tééveri. Aane muurá idyé níjkyéji múnaa téhdure imíllerá páñetu iwáájácúiyóné muhdú mepájtyetéíñe.

Ímiááméré meíjcyáiyóne

¹³ Aane ímiááméré meíjcyáne métsúúraméí tsiiñe Jetsocríjtó tsácooca Píívyéébe ámuhakye ídaatsólléne ájcúíñeri. ¹⁴ Aame tsúúca Píívyéébej tsíímé ámuha meíjcyame múu díbye ímillédú íjcyáhi. Tsá múu dííbyékée ámuha

mewáájácútúcooca ímityúnéhjiri meúmúúpívyehíjcyádú néjúcootúne. ¹⁵ Muurá meke újcuube ímiááméré meíjcyaki. Áánéllii múu ímiáámé ijcyá dibye íjcyadu.

¹⁶ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Ímiáámé meíjcyá ímiáábé o íjcyadu.”

¹⁷ Aane dííbyeke ámuha mecáánivahíjcyámé múu ííñújiri ámuha meíjcyáné hajchótá dibye ímillédú ijcyáhi. Muurá tsahtúré mééma ímíbájchóiiibe muhdú meícyahíjcyáné téene áhdovu meke íajcuki. ¹⁸ Muurá ámuha méwaajácú méepe mepájtyetéítyúrojító méíhdé múnáaúvú úráávyehíjcyánetu meke dibye pájtyetétsóne. Áronáacáa ihdyu tsá meke dibye pájtyetétsotú dsíídsídívú íáhdóneri. ¹⁹ Muuráhjáa ihdyu mééma áhdoobe mítyane iwájuube Críjtó tujpácýó wágóóóveneri éhne múúne obééjáwu imíwu néébeke míamúnáa imityuháñé hallúvú ditye dsíjívetsódu. ²⁰ Píívyéébéhjáa ihdyu tsúúcajájújuco dííbyeke mémenúné ííñuji ípívyéjtsótúné íhdéjuco dibye mewájyuri idsíjíveki. Ahdújucóhjáa dibye tsáane meke ípiááboki. ²¹ Áánéllii dííbyej téeveri Píívyéébeke mecáhcujsómé dííbyedívú mecátsípáávehíjcyá dibyee dsíjívéébeke íbóhíítsóne ávyéjuutétsónéllíihye. Aame méwaajácú dííbyema meíjcyame íínerí mebáñúmeíityúne.

²² Ahdícyane tsúúca Píívyéébé Apííchó amúhake píáábónej téeveri ímiáájú ámuha mecáhcujsómé óví ámuha méwájyújcatsí amúhá ííbúuri. ²³ Muurá Píívyéébeke mecáhcujsómé tsíhdyuréjuco meíjcyane. Tsáhájucó meúráávyetú méecáánímúu meke tsíímávátsihdyu meíjcyajító íllure níjkévájító. Áánetu ihdyu Píívyéébé ihju mecáhcujsóné tsá mújyú níjkéváityúne. ²⁴⁻²⁵ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Pámeere míamúnáa wahájchotaré ijcyá tsójcómuji íjcyadu. Téhdure íjcyámé wahájchotaré ííne ímíjyaú wajco íjcyadu. Áánetu ihdyu Píívyéébé tsá mújyú níjkéváityúne.

Ááne uwááboju ímiáájú muurá tsúúca amúhake úwáábómeíhi.

2

¹ Ahdícyane óvíjyacóóné ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne. Tsá múu állíuutúne. Tsá múu pánehjídú ímiáámé íjcyatúne. Tsá múu nómutáávatúne. Tsá múu ímityúné íhjuvatú tsíjtyedítyu. ² Ímiá uwááboriyé métsúúraméí éhne múúne tsíímene ñohñórí íjyáunúdu. Ááne téene uwáábó ímíñeúvú méuráávyé ámuha mepájtyetéki. ³ Aane óví ehdu meíjcyá Jetsocríjtó ímiáábé meke wájyune tsúúca mewáájacúme.

Críjto páñétúejpi

⁴ Aame ihdyu ímíñeúvú meíjcyá dííbyema nééwayúdú néébe meke bohíívú ájcúúbema. Muuráhjáa dííbyeke míamúnáa éhdiválléróobeke Píívyéébe pícyóó ávyeta íhtsútuube páñétúejpi dibye íjcyaki. ⁵ Ahdu óví meke téhdure nééwayúdú menéemeke pícyoobe íhjadú meíjcyaki. Téhdure óví meke llúúvájtedívú pícyoobe dibye ímillédú meíjcyame dííbyeke meíícuvémé ímí dííbyema meíjcyá Jetsocríjtoj téeveri. ⁶ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Tsióó cóomi múnáa pañévu ó pícyoó ávyeta wájyúmeííbyeke éhne ímichi tééutu jaa éjkeu nééwayúdú néébeke. Áábeke cáhcujsómé tsá íínerí báñúmeíityúne.

Ehdu néene Píívyéébé waajácúháámitu.

⁷ Aane dííbyeke cáhcujsómé dííbyeke wajyúhi. Áánetu dííbyeke cáhcújtsotúmé tsá wájyutú Píívyéébé waajácúháámitu íllu tene néhdújuco:

Tsaúpe nééwayu jááháñé wákimyéi múnaa iñéhnílléne waagórou pícyámei ímichi tééutu jaa éjkéiu.

⁸ Téhdure tsiíñe nééneé:

Diibye muurá éhne múúne nééwáyutu ávyé mecábóhcámeímyé maáákityéúdu néébeé.

Ahdújuco muurá dííbyé uwááboju ímí cáhcújtsotúmé mújtámeke tene pájtyene.

Píívyéébeéjte

⁹ Áronáa ihdyu tsá ámuha ehdu menéétune. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébere ámúhake iújcúmeke pícyóó llúúvájtedívú dííbyé wákiméi ámuha ímiááméré meíjcyáne meméénu dííbyeke dúúrúvamére. Aane imíllebe míamúnáake ámuha meúúballéné muhdú dibye ámúhake ímityúnetu ímiánejcúvú íjchívyetsóne.

¹⁰ Muuráhjáa íhde ámuha ihdícyaméréi meíjcyame tsá dííbyé píáábójú pañe meíjcyatúne. Áronáa ícyooca tsúuca dííbyéjté ámuha meíjcyame téené pañe meíjcyáhi.

Píívyéébekéré meíicúvéiyóne

¹¹ Ahdícyane tsá ííñújéjte ámuha meíjcyájúcootúne, ámuúha táñahbému. Muurá ihdyu Píívyéébe avyéjútéréjuco ámuúha. Áánéllií ámúhake o néé meke tútávájtsóiyónéhjiri ámuha meúmúúpívyétuki. ¹² Ímiááméré meíjcyá Píívyéébeke wáájácutúmé ímityúné ámúhadítú íhjúvárónáa ímí ámuha meíjcyáné hallúvú dííbyeke ditye íavyéjútso tsiíñe Jetsóó tsáácooca.

¹³⁻¹⁴ Téhdure múu avyéjuullé páñétúejpi méiíñújí avyéjúubeke pahúllévaré dííbyé píáábo múnaa íjcyámemájuco. Muurá Píívyéébere diityéké pícyóó ditye ímityúmeke iúwááboki, áánetu ímiáámeke ditye ípíááboki. ¹⁵ Muurá imíllebe ímiááméré meíjcyane ténejcu wáájácutúmé ímiáájú meúráávyénetu ímityúné íhjúvátuki.

¹⁶ Áánéllií ímiááméré meíjcyá tsúuca ímityúnetu ámuha meíjchivyéme. Aame ihdyu ímityúné mémeenújúcohdí tsúuca Píívyéébe hójtsí pañéréjuco ámuha meíjcyame. ¹⁷ Aame múu dííbyeke íllíñe dibye ímillédú íjcyame pámévakéré avyéjuullé méiíñújí avyéjúúbemájuco. Téhdure múu pámeere Píívyéébeéjtema wajújcatsíhi.

Muhdú ícúbáhrámeí maáábucúne

¹⁸ Ahdure múu tsaaté hójtsí pañe íjcyame diityéké íavyejuúlléne meenú ditye táuhbáne. Tsá múu ímiáámemáyé ímí íjcyatúne. Ímityúmé íjcyáromema múu ímiáámé íjcyáhi. ¹⁹⁻²⁰ Muurá ihdyu Píívyéébe ímillédú meíjcyáné hallútú meke ditye ícúbahráné maáábúcúhajchíí ímí meke íjtsúcunúúbe. Áánetu ímityúné meméénúné hallútú meke ditye ícúbahráné maáábúcúrónáa zaca meke ímí íjtsúcunúúbe? Tsáhaá. ²¹ Muuráhjáa Píívyéébe meke ujcú Críjto mewájyuri ícúbáhrámeíbyé ímiáábé íjcyadu meíjcyaki. ²² Tsáháa muurá dibye mújyú ímityúné méénutúne. Áhdurée tsá muucá dibye állityúne. ²³ Muuráhjáa dííbyedítú ímityúné íhjúváromeke tsá dibye píámeíhíjcyatúne. Áhdurée dííbyeke ícúbáhráromeke tsá dibye méénúllehíjcyatúne. Íllurée íhvéjtsámeíbyé Píívyéébedívú dibye teene diityémá ímíbájcho muhdú tene íjcyadújuco. ²⁴ Aabée muurá Críjto dsíjívé páwachékevu mepée medsíjívéiyóné tsúúcajáa meímityú déjuco dsíjívemédú meíjcyarómé meímíbaávyeki. Ehdúu mewájyuri dibye ícúbáhrámeíñej téeveri meímíbaavyéhi. ²⁵ Muuráhjáa éjyú ídátsó

meícyahíjcyá Píívyéébeke wáájácutúmé éhne múúne obééjámú mújtame íjcyadu. Áronáa ícyoooca tsúúca métehméébé Críjtoma meíjcyáhi.

3

Muhdú métáábama meíjcyane

¹ Ámuúha walléemuj, ámúhá tajímuke máavyéjuúlle. Tsaímíyé meíjcyá diityémá Críjtó uwááboju tsaate cáhcújtsóturómé ímí ámuha meíjcyane ííténe botsíi icyáhcújtso íiná diityéké ámuha menéétúrónáaaca. ² Muurá ímiááméré ámuha meíjcyane ííténe imílléiyómé téhdure Píívyéébeke iúraavyéne. ³ Tsá múu ávyeta ímíbájkímyeíyóneri íjyácutúne. Téhdure tsá múu íjyácutú íhñiwaco idyóíhdsínúmeíne tsaímíyé ipíhdámeíyóneri, mítyane áhdómeíne icyááveháñevu ícyáávéiyóneri, ímiá wajyámuunévú iújcámeíyóneri. ⁴ Apáañeríyé múu íjyácutú tsaííbuwáre íjcyáiyóneri. Ehdu ihdyu íjcyámeke Píívyéébe ímí íjtsúcutúhi. ⁵ Tehdúhjáa muurá éíjyuúvú íjcyané walléemú Píívyéébedívú íhvéjtsámeíne díbye ímillédú ícyahíjcyáhi. Aaméhjáa ájyúmuke avyéjүүлlehíjcyáhi. ⁶ Tsáaráuvúhjáa muurá ájyu Aavaráaúvuke icyáhcújtsóne avyéjүүлlehíjcyáhi. Aane díllé íjcyadu ámuha ímiááméré ámúhá tajímuma meíjcyáhajchíi tsá ámuha ííneri meíllityéityúne.

⁷ Áhdure ámuha wajpíímú ámúhá táábámuma ímíneúvú meíjcyá. Tsá múu diityedí ícúbáhratúne. Múu íjtsámei diityéké íávyejүүлéne muhdú ipíáábóíneri ámúhá tsíjpa tujkévevu dítye íjcyátúnéllíhye. Muuráhjáa Píívyéébe wajpii, wallee, picyóó dítyétsí ipíáábójcatsíne ímí íjcyaki. Aane ehdu ámuha meíjcyáhajchíi Píívyéébema ámuha meíhjuúvácooca tsá íiná ámúhake pátsárijcyóityúne.

Ímiáané hallútú meícúbáhrámeíne

⁸ Áhdícyane ihdyu pámeere tsaímíyé meíjcyá pamévamáye. Tsá múu pájuvatúne. Meídaatsólléjcatsíne méwajyújcatsi tsané nahbémú múúne wájyújcatsídyú mítyájkímyeítyúme. ⁹ Tsá múu píámeítyú ámúhake ímityúné méénúmeke. Téhdure ámúhake úhbámeke tsá múu úhbatúne. Íllure diityé hallúvú píáábó métáuméi Píívyéébeke. Ehdu díbye ímillédú ámuha meíjcyáhajchíi ámúhake píáábóíbye. ¹⁰⁻¹² Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Ímí íjcyane ímillémé tsá ímityúné íhjuúvatúne. Áhdure tsá dítye állíuutúne.

Muurá ímityúné imyéénuhíjcyánetu íhveténe ímiááneréjucó dítye méénune. Aame íjcyá tsaímíyé pamévamáye. Muurá Píívyéébe ímiáámeke píaabóhi. Aabe dííbyeke dítye táúmeíne lleebóhi. Áánetu ímityúmedi tsá díbye ícúvetúne.

Ehdu néene Píívyéébé waajácuháámitu.

¹³ Aane ehdu ímiááméré ámuha meíjcyáhajchíi ¿aca ííne hallútú múhá ámúhake ímityúné méénúiyáhi? ¹⁴ Muurá ehdu ímí ámuha meíjcyané hallútú meícúbáhrámeíhajchíi maímijyu ámuha meíjcyanej. Áhdícyane tsáma ííneri maáábímyeídíne. Muurá Píívyéébe ámúhake píaabóhi. ¹⁵ Múu Máavyéjuube Críjtodívú icyátsípáávéne íjcyátsíiivyé ámúhake díllómeke ámuha mewáájácútsó íveeki dííbyedi ámuha meíjyácutúhíjcyáne. Áronáa ihdyu múu ímíneúvú chooco úúballé mítyájkímyeítyúme. ¹⁶ Aame téííbúwá meíjcyá Críjtoke ámuha meúráávyénetu tsaate ímityúné íhjuúváneri íñúcójpíveki.

17 Aane ihdyu óvi meícúbáhrámeí ímiáánéré meméénúné hallútú Píívyéébe ímilléhajchííju. Muurá tééné hallútú meícúbáhrámeíñé maáábúcúhajchíí ímí meke íjtsúcunúúbe. Áánetu ímityúné meméénúné hallútú meícúbáhrámeíñé maáábúcúrónáa tsá díbye meke ímí íjtsúcunútúne. 18 Muuráhjáa Críjto mújyú ímityúné méénútúroobe ícúbáhrámeí méímítyú hallúvu. Aabée tsájjyuré dsíjívé méhllíi pámeere ímityúmé meíjcyáme wájjyuri téénej tééveri meímíbáávyéne ímí Píívyéébema meíjcyaki. Aabée dsíjívérónáa ííbbuu íbóhí íjcyáhi. 19 Aanéhjáa péé éjjyúvúu dsíjívémé íbuúúné íjcyátsihvu díityéké úwááboki. 20 Muuráhjáa éjjyúvú Noée míínécoba méénuhíjcyánáa Píívyéébe téhmehíjcyará míamúnaa dííbyeke icyáhcújtsóne téémí pañévu úcááve ípájtyeteki. Áronáacáhjáa apáámyéré 8-meva pájtyeté pámeere ííñuji cáájáveneri májcanúnetu. Áámeúvú íbuúúnéhjáa íjcyátsihvu Jetsóo íbbuu péé díityéké úwááboki. 21 Aanéhjáa téjjyú nújpácyotu dítye pájtyeténé naavénú íñe ícyooca metsójsótsámeímyé mepájtyetéíñe. Aane tsá metsójsómeítyú méjpi ííñú íñityááveki. Muurá ihdyu téeneri méúújtsó Píívyéébedívú mecátsípáávéébeke metáúmeíñé díbye meke ímíbájchoki. Aane ihdyu meke ímíbájchoobe Jetsocríjtóo dsíjívéebe tsiíñe bóhíbej tééveri. 22 Díibye muurá ícyooca íhtsútuubéréjuco níjkyéjiri Cááni Píívyéébe úníuri íjcyáábeke pámeere níjkyéji múnáama naavémú avyéjuulléhi.

4

Muhdú Píívyéébeke meíicuvéne

1 Aanée muurá Críjto ííñújiri íjcyácooca ícúbáhrámeí mewájjyuri. Áánéllíi metsu meícúbáhrámeíyóné maáábúcu díbyée áábucúdu. Muurá meícúbáhrámeíyóné maáábucúmé tsá ímityúné meméénújúcootúne. 2 Aame tsáhájucó meúmúúpívyetú ímityúné meméénúyóneri. Píívyéébe ímillédú meíjcyáíyóneríjyucó metsúúráméíñe. 3 Ahdícyane óvíjyacóóné Píívyéébeke wáájacutúmé íjcyadu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne. Muuráhjáa ímityúneri ámuha meúmúúpívyehíjcyáhi, ámuháa ménahtsívátéhíjcyáhi, ámuháa mewáñehívaténé pañe méllíyícyávehíjcyáhi, níjcyotájtekée ámuha méduurúvahíjcyá ámuha meméénútyuróne. Ánehji óvíjyacóone. 4 Muurá ténehji ámuha meíhvéjtsóneri ámuhákye náhbévahíjcyámé téeneríyé íjcyame íllure ámuhádi uuhívatéhíjcyáhi. 5 Árómemá Píívyéébe muhdú dítye ícyahíjcyáné ímíbájchoóhi. Muurá pámeere dsíjívétúmema ímíbájchóíibye tsúúca dsíjívéjúcóóróméhjimájucó. 6 Téénéllíihyéhjáa muurá éjjyú múnááuvuke téhdure úwáábómeíñé díityé íbuúúné íbóhí ímí íjcyá Píívyéébe íjcyadu.

7 Muurá tsúúca ííñuji mééma níjkevaríjyucó. Áánéllíi ímiááméré meíjcyáne pájjyuvaré Píívyéébema méihjyúvahíjcyá. 8 Aame múu wájjyúccatsíhi. Muurá tsíjtyeke mewájjyume ímityúné meke méénúrómeke mepíámeíyóneri tsá meíjyáccunútúne. 9 Ahdícyane múu ímíñeúvú waatsúccatsí ámuha maááhívéjccatsícyooca íñá íjtsámeítyúméré. 10 Mépiáábojccatsí muhdú ámuha mepíívyetédú Píívyéébe meke ájcúné píáábori bañúháñé díbye meke ípiáábótuki. 11 Áánéllíi ámuha meúwáábócooca ímíñeúvú meúwáábóhíjcyá dííbyé ihjyú néhdújuco ámuhájj tééveri díbye íhjjyúvaki. Áhdure ámuha tsíjtyeke mepíáábocooca ímíñeúvú mépiáábó muhdú díbye ámuhákye túkévejtsódu. Aane páneere íñá ámuha meméénune múu ímíñeúvú meenú dííbyeke ámuha

Jetsocrijtoj téeveri maávyéjutsóne. Áábedívú ihdyu metsu meihvéjtsámeíñe díbyeke maávyéjútso mújyú níjkeváityúne. Ehdu teéne.

Críjtoéjté ícúbáhrámeíñe

¹² Ámuúha táñahbémut, tsá múu mávaríjchojúúné ámuháma íjcyánetu íjtsámeityú tene ámuháma íjcyáityuróne. ¹³ Íllure múu imíjyúú Críjtóo ícúbáhrámeidyú ámuha meícúbáhrámeíñeri tsiíñe íavyéjuma díbye tsáácooca ámuha meímíjyúúveki. ¹⁴ Áánéllii díbyeéjté ámuha meíjcyáné hallútú ámuhákye tsaate úhbáhajchíí múu imíjyúú Píívyéébé Apííchó ámuhá pañe íjcyánéllííhye. ¹⁵ Árónáa ihdyu núcójpítsóhreyó teene ímityúné ámuha tsíjtye éhne menániñe, tsaatéké ámuha medsíjívetsónee, tsíjtye ihjyú pañevú ámuha meúcaavénee, éhdúné hallútú ámuha meícúbáhrámeíñe. ¹⁶ Áánetu ihdyu Críjtoéjté meíjcyáné hallútú meícúbáhrámeíñe tsá núcojpitótúne. Íllure Píívyéébeke téené hallúvú dúúrúvaméré météhdujtsó díbyeéjté meíjcyánéllííhye.

¹⁷⁻¹⁸ Muurá tsúuca muhdú meícyahíjcyáné díbye mééma ímíbájchóíñe éévé úújeteéhi. Aane méhdityu tujkénúíbye ihñéjté meíjcyámedityu. Aabéjii awáá ¿muhdíivanéami íhya tsáma ímíbájchooi eene díbye uwááboju cáhcújtsótúmema, ímiáámé íjcyarómé íhtsútúnetu pájtyetéíñáaáca? ¹⁹ Ahdícyane díbyedívú meihvéjtsámeíñe díbye ímillédú meíjcyá ámuha meícúbáhrámeíyónáaáca. Muurá meke ípívyéjtsóobe íñéhdújuco méénune.

5

Cáhcújtso múnáa túkevétsoju

¹ Téhdure ó ímíllé cáhcújtso múnáa túkevétsojtéké o úwaabóné téhdure túkevétsoobe o íjcyaaabe muhdúhjáa Críjto ícúbáhrámeíñe o ájtyúmíibe. Aabe téhdure ó íjcyaa díbye avyéjuri tsiíñe díbye tsáácooca. ² Áánéllii ámuhákye o néé ímíñeúvú ámuha metúkévétso Píívyéébeéjté ámuhá hójtsí pañe íjcyámeke. Tsá múu díbye ámuhákye níwáavéné íjyeveríyé téené wákimyéí méénutúne. Áhdure tsá múu téené hallúvú ámuha medsídsívakíyé méénutúne. Múu ímíñeúvú meenú Píívyéébe ímillédu. ³⁻⁴ Tsá múu tsíjpanécoba dítyéké úwáábotúne. Choocóré múu úwaabó pañétúejpi Métehméébé tsáácooca ámuha maávyéjuuté díbyema mújyú níjkeváityúne.

⁵ Téhdure ováhtsámú máavyéjuulle ámuhá túkevétsojtéke. Panéjcuávú máavyéjúllecátsí mítyájkímyeityúmére. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe píaabó idáátsóméhjíúvú néémeke. Áánetu 'mityáhmityá' néémedi tsá díbye ícúvetúne.

⁶ Áánéllii mítyájkímeityúmére méihvéjtsaméí íhtsútuube Píívyéébedívú díbyere ámuhákye ityúkévétsoiki. Áijyu muurá ámuhákye ávyéjútsoíibye díbye meke ávyéjútsoííñe éévé úújetéijyu. ⁷ Áánéllii íñerí áábímyeityúmére díbyedívú mecátsipááve. Muurá ímíllebe meke ípíaabóne.

⁸ Árónáa ihdyu téíibúwá meíjcyá Naavéné ámuhákye imújtátsótuki. Muurá mémunáajpi íjcyaaabe meke imújtátsóíyóneri íjyáacunú éhne múúne bájú oohíbye iyámeke idyóóíyóneri íjyáacunúdu. ⁹ Áróobeke ihdyu metáhjá Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsónej téeveri. Muurá méwaajácú pahúllevaré íñújiri ménahbémut téhdure ténéhjiri ícúbáhrámeíhijcyáne. ¹⁰ Árónáa ícyooca wahájchotaré meícúbáhrámeíñe níjcautu Mépiivyéébé meke ávyéjuutétsóo

mújyú níjkéváityúné Jetsocríjtoj tééveri. Aabe muurá mewájjyuri meke ímíbajchó íhtsutúmé meíjcyame íínevú metáhjátsámeítyuki. ¹¹ Áánéllii ihdyu metsu íhtsútuube íjcyáábeke maávyéjjútso paíjjyuváre mújyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

Nihñéenére pityájcoju

¹² Aane íñe íhyaami o cáátúnuháámí ámuha éllevu ó wallóó ménahbe Píívyéébeke ímí úráávyeebe Tsibáánoma. Áhaamí pañe ámuhakye ó ítsáávetsó ímíááné ímí Píívyéébe ámuhakye píáábohíjcyáne. Áánéllii múu tsaímíyé dííbyema íjcyáhi.

¹³ Ámuhakye Babiróóniá cóómiyi íjcyáne cahcújtso múnaa duurúvá ámuhakyeé iújcudu téhdure Píívyéébe díityéké újcume. Téhdure tájtsiménédu néébe Mááco ámuhakye duurúváhi. ¹⁴ Téhdure ámuhakye táicyánéjcutu o néé ámuha Crijtoéjté tsané nahbémú meíjcyame medúúrúvájcatsíki. Ahdícyane óví íbúwajíí ámuha méijcyáhi. Áyu tehdújuco.

2 PÉÉDORO

Hállúvúeháámí Péédoro cáátúnuháámí

Duurúvaju

¹ Oo Tsimóo Péédoro Jetsocríjtó ñcúve múnáajpi o íjcyáábekée oke dííbyere picyóó úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe íñe íhyaami ámuha éllevu ó caatúnú Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtoj téeveri Píívyéébe meke ájcúné uwááboju muha mecáhcújtsódú idyé ámuha mecáhcújtsóme éllevu. ² Aane óvíi Píívyéébe tsúúca ámuha mewáájacuube Jetsocríjtoj téeveri ámúhake píaabó tsaímíyé ámuha meíjcyaki.

Muhdú Críjtoéjté íjcyane

³ Muurá dibye íñnáhori meke píaabómé ímiááméré méijcyá dibye ímillédu. Muuráhjáa meke újcuube dibye íjcyadu meíjcyá dííbyema maávyéjuutéki. ⁴ Aabe meke íñéhdú píáábohíjcyá dííbyedu meíjcyá íñújiri ímityúné meke tútávátsohíjcyánéhjiri meúmúúpívyétuki. ⁵ Áánéllii ímiááméré Píívyéébeke mecáhcújtsóne méwaajácú muhdú ámuha tsaímíyé meíjcyáiyóne. ⁶ Ááne métémmeméi ámuha panévaré ímityunéhjí maáábúcúne íñevú táhjátsámeityúme díbye ímillédu meíjcyaki. ⁷ Múu wajuújcatsí pamévamáyé muhdú tsané nahbémú wajuújcatsídyu.

⁸ Ehdú ámuha tsaímíyé Máavyéjuube Jetsocríjtoke meúraavyémé ímí dííbyé wákimyéi meméénúhajchíi tsá ámuha dííbyedi mebánúmeíityúne. ⁹ Áánetu ehdu íjcyáiyóné ímilletúme íjcyá hállúvatúme íjcyadu. Aame ílluréjuco ábájñvéne muhdúhjáa Píívyéébe diityéké ímíjpyetétsoné ímityutu. ¹⁰ Ahdícyane ihdyu tsúúcajáa dibye ámúhake újcume métsúúraméi ímiááméré ámuha meíjcyáiyóneri ámúhadítú tene íbóhówaúcunú dííbyedítú ámuha memújtátuki, ámuúha táñahbému. ¹¹ Áijyu ihdyu ámúhake waatsúcúpéjtsóiiybye ímíjyuri Máavyéjuube Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtó avyéjuri múijyú níjkéváityúné dííbyema tsaímíyé ámuha meíjcyaki.

¹² Áánéllii éhniíñevu ámúhake ó ítsáávétsohíjcyáá muhdú Píívyéébeke meúraavyéné tsúúca ámuha mewáájacúne tehdújuco meíjcyárónáaaca. ¹³ Ímí ó íjtsúcunú ói o dsíjívétúné hajchótá ámúhake téenevu o ítsáávétsohíjcyáne. ¹⁴ Muurá tsúúca Máavyéjuube Jetsocríjtó oke úúballé lléváhréjuco o dsíjívéíñe. ¹⁵ Áánéllii ó imíllé ímíñeúvú ámúhake o úwaabóné o dsíjívéné boone ámuha teene maábájñvétuki.

Críjto ávyéjutsámeíñe

¹⁶ Tsá muurá álliu tene íjcyatú Máavyéjuubée Jetsocríjtó íhtsútuube íjcyabe íñújiri úlléjébedítú ámúhake muha meúúbállehíjcyáne. ¹⁷ Muuráhjáa ávyeta muha meíteneríyé Cááni Píívyéébe dííbyeke ávyéjutsóhi. Áhdurée muha melleebó dibye dííbyedítú nééneé: “Áánu Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhíi.” ¹⁸ Ehdúu níjkyéjitu dibye néene muha melleebó cámeháúvú Jetsóo múúhadívú tsíhdyuréévcooca dííbyema muha meíjcyame.

¹⁹ Áánéllii Píívyéébe ihjyú uuballe múnaáhjáa dííbyedítú néhíjcyané tsá álliu íjcyatúne. Áánéllii melléebó dííbyedítú ditye úwaabóne. Muurá ditye úwaabóné meke waajácútsó mewáájacútúnehjívú éhne múúne peete cúúvétsihdyu ájchúcunúdu. Áánetu méwaajácú ímiáábé dibye íjcyane éhne múúne íñé

imíjyaú tsítsívé mīcúruwa ájchúcunúdu. ²⁰ Téhdure muurá méwaajácú Píívyéébé ihjyú uubáalle múnaáhjáa dííbyé waajácuháámitu cáátunúné diityé tujkéveeju íjcyatúne. ²¹ Tsáháhjáa íjtsaméiyíyé iná pájtyeíñé iwáájacúné ditye cáátunútu. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébé Apííchóré diityéké túkévjtsóneri caatúnuhíjcyáme.

2

Allíu múnáá uwááboju

¹ Áronáacáhjáa téhdure íjcyámé téijyu állíu múnáa iye Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáadi díllómeíhíjcyáme. Téhdure ícyooca diityédú néeme ámúháj pñe íjcyáá ámúhake állíuúné átéréenéhjí uwááboímye. Aame íllure ehdííválleé Máavyéjuube Jetsocríjtó díibyéjuco ípájtyetétsoobe íjcyároóbeke. Ááneri iye iéllevu líicyúhcoímyé Píívyéébé diityéké ícúbáhraíñe. ² Aane mítyame diityéké icyáhjútsóne ímityúné méenuúhi. Crijtoke cáhcújtsotúmé ímityúné ihjyúváa dííbyé uwáábotu. ³ Aane diitye átéréenéhjí uwáábojte íllure ámúhake állíhíjcyáá ámúha dsíídsí íjcyúroki. Áróme hallúrí tsúúca íjcyáné ícúbáhraméí Píívyéébé tsúúcajátújuco ehdu néémé wáábyuta méenune.

⁴ Muuráhjáa níjkyéji múnáa íjcyáromedítú ímityúné méénúmedi ídáátsóvetuubéré íllure diityéké waagóo ditye ícúbáhrámeíki. Aame ícyooca cúúvétsii dóhjinúmeímyé téhmehíjcyá múijyú Píívyéébe pámeemáyé muhdú ditye ícyahíjcyáné ímíbájchoíñe. ⁵ Téhduréhjáa muurá éíjyúwúvú ímityúmé íjcyámedi tsá díbye ídáátsóvetúne. Muuráhjáa ííñuji díbye cáájávétsóneri májcanúmedítú apáábyekéré pájtyetétsoobe ditye ímíjpyetéro diityéké uwáábohíjcyaaabe Noéeke 7-meva ítsíímema. ⁶ Téhduréhjáa idyé Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnáake áíúcuúbe. Ehdúhjáa imyéénúneri meke újéjtsóobe íñe ícyooca téhdure ímityúné méénuhíjcyámeke muhdú ícúbáhraíñe.

⁷⁻⁸ Téhduréhjáa muhdú ímíáámeke ípájtyetétsoíñé újéjtsóobe ípye íáiúcurócoomícyutu Róóke ípájtyetétsoóneri. Muuráhjáa diityéj pñe íjcyároobe ímíáábé íjcyánéllii múhdurá ítsúcunúhíjcyá ímityúné imyéénúneri ditye íhjúvahíjcyáne. ⁹ Áánéllii muurá méwaajácú Píívyéébe meke pájtyetétsoóne meke mújtátsóíyónetu dííbyedívú meíhvéjtsámeímye. Áánetu ihdyu ímityúmé tsúúca ícúbáhraméí pañe íjcyá díbye muhdú meícyahíjcyáné mééma ímíbájchóíñévújuco. ¹⁰ Muurá ícúbáhráíibye eene ímíllédú ímityúné imyéénúne dííbyeke ávyéjúllehíjcyátúmedi. Muurá uuhívatéhíjcyámé íhtsutúmé níjkyéjiri íjcyáromedi núhnévetúmére. ¹¹ Muurá níjkyéji múnáa diityé ehnííñevu íhtsutúmé íjcyarómé tsá múijyú ávyéjútédítú ímityúné íhjúvatú Píívyéébé úmíwávu.

¹² Áronáa diitye állíu múnáa átéréenéhjí uwáábojte nehníwu uuhívatéhíjcyá iwáájácútúneri. Ávyeta iyámédú néeme wáájácúmeítyúmé ímíllédú dáríívemeíhíjcyáhi. Árome wágóóóveé diitye iyámé wágóóóvehíjcyádu. ¹³ Muurá ímíllédú íjcyáne ítsúcunúhíjcyámé ímí tehdújuco íjcyane. Árome múhdurá ícyahíjcyáneri tsíjtyeke ítyútávátsohíjcyáne áhdó újcuúhi. Aame ávyetá nucójpitso néeme ámúhama nahbévahíjcyá ímíáámeúvúdu.

¹⁴ Muurá tenáhtsíré ítème. Aame tsá múijyú íhvetétyú ímityúné imyéénuhíjcyánetu. Muurá dúhcú íbúwámeke ténejcúvúré íbúwátsohíjcyáme. Aame panévare íehnéváíyóneri úmúúpívyehíjcyá ímityúmé íjcyame. ¹⁵ Muurá ímíájíjtó íuráávyerónetu ímújtáne ímityúné pañéréjuco ditye ícyahíjcyáne

tsaapíhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Beóóuvú hajchi Baraáá Íjcyadu. Diibyéhjáa imíllerá ímityunéhjí imyéénúné hallúvú idsíídsiváne. ¹⁶ Áronáacáhjáa iiju múijyú ihjyúvahíjcyátuube íñe meihjyúvájuri dííbyeke úhbánetu íhvetéébé téénetu.

¹⁷ Aane muurá diitye állíu múnaa átéréénéhjí uwáábojte éhne múúne nújpacyo Íjcyátúné nupáhyejúdu, áhdure diitye éhne múúne ojtso kííjyeba íhdícyáhullévú tsájtyedu. Aame bañú múnaa Íjcyame tsá íínetú píáábotúne. Aame wágóóóveé ávyéta cúuvé néhullévú múijyú níjkéváityúne. ¹⁸ Muurá ímityunéhjí íihjyúváneri tsúúcajáa téénetu íhvetéjúcórómeke tsiíñe íbúwátsohíjcyámé ténejcúvu. ¹⁹ Muurá nehíjcyáme: “Tsúúca mepájtyetémé hallúrí íná Íjcyájúcoótúnéllí mépiivyété meímillédú meíjcyane.” Áronáa tsá ditye wáájácúmeityú ímityúné pañe íjcyane. Muurá tsáneevu metáhjátsámeíñe pañe méijcyáhi. ²⁰ Aane muurá ímityúné meícyahíjcyánetu Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtoke mecáhcújtsónej téeveri meímíjpyetétjúcoorómé bíwáhduré íhdée meícyahíjcyádú meíjcyáhajchíí éhnííñevu ídátsoórejuco meíjcyane. ²¹ Aame tsáháa ihdyu ímíájíjtó Píívyéébé taúhbaju méhdivu bóhówájtsónejcúvú meíbúwáávéítyuróne. Muurá teene mewáájacújúcooróné meéhdíivállehíjcyámé úmíwa ídátsohreé. ²² Ehdu méijcyá íllu tsaate néhdújuco: “Oohímýé íllímutúhcú tsiíñe majchóhi. Téhdure méénimu nítyááverómé bíwáhduré íñújcáámiri cávíhyíñúmeíhi.”

3

Jetsocríjtó tsiíñe tsááiñe

¹ Ahdícyane, ámuúha táñahbémut, íhyaami ámuúha éllewu o cáátúnúháámí pañe tsiíñe ámúhakye ó úwaabó íhdééháámí pañée ámúhakye o úwaabónere. ² Aane ihdyu tsáma máábájíívedí Píívyéébé ihjyú uubálle múnáahjáa tsúúcajátújuco meke nehíjcyáne. Téhdure máábájíívedí Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtó uwááboju dííbye uwáábojte ámúhakye úwáábohíjcyáne.

³ Áánéllí wájácútsi méíjcyaco dityée néene Jetsóó tsiíñe tsááiñe íhdéwu tsaate ímillédú ímityúné imyéénúne dííbyedi úhívateíñe. ⁴ Muurá neeímýe: “¿Múijyúami tsááiíbye Críjto idyéjuvúa tsááiíbyej? Muurá íñe meíhdé múnáatúvú Íjcyáijyu ícyahíjcyádúré ííñuji ícyoocápivu ípyée ípívyéévétsihdyu.” ⁵⁻⁶ Ehdu neeímýe Píívyéébéhjáa ííñújima páneere íévéhóowari Íjcyanéhjí íihjyúváneriyé ípívyejtsóné wáájacuróme. Muuráhjáa díbye nééjuriyé nújpacyo tsatsíhvú dóbeevé ííñuji íbóhówááveki. Téhduréhjáa muurá íñéhdújuco díbye éíjyuúvú ííñuji icyájáávétsoñeri míamúnáake májcanútsóné diityé ímityú hallútu. Aane wáájacurómé állíu múnaa átéréénéhjí uwáábojte tsá téeneri íícúvehíjcyatúne. ⁷ Áronáa muurá Píívyéébe néé ímílléijyu ííñújima páneere íévéhóowari Íjcyanéhjí iwáágóoíñe cúújúwari. Áijyu muhdú meícyahíjcyané mééma díbye ímíbájchócooca dííbyeke cáhcújtsotúme ímityú ícyahíjcyámé ílluréjuco wágóóóveíñe.

⁸ Cáhawáá méijtsúcunu, ámuúha táñahbémut. Muurá Píívyéébedívú 1,000 píjcyá tsájcoojí hajchótare. Muurá tsájcoojíuvúdúré íjtsúcunúúbé éhdúné píjcyábá Íjcyaróne. ⁹ Áánéllí tsá múu néétu íveekí Jetsóó íícúí tsáátune. Muurá ihdyu téhmehíjcyabe míamúnáa ímityúné ícyahíjcyánetu íhveténe ímíjpyeténe. Tsá díbye ímilléturó tsaatéuba wágóoovéne.

¹⁰ Aabe muurá ihdyu meíjtsótúnáa tsaá éhne múúne naní múnáajpi meke ábájínejcúdu. Téjyu páneere iévéhóówari íjcyanéhjí áiivyéné ihjyúvaá ávyétá apíicho. Téhdure ííñuji cámaráúúveé páneere tééjéí hallúrí íjcyanéhjí májuco.

¹¹ Ehdu páneere cújúwari wágóóóveéhi. Áánéllii téíibúwá meíjcyáne ímííneúvú Píívyéébeke méuráávyé dííbyedívuréjuco mecátsípáávénema. ¹²⁻¹³ Ááne météhmejíjcyá múijyú tehdu tene pájtyeííne díbye nééneé. Muurévá páneere iévéhóówari íjcyanéhjí ííñujimájucó cújúwari chócoovéné wágóóóvéne boonétú béhjíréjuco ííñuji díbye ípívyéjtsoííne páneere iévéhóówari íjcyanéhjí májuco. Áájí hallúriva páneere tsaímiyéjuco íjcyáiíne. Tsáhájucóvá íiná ímityúne íjcyáityúne.

¹⁴ Ahdícyane teene ámuha metéhméné hajchótá ímiááméré meíjcyá íínetú ámuha menéétsámeítyúmeke Críjto íájtyúmívaki, ámuúha táñahbému.

¹⁵ Muurá Píívyéébe téhmejíjcyá pámeere míamúnaa ípájtyetéííne uwááboju cáhcujtsóne. Áánéllii tsáhái Críjto tsáátune. Ehdu téhdure ménahbe mítyane mewájyuube Páávoró ámúhake caatúnuhíjcyá Píívyéébe dííbyeke túkévéjtsóneri.

¹⁶ Muurá pahúllevaré íjcyané cáhcújtso múnáa éllevu iwállóhaamíjí pañe téeneri ihjyúvahíjcyáabe. Áronáa tsane túhú díbye úwaabóné tsá páneere ímí melléébohíjcyatúne. Aane íjcyámé tsaate dííbyé uwáábó wáájácurómé tsíínejcúvúré úwáábohíjcyané Píívyéébeke ímí iúráávyétúnéllííhye. Aame ehdu dííbyé ihjyú íúníutúré iúwáábóneri íhyallúvúré ímityúne méénuhíjcyáhi.

¹⁷ Ahdícyane ámuha táñahbému tsúuca ámuha íínehjí mewáájacúme ímííneúvú météhmemeí állíu múnáa ámúhake ímiáájú ámuha mecáhcújtsónetu ímújtátsótuki.

¹⁸ Áánéllii éhníínevu Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtodívú mecátsípáávé ámúhake díbye ípíáábo ámuha mewájyújcatsíki. Ahdícyane ihdyu óvíí dííbyeke máávyéjtsó múijyú níjkéváityúne. Áyu tehdújuco.

1 JÓAA

Tujkénú Jóaa cáátúnuháámi

Mepájtjeténé uubálleju

1 Ámúhake ó caatúnú Críjtodítýú dííbyej tééveri Píívyéébe meke pájtjetétsóóbedítýú íjcyáné uubálle. Dííbyéhjáa ihdyu íjcyaduré ícyahíjcyá ipíívyema íjcyátuube ííñujíi ípívyéévéetúné ihdéjuco. Áábekée muha maájtýúmíibe íhjuváné muha mélleebóhi. 2 Aabée bóhówáávéébedítýú íjcyáné uwááboju íñe ámúhake ó úúbállehíjcyá mújyú medsíjívéjúcóóítýúne bóhí dííbyedítýú meújcúné uwááboju. Aabéhjáa ihdyu íjcyaduré Cááníma ícyahíjcyároobe botsíi méhdivu bóhówaavéhi. 3 Aanée páneere díbye méénunéhjí muha máájtýúmíhi. Áhdurée díbye íhjuváné muha mélleebóhi. Aane ámúhake ó úúballé ímí tsame meíjcyame menáhbévájcatsí íñe muhdú muha Cááni Píívyéébeé, díibye Ílli Jetsocríjto, íjcyámútsima meíjcyadu. 4 Aane ámúhake ó úúballé téeneri ámuha meímíjyuúki.

Píívyéébedi ímiáájju

5 Ááné uwáábojúu dííbyere Jetsocríjtó múúhake úwaabóné íñe ámúhake ó úúballé Píívyéébe ímiáábé íjcyáábedi íñé ímítýú íjcyatúne. 6 Áábeke ‘ímí ó úraavyé’ menéérome ímítýunéhjí meméénúhajchíi íllure máallíhi. 7 Áánetu ímiáábé díbye íjcyadu meíjcyáhajchíi ímí ménahbévájcatsí pamévamáye. Áijyu tsá íná máhallúri íjcyájúcootú tsúúcajáa Ílli Jetsocríjtó ítyujpácýó iwáágóóneri páneere méímítýú ímíbájchónéllíihye.

8 Áánetu ímítýúmé meíjcyarómé ‘tsá ímítýuube o íjcyatúne’ menéhajchíi íllure máállímyeímyé pañe tsá ímiáájju íjcyatúne. 9 Árónáa ihdyu Píívyéébe ímiáábé íjcyabe íñéhdú méénúúbeke méímítýuháñé meúúbálléhajchíi méhdi ídáátsóvéne mééma ímíbájchoobe páneere. 10 Áánetu ‘tsá mújyú íñé ímítýú o méénutúne’ menéhajchíi Píívyéébeke állíu múnáájpidi médillóhi. Aane ehdu menéeme tsá ímí dííbyé uwááboju mecáhcújtsotúne.

2

Críjto mépiááboóbe

1 Ámuúha Llihíúmuj, ícyooca íñe ámúhake o cáátúnúné pañe o néé ámuha ímítýúné meméénútuki. Árónáa ihdyu ímítýúné meméénúhajchíi Jetsocríjtó ímiáábé mépiááboobe íjcyabe meke Méécááni húmíj pñínévú píaabóhi. 2 Muuráhjáa pájámeíbyé méímítýuháñé mééma ímíbájchoki. Árónáacáa tsá apáámyéllíihyéré méhllíi díbye dsíjívétúne. Muuráhjáa pámeere míamúnaa ííñújiri íjcyáméllíi dsíjíveébe.

3 Aane muurá ihdyu Píívyéébe taúhbajúúné néhdú meíjcyánetu méwaajácú ímiááné dííbyeéjté meíjcyane. 4 Áánetu tsaate ‘dííbyeéjté muúha’ néérome dííbyé taúhbajúúné néhdú íjcyatúmé állíu múnaa. Áámé pañe tsá ímiáájju íjcyatúne. 5 Muurá ihdyu Píívyéébe néhdú meíjcyame dííbyeke méwajyúhi. Áánetu méwaajácú ímiááné dííbyeéjté meíjcyane. 6 Áánéllíi múu tsaate ‘Píívyéébeke ímí ó úraavyéhi’ néeme íjcyá muhdúhjáa ííñújiri Jetsocríjtó ícyahíjcyádu.

Tsiiñe taúhbaju bóhówaavéne

⁷ Ámuúha táñahbému, íñe ámuha élleu o cáatunúne tsá béhne taúhbaju íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco ámuháma tene íjcyane. Áánéllii tsúúca ámuha teene méwaajácúhi. ⁸ Áronáa béhneuvúdu ámuhákye ó nehíjcyá muhdú Críjto meke wájuudu ámuha mewájyújcatsíki. Muurá tsúúca ímityúne ámuha meícyahíjcyáne meíhvéjtsóne ímiáájurjúco meúraavyéne.

⁹ Aane muurá 'ímiáájú ó úraavyéhi' menéérome ménahbémuke menéhnílléhajchíi ímityunéjcuréi meúraavyéhi. ¹⁰ Áánetu ihdyu ímiááne ímiáájú meúraavyémé mewájyú ménahbémuke. Aame tsáhájuco ímityúne pañevú memújtatúne. ¹¹ Áánetu ménahbémuke menéhníllémé ímityúne pañe méijcyáhi. Aame teene meke mújtatsómé méijcyá éhne múúne hállúvatúme íjcyadu wáájácúmeítyúme.

¹² Aane íñe ámuha áatsiimédú menéemeke ó caatúnú tsúúca Jetsocríjtoj téeveri Píívyéébe ámuhádi ídáatsóvéne ámuhá ímityú ímíbájchómeke. ¹³ Aane ámuha kéemejtéké ó caatúnú tsúúca Jetsocríjtoke páneeréikyéé ípívyéévétúné ihdejúco íjcyáábeke ámuha mewáájácúnéllíihye. Áhdure ámuha ováhtsámuke ó caatúnú tsúúca ámuha Naavéneke metáhjánéllíihye. Áhdure ámuha tsiméké ó caatúnú tsúúca Méécáánikyé ámuha ímí mewáájácúnéllíihye.

¹⁴⁻¹⁵ Áhdícyane pámeere kéemejtémá ováhtsámú tsúúca Píívyéébeke ímí ámuha meúraavyémé Naavéneke metáhjame tsá múu íjyácunújúcootú ííñújíénéhjiri. Muurá tsaate ténéhjiríyé íjcyame tsá Píívyéébeke wájuutúne. ¹⁶ Muurá páneere ííñújíene tsá Píívyéébedítú tsáátune. Naavenedítúuré tsááne méjpiíyi ímityúne meméénúíyóneri meúmúúpivyéne, íñá meííteneri meúmúúpivyéne, meéhnéváneri memítyájkímyeíñe. ¹⁷ Áronéhjí muurá páneere tééjima wágóóóveéhi. Áánetu ihdyu Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyámé tsá múijyú muhdú íjcyáityúne.

Ímiáájú

¹⁸ Áhdícyane, ámuúha Llihíúmuj, tsúúca ííñuji mééma níjkévaáhi. Muurá tsúúca ámuha méwaajácú téené ihde Críjtoke múnáátsohíjcyabe bóhówááveíñe. Muurá tehdu néeme mítyaméjuco méhdivu bóhówáávénetu méwaajácú tsúúca ííñuji mééma níjkévaíñe. ¹⁹ Muuráhjáa tujkénú meke íñáhbévahíjcyároné méhdityu íhvetémé ímiá nahbému íjcyatúnéllíihye. Ímiá nahbému íjcyaca tsá ditye méhdityu dówáávéityuróne. Áánetu méwaajácú ménahbému ditye íjcyatúne.

²⁰ Áánetu ihdyu tsá ámuha diityédú menéétune. Muurá ihdyu tsúúca Píívyéébe Apííchó ámuhá pañe íjcyánéllii ámuha méwaajácú ímiáájú. ²¹ Tsá idyé ámuha mewáájácútúnéllii ámuhákye o cáatúnutúne. Muurá tsúúca ámuha méwaajácú keená állíuré íjcyane. Áánéllii ámuhákye ó caatúnú ámuha maállítsámeítyuki. ²² ¿Aane caatyé íñe diitye állíu múnaa? Jetsóó Críjto Mépájtyetétsoobe íjcyatúné nehíjcyámé muurá állíu múnaa. Aame íllure dííbyeke ehdíívállehíjcyá Cááni Píívyéébema diityétsikyé icyáhjútsótúnéllíihye. ²³ Muurá Íllíkye cáhcújtsótúmema tsá Cááni Píívyéébe íjcyatúne. Áánetu ihdyu dííbyeke cáhcújtsómema íjcyáábe.

²⁴ Aane muhdúhjáa ámuha tsúúcajátújuco teene melléébone ímí mecáhcújtsóhajchíi íñe ímíjyaú ámuha méijcyáá Méécááni Píívyéébeé, Ílli Jetsocríjto, íjcyámútsima. ²⁵ Muuráhjáa dííbyere Jetsocríjtó néé múijyú medsíjivéjúcoóítyúne bóhívu meke íajcune.

²⁶ Ehdu iñe ámuñakye ó caatúnú tsaate ámuñakye mújtátsóiyóné iñdétu.

²⁷⁻²⁸ Áronáa tsá múha ámuñakye állíityuró Píívyéébé Apííchovu tsúúca Jetsocríjtó ámuñakye ájcúmeke. Áánélli tsá múha ámuñakye úwáábóityuró téenere ámuñakye úwáábohíjcyánélliíhye. Áané uwááboju muurá tsá álliu íjcyatúne. Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, ímíñeúvú meíjcyá Críjtoma muhdú Píívyéébé Apííchó ámuñakye túkëvejtsódú mújyú tsiíñe díbye tsáácooca íñnerí núcójpívetúme tsaímíyé dííbyeke ámuha mewáátsúcúpéjtsoki. ²⁹ Muurá ámuha méwaajácú Jetsocríjtó ímiáábé íjcyabe mújyú ímityúné méénutúne. Ahdu íjcyame Píívyéébej tsíímé íjcyáhi.

3

Píívyéébej tsíímé

¹ Cáhawáá méjtsúcunu muhdú Píívyéébe mítyane meke iwájyúnélli ítsíímémedi díllone. Aame ímiááné dííbyej tsíímé méjcyáhi. Áánetu dííbyeke cáhcújtsotúme tsá wáájacutú dííbyeéjté meíjcyane dííbyeke iwáájacútúnélliíhye.

² Ámuúha táñahbémej, ímiááné tsúúca dííbyej tsíímé meíjcyarómé tsáhái ímí mewáájacutú muhdú meíjcyaiñé nihñévúre. Áronáa méwaajácú Críjto meke újcúvácooca dííbyedúréjuco meíjcyaiñé dííbyeke maájtyúmíñélliíhye.

³ Muurá ímiááné dííbyeke mecáhcujtsómé métsúúráméíhijcyá ímiáámeréjuco meíjcyáiyóneri díbye íjcyadu meíjcyaki.

⁴ Áánetu ímityúné meméénuhíjcyámé Píívyéébé taúhbaju íllure méehdíívalléhi. Muurá tsá díbye ímíletú ímityúné meméénune. ⁵ Muurá ámuha tsúúca méwaajácú Jetsocríjtó mújyú ímityúné méénútuube íññujívú tsááne méimítyuháñé méhdityu iwáágooki. ⁶ Aane pámeere ímí dííbyema íjcyame tsá ímityúné méénutúne. Áánetu ímityúné méénuhíjcyámé tsá dííbyeéjté íjcyatúne. Aame tsá dííbyeke wáájacutúne. ⁷ Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, tsáma tsaatédívú máállítsámeídíñe. Muurá ímiáánéré méénuhíjcyámé ímiáámé íjcyá Jetsóo íjcyadu. ⁸ Áánetu Naavéneéjté íjcyame ímityúné méénuhíjcyá tsúúcajátújucoo díbye íjcyadu íjcyánélliíhye. Áánélliíhyéé muurá Píívyéébé Hajchi tsáá íññujívú dííbyeke ityáhjáne díbye tútávajtsonéhjí ímíbájhoki.

⁹ Aane ímiááné Píívyéébej tsíímé meíjcyame tsáhájucó ímityúné meméénutú béhné íjtsaméivúréjuco díbye meke ájcúnélliíhye. Aame tsáhájucó ímityúné meíjcyatú tsúúca ítsíímémedi díbye meke díllome. ¹⁰ Aane muurá méwaajácú caatyé Píívyéébej tsíímé íjcyane. Ahdure méwaajácú caatyé Naavénej tsíímé íjcyane muhdú ditye íjcyánetúre. Muurá ímityúné meméénuhíjcyámé ménahbémuke mewájyutúme tsá Píívyéébeéjté meíjcyatúne.

Méwájyújcatsíñe

¹¹ Muurá ámuha méwaajácú tujkénúu meúwáábójcatsíñe muhdú mewájyújcatsíyóne. ¹² Aame tsá meíjcyatú Caiíúvúhjáa íjcyadu. Muuráhjáa Naavéneéjpi íjcyánélli íñáhbeke lííhyánuúbe. Aanée ¿iveekí lííhyánuúbe íñáhbeke? Díbyéhjáa múhdurá méénúnáa íñáhbe ímí méénune itsáílléne dííbyeke lííhyánuúbe.

¹³ Ahdícyane múhdurá méjtsúcunúdí ámuñakye Píívyéébeke cáhcújtsotúme néhnílléhajchíjyú, ámuúha táñahbémej. ¹⁴ Muurá méwaajácú Píívyéébeéjté meíjcyame ménahbémuke mewájyume mújyú medsíjívéjúcoóityúne bóhíma meíjcyane. Áánetu íñahbémuke wájyutúme tsá téenema íjcyatúne.

15 Muurá dsíjívétso múnaádú néeme íñahbémuke nehnílléhi. Aane muurá ámuha méwaajácú tsíjtyeke idsíjívétsóiyóneri íjyácunúhíjcyámema mújyú medsíjívéjúcóóityúne bóhí íjcyatúne. 16 Muurá méwaajácú muhdúhjáa Jetsocríjtó meke iwájjyune úújetsóné idsíjívéneri. Ahdu téhdure ménahbémuke méúújétsóiyá diityéké mewájjyune. 17 Ditye píhtónetu diityédí meídáátsóvéne mepíáábótúhajchíí tsá ímiááneturé Píívyéébeke mewájjyutúne. 18 Ámuúha átsíímédú ámuha menéemeéj, tsá múu apááñéré íhjjyúri íñahbémuke wájjyutúne. Múu ímiááné diityéké iwájjyune úújetsó diityéké ipíáábóneri.

Píívyéébema ímí meíjcyane

19 Ehdú meméénune ímiáánéjucó ímiáájú meúraavyéne. Aame méwaajácú ímiááné ímí Píívyéébema meíjcyane. 20 Muurá ímityúné meméénune méwaajácúhi. Aane Píívyéébe íná túhúúlléébejjí waajácú muhdú meícyahíjcyáne. 21 Ámuúha táñahbémuj, muurá ímityúné meméénútúcooca méwaajácú ímí Píívyéébe meke íjtsúcunúne. 22 Aabe meke ajcú páneere dííbyeke metáúmeíñé dííbyé taúhbajúúné mecáhcújtsóne díbye ímillédú meíjcyámeke. 23 Meke muurá táúhbaabe Ílli Jetsocríjtoke mecáhcújtsóne mewájjyújcatsí muhdú meke díbye wájjyudu. 24 Díbye meke néhdú meíjcyame ímí dííbyema meíjcyáhi. Aame méwaajácú mééma díbye íjcyane Ípííchó mépañévéú ipícyóóne j tééveri.

4

Ímiáájú Píívyéébedítýú tsááneé

1 Ámuúha táñahbémuj, tsá múu peecúteré cáhcújtsotú tsaate ámuháma Píívyéébé icyánéjcuri íhjjyuváne. Tujkénú múu ímíñeúvú íjtsó iwáájácú ímiááné dííbyedítýú tene íjcyáhajchííjyu. Muurá mítyame állíu múnaa dííbyé íhjjyú uubáalle múnáadi idíllómeíñé úwáábohíjcyáhi. 2 Aane cáhawáá ámuhákye o néé muhdú mewáájácúné ímiááné Píívyéébé Apííchó túkevėjtsori úwáábohíjcyámeke. Muuráhjáa íhdyu Jetsocríjtó Píívyéébé Hajchi íjcyabe Míamúnáájpidívú ípívyéévéne ííñujívú tsááne cáhcújtsómé úwáábohíjcyá Píívyéébé Apííchó túkevėjtsóneri. 3 Áánetu teene cáhcújtsotúmé tsá téené túkevėjtsori úwáábotúne. Críjtó munáajpi Naavéné apííchó túkevėjtsoríyé úwáábohíjcyáme. Aane diityé uwááboju tsúúca íjcyá ííñújiri éhnéé éjjyújuco téené uubáalle ámuha melléébone.

4 Ámuúha Llihíúmuj, muurá Píívyéébeéjté ámuha meíjcyame tsúúca diityéké métahjá diityémá íjcyáábé íhnáhó éhnííñevu ámuháma íjcyáábé íhnáhó íjcyánéllíihye. 5 Íji múnaaré íjcyánéllíi míamúnáadítýuré tsááne íjtsaméi ditye úwaabóné diitye míamúnáa lleebúcunúhíjcyá téhdure tééji múnaa íjcyánéllíihye. 6 Áánetu íhdyu Píívyéébeéjté meíjcyánéllíi téhdure dííbyeke wáájácúmé meke lléébohíjcyáhi. Áánetu dííbyeke wáájácútúmé tsá meke lléébotúne. Ááneturé méwaajácú caatyé ímiááné Píívyéébé Apííchó túkevėjtsori úwáábohíjcyáne, áánetu caatyé állíuré Naavéné apííchó túkevėjtsori úwáábohíjcyáne.

Píívyéébe meke wájjyune

7 Áánéllíi metsu Píívyéébedítýú tsááne íjtsaméma meíjcyame mewájjyújcatsíki, ámuúha táñahbémuj. Muurá mewájjyújcatsíñeri méúújetsó ímiááné dííbyej tsíímé meíjcyame dííbyeke mewáájácúné. 8 Áánetu tsíjtyeke wájjyutúmé tsá dííbyeke wáájácútúne. Muurá dííbyej tsíímé íjcyaca tsíjtyeke wájjyúiyá

muhdú dibye meke wáyyudu. ⁹⁻¹⁰ Muuráhjáa méicyánéjcutu dííbyeke mewáyyútúrónáa meke mítyane iwáyyune úújétsoobe apáábyéré Ílli íjcyáabeke ííñujívú dibye wáloobe dsíjívénej tééveri méimítyuháñé ábájíívémeímyé mújyú medsíjívéjúcóóítyúné bóhí meújckuki.

¹¹ Áánéllii méwajyújcatsíiyáhi, ámuúha táñahbému. ¹² Muurá dííbyeke mújyú maájtyúmíturómé mewáyyújcatsíhajchíi méwaajácú Íapííchó mépañe íjcyane. ¹³ Áánevu meke dibye ájcúnéllii méwaajácú ímiááné dííbyeéjté meíjcyane. ¹⁴ Muuráhjáa muha Jetsocríjtoke maájtyumímé íñe méúúbállehíjcyá Méécáánii dííbyeke ííñujívú wáloone dííbyej tééveri pámeere míamúnáake ipájtyetétsooki. ¹⁵ Aane Jetsóo Píívyéébé Hajchi íjcyane mecáhcújtsóne dííbyedívú mecátsípaavémé tsáimíyé Píívyéébema méjcyámé pañe íjcyaaabe Íapííchoj tééveri.

¹⁶ Aane dibye meke wáyyune mewáájácúnéllii dííbyeke mecáhcújtsóne dííbyedívú mecátsípáávehíjcyáhi. Muurá ihdyu íjcyaduré meke wáyyuúbe. Aane pámeekéré mewáyyume ímí dííbyema méjcyámema idyé íjcyaaabe Íapííchoj tééveri. ¹⁷ Muuráhjáa muhdú Jetsocríjtó ííñujiri íjcyadu méjcyáneri méúújetsó ímiááné dííbyeke mewáyyune. Aabe meke wáyyúnéllii tsá meíllityétú nihñéétsihvuré mééma dibye muhdú meícyahíjcyané ímíbájchóíñeri. ¹⁸ Muurá meke wáyyúmedi tsá meíllityétúne. Áánetu meke wáyyútúmeke meíllí ditye meke ímítyú dáríívéíyónélliihíy. Muurá tsaate meke wáyyune mewáájácútúnéllii diityéké meíllíiyáhi.

¹⁹ Áronáacáa ihdyu Píívyéébe tsúúcajátújuco meke wáyyune mewáájácúnéllii dííbyeke méwajyúhi. ²⁰ Áánetu 'Píívyéébeke ó wajyúhi' menéérome ménahbémuke menéhnílléhajchíi íllure máallíhi. ¿Muhdú maájtyúmírómeke mewáyyúmejííva Píívyéébeke méwajyúú awáá maájtyúmííbekéjíívari? ²¹ Áronáacáa meke neebe dííbyeke mewáyyúne téhdure ménahbémuke mewáyyuki.

5

Ímityúné metáhjane

¹ Muurá Jetsóo Mepájtyetétsoóbeke mecáhcújtsóóbedívú mecátsípaavémé méjcyá Píívyéébej tsíime. Aane dííbyeke wáyyune téhdure íitsíimeke wajyúhi. ² Aane dííbyeke mewáyyúnéllii dibye meke néhdu méjcyame téhdure tsijtye dííbyej tsíimé íjcyámeke ménahbémuke méwajyúhi. ³ Muurá dibye néhdu méjcyáneri méúújetsó dííbyeke mewáyyune. Aane tsáháturo túhuutúne. ⁴ Muurá dííbyej tsíimé méjcyame ííñújí ímítyuháñé metáhjá Jetsóoke mecáhcújtsóneri. ⁵ Píívyéébé Hajchi dibye íjcyane mecáhcújtsómé metáhjá panévare meke tútávájtsóiyóne.

Jetsóo Píívyéébé Hajchi

⁶ Muurá méwaajácú Jetsóo Píívyéébé Hajchi íjcyane dibyee tsójtsótsámeícyoooca Ílli dibye íjcyane dííbyere Píívyéébe cáámetu néénéllíihíy. Áhdurée dibye dsíjívécooca úújétsoobe Ílli dibye íjcyane. Aane muurá Íapííchó méhdivu bóhówátsohíjcyá ímiááné tene íjcyane. ⁷ Muurá íjcyámé níjkyejiri pápíhchúúmeva Píívyéébé Hajchi Jetsóo íjcyane néémeé: Dílbye páñetu Ílli Jetsocríjto, Cááníí, Íapííchoo, éhdume. Aame pápíhchúúmeva íjcyame tsáápiiyéro. ⁸ Téhdure íñe ííñujiri pápíhchúúmeva teene bóhówajtsóhi: Díbyee

tsójsótsámeícyooca Cááni nééneé, díbyée dsíjívécococa tsiiñe díbyere nééneé, Íapiichó meke néhijcyánee, éhdune. Aane pápihchúúneva íjcyane tsanééré méhdivu bóhówajtsóhi. ⁹ Muurá mecáhcujtsó míamúnaa meke nééneé. Aanéjii muurá mecáhcújtsóiyá Píívyéébe meke nééneé. Muurá díbyere meke néé Jetsóó Ílli íjcyane. ¹⁰ Áánéllii pámeere díbyeke cáhcujtsómé waajácú íííbúuri ímiááne Píívyéébe Hajchi díbye íjcyane. Áánetu teene cáhcújtsotúmé állíu múnáájpidi dilló díbyeke. ¹¹ Áronáa neebe Íllij téeveri meke íajcuíñé mújyú medsíjívéjúcóóityúne bóhívu. ¹² Aane pámeere díbyé Hájchima íjcyame tsúúca teene ujcúhi. Áánetu díbyema íjcyátúmedi tsá tene íjcyatúne.

Nihñéenére túkevjtsoju

¹³ Ehdu íñe ámuhákye ó caatúnú Píívyéébe Hájchikye ámuha mecáhcújtsómeke ámuha mewáájacu tsúúca ámuha mújyú medsíjívéjúcóóityúne bóhíma meíjcyane.

¹⁴ Muurá méwaajácú Píívyéébe ímillédújuco tene néhajchíí díbyeke metáúmeíñe díbye meke lléébone. ¹⁵ Áánéllii méwaajácú díbye meke piááboíñe páneere díbyeke metáúmeíñetu.

¹⁶ Aane tsaapi ménahbe ímityúné méénúhajchíí múu díbyé hallúvú piáábó táúmeí Píívyéébeke díbye díbyedi ídáátsóvéne díbyé imityú íábájííve díbye téené déjúcotu ídsíjívétuki. Áronáa íjcyané tsane ímityúné meméénúné déjúcotu medsíjívéiyóne. Aane téénéeméné díbye méénúhajchíí metáúmeídí piáábó díbyé hallúvu. ¹⁷ Muurá páneere Píívyéébe ímíletúné meméénunéhjí ímityúne. Áronáa íjcyané tsane téené déjúcotu medsíjívéiyóne.

¹⁸⁻¹⁹ Áronáa méwaajácú ímiááne Píívyéébeke mecáánívahíjcyámé ímityúné pañévú meúcaavéjúcóótúné díbyé Hajchi meke Naavéné mújtátsóiyónetu téhmehíjcyánéllííhye. Áánéllii muurá tsá díbye meke mújtátsóiyuró Píívyéébeéjté meíjcyámeke. Áánetu íñe múhdumé ííñújiri íjcyané míamúnaa Píívyéébeke cáhcújtsotúmé díbye Naavéné hójtsí pañe. ²⁰ Muurá méwaajácú Píívyéébe Hajchíí tsááne ííñújívú meke iwáájácútso muhdú ímiáábé Cááni íjcyane díbyema ímí meíjcyaki. Aame ícyooca ímí díbyema meíjcyá Ílli Jetsocrítoma meíjcyánéllííhye. Aane ímiáábé Píívyéébe íjcyabe meke ajcú mújyú medsíjívéjúcóóityúne bóhívu. ²¹ Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, óvíjyacóóné díbyedítýú ámuhákye mújtátsóiyonéhjí ámuha mecáánívahíjcyáne. Áyu tehdújuco.

2 JÓAA

Hállúvúeháámí Jóaa cáátúnuháámí

Muhdú mewájjune

¹ Muúllej, Píivýéébé cahcújtso múnáá túkevýtsoobe o íjcyabe díitsíimema ámúhake o wájjúmeke tsúuca Píivýéébe újcúme éllevu íñe íhyaami ó caatúnúhi. Aane tsá apáabyéré ámúhake o wájjutúne. Pámeere ímiáájú úraavyémé ámúhake wájjúhi. ² Aane ímiááné ámúhake ó wájjú ímiáájú mújjú muhdú íjcyáityúné mépañe íjcyánéllíhye. ³ Ahdícyané óví Méécááni Ílli Jetsocríjtoma ámúhake wájjumútsí ámúhadi ídúáatsóvéne píaabó íbúwájí ámuha meíjcyaki.

⁴ Mítýane ó ímíjjyuuvé tsaate díitsíimedítýú ílle ímí tehdújuco ímiáájú úráavyémeke o íiténema. Muurá Píivýéébé taúhbaju néhdújuco dítye íjcyane. ⁵ Aane, muulle, uke o néé mewájjújcatsíki. Tsá béhné taúhbaju tene íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu tsúucájátújuco Píivýéébe meke taúhbáné mewájjújcatsíki. ⁶ Muurá ímiááné dííbyeke mewájjúhájchíí díbye meke néhdu meíjcyáhi.

Állú múnáa

⁷ Aane téíibúwá meíjcyaco állú múnáake. Muurá mítýame íjcyá ííñújjiri Jetsocríjtóo ííñújjívú itsááne ímiááné mehdu míamúnájpi íjcyane cáhcújtsótúme. Aame íllure dííbyeke ehdíivállehíjcyá icyáhácújtsótúnema. ⁸ Ahdícyané téíibúwá meíjcyaco ámuha mebánúmeítýu ámúhá wákimyéi áhdori Píivýéébe meke ájcune ámuha meújcuki.

⁹ Muurá ámuha Críjtó uwááboju íjcyané tsíjjítoréjuco meúráavyéhájchíí tsá Píivýéébé icyanéjcuri ámuha meíjcyatúne. Áánetu téené uwáábóré ímí ámuha meúráavyéhájchíí Píivýéébeé, Ílli Jetsocríjtóo, íjcyámútsima ímí ámuha meíjcyáhi. ¹⁰ Aane tsaate Críjtó uwááboju cáhcújtsótúme ámúhá éllevu ámúhake íúwáábo péhájchíí tsá múu ihjyávú wáátsúcúpéjtsótúne. ¹¹ Muurá díityéké ámuha mepiáábóhájchíí tsúuca ímityúné ámuha mémeenúhi.

Jóaa pítyajcóné

¹² Aane íjcyaróné mítýane ámúhake o nééiyóne. Áronáa tsáhájjuco ó ímíletú éhnííñevu íhyaamí pañétú o cáátunúné lléváhréjuco ámúhá éllevu o pééíñéllíhye. Téjjyu botsíí ámúhake ó neé éhnííñevu meímíjjyuúki.

¹³ Aane díñaalle ímí Píivýéébeke úráavyéllej tsíimé mítýane ámúhake durúváhi. Áyu tehdújuco.

3 JÓAA

Nihñéeháámíré Jóaa cáátúnuháámi

Gááyo ímiáábe

¹ Oo Píívyéébé cahcújtso múnáá túkevjtsoobe o íjcyabe íhyaami diéllevu ó caatúnú uke o wájuube Gááyo éllevu.

² Aane Píívyéébeke, muube, piáábó ó táúmeíhijcyá díhyallúvú panévaturé ímí u íjcy muhdú tsaímíyé dííbyeke u úraavyédu. ³ Mítýane ó ímíjyuuvé uuva tsaímíyé ímiáájú u úraavyéné tsaate ellétú tsáame oke úúbálleneri. ⁴ Téhdure ávyetá mityáné ó ímíjyuuvé ópée ímiáájú o úwaabómé ímí úraavyéné oke ditye úúbálleneri.

⁵ Aane, muube, ímí tehdújuco u piáábohíjcyáné ménahbémuke ímichi tsiélletu tsáame Píívyéébé ihjyu úwááboméré péhíjcyámeke. ⁶ Muurá íllevu ménahbémú dóbéévemeke úúballémé muhdú diityéké u wájuúne u piabóne. Aane ímí tehdújuco diityéké u piáábohíjcyáné Píívyéébe ímillédújuco. ⁷ Muurá dííbyé ihjyú uwáábori úllehíjcyámé tsá ímilléturó cahcújtsotúmé diityéké piabóne. ⁸ Áánéllii metsu meere mepiáábohíjcyá diityéké ditye ímiáájú iúwááboki.

Dióóterépé ímityuné íjcyane

⁹ Muuráhjáa éjju waajácuháámí ó wallóó elle íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu diityéké o túkevjtsoháámi. Áronévaa tétsíi túkevjtsoobe Dióóterépé iye íhtsútuube íjcyane ímillénéllii tsá lléébotú táuwaábo. Ímillebévaaa iye iúwaabóne. ¹⁰ Áánéllii téhullévú o péecooca dííbyeke ó díllóó táhallúvuváa díbye álliñe. Aabévá muurá tsá wáatsúcuhijcyatú Píívyéébé ihjyú uwáábo múnáa téhullévú úújetémeke. Muurévá ímí diityéké wáatsúcúmeke íbóíjcyúróné tsaméhjikéjuco díbye íchívyétsohíjcyáne.

¹¹ Tsá múu ihdyu, muube, ehdu ímityuube íjcyatúne. Ímiáábéré múu ijcyáhi. Muurá ímiáánéré méénume Píívyéébeéjte. Áánetu ímityuné méénume tsá dííbyeke wáajácutúne.

Deméétrio ímiáábe

¹² Áánetu pámeere nehíjcyá Deméétrio ímiáábé íjcyane. Téhdure o íjcyároobe ó waajácú ímí díbye íjcyane. Aane ímiááné tehdújuco dííbye. Muurá uure wáajácú u nééne tsá múijyú álliu o íhjúvatúne.

¹³ Aane íjcyaróné mítýane uke o nééiyóne. Árónáa tsá o ímíllétú éhniíñevu o cáátunúne. ¹⁴ Muurá lléváhréjuco maájtyúmíjcatsíiñe botsíi ímíñeúvú meíhjúvájcatsíiki.

¹⁵ Ahdícyane óvíi íbúwajíi ú ijcyáhi. Íille íjcyame ménahbémú uke duurúváhi. Áhdure óóma duubállé ménahbémuke diityéké o dúúruváne. Áyu tehdújuco.

JÓÓDAÁ

Jóóda cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Jóóda Jacóóbó nahbe Jetsocríjtó ñcúve múnáajpi o íjcyabe íñe íhyaami ó caatúnú ámúhakyé Méécáani ímíbájhóne újcúmeke Jetsocríjtó téhmehíjcyáme éllevu. ² Aane ihdyu óví ámúhakyé ñdaatsólléne píááboobe íbúwajíí ámuha meíjcyame mewájyújcatsíki.

Allíu uwáábo múnáa

³ Ámuúha táñahbému, ó imíllerá éhñíñevu ámúhakyé o cáátunúné muhdúhjáa mepájtyetéíñe Píívyéébe mééma méénúnetu. Áronáa tsaate ámúhakyé pátsáricyohíjcyánéllii ó imíllé íllure ámúhakyé o tsápijtsóné Píívyéébé meke ájcune ímiáájú icyánéjcutu ámuha meítsútúúveki. ⁴ Muurá íjcyámé tsaate ímityúmé Píívyéébeke cáhcújtsóturómé íllure íállíñe ámúhá pañévú úcaavéme. Aame Máavyéjuube Jetsocríjtoke íéhdíiválléne nehíjcyá Píívyéébe meke iwájyúnéllii muhdú meke méénúityúné ímityúmé meíjcyáromeke. Tehdu néeme muurá wágóóové Píívyéébé waajácuháámí pañétúu tsúúcajájucó tene néhduú.

⁵ Aane ó imíllé tsúúca ámuha mewáájacújúcooróné ámúhakyé o ítsáávetsóné muhdúhjáa Píívyéébe íjraéémú íhñéjté íjcyáromeke méénune dííbyeke ditye cáhcújtsótúnéllíhíhíe. Muuráhjáa Ejíhtó íiñúji múnáa hójtsí pañétú díityéké díbye íjchívyétsórónáa díityédítú tsaate dííbyeke cáhcújtsótúmeke dsíjívétsoóbe. ⁶ Téhduréhjáa muurá níjkyéji múnáa ímí dííbyema íjcyatúmé múhdurá dáríivémeímyeke waagóoobe íjcyátsihdyu. Áamekéhjáa pícyoobe cúúvétsíí pañévú úwáñehííñeri íchíjchúmeke ditye tétsii íjcyá díbye muhdú meícyahíjcyáné ímíbájhóíñévújuco. ⁷ Téhduréhjáa muurá Tsodóómaa, Gomóóraa, íuníúécoomíji múnáa, íjcyámeke ícúbáhraabe cúújúwari íhdícyáméhjima ditye dómácócatsíhíjcyáné déjúcotu. Áánetu méwaajácú Píívyéébe ímityúmeke ícúbahráné cúújúwari múijyú níjkéváityúne.

⁸ Ehdúhjáa íhdé múnáaúvuke díbye ícúbahránáa jíveekí dííbyé taúhbjajúúné íéhdíiválléne ímityúné íhjúvahíjcyámé níjkyéjiri íhtsútujte íjcyámedítu? Aame ímityúné íjcyáneri íjpííhañe íllure tútávátsohíjcyáhi. ⁹ Muuráhjáa íhtsútuube níjkyéji múnáa avyéjuube íjcyároobe Migyééré tsá ímityúné íhjúvatú Naavémedítú dííbyema Moitsééúvú ítéméhó hallúvú ityáhjájcatsícyoóca. Tsáháa díbye dííbyedi íúúhíváténe néétu díbye ímityuube íjcyane. Ílluréhjáa neebe dííbyeke: “Óví ihdyu muhdú Píívyéébe uke néehíí.” ¹⁰ Áronáa muurá díitye állíu múnáa tsá tehdu néétune. Muurá ímityúné íhjúvahíjcyámé iwáájacútúnéhjiri íúúhíváténema. Aame iyámédú dáríivémeíhíjcyáhi. Ehdu ímíllédú íjcyáneri íiye íhyallúvú líicyúhcohíjcyámé iwágóóovéíñe.

¹¹ ¡Máídaátsoju ihdyu díityéké tene pájtyeíñej! Éhnehjáa Caíí íñáhbeke dsíjívetsó díívane muurá méénuhíjcyáme. Áhdure éhnehjáa Baraáa ímityúné méénu díívane ídsíídsíiváiyóneri íjyácunúhíjcyáme. Aame muurá múhdurá ídyáíivémeíhíjcyáné níjcaúvú wágóóové éhnehjáa Coréé íllebótú níjcaúvú dsíjívéebe wágóoovédu. ¹² Muurá eene ámuha menáhbévájcatsííñe wañéhjinévú

nucójpítsowu ímiáámeúvúdú múúbaké ávyejúúllétúmé ipyééne majchóháñé iye óróhcohíjcyá tsíjtyéjtane diityéké ítsáávetúme. Aame éhne múúne maálléityúcooca ojtso kíjyeba pevénéré tsájtyedu. Áhdure diitye éhne úmehééne íñééváyótsihvu néévátúnéllíi íllurējuco meíllone tébajkyéjimájucó mewáágoódu. ¹³ Áhdure diitye éhne nohji páné ihdéene móóá úniúvú íjchívyetsódu. Áhdure diitye éhne míicuru wáájácúráityúmerējuco íjcyáíhullévú áákityédu. Aame wágóóóveé cúúvétsíi pañévú mújyú níjkéváityúne.

¹⁴⁻¹⁵ Muuráhjáa Enóó Adááúvúj tsíménémúhaabe 7-ijyúvájucóo dííbyeúvudítýú ditye líyaaténáa íjcyaaabe Píívyéébe túkévéjtsóneri néé ehdu néémedítýu: “Ávyejuube tsájucóó mítyame ihñéjtema pámeere míamúnáama muhdú ditye ícyahíjcyáné ímíbájchoki. Muurá pámeere ímityúné méénuhíjcyámema ímityúné dííbyedítýú íhgyúvahíjcyámé íáhdó újcuúhi.” Ehdúhjáa Enóóúvú nééhií. ¹⁶ Aame muurá tsá mújyú íjtsúcunútú tsíeméné ímí tehdújuco íjcyane. Páneere múhdurá íjcyane nehíjcyáme. Ááne ímillédú ímityúné íjcyáne mítyákímyeíhíjcyáme. Aame ímiáámeúvúdú tsaatémá tsaímíyé íhgyúvahíjcyá diityé tsíeméné diityédítýú íjúcúroki.

Cáhcújtsó múnáá túkevéjtsóju

¹⁷ Ámuúha táñahbému, cáhawáá méitsáávé éhnéhjáa Jetsocríjto mamýémú nééneé: ¹⁸ “Muurá Jetsocríjto tsííñe tsááiñe pííhícooca íjcyáímyé tsaate ímillédú ímityúné íjcyame íllure dííbyedi úúhívatéimye.” ¹⁹ Aamējuco muurá eene míamúnáake páhduváré íjtsámeíchóne ímityúneríyé tsúúráméíhíjcyáne. Áámé pañe tsá Píívyéébe Apííchó íjcyatúne.

²⁰ Áánetu ihdyu imíchi meíjcyáne Píívyéébema méihgyúvahíjcyá dííbyé Apííchó pííáabori ámuha metéhmémeí Críjtoke mecáhcújtsónetu ámuha memújtátuki, ámuúha táñahbému. ²¹ Áhdícyane ímiááméré meíjcyá díbye ámúhakye iwájýúne ípííáboki. Óóchévetúmeré metéhmehíjcyá Jetsocríjto meke íídaatsóllédú íjcyaaabe mújyú medsíjivéjúcúóóítyúne bóhíivvu íájucúki.

²² Múu tsaate páhduváré íjtsámeímyeke úwaabó ditye iwájácúúvéne ímíñeúvú icyáhcújtsoki. ²³ Ehdu múu pájtyetétsó cúújúwá pañévú ditye wágóóóvéíyónetu. Árónáa ihdyu múu téíbúwá íjcyá ditye ímityúné méénúnetu ámuha meíívátuki.

Duurúvaju

²⁴⁻²⁵ Aane ihdyu óví Píívyéébe Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtoj tééveri ámúhakye tehme ámuha dííbyedítýú memújtátuki. Áhdure óví ámúhakye túkévéjtsóobe íínetú ámuha menéétsámeítýu dííbyedívú ámuha meúújetécooca ímíjyuuri ámuha meíjcyaki. Áánéllíi metsu Píívyéébeke apáábyekéré maávýéjújtsó panévatúré íhtsútuube íjcyaaabe mújyú níjkéváityúúbeke. Áyu tehdújuco.

APOCARÍHTSI

Muhdú pájtyeíñéhjí Jóáa ájtyumíne

Jetsocríjtó úúballéné tújkeváne

¹ Oo Jóáa Jetsocríjtó iicúve múnáajpi o íjcyabe íñe íhyaami o caatúnuube ó úúballé muhdú lléváhréjuco tene pájtyeíñe. Píívyéébéhjáa Jetsocríjtóke néé dibye iicúve múnáadivú teene ibóhówájtsoke. Áanéé óhdivu bóhówájtsoobe naavédú nééné pañe níjkyéji múnáajpij tééveri. ² Aane íñe ícyooca o úúballéné muurá ímiáané Píívyéébé ihjyu Jetsocríjtóo óhdivu bóhówájtsoné o ájtyumíne.

³ Aane ihdyu maímijyu teene éévemej. Áhdure maímijyu teene illéébone cáhcujtsómej. Muurá lléváhréjuco téhaami úúballenéhjí pájtyeíñe.

7-hava cahcújtso múnáa íjcyáme éllevu Jóáa cáátunúne

⁴ Aane íñe ó caatúnú ámuha 7-hava elle Áátsiá iññújiri meíjcyané cahcújtso múnáa éllevu. Aane óvíi Píívyéébe ipíívyema íjcyátuube íjcyaduré íjcyabe ámúhakye píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki. Áábé Apííchó 7-nevádú nééne óvíi téhdure ámúhakye píaabóhi. ⁵ Téhdure óvíi Jetsocríjtó páñétúejpi dsijívetúu bóhítujkénuube ámúhakye píaabó pámeere íññújiri íjcyané avyéjúté avyéjuube íjcyáabe. Diibye ímiáábé íjcyabe méhdivu ímiáájú bóhówátsohíjcyáhi. Muuráhjáa mítyane meke iwájyúnéllii ítyujpácýó waagóoobe téénej tééveri méimítyú méhdityu iwáágóoki. ⁶ Aabée meke pícyóó Cááni Píívyéébé avyéjúejte meíjcyaki. Áhdurée meke pícyoobe llúúvájte meíjcyame dííbyeke meíicúveki. Aabe íhtsútuube ávyéjuube íjcyáabeke ihdyu metsu maávyéjútsohíjcyapaíjyuvaré múijyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

⁷ Ámuúhaj, muurá pámeere míamúnáa dííbyekée cáváájcomema maájtyúmií ojtsó pañe tsáábeke. Aane dííbyeke cáhcújtsoótumé íájtyumíne taáhi. Ehdu pajtyeíñe ímiááne.

⁸ Muurá Píívyéébe nééhií: “Oo panévatúré íhtsútuube tapíívyema o íjcyátuube íjcyaduré o íjcyabe muurá ímichi téhijpi oo páneerée o ípívyéjtsoóbe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsoíiíbye.” Ehdu muurá Píívyéébe nééhií.

Críjtóke Jóáa ájtyumíne

⁹ Aane íñe ámúhá nahbe o íjcyabe ámuha meícúbáhrámeídyuré ó ícúbáhrámeíhijcyá téhdure dííbyé avyéjúejpi o íjcyáabe. Áhdure ámuha teene maáábucúduré ó aabúcuhiíjcyá Jetsocríjtó oke píáábóneri. Okée muurá waagóomé móóáj pñínétú páhbau ‘Páhmoó’ némeítsihvu Píívyéébé ihjyu Jetsocríjtodítýú íjcyane o úwáábóhíjcyané hallútu. ¹⁰ Aabée tétsihyi o íjcyabe Píívyéébé wáábyuta íjcyajcójí dííbyeke o dúúrúvahíjcyánáa tsaapi táhallú éhnéjcutu kéévánécoba óóma ihjyúvá éhne múúne rojrócó mellíjchune íhjuváu. ¹¹ Okée neébe:

—Ímichi oo téhijpi páneerée o ípívyéjtsoóbe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsoíiíbye. Áhdícyane páneere ícyooca u ájtyumíne waajácúháámitu u cáátunúne ú wálloó Áátsiá iññújiri 7 coomívá Éépetsoo, Ejmíinaa, Péégamoo, Tiatííraa, Tsáadíí, Piradéépiiaa, Raoditséaa, éhdú coomívari íjcyané cahcújtso múnáa éllevu.

12 Ehdúu oke dibye néénéllii ó révoové múha óóma íhjuváné o wáájácuki. 13 Aabée ó ájtyumí 7-ihcyúvá óórótu méénúmeíñé peetéihcyúnéj piine tsaapi míamúnáajpídyú néébe íjtyúháacyú hallúvú íwajyámú íjcyaaabe íjyócunúúbeke. Áábéj piinétúu óóro miihé chiúcunú íjpiújívújuco íjcyamííhe. 14 Áábé níiwacóo ávyéta tsítsí obééjá íhjínédu. Áánetúu íhyálluúúcú éhne múu cúújuwa péétécunúdu. 15 Téhdurée íjtyúhaacyu ávyeta ‘rutúrútú’ éhne múúne cúújúwari úwááñewa péétécunúdu. Áánetúu dibye íhjuváné keeváwu téhiñe níivácunúné íhjuvádu. 16 Aabée ímiánéjácúéhójtisiri ejécunú 7-meváké miiícúruke. Áánetúu íhjuútu níitsúwá kéhiúcunú ‘pajtyo’ nééwa panéjcuvaré tsúhjívawa. Áábé húmí ámítsaráhcóo nuhba ájchúcunúdu.

17 Áábekée o ájtyúmíne dííbyé líiñévú ó áákityeíñú múu dsíjívédu. Árónáacáa íhyójtisí ímiánéjácúéhójtisí táhallúvú ípícyóóne oke neébe:

—Díhllityedíñe. Muurá ímichi téhijpi oo páneerée o ípívyéjtsoóbe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsoíiíbye. 18 Muuráhjáa o dsíjívéebe tsiiñe ó bohíí. Aabe tsáhájucó mújyú o dsíjívéityúne. Aabe míamúnáake cúújúwá pañévú ó waagóóhi. 19 Áhdícyane páneere íñe ícyooca tsúúca íjcyánema bóónétu pájtyeíñé u ájtyumíne caatúnú waajácúháámitu. 20 Muurá táimiánéjácúéhójtisiri 7-meva miiícúruke u ájtyumíne 7-hava cahcújtso múnáa uwáábojte íjcyane nééiyóne. Áánetu 7-ihcyúvá peetéihcyúné u ájtyumíne diitye 7-hava cahcújtso múnáa íjcyane nééiyóne.

2

Éépetsóri íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

1 Áhdícyane Éépetsóri íjcyáné cahcújtso múnáa uwáábóóbe éllevu íllu caatúnu: “7-meva miiícúruke ímiánéjácúéhójtisiri ejécunúúbé 7-ihcyúvá óórótu méénúmeíñé peetéihcyúnéj piine úllehjicyaaabe ámuéhakye nééhií: 2 Ó waajácú muhdú ámuha meíjcyame ímí táwákimyéí meméénuhíjcyáné panévare ámuha maáábúcúnema. Téhdure ó waajácú ímí tehdújuco ámuha meúwáábohíjcyáné ímityúmeke. Muurá Píívyéébe uwáábo múnáadi iiye díllómeíyómeke ámuha méwaajácuhíjcyá állíu múnáaré ditye íjcyane. 3 Aane ímiáané ó waajácú táwájyuri ámuha meícúbáhrámeíhijcyáné oke íhvéjtsotúmére. 4 Árónáa íjcyáné tsane ímityúné ámuhá hallúri: ¿íveekí tsáhájucó oke ámuha mewájyutú tujkénúu oke ámuha mecáhcújtsojyju mewájyudu? 5 Aane meítsáávéne méihvété ímityúné ámuha meméénuhíjcyánetu. Áane méímibáavyé éíjyúu ámuha meícyahíjcyádu. Muurá ámuha meímíjpyetétúhajchíí ílluréjuco ámuéhakye o íhvéjtsóíñe wáájácúratúmeréjuco ámuha meíjcyaki. 6 Árónáa tehdújuco ámuha metsárillehíjcyáné nicoraitámú ímityúné méénuhíjcyanéhjí téhdure idyé o tsáriléne. 7 Aane ihdyu óvíi ímiáané lléébome cáhcújtso Píívyéébe Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne. Muurá íínerí táhjátsámeityúme ímí ícyahíjcyámeke nihñéétsihvúré ó ájcuú mújyú ditye dsíjívéjúcóóityúne bóhívu Píívyéébe avyjuri tsaímíyé ditye íjcyaki.”

Ejmíinari íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

8 Téhdure Ejmíinari íjcyáné cahcújtso múnáa uwáábóóbe éllevu íllu caatúnu: “Ímichi téhijpi páneerée ípívyéjtsoóbe téhdure níjke íjcyaaabe páneere níjkévátsoíiíbye éhnée dsíjívéebe tsiiñe bóhíibe ámuéhakye nééhií: 9 Ó waajácú ídátsó ámuha meícúbáhrámeíhijcyáné oke ámuha meúráávéné

déjúcotu. Muurá tsaate illure iállíñe Píívyéébeéjtedi díllómeíyómé nehníwu ámuhadítyú ihjyúvahíjcyá Naavéneéjtéré ijcyánéllíhye. Ehdu ídátso ámuha ííñújiri meíjcyárónáa ámuhá avyējú níjkyējiri ijcyáhi. ¹⁰ Ahdícyane mááábímyeídí éhnííñevu ámuha meícúbáhrámeííñeri. Muurá ámuhadítyú tsaatéké Píívyéébere wáájácúllémeke Naavéné cuvéhoójánutsómé ámuha meícúbáhráméíí pahójtsícúj coojíva. Áronáa ihdyu íhvéjtsotúmé tsaimíyé oke meúraávyeco ámuha medsíjívétsihvújuco ámuhakye o ávyéjujtsómé ámuha meíjcyá mújyú dsíjívéityúmeréjuco. ¹¹ Aane ihdyu óví ímiááné lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne. Muurá íínerí táhjátsámeityúme tsá nihñéétsihvúré wágóóóvéityúne.”

Péégamóri íjcyané cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

¹² Téhdure Péégamóri íjcyané cahcújtso múnáa uwáábóobe éllevu illu caatúnu: “Níitsúwá ‘pajtyo’ néewa panéjcuvaré tsúhjíváwama íjcyaaabe ámuhakye néehíí: ¹³ Ó waajácú ámuha muhdú meícyahíjcyané Naavéné ávyéjújkímyeíñe ííñújiri. Árome ímí tehdújuco oke ámuha meúraávyehíjcyané oke ámuha mecáhcújtsónema. Muuráhjáa táubállé méénuhíjcyaaabe Atíipake ditye dsíjívétsórónáa tsá oke ámuha meíhvéjtsotúne. ¹⁴ Áronáa íjcyané tsane ímityúné ámuhá hallúri: Ámuháj pñine íjcyámé tsaate Baraáa uwáábó cáhcujtsóme. Muuráhjáa diibye Baráake úwááboobe ijraéémuke ímityunévú íbúwajtsómé níjcyotájté ícúvé máchohíjcyáhi. Téhdurée ihdícyámema dómácócatsíhijcyáme. ¹⁵ Áhdure idyé íjcyámé tsaate ámuháj pñine nicoraítámú uwáábó o tsarilléné cáhcujtsóme. ¹⁶ Aane ímityúné ámuha meméénuhíjcyané ihdyu meíhvéjtsóne méímibáávyé. Muurá ámuha meímibáávyétúhajchíí lléváhréjuco ámuha éllevu o pééíñe ílluréjuco ámuhadi o ícúbáhraki. ¹⁷ Aane ihdyu óví ímiááné lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne. Muurá íínerí táhjátsámeityúmeke ó ájcuú ímiáájuvu wáájácúratúné majchódú néénevu. Áhdure díityéké ó ájcuú tsítsíj nééné neewáyuvu wáájácúratúne mémé tééutu cáátúvaúvu. Aane apáamyéré teeu újcume waajácuú mumémé íjcyane.”

Tiatíirari íjcyané cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

¹⁸ Téhdure Tiatíirari íjcyané cahcújtso múnáa uwáábóobe éllevu illu caatúnu: “Píívyéébé Hajchi cúújuwa péétécunúdu íhyálluúúcú néébéj tuháacyú ávyeta ‘rutúrútú’ éhne múúne cúújúwari úwááñewa péétécunúdu néébe ámuhakye néehíí: ¹⁹ Ó waajácú páneere muhdú ámuha meíjcyame tehdújuco mewájuycatsíhijcyáne, ímí oke ámuha mecáhcujtsóne, ímí táwákimyéí ámuha meméénúné déjúcotu ámuha meícúbáhrámeíyóné maáábúcu híjcyáne. Áhdure ó waajácú táwákimyéí ímí tehdújuco ámuha meméénuhíjcyané tujkénúu ámuha meméénuhíjcyané éhnííñevu. ²⁰ Áronáa íjcyané tsane ímityúné ámuhá hallúri: Ámuháj pñine Jetsabée íjcyalle Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáalledi díllómeílleke íná ámuha menéétulle táícúve múnáake íuwáábori állíhíjcyáhi. Muurá nehíjcyalle ihdícyáméhjima ditye dómácójcatsíyóné ímityúné íjcyatúne. Áhdure nehíjcyalle ditye níjcyotájté ícúvé májchoróné ímityúné íjcyatúne. ²¹ Aane ó téhmehíjcyará dille múhdurá íicyahíjcyané íhvéjtsóne ímiáálléréjuco íjcyaki. Áronáa tsá dille ímíletú íímíjpyeténe. ²²⁻²³ Áanéllíí ó íhvéjtsóo dílleke dille chemerí ávyetá íhnáhó ícúbáhrámeíki. Téhdure díllej tsíímé dsíjívéehi. Áhdure díllema ímityúné méénuhíjcyámé ícúbáhráméíí teene íhvéjtsótúhajchííjyu. Áanetu pámeere cahcújtso múnáa waajácuú ímiááné míamúnáa íbuúúné

ijtsaméi o wáájacúne. Aabe ámuhákye ó ájcuú muhdú ámuha meícyahíjcyáne áhdovu. ²⁴ Áronáa ijcyámé tsaate ámuhádyú Tiatíurari diille Jetsabée uwáábó úráávyetúme. Aame tsá wáájacutú álliuré íjcyane Naavenedítýuré tsááne íhtsútúneri idíllone ditye úráávyehíjcyáne. Áyu éhdunéré téeneri ámuháma ó ihjyúváhi. ²⁵ Ahdícyane tsúúca oke ámuha meúraavyémé ímíñeúvú météhmémeícyó tsiíñe o tsááiñévujuco. ²⁶ Muurá íñerí táhjátsámeítýúmé o ímillédú nihñéétsihvúré ícyahíjcyámeke ó pícyoó íñujíñe avyéjujte ditye íjcyaki. ²⁷ Aame míamúnáake íhtsútú táuhbaá éhne múúne núpájkityu méénúmeíñe lliyíhllóné úmehéiyi mewápújuhcodu. Ehdu ávyéjuutéimye Llihíyoo oke ávyéjujtsódu. ²⁸ Áámeke ó ájcuú éhne tsítsívé mícúruwa ímíwu ájchúcunúdu néébedívu. ²⁹ Aane ihdyu óví ímiááne lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne.”

3

Tsáadíyi íjcyáne cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

¹ Téhdure Tsáadíyi íjcyáne cahcújtso múnáa uwáábóobe éllevu íllu caatúnu: “Píívyéébé Apííchó 7-nevádú néene dííbyedi íjcyaaabe 7-meváké mícúruke éjécunúhíjcyaaabe ámuhákye néehíi: Ó waajácú muhdú ámuha meícyahíjcyáne. Muurá ámuha mékévaúcunúhíjcyará Píívyéébeke ámuha meúraávyenetu. Áronáa tsá ámuha ímí meúraávyetúne. ² Áánéllii téibúwá meíjcyáne métsúúraméi ímí dííbyeke ámuha meúraávyéíyóneri dííbyedítýú ámuha memújtátuki. Muurá ó waajácú díbye ímillédú ámuha meíjcyatúne. ³ Méitsáávé éíjyúu ámuhákye ditye úwaabóné tsúúca ámuha mecáhcujtsóne. Ááne meímíbaávyéne tsiíñe ímíñeúvú dííbyeke méúraávyé. Muurá ámuha meímíbaávyétúhájhíi éhne múúne naní múnáajpi wáájacúratúné tsáhdu o tsáábe ámuhákye ó tuvááóvaáhi. ⁴ Áronáa ijcyámé tsaate ámuhádyú ímityúné méénutúme. Aame ímiáámé íjcyánéllii óoma íjcyáá tsaímíyé tsítsíj néené wajyámuunévu íjccámeíñema. ⁵ Íñerí táhjátsámeítýúmé ehdu íjcyáahi. Ááme mémeháñe tsá o páacyúityú wágóóovéityúme mémeháñe cáátúvané waajácúháámitu íjcyane. Áámeke ó bóhówájtsoo Llihíyodívu, téhdure níjkyéji múnáadívu. ⁶ Aane ihdyu óví ímiááne lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne.”

Piradéepiári íjcyáne cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

⁷ Téhdure Piradéepiári íjcyáne cahcújtso múnáa uwáábóobe éllevu íllu caatúnu: “Ímiáábé állíúútuube Dabíúvú avyéjú dííbyedi íjcyaaabe pááyucúné tsá múha wátájcóityuróne. Áhdure díbye wátájcóné tsá múha pááyucúityuróne. Aabe ámuhákye néehíi: ⁸ Ó waajácú muhdú ámuha meícyahíjcyáne. Muurá dúhcú íbúwá ámuha menéérome ímí táuwáábó meúraávyehíjcyá oke tóónutúmére. Áánéllii ámuha meúwáábóíñe uwááboju ámuháma o pááyucúné tsá múha wátájcóityúne. ⁹ Áronáa ijcyámé tsaate jodíómú íjcyarómé Naavéné icyánéjcuré úraavyémé íllure íállíñe tahñéjtedi díllómeímye. Árome ícúbáhrámeíñetu ámuhá lliíñévu ímíhmóúbáne ámuhákye ávyéjútsoo ámuhákye o wájyune iwáájácúnema. ¹⁰ Muurá íhnáhóóróné pañe ímí oke ámuha mecáhcújtsónéllii ámuhákye ó téhmeé íñújari ícúbáhrameí íjcyánetu. ¹¹ Aane lléváhréjuco o tsááiñe. Áánéllii múu muhdú ámuha meícyahíjcyádú tsaímíyé íjcyá ámuhá wáábyutájucó íjcyáneri ámuha mebánúmeítýuki. ¹² Muurá íñerí táhjátsámeítýúmeke ó pícyoó Tápiivyéébé duurúvájá apíhájacúnédú néeme ditye

íjcyaki. Aame tsá mújyú dílbyedítúú íínéityúne. Áamedítúú ó caatúnuú dílbye mémema íhcyóómi béhne Jerotsaréé níjkyéjiri íjcyácóómi méme. Áhdure ó caatúnuú béhne tamyémé díityédítú. ¹³ Aane ihdyu óví ímíááné lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne.”

Raoditséari íjcyáne cahcújtso múnáa éllevu cáatúnúmeíñe

¹⁴ Téhdure Raoditséari íjcyáne cahcújtso múnáa uwáábóóbe éllevu íllu caatúnu: “Píívyéébe páneeréé ípívyéjtsoobe íjcyaduré ícyahíjcyabe allíútuube ámúhake néehíí: ¹⁵ Ó waajácú muhdú ámuha meícyahíjcyáne. Muurá ímí oke ámuha meúraávyéturómé tsá oke meíhvéjtsotúne. Aane ihdyu ó imíllará tsaímíyé oke ámuha meúraavyéne. Aane ámuha meímíllétúhajchíí óvíjyacóóne. ¹⁶ Ehdu múhdurá oke ámuha medárhívénéllíí ílluréjuco ámúhake o wáágóoíñe. ¹⁷ Muurá ámuha ménehíjcyá íhtsutúme ámuha tsaímíyé meíjcyame íínetú mepíhtotúne. Áronáa tsá ámuha mewáájácúmeítúú nucójpítsowu íévejte múúne íjcyadu ámuha meíjcyane. Áhdure tsá ámuha mewáájácúmeítúú hállúvatúme múúne íjcyadu ámuha meíjcyane. ¹⁸ Áánéllíí oke métáuméí ámúhake o ímíbájcho núcójpítso nénéhítu ámuha mebóhówaúcunújúcóótuki. Muurá ámúhake o píáábóneri botsíí ámuha mewáájácúúveé ímíánejcúvú éhne múúne íhyálluúúne ímityúme ítyáábótsámeíñe botsíí ímíñeúvú íítedu. Óhdi ímíá uwááboju íjcyane ímíñeúvú mecáhcújtsóne méímíjpyeté éhne múúne óoro cúújúwari chócóóvénetu íñéhní wágóóóvéne boone ííne ímíjyaú tene íjcyadu ámuha meíjcyaki. ¹⁹ Muurá o wáýúmeke ó úwaabó dítye óóma íímíáávyeki. Áhdícyane ímíááméré meíjcyáne méímíáávyé múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu. ²⁰ Ámúhake ó píúvahíjcyá éhne múúne llééhówatu mepíúvadáú oke ámuha mecáhcújtsóhajchíí ámúhake o ímíbájcho tsaímíyé menáhbévájcatsíki. ²¹ Muurá íínerí táhjátsámeítúme ímí ícyahíjcyámeke ó pícyoó táúniúvú muhdú líhíyó oke íúniúvú íavyéjuvu pícyohdu. ²² Aane ihdyu óví ímíááné lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne.” Ehdúu oke neebe Jetsóo.

4

Píívyéébe ávyéjújtsámeíñe

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí níjkyéjitu llééhowa pááyúacunúne. Ááné pañétúu oke tsiíñe éhnée íhde rojrócó mellíjchúnej kéévadáú íhjúvaabe néehíí:

—Cáhawáá taéllevu dica muhdú pájtyeíñehjívú uke o úújétsoki.

² Ájyúu Píívyéébé Apííchó píáábori ó ájtyumí teene níjkyéjí pañe ávyéjú íjyáwá hallúrí tsaapi ácuúcunúúbeke. ³ Áábé ámítsaráhcóo jájpeé, conarínaa, íjcyáne neewáyúúcú ‘rutúrútú’ néené ámítsaráhcódu. Aanée teewa íjyáwá hallútú tuuhi pajtsícunú ímíwu ‘ejmeráada’ némeíñe neewáyú áchaúcunúdu. ⁴ Ááwá úniúúcuríí tsíwahji 24-wava íjcyane idyé ó ájtyumíhi. Áwáhjí hallúrí téhduméré 24-meva túkevjtsojte óóro चाहíwáánema íjcyame ácuújcatyémé wajyámúúne tsítsíjáhjíúvu. ⁵ Aanée pañétúéwatu rórihcyóné íhnáhó íhjúvá éhne múúne chijchi íhjúvádu. Áánetúu tééwá úmíwari 7-neva peetéháñe 7-nevadáú nééne Píívyéébé Apííchó íjcyáne nááve. ⁶ Téhdurée tééwá úmíwari nújpacýodú ‘raúrúú’ nééneé. Átsihyíí 4-meva iyámédú néémé hálluúúne panéjcuvatú íjcyame tééwá hallúrí panéjcuvárí. ⁷ Áamedítúúu tsaapi bájú oohíbyécobádu. Áánetúu tsijpi jééú ocájídyu. Áánetúu tsíjpi húmí míamúnáájpi

humídu. Ááne tsíjpii méwáájicobádú néébe wállúrijjúcunúhi. ⁸ Áámedítýúu 6-wava íhñúwaane tsáápiitsádítýú íjcyámé hálluúúné patsíhjavátúre. Aamée ‘dáj’ néétune cójihajchótá pécóhajchótá nehíjcyáhi:

Panévatúré íhtsútuube Píívyéébe ímiáábé u íjcyabe íjcyadúré u íjcyá dipíívyema íjcyátuúbe.

⁹ Ehdúu diitye 4-meva íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcunúúbé mújyú dsíjivéítýúúbeke duurúvahíjcyá téhdújtsomére. ¹⁰ Áhdurée idyé diitye 24-meva túkevjtsojte dííbyé úmíwávú ímíhmóúbáne dííbyeke duurúváhi. Aamée íchahíwááne dííbyé líiñévú iwájójcóne nééhií:

¹¹ Píívyéébe múúhá avyéjuube u íjcyabe ihdyu téhdújuco panévatúré íhtsútuube u íjcyabe u ávyéjúúne. Áábeke ihdyu uke muha máávyéjútsohíjcyá páneerée u ímillédú u ípívyéjtsonéhjí dityájpíyé íjcyáábeke.

Ehdúu nehíjcyáme.

5

Obééjáwuúdu néébeé

¹ Áhdurée ó ájtyumí diibye íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcunúúbé panéjcvaré cáátúvaháámí waajácuháámí éjécunúné ímiánéjucúéhójsiri. Áhaamí 7-neva wáumíñúmeíháámí ténevádú ejké múha íhdícyame téhaami ipááyútuki. ² Áijyúu níjkyéji múnáajpi íhtsútuube kéévánécoba nééhií:

—¿A íjcyámé tsaate ímiáámé téhaami pááyucúiyóme? ³ Tsá muurá tsáápiúba níjkyéjima ííñújiri íjcyámedítýú ímiáábé íjcyatú téhaami ipááyucúne éévéiyóme. Téhdure tsúúcajáa dsíjivémedítýú tsá tsáápiúbaré íjcyatúne. ⁴⁻⁵ Ehdúu díbye néeneri o táhíjcyárónáa tsaapi diitye túkevjtsojtédítýú oke nééhií:

—Tahdíñe bóhoj. Muurá íjcyabe tsaapi Jodáá dohjíba múnáajpi Dabíúvúj tsiiménémúhaabe bájú oohíbyédú íhtsútuube íjcyáabe. Aabe ihdyu óví téhaami paayúcu ímiáábée íjcyane úújétsoóbe.

⁶ Ehdúu oke díbye néérónáa teene ávyéjú íjyáwá úníuri diitye túkevjtsojtémá 4-meva iyámédú nééméj pine ó ájtyumí obééjáwuúdu néébe íjyócunúúbeke. Áábekée boohówáne dityée idsíjívétso dííbyeke méénunéhji. Áábejtóónée 7-jtoova íjcyáábé hálluúúné téhdunéré 7-uva Píívyéébé Apííchó 7-nevádú néene páneere ííñujívú wállómeííñe náávé íjcyane. ⁷ Aabée diibye obééjáwuúdu néébe íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcunúúbe éllevu ipyéene ujcú téhaami dííbyé ímiánéjucúéhójsiri íjcyaháámí. ⁸ Aabée téhaami újcúúbe líiñévú diitye 24-meva túkevjtsojtémá 4-meva iyámédú néeme míhmóúbáhi. Aamée ítyujkévevu íjcyumúbaánema íjcyámedi téhdure óóróihllóne. Áihllóji pañée tsanéere pácuúcu wahpécunú muhdú Píívyéébema dííbyéjté meíhjuváne dííbyedívú úújetéhíjcyáne nááve. ⁹⁻¹⁰ Aamée dííbyeke idyúúruváne béhju majtsíjyú majtsívaju íllu nééhií:

Apáábyéré ímiáábé u íjcyabe ihdyu u píivyété téhaami u pááyucúne. Úpée muurá múúha wájyuri u ícúbáhrámeíñe u dsíjivéhi. Aabée dítyujpácýó u wáágóónej téeveri múúhake panévá íñújíine múnáa páhduvaré íhjuvámema u ímíbajchó ímí Píívyéébema muha meíjcyaki. Áánemáa múúhake u picyóó dííbyé avyéjújte muha meíjcyaki. Áhdurée múúhake u picyóó llúúvájte muha meíjcyame dííbyeke meíícúveki. Aame muha meíjcyáa avyéjujte ííñújiri.

Ehdúu nééju májtsíváme.

11-12 Áámekée o íítehíjcyánáa ávyétá mityámé níjkyéji múnaa eevératu íjcyame téhdure kéévánécoba íllu nééju májtsiváhi:

Obééjáuúdu néébee ícúbáhrámeíbyé ihdyu tehdújuco panévatúré íhtsútuube íjcyaaabe pane wáájacúne. Áhdure tehdújuco dibye ávyejúúne. Áábeke ihdyu metsu maávyéjútso dúúrúvamére.

Ehdúu nééju májtsiváme.

13 Téhdurée idyé ó lleebó páábé ihdeéjpi níjkyéjiri, ííñújiri, ííñújí pañe, nújpacýó pañe, íjcyame íllu nééju májtsiváne:

Eene ávyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcunúúbee, obééjáuúdu néébee, íjcyamútsí panévatúré íhtsútujtési íjcyámútsikye ihdyu tehdújuco metsu maávyéjútso dúúrúvaméré múijyú níjkéváityúne.

14 Ehdúu nééju ditye májtsiváne boone diitye 4-meva iyámédú néeme néehíi: —Ehdu teene tehdújuco. Áánetúu diitye túkevjtsojte imíhmoúbáne diityésikye duurúváhi.

6

Waajácuháámí páyuuvéne

1 Átsihdyúu o ííténáa tsúúca diibye Obééjáuúdu néébe teene waajácuháámí éjketa tujkénúene idyóváajcárone paayúcúhi. Áánaacáa ó lleebó chijchi múu íhjuvádú oke tsaapi diitye 4-meva iyámédú néemedítyú nééneé:

—Éje, cáhawáa dihtécunuj. 2 Ahdújucóo o íítécunúné dibye pááyúcúháámí pañe tsítsíbeúvú íjju hallúrí tsaapi tubóowama íjcyáabeke. Aabée íhtsútuube méenujcatsityu íjcyáabeke cháhiwávú ditye ávohjácoobe péé méenujcatsivu tsíjtyeke ityáhjaki.

3 Áané hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcárone dibye pááyúcúnáa idyé oke tsijpi diitye 4-meva iyámédú néemedítyú néehíi:

—Éje, cáhawáa dihtécunuj. 4 Ahdújucóo o íítécunúné téhaamí pañe tsijpi íju tújpaábyeúvú néébeke. Áábé hallúrí íjcyáabeke némeíñé dibye pámeere ííñújiri míamúnaa íjcyámeke ityútávajtso ditye illíhyánújcatsíki. Áábedíi ávyétá íhtsútú néené cávaájco.

5 Áané hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcárone dibye pááyúcúnáa idyé diitye 4-meva iyámédú néemedítyú tsijpi oke néehíi:

—Éje, cáhawáa dihtécunuj. Ahdújucóo o íítécunúné téhaamí pañe tsijpi íju cúúvéébeúvú néébe hallúrí íjcyaaabe eevéjé éjécunúúbeke. 6 Áánaacáa ó lleebó diitye 4-meva iyámédú nééméj pñínétú tsaate nééneé:

—Ícyooca tsájcoojí wákimyéi hallúvú tsáne áámuréjuco tríigo újcúmeíñe. Áánetu tsebáadá 3 áámuréjuco újcúmeíñe. Áánélli tsáhájuco múu íjyácunújúcootú bíínójpácýoma dúúrúbajpácýó íjcyúyóneri.

7 Áané hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcárone dibye pááyúcúnáa idyé diitye 4-meva iyámédú néemedítyú nihñéepjyé oke néehíi:

—Éje, cáhawáa dihtécunuj. 8 Ahdújucóo o íítécunúné téhaamí pañe tsijpi íju líjcyáabeúvú néébe hallúrí Dsijívé imyémé íjcyáabeke. Áábe déjutúu tsijpi tsáabe mémé ícúbáhraméi. Áámútsikyée némeíñé tsahdúnéécuéllé míamúnaa ííñújiri íjcyámeke dityétsí idsíjívétso méenujcatsii, ájyabaa, chemee, íjcyáneri. Áhdurée diityétsikye némeíñé iyámedi diityéké dityétsí idsíjívétso téhdure tsahdúnéécuélle.

⁹ Ááné hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcáróne dibye pááyúcuháámí pañe idyé ó ájtyumí Píívyéébé ñcúvé waijǵi lliñe dííbyé ihjyúu íhvéjtsotúmé ímí úwáábohíjcyané hallútú ditye dsǵívétsóméhjike. ¹⁰⁻¹¹ Áámé wajyámúúné tsítsǵíh̄jǵi íjcyame wánǵjcyameí kéévánécoba ílluú:

—Ávyéjuube Píívyéébe ímiáábé u íjcyabe muhdú u néhdújuco u méénúúbeke uke muha menéé ǵmújyú íññǵjiri íjcyame míamúnaa múúhakyéé dsǵívétsómeke tééné hallútú u ícúbáhraíñe? Áánéllihyée diityéké némeíñé diityékéé ídsǵívetsódú téhdure íñahbémú Críjtó ñcúve múnáake dityéi dsǵívetsóné ditye ityéhmeki.

¹² Ááné hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcáróne dibye pááyúcuháámí pañe ó ájtyumí ávyetá íhnáhó íññǵjiri váumeíñé tujkéveri cóójiejpi nuhba cúúvenúne ávyeta kímóóvé wajyámuj cúúvédu. Áánétúu péjcoejpi tújpacýóduréjuco íjcyane.

¹³ Áánáacáa mǵicuru dojco íññǵjivú éhne múúne higyééráhe néévá tsǵǵpáné kiijyébari dójcodu. ¹⁴ Ájyúu caame íévehóówá pevétsǵiyéjuco éhne múúne waajácuháámí mepívíyoácódu. Áhdurée cáme wájúnema móóáj pñe íjcyáhbaúǵi ñné tsíellevúrjúco. ¹⁵ Ájyúu pámeere míamúnaa íññǵjiri íjcyame ávyéjutee, ehnéva múnaa, tsǵjtyé hójtsǵi pañe íjcyamee, tsǵjtyé hójtsǵi pañe íjcyatúmee, éhdume páátánúmeí néwáyúcobáné raahóvú wáhyejúné pañévu. ¹⁶ Aamée teene néwáyúcobáneke, cáme wájúneke, nééhií:

—Múúhá hallúvú méuhnóbá íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcunúúbe múúhake íájtyúmítuki, áhdure Obééjáuúdu néébe múúhadi ícúbáhraíyóné íhdétu. ¹⁷ Muurá tsúúca múúhadívú ícúbáhraméí wajtsǵi múha áábúcuíturóne. Ehdúu néeme téhaamí pañe o ííteme.

7

Ijraéémudítýú tsaate Píívyéébeéjte

¹ Átsihdyúu idyé tsiñe naavédú nééné pañe ó ájtyumí 4-meva níjkyéjǵi múnaa íññǵjiri patsǵíh̄jivári íjyócuǵcatyémeke. Téhmehíjcyámée íññǵjǵi, móañee, bájunee, íjcyane kíjyeba ivááútuki. Áámekée némeíñé íññǵjǵima nújpacýo ditye ityútávájtsoki. ² Áronáacáa tsǵjpi diityédítýú nuhba tsáhícyánéjcutu Píívyéébe mémé cáátúnúmeíñema tsáábe néé kéévánécoba: ³—Métútávájtsodíñéi íññǵjǵi, móañee, bájunee, íjcyane Píívyéébé ñcúve múnáá úmicóónetu dííbye mémé mepícyóótúné hajchóta.

⁴⁻⁸ Aanée oke tsaate néé 12 dohǵíba múnaa íjraéémú íjcyámedítýú 144,000-mevá úmicóónetu teene Píívyéébe mémé tsúúca pícyámeíñe: Jodáá dohǵíbatu 12,000-mevaa, Robéé dohǵíbatu 12,000-mevaa, Gáá dohǵíbatu 12,000-mevaa, Atsée dohǵíbatu 12,000-mevaa, Netaríí dohǵíbatu 12,000-mevaa, Manatsée dohǵíbatu 12,000-mevaa, Tsimeóó dohǵíbatu 12,000-mevaa, Revíí dohǵíbatu 12,000-mevaa, Itsacáá dohǵíbatu 12,000-mevaa, Tsaboróó dohǵíbatu 12,000-mevaa, Jotsée dohǵíbatu 12,000-mevaa, Bejamíí dohǵíbatu 12,000-mevaa, ehdu.

Tsítsǵíh̄jǵima íjcyame

⁹⁻¹⁰ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tétsihyí diibye íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcunúúbee, Obééjáuúdu néébeé, íjcyámútsǵi úmíwari ávyetá mityáné míamúnaa eevératu panévá íññǵjǵine múnaa íjcyame páhduvaré íh̄jyúvámeke.

Áámé wajyámúúnée tsítsíjáhhjívú néeme wájuhóónema íjcyame kéévánécoba néehíi:

Muurá pajtyéteju tsáá íavyéjú iyyáwá hallúrí ácuúcunúúbee, Obééjáuúdu néébeé, íjcyámútsidítu.

11-12 Téhdurée idyé tétsihyi diitye túkevjtsojtémá 4-meva iyámédú nééméj piine pámeere níjkyéji múnaa íjcyame imíhmóúbáne Píívyéébeke dúúrúvámé néehíi:

Tehdújuco ihdyu Mépiivyéébé múijyú níjkéváítyuube panévatúré íhtsútuube ávyéjuube íjcyaaabe pane wáájacúne. Áábeke ihdyu metsu maávyéjújtso dúúrúvamére. Ehdú teéne.

Ehdúu néeme níjkyéji múnaa.

13 Áánáacáa tsaapi túkevjtsojtedítuú oke néehíi:

—¿Aca aatye eene tsítsíjáhhjima íjcyámeke ú waajácú kiátú ditye tsááneé?

14 Áánéllihyé o néehíi:

—Tsáha, Ávyéjuúbej, u ihdyu ú waajácú diityéke.

Áánéllihyé oke neébe:

—Íjtyée imíbaavyé Obééjáuúdu néébé tujpácýó wágóóóvénej téeveri. Aamée ávyétá ihnáhó néené ícúbáhraméi ííñújiri íjcyánetu pajtyéhi. 15 Áánéllii ícyooca Píívyéébema íjcyame dííbyeke íícúvehíjcyámeke ííne imíjyaú pícyoóbe. 16 Aame tsáhájucó múijyú ájyabáávatéityúne. Téhdure tsáhájucó ditye ádópívyenuityúne. Tsáhájucó múijyú nuhba diityéké añúityúne. 17 Muurá ávyéjú iyyáwá únúri íjcyaaabe diityé tehméébé Obééjáuúdu néébe tsaímíyé diityéké túkévejtsojmé ííne imíjyaú íjcyáhi. Áamedítuú Píívyéébe kímóóve wáágoómé tsá íínerí kímoovéjúcootúne. Ehdúu oke túkevjtsojtedítuú tsaapi néé naavédú néene o ííténé pañe.

8

Nihñéeháámíré waajácúháámí páyuuvéne

1 Áijyúu idyé nihñéeháámí éjketaré idyóváajcároné diibye Obééjáuúdu néébe pááyúcúháámí pañe ó íté níjkyeji dáíhañéréjuco íjcyane wahájchotáwu.

2 Áánáacáa ó ájtyumí 7-meva níjkyéji múnaa ítyujkévevu rojrocóónema íjcyame Píívyéébé úmíwari íjcyámeke. 3 Áánetúu tsaapi dííbyé íícúvé waijí únúvú íjyócuuvévá dííbyejté dííbyema íhjúvahíjcyáne náávé mítyane pácúúcu óóróíhlló pañe íjcyánema teene icyóvájtsóneri dííbyeke íícúveki. 4 Aanée teene pácúúcu dibye cóvájtsóne ójtsó úújeté Píívyéébedívu. 5 Átsihdyúu dííbyeke íícúvéjítu teene llíyíhlló pañévú cújúwayúhá íújcune dibye ííñújí hallúvú wááónemáyé apííchówu chíjchímuba ‘roríhróri’ dówájaavéhi.

Rojrocóóne llíjchúmeíñe

6 Áánáacáa diitye 7-meva níjkyéji múnaa tsúuca ímíbájkímyeí írojrócóóne illíjchuki.

7 Aanée tujkénú tsaapi írojrócó llíjchúné tujkéveri cúújúwama tújpacyo úmeváné páwahji néene dójconeri tsahtúnéécuéllé ííñúji áiiivyé bájúnemájucó.

8 Áané boonétúu idyé tsijpi írojrócó llíjchúné tujkéveri cámeháúcobádú néene péétécunúne móóá pañévú áákityéné nújpacyo tsahtúnéécuéllé píívyetétsó tújpacyóvuréjuco. 9 Ááneríi tsahtúnéécuéllé téjpacyó pañe íjcyame dsíjivéhi. Áhdurée tsahtúnéécuéllé téjpacyórí úllénéj cújúwamííne wágóoovéhi.

10-11 Áané boonétúu idyé tsijpi írojrócó llíjchúné tujkéveri níjkyéjitu ‘Paapáwa’ némeíñe mícúruwácoba áákityé péétécunúúbéré páneere téhíñe pañévu.

Ááneríi tsahtúnéécuéllé nújpacyo páápañújpácyo mítyame míamúnaa iádóne dsíjívéhi.

¹² Ááné boonétúu idyé tsijpi írojrócó llíjchúné tujkéveri nuhba cóójíejpii, péjcoejpii, mícúruu, íjcyame tsahtúnéécuéllé áabatémé tsá ímí ájchújúcootúne.

¹³ Áijyúu méwaajídú néébe iévéhóowari wáhpeebe kéévánécoba nééhií:

—¡Máidáátsoju ihdyu ííñújí hallúrí íjcyané míamúnáake tene pájtyeíñé ni-hñéjtéré 3-meva níjkyéji múnáa írojrócóóné llíjchúcoóca!

9

¹ Áróné illúhwuúree tsúuca tsijpi írojrócó llíjchúné tujkéveri mícúruwa níjkyéjitu ííñújívú áákityé wáhyéjúcoba ávyéta páñé néhejú watájcó ipááyúcuki.

² Aabée téhejúcoba pááyúcúnetu mítyane ojtso íjchívyé éhne múúne wájcyoha pééte ne ójtsodu. Aanée cóójíejpi núhbake wátajcó cúúvéncóbaúvuréjuco.

³ Aanée teene ojtso pañétú tséreemu cájtume tsújaavé páneere ííñújiri óóvimu núúodu míamúnáake íñúúoki. ⁴⁻⁵ Áámekée némeíñé apáámyekéré Píívyéébe mémé íúmicóónetu íjcyátúmeke ditye ícúbáhra 5 nuhbává hajchótá diityéké dsíjívétsotúme. Téhdurée diityéké némeíñé ííñújiri páneere úmehéénema bajtsóháñé íjcyane ditye ícúbáhrátuki.

⁶ Ehdú tene pájtyécooca míamúnaa idsíjívéíyóneri íjyácunúróme tsá dsíjívéityúne.

⁷ Aamée diitye tséreemu panéjuco míamúnáa humínédú íhyúmine néeme óóro chahíwaanédú néénema íjcyame tsúuca íjcyátsíiivyé éhne múúne méénujcátsíllí íjsumu íjcyátsíiivyédu. ⁸ Áámé níwacóóné walléemú níwacóóné hajchónéhjí íjcyámé ihwájíiné bájú oohíbyécóbá ihwájíinédu. ⁹ Ááméj píujííneé úwáñé miihónédú néénevu wátájcámeímyé wáhpene ihjyúvá apíichówu éhne múúne méénujcátsivu íjchíemíne íjsumu llícyuhcóné íhjyuvádu. ¹⁰ Áámé nuówááne óóvimú nuówaanédú téneri ditye míamúnáake tsáhojtsí nuhbává hajchótá ícúbáhraíñé. ¹¹ Áámé avyéjuubée íjcyáabe téhdure wáhyéjúcoba ávyéta páñé néhejú avyéjuube íjcyáabe mémé heeberéomú ihjyúrí Abadóo. Áánetúu gríéégómú ihjyúrí Aporíó ‘tútavájtso múnáajpi’ nééiyóne.

¹² Ehdúu ó ájtyumí téhaamí pañé ícúbáhraméi pájtyene. Árónáacáa némeíñé tsiiñéi míñéécú íjcyane.

¹³⁻¹⁴ Átsihdyúu idyé tsiiñé téhaamí pañé tsijpi diitye níjkyéji múnáadítúyú írojrócó llíjchúné tujkéveri Píívyéébe ícúvé wájíí óórotu méénúmeíjí hallúrí ócájij toónédú néénéj pñétú tsaapi díbyeke nééhií:

—Tsíñaácó aatye 4-meva naavémuke eene Eoparáatej téehí únútu dóhjívámeke. ¹⁵ Ahdújucóo díbye tsíñaácómé tsahtúnéécuéllé míamúnáake dsíjívetsóné ímichíi ihdyu téjyú wáabyutájucó pícyámeímye. ¹⁶ Áijyúu némeíñé diitye tsodáhómú íjsumudi úlleme 200 millóóné íjcyane.

¹⁷ Ááméj píujíínetúu ímyéénujcátsí miihóné chíájcatyé páhduvaré némeíhójí tújpámíhójíúvuu, llíjcyámíhójíúvuu, ajtyúvámíhójíúvuu, íjcyane. ¹⁸ Áánetúu diitye íjsumú níwaúúné bájú oohímyé níwaúúnédú néémé ihjyúháñetu cúújuwaa, ojtsoo, atsóóperee, íjcyane íjchívyéneri tsiiñé mítyane míamúnaa dsíjívé tsahtúnéécúelle. ¹⁹ Muhdú íhjáa íhjúháñema íbówaañé ííñimyémú níwaúúnédú nééneri míamúnáake llihyánuhíjcyáme.

20 Áronáacáa dsíjivetúmé tsá imityúné imyéénuhíjcyané íhvéjtsotúne. Tsáháa ditye naavémuke icyáánivahíjcyané íhvéjtsotúne. Áhdurée tsá ditye íhvéjtsotú íbóhíúbamáyé íjcyátúmeke óórotu, úwááñéwatu, nééwáyutu, úméhetu, méénúmeímyéhjike icyáánivahíjcyane. 21 Áhdurée tsá ditye íhvéjtsotú idsíjívétsócatsíhijcyáne, iwáábyénúcatsíhijcyáne, íhdícyámema idyómácócatsíhijcyáne, iñánicyatsíhijcyáne. Ehdúu ó ájtyumí téhaamí pañe.

10

Níjkyéji múnáajpi waajácúháámima íjcyane

1 Átsihdyúu idyé tsiíñe naavédú nééne pañe ó ájtyumí tsijpi íhtsútuube níjkyéji múnáajpi íhyallútú tuuhi cápátsiúcunúúbé ojtsó pañe cáámetu nítyéébeke. Áábe húmíi ajchúacunú cóójíejpi nuhba ajchúacunúdu. Áánétúu íjcyúbaacu peetéacunú cúújuwa péetéacunúdu. 2 Aabée waajácúháámíwu wájihtúacunúháámí éjécunúúbé ímiánéjécúejtúhá túvaúcunú móóatu. Áánétúu náníñéjécúejtúhá túvaúcunúúbé ííñújitu. 3 Aabée éhne múúne bajú oohíbyécoba íhjuvádú ávyetá íhnáho íhjuváné tujkéveri 7-meva chíjchimu íhjuvává ávyetá íhnáho. 4 Aanée ditye muhdú nééne o cáátúnúyónáa tsaapi oke cáámetu nééhií:

—Caatúnudí ditye íhjuváne. Téhdure muucá dúúbállédí teéne.

5 Áané boonétúu diibye níjkyéji múnáajpi eenée móóama ííñújitu tárívajaúcunúúbé ímiánéjécúehójtí cáámevu íhbúcuhi. 6 Áánemáa mújyú dsíjívéityuube páneere íévéhóówari íjcyánéhjima ííñuji, nújpacyo, múhdúné tsíeméne íjcyanéjji ípívyéjtsóóbe mémeri neébe:

—Ímiáané tsúúca páneere níjkévaíñe éévé úújetéhi. 7 Muurá 7-meva níjkyéji múnáa íjcyámedítúu nihñéejpíyé írojrócó líjchúcucooca páneere ílluréjuco níjkévaíñe Píívyéébé múha wáájácutúné íhjuú uubálle múnáake néhdújuco. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi eenée móóama ííñújitu tárívajaúcunúúbé.

8 Áánétúu cáámetu óóma íhjuváabe tsiíñe oke nééhií:

—Aadi níjkyéji múnáajpi eene móóama ííñújitu tárívajaúcunúúbédítúu éhaami waajácúháámíwu duúcu. 9 Ahdújucóo o pééne o táúmeíñe téhaamíwu dííbyeke. Áánéllihyée oke neébe:

—Áju, májcho téhaamí. Muurá u májchone íimúwu néérone díhbáú pañévú páápáñuúhi.

10 Ahdújucóo o újcúháámíwu o májchone ímiáané íimúwu néérone táhbáú pañévú páápáñuúhi. 11 Átsihvúu oke neébe:

—Íjcyanéi díhyallúrí tsiíñe pámeere míamúnáake u úúballeíñe íná díityéké pájtyeíñe panévá íñújíne múnáa páhdúvare íhjuvámeke pámeere íavyéjtemájucó.

11

Míityétsi uubálle múnáajtétsi

1 Ehdúu oke íñééne boonétu eevéivu oke íajcúne neébe:

—Íiyyi dehvété Píívyéébé duurúvájama dííbyé íicúvé wáiji. Áhdure ú éévéé múhdúmevá tééjari dííbyeke dúúrúvahíjcyámeke. 2 Áánetu íhdyu tééjá ílahájtí tsúúca tsííñe ííñúji múnáa hójtí pañe íjcyane tsá u éévéityúne. Muurá 42 nuhbává tétsii Píívyéébé cóómíyi íjcyame técoomi tútávajtsoóhi. 3 Áijyu ó wálloó míityétsi kímóóvé wajyámuma íjcyamútsí táuubállé méénúímútsikye díityétsí

tamyémeri 1,260 coojíwá hajchótá iúúballe ñná pájtyeíñe. Ehdúu oke neebe cáámetu óoma íhjuúvaábe.

⁴ Aane diityétsí íjcyane nééiyóné eene páné iíñújí avyéjuubéré Píivyéébe íjcyáábé úmíwari orívohéécuma míñéecu peete íjcyane. ⁵ Áámútsikye múnáájtsórómeke dsíjívétsóimútsí cúújuwa diityé hallúvú írípíácóneri. ⁶ Ehdú ñná pájtyeíñe iúúbálléné hajchótá nééimútsí tene iállétuki. Téhdure nújpacyo tújpacyoúvuréjuco dityétsí píivyetétsoíñe iíñújiri íjcyámeke páhduvaré néene chémeháñeri ichémétsoki.

⁷ Áronáa teene iúúbállehíjcyané dityétsí níjkévacooca iyáábécobádú néébe teene wáhyéjúcóbá déjúcotu íjchíivyebe diityétsima imyéénújcatsímútsikye dsíjívétsoóhi. ⁸ Áámútsí ítemehóócú dómájcoratúné ícyahíjcyáa íhtsútu cóómí Máavyéjuubé wátyétyécúmeícyóómí uulléjijtónéj pñe técoomíyé Tsodóoma, Ejíhto, némeícóómí pañe. ⁹ Áhóócuúvuke pápíhchúúj coojíváj pñnévújuco panévá iñújíne múnáa ítehíjcyáhóócuke tsá múha ímílléityú tsaate cúúune. ¹⁰ Aame ávyeta téneri ímíjyúúvéne iwáñehjíváténé pañe tsíeménehjívú bohbanújcátsíhi. Ehdú ímíjyúúveímyé íjyévéhreváa dityétsí diityéké Píivyéébe íhju iúwáábóneri pátsáricyohíjcyánéllíihye.

¹¹ Áronáa téhdure 3 coojíváj pñnévú Píivyéébe tsíiñe diityétsikye bóhítsómútsikye íajtyúmíne miamúnáa ávyetá íhnáhó íllítyeéhi. ¹² Áámútsikye tsaapi cáámetu kéévánécoba neéhi:

—Métsa íllevu. Ahdújuco diityétsí pééiñe cáámevu ojtsó pañévú ímunáa diityétsikye íténáaaca. ¹³ Áijyu ávyetá íhnáhó iíñují vaaúmeíñeri técoomítyú tsátsíi jááhañe cáhvyábáneri 7,000-meva miamúnáa dsíjíveéhi. Ááneri cóejte ávyetá íhnáhó íllítyeéne Píivyéébe níjkyéjiri íjcyáábeke ávyéjútsoóhi.

¹⁴ Ehdú míjyúújújuco ícúbáhraméi pájtyeíñe. Áronáa íjcyanéi tsíiñe íicúiyé téené boonétú pájtyeíñe.

Níhñéepjýé írojrocó llíjchune

¹⁵ Aanée nihñéepjýé níjkyéjri múnáajpi írojrocó llíjchúné tujkéveri cáámetu tsaate kéévánécoba neéhií:

Naavéné avyéjú iíñújiri íjcyaroné Mépiivyééberéjuco cáavacúné iiyéjuco Críjtoma íavyéjuutéki. Ááberéjuco tééjri avyéjuube íjcyaiñe mújyú níjkéváityúne.

¹⁶⁻¹⁸ Áanáacáa 24-meva túkevétsojte Píivyéébe úmíwari íavyéjú iyyáwáané hallúri ácújcatyémé díbyé lliñévé ímíhmóúbáne díbyeke dúúruvámé neéhií:

Tehdújuco Ávyéjuube Píivyéébe íhtsútuube íjcyaduré u ícyahíjcyáabe díhñáhoru u avyéjuuténe. Aabe iíñújiri íjcyané miamúnáa úhdivu cááyóbahíjcyámeke u ícúbáhráíñe éévé úújetéhi. Áhdure tsúúca dsíjívéjúcóórómema muhdúhjáa ditye ícyahíjcyané u ímbájchóíñe éévé úújetéhi. Aabe díicúve múnáa íhtsútujtémáyé ídáátsojte uke íavyejúúlléne ímí díwákimyéi méénuhíjcyámeke téene áhdovu ú ájcuúhi. Áánetu íllure iíñújiri miamúnáake tútávátsohíjcyámedi ú ícúbáhraáhi.

¹⁹ Ehdú Píivyéébeke ditye dúúruvánáa níjkyéjiri íjcyaja díbyé duurúvaja páyúcuúvéne pañe ó ájtyumí díbyé pityájcoju téhbá pañe íjcyané cajóónaba. Áanáacáa chíjchímuba dóvajaavéné ávyeta ‘roríhróri’ néénáa iíñují vaaúmeíhi. Áhdurée mítyane nújpacyo wáané dojcohi.

12

Wálleemútsí ápíchó nééné iyáábema

¹⁻² Áané boonétúu idyé tsiine muhdú tene pájtyeíne uubállé ó ájtyumíhi: Tsáápilléé ééválle iévéhoováú óhdivu bóhówaavé cóójíejpi núhba ájchúdu íwajyámú néelleé. Aalléé péjcoejpi núhba hallúri íjyócunúllé chahíwá 12-mevea mícúru. Aalléé ihjyúcunúhijcyá íavyéneri. ³ Áanáacáa idyé apíichówu níhbácobádú néébe tújpáabyécoba bóhówaavéhi. Áábé níwauúnéé 7-uva íjcyánetu íchahíwáané ávójcatyéhi. Áánétúu íjtyóóne 10-jtoova. ⁴ Aabée íbówari tsahdúnéécúllé mícúruke wájojcó ííñújí hallúvu. Átsihdyúu íjyócúúvetéébe díille eenéé ítsímáváiñeri íjcyállé úniúvú dílle tsímávátsike idyóókií. ⁵ Áanáacáa tsúuca tsímávalle wájpíwúuke páné íñújíne avyéjuube íhtsútuube íjcyáíbyeke. Áábekéé Píivyéébe íavyéjuvu ujcú díbye dííbyemáyéjuco íjcyaki. ⁶ Áané boonéé tsíju umívá ínéubará píivyétúné ííñújívu tsátsii Píivyéébe dííllema íhdénútsihvu. Átsihyíi íjcyáalleke dííbyere tehme 1,260 coojívá hajchóta.

⁷ Áané boonéé níjkyéjiri níjkyéji múnáa avyéjuube Migyééré ihyájkímuma dííbye apíichówu níhbácobádú néébe téhdure ihyájkímuma íjcyáábema méénújcatsíhi. ⁸⁻⁹ Aabée Migyééré dííbyeke ityáhjáne waagóó tétsihdyu ííñújí hallúvú pámeere ihyájkímumájucó éhnéhjáa éjyuúvú ííñimyédi míamúnáake tútávátsohíjcyaaabe Naavéneke.

¹⁰ Áané boonétúu tsaapi níjkyéjitu kéévánécoba nééhií:

—Tsúuca Píivyéébe íhtsútuube íjcyaaabe íavyéjuéjtéké pájtyetétsóíne éévé úújetéhi. Muuráhjáa Ílli Críjtoke pícyoobe téené avyéjuube díbye íjcyaki. Aane tsúuca dííbyeke dííbyé cahcújtso múnáa hallúvú pájyuvaré cójíchajchótá pécohajchótá állíúunuhíjcyaaabe wágóoovéjucóó níjkyéjitu. ¹¹ Dííbyéé tsúuca táhjátsámei Obééjáuúdu néébe tújpácó wágóóóvéneri. Aanéé dííbye Obééjáuúdu néébe uwááboju cáhcujtsómé téhdure tsúuca dííbyeke tahjáhi. Áánéllíhyéé tsá ditye íllityétú idsíjívéíñeri. ¹² Ahdícyane méimíyúú pámeere níjkyéjiri íjcyame. Áánetu ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíne ííñújíri íjcyámeke. Muurá tsúuca Naavéné wahájchotáréjuco íúmiwa íjcyane iwáájácúne ávyetá íhnáhó icyáyobáávaténe nihñéréjuco míamúnáadi ícúbáhraíne. Ehdúu tsaapi kéévánécoba néé níjkyéjitu.

¹³ Aabée dííbye níhbácobádú néébe tsúuca ííñújívu iwágóóóveíne iwáájácúne imíllerá eenéé wájpíwúuke tsímávalleke idsíjívetsóne. ¹⁴ Áronáacáa Píivyéébere nééjuri méwáájí núwácobácúdu nééne dííledítýú íjcyáneri wááménelle ípyé ícyahíjcyáhullévú ínéubará píivyétúné ííñújívu tsiine ííñimyédiyéjuco díbye díílleke ipátsárijcyótuki. Aalléé 3 pijcyábáj pñévu téhulle íjcyáalleke dííbyere Píivyéébe téhmehíjcyáhi. ¹⁵ Áánéllíhyéé idyé dííbye níhbácobádú néébe dííbyere ííñimye íjcyaaabe íllímútu hjácó nújpacyo páneere icyáájávetsóneri díílleke imájcanútsóroki. ¹⁶ Áronáacáa ííñúji wácaavéné nújpacyo adúcúhi. ¹⁷⁻¹⁸ Áánetúu awáá éhníñevu dííledívú icyáyobáávaténe díílle hájkímumáyéjuco díbye méénújcatsíne Jetsocríjtó uwááboju tsáimíyé úraavyémé Píivyéébe taúhbaju néhdújuco ícyahíjcyámema.

13

Ápíchó nééné iyáábemútsícyobácu

¹ Átsihdyúu móóá úniúvú díbye íjyócuúveténáa téémó pañétú apíichówu néené iyáábécoba íjchívyéhi. Áábé níwaúúnée 7-uva íjcyáúhjítu nehniwu Píivyéébedítýú íhjuváne caatúváhi. Áánetúu íjtyóóne 10-jtoova íjcyánetu íchahíwááne. ² Aabée báju oohííbyécobádú néébéj tuhááñé báju íjjuj tuhááñédú néébé íhju apíichówu. Áábekée díbye níhbácobádú néébe picyóó ávyéjuube díbye íjcyaki. ³ Áábé níwaúúnetúu tsau tsaate cáváájcou dsíjívéroú tsiíñe bóhíneri panévá íñújíne múnaa mítyane iúllévénúne dííbyeke ávyéjujtsóhi. ⁴ Áhdurée díbye níhbácobádú néébeke ávyéjujtsómé díbye iyáábécóbake ávyéjuutétsónéllíihye. Áánemáa díbye iyáábécóbádítýú néémeé:

—¿Aca íhya íjcyaaabe tsaapi áadidívú úújetéébe? Tsáháubá muurá múha íjcyatú dííbyeke táhjáiyóme.

⁵⁻⁷ Áábekée díbye níhbácobádú néébe picyóó díbye íñújí ávyéjuube íjcyá 42 nuhbává hajchóta. Áánemáa táúhbaabe díbye ímityúné Píivyéébedítýú íhjuvúvaki. Áhdújucóo ávyéta néhni díbye íhjuváne dííbyedítýuu, dííbyé duurúvátuu, níjkyéjiri íjcyámedítýuu, íjcyane. Áánemáa dííbyejtema imyéénújcatsímyeke táhjaábe. Áábé hójtsí pañée pámeere páné íñújíne múnaa páhduváre íhjuváme. ⁸ Aamée pámeere dííbyeke ávyéjujtsó dúúrúvamé. Áánetúu apáámyéré tsá dííbyeke ávyéjujtsotú íñújíkíyee ípívyéévétúné íhdéjuco ídsíjívéíñe pítyájcámeíbyé Obééjáuúdu néébedi íjcyáháámitu imyéemeháñé íjcyame. ⁹ Aane íhdyu óví ímiááné llééboome cahcújtsóhi. ¹⁰ Muurá tsíjtyeke cúvéhoojánúmeke téhdure cuvéhoojánúmye. Tsíjtyeke dsíjívétsómeke idyé dsíjívétsoímye. Áhdícyane tsúuca Píivyéébeéjté íjcyame múu ímíñeúvú dííbyeke icyáhjújtsóne ehdu nééronéhjí aabúcuhi.

¹¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi iyáábécoba íñújí pañétú íjchivyéné obééjáuúj tódú íjtyóócu néébeé. Aabée íhjuvúvá ávyétá apíichó níhbácobádú néébe íhjuváu. ¹² Aabée íhtsútuube éhnée tsau íhñíwau cáváájcameíú tsiíñe bóhíbe iyáábécoba íhtsútuube íjcyadu. Aanée díbye obééjáuúj tódú íjtyóócu néébe táuhbá pámeere míamúnaa íñújiri íjcyámeke dítye díbye eenée íhñíwau tsau cáváájcameíú tsiíñe bóhíbeke idyúúrúvaki. ¹³⁻¹⁴ Áánemáa dííbyé úmíwávú méénúráityuróné méénuhíjcyáabe. Aabée míamúnaa íténeríyé cáámetu níityétsó cúújuwa íñújívú. Áánerí míamúnáake íállíñe táúhbaabe dítye díbye íhñíwáu cáváájcameíú tsiíñe bóhíuma íjcyáábé níjcyota imyéénuki. ¹⁵ Áhdújucóo dítye níjcyóné pañévú díbye íhnáhoori íbóhí pícyoobe íhjuvúváhi. Áánemáa neebe pámeere múhdumé díbye níjcyotáabeke dúúrúvatúmeke ídsíjívétsoíñe. ¹⁶ Téhdurée táúhbaabe pámeere ídáátsojte tsíjtyé hójtsí pañe íjcyamee, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyatúmee, íhtsutúme éhnéva múnaa, íjcyámeke íúmicóónetu ímíánéjícúéhojtsíjúbatu dííbye mémé íjcyaki. ¹⁷ Áijyúu teene dííbye mémema íjcyatúme tsá píívyetétú íná íñáhjíhenúne. Apáámyéré dííbye mémema, dííbyé nóómerómá, íjcyame píivyeté tsiéméné íñáhjíhenúne.

¹⁸ Aanée dííbyé nóómero 666 íjcyane íhdyu óví wájácúnejcúmé waajácú ímichi cáábyé nóómeró teene íjcyane, íná nééiyóne.

14

144,000-meva májtsiváne

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí Obééjáuúdu néébe Tsióo caméwájú hallurí íjyócuúúbeke. Áábemáa 144,000-meva míamúnaa íjcyámé úmicóónetu dííbye

mémema Cáani mémé caatúváhi. ² Áanáacáa níjkyéjitu tsane ihjyúvá éhne múu teehe níivácunúné ihjyuvádu. Áhdurée ó lleebó chijchi ihjyuvádu. Áronáacáa botsíi ímíñeúvú ó lleebó éhne múu cúmubááné ditye áámune ihjyuvádú tene ihjyuváne. ³⁻⁴ Áanáacáa Píivyéébe íavyéjú ijyáwá hallúrí íjcyáábé úníuri 4-meva iyámédú néémema túkevéjtsojte íjcyámé úmíwari diitye 144,000-meva íjcyame májtsivá béhju majtsíjyu. Aajúu tsá múha tsijtye píivyetétú imájtsiváne. Apáámyéree tsúuca Píivyéébe újcume tsaímíyé Obééjáwuúdú néébeke úraavyémé ímityúné méénújúcootúmé piivyeté teeju imájtsiváne. Muuráhjáa dílbyej téeveri ííñújiri íjcyáné míamúnáadítyú tsúuca pájtyetémeke Cáani Píivyéébema ímí íjtsúcunúmútsí tehjújuco ímiá ñcúvédu. ⁵ Aamée tsá állíuutúne. Áhdurée tsá ditye íñnerí néétsámeítyúne.

Níjkyéji múnáa úúballéne

⁶ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi níjkyéji múnáajpi íévéhóowari wáhpéébeke. Aabée panévá íñújíine múnáa páhduváré ihjyúvámeke ímiáájú pajtyéteju múijyú níjkéváityúné úwaabóhi. ⁷ Aabée kéévánécoba nééhií:

—Píivyéébeke ímíñeúvú mecáhcújtsone máavyejújtso. Muurá tsúuca míamúnáa muhdú ícyahíjcyáné diityémá díbye ímíbájchóíñe éévé úújetéhi. Áhdícyane dílbyeke méduurúvá páneeree íévéhóowari íjcyánéhjima ííñuji, móañe, téhíwuúné, méénúúbeke.

⁸ Aané boonée idyé tsijpi bóhówááveebe nééhií:

—Tsúuca Babiróonia íhtsútu cóomí íjcyárocóomí wágóoové panévá íñújíine múnáake técoomí múnáa ímityúnejcúvúré íbúwátsohíjcyáné déjúcotu.

⁹⁻¹¹ Átsi ehóowari íjcyánéhjima ííñuji, móañe, téhíwuúné, méénúúbekehdyúu idyé tsijpi bóhówááveebe téhdure kéévánécoba nééhií:

—Téhdure pámeere múhdumé dílbye iyáábécóbama íñíjcyota dúúrúvahíjcyámé úmicóónetu, íhyójtsínéúbatu, dílbye mémé cáatúnútsámeímyedívú Píivyéébe ávyetá íhnáhó icyáyobáávaténe cúújuwa atsóoperemá péétécunúwá pañévú diityéké waagóóhi. Aame ícúbáhráméí múijyú níjkéváityúné Obééjáwuúdú néébema níjkyéji múnáa íjcyámé úmíwávu. Aane ditye téewá pañe ícúbáhrámeíñe ójtsó tsá múijyú níjkéváityúne.

¹² Áané íhdétú múu pámeere íñe múhdumé tsúuca Píivyéébeéjté íjcyame dílbyé taúhbaju néhdu ícyahíjcyámé ímíñeúvú Jetsóoke úraavyé panévaré mávaríjchojúúné íáábúcúnema.

¹³ Átsihdyúu idyé tsaapi oke níjkyéjitu nééhií:

—Íllu nééne caatúnu: “Maímijyu ihdyu diitye Ávyéjuube Jetsocríjtoke cáhcujtsómé dsíjívémé íjcyanej. Muurá Píivyéébe Apííchó néé íwákimyéityu ditye wáyéeevéne. Áané wákimyéí ímí diityémá níjkéváhi.”

Ííñújiri íjcyame újcúmeíñe

¹⁴ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí íévéhóowari tsítsíwu nééne ójtsó hallúrí tsaapi míamúnáajpídyú néébe ácuúcunúúbeke. Aabée imíwu óoró chahíwama íjcyabe ejécunú tsuhjíváwu nééwa níitsúwa. ¹⁵ Áanáacáa tsijpi níjkyéji múnáajpi Píivyéébe dúúrúvájá pañétú íjchíivyebe kéévánécoba dílbye nééhií:

—Tsúuca ííñújiri bajtsóháñe íjcyane keeméhi. Aaneaajpídyú néébe ácuúcunúúbeke. Aabée imíwu óoró chahíwama íjcyabe ejécunú tsuhjív ílluréjuco wáhdáhinúne daahívetso. Tsúuca teene u ááhívétsóíñe éévé úújetéhi.

¹⁶ Áhdújucoo díbye iwáhdáhinúné ááhívetsóne.

17 Áané boonée idyé tsijpi Píivýéébé duurúvaja níjkyéjiri íjcyájá pañétú ijchívyé téhdure tsuhjíváwu nééwa niitsúwá ejécunu. 18 Áábekée tsijpi cúújúwá tehmeébé Píivýéébé ñcúvé waijí íjcyátsihdyu tsáábe kéévánécoba nééhií:

—Tsúúca óova nééva naamé ííñújiri. Aane íllurjúco péene daahívetsóte. 19 Ahdújúcoo díbye ipyééne iújcune wájojcóné téené dotsúhcúihcyú pañévu muhdú Píivýéébe ímityúmedívú icyáyobáávaténe diityéké ícúbáhráíñe nááve. 20 Ahdújúcoo díbye míamúnáake Jerotsarée tsiéllévúré ícúbáhrámé tujpácýo caajávé tétsii íjyumu íjcyámé ihjyúháñe tujkévevu 300 kiróómetró hajchótá ííñújí hallúri.

15

Nihñéenére 7-neva ícúbáhráméi íjcyane

1 Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsiíñe apíichówu nééne iévéhóowari. 7-meváa níjkyéji múnaa bóhówaavé Píivýéébe icyáyobáávaténe nihñéré míamúnáadi páhdúvare ícúbáhráíñéhjima tsáámeé.

2 Áhdurée ó ájtyumí éhne múúne tsane nújpacyo ávyeta ‘rauráú’ néhdu nééne pañétú cúújuwa péétécunúne. Áané úníurí diitye iyáábécóbá níjcyotáa dúúrvahíjcyatúme téhdure díbye mémema íjcyatúme. 3-4 Aamée Píivýéébe diityéké ájcúné cumúbáánema íjcyame májtsivá dílbyé ñcúve múnáajpi Moitsééuvú májtsíjyú Obééjáwuúdú néébedítýú íllu nééjuú:

Panévatúré íhtsútuube Píivýéébe apáábyeré ímiáábé u íjcyaaabe u állíúútuube páné avyéjuubéré ú íjcyáhi. Áábeke uke panéva íñújíñe múnaa íavyejúúlléne duurúvahíjcyáhi. Muurá waajácúme ímiáábé u íjcyánéllii muhdú u néhdújuco u méénune.

Ehdúu nééju májtsiváme.

5 Áané boonée idyé ó ájtyumí Píivýéébé duurúvájá pañétú pañétúeho míjcoho páyúcuuvéné dílbyé taúhbajúúné cáátuvané tééhó pañe íjcyaho. 6 Téhdurée tééjá pañétú diitye 7-meva níjkyéji múnaa ijchívyé Píivýéébe míamúnáadi ícúbáhráíñéhjima. Áámé wajyámúúnée ávyeta ‘namínámí’ néémé ocájímíñéne óórómíñéne diityéké íjpiújíñevújuco íjcyane. 7 Áámekée diitye 4-meva iyámédú néémedítýú tsaapi ajcú diityé tujkévevu óórótu méénúmeíhllójuvu. Áihllóji pañe teene Píivýéébe mújyú muhdú íjcyáítyuube míamúnáadi ícúbáhráíñe. 8 Áanáacáa dílbyé íhtsútú ojtsódú nééne wahpécunú duurúvájá pañe. Ájyúu tsá múha tééjá pañévu úcáávetú diitye níjkyéji múnaa míamúnáadi ícúbáhrámé níjkévátúné hajchóta.

16

Icubáhráméihllóne

1 Áanáacáa tééjá pañétú tsaapi kéévánécoba diitye 7-meva níjkyéji múnáake nééhií:

—Ííñújívú mepééne eene éihllóji pañe íjcyane Píivýéébe míamúnáa wáábyuta méénune mécahpíñú ditye ícúbáhráméiki.

2 Ahdújúcoo tsaapi ipyééne ihñéihlló pañe íjcyane cáhpíóneri pámeere iyáábécóbá níjcyotáa dúúrvahíjcyámé téhdure dílbye mémema íjcyame áhllávatéhi.

³ Áané boonétúu tsijpi ihñéíhlló pañe íjcyane móóácóbá pañévú cáhpíóneri éhne múúne dsíjívémé tujpácýódú núpacyo íjcyáneri pámeere téjpacýó pañe íjcyame dsíjívéhi.

⁴ Áané boonétúu idyé tsijpi ihñéíhlló pañe íjcyane íayáhíhjí pañévú cáhpíóneri núpacyo píívyeté tujpácýóvréjuco. ⁵ Áánemáa neébe:

—Tehdújuco ihdyu Píívyéébe ímiáábé íjcyaduré u íjcyaaabe míamúnáake u ícúbahráne. ⁶ Muuráhjáa díhjúu uubálle múnáama tsijtye ímí uke cáhcújtsómé tujpácýó waagóome. Áánéllii tehdújuco diityéké tujpácýóvú u íjchone.

⁷ Áané boonée tsijpi Píívyéébe ícúvé waijí íjcyátsihdyu néehíí:

—Tehdújuco ihdyu Píívyéébe panévaturé íhtsútuube ávyéjuube u íjcyaaabe míamúnáake u ícúbahráne.

⁸ Átsihdyúu idyé tsijpi ihñéíhlló pañe íjcyane cóójíejpi núhbá hallúvú cáhpíóneri nuha éhniíñevu állóócoténé míamúnáake áiúcúhi. ⁹ Ááne j tsárii nehníwu Píívyéébedítýú íhjúváne ímityúné imyéénuhíjcyánetu tsá ditye ímíletú íhveténe. Áánemáa tsá dííbyeke ditye ávyéjúulletúne.

¹⁰ Átsihdyúu idyé tsijpi ihñéíhlló pañe íjcyane diibye iyáábécoba eenée móóá pañétú íjchíívyéébe avyéjú iyyáwá hallúvú cáhpíóneri dííbyé avyéjú tútávaavéhi. Ájyúu míamúnáa avyeta ícúbáhrámeíñe ávyeri íhníjwááñé íhdóhi. ¹¹ Aamée éhniíñevuré nehníwu íhjúvává níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébedítýú ahlláháñema tsíñéhjiri ícúbáhrámeíñe déjúcotu. Áánemáa tsá ditye íhvéjtsotú ímityúné imyéénuhíjcyáne.

¹² Átsihdyúu idyé tsijpi ihñéíhlló pañe íjcyane Eoparááté pañévú cáhpíóneri teehi áraavé ávyéjute nuha tsáhícyánéjcutu ítsodáhómuma méénujcátsivu tsáame tsíñejcúehívú ípájtyeki.

¹³ Áánaacáa diibye níhbácobádú neébeé, tsijpi iyáábécobádú neébeé, Píívyéébe íhjúu uubálle múnáajpídi díllómeíbyee, éhdúmé íhjúháñetu naavémú ahcómúdú némehejí cájtume méénuráítýúronéhjí méénuhíjcyáhi.

¹⁴ Aamée panévá íñújíne múnáake íavyéjuté má pihjúcú íhtsútuube Píívyéébe muhdú ditye ícyahíjcyáné diityémá ímibájchócooca dííbyema imyéénújcatsíki.

¹⁵ Áánaacáa Jetsóo oke néehíí:

—Peecútétsihdyuré muurá ó bóhdií múha íjtsótúnáa éhne múúne nani múnáajpi tsáhduú. Aane ihdyu íjtsome maímijyu tsá íñnerí núcójpívéityú éhne múúne íévejte íjcyame núcójpívédu.

¹⁶ Aanée diitye naavémú tsúuca pihjúcú pámeekéré míamúnáake íavyéjuté májuco tsátsihvu heeberéómú íhjúrí ‘Amagedóo’ némeítsihvu.

¹⁷ Átsihdyúu idyé nihñeejpíyé ihñéíhlló pañe íjcyane íévéhoowávú cáhpíóné tujkéveri Píívyéébe níjkyéjitu idyurúvájá pañétú kéévánécoba néehíí:

—Áyu ícyooca ihdyu tsúuca páneere níjkéváhi. ¹⁸ Áánaacáa ávyetá íhnáho chíjchímuba dóvájaaavéné ‘roríhrorí’ neéné tujkéveri ávyetá íhnáho íñúji váúmeí íhdée ivááúmeíhíjcyáné éhniíñevu. ¹⁹ Áánerí Babiróonia íhtsútu cóómí íjcyárocóómí wáhcabá 3-neva panéjcvávu. Ehdúu técoomí múnáa ímityúné méénuhíjcyáné déjúcotu Píívyéébe icyáyobáávaténe ávyetá íhnáho diityedí ícúbahráhi. Áhdurée páneere íñújiri íjcyácoomíjí wáhcávyabáhi. ²⁰ Áhdurée páneere móáñéj píne íjcyáhbaújima íjchí íñújí caméwajúné tsáhájucó íjcyatúne.

²¹ Ájyúu Píívyéébedítýú nehníwu míamúnáa uhbá díbye diityé hallúvú núpácýówácobáné dójcoótsóneri ícúbáhrámeíñé déjúcotu.

17

Nahtsiwamééwa ícúbáhrámeíñe

¹ Átsihdyúu tsaapi diitye níjkyéji múnaa 7-meva íjcyámedítýú oke nééhií:

—Dícha uke o úújétso aalle eene nújpanyó hallúri íjcyalle íhtsútulle nahtsiwamééwá muhdú ícúbáhrámeíñe. ² Muurá panéva iñújñe múnaa íavyéjytémáyé ímityúné díllema imyéénúneri íjtsaméi tútávajtsóhi.

³ Ehdúu naavédú néene o íiténé pañe oke iñéene tsajtyéébé íñeubará píivyétúné iñújivu. Áhullée ó ájtyumí tújpaábyécoba néébe iyáábeke íhñíwaúúné 7-uva íjcyáábej tóóné 10-jtoova íjcyáábeke. Áábedítýúu mítyane meméháñe caatúvá nehníwu Píivyéébedítýú íhjuváne. ⁴ Áábé hallúrii diille walle ácuúcunúllé wajyámú ávyéta ímí duujínuúdú nééja tsániiñe tújpaávu. Aallé ícyaavé tsaímíyé óórótu, péérátu, páhdváré ímíwu néené newáyúúnetu, méénúmeíñehjivu. Aallé ejécunú óóróíhlló pañe páhdváré néené ímityuháñe imyéénuhíjcyanéjji wáhpécunúne. ⁵ Áállé úmícotúu caatúváné íñáhjáubáhjáa nééiyóné íllúu: “Íhtsútu cóómí Babiróonia pámeere nahtsiwamééwámúj tsiiju; téhdure páneere ímityunéhji íñújiri íjcyánéj tsiiju técoómi.” ⁶ Áálleké o íitene ó waajácú Píivyéébeéjte ímí Jetsóoke iúraávyéné déjúcotu dsíjivehíjcyámé tu-jpanyori dille líyíicyavéne. ⁷ Ááneríi mítyane o úllévenúúbeke oke níjkyéji múnáajpi nééhií:

—¿Íveekí ayájú íhnáhorá u úllévenúne? Cáhawáá eene dííbyé hallúrii dille íjcyáné iyáábé 7-uva íhñíwaúúné íjcyáábej tóóné 10-jtoova íjcyáábema diityétsidítýú uke o úúbálleki. ⁸ Muurá diibye tsáhájucó íjcyájúcootúne. Ároobe tsiíñe íbóhíñe wáhyéjúcóbá pañétú íjchívyéé mújyú tsiíñe íbóhíjúcóóítyúhullévú iwágóóóveki. Áábedi míamúnaa ullévénúu íñújji ípívyéévíjyújuco pájtyetéme mémeháñe cáatúváné waajácúháámitu ímyémeháñe íjcyatúme.

⁹ Aane ihdyu óví wájácúnejcúmé waajácú íñnerí tene íhjuváne. Muurá eene 7-baúvá cámeéhbaúné hallúrii diille walle ácuúcunúhbaújji nééiyóné eene 7-uva íhñíwaúúne. ¹⁰ Áhdure 7-meva ávyéjyte íjcyane nééiyóne. Áámedítýú ícyooca tsaapi ávyéjuube íjcyáhi. Áánetu 5-meva tsúúca téénetu pajtyéhi. Áánetu tsijpi nihñéepiyé ávyéjúúteé wahájchotáwuúre. ¹¹ Áábedítýú diibye iyáábécoba tsúúcajáa dsíjivéroobe tsiíñe bóhíbe cámaáveéhi. Áábema 8-mevájúcooi teene 7-neva íjcyáné avyéjutu pájtyeíñe. Ároobe bóónétu ávyétá wágoóóveréjuco méénuíñe.

¹² Áábema tsijtye 10-meva wahájchotáwu ávyéjuutéíñe nééiyóné eene 10-jtoova íjtyóóne íjcyane. ¹³ Aame ípítyácójcatsíñe dííbyeke píááboó díbye éhñíñevu íhtsútúúveki. ¹⁴ Aame Obééjáwuúdú néébema méénújcatsíyómeke tsanéjcuúré táhjáiíbye pámeere ávyéjyte éhñíñevu íhtsútuube ávyéjuube íjcyáábe. Áánetu ihdyu ípyéé ityújkevééllémeke díbye újcume ímí dííbyeke úráávyehíjcyámé dííbyema íjcyááhi. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

¹⁵ Átsihdyúu idyé tsiíñe oke neébe:

—Muurá eene nahtsiwamééwá nújpanyó hallúrii ácuúcunújpanyó ú ájtyumí mítyane míamúnaa panéva iñújñe múnaa páhdváré íhjuvámé dóbééveíñe nééiyóne. ¹⁶ Áánetu eene iyáábé 10-jtoova íjtyóóne íjcyáábema téhduméré ávyéjyte íjcyame diille nahtsiwamééwake nehnílleéhi. Aame díílleke ityútávajtsóne íhvéjtsolle íjcyáá ícúvérátulléréjuco. Áálleke bóónétu

ílluréjuco ditye cóvájtsóíñe. ¹⁷ Píívyéébere diityéké tééné íjtsaméivu ájcuú dibye muhdú néhdújuco tene ipájtyeki. Áánéllii diitye ávyéjujte 10-meva íyáábeke íhtsútúúvétsoó dííbyere Píívyéébe néhdújuco. ¹⁸ Áánetu diille wáleeke u ájtyumíne panévá iñújííne avyéjú comíñe nééiyóne. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

18

Babiróonia wágóoovéne

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi íhtsútuube íjcyaaabe cáámetu níityéébé ámítsaráhcó ííñuji ájchúacunúúbeke. ² Aabée kéévánécoba nééhií:

—Tsúúca Babiróonia íhtsútu cóomí íjcyarocóomí wágóoóvéne boone téápajyúrí naavémuréjuco nehniwu néené wahpéjtema. Aane ihdyu óvi tehdujuco técoomi wágóoovéne. ³ ¿Íveeki panévá iñújííne múnáake ímityunévú íbúwátsohíjcyacóomi? Téhdure ¿íveeki técoomíyí álliúré úwáábómeíñe iñújííne avyéjujte icyáhcújtsóne ávyetá ímityúné méénuhíjcyáhi? Áhdure técoómi múnáa mítyane íéhnéváiyóneri íjyácunúne panévá iñújííne nahjíhe múnáake mítyane dsíídsínuhíjcyáhi. ⁴ Ehdúu dibye néenáa idyé tsijpi téhullétúré cáámetu nééhií:

—Méijchívyé écoomíyú múhdumé tahñéjté íjcyame técoomí múnáa ímityúné méénuhíjcyáné ámuha meméénútuki, áhdure tééné hallútú ditye ícúbáhrámeídyú ámuha meícúbáhrámeítyuki. ⁵ Muurá técoomí múnáa ímityúcoba éhniíñevúré lííyaaténé oo Píívyéébe múhdurá o íjtsúacunúnéllii tééné déjúcotu diityéké ó ícúbáhraáhi. ⁶ Ahdícyane óvi ihdyu diityéké ó ícúbáhra múhdúhjáa ditye tsíjtyeke ícúbáhrahíjcyáne áhdó ditye iwáájácuki. ⁷⁻⁸ Muurá íbúwá pañe ímityájkímyeíñe nehíjcyámé íhtsutúme íjcyámeke múijyú kímóóve pájtyéityúne. Áhdure nehíjcyámé múijyú muhdú íhcyóomi íjcyáityúne. Áámeke ihdyu tééne áhdó óvi o kímóvejtsómé ícúbáhrámeí ájyáháñema dsíjiveri. Muurá panévatúré íhtsútuube Píívyéébe o íjcyaaabe diityé ímityú déjúcotu diityéké o ícúbáhráme cóomí áíívyééhi.

⁹ Aane muurá panévá iñújííne avyéjujte técoomí múnáama ímityúné méénuhíjcyámé tsáimíyé ímíjyuuri íjcyarómé técoomi ámópácyoovéne íajtyúmícooca kímóóveéhi. ¹⁰ Aame téeneri íllityéne tsíhyullétúré ítème neéhi:

—¡Máidáátsoju muhdú íveeki íhtsú cóomíjíí Babiróonia íná pajtyej! ¡Ávyeta muhdú méijtsótútsihdyu peecútéré tsúúca wágóóóvecóomi! Ehdú neeímye.

¹¹ Ááneri panévá iñújííne nahjíhe múnáa mítyane kímóóveé ihñénéhjí kíá íñáhjíhenújúcóóityúneri. ¹² Muurá técoomi nahjíhénuhíjcyámé óoroó, páráátaá, bóroótseé, íééroó, péeraá, tsíñehji panévaré mítyane áhdómeíñe néwayúúnee, íjcyane. Téhdure nahjíhénuhíjcyámé ímiá wajyámúné ríinoó, tséedaá, íjcyane tújpájáhjíúvú néénema duujínuúdúnéjahji. Áhdure nahjíhénuhíjcyámé páhdúvaré nénehji imyéwu cúvááné uméhéénema imíwu néené néwayúúnetu méénúmeíñehji. ¹³ Áhdure páhdúvaré néené pacúúcuháñe imyéwu cúvanéhjí mííraá, íjtsiéétsoo, íjcyane nahjíhénuhíjcyáme. Majchóháñe nahjíhénuhíjcyámé bíinoó, dúúrúbaa, haríínaa, tríigoó, íjcyane. Téhdure teene majchó uménú nahjíhénuhíjcyámé canéérama tsíñehji. Téhdure nahjíhénuhíjcyámé jéémú ocájímuu, obééjámuu, íjyumuu, íjchíemíínee, míamúnáa, íjcyane. Ánehji kíá íñáhjíhenújúcóóityúneri kímóóveímye. ¹⁴ Aame técoomíúvutu neéhi:

—¿Kiávújuco ícyooca técoomíúvú ihsútuj? Tsúúca páneemáyé técoomi wágóoovéné tsá múijyú maájtyumíjúcóóityúne.

15-16 Aame téeneri iillityéne técoomíúvú ijcyátsíí kémuélléturé íiteme ikímóóvéne neéhi:

—¡Máidáátsoju íveekí íh̄tsú cóomijíí Babiróónia muhdú ijcyá éhne múúne walle imíwu néené wajyámúúnema íjcyalle tsaímíyé icyáávellédú nécoómi! ¡Ávyeta muhdú meíjtsótútsihdyu peecútéré tsúúca wágóóóvecóómi! Ehdú neéime. 17 Aane muurá muhdú técoomi wágóoovéné cújúwamííneri úllehíjcyámé pámeere íavyéjútémá íwákimyéi múnaa ájtyúmííhi. 18 Aame técoomi áiiyvéné ámópácyoúcunúne ííténe neéhi:

—¿A íjcyacóómí tsícyoomi écoomíuvúdu nécoómij? 19 Aame ikímóóvéne íh̄níwaúúne íbállííñúmeííne neéhi:

—¡Máidáátsoju muhdú íveekí écoomi íh̄tsú cóomijíí íiná pajtye técoomívújuco múúhá wákimyéi cújúwamííneri muha metsájtyéné hallúvú medsíídsívahíjcyacóómi! Ácoomi ¿íveekí peecútéré tsúúca wágóoovéhi? 20 Ehdú ditye kímóóvénaa pámeere níjkyéji múnáama múhdumé tahñéjté íjcyame táuwaáboju úwaábohíjcyámé imíjyúuhi. Áánetu técoomí múnáadi ó ícúbáhraá tahñéjteke díbye ímityúné dáríívehíjcyáné déjúcotu. Ehdú Píívyéébe neéhií.

21 Átsihdyúu idyé o íténáa tsijpi íh̄tsútuube níjkyéji múnáajpi nééwáyúcoba móóá pañévú iwááóne neéhií:

—Eene móóá pañévú nééwayu o wááodu muurá íh̄tsútu cóomí Babiróónia wágóóóvecóómí tsáhájucó múijyú maájtyúmíityúne. 22 Tsáhájucó múijyú técoomí múnaa iwáñehívaténe cúmubáánema chíiyóró líjchune melléébóityúne. Téhdure tsáhájucó técoomíyí ípyéé imyéénuhíjcyádú panévá wákimyéi ditye méénune maájtyúmíityúne. 23 Tsáhájucó múijyú técoomi tsaímíyé péétécunúityúne. Tsáhájucó técoomívú ditye ityáábávájcatsííé wañéhíjné méénúityúne. Páneere técoomí ihsútú níjkévaáhi. Muuráhjáa técoomí nahíjhe múnaa íh̄tsutúme tsíjtyé nahíjhe múnáá ehnííñevu íjcyame panévá íñújííne múnáake mútátsohíjcyá waabyénujúúneri.

24 Áhdurée técoomívú Píívyéébé ihjyú uuballe múnáama pámeere dílbyeéjteke dsíjívetsóme. Ehdú níjkyéji múnáajpi néé naavédú nééne o íténé pañe.

19

1 Átsihdyúu idyé téené pañéré ó lleebó cáámetu mítyame míamúnaa kéévánécoba nééneé:

Métsu Mépiivyéébé íh̄tsútuube ávyéjuube íjcyáábedítyú pajtyéteju tsáábeke maávyéjútso. 2 Muurá muhdú tene íjcyádújuco díbye muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné ímíbjchóne. Muuráhjáa nahtsíwamééwá panévá íñújííne múnáake ímityúneri ityútávájtsóne dílbyé ícúve múnáake dsíjívetsóné déjúcotu díllédi ícúbáhraábe.

3 Átsihdyúu idyé tsííne néémeé:

—¡Métsu maávyéjútso Píívyéébeke! Muurá técoomi íh̄tsútu cóomí áíivyéne ójtsó tsá múijyú íh̄vetéityúne.

4 Áhdurée idyé díitye 24-meva túkevétsojtémá 4-meva iyámédú nééme Píívyéébe íavyéjú íjyáwá hallurí ácuúcunúúbé lííñévú ímíh̄móúbáne neéhií:

—¡Métsu maávyéjútso Píívyéébeke!

⁵ Áhdurée idyé tsijpi tétsihyi íjcyaaabe nééhií:

Métsu pámeere ídáátsojtémá íhtsútujte múhdumé Mépiivyéébé ícúve múnaa meíjcyame díbye ímillédú meíjcyame díbyeke maávyéjújtsoki.

Obééjáuúdu néébe wáñehjíváténe

⁶⁻⁸ Átsihdyúu idyé tsiíne ó lleebo éhne múúne teehe níivácunúné tujkéveri mítyane chíjchimu íhgyuvádú míamúnaa íhgyuváne. Íllúu néémeé:

Panévatúré íhtsútuube Ávyéjuube Píivyéébe íjcyáabeke ihdyu metsu maávyéjújtsóneri meímíjyuúki. Muurá Obééjáuúdu néébe tsúúca ihñéjtema wáñehjívátéé éhne múúne tsaapi ityáábáváné wáñehjí méénudu. Áánéllii tsúúca íjcyátsíiviyémé ímiá wajyámúúné tsítsíjahjívú íújcámeíñema.

Ehdúu néémeé. Aane teene tsítsíjahjí Píivyéébeéjté ímiáámé meíjcyane nééiyóne.

⁹ Átsihdyúu tsaapi níjkyéji múnáajpi oke nééhií:

—Íllu caatúnu: “íMaímijyu ihdyu Obééjáuúdu néébe méwadyu nééme ihñéjteke imíñútsómema wáñehjíváténej!”

Átsihdyúu oke néébe:

—Ehdu ímiááné Píivyéébere nééhií.

¹⁰ Áánélliihyée dííbyé lliíñévú o mí móúúvéne dííbyeke o dúúrúváiyónáa oke néébe:

—íOke duurúvadíñe! Muurá ámuháduré oo Píivyéébé ícúve múnáajpi eene ámuha díñahbémuma Jetsocríjtoke ímí meúraavyémé meíjcyadu. Áánéllii ihdyu dííbyekéré Píivyéébeke duurúvá dííbyé uwááboju Jetsóodi íjcyane ámuha meúwáábohíjcyáabeke. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

Tsítsíbeúvú nééne íjju hallurí íjcyáabe

¹¹⁻¹³ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí níjkyéjiri íjju tsítsíbeúvú néébeke. Áábé hallurí ácuúcunúube mémé ímiáábé Állíútuúbe. Tsiíñe dííbye mémé Píivyéébé Ihjyu. Aabe muurá míamúnaa muhdú meícyahíjcyáné mééma ímíbájchoó muhdú meícyahíjcyádújuco. Aabée íchahíwáánema íjcyáábé hálluúúcú cúújúwayúdu peetéacunúhi. Áánetúu imyémé dííbyedítýú cáátúnúmeíñe íná nééiyóné tsá múha wáájacutúne. Apáábyéree dííbye waajacúhi. ¹⁴ Áábekée mítyame míamúnaa tsítsijte íjjúmudi úraavyé ímiá wajyámúúné tsítsíjäänema íjcyame.

¹⁵⁻¹⁶ Aabée tsuhjíváwu nééwa níitsúwá díbeúcunú tééwari panévá íñújíine múnáake ícúbáhráíwa. Áábedítýúu íwajyámutuu, íjcyúbatuu, caatúváné íllu nééneé: “Páne avyéjújte éhniíñevu íhtsútuube avyéjuúbe.” Aane muurá dííbyé hójtsí pañe panévá íñújíine múnaa íjcyáahi. Áhdure dííbyej tééveri íhtsútuube Píivyéébe icyáyobáávaténe míamúnáadi ícúbáhraá éhne múúne óova íjtyúhari dítye dótshucúdu.

¹⁷⁻¹⁸ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí níjkyéji múnáajpi cóójíejpi núhbá hallurí íjyócunúúbeke. Aabée wahpéjteke kéévánécoba nééhií:

—Píivyéébe néé pámeekéré ídáátsojtékee, íhtsútujtékee, íjjúmuke díityedí méénújcatsímyéhjimáyé ámuha medóókií. Áámeke wa metsááne medóóvaj. Ehdúu neebe níjkyéji múnáajpi wahpéjteke.

¹⁹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí dííbye iyáábécóbama íhyájkímú panévá íñújíiné avyéjújte píhcyaavéné dííbye íjju hallurí íjcyaaabe téhdure íhyájkímuma íjcyáábema imyéénújcatsíki. ²⁰ Áronáacáa dííbye iyáábécóbama Píivyéébé

ihjyú uubálle múnáájpídi díllómeíbyé méénúráityuróné méénúúbema tsúuca díityétsikyé ékeevéme. Diibyéé eene Píivyéébé ihjyú uubálle múnáájpídi díllómeíbyé íllure állihíjcyá míamúnáake diibye iyáábécóba mémema íjcyame dííbyé níjcyota dúúrúvahíjcyámeke. Áromútsíi bóhímútsíyé wágóoové ávyétá ihnáhó atsóóperémá péétécunúné cuujúwá pañévu. ²¹ Áánetúu tsijtye ímunáajtéké diibye íjju hallúrí ácuúcunúúbé íñitsúwari dsíjívétsómeke díitye wahpéjté dóóhií.

20

Jetsóó ávyéjuube íñújiri íjcyane

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi níjkyéji múnáajpi cáámetu íñújívú níityene ápíchó néheju wáhyéjúcóba lláávee, úwááñéhícyobaa, íjcyánema. ² Aabée níhbácobádú néébeke dííbyere íñimye íjcyaaabe Naavéneke tééhiyi idyóhjinúubeke waaó teene wáhyéjúcóbá pañévu. ³ Áábé hallúvúu cóhpéj wátájcoobe díbye míamúnáake 1,000 píjcyá hajchótá íállíyúcoótuki. Ááné boonétúu tsiíne ácadsíiveebe wahájchotáwuúrējuco.

⁴ Áhdurée ó ájtyumí muhdú míamúnáa ícyahíjcyáné ditye ímíbájchóiñévu Píivyéébe níwaavémé íavyéjú íjyáwáané hallúrí ácuújcatyémeke. Téhdurée idyé ó ájtyumí Píivyéébé ihjyú Jetsóodi íjcyane úwáábohíjcyámeke téené hallútúu ditye íhñíwaúúné kípíyúúcu híjcyámeke. Díityéé muurá tsá múijyú diibye iyáábécóbake íñíjcyotámá dúúrúvatúne. Áánéllíihyée dííbye mémé tsá díityéké íumicóónetu íhyójtínéúbatu íjcyatúne. Aamée tsiíne bóhíime Críjtoma ávyéjuuté téhdune 1,000 píjcyá hajchóta. ⁵ Aane cahcújtso múnáa dsíjívémé bóhítujkénúíne nééiyóne. Áánetúu tsijtye cáhcújtsotúmé téhdune 1,000 píjcyá boonéturéjuco bóhíine. ⁶ Maímijyu ihdyu tsaímíyé Píivyéébema ícyahíjcyámé tujkénú bóhíícunúínej. Áámeke tsáhájjuco bóónétu íjcyáné ícúbáhraméí dómájcóityúne. Aame Píivyéébema Críjtomútsí íjcyánéjcu lluuwájté íjcyame ávyéjúúteé íñújiri téhdune 1,000 píjcyá hajchóta.

⁷ Ááné boone tsiíne Naavéné ácadsíjcaáyóméíhi. ⁸ Aabe ípyée imyéénuhíjcyádú tsiíne páné íñújíne múnáakéré íállíne mújtátsoóhi. Ááne Góóó, Magóóo, íjcyáné íñújícu múnáa ávyétá mityámé eevératu íjcyame Críjtoke néhnílehíjcyámema íucújcatsíne dííbyema méénújcatsíimye.

⁹ Aanée naavédú nééne o íténáa pahúllevátú tsáame Píivyéébe íhcyóómi wáiyú nécoomi tsúuca mícaavévá pámeere dííbyeéjteke ípírújtsóroki. Áronáacáa Píivyéébe cúújuwa cáámetu díityé hallúvú íjcaáyóné pámeekéré áíucú tsáápíúbá coéváratu. ¹⁰ Áánetúu diibye Naavéné míamúnáake állihíjcyáábeke waagóoobe cúújuwa atsóóperémá péétécunúwá pañévú tééwá pañe tsúuca iyáábécobaa, iye Píivyéébé ihjyú uubálle múnáájpídi díllómeíhíjcyaaábee, íjcyamútsí íjcyáwá pañévu. Aamée tsúuca tééwá pañe ícúbáhraméí múijyú níjkéváityúne.

Ímíbájchoju

¹¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsítsij néené avyéjú íjyáwá hallúrí tsaapi ácuúcunúubeke. Áábedityúu íñújíma íévéhóowari íjcyanéhíj peíñú pevétsíiyējuco. ¹² Áijyúu dííbyé úmíwari íhtsútúméhjimáyé ídáátsojte dsíjívéhíjcyámé tsiíne bóhíímedívú pááyuube muhdú ditye ícyahíjcyáné cáátúváne waajácúhaamíne. Áhdurée paayúcuube pájtyetéme mémeháñé íjcyaháami. Áánemáa díityémá ímíbájchoobe téhaamíjji pañétú muhdú ditye

ícyahíjcyáné cáátúnúmeídyújuco. ¹³ Téijyúu pámeere dsíjívémé ijchívyécunú móáñé pañétuu, íññújí pañétuu, íjcyane. Áamemáa ímíbájchoobe muhdúhjáa ditye ícyahíjcyánéhjí. ¹⁴ Áijyúu tsáhájucó dsíjívé íjcyájúcootúne. Téhdurée ímityúmé dsíjívémé úújetéhíjcyatsíí tsúúca wágóoové cúújúwá pañévu ditye wágóoóvéíwá pañévu. ¹⁵ Ááwá pañévu wágóoóvéémé íñe múhdumé pájtyetéme mémeháñé íjcyáháámitu imyémé íjcyatúme.

21

Béhné íññújíma níjkyejí

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí béhné íññújí íévéhóówari íjcyánéhjíma bóhówaavéné íhdéénéhjí tsúúca wágóoóvéne boone. Áronáacáa tsáhájucó móáñe íjcyatúne. ² Áijyúu o ííténáa béhné Jerotsarée níityé níjkyéjitu Píívyéébedítu. Ácoomí tsaímíyé íñe imíjyaú ehne múúne walle ityájíváné wañéhjí pañe ímíbájkímyeídyu. ³ Áánáacáa tsaapi níjkyéjitu kéévánécoba nééhíí:

—Ícyooca Píívyéébe ihñéjtéj píine íjcyaabéréjuco díityéké túkévétsoíñe. Áábema íjcyáimíyé tsaímíyéjuco. ⁴ Áámema tsáhájucó kímóóve, dsíjívé, panéva ícúbáhraméí, íjcyájúcoóityú tsúúca díbye páneere tsíhdyuréjuco cápáyoácónéllíhye.

⁵ Ehdúu díbye néené boone íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcunúúbé nééhíí:

—Panévaré béhnéréjuco o ípívyejtsóne.

Átsihdyúu oke neébe:

—Cáátunu íñe úuma o íhjuváne. Tsá álliu tene íjcyatúne. Muurá ímiáánéré teéne. Aane múu cáhcujtsóhi.

⁶⁻⁷ Átsihdyúu tsiíñe oke neébe:

—Áyu tsúúca páneere muhdú o néhdújuco pájtyene. Aabe panévatúré íhtsútuube tapíívyema o íjcyátuube íjcyadúré o íjcyaaabe ímichi téhíjpi oo páneeré o ípívyéjtsóobe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsóííbye. Aabe áátsímédú néeme ímítyunévú táhjátsámeítyúmé tsaímíyé íjcyáíyóneri tsúúrámeímyeke ó ájcuú ímiá bóhívu áhdóratúne. Áámé Píívyéébé ó íjcyááhi. ⁸ Áánetu oke íúráávyéné déjúcotu ícúbáhrámeíyóneri íllityéne cáhcújtsotúmee, dsíjívétso múnaa, íhdícyámema dómácócatsíhíjcyámee, níjcyotájteke dúúruváhíjcyámee, waabyénu múnaa, álliu múnaa, éhdume wágóoóvéé cúújuwa atsóóperémá péétécunúwá pañévu. Ehdú botsíí ávyétá wágóoóveréjuco ditye méénuíñe. Ehdúu oke Píívyéébe nééhíí.

Béhcóomi Jerotsarée

⁹ Átsihdyúu tsaapi níjkyejí múnáajpi éhnée 7-mevadítyú nihñéénéré ícúbáhraméí íjcyáíhlloma íjcyaaabe oke nééhíí:

—Cáhawáá uke o úújétsó Obééjáuudú néébé uráávyé múnaa ehne múúne tsáápí taaba íjcyadu néémedívu. ¹⁰ Aanée teene naavédú nééne o ííténé pañe oke tsajtyéébé caméhbáú níjcaúvu. Átsihdyúu oke úújétsóobe Píívyéébe cóomí Jerotsarée imíwu nécoomi níjkyéjitu íññujívú níityécoomívu. ¹¹ Ácoomítyúu ávyeta Píívyéébé ámítsaráhcó cádiúacunú ehne ‘jájpeé’ némeíñe neewáyú ‘rauráú’ nééu imíwu ‘rutúrútú’ néhdú. ¹²⁻¹³ Ácoomí míjcóo cáámé míjcócoba ávyéta píímí némíjcótú 12-wava lléhowááne. Panéjcuvatúu 3-wavátsá 4-tsíhíjvatú. Áwáhjíttúu íjraéémú dohjíbá 12-neva íjcyáne mémeháñé caatúvá téwavádu.

Áwahjíi níjkyéji múnáa tsáápiitsa tehméhi. ¹⁴ Áhdurée idyé témijcótú 12-uva newáyúcobáné ímichi témijco éjkeúhji. Áúhjitúu idyé téuvádú tsáápiitsa Obééjáuúdu néébé mamyému mémeháñé caatúváhi.

¹⁵ Áijyúu diibye níjkyéji múnáajpi óoma íhjuvávábedi óórówa eevéwá dibye téewari técoomi iééve páneere témijco íllehówáánemájuco. ¹⁶⁻¹⁷ Ácoomíi ávyeta tsahdú cóomíyé páhijyáwá nécoomi muhdú míamúnaa meéévehíjcyádú panéjcuvaré icyáámema íwatyúúve éhnéjcu éévebe tsahájchotaré 2,200 kiróómetro. Áánetúu técoomí mijcój píimí éévebe 64 ééveta.

¹⁸ Ámijcáo méénúmeí tsanééré 'jájpeé' némeíñé newáyúúnetu. Áánetúu ipácóomí tsanééré óórótu méénúmeícyóomí mícúmijídú íñé imíjyaú 'rutúrútu'. ¹⁹⁻²⁰ Ácoomí mijcáo ímichi éjkéné newáyúcobáné icyáávetsámeí 'jájpeé, tsapííroo, áágataa, ejmeráádaa, óónitsee, coonariínaa, critsóóritoo, berííroo, topáátsioo, critsopráátsaa, jatsíjto, amatíjtaa', némeíñé newáyúúné imíwu páhdúvaré néuhjítu. ²¹ Áánetúu técoomí mijcój llehówááné 12-wava méénúmeí téhdunéré 12-uva péerá newáyúúnetu. Áánetúu pañétúejjító técoomí ulléjító téenere óórótu méénúmeíjító mícúmijídú imíwu 'rutúrútu'.

²² Áronáacáa ihdyu tsá o ájtyúmitú duurúvaja técoomíyí panévaturé íhtsútumútsí Obééjáuúdu néébema Píívyéebemútsí tééjadu néémutsi íjcyánéllíhye. ²³ Ácoomi muurá tsahájuco núhbmútsí ájchúnej tééveri íjcyáityúne. Muurá ihdyu Píívyéébé ámitsaráhcoréjuco Obééjáuúdu néébedityú ájchúcnúnej tééveri técoomi íjcyáiñe. ²⁴ Áábej tééveri pámeere míamúnaa panévá iñújñé avyéjútémá tsaimíyé íjcyame técoomi ávyéjútsoóhi. ²⁵ Ácoomí llehówááné tsá wátahájcatyéityú tene mújyú íjyunúityúnéllíhye. ²⁶ Muurá técoomívú panévá iñújñé avyéjú dóbéévééhi. ²⁷ Ácoomíyí tsá íñá ímityúné íjcyáityúne. Tsá núcójpítsó nénehji méénúmema álliúumé téhullévú úújetéityúne. Apáámyéré ihdyu múhdumé pájtyeteme mémeháñé Obééjáuúdu néébedi íjcyáháámitu cáátuvámé técoomívú úújéteéhi.

22

¹ Átsihdyúu diibye níjkyéji múnáajpi oke úújetsó tééhivu Obééjáuúdu néébema Píívyéebemútsí avyéjú íjcyátsihdyu íñécunúhí pañétúejjító técoomí ulléjítój píñétú nívahívu. Aahí nujpácyóo ávyéta ímí 'rauráú' néjpacyo meke bohíívú ajcúhi. ² Ááhí úníuríi tsanéjúcúri úmehééné meke medsíjivéjúcóóityúne bóhíivu ájchúhjí ténuhbávádú néévahíjcyahéhji. Áhéhjíhaamínée panévá iñújñe múnáake bohíívú ajcúhi. ³ Aane Obééjáuúdu néébema Píívyéebemútsí avyéjú técoomí pañe íjcyánéllíi tsá íñé ímityú íjcyáityú téhulle. Aane téhulle Píívyéébé ícúve múnáa íjcyame dííbyeke duurúvaáhi. ⁴ Aame dííbyeke ájtyúmií múhdumé dííbye mémé íumicóónetu cáátuváme. Aame avyéjúúteé dííbyema mújyú níjkéváityúne. ⁵ Tsahájuco mújyú téhulle íjyunúityúne. Áánéllíi tsahájuco peetéháñé íjcyáityúne. Áhdure tsahájuco nuhba íjcyáityúne. Píívyéébe íhtsútuube íjcyaabéréjuco peete íjcyáiñe.

Jetsocrító tsááiñe pííhíjucóone

⁶ Átsihdyúu diibye níjkyéji múnáajpi oke néehíi:

—Íñe uke o nééne muurá ávyeta ímiááne. Tsá álliu tene íjcyatúne. Aane múu cáhcujtsóhi. Píívyéébe Íapííchoj tééveri íhjuvú uubáalle múnáake íñá pájtyeíñe

íhdétújuco wáájácútsohíjcyaaabe oke wallóo téhdure dííbyé ñcúve múnáake o úúbálle muhdú lléváhréjuco tene pájtyeíñe.

⁷ Muurá Jetsóo néehí: “¡Lléváhréjuco o tsááiñe! Ahdícyane ihdyu maímijyu ditye íjcyaiñe íñe íhyaamí pañétú muhdú tene pájtyeíñe cáátuvané cáhcujtsóme.” Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

⁸⁻⁹ Aanée ó ájtyumí ehdu páneere muhdú pájtyeíñe oke úúbállémeíñehji. Áanélliihyée diibye níjkyéji múnáajpi oke ténehjívú úújétsóóbé lliiñévú o mímóúúvéne dííbyeke o dúúrúváiyónáa oke neébe:

—¡Oke duurúvadiñe! Muurá ámuháduré oo Píívyéébé ñcúve múnáajpi ámuha díñahbémuma dííbyé ihjyú uubálle múnáa meíjcyame íhyaamí pañe íjcyané uwááboju ímí ámuha mecáhcujtsómé meíjcyadu. Áanéllii ihdyu dííbyekéré Píívyéébeke duurúva.

¹⁰ Átsihdyúu idyé oke neébe:

—Tsá múu íñe u cáátúnuháámí páátánutúne. Muurá muhdú téhaamí pañe tene néene lléváhréjuco pájtyeíñe. ¹¹ Ahdícyane óví Píívyéébema ímí íjcyaiyóneri tsúúrameímyé ímíñeúvú íjcyá dííbyema. Áánetu ihdyu óví ímityúmé íimillédú íjcyáhi. Ehdúu níjkyéji múnáajpi oke néehí.

¹² Áané boonétúu idyé Jetsóo oke néehí:

—¡Muurá lléváhréjuco o tsááiñe! Aabe ó ájcuú pámeekéré muhdú ditye ícyahíjcyáne áhdovu. ¹³ Aabe panévatúré íhtsútuube o íjcyaaabe tapíívyema o íjcyátuube ímichi téhijpi oo páneeré o ípívyéjtsóobe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsóíbye.

¹⁴ Ahdícyane maímijyu ditye íjcyaiñe tsaimíyé ícyahíjcyáme. Muurá béhne Jerotsarévu iúújetécooca bohíívú ájcúné uméhe néevá llééneímye. ¹⁵ Áánetu ímityúmé waabyénu múnáa, íhdícyámema dómácócatsíhijcyámee, dsíjívétso múnáa, níjcyotájteke dúúrúvahíjcyámee, állíu múnáa, íjcyame tsá técoomívú úújetéityúne.

¹⁶ Aane íñe níjkyéji múnáajpikye diéllevu ó wallóo díbye úhdivu íbóhówájtso páneere muhdú pájtyeíñehji uuréjuco tácahcújtso múnáake u wáájácútsoki. Muuráhjáa páneere o ípívyéétsóroobe Dabííúvúj tsíménémúhaabe ó íjcyá tsítsívé mícúruwádú o neébeé. Ehdúu Jetsóo oke néehí.

¹⁷ Ahdícyane Píívyéébé Apííchó íhgyú uubálle múnáaj téeveri míamúnáake píuváhi. Áhdure Obééjáuúdu néébe cahcújtso múnáa éhne múúne tsáapí taaba íjcyadu néeme míamúnáake píuváhi. Aane ihdyu óví lléébome itsááne adová bohí nujpácyotu áhdóratúne.

¹⁸ Aane íñe tsúúca íhyaamí pañe cáátuvané uwááboju lléébómeke o neé ditye éhniíñevu iiyéjuco tsíñehji íáméjtsótuki. Muurá tehdu méénúmeke Píívyéébe ávyetá íhnáho ícúbáhraá muhdú téhaamí pañétú tene néhdújuco. ¹⁹ Áhdure idyé téené uwáábójutu tsane wáágóome mémé páacyúíbye tsúúca pájtyetéme mémeháñe cáátúváháamitu. Aame tsá dííbyé cóomivu úújetéityú íñe íhyaamí pañétú úúbállémeícyoomívu.

²⁰ Aanée diibye íhyaamí pañe dííbyé uwááboju íjcyaaabe néehí:

—Ímiáané lléváhréjuco o tsááiñe.

Áanélliihyée dííbyeke o neéhi:

—Juújuj, tehdujuco Ávyéjuube Jetsóoj, wa íícúí tsaácoj.

²¹ Aabe ihdyu óví ámuhákye píaabó paíjyuvare. Áyu tehdujuco.